
HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 056 988 645

PRÁVNÍK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁTNÍ,

JEJŽ VYDÁVÁ

PRÁVNICKÁ JEDNOTA V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUDR. JIŘÍ PRAŽÁK, JUDR. JOS. STUPECKÝ.

ROČNÍK XVIII.

V PRAZE.
NÁKLAD JEDNOTY PRÁVNICKÉ. — TISK DRA. ED. GRÉGRA.
1879.

OBSAH.

Pojednání.

Stránka

*

Praktické případy.

Z obecného práva občanského.

Z řízení soudního a předpisů o příslušnosti soudů.

Z řízení nesporného vůbec.

Z práva a řízení knihovního.

Z řízení konkursního.

Stránka

Z práva a řízení obchodního a směnečného, pak práva společenstev.

Z práva a řízení trestního.

Stránka

Z oboru správy politické a finanční.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

Nálezy

Nálezové

Kniha judikátní a repertorium nálezů

Stránka

Obecné zprávy.

Denník.

Stránka

Stránka

Která práva jsou předmětem knih veřejných?

Podává dr. Ant. Randa, ř. prof. práv v Praze.

Předmětem zápisu do veřejných knih jsou vedlé určení jejich předkem jen věcná práva k věcem nemovitým, pak břemena reální a výminečně jistá práva obligační (práva předkupní, pr. koupě zpáteční a pr. nájemní §§. 1070., 1073. a 1095. ob. z. obč.) §. 9. kn. ř.

Co se dotýče věcných práv, náleží k nim vlastnictví (spoluvlastnictví §. 10. kn. ř.,[1] vlastnictví vrchní a užitečné), *právo* zástavní a osobní i pozemkové služebnosti. Pouze tato vyčtená práva jsou práva „věcná“ (§. 308. ob. z. obč.).[2]

Práva tato zovou se „knihovní“ (§§. 4. 5. 9. kn. ř.), lépe měla by se nazývati „ku knihovnímu zápisu spůsobilá.“

Zápis břemen reálních děje se následkem jich podstaty a přirozeného určení: majíť býti závazkem dočasného držitele a trvalou závadou pozemku. Zápis jiných ještě práv obligačních děje se výminečně, za tím účelem, aby právům těm, vedle

---

[1] Podle úředních formulářův vkládá a zaznamenává se „právo vlastnické k polovici, ke čtvrtině.“

[2] Že držení a právo dědické, ačkoliv je §. 308. ob. z. obč. ku právům věcným počítá, nejsou předmětem knih veřejných, všeobecně jest uznáno. V příčině držení srv. zejmena dv. dekr. ze dne 1. července 1835 č. 51. sb. z. s. O skladbě §. 1252. ob. zák. obč., již jenom historicky lze vyložiti, srv. Klepsch, Tabularr. str. 12.; můj Besitz §. 5. pozn. 26. O tom, že držení a právo dědické vůbec věcnými právy nejsou, srv. Unger I. str. 221., 515. násl.; můj Bes. §. 3.

pravidelné jich povahy na osobu kontrahentů a jich universální nástupce obmezeným, podle zvláštního úmyslu stran pojištěna byla působnost širší, vztahující se ku každému držiteli pozemku. Zápis jest prostředek k uskutečnění úmyslu stran, k založení dluhu reálního čelícího.[3]

Tabulární držení jest skutečnost knihovního zápisu práva nějakého k něčí rukoum. Ten, k jehož rukoum právo zapsáno jest, slove držitel tabulární.[4]

Veřejné knihy jsou tedy v Rakousku — a sice od počátku svého — nikoliv pouze „knihami hypothečními", nýbrž knihami pozemkovými v pravém a úplném smyslu slova.

V příčině práva vlastnického dlužno uvážiti následující případy, kteréž v praxi zejmena při novém zakládání knih, k různým náhledům příčinu zavdávají.

1) Byla-li věc nemovitá od muže nebo od osoby třetí nevěstě jakožto obvěnění dána, přísluší (zapsané) manželce vlastnictví k věci té, požívacím právem manžela obmezené, na (resolutivní) výmince, že manžel ji přežije, závislé a do těch čas vázané (§. 1230. ob. z. obč.); neboť obvěnění jest „rozmnožení věna" i sdílí tedy právní osudy nemovitého věna (§. 1228. ob. z. obč.) připadajíc ostatně vždy manželce, pakli manžela přežije (§. 1230.).[5]

---

[3] O významu tohoto zápisu srv. můj Bes. str. 54. pozn. 2. Hasenörl, Obl. R. str. 19. pozn. 75., navrátil se opět k staršímu náhledu, že jmenovaná práva stanou se zápisem věcnými; náhled ten historickému i dogmatickému pojmu věcnosti odporuje.

[4] V příčině držení tabulárního srv. můj Bes. §. 55.

[5] Nepřežije-li manželka manžela, nespadne obvěnění (jak ovšem věno) na dědice manželky, nýbrž na muže, pokud se týče na toho, od něhož pochází. Arg. §. 1230. „wenn sie den Mann überlebt .... auch das freie Eigenthum" naproti skladbě návrhu ob. zák. obč. II. §. 33.: „allein nach dem Tode des Mannes" etc. Tak i nálezy c. k. nejv. soudu č. 1145. a 5383. sb. Gl. Ung. W., tak i Kirchstetter a Ullmann (Grünhut Ztschr. IV. str. 104.) Tomu svědčí i historický vývoj contradotis v českých a rakouských zemích (srv. Obn. zř. zemské M. 33.; Práva měst. C. 41; Kyblin, Differentia str. 204.; Donner §. 952.). O obvěnění vůbec srv. Gerber, DPR. §. 239.; Stubenrauch II. str. 359. u výkladu svém v odpor upadá. Že vlastnictví manželčino k statku obvěněnému po čas manželství není „volné" (§. 1230.), t. j. že s ním volně nakládati (je zciziti) nelze, k tomu ukazuje významně volené epitheton. Snad že protokoly komp. komise určitější poskytnou poučení o významu onoho slova.

Poněvadž tudíž manželka právo má na základě smluv svatebních[6] o vklad práva k obvěnění příslušejícího zakročiti, naskytuje se otázka, v jaké spůsobě má se zápis státi? Snad „poznámkou" nebo zápisem „práva k obvěnění"? Vedle mého náhledu sluší manželku zapsati jakožto kondicionální a obmezenou vlastnici statku obvěněním daného,[7] udati v zápisu titul nabývací a podle §. 5. kn. ř. poukázati k tomu kterému místu smlouvy svatební.[8] Podobným spůsobem, s vytčením titulu a s odkázáním na to které místo smlouvy svatební, musí se, trvám, v případu §. 1228. ob. z. obč. požívací právo manželovo na statcích ve vlastnictví manželčině zůstalých zapsati.

2) Společenství statků mezi manžely rozumí se s pravidla jen na případ smrti (§. 1234. ob. zák. obč.). Má-li však jeden manžel statek nemovitý a vloží-li se (samo se rozumí: se svolením jeho[9]) právo manžela druhého ke společenství do knih veřejných, dojde tento manžel vkladem takovým práva věcného k polovici podstaty statku, dle něhož onen manžel o této polovici (sc. podstaty) nemůže pořízení činiti (disponovati); ale k užitkům, pokud manželství trvá, práva nenabývá. Však po smrti manželově[10] přísluší manželi na živu zůstalému volné vlastnictví k jeho podílu (§. 1236. ob. zák. obč.).

---

[6] Jak známo, musí vedlé zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. veškery smlouvy svatební ve formě notářského aktu zřizovány býti.

[7] Srv. též nálezy č. 1145., 2020. a 2362. sb. Gl. Ung. Walth. a Winiwarter IV. str. 446.

[8] Knihovní řád (§§. 98. a 103.) žádá, aby odvoláno se bylo k listinám, kteréž povolení za základ slouží. Obvyklý spůsob zápisu někdy však listinu tak všeobecně naznačuje, že z toho nabyvací titul práva vlastnického atd. seznati nelze. Na př. „na základě smlouvy postupní ddto .... vkládá se právo vlastnické." (Srv. Presern, Comm. z. GBG. str. 159.). Z toho však titul nabyvací viděti není. Ve smyslu zákona má právnická kategorie listiny přesně udána býti. Srv. též úřední formuláře k cís. nař. ze dne 16. března 1851 č. 67. ř. z.

[9] To vychází z porovnání §§. 1234. a 1256. Tak i praxis: nálezy č. 1175., 2335. a 5372. sb. Gl. Ung. W.; Klepsch str. 41.; Winiwarter IV. str. 453. a k tomu §. 37. kn. ř.

[10] Totéž platí v případě, když upadne v konkurs (§. 1262. ob. zák. obč.) — kdežto Ullmann str. 114. ovšem volební právo konkursní podstaty (§. 22. konk. ř.) stanoviti chce — a v případě

Z těchto téměř do slova uvedených míst jde na jevo, že manžel vkladem společenství statkův ihned nabývá spoluvlastnictví[11] polovice statku, obmezené požívacím právem druhého manžela. Pochybno může leda býti, jest-li toto spoluvlastnictví pouze požívacím právem druhého manžela obmezené, nuda proprietas, či není-li tu tak řečené dominium dormiens v tom smyslu, že v příčině spoluvlastnictví, pokud manželství trvá, vůbec zcizením, zastavením atd. nařizováno býti nemůže.[12] Náhledu poslednějšímu svědčí úmysl zákonodárcův, ovšem jasného výrazu nedošlý, kterýž směřoval k udržení společného držení po čas manželství a možnost libovolného zrušení společenství hmotným dělením resp. dražebním prodejem (§§. 830., 843. ob. z. ob.) zameziti chtěl (srv. též §. 826. ob. z. obč.).[13]

Má se tedy v případě §. 1236. ob. z. obč. jakož někteří chtějí „právo k společenství" nebo „věcné právo k polovici statku" zapsati nebo poznamenati;[14] či má se vtěliti (zaznamenati) vlastnictví

rozloučení manželství akatolických manželův (§. 1266. ob. z. obč.). Při nedobrovolném rozvodu může manžel nevinný voliti mezi zachováním a zrušením smluv svatebních (§. 1264. ob. zák. obč.).

11 Nikoliv pouze nárok obligační. Arg. §. 1236. „dingliches Recht." Toť může býti jediné spoluvlastnictví. Všeobecného „věcného práva" není; jednotlivé druhy věcných práv uvádí §. 308. ob. zák. obč. Jakožto spoluvlastnictví pojímá právo to praxis, srv. sb. Gl. Ung. W. č. 3929. a 5372.; Ger. Ztg. 1878 č. 5., též Zeiller, Nippel, Stubenrauch ad §. 1236., Ullmann n. u. m. str. 117. násl., nejasně Kirchstetter ad §. 1236.

12 Náhled prvější má ovšem oporu v onom místě §. 1236. ob. zák. obč., kteréž jen k vyloučení manžela z užitků se vztahuje. Že by však dle náhledu našeho „druhá polovice" úplně nezcizitelnou byla, není správné: jsou-li oba manželé srozuměni, může se zciziti.

13 Pro názor poslední zvláště Winiwarter IV. str. 453.; Stubenrauch ad §. 1236. odst. 2.; Ellinger HB. ad §. 1236.; Pfaff-Hoffmann II. str. 13., kdež zvláště Zeiller III. str. 612., jemuž Nippel VII. str. 595. a Ullmann str. 118. přisvědčují, stojí na stanovisku vlastnictví pouze obmezeného. Tak i nález nejv. soudu v Not. Ztg. 1877 č. 17. (jinak první stolice), nález v Ger. Ztg. 1876 č. 19. (první stolice k náhledu našemu se hlásí).

14 Tak dle Kirchstettera (ad §. 1236.) vyznamenání „práva k společenství" státi se může „adnotací" anebo „převodem" práva k polovici. Proti tomu Ullmann str. 117. a 118. a nál. rak. vrch. s. v N. Z. 1878 č. 25.

k polovici statku? — Zajisté jen náhled poslednější jest pravý: neboť nehledě k tomu, že kn. řád (§. 20.) takovéto poznámky nezná a že jen zvlášť vyjmenovaná práva věcná předmětem vkladu býti mohou (§. 9. kn. ř.), má přec manžel v případě §. 1236. ob. z. obč. nabyti pravé (třebas nikoliv volné) spoluvlastnictví (vlastnictví k polovici).[15] Ovšem ale musí se za příčinou zvláštní povahy tohoto spoluvlastnictví[16] při zápisu nejen titul spoluvlastnictví (smlouva o společenství statků) vytknouti, nýbrž dlužno se zejmena podle §. 5. kn. ř. na to které místo smlouvy svatební, ve sbírce listin v opisu založené, odvolati. Zdali se obmezení co do volného nařizování s tělem knihovním v listu vlastnickém patrným učiniti anebo v listu závad zapsati má (§§. 9., 10. zák. o zákl. kn.) jest pochybno. Podle mého náhledu není toho potřebí.

3) T. ř. smlouvou advitalitní, kterouž manžel jeden druhému na případ smrti požívání svého jmění propůjčuje, manžel onen u volném vládnutí svým jměním mezi živými se neobmezuje (§. 1255. ob. z. obč.).[17] „Vloží-li se však právo požívati statku

---

[15] Tak i soudní praxis. Srv. č. 3929. a 5372. sb. G. Ung. W. nález ze dne 29. října 1875 č. 8409. G. Z. 1876 č. 19. a nál. ze dne 28. listopadu 1876 č. 13925. Not. Z. 1877 č. 17. V posledním případě odepřela první stolice vklad spoluvlastnictví k prodané od manželky polovici společného statku, odkazujíc na §. 1236. ob. z. obč., ježto manželka teprvé po smrti manželově volného vlastnictví dojde. Naproti tomu druhá a třetí stolice vklad povolily, poněvadž manželka jest v knihovním držení volného (?) vlastnictví k polovici statku a není vtěleno pouhé právo společenství statků. V případě č. 3929. sb. Gl. Ung. W. bylo „věcné právo“ k společenství statků toliko na listu závad zapsáno; přece však dal nejv. soud průchod žalobě manželově na obmezení dražby, hypothekárnímu věřiteli později zapsanému povolené, na polovici statku, druhému manželi náležející; k rozepři té nebylo by přišlo, kdyby zápis byl býval správným.

[16] Obzvláště vzhledem ku sporné otázce, jest-li tu vlastnictví obmezené či toliko vázané (d. dormiens), kterouž řádnou rozepří vyřiditi bude třeba.

[17] Smlouva advitalitní, k jejímuž polskému (haličskému) původu, jak již Winiwarter IV. str. 484. podotkl, předcházející před §§. 1255. a násl. res. ze dne 31. října 1785 č. 489. lit. *d)* dv. dekr. ze dne 7. pros. 1790 č. 90. sb. z. s. (k tomu záp.-hal. zák. II. §§. 513., 515.—517., III. §. 336.) ukazují, musí se zajisté jako smlouva o legát konstruovati. (Podle toho sluší tudíž

nemovitého, s přivolením toho, kdo ho propůjčil, do knih veřejných, nemůže v příčině tohoto statku již zkráceno býti" (§. 1256. ob. zák. obč.)

Vklad může se tu zajisté státi jen zápisem služebnosti práva požívacího (§. 509. ob. zák. obč.) na případ smrti a sice s uvedením titulu nabývacího. Pokud by smlouva odkazní byla se stala o vlastnictví statku nemovitého, muselo by způsobem obdobným právo vlastnické zapsáno býti.[18]

O právní povaze zpronevěření spáchaného na věcech zabavených dle §. 183. odst. 2. tr. z.

Podává dr. **František Storch**, soukr. docent na vys. školách Pražských.

Ačkoliv má seznání právní povahy jednotlivých zločinů v právu trestním povšechnou, a sice netoliko theoretickou, důležitost, jeví se přece důležitost tato v míře zvláště veliké při zločinech majet-

---

posuzovati otázku o formě této smlouvy, od Winiwartera IV. str. 489. nesprávně zodpovídanou; srv. k tomu nyní zákon ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z.) Srv. Arndts, Oesterr. VJschr. VII. str. 288.; Ges. Civ. Schr. II. str. 184. násl.; Schiffner, Vermächtnissbegr. (1873) str. 19. násl. a k tomu mé oznámení v Ztschr. f. Pr. u. ö. R. II. str. 471. Jinak Unger, Erbr. str. 270., kterýž v §. 1255. ob. zák. obč. shledává vidualitium (Leibzucht). Tomu odporuje ve směru dogmatickém, že propůjčitel práva požívacího dle §. 1255. ob. zák. obč. mezi živými volně disponovati může, pak obmezení vidualitia na vdovu oproti §§. 1244. a 1257. ob. zák. obč.

[18] Smlouvu takovou arg. a majori z §§. 535. a 1249. ob. z. obč. připouští Schiffner n. u. m.; proti tomu Randa n. u. m. vzhledem k historickému vývoji a k tomu, že zákon platnost smlouvy o odkaz jen v příčině práva požívacího uznává a, když smlouva dědická v. š. sm. jen výminečně jest uznána, rozšíření přes meze zákonem položené dovoleno není. Taktéž Arndts II. str. 207. Však třebas smlouvy takové platny nebyly, přece nemůžeme soudce tabulárního považovati za oprávněna, aby vklad smlouvy zkrátka odepřel, neboť vzhledem k pozůstávající v té příčině kontroversi rozhodnutí o platnosti konkretní smlouvy rozepři vyhraženo jest.

kových. Příčinu toho snadno lze najíti v tom, že právě těmito zločiny hraničí právo trestní bezprostředně s právem soukromým a že zejmena při zločinu podvodu a zpronevěření jest hranice tato místy tak jemná, že se oku méně bedlivého pozorovatele téměř úplně ztrácí a povážlivé nejistotě v otázkách základných celého práva trestního svádí. Obtíže z toho vzcházející jsou pak obzvláště dle našeho posavadního práva trestního v příčině zločinu zpronevěření tím větší, ježto zákon trestní z roku 1852, jak známo, ani úplné definice tohoto zločinu nepodává a v §§. 181. a násl. toliko ustanovení o tom obsahuje, kdy zpronevěření za zločin ve smyslu tohoto zákona pokládati dlužno.

Hodlajíce my tuto zkoumati vlastní povahu zpronevěření, kteréhož dopouští se dle druhého odstavce §. 183. tr. z. dlužník na věcech věřitelem zabavených, avšak v jeho uschování ponechaných, chceme — abychom již z počátku praktickou důležitost skoumání takového ukázali — připojiti celou úvahu tuto těsně ku specielné tohoto zločinu se týkající otázce, té totiž, kterak že v tomto případě počítati sluší škodu zločinem spůsobenou, kterážto otázka náleží mezi nejspornější, kteréž v našem právu trestním o zpronevěření vůbec se vyskytují.

Otázku tuto nelze zajisté uspokojivě rozluštiti pouhým slovným výkladem zákonných ustanovení sem spadajících. Stanoví-li totiž zákon v §. 183. druhý odst., že věci, kteréž od věřitele v zájem vzaty, avšak ve schování dlužníka ponechány byly, pokládati sluší tak, jako by tomuto byly svěřeny, a prohlašuje-li dále týž §. v odstavci prvém zpronevěření za zločin, když předmětem jeho byl „svěřený statek v obnosu více padesáti zlatých," zdálo by se to zcela přiměřeným smyslu těchto předpisů zákonných, když bychom i v případě vytčeném cenu věcí zpronevěřených za základ brali. To jest také skutečně stanovisko, na kterémž stojí rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. července 1852 č. 7089. (sbírka Glaser-Walther. č. 165.), kteréž dovolává se doslovného znění §§. 163. a 164. I. dílu tr. z. z roku 1803 a dvorského dekretu ze dne 1. srpna 1828 č. 2357. sb. z. s. (nynějších to §§. 183. a 184. tr. z.) a zavrhujíc náhled, že by snad velikost pohledávky, pro kterouž věci v zájem byly vzaty, za rozhodnou zde pokládána býti měla, poukazuje k tomu, že prý, pokud věc sama prodána nebyla, ani určiti nelze, jaká část pohledávky z kupní ceny její zaplacení dojde a že prý dále věřiteli přísluší právo zástavní na celou věc zabavenou pro celou jeho pohle-

dávku, na kterémžto právu svém zpronevěřením škodu trpí. K témuž náhledu přistupuje i Herbst ve svém komentáru k §. 183. č. 2., kdežto komentár Frühwaldův o této otázce zvláště se nevyslovuje a jen v příčině počítání obnosu při zpronevěření vůbec zcela všeobecně k §. 173. tr. z. poukazuje.[1]

Přihlédneme-li však blíže ku vlastní právní povaze zpronevěření, musíme především na mysli míti, že jest to zločin majetkový, zločin totiž, kterýž směřuje v přední řadě ku poškození cizího statku.[2] Mohlo by se sice zdáti, a dosti zhusta setkáváme se s tím názorem, že specielně podle našeho práva trestního moment zmíněný ustupuje v pozadí před momentem jiným v zákoně vytčeným. Mluvíť dotýčná ustanovení zákonná o „svěření“ statků nějakých a dávají tak podnět k domněnce, že sklamání důvěry cizí, kteráž svěřením oním se byla osvědčila, jest moment ten, na který zákon hlavní váhu klade. Avšak již Jenull (Crim. Recht I. sv. k §. 163. tr. z. I. díl) dobře poukazuje k tomu, že zneužití cizí důvěry jest toliko momentem mravným, kterýž však otázky o trestuhodnosti činu nikterak se netýká. Týž pak spisovatel právem zajisté poukazuje (v článku: „Über den Unterschied zwischen Hausdiebstahl und Veruntreuung“ v Pratobeverových „Materialiích“ sv. III. str. 209.) k tomu, že sklamání důvěry děje se ve velmi mnohých jiných případech, kdež přece zákonu nevidí se potřeba zvláštních proti tomu opatření. (Srv. také Krenn, Rechtsfall v časopise Jurist sv. X. str. 79. a obzvláště velmi dobře na str. 84.; tamže i Benesch ve sv. VIII. str. 239.).

Nemůžeť také zajisté býti úlohou práva trestního, aby bralo snad v ochranu každé přílišné důvěřování se v cizí poctivost smýšlení a jednání, ač nejsou-li tu okolnosti zvláštní, kteréž důvěru takovou činí skutečným statkem právním, statkem totiž, kterýž v obchodu právním má svoji odůvodněnost, nutnost, a tím také

---

[1] Podotýkáme ihned tuto, že většina pozdějších rozhodnutí trvá na stanovisku v rozhodnutí, jež nahoře uvedeno, zavrženém, že totiž rozhodnou jest velikost pohledávky. V dalším postupu této rozpravy objeví se, zdali a resp. pokud tento náhled za pravý pokládán býti může.

[2] Zpronevěření v úřadě, o kterémž mluví §. 181., obsahuje momenty, kteréž jsou pro pojem zpronevěření úplně lhostejny. Zde mluvíme toliko o tak zvaném zpronevěření soukromém.

již o sobě pro naše zřízení společenské jistou cenu svoji.[3] Za to ve všech ostatních případech, kdež na každého náleží, aby ne bezdůvodně věnoval důvěru svoji druhému, byla by zvláštní ochrana trestní takovéto důvěry bezúčelnou, ano škodlivou.

Nelze tudíž také moment zmíněný — třebas by mu nescházelo ani jisté váhy de lege lata (srv. hlavně §. 462. tr. z.), aniž do jisté míry oprávněnosti historické[4] — pokládati v pojmu zpronevěření aspoň za moment hlavní, ano de lege ferenda nemělo by se mu popřáti ani tohoto místa vedlejšího.

Za hlavní tudíž moment musíme při zpronevěření pokládati to, že jest to delikt majetkový, takový totiž, kterýž směřuje ke způsobení škody na jmění cizím. Nebylo by sice od místa, k této stránce zpronevěření blíže přihlédnouti a to tím spíše, ještě se spisovateli našimi ne vždy na pravé cestě u věci té se potkáváme. Srv. na př. komentáry: Jenullův k §. 161. I. d.

---

[3] Okolnost ta, že vůbec může jednotlivec spolehati na to, že na př. veřejné listiny, míry a váhy, že mince i papírové peníze atd. v oběhu se nalézající jsou pravé, že totiž jsou skutečně to, co představují, dodává těmto a podobným zřízením pravé ceny jejich pro všeobecnost a činí teprvé možnou jich výdatnou působnost ve prospěch obecný.

[4] Jak známo, zahrnuje právo římské případy zpronevěření vůbec pod pojem krádeže. Teprvé Karolina vylučuje v článku 170. některé případy zpronevěření a tvoří z nich zločin zvláštní, a sice ty případy, kdež někdo detence statků cizích nabyl na základě smlouvy schovací. Praxe viděla se nucenu rozšířiti pojem ten celkem na všechny případy, kdež někdo smlouvou převzal povinnost obligační k vydání věci cizí. Srv. Kress, Comment. succ. in C. C. C. k čl. 170. Naproti tomu byly jiné případy, zejmena přivlastňování si věcí nalezených („Funddiebstahl") posuzovány dle práva římského. Ještě trestní zákon pruský z r. 1851 rozeznává v §§. 225. a 226. oba případy, kdežto nový tr. zák. německý v §. 246. jen jeden všeobecný pojem zpronevěření obsahuje, avšak vyšší míru trestu stanoví, když věc byla svěřena. Správněji vede si osnova našeho zákona trestního z roku 1874, kteráž (§. 267.) na to již docela žádné váhy neklade, byla-li věc svěřena čili nic: („Kdož by bezprávně přivlastnil sobě věc cizí v jeho držení aneb chování se nalezající, budiž trestán pro zpronevěření") a toliko byla-li věc nalezena, v §. 268. menší míru trestu určuje. Srv. o tom Goltdammer, Materialien z. preuss. Str. G. II. str. 499. nn.; Merkel v Holtzendorfově Handbuchu III. str. 690., 697. a 698.

tr. z. z roku 1803, Kudlerův k §. 211. II. dílu téhož zákona. Nejasně též vyjadřuje se Herbst k §. 181. pod č. III.; správně za to Frühwald na str. 144. k témuž §. Neméně kolísají i rozhodnutí soudní, kteráž brzy vyhledávají ku zpronevěření úmyslu, sobě bezprávný zisk zjednati a tím jinému škodu spůsobiti (srov. rozhodnutí ze dne 1. června 1858 č. 5772. ve sbírce Glaserově-Waltherově č. 861.), kdežto jiná rozhodnutí (srov. téže sbírky č. 1211. a 1341.) spokojují se úmyslem pouze formálným, úmyslem totiž, směřujícím ku přivlastnění si anebo zadržení věci cizí. Dlužno však přestati na tom, co tuto již bylo naznačeno, a poukázati jen ještě k tomu, že v moderní literatuře práva trestního není o věci podstatného sporu a že i náš zákon trestní spor takový již tím vylučuje, že uvádí zpronevěření v nejužší souvislosti s krádeží, tak že pojem onoho zločinu z tohoto teprv osnován a doplněn býti musí.[5]

Přijal pak zákon při všech deliktech majetkových — přidržuje se takto názoru, kterýž v theorii moderní setkává se s odporem dosti jednomyslným (srv. Temme: Über den Betrag des Diebstahls) — jakési stupňování trestuhodnosti podle velikosti škody zločinem buď spůsobené nebo obmýšlené. Srv. §§. 85. lit. *a*), 100., 167. lit. *c*), 168., 200. násl. Toliko při krádeži a zpronevěření zdá se, jako by zákon z pravidla toho činil výminku, ježto zde nikoliv ku škodě spůsobené, nýbrž pouze k obnosu aneb hodnotě věci ukradené aneb zpronevěřené přihlížeti velí. Nesnadno zajisté by bylo domysliti se hlubší nějaké příčiny, proč by byl asi zákon právě při dvou zločinech, kteréž jsou takřka representanty všech deliktů majetkových, spustil se myšlénky,

---

[5] To sice popírá — táhna se k výkladu Jenullovu k §. 161. tr. z. z r. 1803 — gener. advokát Cramer v jednání, kteréž bylo základem rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. listopadu 1877 č. 9126. (Jur. Bl. 1878 č. 7.) a kdež jednalo se o to, zdaliž i ku zpronevěření jakož při krádeži třeba úmyslu zjednati sobě nějaký zisk. Avšak právě o této otázce vyslovil se týž Jenull zcela nepochybně v článku již svrchu citovaném (v Pratobeverových Materialiích III. str. 207.) v ten smysl, že k oběma zločinům (krádeži i zpronevěření) vyhledává se úmyslu pachatelova, zjednati si tím nějaký zisk na jmění; mohl tedy výkladem nahoře uvedeným míti jen tolik na mysli, že specielná ustanovení o krádeži daná nelze též na zpronevěření vztahovati. Zmíněné rozhodnutí kasačního dvoru otázku samu obešlo.

kteréž přidržuje se ostatně při všech deliktech toho druhu. Nelze také nikterak hledati v těchto ustanoveních skutečné, opravdové úchylky takové, čehož tím méně jest třeba, ježto zevrubnějším přihlédnutím ku vlastní povaze věci tato vysvětluje se sama sebou. V pravidelných totiž případech krádeže a zpronevěření rovná se velikost škody majiteli těmito činy spůsobené právě hodnotě věci ukradené nebo zpronevěřené, tak že vytčení hodnoty této nemá při zločinech těchto jiného smyslu, nežli že tím zákon chtěl vytknouti toliko určité měřítko škody zločinem spůsobené; vždyť zde právě, jakož Jenull k §. 153. (nyn. §. 173.) dobře podotýká, záleží škoda ve ztrátě věci a ceny její. Což pak mohl zákon učiniti tím bezpečněji, poněvadž v §. 173. — kterýž dle dvorsk. dekr. ze dne 11. května 1816 č. 1244. i o zpronevěření platí — při určování hodnoty této právě škodu okradeného za rozhodnou prohlašuje. Z toho tudíž vyplývá, že při krádeži a zpronevěření hodnotě věci jediné ten význam přísluší, že representuje škodu zločinem spůsobenou a že k jiné škodě, kteráž majiteli třebas za příčinou zločinu, avšak spůsobem jiným než právě ztrátou věci vzešla (na př. při vloupání se, násilném otevření skříní atd.), nijak přihlédáno býti nemá.

Nuže a jaká jest škoda, kterouž věřitel zpronevěřením věcí jím zabavených trpí? Škoda věřitelova nemůže patrně záležeti v tom, že by mu věc sama — t. j. vlastnictví její — ze jmění jeho byla odcizena; vždyť ve jmění jeho se věc tato ani nenalézá jsouc vlastnictvím dlužníkovým! Z oboru právní moci věřitelovy nemůže tudíž vzato býti nic více nežli co se tam skutečně nalézá, a to jest v příčině věci zabavené toliko právo zástavní ku věci té; jen toto může tedy býti předmětem odcizení, předmětem zpronevěření.[6] Nemůže tudíž také cena věci zpronevěřené o sobě, nýbrž cena tohoto práva zástavního býti měřítkem škody jeho.

(Dokončení příště.)

---

[6] Vůbec jest vlastním předmětem zločinů majetkových vždy toliko nějaké právo majetkové, kdežto věc sama má toliko význam více méně nahodilého předmětu hmotného, na kterémž to které právo majetkové lpí; neboť i v těch případech, kde předmětem zločinu jest věc hmotná, doznalo poškození vlastně právo vlastnické ku věci té, buďsi že z oboru ostatních práv majetkových zcela zmizelo — když hmotný předmět jeho byl úplně zničen; buďsi že v majetkové ceně své bylo změněno — když onen předmět

Praktické případy.

Žaloba vyzývací v příčině vychloubání se právem k náhradě.

V notářské kanceláři p. H. R. byla vyhotovena trhová smlouva mezi Františkou Z. co prodávající a Bernardem W. co kupujícím o stavení obytelná a hospodářská k půllánu č. 35. v Č. patřící.

Kupující Bernand W. žádal sice notáře p. H. R., aby se mu tento zaručil, že on, kupující, koupené předměty všeho dluhu prosté obdrží, a že jemu předměty tyto cestou nucené dražby odejmuty nebudou; ale p. H. R. takové záruky na sebe bráti nechtěl, a vyslovil se vůči Bernardu W. opětně v ten rozum, že toliko tím zaručiti se může, že ceny trhové, jižto Bernard W. k jeho ruce složí, bude užito k vyplacení knihovních věřitelů. S tím byl Bernard W. spokojen.

Za nějaký čas přišel Bernard W. do kanceláře p. H. R., a pravil, kterak se obává, že utrpí škodu, pakli zároveň s půllánem č. 35 v Č. též stavení jím koupená exekučně prodány budou, i vyslovil při tom úmysl svůj, že bude se hojiti na p. H. R., povstane-li mu z toho škoda, poněvadž, prý p. H. R. zaručil se za škodu takovou.

Když p. H. R. jednou později v Č. meškal, Bernard W. opětně k němu se obrátil řka, že prý jemu jest práv ze škody, která by případně z exekuční dražby částí půllánu č. 35 v Č. jim koupených jemu vzešla; v měsíci lednu 1877 konečně dal Bernard W. p. H. R. brněnským advokátem drem S. napsati list, v němž také činí se zmínka o zaručení, kteréž prý stalo se ve smysl právě naznačený. V listu tom žádal také Bernard W. výslovně, by jemu z ceny trhové jím složené suma 700 zl. r. m. byla navrácena.

Notář H. R. považoval toto vyjádření se Bernarda W. za bezdůvodné vychloubání se, a podal na poslednějšího vyzývací žalobu dle §. 66. ob. ř. s.

---

byl porušen, poškozen; buďsi konečně, že stratilo pro vlastníka vůbec cenu svoji — když věc byla vymknuta z oboru faktické moci jeho (při krádeži a zpronevěření).

Žalovaný bránil se proti žalobě spůsobem následujícím:

Žaloba vyzývací ve smyslu §. 66. ob. ř. s. předpokládá vychloubání se nárokem právním, jenž jest tak přesně určen, že může býti vůbec předmětem žaloby. Vyjádření, o nichžto v žalobě jest řeč, nemají však povahu takovou; vždyť já posud ani sám nevím, budu-li míti naproti žalujícímu právní nárok nějaký, a v čem tento záležeti bude.

Zde pouze jde o eventuelní nároky na odškodnění, jež nabudou podstaty teprv tehdy, až mně skutečná škoda nastane. Já doposud netvrdil nikde, že jsem takovou škodu již utrpěl, já posud netvrdil, v čem škoda ta pozůstává, a nepravil jsem též, jakým spůsobem ze škody té hojiti se míním.

C. k. okresní soud v U. B. dal rozsudkem ze dne 20. února 1878 č. 682. žalobě úplně místa, a nařídil žalovanému provedení nároků, jimiž se byl chlubil, pod sankcí uložení mlčení věčného.

Důvody.

Prohlášení se žalovaného jeví se býti vychloubáním ve smyslu §. 66. ob. ř. s., poněvadž prohlášení ta děla se vůči určité osobě a poněvadž vychloubání se v nich obsažené týká se nároku, který tak přesný jest, že vším právem může býti základem žaloby, a sice žaloby o náhradu škody, kterou uhražovati prý žalobce se smlouvou byl zavázal.

Není také žalobou žalovaný vyzýván, aby podal žalobu na určitou sumu náhrady, nýbrž aby prokázal, že přísluší jemu ze smlouvy právo, žádati na žalujícím náhradu pro případ škody.

Jinak ovšem stála by věc, kdyby byl Bernard W. při svém vychloubání výslovně nepodotknul, že jemu žalující ze smlouvy náhradou povinen jest, pak by ovšem lze bylo tvrditi, že vychloubání nebylo určitým, že bylo učiněno závislým na splnění podmínky, a neměla by místa žaloba ve smyslu §. 66. ob. ř. s.

Zde však chlubil se žalovaný, že žalobce prý výslovně jakousi záruku převzal; byl tudíž žalobce oprávněn žádati, aby žalovaný toto domělé právo své provedl, a nerozhodno jest, lze-li číslici škody již nyní na jisto postaviti čili nic, neb zde jedině o to jde, aby žalovaný byl přinucen dokázati, že jemu ze smlouvy přísluší proti žalobci právo, náhradu žádati.

Z tohoto rozsudku odvolal se žalovaný, načež c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský v Brně rozhodnutím ze dne 8. května 1878

č. 4663. civ. rozsudek první stolice změnil a žalobu úplně zavrhl. To stalo se z následujících

příčin:

Provocatio ex lege diffamari předpokládá, že diffamant se chlubil, že jemu přísluší nárok, pro který lze žalovati oproti diffamatu, a že toto vychloubání se poslednějšímu může býti na škodu.

Těchto podmínek zde dle vlastních udáních žalobníkových není na snadě. Neboť dle obsahu žaloby vyjádřil se žalovaný, ačkoliv jemu prý žalobce při shotovení trhové smlouvy odepřel záruku za škodu, jež by z exekučního prodej částí půllánu č. 35. v Č. jím zakoupených pro něj povstati mohla, v kanceláři žalobcově, že se nese úmyslem, pro možnou škodu hojiti se na žalujícím, dokládaje, že žalující za takovou škodu se zaručil; později pak žalovaný vyslovil prý se opětně, že žalující jest jemu práv ze škody, která jemu snad exekuční dražbou povstane.

Ni v těchto prohlášeních, ni v dopisu, který později žalovaný advokátem drem S. žalobci zaslal, nelze shledati vychloubání se právem určitým, žalovatelným a již dospělým.

Vyslovil totiž žalovaný pouze svůj úmysl, že se bude hojiti na žalobci, pakli mu z možného exekučního prodeje budov jim koupených vzejde škoda nějaká, nechlubil se však právem, kterému by lze bylo ihned žalobou zjednati průchodu.

Ani ve tvrzení, že prý žalobce pro takový případ možné škody se zaručil, aneb že v případě tom ručiti povinen jest, nelze shledati vychloubání se ve smyslu zákona, neb žalovaný poukázal tím pouze k eventuelní povinnosti žalobcově, aniž by odpovídající této domnělé povinnosti p r á v o žalovaného bylo slovem bralo se na přetřes.

Uváží-li se kromě toho, že žalující přiznal se sám, kterak při příležitosti uzavírání trhové smlouvy vůči žalovanému se zaručil, že bude trhové ceny od žalovaného složené užito k placení dluhů na půllánu č. 35. v Č. knihovně pojištěných, a že žalovaný mohl se domnívati, že povinnost žalobcova zahrnuje v sobě též toto ručení jeho, tož zřejmo, že právo kteréž sobě prý žalobce osoboval proti žalujícímu, zcela jest neurčité.

Totéž dlužno tvrditi i vzhledem k obsahu zmíněného listu dra S., neb v listu tom naznačuje se depurace usedlosti žalovaného a n e b navrácení trhové ceny 700 zl. r. m., jakožto onen závazek, který prý plniti náleží žalujícímu.

K dovolací stížnosti žalobcově změnil c. k. nejvyšší dvůr soudní rozsudek vrchního soudu a potvrdil rozsudek první instance.

Příčiny:

Ve vyjádření se žalovaného, že týž v případě, kdyžby jemu z nastávající exekuční dražby půllánu č. 35. v Č. vzešla škoda, na žalobci hojiti se zamýšlí, jakož i v jeho vyjádření, že žalující jemu ze škody s nuceným prodejem této usedlosti spojené jest práv, lze spatřiti bez odporu chlubení se právem, žádati na žalobci odškodnění pro případ, který, byť i byl posud nenastal, přece snadno nastati může. Toto vychloubání se oprávňuje dle jasného ustanovení §. 66. ob. ř. s. žalobce, aby žalovaného pod následky uložení věčného mlčení vyzval k provedení domnělého práva, kterým se byl chlubil. Dle §. 66. ob. ř. s. zajisté nevyhledává se, aby se vychloubal žalovaný, pokud se týče vyzvaný, právem již žalovatelným a dospělým, a není též věcí nemožnou, prokázati i práva podmíněná dříve, než podmínka nastane.

Z té příčiny bylo potvrditi rozsudek prvního soudce.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. října 1878 č. 8863.

Dr. Weber.

Může-li věřitel žalovati assignata, který se assignantovi zavázal, jeho neknihovní dluhy zaplatiti?

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 18. dubna 1878 č. 3084. byla žaloba Anny Lechové na Václava Lopota podaná, aby odsouzen byl, jí směnečné obnosy 200 zl. a 180 zl. od Josefa Lecha Marii Lopotové zapůjčené a na ni převedené z toho důvodu zaplatiti, že tyto obnosy dle notářského spisu ze dne 8. listopadu 1876 k zaplacení převzal, zamítnuta a žalující k náhradě útrat odsouzena z těchto

důvodů:

Dle obsahu žaloby přijala prý Marie Sluková manželka žalovaného směnku vydanou v Ml. Boleslavi dne 28. května 1878 na 200 zl. a zavázala se tím, že směnečnou sumu 200 zl. na

vlastní řád Josefa Lecha za 6 měsíců ode dne vydání t. j. dne 28. listopadu 1874 zaplatí. Směnka tato přešla prý rubopisem na žalující a bylo k dotýčné její žalobě Marií Slukové rozkazem platebním c. k. krajského soudu v Mladé Boleslavi ze dne 18. září 1877 č. 7241. nařízeno, aby zaplatila žalobkyni směnečnou sumu 200 zl. r. č. s příslušenstvím. Rovněž tak měla se věc s druhou směnkou, znějící na 180 zl. r. m. vydanou dne 1. září 1874 a splatnou 1. března 1875.

Dále tvrdí žalující, že Marie Sluková provdala se za žalovaného Václava Lopota, kterýž dle obsahu čl. IV. snímku z notářského spisu ddto. v Ml. Boleslavi dne 20. července 1877 o svatební smlouvě uzavřeného se zavázal, že veškeré neknihovní dluhy své nastávající manželky Marie Slukové až do dne zdělání dotýčného notářského spisu, t. j. do 8. listopadu 1876 vzešlé zaplatí. Dovozuje žalobce z tohoto stavu věcí, že žalovaný ku placení též převzal oba svrchu uvedené směnečné obnosy, poněvadž povstaly dříve než vyhotoven byl naznačený spis notářský, a že proto žalovaný jest povinen, oba řečené obnosy s přísl. žalující zaplatiti.

Přítomná žaloba může se zakládati toliko buď na změně práv a závazků assignací dle kap. 2. dílu III. ob. zák. obč. neb na utvrzení práv a závazků přistoupením nového dlužníka dle kap. 1. dílu III. ob. z. obč.

Avšak třeba se žalovaný byl zavázal, že veškeré neknihovní dluhy Marie Slukové až do dne 8. listopadu 1876 vzešlé zaplatí, má tento závazek účinku pouze naproti Marii Slukové, nikoliv však též naproti osobám třetím, kteréž na této smlouvě v uvedeném notářském spisu obsažené pražádného neměly účastenství; neboť, aby závazek dlužníka na třetí osobu co nového dlužníka přešel, zapotřebí jest dle §. 1400. ob. z. obč. dvojího příkazu, totiž příkazu poukázanému (assignatovi) od poukazujícího (assignanta) daného, aby poukazovníku (assignatáři) závazek splnil, a zároveň příkazu poukazujícím (assignantem) poukazovníku (assignatáři) daného, aby si dal od poukázaného (assignata) závazek plniti. Tyto dvojí příkazy vyžadují, jak §. 1402. ob. z. obč. ustanovuje, trojího svolení, totiž svolení poukazujícího, poukazovníka a poukázaného. Zde však na snadě pouze příkaz Marii Slukovou žalovanému daný, aby jisté závazky splnil, nedostává se však příkazu se strany assignanta v ten smysl daného, aby si dal assignatář řečené směnečné obnosy od assignata (žalovaného) zaplatiti; neboť o takovémto

příkazu v uvedené notářské smlouvě není řeči a není tu též prohlášení žalující, v ten smysl, že žalovaného co nového dlužníka přijímá. Ale i tato první část poukázky jest neúplná, neb prohlášení, že žalovaný povinen jest, veškeré dluhy své nastávající manželky Marie Slukové zaplatiti, jest příliš všeobecné a neurčité a nepostačuje dle §. 869. ob. z. obč. k utvoření smlouvy.

Z toho vysvítá, že řečené prohlášení žalovaného vzhledem k §. 1402. ob. z. obč. jest naproti žalující beze všeho účinku a že nemůže žalovaný z titulu poukázky k zaplacení žalovaných směnečních obnosů odsouzen býti. Zbývá ještě úvaha, zdali v tomto případě nezavázal se žalovaný jedním ze spůsobů v §. 1344. ob. zák. obč. vypočtěných, že zažalované směnečné obnosy žalující buďto co jediný dlužník buďto co spoludlužník aneb co rukojmě zaplatí. Než k takovému závazku potřebí jest dle počáteční věty uvedeného §. vyjádření nového dlužníka naproti věřiteli, že co jediný neb spoludlužník neb rukojmě za určitý dluh (§. 1344.) se zaručuje a přijetí tohoto zaručení se strany věřitele (§§. 861., 1345. a 1346. ob. z. obč.)

Však o takovém prohlášení žalovaného a přijetí téhož žalující stranou není v uvedeném notářském spisu žádné řeči a žalující též ani netvrdí, že by se byl žalovaný nějakým spůsobem v §. 1344. vytknutým naproti ní zavázal.

Žaloba postrádá tudíž právního základu, a bylo ji odmrštiti.

V odvolání proti rozsudku tomuto podaném poukázal zástupce žalující Anny Lechové k tomu, žeby dle výkladu prvého soudce závazek Václava Lopota, že veškeré neknihovní dluhy nastávající manželky své Marie Slukové až do dne vyhotovení notářského spisu zaplatí, neměl účinku, a že by takovým výkladem smluv jen fraudulosním postupům brána otevřena byla, poněvadž se takovým závazkem dvojí účel na úkor věřitelů docílí, že totiž exekut nemá pak žádného jmění a že zároveň vyvráceno jest domnění, jakoby exekut měl úmysl věřitele své poškoditi.

Přijetí poukazu i se strany žalující Anny Lechové prý prokázáno jest tím, že od žalovaného zaplacení žádá. (§. 863. ob. z. obč.) Všeobecný, veškerých neknihovních dluhů se týkající závazek není však neurčitý, naopak vyhovuje toto naznačení požadavkům §. 869. ob. z. obč.

K odvolání tomuto změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím svým ze dne 18. června 1878 č. 17011. rozsudek první

stolice a odsoudil Václava Lopota k zaplacení převzatých k placení obnosů 200 zl. a 180 zl. s přísl. z těchto

důvodů.

Notářským spisem lit. A. ddto. v Mladé Boleslavi dne 8. listopadu 1876 jest dokázáno, že Marie Sluková žalovanému Václavu Lopotovi polovici jí patřících pozemků pr. 18□° a 37□° i s domem č. 161. s tím do vlastnictví postoupila, že tento má veškeré na něm zjištěné dluhy jakož i veškeré od ní až do dne sepsání notářského spisu učiněné neknihovní dluhy zaplatiti a že Václav Lopot vlastnictví nemovitostí jemu tím postoupených proti převzetí svrchu uvedeného závazku na se vzal; dále doznal žalovaný, že se Marie Sluková přijetím směnek ddto. v Ml. Boleslavi dne 28. května 1874 a ddto. v Ml. Boleslavi dne 1. září 1874 zavázala, směnečné sumy 200 zl. a 180 zl. na řád Josefa Lecha v čas splatnosti totiž 28. listopadu 1874 a 1. března 1875 zaplatiti, že tyto obě směnečné pohledávky girem na žalobkyni přešly a že poslednější též naproti Marii Slukové platební příkazy ze dne 18. září 1877 č. 7241. a 7242. v příčině směnečných pohledávek pr. 200 zl. a 180 zl. vymohla.

Tím jest i povinnost, zaplatiti tyto obě směnečné pohledávky s úroky co do osoby Marii Slukové na jisto postavena a dokázáno, že tyto obě pohledávky v čas sdělání notářského spisu již po právu existovaly. Převzal tedy žalovaný s převzetím polovice usedlosti od Marie Slukové též placení těchto dluhů. Neboť dotýčná ustanovení smlouvy, obsažená v odstavcích III. a IV., notářského spisu nejsou, byť i dluhy Marie Slukové, které žalovaný ku placení převzal, jednotlivě naznačeny nebyly, nikterak tak neurčitá, že by dle §. 869. ob. z. obč. beze všeho právního účinku byla.

Ustanovení odstavce III. obsahuje poukaz Marie Slukové a ustanovení v odstavci IV. obsahuje přijetí tohoto poukazu se strany žalovaného, že zaplatí dluhy, kterých v čas zřízení notářského spisu již tu bylo, a byl ten platební poukaz od žalobkyně též přijat, což právě žaloba dokazuje. V zákonu není předepsáno, že vyrozumění assignatáře současně s vyjednáním a to pouze prostřednictvím poukazujícího státi se musí. Žalovaným pak namítáno nebylo, že by Marie Sluková byla mezi tím až do podání žaloby assignací odvolala, pročež assignatář dle §. 1404. potud oprávněn byl assignaci přijmouti.

Dle toho jest assignace úplnou a zakládá závazek žalovaného

ku placení žalobou domáhaných pohledávek. Nevyhledává se dle zákona (§. 1407.), by žalobkyně žalovaného za samoplátce přijala a Marii Slukovou závazku sprostila.

Stala-li se však assignace po právu, tedy jest pro existenci závazku žalovaného nerozhodno, což žalovaný dále namítá, že totiž zaplatil již za Marii Slukovou dluhů více než 600 zl., kterých do manželství přinesl, jakož i že polovice usedlosti od něho na vzájem převzaté tak vysoké ceny nemá, poněvadž zkrácení přes polovici ceny, kterého zde třeba na snadě, dle §. 934. jen proti druhé straně, která smlouvu uzavřela, nikoliv však osobě třetí s účinkem může býti namítáno.

Následkem toho byl právem v odpor vzatý rozsudek změněn a dle žalobní prosby za právo uznáno.

K dovolání se žalovaného změnil nejvyšší c. k. soudní dvůr rozsudek druhé stolice a potvrdil rozsudek c. k. okresního soudu v Mladé Boleslavi.

Důvody.

Náhled c. k. vrchního soudu, jakoby v ději, žalobě v základ položeném, náleželo spatřovati assignaci úplnou, postrádá jak skutkového, tak i zákonného základu.

Dle §. 1402. ob. zák. obč. zůstává assignace dotud neúplnou, dokud trojí v §. 1401. ob. z. obč. vytknuté svolení účastníků nenastalo a váže toliko ony účastníky, mezi nimiž souhlas byl docílen.

Na svatební úmluvě ze dne 8. listopadu 1876 nebrala žalující podílu; žalovaný zavázal se toliko naproti své manželce, že za ní její knihovní i neknihovní dluhy zaplatí. Žalující nedokázala, jak a kdy se o domnělé assignaci dozvěděla. Má tedy pouze Marie Sluková provdaná Lopotová sama právo, na splnění převzaté povinnosti placení naléhati, pokud právo to dalším právním jednáním na žalobkyni převedeno nebylo.

Žalovaný popřel, že o zažalovaných dluzích manželky své vědomosti měl. Proti tomuto odporu nepodala žalující důkaz, že mu tyto dluhy buď jeho manželka aneb žalobkyně sama oznámila, nýbrž ona obmezila se na pouhé popření odporu žalovaného, dokládajíc, že vzhledem k úmluvě žalovaného s manželkou Marií Lopotovou zcela lhostejné jest, zdali o veškerých dluzích této poslednější věděl čili nic. Tento náhled jest však nesprávný, neboť dle povahy sporné assignace bylo k platnému její povstání

zapotřebí, aby jak žalovaný co nastávající assignat o těchto určitých směnečných dluzích, které k zaplacení převzíti měl, tak i žalobkyně, pakliže se poukazovnicí státi měla, o tom, že žalovaný ku placení poukázán byl, zvěděli, a by potřebná vyjádření stran ku platnému vzejití assignace dle §§. 1402. až 1408. ob. z. obč. směřující byla zjištěna.

Poněvadž nebylo dokázáno, že žalovaný naproti žalující nějakou smlouvou se zavázal, sporné směnečné dluhy za manželku svou zaplatiti, musel rozsudek druhé stolice změněn a nález první stolice potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu 1878 č. 8823.

JUDr. Jan Nebuška.

K čl. 271. al. 3. obch. zák.

Vzájemně pojišťovací ústav B. v Praze namítal proti žalobě od A. na zaplacení náhrady škody ohněm spůsobené pr. 769 zl. $51^1/_2$ kr. u c. k. obchodního soudu v Praze podané nepříslušnost soudu, poněvadž pojišťování žalovaného ústavu, jehož členem žalobce jest, vedle stanov ústavu tohoto vzájemné jest, je za obchody pokládati nelze, a tudíž ústav z nároků v takovém pojišťování se zakládajících s ohledem na §. 38. al. 1. uvoz. zák. k obch. zák. u soudu obchodního pohnán býti nemůže.

Cís. kr. obchodní soud v Praze zavrhl rozsudkem ze dne 1. dubna 1878 čís. 26801. tuto námitku nepříslušnosti soudu z následujících

důvodů:

Žalovaný vzájemně pojišťovací ústav B. namítá proti žalobě A. v příčině náhrady škody požárem na jeho pojištěném domě č. p. 11 v P. a na pojištěných věcech, v tomto domě se nacházejících, spůsobené, pr. 769 zl. $51^1/_2$ kr. nepříslušnost zdejšího soudu, odvolávaje se k tomu, že žalovaný ústav jest ústavem vzájemně pojišťovacím, totiž vedle §. 1. stanov ústavu tohoto spolkem osob, které se vespolek zavazují: že si dle ceny k pojištění přijaté na vzájem nahražovati budou škody, ježto na předmětech pojištěných vzejdou ohněm aneb kroupami, a že, čeho k tomu potřebí, si příspěvky členů opatří; že vedle §. 11. stanov

příspěvky členů řádné a mimořádné jsou, z nichž prvnější se dle poměru úhrnného obnosu pojištěných cen k úhrnnému obnosu možných náhrad nákladů správních jednoho roku zvláště pro každý odbor pojišťovací v percentech pojištěného obnosu rozvrhují a napřed se platí, — poslednější ale se dále dle míry příspěvků řádných, když obyčejné příspěvky nestačí a schodek též z fondu základního a záložního uhraditi nelze, rozvrhují, — že tedy příspěvky členů neurčité jsou. Pojišťování vedle čl. 271. obch. zák. jen tehda jest obchodem, když je kdo béře za premii; t. j. za onu cenu, která se platí pojišťovateli za to, že na se béře jisté nebezpečí, což předpokládá, že premie ta jest již jednou pro vždy napřed určená, pevná a nezměnitelná. Toho prý ale při příspěvcích členů vzájemně pojišťovacího ústavu není, jelikož spolek tento žádné nebezpečí na se nebéře, poněvadž členové jeho, — nestačí-li příjmy řádné, — k příspěvkům mimořádným povinni jsou — a že tudíž pojišťování na straně žalovaného ústavu obchodem není, a protož dle §. 38. uvoz. zák. k obch. zák. spor z něho povstalý příslušnosti obchodního soudu nepodlehá.

Základní podmínka každého jednání, které za obchod považovati sluší, spočívá v úmyslu, získati dotyčným jednáním, a jest úmysl tento přirozenou pohnutkou jednajícího.

Nikoliv spůsob, jak se ziskem vynakládá, nýbrž okolnost, že se zisk činí, že úmysl k výtěžku směřuje, jest rozhodujícím faktorem, a nemění tudíž na povaze obchodu ničeho okolnost ta, že zisk snad k dobročinnému účelu obrátiti se má.

Mezi absolutní obchody t. j. právní jednání, ježto povždy a bezvýminečně za obchody pokládati sluší, bez ohledu k tomu, kdo je provozuje, a jakým spůsobem se provozují, náleží dle čl. 271. odst. 3. obch. zák., když kdo na se béře pojištění za premii.

Pojištění, totiž smlouva pojišťovací, nastává dle §. 1288 obč. zák. tenkráte, když kdo na se béře nebezpečí škody, která někoho bez jeho viny stihnouti může, a jemu za jistou cenu (premii) ujednanou náhradu dáti slíbí.

Každé pojištění sluší za jednání obchodní, za obchod, považovati, poněvadž při každém jest úmysl špekulační z ohledu nebezpečí druhého, čemu též vřadění jich mezi smlouvy odvážné nasvědčuje.

Taktéž i pojišťování žalovaného ústavu jest obchodem ve smyslu čl. 271. ad. 3. obch. zák., neboť spolek, totiž veškerenstvo členů béře co hromadná osoba na sebe pojištění jednotlivých členů,

svých za jisté dle §. 11. stanov vyměřené napřed splatné řádné příspěvky, které s ohledem na okolnosti k vyměření jich sloužící za určité a jisté považovati sluší.

Též pojišťování spolku žalovaného, byť se i vzájemným jmenoval, čelí k tomu, aby škoda, jíž pojištění členové jeho se obávají, nenastala, aby řádné příspěvky členů vyčerpány nebyly, by k dalšímu rozvržení mimořádných příspěvků sáhnuto býti nemuselo.

Byť by i každý člen v případě, když obyčejné příjmy nestačí a schodek též z fondu základního a záložního uhraditi nelze, k placení mimořádného příspěvku zavázán byl a tím poměrně na ztrátě spolku účasten býti musel; nicméně nebéře na užitku spolku, který by povstal tím, pakli v některém roce úhrn příspěvků zapravených součet výloh, jež v tomto roce nahraditi náleží, převyšuje, effektivního podílu, neboť přebytek takový, obrátiti se má vedle §§. 11. a 29. stanov k fondu záložnímu, a když se spolek rozejde, připadne přebytek takový, totiž zisk docílený, dle §. 50. stanov chudým fondům v obcích, z kterých členové pocházejí.

Kdyby však žalovaný ústav čistě vzájemným spolkem byl, pak by musel též přebytek každého roku mezi členy na srážku jejich příspěvků poměrně rozdělen resp. při rozejití se spolku mezi členy rozvržen býti, anebo by vůbec o jakémsi přebytku, o zisku řeči býti nemohlo.

Z těchto ohledů sluší pojišťování žalovaného ústavu považovati za obchod ve smyslu čl. 271. ad 3. obch. zák., aniž by tomu vadila okolnost ta, že dotyčná pojišťování dle udání vzájemná jsou.

V odvolací stížnosti od žalovaného ústavu proti rozsudku tomuto podané, poukazoval tento k tomu, že úmysl zisku při spolcích vzájemně pojišťovacích vyloučen jest, a jednání jejich tedy obchody nejsou; že z pojmu vzájemných pojišťování vůbec a ze stanov žalovaného ústavu zvlášť vysvítá, že tu jde o spolčení osob, které starají se pouze o to, by svými vlastními příspěvky uhradily škodu, která by jednotlivým členům povstala; že členové spolku toho napřed již vědí, že na eventuálním přebytku, který by z příspěvků jejich po uhražení pojištěných škod zbýval, nemají a nikdy nebudou míti podílu, naopak ale vědí, že na náhrady škod spolučlenů dopláceti musí, pakli by k tomu řádné příspěvky nestačily.

Tu nelze tedy úmysl za ziskem se nesoucí hledati. Vedle náhledu první instance zakládají se tedy veškeré čistě humanní a dobročinné spolky na zisku, a měla by jednání jejich za obchody

prohlášena býti, poněvadž každoroční přebytek po uhražení potřeb nerozděluje se mezi členy, nýbrž tvoří se z něho fond základní, který snad při rozejití se spolku opět jiným dobročinným účelům věnován jest.

Že ostatně vzájemné pojišťování za obchody pokládati nelze, uznává věda právnická (Srv. soukr. obch. právo rakouské str. 32.), ale i soudní praxe; a mimo to byl návrh na konferenci Norimberské činěný, aby i vzájemná pojišťování za absolutní obchody se prohlásila, od konference zamítnut.

Cís. král. vrchní soud zemský pro král. České potvrdil rozhodnutím ze dne 27. května 1878 čís. 14298 rozsudek první instance z následujících

důvodů:

Co se předkem námitky týče, že prý c. k. obchodní soud k projednání a rozhodnutí této rozepře nepříslušným jest, poněvadž žalobní prosba na žádném obchodním jednání ve smyslu čl. 271. a 277. obch. zák., jež by právomocnosti obchodního soudu podlehalo, nespočívá; tož odůvodňují důvody rozsudku první stolice jak co do věci tak co do zákona úplně příčinu, z níž námitka ta zamítnuta byla.

Mimořádné dovolací stížnosti žalovaného ústavu nedal c. k. nejvyšší soud místa, poukázav žalovaného na

důvody

rozsudku první instance, a na to, že žalovaný vzájemně pojišťovací ústav za samostatný od jednotlivých členů svých rozdílný právní subjekt považovati se musí; že spolek co takový pojištění za příspěvek, od jednotlivce placený a dle stanov v jisté míře určený poskytuje, že příspěvek tento pojišťující společnosti co takové bezvýminečně a bez ohledu na to, pakli škoda nastane čili nic, připadne, že se s ním dle §§. 30., 31. a 50. stanov (k fondu záložnímu, fondu pensijnímu pro úředníky a sluhy ústavu, a při rozejití se spolku chudým fondům v obcích, z kterých členové pocházejí) naloží, příspěvek tento tedy právě povahu premie má, a tudíž pojištění, o které tu jde, na straně žalovaného ústavu dle čl. 271. odst. 3. obch. zák. obchodem jest; že tedy následkem toho rozsudky nižších instancí patrné nespravedlnosti neobsahují, a protož příčiny není, pro kterouž by dle dvorsk. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. zák. soudn. změněny býti mohly. —

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 1878 č. 8845. Lou—ka.

Dvě rozhodnutí k otázce, kdy třeba protestu při směnkách umístěných.

I.

Josef Král vydal vlastní (suchou) směnku, kterou se zavázal zaplatiti dne 30. září 1874 na řád banky „Slovenije" v Lublani směnečnou sumu 2 zl. 66 kr. Směnka ta byla Josefem Králem podepsána bez zvláštního dodatku, však na straně nacházela se slova „Pan Josef Král v Kovánci č. p. 20. okres Bělá." Dále bylo ve směnce ustanoveno, že ji náleží platiti u pojisťovací banky X. v Praze. Girem, datovaným ze dne 10. ledna 1877, byla směnka ta bankou „Slovenije" na pojišťovací banku X. v Praze převedena; tato pak se žalobou ze dne 15. května 1877 domáhala u c. k. obchodního soudu v Praze na Josefu Královi zaplacení směnečné sumy 2 zl. 66 kr. s přísl.

První stolice vydala rozkaz platební a ponechala jej přes námitky žalovaného nálezem ze dne 3. září 1877 č. 71953. v plné platnosti z následujících

důvodů:

Žalovaný namítá, že bydlí, jak ze směnky a ze samé žaloby vysvítá, v Kovánci č. p. 20., kdežto ve směnce udána Praha co místo placení, tudíž místo od jeho bydliště rozdílné. Měla tudíž dle argumentace žalovaného, anto prý jde o směnku umístěnou, směnka dle čl. 99. sm. řádu u domiciliáta se protestovati a jelikož se to nestalo, pominul dle onoho dovozování směnečný nárok na vydatele směnky.

Avšak námitka ta nemá podstaty, neb jen onu směnku sluší nazvati umístěnou, kdež bydliště dlužníka hlavního (zde vydatele) rozdílné jest od místa placení; na žalobní směnce však jest Josef Král podepsán co vydatel beze všeho dodatku, z něhož by s bezpečnosti lze bylo souditi, že bydlí mimo Prahu, a platí tudíž domněnka čl. 97. sm. řádu, dle kteréž místo vydání a placení směnky pokládati jest také co bydliště vydatelovo.

Platnosti této domněnky není na závadu, že po straně žalobní směnky psána jsou slova „Josef Král v Kovánci č. p. 20. okres Bělá", poněvadž slova ta, jsouce mimo směnku a nikoliv v té samé napsána, neposkytují důkazu o pravosti jich obsahu, zejmena také není dokázáno, že slova ta pocházejí od vydatele samého.

Když tedy dle zákona za to jest míti, že místo vydání a placení směnky jest totožné s bydlištěm vydatele, tož není tu směnky umístěné, a nebylo třeba protestu k zachování práva směnečného.

K odvolání se žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 24. září 1877 č. 26018. rozsudek první stolice a nalezl, že platební rozkaz jen tenkráte v platnosti se zachová, vykoná-li zástupce žalující společnosti vrácenou jemu rozhodovací přísahu toho znění, že žalující společnosti žalobní směnka již v den dospělosti t. j. 30. září 1874 byla bankou „Slovenije" odevzdána za příčinou tou, že prvnější převzala všechny smlouvy o pojištění poslednější bankou uzavřené.

Důvody.

Na žalobní směnce jest udán Kovánec co bydliště žalovaného, a nebyla také okolnost, že žalovaný v Kovánci bydlí, žalobkyní popřena. Poněvadž však směnka u banky X. v Praze vyplatiti se měla, jestiť místo platební rozdílné od místa bydlení vydatele směnky, a jest tudíž směnka dle čl. 24. sm. řádu za umístěnou směnku považovati.

Měla tedy dle pravidla čl. 99. sm. ř. směnka domiciliátu býti k placení předložena a měl býti učiněn protest k zachování práva směnečného.

Zde však dlužno přihlížeti k okolnosti, že domiciliát jest sám věřitelem směnečným a je-li pravda, což žalobkyně tvrdí, že ona totiž již v čas dospělosti směnky byla věřitelem směnečným, tož zajisté dle přirozené povahy věci bylo zbytečné učiniti protest, anto čl. 99. sm. ř. patrně předpokládá, aby majitel směnky byl osobou rozdílnou od osoby domiciliátovy.

Bylo tudíž nalézti na přísahu o okolnosti, kterou toto tvrzení žalobkyně na jisto bude postaveno. Přísaze té také nevadí okolnost, že giro, z kterého odvozuje žalobkyně svůj nárok směnečný, nese datum 10. ledna 1877, poněvadž není tím vyloučena možnost, že se převod směnky skutečně stal již dříve, že zejmena směnka již v čas dospělosti byla majetkem domiciliátovým.

Dokáže-li takto žalobkyně, že byla v čas dospělosti směnky netoliko domiciliátem, nýbrž i vlastníkem směnky, náleží platební rozkaz v moci zachovati, v opačném případě však jej zrušiti.

V ten smysl bylo nález prvního soudce změniti.

Z nálezu toho dovolal se žalovaný, domáhaje se výroku, by platební rozkaz bez výminky zrušen byl. Však c. k. nejvyšší soud, maje tuto stížnost dovolací za mimořádnou, nedal jí místa z

důvodů:

prvním soudcem uvedených, které zcela odpovídají zákonu a stavu věci. Tento rozsudek prvního soudce náleželo by vlastně potvrditi, kdyby se žalobkyně byla z rozhodnutí vrchního soudu dovolala; žalovaný však dokonce nemá příčiny, bráti v odpor nález c. k. vrchního soudu.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 1878 č. 13346.

II.

Občanská záložna v N. žalovala Jana Hajka v Hrádku na zaplacení směnečné sumy 600 zl. Žalobní směnka byla tažena na Jana Hajka v Hrádku i měla dodatek, že ji náleží platiti u živnostenské banky v Praze. V žalobě bylo uvedeno, že živnostenská banka, na kterou znělo giro, byla vlastnicí směnky v čas její dospělosti a že žalující záložna, která směnku byla indossovala, tuto následkem postihu směnečného sama vyplatila. Protest nebyl žalobě přiložen.

C. k. obchodní soud v Praze vydal sice rozkaz platební, zrušil jej však sám k námitkám žalovaného nálezem ze dne 20. prosince 1877 č. 114773.

Důvody.

Žalobní směnka byla tažena na Jana Hajka v Hrádku, však platiti ji bylo u živnostenské banky v Praze, jest tudíž dle čl. 24. směn. řádu směnkou umístěnou. Dle čl. 43. sm. ř. náleží směnky umístěné domiciliatovi v čas splatnosti k placení předložiti, a pakli se nevyplatí, učiniti protest, jinak pomine nárok směnečný na příjemce.

Okolnost, že směnka žalobní v čas splatnosti byla v rukou umístěnce „Živnostenské banky“, nemůže rozhodovati, poněvadž tato banka více věřitelem směnečným není, poněvadž směnka nikoliv girem, nýbrž cestou postihu v držení žalující záložny se dostala, a tato tudíž dle čl. 48. a 49. sm. ř. měla žádati osvědčení od majitele směnky.

V odvolací stížnosti, kterou z nálezu toho podala žalující záložna, bylo poukázáno k následujícím momentům:

1) Již dle znění zákona se předpokládá, by domiciliát a majitel směnky byly osoby rozdílné. Nabývá-li domiciliát sám vlastnictví směnky, přestane býti domiciliátem a není pak třeba protestu dle čl. 43. sm. ř., pakli této totožnosti osob tu bylo v čas dospělosti směnky. Avšak i smysl zákona nasvědčuje pravosti toho náhledu, neb ustanovením čl. 43. sm. ř. má patrně chráněn býti akceptant, který třeba valutu domiciliátovi zaslal, před škodou, která by z opomenutí presentace jemu mohla vzejíti; tento ohled však odpadá, když domiciliát sám v čas dospělosti jest vlastníkem směnky (srov. nález nejv. soudu ze dne 1. dubna 1856 č. 2862. ve sbírce Branowitzerově k čl. 43. č. 17. str. 107.).

2) Nebylo-li třeba protestu v čas dospělosti směnky, tož nemohla nikdy ex post vzejíti potřeba protestu. Žalobkyně vyplativši směnku, nabyla tím všechna práva, která příslušela živnostenské bance co dřívější majitelce směnky (srov. nález c. k. nejv. soudu ze dne 29. ledna 1862 č. 156., Branowitzer, l. c. č. 18. str. 108.), a jest úplně lhostejno, přešla-li směnka na žalobkyni girem této banky, neb cestou postihu směnečného.

Než c. k. vrchní soud zemský pro království České potvrdil nálezem ze dne 5. března 1878 č. 6616. rozsudek prvního soudu z následujících

příčin:

Pro tento spor není rozhodnou otázka, zdali domiciliát, který směnku co indossatář nabyl, vznésti musí protest i tehda, když vlastníkem směnky byl v čas její dospělosti. Neb živnostenská banka, která jest domiciliátem, zde nežaluje, nýbrž žaloba podána byla občanskou záložnou v N., která směnku prý cestou regressu nabyla.

Kdyby i v příčině této žalobkyně čl. 43. sm. ř. neměl platnosti míti, tož musela by každá směnka umístěná této své vlastnosti pozbyti, jakmile by na domiciliáta byla indossována. To však zajisté nikdo tvrditi nebude.

Není tedy i vydatel, který směnku zaplatil, sproštěn povinnosti, předložiti řádný protest, v čas u domiciliáta vznešený.

Bylo tedy potvrditi rozsudek, kterým zrušen byl rozkaz platební.

Mimořádné dovolací stížnosti žalující záložny c. k. nejvyšší soud místa nedal,

poněvadž

se tu nedostává podmínek, za jakých dle dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 3593. sb. z. s. změniti lze dvě rozhodnutí souhlasná.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. srpna 1878 č. 4557.

—k.

Prostředník či kontrahent?

František L. vydobyl u c. k. obchodního soudu v Praze na základě směnky od něho na vlastní řád a sumu 880 zl. vydané platební příkaz k příjemcům Anně W. a Ignáci K. Se strany těchto podány jsou námitky, jichž obsah z níže položených důvodů rozhodovacích na jevo jde.

C. k. obchodní soud rozsudkem ze dne 1. srpna 1878 č. 65272. platební rozkaz úplně v platnosti zachoval.

Důvody.

Dobrovolný zástupce žalovaných, Martin W., od žalobce co svědek vedený, vypověděl o původu žalobní směnky toto: V r. 1875 žádal ho písemně František L., jemuž byl 973 zl. dlužen, aby mu zaslal směnku, více podpisy opatřenou, poněvadž peněz potřebuje a je sobě na tuto směnku opatřiti chce, ujišťuje ho zároveň, že směnku při dospělosti její sám vyplatí. Teprvé když ho žalobce opětně výslovně byl ujistil, že této směnky jiným spůsobem neužije, dal svědek směnku od obou žalovaných jakožto příjemců podepsati a poslal mu ji.

Při takovém stavu věci však námitka žalovaných, že směnku z ochoty přijali a že tudíž z akceptu svého žalováni býti nemohou, naproti žalobci průchodu nemá. Při smlouvání mezi Františkem L. a Martinem W. o žalovaných řeči nebylo, nýbrž František L. žádal na Martinu W. vůbec akcept s více podpisy, ať jsou od koho koliv a slíbil mu ovšem, že směnky jiným než zmíněným spůsobem neužije. Dali-li se tedy žalovaní ujištěním Martina W., že František L. směnky jen za příčinou potřeby k vůli

opatření peněz užije, pohnouti, že předložený jim nevyplněný ještě blanket směnečný podepsali, měli by ovšem námitku proti Martinu W., však pro rozhodnutí této rozepře jest zcela lhostejno, za jakých pohnutek směnku přijali.

Neobmezeným přijmutím směnky zavázali se žalovaní dle práva směnečného, že sumu směnečnou v čas dospělosti majiteli směnky zaplatí, i nemohou závazku toho uniknouti odvolávajíce se na takovéto s třetí osobou učiněné úmluvy.

V odvolání poukázáno přede vším k tomu, že jest zcela nesprávné, že by byl svědek Martin W. vypověděl, že na něm žalobce vůbec směnku s více podpisy, ať jsou kohokoliv, žádal; protokolovaná odpověď svědkova zkrátka ve smyslu položené otázky praví, že žádána od něho směnka s více (netoliko jedním) podpisem. O otázce, zdali žalobce právě podpisy žalovaných míti chtěl, či podpisy od kohokoliv, svědku vůbec podle obsahu soudního dožádání vypovídati nebylo. Žalovaní však tvrdili a žalobci o tom rozhodovací přísahu uložili, že žalobce výslovně jejich podpisy žádal, i měla tedy první stolice, pokládajíc skutek ten rozhodným, na důkaz ten nalézti. Co do věci samé nelze skutkový děj na dvě smlouvy rozdvojovati a shledávati jednak smlouvu žalobce s Martinem W., kterouž onen slibuje, že nynější žalované z žádaného akceptu nikdy žalovati nebude, a jednak smlouvu mezi Martinem W. a žalovanými, kterouž jim tento slíbil, že je František L. z akceptu jejich nikdy žalovati nebude. Byly by to dvě smlouvy in favorem tertii — obě neplatné. Martin W. nevystupuje jakožto kontrahent, nýbrž jakožto prostředník. František L. žádá jej, aby mu opatřil akcept s podpisy žalovaných, že na nich zaplacení nikdy chtíti nebude. Martin W. po opětované žádosti offertu Frant. L. se žalovanými sdělí, tito své podpisy propůjčí a Martin W. akcept Františku L. zašle.

V pravdě jest tu tedy úmluva mezi žalobcem a žalovaným. Že nepřišli žalovaní se žalobcem v přímý styk, není nic zvláštního; co den veliký počet smluv tím způsobem skrze prostředníky, jež co poslové, tytýž i co zástupci stran vystupují, se uzavírá. Však i se stanoviska první stolicí zaujatého mohou se žalovaní dovolávati §. 1019. ob. zák. obč. Se zasláním směnky se strany Martina W. spojuje se vzhledem k daným a přijatým slibům příkaz k nynějšímu žalobci, aby akceptanty závazku jejich osvobodil. Žalobce příkaz týž přijal, žalovaní mohou se na něm žalobou a ovšem i námitkou liberace domáhati.

C. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 10. září 1878 č. 24112. rozsudek první stolice změnil a platební příkaz pod tou výminkou zrušil, když žalovaní složí rozhodovací přísahu, že prvé ještě, než na směnku své podpisy položili, Martin W. jim sdělil, že Frant. L. žádá směnku s podpisy jejich opatřenou jen za tím účelem, aby si zaň potřebné peníze opatřil, že jiným spůsobem jí neužije a o zaplacení její sám se postará.

Důvody.

Žalovaní namítají, že své akcepty jen z ochoty na směnku dali, závazku k placení nepodstoupivše. Námitku tu na tom zakládají, že žalobce na Martinu W. akcept s podpisy jejich k tomu účelu žádal, aby si na něho potřebné peníze opatřil, jiným spůsobem, že akceptu neužije a o zaplacení sám se postará. O těchto skutečnostech uložili žalovaní žalobci přísahu, kterouž, když vrácena bude, že Martin W. jakožto dobrovolný zástupce složí. Toto dobrovolné zastoupení má zde místo, poněvadž Martin W. akceptaci žalovaných pro žalobce zprostředkoval a tudíž při tom co zplnomocněný jednatel jednal.

Žalobce skutečnosti hořejší popřel a tvrdil, že zažalovaný akcept od Martina W. k uhražení své na něho pohledávky obdržel. O svém tvrzení vede za svědka Martina W., ten je však přímo za nepravdivé prohlásil a naopak skutkový běh od žalovaných líčený potvrdil.

Ješto pak žalobce přísahu od žalovaných mu uloženou vrátil a vrácenou tuto přísahu Martin W. jakožto dobrovolný zástupce složiti má, ten však již co svědek udání žalovaných přísahou stvrdil, odpadá další složení přísahy, ješto potvrzení Martina W. pod přísahou svědectví učiněné co do průvodní moci má tentýž význam, jako potvrzení ve formě vrácené rozhodovací přísahy. Avšak z řečené úmluvy mezi Františkem L. a Martinem W. učiněné nemohou žalovaní námitku vyvozovati, nedokážou-li, že k této úmluvě přistoupili a na základě jejím teprvé směnku podepsali. V tom směru detailluji žalovaní faktum v námitkách přednešené, že akceptace jejich jest pouhá akceptace z ochoty bez závaznosti k placení, v duplice v tom smyslu, že jim Martin W. úmysl žalobcův v příčině účelu jich akceptu sdělil a tudíž že akceptace jejich jakožto svolení a přijetí prohlášení žalobcova se jeví.

Okolnost ta je rozhodna, neboť je-li pravdiva, pak často zmíněné prohlášení žalobcovo žalovaným bylo oznámeno a od nich

přijato a příjmutí směnky jen k určenému takto účelu a bez závazku k placení se stalo.

O skutečnosti té žalobci přísaha uložena a od něho vrácena: na ni tedy nalezeno.

V revisijní stížnosti obracel se žalobce nejprvé proti tomu, jako by po přísežném svědectví Martina W. rozhodovací přísaha jeho odpadla, i ukazoval k různým následkům, jaké pro rozepři má, s jedné strany, když trestním řízením se dokáže, že svědek křivě vypovídal, a s druhé strany, když dokáže se křivost složené rozhodovací přísahy (§§. 235., 236. a 237. ob. zák. obč.). Proti nalezené přísaze uvedeno, že týče se skutečností teprvé v duplice uvedených, k nimž tudíž dle §. 7. řiz. směn. hleděti nelze, neboť v námitkách ta která námitka netoliko dle své právnické kategorie uvedena býti musí, nýbrž i dle svého skutkového děje, jejž pak nelze novými skutky doplňovati („detaillovati"). Ve směru hmotném uvedl žalobce, že on Martinu W. nijakého mandátu neudělil, aby jmenem jeho s žalovanými vyjednával.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Přísaha druhou stolicí nalezená jest dle čl. 82. sm. ř. nerozhodna, poněvadž žalovaní ani netvrdili, tím méně pak dokázali, že Martin W., čině jim ono v přísaze dotčené sdělení, jednal co plnomocník žalobcův a z příkazu jeho. Nevzchází tedy ze sdělení onoho žalovaným námitka přímo proti žalobci čelící.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. prosince 1878 č. 11786.

Dr. J. Mk.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

1) I maso, kteréž se kupuje vojáky pro t. zv. menáži, jest podrobeno dani potravní, anto zákonní vyjímky v příčině té není.

Nález ze dne 21. června 1878 č. 998., sb. č. 288.

2) Bylo-li stavbou železnice stíženo hospodaření na pozemcích, kolem kterých dráha vede, tož má se škoda dotyčná vyšetřiti při vyvlastnění pozemků cestou řízení expropriačního (§. 15. instrukce dvor. dekretu ze dne 8. listopadu 1842 č. 654. sb. z. s. připojené), nelze

však dodatečně žádati na dráze, by měla péči o usnadnění komunikace, poněvadž na tento případ §. 10. lit. *b*) a *c*) zákona o koncessích železničních ze dne 14. září 1854 č. 238. ř. z. nikterak nelze vztahovati.

Nález ze dne 22. června 1878 č. 875., sb. č. 289.

3) Difference mezi cenou, za kterou společnost k provozování nějakého závodu své priority prodala, a mezi cenou nominální těchto priorit, není položkou, kterouž lze srážeti z hrubého příjmu za příčinou vyšetření čistého příjmu dani ve smyslu cís. patentu ze dne 29. října 1849 č. 439. ř. z. podrobeného. Neb difference tato není skutečným výdajem, spojeným s provozováním závodu, nýbrž representuje pouze vyšší úrok z kapitálů v závodě uložených, který dle §. 11. uved. cís. patentu z hrubého příjmu srážeti se nemá.

Nález ze dne 2. července 1878 č. 1038., sb. č. 294.

4) A. kvitoval svůj podíl v jmění závodu, jehož veřejným společníkem byl. Podíl ten byl mu totiž v hotových vyplacen. Finanční úřady vyměřily z potvrzení toho poplatek dle škály druhé, kdežto A. zastával náhled, že stačí kolek 50 kr., anto neobdržel ze společnosti nic více, nežli byl při vstoupení v svazek společenský přinesl. Správní soudní dvůr dal finančním úřadům za právo, neb vedle čl. 91. a 131. obch. zák. neměl A. žádný nárok na vrácení svého vkladu, nýbrž pouze na vyplacení podílu z jmění společnosti v penězích. Nešlo tu tedy o rozdělení jmění společného, nýbrž o kvitanci na určitou sumu peněz, která podlehá poplatku dle škály II.

Nález ze dne 6. července 1878 č. 1062., sb. č. 297.

Denník.

Zřízení zemská česká, moravská i slezská. Statečný spolek českých právníků „Všehrd“, jemuž děkujeme již za krásná vydání nesmrtelného díla Všehrdova o právích země české a Koldínových předůležitých Práv městských, přikročil nyní k novému podniknutí literárnímu, kterýmž ne menší měrou zaslouží sobě vděčnost právnického čtenářstva. Vydát nákladem svým sbírku zřízení zemských království českého, markrabství moravského a slezských knížectví. Ve sbírce té položena budou kritická vydání zemských zřízení, kteráž v zemích koruny české postupně platnosti měla, s přiměřenými úvody, přídavky a poznámkami. Sbírka rozvržena jest na několik dílů. Díl první tvořiti budou „Zřízení zemská králov-

stvi Českého XVI. věku", totiž zřízení zemská z r. 1530 spolu se smlouvou sv.-Václavskou, práva a zřízení zemská z r. 1550 se smlouvou o kovy z r. 1534, práva a zřízení zemská z r. 1564 a narovnání o kovy z r. 1575. Vydání toto upravili slovutní naši učenci pan ministr Josef Jireček a pan odborný rada dr. Hermenegild Jireček. Díl druhý držeti bude zemská zřízení moravská a slezská XVI. věku. Dále pak připojí se Ferdinanda II. obnovené zřízení zemské, české i moravské, a Ferdinanda III. novelly a deklaratoria. Sbírka vycházeti bude po sešitech čtyřarchových ve lhůtách asi měsíčných. První sešit vyjde již tyto dny. Vždy na deset sešitův uspořádáno bude předplacení, kteréž přijímá knihtiskárna Koláře a spol. (Jerusalemská ulice č. 3). Teprvé díly ukončené přijdou do knihkupectví, ovšem s krámskou cenou o $^1/_3$ vyšší ceny předplatné. Čtenářstvu našemu nemusíme sbírku tu teprvé odporoučeti.

Pražský právnický spolek pro zaopatřování vdov a sirotků odbýval dne 10. ledna 1879 valnou schůzi, anto se k poslední schůzi ze dne 27. prosince 1878 nebyl sešel počet členů, jehož k usnášení se o změnách stanov zapotřebí. An tentokráte dostatečný počet členů se byl dostavil, zahájil předseda p. dr. ryt. Aull schůzi. Člen ředitelství p. prof. dr. Dom. Ullmann co zpravodaj líčil osudy, s nimiž se návrh nových stanov u ministerstva setkal. Ministerstvo vyslechlo znalce, kteří podali o nových stanovách dobrozdání v ten smysl, že poplatky přijímací, které novým členům bude platiti, o čtvrtinu nižší jsou oněch, jaké se dle pravidel vědy mají vybírati a že nelze to odporučiti, by zaopatřování i sirotků se týkalo. Mimo to našlo ministerstvo některé jiné vady, i vrátilo stanovy k opravě ve směrech jím naznačených. Pan zpravodaj vykládá, kterak výtky ministerstva ponejvíce na nedorozumění se zakládají, že zejmena čtvrtina poplatku přijímacího, jak ve zprávě bylo vyloženo, zúmyslně prominuta byla novým členům vůči okolnosti té, že spolek není společností pojišťovací, která by směřovala k výdělku, že tu značného jmění, kteréž na zaopatřování vdov a sirotků dosavadních členů více než stačí, a že členové spolku již dle stavu svého v spořádaných poměrech se nacházejí, tak že nelze se obávati tak rychlého odumírání, jak při společnosti, která přijímá příslušníky všech stavů. Co týče se opatřování sirotků, tož nemožno také z něho sejíti, poněvadž nynější členové již nabyli práva na opatřování sirotků svých, které nelze zkracovati, a poněvadž nelze toho odporučiti, by práva nových a starých členů byla rozdílná. Navrhuje se tudíž pouze modifikace v §. 16. stanov v ten smysl, by pense příslušela vdově i tehda, byli-li manželé z kohokoliv provinění

rozvedení, a přídavek v §. 21. v ten smysl, by dostačitelnost fondu pojišťovacího k úplnému uhražení všech závazků společnosti byla zjišťována matematickými rozvahami v každých pěti letech s výhradou tou, že ředitelství může opatření činiti, aby takové zjištění stalo se též v kratších lhůtách. Proti návrhům ředitelstva ozval se p. dr. König, navrhuje, by sešlo z prominutí čtvrtiny poplatku přijímacího novým členům. Řečník má za to, že dosti na tom jest, když societa projevila svůj úmysl, ulehčiti novým členům způsobem naznačeným; nepřijme-li se tento dar, nemáme příčinu, jej vnucovati. Dle návrhu řečníkova měla by tedy tabulka, novým stanovám připojená, býti úplně dle přání ministerstva upravena. Dále navrhuje řečník, aby rozvahy matematické děly se netoliko v pěti letech, nýbrž každý rok.

Pan dr. Linha navrhuje, aby vůči obtížím, s nimiž svolání valné hromady jest spojeno, ředitelství bylo zmocněno, stran modifikace stanov dále samostatně s vládou vyjednávati, pokud by tím nebylo ublíženo nabytým právům dosavadních členů, pokud by se těmto neukládalo větších břemen, a pokud by nebyla porušena zásada, že noví členové se starými mají míti stejná práva.

Když byl na to ještě p. zpravodaj v delší řeči pochvalou přijaté vyvrátil námitky p. dra. Königa, byly návrhy ředitelstva téměř jednohlasně přijaty. Též návrh p. dra. Linhy došel většiny hlasů.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie

v království Českém od počátku roku 1879.*)

A. V seznamu advokátů. Nová zanešení: Pan dr. Karel Adámek co advokát se sídlem v Praze, p. dr. Frant. Krekule co advokát se sídlem v Praze, p. dr. Frant. Dvořák co advokát se sídlem v Náchodě.

B. V seznamu kandidátů. 1) Nová zanešení: Pan Antonín Wotzel co concipient p. dra. Jaroslava ryt. Rilkeho, adv. v Praze; p. JUC. Adolf Steinhard co koncip. p. dra. Ludvíka Kahna, advokáta v Praze; p. JUC. Frant. Znojemský co koncip. p. dra. Egona ryt. ze Schubertů, adv. v Praze; p. JUC. Václav Podhůrský co koncip.

---

*) Pozn. red. Vyhovujíce přání z různých stran pronešenému, podáme letošním ročníkem počínaje o osobních změnách v stavu soudců, advokátů a notářů vždy zprávy bezpečné. Počínáme tímto číslem podávati zprávu o změnách v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém; uveřejňování ostatních zpráv osobních bylo nám pro přípravy k němu potřebné odložiti k sešitu druhému.

p. dra. Václava Hübsche, adv. v Poličce. — 2) Přestoupení: Pan dr. Adolf Glæssner nastoupil opětně u p. dra. Emila Theumera, adv. v Ousti n. L.; p. dr. Josef Hradecký od p. dra. Vojt. Spitznera, adv. v Praze, k p. dru. Karlu Eypertovi, adv. tamtéž; p. dr. Jindřich Feitis od p. dra. Rob. Schmidla, adv. v Praze, k p. dru. Sigfr. Taussigovi, adv. tamtéž; p. dr. Karel Brom od p. dra. Alex. Bienera, adv. na Mělníce, k p. dru. Ant. Fišerovi, adv. tamtéž; p. dr. Ludvík Scheiner od p. Jana Poplera, adv. ve Vys. Mýtě, k p. dru. Ant. Wellnerovi, adv. v Praze; p. Josef Staněk od p. dra. Jaroslava ryt. Rilkeho, adv. v Praze, k p. dru. Jindř. Wesselému, adv. v Hradci Králové. — 3) Vystoupení: Pan dr. Vilém Rohn od p. dra. Jarosl. ryt. Rilkeho, adv. v Praze; p. dr. Kamil Hay od p. dra. Karla Stiebitze, adv. v Příbrami.

Seznam rakousko-slezských advokátův vykazuje 31. prosince 1878 úhrnem 40 advokátův, z nichž jest v Opavě 13, ve Frýdku 3, v Těšíně 10, v Krnově 3, ve Vítkově 1, v Bruntáli 2, ve Frýštátě 1, v Bílsku 6, ve Frývaldově 1.

P. p. členům Jednoty Právnické v Praze!

P. p. členové Jednoty se žádají, aby roční příspěvek 4 zl. laskavě co nejdříve k rukoum sběratele pana Branislava Tyla, úředníka magistrátního v Praze č. 412.—II., zapravili.

K pánům členům v Praze bydlícím dojde sběratel během měsíců února neb března osobně pro příspěvek.

Páni členové mimo Prahu bydlící račtež příspěvek poštovní poukázkou k rukoum jmenovaného sběratele zaslati.

Oněm pánům členům, kteří příspěvku až do konce března 1879 nezapraví, zašle se lístek spolkový v dubnu 1879 dobírkou dlužného příspěvku na jich útraty.

V Praze 9. ledna 1879.

M. Havelka
t. č. starosta.

Dr. Jan Růžička.
t. č. jednatel.

POZVÁNÍ.

Právnická Jednota v Praze

odbývá

ve čtvrtek dne 30. ledna 1879 o 7. hod. večer

v spolkových místnostech na Václavském náměstí č. 18. v I. poschodí

VALNOU HROMADU

jejíž předmětem jest:

1. Výroční zpráva jednatelská.
2. Zpráva o knihovně Jednoty.
3. Zpráva o časopisu „Právníku".
4. Zpráva revisorů účtů.
5. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelů a dvou revisorů účtů.
6. Návrh, aby pánům redaktorům časopisu Právníka náhrada za rok 1878 dosavadním obnosem 600 zl. přiřknuta byla.
7. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu Právníka na rok 1879 uzavřená, schválena byla.
8. Návrh, aby schváleno bylo usnešení týdenní schůze ze dne 4. dubna 1878, dle kteréhož spis p. prof. dra. Laurina „o bezženství duchovních vůbec a o manželství, od nich uzavřeném, zvlášť" nákladem Jednoty vydán byl.
9. Návrh, aby schváleno bylo usnešení týdenní schůze ze dne 31. října 1879, že se k poctě starosty péčí a nákladem Jednoty Právnické vydati má některý ze starších českých pramenů právních.
10. Volné návrhy, ohlášené starostovi aspoň tři dni před valnou hromadou.

Páni členové se zvou k četnému účastenství.

V PRAZE, dne 10. ledna 1879.

M. Havelka,
t. č. starosta.

JUDr. Jan Růžička,
t. č. jednatel.

O právní povaze zpronevěření spáchaného na věcech zabavených dle §. 183. odst. 2. tr. z.

Podává dr. **František Storch**, soukr. docent na vys. školách Pražských.

(Dokončení.)

Pátráme-li pak dále, jakouže hodnotu představuje právo zástavní ve jmění věřitelově, seznáváme, že z jedné strany jest nejkrajnější mezí hodnoty této velikost pohledávky, k jejíž zjištění právo zástavní sloužiti mělo; nechť si totiž byla cena věci samé jakákoli, nemůže přece věřitel její zpronevěřením nikdy utrpěti škody větší, poněvadž účel jeho práva zástavního jest toliko ten, aby prodejem věci zaplacení své pohledávky došel. S druhé pak strany jest hranicí rovněž nepřekročitelnou cena věci zastavené; budiž si totiž pohledávka velikosti jakékoli, nedosahuje-li cena věci zúplna výše této pohledávky, nemá ani právo zástavní pro věřitele plnou cenu této a nemůže mu tudíž zpronevěřením nikdy vzejíti škoda větší než-li jest hodnota zástavy. Z té příčiny stane se také zpronevěřitel pro účinnou lítost (§ 187. tr. z.) beztrestným, jestli že v prvějším případě pohledávku věřiteli zaplatí, v druhém pak hodnotu zástavy jemu nahradí. (Srv. o tom zajímavé rozh. c. k. nejv. soudu ve sbírce Glaserově č. 861.).

Z toho pak vyplývá praktické pravidlo: z obou veličin — ceny věci zastavené a velikosti pohledávky — za základ položiti sluší tu, kteráž jest menší, protože jen ta naznačuje in concreto pravou cenu práva zástavního.

Ještě lépe objasní se nám věc, přihlédneme-li blíže k historické souvislosti ustanovení zákonných. Jakož svrchu naznačeno, rovná se skutečně v pravidelných případech krádeže

a zpronevěření škoda těmito zločiny spůsobená hodnotě věci, kteráž byla předmětem zločinu. Třeba nyní k případům těmto poněkud blíže přihlédnouti. Vyloučíme-li — jakož nyní v theorii i praxi všeobecně a právem se děje[7] — případy t. z. furtum usus z pojmu krádeže, shledáváme, že při tomto zločinu vlastně ani nikdy výminka z tohoto pravidla nastati nemůže, poněvadž zločinu tomuto jest podstatným úmysl věc cizí si přivlastniti, ji tudíž celou z právního oboru moci vlastníkovy vymknouti, majetkový obor tento právě o hodnotu věci zmenšiti. Za to však při zpronevěření tvoří mimo případ, o kterýž nám tuto specielně jde a kterýž jest, jak z předešlého vysvítá, skutečnou výminkou, zdánlivou alespoň úchylku ve směru naznačeném onen spůsob zpronevěření, kterýž naopak děje se zastavením věci svěřené. Ježto však i zde z pojmu zpronevěření vyloučiti musíme případy zmíněného již furtum usus — jakož všeobecně se nutnost tato uznává (srv. na př. články Rulfovy v Ger. Zeit. 1857 č. 127. a 141.) — obmezuje se nám tím pojem zločinu na případy ony, při kterýchž zastavení věci jeví se skutečným přivlastněním, poněvadž jinak by mohla býti řeč toliko opět o pouhém furtum usus. (Srv. zmíněné již články Rulfovy, a v příčině obecného a nynějšího práva německého, kdež se ve smyslu naznačeném ode dávna přesně rozeznává, a sice o prvnějším místo všech: Mittermaier v učeb. kn. Feuerbachově §. 315. a (14. vyd.) n. 26 a týž v Hitzigově časopise „Annalen d. d. und ausl. Criminal-Rechtspflege" sv. 7. str. 26.; o nynějším pak právu německém: Merkel v knize Holtzendorffově sv. III str. 650.; komentáry Schwarzův a Rüdorffův k §. 246. n. z. tr. H. Meyer Lb. str. 481. atd.). Pak ale musíme doznati, že i přivlastněním takovým byla věc celá a tudíž i celá hodnota její z právní sféry vlastníkovy vyrvána a tím jemu škoda v celé hodnotě věci spůsobena, při čemž ani pouhá možnost anebo snad i pravděpodobnost, že vlastníkovi po

---

[7] Jediné Herbst, Handbuch (4. vyd.) k §. 171. pod č. 18. lit. c) vykládaje slova §. 171. tr. z. „um seines Vortheiles willen" spůsobem, kterýž ani v theorii souhlasu, aniž v praxi následování dojíti nemůže, má za to, že i furtum usus jest skutečná krádež, ano nerozpakuje se ani vyvozovati z nepravého toho názoru důslednosti, kteréž se rovněž protiví přirozenému citu právnímu, jakož i smyslu zákona. To platí zejmena o spůsobu, jakýmž chce H. v případech těchto počítati „obnos krádeže."

zaplacení summy zástavní věc celá aneb po její prodeji zbytek ceny kupní vydán bude na povaze věci ex post ničeho měniti nemůže.[8]

Bylo by tudíž měřítko škody zákonem přijaté zcela správné, a na všechny případy zpronevěření se hodící, kdyby nebylo druhého odstavce §. 183. A v skutku také obsahuje §. 163. tr. z. z roku 1803 toliko ustanovení souhlasné s prvým odstavcem nynějšího §. 183. tr. z., kdežto ustanovení podobného tomu, jakéž obsahuje druhý odstavec §. posléze zmíněného marně bychom hledali v zákoně tr. z r. 1803. Teprvé dvorským dekretem ze dne 1. srpna 1828 č. 2357. s. z. s. bylo praxi, kteráž nevěděla jak sobě počínati v případech takových, poukázáno k §§. 163. a 178. lit. *f.* tr. z. (nynějším §§. 183. a 199. lit. *f.*, tak že tedy ani zákon tento sám jednání taková neprohlašuje určitě za zpronevěření, nýbrž i možnost podvodu tu připouští) a prohlášeno, „že věřitelem zabavené avšak ve schování dlužníka ponechané věci movité ovšem tak se pokládati mají, jakoby dlužníkovi byly svěřeny“ — ustanovení to, jehož poslední část při revisi zákona trestního přešla s nepatrnou textovou úchylkou v druhý odstavec nynějšího §. 183.

Již tedy samo toto historické faktum, že případ náš teprvé později zahrnut byl pod zákonný pojem zpronevěření, vyzývá k opatrnosti a ukládá nám užívajícím předpisů zákonných o zpronevěření vůbec platných i v případě tom dvojnásobnou povinnost, abychom bedlivi byli vlastního smyslu a ducha jejich, ježto by jinak snadno slovný výklad ustanovení takových — při jichž vydání zákon ani případ později přijatý na mysli míti nemohl — vésti mohl k výsledkům, jichž zákon ani zamýšleti nemohl. Chtěl-li pak skutečně zákon cenou věci naznačiti toliko měřítko škody zločinem spůsobené, a jestliže měřítko to na tento případ zvláštní se nehodí, jsme zajisté oprávněni, ano chceme-li jednati ve skutečném smyslu zákona, musíme od měřítka toho upustiti a hledati, jakýmže jiným spolehlivým spůsobem škodu samu vypátrati lze.

---

[8] Rulf dochází v článcích citovaných k témuž výsledku, opírá se však o jiný důvod, ten totiž, že nikoliv škoda spůsobená, nýbrž cena věci rozhoduje. Proti němu Knepler tamže č. 129. Rozhodnutí soudní přihlížejí zde však z pravidla k velikosti pohledávky, za kterouž pachatel věc zastavil. Srv. sbírky Glaserovy č. 509., 635. a 747.

Ku dotvrzení náhledu našeho dlužno posléze ještě blíže přihlédnouti ku vlastní povaze právní právě tohoto našeho případu zpronevěření, čímž zároveň má vyvrácena býti proti hořejším dedukcím možná snad námitka, že dvorský dekret ze dne 1. srpna 1828 nového spůsobu zpronevěření vlastně neutvořil a že toliko interpretací §. 163. (nyní 183.) vykázal mu místo, kam již ve smyslu existujícího tehdáž zákona náležel. Neváháme vyznati, kdyby tomu bylo tak, že bychom tím sami pokládali působnost důvodů posud uvedených za nemálo otřesenu a náhled náš nejdůležitější opory za zbavený.

Avšak námitka taková byla by zcela bezdůvodnou; neboť přes to že zdá se jí svědčiti slovné znění zmíněného dvorského dekretu, nemůže ani na okamžik nastati opravdová pochybnost o tom, že případ, o němž dvorský tento dekret mluví, pod pojem zpronevěření, jak jej zákon trestní z r. 1803 podává, nikterak nespadá, ano spíše tolik nespravidelností v sobě chová a v celé kapitole 21. tr. z. (krádež a zpronevěření) postavení tak výminečné zaujímá, že kdybychom neměli druhého odstavce §. 183., nemohli bychom jednání dle téhož odstavce posuzovaná vůbec ani za zpronevěření ve smyslu §§. 181. a 183. nikdy pokládati; neboť:

1. zpronevěření předpokládá rovněž jako krádež za předmět svůj věc cizí (tak výslovně Frühwald k §. 181. pod č. I. 1.; mlčky uznáno u Jenulla k §. 161., l. *d*) a Kudlera k §. 211. II. *d*) tr. z. z r. 1803): v případě našem však jest předmětem věc nalezající se ve vlastnictví samého pachatele, ježto by jinak náleželo rozhodovati již dle 1. odst. §. 183.

2. Zpronevěření děje se přivlastněním nebo zadržováním věci svěřené; z příčiny pod č. 1. uvedené nemůže však v případě našem o přivlastnění vůbec býti řeči, tak že by pojem zpronevěření obmezoval se zde jediné na zadržování; avšak

3. právě ty spůsoby, jakými se zpronevěření zde děje — dvorský dekret z r. 1828 sám uvádí z nich zužití a zcizení („Verzehrung und Veräusserung“) — nelze vtěsnati v pojem zadržování, kteréž záleží v tom, že kdo „v držení věci bezprávně a přes učiněné vyzvání k její navrácení trvá, buď si ji neprávě za svou vydávaje aneb že by ji vůbec byl obdržel popíraje“ (Herbst k §. 181. sub. II.).

4. Kdyby nebylo zvláštního tohoto ustanovení zákonného, musila by nás i velice blízká obdoba při krádeži se naskytující

— obdoba totiž o beztrestnosti skutku, kterýmž vlastník věci u někoho jiného zástavou se nalezající tuto odcizí — vésti k uznání beztrestnosti takovéhoto činu. (Srv. Jenull k §. 151. I. dílu, Kudler k §. 210. II. dílu tr. z. z r. 1803 pod č. 2. Frühwald k §. 171. pod č. 3., kdežto Herbst k témuž §. pod č. 18. lit. *b*) právě za příčinou ustanovení obsaženého v 2. odst. §. 183. zůstavuje věc „alespoň pochybnou"). Bylo by také zajisté proti vší důvodnosti zákonné, mohl-li by nějaký čin stíhán býti těžkým žalářem až do desíti let, kdežto by týž čin zůstal dle téhož zákona beztrestným, když by býval předsevzat v zevnější formě zločinu o sobě již těžšího, totiž krádeže!

Z toho tedy asi dostatečně již na jevo vychází, že činy trestné, kteréž spadají pod 2. odst. §. 183., nejsou ani zpronevěřením ve vlastním smyslu zákona samého a že tudíž ustanovení dané — v nesprávném arci rouše výkladu předpisů již v tehdejším zákoně trestním obsažených — dvorským dekretem z r. 1828 jest ustanovení podstatně zcela nové, až po tu dobu nabývalé a jak z toho co právě uvedeno pod č. 4., vysvítá, samému duchu práva trestního málo přiměřené.

Že pak hájíce náhledů těchto neoctli jsme se nikoliv na cestě nepravé, v tom nás dotvrzuje také jediný pohled na trestní právo německé. Tak podlé obecného práva německého, kteréž zpronevěření shledává toliko v přivlastnění si věci cizí, nemůže při zužití aneb zcizení aneb jakémkoli jiném nakládání věcí vlastní třebas jinému zastavenou o zpronevěření rozhodně býti řeči. (Srv. na př. opět Mittermaier l. c. §. 315. *a.*, kdež i také v pozn. 6. jsou definice i všech partikulárních práv německých, kteráž ve směru tom pevně trvají při právu obecném). Za to však obsahuje pruský zákonník trestní z r. 1851 v §. 272. v titulu nadepsaném „Strafbarer Eigennutz" definici přečinu zvláštního od zpronevěření (§. 225.) zcela rozdílného, (dle trestu z r. 1856) tohoto znění: „Wer Sachen, welche durch die zuständigen Behörden oder Beamten gepfändet oder in Beschlag genommen worden sind, vorsätzlich bei Seite schafft, verbringt oder zerstört oder in anderer Weise der Pfändung oder Beschlagnahme ganz oder theilweise entzieht, wird mit Gefängniss bis zu einem Jahre bestraft." Že zde stanovisko platící při zpronevěření naprosto nebylo rozhodným, o tom neponechávají dějiny tohoto §. žádné pochybnosti. (Srv. Goltdammer Materialien II. str. 619. a John v Holtzendorffově

přir. kn. III. str. 179. a násl.). Ustanovení toto přešlo skoro doslovně v §. 137. nynějšího trestního zákona německého, avšak stanovisko, kteréž zde zákon za vlastně rozhodující pokládá, ještě ostřeji tím vyznačeno, že byl přečin ten z řady deliktů majetkových ouplně vyloučen a umístěn v oddílu jednajícím o „zločinech a přečinech proti veřejnému řádu.“ Podobně pak vede si osnova rakouská z r. 1874 obsahujíc v §. 133. ustanovení tomuto zcela obdobné — neboť ani zde nelze případy takové vtěsnati pod definici zpronevěření §. 267. (viz nahoře) — a řadíc je v kapitolu V. dílu zvláštního mezi „zločiny a přečiny proti působnosti a vážnosti moci státní.“

Pohlížíme-li tedy nazpět na hlavní momenty, kteréž tvoří jaksi základné sloupy celé této rozpravy, můžeme je shrnouti asi v tyto věty:

1. Zločin, kterýž ve smyslu 2. odst. §. 183. jmenujeme zpronevěřením, jest zločin zvláštní od všeobecného pojmu zpronevěření podstatně rozdílný.

2. Obnos aneb hodnota věci ukradené nebo zpronevěřené nemají při určování zločinné povahy skutku významu jiného, nežli že naznačují škodu skutkem takovým spůsobenou.

3. Toto měřítko škody nehodí se však na všechny případy, kteréž spadají pod uvedené ustanovení §. 183., 2. odst.; pročež nastává potřeba škodu tuto vyšetřiti spůsobem jiným.

4. Tu pak se objevuje, že někdy sice cena věci zabavené, jindy však zase velikost pohledávky, pro kterouž zabavení se stalo, škodu tuto správně udává.

Z toho tedy — abychom vrátili se opět k prvotnému svému východišti — jde na jevo, že rozhodnutí nejv. soudu z počátku uvedené, kteréž v případě tam naznačeném výhradně k hodnotě zástavy přihlíží, jest ovšem nesprávné; že však také rozhodnutí ta, kteráž velikost pohledávky, pro kterouž zájem se stal, za rozhodnou prohlašují (srv. ve sbírce Glaserově rozh. č. 1347. ze dne 26. října 1870 č. 12634., obsažené též v Právníku z r. 1872 str. 328., kdežto zdánlivě opět jinak rozh. ze dne 15. června 1871 č. 6547. v témž časopise t. r. str. 467.), jen potud za správná pokládati lze, pokud pohledávka nepřesahuje hodnotu věci zastavené; že však by rovněž nesprávným bylo odvozovati z rozhodnutí takových pravidlo všeobecné a prohlašovati výšku pohledávky za měřítko škody povšechně platné.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Část druhá.)

Byla-li soudní právomocnost panovníka a úředníkův zemských nad poddanými korporací církevních v Čechách v minulých dobách dosti značna, byla ona nad městy královskými a nad územím k nim příslušejícím celkem povždy rozsáhlejší, pravidelnější a upravenější, takže již zpředu, prvé než-li počneme pojednávati o právech veřejné moci nad obyvately kr. měst a vesnic pod jich šos náležejících, můžeme vysloviti tu zásadu, že samospráva, již sobě byli měšťané ve věcech konání spravedlnosti vymohli, pravidelně nepřesahovala onu míru neodvislosti, až do které panovníci čeští v různých dobách duchovenstvu a klášterům byli propůjčili právo vykonávati privilegované soudnictví.

Měřítko toto, pro právní poměry král. měst ve 14. století i později dokazatelné i veskrze platné, jest z té příčiny důležité, že na jeho základě můžeme dosti bezpečně souditi o právních poměrech ve městech v starší době a ustanoviti tak tehdejší meze práv veřejné moci nad měšťany a podsedky městskými v Čechách, kdežto nedostatečnost dochovaných nám pramenův pro právní dějiny měst českých ve 13. století odkazovala by nás skoro výhradně na seznání právních poměrův ve vůkolních zemích, jmenovitě na Moravě, Slezsku, v severním i jižním Německu, odkudž se k nám do Čech práva městská byla rozšířila. Abychom sobě mohli učiniti v té době jakýs takýs pojem o dávné organisaci soudnictví městského a o právech vyhražených panovníkovi a jeho úředníkům nad městy ve vlasti naší, bylo by spokojiti se nám pouze s obdobným užitím cizích těchto pramenův; kdežto seznáním právních poměrův na statcích zádušních obdrželi jsme poněkud bezpečnější domácí podklad k správnému rozluštění této otázky.

Jakož pak poměr veřejné moci k privilegovanému soudnictví na statcích zádušních v Čechách v různých dobách se měnil a jiného tvaru nabýval, tak podobně dělo se i se soudnictvím v král. městech. I tu kolísala se často hranice obapolných práv, i tu snaha vlády

zemské udržeti a rozšířiti právomoc svou na úkor samosprávy městských korporací setkávala se a ustavičně zápasila s opačným snažením měst rozmnožiti a zabezpečiti svá samosprávná zařízení obmezováním vlivu veřejné moci. Stopovati tento zápas možno nejlépe při líčení poměru, v jakém se soudnictví měst královských v různých časech k soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nalezalo.

A. Doba zakládání a organisování měst královských.

Zakládání měst, jež od počátku 13. století v značnějších rozměrech u nás prováděno bylo na korunní půdě (na tak zvaném „království“), buď na podhradí starých hradův krajských, buď při obchodních cestách na mýtinách lesních, obyčejně již obydlených, dělo se tím spůsobem, že po přeložení a někdy i násilném vypuzení starých osadníkův na jiné místo přiměřeno bylo k novému městu určité, na jistý počet lánův rozdělené prostranství a osazení takovéhoto území svěřeno bylo komorou královskou některému osvědčenému zakladateli, kterýž pod dozorem královských vladařův cizím osadníkům lány právem zákupním rozprodával, sám sobě užívání některé větší části městského majetku a někdy i spojené s ním právo rychtářské zůstaviv.

První snahou takovýchto nově založených osad bylo vymaniti se zcela z vlivu a právomoci úřadův krajských. Udělením práva německého některé osadě mínilo se již povýtečně, že osada ta má míti vlastní soud městský, na němž by se soudilo dle práv a zvyklostí německých[1] jmenovitě ve věcech obchodu

---

[1] Názor ten jasně vyslovuje již staré privilegium Němcův Pražských, kdež kníže Soběslav praví: „placet mihi, quod sicut Theutonici sunt a Boemis natione diversi, sic etiam a Boemis eorumque lege et consuetudine sint divisi. Concedo itaque eisdem Theutonicis vivere secundum legem et justitiam Theutonicorum.“ (Jireček, Cod. I. str. 29.) — Na Moravě založeno bylo město Bruntál (Freudenthal) první právem německým. Přemysl Otakar I. potvrdil měšťanům tamějším r. 1213 „locationem vestræ civitatis secundum jus Theutonicorum, quod hactenus in terris Bohemiæ et Moraviæ inconsvetum et inusitatum extiterat.“ — R. 1237 král Václav povolil měšťanům Roudnickým „ut tam in causis criminalibus, quam etiam in civilibus, secundum Lithomierzicensis et aliarum nostrarum ciuitatum consuetudine, quæ jure theutonicali in regno nostro incoluntur, sententias ferendi et eas executioni mandandi plenam habeant potestatem.“

a živnosti městské; a že obyvatelé její nemají poháněni býti více ani k cúdám krajským ve věcech soukromoprávných a trestních, ani k soudu sněmovnímu neb zemskému, kdyby šlo o pozemky, jež k městu přiměřeny byly aneb o statky, jež město neb měšťané jednotliví během času v okolí města skoupili a pod šos městský byli uvedli. Poněvadž však úřadové krajští nepřestávali porušovati toto právo městských obcí, jež v samém pojmu immunity bylo vlastně obsaženo, vymáhaly sobě městské osady již v první polovici 13. století nadání od panovníkův českých, jimiž immunita jich byla výslovně uznána a ony proti nátiskům šlechty chráněny. Stávalo se tak buď prohlášením, že města stojí přímo pod vládou a ochranou panovníka a úřadové krajští že nemají vykonávati žádnou soudní moc na území městském;[2] buď vyslovením

(Emler, Reg. č. 2824.) — O významu slova „jus theutonicum" srv. zvláště Tzschoppe und Stenzel „Urkundensammlung zur Geschichte der Städte in Schlesien und der Oberlausitz" str. 99. a 182.; Rössler, „Die Brünner Stadtrechte" str. C. a násl.; Maurer „Geschichte der Stædteverfassung in Deutschland," Erlangen 1869 I. §. 170. a III. §§. 471., 488. a 509.; Hube „Pr. polskie" str. 29. a 206.; Hüppe „Verfassung der Republik Polen," Berlin 1867 str. 182.; Haněl „O vlivu práva německého v Čechách" str. 140. a udané tam prameny.

[2] V právu Brněnském z r. 1243 nařizuje kr. Václav I.: „ne quisquam baronum aut nobilium terræ potestatem habeat in civitate Brunensi vel in ipsa violentiam exerceat vel aliquem teneat sine licentia et nuncio judicis civitatis", a dále ustanovuje „ut quicumque civium homines et possessiones extra civitatem habeant, nullam in ipsis judex provincialis vel etiam alii beneficiarii provinciæ, ita, ut ab eis nec citentur, nec etiam judicentur, habeant potestatem, sed judicentur a judice civitatis" (Jireček, Codex I. str. 77.; též Emler, Reg. č. 1140.). — Ve velkém privilegium, v němž Václav I. se synem svým Přemyslem Otokárem II. okolo r. 1249 potvrdil práva Jihlavská, obsaženy jsou i obecné svobody stavu městského v Čechách i na Moravě (libertates civium), jež panovníci uznali a zabezpečili „civibus nostris in Iglavia et montanis ubique in regno nostro constitutis." Tam pak ustanovuje se souhlasně s právem Brněnským: 1) „Quatinus nullus baronum, nobilium vel militum aut provincialium sive curialium regni nostri aliquam præsumptionem vel violentiam exercere præsumat in aliqua civitate nostra, nec aliquem hominem invadat, nec capiat, nec in aliquo negotio suo impediat, sine licentia et scitu judicis civitatis et juratorum" a 2) „Et quicumque cives et montani habent homines subsedes et posses-

zásady, že obyvatelé města a vesnic šosovních mohou pouze

---

siones extra civitatem vel infra, nullam de ipsis judex provincialis vel beneficiarii terræ habeant judiciariam potestatem vel aliquod jus terræ; sed si de aliquo cive vel de aliquo homine civis habent aliquid conqueri, coram judice et judicio civitatis conquerantur, sicut ceteri homines justitiam suam exquirentes." (Jireček, Codex I. str. 84.) — Že nadání tato považována byla za obecně platná pro všechna kr. města, vysvítá z té okolnosti, že v archivech městských často se nalezají listy, kterými rada Jihlavská sděluje jiným městům českým tato místa privilegia svého. Srv. na př. Tomaschek, „Deutsches Rt. in Oesterr." str. 112. a „Der Oberhof Iglau in Mähren" str. 273. a 275. — Ostatně některým král. městům jiho-východních Čech bylo uděleno právo Jihlavské a tudíž i výsady města toho, na př. Kutné Hoře (Jireček, Codex I. str. 268., 324. a 360. a Tomaschek, „Oberhof Iglau" str. 7. pozn. 4., str. 29. a čl. 17. na str. 61.); Chrudími (Emler, Reg. č. 2380.); Kolínu (Tomaschek, Oberhof str. 29.) a Čáslavi (kr. Jan potvrzuje městu tomu r. 1330 „specialiter jura, que a ciuitate nostra Iglaviensi habere dignoscuntur, quibus ab antiquis gauisi et freti sunt temporibus." Orig. v arch. m. Čáslavi). — V městech těch zachovaly se též přepisy téhož práva. — Přemysl Otokár II. učinil dále r. 1265 milost měšťanům Žateckým „quod ad iudicium Pragense vel aliud qualecumque trahi non debeant, nec convenire alibi, quam coram suo iudice super excessu quocunque" (Emler, Reg. č. 531., kdež datováno omylem k r. 1266). — Václav II. slibuje roku 1285 všem městům královským ochranu proti šlechtě, ustanovil, „vt ciues ad nullum alium respectum habeant vel habere debeant, quam ad nos." (Emler, Reg. č. 1346.) — Týž král r. 1291 Litovli povolil „quod occasione laneorum, quos ciues emerint, ad terre judicium et jurisdictionem beneficiariorum quorumcunque in causis quibuslibet nullatenus debeant pertinere." (Emler, Reg. 1533.) — Nadání stejného obsahu v příčině šosovních statků obdržela roku 1291 Olomúc, r. 1292 a 1303 Znojmo a r. 1292 a 1319 Brno. (Emler, Reg. č. 1539., 1567., 1569. a 1956. a Cod. Morav. VI. str. 121.) — Tobiáš z Bechyně ok. r. 1284 učinil slib Poličským „quod super advocatum civitatis nullum advocatum provincialem instituemus, sed ipsius fidei advocati advocatiam ipsius provincie commitemus." (Emler, Reg. č. 2438.) — Kr. Jan roku 1319 potvrdil m. Kadani staré právo „quod nullus baro vel nobilis ciues predictos vel homines ipsorum potest vel debet ad prouinciale judicium citatorie euocare, sed si aliquid accionis contra ipsos ciues uel aliquem ex eis habuerit, de hoc coram judice et juratis ciuitatis iustitiam sibi fieri postulet." (Orig. v arch. m. Kadaně.) — Týž král r. 1325 potvrdil městu Ústí nad Labem nadání, jež od Přemysla Otokára II. bylo

k soudu městskému aneb královskému pohánĕni a tam souzeni býti.[3]

(Pokračování příště.)

---

obdrželo, „vt ciues ad Pragense uel alterius cuiuscunque czude nostre iudicium super vllis causis non debeant de cetero euocari uel eciam iudicari aut per aliam, quam iuris Maidburgensis formam de obiectis quibuslibet cuipiam responderi." (Orig. v arch. m. Ústí.) — Konečně Králové Hradci udělil roku 1339 právo, že všechny statky, jež měšťané nabudou, mají býti městu přivtěleny a pod jeho šos uvedeny, dokládaje, „quod nulli ex ciuibus bona hujusmodi possidentes in zuda seu prouinciali iudicio teneantur aliqualiter respondere nec per zudarios aut quoscunque officiales nostros euocari possint extra iudicium ipsorum ciuitatis." (Bienenberg, Geschichte der St. Königgrätz str. 115.) — Stejné nadání uděleno r. 1335 a opět r. 1339 též Ústí nad Labem (Orig. tamže) a v pozdějších privilegiích skoro všech král. měst se opakuje.

[3] Staré privilegium Němcův Pražských ok. r. 1175—1178 rozděluje soudní moc pouze mezi panovníka, komorníka a rychtáře městského. — Měšťanům m. Hodonína přiznáno r. 1228 právo, že „nulli judicio subjaceant pro vita et bonis, qui meruerint, nisi in eadem civitate." (Jireček, Codex I. str. 60.) — Uničovu r. 1234 markrabě Přemysl udělil nadání „ne extra territorium suum ad aliena judicia pertrahantur, — eo excepto, ut si forte ipsos alicui in nostro judicio convenire placuerit, respondeant coram nobis." (Erben, Reg. č. 845.) — Staré Město Pražské obdrželo r. 1325 od kr. Jana nadání, „quod — quilibet clericus, secularis aut religiosus ciues ipsos et quemlibet eorum in foro suo coram suo judice ad objecta conveniat responsurum, nisi fuerit causa spiritualis" a tuto zásadu r. 1330 král opakoval, ustanovuje: „si autem alicui laico extra regnum constituto contra aliquem ciuium similiter aliqua videretur competere actio, hanc coram judice et judicio civitatis, in quo idem habet domicilium, juris ordine prosequatur." (Orig. v arch. m. Prahy). — Podobně potvrdil m. Lounům r. 1325 stará jich práva, ustanovuje mezi jiným: „Absoluimus eciam ipsos ciues, vt racione bonorum ad czudam Pragensem vel aliam euocari non debeant, sed super quibuscumque causis coram nobis, succamerario nostro aut iudice dicte ciuitatis eorum teneantur iure ipsius ciuitatis cuilibet respondere." (Orig. v arch. m. Loun.) — Týž král r. 1330 m. Čáslavi obnovil nadání „vt nullus ciues ad iura seu iudicia prouincialia aut alia loca seu iudicia extra ciuitatem ipsorum, super quibuscumque causis vel actionibus debeat citare seu etiam judicare in eosdem, sed super suis causis vel actionibus erga ciues

Praktické případy.

Usus či usus fructus? Je-li muž, oženiv se s výměnkářkou, vdovou výměnkáře, oprávněn, s ní bydleti?

K žalobě Marie Handlové z Hodonína, na Vavřince Nováka tamtéž v příčině vyklizení bytu v chalupě č. 119. v Hodoníně, namítá žalovaný ve své odpovědi:

1) že jeho manželka Anna, dříve provdaná Hrušecká, a její první muž Martin Hrušecký, prodávajíce smluvou z 29. dubna 1855 svou chalupu č. 119. Jiřímu Zatloukalovi a jeho manželce Christině, v odstavci 2. té smlouvy si vymínili doživotně

---

ipsos eis competentibus coram iudice nostro vel ciuitatis et non alibi reperiant sua jura, nisi tales essent cause, propter quas ciues ipse ex antiqua rationabili consuetudine ad iura prouincialia seu alia loca et iudicia citari consueuerunt." (Kn. privilegií v arch. města Čáslavě str. 5.) — Týž král potvrdil výsadu r. 1336 městečku Vodňanům „ne quispiam oppidanos Wodnanenses extra ipsum oppidum ad aliqua trahat iudicia, sed iidem oppidani vniuersi — in eodem oppido de se conquerentibus habeant respondere" (Orig. v arch. m. Vodňan) a r. 1339 městu Ústí nad Labem „vt nulli ciuium et incolarum ciuitatis Vscensis ius ciuile ibidem habencium ad aliquod iudicium alienum pro quocunque debito de cetero euocentur, sed de ipsorum quolibet per iudicem Vscensis ciuitatis in ipsa ciuitate vnicuique petenti fiat iudicium debitum et consuetum." (Orig. v arch. m. Ústí.) — Zásada, že soud městský příslušný jest pro všechny žaloby na měšťany, vyjma případy vyhražené soudu zeměpanskému, nalézá se vůbec ve všech severo- a jihoněmeckých právech městských vyslovena a uznána; tak jmenovitě v právu Magdeburském z r. 1304 čl. 62. (Gaupp, „Das alte Magdeburgische und Hallische Recht" str. 291.); v právu Chebském z r. 1279 §. 21. (Jireček, Codex I. str. 211.); v právu Řezenském z r. 1230 §. 18. (Gaupp, „Deutsche Stadtrechte des Mittelalters" I. str. 170.) a v právu Norimberském z r. 1313 §. 5. (Gaupp tamže str. 180.). — V příčině slezských měst srv. Tzschoppe u. Stenzel l. c. str. 208. a Maurer l. c. III. str. 493. — V Německu císař Rudolf udělil r. 1274 všem říšským městům tuto immunitu (Pertz, Monumenta IV. str. 399.) — Srov. též Maurer l. c. III. str. 325.

svobodný bezúplatný byt v přední části této chalupy, záležející ze světnice, kuchyně a místa ve dvoře;

2) že on (žalovaný) co druhý manžel Anny Hrušecké právem bydlí v tomto bytě své manželky. Právo na tomto bytě dlužno posuzovati co osobní služebnost požívání (usus fructus) a nikoliv co služebnost užívání (usus);

3) že, kdyby i tu byla pouze osobní služebnost užívání, jemu co manželi oprávněné výměnkářky bytu podle §. 506. ob. z. obč., přec příslušelo právo, s touto bydleti, neb pozdější změna v domácnosti, zde tudíž opětně provdání se, dává prý manželce jeho právo k užívání toho bytu ve větších rozměrech, než jak původně bylo vymíněno.

Námitky ty snažil se žalobce vyvrátiti, poukazuje k tomu, že manželka žalovaného a zemřelý její muž vymínili sobě smlouvou pouze právo užívání jistého bytu (usus) a nikoliv usus fructus nějaké části domu žalobcova; že osobní toto oprávnění co do osoby Martina Hrušeckého pominulo smrtí jeho a že je nelze přenésti na žalovaného co druhého manžela, o jehož existenci strany při uzavírání smlouvy ani tušení neměly. Takové přenešení práv užívacích na žalovaného bylo by rozšířením služebnosti, jehož zákon nedopouští.

Rozsudkem ze dne 1. prosince 1877 č. 8506. dal c. k. okresní soud v Hodoníně, přihlížeje hlavně k tomu, že přijetí druhého manžela na místě prvního do bytu za rozšíření osobní služebnosti pokládati sluší, žalobě místo, odsoudiv žalovaného k vyklizení toho bytu a k náhradě soudních nákladů.

K appellaci žalovaného potvrdil c. k. m. sl. vrchní soud zemský v Brně rozhodnutím pod č. 3007. 20. března 1878 došlým tento rozsudek a odsoudil appellanta k náhradě soudních nákladů z těchto

důvodů:

Obě strany v tom se srovnávají, že žalovanému pro jeho osobu nepřísluší právo, bydleti v chalupě č. 119. v Hodoníně, že právo bytu vymíněno bylo pouze pro manžele Martina Hrušeckého a Annu Hrušeckou, že oprávněný Martin Hrušecký zemřel, že oprávněná Anna Hrušecká se vdala za žalovaného Vavřína Nováka, a že tento co druhý její muž bydlí u ní.

Jedná se tu o to, přísluší-li Anně Novákové na onen byt v té chalupě právo užívání (usus) čili právo požívání. V prvnějším

případě může Anna Nováková toho bytu upotřebiti pouze podle své osobní potřeby, v druhém případě ale bez toho obmezení:

Spornou tuto otázku rozřešiti dlužno v ten smysl, že Anně Hrušecké provdané Novákové v tom bytě přísluší pouze právo užívací.

Neb dle 2. odstavce smlouvy ze dne 29. dubna 1855 zavázali se tehdejší kupci chalupy č. 119. v Hodoníně, Jiří Zatloukal a Christina Javorníkova, že nechají prodávající Martina Hrušeckého a Annu Hrušeckou v tom bytě, záležejícím ze světnice, kuchyně a místa na dvoře bezplatně doživotně svobodně bydleti, a podle toho prodávajícím ponechána byla pouze část té chalupy k obývání, což podle §. 521. ve spojení s §. 504. ob. z. obč. nasvědčuje pouhému právu užívacímu.

Žalovaný obzvláště netvrdil, že Martin Hrušecký a Anna Hrušecká po čas, kdy ta chalupa kupujícím Jakubu a Christině Zatloukalovým patřila, vykonávali vzhledem k ní práva povinnosti usufruktuarových v §§. 511. až 513. ob. zák. obč. vytknutá. Znění smlouvy však, která mluví pouze o svobodném bytu, nikoliv o právu neobmezeného užívání, nikterak nedopouští souditi, že úmyslem bylo stran smlouvajících, stanoviti právo požívání.

Pro každý případ jest výraz „svobodně užívati“ pochybný, a o pochybnosti, je-li tu právo bytu co právo užívací čili požívací, sluší užíti omezujícího výkladu (§. 484. ob. z. obč.).

K právu bytu co k osobní služebnosti lze jedině podle potřeby oprávněného přihlížeti, a toto právo nesmí se rozšířiti (§§. 484., 505. a 506. ob. z. obč.).

Nemůže se tudíž žalující straně ukládati, aby ona trpěla třetí osobu, zde žalovaného jakožto druhého manžela, obzvláště poněvadž Anna Nováková, provdavši se opět, po zákonu následovati má muži do jeho bytu, a nikoliv manžel do její bytu, a poněvadž jenom takové změny v domácnosti zakládati mohou rozsáhlejší užívání, které při uzavírání smlouvy podle obyčejného běhu věcí předvídati bylo lze. Co takovou změnu však nikterak nelze pokládati opětné provdání se Anny Hrušecké.

Pročež nemůže žalovaný z toho, že s Annou Hrušeckou se oženil, odvozovati právo bytu v chalupě žalující strany, a bylo rozsudek prvního soudce s tím potvrditi, že náklady marné appellace pouze appellant sám nésti má.

K mimořádné revisi žalovaného, v níž hlavně poukazoval k tomu, že 1) jeho manželka bydlí v části té chalupy od chalupy

odpůrkyně docela oddělené, že v této oddělené části chalupy svobodně a bez obmezení bydlí a že tudíž toto její právo jest požívacím, a nikoli pouze užívacím, a že 2) kdyby žalovaný podle rozsudků obou nižších stolic z toho bytu vystěhovati se musil, také jeho oprávněná manželka tento byt by opustiti musila, následujíc po zákonu muže v jeho nový byt, čímž by ona ve svém právu nad míru zkrácena byla, — změnil c. k. nejvyšší soudní dvůr rozsudky obou nižších stolic, nalezna za právo, že žaloba Marie Handlové pro tentokráte se zamítá, a že Marie Handlová, jest povinna, žalovanému soudní náklady všech tří instancí nahraditi, a to z těchto

důvodů:

Ovšem nepřísluší žalovanému Vavřínu Novákovi pro jeho osobu právo, aby bydlel v té chalupě č. 119. v Hodoníně; není ale sporno, že žalovaný se oženil s Annou Novákovou, dříve ovdovělou Hrušeckou.

Dokázáno jest výtahem z knih č. 2., že tato manželka žalovaného pravoplatně nabyla na chalupě č. 119. v Hodoníně služebnost bytu podle §. 481. ob. z. obč. na základě trhové smlouvy ze dne 29. dubna 1855, podle níž v odst. 2. tehdejší kupci Jiří Zatloukal a Christina Javorníková se zavázali, že nechají prodávající manžele Martina a Annu Hrušecké v té chalupě v předním bytu, záležejícím ze světnice, kuchyně a z místa na dvoře bezplatně až do smrti obou svobodně bydleti.

Žalující mimo to v závěrečné řeči výslovně uznala, že jest povinna, aby Anně Hrušecké opět provdané Novákové právo bytu v přední části chalupy dovolovala, a vyjádřila se dále, že jí pro její osobu toho práva bytu také nepopírá; a přes toto doznání žádá žalující, aby Vavřín Novák onen byt vyklidil, v příčině kteréhož jeho manželce bez odporu přísluší právo služebnosti. Podle §. 92. ob. z. obč byla by ale jeho oprávněná manželka povinna, aby ho následovala do jeho nového bytu, a právní účinek soudcovského výroku, jehož žalující se domáhá, nestihl by pouze žalovaného, nýbrž i jeho manželku, ačkoli tato není žalována.

Pokud tedy trvá právo služebnosti Anny Hrušecké opět provdané Novákové, nelze na její manžela nyní žalovaného, nález vynésti, kterým by právo bytu Anny Novákové co nejvíce porušeno

bylo, a kteréžto rozhodnutí by mimo to v nerozlučný odpor vešlo s jinými zákonnými ustanoveními, hlavně §. 92. ob. z. obč.

Poněvadž Anna Nováková nebyla spolužalovaná, tedy není nutno, o tom se šířiti, zdali její právo služebnosti tím, že opět se provdala, vzalo změnu, aneb zdali tuto služebnost od žalující výslovně uznanou považovati sluší za požívání (usus fructus).

Vůbec nemůže se o tomto knihovně zjištěném právu služebnosti Anny Novákové dříve rozhodnouti, nežli by napřed také s ní samou v té věci bylo se vyjednávalo.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. července 1878 č. 7702.

František Lom.

Ve sporu účetním přileží důkaz o výtkách příjmů se týkajících tomu, kdo výtky činí; důkaz o pravosti a potřebnosti vydání pak účetkladoucímu. Forma výtek.

Václav Podařil vyjádřil se ve výtkách svých de pr. 16. září 1875 č. 30876. proti sekvestračnímu účtu Jana Bouřila podaných o jednotlivých položkách účtu tím spůsobem, že některé položky uznal, u jiných pak jich pravost a potřebnost popřel. Jednotlivé výtky nečísloval číslem pořadem jdoucím, nýbrž číslem, kterým ta která v odpor vzatá položka v účtu naznačena byla. Na základě výtek svých pak žádal, aby obnos 532 zl. nebyl uznán za pravý a aby odsouzen byl žalovaný Jan Bouřil, aby částku tuto pro sekvestrační massu do 14 dní složil.

Rozsudkem ze dne 16. srpna 1876 č. 17176. uznal c. k. zemský soud v Praze za právo, že část vydání v obnosu 532 zl. jen tehdy uznána nebude a že Jan Bouřil povinen bude obnos tento do massy sekvestrační vložiti, když nevykoná přísahy, které mu strany jednotlivých položek účtu v rozsudku uloženy byly. Námitky Jana Bouřila ve výtkách podané soud zamítl z těchto

důvodů:

V příčině výtek od Václava Podařila proti sekvestračním účtům od Jana Bouřila co exekučního sekvestra usedlosti č. p. 27.

v Kovánci složeným, namítá Jan Bouřil předkem, že tyto výtky předpisům §. 103. ř. s. a dv. dekr. ze dne 28. května 1783 č. 139. sb. z. s. lit. *d*) nevyhovují, poněvadž dle těchto předpisů výtky jsou žalobou a tedy tomu, kdo výtky podává, náleží, fakta, z nichž nesprávnost účtu prokázati chce, i dokázati. Jest sice pravda, a odpůrce také uznává, že se dle těchto předpisů, které povahu a počet sporných spisů ve sporu účetním ustanovují, výtky za žalobu pokládati mají, a že se tedy ten, jenž výtky činí, co žalobce, a ten, jenž vysvětlivky podává, co žalovaný jeví. Co se však týče povinnosti důkazu, ustanovuje §. 104. ř. z., že každý, kdo faktum uvedl, ať je žalujícím neb žalovaným, je také dokázati povinen jest. Účty od sekvestra složené jsou ale fakta od něho uvedená, na základě kterýchž náhradu za skutečné přiměřené vydání žádá; náleží tedy na něho, by správnost jejich dokázal. Dle §. 296. ř. s. má ale sekvestr sekvestrovanou věc také co dobrý hospodář spravovati, tedy jenom potřebná a užitečná vydání činiti; potřebnost a užitečnost těchto vydání jsou tedy okolnosti, na nichž se nárok sekvestra zakládá, které se při schválení účtů předpokládají a náleží tedy na něho, by i tyto dokázal. Není tedy správné, když žalovaný tvrdí, že výtky jsou processuálně pochybné, poněvadž v nich žalující positivního nic netvrdí, neboť stačí, když správnost neb potřebnost a užitečnost jednotlivých účtovaných obnosů popírá a náleží na žalovaného, by tyto okolnosti dokázal, jinak by se za pravdivé pokládati nemohly.

Dále žalovaný namítá, že výtky ani předpisům §. 102. ř. s. dosti nečiní a že z této příčiny odmrštěny býti musí. Dle tohoto §. 102. mají výtky jednotlivě prokázány a řadovými čísly za sebou jdoucími opatřeny býti. Žalující také tomu vyhověl, o každé položce účtu se vyjádřiv a toto vyjádření vhodnými čísly účtů poznamenav.

Co se konečně týče námitky žalovaného, že i závěreční prosba výtek vadná jest, poněvadž nečelí k uznání vad účtů, k uznání jednotlivých výtek, tož jest tato zcela bezdůvodna, ježto žalující v těchto výtkách žádá o neuznání jedné části vydání a v tom žádost na uznání vad účtů, na uznání jednotlivých výtek obsažena jest.

Muselo se tedy pro nedůvodnost těchto námitek přistoupiti k rozhodnutí sporu samého.

Odvolání Jana Bouřila z tohoto rozsudku, pokud všeobecné námitky k platnosti přivésti mělo, c. k. vrchní soud zemský roz-

hodnutím svým ze dne 7. listopadu 1876 č. 27336. místa nedal a potvrdil v hlavní věci rozsudek první stolice.

Důvody.

Odvolání žalovaného, pokud se bezvýminečného zamítnutí výtek z formálních důvodů domáhá, jest bezdůvodné.

Jest sice pravda, že výtky dle předpisu §. 102. s. ř. sepsány nejsou, poněvadž se v nich jednotlivé výtky čísly pořád jdoucími nečíslují, jak by se to dle pojmu a podstaty výtek státi mělo, nýbrž jednotlivé položky účtu proházejí a buď uznávají aneb popírají, což jmenovitě při položkách vydání se děje.

Avšak tato formální vada, pro kterouž se proti přijetí výtek k soudu stížnost vésti měla, nepostačuje, když výtky právoplatně k soudu přijaty byly, k odůvodnění zamítnutí žaloby, poněvadž jest patrné, že odpor proti té neb oné položce vydání činěný, ať se již děje z důvodu, že v účtu uvedený obnos v skutečnosti vydán nebyl, aneb že sekvestr k vydání tomu oprávněn nebyl aneb že vydání to nebylo potřebné neb užitečné, — vždy za výtku k dotýčné položce účtu pokládati se musí, a poněvadž, opomenou-li se položky nepopřené a obmezí-li se rozhodování na položky účtu v odpor vzaté, rozsudek řádně vynešen býti může.

Co se průvodního břemena při sporu účetním dotýče, tož dlužno se držeti i zde zásady v §. 104. s. ř. vytknuté, že každá strana onen skutek dokázati má, z něhož pro sebe právo odvozuje aneb kterým se proti jinak odůvodněnému nároku odpůrcovu hájiti chce. Dle této zásady stihne průvodní břemeno žalujícího, když proti položkám „příjmů“ výtky činí, buď že nějaký příjem do účtu vůbec vřaděn není aneb jen obnosem menším, než jaký přijat byl, aneb přijat býti mohl. Tu má žalobce tvrditi, že nějaký užitek skutečně přijat byl, že sekvestr nějaký užitek, který by byl co dobrý hospodář dosíci mohl, svou vinou dosíci opomenul, a má tvrzení své důvody opatřiti i dokázati.

Jinak jest ohledně položek vydání. Sekvestr má dle §. 296. s. ř. věc mu svěřenou co dobrý hospodář obstarávati a vybrané požitky tam skládati, kam jej soudce poukáže. Nemůže-li požitky vybrané in natura aneb peníze za ně stržené složiti, náleží na něho, aby dokázal, že jich k zapravení nutného neb užitečného nákladu při správě své vydal, jakmile ten, komu účty položeny byly, buď proti skutečnosti vydání aneb jeho potřebnosti a užitečnosti, aneb proti oprávnělosti sekvestra k udávanému vydání odpor

klade; jestliže důkaz tento neprovede, náleží na něho, aby to, co má za sebou, složil aneb nahradil. Co se týče průvodních prostředků, dlužno za to míti, že kvitance neb potvrzení toho, komu obnos do účtu položený vyplacen byl, dokazuje, že obnos ten skutečně vydán byl, poněvadž vydáno bylo v úmyslu, aby producentovi i proti třetím osobám za průvod sloužilo; může tudíž ten, kdo výtky podává, toliko pravosti kvitance o položce vydání předložené aneb oprávněnosti sekvestra k tomu kterému vydání odporovati, nikoliv však skutečnosti vydání.

Dovolání od žalovaného proti tomuto rozhodnutí podané c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

V rozsudcích nižších instancí nelze shledati ani zmatku ani patrné nespravedlnosti.

Náhled žalovaného, jakoby žalobce v příčině všech výtek měl podati důkaz, že výtka jest oprávněna, příčí se předpisu §. 104. ob. ř. s., který neukládá břemeno průvodní žalobci, nýbrž vůbec tomu, kdož tu kterou skutečnost uvedl.

Právem měl c. k. vrchní soud za to, že ten, kdož účet klade, vésti musí důkaz o pravosti a nutnosti položek vydání, které v účtu byl uvedl, a tím tvrdil, že vydání ona činil.

Popírá-li žalobce, že žalovaný co sekvestor nějaké vydání činil, neb že vydání to bylo nutné, tož není toto popírání ještě uvedením fakta, nýbrž měl se jím pouze žalovaný donutiti, aby doklady, kterých se třeba účtu nedostává, ve výkladech dodal, a pokud se týče vysvětlil a dokázal, že vydání ona byla nutnými neb vhodnými.

Názor žalovaného vedl by ke konsekvenci povaze účtu naprosto odporující, že by ten, kdo účet skládá, mohl beze všech dokladů zcela libovolné položky vydání uvésti, a donutiti takto odpůrce, který se s takovým libovolným sestavováním účtu nechce spokojiti, by vedl rozsáhlý důkaz o nepravosti té které položky vydání a bral na se úkol, který konati přísluší tomu, kdož účet klásti má.

Rozsudek v odpor vzatý jest tudíž, co týče se břemena průvodního, zcela v souhlasu s ustanovením §. 104. ob. ř. s.

Rovněž nemůže okolnost, že žalobce nehledě k předpisu §. 102. ob. ř. s., nečísloval výtky své dle pořadí, nýbrž táhl se pouze k číslicím položek účtu samého, odůvodniti zavržení žaloby

z důvodu formálního, když nabyl moci práva výměr, kterým výtky k soudu byly přijaty.

Když tudíž nebylo na snadě podmínek dv. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s., nebylo lze dáti místa revisi žalovaného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. října 1877 č. 1283.

JUDr. Jan Nebuška.

Lze-li povoliti odročení stání k vykonání přísahy za příčinou obmýšleného zavedení řízení ve smyslu §. 233. ob. ř. s.? Reformatio in pejus?

V rozepři firmy Černý a spol. s Josefem Skálou, neznámého bydliště, zastoupeným opatrovníkem drem. P., na zaplacení směnečné sumy 140 zl. r. m. s přísl. bylo nalezeno na přísahu rozhodovací o pravosti podpisu žalovaného na žalobní směnce, kteroužto přísahu opatrovník žalovaného žalobcům byl vrátil.

Přísahu tu měli vykonati oba veřejní společníci firmy Černý a spol., totiž Josef Černý, bytem v Praze, a František Černý, bytem v Drážďanech.

Zástupce žalující firmy nastoupil přísahu, a bylo c. k. obchodním soudem v Praze předkem položeno stání k vykonání přísahy veřejným společníkem Josefem Černým.

K tomuto stání dostavil se pouze zástupce žalující firmy a žádal vzhledem k tomu, že prý Josef Černý v mezičasí zemřel, za odročení stání k vykonání přísahy určeného na 4 neděle, poněvadž hodlá zavésti řízení ve smyslu §. 233. ob. ř. s., by totiž přísaha Josefu Černému uložená měla se za vykonanou.

U vyřízení toho protokolu dal c. k. obchodní soud výměrem ze dne 11. července 1878 č. 63080. oběma stranám o prohlášení žalobcově věděti s tím doložením, že tito na vůli mají, do 30 dnů zavésti řízení, směřující k tomu, by přísaha jimi nastoupená měla se za vykonanou, an by jinak odeslána byla rekvisice k saskému soudu v Drážďanech v příčině složení přísahy druhým společníkem Františkem Černým.

Žádosti za odročení stání nebylo dáno místa proto, že Josef Černý dle vlastního udání zástupce žalující firmy již zemřel, a tudíž nemožno jest, by došlo více k složení přísahy.

K stížnosti opatrovníka Josefa Skály změnil c. k. vrchní soud v království Českém rozhodnutím ze dne 5. srpna 1878 č. 92002. výměr prvního soudce, **povolil** odročení stání k vykonání přísahy na 4 neděle a nařídil c. k. obchodnímu soudu, by položil nové stání s tím doložením, že do dne nového stání má býti zavedeno řízení směřující k tomu, by nastoupená přísaha měla se za vykonanou, anto jinak by vydán byl výměr, že přísaha složena nebyla,

neboť

Josef Černý zemřel a zástupce žalující firmy prohlásil, že hodlá zavésti řízení za účelem tím, by nastoupená přísaha měla se za vykonanou. Žádost za odročení stání nebyla vznešena k tomu konci, by při novém stání přísaha byla vykonána, nýbrž by v mezičasí mohlo býti zavedeno řízení naznačené. Výměrem v odpor vzatým byla tato žádost bez důvodu zavržena i byla povolena lhůta jiná, za kterou ani nebylo žádáno; nebylo také rozhodnuto, kterak věc se má stran nastoupené přísahy, kdyby řízení ve smyslu §. 233. ob. ř. s. v naznačené lhůtě nebylo zavedeno.

Bylo tudíž změniti výměr prvního soudce a povoliti žádané odročení stání, zároveň však bylo připojiti sankci pro ten případ, kdyby do dne nového stání nebylo zavedeno řízení častěji zmíněné.

Z tohoto vyřízení dovolal se opět opatrovník Josefa Skály, uváděje, že rozhodnutí vrchního soudu representuje vlastně reformationem in pejus, anto jím dáno bylo místo žádosti, kterou byl první soudce odmrštil, aniž by žadatelé z toho byli si stěžovali. U věci samé bylo uvedeno, že odročení stání bezúčelné jest, když strana, která přísahati má, zemřela, že stání mělo se vyříditi pouze v ten smysl, že se Josef Černý k přísaze nedostavil, a že poznámka zástupce žalující firmy, že hodlá nějaké řízení zavésti, vůbec k tomu se nehodila, aby soudce u vyřízení protokolu k ní nějaký zřetel bral.

C. k. nejvyšší soud **nedal** však místa dovolací stížnosti té, potvrdiv rozhodnutí c. k. vrchního soudu.

Důvody.

Stížnost dra. P. jeví se býti **mimořádnou**, poněvadž se domáhá změny rozhodnutí dvou nižších instancí. Stížnosti té nebylo lze dáti místa, poněvadž zástupce žalobců u stání byl a tudíž o tom řeči býti nemůže, že by se byl nikdo k vykonání

přísahy nedostavil. Když však c. k. vrchní soud odročení roku povolil, nemá rekurrent příčinu z toho si stěžovati, poněvadž i když se do dne nového stání řízení ve smyslu §. 233. ob. ř. s. nezavede, žalovaný obdrží vysvědčení, že přísaha rozsudkem ustanovená, složena nebyla. Takové vysvědčení však nemůže soud vydati než u vyřízení protokolu o stání k vykonání přísahy určeného.

Že se za příčinou nařízení nového stání poukázalo k následkům toho, kdyby do dne stání řízení ve smyslu §. 233. ob. ř. s. nebylo uvedeno, nemůže ni té ni oné straně býti na újmu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. října 1878 č. 11115.

—k.

Kdy sluší nalézti o právních účincích toho, že byla žaloba zpět vzata?

Pavel Máša byl žalován Františkem Pokorným na zaplacení sumy 180 zl. z poměru mandátního.

Proti této žalobě namítal žalovaný, že jemu přísluší proti žalobci vzájemná pohledávka 256 zl. za dovoz cihel, který byl za žalobce konal.

O okolnostech, k dokladu této vzájemné pohledávky uvedených, byli slyšeni svědci. Srovnalými rozsudky dvou stolic bylo pak přes námitky žalovaného žalobě Frant. Pokorného místa dáno, poněvadž zástupce žalovaného opomenul popříti okolnost žalobcem k vyvrácení protinároku žalovaného v replice uvedenou.

Pavel Máša chtěl se domáhati restituce pro špatné zastoupení, zmeškal však lhůtu k tomu určenou a žádal za navrácení se v předešlý stav pro zmeškanou lhůtu k restituci.

Mezi tím však byl podal z návodu neoprávněného zástupce stran též na Františka Pokorného pod č. 9952. žalobu na zaplacení sumy 256 zl. za konaný dovoz cihel.

Při stání, kteréž o této žalobě bylo nařízeno, prohlásil zástupce Pavla Máši, že vzhledem k tomu, že předmět této žaloby souvisí s rozepří dřívější o 180 zl., kdež Pavel Máša pohledávku 256 zl. byl kompensando namítal, béře žalobu nynější zpět s výhradou, podati novou žalobu, jakmile by skončen byl spor o 180 zl., ve kterém se jedná o restituci.

Zástupce Františka Pokorného opřel se této žádosti, poukazuje k ustanovení dv. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 620. sb. z. s. lit. *e*).

C. k. okresní soud v Karlíně vzal výměrem ze dne 9. dubna 1878 č. 15963. upuštění Pavla Máši od žaloby s vyhražením práva k podání nové žaloby k vědomosti,

poněvadž

§. 49. ob. ř. s. žalobci dopouští, aby od žaloby své s výhradou nové žaloby upustil. Ustanovení dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 620. sb. z. s. lit. *e*) zde místa nemá, poněvadž nebyla žaloba zpět vzata z toho důvodu, jakoby špatně byla bývala instruována, nýbrž z důvodu zcela jiného.

K stížnosti Františka Pokorného změnil c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozhodnutím ze dne 13. května 1878 č. 3958. výměr první stolice v ten smysl, že se upuštění od žaloby č. 9952., kteréž byl Pavel Máša s vyhražením práva nové žaloby dal do protokolu, béře k vědomosti bez všelikého výroku o oné výhradě,

neb

o účinku onoho vyhražení lze rozhodnouti teprv ve sporu, který se zavede o nové žalobě, ač podá-li žalobce takovou žalobu vůbec.

V dovolací stížnosti, kterou podal Pavel Máša z tohoto rozhodnutí, bylo poukázáno k tomu, že nutno nyní rozhodnouti o tom, má-li místa výhrada nové žaloby čili nic. Vždyť nevzal žalobce žalobu svou zpět bezvýminečně, nýbrž on jí vzal zpět pouze s výhradou nové žaloby. Soudce není oprávněn, změniti o své újmě prohlášení, kteréž byla dala strana v rozepři. Nechtěl-li soudce bráti k vědomosti prohlášení žalobcovo tak, jak bylo činěno, neměl je vůbec bráti k vědomosti, a měl o žalobě položiti nové stání k projednávání sporu.

Však c. k. nejvyšší soud této dovolací stížnosti místa nedal a potvrdil rozhodnutí druhé stolice, poukazuje k

důvodům

vrchního soudu, které zcela odpovídají zákonu a stavu věci.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 1878 č. 9526.

—k.

Žaloba o náhradu užitků věci promlčí se ve 30 letech.

Manželé Josef a Kateřina Čabanovi z Vostřešan podali na manžele Jana a Kateřinu Čabanovy tamtéž žalobu o uznání vlastnictví k polovici louky č. parc. 720. pr. 851□° a o náhradu 255 zl. 30 kr., za neoprávněné užívání této louky za posledních 12 let.

Žalobci uvádějí, že dle právního přiřknutí bývalé právomocnosti Pardubické ze dne 31. října 1838 č. 1602. usedlost č. p. 42. ve Vostřešanech mezi syny Václ. Čabana a Františka Čabana tím spůsobem rozdělena byla, že se pozemky stejným dílem mezi oba rozdělily.

Po udělení politického povolení obdržela oddělenost Frant. Čabanovi náležitá č. p. 81., a měla rovněž jako zbývající usedlost č. p. 42. 23 jiter 645½□° pozemků; mezi jinými byl též pozemek č. p. 496., v němž č. parc. 720. pr. 851□° obsaženo jest, rozdělen. Od toho času užívali a drželi vlastníci usedlosti č. p. 42. a 81. ve Vostřešanech louku č. parc. 720. tak zvanou „u rybníka" společně. Též žalobci nabyvše usedlosti č. p. 81. ve Vostřešanech z počátku drželi a užívali louku č. parc. 720. společně se žalovanými co vlastníky usedlosti č. p. 42. ve Vostřešanech. Poslednější však odňali žalobcům před 12 roky polovici louky té a přivlastňují si ji. Žalobci cení si užitek z polovice té louky za dobu 12 roků na 255 zl. 30 kr. r. č.

Žalovaní namítali mimo jiné, že žádaná náhrada pr. 255 zl. 30 kr. jest promlčena.

C. k. okresní soud v Pardubicích dal rozsudkem ze dne 29. března 1878 č. 5178. žalobě úplný průchod.

Důvody,

pokud se týkají žádané náhrady:

Žádaná náhrada není promlčena; neboť žalobou vlastnickou může vlastník žádati i vedlejší užitky a náhradu (§. 379. ob. z. obč.); žádost o náhradu jest tedy částí žaloby vlastnické, a jelikož se žaloba tato teprv ve 30 letech promlčí, platí tento čas promlčecí i pokud se týče žádané náhrady. Manželé Jan a Kateřina Čabanovi, kteří žalujícím spoluvlastnictví sporné louky neoprávněným spůsobem odňali, byli držiteli obmyslnými, v příčině jichž

sluší užíti ustanovení §§. 335. a 338. ob. z. obč.; v základě toho byli odsouzeni k náhradě od znalců určené.

K odvolací stížnosti žalovaných, potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 24. června 1878 č. 14849. rozsudek první stolice. V

důvodech

poukázáno k tomu, že také část žalobní prosby náhrady za užívání louky se týkající jest zákonitě odůvodněna, jak to již prvý soudce dle stavu věci a zákona vysvětlil.

K mimořádné revisní stížnosti žalovaných, potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou nižších stolic z toho

důvodu

že v obou rozsudcích ani zmatek ani patrná nespravedlivost obsažena není, a je vzhledem k dv. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. tedy změniti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1878 č. 10491.*)

Adj. J. Pospíšil.

I smlouva novační může se mlčky státi.

František D. podal žalobu na Hynka T., aby jemu jakožto postupníku Václava a Alžběty D. odvedl dospělé o Havle 1877 dávky naturálního výměnku na nemovitosti žalovaného pojištěného. Zažalované dávky výměnkové záležely dílem z obilí, dílem z potravin a paliva.

---

*) Jinak rozh. c. k. nejv. soudu ze dne 20. prosince 1877 č. 9771. v G. H. 1878 č. 65. o podobném případě s tou jedinou odchylkou, že žalobce na obmyslném držiteli napřed vrácení věci a teprv zvláštní žalobou náhradu požitků žádal. C. k. nejv. soud žalobě pouze pokud se tříletých požitků týče průchod dal, uváděje, že jen tyto žádati lze, pokud žaloba o náhradu požitku s žalobou vlastnickou spojena není. Však právnická povaha nároku žalobního nezmění se přece pouhým oddělením od nároků jiného.

Žalovaný bráně se proti žalobě uvedl: Po dobu půldruhého roku před sv. Havlem 1877 bylo zvykem mezi žalovaným a výměnkáři Václavem a Alžbětou D., že tito před dospěním té které půlletní lhůty výměnkové přijímali od žalovaného různé sumy hotových peněz a že pak v čas dospělosti nejblíže příští lhůty výměnkové žalovaný s výměnkáři dospělé dávky výměnkové, pokud měly cenu tržní, dle této ceny na peníze převedli, peněžité sumy takto vypočtěné že zúčtovali sumami hotových peněz od žalovaného výměnkářům napřed danými a že vyskytnuvší se přebytek žalovaný výměnkářům hotově vyrovnal. Hledě k obyčeji tomu, žalovaný prý též před sv. Havlem 1877 výměnkářům tolik hotových peněz dal, že tím všechny dávky výměnkové, jež vymáhá žalobce a jež mají cenu tržní, jsou přeplaceny. Že by se bylo provedlo takovéto zúčtování též o výměnkových dávkách nyní žalobou vymáhaných, netvrdil žalovaný.

Žalobce připustil, že zúčtování žalobcem udané provedeno bylo v čas o Jiří 1876 a o Havel 1876, avšak stál na tom, že o dávkách výměnkových vymáhaných žalobou provedeno nebylo. Pouhé dání peněz hotových výměnkářům a přijetí peněz těch že však nemění ničeho na bytosti nároku výměnkářův na výměnek naturální; že byloby se muselo též o zažalovaných dávkách výměnkových provésti zúčtování oboustranné, že teprvé zúčtováním tím by nárok výměnkářů v nárok peněžitý byl se proměnil a spůsobilým stal, aby kompensací s danými napřed splátkami zanikl.

Na to soud okresní v L. rozsudkem ze dne 30. června 1878 č. 3349. žalobě dal místa z těchto

důvodů:

Tím, že výměnkáři dřívější leta výměnkové dávky sobě od žalovaného v penězích dle prostřední tržní ceny dávek těchto platiti nechali a že vůli měli, přijmouti peníze místo dávek naturálních, není ještě dokázána povinnost výměnkářů, bráti též budoucně dávky naturální v penězích, neboť nedošlo mezi stranami k uzavření smlouvy takové, jak §. 936. ob. z. obč. vyžaduje, a nemůže tudíž o nějaké novací ve smyslu §. 1376. ob. z. obč. ani řeči býti, zvláště hledí-li se k poslední větě téhož paragrafu.

Peníze, kteréž dal žalovaný výměnkářům, měly by jen tehdá význam splátek na dlužný výměnek, kdyby se byl docílil souhlas o reluici naturálních dávek výměnkových; jelikož pak souhlasu toho nedocíleno, má sice žalovaný v příčině daných těch peněz proti

výměnkářům condictionem causa data causa non secuta (§. 1435. ob. z. obč.), není však nárok tento spůsobilý, aby žalobu seslabil, anať kompensace z důvodu §. 1440. ob. z. obč. zde místa nemá.

V odvolací stížnosti žalovaný dovozoval, že výměnkáři, berouce dané jim hotové peníze, dali na jevo svůj úmysl, též naturální dávky nyní žalobou vymáhané na peněžitý dluh převésti, podrobujíce se již napřed co do reluice cenám tržním, jaké budou v čas dospělosti výměnku.

Rozhodnutím ze dne 3. září 1878 č. 21549. dal c. k. vrchní soud zemský pro král. České stížnosti místa, změnil rozsudek první a zamítl žalobu.

Důvody.

Důležitou jest námitka, že splatil žalovaný výměnkářům sumu hotovou. Z účtování v dřívějších dobách obvyklého, jakož i z toho, že výměnkáři dané jim hotové splátky přijali, ba dílem o ně sami žádali, dá se bezpečně souditi, že obě strany měly v úmyslu, aby dáním a přijetím peněz těch zrušena byla pohledávka výměnkářů za žalovaným, a jelikož neměli za ním jiné pohledávky, tož pohledávka výměnku. Uzavřely tudíž obě strany smlouvu dle §§. 861., 863. a 1376. ob. z. obč., poněvadž hledě k určení, že rozhodnou jest cena tržní v době splatnosti, nedůstatek smluvené sumy naprosto mizí.

Dovolací stížnosti nedal c. k. nejv. soud místa, nýbrž potvrdil rozsudek druhé stolice.

Důvody.

Tím, že výměnkáři od žalovaného též z ohledu výměnkových dávek žalobou vymáhaných peníze hotové přijali, vzhledem ku zvyku v dřívějších letech patrně stala se mlčky smlouva se žalovaným, že též ony dávky výměnkové, pokud mají cenu tržní, se mají na peníze převésti, při čemž určitost peněžité reluice z §. 1058. ob. zák. obč. vychází. Že placeno bylo něco jiného, nežli nač původní závazek zněl, nepříčí se §§. 1412. a 1413. ob. zák. obč., poněvadž se strany věřitelů se svolilo dříve již ve změnu předmětu závazku.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 1878 č. 12393.

Jan Kučera.

Literární zprávy.

Commentar zum Gesetze über das Verfahren ausser Streitsachen (Allgemeine Anordnungen; Verlassenschaftsabhandlung) von Dr. Ferd. Schuster. Zweite, neu bearbeitete Auflage. Wien 1878.

Od téměř dvou desítiletí přimlouvají se již závažní hlasové (Unger, Randa, nejnověji hrab. Chorinský) za rozhodnou opravu řízení pozůstalostního, nejdůležitější zajisté části řízení nesporného vůbec. Podobně nynější řízení ve věcech poručenských setkalo se s důvodnými námitkami, poněvadž autonomii rodiny přes příliš obmezuje (Schenk), kterýmžto námitkám před nedávnem (1875) zákonodárství německé říše dosti vyhovělo. Rovněž vadí přečasto praxi nelad kodifikační ve věcech umořovacích, na který sama panská sněmovna při poradách poslední novely amortisační byla sobě stěžovala. Avšak mimo počátek pokusu částečné reformy, jenž se stal r. 1867 uveřejněním návrhu zákona o řízení nesporném, nelze stopovati vřelejší snahu vlády, aby vyhověla potřebám dotčeným po reformě a kodifikaci. Slíbilať sice v 54. sezení sněmovny poslancům 1873, že zároveň a současně s dávno kýženou opravou řízení soudního ve sporech platnosti nabyti mají „zásady řízení nesporného ve srovnalost uvedené s novou spůsobou líčení sporů a se změnou v ústrojí soudů, čímž nutně co do věci rozhodná nastane reforma,“ nesluší však naditi se brzkého splnění slibu toho, jelikož práce přípravné k zavedení ústního, veřejného líčení ve sporech opětně na dobro uvázly.

Výklad o dosud platném zákonu upravujícím řízení nesporné nelze tudíž pokládati za nevčasný, zvláště přihlíží-li obezřetně k potřebám praxe. Komentář někdejšího profesora na vysokém učení Peštském, dra. Schustera, vynikal hned při prvním vydání 1859 nad podobnými podniky Mitlachera, Schopfa, Kalessy; mnohem více zasloužilým jest ale vydání druhé, kteréž zajisté každému praktickému právníku dobré poskytne pomůcky, jsouc opraveno v mnohém ohledu naproti prvnímu a rozmnoženo téměř o třetinu co do objemu.

Skladatel vším důvodem nazývá dílo své znovu zpracovaným, jelikož pilně přihlížel k literárním zjevům předmětem tímže se zanášejícím aneb aspoň nepřímo k němu se vztahujícím a jelikož leckteré částě s hlediska správnějšího a důkladněji rozebírá. Valně však zvýšil praktickou cenu exegese své tím, že co nejbedlivěji čerpal z rozhodnutí nejvyššího soudu nejen v známé sbírce Ungera-Glasera nastřádaných

než také po různých časopisech roztroušených; schvalujeme půli tuto tím spíše, an sběratel obyčejně dokládá zvláštní svůj úsudek, pakli se nesrovnává s názorem nejvyšším soudem projeveným. Výklady positivního práva doplněny jsou pod čarou výňatky ze spisů buď historický vývoj těch kterých institucí vyličujících buď upravení podobných ústavů právních v cizozemsku vypisujících buď konečně naléhajících na žádoucí opravy, čímž k těmto věcem pozornost čtenáře se obrací a také podnět se podává k podrobnějším ve směru tom studiím. Zvláště vytknouti sluší, že při vykládaní užito bylo na místech příslušných materiálu, jehož z porad kompilační komise občanského zákonníka uveřejňují Pfaff a Hofmann. V jedné z nejdůležitějších částí zákona (§. 125. násl.) úplně takořka opírá se též exegese o názory dotčených komentátorů obč. práva, podobně jakož porůznu použito bylo dogmatické látky v Randově poučné a trestné kritice návrhu z r. 1866 nashromážděné. V dodatcích šířeji podána jsou pravidla o tom, kterak soudy zachovati se mají při pozůstalostech cizinců na základě poloúřední sbírky Starrovy a výklady o poplatcích pozůstalostních v podstatě z Malterovy příruční knihy o zákonu poplatkovém vážené, vedle čehož také judikatura správního dvoru soudního povšimnutí došla. Četné formulárie praxi vítanou budou zajisté pomůckou.

Uznávajíce záslužnost komentáře, pečlivou kompilaci a příhodnost jeho pro praktickou potřebu nelze nám zamlčeti, že s leckterými náhledy srovnati se nemůžeme (na př. str. 60., 85., 99., 143., 151., 154., 171., 189., 208., 233., 237. a j.), což arciť potřebnosti díla na ujmu řečeno nebudiž.

Zevnější úprava spisu jest velmi pěkná jakož pravidelně při knihách osvědčenou firmou Manzovou vydaných.

O.

Zprávy
o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

21. týdenní schůze dne 21. listopadu 1878.

Předseda: starosta pan c. k. vrchní rada M. Havelka.
Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.
Členů přítomno: 16.

Jednatel sděluje, že zaslal ve srozumění s panem starostou a s pány náměstky starosty blahopřejní telegram Právnické Jednoty

panu dr. Janu Bleiweisovi ku dni 19. listopadu 1878 za příčinou oslavy 70. narozenin vůdce a předního bojovníka za právo národa slovinského. Schváleno.

K návrhu jednatele usnešeno dále, že se k oslavě 500leté památky úmrtí císaře a krále Karla IV. odbývati má dne 29. listopadu 1878 slavnostní schůze. Pan dr. Jaromír Čelakovský byl od shromáždění požádán, aby v ten den přednášel o působení Karla IV. v oboru zákonodárném, což ochotně přislíbil.

K uzavření nové smlouvy stran časopisu Právníka za rok 1878 zvolena čtyrčlenná kommisse, záležející z pp. dra. Ed. Kaizla, dra. J. Pražáka, dra. J. Stupeckého a dra. J. Podlipného.

Pan dr. Stupecký sděluje, že spis p. prof. dra. Laurina o bezženství duchovních ve zvláštním otisku z Právníka nákladem jednoty ve 400 výtiscích vydán jest, a že se kněhkupectví B. Stýbla prohlásilo ochotným, spis ten do kommisse převzíti se srážkou $33\frac{1}{3}\%$. Pan dr. Stupecký připomíná, že výlohy s vydáním toho spisu spojené kryty byly honorářem od p. spisovatele k tomu účelu věnovaným a navrhuje, aby cena toho spisu ustanovena byla na 1 zl., pak aby panu prof. dr. Laurinovi díky jednoty zvlášť vysloveny byly. Schváleno.

K návrhu p. dra. Stupeckého zvolena tříčlenná kommisse, záležející z pp. prof. dra. Otta, dra. Stupeckého a dra. Javůrka, aby navrhovala časopisy a knihy, kteréž jednota pro knihovnu svou opatřiti má.

Po té přednášel pan prof. dr. Ott o počátcích papírů majiteli znějících v Čechách. Přednáška ta bude zvlášť uveřejněna.

Po té byla schůze ukončena.

Slavnostní schůze dne 29. listopadu 1878.

Předseda: starosta pan c. k. vrchní rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 20.

Schůze tato odbývána k oslavě 500leté památky úmrtí císaře a krále Karla IV.

Pan starosta vzpomínal vřelými slovy zásluh, kterých si získal Karel IV. co organisátor vlasti a zakladatel vysokých škol Pražských, a poukázal k tomu, že Právnická Jednota co středisko českých právníků zvlášť jest povolána, aby památku toho českého krále oslavila.

Po té oznámil p. starosta, že došlo Jednotu pozvání p. purk-

mistra k slavnosti, obcí Pražskou k oslavě památky Karla IV. na den 30. listopadu 1878 ustanovené. Dle návrhu p. starosty usnešeno, že se Jednota Právnická této slavnosti súčastní, a pp. prof. dr. Randa, dr. Kaizl a dr. Čelakovský požádáni, aby Jednotu při této slavnosti zastupovali.

Pozvání k svěcení mostu Palackého byla ponechána pp. členům k volnému použití.

Po té přednášel p. dr. Jaromír Čelakovský o zákonodárné činnosti Karla IV.

Pan přednášející vylíčil nejprvé trudné poměry, v kterých nalezaly se Čechy před Karlem IV. Království bylo rozděleno mezi šlechtou; hrady župní, které náležely koruně, byly skoro vesměs zastaveny dřívějším úředníkům, kteří se tak stali samostatnými pány.

Karel IV. zachoval jednotu království Českého; kdyby nebylo Karla IV., království České bylo by se rozpadlo na malé země jak Německo.

Počátkem bylo úkolem činnosti Karla IV., aby z Čech upevnil moc císařství německého.

Však později vzdal se úkolu, obnoviti moc císařství německého, a vznikla v něm myšlenka, ujmouti se země, v které zrozen byl. Jisté jest, že se obrat ten ku konci r. 1355 již stal. Karel uznal dokonané skutky v bulla aurea, přiznával kurfirstům jich práva, a neopřel se tomu, aby kurfirsti měli moc panovnickou. Sobě ponechal titul, právo regalií a obmezené právo soudnictví.

Stran království Českého uznáno, že jest státem samostatným. Zůstalo právem, ne povinností krále Českého, aby byl mezi voliteli císaře německého prvním. Potvrdiv privilegia království Českého potvrdil Karel jen ona, která jsou ve prospěch země České. I na sněmích v Norimberku a v Metách zabezpečována neodvislost království Českého. Karel prohlásil, že nikdy nebylo slýcháno, aby obyvatel Čech měl právo z rozsudků odvolati se mimo hranice. Každý poddaný má právo státi a poháněti před královský soud. Uznáno, že mají Čechy t. zv. jus de non evocando.

Zároveň upraveny státoprávní poměry Moravy. Morava tvoří leno koruny České. Při úmrtí lenní rodiny připadá koruně České.

Podobně upraveny i poměry Slezska a Lužice. Morava dána v leno Jindřichu, bratru Karla IV. s vyloučením biskupství Olomúckého a knížectví Opavského, kteráž zůstala přímo pod korunou Českou. Zásluhou Karla IV. bylo ještě za krále Jana v r. 1344 biskupství pražské vymaněno z právomocnosti arcibiskupa Mohučského a arcibiskupstvím zřízeno.

Pan přednášející pojednává pak blíže o pramenech zřízení právního, zvláště o Majestas Carolina a ordo judicii terrae, a přichází po rozebírání různých náhledů, které v tom směru byly projeveny, na základě vlastního bádání vědeckého k tomu výsledku, že ordo judicii terrae není jiným, než poučením o tom, jaké bylo za časů Karla IV. platné právo v Čechách, aby na základě toho mohl sestaven býti návrh zřízení nového t. zv. majestas Carolina. Ordo judicium terrae obsahuje soudní řád, jaký platil v polovici 14. století u soudu zemského. Pan přednášející vykládal pak jednotlivé úryvky z toho pramene právního, jakož i z majestas Carolina.

Pro pokročilost času byl další výklad na příště odročen. Pan přednášející vytknul ještě stručně další činnost Karla IV. pro státní a soukromé právo země České, a končil tím, že právem zásluhy tohoto krále utkvěly ve vděčné památce národa Českého. Protož nehynoucí budiž sláva Karlu IV.!

Provoláním „Sláva“ byla pak tato schůze ukončena.

Dr. J. Růžička.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu
v jiných listech uveřejnění.

1) Proti vydanému k ní platebnímu příkazu podala žalovaná námitky, uváděljíc mimo jiné, že již před vydáním žalované směnky slepá byla. Skutečnost tato byla také dokázána. C. k. nejvyšší soud potvrdil srovnalá rozhodnutí obou nižších stolic, platební příkaz zrušující, schváliv důvody druhé stolice, kteréž směnečné prohlášení žalované za neplatné prohlásily, poněvadž nevyhovují zákonu ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. (§. 1. lit. e.), jenž za příčinou slepoty její průchod tu má.

Nález ze dne 31. října 1878 č. 6145. (Ztschr. f. Not. 1879 č. 1.)

2) Notář předsevzal z nařízení okr. soudu dražbu selské usedlosti. Druhá stolice dražbu jakožto zmatečnou zrušila a notáři poplatkův účtovaných nepřisoudila. Stížnost od notáře podanou c. k. nejv. soud zamítl, poněvadž ve smyslu §. 181. not. ř. ze dne 25. července 1871 č. 75. ř. z. notář za neplatný akt poplatků žádati nemůže; třebas byl k předsevzetí dražby delegován, měl přece věděti, že exekuční dražby jen u soudu a nikoliv skrze notáře se dějí, a že tedy úkol na něho

složený mimo působnost jeho leží, měl tedy rozkazy soudní vrátiti a na předpis zákona poukázati, nikoliv akt neplatný před se bráti.

Nález ze dne 16. dubna 1878 č. 4405. (Ztschr. f. Not. 1879 č. 2.)

3) Věřitel vypověděl dlužníkovi podáním soudním jistinu. Dlužník, když mu výpověď doručena byla, učinil k soudu podání, kterýmž prohlašoval, že výpověď mu daná po právu nepozůstává. Soud podání to přijal a věřiteli dodal. Druhá stolice nařídila, aby podání řečené dlužníkovi prostě bylo navráceno, a c. k. nejv. soud rozhodnutí to potvrdil, poněvadž prostředkování soudu při výpovědi v zákoně, zejmena v §. 59. kn. ř., oporu má, nikoliv také při podání, jako jest dotčené dlužníkovo; v takové záležitosti soud k prostředkování povolán není.

Nález ze dne 16. července 1878 č. 7425. (Ztschr. f. Not. 1879 č. 3.)

4) Žaloba podána byla na 3 osoby. V průběhu rozepře ohlásil žalovaný na prvním místě jmenovaný konkurs. První stolice zastavila další řízení v příčině všech žalovaných. Stížnost žalobcova zamítnuta v obou instancích, od c. k. nejv. soudu proto, poněvadž spor s několika osobami, zároveň a z téhož skutku žalovanými, stejným krokem postupovati musí vzhledem ke všem účastníkům. Nemůže spor po upadení jednoho ze žalovaných v konkurs tak řízen býti, aby proti jednomu účastníku byl zastaven, proti ostatním pokračoval dále; žalobce musí se tedy spokojiti se zastavením sporu proti všem žalovaným a vyčkati výsledek stání likvidačního, kdež pak bude spor zase moci obnoviti, dle okolností buď proti všem žalovaným, buď toliko proti některým (§§. 7. a 134. konk. ř.)

Nález ze dne 29. ledna 1878 č. 611. (Przegląd sąd. a adm. 1879 č. 1.)

5) Obě nižší stolice srovnale rozhodly, že se prozatimní arrest zrušuje za zjištění pohledávky kaucí na ten případ, že by dlužník až do právomocného rozhodnutí hlavní věci uprchl anebo se skryl. C. k. nejv. soud doložku „až do právomocného rozhodnutí ve věci hlavní“ zrušil, uváživ že arrest vedle §. 275. ř. s. pro podezření útěku uvalený vedle §. 280. ř. s. zrušiti se má, když arrestát pohledávku zjistí, třeba jistotu poskytl jen pro případ svého útěku nebo ukrývání, že však příčí se účelu prozatimního arrestu, aby jistota na případ útěku neb ukrývání se arrestátora zřízená obmezena byla na čas až do právomocného rozhodnutí o platnosti té které pohledávky, poněvadž tímto rozhodnutím ani věřitel splnění nedojde, ani podezření útěku odstraněno nebude, že také ze zákona od 4. května 1868 č. 34. ř. z. takového obmezení

dovozovati nelze, ješto zákon týž předpisův o zjišťovacím arrestu pro podezření útěku se netýká a tudíž dv. dekr. od 13. června 1806 č. 768. sb. z. s., obmezení takového neznající, zrušen není, že konečně i věřitel mající v rukou rozkaz platební právní moci došlý a k exekuci spůsobilý přes to, že zrušena jest exekuční vazba pro dluhy vedle §. 295. ř. s. o zjišťovací uvěznění dlužníka zakročiti může, jakmile tento útěku jest podezřelý.

Nález ze dne 5. prosince 1878 č. 13600. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 1.)

6) A. žádal za vydání úředního vysvědčení, že dlužník B. jest exekucemi pronásledován. Byl s žádostí svou odmítnut, což druhá stolice potvrdila, poněvadž §. 281. ptn. o nesp. říz. týče se pouze záležitostí nesporných a soudní řád takového předpisu neobsahuje. C. k. nejv. soud stížnost v té příčině podanou zamítl, poněvadž není věcí soudu, aby v abstraktní formě vysvědčil existenci podmínek k zahájení řízení konkursního potřebných, nýbrž tuto u vyřízení žádosti vedlé §. 63. konk. ř. podané na základě uvedených konkretních skutečností vyšetřiti a posuzovati náleží.

Nález ze dne 12. listop. 1878 č. 12657. (G. H. 1879 č. 1.)

7) Na jistých pozemcích vloženo bylo zástavní právo pro 50 zl. k rukoum A. a v pozdějším pořadí pro 308 zl. k rukoum B. Při exekučním prodeji vyšel B. s pohledávkou svou částečně na prázno, i podal pak žalobu na A., v níž uvedl, že pohledávka ona byla původnímu věřiteli C. zaplacena a potom teprvé že převedena ona knihovní položka k rukoum A., jenž o zaplacení pohledávky věděl. Žalobce žádal výrok, že knihovní ona pohledávka zaplacením pominula, pozdější vklad postupu k rukoum A. že po právu nepozůstává a vymazati se má, a částka 50 zl. z peněz trhových že se A-ovi přikázati nemá. První stolice dala žalobě průchod, poněvadž pohledávka řečená byla zaplacena a okolnost ta žalovanému povědoma, tudíž o důvěře v knihy veřejné mluviti nelze. Druhá stolice žalobu zamítla: jednak poněvadž žalobce k žalobě legitimován není, nejsa zúčastněn ani při smlouvě, kterouž pohledávka dotčená byla zřízena, ani při smlouvě, kterouž byla postoupena, a nemůže tato právní jednání mezi třetími osobami učiněná proto snad naříkati, že má zástavní právo k témže pozemkům, neboť mezi věřiteli hypothéky nějaké není poměru právního a věřitel pozdější nemá práva odpírati pohledávce předcházející, již hyp. dlužník uznává; jednak poněvadž třebas pohledávka 50 zl. byla zaplacená, když vymazána nebyla, hypothéka dle §. 469. ob. zák. obč. zavázena zůstala

a nařikaný převod platně pozůstává. C. k. nejv. soud potvrdil rozhodnutí toto, schváliv důvody jeho.

Nález ze dne 3. října 1878 č. 8488. (G. Ztg. 1879 č. 2.)

8) V rozepři excindiční zrušil c. k. nejv. soud rozsudek druhé stolice, jímž uznáno na přísahu žalobkyninu, že věci excindované „za své peníze koupila“ a odmrštil žalobu, poněvadž přísaha nemůže ukládána býti o právních pojmech, přísaha nalezená pak dotýká se individuálního názoru právního; přijdeť na to, co žalobkyně za „své peníze“ pokládá, a pokládání její není žádný faktický moment. Nad to pak svršky excindované v rozličných dobách od rozličných osob jsou prý koupeny, i jedná se tedy o různé skutečnosti, kteréž by takto ani se zřetelem k §. 1053. ob. zák. obč. uvažovány býti nemohly, jakož také žalovaným možnost protidůkazu by ujata byla.

Nález ze dne 22. listop. 1877 č. 8178. (G. Ztg. 1879 č. 4.)

Denník.

K zřízení obecnímu. A. vozil v neděli led kolem kostela, a byl pro porušení pokoje při službách Božích představenstvem obecním stíhán pokutou 5 zl. Okresní hejtmanství a místodržitelství zrušili tento nález trestní, majíce za to, že trestní právo obce v tomto případě místa nemá. Ministerstvo vnitra však nálezem ze dne 2. prosince 1878 č. 13146. uznalo příslušnost představenstva obecního, poněvadž porušení řádu služeb Božích, o nichžto jedná čl. 13. zákona ze dne 25. května 1868 č. 49. ř. z. spadá v obor policie místní, třeba o něm náhodou jednáno bylo v zákoně, kterým upraveny jsou poměry jednotlivých náboženských vyznání mocnářství rakouského.

K předpisům o štole. Farář A. vybíral od stran po leta štolu, neodvedl však tehdejšímu kostelníku část, dle sazby naň vypadající. Tento vznesl věc na politický úřad, žádaje, by farář odsouzen byl, vydati jemu poplatky štoly, prý proti právu zadržené. První dvě stolice odkázaly věc na soud, majíce za to, že pouze otázka, mnoho-li štoly od stran má se vybírati, patří před politický úřad, že však poměr mezi jednotlivými funkcionáři, kteří ve štole mají účastenství, posuzovati sluší dle práva soukromého. Ministerstvo pro osvětu a vyučování však nařídilo nálezem ze dne 21. března 1875 č. 16688. o žádosti in merito rozhodnouti, poněvadž žadatel nároky své neodvozuje ze smlouvy námezdní, nýbrž výhradně z patentu o štole, který provésti

přísluší úřadům správním dle §. 23. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 12. až do 25. ledna 1879.

A. V seznamu advokátů. Zapsáni byli: Pan dr. Karel Etterich se sídlem v Přísečnici; pan dr. Lev Roubal se sídlem v Praze.

B. V seznamu kandidátů. 1) Vstoupili: Pan JUC. Jan Sedlák u p. dra. Ignáce Weisla, adv. v Klatovech; p. JUC. Antonín Wenzel u p. dra. Adolfa Funkeho, adv. v České Kamenici; p. dr. Samuel Pokorný u p. dra. Em. Krütznera, adv. v Praze; p. JUC. Frant. Hess u p. dra. Václ. Popela, adv. v Praze. — 2) Přestoupili: Pan JUC. Frant. Steinhauser od p. dra. Taussiga, adv. v Praze, k p. dru. Ant. Fišerovi, adv. v Mělníku. — 3) Vystoupili: Pan dr. Ondřej Horner z kanceláře p. dra. Luberta Grafa, adv. v Chebu; p. dr. Václav Krupička z kanceláře p. dra. Antonína Fišera, adv. v Mělníku.

Jmenováni byli okresními soudci: Přiruči okresního soudu v Podbořanech Fr. Eisenkolb v Hanšpachu; přír. z. s. v Praze dr. Fr. Welzel v Žacléři; přír. kr. s. v Chrudimi dr. Kon. Prušák v Nové Pace; přír. kr. s. v Písku Jos. Beck-Ringhoffer v Netolicích; přír. z. s. v Opavě Karel Simonis v Mor. Ostravě; přír. okr. s. v Mikulově Vilém Büngener v Odrech; — přiruči okr. soudů: H. Dundálek v Mor. Ostravě, Al. Glückselig ve Frýštátu, Jos. Podmelle v Hustopeči, vesměs přiručími kr. soudu ve Znojmě; auskultanti přiručími okresních soudů: V. Wilhelm v Hostinném, Jul. Feil ve Frýštátu, Alb. Janč v Odrech (přidělen kr. s. v Přerově), Jos. Boubela v Mor. Ostravě; okresními hejtmany v Čechách místodržitelští tajemníci: Jan Helmreich, šlechtic z Brumsfeldu, Josef Mannschinger, Gustav princ z Thurn-Taxisů, okresní komisař A. Svoboda; — vrchní finanční rada Jindř. Juquart dvor. radou a zem. fin. ředitelem v Brně; — přiruči zem. desk a knih pozemkových v Brně, Jos. Kožešník, místořiditelem tamtéž.

Přesazeni byli okresní soudcové: Jos. Setzer ze Žacléře do Děčína, Ant. Bezděka z Netolic do Vodňan, Jindřich Keck z Nové Paky do Přelouče; přiručí okr. s.: L. Mareš z Hostinného do Teplic, Jos. Oehl z Oder do Hustopeče (přidělen ku kr. s. ve Znojmě).

Vyznamenáni byli ředitelové výpomocných úřadů: vrchního soudu zemského Jos. Zeidler a obch. s. v Praze Fr. Sommer názvem cís. rady.

Zpráva o valné hromadě „Právnické Jednoty" v Praze, odbývané dne 30. ledna 1879.

Starosta, c. k. vrchní rada M. Havelka, zahájiv valnou hromadu uvítal členy, jichž se sešlo 48.

1. Jednatel dr. Jan Růžička přednesl tuto výroční zprávu za rok 1878.

Slavné shromáždění!

Velevážení pánové!

V roce minulém jevil se v Jednotě Právnické čilejší ruch nad leta předešlá. Odbýváno mnoho týdenních schůzí, přednášek a rozprav, a účastenství členů bylo zvláště v prvním půlletí dosti četné. V nových místnostech, které Jednota pro schůze své najala, vyloženy byly časopisy právnické, kteréž redakce Právníka výměnou dostává, a knihovna naše, dříve ladem ležící, byla upravena.

Časopis Právník, poprvé vlastním nákladem Jednoty vydán, nabyl širší kruh odběratelů, a jmění Jednoty stále přibývá, tak že jest Jednota s to, i díla s větším nákladem spojená vydávati.

Budiž mi nyní dovoleno, bližší zprávu o stavu a činnosti Jednoty právnické za rok 1878 podati.

K Jednotě naší přistoupilo 22 nových členů: Jsou to páni: dr. František Heppner, advokát na Kladně; dr. Čeněk Quis, kandidát advokacie v Praze; dr. Leopold Heyrovský, docent na universitě v Praze; dr. František Dvorský, advokát v Praze; dr. Raimund Skládal, advokát v Kojetíně; dr. František Laurin, professor ve Vídni; dr. Karel Ruml, advokát v Hořicích; dr. Josef Kaizl, Juc. Josef Kaláš, Juc. Václav Dvořák v Praze, dr. Albert Gallus, dr. Jan Javůrek, dr. František Čížek, dr. Pavel Růžička, kandidáti advokacie v Praze; dr. František Wellner, advokát v Sušici; dr.

Antonín Wellner, advokát v Praze; Josef Grohmann, c. k. soudní adjunkt v Praze; dr. Zdenko Ostadál, c. k. notář v Prachaticích; dr. Josef Kalis, c. k. adjunkt finanční prokuratury v Praze; Adolf Kubeš, c. k. soudní adjunkt v Králové Městci; František Pavlíček, c. k. adjunkt v Polné; a Alexander Ljubavski, akademik v Tulé v Rusku.

Naproti tomu pozbyla ovšem Jednota značný počet členů dřívějších a i posléz uvedeného nového člena. 6 členů oznámilo totiž výslovně výstup svůj, a u 19 členů bylo pokládáno, že z Jednoty vystupují, jelikož legitimační lístky, dobírkou jim zaslané, vrátili anebo, pokud v Praze bydlí, placení příspěvků spolkových odepřeli. Z těchto 19 členů větší část již v letech dřívějších nebrala účastenství v snahách Jednoty Právnické, tak že ztrátu tuto poněkud čítati můžeme na vrub roků předešlých.

2 členové a sice p. B. Guldener, notář v Lomnici a dr. Václav rytíř Bělský, advokát v Praze, zemřeli.

Jednota čítá dle toho koncem roku 1878 o 5 členů méně, než koncem roku 1877, t. j. 268 členů. Z těch jest 14 členů zakládajících a 254 členů řádných. 124 členů bydlí v Praze a 144 mimo Prahu.

Dle povolání svého jest:

advokátů a kandidátů advokacie	183
notářů	15
úředníků soudních	33
úředníků finanční prokuratury a magistrátu	11
professorů	8
jiných odborů	18

Jmění Jednoty obnášelo koncem roku 1877:

na penězích	3335 zl.	54 kr.
na knihách na skladě se nalezajících	1192 „	92 „
na dlužních příspěvcích	311 „	— „
úhrnem . . .	4839 zl.	46 kr.

V roce 1878 měla Jednota následující

příjmy:

Příspěvky členů	1287 zl.	03 kr.
dar p. dra. Strakatého	20 „	— „
výtěžek z knih	63 „	52 „
úroky z uloženého jmění	204 „	79 „
úhrnem . . .	1575 zl.	34 kr.

Přeneseno příjmy . . . 1575 zl. 34 kr.

Výdaje byly:

Dle účtu kladeného v týdenní schůzi ze dne 9. května 1878 . . . . . 788 zl. 60 kr.
dle účtu kladeného v týdenní schůzi ze dne 9. ledna 1879 244 „ 69 „
úhrnem . . . 1033 „ 29 „
tak že se jeví přebytek příjmů obnosem . . 542 zl. 05 kr.
což s převzatou peněžitou částkou z roku 1877 3335 „ 54 „
činí dohromady . . . 3877 zl. 59 kr.

Z toho jest uloženo v občanské záložně v Praze:
Na 6% úroky . . . . . . 2876 zl. 51 kr.
na 5% úroky . . . . . 936 „ 85 „
úhrnem . . . 3813 „ 36 „
a v hotovém se nalezá . . . . 64 zl. 23 kr.

V účtu tom není obsažen účet o příjmech a výdajech časopisu Právníka, jelikož se účet o Právníku zvlášť p. drem. Pražákem vedl. Připomínám zde toliko, že účet o Právníku za rok 1878 vykazuje malý přebytek, jenž do účtu na r. 1879 převzat byl.

Z knih Jednoty na skladě se nalezajících byl docílen, jak v příjmech uvedeno jest, výtěžek 63 zl. 52 kr. Poměrně s tím ubyla ovšem cena knih posud na skladě zbývajících.

Bližší účet o těchto knihách objevuje se takto:

Z 231 výtisků institucí Justinianových vzala Jednota na svůj účet 1 výtisk, prodány byly 2 výtisky, zbývá tudíž 228 výtisků v ceně po 60 kr. . . . . . 136 zl. 80 kr.
Z 287 výt. knihy Rožmberské vzala Jednota na svůj účet 1 výtisk, prodáno bylo 16 výt., zbývá tudíž 270 výt. v ceně po 72 kr. . . 194 „ 40 „
Z 296 výtisků Rybičkových pravidel vzala Jednota na svůj účet 2 výtisky, prodáno bylo 6 výtisků, zbývá tudíž 288 výt. v ceně po 1 zl. 20 kr. . . . . 345 „ 60 „
Z 168 výt. Pavlíčkových žalob vzala Jednota na svůj účet 2 výt., prodáno bylo 20 výt., zbývá tudíž 146 výt. v ceně po 1 zl. 26 kr. 183 „ 96 „
Snešeno . . . 860 zl. 76 kr.

Přenešeno . . . 860 zl. 76 kr.

Z 351 výtisků Hanělova spisu o vlivu práva německého v Čechách vzala Jednota na svůj účet 1 výtisk, prodáno bylo 18 výt., zbývá tudíž 332 výtisků v ceně po 80 kr. . . . 265 „ 60 „

úhrnem . . . 1126 zl. 36 kr.

Mimo výtěžek knih prodaných, jak zde uvedeny jsou, odvedlo knihkupectví dra. Grégra a F. Dattla též výtěžek z 5 výtisků Hanělova spisu, o nichž v loňské valné hromadě řeč byla.

K těmto knihám v nynější ceně . . . . 1126 zl. 36 kr.

přibyl v roce 1878 spis p. prof. dra. Laurina o bezženství duchovních, kterýžto spis nákladem Jednoty v 400 výtiscích vydán byl. Cena toho spisu byla v týdenní schůzi ze dne 21. listopadu 1878 ustanovena na 1 zl. Knihkupectví p. Bedř. Stýbla vzalo knihu tu do komisse se srážkou $33\frac{1}{3}\%$, tak že na Jednotu odpadá na 400 výt. po $66\frac{2}{3}$ kr. cena . . . . 266 „ 67 „

Náklad toho spisu byl kryt honoráry připadajícími na články p. prof. dra. Laurina v Právníku v r. 1878 uveřejněné. Postoupením těchto honorářů na náklad za vydání onoho spisu učinil p. prof. dr. Laurin nemalý dar Jednotě Právnické.

Úhrnní cena knih Jednoty na skladě se nalezajících obnáší tudíž . . . . 1393 zl. 03 kr.

Příspěvky spolkové byly od členů, kteří nevystoupili, vesměs zaplaceny. Tím docílen značný obnos . 1287 zl. 03 kr.

V tomto obnosu jest obsaženo 269 příspěvků za rok 1878 a 53 příspěvky za leta předešlá. Ostatní 24 dlužné příspěvky členů vystouplých za leta předešlá byly co nedobytné odepsány.

Veškeré jmění Jednoty obnáší tudíž koncem roku 1878:

Na penězích . . . . 3877 zl. 59 kr.

na ceně knih na skladě se nalezajících . . . 1393 „ 03 „

úhrnem . . . 5271 zl. 62 kr.

tudíž hledě k jmění koncem r. 1878 vykázanému v obnosu . . . . 4839 „ 46 „

více o . . . . 431 zl. 16 kr.

Knihovna Jednoty byla ochotnou péčí druhého jednatele p. dra. Podlipného upravena, o čemž Vám tento dnes zvláštní zprávu podá.

Co se týče činnosti Jednoty, tož shledáváme, že Jednota odbývala v roce minulém 1 valnou hromadu, 2 schůze slavnostní a 23 schůzí týdenních, úhrnem 26 schůzí a sice v měsících lednu, únoru a březnu po 4 schůzích, v dubnu a v květnu po 3 schůzích, v červnu 2, v říjnu 1, v listopadu 3 a v prosinci 2 schůze.

Valná hromada byla navštívena 49 členy, slavnostní schůze starostova 47 členy a slavnostní schůze Karlova 20 členy.

Týdenní schůze byly až do konce května průměrně 20 členy navštíveny, pozdějších 6 týdenních schůzí průměrně 14 členy. Průměrné číslo návštěvy veškerých schůzí týdenních obnáší 18.

V porovnání s lety dřívějšími seznáváme zde utěšený pokrok ku předu. Slabší návštěva schůzí v druhém půlletí r. 1878 souvisí s tím, že bylo více čilých členů Jednoty povoláno do služby vojenské za příčinou okupace Bosny a Hercegoviny.

Slavnostní schůze odbývaly se dne 14. listopadu 1878 a dne 28. listopadu 1878. První schůze platila oslavě našeho váženého p. starosty c. k. vrchního rady M. Havelky za tou příležitostí, že z nejvyššího místa záslužná činnost jeho v oboru právnictví udělením řádu železné koruny zjevného uznání došla. V druhé schůzi oslavila Jednota důstojným způsobem 500letou památku úmrtí císaře a krále Karla IV.

V týdenních schůzích děly se přednášky a rozpravy z vědy a praxe právní a státní.

Zvláště jednali p. t. pánové:

Prof. dr. Randa o obmezení práva věc sciziti neb zastaviti.

Dr. Nejedlý o objemu práv sekvestrových.

Dr. Čelakovský o soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými úřady v Čechách (ve dvou schůzích).

Dr. Preissler o smlouvách ve prospěch osob třetích.

Dr. Heller o praktických následcích kontokurrentního spojení a smlouvy úvěrní.

Dr. Štorch o podvodu a vydírání dle osnovy trestního zákona.

Prof. dr. Ott o vlivu humanismu na rozvoj právních poměrů v Čechách.

Jednatel dr. J. Růžička o požadování vyšší náhrady při vyvlastnění, o probatio ad evitandum perjurium, pak o zřízení hlavního rozhodčího soudem.
Dr. Jiří Pražák o návrhu zákona kommassačního.
Dr. Bráf o zákonní ochraně nálezů průmyslových.
Dr. Podlipný o soudní příslušnosti ve věcech výsadních, pak o probatio ad evitandum perjurium.
Dr. Kotrbelec o kupecké správě (ve dvou schůzích).
Dr. ryt. Plaček o zaviněném úpadku u záložen.
Dr. Heller o právním významu a účincích faktury pro obchod.
Jednatel dr. J. Růžička o požadavku politického svolení k odepsání a připsání pozemků u statků zanešených v deskách zemských.
Dr. Josef Kaizl o reformách zřízení živnostenského, zvláště o pokladnách živnostenských.
Dr. Mezník o dani z cukru.
Prof. dr. Randa o papírech majiteli znějících.
Prof. dr. Ott o počátcích papírů majiteli znějících v Čechách.
Dr. Čelakovský o významu Karla IV. pro rozvoj práva Českého (o slavnostní schůzi Karlově a o následující týdenní schůzi) pak
Dr. Jiří Pražák o tom, mohou-li soudové zkoumati platnost nařízení úřadů správních.

Hledě k těmto rozmanitým přednáškám a rozpravám nezbývá nám, než si přáti, aby tato dosavadní horlivost členů i na dále potrvala.

V týdenních schůzích jednalo se též o správních záležitostech Jednoty. V těchto týdenních schůzích byly vyloženy, jak již zhora podotknuto, časopisy, kteréž redakce Právníka výměnou dostává. K vůli rozmnožení těchto časopisů byla v týdenní schůzi ze dne 21. listopadu 1878 zvolena tříčlenná komisse, záležející z pánů; prof. dra. Otta, dra. Stupeckého a dra. Javůrka, kteří návrhy své v tom směru podati mají.

Jednota měla v minulém roce několikráte příležitost zjevně osvědčiti smýšlení své.

Tak súčastnila se Jednota slavnostního uvítání Jeho c. k. Výsosti korunního prince arcivévody Rudolfa za Jeho příjezdu do Prahy, městské slavnosti k oslavě památky císaře a krále Karla IV., a slavnosti odhalení pomníku Jungmannova. P. dru. Bleiweisovi zaslán k jeho 70. narozeninám blahopřejní telegram.

Jako v roce předešlém tak zakoupila Jednota i loni 10 losů národního divadla.

Ve výstavě českých kněh vyložila Jednota knihy a spisy, kteréž doposud vydala.

V roce 1877 vypsány byly dvě ceny po 300 a 200 zl. k poctě p. prof. dr. Randy za nejlepší český spis o správě, pak o rukojemství. Spisy ty nebyly dosud podány, a byla tudíž lhůta k jich podání až do dne 30. dubna 1879 prodloužena.

Naproti tomu byl zvláštním otiskem z Právníka vydán zhora uvedený spis p. prof. dr. Laurina o bezženství duchovních. Při tom bylo ovšem schválení slavné valné hromady vyhraženo.

K oslavě našeho p. starosty, jenž Jednotu naši od jejího založení řídí, usnešeno ve schůzi ze dne 31. října 1878 pod výhradou schválení slavné valné hromady, že se k poctě oslavence vydati má některý starší český pramen právní. Přípravné práce v tomto směru převzali pp. prof. dr. Randa, dr. Ott, dr. Čelakovský, dr. Stupecký a dr. Javůrek.

O našem časopisu „Právníku" podá bližší zprávu pan dr. J. Pražák, který ve smyslu usnešení týdenní schůze ze dne 6. prosince 1877 část administrace toho časopisu na sebe vzal.

Na rok 1879 bylo vydávání toho časopisu podobně upraveno jak v roce 1878. Smlouva v tom směru uzavřená přednese se rovněž dnes k schválení slavné valné hromady.

Konečně sluší vděčně vzpomínati všech, kdož Jednotě prokázali přízeň svou. Jsou to zejmena p. prof. dr. Laurin, jenž věnoval svůj značný honorář k vydání svého spisu nákladem Jednoty, p. dr. Strakatý, jenž daroval Jednotě za příležitosti narození svého syna obnos 20 zl., dále oni páni jmenovaní ve zprávě p. dra. J. Podlipného, kteří darovali Jednotě knihy pro naši knihovnu, pak slavné redakce časopisů „Národních listů", „Pokroku", „Posla z Prahy" a „Politik", které spolkové zprávy vždy ochotně uveřejňovaly. Díky přísluší zvláště též oněm pánům členům, kteří přednáškami přispěli k zdárné činnosti Jednoty Právnické.

Zpráva tato vzata k vědomosti.

Starosta vzpomíná úmrtí dvou záslužných členů p. B. Guldenera a p. dr. ryt. Bělského, a vyzývá shromáždění, aby vyslovilo soustrast svou povstáním. Stalo se.

2. Druhý jednatel p. dr. J. Podlipný přednesl na to zprávu o knihovně Právnické Jednoty takto:

Velectění pánové!

Možno-li nazvati knihovnu spolku vědeckého teploměrem vnitřního života spolkového, sluší konstatovati potěšitelnou okolnost, že temperatura života jednoty naší jest ve stoupání.

Poměry skromné naší domácnosti nedovolovaly do roku právě minulého, by se mohlo přihlížeti ku knihovně naší tak, jak toho bibliotheka co skladiště vědomostí vyžaduje. Neměli jsme vlastních místností a zejména scházela místnost, kde bychom byli mohli umístiti skříň pro knihy. Tak se stalo, že knihy darem nabyté po několika u jednotlivých pánů členů Jednoty, hlavně u bývalých funkcionářů její laskavě uschovány bývaly. Jmenovitě sluší uvésti z poslední doby p. dra. ryt. Plačka a p. dra. Růžičku, kteří velikou část knih u sebe přechovávali, prvnější pak mimo to i skříň.

Seznam knih scházel doposavád úplně.

Dne 4. ledna 1877 byla k návrhu p. dra. J. Růžičky zvolena komise, by revidovala knihovnu neb aby konstatovala vlastně co v bibliothéce obsaženo jest.

Přičiněním komise té, v které byli pánové dři. Pražák, J. Růžička a Stupecký, sestaven nejprvé katalog, na jehož základě pak komise probrala knihy, kterých byl značný počet ovšem ceny různé a v neladu chaotickém. Komisse vyřadila dále as 50 děl obsahu neprávnického a navrhla v týdenní schůzi dne 8. února 1878, by se knihy ty věnovaly darem akademickému čtenářskému spolku ve Vídni, kterýžto návrh přijat byl.

Téhož dne uvázal se druhý jednatel u vedení knihovny.

Ačkoliv práce komise jmenované uznání a chvály hodná byla, přece zbylo ještě dosti práce knihovníkovi. Jednalo se jednak o to, sestaviti katalog dle materií, by účeli svému odpovídal, jednak o to, by knihy řádně rozděleny a pleva oddělena byla.

V prvním směru byl tedy sestaven katalog v tomto pořádku a sice rozdělen na 8 oddělení.

Do 1. oddělení vřaděny jsou veškeré sbírky zákonů, zákonníky a návrhy zákonů;

do 2. oddělení vřaděna „rozhodnutí soudní;“

do 3. oddělení „časopisectvo;“

do 4. oddělení „soukromé právo“ totiž občanské, obchodní a směnečné právo;

v 5. oddělení se nalezá „veřejné právo totiž soudní řízení, trestní právo formelní i materielní, státní právo, ústavní, správní a horní," a filosofie práva;

v 6. oddělení „vědy politické totiž národohospodářství, finanční vědy, statistika";

v 7. oddělení „historie práva", totiž právo římské, kanonické, německé, české atd.;

v 8. oddělení směs. Následuje seznam spisovatelů, kteří jsou v knihovně zastoupeni.

Dnešním dnem čítá tedy knihovna mimo zákonníky, sbírky zákonů a časopisy spisů a monografií 181 hlavně z oboru práva veřejného.

Ve směru druhém bylo vyřaděno mnoho kněh, které se ve dvou neb více exemplářích nacházejí neb pochybné ceny jsou. S knihami těmi bude svého času dle usnešení jednoty naloženo.

Lonského roku byla knihovna rozmnožena velikou částí časopisů, které ctěná redakce „Právníka" Jednotě postoupila, dále několika monografiemi a větším spisem, většinou to dary pánů členů Jednoty naší. Dárců sluší vděčně vzpomenouti totiž především vysokého c. k. ministeria práv, dále pánů Hevery v Kolíně, dra. Ljubavského, dra. Pavlíčka a ryt. dra. Plačka. Z dárců z let dřívějších dlužno vděčně jmenovati pana prof. dra. Randu a spolek českých právníků „Všehrd".

Velectění pánové! Končím kratičkou zprávu svoji přáním, by knihovna našla štědrých příznivců, horlivých správců a byla Jednotě naší tím, čím jí býti má, jak toho ze srdce přeju, nevyčerpatelným zdrojem vědění ve všech oborech věd právních.

Zpráva tato vzata též jednohlasně k vědomosti.

3. Redaktor p. dr. Jiří Pražák podal pak zprávu o časopisu Právníku za rok 1878.

Velectěné shromáždění!

Časopis „Právník" nastoupil rokem 1878 sedmnáctý ročník svůj. Tímto rokem stala se v poměrech časopisu našeho důležitá změna tím, že Právnická Jednota na tom se usnesla, převzíti časopis „Právník" v náklad vlastní. Jak známo, byl dříve vydavatelem orgánu našeho pan dr. Edv. Grégr. Právnická Jednota obstarávala pouze redakci svými členy k tomu zvolenými. Pan dr. Grégr platil na honoráře ročně 600 zl. a odváděl mimo to

Jednotě dvě třetiny toho, oč převyšovalo předplatné jím vybrané sumu 2140 zl. r. m.

Naproti tomu přešel dle nové smlouvy časopis „Právník" zcela ve vlastnictví a v náklad Jednoty. Tisk obstarává na dále dr. Edv. Grégr proti určité náhradě ve smlouvě naznačené, rovněž obstarává za určitou odměnu veškeré práce administrační, vyjímaje vybírání předplatného, kteréž vzneseno bylo na mne. Tím bylo toho dovedeno, že Právnická Jednota nyní orgán svůj zcela v rukou má; s druhé strany ovšem bylo s tímto převzetím časopisu v náklad vlastní spojeno nebezpečenství, že Jednotě pro případ, kdyby se časopisu nedařilo, bude dopláceti ještě z vlastního na náklady tisku a administrace.

Při časopisu na tak pevných základech založeném nemohlo zajisté převzetí tohoto nebezpečenství zavdati příčinu k obavám; bylo-li však přes to obav takových, tož zajisté vyvráceny byly úplně potěšitelným výsledkem roku prvního, který tuto přednésti si dovoluji.

Bylo roku 1878 celkem přijato:

Předplatného	2730 zl.	63 kr.
úroků z peněz předplatných v I. občanské záložně uložených	42 „	49 „
honorářů vrácených ve prospěch Jednoty od těch, kterým náležely (mezi tím honorář za článek p. prof. dra. Jonáka sumou 22 zl. 7 kr.) . .	26 „	44 „
což činí celkem . . .	2799 zl.	56 kr.

Naproti tomu bylo vydáno:

Za tisk a papír knihtiskárně p. dra. Grégra	1661 zl.	77 kr.		
na honoráře . . . . . . (v tom zahrnut též náklad za tisk a úpravu spisu p. prof. dra. Laurina sumou 146 zl. 20 kr.)	769 „	36 „		
na administraci	310 „	— „		
na různé výlohy	21 „	40 „		
což činí úhrnem . .			2762 „	53 „
tak že zbylo hotových			37 zl.	03 kr.

které se přenesly na účet roku 1879.

Porovnáme-li tento hmotný výsledek k onomu roku 1877, tož shledáme:

Roku 1877 připlácela Jednota na honoráře	175 zl. 11 kr
naproti tomu obdržela od p. dra. Grégra $^{2}/_{3}$ výtěžku	89 „ 33 „
tak že r. 1877 bylo Právnické Jednotě na Právníka doplatiti	85 zl. 78 kr.
kdežto letošního roku nejen ničehož nepřiplácela, nýbrž ještě	37 „ 03 „
na nový účet přenesla, tak že bilance roku 1878 jest o	122 zl. 81 kr.

výhodnější oné z roku 1877.

Mimo to náležejí Jednotě nedoplatky předplatného za r. 1878 sumou 32 zl. 70 kr., které však z části jsou nedobytné, z části vyrovnány jsou přeplatky pánů jiných.

Též co se týče počtu předplatitelů setkáváme se s pokrokem utěšeným.

Bylo totiž roku 1878 pololetních předplatitelů:

po 3 zl. . . . . (v Praze 212, na venkově 351)	563
po 2 zl. (členů Jednoty na venkově 178, členů spolku „Všehrd" 20, knihkupců 173)	371
mimo to odebral spolek „Stálců" po různu výtisky Právníka, které representují celkem as	32
pololetních předplatitelů, tak že bylo celkem	966
pololetních předplatitelů, kdežto loňského roku jich bylo pouze	858
Jest tudíž r. 1878 více o	108
pololetních neb	54

celoročních předplatitelů.

Zdarma zasílalo se rozličným spolkům a redakcím celkem 28 výtisků. Zvláště byl zaslán „Právník" c. k. nejvyššímu soudu ve Vídni, akademickému čten. spolku ve Vídni, spolkům: „pravničko družtvo u Zagrebu", „deutscher Juristenverein", „deutscher akademischer Juristenverein", „Lese- und Redehalle" v Praze, akademickému čtenářskému spolku a spolku československého studentstva v Praze, „Všehrd" a „Merkur" v Praze. „Pravnicko družtvo" v Záhřebě a „Deutscher Juristenverein" v Praze zasílají nám svoje časopisy výměnou.

Nemohu končiti, aniž bych všem, kteří roku minulého jakým koliv spůsobem podporovali časopis „Právník", jmenem redakce vzdal tímto srdečný dík, s kterým spojuji prosbu, by příznivci tito

listu našemu na dále neodepřeli podpory své, nýbrž spíše ještě hleděli nám získati přátel nových. Tolik jisto jest, že, kdyby každý český právník na „Právníka“ byl předplacen, Jednotě naší na časopis svůj nebylo by vynaložiti ani těch obětí, které ještě nyní přináší, a že kdyby každý český právník sdělil s redakcí aspoň zajímavější případy z praxe své, časopis náš snadno by mohl vynikati obsahem svým nad všechny ostatní podniky druhu podobného!

Vzato k vědomosti.

4. Zpráva p. adj. V. Sobičky o revisi účtů za rok 1877, konané spolu s p. mag. sekr. J. Prachenským zní:

Účty o jmění Právnické Jednoty za rok 1877 od pana jednatele vedené, a valnému shromáždění dne 31. ledna 1878 přednešené byly od nás dopodrobna od položky k položce podle přiložených dokladů a účtů a podle seznamu členů Právnické Jednoty proskoumány, a nabyli jsme přesvědčení, že jsou ve všech kusech správně a spolehlivě kladeny.

Navrhujeme tedy: Slavné shromáždění rač účet od pana JUDra. Jana Růžičky za čas od 26. ledna 1877 do 31. prosince 1877 položený a v loňském valném shromáždění dne 31. ledna 1878 přednešený schváliti, a panu jednateli za tuto dobu absolutorium dáti.

Oba návrhy byly jednohlasně přijaty.

5. Po té předsevzaty byly volby hodnostářů Právnické Jednoty za r. 1879. Jednatel dr. J. Růžička a revisor účtů p. adj. Václav Sobička pronesli žádost, aby při nových volbách k nim hleděno nebylo. Za skrutátory jmenoval starosta p. dra. Strobacha a dra. Nejedlého. Mezi tím, co tito předsevzali skrutinium, bylo v programu pokračováno.

6. P. prof. dr. Randa líčí zásluhy pánů redaktorů časopisu Právníka o časopis ten, a navrhuje, aby pp. redaktorům náhrada za rok 1878 jak doposud obnosem 600 zl. přiřknuta byla. Jednohlasně přijato.

7. P. dr. Ed. Kaizl činí návrh, aby smlouva o vydávání časopisu Právníka s knihtiskárnou p. dra. Grégra na rok 1879 uzavřená, schválena byla. Schváleno.

8. K návrhu jednatele dra. J. Růžičky schváleno usnešení týdenní schůze ze dne 4. dubna 1878, dle kteréhož spis p. prof. dra. Laurina o bezženství duchovních nákladem Jednoty vydán byl.

9. Dalším předmětem rokování byl dle programu návrh, aby schváleno bylo usnešení týdenní schůze ze dne 31. října 1878, že se k poctě p. starosty péčí a nákladem Jednoty Právnické vydati má některý ze starších českých pramenů právních.

Starosta p. M. Havelka postoupil předsedání při jednání o tom návrhu prvnímu náměstkovi p. prof. dru. Randovi. K požádání téhož podává pan dr. Jos. Stupecký zprávu komisse dne 31. října 1878 zvolené.

Velectění pánové!

Bylo by netoliko zbytečné, než dotklo by se, tuším, nelibě citů hluboké úcty a vážnosti, jež všicci k velezasloužilému starostě našemu ráčíte chovati, kdybych Vám chtěl teprvé odporučovati návrh, v slavnostní schůzi dne 14. listopadu m. r. s jednomyslným potěšením přijatý. Pokládám spíše za svou úlohu, podati Vám krátkými slovy zprávu o tom, co se k provedení návrhu již stalo. Přípravné práce složila týdenní schůze na komissí záležející z pp. prof. dra. Randy, prof. dra. Otta, dra. Čelakovského, dra. Javůrka a mne sama; bližší rozhodnutí zachováno velectěnému panu starostovi. Komise majíc navrhnouti, která památka právnická měla by se vydati, řídila se následujícími zřeteli: 1) že má se vydati některá větší památka, neboť jedná se o důstojnou slavnostní publikaci; 2) památka jazyka českého, neboť v tom smyslu zní usnešení; 3) památka pokud možná širším kruhům právnickým blízko přístupná. Za těchto zřetelů usnesla se komisse, že navrhne k vydání na prvním místě M. Brikcího z Ličska „Knihy práv městských starého města pražského a jiných měst království Českého.“ Důležitá tato památka právní jest sice jednou již (1536) vytištěna, avšak tisky jsou tak řídké a vzácné, že okolnost ta na váhu ani nepadá.

Velectěný pan starosta rozhodl se pro tento návrh komisse.

Komissi bylo pak rozhodnouti o některých základních otázkách v příčině zařízení nového tohoto vydání.

Jak povědomo, jest práce M. Brikcího až na některé kusy překlad sbírky nálezů konšelů brněnských, známé pod jménem „Cursus civilium sententiarum“, rozmnožený četnými nálezy konšelů jihlavských. Studium práce M. Brikcího tudíž přirozeným spůsobem vyhledává stálý zřetel k těmto pramenům jejím. Nálezy stolice jihlavské vydány jsou, jak známo, Tomaschkem a v té příčině postačí při vydání našem vším spůsobem revokace k těm

kterým nálezům. „Cursus. civ. sent.“ však dosud vydán není i nastala tedy otázka, nemá-li se vydati při práci Brikciově, aby při studiu jejím byl takto po ruce. Komisse rozhodla, že nemá se vydati a sice předně pro značný rozsah této sbírky, jímž by publikace naše převelmi byla zvětšena a nad prostředky Právnické Jednoty zdražena; dále pak proto, že by kritické upravení sbírky té vzhledem k velkému počtu rukopisů drahného času vyžadovalo, čímž by slavnostní naše vydání příliš se zdrželo, konečně proto, že bude prospěšnější, když „Cursus“ vydán bude sám o sobě, kdež pak větší kruh odběratelstva a proto i snadněji nakladatele nalezne. Porovnávací studium vydání našeho s tímto pramenem práce M. Brikcího usnadní se revokacemi ku sbírce písaře Jana, vydané u Rösslera pod názvem „Schöffenbuch“, neboť vydání sbírky „Cursus civ. sent.“, kteréž jest výtah ze sbírky předešlé, ať k němu dříve či později dojde, bude se v zevnějším upravení zajisté připojovati k vydání Rösslerovu. Vydání naše obmezí se tedy na text M. Brikcího, při čemž však vyznačí se varianty tří nejdůležitějších rukopisův překladu sbírky „Cursus civ. sent.“ V přiměřeném úvodě má se pak poměr práce M. Brikcího k pramenům jejím blíže vyjasniti a zevnější osudy její vylíčiti. Na úvod ten počítány 2—3 tiskové archy, na celou publikaci počítali jsme asi 25 archů, takže může býti i co do zevnější úpravy skvělá, aniž by síly Právnické Jednoty byly přemoženy.

Veledůležitou otázku komisse ještě nerozhodla. Totiž otázku, čí rukoum vydání naše svěřiti se má. Komisse ovšem v první řadě pomýšlela na slovutného učence našeho p. dra. Hermenegilda Jirečka; nevíme však ještě, přijme-li (jsa nyní, jak známo, zabaven vydáváním „zřízení zemských“) namahavou tu práci na sebe. Vším spůsobem bude komisse o to péči míti, aby vydání, kteréž Právnická Jednota podnikne, bylo vědeckého spolku našeho hodno. Zatím potřebí ještě, abyste návrhu, aby ku poctě velectěného p. starosty našeho vydány byly nákladem Jednoty knihy práv městských M. Brikcího z Ličska ráčili uděliti Své schválení.

Návrh zde činěný byl jednohlasně schválen.

10. Starosta převzal opět předsedání.

Pan dr. ryt. Aull vyzývá valnou hromadu, aby povstáním díky vzdala hodnostářům Jednoty za jich obětavou a úspěšnou činnost v zájmu Jednoty. Se všeobecným souhlasem vysloveny díky povstáním.

11. Konečně byl prohlášen výsledek voleb. Lístků odevzdáno bylo 38. Zvoleni byli:

Za starostu: opět c. k. vrchní rada pan M. Havelka 37 hlasy.

Za 1. náměstka starosty: opět pan prof. dr. Ant. Randa 36 hlasy.

Za 2. náměstka starosty: opět pan dr. Edmund Kaizl 34 hlasy.

Za 1. jednatele: pan dr. J. Podlipný 25 hlasy (12 hlasů obdržel p. dr. Kasanda).

Za 2. jednatele: pan dr. Vojtěch Kasanda 23 hlasy (13 hlasů obdržel p. dr. Jan Javůrek).

Za 1. revisora účtů pan dr. Jan Prachenský, magistrátní sekretář v Praze 37 hlasy.

Za 2. revisora účtů pan dr. Emil Herrmann, advokát v Praze 37 hlasy.

Nedorozuměním byly hlasy při volbě jednatelů roztříštěny.

Po té prohlásil p. starosta valnou hromadu za skončenou.

Dr. Jan Růžička.

Praktické případy.

Jak se počítá zlatý rýnský? Výklad na finanční patent daný dne 20. února 1811 č. 929. sb. z. s.

Podlé listiny o zřízení realního fideikomisu hrabat Kolovratů Libštejnských sepsané dne 29. června 1697, jest každý držitel tohoto svěřenství povinen, agnátům v listině určitě jmenovaným platiti šestiprocentní úrok z jistiny 5000 zl. rýnských, tedy ročně 300 zl. rýnských.

Na základě této listiny žalovalo poručnictvo nezletilé Jiřiny hraběnky Kolovratové nynějšího držitele tohoto svěřenství Zdeňka hraběte Kolovrata z Krakovských, žádajíc, aby jí platil ročně 339 zl. rak. m. ve stříbře.

Převod 300 zl. rýnských na 339 zl. rakouské měny v hotovém stříbře vypočítali žalující as takto: Podlé mincovního ediktu z roku

1566 a mincovního patentu pro království České z r. 1573 razilo se z Kolínské hřivny stříbra (14 lotů 4 grány) 8 tolarů; tedy z Vídeňské hřivny, která se rovnala šesti pětinám hřivny Kolínské, $9^3/_5$ tolarů. Podlé instrukce k dotčenému patentu vydané razilo se ale skutečně z Vídeňské hřivny $9^3/_4$ tolarů. Z čisté, šestnáctilotové hřivny (čili 280·668 grammů) razilo se tedy $11^1/_7$ tolarů a každý tolar vážil 25·188 grammů. V Německu a v našich zemích ode dávna běžný název rýnský zlatý byl mincovním řádem ze dne 19. srpna 1559 přenešen na říšské zlatníky, kteréž byly tímto řádem za jedinou platnou minci prohlášeny. Když ale mincovním ediktem z r. 1566 zase tolary byly uvedeny, a ražení říšských zlatníků se zastavilo, kolovaly tyto pořád pod názvem rýnských zlatých, a mincovním ediktem císaře Leopolda I., daným dne 21. března 1693, byla cena těchto rýnských zlatých výslovně na polovici říšského tolaru vyměřena. Až do roku 1737 platné Lipské číslo, dle něhož se, jak praveno, z Kolínské hřivny po 14 lotech 4 gr. razilo 8 tolarů, tedy z čisté 16lotové Kolínské hřivny 9 tolarů čili 18 zlatých, bylo usnešením říšským ze dne 13. dubna 1737 výslovně za říšské číslo uznáno. Však již instrukcí vydanou dne 7. listopadu 1750 bylo toto Lipské, 18zlatové číslo zase zrušeno. Z čisté Vídeňské hřivny mělo se nyní raziti 24 zl., a podlé poměru Vídeňské hřivny s Kolínskou (6 : 5) z hřivny Kolínské 20 zl. Toto číslo (20 zl. z Kolínské hřivny) bylo mincovní konvencí nazváno číslem konvenčním. Z poměru bývalého Lipského čísla s číslem konvenčním (18 : 20) následuje, že 18 zlatých (9 tolarů) rázu Lipského rovnalo se 20 zlatým (10 tolarům) konvenční mince. Poněvadž před r. 1750 jenom Lipský ráz platil, následuje, že každý, kdo před rokem 1750 měl pohledávati sumu 9 tolarů (18 zlatých), po mincovní konvenci z r. 1750 mohl žádati 10 tolarů (20 zlatých) podlé nového a lehčího čísla konvenčního. Vnitřní cena mincí před r. 1750 ražených neztratila mincovní konvencí na platnosti, a proto i po zavedení konvenčního čísla rovnal se dávný říšský tolar, jak shora praveno, 25·188 grammům, a ustanovení zakládající listiny z r. 1607 znamenalo tedy i po mincovní konvenci povinnost, platit 300 zl. rýnských nebo 150 tolarů starého rázu, každý tolar po 25·188 grammech. Z tohoto ustanovení a z patentu daného dne 27. dubna 1858 č. 63. ř. z., vedlé něhož se razí z 1000 grammů čistého stříbra 45 zl. rak. měny, následuje, že tolar ražený před r. 1750 váží 2·26692 zl. rak. měny, a rýnský zlatý tedy se rovná 1·13346 zl. rakouské měny.

Kdykoliv se v zemi mince mění, může věřitel, kterému náleží plat jistou určitou mincí, která v čas placení již v oběhu není, žádati, aby mu bylo podlé nové měny zaplaceno tolik, mnoho-li se rovná pravé hodnotě bývalé mince, kterou byl žádati oprávněn. To uznává výslovně mincovní instrukcí ze dne 7. listopadu 1750 a nověji všeobecný zákonník občanský (§. 969.). Žalovaný tedy má platiti 300 zl. rýnských, každý po 1·13346 zl. rak. m., neboli 339 zl. rak. měny ve stříbře.

Žalovaný se bránil as takto: Jak žalující sám uvádí, bylo ediktem z r. 1566 a patentem z r. 1573 ražení říšských zlatých zastaveno a byly zas tolary co jediná platná a zákonitá mince uvedeny. Při zřízení fideikomissu Libštejnského roku 1697 tedy rýnský zlatý již neplatil, a užívalo se ho v řeči jenom co mince počítací, podobně jako u nás ještě po zrušení Vídeňského čísla na groše se počítalo. Kromě toho nebylo držiteli svěřenských statků uloženo, aby platil určitou mincí. Zřizovací listinou bylo držiteli svěřenství přikázáno, aby platil tolik, mnoholi platil rýnský zlatý, tehdy co počítací mince oblíbený, totiž vzhledem k mincovnímu ediktu císaře Leopolda I. z roku 1697 sto padesát tolarů. Jakou mincí platiti se má, nebylo určeno. Význam „rýnský“ nemá tedy v zřizovací listině jiného smyslu, než aby vyznačil měnu, jako se říká zlatý Vídeňský, zlatý konvenční, zlatý rakouské měny. Poněvadž ale na místo bývalé rýnské čili konvenční měny patentem daným dne 20. února 1811 zavedena byla měna Vídeňská a zřizovací listinou plat v určité minci přikázán nebyl, byla povinnost držitele svěřenských statků tímto patentem §. 12. a dvorským dekretem daným dne 13. listopadu 1811 redukována na 300 zlatých Vídeňské měny, z čehož jde, že má nyní platiti vedlé poměru této měny k rakouské měně ročně 126 zl. r. m., a to nikoliv ve stříbře.

C. k. zemský soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 14. května 1878 č. 7729., že má Zdeněk hrabě Kolovrat-Krakovský nezletilé Jiřině hraběnce Kolovratové z Krakovských platiti ročně 315 zl. rak. měny; žádost, aby se plat děl ve stříbře, a aby bylo uznáno, že má platiti ročně ještě o 24 zl. 90 kr. rak. měny více, byla zamítnuta z těchto

příčin:

Žalovanému jest listinou Františka Karla Kolovrata hraběte Libštejnského ze dne 29. června 1677 uloženo, aby nezletilé žalobkyni platil roční důchod šesti ze sta z jistiny 5000 zlatých

rýnských, tedy 300 zl. rýnských. Co se týče hodnoty rýnského zlatého, nerozhoduje o ní stříbrná váha mincí, někdys co říšských zlatníků ražených nebo váha tolarů po dvou rýnských zlatých, uvedených mincovním ediktem císaře Leopolda I. dne 21. března 1697. Tu platí hlavně mincovní patent císaře Františka II. daný dne 17. dubna 1795; — neboť třeba vydán byl zvláště pro západní Halič, ustanovuje zcela určitě, že má od nynějška i tam jedinou, všeobecnou a zákonní měnou býti rýnská měna, „platná ve všech ostatních Našich zemích dědičných", kterýmžto patentem tedy měna rýnská od zákonodárce uznána byla co zákonní měna v zemích rakouských; a v tarifě lit. *A.* k tomuto patentu přiložené jest cena rýnského zlatého udána stejně se zlatým konvenční mince. Konvenční mince, v rakouských zemích instrukcí ze dne 7. listopadu 1750 a mincovní konvencí ze dne 21. září 1753, jako výlučně platná měna zavedená, byla tedy jmenována názvem „rýnská" a mincovním patentem z r. 1795 bylo uznáno, že zlatý konvenční mince je stejný jako zlatý rýnský, a byl tedy podlé toho patentu držitel svěřenství Libštejnského povinen, platiti ročně úroky sumou 300 zl. konvenční mince. Podlé cirkuláře ze dne 7. dubna 1797, který zjednal Vídeňským bankovním lístkům nucený oběh stejně s raženou mincí, mohl držitel svěřenských statků tyto úroky ovšem platně bankovními lístky sumou 300 zl. platiti, ale tím nebyla měna nadačního kapitálu a úroků z něho nikterak postižena, jelikož bankovní lístky rovněž na konvenční minci zněly a za hotové či ražené peníze platily. Poněvadž ale povinnost ku placení této appanage již před 1. lednem 1799 povstala, musí se tato i po vydání finančního patentu vypláceti v plné nominální sumě podlé konvenční mince.

Patent ze dne 20. února 1811 č. 929. sb. z. s. nezavedl nijakou novou měnu; jak je v úvodu téhož patentu povědíno, bylo jeho účelem, aby se ztenčilo a na svou míru uvedlo množství Vídeňských bankovních lístků, v nepoměrných a přílišných sumách do oběhu daných, a proto snížil §. 3. téhož patentu cenu bankovních lístků proti ceně konvenční mince a nově vydaných výměnných poukázek na pětinu ceny nominalní. Zemská měna ale nebyla tím nikterak změněna, a zůstala zas měna konvenční; neboť §. 3. pat. rovná nové výměnné poukázky výslovně konvenční minci, a neustanovuje ničeho o příští ceně ražených mincí zlatých a stříbrných, vlastně poněvadž cena mincí ražených se v ničem nezměnila, a číslo dvacetizlatové v platnosti zůstalo.

Hledíc k výslovnému určení §. 3. pat. že se výměnné po-

ukázky rovnaly konvenční minci, má ustanovení §. 8. pat., jímž byly výměnné lístky (podle své nominalní ceny, a bankovní lístky za pětinu nominalní ceny) prohlášeny za Vídeňské číslo a výlučně platnou měnu, jenom ten význam, že bylo pro bývalou měnu nové jméno zvoleno; ale měna a číslo nebyly tím postiženy.

Poněvadž závazky povstalé před rokem 1799 podle §. 12. pat. ve své plné nominalní ceně výměnnými poukázkami vyplaceny býti musily, činila roční appanage z Libštejnského svěřenství tehdy 300 zl. v poukázkách výměnných, tedy v konvenčním čísle. Stejná platnost výměnných poukázek a konvenční mince, a nucený oběh těchto poukázek spůsobily, že oprávnění příjemcové nesměli žádati placení appanage raženou mincí, a musili přijímat výměnné poukázky, ale na své hodnotě nebyla appanage ztenčena, a jako se počítala na konvenční minci v čas působnosti finančního patentu, musí se tak počítati i pak, kdy tato působnost již minula. Mnoholi pak těchto 300 zl. konv. m. počítá v rakouské měně, vychází z poměru (100 : 105) určeného patentem daným dne 27. dubna 1858 č. 63. ř. z. §. 5.

Co však se týče toho, máli se platiti stříbrem, sluší uvážiti, že měl zakladatel při zřizování této dotace zajisté placení raženou mincí na mysli, a že se po zřízení tohoto svěřenství až do konce 18. století úroky nadačních kapitálů ovšem touto mincí vyplácely, poněvadž toho času jiných peněz všeobecně platných nebylo, že však zřizovací listina o tom ničeho neustanovuje, máli se platiti určitou mincí neb jistou váhou stříbra, nýbrž že ustanovuje toliko, aby se platila jistá suma určité měny, že tato měna později v konvenční měnu přešla, a že také po zavedení rakouské měny na místě konvenční měny jenom poměr těchto měn vyměřen byl, ale ustanoveno nebylo, aby platy, jež se měly státi v konvenční měně, nyní hotovým stříbrem se konaly.

Placení jistou určitou mincí není tedy žádným ustanovením nařízeno, nadační úroky nemusí stejnou váhu stříbra míti, jakouž měly v čas zřízení této appanage, a nemusí se platiti ve stříbře, nýbrž mohou se platiti jakýmkoliv zákonitým penízem podle zákonité měny.

Přes odvolání žalovaného potvrdil c. k. vrchní soud zemský tento nález rozsudkem ze dne 19. srpna 1878 č. 20604.

Důvody.

Že se nerovná fundační kapitál 5000 zl. rýnských 5000 zl. Víd. č. a 6% úrok z toho kapitálu 300 zlatým Víd. měny vychází

z §. 4. dvor. dekr. daného dne 13. listopadu 1811 č. 962. sb. z. s., podle něhož se hodnota těchto 5000 zl. rýn. musí zpět uvésti na dobu, kdy zřízením fideikomisu ta fundace ustanovena byla, v kteréžto době však Vídeňské měny ještě nebylo. Onen dvorský dekret však nemůže snad uvažován a vykládán býti podle patentu ze dne 20. února 1811 č. 929. sb. z. s., poněvadž ním ustanovena jsou pravidla nová, v tomto patentu neobsažená.

Poněvadž tedy těchto 5000 zl. rýn. se nerovná 5000 zl. Víd. m., a poněvadž už proto větší hodnotu míti musí, jelikož při zřízení té fundace ještě žádná papírová měna neplatila, zbývá jenom uvážiti, jestli byl appellující žalovaný zkrácen prvním rozsudkem, v němž se oněch 5000 zl. počítá podle §. 5. patentu ze dne 27. dubna 1858 v kursu po 105 zl. rak. m., a tedy níže, nežli žalující žádal. Toho zkrácení však žalovaný neprovedl.

Mimořádná revise žalovaného byla od c. k. nejvyššího soudu zavržena

poněvadž

v obou konformatních rozsudcích hledíc k zákonním předpisům a ustanovením, v důvodech první instance snešeným, patrného porušení zákona anebo nespravedlnosti poznati nelze, a poněvadž důvody v mimořádné revisí uvedené už příčinami rozsudků obou nižších instancí na základě projednaných spisů a dotýčných zákonních předpisů vyvráceny byly.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 1878 č. 12531.

—čka.

Koho dlužno žalovati na uznání, že žalobce není členem společenstva v konkurs upadlého?

J. M. žaloval u c. k. krajského soudu na Horách Kutných dra. A. jakožto správce a zástupce věřitelstva konkursní podstaty občanské záložny v G. J. zapsaného společenstva s ručením neobmezeným, aby věřitelstvo společenstva tohoto jím jakožto správcem konkursní podstaty zastoupené uznalo, že žalobce J. M. není členem společenstva toho, a aby vyškrtli jej ze seznamu členů těchto.

Dr. A. namítal především nedostatek passivní legitimace žalobcovy a předčasnost jeho žaloby.

C. k. krajský soud v Hoře Kutné však rozsudkem ze dne 7. května 1878 č. 3920. a c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 9. července 1878 č. 13861. rozhodli u věci samé, odmítnuvše svrchu uvedené námitky dra. A. a sice c. k. krajský soud z následujících

důvodů,

k nimž c. k. vrchní soud zemský toliko jakožto k důvodům správným poukázal:

Námitka strany žalované, že žaloba jest v příčině legitimace passivní pochybenou a že měla býti podána proti představenstvu společenstva v konkurs upadnuvšího a nikoli proti dru. A. co zástupci věřitelstva konkursní podstaty občanské záložny v G. J., jest nepodstatná.

Zákonem ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. nebyly předpisy konkursního řádu změněny, poněvadž §. 50. zákona tohoto se vztahuje na případ ten, když se společenstvo jinak než upadnutím v konkurs rozejde a §. 60. a 61. zák. o společenstvech má místa teprvé po ukončení konkursu. V přítomném případě nejedná se o žádné osobní jednání, opomenutí aneb trpění, obecního dlužníka nýbrž pouze o soukromé, jmění se týkající právo konkursní podstaty a jest tudíž dle §§. 1. 3. 9. a 76. konk. ř. podání žaloby proti správci konkursní podstaty zcela správné a není zapotřebí, aby žalobce dokazoval, že požadavky žalovaných věřitelů v čase tom povstaly, kdež se občanská záložna v G. J. stala společenstvem, pročež odpadá též druhá námitka strany žalované, že žaloba jest předčasna, jelikož konkurs nedospěl k repartici příspěvků.

C. k. nejvyšší soud zamítl však žalobu tuto a sice z následujících

důvodů.

Oba nižší soudové uznali, že námitka nedostatku passivní legitimace k žalobě stranou žalovanou proti žalobnímu nároku v první řadě uvedená, jest neodůvodněna a rozhodli, pustivše se do zkoumání a řešení otázky, zdali žalobce jest členem občanské záložny v G. J. zapsaného společenstva s ručením neobmezeným, v konkurs upadlé, dle výsledku řešení tohoto o nároku žalobním samém.

Avšak uvedená námitka jest odůvodněna a pro tento spor rozhodna, neboť žalobce domahá se žalobou touto podanou proti dru. A. jakožto zástupci věřitelstva konkursní podstaty jmenované

záložny občanské, aby za právo nalezeno bylo, že věřitelstvo povinno jest, aby uznalo, že žalobce není členem společenstva tohoto a tudíž aby uznalo, že není žádného právního poměru mezi žalobcem a společenstvem a v druhé řadě následkem toho, aby vyškrtlo žalobce z rejstříku společenstva.

Uznání, že určitý právní poměr neexistuje, musí proti tomu žalobou vymoženo býti — má-li rozsudek v té věci vynešený působiti — kdo na existenci tohoto právního poměru bezprostředně právní zájem má a s to jest, aby z něho vyvozoval sobě právo proti osobě, která existenci právního poměru toho popírá.

Okolností těchto však mezi žalovaným věřitelstvem, tedy veškerenstvem věřitelů záložny v G. J. v konkurs upadlé a žalobcem, jakožto prý členem tohoto společenstva není.

Veškerenstvo věřitelů dosáhlo následkem uvalení konkursu na jmění tohoto společenstva dle §. 1. řádu konk. toliko právo, jmění společenstva jakožto společenstva dle ustanovení řádu konkursního uschovati, spravovati a z něho se zaplaceným učiniti. Že ku jmění tomuto soukromé jmění jednotlivých členů společenstva nepatří, následuje z ustanovení prvního odstavce §. 60. zákona o společenstvech ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z.

Členové společenstva jsou sice povinni přispívati ku zaplacení věřitelů, pokud z konkursu zaplacení nedojdou, a mají také věřitelé — nikoli ale věřitelstvo — dle odstavce 4. a 5. uvedeného §. 60. zvláštní právo proti jednotlivým členům společenstva, avšak právě z těchto zákonných ustanovení následuje, že na okolnosti té, zdali určitá osoba ve svazku společenstva se nachází, věřitelstvo, to jest veškerenstvo věřitelstva, nemá zájmu bezprostředního, který by proti jednotlivému členu společenstva žalobou stíhati mohlo.

Právo jednotlivých konkursních věřitelů není ale právem veškerenstva věřitelů, to jest společenstva (Gemeinschaft) zákonně uznaného toliko k účelu v konkursním řádu určitě uvedenému; jednotlivý věřitel musí spíše práva svého, pokud se týče konkursní podstaty proti věřitelstvu konkursním správcem zastoupenému se domáhati. Co se pak týče příspěvků, které jednotliví členové společenstva zaplatiti musí, aby věřitelé uspokojeni byli, pokud při konkursu zaplacení nedošli, ustanovuje příspěvek ten, aniž by věřitelstvo na ustanovení příspěvku toho působiti mohlo, představenstvo společenstva, resp. likvidatoři na místo jeho vstoupivší, aneb osoby k vyřízení této věci ustanovené a má člen společenstva,

na kterého placení příspěvku uvaleno bylo, právo, aby se proti rozvržení tohoto příspěvku, pokud se jeho týče, opřel žalobou, kterou proti představenstvu společenstva podati musí.

Z toho zřejmě následuje, že právní poměr členů společenstva mezi sebou co do povinností ze svazku společenstva plynoucích i přes zrušení společenstva vyhlášením konkursu nastalé platným zůstává.

Právní zájem na tom, zdali určitá osoba členem společenstva jest, má přímo jen společenstvo samo, pokud se týče členové jeho mezi sebou a, upadlo-li společenstvo do konkursu, jednotliví věřitelé společenstva; proto také na uznání, že určitá osoba členem společenstva není, toliko tyto jmenované interessenty žalovati lze, a naopak nelze absolutně, všeobecně rozhodnouti o otázce této na základě žaloby podané proti věřitelstvu, kteréž při otázce této bezprostředně súčastněno není a tak právům vlastních interessentů præjudikovati.

Præjudice taková by zvláště nastala, kdyby věřitelstvo rozhodnutím soudcovským donuceno bylo, žalobce z rejstříku společenstva vyškrtnouti a vyloučiti. Tento díl prosby žalobní postrádá úplně všeho právního důvodu, poněvadž věřitelstvo konkursní nemá práva, v rejstříku společenstva nějaké, jakékoli změny před se bráti a poněvadž by vyškrtnutí některého člena v rejstříku společenstva zapsaného přímo za následek mělo poškození ostatních členů společenstva co do výše příspěvků, které k uspokojení konkursních věřitelů platiti mají a poněvadž by takovýmto spůsobem o právu těchto členů společenstva se rozhodovalo, aniž by oni práv svých vedlé zvláštního ustanovení §u. 66. zákona o společenstvech hájiti mohli.

Ta okolnost, že v tomto případě správce konkursní podstaty, plně povinnosti jemu v §. 76. konk. ř. uložené, aby dobyl a pojistil jmění podstaty, žalobce žaloval, by doplnil příspěvek svůj do společenstva, oprávňuje žalobce toliko k tomu, aby opřel se nároku žalobnímu u soudce k projednání žaloby té kompetentního námitkami, kteréž mu na snadě jsou, nikoli ale, aby se domáhal proti konkursnímu věřitelstvu onoho absolutního a všeobecného rozhodnutí.

Z těchto důvodů musela býti tato žaloba odmrštěna, poněvadž ní co do passivní legitimace k žalobě pochybeno bylo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1879 č. 10509. K. N—k.

Dodatečné účtování ceny trhové nemá místa, když kapitál vyhražený pro případ odpadnutí závazku již při prvním účtování dalším věřitelům jest přikázán.

Po rozečtění trhové ceny za domy č. pop. 3., 4., 5., 6. a 218. v L. do pozůstalosti hraběte A. V. patřivší, byla na zjištění doživotné pense Frant. B. pr. 800 zl. stř. a jeho manželky pr. 400 zl. stř. a po její smrti pro roční pensi ještě nezaopatřených dítek taktéž 400 zl. stř. výměrem o vyúčtování oné ceny ze dne 7. března 1859 č. 769. a 1115. přikázána pouze roční částka 98 zl. $5^1/_2$ kr.; úroky to z kapitálu 1961 zl. 51 kr. stř., kterýžto kapitál sám přikázán byl dalším věřitelům a sice částkou 503 zl. $23^1/_4$ kr. Janu L. a částkou 1458 zl. $27^3/_4$ kr. Janu F., tak že František B. vyšel na prázno roční dávkou 701 zl. $54^1/_2$ kr.; jeho manželka a nezaopatřené dítky roční dávkou 301 zl. $54^1/_2$ kr.

Tento výměr nabyl právní moci.

Dne 18. září 1877 podal dr. L. jure cesso Jana F. žádost za dodatečné rozdělení vyhraženého kapitálu 1961 zl. 51 kr. stř., a když u stání listinami prokázal, že František B. a jeho manželka jsou již mrtvi, děti pak zaopatřené, prohlásil c. k. okresní soud v L. výměrem ze dne 1. listopadu 1877 č. 12890. ony kapitály za prosty všeho závazku a přikázal je bez výminky dotýčným účastníkům Janu L. a Janu F.

Na stížnost dědicův Františka B. c. k. vrchní soud zemský zozhodnutím ze dne 3. prosince 1877 č. 32928. změnil výměr prvého soudu a zavrhl žádost za dodatečné rozvržení trhové ceny,

protože

již právoplatným vyřízením ze dne 7. března 1859 č. 769. a 1115. o rozdělení nejvyššího podání vysloveno bylo, že vyhražený kapitál 1961 zl. 51 kr. po úmrtí Františka B. a jeho manželky a po zaopatření dítek Janu L. částkou 503 zl. $23^1/_4$ kr. a Janu F. částkou 1458 zl. $27^3/_4$ kr. připadá; vzhledem k tomu nového rozdělování vyhraženého kapitálu zapotřebí více není, ano toto vůbec ani místa nemá a ostatně takovýto spůsob rozdělení zakročitel ani nežádá, chtěje míti výrok, že na základě předložených dát právo Frant. B., jeho manželky a dítek na vybírání úroků z kapitálu jemu a Janu L. vyhraženého již uhaslo; kapitál vyhražený že stal se prost všeho

závazku a dotýčné vinculum že může býti vymazáno; k takovému rozhodování ale soudce nejvyšší podání účtující, pro kterého měřítkem jest stav knihovní, bez přivolení ano snad i proti vůli účastníkův oprávněn není.

Toto rozhodnutí potvrdil c. k. nejvyšší soud z důvodů druhé stolice, zvláště pak ještě

uváživ,

že, jelikož pravoplatným účtováním trhové ceny ze dne 7. března 1859 č. 769. a 1115. vyhražený kapitál 1961 zl. 51 kr. pro případ odpadnutí závazku Janu L. částkou 503 zl. 28¼ kr.; Janu F. částkou 1458 zl. 27¾ kr. přikázán jest, nenastal případ nového rozdělování a přikazování tohoto vyhraženého kapitálu a že, tvrdí-li tito věřitelové, že nastal případ, ve kterém jim vyhražený kapitál má býti placen, ponecháno jim, aby na vydražiteli resp. na vlastníku hypotéky patřičnou cestou tohoto práva se domáhali. Však cestou nového dělení a přikazování nejvyššího podání nemůže soudce exekuční o této otázce rozhodovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 1878 č. 918.

Adj. P.

O přednosti práva zástavního pro dlužné nájemné.

Movité jmění Josefa P. a jeho manželky Ludmily bylo pro pohledávku S. H. 100 zl. s přísl. exekučně zabaveno, a jest o tom c. k. obchodním soudem Pražským sepsán protokol v domě č. pop. 161—I., ve kterémž protokole jest též pro pohledávání jiných věřitelů později zapsáno exekuční právo zástavní.

Mezi tím přestěhoval se Josef P. s manželkou svou do domu č. pop. 321—II., jehož majitel František Josef M. pro nezaplacené nájemné Josefa P. žaloval, žádaje zároveň o zástavní popsání svrchků vnešených do bytu Josefem P. najatého; o tomto zástavním popsání, jež povolil c. k. m. del. okresní soud Starého a Nového města Prahy, sepsán jest protokol nový, v němž uvedeny jsou svrchky již dříve zabavené, jakož i svrchky v bytu od Jos. P. najatém nově nalezené.

Frant. Josef M. provedl pro svoji pohledávku z nájemného exekuční dražbu svrchků zástavně popsaných, a jest výtěžek této

dražby po předsevzatém porovnání a zjištění totožnosti svrchků v obou řečených protokolech uvedených c. k. m. del. okresním soudem Starého a Nového města Prahy vedlé výměru ze dne 22. ledna 1878 č. 972. rozvržen tím spůsobem, že jsou především z výtěžku toho přikázány exekventovi Františku Jos. M. náklady s provedením dražby spojené, dále přikázána jest z výtěžku za svrchky v domě č. p. 161—I. zabavené S. H-ovi pohledávka jeho v zbývajícím obnosu 50 zl., a zbytek 152 zl. 23½ kr. další věřitelce Anně H-ové na pohledávku 304 zl. 50 kr. s přísl., pro kterouž bylo právo zástavní zapsáno do protokolu obchodního soudu, když ještě bydlel Josef P. s manželkou svou v domě č. p. 161—I.; kdežto teprvé výtěžek za svrchky v domě č. p. 321—II. nově nalezené přikázán jest Františku Jos. M. na jeho pohledávání z nájemného, jež tím toliko částečně jest uhraženo.

K stížnosti jeho změnil však c. k. vrchní soud zemský království českého v odpor vzatý výměr rozhodnutím ze dne 1. dubna 1878 č. 9934. v ten rozum, že přikázal stěžovateli Františku Jos. M. přede všemi ostatními věřiteli nejen náklady s dražbou spojené, nobrž též ostatní výtěžek na jeho pohledávání z nájemného;

poněvadž

právo zástavní (zákonní), jež ku zjištění nájemného přisluší dle §. 1101. ob. zák. obč. pronajimateli bytu k svrchkům do bytu vnešeným, patřícím nájemníkovi neb podnájemníkovi, vztahuje se na veškeré movitosti, jež se v čas podané žaloby ještě v bytu nacházejí, působí od té doby, kdy svrchky ty do bytu najatého vnešeny byly, a lze je provésti nejen proti věřitelům, kteří později — byť i před podáním žaloby na zaplacení nájemného — nabyli práva zástavního k svrchkům těm, nobrž vylučuje též veškerá od třetích osob před tím, nežli byly vnešeny do bytu najatého, nabytá práva zástavní aneb alespoň jich působnost potud obmezuje, že se platnými nestanou. Náhled ten srovnává se s účelem zákonního práva zástavního, jež přisluší pronajimateli k svrchkům nájemníkovým, totiž zjištění nájemného, a může starším právům zástavním jen potud býti na újmu, pokud věřitelé, jichž se týče, opomenuli nabytá práva zástavní sobě pojistiti dle §. 343. ob. ř. s. přenešením zástavy.

Dle zásady té náleží stěžovateli co zákonnímu věřiteli zástavnímu pro jeho pohledávání z nájemného přede všemi ostatními věřiteli právo k výtěžku na svrchky c. k. obchodním soudem

Pražským původně v domě č. p. 161—I. zabavené a později v domě č. p. 321—II., pokud se týče v bytě exekuta Josefa P. v domě tom najatém c. k. m. d. okr. soudem Starého a Nového města Prahy opětně zabavené, jakož i za svrchky tam nově nalezené.

Nebylo tedy vůbec ani potřebí porovnání svrchků v obou protokolech uvedených a zjištění jich totožnosti.

Na toto rozhodnutí podala věřitelka Anna H-ová stížnost dovolací, kteréž c. k. nejvyšší soud vyhověl, potvrdiv rozvrh soudu první stolice v plném znění mimo jiné z těchto

důvodů:

Sluší ovšem za to míti, že František Josef M., pronajimatel bytu v domě č. p. 321—II., nabyl zákonního práva zástavního jemu dle §. 1101. ob. z. obč. pro dlužné nájemné příslušícího, a že právo to působí tou dobou, kdy svrchky byly do bytu najatého vnešeny; avšak věc ta nedotýká se práv zástavních nabytých k svrchkům těm již před tímto vnešením jich do bytu v domě č. p. 321—II., neskracuje a nevylučuje práv těch, majíť co dříve nabytá dle zásady, jež platí vůbec v příčině práv zástavních, přednost před pozdějším zástavním právem Františka Jos. M., ježto žádný zákon právu jeho takovéto přednosti neuděluje, a přednost ta dle §. 1101. ob. z. obč. a dle dvor. dekr. ze dne 10. dubna 1837 č. 1995. (nejvyšší rozhodnutí ze dne 1. dubna 1837) teprvé dobou tou nastala, kdy svrchky byly do bytu najatého vnešeny, jí tedy jen proti oněm věřitelům nájemníkovým lze platnosti zjednati, kteří po vnešení svrchků do bytu najatého, tudíž později — byť i před podáním žaloby na zaplacení nájemného pronajimatelem Františkem Jos. M. — nabyli práva zástavního k svrchkům vnešeným do bytu Josefu P. pronajatého.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. října 1878 č. 12.050.

A. Babor.

Nedopouští se podvodu, kdož zapírá před soudem vlastní činy své, z nichžto jest jemu se zodpovídati. Překročení obžaloby?

Státní zástupce podal před c. k. zemským soudem v Brně obžalobu na Václava Grossmana pro zločin zpronevěření dle §. 183.

tr. z. proto, že zadržel V. G. za sebou z pozůstalosti po Josefu Valnohovi vkladní knížku první mor. spořitelny v Brně jemu zůstavitelem svěřenou na vklad 500 zl. znějící. Dále byla obžalována manželka Václava Grossmana jmenem Vincencie Grossmanová pro zločin spoluviny v tomto zločinu dle §§. 5. a 183. tr. zák. proto, že svému manželi při tomto jeho činění napomáhala a vyzdviženou část domnělému dědici Antonínu Valnohovi vyplatila.

Obžalovaní k tomuto činu teprv při hlavním přelíčení se doznali.

K odůvodnění své obžaloby zvláště ale zlého úmyslu obžalovaných uvedl státní zástupce mezi jiným i tu okolnost, že obžalovaní manželé Václav a Vincencie Grossmanovi před trestním ještě vyšetřováním a sice dne 28. srpna a 30. září 1874 u c. k. okresního soudu v Ivančicích přísežnou podali výpověď toho obsahu, že o nadřečené spořitelní knížce a o vyzdviženém u spořitelny kapitálu žádné vědomosti nemají. Obžalovaní byli však vzhledem k tomu, že při vyplacení peněz těch se nalézali v takovém omylu, který dle §. 2. lit. *e*) tr. zák. trestuhodnost skutku vylučuje, na základě §. 259. č. 3. tr. ř. sproštěni obžaloby pro zločin zpronevěření resp. spoluviny proti nim vynešené, hned ale za to zločinem podvodu dle §. 199. lit. *a*) tr. z. proto za vinny uznáni, poněvadž dne 28. srpna a 30. září 1874 před c. k. okresním soudem v Ivančicích křivé svědectví vydali.

Proti rozsudku tomuto podal jsem co obhájce obžalovaných stížnost zmateční ve dvojím směru a sice:

a) na základě §. 281. č. 8. lit. *c*) tr. ř. poněvadž soudní dvůr překročil obžalobu a

b) že nadřečená výpověď obžalovaných před soudem v Ivančicích není žádným svědectvím, a že tudíž nespadá čin ten pod ustanovení §. 199. lit. *a*) tr. zák.

Nejvyšší c. k. soud dal stížnosti zmateční místa, zrušil rozsudek první stolice a rozhodnuv ve věci samé, uznal zároveň, že obžalovaní nejsou vinni zločinem podvodu dle §. 199. lit. *a*) tr. zák. To stalo se z následujících

důvodů:

Ačkoliv se státní zástupce odvolával na výpověď obžalovaných před c. k. okresním soudem v Ivančicích, neučinil tuto soudní výpověď předmětem obžaloby co zvláštní, samostatný trestný skutek, nepodal žádných na tuto výpověď se vztahujících návrhů, nýbrž

poukazoval na ni jen proto, aby tím dokázal zlý úmysl obžalovaných a tudíž trestuhodnost skutku své žalobě v základ položeného. Uznal-li soudní dvůr, že obžalovaní nejsou vinni zločinu zpronevěření a odsoudil-li je ihned pro nadřečenou soudní výpověď, patrně tím překročil obžalobu, poněvadž výpověď obžalovaných před c. k. okresním soudem v Ivančicích jeví se býti vůči činu, kterýž obžalobě ve směru zpronevěření sloužil za základ, činem zcela zvláštním, samostatným.

Nehledě však k §. 281. č. 8. lit. *c*) tr. z., neshledal c. k. nejvyšší soud v nadřečené výpovědi ani skutkovou povahu zločinu podvodu ve smyslu §. 199. lit. *a*) tr. zák., poněvadž tato výpověď není žádným svédectvím, nýbrž toliko popíráním vlastních skutků, z nichž se obžalovaným bylo zodpovídati a kteréž oni snad vzhledem k zlým pro ně následkům jednoduše zapřeli. Bylo tudíž obviněné na základě §. 259. č. 1. a 3. tr. ř. od žaloby zcela osvoboditi.

Nález c. k. nejvyššího co kassačního soudu ze dne 13. července 1878 č. 4309.

Dr. Ant. Dvořák.

Literární zprávy.

Patentgesetzgebung. Sammlung der wichtigeren Patentgesetze, Ausführungsvorschriften, Verordnungen u. s. w., welche gegenwärtig in Geltung stehen. Herausgegeben von Dr. Carl Gareis, Professor an der Universität Giessen und Mitglied des deutschen Reichstages. Berlin. C. Heymann. 1879.

Účelem sbírky této jest, uvésti v známost obecenstva všechna pravidla právní, kteráž vydána jsou v celém světě vzdělaném na ochranu vynálezů průmyslových. Od ostatních prací druhu podobného liší se přítomná tím, že obsahuje zákony dovolávané v doslovném znění, tak že každý, komu o to jde, poučiti se o stavu zákonodárství patentového v té které zemi, z knihy bezpečných a úplných dodělati se může vědomostí.

Z té příčiny spis zejmena praktikům bude vítaným; že pak mimo to dle přání vydatele vítaným bude východištěm snahám, směřujícím k dosažení stejného práva k ochraně vynálezů průmyslových v zemích rozličných, o tom taktéž nemáme pochybnosti.

První díl, který zde máme před sebou, obsahuje zákony patentové: rakousko-uherské, belgické, francouzské, velkobritanské, švédské,

dánské, italské a lucemburské. Druhý díl, který v brzku bude vydán, má obsahovati patentové právo německé, ruské, španělské, americké, jakož i ostatní, a dále též porovnání mezi jednotlivými zákony, kterýmiž by difference, jakož i srovnalá ustanovení co možná jasně byla vytknuta. Přiměřený formát a vkusná vazba taktéž činí spis praktikům odporučena. —*k*.

Sammlung der nach gepflogener öffentlicher Verhandlung geschöpften Erkenntnisse des k. k. österr. Reichsgerichtes. Herausgegeben von Dr. Anton Hye, Freiherrn v. Glunek. IV. Theil. Enthaltend die im Jahre 1878 gefällten Judicate. Wien. Manz, 1879.

Kdežto dříve vždy pouze ob rok vycházel svazek oblíbené sbírky této, odhodlal se tenkráte neunavný pan vydavatel již rok po vydání svazku třetího, který vyšel počátkem roku 1878, k vydání nálezů říšského soudu během r. 1878 vynešených. Počet těchto nálezů obnáší 31 i jest mezi nimi několik nad míru zajímavých. Tak uznal říšský soud v nálezu pod č. 159. uveřejněném, že jestiť právo, bydleti v té které části říše právem politickým, ústavou zaručeným, kteréž, bylo-li porušeno, před říšským soudem k platnosti sluší přivésti. Ochrana práva domovského jest předmětem nálezů pod č. 162. a 163. uveřejněných; nálezem pak ze dne 18. července 1878 vyslovil říšský soud zásadu, že mají sice všickni státní občané tutéž spůsobilost, dosíci veřejných úřadů za podmínek zákonem předepsaných, že však proto nemá ještě jednotlivec právo, by, splniv tyto podmínky, povolán byl k nějakému úřadu veřejnému.

Další skupenina nálezů týká se nároků na stát a jednotivé země, pokud se nároky ty nehodí k tomu, by o nich jednáno bylo pořadem práva. I tu opět ve čtvero případech důsledně říšský soud prohlásil se býti kompetentním, rozhodovati o nárocích úředníků na služné i výslužné, tak že vláda námitku nepříslušnosti soudu, která za dřívějších let byla stálou rubrikou ve sporech tohoto druhu, minulého roku již ani více nevznesla.

Třetí skupení nálezů má za předmět spory o kompetenci, a sice jednak mezi soudy a úřady správními, jednak mezi státními úřady správními a orgány samosprávy. V prvnějším směru bylo vynešeno pět nálezů, i byla ve 3 případech uznána kompetence soudů, ve 2 případech kompetence orgánů správních. V poslednějším směru byly vynešeny pouze dva nálezy; podotknouti sluší, že zde říšský soud v nálezu 149. (jak již dříve v nál. č. 89.) přidal se k náhledu, že v pří-

padě, když se nedostává zřejmého předpisu o tom, zdali ta která sporná záležitost správy veřejné náleží do kompetence státních úřadů správních neb orgánů samosprávy, za to míti jest, že příslušnými jsou úřady zeměpanské.

K tomuto dílu přidán jest úplný seznam jak systematický, tak i alfabetický, v kterém zahrnuty jsou i svazky dřívější, tak že jediným nahlédnutím lze přesvědčiti se o tom, zdali a v jakém směru říšský soud od času, kdy zřízen byl, o té které věci vynesl nález.

—*k.*

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

9) Záložna zapsaná jakožto společenstvo s ručením neobmezených zakročila na základě usnešení valné hromady o zápis změny v společenstvo s ručením obmezeným. První stolice žádání tomu vyhověla. Druhá stolice k stížnosti jednoho věřitele zápis týž zrušila, poněvadž usnesení valné hromady, kterýmž se společenstvo dosud s ručením neobmezeným zřízené proměňuje ve společenstvo s ručením obmezeným, může přijíti k platnosti jen bez újmy nabytých práv věřitelův společenstevních a provésti se dá tudíž jen zrušením společenstva posavadního a zřízením společenstva nového, když prvé likvidace provedena byla.

Nález ze dne 25. září 1878 č. 10897. (Ger. Ztg. 1879 č. 5.)

10) Věřiteli, jenž vydobyl exekuční prodej usedlosti dlužníkovy, bylo povoleno také exekuční zabavení náhrady, kterouž dlužník od pojišťovací společnosti za shořelá stavení, k nemovitosti jeho náležitá obdržeti měl. Druhá stolice zrušila výměr onen, a žádost dlužníkovu odmítla, dokládajíc se dv. dekr. ze dne 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. C. k. nejv. soud nařídil, že se náhrada řečená do peněz při exekučním prodeji usedlosti dlužníkovy stržených a s nimi mezi věřitele rozděliti má, poněvadž podle cit. dv. dekr. náhrada pojišťovací účelu svému, aby stavení shořelá znovu zřízena byla, odcizena býti nemá, však zákonodárný důvod ustanovení tohoto ten jest, aby náhrada ta na jisto k účelu svému obrácena byla a věřitelé hypothekární zkrácení neutrpěli, podle toho tudíž, když by shořelá stavení znovu zřízena býti nemohla, náhrada táž k uspokojení hypothekárních věřitelův obrá-

titi se má, v případě přítomném jí exekut, ježto usedlost jeho prodána byla, ku stavbě vynaložiti více nemůže.

Nález ze dne 22. října 1878 č. 11653. (Ger. Ztg. 1879 č. 6.)

Nálezy
c. k. správního dvoru soudního.

5) Proti rozhodnutí moravského místodržitelství v příčině voleb obecních ve Val. M. byla vznešena dvojí stížnost, ano

a) nebylo přihlíženo k plné moci, kterou dala Karolina H. Hugonu K. z toho důvodu, poněvadž jiná plná moc Karoliny H. z téhož dne zněla na hejtmana M.;

b) nebyl čítán hlas, který dal Richard K. za provdanou Alžbětu B.

Správní dvůr soudní dal místo stížnosti a), poněvadž v plné moci Hugona K. výslovně obsaženo bylo odvolání plné moci hejtmana M., pročež nebylo příčiny k pochybnosti, že plná moc Hugona K. jest pozdější. Naproti tomu byla stížnost b) odmrštěna, poněvadž Alžběta B., jsouc provdanou, a nebyvši soudně rozvedena, nemohla hlasovati než manželem svým. Okolnost ta, že Alžběta B. fakticky s manželem svým nežije, jest úplně nerozhodnou.

Nález ze dne 10. července 1878 č. 990., sb. č. 301.

6) Dle §. 18. českého řádu volení v obcích ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. nepřipouští se další stížnost z rozhodnutí místodržitelství, kterým upraveny byly listiny voličů za příčinou voleb do zastupitelstva obecního. Neb praví tento §. 18., že z rozhodnutí okresního úřadu politického lze stěžovati si k místodržitelství, aniž by zmínka o tom se činila, že další stížnost k ministerstvu možnou jest. Zákon patrně chtěl urychliti výkon řízení volebního a nechtěl tedy zajisté připustiti, aby tři instance politické v té věci rozhodovaly. Na věci také ničehož se nemění, třeba-li straně při doručení nálezu místodržitelství bylo sděleno, že může stěžovati sobě k ministerstvu, a zmeškala-li strana následkem mylného tohoto poučení lhůtu k stížnosti na správní dvůr soudní, není jí žádné pomoci více.

Nález ze dne 10. července 1878 č. 991., sb. č. 302.

7) V dluhopisu na 1600 zl. r. č. vydaném zavázal se dlužník plniti též vedlejší závazky, totiž útraty kvitance, postupu, výmazu atd. až do výše 100 zl. Dluhopis byl opatřen pouze kolkem 5 zl. Finanční

úřady vyměřili mimo to poplatek ze sumy 100 zl. dle škály II. 32 kr. Stížnosti z tohoto vyměření podané nebylo místa dáno, poněvadž dle §. 15. popl. z. vedlejší povinnosti mají se podrobiti poplatku, a poněvadž dle §. 39. popl. zák. tehdá, když vedlejší povinnost jest nutnou neb aspoň pravidelnou částí jednání hlavního, poplatek vyměřiti sluší dle sumy závazku hlavního i závazku vedlejšího. Měl tudíž platiti se poplatek vlastně dle úhrnné sumy 1700 zl. sumou 6 zl. 25 kr., a když tedy finanční úřady vyměřili pouze kolek 5 zl. 32 kr., nebylo tu pražádné příčiny k stížnosti.

Nález ze dne 16. července 1878 č. 1129. sb. č. 305.

8) Ve smyslu moravského zákona zemského ze dne 13. ledna 1875 č. 12. z. z. mohou úřady správní jen v tom případě rozhodovati o náhradě, která se má dáti tomu, kdož polním pychem byl poškozen, když zároveň na škůdce byl vynešen nález trestní. Mimo tento případ výhradně přísluší soudům, aby rozhodovaly o takových nárocích na náhradu.

Nález ze dne 28. září 1878 č. 1494., sb. č. 317.

Denník.

Spolek českých právníků „Všehrd“ vedlé výroční zprávy nám zaslané čítal v minulém roce studijním 3 čestné údy (pp. bratří Jirečkové a prof. dr. Randa), 8 členů přispívajících a 120 členů činných. Schůzí odbýváno 17, v nichž přednášeno a rozprávěno o právnických případech. Knihovna spolku čítá 229 děl o 444 svazcích, časopisů právnických 7 odebíráno. Spolek založil dva zvláštní fondy i fond Randův k podpoře chudých studující práv, jenž (jsa teprvé v počátcích) má 323 zl. 77 kr., a fond Všehrdův na vydávání památek českého právnictví se jměním 2349 zl. 16 kr. Z fondu posledního vydáno nesmrtelné dílo Viktorina ze Všehrd o právích země české, pak Koldínova Práva městská a vydává se nyní monumentální sbírka zřízení zemských království českého, markrabství moravského a slezských knížectví. V mimořádné valné hromadě dne 7. prosince m. r. odbývané zvolen jednohlasně starosta Právnické Jednoty p. radní vrchního soudu M. Havelka (čtvrtým) čestným členem spolku. Nynější výbor skládají následující pánové: star. B. Rieger, nám. Ed. Brzorád, jedn. A. Stein, pokladník K. Havelka, knihovníci F. Fousek a F. Hubna, zapisovatel R. Kratochvíle. Přejeme čilému a snaživému spolku tomuto nejkrás-

nější zdar i poroučíme ho vzláště účinné přízni našich praktických právníků, advokátů, notářův a soudců, jichž účastenství při spolku zpráva výroční s odůvodněným steskem pohřešuje. Příspěvek členů přispívajících jest velmi nepatrný (2 zl.) a peníz naložený ku vzdělání naší nadějné podrosti právnické jest zajisté dobře vydaný.

Notář v praxi advokátské. C. k. notář dr. Václav M. z Březnic obdržel od c. k. ministerstva spravedlnosti dovolenou k tomu konci, by praxe devíti měsíců, které se jemu ještě k nastoupení advokacie nedostávalo, u advokáta se dodělal. Ministerstvo povolilo dovolenou, aniž by se ve vyřízení o účelu žádosti bylo zmínilo. Dr. Václav M. navrhoval po té krajskému soudu substituta, který jemu zřízen byl, a žádal pak společně s drem. F., advokátem ve Vídni, u kterého byl co koncipient vstoupil, aby zapsán byl do seznamu kandidátů advokacie. Advokátní komora Vídeňská odepřela žadatele zapsati, majíc za to, že vlastnost žadatelova co notáře, třeba byl na dovolené, toho nedopouští, aby nastoupiti mohl praxi advokátskou. Však c. k. vrchní soud kázal k stížnosti dra. M. tohoto zapsati v listinu kandidátů advokacie, a c. k. nejvyšší soud nedal rozhodnutím ze dne 26. listopadu 1878 č. 13188. místa stížnosti výboru komory advokátské, potvrdiv rozhodnutí c. k. vrchního soudu; neb dr. Václav M. vykázal náležitosti, kterých třeba, aby kdo vstoupiti mohl v praxi advokátskou. Okolnost ta, že dr. Václav M. jest notářem, taktéž tomu nevadí, by žádosti jeho bylo vyhověno, neb obdržel dr. M. od ministerstva spravedlnosti dovolenou, a byl jemu zřízen náměstek; po tuto dobu nemůže tedy dr. M. vykonávati notářství jednak vzhledem k ustanovení §. 123. not. řádu, jednak vzhledem k §. 31. not. řádu, poněvadž nastoupiv ve Vídni praxi advokátskou, nemůže konati práce notářské v Březnici. Dále taktéž nelze o tom pochybovati, že dr. Václav M. po ten čas, co jest kandidátem advokacie, co takový podroben jest moci disciplinární výboru a disciplinární rady komory advokátské. Sezná-li se pak, že praxe advokátská, kterou žadatel nastoupil, neodpovídá předpisům zákona, že snad vedlejší zaměstnání tomu vadila, by kandidát se zcela praxi oddával, bude to věcí výboru, svého času při stvrzení praxe pochybnosti ty k platnosti přivésti; nyní však není důvodu, by se žadateli odepřelo, zapsati jej v listinu kandidátů advokacie.

Papír k protokolům soudním. Výbor advokátní komory sděluje členům kurrendou ze dne 25. ledna 1879 přípis c. k. zemského soudu v Praze ze dne 5. ledna 1879 č. 8090., kdež se dovozuje, že dle §§. 66. a 67. popl. zák. z roku 1850, §. 10. nařízení min. fin. ze dne 28. března 1854 č. 4484. a §. 194. c. pat. od 3. května 1853

strany dodávati mají k protokolům a vyřízením úředním, jež podléhají kolku, netoliko kolek, nýbrž i potřebný papír. Poslednější lze buď dodati in natura, neb nahraditi zaň jeden krejcar za každý arch, i byli páni referenti zároveň poukázáni, by vždy měsíčně odváděli pokladně paušální sumy jimi během tohoto měsíce za papír vybrané. — Seznáváme, že jsme s podivením čtli přípis tento. Jest ovšem pravda, že poplatkový zákon, jakož i §. 194. instrukce soudní o tom se zmiňují, že strany mají dodati kolkový papír (Stempelpapier) k protokolům a úředním vyřízením; to však snadno tím se vysvětluje, že v čas vydání řečených zákonů neprodávaly se kolky o sobě, nýbrž vytištěné již na papír. Když později správa finanční změnivší formu kolků, tyto o sobě začala prodávati, nenastala přece tím již stranám povinnost, by k spisům soudním samy dodávaly papír. Takový nový poplatek mohl by se právem vybírati pouze na základě zvláštního zákona. Však nehledě k právnické stránce věci, zdá se nám, že nevalný pokladna státní bude míti z toho zisk, když síly konceptní budou vybírati a odváděti krejcary za prodaný papír. Útraty s touto manipulací spojené budou zajisté převyšovati výtěžek poplatku, o který tu jde. Zdali konečně celá tato věc prospívati bude vážnosti úřadu, o tom nedovolujeme sobě úsudku.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie

v království Českém v době od 25. ledna až do 12. února 1879.

A. V seznamu advokátů žádné.

B. V seznamu kandidátů. 1) Nastoupili: Pan Vladimír Srb u p. dra. Alfreda Hrdličky v Praze; p. Josef Růžička u p. dra. Ant. Auředníčka v Kutné Hoře; p. Samuel Nagel u p. dra. Ludvíka Bendienera v Praze. — 2) Přestoupili: Pan dr. David Max Mohaupt od p. dra. Elgra v Liberci k p. dru. Bienerovi v Mělníce; p. dr. Josef Kovář od p. dra. Proška v Litomyšli k p. adv. Mokrému v Roudnici. — 3) Vystoupili: Pan dr. Adam Pičman od p. dra. Ebenhocha v Nové Pace a p. Otto Vojáček od p. dra. Černého v Praze.

Jmenováni byli: koncipient notářský v Jičíně Karel Reeger, notářem v Železném Brodě; přír. okr. s. Kar. Firbas v Prachaticích a Emil Lukš v Kladně přír. zemsk. soudu v Praze; přír. okr. s. v Chrudími dr. J. Felber zástupcem stát. návladního u kr. s. v Plzni; přír. okr. s. v Becově Fr. Tuček okr. soudcem na Hoře sv. Kateřiny; auskultanti příručími okr. soudu, a sice: Ant. Štěpánek v Sobotce, Karel Havelka v Mělníku, Jaroslav Pešek v Želez. Brodu, Frant. Novák v Libochovicích, dr. B. Müldner v Kouřimi, Jos.

Dvořák v Opočně, Jan Pazderka v Bučovicích, Jindř. Stross v Prostějově, Ed. Švéda v Ždánici a Bedř. Koncný v Blánsku.

Přesazeni byli: Okresní soudce Jos. Ulbrich z Hory sv. Kateřiny do Karlových Varů; přír. okr. s. dr. Jakub Bartošek ze Ždánice ku kr. s. v Jihlavi a Al. Skarka z Prostějova ku kr. s. v Novém Jičíně; příručí okr. s. Karel Wollmann z Přelouče, Václav Potěšil v Mělníku a Ed. Spěšný v Holicích ku kr. s. v Chrudimi; dr. Ad. Dvořák v Kouřimi a Jan Eisler v Sobotce ku kr. s. v Písku; Jos. Politzer z Libochovic do Přelouče a Fr. Zikmund ze Železného Brodu do Holic.

Vyznamenání. JUDru. Ed. Zahnovi, advokátu v Praze, udělen za zásluhy, jež si získal jako zástupce disciplinární rady komory advokátské, řád železné koruny 3. třídy; c. k. místodržitelský rada Fr. Urban v Praze povýšen jako majitel řádu železné koruny 3. třídy do stavu rytířského.

P. T. členům Právnické Jednoty v Praze!

Dekanát c. k. právo- a státovědecké fakulty v Praze ohlásil přípisem ze dne 10. února 1879 č. 651. Právnické Jednotě, že se řečená fakulta usnesla, oslaviti stoletou památku narozenin Bedřicha Karla v. Savignyho, připadající na den 21. února t. r.

Za tím účelem bude míti p. t. děkan fakulty jmenovaného dne dopol. o 11. hod. ve velkém sále kolleje Karlovy přednášku, ku kteréž dekanát představenstvo a pp. členy Právnické Jednoty přátelsky zve.

Velectěný pan starosta Jednoty pozvání toto v týdenní schůzi dne 13. t. m. přítomným členům v známost uvedl.

Pány členy Jednoty, kteří přítomni nebyli, dovoluji si tímto na pozvání svrchu dotčené upozorniti.

V PRAZE, dne 14. února 1879.

Dr. J. Podlipný,
t. č. jednatel.

Oprava.

V literární zprávě o Schusterově kommentáru k řízení nespornému bylo (na str. 65. ř. 14.) nedopatřením tištěno „trestné kritice“, kdežto v rukopisu, jak samo sebou zřejmo, byla řeč o „trefné kritice“. Laskavý čtenář račiž sobě chybu tuto opraviti.

O významu a účincích faktury.

Podává JUDr. Jan Heller, advokát v Hradci Králové.

V obchodu vyskytují se listiny, mající zvláštní vztah ku zboží a svědčící o tom, že zboží v nich vyznačené jest předmětem právního jednání, tak že na př. jistá osoba k tomuto zboží nabývá práva buď věcného, totiž jus in re, neboli obligačního, jus ad rem. Tak na př. list skladní svědčí o tom, že držitel jeho oprávněn jest, naložiti se zbožím u schovatele neb ve skladišti uloženým; — kdežto na př. lístek závěreční (Schlusszettel) svědčí o tom, že držitel jeho má nárok teprv obligační na dodání zboží.

Nehledě ani k tomu, že listinami takovými strany s pravidla získají prostředku průvodního, docílí se značných výhod zejmena věcným účinkem takových listin, následkem kteréhož odevzdáním listiny odevzdáno již také zboží, tak že nabyvatel může přímo se zbožím nakládati. Tím se tedy ušetří odevzdání fysické a všechny obtíže s ním spojené, jako na př. doprava, nebezpečí na dopravě, měření a vážení atd. Proto jeví se snaha, aby co nejvíce rozšířen byl věcný účinek listin o zboží, — ač toho účinku při více takových listinách dosud není.

Listin o zboží rozeznávati třeba vedle výtečného výkladu Goldschmidtova (HR. §. 96. str. 649.) zejmena troje skupení, a sice:

1) listiny dopravní (Transportpapiere), jimiž, jak již ve jmenu vyznačeno, se osvědčuje doprava zboží, jako listem nákladním, konossamentem atd.

2) listiny skladní (Lagerpapiere), svědčící o tom, že zboží u někoho uloženo jest, jako warrant, vlastní list skladní, — a konečně

3) listiny výměnné (Umsatzpapiere), svědčící o tom, že o vyznačeném zboží uzavřeno bylo neb uzavřeno býti má právní jednání ku výměně směřující, jako na př. lístek závěreční, neb faktura.*)

Tak jsme se octli u základního významu faktury: jest to listina, vydaná neb zaslaná od dodavatele neb zasílatele zboží na adressáta, jemuž zboží dodáno býti má, a svědčící o tom, že strany zboží v ní vyznačeného státi se má aneb se již stala smlouva ku výměně směřující.

Faktura obsahuje tudíž:

a) jmeno adressanta neb dodavatele;

b) jmeno adressata, jemuž se zboží dodati má — a proto nazývá se též listem (Fakturenbrief) majíc takto zevnější formu listu;

c) pojmenování zboží a jeho úhrnný obnos.

Zdálo by se ovšem, že podstatnou částí faktury jest udání ceny zboží — avšak to jest podstatnou náležitostí jen té faktury, která ku prodeji směřuje; dá se však mysleti i jiná výměna než prodej, jako na př. smlouva směnná, kteráž též provázena býti může seznamem zboží čili fakturou v nejširším smyslu, při čemž ovšem není třeba udání ceny. Podobně jsou též vedlejšími náležitostmi faktury ustanovení o lhůtě platební, o místu platebním, o reklamacích atd.

Jest patrno, že největší význam pro obchod má faktura ku koupi neb ku prodeji směřující, tak že z pravidla, jakmile se slovo „faktura" vysloví, již na mysli máme koupi neb prodej zboží — ač tomu tak v zásadě býti nemusí. Poněvadž ale živnostenská výměna zboží v obchodu jest s pravidla koupě a prodej, chceme hlavně pojednati o faktuře ku prodeji zboží se vztahující (Verkaufsfaktura). Přispůsobme tudíž širší pojem faktury vůbec, jak jsme jej nahoře byli podali na fakturu ku prodeji se vztahující a tu shledáme, že faktura taková jest, jak Goldschmidt n. u. m. §. 77. str. 786. praví, účet v obchodu, zejmena mezi osobami od

*) Nazýváme listiny tyto listiny výměnné, chtějíce je takto náležitě rozeznávati od listin cirkulačních čili oběžních, jichž úlohou jest, aby z ruky do ruky přecházely od jednoho k druhému, od toho k třetímu atd., kdežto listiny výměnné svědčí pouze o tom, že zboží přejíti má z držení jednoho do držení druhého, čímž jejich funkce také ukončena bývá.

sebe vzdálenými, obyčejný, — jakýž prodávající kupci zasílá o podstatném obsahu smlouvy kupní a sice buďto zároveň se zbožím aneb před zásilkou jeho, ano i po ní.

Jakkoliv taková faktura, jak ji nyní na mysli máme, vždy ku smlouvě kupní se vztahuje, tož přece není třeba, aby tato smlouva kupní byla již uzavřena, aby byla již existentní před tím než se zboží zasílá a není tudíž také třeba, aby stávalo již platné smlouvy takové v tom okamžiku, když se faktura zasílá. V tom ohledu trefně podotýká Endemann (Deutsch. HR. na str. 517.), že není nikterakž třeba, aby před realisováním, t. j. plněním předcházelo přísně oddělené uzavírání smlouvy, — ano za často se stává, že tomu tak není, že nelze uzavírání smlouvy a plnění tétéž rozeznávati co dva od sebe rozdělené výkony, nýbrž že v jediný výkon spadají.

Tak se velmi zhusta stává, že obchodník u druhého zboží objedná, — tento pak nepřijímá teprv zvláště tuto jemu činěnou offertu — nýbrž on přijímá a plní zároveň, on zboží na objednávku ihned zašle. Tu shledali jsme, že oblát, t. j. ten, jemuž se nabídnutí činí, přijímá a plní zároveň, — avšak podobně státi se může, ano často stává i na straně offerenta; — on nabízí, t. j. offertu ku smlouvě činí, — a zároveň plní smlouvu, jakáž teprv uzavřena býti má.

Máme-li na mysli tuto dvoji možnost, že se zboží zasílati může buďto solvendi causa aneb zároveň solvendi a offerendi causa, jak jsme právě byli ukázali, tu seznáváme i v příčině faktury zboží provázející, že

1) zaslána býti může bez předcházející objednávky a zejmena bez předcházející smlouvy, a
2) že zaslána býti může, když již před tím smlouva aneb aspoň objednávka se byla stala.

Ad 1) Obsahuje-li tu faktura všechny náležitosti platné smlouvy kupní, tedy zejmena pojmenování stran, věci (zboží) a ceny její, tak že by ku platné smlouvě vyhledávalo se toliko přijmutí — tu třeba pokládati fakturu skutečně za offertu, k jejížto podstatě se s pravidla vyhledává, aby určité osobě učiněna byla, aneb aby v ní, jak Sohm (Vertragsabschluss unter Abwesenden und mit einer persona incerta v Goldschmidtově Zeitschft. f. d. g. H. R. 1872 str. 49.) ukazuje, vyznačen byl aspoň spůsob, jímž oblát přijmouti má, čímž z osoby neurčité stává se osobou určitou. Tím tedy faktura rozeznává se od cenníků, vzorků, katalogů a p.,

při kterýchž není osoba obláta dostatečně určitá, pročež vedlé čl. 337. obch. zák. nemohou pokládány býti za závazná nabídnutí (offerta) ku koupi. Jinak ale faktura; ona svědčí určité osobě adressata, a proto v případě, o kterémž nyní jednáme, dostává-li se jí ostatních náležitostí smlouvy kupní (správněji řečeno, obsahuje-li projevení vůle o těchto náležitostech), jest pravou a řádnou offertou ku koupi.

Že ten, jemuž se offerta činí, má na vůli, chce-li ji přijmouti čili nic — o tom není třeba vykládati. Taktéž známo, že jen v případě příkazu (Auftrag) vedle čl. 323. zák. obch. musí se ten, jemuž se příkaz činí, vyjádřiti, zdali jej přijímá, jinak by, pozůstává-li mezi ním a přikazujícím trvalé spojení obchodní, mlčení pokládáno bylo za příjmutí příkazu. Že však při offertě, tudíž i při faktuře ve smyslu našem nelze pro pouhé mlčení podkládati oblátovi již příjmutí offerty — aspoň dle dosavadního práva u nás a v Německu platného, o tom již dostatek pojednáno bylo. Zejmena poukazuje Thoel, HR. I. odd. 1. (5. vyd.) 1876 str. 144. pozn. 13.), že nesprávný jest výklad, jaký Faber v dissertatio de mercatura procuratoria (Tübingen 1829) podává, jakoby platil takový všeobecný obyčej obchodní, že by mlčení na učiněnou offertu pokládáno býti mělo za přijmutí. Takový všeobecný zvyk nedá se prokázati, a sám Endemann (n. u. m. pozn. 9. a §. 94.), jakkoliv z počátku se zdá, jakoby se spíše klonil k náhledu opačnému, konečně k tomuto výsledku přichází: „Schweigen auf eine Offerte mit Waarenzusendung kann Annahme sein, muss es aber nicht sein" — k čemuž se ovšem i ohledně faktury, obsahující offertu, přidáváme.

Ovšem nedá se upříti, a nemusí nás to také býti tajno, že skutečně snaha obchodnictva a tudíž také práva obchodního co živého organismu k tomu pracuje, aby obchodník aspoň v tom případě, když ho dojde offerta od obchodníka, s nímž v obchodním spojení jest, zavázán byl, aby na offertu odpověděl, jinak že by mlčení jeho pokládáno bylo za přisvédčení, a to sice proto, poněvadž slušnost by vyžadovala, aby se oblát výslovně vyjádřil, že offertu nepřijímá. Vždyť slušnost čili — jak bychom srozumitelněji řekli — solidnost má býti základním pravidlem všeho obchodu, jakož vůbec z velké části obchod na úvěru se zakládá, který není možný bez solidnosti. Důvěra vzájemná jest největší a nejlepší pákou pro rozkvět obchodu; kde vzájemná důvěra klesá, tam klesá i obchod. Proto tedy, k vůli vzájemné důvěře objevuje se

snaha, aby obchodník zavázán byl odpověděti aspoň tomu obchodníku na činěnou offertu, s nímž ve spojení obchodním jest, a proto dobře praví Endemann §. 94. II., že možná mlčení v případě takovém proto za přijmutí pokládati, „weil Treu und Glauben des Handelsverkehres im Falle der Ablehnung zu einer ausdrücklichen Ablehnung aufgefordert haben würden.“

Proto tedy setkáváme se tak často s náhledem, že přijmutím faktury mlčky učiněným pokládána i offerta v ní obsažená za přijmutou. Tak praví vrchní appellační soud Drážďanský ve svém nálezu ze dne 13. srpna 1868 (v Goldschmidtově Zeitschrift f. d. g. H. R. sv. XVII. str. 243.): „Obschon auch das Oberappellations-Gericht die Ansicht theilt, dass Nichtkaufleute in der Regel nicht gehalten sind, ihnen mit Faktura unbestellt zugeschickte Waare zur Disposition zu stellen, so hat dasselbe doch den Fall als Ausnahme gelten lassen, wo der Adressat, auch wenn nicht Kaufmann im eigentlichen Sinne, doch derartige Waare für sein Gewerbe bezieht.“ Avšak nebylo téhož soudu nikterakž tajno, co platí de lege lata, praví-li v nálezu svém ze dne 3. dubna 1868 (Zeitschr. f. d. g. H. R. XVII. str. 206.): „Auch im Handelsverkehr gilt nicht die Regel: qui tacet etc. Im Gegentheil rechtfertigt der Umstand, dass derartige Bestimmungen (art. 364. al. 2. und 323. HGB.) in dem Gesetze Aufnahme gefunden haben, die Annahme, dass der Gesetzgeber in anderen Fällen ... eine solche Schlussfolgerung aus dem blossen Stillschweigen nicht für zulässig angesehen habe.“ Zcela vedle zákona platného a trefně rozhoduje dále Stuttgartský vrchní soud obchodní ve svém nálezu ze dne 19. května 1868 (Zeitschr. f. d. g. H. R. ibid. str. 211.) řka: „. . . es ist vielmehr allgemein anerkannt, dass die Frage, wann stillschweigende Acceptation unbestellter Waare anzunehmen sei, lediglich nach den Verhältnissen des einzelnen Falles beurtheilt werden könne und müsse.“ Tak i ohledně faktury třeba rozhodnouti otázku, zdali ten, kdož ji mlčky přijal, tím již přijal offertu v ní obsaženou vždy dle zvláštních poměrů toho kterého případu.

Zákonodárství zahraniční ovšem již dále pokročilo, přispůsobujíc se snaze nahoře vytknuté. Tak praví čl. 109. cod. de comm. „les achats et ventes se constatent ... par une facture acceptée ...,“ čímž ovšem není ještě zodpovídána otázka, kdy jest faktura přijata. Mnohem dále pokročil však nový uherský zákonník obchodní, ukládající v čl. 320. obch. zák. dokonce každému obchodníku povinnost, aby se vyjádřil o návrhu, jaký jej došel od toho, s kterýmž

ve spojení jest, pod následkem fikce, že návrh tento přijal — neboť zákonník uherský nečiní tu rozdílu mezi příkazem a offertou, jako náš zák. obch.

(Dokončení příště.)

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský,** adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Všeliká právomocnost, již cúdy krajské nad obyvately kraje vykonávaly, přešla, pokud se těchto obyvatelův měst a vesnic týkalo, na rychtáře městské, kteří byli rovněž úřadníky zeměpanskými jako cúdaři krajští a původně pouze takovou moc vykonávali, jaká jim panovníkem na delší neb kratší dobu propůjčena byla. Na ně přešlo všeliké stíhání a honění zločincův, vyšetřování trestních skutkův, spáchaných na půdě městské; zatýkání pro dluhy a vykonávání nálezův soudních; při čemž ustanovením českého práva skoro zcela bylo ustoupiti zásadám práva německého.[4] Po-

---

[4] Již v starém nadání Němcův Pražských nalezají se zásady obecné poruky značně obmezeny. Dle čl. 15. šlo-li se po stopě a věc kradená nalezena byla v domě Němce, mohl se týž očistiti očistníky u přítomnosti rychtáře německého; požívaje dle čl. 21. v příčině falešných peněz a cizích zbraní některého polehčení. Čl. 20. obmezil zodpovědnost Němcův v případě hlavy pouze na ten případ, kdyby někdo šel v noci ulicemi německými, jsa opatřen pochodní a byl zabit. Nebyl-li v tomto případě vinník vypátrán, byla pokutována celá osada německá, avšak dle čl. 19. „In quacunque re culpabiles erunt vel rei teutonici, nihil damni vel verecundiæ patiantur eorum pueri et uxores“ (Jireček, Codex I. str. 30.) — V právu Brněnském z r. 1243 a v právech napotom vydaných není však více po obecné poruce stopy; ač-li snad ustanovení, že otec i příbuzní též odpovídají za syna, jenž spáchá vraždu neb jiný zločin, nechceme sem počítati. Srov. čl. 7. práva Brněnského v Jireček, Codex I. str. 74.; čl. 29. a 62. práva Starého Města Pražského z roku prý 1269, sděleného nejspíše některému městu na Moravě v Rössler „Ueber die Be-

stavení jich během času uznáváno bylo tou měrou za rovnoprávné s cúdaři krajskými, že jim bylo výslovně přiznáváno právo popravy i nad cizími lidmi při skutku čili jak se pravilo při „horkém účinku“ v obvodu městském dopadenými[5] a že jim bylo dovoleno

---

deutung der Geschichte des Rechts in Oesterreich“ str. XIII. a XVIII.; čl. 16. práva Brněnského z r. asi 1353 v Rössler „Die Stadtrechte von Brünn“ str. 11.; Brikcího z Licka Práva městská kap. I. art. 15.; Tomaschek, Oberhof č. 111. na str. 84.; Saské zrcadlo kn. II. čl. 7. §. 2. a 32. §. 1. (Homeyer, Sachsenspiegel str. 122. a 137.); Švábské zrcadlo čl. 178. (Lassberg: Der Schwabenspiegel str. 86.) a Magdeburgské právo wikpildské z první polovice XIV. století čl. LXXV. (Daniels u. Gruben „Das sächsische Weichbildrecht“ str. 143.).

[5] Důležitý i pro trestní řízení i pro příslušnost soudní rozdíl mezi zločiny zjevnými, jichž pachatel byl při skutku dopaden, dohoněn anebo i později nápadnými důkazy usvědčen, a o něž ihned pokřikem neb nářkem („mit gerufte“ aneb „mit geschrei durch die hanthaftige tat“) před soudem žalováno bylo, a mezi zločiny, jež se nechaly zaspati („wo die klage vornachtet“ aneb „wird ubir nechtig“), t. j. o něž týž den nebylo žalováno, a jichž pachatel musil býti teprvé pohnán a měl k odvodu neviny býti připuštěn, jest v městském právu německém obecně uznán. Měšťan pouze tehdy, když zjevný zločin spáchal, mohl býti rychtářem zatčen a člověk obecný třeba ihned popraven. Srv. na př. čl. 17. Soběslavského privilegia Němců Pražských; čl. 7. práva Hodonínského z r. 1228; čl. 3. a 21. práva Brněnského z r. 1243 (Jireček, Codex I. str. 30, 60. a 74.); čl. 32., 33., 50., 52., 53., 57., 58., 106.—108. práva Starého M. Pr. z r. 1269 (Rössler str. XIII. a násl.); čl. 14.—16. práva Hlubčického z r. 1270; čl. 6. a 8. práva Chebského z r. 1279 (Jireček, Codex I. str. 169. a 210.); čl. 5. práva Magdeburského z r. 1188; čl. 8., 12. a 13. z r. 1235; §§. 7., 10.—13., 21., 53. a 65. z r. 1261 a čl. 4., 6.—9., 12., 13., 17., 18., 114. a 116. z r. 1304. (Gaupp: Magdeburg. Rt. str. 216. a násl.) — Otokár II. udělil r. 1261 Přelouči toto právo Magdeburské, aby po příkladu měst královských Kolína a Kouřími mělo „auctoritatem puniendi tam in personis, quam in rebus secundum merita reorum et excessuum qualitatem, quos ibidem contigerit perpetrari.“ (Emler, Reg. č. 2825.) — Týž král těžce nesa „quod in quibusdam prouinciarum nostrarum partibus de priora et abusiua consuetudine ciuitatum iudicibus culpabiles et in ipsis ciuitatibus excedentes iudicare non licet, qui uel baronum nostrorum uel aliorum quorumlibet dominio sunt subiecti, etiam si penes ipsas resideant

sáhnouti i na šlechtice řádu zemanského, když se v městě čeho neřádného dopustil aneb pro menší dluhy stíhán byl.[6]

---

ciuitates", udělil r. 1276 měšťanům Brněnským právo „ut iudex et beneficiarii Brunenses homines habitantes in suburbiis ciuitatis ipsius Brunne uel ipsi ciuitati immediate connexis, de iniuriis ac culpis, quas in ipsa ciuitate commiserint, mediante iustitia valeant et debeant de cetero — iudicare." (Emler, Reg. č. 1019. a 2416.) — Na sněmu zemském asi r. 1266 dáno soudům městským právo, aby každého, buďsi on šlechtic nebo nešlechtic, kdožby psance fedroval, zatkli a králi k potrestání odevzdali. (Emler, Reg. č. 533.) — O honění psanců v ustanovuje nadání městské z r. 1285: „Ciues, ad quorum ciues se contulerit in altera ciuitate proscriptus, quam primum eis de certo constiterit eum fore proscriptum, statuimus, vt ipsum detineant de persona, et quod nobilium vel seruorum in iudicio terre proscriptorum nomina per vniuersas ciuitates et singulas in scriptis iudicibus et consulibus assignentur." (Emler, Reg. č. 1346.) — Václav II. eximoval sice r. 1299 poddané kláštera Sedleckého z jurisdikce krajské, avšak ustanovil „si (homines) excessus aliquos tales in aliqua ciuitate nostra commiserint, propter quos per officiales seu judices ciuitatum ipsarum uel montanorum debeant detineri, detineantur ibidem et mediante iustitia iudicentur." (Emler, Reg. č. 1832.) — Konečně kr. Jan r. 1339 udělil měšťanům města Ústí právo: „vt quoslibet maleficos et noxios homines, puta homicidas, fures, latrones, incendiarios, predones, falsarios, proscriptos seu quomodolibet aliter criminosos vsque ad loca quelibet, in quibus latitauerint uel soliti fuerint latitare, pro viribus insequentes ad ciuitatem Vscensem potenter reducant a reducere, si eis tantum posse affuerit, pena mortis pro merito habeant trucidare. Concedimus eis similiter, vt insolentes et discolos homines singulos, qui in ciuitate Vscensi aut foras ipsam in eius hereditate quemquam vulnerando, plagis, fixuris vel quomodolibet aliter leserint, in persona pede fugitiuo iudicium euadere fatagentes in terminis hereditatum ipsius ciuitatis apprehendere si potuerint et ad ipsam ciuitatem reducere et in eos super excessibus agere habeant, prout iuris fuerit ciuitatis." (Orig. v arch. Ústeckém.) — Srv. též Eichhorn l. c. II. §. 384.; Maurer l. c. I. str. 364., III. §§. 555.—564.; Tzschoppe u. Stenzel l. c. str. 213., 214., 220. a j.

[6]) Srv. Právo Jihlavské z r. 1249 čl. IV. (Jireček, Codex I. str. 84.); právo Starého M. Pr. z r. 1269 čl. 68. a 69. (Rössler str. XIX.); právo Chebské z r. 1279 čl. 18. a 19. (Jireček, Codex I. str. 211.) — Přem. Otakár II. dal r. 1265 měšťanům Žateckým právo „quod suos debitores quoslibet aut alios, contra quos actio eis competit, in ciuitate cum suo iudice

Města, kteráž na půdě královské založena jsouce, tímto spůsobem z obecného práva krajského vyňata a přímo pod panovníka a jeho úředníky postavena byla, slula města královská, města krále i království Českého (civitates regiæ vel regales, civitates regni Bohemiæ.)[7]

---

sine nuncio eius licite valeant detinere ad suas iniurias mediante iustitia prosequendas" (Emler, Reg. č. 531.) a r. 1275 měšťanům Mosteckým povolil „ut omnes debitores suos tam nobiles, quam alios homines seculares regni nostri pro quinque marcarum vel sub quinque marcis in ipsa ciuitate Brux debeant arrestare, ita quod ipsi per huiusmodi occupationem sui solutionem debiti valeant obtinere." (Emler, Reg. č. 1115.) — V privilegium roku 1307 věnným městům daném ustanoveno sice, že měšťan má šlechtice z dluhův k soudu zemskému poháněti a pouze dodáno „aput quoscunque nobiles et terrigenas dicti ciues jus suum obtinuerint pro debitis suis et fuerint assecuti, ex tunc res mobiles dictorum nobilium determinate licite et libere poterunt etiam occupare, ut eis eorum debita exsoluent" (Emler, Reg. č. 2149.); avšak král Jan potvrdil r. 1318 měšťanům m. Hradce staré právo „quod infra quinque marcas gross. possint quemlibet pro suis debitis arrestare" (Bienenberg, Königgrätz str. 101.) a r. 1319 m. Kadani „quod si aliquis baro uel nobilis alicui incole seu habitatori ciuitatis in debitis fuerit obligatus, ipse incola talem suum debitorem uel homines suos pro quinque sexagenis uel infra in dicta ciuitate impignorare seu arrestare potest." (Orig. v arch. m. Kadaně.) — Nadání téhož obsahu obdržela skoro všechna města kr., tak r. 1321 Most (Schlesinger, „Stadtbuch der Stadt Brüx" Nr. 56.); r. 1325 Ústí nad Labem s dodatkem „sique debitum præscriptam summam (5 marc.) videatur excedere, ex tunc coram czudariis nostris fidelibus vbicunque locorum requirendum per ipsos ciues nostros fuerit, requiratur" (Orig. v arch. m. Ústí); r. 1325 m. Louny, jehož měšťanům povoleno „vt homines episcopi, abbatum et canonicorum et quorumlibet religiosorum, baronum, wladykonum et quorumlibet nobilium personales debitores existentes pro eisdem debitis, quanta fuerint et wladykones in personis propriis pro quinque marcis minus lothone licite arrestabunt" (Wunš, Dějiny m. Loun str. 117.); r. 1327 m. Nymburg (Orig. tamže); r. 1334 m. Kouřím „iuxta formam aliarum ciuitatum regalium" (Kn. pamětní m. Kouřimi z r. 1405 str. 112.); r. 1336 m. Vodňany (Orig. tamže) a j. v. — Mohla tudíž t. zv. „práva Soběslavská" z dob husitských slušně ustanovovati: „Měštěnín móž zeměnína staviti o ztravnie penieze až do pěti kop, ač i usedlý k zemi jest."

[7] Do r. 1278 připomínají se v listinách a pamětěch současných tato král. města: 1. Staré Město Pražské cc. 1178 civitas Theuto-

Eximované území městské tvořilo jaksi pro sebe samostatný újezd neb kraj, jehož obyvatelé byli poddáni panovníkovi jak

---

nicorum vel vici Theutonicorum in suburbio Pragensi; 1237 vicus Theutonicorum; 1249 civitas Pragensis; 1296 nostra Pragensis civitas — civitas capitalis regni — caput totius regni nostri; a r. 1303 Antiqua seu Major civitas nostra Pragensis; 2. Hradec Králové r. 1225 civitas nostra in Gradec, 1259 civitas nostra Grecz; 3. Litoměřice 1237 Lithomiericensis civitas; 4. Kutná Hora cc. 1249 montani ubique in regno nostro constituti; r. 1289 magister montium in Kuttis — montani; 1292 urburarii montium nostrorum in Kutta, 1310 civitas et mons Cuthna; 5. Žatec 1249 civitas Zatecz, 1265 civitas nostra Sacz; 6. Menší Město Pražské od r. 1257 civitas Nova sub castro Pragensi, Nova civitas Pragensis; civitas nostra Pragensis, quæ sub castro Pragensi jacet; 7. Kolín r. 1261 civitas nostra Colonie; 8. Kouřím r. 1261 civitas Curimensis; 9. Vysoké Mýto r. 1265 civitas nostra Alta Mauta; 10. Polička 1265 nostra civitas in Policzek; 11. Plzeň 1266 Pilznensis civitas; 12. Beroun 1266 civitas Verona, civitas Veronensis; 13. Stříbro r. 1266 civitas Misa; 14. Domažlice 1266 civitas in Domaslich; 1288 forense oppidum Tust; 1310 Domazlicz oppidum; 15. Loket 1268 civitas aut preurbium in Cubito; 16. Most 1273 civitas nostra Brux, civitas nostra Pontensis; 17. Mělník 1274 civitas Melnicensis; 18. Čáslav před r. 1278 civitas nostra Zhaslaviæ; 19. Ústí nad Labem před r. 1278 cives nostri in Usk, 1283 civitas Ust Ottoni marchioni Brandenburgensi obligata; 20. Nymburg před r. 1278 civitas regni nostri Nuenburch, quæ est super Albeam sita; 21. Klatovy před r. 1278 civitas nostra Clatovia; 22. Chrudím před r. 1278 civitas nova apud Crudin Antiquam fundata. — Po r. 1278 až do r. 1310 uvádějí se dále v listinách ještě tato kr. města: 23. Kadaň 1284 civitas Cadanensis; 24. Kynžperk 1286 civitas nostra in Chunegesperch, sita in provincia Cubitensi; 25. Sušice r. 1290 cives de Shutenhoven; 26. Budějovice 1296 civitas nostra in Budiwoys; 27. Tachov asi r. 1285 zastaven a teprvé r. 1297 uznal pán ze Žeberka „castrum et civitatem Tachov ad regem Boemiæ pertinere“ (Emler, Reg. č. 1351. a 1750.); 28. Perno r. 1298 připojeno ke království Českému císařem Albrechtem „ut civitas Pirn ad regnum Boemiæ de cetero debeat perpetuo pertinere“ (Emler, Reg. č. 1823.); 29. Slaný 1305 civitas nostra Slany; 30. Louny 1307 Stadt Laun, civitas Lunensis; 31. Jaroměř 1307 civitas Jermer a 32. Písek po r. 1278 civitas Piezk. (Dáta ta vzata jsou z českých Regest a Fontes rerum bohem.)

K těmto přibyla během času tato kr. města: před r. 1337 Ostrov (Schlackenwerd); 1348 Nové Město Pražské; před

z důvodu soukromoprávného, jakožto vrchnosti, jíž byli zavázáni platiti určité napřed smluvené úroky a dávky z lánův jim propůjčených, tak i z důvodu veřejnoprávného, jakožto svému zeměpánu.

Okolnostmi těmi rozeznávali se hlavně od obyvatelův značného počtu osad, jež na podhradích neb na korunních panstvích povstavše, městské sice zřízení byly obdržely, avšak z právomocnosti úředníkův a vladařův krajských se nebyly zcela vymanily.[8] Obyvatelé takovýchto hradských neb komorních městeček nestáli v ten čas přímo pod panovníkem, nýbrž jako ostatní obyvatelé kraje pod úřady krajskými; oni neodváděli platy do komory královské, nýbrž byli povinni podnikati roboty a platy k hradu, k němuž náleželi; nad nimi nevykonávali práva veřejné moci úředníci zemští v zastoupení krále, nýbrž úředníci krajští, z nichž některý zahájenému soudu takového městečka předsedal a kdežto měšťané král. měst byli lidé zcela svobodní, poněvadž stáli přímo pod králem a byli povinni podnikati pouze to, co při osazení smluveno bylo aneb k čemuž dobrovolně svolili; byli tito obyvatelé v poměru k nim lidé robotní, kteří prodejem, zástavou neb darováním velmi zhusta stávali se lidmi poddanými některého šlechtice neb některé korporace církevní.

(Pokračování příště.)

---

r. 1372 Vodňany; 1399 Trutnov a Králové Dvůr; 1436 Tábor, 1436 Prachatice, 1437 Český Brod, 1455 Most a Ústí nad Labem, jsouce ze zástavy vyplaceny; 1569 Nový Bydžov; 1584 Rokycany, 1588 Rakovník, 1596 Pelhřimov, 1598 Hradčany a Loket, 1599 Trutnov, jsa zástavy sproštěn; 1600 Mladá Boleslav, 1608 Týn nad Vltavou; 1609 Prachatice; 1634 Německý Brod; 1642 opět Písek; 1707 Karlovy Vary; 1709 opět Vodňany; 1759 Cheb a 1782 Josefov a Terezín.

Naproti tomu ubyla během času zastavováním neb prodejem z počtu král. měst tato města: r. 1315 Kynšperk; 1403 Perno; 1423 Most a Ústí nad Labem na čas; po r. 1427 Tachov; 1434 Loket na čas; ok. r. 1434 Ostrov; 1444 Prachatice na čas; 1455 Trutnov na čas; 1622 Týn nad Vltavou; 1623 Slané a Prachatice na vždy a téhož r. 1623 Písek a Vodňany na čas.

[8] Srv. Časop. Č. M. 1877 str. 21. pozn. 22.

Praktické případy.

K nauce o žalobě vyzývací pro obmýšlenou novou stavbu.

Manželé F. jakožto vlastníci domu č. p. 118. v H. K. žalovali sousedku svou M. P., vlastnici domu č. p. 117. v H. K., aby provedla práva svá proti přestavění střechy domu č. 118. v H. K. Děj žalobní i námitky žalované obsaženy jsou v následujících rozhodnutích soudních.

C. k. krajský soud v Hoře Kutné rozsudkem svým ze dne 27. srpna 1878 č. 8592. zamítl žalobu tuto a sice z následujících

důvodů:

Žalobcové vyzývají žalobou svou M. P., aby v cestě soudní provedla ona práva svá, na jejichž základě opřela se proti přestavění střechy na domě č. pop. 118. v H. K. žalobcům patřícím. Hodlají totiž žalobcové dle udání žaloby své a příloh její při přestavování této střechy domu svého

1) na hlavní zdi mezi domem jejich a domem žalované č. p. 117. v H. K. postaviti ohnivzdornou zeď;
2) žlab mezi oběma střechami domů těchto, jenž dosud do střechy jejich domu č. p. 118. v H. K. pošinut jest, přeložiti.

Při stavební komissi protestovala M. P. proti těmto právě zmíněným stavbám, následkem čehož strany na cestu soudní odkázány byly.

Proti vyzývací žalobě pak brání se žalovaná dvěma námitkami:

1) tvrdí, že jest toliko spoluvlastnice domu č. p. 117. v H. K. a že bylo tudíž i ostatní spoluvlastníky domu toho žalovati;
2) uvádí, že jest v držení oné zdi, na niž ohnivzdorná zeď postavena býti má, a že jest dále v držení služebnosti svádění dešťové a sněhové vody se střechy svého domu do žlabu, jenž má býti přeložen. Odvolávajíc se pak na ustanovení §. 323. ob. z. obč., uvádí, že vyzývací žaloba proti ní, jakožto držitelce zdi a služebnosti místa nemá.

K námitce, že by byli žalobci osobu, kterou žalovati měli, chybili, nelze hleděti, neboť §. 72. ob. ř. s. dává žalobci na vůli, proti kterým osobám svobodu stavby své brániti chce a nenařizuje mu, že musí všechny osoby najednou žalovati, proti nimž chráněn

býti má. Na osoby v rozepři se nesúčastnivší rozhodnutí její se nevztahuje a právům jejich se tím nijak præjudikovati nemůže. Mimo to není vymezena možnost, že se žalobci se spoluvlastníky domu č. p. 117. cestou mimospornou shodli, pro který případ by takový výklad ustanovení §. 72. ob. ř. s., jak si ho žalovaná oblíbila, že totiž všichni interessenti žalováni býti musí, do sporu osoby nutil, mezi nimiž sporu není. Co platí pro tento případ, musí platiti i pro případy ostatní.

Jinak se má věc s námitkou druhou. Především dlužno se zde opříti náhledu žalobců, že k žalobě vyzývací za příčinou nové stavby nesmí žalovaná odpověditi, nýbrž že musí vyzvanou žalobu podati. Nelze nahlédnouti, jak jsou žalobcové s to, aby z doslovu §. 72. ob. ř. s. dovozovali, že zmístnění vyzývací žaloby pro případ nové stavby jiné býti musí, než zmístnění každé jiné žaloby vyzývací, resp. že žaloba k odpovědi vydána býti nemá.

O druzích žalob vyzývacích jedná zákon v §. 66. a v §. 72. ob. ř. s. V obou pak odstavcích nařizuje, jak zníti musí prosba žalobní, která v obou případech do slova stejna jest s tím toliko přídatkem v §. 72. ob. ř. s., že žalobce v prosbě své i dálší následek neuposlechnutí strany žalované uvésti povinen, totiž, že mu povoleno býti má dle plánu stavěti. Naopak §. 72. ob. ř. s. výslovně ustanovuje, že veškeré dálší řízení ve věci žaloby vyzývací pro případ stavby totéž býti má, jako při jiných žalobách vyzývacích, to jest, že i pro tento případ platí ustanovení §. 67. 68. 69. 70. a 71. ob. ř. s. Kdyby náhled žalobců pravý byl, nemohla by k vyzývací žalobě odpověditi osoba, která ku stavební komissi ani pozvána nebyla a která tudíž před ní žádným právem se nevychloubala, byla by pak dále vymezeno ustanovení §. 323. ob. z. obč., dle něhož proti držiteli vyzývací žaloby není. Takovéto kontradikce mezi ustanovením zákona občanského, který vůbec a beze všeho obmezení žaloby vyzývací proti držiteli nepřipouští a mezi starším řádem soudním, který redaktorům zákona občanského znám byl, připustiti nelze, nehledě ani k tomu, že by ustanovení řádu soudního, kdyby i výklad pánů žalobců se mu dáti mohl, zákonem občanským změněno bylo.

Ustanovení pak §. 323. ob. z. obč. jest rozhodné pro celou tuto při, v níž nejde o to, může-li stavba dle plánu provedena býti čili nic, nýbrž zde rozřešiti se má otázka, smí-li žaloba vyzývací na žalovanou podána býti. Dlužno tudíž rozhodnouti, zdali žalovaná nalézá se v držení zdi mezi domy č. p. 118. a 117.

v H. K. a zdali drží služebnost svádění vody do žlabu, jak uvedla. Žalovaná udává, že jest vlastnicí hlavní zdi právě zmíněné, žalobci pak činíce sobě také právo ku zdi této tvrdí, že zeď tato jest oběma domům společná a že tedy žalovaná toliko spoluvlastnicí její jest. Obě strany uvedly pro svoje tvrzení různé skutečnosti, jež svědky a znalci dokázati se nabídly. Důkazy tyto jsou však pro rozhodnutí pře této zbytečné a nebylo tudíž k nim hleděno, neboť tím, že žalobci připustili spoluvlastnictví žalované ku hlavní této zdi, připustili, že žalovaná jest spolu s nimi v držení zdě této. Poněvadž pak ustanovení §. 323. ob. z. obč. všeobecné jest, dlužno důsledně také tvrditi, že ani spoludržitel spoludržitele žalobou vyzývací poháněti nemůže.

Podobně nerozhodné jest pro rozepři tuto, že žalobci uvádějí, jakoby toliko na polovici této hlavní zdi, pokud jim k tomu prý ustanovení §. 855. ob. zák. obč. právo dává, ohnivzdornou zeď stavěti chtěli. Jak již svrchu uvedeno, nejde v rozepři této o povolení k stavbě, nýbrž o otázku, mohou-li žalobci žalovanou vyzvati, aby práva svá proti nim provedla. Nehledě tudíž ani k tomu, že žalobci s tímto tvrzením teprvé v replice přišli, že v žalobě a zejmena v protokole komisse stavební o takovémto obmezení řeči není a že tudíž pro spor tento, jenž písemně se vedl, replika tato nedovolenou novotou jest, nehledě dále k tomu, že zákon občanský ve svém §. 855. toliko o užívání společné zdi do polovičky tlouštky mluví, že stavění na zdi není více užíváním zdi do polovičky tlouštky její, naopak, že stavba na polovičce nutně celé zdi se týkati musí, nemění toto obmezení nijak postavení žalované co držitelky zdi a netýká se práva, jež jí §. 323. obč. z. poskytuje.

Co do zmíněné služebnosti popřeli žalobci, že by byla žalovaná v držení jejím odvolávajíce se k tomu, že by dříve byla musela prokázati, že držení služebnosti té některým spůsobem v §. 313. ob. z. obč. uvedeným nabyla. Ve spisu konečném přiznali žalobci, že voda dešťová skutečně se střechy žalované do žlabu stéká, přiznali tudíž obsah služebnosti, tak jak si ji žalovaná činí. Spůsob, kterým žalovaná služebnost tuto nabýti mohla, jest, ano tu o služebnost affirmativní jde, užívání věci cizí ku svému prospěchu. Běží tudíž při nabytí tohoto držení o to, aby prokázán byl obsah služebnosti a aby se zjistilo, že oprávněný vykonával obsah služebnosti té pro sebe. Žalovaná prokázala se i vůlí tuto služebnost pro sebe vykonávati ještě před podáním žaloby, jak v protokole komisse stavební uvedeno, výslovně před ní uvá-

dějíc, že „má služebnost na domě č. p. 118." a že proto nesvoluje k stavbě tak, jak žalobci žádali. Musí tudíž uznáno býti, že jest žalovaná i v držení služebnosti svádění vody se střechy své do žlabu, jejž žalobci přeložiti chtějí a že tudíž i co do této částky zamýšlené stavby ji §. 323. ob. z. obč. před žalobou vyzývací chrání.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém potvrdil rozsudek tento rozhodnutím svým ze dne 15. října 1878 č. 28.289. z následujících

důvodů.

Byť i v tomto sporu vynešený výměr žalobní (jímž žaloba vydána také k odpovědi), proti němuž žalující v odvolání se z rozsudku první stolice opětně horlí, právní moci byl nenabyl, nemohla by tato okolnost příznivé rozhodnutí jejich žalobní prosby za účinek míti. Neboť náhled žalujících, na který svou přítomnou žalobu vyzývací zakládají, že totiž §. 72. ob. ř. s. proti učiněným námitkám proti stavbě bezvýminečně platí, že tedy ten, proti jehož odporu se stavitel chrániti chce, k vůli provedení svých práv bez výminky vyzván býti smí, třeba za zcela mylný pokládati. Ustanovení dvorního dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 621. a dle tohoto i do §. 323. ob. z. obč. přijatá zásada, že držitel věci k udání svého titulu vyzván býti nesmí, nemá výminky, leč by tato v zákoně samém byla vyznačena a poněvadž takováto výminka pro případ stavby není učiněna, musí ono pravidlo i při této platiti. Pouze námitky proti stavbě, které nezakládají se v držení, jsou předmětem žaloby vyzývací dle §. 72. ob. ř. s., ve všech ostatních případech však musí se stavitel proti nim jinými žalobami chrániti, při nichž ovšem úlohu žalobce a tudíž břímě důkazu proti odpůrcům přejímá.

V přítomné žalobě vyzývací však manželé F. výslovně uznali, že zeď, na kteréž změnu nastávající stavbou provésti chtějí, se nalezá byť i jen ve společném držení žalované M. P., oni připustili, že žlab na střeše mezi obapolnými domy, jehož odstranění po případě přeložení zamýšlejí, dešťovou vodu obou stavení přijímati a odváděti má, pročež při takto doznaném obapolném držení jejich věci zůstává žalujícím, aby důkazem, že M. P. platného titulu nemá, aneb jiným libovolným spůsobem mimo spor vyzývací tuto svoji odpůrkyni k tomu dohnali, aby stavbu ohnivzdorné zdi na zdi prostřední dle udání společné a přeložení onoho žlabu trpěti musela. K tomu však jak ukázáno, přítomná žaloba vyzývací ne-

byla spůsobem zákonem schváleným a protož nehledě k žalobnímu výměru beze vší pochybnosti bylo právem žalované, aby proti nezákonitosti takovéto žaloby vyzývací se hájila, což také jak naznačeno s dobrým účinkem se stalo.

Mimořádné dovolání se žalobců c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

Změnění rozsudků obou nižších stolic mohlo by se k mimořádnému dovolání žalobců dle dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. před se vzíti, kdyby obsahovaly rozsudky ty zmatek neb zjevnou nespravedlnost. Těchto dvou podmínek však tu není. Neboť výměr prvního soudce — jejž žalobci nedovoleným nazývají a kterýmž žaloba vyzývací k odpovědi aneb k podání vyzvané žaloby vyzvána byla, neobsahuje zmatku, když žalobci výměru tomuto v moc právní vejíti dali, a tudíž dle §. 267. ob. ř. s. se stížností proti výměru tomuto slyšeni býti nemohou a poněvadž jejich tvrzení, že k žalobě vyzývací pro případ obmýšlené nové stavby odpověděti nelze, zákonem odůvodněno není, §. 72. ob. ř. s., který stanoví řízení o takovéto žalobě vyzývací, nebyla práva držební nijak obmezena, k těm pak patří dle §. 323. ob. z. obč. i právo držitele, že nesmí vyzván býti k udání titulu své držby, následkem čehož vyzvanému v těch případech, když se toliko ku chlubení se, jež vyzývatel uvádí a které řízením úřadu správního již konstatováno jest odpovědíti, nýbrž proti žalobě vyzývací namítati chce, že předmět, na němž buď zcela buď částečně stavěno býti má, v držení jeho se nachází, vzhledem k ustanovení §. 323. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. právo vzato býti nemůže, aby proti připustitelnosti takovéto žaloby námitkou se hájil. V tomto případě užila žalovaná práva tohoto a poněvadž dokázala i spoludržení zdi, kterou žalobci při nové této stavbě změniti hodlají, jakož i spoludržení a skutečné užívání žlabu mezi oběma domy, kterýž odstraněn resp. přeložen býti má, jak to v důvodech rozsudků obou prvních stolic dle spisů uvedeno, jeví se náhled, že žalované nebylo nařízeno k vyzývací žalobě vyzvanou žalobu podati, docela oprávněným býti, a nemůže býti řeči o bezpráví, které prý rozhodnutím soudcovským na tomto náhledu spočívajícím žalobcům spůsobeno bylo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 1879 č. 14528.

K. N—k.

Mužové zálohy vojenské mohou se, třeba byli k cvičení povoláni, platně směnkou zavázati. Námitka neoprávněného vyplnění blanketu směnečného.

Platebním rozkazem c. k. obchodního soudu Pražského ze dne 16. února 1878 č. 15365. byl Pražský krejčí Josef K. jakožto vydatel a indossant první směnky ddto. v Praze dne 13. září 1877 pr. 55 zl. uznán povinným zaplatiti majiteli této směnky F. G-ovi zbytek směnečné pohledávky 41 zl. s úroky a útratami.

V námitkách, jež proti tomuto platebnímu rozkazu Josef K. v čas podal, uvádí, že on jest reservníkem a že právě, když nalezal se u reservního cvičení, směnku tuto, jež mu od akceptanta V. V. byla předložena a jež zcela byla nevyplněna, k žádosti akceptanta V. V. v kasárnách podepsal.

Na toto se odvolávaje, činí Josef K. námitku nesmluveného a neoprávněného vyplnění směnky, neobdržené valuty a nespůsobilosti směnečné.

C. k. obchodní soud Pražský rozsudkem ze dne 17. června 1878 č. 53260. námitky tyto zamítl a uvedený platební rozkaz v platnosti ponechal z následujících

důvodů:

Žalovaný Josef K. namítá, že když v letě předešlého roku u reservního cvičení se nalezal, V. V., akceptant zažalované směnky, k němu do kasáren přišel a jej prosil, aby jemu předložený papír podepsal, poněvadž prý peněz nutně potřebuje, že žalovaný na domluvy V. V-ovy papír skutečně podepsal, na němž však ani den vydání, ani valuta, ani den platební se nenalezal.

Žalovaný však, který pravost podpisu svého na směnce po předsevzatém ohledání prvopisu nepopírá, netvrdí, že by byl nějakou jinou úmluvu učinil, dle níž by se za to míti mohlo, že zažalovaná směnka proti úmluvě a neoprávněným spůsobem byla vyplněna a ručí tudíž týž jako vydatel dle čl. 8. sm. ř. a jako giratar dle čl. 14. sm. ř. za příjmutí a zaplacení sumy směnečné, zvláště když své indossaci nepřipojil ani poznámku: „bez závazku“ neb „sine obligo“ neb co jiného podobného, aniž pro sebe nějakou valutu vymínil, poněvadž dle jeho udání valuta V. V-ovi vyplacena býti měla a též vyplacena byla. Taktéž nemůže na okolnost, že

žalovaný v čas vydání směnky k reservnímu cvičení byl povolán, žádný zřetel vzat býti, poněvadž dle cís. nař. ze dne 3. července 1852 č. 138. ř. z. jen mužstvo branného stavu jest k směnkám nespůsobilé, žalovaný však dle prův. listu, který při stání k doplnění jednání položenému předložil, nebyl k aktivní službě, nýbrž jen k cvičení povolán, tak že nemůže k mužstvu branného stavu počítán býti.

K odvolací stížnosti žalovaného potvrdil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 29. července 1878 č. 19074. rozsudek první stolice z následujících

důvodů:

Jakého mínění appellant byl, když žalobní směnku podepisoval a jaké důvody (motivy) jej k podpisu přiměly, jest pro rozhodnutí tohoto sporu nepodstatné, poněvadž appellant ani netvrdí, že se žalobcem ohledně této směnky nějakou úmluvu byl učinil, a úmluvy učiněné s V. V., akceptantem, nemohou dle čl. 82. sm. ř. žalobci býti namítány. Nařízení ze dne 3. července 1852 č. 138. ř. z., jež mužstvo branného stavu za nespůsobilé prohlašuje, nemůže k tomuto případu se vztahovati. Ustanovení branné (Wehr-Verfassung) v čas vydání svrchu citovaného nařízení a ustanovení branné nynější jest značně různé.

Reserva a neaktivní zemská obrana jsou v čas míru pravou protivou branné moci, která právě v řadovém vojsku pozůstává. Ana posledňější výhradně stavu vojenskému náleží a od státu jest vydržována, jest reserva v nedostatku prostředků subsistenčních odkázána k provozování živností (Geschäftsbetrieb) a podlehá ve všech záležitostech občanských jen oněm obmezením, jež v branném zákoně ze dne 5. prosince 1868 č. 151. ř. z. obsažena jsou; v tomto však směneční spůsobilost reservy nikterak obmezena není.

K mimořádné revisní stížnosti žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou nižších stolic z

důvodu:

že v obou rozsudcích ani zmatek ani patrná nespravedlnost obsažena není a je vzhledem k dv. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. tedy změniti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1878 č. 10503.

F. Z.

Soud vázán jest v příčině skutku obžalovanému za vinu kladeného, návrhem státního zástupce. Výklad §. 261. tr. ř.

Žalobou ze dne 19. července 1878 č. 2343. žaloval státní zástupce Josefa Pecha a Isáka Pecha, na jichž jmění dne 5. února 1878 konkurs uvalen byl, že v době, kde dluhy jejich jmění již převyšovaly, konkurs hned sami u soudu neohlásili, nýbrž nové dluhy dělali a spláceli.

C. k. krajský soud v Mladé Boleslavi prohlásil se rozsudkem svým ze dne 19. srpna 1878 č. 2528. po provedeném hlavním líčení, že v této věci není příslušným.

Důvody.

Žaloba státního zástupitelství zakládá se na skutku, že Josef a Isák Pech, na jichž jmění dne 5. února 1878 konkurs otevřen byl, konkurs sami ihned neohlásili, jakmile jejich dluhy jmění převyšovaly, že naopak ještě nové dluhy dělali a upláceli.

Při hlavním přelíčení vyšly však mimo tyto skutečnosti ještě následující okolnosti na jevo: 1. Že Josef Pech a jeho syn Isák obchod se škrobem pod jednou firmou společně provozovali. Ačkoliv obhájce vylíčiti se snaží, že Isák Pech jen podřízené práce vykonával a společníkem Josefa Pecha nebyl, tož vysvítá opak z toho, že Isák Pech, jak Karel Naf dosvědčuje, potřebnou zručnost v obchodě při nakupování obilí jevil, že obilí k dělání škrobu kupoval, obchodní dluhy dělal, že dům svůj č. 30. toliko jemu samému patřící k společnému dělání škrobu propůjčil, že jej Josef Pech za svého společníka představil, konečně z toho, že Josef Pech nejen firmu na společnost poukazující „Josef Pech a syn“ vlastnoručně podpisoval, nýbrž i stampiglie na tuto firmu znějící používal a na účtech tuto firmu vytisknouti dal. 2. Z počátku ledna 1877 prodal Karel Naf Josefu Pechovi 60 korců pšenice a nemohl se o lhůtách platebních dohodnouti. Aby Karel Naf větší důvěry k obchodu dostal a úvěr poskytnul, vyndal Josef Pech z pokladny hotovost stovek a padesátek v celku asi 2000 zl. a okázal je Karlu Nafovi řka: „myslíte, že žádných peněz nemáme?“ Na to poskytnul Naf úvěr. 3. Ku konci ledna 1877 prodal Josef Pech svůj dům č. 108. svému zeti, Isák Pech pak dům svůj č. 30. synu svému Abelu Pechovi, oba pak Josef i Isak

Pech postoupili posléz jmenovanému Abelu Pechovi své pohledávky z obchodu a prohlásili při hlavním přelíčení, že nemají pražádného jiného jmění, ačkoliv dosud více věřitelů zaplaceno nebylo. 4. Josef Pech doznává, že v čas postoupení domů více jak 100 centů škrobu v ceně okolo 1600 zl. na skladě bylo. Avšak ani on ani Isak Pech nemůže spůsobem věrohodným udati, kam toto zboží neb stržený za ně obnos přišel. K tomu dlužno podotknouti, že Karel Naf toto zboží, když již domy postoupeny byly, ještě viděl, na zaplacení své pohledávky naléhal, že mu však obžalovaní ani zaplacení ani zboží na splátku nedali, poněvadž jeho pohledávky dosud nejsou prý splatné. 5. Josef Pech doznává, že pohledávky z obchodu se škrobem, jež na 1700 zl. udává, a z nichž toliko 400 zl. do konkursní podstaty vzato býti mohlo, Abelovi Pechovi postoupil; obchodní dluhy nebyly ani ku placení poukázány ani od původních dlužníků nebo jich nástupce zaplaceny. 6. Konečně potvrzuje Karel Naf a E. Bedřiška, že Josef a Abel Pech k poslednější se vyslovili, že Naf nedostane nic, poněvadž dělal rámus, venkovští věřitelé že také nedostanou ničeho — že Abel Pech řekl, že v takových věcech má prax, v takových případech že se musí opatrně jednati, u soudu že jest vše dobře vypracováno, ona (E. Bedřiška) že u soudu nepořídí ničeho, že všecky cesty jsou zavřené.

Tyto okolnosti poukazují na lstné jednání obžalovaných, — na zneužití neznalosti majetkového stavu obžalovaných se strany věřitelů, a zatajení jmění ku škodě věřitelů, — a nedá se i úmysl žalovaných, věřitelům škodu spůsobiti, zapříti.

Tímto spůsobem prokázány jsou veškeré náležitosti zločinu podvodu v §. 199. tr. z. odst. f. vytknutého. Poněvadž pak škoda věřitelů obnos 300 zl. převyšuje, a podvod tento trestu nejméně pětiletému propadá (§. 203. tr. z.) a tudíž dle odst. 21. článku VI. uvoz. pat. k trest. ř. před porotu patří: tož shledává krajský soud ve skutku, který obžalobě za základ slouží, ve spojení s okolnostmi při hlavním přelíčení na jevo vzešlými, zločin před porotu patřící a uznává dle §. 261. tr. ř., že není příslušným.

V zmateční stížnosti proti rozsudku tomuto podané, opírající se o ustanovení §. 281. odst. 6. tr. ř., provedl obhájce obžalovaných, že ze zásady obžalovací, na níž trestní řád spočívá, jakož i z vládních motivů k řádu trestnímu plyne, že soud na skutek, pro který oprávněný žalobce žaluje, vázán jest, a že toliko o právnickém posouzení skutku tohoto volnost má, že tudíž na

okolnosti při hlavním přelíčení přivedené toliko potud zřetel vzíti může, pokud na právní kvalifikaci činu působí, nikoliv však, pokud momenty nového skutku trestního obsahují, na který žalováno nebylo. Z tohoto stanoviska dlužno vykládati ustanovení §§. 261. a 262. tr. ř. Mimo to poukázal k tomu, že vyšetřování proti obžalovaným pro zločin podvodu zastaveno bylo.

C. k. nejvyšší soudní co kassační dvůr dal po provedeném veřejném líčení stížnosti této místo, rozsudek c. k. krajského soudu v Mladé Boleslavi ze dne 19. srpna 1878 č. 2528. zrušil, a tento trestní případ k novému líčení a rozhodnutí, při němž se soud na obžalobu obmeziti má, odkázal.

Důvody.

Žaloba, která předmětem hlavního líčení byla, vztahovala se toliko na přečin zaviněného úpadku v §. 486. tr. z. vytknutý a skutky v ní obsažené obmezovaly se na to, že Josef a Izak Pech, na jichž jmění dne 5. února 1878 konkurs uvalen byl, když již dluhy jmění jejich převyšovaly, konkurs ihned neohlásili, nýbrž nové dluhy dělali a spláceli. Soudní dvůr prohlásil se pak na základě okolností v rozsudku uvedených dle §. 261. tr. ř. nepříslušným proto, že se trestní skutek následkem okolností při hlavním přelíčení na jevo vzešlých zločinem podvodu býti jeví, který vzhledem k výšce škody před porotní soud přináleží. Proti výroku tomuto směřuje zmateční stížnost, opírající se o odst. 6. §. 281. tr. ř.

Zdali tento zmateční důvod oprávněn jest, dlužno dle znění §. 261. tr. ř. rozhodnouti. Tento paragraf zahrnuje v sobě dva případy: 1. když skutky, na kterýchž se žaloba zakládá, samy o sobě k odůvodnění příslušnosti poroty postačí a 2. když se to ve spojení s okolnostmi, které v hlavním přelíčení na jevo přišly, stane.

V této trestní věci může se jedině o případ druhý jednati.

Avšak i ohledně tohoto případu svědčí doslov §. 261. tr. ř. tomu, že vždy skutek v žalobě vytknutý za základ položen býti musí, že tudíž okolnosti, které jeho právní kvalifikaci mění, k němu co vedlejší momenty přistupují. Jestliže však okolnosti tyto takové skutečnosti jsou, které zcela spůsobilé jsou, základ k samostatné žalobě podati, i kdyžby se nehledělo ke skutkům, které žaloba, o níž se jedná, předvádí: tož nelze okolnosti ty za vedlejší pouze na právní povahu působící momenty považovati, nýbrž ony tvoří samostatný

skutek, a má v takovém případě 2 odstavec §. 263. tr. ř. místo: má se totiž rozsudek vztahovati toliko k činu obžalobou stíhanému a má se žalobníkovi k jeho žádosti samostatné stíhání skutku nově přibylého vyhraditi.

Uváží-li se, že v tomto případě žaloba úzce obmezena jest, že skutečnosti, které nepříslušnost soudu odůvodniti mají, nikoliv teprve při hlavním přelíčení na jevo přišly, nýbrž již před tím za základ vyšetřování proti obžalovaným pro zločin podvodu sloužily, a že toto vyšetřování dle §. 90. tr. ř. zastaveno bylo a že návrh soukromého účastníka Karla Nafa na zavedení vyšetřování od poradní komory zamítnut byl: tož není pochybnosti, že skutečnosti v rozsudku v odpor vzatém uvedené samostatný trestný čin tvoří, na který se nynější žaloba vztahovati nechtěla a nevztahuje.

Muselo tedy odůvodněné stížnosti místa dáno a výrok soudu zrušen býti, při čemž se podotýká, že toto rozhodnutí právům veřejného žalobce v §§. 263. a 352. tr. ř. jemu vyhraženým nijak na újmu býti nemá.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího co kassačního soudu ze dne 9. ledna 1879 k č. 11630.

JUDr. Jan Nebuška.

Bedřich Karel ze Savigny.

Nástin životopisný.

Řeč, kterou měl dr. L. Heyrovský, soukr. docent při universitě Pražské, v slavnostní schůzi spolku „Všehrd“ dne 20. února 1879.

Dne 21. února t. r. slaví svět právnický stoletou ročnici narozenin Bedřicha Karla ze Savigny. Slaví tím památku muže, jenž velikolepou ideu poprvé jasně vysloviv, způsobil ve vědě právnické mocný obrat a dal jí onen směr, kterýmž ona postupujíc ku rozkvětu nejvyššímu dospěla, ctí tím prvního civilistu našeho století, jehož jméno nade všemi oněmi vynikajícími jmény, kterými se naše věda v tomto věku právem honosí, září vznešeně a nepohnutelně jako hvězda na klenbě nebeské. Neb Savigny byl v pravdě muž veliký, jehož mocný duch pln samostatné tvůrčí síly době své dal směr, kterýmž by tato dále se brala, jeden z oněch mužů, kteří jsou střediskem pro tisíce a jichž jméno

samo znamená celou aeru vědeckého pokroku. Jeho velké jasné idey věda právnická, pokud sama potrvá, bude chovati jako skvost nejvzácnější a jich genialnímu původci zachová památku nehynoucí.

By v době oslavy toho vznešeného ducha význam jeho pro vědu naši byl i českým právníkům na mysl uveden, chci pokusiti se o to, zde život a působení Savignyovo ovšem jen co nejstručněji vylíčiti.*)

Bedřich Karel ze Savigny narodil se ve Frankfurtu nad Mohanem dne 21. února 1779. On pocházel ze starého rodu Lotrinského, r. 1630 do Německa přišlého. Otec jeho knížecí Isenburg-Birsteinský tajný vládní rada a muž velmi zámožný, zemřel již r. 1791. Roku následujícího zemřela mu též výborná matka. Osiřev takto ve 13 letech, byl přijat do domu svého poručníka, p. z Neurathu, assessora při říšském komorním soudu ve Wetzlaru, který jej společně se synem svým stejného věku vychovával. Když oba mladíci patnácti let dosáhli, počal je již pan z Neurathu osobně uváděti ve studium právnické, ovšem obvyklým tenkráte nad míru suchopárným spůsobem. Již r. 1795 vstoupil Savigny teprv šestnáctiletý na universitu Marburskou. Zde působil rozhodně na směr jeho studií prof. Filip Bedřich Weis, romanista velmi důkladného vzdělání právnického a filologického, který sám pln neobyčejné horlivosti pro vědu svou též v Savignym roznítil nadšení pro právo římské. Savigny později začasté vděčně zpomínal mocného povzbuzení, kteréhož se jemu od výtečného toho učitele dostalo. Vyjma pololetní pobyt na universitě Gotinkské konal Savigny celá svá studia universitní v Marburku. Zde byl též dne 31. října r. 1800 povýšen za doktora práv. Jeho doktorská dissertace jednající „de concursu delictorum formali“ vyniká nevšední jasností a pronikavostí myšlének, jakož i přesnou řečí latinskou. Ještě v zimním semestru

---

*) Srv. k tomu biografické zprávy, které o Savignym podávají slavní jeho žáci, zejmena: Arndts, Rede zur Feier des Andenkens an Friedrich Karl von Savigny gehalten am 31. Oktober 1861 S. A. aus der Wiener Zeitung (1861); Ihering, Friedrich Karl von Savigny, Jahrb. f. Dogm. V. S. 354. fg. (1861); Rudorff, Friedrich Karl von Savigny, Erinnerung an sein Wesen und Wirken, Zeitschr. f. Rechts-Gesch. II. S. 1—69. (1863); Bethmann-Hollweg, Erinnerung an Friedr. Karl von Savigny als Rechtslehrer, Staatsmann und Christ.

téhož roku vystoupil jedenadvacetiletý Savigny jako soukromý docent v Marburku na stolici učitelskou. Nejprvé vykládal právo trestní, ale již v následujícím semestru obrátil se — a to na vždy — k právu římskému. Hned první jeho vystoupení mělo nad míru skvělý úspěch. Jasný a živý, zároveň vždy klidný výklad mladého docenta působil mocně na posluchače a zjednal tomuto hned na počátku slávu výtečného učitele skoro neslýchanou v tak mladém věku. K ní se připojila v krátké době ještě vyšší sláva na poli literárním. Třetího května r. 1803 totiž dokončil čtyryadvacetiletý Savigny proslulý spis svůj, „das Recht des Besitzes" vypracovav jej po předběžných pracích pěti měsíců v krátké době šesti nedělí.*) Dílem tím, které sedmého vydání došlo a často též do cizích řečí překládáno bylo, stal se původce jeho jedným rázem v celém vzdělaném světě právnickém proslaveným. Ve spisu tom postavil Savigny na místo zmatené směsi pravidel římského, církevního a německého práva opětně přesné klassické právo římské. On opět se pohřížil v nevyčerpatelné a věčně živé spisy římských právníků a jak hluboko byl vnikl v ducha klassického starověku, to jeví důkladný a bystrý výklad pramenů, který se nám stal nepředstíženým vzorem exegese. Proti posavadní abstraktní, formalistické klassifikaci Savigny při ústavu držení poprvé skvěle osvědčil, že každý právní poměr a ústav má organickou povahu, že veškeré jeho části vnitřně souvisí. Tuto vnitřní souvislost z pramenů římských dovodiv a založiv na ní system svůj, ukázal jako pravý tvůrčí genius skutkem samým, že pouze genetickou methodou dospíváme k pravému poznání a pochopení práva. Konečně vynikal spis o držení proti tehdejší kleslosti vědecké mluvy i tím,

---

*) O vzniku tohoto spisu sděluje Savigny v předmluvě ku 4. vydání následující: „Im Sommer 1801 hielt ich in Marburg eine besondere Vorlesung über die 10 letzten Bücher der Pandekten; indem ich diese Vorlesung unmittelbar aus den Quellen ausarbeitete, zog am meisten der Besitz meine Aufmerksamkeit auf sich, indem es mir schien, als könnten gerade hier die herrschenden Begriffe und Meinungen aus den Quellen sehr berichtigt werden. Mein Lehrer Weis, dem ich meine Ansichten mittheilte, ermunterte mich durch seinen Beifall, und forderte mich zur Ausarbeitung einer eigenen Schrift über diesen durch seine Schwierigkeit und seine praktische Wichtigkeit gleich anziehenden Gegenstand auf."

že psán byl slohem ušlechtilým, mistrným a jazykem svou přesností přímo klassickým. Touto výtečnou, veskrz původní monografií obrátil ovšem mladý učenec všecky zraky na sebe. To mělo v zápětí, že Savigny, který krátce před tím se byl stal v Marburku mimořádným professorem, byl, jakmile spis jeho vyšel, povolán za řádného professora na universitu Heidelberskou a v krátké době po tom na universitu Greifwaldskou. — Savigny však obojího čestného povolání zamítl a opustil na několik let stolici učitelskou nadobro. Léta tato věnoval prozkoumání knihoven německých, zejmena však bohaté bibliotheky Pařížské, sbíraje hojný materiál pro dějepis římského práva ve středověku. Teprv r. 1808 přijal povolání za řádného professora římského práva na bavorskou universitu v Lanďshutu. Nad míru blahodárné bylo zdejší působení jeho na mládež studující, která nadšenou lásku a úctu chovala ku svému vznešenému učiteli.

Ale již v květnu r. 1810 opustil Savigny Landshutskou universitu. Roku toho byla totiž založena universita Berlínská. Za prvního jejího professora římského práva byl k návrhu W. Humboldta, který ve zprávě dané králi pruskému jmenoval Savignyho jedním z nejslavnějších tehdy žijících právníků německých, jemuž prý mimo Hugona v Gotinkách žádný není roven, povolán Savigny. Učenec náš povolání to přijal a odebral se bez prodlení do Berlína. Vždyť vysoké školy Berlínské měly hned při založení svém míti za učitele nejslavnější tehdy učence německé. A v skutku měly vzájemný styk a z toho vzešlé vzájemné povzbuzení mužů tak vznešených neobyčejné zvelebení věd za následek. Z mužů těchto byl zejmena slovutný Niebuhr, geniální zakladatel nové æry dějepisu římského, který svými mistrnými výzkumy rozhodně působil na historický směr Savignyho tak neobyčejným smyslem pro dějepis nadaného.* V té znamenité době dospěla vědecká činnost Savignyova i na poli literárním i na stolici učitelské k nejvyššímu rozkvětu. Tenkráte byl přede vším sepsán slavný a v pravdě klassický spis: „Vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft“, který, ač neobsáhlý, pro vědu právnickou se stal tak důležitým.

Když totiž r. 1814 se bylo Německo osvobodilo z poroby Napoleonské, učinil na slovo vzatý právník Thibaut návrh,*) aby

*) Ve spisu: „Ueber die Nothwendigkeit eines allgemeinen bürgerlichen Rechts für Deutschland. 1814.“

pro celé Německo byl sdělán společný občanský zákonník. Proti tomu s důrazem se vyslovil Savigny ve svrchu uvedeném spisku a vyložil důkladně a světle, že jeho doba není spůsobilá ku podniku takovému, měl-li tento v pravdě býti blahodárným. Není to však důmyslné rozhodnutí této časové otázky, již o sobě veledůležité, na čem se zakládá ona trvalá cena a vysoká důležitost spisu Savignyova, nýbrž význam spisu toho pro vědu právnickou leží v tom, že Savigny hnut vřelým citem vlasteneckým, aby zachránil otčinu od neprospěšného jednání, složil v něm své velké jasné myšlénky o povaze práva a vzniku jeho.

Dle Savignyho není právo zjevem odloučeným, nýbrž toliko částí celého života jednotlivého národa, která s ostatními stránkami činnosti národní, jmenovitě s mluvou, mravem, uměním a náboženstvím přirozeně a nutně úzce jest sloučena. Jako dále život národní vůbec časem se mění a vyvíjí, tak i jeho podstatná část, právo, změně a vývoji podlehá. Jako pro mluvu, tak i pro právo není okamžiku absolutního klidu, nýbrž toto jest témuž hnutí a stálému rozvoji podrobeno, jako každý jiný směr národa. A tento vývoj neděje se libovolně dle volného a svobodného uvážení zákonodárcova, nýbrž na základě vnitřní povahy a dějin národa. Právo bývá tvořeno vnitřními silami, duchem národním, nikoli libovůlí zákonodárcovou. Ovšem jen v mladém věku národa vzniká právo obyčejem, který na společném přesvědčení celého národa se zakládá. Když však vzdělanost vstoupá a jednotlivé činnosti národa se od sebe vždy více oddělují, právo nežije a nevyvíjí se více ve vědomí celého národa, nýbrž ve zvláštním stavu, ve stavu právníků, kteří v této činnosti se jeví zástupci národa. Konečně dovede na rozvoj práva působiti mocně též zákonodárství, ba v jistých dobách bere tvoření práva dokonce výhradně na se. Avšak i zákonodárce nestanoví právních pravidel libovolně a svobodně, netvoří svět zcela nový podle svého nejlepšího uvážení; též on nemůže jinak jednati, nežli v nerozlučném spojení s celou minulostí a s přesvědčením národním. Nebo i zákonodárce nestojí mimo svůj národ, mimo svou dobu, nýbrž spíše v jejich středu, tak že jejich ducha, smýšlení a potřeby v sobě soustřeďuje a že v něm vidíme pravého zástupce ducha národního a ducha času. Jelikož právo historicky se vyvinulo, tedy výsledkem jest minulosti, jest k jeho pravému poznání a porozumění historické studium nezbytné. Bez přesné

historické methody vědy právnické nepochopí nikdo úplně práva platného.

Prvním, který tento historický názor vyslovil, Savigny ovšem nebyl. Již před ním byl k němu jmenovitě Hugo v Gotinkách ukázal a ve svém dějepisu římského práva první základ položil. Ale teprv Savigny tento dějepisný náhled v celém dosahu pochopil a ve svrchu uvedeném spisu s plnou jasností rozvinul a hluboce odůvodnil a tím teprv ku všeobecnému uznání přivedl.

S náhledem tím vystoupil Savigny proti obvyklému posud pojímání práva. Posavade totiž bylo právo positivní pokládáno vůbec za věc nahodilou, libovolnou, pouhým důmyslem zákonodárcovým zevně uloženou; mělo se za to, že veškeré právo vzniká z předpisů nejvyšší moci státní, která jsouc zcela neodvislá od minulosti, je tvoří pouze dle volného uvážení potřeb své doby za tím neb oným účelem, který si právě zvolila. Nauka Savignyova, že právo jest výtvorem celého života národního, čelila však hlavně též proti zastancům tak zv. přirozeného práva čili práva rozumového. Tito snažili se, nehledíce k životu určitého národa a ku zvláštní povaze práva v jednotlivé zemi, výhradně z přirozenosti a rozumu člověka vyvoditi právo abstraktní a ideální, platné pro celé člověčenstvo. A jako pravá přirozenost lidská se jim jevila býti nejen v celém člověčenstvu jednostejná, nýbrž i věčně nezměnitelná, tak i u práva přirozeného neznali žádné změny, neznali dějepisného vývoje a pokroku. Takovému náhledu bylo arci rozhodně na odpor učení Savignyovo, že ne v abstraktní přirozenosti člověka, nýbrž v tom kterém jednotlivém národu má právo svůj původ a jako celý život národní, tak i právo časem se mění a vyvíjí.

Aby tomuto názoru a jmenovitě historické methodě ve vědě právnické zjednal všeobecného uznání, založil Savigny spojiv se s učenci stejného smýšlení, s Eichhornem a Goeschenem, r. 1815 časopis „Zeitschrift für geschichtliche Rechtswissenschaft". V předmluvě, ve které své svrchu uvedené náhledy o vzniku práva a methodě vědy právnické znova a ještě přesněji než před tím formuloval, nazval sebe a stoupence své „historickou školou právnickou". Za její hlavu byl všeobecně uznán Savigny sám. Nastal dlouhý a urputný spor historické školy se školou nehistorickou, rozepře, která jelikož byla vedena se zápalem, nezůstala zúplna prosta osobní náruživosti a předpojaté jednostrannosti. Savigny sám své protivníky pádnými dů-

vody a důrazně potíral a hlavně přispěl k tomu, že v tomto literárním zápasu úplné vítězství obdržela škola historická.

(Dokončení příště.)

Valná schůze advokátní komory království Českého.

Advokátní komora království Českého odbývala dne 21. února 1879 v místnostech komory řádnou valnou schůzi svou.

Členů se dostavilo 35.

Předseda pan dr. ryt. Wiener přednesl tuto jednatelskou zprávu:

„Roku 1878 bylo advokátní komoře české odevzdáno 3100 podání naproti 3070 kusům roku předešlého. Vyřízeno bylo 2378 podání v 37 sezeních výboru a ostatních 722 kusů způsobem běžným.

Po náležité poradě o otázce, týkající se reformy advokacie, povzbuzené na sjezdu advokátů, rozhodnul se výbor na zachování principu volné advokacie, kdežto valné hromady dne 22. února, 24. května a 1. června 1878 uznaly opačný princip za základ rokování svého.

V příčině stížnosti několika advokátů na venkově, že c. k. notáři zastupují strany v sporných záležitostech, bylo c. k. vrchnímu soudu zemskému předloženo náležité oznámení o věci té, kteréž však výsledku nemělo.

Taktéž obrátil se výbor k c. k. místodržitelství k vůli obmezení povolování jednatelství a dohledu na přechmaty soukromých jednatelů, načež vydán výměr toho smyslu: že při udělování povolení k jednatelstvím přesně zachovávají se platná nařízení ministeriální a že podřízeným úřadům zároveň se přikazuje, aby přísně dohlíželi k tomu, by dotyčných koncesí nebylo užíváno než v mezích vykázaných a by pro případ činili oznámení, kdyby ten který jednatel překročil meze působnosti své. Výbor učinil dále opětně několik oznámení pro pokoutnictví, což mělo potrestání několika pokoutníků za následek.

Výboru podány dvě stížnosti proti c. k. notářům a byly kompetentní komoře notářské postoupeny.

Počet do seznamu advokátů v Čechách zanešených advokátů byl koncem roku 1877 následující:

v Praze		146
na venkově		304
Celkem . . .		450
Roku 1878 bylo na novo zaneseno		35
a sice pro Prahu	11	
mimo Prahu	24	
Úhrnem . . .		485.

Dále povoleno dvojí zanešení pro Prahu, které teprv 1. lednem 1879 předsevzato býti mělo.

Z obvodu komory odešli 3 advokáti na venek, dále přibylo přesídlením z venkova přímo do obvodu 7 advokátů, a bylo ještě trojí přesídlení ohlášeno, z nichž jedno z Prahy na venek a jedno z města na venkově do jiné korunní země.

Následkem úmrtí vymazáni ze seznamu advokátů: pp. dr. Benda, dr. Konrad, dr. z Bělských, dr. Bondy, dr. z Taschků a dr. ze Sternecků v Praze; — dr. Hegner, advokát Bartuněk, dr. Pelz, adv. Brdlík, dr. z Hernrittů na venkově. Celkem 11.

Zvláště těžkou ránou byla ztráta obou, pro své vynikající působení v komoře a pro jich další zásluhy vyznamenaných v nejširších kruzích velevážených členů našich dra. z Bělských a dra. ze Sternecků.

Prosím, aby památka zesnulých poctěna byla povstáním.

Jeden z advokátů vzdal se advokacie, jiný byl ze seznamu vyškrtnut.

U porovnání vykázaného počtu úhrnu	485
s počtem těch, kterých ubylo	13
jeví se koncem roku 1878 stav	472
advokátů. Naproti	450
advokátům lonského roku přibylo tedy	22
kdežto r. 1877 přibylo celkem	30

advokátů.

Z těchto 472 advokátů nalezá se v sídle kolegialního soudu	249
a v sídlech okresních soudů	223

Připadá dále na obvod zemského soudu v Praze	175
krajského soudu v Budějovicích .	17
„ „ v Boleslavi Mladé	14
„ „ v Chebu . . .	24
„ „ v Chrudimi . .	25
„ „ v Hoře Kutné .	22
„ „ v Jičíně . . .	23
„ „ v Hradci Králové	21
Sneseno . . .	321

		Přeneseno . . .	321
krajského soudu	v Lípě České	.	18
„ „	v Litoměřicích	.	36
„ „	v Liberci . . .		15
„ „	v Mostě . . .		30
„ „	v Plzni		26
„ „	v Písku . . .		12
„ „	v Táboře . . .		14
		Úhrnem . .	472

Koncem roku 1877 zůstalo nevyřízených stížností proti advokátům a kandidátům advokacie 13
Roku 1878 bylo výboru na novo podáno 120
tak že mu jich bylo vyříditi 133

Z těchto bylo po vyjádření se těch, jichž se to týkalo, jakožto neopodstatněných, ano často přímo svévolných odmítnuto 68
od žadatelů zpět vzaty 2
vyřízeno tím, že stěžovateli advokátem bylo vyhověno . 10
politování vyloveno v . . . . 5 případech
na právní cestu odkázáno 15
zakročiti proti advokátu co obhájci bylo odmítnuto v 1 případě
vráceno jakožto nehodících se k úřadnímu projednání bylo 6
stížností; disciplinární radě bylo postoupeno případů . 18
nevyřízených zůstalo 8
viz hořejších . . 133

Proti vyřízení odmítnutím zanešeno bylo 15 rozkladů, po případě rekursů. Ve dvou případech bylo rekursu dáno místa, jelikož vyšší instance naproti náhledu výboru adv. komory považovala neznalost české řeči za důvod pro sproštění od zastupování ex offo, dále že jistého kandidáta advokacie bez průkazu o třetí theoretické státní zkoušce na základě dispense ministeria kultu k advokátní praxi připustila.

Počet advokátních kandidátů, zanešených do seznamu kandidátů advokacie, obnášel 282
roku 1878 bylo na novo zanešeno 65
dohromady . . . 347
mezi těmi byli 3 soudní úřadníci ve výslužbě.

Z kandidátů odpadlo r. 1878 58
obnáší tudíž celý stav . . . 289
a u porovnání s oním roku lonského 282
přibylo tudíž . . . 7
kandidátů.

Z těchto 289 kandidátů advokacie jest zaměstnáno v Praze 139 a na venkově 150.

Jedna žádost o zanešení do listiny kandidátů odmítnuta, jelikož průkaz o spůsobu, kterak žadatel opustil státní službu, předložen nebyl. Žádost tato obnovena nebyla.

Roku 1878 bylo podáno 678 žádostí o ex offo zástupce v civilních záležitostech právních, z nichž 340 povoleno a 338 odmítnuto.

Roku 1869 obnášel počet žádostí za ex offo zástupce 1800, kterýžto počet žádostí během času skoro na dvě třetiny sklesl a to jedině následkem přísného plnění §. 16. adv. řádu.

Obhájců z povinnosti (ex offo) zřízeno, a sice výhradně pro trestní případy u c. k. zemského co trestního soudu v Praze projednávaných 282

pro zastupování v záležitostech civilních 340

tudíž dohromady . . . 622

bezplatných obhajování povoleno.

Žádostí za zproštění obhajování ex offo bylo podáno 86, z těch vyhověno 63 a zavrženo 23.

Proti odepření zřízení zástupců ex offo zadáno 12 rekursů, které vesměs zamítnuty byly.

Na základě §. 10. odd. 3. adv. řádu byli ve 4 případech zřízeni zástupci úplatní.

Výboru předloženy 3 poptávky magistrátu, týkající se vyměření daně výdělkové. Poptávky ty byly také zodpovídány.

Co týče se příspěvkův pro adv. komoru, byly tyto od několika členů na venkově exekucí vymahány a osvědčilo se i letos vybírání těchto příspěvků na dobírku.

Konečně budiž podotknuto, že knihovna advokátní komory došla vzácného obohacení darem pp. prof. dra. Frant. X. Schneidera, který veškerá svá díla o rak. horním právu, a dra. Pavlíčka, který své dílo „Žaloby z obohacení“ komoře byli věnovali, za kteréžto dary oběma pánům díky výborem písemně vzdány byly.

Účet pokladny adv. komory byl dne 23. ledna t. r. od pp. revisorů proskoumán a za správný uznán.

Disciplinární rada měla r. 1878 celkem 30 zasedání a 28 ústních projednání. Číslo podací dostoupilo na 315 kusů.

U disciplinární rady bylo na počátku r. 1878 ze starší doby 33 vyšetřování. Podáno bylo r. 1878 47

oznámení, tak že bylo disciplinární radě o 80

případech rozhodovati.

Že není příčiny k disciplinárnímu projednání,

vysloveno	v 21	případech
za nevinna byl obviněný prohlášen	„ 11	„
důtka udělena	„ 6	„
pokuty na penězích stanoveny	„ 9	„
škrtnutí z listiny advokátů usouzeno	„ 1	případě
reponovány byly		
a) za příčinou úmrtí obviněného . . . 2 kusy		
b) za příčinou odevzdání spisů soudu . 1 kus		
c) za příčinou vystoupení obviněného z praxe advokátní . . . . . . 1 „		
d) jedno oznámení, že advokát žalobu pro uražení na cti neprosadil . . 1 „	5	případů
výboru byly vráceny	3	případy
od téhož byl zpět vzat	1	případ
na dřívější výměr odkázán	1	„
dohromady	58	proti 80,
tak že vybývá ještě	22	

neukončených vyšetřování, z nichž však 6 teprv na konec roku 1878 podáno bylo, kdežto další k projednání nyní ukončeny jsou.

Proti usnešení disciplinární rady, že není příčiny k řízení disciplinárnímu, nebyla ze strany těch, kteří oznámení činili, žádná stížnost podáná, toliko návladnictví komory podalo v jednom případě stížnost, jíž však místo dáno nebylo.

Proti nálezům disciplinární rady bylo podáno komorním návladnictvím 2 a se strany odsouzených 5 odvolání.

Ohledně jednoho z těchto odvolání komorního návladnictví, které se zároveň s odvoláním odsouzeného advokáta předložilo, bylo disciplinární radě nařízeno, aby akta postoupila kompetentnímu trestnímu soudu k nahlednutí.

Druhé odvolání komorního návladnictví proti nálezu osvobozujícímu mělo za následek odsouzení dotyčného advokáta, udělena mu totiž písemná důtka.

Budiž zde podotknuto, že po celou dobu platnosti disciplinárního statutu, c. k. vrchní státní návladnictví proti nálezům pražské disciplinární rady ani v jediném případě odvolání neohlásilo.

Z ostatních odvolání, vesměs odsouzenými advokáty zanešených, nejsou 2 doposud c. k. nejv. soudem vyřízeny, poslední 2 pak zamítnuty.

Nálezům odsuzovacím byly tyto zásady základ položeny: Že kandidát advokacie ve spisu sporném jím sepsaném zástupci druhé

strany vyčítal, že jistý spis posledn ějším co zástupcem strany podepsaný jím sepsán není; — že advokát, aby právo své strany uhájil, nastoupil cestu, pro druhou stranu nad míru nákladnou a tím ji předmět jejího požadavku u strany jím zastupované, odejmul; — že kandidát advokacie následkem opojení v jistém hostinci pohoršlivě byl mluvil a tím do trestního vyšetřování vzat byl; — že kandidát advokacie v protokolech projednacích celý spor převedl na pole politické a bezuzdnými narážkami dodal procesu tomu směr stavu nedůstojný, — že advokát převzal od nádennice požadavek cestou postupu proti značné srážce, bylo uznáno za provinění proti cti a vážnost stavu.

Co porušení povinností povolání považováno:

1. že se advokát nevyjádřil k nařízením jemu výborem komory daným;
2. že zastupoval obě sporné strany v příčině jednoho a tohotéž požadavku;
3. že sprostředkoval smlouvy na oko mezi člověkem patrně na duchu obmezeným a jeho matkou, a sice spůsobem protizákonným;
4. že uzavřel smlouvy na oko pro vlastního klienta na jmeno právního zástupce a pokusil se o to, této smlouvě na oko zjednati právní platnost;
5. že částečně spotřeboval výtěžku, docíleného jmenem strany zastupované z dobrovolné dražby pozemnosti, k účelům jiným než k depuraci zbývající ještě majetnosti, že předložil žádosti za dražbu, aniž by žadatel byl obsah podmínek znal a že zadal žádosti za povolení exekuce proti vlastnímu klientu v záležitosti s dražbou výše zmíněnou, souvisící;
6. že zadal žádost za exekuci pro stranu ku přání osoby třetí, aniž by se byl přesvědčil, byla-li tato třetí osoba k tomu zmocněna.

Za přestupky porušením povinností povolání a zároveň porušením cti a vážnosti stavu považováno:

1. že advokát co substitut druhého tomuto svému zmocniteli opomenul oznámiti přijetí vybraných peněz, a že peníze ty v pravý čas neodvedl;
2. že advokát své straně radil, by knihovní pohledávku na oko postoupila, ačkoliv mu známo bylo, že tato jeho strana v rozepři o zaplacení oné pohledávky následkem složené přísahy, rozsudkem připuštěné, propadla; konečně
3. že advokát, jemuž známo bylo, že jistá firma platům svým dostáti nemůže, přiměl věřitele této firmy k tomu, aby jistou část zboží, před delší dobou firmě té prodaného, nazpět vzal."

K této správě nebylo ničehož připomenuto.

Zpráva pokladny vykazuje pro r. 1878 příjem 8700 zl. $54^1/_2$ kr.
naproti vydání . . . . 6375 „ $95^1/_2$ „
tak že zbylo v pokladně . . . 2324 zl. 95 kr.

Účet ten byl revisory za správný shledán.

Pro rok 1879 bude as zapotřebí . . . . . 5600 zl. — kr.
i bude zde na uhražení . . . . 8000 „ 95 „
tak že zbyde as na konci roku 1879 hotovost . . 2400 zl. 95 kr.

Následkem toho navrhuje se uděliti výboru pro rok 1878 absolutorium, schváliti præliminář pro rok 1879 i stanoviti příspěvek ku komoře opět na 12 zl., poněvadž zvýšená agenda rady disciplinární toho vyžaduje, by zřízena byla síla pomocná.

Návrhy ty byly bez debaty schváleny.

Volby zároveň vykonané měly tento výsledek: Do disciplinární rady byli zvoleni pp. doktoři: Klein, Lederer, Sametz, Volkelt, ryt. Wiener; za přehlížitele účtů pp. doktoři: ryt. Helminger ml., Pražák, Sachs; za zkušební komisary pp. doktoři: z Aullů, Bendiener, Beneš, Černý, Fr. Hrdlička, Jedlička, ryt. Klaudy, Klein, Koreff, Kučera, Lichtenstern Mor., Linha, Novotný, Pavlíček, Raudnitz, ryt. Rilke, Tragy, Werunský, Wien, ryt. Wiener.

Po prohlášeném výsledku voleb byla schůze skončena.

Literární zprávy.

Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht. Eine strafprozessuale Abhandlung von Dr. Karl Janke, Privatdocent an der k. k. Universität in Prag. Erlangen, 1878.

Pan spisovatel obral sobě za úkol, zkoumati hodnotu oněch zřízení processuálních, jichžto účelem jest býti doplňkem, pokud se týče korrektivem postavení, kteréž na základě zásady obžalovací zaujímá v řádu trestním zastupitelstvo státní, totiž soukromé a obecné (populární) obžaloby podpůrné. Prvější, jak známo, dostalo se místa v rak. řádu trestním z r. 1873, druhá — poskytující právo podpůrné obžaloby „cuivis ex populo“ — byla předmětem bedlivějších úvah za příčinou jednání o nový řád trestní německý.

Vycházeje ze stanoviska, že trest sloužiti má prospěchům obecným, a háje t. zv. principu oportunity v nejširším smyslu, dochází p. spisovatel k úsudku, že podpůrná obžaloba ani v té ani v oné podobě se základnou myšlénkou trestu srovnati se nedá a že tudíž nezbývá než

sístati při státním, třebas s mnohými vadami spojeném monopolu žalobním.

Přes to, že s myšlénkou trestu, jak p. spisovatel jí rozumí, a důslednostmi z ní dovozovanými, zejmena pak s příliš širokým smyslem, jakýž podkládá principu oportunity, souhlasiti nemůžeme, neváháme přece vyznati, že výsledek dedukcí jeho mnohem jest správnější a s principem obžalovacím mnohem lépe se shoduje, nežli názor oněch obhájců principu oportunity, kteří státnímu zástupci přikazují hájení interesů obecných, žalobci podpůrnému pak hájení interesů soukromých. Máť zajisté úplně pravdu p. spisovatel, že řízení trestní může vedeno býti toliko k vůli interesům veřejným; neměl však zneuznati, že myšlénka obžaloby podpůrné právě v tom spočívá, že i žalobce soukromý, podnikaje obžalobu veřejnou, činí tak, třebas ovšem z motivů individuelných přece v prospěchu obecném, a že mu možnost, řízení trestní proti prospěchům oněm provésti, právem abolíčním a právem milosti, vyhraženým zeměpánu, jest zamezena.

Mimo onen ze zmíněné myšlénky základné vyvozovaný důvod obsahuje spis p. Jankův ještě celou řadu důvodů jiných, zvláště proti obecné obžalobě podpůrné namířených a bedlivého uvážení hodných, jichžto podrobnějším rozebíráním bychom ovšem meze pouhé „literární zprávě“ vykázané daleko překročili.

Ku konci nemůžeme opomenouti vzácnou ve spisech vědeckých živost slohu a smělou obraznost i názornost výrazu tuto zvláště vytknouti.

—*ch*.

Denník.

Na oslavu 100letých narozenin K. B. ze Savigny uspořádal spolek českých právníků „Všehrd“ dne 20. února 1879 o 7. hodině večerní v místnostech „Právnické Jednoty“ schůzi slavnostní, kteréž se súčastnili čestní členové spolku pan c. k. rada vrchního soudu M. Havelka, prof. dr. Randa a rak. ministr ve výsl. Josef Jireček, pak prof. dr. Ullmann v zastoupení pana děkana fakulty právnické, mnoho členů „Právnické Jednoty“, téměř všickni čeští professoři a docenti právnické fakulty university Pražské a mnoho členů spolku. Schůzi zahájil starosta spolku p. B. Rieger svěží řečí, ve kteréž líčil povahu slavnosti a vítal hosty přítomné. Po té následovala přednáška p. univ. docenta dra. Heyrovského „o životě a působení B. K. ze Savigny“. Přednášku tu přinášíme v plném znění na místě jiném. Zde pouze dokládáme, že přednáška ta setkala se

s všeobecnou pozorností a pochvalou četně shromážděných. — Dne 21. února 1879 měl za touže příležitostí o 11. hodině dopolední dočasný děkan fakulty právnické p. prof. dr. Czyhlarz řeč slavnostní ve velké síni koleje Karlovy, kteréž naslouchal místodržitel svob. pán z Weber-ů, rektor university p, prof. dr. Streng, mnoho honorac a četné obecenstvo. Téhož dne večer arranžoval konečně ještě spolek „deutscher akademischer Juristenverein" na počest Savignymu slavnostní kommers.

Spolek Pražských advokátů odbýval dne 20. února 1879 valnou schůzi svou za hojného účastenství členů. Když vykonány byly volby do výboru a sestavena byla kandidátní listina pro volby funkcionářů advokátní komory, bylo jednáno o návrhu výboru v příčině pokoutnictví i usnešeno se na resoluci následující: 1. Jest čestnou povinností každého člena spolku, aby v případě, kde by odpůrce klienta jeho měl se dáti zastupovati osobou k zastupování před soudem neoprávněnou, připuštění takového neoprávněného zástupce se opřel a o případě tom, jakož i o výsledku protestu svého zprávu podal spolku, kterýž v této věci dále zakročiti má. 2. Jest čestnou povinností každého člena spolku, aby každý případ pokoutnictví, o kterém se dozví, ihned spolku ohlásil, kterýž pak potřebných opatření učiniti má. Po té bylo ještě jednáno o návrhu v příčině zavedení zákona proti lichvě, i přijat taktéž po delší debatě návrh výboru, směřující k tomu, by požádán byl výbor advokátní komory, aby náležitou cestou o to žádal, by vydán byl zákon pro království České, kterýmžto by se zlým následkům vzmahající se lichvy předešlo.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 12. až do 25. února 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Vilém Bohuslav v Liberci; pan dr. Ant. Zeman v Semilech; pan dr. Ondřej Horner v Lokti. 2) Přesídlení oznámili: p. dr. Em. Podubecký z Prahy do Postoloprt; p. dr. Krištof Fleischer z České Zvikavi do Oustí n. L.

B. V seznamu kandidátů. 1) Nastoupili: Pan Matěj Rubricius, c. k. radní sekretář na odp., u p. dra. Johna v Teplicích; pan Ludvík Renger u p. dra. Rengra v Děčíně; pan dr. František Chytil u p. dra. Frant. Vavřínka v Jičíně. 2) Přestoupili: Pan dr. Ferd. Kumpf, od p. dra. V. Žemličky v Žatci, k p. dru. Mayerovi v Liberci; pan dr. Jos. Kareš, od p. dra. Ehrendorfra v Budějovicích, k p. dru. Daškovi v Praze; pan dr. K. Winternitz, od p. dra. Bendienera v Praze, k p. dru. Schellerovi v Praze. 3) Vystoupil: Pan dr. Josef Balík od p. dra. rytíře Plačka v Praze.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Poněvadž pak území svobodného královského města považováno bylo za půdu, jež přímo králi a úřadům zemským jest podřízena, proto i vykonávání soudní moci v obvodu takového města bylo výhradné právo královské, jež mohlo někomu jinému přináležeti pouze potud, pokud panovník nějakým formálným skutkem je jakožto právo veřejné moci byl na něho přenesl.[9] A i pak mohlo vykonáváno býti pouze jmenem a na místě krále, takže kdykoliv by byl panovník osobně do některého města přišel a soudu předsedal anebo náměstka některého byl vyslal, musil ten, jemuž pravidelné konání spravedlnosti svěřeno bylo, ustoupiti a řízení soudu panovníku neb jeho zástupci přenechati.[10]

---

[9] „Et sunt principales personæ urburarii, jurati, judices et magistri montium, habentes a Nostra Regia Majestate potestatem reos judicandi“ praví se v horním právu kr. Václava II. (Jireček, Cod. I. str. 268.) — Václav II. ustanovuje rychtáře, nařizuje Litoměřickým „quatenus eidem tanquam judici vestro et a Nostra Majestate statuto in omnibus hiis, quæ ad judicatus pertinere noscuntur officium, obedire debeatis“ (Emler, Reg. č. 2425.).

[10] Srv. Tomaschek, Deutsches Rt. in Oest. str. 24. Příklad takového soudu královského z r. 1310 viz v Palackého Děj. n. Česk. II. 1. str. 400. — O Karlu IV. na př. činí Beneš z Weitmile zprávu k r. 1356, že soudům osobně předsedal. (Scriptores rer. boh. II. str. 367.) — Srv. též Saské zrcadlo kn. I. 58. §. 2. a

Přenášení a udělování právomocnosti soudní dělo se obyčejně při samém zakládání některého města a sice listinami rychtáři neb novému městu udělenými, jimiž se meze obapolných práv blíže označovaly. Při tomto upravování soudnictví městského panovníci čeští užívajíce zakládání měst vůbec k rozmnožení důchodův svých spravovali se též nejvíce ohledy fiskálními. Kdežto řádnou zárukou spravedlivého vykonávání soudní moci mohlo jediné býti svobodné obsazování míst rychtářských, ponechal sobě panovník pouze v některých královských městech propůjčování práv rychtářských na kratší dobu, na rok neb více let.[11] Ve většině měst

---

kn. III. 26. §. 1. „Die koning is gemene richtere over al", 33. §§. 1.—5., 52. §. 2. a zvláště 60. §. 2. „In svelbe stat des rikes de koning kumt — dar is ime ledich dat gerichte, dat he wol richten mut alle die klage, die vor gerichte nicht begunt, noch nicht gelent ne sin". (Homeyer, Sachsenspiegel str. 84., 199., 205., 226. a 234.) — Ustanovení ta přešla do Švábského zrcadla čl. 119., 133. a 134. (Lassberg, Schwabenspiegel str. 60. a 64.) a do práv městských, jež s použitím těchto dvou knih právních v severním i jižním Německu povstala a napotom i v Čechách se rozšířila; na př. do Wikpildy Magdeburské čl. VIII. §. 1. (Zobbel, Magdeburgisch Weichbildt str. XIX.) atd.

[11] Tak rychtářství Starého Města Pr. propůjčováno bylo v druhé polovici 13. století na rok některému zámožnějšímu měšťanu Pražskému za 180 hřiven stříbra (Emler, Reg. č. 2418. a 2419.). — V starém privilegium Němcův Pražských z r. asi 1178 dává se sice v čl. 3. měšťanům právo, aby měli vlastního rychtáře a snad jej sobě podobně jako faráře volili; avšak slova „et judicem similiter" zdají se býti později, snad v době kr. Jana, připsána, nejsouce v souvislosti s ostatní větou (Jireček, Codex I. str. 29.) a mohou též tak rozuměti se, že pouze k slovu „concedo", nikoliv k slovům „libenter eligerint" se vztahují. — Jiného mínění je Tomek, Děj. Prahy I. str. 258. a II. str. 281. — Dále Václav II. propůjčil na rok rychtářství m. Klatov za 50 hřiven, na rok rychtářství m. Kolína za plat neznámý a na čtyry leta rychtu m. Hradce n. L. za 100 hřiven stř., 10 hřiven zlata a čtyry obleky, jež v Gentu měly býti koupeny (Emler, Reg. č. 2426., 2429., 2430. a 2431.). — Též v Jihlavě v 13. století rychta na čas bývala pronajímána, jakž se souditi dá ze slov tamějšího práva z r. asi 1300, kdež se praví v čl. LX. §. 1.: „Item volumus, ut quicumque judiciaria frui desiderat dignitate in civitate Iglaviensi, quod sit civis civitatis, habens hereditatem et hoc ideo, ut profectum civitatis eo melius prosequatur, et propter unum annum vel duos non conrodat cives et pauperes civitatis." (Jireček, Codex I. str. 112.)

dostaly se rychty se zbožím k nim nadaným do rukou bohatých měšťanův, kteří je pro sebe a dědice své byli zakoupili a napotom dědičně drželi, odvádějíce z nich ujednané roční platy a dávky do komory královské.[12] Teprvé když neměli mužských dědicův, kteří by byli sami neb zástupcem svým soudu městskému předsedali, spadla rychta na krále, jako odúmrť a mohla znovu pronajata neb prodána býti. Příležitosti takové používala později některá města, aby právo rychetní sama ukoupila a na sebe převedla; avšak pro třinácté století nemáme spolehlivých dokladův, žeby v některém král. městě v Čechách rychtářství bylo se již dostalo do rukou obce.[13] V době té byly tedy rychty městské panovníkem pouze propůjčovány a pronajímány buď na čas neb dědičně. V obou případech musil rychtář, jenž měl nově v úřad dosazen býti, vymoci sobě potvrzení od krále a složiti přísahu v komoře královské, že bude spravedlivě soud konati, načež vydán mu byl list, v němž měšťanům se přikazovalo, aby jej ve všem, což se úřadu rychtářského dotýče, poslouchali jakožto soudce králem ustanoveného, ačli chtějí těžkých pokut se uvarovati.[14]

---

[12] Dědičně prodány byly rychty, pokud víme, r. 1265 v m. Poličce (Emler, Reg. č. 499.), r. 1293 v Nymburce za 220 hříven stř. a sud vína, při čemž ustanoveno, kdyby rychtář umřel, nezanechav syny „fratres sui et heredes ipsorum eidem succedere debeant in iudicio“ (Emler, Reg. č. 1622.; též č. 2423. a 2424.); r. 1296 v Budějovicích, r. 1306 v Kouřími za roční plat 12 hříven stř.; v téže asi době: v Chrudimi, v Čáslavi za roční plat 20 hříven stř., ve Vysokém Mýtě za roční plat 30 hř. stř., v Litoměřicích a v Kadani za 40 hř. stř. ročního platu (Emler, Reg. č. 1724., 2068., 2380., 2420., 2422., 2425., 2427. a 2428.). — V době kr. Jana byly rychty v Kolíně, Plzni a Hradci též dědičnými. (Orig. rychtářských listin z r. 1327 a 1328 v tamějších archivech a Borový, Libr. erect. II. str. 11., 131., 142. a 157.)

[13] Mimo zmíněné místo v privilegium Pražských Němcův máme pouze jeden formulář základní listiny jakéhos českého neb moravského města, v níž při vypočítávání zboží k rychtě městské nadané dokládá se „que omnia iudex eiusdem ciuitatis, quemcunque idoneum ciues elegerint, debeat, quamdiu judex fuerit, possidere“ (Emler, Reg. č. 2381.). — Na Moravě obdržela v ten čas, pokud známo, pouze dvě města: r. 1228 Hodonín a r. 1307 Znojmo právo voliti sobě rychtáře (Erben, Reg. č. 737. a Emler, Reg. č. 2158.).

[14] Emler, Reg. č. 2418., 2422., 2425., 2430. a 2431. — Právo Jihlavské asi z r. 1300 v čl. VIII. §. 2. ustanovuje o rychtáři:

Rychtář, jemuž dočasně rychta pronajata byla, byl zcela úřadníkem zeměpanským, při jehož jmenování panovník nebyl ničím vázán, leč ustanovením některých práv městských, že rychtář má býti domácí měšťan a s městem že má ve všem trpěti.[15] Rychtář dědičný však byl zároveň emfyteutickým držitelem zboží k rychtě přidaného[16] a vykonával z té příčiny soudní moc částečně též jakožto své soukromé právo, jakožto právo s držením nemovitosti jeho spojené. Jmenovitě nad některými vesnicemi pod šos městský náležejícími vládli rychtářové městští zcela jako vrchnosti, ustanovujíce v nich rychtáře povesné a soudíce sami všechny těžké zločiny, jichž se obyvatelé takovýchto vesnic byli dopustili.[17]

Pokud se soudní moci nad měšťany a ostatním obyvatelstvem v městě usazeném týkalo, přináležela ona rychtářům městským pouze v těch mezích, jež německé řízení soudní, cizími osadníky v českých městech ihned zavedené, připouštělo a jež panovníkem v nadačních listinách neb jinak vyznačeny byly.

„statim sumpto judicio juramentum in sanctuario præstabit, quod justum judicium, nec propter personas nec propter munera corrumpat, sed pauperi sicut diviti judicet secundum formam legis institutam“ (Jireček, Codex I. str. 89.). — Podobné ustanovení má Jus reg. mon. z téže doby v kn. I. cap. 5. §. 1., z něhož patrno, že rychtářové skládali přísahu před komorníkem a též před konšely (Jireček, Codex I. str. 274.).

15 Srv. právo Magdeburské z roku 1261 §. 10. (Gaupp l. c. str. 232.); právo Pražské prý z r. 1269 čl. 89. (Rössler u. m. str. XXII.) a právo Jihlavské z r. asi 1300 čl. LX. §. 1. (Jireček, Codex I. str. 112.).

16 Na př. o rychtáři Chrudimském a jeho dědicích se ustanovuje „ut sit eis licitum et facultas libera posse dicta bona (sc. ad judicium spectantia) vendere, donare, alienare ac de ipsis omnibus facere quitquit eorum placuerit voluntati“ (Emler, Reg. č. 2380.).

17 V listině z r. 1265 uděluje se Kunrátovi z Limberka a jeho dědicům „aduocatiam et iudicium ciuitatis in Policzek et villarum omnium, que sunt infra metas hereditatis totius iure hereditario, eruntque tam in ciuitate, quam in villis iura et iudicia, que in ciuitate nostra Altomauta et villis adiacentibus eidem vigere noscuntur. Homicidia quoque et culpe majores, que tangunt sententiam sanguinis et vergunt in interitum personarum (si) in villis perpetrate fuerint, iudicabuntur per dictum Cunradum aut suos heredes. Causas vero minores iudicabunt iudices villarum illarum, in quibus perpetrate fuerint.“ (Emler, Reg. č. 499.) — Srv. též Emler, Reg. č. 189.

Dle práva německého byl soudce vůbec a tudíž i rychtář městský pouhým předsedatelem soudu, jenž sice řídil jednání soudní, avšak sám nenalezal, nýbrž činil pouze dle návrhu stran dotazy k těm, jimž příslušelo nález vynášeti a uváděl napotom ve skutek rozhodnutí soudní. Jedinou výjimku činilo popravování zločinců při skutku dopadených, jež rychtář sám odsuzoval, když vina jich potřebným počtem svědkův dokázána byla. Jinak ale právo vynášeti rozsudek náleželo všude v obcech německých příslušníkům soudním a tudíž v svobodných městech měšťanům. Dokud obce byly malé, odbývány veřejné soudy tím spůsobem, že v určité dny sešla se celá obec a u přítomnosti a za účastenství jejího líčena byla pře, načež rychtář učinil dotaz k některému vážnějšímu měšťanu, aby vynesl nález. Když ale obce byly vzrostly a život městský, zvláště obchod a živnosti nabývaly větší živosti, tu vidělo se býti potřebou zříditi stálé orgány pro obecní a soudní správu.[18] V některých severních městech českých, jež užívala práva Magdeburského, zřízeny jsou po příkladu severoněmeckých měst kmetcí stolice, aby společně s rychtářem právu dopomáhaly, a vedle nich rady městské, aby se o správu města staraly. V Praze a v ostatních král. městech českých, jež se spravovala některým právem jihoněmeckým, oboje tato kompetence byla v jedněch a těchže rukou, v rukou přísežných čili konšelův městských. V druhé polovici třináctého století byli již rychtářové městští všude v kr. městech odkázáni na spolupůsobení zástupcův obce ve věcech soudních.[19]

Neméně arci vážně a trvale byla obmezena soudní moc rychtářův městských vrchní právomocností soudní panovníka a jeho úřadníkův.

Právní poměry měšťanův byly upravovány z počátku výlučně listinami královskými[20] (tak zvanými „jura originalia“ a

[18] Savigny, Gesch. d. r. Rts im Mittelalt. I. §§. 53.—78.; Eichhorn l. c. I. §§. 75. a 165., II. §. 385.; Maurer l. c. III. §§. 535.—537. a Stenzel u. Tzschoppe l. c. str. 215. — Srv. též Saské zrcadlo II. 12., III. 30., 69. a 70. (Homeyer str. 112., 202., 244. a 245) a Švábské zrcadlo čl. 86. (Lassberg str. 43.).

[19] V sněmovním snesení z r. asi 1266 činí se již na dvou místech zmínka o „consules civitatum“, jakožto o instituci známé a všeobecné. (Emler, Reg. č. 533.)

[20] O podobném vývoji práva městského v Německu jedná Stobbe v „Geschichte der deutschen Rechtsquellen“ I. §. 50.

pokud vůbec panovník nebyl se v nich výslovně práv svých vzdal a pokud tudíž nestála tomu v cestě dobře nabytá práva, mohl i obvod soudní moci rychtáře městského i jeho kompetence býti měněny, rozmnožovány i umenšovány. Proměna obvodu soudní moci rychtářské děla se hlavně dvojím směrem. Přikupováním a přivtělováním předměstí a vesnic k městu se svolením panovníka, jakož i obdarováním města některým zbožím rozmnožován byl okres působnosti soudu rychtářského na nová území, jež z právomocnosti úřadův krajských rovněž zcela eximována byla.[21]

Naproti tomu jako území městská vyňata byla z právomocnosti úřadův krajských, tak podobně mohly panovníkem některé části města neb některé vrstvy obyvatelstva zcela neb částečně ze soudní moci rychtářův městských eximovány býti a samostatnou soudní správu obdržeti. Nehledě k hradům, kolem nichž byla většina měst povstala a k stavením, jež k nim počítala se, spravovaly se v 13. století zvláštními úřady a právy obec hornická v Kutné Hoře,[22] čtvrtě židovské v některých král.

---

[21] Na př. Hradec obdržel už r. 1225 od Přemysla Otokára I. zboží dvou bratří, zvané Vesce „quandam terram prope Gradec, quæ Wesce vulgariter appellatur — præfatæ civitatis habitatoribus addidimus perpetuo possidendam“ (Erben, Reg. č. 700.). — Václav II. připojil pak r. 1297 předměstí k m. Hradci, ustanoviv: „domos præterea, quæ sunt in suburbio ciuitatis ipsius ad villicationem nostram Greczensem pertinentes, ciuitati adiungimus et ad eam de cetero volumus pertinere“ (Emler, Reg. č. 1752.). — V nadační listině pěti městům věnným r. 1307 udělené ustanovuje se, že měšťané mají „de hereditatibus, quas ad ipsas ciuitates per regem habent mensuratas“ platiti pouze úrok, nikoliv berni, pouze v případě svatby v rodě královském povinni jsou „homines ciuium in villis residentes“ platiti berni. (Emler, Reg. č. 2149.) — V základní listině města Poličky z r. 1265 všechny vesnice v okolí jedné míle kolem města připojeny byly k městu a vyňaty z jurisdikce krajské (Emler, Reg. č. 499.). — Podobně právo m. Kadaně z r. 1319 ustanovuje: „quod judex et jurati circumquaque ipsam ciuitatem ad vnum miliare auctoritatem habent plenariam iudicandi“. (Orig. v arch. m. Kadaně). — Srv. ostatně pozn. 2.

[22] V Kutné Hoře spravovala se obec horní i měšťanská právem Jihlavským až asi do roku 1300, kdy král Václav II. vydal znamenitý onen zákonník horní, zv. „Jus regale montanorum“, jímž napotom obec a soud horníkův v záležitostech horních jediné

městech[23] a všechny osady, jež na právech postranních, na př. na městištích ke klášterům přiměřených byly povstaly,[24]

řiditi se měly; kdežto obec městská nadále práva Jihlavského v záležitostech soukromoprávných a trestních užívala, upotřebujíc při tom ustanovení práva horničího pouze jakožto pramene podpůrného. Dle obou práv pak byl soud horní podřízen v trestních věcech soudu městskému a sice právo Jihlavské z roku 1300 v „jura montium" VI. §. 2. ustanovovalo „Si autem quisquam vulneratus fuerit vel interfectus, judex montis gladiis aut cultellis tantum acceptis, alias omnes causas civitati resignabit judicandas" a právo královské horničí z téhož času v kn. I. cap. V. §. 2. praví: „Sane urbariorum jurisdictio est judicare solum ea, quæ ad montanum dinoscuntur judicium pertinere, de forensi autem judicis jurisdictione in hoc libro nihil dicemus" a cap. VI. §. 8. „Sane ad ampliorem veritatis illuminationem in arduis et magnis negotiis, cum imminet necessitas, debent jurati montis juratos civitatum et seniores de populo advocare." (Jireček, Codex 1. str. 119., 274. a 280.) Srv. též Tomaschek, Oberhof str. 7. a 9., kdež se beze všeho důvodu popírá, žeby v Jihlavi býval zvláštní jakýs horní soud.

[23] V čl. 8. privilegia židovského z r. 1254 ustanovuje se sice o židech Pražských „si judei inter se discordiam de facto moverint aut guerram, judex civitatis nostre nullam jurisdictionem sibi vindicet in eosdem, sed rex aut dux aut summus terre vel regni cammerarius judicium exercebit." (Rössler, Das Altprag. Stadtr. str. 182.) a Karel IV. roku 1356 potvrdil ustanovení to; avšak již Švábské zrcadlo v čl. 262. na základě dekretálií ukládalo světskému i duchovnímu soudci, aby přestupky židův soudili (Lassberg str. 118.); ku konci 14. století ustanovovalo se v právu Pražském čl. 206.: „Sleht ein jude oder tut an eime cristen man ein vngerichte, do er mit begriffen wirt, man richtet vbir in als vbir ein cristen man" (Rössler, Das altprager Stadtrecht str. 163.), kniha distinkcí práva Magdeburského v kn. III. kap. XVII. dist. 41. a 48. (Ortloff l. c. str. 176. a 178.) vypočítává řadu trestných případův, v kterých židé mohou popraveni býti před zahájenými lavicemi soudu městského a tak zv. „práva Soběslavská" nařizují již, „když jest židovský súd, tehda jmá na něm seděti křesťanský rychtář a dva přísežná, aby se křesťanóm pravda stala." (Erben, Výbor z lit. č. II. str. 324.) — O obci židovské v Brně srv. Rössler, Stadtrechte von Brünn str. XCIII., dále čl. 14. na str. 10., čl. 430. str. 200., čl. 432., 437. a 441. na str. 201.—207. Spor mezi úřady městskými a tak zv. postranními právy o vzájemnou kompetenci veden byl u nás velmi houževnatě až do doby císařovny Marie Teresie.

[24] Srv. Tomek, Děj. Pr. I. str. 276.

nalezajíce se při tom ve větší neb menší odvislosti k úřadům městským a ve zvláštním a to analogickém poměru k panovníku a jeho úřadům.

Kompetence soudu městského, jemuž předsedal rychtář městský, vztahovala se ke všem záležitostem soudním, sporným i nesporným, civilním i trestním, jež panovník v nadáních městům neb rychtářům udělených sobě nebyl vyhradil.

Vrchní tuto právomocnost vykonávali pak panovníci čeští během třináctého století buď sami[25] aneb přikazovali ji některým úředníkům zemským a sice trvale těm, kteří měli svěřenou správu komory královské a jimž z úřední povinnosti bylo dohlédati k příjmům plynoucím z konání spravedlnosti.

Kdežto v první polovici 13. století nejvyšší komorník měl hlavní správu důchodův královských a z té příčiny i soudní moc nad král. městy nejspíše sám vykonával;[26] v druhé polovici téhož století připadnul tomuto úředníku zemskému důležitý úkol hájiti zájmy královské na soudě zemském, jehož kompetence se vždy více rozmáhala a původně podřízený jemu úředník, královský podkomoří počal nejprvé společně s ním a později samostatně zastupovati panovníka v soudních záležitostech městských.[27]

---

[25] Soud královský nazývá se v listinách královských „coram nobis", „ad nostram præsentiam", „nostrum judicium"; „judicium principis", „uor das hoechste gerichte" (čl. 68. práva Pražského z r. 1269), — „cause, que ad altius jus se trahunt."

[26] Srv. Čas. Č. Mus. 1877 str. 4. O soudní moci nejv. komorníka nad městy mluví se v čl. 10. a 15. Týnského privilegia z r. asi 1101, v čl. 12. privilegia Němcův Praž. z r. asi 1178, v čl. 26. obnovení téhož nadání z r. asi 1231, v čl. 8. privilegia židovského z r. 1254 (Jireček, Codex I. str. 25., 29., 68. a 136.); dále v sněmovním snesení z r. asi 1266 (Emler, Reg. č. 533.) a v čl. 128. t. zv. práva Starého M. Praž. z r. 1269 (Rössler l. c. str. XXVI.).

[27] O soudní moci podkomořího jednají listiny v Emler. Reg. č. 533., 1567., 1629., 2149., 2301., 2304., 2032. a 2314. V poslednější listině kr. Václav II. uděluje rytíři Brunovi „officium et curam cameræ nostrae totius per Moraviam et subcamerariam dignitatem, — dantes ei potestatem completam in ipsa terra Moraviæ omnes causas, quae inter cives ciuitatum nostrarum emerserint, judicandi et alia quælibet, quæ a suis antecessoribus, subcamerariis Moraviæ, consueverunt juste ac rationabiliter exercere, — salvis iure et justitia exercendi, causis

V tomto přikazování a přenášení soudní moci panovníku vyhražené na některého úředníka zemského záležel hlavní rozdíl organisace soudní správy svobodných měst v Německu a v zemích českých. Kdežto v říši německé pro jedno každé svobodné město ustanoven byl úředník královský, kterýž jmenem císaře vykonával vyšší právomocnost soudní a sice vedle šoltyse, jemuž náležel soud v menších věcech; kdežto tam pro jedno každé území městské byl jmenován zvláštní trvale usedlý hrabě čili purkrabí, jenž měl podobný vážný vliv na soudnictví městské, jako župní hrabě čili gaugraf na konání spravedlnosti v kraji;[28] v Čechách vrchní soudní moc nad všemi král. městy soustředěna byla v rukou úředníka zemského. Okolnost tato měla z počátku za následek, že obce nejsouce ustavičným dozorem a poručníkováním ve svém rozvoji zdržovány, poněkud neodvisleji mohly správu i soudnictví své organisovati; kdežto později stala se důležitou překážkou, že naše městské obce nemohly sobě úřady, jež vykonávali vyšší soudní moc nad městy, ukoupiti a tím spůsobem vyšší jurisdikci tak zcela na sebe potáhnouti, jako to učinila německá města, zmocnivše se během 14. století úřadův purkrabských.[29]

(Pokračování příště.)

---

dumtaxat majoribus audientiæ regiæ et suo speciali judicio reservatis" — a v předposlední listině mluví o „causas, que ad iudicium camerarii nostri pertinent, quas videlicet in Olomüz, in Brunа et aliis ciuitatibus nostris Morauie ipse iudicare consueuit." V právu Jihlavském a Kutnohorském z r. asi 1300 a pozdějších listinách mluví se na několika místech o „komorníku", „vir clarissimus camerarius noster", což o nejv. komorníku i podkomořím se rozuměti může; avšak v té době spíše o podkomořím platí.

[28] Srv. Savigny l. c. Bd. I. str. 50. a 265.; Eichhorn l. c. II. §. 291.; Gaupp, „Ueber Städtegründungen" str. 176.—189. a 273.—277. a Maurer l. c. III. §§. 493. a 531.

[29] Maurer l. c. III. §. 532. — Purkrabství Magdeburské ukoupili sobě tamější měšťané od vévody saského už r. 1294, připojivše je k arcibiskupství (Eichhorn l. c. II. str. 326. a Gaupp, Deut. Stadtrechte I. str. X.) — O purkrabství Norimberském srv. též Gaupp, Stadtrechte I. str. 175.

O významu a účincích faktury.

Podává JUDr. Jan Heller, advokát v Hradci Králové.

(Dokončení.)

Dle toho, co jsme posavad pravili, měli jsme hlavně na mysli přijmutí faktury, jakéž se mlčky děje, aneb jakéž se děje alespoň skrze jednání konkludentní; neboť že v případě tom, když se faktura výslovným prohlášením k tomu směřujícím přijímá, uzavírá se smlouva totožná s obsahem faktury, o tom netřeba vykládati.

V případě tom, kde se offerta ve faktuře obsažená přijímá mlčky, a neb skrze jednání konkludentní naskytuje se nám otázka, kdy jest smlouva uzavřena; — zdali v okamžiku tom když oblat před se vzal ono jednání konkludentní, a neb teprv tenkrát když offerent o tom vědomosti nabyl? Octli jsme se tedy při otázce té, zdali ohledně uzavírání smlouvy, kteréž se děje tím, že se offerta ve faktuře obsažená mlčky neb skrze jednání konkludentní přijímá, — platí tak zv. theorie projevovací (Äusserungstheorie), tak že by bylo jen třeba, aby oblat dotýčný výkon před se vzal na př. část zboží spotřeboval — a neb zdali třeba, aby se offerent o tom dozvěděl, t. j. platí-li tu t. zv. theorie seznávací (Vernehmungstheorie).

Nedá se upřít, že v případě tom, kde offerent sobě výslovně přeje a neb dle okolností alespoň očekávati může, aby oblat nabídnutí učiněné výslovně přijal, — není tu smlouvy potud, pokud taková přijímací odpověď nebyla dána, a proto vedle čl. 319. z. obch. není offerent více vázán, pakli v řádném čase odpověď nedošla; — avšak jak Hahn při čl. 313. a čl. 321. z. obch. ukazuje, velmi často offerent neočekává odpovědi, — ano pokud se právě našeho předmětu týče, obyčejně neočekává obchodník, jenž fakturou a zásilkou zboží offertu činí, aby mu dána byla výslovná přijímací odpověď; on spíše očekává toliko zaslání peněz v čas splatnosti. Jakkoliv tedy z toho, že ho žádná odpověď nedochází, nemůže ještě souditi, že jest offerta jeho přijata, tož tím méně z toho souditi může, že nabídnutí čili offerta jeho nebyla přijata. Poněvadž se však tak děje vedle úmyslu offerenta, kterýž si výslovné odpovědi ani nepřeje, aniž jí žádá, tedy jest patrno, že vedle vlastního úmyslu offerentova v případech

takových uzavírání smlouvy a zejmena doba uzavření není závislá na tom, seznal-li offerent, že oblat předsevzal onen výkon, ono jednání, z něhož se dá souditi na přijmutí offerty. Platí tedy ohledně uzavírání smlouvy přijmutím faktury, jakéž se mlčky aneb skrze jednání konkludentní děje zv. theorie projevovací t. j. oblat přijímá a tím smlouvu uzavírá, když dotýčné jednání před se béře, tedy na př. když se zaslaným zbožím nakládá jakoby s vlastním, je částečně spotřebuje, prodá atd.

Jakož alespoň většina spisovatelů přiznává se, co týče se uzavírání smluv přijmutím, jakéž se mlčky neb skrze jednání konkludentní děje, ku theorii projevovací (kteráž jest v případě tom v pravdě theorií realisační)*) — tak i platí nauka ta v příčině uzavírání smlouvy přijmutím faktury.

Tím alespoň v hlavních rysech vyznačili jsme povahu faktury v případě tom, když jí nepředchází již uzavřená před tím smlouva neb učiněné nabídnutí.

Jestli že takto na základě faktury uzavřena jest smlouva, tu jest obsah faktury obsahem smlouvy a neprojevuje se tudíž v přijaté a schválené faktuře toliko jednostranná vůle, nýbrž souhlasná vůle obou stran; nemá pak faktura taková moci průvodní toliko proti vydateli, nýbrž též na proti příjemci — a nemůžeme tudíž průvodní moc takové faktury obmezovati §. 113. ř. soud. Ovšem že bude ale při tom třeba, aby probant vedle faktury zvláště prokázal, že byla přijmuta. To uznává obchodní appell. soud Norimberský ve svém nálezu ze dne 6. května 1867 (Zeitschrift f. g. HR. XVII. str. 221.) řka: ... (es) „bildet der Inhalt der Faktura eine wesentliche Grundlage der Kaufgeschäfte selbst" — pročež prohlašuje fakturu za společnou listinu obou stran.

Ad 2) Případ, když faktuře předchází offerta odběratele, neb dokonce již dokonale uzavřená smlouva. Tu faktura, srovnávající se s uzavřenou smlouvou neb s došlým nabídnutím není ovšem více offertou, nýbrž jak Goldschmidt HR. §. 77. praví má toliko ten účel, aby zpraven byl adressát o tom, že smlouva aneb ob-

---

*) Srv. Sohm, Goldschmidtův Ztschr. cit. 105. a pozn. 86. a udanou tam literaturu. Tu přijímající vůli svou netoliko vyjadřuje neb projevuje, nýbrž on ji zároveň realisuje, t. j. ve skutek uvádí, což se nejlépe ukazuje při částečném spotřebování zboží atd. — a proto dobře a případně řečeno, že se tu smlouva uzavírá vedle theorie realisační.

jednávka byla ze strany druhého kontrahenta splněna, čímž upozorněn býti má, aby ve vlastním zájmu přípravy a opatření učinil, na př. místo pro zboží připravil, sám objednávky přijímal etc.

Jinak se věc ale má v případě tom, pakli faktura odchyluje se od obsahu objednávky, neboli od obsahu již uzavřené smlouvy.

Tu třeba rozeznávati:

a) odchylky takové, kterýmiž se předmět smlouvy stává úplně jiný; tak na př. objednal-li kdo neb smluvil-li hrách, kdežto se mu na to zasílá neb fakturuje čočka; — aneb objednal-li kdo kroupy, kdežto se mu fakturuje a zasílá rýže.

Tu bije do očí, že zaslání takového zboží není plněním objednávky neb smlouvy, a že faktura není také oznámením, že objednávka byla přijata a vykonána. Nanejvýš možno seznati v takovémto jednání oblata vedle zásady čl. 322. zák. obch. odmítnutí učiněného nabídnutí zároveň s novou offertou ze strany dosavadního oblata, a jest pak ovšem na tom, kdo se takto stal z offerenta oblatem, zdali došlou offertu přijmouti hodlá čili nic, — o čemž pak platí to co jsme ad 1. pravili.

Podobně i v případě tom, byla-li před tím již smlouva uzavřena na př. smlouva ústní, zaslání jiného zboží s fakturou jest pouhou novou offertou, jejížto přijmutí na vůli oblata závisí. Ovšem že musí býti přijmutím této nové offerty uzavřena nová smlouva, kterouž zároveň stará smlouva vyzdvižena jest, tak že nastává novace; — avšak jakož vedle nařízení Justiniánova l. ult. C. quib. m. toll. oblig. 8. 42. . . . voluntate solum, non lege novandum, et si non verbis exprimatur ut sine novatione . . . causa procedat — vůbec nelze stranám podkládati úmysl novační, poněvadž, jak Roemer (bedingte Novation str. 26.) ukazuje přední účinek smlouvy vůbec jest zakládání obligace a ne zrušení obligace již stávající — tak i v případě našem nelze podkládati jedné straně, že přijímá nový návrh upouštějíc takto od práv ze smlouvy před tím platně uzavřené nabytých.*)

To platí však, jak již podotknuto, jen při takových odchylkách faktury, pakli se zcela jiné zboží t. j. zboží zcela jiného druhu fakturuje a zasílá, než jaké bylo smluveno neb objednáno. Tu strana druhá trvati může na původní dosud nesplněné smlouvě a není ani vázána, aby zboží zaslané a fakturované k disposici dávala, jelikož zaslání zboží zcela jiného druhu lze pokládati na

*) Srv. Puchta, Pand. §. 291. pozn. *h*).

nejvýš za zcela novou offertu, na kterou oblat dle známých zásad ani se vyjádřiti nemusí.

b) Týkají-li se odchylky však jedině jakosti zboží zaslaného neb fakturovaného, tak že proto zůstává zbožím téhož druhu, tu zasílatel z pravidla má úmysl plniti smlouvu neb objednávku (animum admiplendi) — ačkoliv neplní správně a řádně (non rite); na straně druhé pak jest, aby se vedle předpisů čl. 347. z. obch. zachovala a vady jakosti vytýkala, čímž zachovává sobě nárok na řádné plnění prvotní smlouvy.

Praktické případy.

Jest v tom mala fides, když věřitel, jemuž vklad zástavního práva na nemovitosti povolen byl, před tím věděl, že dlužník nemovitost tuto jinému prodal a odevzdal?

Manželé Jan a Anna Ráčkovi žádali v žalobě své de præs. 20. srpna 1877. č. 4056., aby bylo za právo nalezeno: že zástavní právo na usedlosti č. p. 45. v Libuni s pozemky k rukoum J. Hrabala pro jeho pohledávku 400 zl. s 8% úroky od 1. ledna 1876 jdoucími a příslušenstvím výměrem ze dne 25. února 1877 č. 895. zaznamenané a výměrem ze dne 19. května 1877 č. 2468. exekučně vtělené, výměrem ze dne 24. června 1877 č. 3097. na Václava Cestáře převedené, po právu nestává, a tudíž při usedlosti dotčené v základě rozsudku vymazáno býti může, — že dále též odhad nemovitostí těchto výměrem ze dne 24. června 1877 č. 3098. povolený po právu nestává a že žalovaní J. Hrabal a Václav Cestář povinni jsou útraty sporu zaplatiti.

C. k. okresní soud v Lomnici rozsudkem ze dne 16. ledna 1878 č. 317. žalobu a tuto její prosbu zamítnul z toho

důvodu,

že žalobci neprovedli důkazu, že J. Hrabal v době, kdy za záznam práva zástavního pro svou pohledávku při usedlosti č. pop. 45. v Libuni žádal, o tom věděl, že jeho dlužník František Kopec usedlost tuto žalujícím manželům prodal a v držení odevzdal.

K odvolání žalobců změnil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 19. února 1878 č. 6244. rozsudek první stolice, a dal žalobě úplně místo z těchto

důvodů:

J. Hrabal dobyl výměrem ze dne 25. února 1877 č. 895. záznamu práva zástavního pro svou pohledávku proti Františku Kopcovi mu přisouzenou per 400 zl. s přísl. na usedlosti č. pop. 45. v Libuni. Výměrem ze dne 19. května 1877 č. 2468. dobyl J. Hrabal vkladu exekučního práva zástavního pro tutéž pohledávku na téže usedlosti. Výměrem ze dne 24. června 1877 č. 3097. bylo právo zástavní pro tuto pohledávku na Václava Cestáře převedeno, jemuž výměrem č. 3098. 1877 exekuční odhad této usedlosti povolen a skutečně vykonán.

Žalující odporují platnosti všech výše uvedených výměrů, poněvadž usedlost č. pop. 45. v Libuni s pozemky již na jaře roku 1862 od Františka Kopce koupili, a od něho převzali, poněvadž o tom již dne 5. listopadu 1863 písemní smlouva zřízena byla, na základě kteréž vlastnictví k této usedlosti k rukoum jejich výměrem ze dne 28. března 1877 č. 1579., tedy dříve ještě, než Jan Hrabal exekuční právo zástavní vydobyl, a než toto na Václava Cestáře převedeno, vtěleno bylo, a poněvadž výměrem ze dne 17. června 1877 č. 3005. při této pohledávce per 400 zl. spornost poznamenána byla. Dále uvádějí žalující, že obec Libuň malé místo jest, že Jan Hrabal tam se narodil a tam stále bydlí, že dobře věděl, že oni v domě č. p. 45. v Libuni bydlí a na pozemcích k tomu patřících hospodaří. Jan Hrabal nabyl prý jako každý jiný obyvatel v Libuni o této změně v držení vědomosti a věděl, že žalující usedlost č. p. 45. v Libuni s pozemky od Františka Kopce koupili a v držení převzali.

Oni dále uvedli, že při stání dne 16. února 1877 odbývaném, kde se o spravení prænotace pro tuže pohledávku, per 400 zl. na jiné hypotece jednalo, František Kopec a Anna Lásková Janu Hrabalovi výslovně povídali, že barák č. pop. 45. v Libuni s pozemky, nepatří více Františkovi Kopcovi, nýbrž manželům Janu a Anně Ráčkovým, dále že Jan Hrabal se v hostinci Holanově vyjádřil, že si musí dáti těch 400 zl., o nichž jest řeč, na usedlost žalobců vtěliti, že ví, že tato žalobcům patří, že si ale musí pomoci, aby přišel ku svým penězům, a konečně že se Jan Hrabal stejným spůsobem ku Josefu Dudovi vyjádřil.

O tom nabídli žalující důkaz svědky, a důkaz ten se podařil. Neboť svědky dvanácti jest dokázáno, že žalující již před pruskou válkou usedlost č. p. 45. v Libuni od Františka Kopce koupili, a že to bylo v Libuni všeobecně známo, poněvadž Libuň malým místem jest, v kterém se ihned o všech změnách v držení dozvěděti možno, a že proto souditi se musí, že také Jan Hrabal o tom se dozvěděl, zvláště, když se ustavičně v Libuni zdržoval, že musí o této kupní úmluvě vědomost míti, poněvadž všeobecně v obci známa byla. Že tato událost Janu Hrabalovi skutečně známa byla, vysvítá z výpovědí svědků, kteří potvrdili, že Jan Hrabal před nimi se vyjádřil, že pohledávku 400 zl. na usedlost manželů Ráčkových vtěliti dal, an si pomoci musí, chce-li ku svým penězům přijíti, a že musil na Ráčka sáhnouti, aby ku svým penězům přišel. Obzvláště udal Jan Duda, že mu Jan Hrabal sdělil, že již dříve věděl, že chalupa č. p. 45. v Libuni manželům Ráčkovým náleží, a že věděl, že Františku Kopcovi nenáleží, ale že každý svou kůži hájiti musí. Konečně ale také František Kopec sám udal, že u stání dne 16. února 1877 Janu Hrabalovi řekl, že usedlost č. p. 45. v Libuni s pozemky již před mnoha lety manželům Ráčkovým prodal.

Z těchto výpovědí jasně vysvítá, že Jan Hrabal bezelstně zástavní právo pro svou pohledávku nevydobyl, a pochybil c. k. okresní soud, když žalobu zamítnul z důvodů, že žalující obmyslnost Jana Hrabala nedokázali. Obmyslnost co duševní stav nelze nikdy dle soudního řádu dokázati, nýbrž musí se na ni na základě dokázaných okolností souditi, a náleží soudci posouditi, zdali v tom kterém případě dokázána jest.

Z výpovědí svědků jest také patrno, že kupní úmluva ze dne 5. listopadu 1863, kterou manželé Ráčkovi usedlost jmenovanou od Františka Kopce koupili, nebyla snad dodatečně ku škodě Jana Hrabala sepsána, poněvadž svědkové vesměs udali, že žalující onu usedlost před pruskou válkou asi před 13 neb 15 lety od Frant. Kopce koupili. Ve všech právních jednáních rozhoduje bezelstnost. Z jednání patrně obmyslného nemůže žádné straně vzejíti nějaké právo. Nesmí tedy také býti dovoleno, při vykonávání spravedlnosti věc tak pojímati, aby se tím nějakého zákona zneužilo, aby nepoctivému poskytla se možnost, cizí jmění si přivlastniti.

Jan Hrabal na cizím jmění a sice věda, že cizí jest, zástavní právo vydobyl, možno tedy dle §§. 456. a 368. obč. z. s obdobným užitím §. 3. dv. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 889. obč. z. za

to míti, že toto zástavní právo po právu netrvá. Na případ tento nelze obdobně užíti §. 440. obč. z., neboť nelze říci, že František Kopec Janu Hrabalovi zástavní právo pro jeho pohledávku 400 zl. na usedlosti č. p. 45. v Libuni vyhradil, naopak Jan Hrabal, věda, že tato usedlost Frant. Kopci více nenáleží, zástavní právo vydobýti se snažil. Není-li zástavní právo pro Jana Hrabala po právu, odpadá i platnost převodu na Václava Cestáře, poněvadž v čase, kdy tento převod se stal, již spornost pohledávky per 400 zl. v knihách gruntovních poznamenána byla.

Nemají tedy výměr ze dne 24. června 1877 č. 3097. a výměry na to vydané vzhledem k ustanovení zákona ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. právního účinku.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Dle §. 431. ob. zák. obč. a násl. má se toliko ten za vlastníka nemovité věci považovati, kdo ve veřejných knihách co vlastník zapsán jest, ano i řádné držení nemovité věci jest dle §. 441. ob. zák. obč. vložením listiny do veřejných knih podmíněno. Z toho plyne ustanovení §u. 440. ob. zák. obč., že, když se nemovitá věc dvěma rozličným osobám přenechá, jedině té osobě připadne, která dříve za vklad žádala.

Když tedy žalující od Františka Kopce již r. 1862 usedlost č. pop. 45. v Libuni koupili a skutečně v držení a užívání převzali, anižby právo své do pozemečných knih vtěliti dali (§. 431. ob. zák. obč.): tož nebyli ve smyslu citovaných ustanovení zákona ani vlastníky, ani dle §. 441. ob. zák. obč. řádnými držiteli koupené nemovitosti, naopak zůstal František Kopec, který v knihách zanešen byl, vlastníkem i držitelem.

Když pak toho času, kde ještě František Kopec co vlastník této nemovitosti zapsán byl, Jan Hrabal záznam práva zástavního na ni pro svou pohledávku za tímže Frant. Kopcem vydobyl, tož platně působí záznam tento proti žalujícím, kteří teprvé po tomto záznamu dne 26. března 1877 vlastnictví k nemovitosti této vkladem do knih nabyli, poněvadž dle §. 443. ob. z. obč. též veškerá břemena převzali.

Platnému nabytí zástavního práva se strany Jana Hrabala není na újmu, že věděl, že jeho dlužník Fr. Kopec usedlost tu již prodal a že žalující v skutečném držení a užívání její se nalezají, neboť věděl, že Frant. Kopec přes to zůstal vlastníkem jejím ve

smyslu zákona, že by ji platně i jinému postoupiti mohl, jenž by, kdyžby si vklad převodu v knihách veřejných vydobyl, dle §. 440. ob. zák. obč. přednost měl před dřívějšími kupci, jakkoli se tito v skutečném držení nalezají.

Nelze tedy při tomto stavu věci o nedostatku bezelstnosti při nabytí zástavního práva mluviti; obmyslnost byla by jen tehdy provedena, kdyby byl Jan Hrabal věděl, aneb z okolností domnívati se mohl, že Frant. Kopec nedovoleným spůsobem, na př. na základě falešné listiny knihovní držení usedlosti nabyl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. září 1878 č. 4491.

JUDr. Jan Nebuška.

K nauce o místních mezích zákonův.

Sub præs. 26. června 1875 č. 65.399. podala firma Jakub Ellbogen & syn u c. k. obchodního soudu v Praze žalobu na Jakuba Grünwalda v Nových Zámcích v Uhrách o zaplacení částky 142 zl. 55 kr. za sledě žalobci dne 24. ledna 1875 fakturované a zaslané, ježto žalovaný obdržev fakturu, obsahující ustanovení, že má se platiti v Praze, nic nebyl namítal.

Žalovaný učinil námitku nepříslušnosti soudu, jejíž bližší odůvodnění vysvítá z rozsudkových důvodů.

C. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 22. ledna 1877 č. 126.086: námitku nepříslušnosti soudu od žalovaného učiněnou zamítl a žalovaného bezvýminečně odsoudil.

Vyjímáme z

důvodův:

Žalovaný udává ve své odpovědi, že dne 18. ledna 1875 u firmy Leopold Donát & bratr v Prešpurce objednal 5 sudů sledí s výslovnou podmínkou, že mají býti nejlepší jakosti, že dne 26. neb 27. ledna 1875 od žalující firmy obdržel fakturu a později zboží, kteréž 8. února 1875 z dráhy odebral, že byv náhodou nepřítomen, ihned po svém návratu asi druhý neb třetí den po obdržení zboží ohledal, při čemž že se ukázalo, že jakost sledí je špatná, sledě že jsou malé, že v obchodu takové nepřicházejí, že vůbec nejsou prodajné, a zejmena v Nových Zámcích, že sudy více naplněny jsou solí než-li sleďmi, že žalující firmě,

kteráž toto zboží fakturovala a ve faktuře místo platební v Praze určila, vrátil fakturu a nejprvé firmě Donát & bratr, pak žalující firmě oznámil, že zboží jemu zaslané jest nedostatečné.

Žalovaný tedy sám doznává, že žalující firma jemu fakturovala zboží, kteréž u firmy Leopold Donát & bratr objednal, a musil žalovaný z faktury té seznati, že prodávači jsou Jakub Ellbogen & syn. Žalovaný od firmy Leopold Donát & bratr ani faktury neobdržel, anoť v té faktuře výslovně stálo, že žalující firma objednávku učiněnou u Leopolda Donáta & bratra vyřizuje. Zaslání faktury samé pak nebylo nabídkou ku koupi, poněvadž zboží specificky podle ceny a mnohosti udáno nebylo. Že prodávajícími byli Jakub Ellbogen & syn, vychází též s dovozného listu, dle něhož firma Elkán & spol. byla jenom povozníkem a firma Jakub Ellbogen & syn dodavatelem. Z okolnosti té, že prodávající stranou byla žalující firma a že žalovaný o tom věděti musil, plyne, že žalovaný, nebyl-li s ustanovením faktury spokojen, měl námitky proti ní činiti, než-li zboží ho došlo a zboží vůbec neodebrati. Že však žalovaný zboží z dráhy odebral, nemůže býti pochybnosti, že se podrobil ustanovení faktury platiti zboží v Praze; podrobilť se tomu ustanovení konkludentním jednáním, kteréž rovněž smlouvy zakládá.

Rozhodnutí ve věci samé odůvodněno tím, že výtka vadnosti zboží jest opozdilá.

K odvolací stížnosti žalovaného c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 27. února 1877 č. 5612. zrušil rozsudek první stolice a nařídil c. k. obchodnímu soudu v Praze, aby jednání doplnil a pak nový rozsudek vynesl.

Důvody:

Jednání jest nedostatečné. Žalující firma jest kupecká firma v Praze, žalovaný kupcem v Nových Zámcích v Uhrách. V replice tvrdí žalobci, že žalovaný prostřednictvím firmy Leopold Donát & bratr v Prešpurce 5 sudů sledí objednal, kdežto žalovaný tvrdí, že je objednal pouze u posléz jmenované firmy. Obchodní soud přijal žalobu de pr. 26. června 1875 č. 65399., poněvadž dle jejího obsahu žalovanému faktura zaslána byla s obsahem, že kupní cena v Praze platiti se má. Žalovaný v čas učinil námitku inkompetence, dovozuje, že následkem zaslané prý faktury není povinen, tržní cenu v Praze platiti.

Veškerá udání žalobcův, jakož i rozhodovací příčiny obchod-

ního soudu předpokládají, že tato rozepře posuzovati se má dle zákonů platících v zemích v říšské radě zastoupených, to však do té doby se předpokládati nesmí, dokud žalobci neprokážou, že jednání právní, sloužící žalobě za základ, posuzovati sluší dle rakouských zákonů. Dle stavu rozepře za to míti se musí, že obchod v žalobě zmíněný v Uhrách uzavřen byl, a zejmena za to míti nelze, že objednávka se stala v zemích rakouských a že dle zákonů v zemích těchto platících posuzována býti má.

Otázka však, zdali faktura toho obsahu, jak žalobci tvrdí, jest pro žalovaného závazná, může jen tehdy rozřešena býti, když se za to má, že v tomto případě platí zákony rakouské, kdežto smlouva stala se v Uhrách. Zejmena bylo přehlédnuto ustanovení §. 37. ob. z. obč., že smlouva mezi cizozemci aneb občany tohoto státu v cizině uzavřená posuzovati se má dle zákona místa, kde jednání předsevzato bylo, jestliže zřejmě při uzavírání právního jednání jiné právo za základ položeno nebylo. Žalovaný sice tuto námitku neučinil, avšak bylo povinností žalobcův to dokázati.

Žalobci dovolávají se rakouských zákonův, musí tedy dokázat, že tyto k právnímu jednání, o něž se jedná, vztahovány býti mají. Obchodní soud již měl upozorniti žalobce na tuto vadu. Když však se tak nestalo, tož musí se, dříve než se u věci samé rozhodne, otázka rozřešiti, který zákon v tomto případě platiti má.

Při novém jednání doplňovacím nic zvláštního uvedeno nebylo. I vyšel pak nový rozsudek c. k. obchodního soudu ze dne 19. listopadu 1877 č. 85.078, kterýž s rozsudkem první instance úplně se shodoval. Z

důvodův:

Žalující vzhledem k §. 37. ob. z. obč. pochybuje o tom, zdali případ, o kterýž se tu jedná, posuzovati se má dle rakouských zákonů, žádaje, aby žalobci dokázali, že rakouské zákony tu rozhodnými jsou. Tato pochybnost jest bezdůvodna, neb platí při uzavírání smluv především, nehledě k rozličnosti práv soukromých jednotlivých států, autonomie smlouvajících stran, kteráž toliko v některých právích zvláštními ustanoveními se obmezuje, ustanoveními to, vztahujícími se buď k spůsobilosti práva míti, aneb k spůsobilosti s právním účinkem jednati, ustanoveními, kteréž některé smlouvy za nedovolené prohlašují, pro jiné určitou formu předpisují, takže tato ustanovení jeví se co výjimky a obmezení oné autonomie, a musí tudíž tato ustanovení od toho, kterýž po-

pírá platnost uzavřené smlouvy, dokázána býti. Dle §. 34.—37. ob. z. obč. platí při smluvách zásada, že posuzovati je sluší dle místa, jehož právu se strany podrobily, v pochybnosti dle práva místního. Toto pravidlo o místním právu platí toliko v pochybnosti, nikdy však, když zřejmo jest, že strany chtěly právo jiné. Podrobení se právu jinému může se však díti netoliko výslovným smluvením, nýbrž i tím, že strany si umluvily zvláštní místo plnění, jehož právo pak rozhodné jest i pro příslušnost i pro věc samu. Takové umluvení o místě plnění neděje se však jenom výslovně, nýbrž dle obchodního zvyku také mlčky tím, že faktury zaslané o objednaném a dodaném zboží se schválí, resp. že se proti nim námitky nečiní.

Poněvadž v tomto případě prodávajícími jsou žalobci, což také z toho plyne, že žalovaný s firmou Donát & bratr tržní cenu nesmluvil, a poněvadž žalovaný sám doznává, že faktuře nevytýkal splatnost v Praze, zejmena ne v listu ddto. 13. února 1875, kterýž jest prvním od žalovaného, v němž se o tomto obchodu zmínka děje, tož musí se toto opomenutí výtek za schválení považovati. Žalovaný však nikterák neprovedl, že v případě tomto platí právo uherské, a nemůže se žalobcům uložiti, aby snad dokázali, že i podle práva uherského zaslání faktury a její schválení podle zákona uherského zakládá příslušnost místa platebního. Jelikož tedy platební místo v Praze umluveno bylo, musí jednání právní, o něž se tu jedná, posuzováno býti dle zákonů platících v zemích na říšské radě zastoupených.

K dovolací stížnosti žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 27. prosince 1877 č. 34.147. tento rozsudek a zavrhl žalobu naprosto.

Důvody

shodují se v úvodě téměř do slova s důvody svrchu již položeného rozhodnutí téže stolice, i pokračují pak: Musí se za to míti, že obchod uzavřen byl v Uhrách, ať již pravé jest tvrzení žalobcův, že žalovaný přímo od nich a toliko prostřednictvím firmy Leopold Donát & bratr sledě koupil, aneb tvrzení žalovaného, že koupil toliko u firmy Leopold Donát & bratr v Prešpurce. V žádném z těchto případů nelze za to míti, že objednávka t. j. koupě 5 sudů sledí stala se v území předlitavském.

Vrchní soud zemský již v rozhodnutí svém ze dne 27. února 1877 č. 5612. vytknul, že i žalobci i obchodní soud potakali

k otázce, zdali faktura z Prahy do Nových Zámků v Uhrách zaslaná s přídavkem, že tržní cena platiti se má v Praze, závazná jest pro žalovaného, a to sice dle zákonů platných v zemích v říšské radě zastoupených. C. k. obch. soud rozhoduje tak, nevšiml si ustanovení §. 37. ob. z. obč., z kteréžto příčiny rozsudek jeho ze dne 22. ledna 1877 č. 126086. zrušen a nařízeno, aby žalobce vyzván byl k důkazu, že smlouva žalobě za základ sloužící i co se týče příslušnosti soudní i co se týče věci samé, podle zákonů platících v zemích v říšské radě zastoupených, posuzovati se má, ješto žalovaný tomu odpírá. Žalobci však při jednání doplňovacím takového důkazu nepodali, anobrž rozhodnutí druhé stolice nemístně zkritisovali, tvrdíce, že co v tomto rozhodnutí se předpokládá, bezpodstatné jest. Žalobci tedy nedokázali, jaká zákonná ustanovení v Uhrách, kdež dotčená tržní úmluva uzavřena byla, i o příslušnosti soudní i o věci samé platí, aniž uvedli, že při uzavírání oné smlouvy jiné právo, zejmena právo zemí v říšské radě zastoupených smlouvě za základ položeno bylo. Jest ovšem platně uzavřená smlouva stranám zákonem a záleží v tom autonomie smlouvajících se stran, o níž obch. zákon se zmiňuje; avšak tato autonomie nepřesahuje obsah smlouvy od stran uzavřené, což i z §. 37. ob. z. obč. nezvratně vysvítá. Tento §. 37. ustanovuje, že jestliže cizozemec nějaké jednání právní s cizozemcem nebo s poddaným zemí těchto předsevezme v zemi cizí, posuzováno býti má dle zákonů toho místa, v kterém bylo učiněno. Výjimka z tohoto pravidla nastává, jestliže tomuto jednání, když se předsebralo, patrně jiné právo za základ položeno nebylo. Musí tudíž strana, kteráž výjimky se dovolává, výjimku dokázati, poněvadž zákonná domněnka jí odporuje. Jestliže však, jak v tomto případě od obch. soudu se stalo, žalovanému se ukládá důkaz, že smlouvě, o kterouž se tuto jedná, nebylo jiné právo za základ položeno, než které platí v Uhrách, tož žádá se na žalovaném, by dokazoval negativu a převracuje se úplně theorie důkazní obsažená v §§. 104. a 105. s. ř., že totiž ta strana s důkazem počíti má, kteráž uvádí skutek, z něhož právo odvozuje, ač-li jí zákonná domněnka toho kterého skutku nesprošťuje důkazu.

Jelikož žalobci ni netvrdili, ni nedokázali výjimku z §. 37. ob. zák. obč., nejsou oprávněni volati žalovaného co cizozemce ze smlouvy v Uhrách uzavřené před rakouský soud, a jest odůvodněna námitka nepříslušnosti soudní v nejširším smyslu, an netoliko tento určitý soud, nýbrž žádný soud rakouský příslušný není. Okol-

jednávce žalobcům zprávu dali, nerozhoduje, jelikož smlouva již přijetím nabídky ku koupi se strany jednatelův uzavřena byla. Jestiť smlouva přijatý slib a jisto tedy, že nabídka učiněná nepřítomnému, teprvé tehdy za přijatou považovati se má, když ten, kdo návrh učinil, vědomosti nabyl, že návrh jeho přijat byl. S tím shoduje se i §. 862. ob. zák. obč., kterýž praví, že straně slibující oznámeno býti musí, že slib přijat jest. Platí-li v Uhrách zákon stejný, tož — i kdyby pravda bylo, co žalobcové míní — smlouva táto v Uhrách uzavřena byla. Že by však v Uhrách platil zákon jiný, žalobcové nedokázali, i není pro c. k. vrchní soud zemský žádného zákona, podle něhož tento případ by rozhodl. A poněvadž zákonů rakouských v tomto případě použiti nelze, nemá-li jednáno býti na úkor §. 37. ob. z. obč., musila žaloba zamítnuta býti.

K revisi žalobcův c. k. nejvyšší soud změniv tento rozsudek c. k. vrchního soudu zemského, potvrdil rozsudek c. k. obchodního soudu ze dne 19. listopadu 1877 č. 85078. i v kuse meritorním.

Důvody.

Druhá stolice zamítla nárok žalobcův, protože za to má, že žalobci nedokázali, že právní jednání žalobě za základ sloužící posuzovati se má dle zákonů platících v zemích v říšské radě zastoupených, že tudíž by toto právní jednání dle uherských zákonů posuzovati se mělo, a poněvadž žalobcové ta která ustanovení uherského zákona nedokázali, pro vrchní soud zemský zákona není, podle něhož by tento případ rozhodnouti mohl.

Co vrchní soud zemský takto v důvodech svých předpokládá, docela nesprávné jest, neb ani v řízení samém ani při jednání doplňovacím nebylo ničeho namítáno proti tomu, aby užilo se ustanovení obch. zákona platícího v zemích v říšské radě zastoupených, naopak obě strany odvolávaly se na zákon tento a nezmínila se žádná z obou stran ani slůvkem, že by nikoliv rakouského, nýbrž uherského práva užíti se mělo, a že uherské zákony, pokud na tuto rozepři se hodí ve svých ustanoveních, od rakouských se lišily.

Bylyť tedy obě strany v tom srozuměny, aby v příčině právního jednání, kteréž tvoří předmět tohoto sporu, rakouského zákona se užívalo, a neměl c. k. vrchní soud zemský ani tehdy, kdyby §. 37. ob. z. obč. užíti se mohlo, hledě právě k větě konečné tohoto paragrafu, žádné příčiny k tomu, aby nařizoval doplnění v tom směru, jaký že zákon právnímu jednání za základ se položil, tím

méně ještě dle §. 25. dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. s. s. z. soudce není ani oprávněn, aby stranám námitky na ruku dával. Nehledě však k tomu, nelze ani §. 37. ob. z. obč. v tomto případě užíti, nýbrž spíše §. 36. ob. z. obč. Jest to omyl, předpokládá-li druhá stolice, že kupní smlouva žalobě za základ sloužící předsevzata resp. dokonána jest v Uhrách, ano ze spisů toliko vychází, že zboží v Uhrách objednáno bylo. Objednání zboží však samo o sobě není kupní smlouva, kteráž dle §. 1053. ob. z. obč. v tom podstatu svou má, že jí pouští se věc za jistou sumu peněz jinému. Přijetí objednávky resp. puštění předmětu koupeného od prodávajícího tvoří tudíž podstatu smlouvy trhové, kteráž teprv takto perfektní se stane. Že by objednávka se byla přijala, resp. že by zboží bylo přenecháno v Uhrách, ze spisů nevychází; naopak doznal žalovaný sám v odpovědi, že několik dní potom, když u firmy Leopold Donát & bratr v Prešpurce objednávku učinil, kterážto firma od žalobců co jednatel jejich označena byla a žalobce dobrovolně zastoupiti se nabídla, od žalobců samých obdržel fakturu na 5 sudů sledí, a musil tedy žalovaný, kdyby toho ani dříve byl nevěděl, že Leopold Donát & bratr jsou pouze jednately žalobcův, nyní seznati z faktury, že firma Jakub Ellbogen & syn jsou prodavači. Žalovaný nad to ve svém listu svědčícím firmě Jakub Ellbogen & syn ddto. Nové Zámky 13. února 1875 č. 7. (jehož pravost popřena nebyla), vyslovil politování, že hned při prvním obchodu s touto firmou má nesnáze, a uznal tím firmu Jakub Ellbogen & syn co prodávače. Že Leopold Donát & bratr také zmocněni byli objednávky s právním účinkem na místě žalobcův přijímati a netoliko zprostředkovati, žalovaný ani netvrdil. Trhová smlouva mohla tedy teprvé přijetím objednávky od firmy Jakub Ellbogen & syn v Praze samé perfektní se státi. Podle čl. 321. obch. z., kterýž pro žalobce rozhodným jest, pokládá se za dobu smluvení doba ta, ve kteréž se odevzdalo vyjádření o přijetí — v tomto případě faktura — k odeslání, a tedy poněvadž faktura z Prahy poslána byla, také Praha pokládá se za místo, kde trhová smlouva uzavřena byla, a sluší proto smlouvu tu vedle §. 36. ob. z. obč. posuzovati dle zákonů rakouských. Předpokládá-li se toto, jeví se meritorní výrok rozsudku první stolice, jímž žalobě bezvýminečně dáno místa, z důvodů toho rozsudku zcela odůvodněn.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1879 č. 11351. **Dr. Jos. Žalud.**

jednávce žalobcům zprávu dali, nerozhoduje, jelikož smlouva již přijetím nabídky ku koupi se strany jednatelův uzavřena byla. Jestiť smlouva přijatý slib a jisto tedy, že nabídka učiněná nepřítomnému, teprvé tehdy za přijatou považovati se má, když ten, kdo návrh učinil, vědomosti nabyl, že návrh jeho přijat byl. S tím shoduje se i §. 862. ob. zák. obč., kterýž praví, že straně slibující oznámeno býti musí, že slib přijat jest. Platí-li v Uhrách zákon stejný, tož — i kdyby pravda bylo, co žalobcové míní — smlouva tato v Uhrách uzavřena byla. Že by však v Uhrách platil zákon jiný, žalobcové nedokázali, i není pro c. k. vrchní soud zemský žádného zákona, podle něhož tento případ by rozhodl. A poněvadž zákonů rakouských v tomto případě použiti nelze, nemá-li jednáno býti na úkor §. 37. ob. z. obč., musila žaloba zamítnuta býti.

K revisi žalobcův c. k. nejvyšší soud změniv tento rozsudek c. k. vrchního soudu zemského, potvrdil rozsudek c. k. obchodního soudu ze dne 19. listopadu 1877 č. 85078. i v kuse meritorním.

Důvody.

Druhá stolice zamítla nárok žalobcův, protože za to má, že žalobci nedokázali, že právní jednání žalobě za základ sloužící posuzovati se má dle zákonů platících v zemích v říšské radě zastoupených, že tudíž by toto právní jednání dle uherských zákonů posuzovati se mělo, a poněvadž žalobcové ta která ustanovení uherského zákona nedokázali, pro vrchní soud zemský zákona není, podle něhož by tento případ rozhodnouti mohl.

Co vrchní soud zemský takto v důvodech svých předpokládá, docela nesprávné jest, neb ani v řízení samém ani při jednání doplňovacím nebylo ničeho namítáno proti tomu, aby užilo se ustanovení obch. zákona platícího v zemích v říšské radě zastoupených, naopak obě strany odvolávaly se na zákon tento, a nezmínila se žádná z obou stran ani slůvkem, že by nikoliv rakouského, nýbrž uherského práva užíti se mělo, a že uherské zákony, pokud na tuto rozepři se hodí, ve svých ustanoveních, od rakouských se lišily.

Bylyť tedy obě strany v tom srozuměny, aby v příčině právního jednání, kteréž tvoří předmět [illegible] sporu, rakous[illegible]
se užívalo, a neměl c. k. vrch[illegible]
§. 37. ob. z. obč. užíti se mo[illegible]
paragrafu, žádné příčiny [illegible]
směru, jaký že zákon [illegible]

méně ještě dle §. 25. dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. s. s. z. soudce není ani oprávněn, aby stranám námitky na ruku dával. Nehledě však k tomu, nelze ani §. 37. ob. z. obč. v tomto případě užíti, nýbrž spíše §. 36. ob. z. obč. Jest to omyl, předpokládá-li druhá stolice, že kupní smlouva žalobě za základ sloužící předsevzata respe. dokonána jest v Uhrách, anoť ze spisů toliko vychází, že zboží v Uhrách objednáno bylo. Objednání zboží však samo o sobě není kupní smlouva, kteráž dle §. 1053. ob. z. obč. v tom podstatu svou má, že jí pouští se věc za jistou sumu peněz jinému. Přijetí objednávky resp. puštění předmětu koupeného od prodávajícího tvoří tudíž podstatu smlouvy trhové, kteráž teprv takto perfektní se stane. Že by objednávka se byla přijala, resp. že by zboží bylo přenecháno v Uhrách, ze spisů nevychází; naopak doznal žalovaný sám v odpovědi, že několik dní potom, když u firmy Leopold Donát & bratr v Prešpurce objednávku učinil, kterážto firma od žalobců co jednatel jejich označena byla a žalobce dobrovolně zastoupiti se nabídla, od žalobců samých obdržel fakturu na 5 sudů sledí, a musil tedy žalovaný, kdyby toho ani dříve byl nevěděl, že Leopold Donát & bratr jsou pouze jednately žalobcův, nyní seznati z faktury, že firma Jakub Ellbogen & syn jsou prodavači. Žalovaný nad to ve svém listu svědčícím firmě Jakub Ellbogen & syn ddto. Nové Zámky 13. února 1875 č. 7. (jehož pravost popřena nebyla), vyslovil politování, že hned při prvním obchodu s touto firmou má nesnáze, a uznal tím firmu Jakub Ellbogen & syn co prodávače. Že Leopold Donát & bratr také zmocněni byli objednávky s právním účinkem na místě žalobcův přijímati a netoliko zprostředkovati, žalovaný ani netvrdil. Trhová smlouva mohla tedy teprvé přijetím objednávky od firmy Jakub Ellbogen & syn v Praze samé perfektní se státi. Podle čl. 321. obch. z., kterýž pro žalobce rozhodným jest, pokládá se za dobu smluvení doba ta, ve kteréž se odevzdalo vyjádření o přijetí — v *tomto* případě faktura — k odeslání, a tedy *poněvadž faktura z Prahy poslána* byla, také Praha pokládá se *za místo, kde trhová smlouva* uzavřena byla, a sluší proto smlouvu tu vedle [illegible] ob. z. obč. posuzovati dle zákonů rakouských. Předpokládá [illegible] *ze toto, jeví se* [illegible] rozsudku první *stolice* [illegible] [illegible] důvodů toho *rozsudku* [illegible]

[illegible]

Bedřich Karel ze Savigny.

Nástin životopisný.

Řeč, kterou měl dr. L. Heyrovský, soukr. docent při universitě Pražské, v slavnostní schůzi spolku „Všehrd“ dne 20. února 1879.

(Dokončení.)

Škole historické se jmenovitě dvojí výčitka dělala. Nejprve ona prý podceňuje důležitost lidské činnosti a svobodného rozhodnutí a vylučuje zúplna vědomé a úmyslné působení ducha lidského na poměry právní, očekávajíc, že tyto znenáhla a samovolně mocí nevědomě a klidně tvořicího národního přesvědčení se změní. Byť i ne naproti všem přívržencům historické školy tak jest předce naproti Savignýmu samému a vůbec naproti pravému názoru historickému tato výtka rozhodně nespravedlivá.*) Neb Savigny nikdy nepopíral moc vědomého působení na vývin práva, nezneuznával potřebu zákonodárství, nýbrž tvrdil toliko, že i zákonodárce upravuje s jasným vědomím a pevnou vůli právní poměry, netvoří právo z látky zcela nové nýbrž na základě práva doby minulé a sám souvisí nutně s dobou svou, která není leč výsledkem minulosti.

Ještě více zneuznán byl politický ráz školy historické. Savigny totiž důrazně se byl vyslovil proti všelikému oddělování přítomnosti od minulosti a hlásal, že každé století vytvořuje svůj svět ne o sobě a ne libovolně nýbrž v nerozlučném spojení s celou minulostí. Patrno, že tím stál Savigny a jeho stoupenci v odporu s revolucí a se snahami těch, kteří jedným rázem velkým svobodným skutkem přítomné poměry mínili napraviti. Snadno se dá vysvětliti, že strana zpátečníků, která nezměněného zachování ano i obnovení poměrů zastaralých a minulých právě tenkráte vším úsilím se domáhala, zásad školy historické ke svým účelům zneužívala, čímž se stalo, že historická škola a zejména vůdce její Savigny platili za spojence politické reakce a uvalili na sebe

*) Této jednostranné výtky dopouští se též dr. Rudolf kníže Taxis v článku „Právo přirozené a historické“ v „Právníku“ 1861 str. 18.—23.

zášť všech svobodomyslných. V pravdě však Savignyovu historickému názoru jednostranný a urputný konservatismus spíše odporuje, než-li z něho vyplývá. Neb historický náhled netvrdí, že správní ústavy stávající jsou nezměnitelné a na vždy mají býti zachovány, nýbrž naopak jen v stálém vývoji, v nepřetržitém pokroku shledává pravou povahu práva. Poučujíc nás jak přítomné poměry v minulosti povstaly, připomíná nám, že i v budoucnosti beze změny nepotrvají.

Přihlédneme-li blíže ku skutečnému úspěchu, který měla ve vědě právnické historická methoda Savignym za jedině pravou prohlášená, tu sluší svědectví vydati, že ona jsouc původcem hlubšího pojímání a tím i důkladnějšího poznání práva v krátké době spůsobila úplný převrat vědy právnické. Posavádní právníci totiž přestávali na pouhém výkladu vůle zákonodárcovy a na dogmatickém, zhusta všeho ducha prázdném vylíčení práva platného. Pravého systému vlastně neznali, neb spůsob, jakým látku uspořádali, lze nazvati toliko zevnější formalistickou klassifikací, nikoli systémem. Jak mnohem mocnější musil býti úspěch methody, která hleděla proniknouti k původu jednotlivých právních ustanovení, k poměrům životným, ze kterýchž právo vzniklo a k silám, které organicky působíce je měnily a k nynější podobě přivedly. Jak mnohem výše muselo vědu právnickou povznésti přesvědčení, že jako každý jednotlivý ústav má organickou povahu, která se v živé spojitosti jednotlivých částí a v postupném vývoji jeví, tak i všecky právní ústavy jsou spojeny v jednu soustavu, a že je lze úplně poznati jen v souvislosti této soustavy. Dnes jest historická a systematická methoda ve vědě právnické vůbec panující. Na ní zakládají se přednášky na vysokých školách a četná skvělá díla literatury právnické. Není vynikajícího civilisty, který by se nebral tímto směrem. Že však historická a systematická methoda ve vědě právnické tak úplné a všeobecné platnosti došla, z toho máme děkovati přede všemi Savignymu.

Pokrok, který tím celá věda právnická za krátkou dobu udělala, byl věru úžasný. Jmenovitě pro vědu římského práva nastala doba nejslavnějšího rozkvětu. Zde Savigny sám byl přímo činným a zde se stal oným stkvoucím vzorem, jehož posud nikdo nepředstihl. Savigny opět dospěl k pravému hlubokému porozumění práva římského, které od dob Cujacia bylo zatemněno, on opět dovedl se vžíti a vmysliti v právní památky klassické literatury římské a toto hluboké poznání svého velkého ducha době

své způsobem jasným sděliti. Svým učením a příkladem způsobil Savigny, že opět vynikající duchové s láskou a horlivostí se věnovali studiu onoho práva, jehož nedostižitelnost, dokonalost a trvalou důležitost Savigny slovy tak ohnivými vylíčil, že naše století v právu tom opětně zdomácnělo, a tím nám veledůležitý element právnického vzdělání byl pojištěn.

Než methoda historická systematická osvědčila se i v jiných odborech vědy právnické. To platí zejména též o výkladu rakouského práva soukromého.*) Savigny sám s důrazem připomínal,**) že studium zvláště rakouského občanského zákonníka musí stále se díti na dějepisném základu. Toho ovšem po dlouhou dobu naši komentatoři nedbali. Ale jednak neplodnost methody výhradně exegetické, jednak stkvělé výsledky methody historické v Německu způsobily i u nás obrat ve prospěch této methody, k němuž — jak známo — byl Ungerovým „Systémem obecného rakouského práva soukromého" první základ položen. Methoda historicko-systematická jest nyní i u nás panující a máme jí děkovati s našich nejlepších děl vědeckých. Jak vynikajícím způsobem zejména čeští právníci pod vedením mistra svého Randy tohoto směru se účastní, o tom zde slov šířiti potřebí není.***)

Ještě téhož roku, ve kterém Savigny založil „Zeitschrift für gesch. Rechtswiss.", tedy r. 1815 počal vydávati monumentální dílo „Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter," které do r. 1831 na 6 svazků vzrostlo a v druhém vydání o sedmý svazek rozmnoženo bylo. Že k tomuto dílu již před desíti lety na cestách svých material sbíral, o tom stala se již svrchu zmínka.

---

*) Srv. Unger: „Ueber den Entwickelungsgang der österr. Civiljurisprudenz seit der Einführung des a. ö. G. B." v Systemu I. str. 635. sl.; Pavlíček: „O významu římského práva a systemu pro právo moderní vůbec a pro právo rakouské zvlášť, v „Právníku" 1875 str. 219.—222., a důrazná slova prof. dra. Randy v předmluvě ku „Právu vlastnickému".

**) „Vom Beruf unserer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft" 3. vyd. str. 136.

***) Že o vědě práva českého bez methody historické nelze ani mluviti, leží na bíledni. Sluší zde uvésti výtečný článek Vinc. Brandla: „Jakou úlohu má plniti historie práva českého?" v „Právníku" r. 1871 str. 115. sl., ve kterém povaha historického názoru a jeho důležitost pro vědu práva českého důkladně a jasně byly vyloženy.

Jak pravá jest idea, že právo povždy v živé souvislosti se vyvíjí, v díle tom Savigny skvěle osvědčil, vyloživ důkladně a světle, že i po rozboření říše západořímské znalost a platnost římského práva na západě nikdy nepřestala a dokázal tím důrazně, že stará pověst, že po šesti stoletích úplné neznalosti glossatorové právo římské náhodou nalezli a opětně zavedli, jest pouhou bájkou. Temnost, která posud tuto dobu vzdálenou kryla, byla hlubokými výzkumy Savignyho osvětlena a její život právní přítomnému věku předveden. Pro dobu od 11. až do 15. století nepodává ovšem dílo to dějepis práva, nýbrž toliko dějepis právnické literatury středověké. Dílo to tak mohutných rozměrů plno nových a velice důležitých výzkumů, ve kterém se nám učená píle, hluboký důmysl a tvůrčí síla Savignyova co nejskvěleji objevuje, proneslo slávu jeho vysoce.

Co se týče činnosti Savignyovy na stolici učitelské, všichni, kdož o ní svědectví vydali, v tom se shodují, že Savigny jakožto učitel požíval jmena pokud možná ještě slavnějšího nežli jakožto spisovatel. Na sta žáků ze všech skoro zemí evropských naslouchalo výkladu nejslavnějšího professora římského práva. Slavný romanista Rudorff, žák Savignův, praví o Savignyově činnosti učitelské následující: „Pro toto povolání, které jemu bylo nejdražším, byl obdržel nadání neobyčejné. Již zevnější ušlechtilost zjevu, klassický vznešený klid, jemná vážnost jeho osobnosti nezbytně získala jemu a vědě, které učil, mladistvá srdce. Pronášen hlubokým zvučným tónem, plynul zúplna volný výklad s čarovnou lehkostí, jasností a uhlazeností.“ *) A známý pandektista Arndts tvrdí, že nikdy a nikde neslyšel krásnější, dokonalejší přednášky učitelské a potvrzuje úsudek Jakuba Grimma, že žádné přednášky nezná, která by byla na něho hlubší dojem učinila, nežli výklad Savignyův.

A tento výtečný učitel byl žákům svým též přítelem v pravdě otcovským. Duchaplná Bettina Brentanova psala r. 1810 svému příteli: „Nemohu Tobě ani popsati, jak veliký jest Savignyův talent s mladými lidmi obcovati: on pociťuje pravé nadšení pro jejich snahy, pro jejich pilnost; uloží-li jim nějakou úlohu, činí jej dobré vyřízení zcela šťastným, on by se nejraději o celý svůj vnitřek s nimi dělil, on vyměřuje jejich budoucnost, jejich osud a stkvoucí horlivá dobrota jich dráhu vyjasňuje. To

*) Zeitschr. f. Rechtsgesch. sv. 2. str. 47.

jest vlastně jeho povaha: láska k těm, kterýmž slouží s nejkrásnějšími silami svého ducha a své duše — tato dobrota, s kterou se dělá všem rovným, činí jej při jeho učenosti dvojnásob velkého."*) Kdož by se divil, že i zevnější úspěch učitelské činnosti Savignyovy byl tak úžasný, když v myslech mladistvých byla roznícena láska a oddanost k vznešenému učiteli a horlivost pro jeho vědu.

Na universitě Berlínské učil Savigny až do r. 1842, nebyl však po tuto dobu pouze theoreticky činným, nýbrž účastnil se spůsobem vynikajícím též událostí veřejných. On byl totiž povolán roku 1817 za tajného radu do státní rady, r. 1819 k nejvyššímu soudnímu dvoru rýnské provincie a r. 1826 do komisse pro revisi zákonů. Konečně byl r. 1842 jmenován ministrem zákonodárství.

Ale ještě prve než Savigny stolici učitelskou po 42 leté činnosti opustil, aby se v úřad ministra uvázal, vyšlo nejvelkolepější jeho dílo „System des heutigen römischen Rechts". Plán k tomuto dílu vznikl a práce byla počata r. 1835. R. 1840 vyšly 3 první svazky; do r. 1849 pět ostatních. V díle tom mělo býti úplně vyloženo v systematickém pořádku obecné římské právo soukromé. Pohříchu dílo tak mohutně založené nebylo dohotoveno, neb oněch 8 vyšlých svazků obsahují pouze všeobecnou část. Všecky stkvělé přednosti, kterými Savigny-ovy dřívější spisy tak vynikaly a které z něho činily prvního civilistu své doby, byly zde přivedeny k nejvyšší dokonalosti.

Výtečnost přesné dějepisné methody, dokonalost systemu založeného na vnitřní organické spojitosti právních pravidel, velkolepost tvůrčí síly, pronikavá a duchaplná exegese římských pramenů, klidný a jasný výklad a konečně krásná ušlechtilá forma v tomto předním díle nesmrtelného Savignyho došly svého dovršení.

R. 1842, dvě léta po vyjití prvních svazků tohoto díla, které tolik nesmírného obdivu a nadšení vzbudilo, Savigny, jak bylo již svrchu uvedeno, opustil dráhu akademickou. Ministrem byl Savigny až do r. 1848. Události tohoto roku měly za následek, že Savigny k své žádosti z ministerstva byl propuštěn. Na stolici učitelskou více nevstoupil. Žije v úplném zátiší, dokončil 7. a 8. svazek „systému". Roku 1850, když Savigny slavil 50leté jubileum své hodnosti doktorské, vydal pod názvem „Vermischte Schriften" sbírku spisů drobných, rozličných odborů právních.

*) Göthes Briefwechsel mit einem Kinde, sv. 2. „26. května 1810."

Literární činnost svou skončil dvěma svazky, které jednajíce o **všeobecné části obligací** vyšly r. 1851 a 1852. Tím vřelejší účastenství měl jeho stále jasný a čilý duch ve vědeckém působení jiných. A tento čilý zájem pro vědu a onu jasnost mysle velebný kmet podržel až do své smrti, která jej 83letého zastihla dne 25. října r. 1861. Mocně pohnula smrt slavného učence myslemi všech vrstevníků. Po celém Německu a i za hranicemi byla památka jeho slavena slovy nadšenými.

Neb „v něm — tak pravil tenkráte proslulý Ihering o Savignym — byla jako v žádném jiném věda právnická od počátku tohoto století vtělena a po staletích, když lesk nejvíce jmen, která nám se nyní zdají býti velkými, vybledne, **jeho jméno tím jasněji bude zářiti**".*)

Literární zprávy.

Sbírka zřízení zemských království Českého, markrabství moravského a slezských knížectví. Díl první. Zřízení zemská království Českého XVI. věku. Uspořádali **Josef Jireček** a **Hermenegild Jireček**. Sešit první. V Praze 1879. Nákladem spolku českých právníků „Všehrd."

Bez znalosti práv a zřízení právních věků minulých není důkladné znalosti práv jdoucích, není pokroku v právnictví.

Právní věda jdouc za účelem, aby časovému stupni osvěty přiměřeným spůsobem upravila právní poměry národa, nevyhnutelně musí hleděti, aby se proskoumalo a znalosti nabylo, kterak předkové věci práva veřejného i soukromého zřízeny měli a na jakých názorech o právu a slušnosti zřízení jejich spočívaly.

Změny v zřízeních práva zavádí zajisté moudrá snaha zákonodárná, aby dosavadní instituce, jež změnou mravů a pokrokem vzdělání národa nedostatečnými se staly, dle časových potřeb života národního opravila a s obecným, postupem času pokročilým vzděláním, a panujícími názory náboženskými, s právním v národě se jevícím přesvědčením ve shodu uvedla.

Při zřízeních práva veřejného ovšem někdy státi se může, že změny jich nemají příčiny v přirozeném klidném vývoji, ale spíše v ze-

*) Jahrbücher für Dogmatik, sv. 5. str. 355.

vnějším nátlaku událostí kroměprávných. Avšak vždy jest vzdělanému právníku nezbytnou potřebou, aby bývalá zřízení znal důkladně, an takto jen ve smysl práv jdoucích a zřízení panujících náležitě vniknouti může.

Nová sbírka zřízení zemských poskytuje českým právníkům vzácný, authentický pramen práva, jak se u nás v státech koruny české od počátku věku XVI. vyvíjelo a během času měnilo. Zejmena co do práva veřejného, v příčině jehož se u nás veřejný hlas po právu historickém ozývá, jeví se sbírka tato co hlavní poklad, z něhož lze neklamného poučení nabýti a poznati, v jakém rozsahu dovolávání se práva historického, při šetření poměrů proudem dějin utvořených, oprávněnosti svou se vykázati může.

Co se práva soukromého týče, netřeba šíře dovozovati, že ze sbírky čerpati lze mnohonásobný prospěch pro vzdělání právnické. Zakládáť se leckterá instituce nynějšího práva jak materielního, tak formelního v starých, sbírkou podaných zřízeních, a znalec starého práva v leckterém předpise zákonů nynějších utká starého známého, jenž z dob dávných svou působnost zachoval. I jsou posud případy právní (na př. rozepře z poměru bývalého vrchnostenství, rozepře svěřenské a j.), při jichž líčení a rozhodování i zástupce strany i soudce nevyhnutelně k dávným zřízením se táhnouti a jejich ustanovení dokládati se musí.

Nám českým právníkům pak z pilného studia sbírky zvláštní kyne prospěch, že nám vydatně přispívá k vytříbení a obohacení mluvy právnické, k vyčistění cizomluvných obratů i k uhlazení slohu.

Získal si tudíž velikou zásluhu snaživý spolek českých právníků „Všehrd“, že sbírku zřízení zemských svým nákladem vydati se odhodlal a tak právnickou literaturu pokladem vzácným obohatil, jakož dříve již vydáním slavného díla Všehrdova a Koldínova byl učinil. Sbírka nynější nabývá tím vyšší ceny, že v ní veškerá zřízení zemí ke koruně české náležejících věku XVI., i smlouva svatováclavská, smlouva a narovnání o kovy, pak zřízení Ferdinanda II., jež ani při svém vyjití, kromě skrovničké části, v jazyku českém vytištěno nebylo, pak Ferdinanda III. novelly a deklaratoria, poprvé v úplné celitosti se nám podávají. Ješto pak vydání spůsobem vědeckým uspořádáno a příslušnými úvody opatřeno bude, — díl prvý slovutnými učenci Josefem a Hermenegildem Jirečkem — dovolujeme si sbírku našim právníkům na nejvýše odporoučeti.

M. Havelka.

Nálezy
c. k. správního dvoru soudního.

9) Ministerstvo orby potvrdilo nález horního hejtmanství v Celovci, kterým za neplatná prohlášena byla dvě výhradná kutiště z toho důvodu, poněvadž se nacházejí v místech takových, která nemají oněch rozměrů, aby možno bylo nabýti tam horních měr ve smyslu obecného zákona horního. Správní dvůr zrušil toto rozhodnutí co nezákonné, neb kutéř nabyl tím, že stvrzeno bylo výhradně kutiště jím ohlášené, skutečné právo, kteréž může odejmuto býti pouze v případech v §§. 251. a 252. horního zák. taxativně uvedených. Poněvadž pak žádný z těchto případů zde nebyl na snadě, bylo rozhodnutí ministerstva zrušiti.

Nález ze dne 24. července 1878 č. 1196. sb. č. 309.

10) Prohlášení o prolongaci na směnku napsaná jsou jen tenkráte předmětem poplatku kolkového, pakli prohlášení ta zároveň stranou jsou podepsána. Neb z §. 22. a zákona ze dne 9. února 1850. a pol. tar. 49. jde jasně na jevo, že teprv podpisem vydatele nastane povinnost platiti poplatek z listiny. Výjimky zde jest pouze v případech v zákoně zvláště vytknutých, jak na příklad při účtech kupeckých dle §. 19. zák. ze dne 8. března 1876 č. 26. ř. z.

Nález ze dne 26. září 1878 č. 1461. sb. č. 319.

11) Pozemky, které tvoří část společenského obvodu honebního, lze i tenkráte přivtěliti samostatnému obvodu honebnímu, pakli tím klesne obvod společenstva honebního pod míru 200 jiter. Neb zákon ničehož o tom neobsahuje, že by okršlek honební společenstva honebního měl obnášeti nejméně 200 jiter. Pravo honební vyplývá dle zákona z práva vlastnického k pozemkům, a jakmile tedy vlastník pozemku vykáže zákonní podmínky, by toto právo samostatně mohl vykonávati, může i žádati, by pozemek jeho vyloučen byl z obvodu společenstva honebního.

Nález ze dne 28. září 1878 č. 1522. sb. č. 322.

12) Obec A. chtěla míti svou samostatnou školu. Ministerstvo pro osvětu a vyučovaní však potvrdilo nálezy nižších instancí, kterými žádosti té vyhověno nebylo, poněvadž sousední obec B., kdež se posud škola nachází, jest pouze 35 minut vzdálena, i nejsou zde žádné takové okolnosti místní, z nichžto by lze bylo souditi, že cesta pro děti jest zvláště nebezpečnou. Správní dvůr soudní nedal sice místa námitce nepříslušnosti soudu, maje za to, že otázku, zdali v té které obci zří-

diti jest školu, nelze rozřešovati dle volného uvážení úřadu, odmrštil však stížnost in merito, poněvadž zde není podmínek §. 1. zákona ze dne 19. února 1870. Nepravým jest názor, že tímto §. 1. pouze stanoveno, za jakých podmínek lze obec k tomu přidržeti, by samostatnou školu zřídila, že však tím není obmezeno právo obce, pečovati i mimo povinnost zákonem uloženou o potřebu školy. Neb nelze přehlednouti, že zřízením školy povstanou břemena netoliko obci, nýbrž i jiným osobám, kterým dle zákona na školu jest přispívati.

Nález ze dne 28. září 1878 č. 1521. sb. č. 321.

Denník.

K §. 10. zákona o právu domovském. Emanuel Š. byl ustanoven definitivně za učitele při škole v O. Následkem choroby duševní byl Š. nucen, službu tu opustiti, načež se odebral do jiné země. As rok později žádal Š., aby opět za učitele byl ustanoven, načež jej okresní školní rada z rozkazu zemské školní rady přikázala provisorně za učitele škole v E. V této vlastnosti byl Š. dán do výslužby, an choroba jeho další zastávání úřadu učinila nemožným. Nastal pak spor o příslušnost této osoby mezi obcemi O. a E. Okresní hejtmanství rozhodlo, že Š. příslušným jest v O., poněvadž v tomto místě byl ustanoven definitivně za učitele a tudíž tam nabyl práva domovského, kdežto provisorní zřízení za učitele v E. nemohlo toho působiti, by Š. v poslednějším místě nabyl práva domovského. Místodržitelství naopak rozhodlo, že Š. přísluší k obci E., neb Š. byl vždy učitelem definitivně ustanoveným, i nebylo jemu také co takovému vyplácení služného nikdy zastaveno. Byl-li však Š. co definitivní učitel na zkoušku prozatím přikázán ke škole v E., tož nabyl on v poslednějším místě práva domovského. Ministerstvo vnitra však potvrdilo rozhodnutím ze dne 14. října 1878 č. 12696. rozhodnutí první stolice, neb má-li kdo ve smyslu §. 10. zákona o právu domovském nabyti příslušnost v tom kterém místě, nestačí, by zřízen byl definitivně za učitele neb úředníka státního, nýbrž jest dále zapotřebí, by jemu přikázáno bylo stálé sídlo služební. Toho však zde nebylo v příčině obce E., a přísluší tudíž Š. do onoho místa, kdež dříve platně nabyl práva domovského. Z. f. V.

K zákonu o honitbě. Svobodný pán K. nabyl v obci B. parcelu, která bezprostředně souvisela s jeho majetkem, výměry přes

200 jiter. Ohlásil tudíž okresnímu hejtmanství, že sám vykonávati chce honitbu na této parceli jím nabyté. Okresní hejtmanství vyřídilo podání v ten smysl, že žádosti pro tentokráte vyhověti nelze, poněvadž honitba na parcele té, jakož i na ostatních pozemcích obce B. ještě na celou řadu let pronajata jest Karlu L., pročež vyčkati jest, až doba tohoto nájmu uplyne. Místodržitelství však svolilo k tomu, by honitba na řečeném pozemku ihned byla excindována, odvolávajíc se na důvody nálezu správního dvoru soudního ze dne 2. března 1878 č. 215. (sbírka Budvinského č. 223.). Ministerstvo orby však zrušilo vynesením ze dne 22. ledna 1879 č. 210. nález místodržitelství a zachovalo v moci rozhodnutí první stolice. Neb Karel L. najal honitbu na dotčeném pozemku dříve, než baron K. pozemek ten koupil; pronájem ten byl řádně předsevzat a úřadem stvrzen, i nabyl Karel L. po čas trvání smlouvy právo, vykonávati honitbu na všech pozemcích pronájmu podrobených. Vlastníci pozemků musí sobě z důvodu práva veřejného po čas trvání nájmu dáti líbiti obmezení, kteréž vykonávání honitby nájemcem sebou přináší; námitky z práva soukromého, zejmena z §. 1120. ob. zák. obč., nemají v příčině takového nájmu žádné platnosti. Z. f. V.

K řádu advokátnímu. Ve sporu, který vedl dr. H. ve Vídni co offo zástupce chudé strany, byl připuštěn důkaz svědky tonto stranou vedenými. Jednoho z těchto svědků bylo vyslyšeti u soudu bavorského. Dr. H. zřídil za příčinou tohoto výslechu sobě za náměstka bavorského advokáta, i žádal pak na soudě v základě §. 16. adv. řádu, aby jemu státem nahraženy byly hotové výlohy, pozůstávající v odměně bavorským advokátem účtované. Obě nižší instance nedaly této žádosti místa, poněvadž není třeba, aby strana se při výslechu svědka súčastnila, a poněvadž dr. H. sobě nevyžádal dříve povolení soudu, aby směl bavorského advokáta za substituci požádati. Však c. k. nejvyšší soud změnil rozhodnutím ze dne 29. srpna 1877 č. 15137. na stížnost dra. H. obě tato rozhodnutí, i nařídil vyplacení účtované sumy, poněvadž strana právo má, při výslechu svědka se súčastniti, poněvadž jedině uvážení zástupce musí býti zůstaveno, je-li intervence taková nutnou čili nic, a poněvadž odměna, kterou substitutu náleží platiti, jest hotovou výlohou, kterou při bezplatném zastupování státní pokladna nahražovati má povinnost. J. Bl.

Nový advokát. Pan dr. František Hodáč započal vykonávati advokacii v Brně.

Jmenováni: Js. Weiss přír. okr. s. v Mikulově; ausk. Al. Thumser přír. okr. s. v obvodu mor. slez. vrch. z. soudu; s. přír. z. s. v Opavě Lothar ryt. Strobl z Albegu přír. rad. tajemníka u nejvyš-

šího soud. dvoru ve Vídni; substitut stát. návladního v Litoměřicích Tom. Heinrich r. z. s. v Mostu; tajemník vrch. s. z. v Praze K. Dressler z. r. v Písku; rad. taj. v Novém Jičíně J. Vojtěch r. z. s. v Brně; auskul. Bedř. Katz přír. okr. s. v Bílovci; okresní komisaři: J. Lavory, Karel Kirchen a Jos. Wolf místodržitelskými tajemníky v Čechách; vrchní komisař policejní Konst. Hofmann pol. radou, pol. komisaři V. Ort a V. Ploch vrch. komisaři, koncipisti Ad. Krčka a Em. Stelzig kom. pol. řídit. v Praze. Notářem na Kladně jmenován not. konc. dr. Aug. Poche v Praze.

Dr. Hubert Janitschek, kustos rak. musea pro umění a průmysl a soukromý docent na universitě videňské, jmenován mimořádným professorem dějin umění na universitě pražské.

Přesazeni: přír. okr. s. v Bílovci Alb. Scholz k z. s. v Opavě, přír. okr. s. v Horní Plané Lad. Lanysel do Podbořan, přír. okr. s. v Polné Fr. Pavlíček do Štoků.

Vyznamenáni: okr. hejtman v Třeboni J. Gširhakl při odchodu na odpočinek názvem místodržitelského rady; r. vrch. s. v Praze Bohdan Schmidt z Bergenholdu při odchodu na odpočinek názvem dvorního rady.

P. T. členům Právnické Jednoty v Praze!

Dovoluji si upozorniti pp. členy na usnešení valné hromady 1878, dle něhož má se těm pp. členům, kteří příspěvku spolkového nezapraví do konce měsíce března, lístek spolkový zaslati na jich náklady dobírkou dlužného příspěvku.

Zřetelem k tomuto usnešení žádám všechny pp. členy venkovské, kteří příspěvku doposud nezapravili, by tak učinili nejdéle do konce měsíce března t. r., neobtěžujíce sobě zaslati příspěvek sběrateli Jednoty p. Branislavu Tylovi, úředníku magistrátnímu v Praze.

V PRAZE, dne 6. března 1879.

Dr. J. Podlipný,
t. č. jednatel.

Připisování a odepisování pozemků k statkům zapsaným v deskách zemských.

Podává dr. Jan Růžička v Praze.

Dle zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92. z. z. jest zapotřebí, aby zemský soud, má-li se k statku zemskému připsati pozemek, jenž v deskách zemských zapsán není, vyžádal sobě dobré zdání místodržitelstva a výboru zemského. Má-li se však pro jistou část statku zemského založiti zvláštní samostatná vložka v deskách zemských, jest k tomu zapotřebí svolení místodržitelstva a výboru zemského.

Ustanovení tato platí toliko o těch statcích, pro které nové knihy dle uvedeného zákona již založeny jsou, nikoliv však o statcích oněch, pro které nové knihy ještě založeny nejsou.

Založení nových knih pro statky zemské dle povahy věci jen pozvolna pokračuje.[1] Má tudíž praktický význam otázka, jaká ustanovení platí v tom směru o statcích zemských, pro které nové knihy ještě založeny nejsou.

Zemský soud v Praze žádá v novější době v odporu s praxí dřívější k připsání a někdy i k odepsání pozemku u statků zemských svolení úřadu politického, odvolávaje se na §. 3. patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s. Místodržitelstvo a výbor zemský, pak ministerstvo vnitra svolili sice k odepsání pozemku, u připisování činili však rozdílu, zdali pozemek, jenž se připsati

[1] Založení nových knih na základě patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s. trvalo skoro 30 let. Srv. Hasner, Handb. des ldtfl. Verfahrens im Kgr. Böhmen (1824) §. 56.

má, jest rustikální čili dominikální. Připsání pozemků rustikálních nepovolili, tvrdíce, že dle §. 2. cit. patentu toliko pozemky dominikální k statku zemskému připsány býti mohou. Teprvé následkem stížností k správnímu soudnímu dvoru podaných, změnilo ministerstvo své vlastní rozhodnutí a povolilo připsání pozemků rustikálních k statku zemskému. Nejprvé povoleno připsání toliko v oněch případech, kde se jednalo o pozemky vyměněné, konečně povoleno i připsání pozemků přikoupených.[2]

Hledíc k těmto odporujícím si rozhodnutím budiž účelem těchto řádků vylíčiti předpisy politické, týkající se odepisování a připisování pozemků zemských, pro které nové knihy založeny nejsou.

Patentem ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s. bylo v §. 2. ustanoveno, že se do desk zemských vložiti mají ony statky stavovské, které v katastru co skutečné statky dominikální zapsány jsou, a sice tak, že rubrika desk zemských zahrnuje vše to, co pod touž rubrikou v katastru stavovském uvedeno jest.[3]

Desky zemské dle tohoto patentu vztahují se toliko k statku jakožto k celku, neobsahujíce jednotlivých pozemků, z kterých statek záleží, nýbrž opírajíce se v tom ohledu o zemský katastr.

Patent cit. vůbec nemá ustanovení o tom, jaké pozemky se k statkům zemským připisovati mohou. Patent onen má podle úvodu svého vůbec toliko účel soukromoprávní, aby chránil a podporoval úvěr soukromý. Ustanovení tohoto patentu, týkající se připisování a odepisování pozemků, směřují toliko k tomu, aby srovnalost desk zemských s katastrem zachována byla. Srv. §§. 2. a 3. pat., pak §. 21. instr. ze dne 5. července 1796, Roth VI. sv. str. 36. a 55.[4]

---

[2] Viz rozhodnutí v Právníku 1878 str. 818. a str. 849.

[3] Tím ustanovením byl obor desk zemských přesně vytknut a dřívější nestálost v tom směru odstraněna. Srv. Maasburg, die Entwicklung des Institutes der öffentlichen Bücher in Böhmen 1877 str. 8. až 15.; Randa, Přehled vzniku a vývinu desk veřejných, str 8. násl.

[4] Ten úmysl zákona, jak známo, v skutečnosti proveden nebyl. Srv. Randa, Přehled vzniku desk str. 25. a 26., pak Právo vlastnické (1871) str. 143. a 144. Principu, aby desky zemské a seznam pozemků (Lagerbuch) zvlášť vedeny byly, zastává se Haan, Studien über Landtafelwesen str. 211. Srv. proti tomu Randa, Přehled vzniku desk str. 26. pozn. 10.

Podmínky, které platily stran připisování a odepisování pozemků z příčin politických, obsaženy jsou v četných předpisech politických v tom směru vydaných.

Volné nakládání s pozemky bylo obmezováno:

1) k ochraně poddaných, aby jim pozemky libovolně odebrány nebyly;

2) za příčinou soustavy berní, dle kteréž se z pozemků rustikálních větší daň platila než z pozemků dominikálních.[5]

V tom dvojím směru ustanoveno, že se ku každému nakládání s pozemky rustikálními a dominikálními vyžaduje svolení úřadu politického. Pozemky rustikální mohou sice k statkům dominikálním připsány býti, avšak jen když se při tom poddaným za pozemky rustikální poskytne náhrada pozemky dominikálními stejné výměry. Není dovoleno, aby vrchnosti pozemky rustikální zakoupily, toliko zpustošené a opuštěné pozemky rustikální může vrchnost prozatímně a na čas převzíti. Srv. dvorní dekr. ze dne 8. září 1770, Roth VIII. sv. str. 158.; dv. dekr. ze dne 13. ledna 1775 tamtéž, pak dv. dekr. ze dne 2. dubna 1787, Roth, VI. sv. str. 431. V tomto dvorním dekretu se praví: Vrchnostem není dovoleno, aby své vlastní pozemky vyměnily s pozemky rustikálními a sice pod pokutou dvojnásobné ceny, vyjímaje, že krajský úřad věc vyšetří, protokolárně vyslechnutý poddaný, jehož pozemek se vyměniti má, k tomu bez donucení svolí, a úřad zemský to schválí.

[5] Poměr poddanství byl zvláště upraven patenty ze dne 1. listop. 1781. Roth II. svazek str. 106., 7. Dle soustavy berní podlehaly původně pozemky poddanské neb rustikální povinnosti berní. K vyměřování daní byly tyto pozemky v roce 1654 sepsány v tak zvaném Catastrum Rollare. Během 18. století rozšířena povinnost berní i na pozemky dominikální, avšak nestejnou měrou. Z té příčiny byly při zřízení katastru Teresiánského (1748 až 1756) pozemky rustikální a dominikální ve zvláštních od sebe oddělených katastrech sepsány. Tak povstaly katastr rustikální a dominikální. Poslednější, který se nazýval exaequatorium dominicale, jest základem desk zemských dle pat. ze dne 22. dubna 1794. Podle katastru Teresianského byla v katastru Josefínském (1785 až 1789), kterýmž veškeré pozemky podle obcí katastrálních sepisovány byly, vlastnost jednotlivých pozemků vyznačena. Srv. Maasburg cit. str. 13. pozn. 31., a Chlupp, Handb. der direkten Steuern §§. 10., 14.—20., 23.—26.

Dvorní dekret ze dne 25. května 1789 odvolává se na dvorní reskripty ze dne 31. července 1750, 23. ledna 1751, 22. prosince 1769 a 8. září 1770 s tím podotknutím, že dle ustanovení těchto není nikterak dovoleno, aby vrchnosti pozemky poddanské zakupovaly a že musí tudíž úřad krajský toho dbáti, že vrchnosti tyto výhradně k dotaci poddaných určené pozemky rustikální na žádný způsob, vyjímaje toliko případ výměny, pod zákonnými předpisy nabývati nemohou.

Na základě stávajících předpisů upravuje nařízení ze dne 10. ledna 1790 způsob, jakým se výměny pozemků dominikálních a rustikálních v katastru provésti mají. Srv. dále dv. dekr. ze dne 28. června 1794, nařízení ze dne 29. dubna 1798, Roth VI. sv. str. 436.—444. a pat. ze dne 1. září 1798 č. 432. sb. z. s. Podobně dv. dekr. ze dne 14. prosince 1820 prov. sb. z roku 1821 č. 22. Srv. dále gub. nařízení ze dne 4. ledna 1828 odst. 15. prov. sb. z r. 1827 č. 6., dále gub. naříz. ze dne 18. srpna 1836 prov. sb. z r. 1836 č. 223.

Vedení katastru zemského příslušelo stavům. Dle toho ustanovuje §. 3. pat. ze dne 22. dubna 1794, že odepisování pozemků od statku zemského přísluší před stavy. Srv. §. 21. instr. ze dne 5. července 1796.

3) Z ohledu na ústavoprávní povahu desk zemských bylo ustanoveno, že každý, kdož nabýti chce statek zemský, vykázati musí, že jest k deskám zemským spůsobilý. O výkazu tom rozhodoval v případu pochybnosti úřad zemský.

K deskám spůsobilý jest pouze ten, kdož jest příslušníkem království Českého a náleží k jednomu ze čtyr stavů zemských. Srv. dv. dekr. ze dne 12. srpna 1712, Roth VI. str. 30. Dv. dekr. ze dne 20. ledna 1804 č. 648. sb. z. s., ze dne 5. června 1811 č. 950. sb. z. s., 7. ledna 1813 č. 1022 sb. z. s. Dv. dekr. ze dne 11. května 1832 č. 9558. odst. 10. sb. prov. z r. 1832 č. 151.; dv. dekr. ze dne 24. dubna 1835 č. 9573. sb. prov. z r. 1835 č. 146.; dv. dekr. ze dne 12. června 1838 č. 3255. sb. prov. z r. 1838 č. 223.

4) Úřad politický měl k tomu hleděti, aby k ochraně zájmů národohospodářských přílišné rozdělování statků zemských a selských zamezeno bylo. V příčině selských usedlost srv. pojednání dra. Kotalíka v Právníku 1870 str. 552. a násl V příčině pozemků dominikálních a statků zemských srv. dv. dekr ze dne 29. září 1803 uveřejněný gub. dekr. ze dne 19. prosinc

1803 č. 5614. Kropáčkovy sb. pol. z. Dv. dekr. ze dne 22. ledna 1804 č. 648. sb. z. s.

5) Konečně bylo též úkolem úřadů politických při zkoumání smluv o připisování a odepisování pozemků chrániti práva věřitelů na statku pojištěných. Srv. zejmena pat. ze dne 1. září 1798 č. 432. sb. z. s., pak dv. dekr. ze dne 7. ledna 1813 č. 1022.

V tomto stavu zákonodárství nastala rokem 1848 a 1849 podstatná změna.

(Dokončení příště.)

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Pokud však tyto instituce byly ještě v říšských městech v platnosti, byly tu analogické právní poměry soudův purkrabských se soudem, jenž v král. městech českých jmenem krále byl zahajován a jemuž od konce třináctého století pravidelně podkomoří zemský se svými úředníky předsedal. Následkem toho ustanovení práva Magdeburgského a Norimberského o vykonávání vyšší jurisdikce nepozbývala zcela platnosti v těch městech českých, jež právy těmi byla obdařena[30] a měšťané odvolávali se k nim jakožto k platnému právu.

---

[30] Práva Magdeburského užívala v 13. a 14. století města: Litoměřice (Haněl, O vlivu pr. něm. str. 30. pozn. 106. a Emler, Reg. č. 2824.); Menší Město Pražské (Haněl str. 36. pozn. 113.); Králové Hradec (Gaupp, Deutsche Stadtrechte des Mittelalters str. 262. a 265.); Vysoké Mýto (Tamže str. 268.) a snad též Polička (Emler, Reg. č. 499.); dále Ústí nad Labem (kr. Jan potvrzuje měšťanům r. 1325 stará práva, ustanovil jmenovitě „vt in causis iudiciariis iuribus dumtaxat Maidburgensibus, sicut a retroactis temporibus factum esse intelleximus, vti debeant.“ Orig. v arch. města Ústí.); Louny (dle privilegia kr. Jana z r. 1325 ve Wunšových Děj. m. Loun

Jakož pak obsah vrchní soudní právomocnosti panovníka nad poddanými jednotlivých církevních korporací v době posledních králův z rodu Přemyslovského byl nestejný, tak tomu bylo zajisté i nad městy královskými, bylať některému městu propůjčována větší míra soudní právomoci, jinému menší, dle toho, jak toho ohledy finanční vyžadovaly a též spolehlivost a zkušenost rychtáře a soudu městského připouštěly; avšak poněvadž města královská v Čechách v domácích bouřkách přišla skoro úplně o svá stará nadání, nedá se více podrobně stopovati tato míra soudní moci v jednom každém městě, i nám nezbývá, než spokojiti se pouze s celkovitým obrazem dávných těchto poměrův právních.

Obsahovala pak vyšší soudní právomocnost panovníka v této době:

a) právo souditi v první instanci čelnější hrdelní případy;

b) právo potáhnouti na sebe soudní moc i v ostatních případech civilních a trestních, když za to strany žádaly a

c) rozsuzovati v druhé instanci rozepře, když strany podaly stížnost, že se jim na soudě městském nějaké obtížení bylo stalo.

ad a) Základní myšlenka, jíž spravovalo se a již uskutečniti hledělo středověké soudnictví trestní, byly soudní pomsta a po případě smír, jimiž osobní čili krevní pomsta obvyklá u každého národa, jenž se na nízkém stupni vzdělanosti nalezá, nahraditi se měla.

Každý útok na život, majetek a čest jednotlivce žádal odvetu, zadostiučinění, kteréž původně jednotlivec s příbuznými svými sám

---

str. 117.); Nymburk (kr. Jan r. 1328 obnovuje měšťanům práva stará „ut juribus, quibus nostra Lithomericensis civitas fruitur, quibus etiam dicti Nymburgenses cives freti sunt, in perpetuo refruantur.“ Cop. v arch. m. Nymburka), — zajisté též Most a Slané (Lippert, „Geschichte der St. Leitmeritz“ str. 283.). — Ostatní kr. města v Čechách užívala některého práva jihoněmeckého, buď Starého M. Pražského, na př. Beroun a město pod Bezdězem (Emler, Reg. č. 463. a 1937.), buď Jihlavského (srv. pozn. 2.), buď Norimberského (Palacký, Formelbücher II. č. 149.). — Že skutečně ustanovení cizích práv o vrchní jurisdikci byla u nás recipována, o tom nalezli jsme velmi zajímavé doklady v rukopisech práva Magdeburského v Litoměřicích chovaných a v nejstarším vůbec posud známém právu Norimberském, jež se v právním rukopise m. Klatov z r. 1465 nalezá. V obou těchto právních památkách některá místa jednající původně o „purkrabím“, zaměněna jsou slovem „podkomoří“.

sobě „na svou pěst“ zjednával, později před soudem a pomocí soudu dosáhnouti hleděl, jakmile moc jednotlivce neb společná moc rodu byla přinucena ustoupiti veřejné moci. Půhon, původ, nález i exekuce podržely dlouho ještě onen původní ráz, jsouce pouhými stupněmi výkonu pomsty, jenž zákonem byl dovolen a upraven. Byloť možno i před soudy městskými u nás v třináctém a ještě v čtrnáctém století soubojem usvědčiti soupeře i mstíti se nad ním.[31]

Při tom i z jiného stanoviska ještě pohlíželo se na vykonávání trestní moci. Pokoj byl základní podmínkou existence jednotlivce, kdo podmínku tu rušil, toho mohl poškozený soudně přinutiti, aby mu nápravu zjednal. Mír pak v městě, za kterého živnosti a obchody jedině prospívati mohly, byl souhrnem klidného života všech obyvatelův. Úkolem úřadův městských bylo bdíti nad tímto pokojem a každé porušení jeho stíhati, jakmile poškozený, na němž mír městský byl rušen, za to žádal. Pohnaný, jehož vina byla prokázána, byl přiveden k tomu, aby obnovil porušený mír a sice tím spůsobem, že nahradil škodu spůsobenou původu a zaplatil peněžitou pokutu rychtáři a konšelům, jakožto veřejným strážcům městského míru. Neobnovil-li pachatel mír s odpůrcem svým a s obcí, soud městský pomstil na něm čin na úkor jednotlivce spáchaný jaksi v zastoupení tohoto aneb šlo-li o těžší zločin, odevzdal vinníka do klatby krále a jeho úředníkův.

Původní právní názory nedopouštěly toho, aby soud městský konal spravedlnost z úřední povinnosti, nevyčekaje žádosti neb stížnosti strany. Bylyť názory ty v starší době hrubě smyslné,

---

[31] Srv. čl. 14. a 15. práva Magdeburského z r. 1235, čl. 21., 38., 40., 64. a 70. téhož práva z r. 1261 a čl. 28., 71. a 137. téhož práva z roku 1304 (Gaupp, Magd. und Hall. Stadtr. str. 225. a násl.), kdež nalezají se pravidla pro vedení souboje v případech násilí, jmenovitě vraždy, poranění a loupeže. — V čl. XLVI. práva Jihlavského z r. 1249 i 1300 a v čl. 17. práva Hlubčického z r. 1270 (Jireček, Codex I. str. 105. a 170.) přichází rovněž souboj co průvodní prostředek v případě vraždy a poranění. — Teprvé r. 1327 nařídil kr. Jan městu Ústí nad Labem „ne quis in prefata ciuitate nostra pro homicidio aut quibuscumque vulneracionibus perpetratis duellum deinceps indicere audeat vel eciam duellare causam suam prosecuturus iuxta formam Maidburgensium iurium hactenus vsitatam.“ (Orig. v arch. m. Ústí.) — Srv. též Maurer, III. §§. 577. a 578.

přihlížející zcela k vnějšímu objevu skutku a pouze výjimečně k vnitřnímu obsahu vůle. Proto zločin nemohl původně považován býti za provinění proti abstraktnímu pojmu obce neb státu; nýbrž pouze za křivdu na osobě spáchanou neb za poškození majetku.

Ani trestání zločinův, jež sobě panovník byl vyhradil, nedělo se původně na základě jiných názorův právních. Některé zločiny, jmenovitě politické, považovány byly za přímý útok na osobu panovníkovu a na provinilci vykonána byla pomsta jmenem uraženého důstojenství královského.

Avšak šířením vzdělanosti a cizích názorův právních nahlíželo se vždy více, že porušení soukromého míru jednotlivce není pouhým ohrožením pokoje v městě, nýbrž i veřejného pořádku vůbec, nad nímž bdíti jest přední povinností panovnickou.[22] Aby se porušování zemského pokoje zamezovalo a

---

[22] S názory těmito setkáváme se ve všech právech městských 13. století. Již v právu Pražském z 12. století mluví se o „tributum, quod mir vocatur" (Jireček, Codex I. str. 68.). V starém právu Brněnském i Jihlavském účel práv a svobod městských poznamenává se slovy „per quæ tranquilitati et communi utilitati eorum et paci decrevimus providendum" (Jireček, Cod. I. str. 73. a 83.) — Dle práva Magdeburského na př. z r. 1261 čl. 53., 64. a 74. (Gaupp l. c. str. 240. a násl.) pohání původ „vmbe den vriede, den her an ime gebrochen hat" a žádá za navrácení míru. — Dle čl. 13. práva Starého M. Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XI.), nechtěl-li původ smířiti se s pohnaným, jenž se k nápravě nabízel, „so sol der richter und czwelf in der stad vrid gebin und den clagern gepieten des kunigiz vride und der purger vrid." V čl. 11. práva Hlubčického z roku 1270 praví se, „Primo quidem, si quis pacem Dei et domini regis et ipsius civitatis violando, quenquam vulneraverit" (Jireček, Codex I. str. 169.). — Dle čl. XLVI. práva Jihlavského z r. 1300 žalovala strana, jež podnikala souboj, na soupeře, jenž příbuzného zranil neb zavraždil, „quod venit ad locum illum, ubi meus amicus pacem et gratiam habere debuerit et in eo violavit pacem Dei, regis et terrae". (Tamže str. 106.) — Kr. Václav II. zřídil r. 1287 soud šestipanský v Praze „ad faciendum et ordinandum singula, quæ paci civitatis et honori nostro viderint expedire". (Emler, Reg. č. 1418.) — V horním právě Kutnohorském z r. asi 1300 konečně ustanovuje se „omnem ordinationem pacis et tranquilli status in montibus maxime juratorum ex officio dependere" a praví se, že rychtář, zahajuje soud, „pacem judicialem omnibus auctorizet." (Tamže str. 276. a 380.)

trestalo, tu uchopovali se panovníci čeští dvojího prostředku. Předně zakazujíce rušení míru zemského vyhradili sobě, že každý, kdož poruší zákaz vydaný, má výhradně býti poháněn před ně aneb jich náměstka a za druhé, že kdyby v těžkých těchto případech nebyla podána žaloba, trestní skutek má nicméně z úřední povinnosti býti vyšetřován a trestán.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Příspěvek o poznámce spornosti.

Listinou ddto. 18. května 1874 zřídila kněžna R. na svém panství L. a na svých cukrovarech v K. a v L. pro G. W. A. a A. A., kteří převzali arrangement jejího jmění, hypotheku jistotnou až do sumy 500.000 zl. Na základě této listiny bylo pak zástavní právo na panství L-ském a na cukrovaru v K. knihovně vtěleno; cukrovar v L. byla kněžna R. krátce před tím od vydražitele N. R. koupila a knihovní převod na jmění její nebyl ještě proveden, poněvadž listina odevzdací vydána ještě nebyla, pročež zastavení zatím jen v soudních spisech o exekuční dražbě poznamenáno. Když potom na základě odevzdací listiny kněžna R. co vlastnice cukrovaru v L. zapsána byla, opomenuto vtělení zástavního práva ve spisech dražebních poznamenaného.

Sub præs. 14. dubna 1876 č. 2779. vydobyla sobě kněžna R. na cukrovaru v L. poznámku přednosti pro zápůjčku 500.000 zl. Na to ihned sub præs. 21. dubna 1876 č. 2881. zakročili G. W. A. a A. A. o vklad zřízené jim hypotheky jistotné, jenž také povolen jest. Na to sub præs. 7. července 1876 č. 4877. zakročila kněžna R. o vklad zástavního práva pro zápůjčku 500.000 zl. na cukrovaru v L. k rukoum knížete R., kteréžto žádosti první soudce průchodu nedal, druhá a třetí stolice však vyhověly.

Sub præs. 2. září 1878 č. 6692. podali pak G. W. A. a A. A. na kněžnu R. a knížete R. žalobu, žalujíce, aby zřízení zástavního práva pro zápůjčku 500.000 zl. na cukrovaru v L. k rukoum knížete R. za neplatné prohlášeno bylo a vklad jeho jakožto neplatný v knize pozemkové vymazán byl. Jakožto právní důvod žaloby uváděli, že kněžna R. svěřujíc jim smlouvou ddto. 18. května 1874

arrangement svých majetkových poměrů, zřekla se v jich prospěch a k jich bezpečnosti všeho práva disposičního v příčině svého jmění a tudíž nemohla platně ani smlouvu o zápůjčce uzavříti ani zástavní právo zříditi, že kníže R. celou záležitost zúplna a od počátku znaje, měl také vědomost o tomto zřeknutí se práva disposičního a že tudíž třebas obmezení disposičního práva kněžnina 14. dubna 1876 v knihách poznamenáno ještě nebylo, principem publicity chráněn není, mimo to že také zavázal se, že schodek, jenž snad při arrangementu majetkových poměrů kněžny R. se objeví, na se vezme, a tudíž oprávněn nebyl se svým pohledáváním před jistotnou hypothéku žalobcův se předsouvnouti a takto schodek arrangementu na ně převaliti. Zároveň žádáno o poznamenání žaloby, ježto výměrem c. k. okresního soudu v Benátkách ze dne 20. září 1878 č. 6693. také povoleno.

K stížnosti žalovaných, kterouž zakládali hlavně na tom, že při vkladu práva zástavního pro knížete R., kterýžto vklad sluší vztahovati ke dni 14. dubna 1876 a č. 2779., nebylo v knihách ještě jistotné hypothéky žalobcův, pročež že tito vkladem v knihovním právu nějakém zkráceni býti nemohli (srv. nález ve sb. Ung.-Gl. č. 5794.: „welches, um die Streitanmerkung zu begründen, durch eine spätere Einverleibung verletzt worden sein muss“), zrušil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 9. prosince 1878 č. 35022. výměr prvního soudu a žádost za poznamenání žaloby odmítl,

poněvadž

vedle §. 61. kn. ř. může žádati za poznámku spornosti ten, kdo platnost knihovního zápisu, jímž ve svém již pozůstávajícím knihovním právu se zkracuje, pořadem práva naříká, pohledávka knížete R. však vložena jest v přednosti od 14. dubna 1876 č. 2779., hypothéka stěžovatelův však v přednosti od 21. dubna 1876 č. 2881., a tudíž o nějakém zkrácení hnihovního práva stěžovatelova vkladem prvé k rukoum knížete R. povoleným mluviti nelze.

Na to stěžovali si žalobci. V stížnosti dovozována nesprávnost výkladu, jejž druhá stolice §. 61. kn. ř. dává, jednak poukázáním k doslovu zákona, jednak k historickému vývoji poznámky spornosti. Slovo „Einverleibung“ znamená jako i na jiných místech knihovní stav, že to které právo vloženo jest, nikoliv zapisování, kterýmž týž knihovní stav povstal. Starší zákonodárství podobného

obmezení tolikéž nezná. V §. 33. pat. ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s., jímž poznámka spornosti zavedena, praví se docela všeobecně: „Wenn wegen eines wider eine landtäfliche Urkunde erregten Streites“ atd. Dle dvor. dekr. ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. sb. z. s. může žádati za poznámku spornosti vůbec „wer die Giltigkeit einer der Landtafel oder dem Grundbuche einverleibten Urkunde bestreiten will“ a podle dvor. dekr. ze dne 27. března ·1846 č. 951. sb. z. s. má poznámka místo „in allen Fällen anhängiger Klagen auf Löschung eines in die öffentlichen Bücher eingetragenen Rechtes“. Při kodifikaci rakouského práva tabulárního poznámka spornosti (k ponuknutí sv. p. Lichtenfelse) v tom směru ještě rozšířena, že může se žádati i bez žaloby zároveň podané, a jakkoliv v jiném zase směru na obmezení téže instituce pomýšleno, netýkalo se to případů původní neplatnosti vkladu. Nelze také nahlédnouti, jaké legislativní ohledy byly by měly zákonodárství přiměti k obmezení v rozhodnutí druhé stolice domnělému, potřeba ochrany před důslednostmi principu veřejné víry knih veřejných jest stejná pro toho, jehož knihovní právo neplatným vkladem zkrácené v okamžiku téhož vkladu již pozůstávalo, jako pro toho, jehož knihovní právo starší neplatný vklad zkracuje.

C. k. nejvyšší soud stížnosti této místo dal a výměr prvního soudce potvrdil,

poněvadž

žalobci podle žaloby de præs. 2. září 1878 č. 6692. ve svém sub præs. 21. dubna 1876 č. 2881. dobytém hnihovním zástavním právu vkladem zástavního práva sub præs. 7. července 1876 č. 4877. pro zápůjčku 500.000 zl. k rukoum knížete R. v přednosti sub præs. 14. dubna 1876 č. 2779. povoleným zkrácenými se cítí a vkladu tomuto z důvodu neplatnosti odporují, tudíž podmínky, za kterýchž §. 61. kn. ř. poznámku spornosti dovoluje, zde jsou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. února 1879 č. 1788.

Dr. St.

Rušení držby práv pachtovních.

Manželé A. spachtovali od Františky H. hostinec zájezdní v Č. Brodě za roční pachtovné 420 zl. r. č.

K tomuto zájezdnímu hostinci patří jak uvádějí manželé A., též nádvoří s dvojími vraty, z nichž jedna vedou na českobrodské náměstí a druhá přímo na pražskou silnici, tak že hosté do hostince toho zajíždějí obyčejně z náměstí a odjíždějí vraty přímo na pražskou silnici. Na počátku roku 1874 převzali manželé A. řečený hostinec od Františky H. do pachtu a od té doby nalézali se v pokojném držení pachtovních práv k tomuto hostinci a zejmena odjížděli sami i hosté k nim zajíždějící vratý z nádvoří hostince přímo na pražskou silnici vedoucími. Dne 27. května 1878 a následující dny počala paní Františka H. bourat část koňské stáje a skládala rum a kamení ze zbouraných zdí a stavební material k nové stavbě zrovna na cestu u vrat z nádvoří hostince přímo na pražskou silnici vedoucích, tak že ani manželé A. ani hosté vraty těmi více odjížděti nemohli. Proto podali manželé A. co pachtýři na vlastnici řečeného hostince Františku H. žalobu pro rušení držby práv pachtovních nabízejíce důkaz o žalobním faktu smlouvou pachtovní a svědky ve spojení se soudním ohledáním.

Námitky žalované a další okolnosti vysvítají z důvodů k výměrům soudním připojených.

C. k. okresní soud v Č. Brodě ohledav rušení na místě samém a vyslechnuv svědky zamítl výměrem ze dne 20. srpna 1878 č. 5768. žalobu manželů A. z těchto

důvodů:

Žaloba manželů A. je žalobou pachtýře na vlastníka věci a je arci možná, poněvadž i v tomto případě jde o zkrácení práva. Má-li si zjednati žaloba pro rušení držby průchod, musí žalobce prokázati svou držbu a její přerušení se strany žalovaného.

Že Františka H., žalovaná, skutečně to, co jmenují žalující faktum držbu rušící, učinila, je dokázáno výslovným doznáním žalované, a zbývá tedy pouze otázka, nalézáli-li se žalující v držení pachtovních práv Františkou H. prý rušených.

Dle §. 1094. ob. z. obč. vzniká smlouva pachtovní, když se smlouvající dohodli o věci a o ceně za dovolené užívání této věci. Musí být tedy věc, která má býti předmětem pachtu, pokud se týče, předmětem práv pachtovních, tak označena, aby nemohla povstati pochybnost, zdali právě ta věc je předmětem pachtu. Není-li vůbec takového označení, nelze mluviti o pachtu věci. V tomto případě propachtovala Františka H. smlouvou ze dne

13. února 1874 na 6 let manželům A. „hostinec v její domě č. p. 60. v Č. Brodě se nalezající jakož i živnost hostinskou, s místnostmi v témž domě se nacházejícími: šenkovnou, jídelnou, pokojem v přízemí a v I. patře, komorou v předsíni a přes chodbu, kůlnou se špejcharem nad ní, stodolou, třemi stájemi, s půdou a dvěma sklepy". Ale o propachtování vrat na pražskou silnici vedoucích není v této smlouvě ani řeči, nemůže se tudíž ani o porušení držby práv pachtovních mluviti. Vždyť mimo vraty zadními lze do dvora i ze dvora hostinského jeti vraty z náměstí vedoucími; při vykonávání práv pachtovních není každé užívání, jež není výslovně ve smlouvě pachtovní vymíněno a které snad vlastník mlčky pachtéři dovolil, vykonáváním práva sama, měřítko pohodlnějšího užívání nerozhoduje, a konečně je ve smlouvě pachtovní řeč o propachtování „hostince" a nikoliv „zájezdního hostince".

Též svědek Vojtěch H., manžel žalované, od žalujících samých vedený, dokládá, že Františka H. manželům A. nikdy neodevzdala nádvoří a vrata na pražskou silnici vedoucí k pachtovnímu užívání, a že jen mlčky žalujícímu dovolila užívání nádvoří i vrat řečených, domnívajíc se, že dle pachtovní smlouvy má právo, kdykoliv bude chtíti ve svém domě v zadní části domu svého stavěti. Byť i tedy svědci Josef Š., František Z. a Jan U. dosvědčovali, že nejen manželé A. se svými vlastními povozy, nýbrž i hosté do hostince zavítavší až do posledka vraty na pražskou silnici vedoucími odjížděli, přece nebyli manželé A. v držení práva, nýbrž užívání jejich bylo pouhé precarium a Františka A. má právo, kdykoliv chce, užívání nádvoří i vrat jim odejmouti.

Konečně dali žalující manželé v odst. 12. smlouvy pachtovní výslovně svolení k stavbě nové na místě stáje u řečených vrat ležící, a žalující netvrdili a nedokázali, že Františka H. při této nové stavbě, která leží těsně u samých vrat na pražskou silnici vedoucích, může stavbu tu vésti bez nadobyčejných výloh, aniž by užívala nádvoří a těchto vrat ku skládání země a materiálu.

Ve stížnosti z výměru tohoto poukázali žalující manželé mimo jiné i k tomu, že náhled, jakoby užívání nádvoří a vrat, o která tu jde, bylo precarium, je pouhá domněnka, ku které vůbec a zde zvláště proto zřetele bráti nelze, poněvadž žalovaná sama ani netvrdila, že je tu precarium, nýbrž užívání to prostě popírala. K stížnosti té změnil c. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 17. září 1878 č. 26286. výměr první stolice a dal žalobě místo z těchto

důvodů:

Dle cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. jedná se ve sporu o rušenou držbu jedině o poslední faktické držení a o porušení držby, a má se tudíž rozhodnutí také jen na ochranu a znovuzřízení držby porušené obmeziti.

V přítomném případě udali 4 zcela nevadní svědci souhlasně, že netoliko žalující se svými potahy, nýbrž i hosté k nim zajíždějící od počátku pachtu až do poslední doby ze dvora zadními vraty na pražskou silnici vyjížděli, aniž by se strany žalované kdy proti tomu co bylo namítáno bývalo; a rovněž je doznáním žalované a soudním ohledáním dokázáno, že žalovaná rumem a jiným stavebním materialem ona zadní vrata tak zastavila, že ani žalující ani hosté tudy vyjížděti nemohou; a svědectvím tří svědků je dokázáno, že skládáním rumu a jiného stavebního materialu samo obrácení vozů ve dvoře stalo se velmi obtížným.

Jsou tu tudíž na snadě obě podmínky, kterých zákon k žalobě pro rušení držby vyžaduje, a musí tudíž žalobcům žádaná soudní ochrana proti žalované býti poskytnuta, poněvadž tomu, kdo věc propachtoval, svémocné rušení pachtýře ve faktickém vykonávání jeho práv zrovna tak není dovoleno, jako někomu třetímu. Pokouší-li se první soudce o to, aby z obsahu smlouvy odvodil, že žalujícím pachtovní právo na dvůr a zadní vrata nepřísluší, pouští se tím do rozhodování otázky, kterou zákon judikatuře soudce ve sporu o rušení držby úplně odjímá. Totéž platí také o důvodu z odst. 12. pachtovní smlouvy odvozeném, jelikož tímto výrokem prvního soudce rovněž již otázka o objemu a dosahu povinnosti žalujících dle čl. 12. smlouvy, pokud se týče práva žalované, z tohoto článku příslušícího se rozhoduje, takové rozhodnutí však pouze v cestě petitorní lze připustiti. Rovněž lichý je konečně i důvod zamítací, odvozený z výpovědi svědka Vojtěcha H., že kdyby žalujícím skutečně přináleželo držení, toto by pouze vyprošené bylo, poněvadž dedukce taková z výpovědi svědka H. logicky vyvozena býti nemůže a poněvadž za základ rozhodnutí nelze klásti okolnosti, jež žalovaná nikdy netvrdila, a které s udáním v její odpovědi potud stojí v rozhodném odporu, pokud žalovaná úplně popřela, že hosté s potahy do hostince zajížděli a zadními vraty vyjížděli.

Přes stížnost žalované potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice, poukazuje k

důvodům

téhož nálezu jakožto správným a okolnostem přiměřeným a dokládaje, že žalovaná nepopřela okolnost od žalujících v replice uvedenou, že hostinec č. p. 60. v Českém Brodě v knihách veřejných co „hostinec zájezdní“ je zapsán, dále že když žalujícím hostinec tento do pachtu byl přepuštěn, samo sebou se rozumí, že jim i vjezd a výjezd k němu patřící do pachtovního užívání byl přepuštěn, třeba by s ostatními předměty pachtu výslovně nebyla vrata jmenována, o čemž tím méně lze pochybovati, poněvadž žalujícím v odst. 3. smlouvy pachtovní výslovně bylo za povinnost uloženo, aby policejních předpisů o zavírání vrat pilně šetřili, a poněvadž žalující až do 27. května 1878 skutečně byli ve faktickém držení práva k užívání obojích vrat.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 1878 č. 12579.

Dr. Kasanda.

K §. 127. říz. nesp. Též na polovici usedlosti do pozůstalosti náležící lze proti vůli spoluvlastníka povoliti sekvestraci.

Dne 19. října 1876 zemřela Anna Kratochvílová, majitelka polovice usedlosti č. p. 19. v Dobrovizi, zanechavši písemní poslední vůli, v kteréžto ustanovila za universální dědice Josefa Martinovského a Veroniku Šilhanovou, proti tomu, že vyplatí mimo jiné co legat manželi zůstavitelky a majiteli druhé polovice usedlosti č. p. 19. v Dobrovizi Janu Kratochvílovi částku 1000 zl. Tito testamentární dědicové se také k pozůstalosti té přihlásili. Mimo ně přihlásil se k pozůstalosti též Jan Kratochvíl avšak ze zákona, tvrdě, že testament není právoplatný. Poněvadž si nároky dědičné odporovaly, podali testamentární dědicové dne 28. srpna 1877 pod č. 20100. žádost za zatimní sekvestraci pozůstalostního jmění, zvláště ale polovice usedlosti č. p. 19. v Dobrovizi, kterou majitel druhé polovice Jan Kratochvíl držel a užíval. Žádosti této Jan Kratochvíl resp. jeho právní nástupci odpírali z důvodů v rozhodnutí vrchního soudu zemského obsažených.

Teprve mezi tím, co se o té věci jednalo, byl Jan Kratochvíl výměrem c. k. okr. soudu na Smíchově ze dne 28. srpna 1878

č. 15445. se svým nárokem na dědictví ze zákona na cestu právní poukázán. Žádosti za zatimní sekvestraci jmění Anny Kratochvílové c. k. okresní soud na Smíchově výměrem ze dne 5. listopadu 1878 č. 21198. vyhověl

poněvadž

Anna Kratochvílová řádnou písemní poslední vůlí žádatele svými dědici ustanovila, Jana Kratochvíla jen odkazem obmyslila, tento také k prokázání svých dědických práv co dědic ze zákona na právní cestu již poukázán jest a až do rozhodnutí dotyčného sporu by testamentární dědicové na svém zděděném jmění, bez soudní sekvestrace jeho škodu utrpěti mohli. Jelikož se strany o osobě sekvestora neshodli, ustanovuje se za takového obecní starosta H. v Dobrovizi.

Na tento výměr stěžoval si Jan Kratochvíl resp. jeho nástupce, následkem čehož c. k. vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím svým ze dne 3. prosince 1878 č. 33603. v odpor vzatý výměr v ten smysl změnil, že se sekvestrační žádost Josefa Martinovského a Veroniky Šilhanové de præs. 28. srpna 1877 č. 20100. zamítá,

neboť

žádost ta má se §. 127. zákona ze dne 9. srpna 1854. č. 208. ř. z. opírati, poněvadž prý potřebí jest, aby pozůstalost Anny Kratochvílové řádně spravována byla. §. 127. zákona ze dne 9. srpna 1854 č. 208. však předpokládá, že žaloba stranou na cestu práva poukázanou v ustanovené lhůtě podána byla. V čase, kdy sekvestrační žádost podána byla, vůbec ani ještě strana nějaká na cestu práva poukázána nebyla, tím méně pak podána byla žaloba.

Teprvé výměrem ze dne 28. srpna 1878 č. 15445. byli zákonní dědicové k odpírání testamentu na cestu práva poukázáni a výměr ten byl sice vyřízením rekursu ze dne 11. listopadu 1878 č. 31752. potvrzen, avšak lhůta k podání žaloby stále ještě volna jest. Sekvestrační žádosti de præs. 28. srpna 1877 č. 20100. schází tedy předpokládaná podmínka §. 127. zák. ze dne 9. srpna 1854. Avšak nehledě k tomu je i žádost ta neodůvodněná. Jan Kratochvíl, manžel zůstavitelky Anny Kratochvílové a s ní zároveň spoluvlastník usedlosti č. p. 19. v Dobrovizi postoupil toto své spoluvlastnictví jakož i dědická práva po Anně Kratochvílové listinou ze dne 20. ledna 1878 na Václava Krumpholce a sobě vyhradil právo požívací na postoupené polovici hospodářství až do

30. září 1880, kteréžto právo pro Jana Kratochvíla zároveň s převodem vlastnictví polovičky usedlosti na Václava Krumpholce knihovně zapsáno bylo a Janem Kratochvílem též se vykonává.

Poněvadž obě polovičky hospodářství nedílné jsou, musela by se sekvestrace na škodu Jana Kratochvíla resp. jeho právních nástupců ve vykonávání správy vésti, čemuž tito nemusí připustiti a to tím méně, poněvadž jim mimo jednu polovičku hospodářství též dědické nároky na druhou polovičku přísluší, o kterýchž rovněž není rozhodnuto, jako o dědických nárocích žádatelů za sekvestraci; jeví se tudíž dle stavu věcí na ten čas většina hlasů ohledně správy společného vlastnictví na straně Jana Kratochvíla a jeho právních nástupců, (§. 833. ob. z. obč.) Mimo to netvrdí žádatelé za sekvestraci, že Jan Kratochvíl správu patřičně nevede, ani neuvádí žádných skutečností, tím méně podávají o tom důkaz.

Však k dovolací stížnosti testamentárních dědiců potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí první stolice a nařídil zavésti sekvestora,

uváživ

že dle spisů ani testamentárním dědicům ani na cestu práva poukázaným dědicům ze zákona po Anně Kratochvílové, správa dotýčné pozůstalosti soudně odevzdána nebyla a tudíž ustanovení §. 127. odst. 2. č. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. zde místa nemá, uváživ, že při nedostatku podmínek v tomto odstavci cit. §. 127. ř. nesp. obsažených se v témže §. 127. v odst. prvním ustanovuje, že pro případ v čas podané žaloby ze strany na cestu práva poukázané, jednání pozůstalostní až do ukončení sporu se zastaviti má, avšak každé straně se ponechává soudní sekvestraci pozůstalosti žádati, tím ale vysloveno není, že by po poukázání strany jedné, na cestu práva druhá strana, — zde testamentární dědicové, — na něž žalováno býti má, před podáním žaloby, o sekvestraci tu žádati nemohli. Ve smyslu zmíněného ustanovení zákonního nejsou vzhledem k §. 145. říz. nesp. práva vyhražená straně na cestu práva poukázané závislými na podání žaloby. Ostatně bylo poukázáno k důvodům prvního soudce.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 1879 č. 883.

JUDr. Jos. Herold.

Pozn. zasilatele. Mám rozhodnutí druhé stolice za jediné správné a jest divné, že nejvyšší soud nepovšiml si námitky z §. 833. ob. z. obč. činěné.

Je-li v příčině svádění vody dešťové a sněhové příslušný soud neb úřad politický?

Josef M. podal na Václava M. žalobu proto, že tento v červnu 1875 zřídil stružku 1—1½' hlubokou, 1½' širokou, počínající v lese č. parc. 1460. a vedoucí podle severovýchodní a severní hranice pozemku jeho č. parc. 1468. v Lochtuši až na hranici pozemku toho s pozemkem Josefa M. č. parc. 1460., v průběhu této stružky, pak že zřídil 3 jamky as 1□° v prostoře a 2° hluboké, že osobuje si právo sváděti vodu z pozemků výše položených na pozemek č. parc. 1460., že nepřísluší mu právo to a že jest povinen pod exekucí věc do předešlého stavu uvésti.

Proti žalobě povznesl žalovaný mezi jinými též námitku nepříslušnosti soudní, poněvadž tu jde o skutek, jehož se dopustil na vodě naznačené v §. 4. lit. *b)* a *d)* vodního zákona zemského ze dne 28. srpna 1870 č. 71.; skutek však, jakýž se mu za vinu klade, že není dle své povahy ničím jiným, než přestupek proti předpisům §§. 11. a 12. téhož zákona; přestupky takové že náleží vedle §§. 70. a 71. téhož zákona výhradně ku kompetenci úřadů politických; taktéž že dle §. 75. cit. zákona veškeré záležitosti, jež se na užití, svádění a odvádění vod vztahují, do oboru úřadů politických spadají. Žalobce replikoval, že žaloba zakládá se na ustanoveních §§. 523. a 497. a contr. ob. z. obč., že vodní zákon z r. 1870 vydán byl v zájmu práva veřejného, že zde jde pouze o svádění vody dešťové a sněhové přes cizí pozemek, o právo služebnosti.

První stolice zamítla námitku nepříslušnosti,

poněvadž

dle z. od 28. srpna 1870 č. 71. z. z. toliko záležitosti týkající se stálých vod, přísluší k působnosti politických úřadů, v tomto případě však, že jedná se o svádění nestálé, nahodilé vody děšťové a sněhové, tudíž o osobování si služebnosti ve smyslu §. 497. ob. zák. obč.

K odvolací stížnosti žalovaného, zrušil c. k. vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 12. listopadu 1878 č. 31362. rozsudek první stolice, poukázav žalobce se žalobou na příslušný úřad politický,

poněvadž

dle náhledu jeho s dobrozdáním c. k. místodržitelství souhlasícího, žaloba dle §§. 11. a 75. vodního zákona ze dne 28. srpna 1870 k příslušnosti politických úřadů náleží, jelikož se zde o svémocnou změnu přirozeného odtoku vody ku škodě sousedního pozemku a v ochranu proti vodě jedná.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice.

Důvody:

§. 75. zák. ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. pro Čechy veškeré záležitosti, vztahující se na užívání, vedení a odvádění vod dle tohoto zákona, ku kompetenci politických úřadů přikazuje. Dle §. 11. tohoto zákona nesmí vlastník pozemku přirozeného toku vody přes pozemek tekoucí ku škodě spodního vlastníka bez svolení jeho neb bez rozhodnutí úřadu politického měniti, avšak ani z přirozeného významu slov tohoto zákonného ustanovení ani z úmyslu zákona nedá se odůvodniti, že by tento §. 11. pouze o stále tekoucích vodách jednal, a že by se nevztahoval též na vody dešťové neb sněhové občas se tvořící a na jich odtok přirozenou polohou půdy neb svahem podmíněný, zvláště uváží-li se, že §. 4. lit *b)* o nashromažďujících se vodách dešťových a sněhových a odst. *d)* téhož §. o jejich odtoku jedná. Předmět žaloby Josefa M. na Václava M. co držitele pozemku polohou výše ležícího, tvoří skutek, že poslednější na jižní straně lesa č. parc. 1470. strouhu podle lesa a hranic pozemku č. parc. 1468. až k pozemku žalobce č. parc. 1460. *a)* vykopal a ve struze té 3 jámy zdřídil a tím že změnil přirozený tok vody dešťové a sněhové, která až dotud tím spůsobem odtékala, že tekla přes pozemek č. p. 1468. a odtud dílem přes pozemek žalobcův č. p. 1460. *a)* a přes jiné pozemky, zejmena též přes pozemek žalovaného č. p. 1460. *b)* spůsobem neškodným; kdežto nyní výhradně přes pozemek žalobcův teče, a jej kamením, pískem a hlínou zanáší; dle toho jedná se zde o záležitost týkající se svádění a odvádění vody, tekoucí přes pozemky řečené, kterážto záležitost spadá pod ustanovení §. 11. cit. zákona vodního, spadajícího do působnosti úřadu politického.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. ledna 1879 č. 102.

JUDr. Jos. Vaněk.

Jak má se přikázati k placení percentuální poplatek, vyměřený z převodu více nemovitostí, z trhových peněz v exekuční dražbě za jednu nemovitost stržených.

Na domě č. p. 233. ve V. vězel percentuální poplatek v sumě 2685 zl. 25 kr. z převodu práva vlastnického k domu tomuto a zároveň i k třem jiným nemovitostem, jež koupil Antonín Lukavský jednou a touže smlouvou trhovou za úhrnou sumu 214.803 zl.

Dům č. p. 233. byl v exek. dražbě za 29.600 zl. prodán a c. k. hlavní berní úřad přihlásil o stání, k zúčtování trhové ceny položeném, celý percentuální poplatek v sumě 2685 zl. 25 kr., vyhražuje poplatku tomu právo přednosti ustanovené v §. 72. zák. popl.

První stolice přikázala z percentuálního poplatku v sumě 2685 zl. 25 kr. k placení toliko částku 1998 zl. 23 kr. s úroky z prodlení z toho

důvodu,

že c. k. hlavní berní úřad přihlásil poplatek ten v celé sumě i při účtování ceny trhové za pozemky ve výměře 5859·2□° exekučně prodané, a sloužící poplatku tomu za simultání zástavu, žádaje, aby i z trhové ceny za pozemky ty přišel celý poplatek k placení.

Podle §. 37. konk. ř. může žádati věřitel zástavy úplné zaplacení toliko z jedné nemovitosti, není tedy dovoleno, aby byl poplatek v celé sumě přikázán z dvou cen trhových k placení. Má-li dojíti poplatek ten zaplacení z dvou nemovitostí, tož musí přikázat se na domě č. p. 233. k placení jen ta část poplatku, jež vypadá podle §. 37. k. ř. poměrně na dům ten.

Věřitel Karel Dlouhý podal stížnost na tento výměr, pokud se týče částky percentuálního poplatku z trhové ceny za dům č. p. 233. k placení přikázané. C. k. vrchní soud zemský v Praze dal místo stížnosti té rozhodnutím ze dne 11. listopadu 1878 č. 31.637 z těchto

důvodů:

Poplatek percentuální v sumě 2685 zl. 25 kr. byl vyměřen z převodu práva vlastnického k č. p. 233. ve V. mimo to zároveň

a kumulativně z převodu tří jiných nemovitostí, tři zvláštní knihovní vložky tvořících, a bylo právo zástavní za celý poplatek ten vloženo na veškeré čtyry knihovní vložky. Dlužno tedy míti zřetel při realisování práva zástavního k veškerým čtyrem nemovitostem a vyhraditi přednost ustanovenou v §. 72. z. o popl. pouze té částce poplatkové, jež vypadá z převodu práva vlastnického k té které pozemnosti a toliko na pozemnosti dotýčné.

C. k. okresní soud nechť tedy, až výměr o zúčtování dojde moci práva, rok položí a obešle k němu všechny, jichž se týče, tedy i c. k. finanční prokuraturu jménem c. k. eráru a uloží zároveň c. k. finanční prokuratuře, aby prokázala na základě ceny té které pozemnosti vyšetřené dle daně či odhadem, mnoho-li vypadá z percentuálního poplatku v sumě 2685 zl. 25 kr. na každou pozemnost; pak teprv budiž c. k. okresním soudem poznovu rozhodnuto, mnoho-li z poplatku percentuálního přikazuje se k placení z trhové ceny za dům č. p. 233.

C. k. finanční prokuratura podala dovolací stížnost, již však c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

Dle §. 72. z. o popl. vězí poplatek percentuální, o nějž jde, na věcech nemovitých, jež jsou předmětem převodu, a požívá tedy na nemovitostech těch přednosti knihovní jen následkem ustanovení tohoto a jediné v mezích v §. 72. určených před pohledávkami ze soukromoprávních důvodů. Vkladem práva zástavního na pozemnostech, nezavazených dle zákona (§. 72. z. o popl.) za poplatek ten, nabývá sice erár práva, dojíti zaplacení z věci nemovité, avšak jediné v pořadí knihovním, tedy nikoliv před pohledávkami soukromými, dříve knihovně zjištěnými. Tato zákonní ustanovení mají také platnost při zúčtování cen trhových.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 1879 č. 675.

Dr. Frant. Lirsch.

Knihovní převod úrokového nedoplatku.

Na cukrovaru v L., náležejícím kněžně R. pojištěn byl pro N. R. nedoplatek trhové ceny 84624 zl. 50 kr. zúročitelný 9% anticipando ve lhůtách pololetních. Administrator panství L-ského

G. W. A. zaplativ N. R-ovi pololetní úroky, dne 30. července 1878 splatné, pr. 3808 zl. 10 kr., dal sobě tuto jeho pohledávku postoupiti. Na základě postupního listu zakročil pak o vklad převodu řečené pohledávky úroků ku svým rukoum. C. k. okresní soud v Benátkách výměrem ze dne 22. srpna 1878 č. 6303. žádosti této vyhověl.

K stížnosti kněžny R. však c. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 9. prosince 1878 č. 35062. výměr onen zrušil a žádost zamítl,

poněvadž

pro cedenta N. R. vloženo jest sice při nedoplatku trhové ceny 84624 zl. 50 kr. právo k úrokům (Interessenbezugsrecht), nikoliv ale postoupený obnos 3808 zl. 10 kr., i jest tedy žádost vzhledem k §. 21. kn. ř. nemístná.

V podané potom stížnosti revisijní ukázáno k tomu, že s pohledávkou úročnou i tříleté nedoplatky úrokové zástavní jistoty požívají (§. 17. kn. ř.), a jakož může věřitel postoupiti alikvotní anebo číselně určitý podíl kapitálový (§. 13. kn. ř.), tak že zajisté může postoupiti také některou část nedoplatku úrokového, jistoty zástavní zároveň s kapitálem požívajícího, na př. tedy jednu lhůtu úrokovou.

C. k. nejvyšší soud zrušil rozhodnutí druhé stolice a potvrdil výměr soudce prvního,

poněvadž

pro N. R. na cukrovaru v L. nedoplatek ceny trhové 84624 zl. 50 kr. v anticipatních lhůtách pololetních 9% zúročitelný, zástavně zjištěn jest, N. R. tuto pohledávku docela nebo z části postoupiti může, tudíž také jen pololetní lhůtu úrokovou 30. července 1878 splatnou postoupiti mohl, cesse ddto. 12. srpna 1878, kterouž tak učinil, všemi náležitostmi vkladné listiny opatřena jest a ku vkladu postupu knihovní pohledávky důkazu se nevyhledává, že pohledávka postoupená ještě zaplacena není, nýbrž dlužníci o zaplacení postoupené pohledávky žalované zůstaveno bude, aby zaplacení tvrdila a dokázala, pakli snad se stalo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. února 1879 č. 1680.

Dr. Sk.

Spravení záznamu dobytého na základě směnky následkem obsažené v ní doložky vkladní neplatnou prohlášené.

U c. k. m. del. okr. soudu v Plzni podal A. žalobu na B. a C. na opravedlnění práva zástavního na domě č. p. 3. pro zažalovanou pohledávku 308 zl. 30 kr. zaznamenaného a na zaplacení této pohledávky. V žalobě uvedeno, že žalovaná B. odebírala od něho zboží na úvěr po delší čas a vybrala celkem za 154 zl. 54 kr., pak vybrala ve jmenu C. a na její účet zboží za 112 zl. 91 kr. Později spočítal žalobce s oběma žalovanýma cenu trhovou a úrok na 308 zl. 30 kr. a ony přijaly směnku lit. *A.*, davše do hypothéky dům č. p. 3. v této směnce, na základě kteréž žalobce záznam práva zástavního pro tento obnos od 308 zl. 30 kr. na témž domě vydobyl.

Dům tento byl však exekučně prodán i byla pohledávka žalobcova při rozpočtu ceny trhové k zaplacení poukázaná, když záznam práva zástavního ospravedlní.

Žalované namítaly: Podle tvrzení žalobních, kdyby byla pravdivá, jest právní důvod pohledávky zažalované koupě. Žalobce ale tvrdí, že žalované uznavše tuto pohledávku za pravou, vydaly jemu o ní směnku, na základě kteréž on záznam práva zástavního vydobyl, stala se tu tedy změna právního důvodu a i právního závazku samostatného, neb přijetím směnky staly se obě žalované solidárními dlužnicemi. Pohledávka, jejíhož zaplacení se žalobce domahá, jest směneční, přísluší tedy rozhodovati o ní soudu obchodnímu. Dle knihy pozemkové vydobyl žalobce záznam práva zástavního pro směneční pohledávku per 308 zl. 30 kr. a poněvadž právní důvod měniti nelze, může záznam tento dle §. 41. lit. *b)* knih. ř. toliko platebním rozkazem dle zákona směnečného vydaným ospravedlněn býti, žalobce ale žádá za právo zástavní pro pohledávku z ceny trhové povstalou, pro niž právo zástavní ani zaznamenáno není a které již vůbec více ani není, ješto byla v směneční dluh změněná. V replice uvedl žalobce, že vydobyl na základě listiny lit. *A)* (směnky) platební rozkaz na žalované B. a C., avšak k námitkám od nich proti tomuto platebnímu rozkazu podaným že byl rozkaz tento právoplatně zrušen, poněvadž listina tato, obsahujíc dodatek hypothéku zřizující platnosti směnečné postrádá.

C. k. m. del. okresní soud v Plzni rozsudkem ze dne 3. října 1877 č. 23052. uznal dle prosby žalobní pod výminkou, že vykonána bude přísaha, že žalované podepisujíce listinu lit. *A)* proti pravosti pohledávky ničehož nenamítaly.

Důvody.

Žalované B. a C. doznaly, že prvnější dílem sama dílem co plnomocnice poslednější kupovala od žalobce zboží na úvěr, že podepsaly obě listinu *A*) ddto. v Plzni dne 23. května 1875 na 308 zl. 30 kr. znějící a že též pro tuto částku daly žalobci dům svůj č. p. 3. do hypothéky, jakož i že skutečně právo zástavní pro tuto částku na domě tomto zaznamenáno bylo. Pakli se tedy zjistí, že žalované proti obnosu této pohledávky, která dle udání žalobce dílem co trhová cena dílem co úrok sečtěná a do listiny *A*) vepsána byla, podepisujíce listinu tuto, ničehož nenamítaly, plyne z toho, že dle §. 863. ob. z. obč. pravost pohledávky této i co do obnosu uznaly. Důkaz o tom proveden bude přísahou rozhodovací.

Tím však bude nejenom pravost pohledávky, nýbrž i právní důvod k právu zástavnímu a obsah jeho prokázán, pročež se záznam práva zástavního za spravený prohlašuje.

Námitka žalovaných, že jest tu novace, jest marná, když se uváží, že listina *A*) dle článku 4. ř. sm. směnkou není, jak již právoplatně rozhodnuto jest. Není-li však listina *A)* směnkou, není též obchodní senát příslušným, a odpadá též námitka nepříslušnosti soudu. Jelikož jak obchodní senát, tak i vrchní soud nalezli pouze, že spůsob, jakým se žalobce zaplacení pohledávky domáhá, nesprávný jest, a neodmítli nárok žalobce co nesprávný vůbec, není též podstatná námitka žalovaných, že spor již rozhodnut jest.

Tento rozsudek byl však rozhodnutím c. k. vrchního zemského soudu v Praze ze dne 4. prosince 1877 č. 32567. změněn co do výroku o tom, že se záznam práva zástavního za spravený prohlašuje a sice z následujících

důvodů:

V námitkách, které žalované B. a C. na proti platebnímu rozkazu obchodního senátu učinily, uvádějí, že jim žalobce poskytl úvěr, načež ony od něho zboží odebíraly, za něž 261 zl. 88 kr. dluhují.

Udání tato, poněvadž jsou uvedena ve sporu od tohoto zde rozdílném, nelze ovšem dle §. 107. s. ř. co soudní doznání považovati, avšak dlužno je dle §. 110. s. ř. vzíti za doznání mimo soud, proto že námitky tyto v záhlaví na žalobce řízené, mají účel, by se žalobce o nich dozvěděl, a on skutečně ta osoba jest, které nejspíše na tom záleží, by se pravdu dozvěděl. Dle toho, ana žalovaná B. takto doznala, že zboží za 148 zl. 97 kr. a žalovaná C. že zboží za 112 zl. 91 kr. odebrala, bylo je bezvýminečně k zaplacení obnosu tohoto odsouditi, a toliko rozhodnutí, zdali se větší obnos per 46 zl. 42 kr. platiti má a v jakém poměru, mělo se učiniti závislým na důkazech. Jelikož se ale žalobce z rozsudku neodvolal, nelze jej v příčině obnosu 261 zl. 88 kr. změniti. Z doznání, že žalované o dohodnuté částce směnku přijaly, vychází úmysl jejich zavázati se rukou společnou a nerozdílnou. Bylo-li toto úmyslem žalovaných, tož v něm leží také úmysl, že po případě jedna každá polovici dluhu zaplatí. V těch kusech tedy rozsudek první stolice potvrzen.

Jinak ale jest to se žádostí za uznání, že záznam práva zástavního jest spraven. Jak žádáno byl povolen záznam práva zástavního pro směneční pohledávku na základě listiny, kterouž jak strany tak i soudce tabulární za směnku považovali.

Spravení záznamu práva zástavního děje se průkazem právního důvodu k pohledávce. V tomto případě jest právním důvodem pohledávky slib žalovaných ve formě směnky vtělený. Tento právní důvod pohledávky lze toliko směnkou prokázati, což zde ale místa nemá, poněvadž listině *A)* povaha směnky právoplatně odepřena byla. Nelze-li substituci jiného právního důvodu vůbec připustiti, platí to tím spíše u věcech knih veřejných se týkajících zřetelem zvláště k principu veřejnosti knih těchto, protože věřitelové, jichž práva zástavní později do knihy pozemkové zanešená byla, nabyli práva spočívajícího v tom, že právu zástavnímu pro tuto pohledávku jenom z onoho právního důvodu, z něhož bylo nabyto, nikoliv ale ku škodě jejich z jiného, který z knih pozemkových patrným není, průchodu zjednati lze.

K dovolání se žalobce z rozsudku tohoto k nejvyššímu soudu, zrušil tento nález stolice druhé a potvrdil nález stolice první a to z následujících

příčin:

Příloze A. byla právoplatně směneční povaha odřeknuta, nikoliv ale průvodní moc vůbec. Žalované B. a C. doznávají, že tato

listina vydána byla při účtování vzájemném, mezi nimi a žalobcem strany trhové ceny, kterou žalované žalobci dluhovaly, konaném, a doznaly též, že ji vlastnoručně podepsaly. Právě tato listina byla dále co uznání dluhu průvodní moci mající při rozhodnutí sporu tohoto právoplatně za základ vzata.

Listina tato obsahuje zároveň vyjádření od žalovaných podepsané, že poskytují pro dluh tento právo zástavní na svém domě.

Na základě této listiny bylo právo zástavní zaznamenáno. Že byla pohledávka tam a při dřívějším jednání nazývána směnečnou, ničehož nevadí, protože se jednáním zjistilo, že se tu, jakož i při jednání dřívějším mezi stranama spornýma, jedná toliko o kupní cenu za zboží na úvěr koupené, že právě tento dluh ve formě směnky uznán býti chtěl, že ale se seznalo, že list tento požadavkům směnky nevyhovuje, pročež pakli na základě právě této listiny právo zástavní zaznamenáno bylo a tentýž záznam na základě provedeného důkazu pravosti pohledávky za spravený se prohlašuje, nenastala tím změna právního důvodu, anť dlužní trhová cena uznána byla listinou nemající co směnka platnosti, a právě pro tutéž pohledávku právo zástavní zaznamenané za ospravedlněné se prohlašuje.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 22. května 1878 č. 1016.

Adj. T. N.

Koho dlužno žalovati na uznání, že žalobce není členem společenstva v konkurs upadlého?

Dodatkem ku případu uvedenému na str. 92. až 95. tohoto ročníku „Právníka“.

V podobné rozepři, jakou obsahuje případ svrchu uvedený mezi žalobcem X. a drem. A. jakožto správcem a zástupcem věřitelstva konkursní podstaty obč. záložny v G. J. zapsaného společenstva s ručením neobmezeným na uznání, že žalobce není členem společenstva v konkurs upadlého a na vyškrtnutí jeho ze seznamu členů společenstva tohoto, kterážto rozepře před c. k. krajským soudem v Hoře Kutné písemně projednána byla, učinil žalovaný dr. A. námitku nedostatku passivní legitimace teprvé ve své duplice. Spis konečný nebyl podán.

C. k. nejvyšší soud připustil však zase námitku tuto, odůvodňuje rozhodnutí své, tak jako rozhodnutí případu svrchu dotčeného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. února 1879 č. 14527.

K. N—k.

Pozn. red. Ve smyslu obou těchto nálezův c. k. nejvyššího soudu rozhodl také něm. říšský vrchní obchodní soud v Lipsku nálezem ze dne 28. ledna 1878 (Entsch. XXIII. str. 123. násl.). V důvodech praví se: Žaloba má povahu t. zv. žaloby præjudiciální i jedná se o to, má-li žaloba taková v konkursu a zejmena v konkursu společenstva místo. K otázce této dlužno odpověděti záporně. Pruské konk. řízení neposkytuje místa k jednání o sporné punctum ryze præjudicielní. Rozhodnutí na takovéto punctum se obmezující odporovalo by účelu a podstatě konk. řízení, jehož cílem jest zjištění majetkové podstaty kridatářovy, již rozděliti lze, a rozdělení její. Práva a povinnosti správce konk. podstaty jsou zákonem přesně vytčeny: má rozdělení podstaty připraviti a spůsobiti. Tím jest úloha konk. správce vymezena. V meze její spadají pouze nároky, kteréž směřují na plnění peněžité nebo toho, čož cenu peněz má, neboť jen takové věci rozděliti lze ... V konkursu společenstev k předpisům zemských zákonů tak dalece hleděti sluší, pokud zákon o spol. ze dne 4. července 1868 zvláštních předpisů neobsahuje ... Kdo jest co člen společenstva zapsán, však za to má, že členem není nebo že již jím není, má ovšem interesse, aby to v řízení konkursním na jisto postaveno bylo. Však ustanovení zákona o společenstvech nikde nenaznačují, že by — odchylkou od zásad pruského konk. ř. — v příčině té žaloba præjudiciální připuštěna byla. Jakožto k zvláštním předpisům zákona o spol. ve směru tu dotčeném hleděti lze jen k §§. 52. a násl. (srv. §§. 61. a násl. našeho zák.), z nich však vidno, že spor o členství se správcem konk. podstaty v řízení dotčeném vůbec rozsudkem rozhodnut býti nemůže. Stanoveno-li v §. 53. zák. o spol. (srv. §. 62. našeho zák.), že soud prvé než o vykonatelnosti předložené repartice rozhodne, slyšeti má členy společenstva s jich námitkami, tož slovem „členy“ ovšem nepochybně všecky osoby rozuměti sluší, kteréž v seznamu členův jakožto členové uvedeni jsou, tedy i ty, kdož členství popírají. Ti tedy tolikéž musí své námitky proti repartici přednésti, chtějí-li odvrátiti, aby částky na ně rozvržené od nich vymahány byly, resp. musí prokázati, že vedlé dotyčných předpisů členy

nejsou, resp. že jimi více nejsou a od kterého času. Jiné však příležitosti k provedení nečlenství singulární předpisy §§. 52.—55. a 59. (srv. §§. 61. násl. našeho zák.) neposkytují a i tu nevede dotýčná námitka k judikátnímu rozhodnutí sporné otázky. Naříkání repartice žalobou a tudíž vyřízení sporné otázky rozsudkem není více vyloučeno, avšak má vedlé §. 56. (srv. náš §. 66.) místo nikoliv naproti konk. podstatě a konk. správci, nýbrž naproti účastným členům, zastoupeným představenstvem, a to platí, ješto zákon výjimky nestanoví, i pro případ tvrzení, že se ten který členem nestal anebo že jím býti přestal. Důvod toho spočívá v tom, že členové příčinou svého subsidiárního ručení mají naprosté a přímé interesse v rozepři, na jejímž výsledku výška příspěvku jejich na uhražení schodku závisí — ješto v té příčině na počtu členů záleží, kdežto při zjištění aktivní podstaty na počet členův a příspěvčí povinnost jednotlivých členů nic nepřijde.

Jest sekvestr výměnku oprávněn vybírati dávky před povolením sekvestrace dospělé?

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Sedlčanech ze dne 28. července 1875 č. 5113., od vyšších instancí potvrzeným, byl Vilém Schirmer odsouzen, aby odvedl výměnkářce Barboře Moulíkové výměnek za leta 1872, 1883 a 1874. Když pak příčinou nesplnění rozsudku vedeno na něho právo, podal Vil. Schirmer sub præs. 15. listopadu 1876 č. 9923. žádost o zastavení exekuce, poněvadž exekuční právo Barbory Moulíkovy zaplacením pohledávání jejího bylo pominulo. Žádost tu doložil kvitancí, ve kteréž Antonín Černý svědčil, že jakožto sekvestr výměnku Barbory Moulíkové výměrem ze dne 21. července 1875 č. 5489. zřízený vybral od Viléma Schirmera výměnek za l. 1872, 1873 a 1874 zadrželý, pak dvěma kvitancemi Barbory Moulíkovy z měsíce září 1876 o některých dávkách obilních za třetí čtvrtletí 1876 obdržených. Při stání o této žádosti ustanoveném vyjádřil se zástupce Barbory Moulíkové záporně a popřev, že sekvestru Ant. Černému co odvedeno bylo, namítal mimo jiné, že sekvestr týž oprávněn nebyl, výměnek za leta 1872—1874 vybírati. Exekuční sekvestrace není než výkon zástavního práva k jistému předmětu, jen že týž výkon nezáleží v prodeji předmětu samého, nýbrž v prodeji (přirozených nebo civilních) plodů

jeho. Sekvestrace tudíž vztahovati se může jen potud, pokud vztahuje se zástavní právo. Při sekvestraci reálního břemena nemůže se proto zástavní právo věřitelovo vztahovati zároveň i k dávkám prvé již dospělým. Právo v celku, poněvadž z něho zvláštní závazkové se rodí, objevuje se jako věc plody nesoucí a jest tudy spůsobilým předmětem sekvestrace; však jednotlivá obligace, jakmile se zrodí, osamocuje se od práva mateřského, má potom zvláštní samostatnou existenci, jest v oboru majetkovém zvláštním, od práva, z něhož pošlo, rozdílným objektem. Obligace vzniklá není ani součástkou ani snad pertinencí celkového práva: účinky jednání právního, jehož předmětem jest právo v celku, nepostihují tudíž ipso jure jednotlivých již existentních obligací. Dobyto-li tedy právo zástavní k reálnímu břemenu, tož budou stiženy zástavním právem všecky dávky budoucně dospívající, každá jednotlivá obligace hned při svém vzniknutí, však k obligacím před vzejitím zástavního práva již k existenci a tím i k samostatnosti přišlým zástavní nexus se nevztahuje.

C. k. okresní soud v Sedlčanech výměrem ze dne 28. srpna 1877 č. 6795. žádost Viléma Schirmera odmrštil. Z

důvodův:

Třeba by nebylo námitek formálních, musilo by nicméně na úplné zavržení žádosti de præs. 15. listopadu 1876 č. 9923. nalezeno býti, poněvadž Vilém Schirmer nedokázal listinou úplné průvodní moci požívající, že exekuční právo Barbory Moulíkové pominulo. Výměrem ze dne 21. července 1875 č. 5489. byl sice Ant. Černý za příčinou exekuční sekvestrace Františku Zemanovi proti Barboře Moulíkové k dobytí pohledávky 3 zl. povolené k požitkům a důchodům z výměnku pro Barboru Moulíkovou na usedlosti č. p. 17. ve Vosečanech pojištěného, za sekvestra ustanoven, ale Vilém Schirmer neuvedl a tím méně dokázal, že se tato sekvestrace vztahovala také na dávky Barboře Moulíkové za čas před 31. prosincem 1874 zadržené.

Výměnek Barbory Moulíkové pozůstává v ročních požitcích a důchodech ve smlouvě svatební a postupní ddto. 23. dubna 1852, při usedlosti č. p. 17. ve Vosečanech knihovně zjištěné, vyjmenovaných a nebyla-li exekuční sekvestrace také dávek dříve již dospělých povolena, tož nabyl František Zeman v základě §. 903. ob. zák. obč. jen k oněm dávkám zástavního práva, které po povolení sekvestrace dospěly, a vybral-li tedy Ant. Černý co sekvestr od Viléma Schirmera dávky od 1. ledna 1872 do 31. prosince 1874 zadrželé, tož k tomu práva neměl, když, jak uvedeno, sekvestrace těchto zadrželých dávek povolena nebyla.

Vilém Schirmer, předkládaje dále kvitance Barbory Moulíkovy lit. *B.* a *C.* ze dne 13. a ze dne 23. září 1876 svědčící o tom, že jí některé dávky obilní za třetí čtvrtletí 1876 zaplaceny jsou, dovolává se právní domněnky §. 1429. ob. zák. obč. V přítomné však rozepři pouze důkazy rozhodnouti mohou a pouhé domněnky právní nejsou vedle §. 110. ob. ř. s. důkazy.

Stížnost na tento výměr podanou c. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 8. října 1877 č. 26991. odmrštil, odkázav na správné a věc vyčerpávající meritorní zamítací důvody v odpor vzatého výměru.

Vilém Schirmer podal sice ještě další stížnost k c. k. nejvyššímu soudu, s kterouž však odmrštěn jest jakožto s opozděnou, takže k rozhodnutí ve věci samé nepřišlo.

Dr. S.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

22. týdenní schůze dne 5. prosince 1878.

Předseda: starosta pan c. k. vrchní rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 14.

Pan dr. Čelakovský pokračoval ve své přednášce na oslavu památky Karla IV. započaté.

Pan přednášející líčil především činnost Karla IV. v směru finančním. Snaha Karla IV. směřovala k tomu, aby berní síla země a důchody královské zvýšeny byly. K tomu cíli vykupoval Karel IV. zastavená města a hrady královské a ustanovil, že 20 měst a 14 hradů nikdy nesmí zastaveno býti; dále upravil Karel IV. komoru českou, přenesl správu důchodů královských vlastním úředníkům královským pod řízením mistra komory královské a učinil též mincmistry na horách úředníky královskými. Mimo to vybíral Karel IV. ročně značné berně.

Po té zmínil se p. přednášející obšírněji o organisaci soudní za Karla IV.

Dříve používali panovníci eximování zboží církve a měst k sesílení moci královské. Exemce děly se z moci soudní a krajské. Hrdelní právo zachováno panovníku.

V době krále Jana bylo všechno právo prodáváno. Exemce, které se měly státi ve prospěch moci královské, zvrhly se v opak. Do té doby padá hlavně patrimonialní jurisdikce šlechty.

Karel IV., jsa si vědom síly a oprávněnosti panovnické moci a její nutnosti, vynaložil vše, aby sesílil právomocnost královskou.

Především obnovil všechna práva královská. Dále zřídil soud dvorský jakožto orgán, který měl v jurisdikčním směru veškera práva králova.

Králi příslušela především jurisdikce na zboží královském (na hradech). Rychtáři mají souditi toliko o věcech civilních s odvoláním právem na soud dvorský, jemuž i příslušela veškera jurisdikce trestní.

Karel se dále snažil, šlechtu přivésti do podruží moci královské. Právní poměry nových hradů založeny na právu manském jmenovitě při Karlově Týně, Trutnovsku, Loketsku atd.

Církevní korporace stály rovněž přímo pod králem.

Mimo to každý, kdož se obrátil na krále, mohl býti přikázán k soudu dvorskému.

Karel chtěl si vyhraditi všechny hrdelní případy i nad šlechtou, to se mu však nepovedlo ani hledě k městům ani hledě k církvi.

Tatáž práva snažil se nabýti v městech královských. Přidal podkomořím k rukoum hofrychtáře. Z té doby pochází úplný seznam případů trestných, které podlehají jurisdikci podkomořího a hofrychtáře. Tito soudili jménem krále.

Karel IV. hleděl i působiti na soud zemský. Kdykoliv byl v Praze, předsedal tomu soudu. Dle majestas Carolina měl král jmenovati vyšší soudce. Karel měl dále v úmyslu provésti, aby soudci byli jmenováni na čas a ne doživotně. Nepodařilo se však.

Competence soudu zemského rozšířila se té doby tak, že bylo zapotřebí zříditi menší soud zemský. Řád práva zemského v první recensi nezná úředníků menších, ani majestas Carolina. Teprvé v druhé recensi řádu děje se zmínka o úřednících menších. Z toho jest patrno, že mezi tou dobou menší soud zřízen byl, a sice dle vzoru cúd krajských.

S tím souvisí též organisace práva deskového. Desky staly se pořádanějšími. Ustanoveno, že se smlouvy díti musí před zemským soudem. Nálezy se zapisovaly, ač se proti tomu šlechta bránila, chtějíc míti u zemského soudu libovůli a snažíc se k tomu konci toho se dodělati, aby nebyl soud dřívějšími nálezy vázán. Jest nepravé, když se tento odpor šlechty líčí co odpor ve prospěch svobody stavů. Karel IV.

nařídil, že se nálezy zemského soudu zapisovati mají do desk zemských. Od té doby odvolaly se strany na ty nálezy.

I řízení soudní před soudem zemským došlo od Karla IV. změny. Změny týkaly se kompetencé, pak zrušení očisty ohněm a vodou. Zůstala toliko přísaha dle formule, kteráž byla zkrácena.

Karel chtěl vliv na cúdy krajské na sebe vzíti, jako u soudu zemského. Však i tomu se šlechta bránila. Právo popravy se stíháním spojené náleželo t. zv. popravčím. Karel chtěl právo to v každém kraji třem větším a menším popravčím uděliti. Roku 1348 vydán mír zemský.

Co se týče soudů zemských, tož uznal Karel právo v Praze platné, odvolati se z nálezů Nového města k Starému městu. Zároveň ale ponechána volnou appellace k dvoru královskému.

Vůbec upravil Karel IV. appellování v městech.

Knihy městské vedly se pravidelněji; přispůsobily se deskám zemským.

Uznáno právo, že každý měšťan může volně nakládati jměním svým.

Veškerý život jal se pohybovati v kolejích právních.

Pan přednášející ukončil pak přednášku svou, čerpanou z přímých pramenů poukazuje opětně k tomu, že byl Karel IV. duchaplný organisator, vynikající zjev v dějinách země a národa Českého, jehož činnost zanechala slavných památek pro všechny věky.

Za všeobecného souhlasu vyslovil starosta p. přednášejícímu díky Jednoty za jeho zajímavou přednášku, načež byla schůze ukončena.

---

23. týdenní schůze dne 12. prosince 1878.

Předseda: starostův náměstek pan dr. Ed. Kaizl.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 10.

Pan dr. Jiří Pražák přednášel o tom, pokud jsou pro soudce závaznými nálezy úřadů správních.

Přednáška tato bude zvlášť uveřejněna.

V debatě se súčastnili pp.: prof. dr. Randa a prof. dr. Ott, kteří se vyslovili v ten smysl, že soud není oprávněn zkoumati platnost nálezu správního, a že v tom směru nelze odvolati se na čl. 7. st. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144. ř. z., jelikož se pod slovem „nařízení" v cit. čl. 7. obsaženým nemůže vyrozumívati nález správního úřadu v konkretním případu vynešený, nýbrž toliko vše-

obecné nařízení, jak tomu systematika toho zákona a jeho motivy nasvědčují.

Po té byla schůze ukončena.

Dr. J. Růžička.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

11) Všecky tři stolice daly místa žalobě pro rušenou držbu, kterou podal soused na souseda proto, že pošinul mez do jeho pozemku a zabral mu tím pruh půdy, ačkoliv pošinutí toto dálo se zcela na základě ústní úmluvy žalobce s žalovaným. Neboť žalobce se provedení úmluvy této opřel, a žalovanému náleží, aby se práva svého domáhal řádnou právní cestou.

Nález ze dne 16. dubna 1878 č. 4066. (J. Bl. 1879 č. 1.)

12) A., B. a C. co majitelé tří čtvrtin uhelného dolu žalovali na základě protokolu o řádné hromadě těžířstva N., majitele čtvrté čtvrtiny, aby jim dovolil vésti novou šachtu pro hlavní stroje s nutnými čerpadly a staveními dle rozpočtu nákladem 41.100 zl., a aby k tomu přispěl čtvrtinou, jaká by se objevila ze stavebního účtu soudním ohledáním a znalci upraveného, a sice vše za zajištění, které mu pro možnou škodu nabízejí. První stolice upravila stavební rozpočet na 37.574 zl. 87 kr. a dala žalobě místo, neboť nutnost dotýčného zařízení byla znalci, o tom slyšenými, potvrzena, právo k žalobní žádosti nelze dle §§. 833. a 834. ob. z. obč. žalobcům upírati a kdyby i, jak žalovaný tvrdí, věc mnohem lepším spůsobem se provésti dala, jest chráněn jistotou, kterou mu žalobci pro možnou škodu nabízejí. Příspěvek žalovaného nelze ale již nyní určiti snad čtvrtinou z upraveného rozpočtu 37.574 zl. 87 kr., poněvadž tento nemůže nahraditi skutečný stavební účet. Proto ustanovuje se lhůta k placení tohoto číselně neurčitého příspěvku na 14 dní po schváleném a upraveném stavebním účtu. Také jistotu, kterou žalobci žalovanému dáti mají, nelze číselně určiti, a sluší spůsob její zůstaviti stranám a dálšímu rozhodnutí soudcovu, ježto znalci nemohli odhadnouti výšku její a vyslovili se v ten smysl, že bude přiměřenou jistota v obnosu příspěvku, jaký žalovaný ponese. Že však rozsudek tento v dvojím ohledu je neurčitý a pouze praejudicialního rázu, že pouhým následkem žalobní prosby, v tom

smyslu položené, čemuž neodporuje ani §. 248. ob. s. ř. Přes odvolání obou stran, a sice žalobcův za tím účelem, aby příspěvek a jistota určeny byly čtvrtinou upraveného rozpočtu 37.574 zl. 87 kr., potvrdil vrchní a na mimoř. dovolací stížnost žalovaného i nejv. soud rozsudek první stolice.

Nález ze dne 30. října 1878 č. 7848. (J. Bl. 1879 č. 3.)

13) Nevstoupí-li konkursní podstata dle §. 22. *c)* konk. ř. v smlouvu kupní, kterou kridatář před uvalením konkursu uzavřel, doručiv co kupec na srážku kupní ceny prodávajícímu závdavek, a prodal-li prodávající předmět kupní smlouvy jinému, že povinen vrátiti závdavek, poněvadž ztratil právní důvod si jej podržeti (§. 1435. ob. z. obč.) a obohatil by se škodou kridatářovou, v jehož práva konkursní podstata vstupuje.

Nález ze dne 4. prosince 1878 č. 5536. (J. Bl. 1879 č. 3.)

14) K stání k složení přísahy na 9. hod. ranní ustanovenému dostavila se žalovaná, která přísahati měla, až v $10^3/_4$ hod., když byl žalobce už za stvrzení žádal, že přísaha nebyla vykonána. Soud připústil žalovanou k přísaze a vydal o tom výměr potvrzující, kterýž na rekurs žalobcův druhou i třetí stolicí zrušen a o přísaze stvrzeno, že nebyla vykonána, poněvadž se za to musí míti dle resoluce ze dne 11. září 1874 č. 336. lit. *a)* sb. z. s., že žalována k stání se nedostavila.

Nález ze dne 19. listopadu 1878 č. 12768. (J. Bl. 1879 č. 2.)

Denník.

PROF. DR. JAN NEP. SCHIER

zemřel náhle dne 18. března 1879. Zpráva ta bolestně dojala každého, kdož překročiv během posledních třiceti let prahy university Pražské, seznal v klidném působení svém muže, jenž právě položil hlavu svou k odpočinku věčnému. Schier narodil se dne 3. listopadu 1811

v Harrachově vsi blíže Rochlic v Čechách, konal studia gymnasialní v Jičíně a na Starém městě v Praze, načež odbyv v letech 1832—35 studia právnická, povýšen byl dne 15. července 1839 na zdejší universitě za doktora veškerých práv. Potom strávil nějaký čas v praxi advokátské. Roku 1849 byl jmenován mimořádným professorem rakouského práva státního na universitě Pražské; roku 1863 stal se professorem řádným. Již dříve přednášel jednotlivé partie práva církevního, zvláště právo manželské; r. 1873 pak po odchodu prof. Schulte byla jemu svěřena úplně stolice práva církevního. Roku 1867 byl Schier zvolen za děkana fakulty právnické a roku 1873 zastával úřad rektora. As před 10 lety řídil Schier právnická studia Jeho cís. Výsosti arcivévody Ludvíka Toskánského, začež vyznamenán byl řádem železné koruny třídy třetí.

Co učitel byl zesnulý nad míru svědomitý, sbíraje s pilností nevšední materiál k přednáškám svým. Byl důkladným znalcem literatury práva státního i církevního; sám však pouze v míře velmi obmezené vystoupil u veřejnost pracemi literárními. Co dávný přítel Haimerlův přispíval většinou do jeho „Magazin für Rechts- und Staatswissenschaft“ a „Oesterr. Vierteljschr. f. R. u. Stw.“ Tam uveřejnil pojednání: „Das provisorische Associationsgesetz vom 17. März 1849“ v I. sv. str. 125.—151., zde „Ueber System und Methode einer wissenschaftlichen Behandlung der Administrativgesetzgebung“ v I. sv. str. 102.—132. a v IV. sv. str. 159.—172., dále četné úvahy a kritiky, zejmena o Braterových „Blätter für administrative Praxis“ v V. sv. Mag., o Harumově „Pressordnung vom 27. Mai 1852“ v VI. svazku, o Mayerhofra „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“ v XIV. sv., o Stubenrauchově „Verwaltungsgesetzkunde“ v XV. svazku a j.

V obcování s kollegy svými byl Schier nad míru příjemný a joviální; naproti žákům svým dovedl spravedlnost vzácným způsobem spojiti s humanitou i laskavou shovívavostí. Proto také požíval jak u těch i oněch vážnosti všeobecné.

Ještě dne 17. března 1879 odbýval Schier na universitě přednášky své; v noci náhle zakončila mrtvice život jeho tiché práci zasvěcený. Z jaké pak těšil se zesnulý vážnosti v kruzích všech, nejlépe osvědčilo se při průvodu pohřebním, který se dne 20. března 1879 za ohromného účastenství jak studujících tak i praktických právníků všech odborů odbýval.

Nepřítele snad neměl Schier žádného. Jeho úmrtím ubylo opět jednoho z řady rakouských vlastenců, kteří spravedlnost kladou nad všechny ostatní názory politické. A že řady těchto vlastenců čím

dále tím více stávají se řídčími, toť úkazem, kterým se době naší věru vychloubati netřeba!

Ač rodem Němec, byl Schier přítelem jazyka našeho. Dílo Jungmannova slovníku nalezlo v něm podporovatele horlivého a časopis náš čítal zesnulého mezi nejstarší předplatilele své.

Schier byl bezdětek. Ztrátu jeho oplakává vdova, s kterou po dlouhá leta žil v domácnosti klidné i nad míru šťastné.

Netoliko vděční jeho žáci, nýbrž všickni, kterým dopřáno bylo seznati jej, zachovají jemu zajisté i přes hrob čestnou památku!

Smí-li nájemce honitby šlapati po otavě? Za příčinou stížnosti, kterou byl gruntovník podal na nájemce honitby, nalezlo ministerstvo orby dne 16. prosince 1878 pod č. 11850., že nájemce honitby na louce na tak dlouho nesmí honiti, pokud tam roste tráva, kterou gruntovník hodlá požati, že tudíž netoliko před sklizením sena, nýbrž i před sklizením otavy po louce šlapati nelze. Neb ve smyslu zákonů honebních má se pán honitby vystříhati všeho poškození úrody; k této však sluší čítati i trávu, kterou gruntovník k vykrmení svého dobytka řádným spůsobem pěstuje. Z. f. V.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 26. února až do 26. března 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsán byl: pan dr. Josef Balík se sídlem ve Vlašimi. — 2) Zemřeli: p. Václav Neumann, adv. v Novém Bydžově, (jeho náměstkem byl jmenován p. dr. Mattas, adv. tamtéž); p. Karel šl. Maroušek, adv. v Prachaticích, (jeho náměstkem byl jmenován p. dr. Koželuh, adv. ve Vodňanech); p. dr. Havelec, adv. v Kolíně, (jeho náměstkem byl jmenován p. dr. Hanč, adv. tamtéž). — 3) Přesídlení oznámili: p. dr. Horlivý z Ounoště do Slaného; p. dr. Kohn z Litoměřic do Jesenice.

B. V seznamu kandidátů. 1) Nastoupili: Pan Bohuslav Raček k p. dru. Martinkovi v Sedlčanech; p. dr. Adam Pičmann k p. Heindlovi v Jičíně; p. dr. Adof Barton k p. dru. Brichtovi ve Warnsdorfu. — 2) Přestoupil: P. dr. Gustav Syřiště od p. dra. Hauera k p. dru. Karlu Hlaváčovi v Praze. — 3) Vystoupili: P. Otokar Hejduk od p. dra. Seelinga v Praze; p. Jan Sedlák a p. Joach. Steiner od p. dra. Weisla v Klatovech; p. Samuel Mahler od p. dra. Theumera v Ousti n. L.; p. dr. Ludvík Scheiner od p. dra. A. Wellnera v Praze.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Bereme-li zřetel k starým nadáním Němcův Pražských a k pozdějším právům Brněnskému a Jihlavskému a porovnáváme-li jich ustanovení o poměru veřejné moci k soudům městským, přicházíme celkem k tomu výsledku, že panovníci čeští, udělujíce immunity, vyhradili z počátku svému soudu jako na statcích zádušních, tak i ve městech královských, všechny těžké zločiny, při nichž šlo o hrdlo,[33] a teprvé v polovici 13. století, kdy ducho-

[33] V pramenech městských činí se rovněž všude rozdíl mezi zločiny, jež náležejí k hrdelnímu soudu, a menšími přečiny. Zločiny nazývají se vůbec: „causæ graves, criminales, arduæ, magnæ, majores"; na př. „homicidia et causæ majores, quæ tangunt sententiam sanguinis et interitum personarum" (Emler, Reg. č. 198. a 499.), aneb „cause iudiciarie maiorum articulorum siue causarum" (Emler, Reg. č. 2729.), aneb „excessus enormes" (Jireček, Cod. I. str. 84.). — Menší pak přečiny nazývají se: „causæ civiles, minores, parvæ", neb „culpæ pecuniariæ". Srv. pozn. 50. na str. 227. tohoto časop. z r. 1878. — Názvosloví toto pravidelně souvisí s vyšší i nižší kompetencí soudní. Tak v privilegium Němcův Pražských z r. asi 1231 praví se o měšťanech „si aliquam culpam inciderint, — fidejussoribus exquisitis coram nobis vel nostro camerario compareant judicandi" (Jireček, Codex I. str. 68.). — Na Moravě r. 1214 městečko Bzenec obdrželo jurisdikci městskou, „præter graves culpas, quæ coram nobis vel nostris

venstvo bylo sobě vymohlo privilegované soudnictví nad všemi poddanými, počali oni část vyšší jurisdikce soudům některých větších měst v Čechách a na Moravě, jmenovitě Praze, Kutné Hoře, Jihlavi a Brnu přepouštěti.[34]

Aby se tak bylo dálo obecně, tomu byla na závadu i ta okolnost, že panovníci, i když byli rychty některé dědičně pronajali, předce sobě při nich značnou část příjmův soudních ponechali,[35] a z té

---

judicibus debent judicari" a r. 1223 m. Unišov „nisi fuerit gravis et magna culpa, quæ coram nobis aut nostris merito debeant ventilari" (Erben, Reg. č. 550. a 670.). — V potvrzení starých práv m. Nymburka z r. 1328 praví se, že příjmy ze soudu byly obci darovány, „exclusis causis criminalibus, quas noster habet subcamerarius judicare" a v rychtářském privilegium m. Plzně z téhož roku potvrzují se práva rychtáře „nostre tamen camere iuribus, quibus derogari nolumus, si que ei in causis criminalibus in prefata ciuitate occurrentibus videntur competere, semper saluis." (Orig. v arch. těchto měst.) — Podobně ve vůkolních zemích těžší zločiny k soudu knížecímu náležely. Saské zrcadlo kn. III. čl. 26. §. 1. ustanovuje: „Der kunig ist gemeine richter uber al" a v čl. 52. §. 2. praví: „Den kunig kuset man zu richtere uber eigen und len und uber iecliges mannes lib. Der keyser en mag aber in allen landen nicht gesin und alle ungerichte nicht richten zu aller zit; darvmbe lihet er den vursten graveschaft und die graven schultheizthum". Dle práva Magdeburského z r. 1235 čl. 1., 4. a 7. (Gaupp l. c. str. 224.) soudil purkrabí Magdedurský třikrát v roce na soudě svém každé násilí (not), jmenovitě vraždu, násilí ženské, porušení práva domácího (heymsuche) a úklady (lage). — Kniha distinkcí pr. Magdeburského kn. VI. cap. IX. d. 7. opakuje ustanovení Saského zrcadla. (Ortloff str. 321.) — Císař Rudolf I. potvrdiv r. 1278 Vídni stará práva, vyhradil sobě v čl. 48.: „ut omnes excessus summe nocivi et enormes, qui nobis in Austria constitutis, perpetrantur, correctiones regias juxta nostræ distinctionis arbitrium post emendam debeant subjacere." (Bischoff, Oesterr. Stadtrechte str. 193.)

[34] Sr. čl. 7., 8. a 16. starého privilegia Němcův Pražských s oněmi články práva Brněnského z r. 1243 a práva Jihlavského z r. 1249, jež jednají o rušení pokoje, o vraždě a krádeži.

[35] V právech městských se sice někde praví, že pokuta (emenda, poena, die puze, besserunge, gewette) má rychtáři placena býti, avšak tomu nemá se rozuměti tak, že rychtář městský ponechá sobě celou pokutu; nýbrž jemu připadnul z ní pouze třetí peníz „tertius denarius", a dvě třetiny bylo mu aneb úředníku královskému, když soudu předsedal, do komory královské odváděti.

příčiny důležitý fiskální zájem na tom měli, aby aspoň hrdelní právo úředníky královskými přímo vykonáváno bylo. Uvádějí se pak v listinách tyto zločiny, o nichž panovníci vydávali obecné nařízení a zákazy, trestajíce sami aneb úřadníky svými každé porušení ustanovení svých:

1. Velezráda (crimen læsæ Majestatis) a vůbec každé provinění proti knížeti.[36]

2. Porušení veřejného pokoje.[37] — Rychtář i konšelé byli považováni za úřadníky královské a každý, kdož se skutkem neb činem čeho proti nim dopustil, byl stíhán jako buřič proti

---

Srv. Emler, Reg. č. 189., 463., 499., 1418., 1534., 2344., 2346. a 2392. — Dva peníze komoře královské vyhražené přikazovány později obcem neb prodávány někdy na př. v Nymburce na dvě leta rychtářům tamějším (Emler, Reg. č. 2424.); později prodal je kr. Václav II. obci Nymburské, vyhradiv sobě pouze dva peníze z hrdelního soudu „exclusis causis criminalibus, quas noster habet subcamerarius judicare". (Listina z r. 1328 v arch. m. Nymburka.) — Podobně měla se věc v době kr. Jana v Kolíně, Rakovníce a Kadani, kdež ze soudu, jemuž podkomoří předsedal, dvě třetiny šly do komory královské, ostatní pokuty ale podržel rychtář a obec. (Tamější privil. z r. 1319., 1321. a 1327.) — Dokladem, že panovníci měli příjmy ze soudův městských, jsou též hojné příklady, kterak oni příjmy soudní věnovali k obecnému dobrému města na několik let, na př. Emler, Reg. č. 2391., 2393.—2395., 2398., 2399., 2402.—2407. Konfiskace jmění byla arci vykonávána pouze ku prospěchu komory král., když pachatel ostal na milosti knížecí, a v právech městských nebylo ku prospěchu rodiny jeho ničeho ustanoveno (srv. na př. čl. V. práva Jihlavského z r. 1300. v Jireček, Codex I. str. 84.); ačkoliv někdy i v případě konfiskace rychtáři městskému třetina slibována, na př. třetina jmění padělatele peněz (Emler, Reg. č. 2334.), aby rychtář byl horlivějším ve stíhání provinilců.

[36] Příklad velezrády spáchané měšťany Pražskými roku 1291 viz v Chronicon Aulæ Regiæ ve vydání Loserthově str. 91. — Srv. též Saské zrcadlo I. 40. (Homeyer l. c. str. 69.), jehož ustanovení přešla do tak zv. práva Pražského z r. 1269 čl. 45. (Rössler l. c. str. XV.) a Švábské zrc. v čl. 49. (Lassberg str. 26.).

[37] Privilegium Němcův Pražských z r. asi 1178 v čl. 8. ustanovuje: „Qui pacem inter eos fregerit, decem talenta principi solvat, qui reus est." (Jireček, Codex I. str. 29.) — Dle práva židovského z r. 1254 čl. 8.: „si Judæi inter se discordiam de facto moverint

vrchnosti a rušitel obecného pokoje.[38] — Podnět k bouřkám ve městech i proti úřadům městským zavdávaly často záští mezi přednějšími rodinami městskými, jakož i třenice starousedlého měšťanstva, jež se živilo v Praze nejvíce obchodem a na venkově orbou, s novými živly, kteří provozujíce řemeslo, tlačili se do společnosti měšťanské. Panovník a úředníci jeho byli v těchto případech prostředníky a soudci, držíce ochranou ruku nad úřady městskými, jež obírány byly výhradně z rodin starousedlých, přetrhujíce nepřátelství mezi měšťany a trestajíce vinníky a buřiče.

Zajímavým příkladem vykonávání této soudní moci jsou statuta, dle nichž soud šestipanský, zřízený na čas r. 1287 králem Václavem II. v Praze vedle soudu konšelského, měl staviti všechna zjevná i tajná nepřátelství mezi měšťany Pražskými. Jakmile králi neb soudu tomu oznámilo se, že se v městě úklady strojí, měly strany nepřátelské z úřední povinnosti předvolány býti a se z podezření očistiti. Kdo se ani po třetím napomenutí nedostavil, upadl v klatbu královskou, byv za psance prohlášen a propadnul hrdlem i statkem. Aby tajnému záští a odpovídání všelikému konec učiněn byl, měly všechny zápisy pod věrou a ctí učiněné, před králem složeny býti a více neměl se nikdo spiknutí

---

aut guerram —, rex aut dux aut summus terræ vel regni camerarius judicium exercebit; si autem reatus vergit in personam, soli regi sive duci casus reservabitur judicandus". (Tamže str. 136.) — Ve všeobecném potvrzení práv městských kr. Václavem II. z r. 1285 praví se: „Discordiam inter ciues alicuius ciuitatis ante harum nostrarum promulgationem sanctionum exortam, ciues aliarum duarum ciuitatum sopire amicabiliter teneantur, saluo tamen iure nostro. Quod si non poterint, nobis assentire nolentes concordie accusabuntur, vt animadvertamus in ipsos, prout regula exigit equitatis. In posterum vero discordias, quascunque in ciuitatibus oriri contigerit, nostro iuste sopiendas arbitrio reservamus." (Emler, Reg. č. 1346.)

[38] V potvrzení starých práv m. Loun z r. 1325 obnovuje se soudu městskému právo, aby každý odboj trestal i dodává se: „si vero talis (civis) ipsi iudicio temere vellet insurgere et rebellare forsitan, extunc quidquid eidem et suis consortibus causa rebellionis huiusmodi illatum fuerit læsionis, incommodi et molestiæ, id dictis civibus nostris per nos, nostros officiales et quoslibet nostros fideles non debuerit aliqualiter imputari" (Wunš, Louny str. 117.). — Srv. též čl. XXIX. práva Jihlavského (Jireček, Codex I. str. 98.).

neb tajných pyklův účastniti, aniž dýk a jiných úkladných zbraní nositi. Kdyby byla jaká bouřka v městě povstala, tu zakázáno přísně, aby kdo se zbraní v ruce běžel a shluknutí se účastnil. Na všechny takové přečiny těžké pokuty byly uloženy, a kdož se některého takového skutku vzdor pokutování opětně dopouštěl, měl podán býti soudu královskému, aby tam nad ním popraveno bylo.[39]

3. Zneužívání úřední moci. Jakož král zastal se rychtářův a konšelův městských, když se jim někdo z obyvatelův zprotivoval, tak rovněž soudil a pokutoval každé zneužívání úřední moci, a utlačování lidu městského, když se ho úředníci měštští byli dopustili.[40] Ano apellace nebyla prvotně ničím jiným, než stížností na zlé užívání soudní moci.

---

[39] „nobis sit ex hoc statim rebus pariter et persona adjudicatus" (Emler, Reg. č. 1418.). — Srv. též Emler, Reg. č. 2322., kdež Jindřich z Lichtenburka přejímá rukojemství za uvězněného měšťana Pražského Petra od Kamene, že jej postaví před soud královský, když za to žádáno bude a kde se zavazuje, že ani Petr, ani jeho přátelé neporuší mír mezi nimi a jinými měšťany Pražskými ujednaný. Kdyby jedné neb druhé podmínce nedostál, má 3000 hřiven stř. od něho složených škodovati. — V horním právu Kutnohorském z roku asi 1300 zapovídají se v kn. 1. cap. XVI. §. 10. „omnes conventiculas et conspirationes illicitas non solum inter fabros, sed inter quaslibet societates" a nařizuje se urburéřům, rychtářům a konšelům horním, aby každého, kdoby zákaz ten přestoupil, ihned komorníku král. vydali i dodává se „quodsi ipsius copiam habere non poterint, tunc in proximiore munitione nostris montibus ipsi malefactores sub fida custodia, donec ad præsentiam camerarii observentur." (Jireček, Codex I. str. 312.) — Srv. též ona místa práva Magdeburského čl. 7. a 11. z r. 1235, čl. 40. z r. 1261 a čl. 4. a 17. z r. 1304, jež každé ukládání (insidiæ, lage) soudu purkrabskému přikazují (Gaupp l. c. str. 225., 237. a 271.)

[40] V čl. 15. statutu úřadu šestipanského v Praze z r. 1287 ustanovují se těžké pokuty „si vero aliquis ex sex juratis vel judex aut aliquis ex juratis civitatis prece, pretio, odio vel amore, dolo vel quocumque malo ingenio prædicta (statuta) — effectui non curaverit mancipare." Neuposlechne-li po trojím napomínání „tunc perjurus et infamis debet ab omnibus judicari et insuper adjudicatus erit nobis, rebus pariter et persona." (Jireček, Codex I. str. 226.) — Přemysl Otakár II. odňal Konrádu Špitaléři z trestu rychtu Čáslavskou. (Emler, Reg. č. 2422.) — V právu horním v kn. 1. kap. VI. §. 6. zapovídá se utiskování a loupení poddaného lidu urburéři a nařizuje se,

4. Padělání peněz (crimen falsi). — Ražení mince bylo regale královské, jehož vykonávání panovníci čeští v 13. století obyčejně pronajímali některému bohatšímu měšťanu, jenž se pak mincmistrem nazýval. Jemu uděleno bylo výhradné oprávnění skupovati surové stříbro a starou minci zvláštními překupníky (campsores), raziti nové peníze v dílnách, jež ve většině král. měst se nalezaly, jsouce mincíři (obrazníky, monetarii) spravovány a dávali přeskoušeti minci v oběhu se nalezající vlastními skoumateli, prubýři (provisores). Úředníci tito v zájmu komory královské i vlastním starali se o to, aby nikdo stříbro surové neskupovával, peníze sám nerazil, padělanou minci nerozšiřoval, starých peněz z oběhu vyšlých neužíval a oběhu nově ražených a to často lehkých peněz se neopíral, i dávali sobě v listinách, jimiž mince jim pronajata byla, potvrditi, že mohou proti každému, kdož jakýmkoliv spůsobem minci zlehčuje, z úřadní povinnosti zakročovati. V listinách takových bylo však zároveň ustanoveno, jakou minci mají mincmistr a podřízení jemu mincíři raziti a protož i oni dopouštěli se zločinu falšování mince, kdykoliv k stříbru více přísady mědě dali neb z hřivny stříbra více peněz razili, než bylo ujednáno, aneb když jakkoliv jinak minci lehčili.

V obou těchto případech vyhradil sobě panovník všechen soud a pokutování, a sice byl-li mincmistr obžalován, měli nejvyšší komorník a podkomoří vyšetřování proti němu zaváděti a nad ním nalezati; byl-li však v podezření některý městský obyvatel, že peníze padělá neb falešné rozšiřuje, vykonal mincmistr za přítomnosti dvou neb tří konšelův prohlídku v jeho domě, aneb zatknul podezřelého mimo dům, obžaloval jej před podkomořím zemským a mohl usvědčiti jej sedmi přísežníky, kteří dosvědčili, že o něm pověst toho druhu koluje.[41] Konšel,

---

aby urburéři byli povinni škodu nahraditi a mimo to „ut tantundem nomine poenæ per nostrum camerarium virum clarissimum dare ad nostram cameram compellantur", a v kn. 4. cap. I. §. 2. praví se „Imo judices et jurati nostri transgressores edicti cum omnibus possessionibus suis et personis regiæ subjaceant ultioni." (Tamže str. 276. a 376.) — V listinách, jimiž ražení mince se pronajímá, nařizuje se konšelům, aby k žádosti mincmistra prohlídku podezřelého domu vykonali a konšelu zdráhajícímu se ukládá se pokuta „quod camerarius de ipso tanquam de falsario pecuniariam poenam sumat." (Emler, Reg. č. 2332.)

[41] Sněm z r. asi 1266 ustanovil: „Eodem jure valituro in cive quo-

který by byl odepřel vykonati prohlídku domu na žádost mincmistra, stal se podezřelým spoluviny i měl souzen býti jako padělatel mince sám. Ostatně i mincmistr mohl souditi viny proti mincovnímu regálu královskému, když poškozený se k němu byl obrátil.

Kdožkoliv pak byl usvědčen z padělání mince neb z rozšiřování falešných peněz, propadnul hrdlem i statkem, ostav na milosti královĕ, a kdož jinak se provinil proti mincovnímu právu, užívaje v obchodu cizích peněz, nechtěje bráti nově ražených, prodávaje a kupuje surovým stříbrem neb zlatem aneb vyměňuje peníze s lází neb pod cenou, pokutován jest rovněž přísnými tresty.[42]

(Pokračování příště.)

---

libet, qui suspectus vel infamis de simili crimine haberetur, scilicet, ut per septem æquales sibi vincatur conpares et de ipsius convicti persona et bonis, quidquid nobis placuerit, faciamus. De magistris autem monetæ per Bohemiam sic est specialiter diffinitum, quod si magister monetæ deprehensus fuerit in aliqua falsitate argenti, vel in falsitate excessus numerum denariorum, qui fabricari rectius de marca argenti diceretur super marcam argenti, vel plures scilicet quam concessum sit, faciat fabricari: camerarius et subcamerarius regni nostri, qui pro tempore fuerint, tractabunt de causa huius et discernent" (Jireček, Codex I. str. 157.). — V lokačních listinách mincmistrských z 13. století praví se: „Item prohibemus, quod nullus judicum sibi juris usurpet aliquid in moneta; sed si aliquis contra magistros monetæ vel subditos eorum aliquid habuerit quæstionis, hoc coram camerario regni vel coram ipsis magistris monetæ, si querulanti placuerit, secundum juris ordinem prosequatur" a jinde: „judicium et emenda de talibus (pravis denariis) pertineat ad nostrum dominium speciale." (Emler, Reg. č. 2332. a 2334.) — V privilegiích městských pravidelně uvádí se padělání mince mezi zločiny soudu královskému neb král. podkomoří vyhraženými, na př. v privilegium věnných měst z r. 1307 (Emler, Reg. č. 2149.), v nadání m. Kadaně z r. 1319 „de falsitatibus ac falsariis argenti vel denariorum, que — cause ad nostrum vel camerarii nostri judicium spectare noscuntur" (Orig. v arch. m. Kadaně) a j. v.

[42] Srv. též čl. 12. starého privilegia Němcův Pražských; čl. 7. práva Hodonínského z r. 1228; čl. 25. práva Hlubčického z r. 1270; čl. VI., VII. a XII. práva Jihlavského z r. 1249 a 1300 (Jireček, Codex I. str. 30., 60., 88., 89., 94. a 170.); Saské zrcadlo II. čl. 26. (Homeyer l. c. str. 130.) a Švábské zrcadlo čl. 192. a 363. (Lassberg str. 89. a 154.).

Připisování a odepisování pozemků k statkům zapsaným v deskách zemských.

Podává dr. **Jan Růžička** v Praze.

(Dokončení.)

Patentem ze dne 7. září 1848 (sb. prov. z r. 1848 č. 235.) bylo ustanoveno, že se poddanství a poměr vrchnostenský se všemi tyto poměry upravujícími zákony zrušují (odst. 1.), dále že veškeré rozdíly mezi pozemky rustikálními a dominikálními přestávají (odst. 2.). Tím odpadla též různost povinnosti berní u pozemků dominikálních a rustikálních (srov. Chlupp l. c. §. 26.).

Patentem ze dne 4. března 1849 č. 150. ř. z. zavedeno pro veškeré národy říše toliko jedno občanství státní (§. 23.) a vysloveno, že může každý občan rakouský ve všech částech říše pozemnosti všeho druhu nabývati (§. 30.).

Patentem ze dne 31. prosince 1851 č. 2. ř. z. z roku 1852 byla rovnost všech státních občanů výslovně potvrzena, jakož i zrušení poměrů poddanství v platnosti zachováno.[6]

Těmito zákonnými ustanoveními pozbyly veškeré předpisy platnosti, které obmezují volné nakládání s pozemky k ochraně poměru poddanství, staré soustavy berní a veřejnoprávního významu desk zemských.

Desky zemské neměly od té doby jiného významu, než že zůstaly v celosti své zachovány, a že se dle nich řídila (jako i dosud) kompetence soudní. (§. 14. lit. *c*), §. 78. a 84. zák. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251.).[7]

---

[6] Na základě patentu ze dne 7. září r. 1848 ustanoveno gub. nař. ze dne 2. února 1849 č. 22. z. z., že není na dále zapotřebí, aby se starý katastr Teresianský co se týká vlastnosti pozemků udržel v evidenci, a že se změny pozemkové toliko v katastru Josefínském zaznamenati mají.

[7] Následkem toho, že desky zemské pozbyly významu veřejnoprávního, jednalo se též o to, aby ústav desk zemských zrušen byl a knihy pozemkové k soudům krajským a okresním odevzdány byly. Srv. Maasburg str. 16. pozn. 34.

V platnosti zůstaly toliko ony předpisy zákonní, jimiž se obmezuje volné nakládání s pozemky k ochraně zájmů národohospodářských a práv věřitelů na statku pojištěných.

V tom smyslu ustanovuje výnos min. práv ze dne 23. března 1850 č. 120. ř. z., že se zákonných ustanovení, jimiž se rozdělování pozemností v jisté míře obmezuje, i na dále šetřiti má, jelikož se zakládají na důvodech, kteréž nezávisí na závazku poddanském.

V tomtéž smyslu ustanovuje nař. min. vnitra a práv ze dne 30. června 1858 č. 100. ř. z., že jest ku každému rozdělení zemského statku zapotřebí svolení polit. úřadu zemského. V předpisech, na které se toto nařízení odvolává, není snad připisování a odepisování pozemků k statkům zemským z toho stanoviska obmezeno, že se tím objem statku zemského mění, nýbrž pouze z ohledů národohospodářských, pak k ochraně práv věřitelů, a ze stanoviska, že jest k nabývání statků zemských zapotřebí spůsobilosti desk zemských. Poslednější požadavek odpadl, jak již podotknuto, základnými zákony z r. 1848 a 1849, tak že i toto nařízení ministerské ze dne 30. června 1858 jiného neustanovuje, než že volné nakládání se statky zemskými i na dále z ohledů národohospodářských pak k ochraně věřitelů obmezeno býti má.

Zemské desky nabyly zcela zvláštního a nového státoprávního významu zemským řádem ze dne 26. února 1861 tím, že v §. 3. řádu zemského a v §. 10. z. ř. volebn. z držitelů zanešených v deskách zemských utvořena volební třída velkostatkářů, a že právo volební v této třídě uděleno všem držitelům oněch statků zemských, z kterých se ročně platí pozemkové daně 250 zl.

Tímto poslednějším ustanovením stalo se ovšem důležitým, aby objem statku zemského (podle kteréhož se řídí též výše daně pozemkové), libovolně změněn nebyl. Avšak zákonodárství na tento nový význam statků zanešených v deskách zemských nevzalo nižádného ohledu. Teprvé zákon ze dne 5. prosince 1874 č. 92. směřuje k tomu, aby objem statků zemských nezměněným zachován byl. Tento zákon však, jak již výše uvedeno bylo, nemá platnosti u oněch statků, pro které nové knihy ještě založeny nejsou.

Musíme tudíž za to míti, že se zemským řádem ze dne 26. února 1861 v právu nakládati se statky zemskými nižádná změna nestala, a že volné nakládání s těmito statky i po r. 1860 toliko z příčin národohospodářských a k ochraně věřitelů obmezeno bylo.

Zákonodárství národohospodářské nastoupilo po roku 1860 nový směr. Zákonem ze dne 26. listopadu 1866 č. 84. z. z. zrušena byla obmezení týkající se nabývání a užívání statků selských. Zákonem ze dne 6. února 1869 č. 18. z. ř. upraveno řízení při rozdělení statků směřující k ochraně věřitelů, tak že tímto zákonem pozbyly platnosti ony předpisy, které ukládají úřadům politickým úkol chrániti práva věřitelů. Konečně byly zákonem ze dne 20. prosince 1869 vůbec veškeré zákony a nařízení, které volné nakládání s pozemky obmezují, zrušeny. Tímto zákonem odpadlo tudíž i to poslední obmezení volného nakládání s pozemky, které směřovalo k ochraně zájmů národohospodářských.

Od té doby nebylo nakládání s pozemky i se statky zemskými nikterak obmezeno. Soudové povolili odepisování a připisování pozemků k statkům zemským beze všeho svolení politického, a vrchním soudem v Praze bylo výnosy ze dne 13. června 1870 č. 20112., pak ze dne 26. července 1871 č. 21214. soudům výslovně nařízeno, že odpadla intervence úřadů politických při připisování i odepisování pozemků, a že soudové o změnách pozemkových toliko úřady berní vyrozuměti mají. U statků zemských dáno vyrozumění výboru zemskému k provedení dotýčné změny v katastru Josefínském.

Výnos ministerstva práv ze dne 16. dubna 1871 č. 3003. jednající o tom, jak se vykázati má příslušnost pozemků k statku, poukazuje zřejmě k tomu, že svolení úřadů politických odpadlo.

Podobně se podotýká ve výnosech min. práv ze dne 16. února 1874 č. 1580., pak ze dne 24. března 1874 č. 2484., že jest výhradně a bez ingerence úřadů politických soudům ponecháno, posuzovati, zdali povoliti lze změnu statku pozemkového proměnou jeho objemu.

V tomtéž smyslu vyslovil se i nejvyšší dvůr soudní. V rozhodnutí ze dne 3. února 1871 č. 1372. sb. Gl.-Ung. č. 4048. se výslovně praví, že jest od té doby, co platí zákon ze dne 20. prosince 1869 č. 152. z. z., každý vlastník oprávněn, se svým majetkem pozemkovým libovolně nakládati, aniž by k tomu potřeboval svolení úřadu politického, a že min. naříz. ze dne 30. června 1858 č. 100. z. ř., které k rozdělení zemského statku vyžaduje svolení politického, pozbylo platnosti. Podobně rozhodnutí ze dne 22. března 1871 č. 3251. sb. Ung.-Gl. č. 4102. Rozhodnutím ze dne 30. ledna 1872 č. 15320. sb. Ung.-Gl. č. 4423. vysloveno, že k statku zem-

skému i takovou pozemnost připsati lze, která se ještě v knihách pozemkových nenalézá.[8]

Dle toho máme tudíž za to, že odepisování a připisování pozemků u statků zemských, pro které nové knihy založeny nejsou, dle platných zákonů ze stanoviska politického obmezeno není.

Jest tudíž nesprávným výnos min. práv ze dne 13. července 1877 č. 9197. kterýmž bylo soudům sděleno, že dle náhledu min. zapotřebí jest svolení politického úřadu zemského, máli se statek zemský zvětšiti.[9]

Výnos ten opírá se o plenární rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 12. června 1872 č. 4862.,[10] dle kteréhož se nejvyšší soud, jak onen výnos praví, vyslovil, že jest zapotřebí svolení pol. úřadu zemského v případě, když se pro některý statek nová vložka v deskách zemských založiti má. Hledě k tomu rozhodnutí dovozuje ministerstvo, že jest lhostejno, jednáli se o utvoření nového statku zemského, nebo o zvětšení již stávajícího statku, a že tudíž svolení politického též k připisování pozemkův k statku zemskému zapotřebí jest. Výklad ten jest však patrně mylný, což ministerstvo vnitra rozhodnutími uveřejněnými v Právníku r. 1878 str. 820. a 849. samo uznalo.

Rovněž nesprávným jest výnos c. k. ministerstva vnitra ze dne 25. listopadu 1878 č. 15085., obsažený v sbírce normalií za rok 1878 pod č. 217., kterýmž se připisování pozemků rustikálních k statkům zemským obmezuje na oné případy, kde se buďsi při výměně zároveň odepisují pozemky stejné neb skoro stejné výměry, anebo kde se při koupi jedná toliko o pozemky nepatrné, jichž připsáním se volební právo dotýčného statků nemění.[11]

---

[8] Též ve spisu prof. Randy o vzniku desk veřejných z r. 1870 se praví na str. 26. pozn. 71., že rozdělení pozemků od doby nejnovější v žádném více směru obmezeno není. Srv. čl. dra. Kotalíka v „Právníku" 1870 str. 582. až 584.

[9] Tento výnos byl právě podnětem, že zemský soud od toho času v odporu s praxí dřívější k připsání a někdy i k odepsání pozemků u statků zemských svolení úřadu politického vyžaduje.

[10] Rozhodnutí to v sb. U.-Gl. obsaženo není a zdá se, že vůbec do veřejnosti nepřišlo, nýbrž že bylo toliko dobrozdáním nejv. soudu ministerstvu práv podaným.

[11] Ministerstvo odůvodňuje onen výnos tím, že se k připisování vyměněných pozemků již dle platně bývalých předpisů („nach

Jedná-li se o to, aby nový statek co celek samostatně do desk zemských vložen byl, tož máme, vzdor opáčným rozhodnutím nejv. soudu ze dne 8. února 1871 č. 1372. U.-Gl. č. 4048. a ze dne 22. března 1871 č. 3281. U.-Gl. č. 4102., a souhlasně se shora uvedeným plen. rozh. nejv. soudu ze dne 12. června 1872 č. 4862. za to, že jest zapotřebí svolení politického úřadu zemského a zemského výboru král. Českého. Neb v takovém případě jedná se o to, aby jistému statku vlastnost stavovská dle §. 2. pat. ze dne 22. dubna 1794 č. 171. udělena byla. Tohoto svolení však dle vylíčených zákonů a předpisů zapotřebí není, máli se k statku, který vlastnost stavovskou neb zemskou již má, jiný pozemek připsati, neb se připisováním a odepisováním pozemků vlastnost statku jakožto celku nemění.

Praktické případy.

Jak dalece mají se přikázati z dražebních peněz úroky kapitálu výminkou přikázaného.

Usedlost č. pop. 120. v Litrbaších byla dne 21. září 1877 exekučně prodána za 8000 zl. Při účtování ceny trhové likvidovala spořitelna v S. pohledávku svou 420 zl. s 6% úrokem od 1. prosince 1874 až do dne dražby a vedlejší výlohy celkem 505 zl. 62 kr. Výměrem c. k. okresního soudu v L. ze dne 26. června 1878 č. 8922. bylo jí bez výminky přikázáno z ceny trhové 23 zl. 19 1/3 kr. s doložením, že s ostatní částkou 482 zl. 42 2/3 kr. vychází na prázno a že k této částce jakož i k pozdějším knihovním pohledávkám bude se přihlížeti při dodatečném účtování, až odpadnou přední kapitály obnosem 4899 zl. 66 kr. na trhovou cenu toliko výminkou odkázané.

---

den bestandenen politischen Vorschriften“) vyžadovalo svolení úřadů politických; ohledně připisování přikoupených pozemků schází prý určitá cinosura („nachdem eine bestimmte Cinosur in dieser Beziehung mangelt“) a sluší tudíž z národohospodářských ohledů připisování povoliti, pokud se tím volební poměry velkostatků nemění. Avšak obmezení toto nemá v zákonech, které o statcích, pro něž nové desky zemské založeny nejsou, nyní platné jsou, žádného právního základu.

Spořitelna stěžovala si, že zde porušena jest zásada přednosti práv zástavních, která vyžaduje, aby k pozdějším věřitelům se nepřihlíželo, pokud předcházející pohledávky s veškerými úroky, tudíž i s úroky ode dne dražby až do budoucího dodatečného účtování nepřijdou k zaplacení z hypotheky, čili zde z trhové ceny co jejího surrogatu.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 14. října 1878 č. 28998. změnil z části výměr prvý a uznal, že spořitelna nejen s úroky až do dne dražby účtovanými, ale i s úroky od tohoto dne až do 1. prosince 1877 jdoucími obnosem 4 zl. 83 kr. odkazuje se na vyhražené kapitály, při nichž svým časem závazek pomine,

protože

spořitelna v S., která nyní se svou pohledávkou a částí vedlejších výloh z trhové ceny ku placení nepřichází, až závazek vyhražených kapitálů výminečně přikázaných jednou odpadne, oprávněna bude, z těchto částek žádati zaplacení nejen kapitálu svého, ale i tříletých úroků, kteréž dle §. 17. kn. ř. s kapitálem stejnou prioritu požívají; kdežto nárok, aby úroky přes tři leta zadrželé na vyhražený kapitál byly odkázány, v zákoně není odůvodněn, proto že pro tyty úroky exekuční právo v knihách zapsáno není a úrokům přes tři leta starým s kapitálem stejné pořadí nepřísluší.

Spořitelna podala mimořádnou revisi uváděje, že se nejedná o úroky tříleté z poslední doby, nýbrž o úroky ode dne dražby dále jdoucí, o které by spořitelna přišla, kdyby jí pro budoucí účtování vyhraženy nebyly.

C. k. nejvyšší soud mimořádné stížnosti té potud dal místa, že na vyhražené ony kapitály ve výměru o zúčtování nejvyššího podání v úhrnném obnosu 4899 zl. 66 kr. má býti zachován a k dodatečnému zúčtování přikázán nejen kapitál pro spořitelnu v S. na usedlosti č. p. 120. v Litrbaších právem zástavním zjištěný a posud váznoucí 420 zl., pak úroky a vedlejší výlohy při účtování nejvyššího podání likvidované per 85 zl. 62 kr., po odrážce částky na nejvyšší podání bez výminky přikázané per 23 zl. $19^1/_3$ kr. obnosem ještě zbývajícím per 62 zl. 4 kr., ale i úroky z tohoto kapitálu per 420 zl. ode dne dražby t. j. od 21. září 1877 pořád jdoucí a to nejen až do 1. prosince 1877 v částce liquidované per 4 zl. 83 kr., jak to byl vyslovil c. k. vrchní zemský soud, ale i úroky od 1. prosince 1877 jdoucí až do oné doby, kdy při

kapitálech vyhražených závazek pomine a uvedený kapitál spořitelny v L. ku placení přijde,

poněvadž

na usedlosti č. p. 120. v Litobaších pro spořitelnu v S. kapitál 420 zl. podle dluhopisu ze dne 4. pros. 1870 a výměru o knihovním vkladu ze dne 9. prosince 1870 č. 12.532. co kapitál 6% súročitelný právem zástavním pojištěn jest a posud ještě v knihách vězí, spořitelně nemůže býti odňato právo, z hypothéky, (kterou nyní zastupuje nejvyšší podání resp. uhražující jistina), žádati zaplacení své pohledávky nejen co do kapitálu ale i co do 6% úroků; což kdyby se stalo a kdyby dotýčné částky pozdějším knihovním věřitelům připadly, právo zástavní a právo prioritní spořitelně přislušící patrně porušeno by bylo, a poněvadž se nejedná o úroky, které v den dražby byly již splatné a snad již přes tři léta zadržené, nýbrž o úroky ode dne dražby t. j. od 21. září 1877 dále jdoucí, a proto o promlčení úroků přes tři léta starých řeč ani býti nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1878 č. 13.624.

Adj. P.

K otázce, může-li věřitel žalovati assignata, který se assignantovi zavázal, jeho neknihovní dluhy zaplatiti.*)

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Polné ze dne 6. srpna 1877 č. 3802. byla žaloba Ludvíka Skočila, na manžele Františka a nezl. Marii Drápovy, poslednější zastoupenou otcem Václavem Domelou, gruntovníky v Dobroutově, podaná, aby manželé tito povinnými nalezeni byli, žalobci za své rodiče Jana a Kateřinu Drápovy směneční pohledávku 200 zl. s úrokem 6% od 12. prosince 1874 až do zaplacení a s náklady soudními pr. 8 zl. 88 kr. a 6 zl. 16 kr. s náklady tohoto sporu do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti, odmítnuta z následujících

---

* Srv. nález na str. 15. a násl. sdělený.

důvodů:

Žalovaní manželé František a Marie Drápovi namítají proti žalobě, že schází žalujícímu legitimace k žalobě, ana smlouva ze dne 20. října 1876 pouze mezi manželi Fr. a M. Drápovými a mezi manželi Janem a Kat. Drápovými vzešla a z ní tedy pouze těmto dvěma stranám práva a povinnosti na vzájem povstaly, vzhledem však k Ludvíku Skočilovi assignace neúplná jest, poněvadž on poukazu se strany J. a K. Drápových a přijmutí takového poukazu se své strany nikde ani netvrdí. Tato namítka jeví se býti na místě.

Obě strany souhlasí, že ve smlouvě ze dne 20. října 1876, kterouž manželé Fr. a M. Drápovi od manželů Jana a Kat. Drápových usedlost č. p. 3. v Dobroutově převzali, v odst. 8. stojí, že manželé onino se zavázali, že veškeré knihovní i neknihovní dluhy manželů těchto, až do vkladu dotčené smlouvy do knih vzešlé, za postupující zaplatí. Smlouva ta byla dne 23. prosince 1877 ku vtělení do knih u c. k. okr. soudu v Polné podána a vklad povolen a vykonán jest.

Žalobce tvrdí, že jsou žalovaní povinni, jemu pohledávku 200 zl. s příslušenstvím zaplatiti, ješto dluh tento před vkladem postupní smlouvy ddto. 20. října 1876, totiž již 11. června 1875 povstal. Dle přiložené směnečné žaloby a dle platebního rozkazu jest jisto, že dluh týž vzešel před vkladem postupní úmluvy do knih; avšak jiná jest otázka, zdali má žalující právo, aby od žalovaných zaplacení pohledávky 200 zl. s přísl. žádal.

Tím, že manželé Fr. a M. Drápovi smlouvou ddto. 20. října 1876 závazek na se převzali, že neknihovní dluhy manželů Jana a Kat. Drápových až do knihovního vkladu smlouvy této vzešlé zaplatí, nevzešlo pro žalujícího ze smlouvy této žádného práva, neboť pro něho jest smlouva ta „res inter alios gesta“, poněvadž při ní účastenství neměl a jí také nepodepsal, a zejmena nevzešlo z ní pro něho právo, aby manžele Frant. a nezl. Marii Drápovy na splnění závazku smlouvou tou oproti manželům Janu a Kat. Drápovým převzatého žalovati mohl. Aby žalobce právo to měl, musel by assignaci, jak jí §§. 1402. a 1403. ob. z. obč. předpisují, dokázati. §. 1400. ob. z. obč. žádá, aby dlužník, který nového dlužníka k zaplacení svého dluhu dává, věřitele na něho poukázal a a §. 1401. ob. z. obč. žádá výslovně, že věřitel musí nového dlužníka přijmouti, a nový dlužník v tento převod svoliti, pakli se má

státi assignace dokonanou. Žalobce však nikde netvrdí, že žalovaní k převzetí tohoto jeho dluhu svolili, také to nebylo v smlouvu vzato, ana se o pohledávce jeho ve smlouvě zmínka nečiní.

Z toho tedy zřejmo, že assignace co do pohledávky Ludvíka Skočila pr. 200 zl. s přísl. jest neúplná (§§. 1402. a 1403. ob. zák. obč.).

Tím jest odůvodněna námitka žalovaných, že schází žalobci legitimace k žalobě, neboť lze žalovati pouze z hotového poměru právního, to však zde není, ana smlouva ddto. 20. října 1876 pouze mezi manželi Františkem a Marií Drápovými vzešla a také pouze těmto dvěma stranám práva a povinnosti vzájemně povstaly. Assignace jest vzhledem k Ludvíku Skočilovi, pokud se týče jeho pohledávky 200 zl., neúplná.

Zástupce žalujícího Ludvíka Skočila uvedl v odvolání z rozsudku tohoto podaném, že rozsudek první stolice se zakládá na tom, že prý žaluje žalující z assignace, která není perfektní, tomu že však tak není a žalobní děj že dá se vřaditi zcela správně pod §. 1019. ob. z. obč. a též zcela správně pod §. 1408. ob. z. obč. Žalovaní obdrželi a přijmuli od svých rodičů nařízení, aby zaplatili všem věřitelům jejich veškerá pohledávání, vzniklá až do knihovního vtělení smlouvy postupní, žalobce jest věřitel rodičů a jeho pohledávka vznikla před postoupením usedlosti; obdrželi tedy žalovaní rozkaz, aby též žalujícímu zaplatili a má žalobce právo žalovati, jakmile se o tom dověděl (§. 1019. ob. zák. obč.). Nárok žalujícího jest odůvodněn též dle §. 1408. ob. zák. obč.; žalovaní manželé obdrželi od svých rodičů usedlost, a co úplatu za to měli zaplatiti dluhy svých rodičů a poměr jest právě takový, jako když prodavatel vymíniv si určitý obnos kupní ceny, poukáže kupce, aby tento kupní cenu na místě jemu, zaplatil tomu neb onomu z věřitelů prodavatelových, jest to poukázka daná dlužníkovi, která zásadám cesse podlehá.

K odvolání žalobcově změnil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 24. září 1877 č. 25195. rozsudek první stolice a odsoudil manžele Frant. a Marii Drápovy k zaplacení směnečné pohledávky pr. 200 zl. za jejich rodiče Jana a Kateřinu Drápovy s 6% úroky od 12. prosince 1875 a s náklady sporu i odvolání, potvrdiv rozsudek první stolice, pokud se týče nároku na přisouzení nákladů soudních 8 zl. 88 kr. a 6 zl. 16 kr.

Důvody:

Žalobce právomocným platebním rozkazem ze dne 27. ledna 1877 lit. *A*) dle §§. 111. a 112. s. ř. prokázal, že za manžely Janem a Kateřinou Drápovými 200 zl. i s úroky 6% ode dne 12. prosince 1875 běžícími k pohledávání má a jest tím zároveň námitka od žalovaných učiněná a jim ani nepříslušící, že valuta jim vyplacena nebyla, odstraněna. Toutéž listinou jest dokázáno, že pohledávka tato již dne 11. června 1875 povstala, tudíž dávno před vkladem, kterýmž žalovaní vlastnické právo k usedlosti č. p. 3. v Dobroutově nabyli. Doznáním žalovaných jest dále dle §. 107. ř. s. dokázáno, že přijímajíce usedlost smlouvou se zavázali, že veškeré mimoknihovní dluhy postupujících manželů Jana a Kateřiny Drápových, kteréž manželé tito až do dne vkladu dotčené postupní smlouvy uzavřeli a zaplatiti měli, za ně zaplatí. Ješto vklad tento, jak dokázáno, dne 23. prosince 1876 se stal, a ješto dále dokázáno, že manželé Jan a Kateřina Drápovi žalobci již dne 11. června 1875 200 zl. mimoknihovně dluhovali, jest na bíledni, že též tento dluh k oněm dluhům připočten býti má, o nichž zmíněná smlouva v 8. odstavci jedná.

Na základě těchto tak prokázaných okolností žaluje nyní Ludvík Skočil manžele Frant. a Marii Drápovy a žádá od nich zaplacení 200 zl. s úroky 6% ode dne 12. prosince 1875 a útratami platebního rozkazu pr. 8 zl. 88 kr. a vkladu pr. 6 zl. 16 kr.

Co se poslednějších dvou obnosů dotýče, nemůže jich žalobce požadovati, poněvadž pohledávka 8 zl. 88 kr., jak platební rozkaz dokazuje, teprvé dne 27. ledna 1877 a pohl. 6 zl. 16 kr. dle přílohy lit. *B*) dne 10. února 1877 žalobci naproti manželům Janu a Kateřině Drápovým vzešla, tudíž z dluhů, které žalovaní k placení převzali, vyloučeny jsou. Oproti tomu jsou žalovaní povinni, žalobci zažalovaný kapitál pr. 200 zl. s 6% úroky z prodlení téhož kapitálu ode dne 12. prosince 1875 běžícími zaplatiti.

Námitka, že assignace neúplná jest a žalobce tudíž oprávněn není, aby proti manželům Františku a Marii Drápovým s žalobou vystoupil, jest bezdůvodná. V postupní smlouvě ddto. 20. října 1876, žalovaní zaplacení všech mimoknihovních dluhů postupujících manželů Jana a Kateřiny Drápových až do knihovního vkladu řečené smlouvy (23. prosince 1876) převzali, tudíž i pohledávku žalobcovu per. 200 zl., poněvadž z doby před 23. prosincem 1876 pochází.

Toto přikázání ze strany manželů Jana a Kateřiny Drápových a převzetí ze strany žalovaných není nic jiného, než assignace ve smyslu §. 1400. ob. z. obč., která nyní tím, že žalobce zaplacení pohledávky od žalovaných žádá ve smyslu §. 1401. ob. z. obč. úplnou se stala, poněvadž žalovaní své vyjádření obsažené ve smlouvě do kněh vložené, že zmíněný dluh manželů Jana a Kateřiny Drápových patrně co částečnou úplatu za převzatou usedlost zaplatí (§. 1408. ob. z. obč.) neodvolali a též odvolati nemohou, pokud se na základě smlouvy této v držení usedlosti nalézají a poněvadž zákon k úplné assignaci ovšem trojnásobné svolení a sice assignanta, assignata a assignatáře požaduje, aniž by však určoval, kdy a jakým spůsobem assignatář své svolení dáti má, a poněvadž zde ustanoveno nebylo, že zvláštní na dobu podrobně určenou vázané svolení assignatáře dáno býti má a také dodatečné svolení žalobou se jevící dostačiti musí, aby assignace úplnou se stala.

Žalovaní Frant. a Marie Drápovi podali proti tomuto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze stížnost dovolací uvádějíce, že smlouva postupní v základě kteréž žalující zaplacení zažalované částky požaduje, jest vlastně neplatná, poněvadž není postupní obnos, za který žalovaní usedlost č. 3. v Dobroutově od svých rodičů Jana a Kateřiny Drápových převzali, určitý, zahrnuje v sobě všecky knihovní i neknihovní dluhy, kterýchžto posléze uvedených dluhů výše známá není.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice z následujících

důvodů:

Rozsudek druhé stolice jest důvody od této stolice uvedenými ospravedlněn a nelze uznati, že dovolací stížností důvody tyto vyvráceny jsou. Pokud dohodnutí stran, že kupec určitou cenu trhovou neb postupní zaplacením rozličných, v smlouvě uvedených dluhů zapraviti má, trhovou cenu neurčitou a smlouvu neplatnou činí, nelze zde posuzovati. Ostatně nejsou žalovaní co kupující oprávněni, aby proti smlouvě námitky činili, poněvadž jen v základě smlouvy této usedlost č. 3. v Dobroutově ve vlastnictví drží a naproti prodávajícím slíbenou úplatu dle smlouvy zapraviti mají.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 1878 č. 14352.

Adj. Fr. Pavlíček.

Na právo hospodařiti na usedlosti do zletilosti vlastníkovy exekuci vésti nelze.

I.

Občanská záložna v H. žádala, aby na základě směnečného rozkazu platebního povolena jí byla exekuční sekvestrace práv požívacích Josefu K. k usedlosti č. p. 11. v Ch. příslušících, pokud se týče exekuční sekvestrace usedlosti č. p. 11. v Ch. samé, jejíž požitky dle odevzdací listiny c. k. okresního soudu v Z. ze dne 25. června 1875 č. 5323. Josefu K. až do zletilosti jeho nezl. syna Václava K. přísluší, s obmezením na dobu, pokud toto hospodaření Josefa K. vyhraženo jest.

C. k. obchodní soud v Praze výměrem ze dne 22. května 1876 č. 55351. tuto žádost odmítl,

poněvadž

odevzdací listinou ze dne 25. června 1875 č. 5323. Josefu K. nebylo vyhraženo právo, požívati usedlosti č. p. 11. v Ch., nýbrž toliko právo hospodaření až do zletilosti syna Václava, jenž usedlost tu zdědil; právo hospodaření však za totožné s právem požívání pokládati nelze, naopak považovati je sluší za osobní právo Josefa K. s osobními povinnostmi spojené, kteréžto právo exekuci podrobiti nelze. Sekvestraci práva hospodaření samého, jež Josefu K. přísluší vzhledem k užitkům, snad z něho mu pocházejícím, též povoliti nelze, poněvadž žadatelka neuvedla určitě, jaké jsou ty užitky, jež sekvestrovány býti mají.

Rekurs, jejž obč. záložna v H. proti výměru tomuto podala, c. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 6. února 1876 č. 15159. zamítl,

poněvadž

právo hospodaření Josefu K. svěřené není právem požívacím, nýbrž pouze správu pupillárního hospodářství bez kladení účtův ve smyslu §§. 150. a 238. ob. zák. obč. znamená, tudíž od věřitelů Josefa K. zabaveno býti nemůže, a to tím spíše, ano poručenskému úřadu na vůli jest, vedle okolností toto ve prospěch nezletilého učiněné opatření změniti a položení účtů ze správy této od Josefa K. žádati aneb též Josefu K. správu tu docela odejmouti.

Přes mimořádnou stížnost, kterouž obč. záložna v H. podala, stvrdil c. k. nejvyšší dvůr oba nálezy tyto,

poněvadž

v nálezech těchto nelze shledati ani zmatku ani zřejmého bezpráví.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. července 1876 č. 8835.

II.

Výměrem ze dne 3. března 1878 č. 20818. svolil c. k. obchodní soud v Praze k žádosti Viléma V., aby mu povolen byl pro směnečnou pohledávku vklad práva zástavního ad corpus et fructus na právu Anny P. hospodařiti na usedlosti č. p. 7. v J., příslušícím jí až do zletilosti syna Václava P. a pro ni na usedlosti té zjištěném; zároveň pak povolena byla Vilému V. i exekuční sekvestrace toho práva hospodaření až do zletilosti Václava P. a až do uhražení vymáhané pohledávky.

K stížnosti Annou P. proti výměru tomuto podané potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 13. května 1878 č. 14020. výměr stolice první,

poněvadž

právo hospodaření na nějaké usedlosti jest právem, rozhodně (sic) nakládati s užitky a výtěžkem usedlosti, pročež na ně, pokud tu dle stavu knihovního závady není, i exekuci vésti lze.

K mimořádné stížnosti* Anny P. změnil c. k. nejvyšší soud nálezy obou nižších stolic a zavrhl žádost Viléma V., aby mu povolen byl vklad exekučního práva zástavního a sekvestrace práva Anny P. na usedlosti č. p. 7. v J. až do zletilosti syna jejího Václava P. hospodařiti,

---

* Mimořádná tato stížnost byla zprvu výměrem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 24. června 1878 č. 53933. stěžovateli vrácena, poněvadž takový rekurs dle §. 130. ř. knih. místa nemá.

Avšak c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 23. července 1878 č. 21022. uznal, že mimořádná stížnost ta jest místná a nařídil c. k. obch. soudu, by ji přijal a předložil, poněvadž tu nejde o tabulární akt v řízení mimosporném, nýbrž o exekuci pro pohledávku směnečnou, v řízení směnečném pak mimořádná revise vyloučena není,

poněvadž

zmíněné právo hospodaření nelze pokládati za právo požívací a tudíž za předmět, na kterýž vedle §. 320. ob. ř. s. exekuce vésti by se mohla, nýbrž právo takové toliko právní povahu správy statku nezletilému Václavu P. patřícího bez položení účtů ve smyslu §§. 150. a 238. ob. zák. obč. má, pročež také věřitelům Anny P. toto právo její za fond, z něhož by zaplacení a zjištění svých pohledávek vyhledávati mohli, sloužiti nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 1878 č. 12706.

Dr. Otto Gintl.

Kdy dospívají dávky výměnkové?

Václav K., co sekvestr výměnku Josefa K. na usedlosti Antonína K. č. pop. 4. v Michovce knihovně zjištěného, pro pohledávky Alžběty N. per 200 zl. a 170 zl. s přísl. sekvestrovaného, podal sub. præs. 10. července 1877 č. 5698. žalobu na držitele usedlosti č. pop. 4. v Michovce Antonína K. na odvedení výměnku za r. 1874.

C. k. okresní soud v Železném Brodě rozsudkem ze dne 26. června 1878 č. 4136. dal žalobě místo, pokud se týče polovice žalovaných dávek, a pokud se týče druhé polovice žalobu odmítl. V

důvodech

v příčině otázky shora položené se praví: Žalovaný namítá, že výměnek pro r. 1874 jest promlčen.

Námitce této muselo se částečně místo dáti. Žalovaný tvrdil v průběhu sporu, že s Josefem K. po jeho odstoupení z hospodaření ujednal, že mu bude odváděti výměnek vždy na podzim pro celý příští rok, výměnek za r. 1874 že tudíž na podzim 1873 splatný byl, poněvadž však výměnek po třech letech se promlčí, a žaloba teprvé dne 10. července 1877 podána byla, protože jest opozděna. Však kdyby i té úmluvy nebylo, že přece aspoň až do podání žaloby jest výměnek promlčen, poněvadž má povahu výživného, které měsíčně napřed odváděno býti musí. Námitka prvější nemůže, i kdyby pravdivá byla, oproti žalobci průchod míti, poněvadž on na smlouvu trhovou ddto. 24. října 1862, při usedlosti žalovaného knihovně vtělenou (v níž právě výměnek sta-

noven jest) se odvolal, ve smlouvě té ustanovení takové obsaženo není, a tudíž také co neplatné považovati se musí. Na otázku má-li výměnek povahu výživného, a má-li se odváděti měsíčně napřed, sluší ovšem odpověděti záporně.

Výměnek se musí považovati co předmět smlouvy dle §. 1284.—1286. ob. z. obč., dle které postupující svůj statek za určitou cenu s tou podmínkou postoupí neb odprodá, že nastupující do života jeho jisté, každým rokem se opakující dávky v čase buď výslovně neb mlčky ustanoveném odváděti bude. Cena takového výměnku jest vždy obsažena v ceně kupní čili postupní, čili lépe řečeno, odstupující za levnější cenu statek svůj zadá, výměnek však si při tom určí. Výměnkové dávky tedy v pochybnosti musí odváděny býti vždy čtvrt roku napřed. Ve smlouvě ddto. 24. října 1862 není výslovně ustanoveno, kdy výměnek odváděti se má, platí zde proto pravidlo §. 1285. ob. z. obč. a měl tedy žalovaný výměnek čtvrtletně napřed odváděti, a když toho neučinil, měl ho oprávněný na vydání žalovati. Poněvadž však žalobce, ač jemu výměnek za r. 1874 odveden nebyl, toho práva nepoužil až teprvé 10. července 1877, tož musí se nicméně vzhledem k §. 1480. a 1501. ob. z. obč. námitce žalovaného, že výměnek pro rok 1874 aspoň až do podání žaloby jest promlčen, místo dáti.

Obě strany se odvolaly.

C. k. vrchní zemský soud v Praze změnil rozhodnutím ze dne 10. září 1878 č. 22897. rozsudek stolice první a dal žalobě úplný průchod. Z

důvodův:

Jos. K. smlouvou ddto. 24. října 1862 svou usedlost č. 4. v Michovce postoupil Antonínu K. vyhradiv si výměnek pro sebe a svou manželku, jenž se ročně odváděti měl. V odpovědi se uvádí, že ač žalovaný usedlosti v r. 1862 nabyl, Jos. K. až do oženění se žalovaného hospodařil a tento tedy teprvé několik let později hospodářství přejal a než-li hospodařiti počal, s Jos. K. ujednal, že má výměnek vždy napřed na podzim odváděti. Když tedy teprvé dne 10. července 1877 podána žaloba, nastalo promlčení; nehledě ale k této úmluvě, jest prý žaloba co se týče výměnku za čas od 1. ledna do 31. července 1874 promlčena, ješto se výživa měsíčně napřed odváděti má.

K svrchu uvedené úmluvě co základu namítaného promlčení přihlížeti nelze, zvláště když tato úmluva vtělena nebyla, tudíž

proti třetím osobám právního účinku nemá. Výměnek nespadá pod pojem výživy, nýbrž pod pojem důchodů i neměl se na základě §. 1285. ob. z. obč. promlčeným pokládati, ješto žalovaný o tento §. svých námitek promlčení neopíral (§. 1501. ob. z. obč.

Z tohoto rozsudku žalovaný se dovolal, však c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice potvrdil. Z

důvodů:

Stolice první i druhá uznaly, že k námitce žalovaného, dle kteréž žalovaný s výměnkářem Josefem K. prý se dohodl, že dávky výměnkové ročně napřed vždy na podzim odváděti se mají, hleděti nelze, a v ohledu tom poukazuje se na důvody dřívější. Tato námitka nedá se však ani §. 1418, tím méně §. 1285. ob. z. obč. odůvodniti.

Ačkoliv výměnek má za účel, oprávněnému výživné poskytovati, a ač podobnosti jest mezi výměnkem a důchodem doživotným, přece nelze stotožňovati stipulované dávky výměnkové s výživným a s důchody doživotnými, a předpis §. 1285. ob. z. obč. vzhledem na čas k odvádění výměnku může jen v tom případě obdobným býti, pakli něco jiného není zvykem v místě, kde smlouva uzavřena byla a kde plniti se má, a kde strany smlouvu uzavírající k povaze výměnkových dávek, jež odváděti se mají, nehledí. V přítomném případě však místní obyčej, smlouva a spůsob hospodářství nasvědčují tomu, že obilí, len, brambory po sklizení a vymlácení, máslo, sýr v letě a na podzim, ovoce na podzim, mléko však v čase ve smlouvě ustanoveném odváděti se mají.

Dle toho byly výměnkové dávky za čas r. 1874 teprv koncem r. 1874 zažalovatelny, tudíž v čas podané žaloby ještě promlčeny nebyly.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 1878 č. 12217.

JUDr. Jos. Vaněk.

K §. 7. nař. min. pr. ze dne 25. ledna 1850 č. 32. ř. z. a dvor. dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s.

Josef K., na jehož usedlosti č. 86. v J. vtěleno bylo na základě platebního rozkazu právo exekuční pro směnečné pohledávání

Morice G. per 240 zl. s 6% úroky ode dne 1. března 1875, žalobními útratami per 12 zl. a náklady exekučními až do výše 67 zl., podal dne 13. června 1877 žalobu, v nížto žádal, aby uznáno bylo, že pohledávání Morice G. ze směnky ddto. 27. listopadu 1874 a platebního rozkazu ze dne 14. září 1875 č. 6702. per 240 zl. se všemi úroky a útratami úplně jest zaplaceno, právo exekuční na základě tohoto platebního rozkazu nabyté že pominulo a žalovaný že povinen jest žalobci vydati kvitanci k výmazu spůsobilou, jinak že by výmaz práva zástavního na usedlosti č. 86. v J. na základě rozsudku v této rozepři vyšlého povoliti se měl. Žalobu tuto odůvodnil žalobce takto: Na podzim roku 1875, ještě než žaloba na zaplacení směnky per 240 zl. k soudu byla podána, zaplatil můj bratr Eduard K. žalovanému 20 zl., aby od něho prodloužení směnky na tři měsíce vymohl. Žalovaný 20 zl. přijal, prodloužení však nepovolil, pročež oněch 20 zl. dle §§. 1415. a 1416. ob. z. obč. považovati se musí za splátku na dluh směnečný. Dne 12. listopadu t. r. poslal jsem žalovanému 200 zl., dne 20. listopadu zaplatil v kanceláři dra. P. zbytek onoho pohledávání v obnosu 20 zl. Útraty 33 zl. 39 kr. mně oznámené zaslal zástupce můj zástupci žalovaného. Konečně uložil jsem na úroky a další útraty, které na nejvýše 16 zl. obnášejí, když žalovaný částku tu přijíti nechtěl, 17 zl. k soudu. Směnečné pohledávání žalovaného jest tedy úplně zaplaceno. Žalovaný popřel jen zaplacení 20 zl. před podáním směnečné žaloby a namítal, že žalobce jemu na jinou směnku 85 zl. dlužen byl a když tato ku placení dospěla, jej prosil, aby směnky této nezažaloval a útrat mu nedělal, pročež on, když žalobník jemu 200 zl. zaslal, napřed 85 zl. na zmíněnou směnku sobě strhl, směnku žalobníkovi vrátil a později žalobníkovi osobně to sdělil a že žalobník s tím výslovně byl srozuměn. Tyto poslednější okolnosti žalobník popřel.

C. k. krajský soud v J. rozsudkem ze dne 21. května 1878 č. 1874. žalobu zamítnul.

Důvody.

Přítomná žaloba jest žalobou oposiční, která dle dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. jen tenkráte má místa, když právo exekuční po vydaném rozsudku zaplacením aneb na jiný spůsob pominulo. Žalobník musí tedy dokázati, že směnečnou sumu po vydání platebního rozkazu úplně byl zaplatil. Avšak žalobce sám udává, že částka 20 zl. ještě před podáním směnečné

žaloby splacena byla a nikoliv na směnku per 240 zl., nýbrž na úroky za žádané prodloužení na tři měsíce. Žalobník nepodav proti platebnímu rozkazu námitek, nemůže žalobou oposiční zaplacení oněch 20 zl. namítati a žádati, aby za splátku na směnečnou sumu per 240 zl. považovány byly. Pokud věřiteli pohledávka úplně zaplacena nebyla, není tento povinen vydati kvitanci (§. 1426. ob. z. obč.)

K odvolání žalobníka změnil c. k. mor-slez. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 7. srpna 1878 č. 7054. rozsudek první instance a dal žalobci pro ten případ místo, 1) dokáže-li žalobník přísahou, že bratr jeho Eduard K. na podzim roku 1875 ještě před podáním směnečné žaloby žalovanému 20 zl. na úroky ze směnečné sumy per 240 zl. zaplatil, aby tento žalobníkovi směnku na tři měsíce prodloužil a že žalovaný oněch 20 zl. také přijal; a 2) pakli žalovaný přísahou nedokáže, že žalobníkovi a jeho bratrovi Eduardu K. mimo směnečnou sumu 240 zl. ještě 85 zl. v hotovosti zapůjčil, že tito jemu na zmíněnou půjčku per 85 zl. směnku na podzim roku 1875 splatnou odevzdali, že žalovaný listem dne 24. listopadu 1875 na poštu odevzdaným směnku na 85 zl. žalobníkovi vrátil a jemu sdělil, že si ze zaslaných 200 zl. především směnku na 85 zl. zaplatil a že žalobník později se vyjádřil, že jest s tím docela srozuměn.

Příčiny.

Žalobník měl na základě platebního rozkazu ze dne 14. září 1875 č. 6702. žalovanému zaplatiti: *a*) směnečnou sumu 240 zl., *b*) 6% úroky 10 zl. 26 kr., *c*) útraty per 33 zl. 39 kr., per 6 zl. 74 kr. dohromady 40 zl. 13 kr., úhrnem tedy 290 zl. 39 kr. a tvrdí, že jemu na tento obnos zaplatil: 1) ještě před podáním směnečné žaloby 20 zl., 2) dne 12. listopadu r. 1875 200 zl., 3) dne 20. listopadu r. 1875 20 zl., 4) dne 20. února r. 1876 útraty 33 zl. 39 kr., 5) že k soudu uložil dle výměru ze dne 12. června 1877 na další útraty 17 zl., dohromady 290 zl. 39 kr. Po vykázaném zaplacení žádá žalobník, aby nalezen byl rozsudek, že pohledávání žalovaného jest úplně zaplaceno, právo exekuční že pominulo, a žalovaný že jest povinen, žalobci vydati kvitanci k výmazu spůsobilou. Žalovaný připouští, že splátky č. 2., 4. obdržel, popírá jen zaplacení splátky č. 1. a namítá dále, že z částky 200 zl. dne 12. listopadu jemu zaslané, především na jinou pohledávku směnečnou per 85 zl. tenkráte již splatnou 85 zl. odrazil, pročež na směnku per 240 zl.

jen 115 zl. zbylo. Co se týče sporné částky 20 zl., tvrdí žalobce, že bratr jeho Eduard K. ještě před podáním směnečné žaloby č. 6702. žalovanému 20 zl. na úroky směnky per 240 zl. zaplatil, aby od něho prodloužení směnky na tři měsíce vymohl, že žalovaný tuto částku přijal, prodloužení směnky však nepovolil. Soudce první těchto 20 zl. neuznal za splátku na směnku per 240 zl. a žalobu z té příčiny odmítl, poněvadž jest žalobou oposiční. C. k. vrchní soud zemský tohoto náhledu není; neb přítomná žaloba není pouhou žalobou oposiční, poněvadž žalobník domáhá se také vyvydání kvitance k výmazu spůsobilé. Žalobník měl sice právo, zaplacení 20 zl. proti platebnímu rozkazu namítati, nemůže však proto, poněvadž námitek podati opominul, o ten obnos přijíti. Ačkoliv zmíněných 20 zl. původně za příčinou žádaného prodloužení směnky bylo zaplaceno, přece nebyl žalovaný více oprávněn, částku onu sobě podržeti, když žádaného prodloužení nepovolil. Žalobník jest tedy dle §. 1435. ob. z. obč. oprávněn žádati, aby obnos 20 zl., jejž žalovaný přijal, pokládal se za splátku na směnku per 240 zl. Poněvadž žalovaný zaplacení tohoto obnosu popírá, uznáno bylo na přísahu.

Předmětem sporu jest dále vynaložení částky 200 zl.; žalobník tvrdí, že částku tu zaslal na zaplacení směnky per 240 zl., žalovaný však naproti tomu udává, že s dorozuměním obou stran část 85 zl. na zaplacení směnky jiné vynaložena byla. Proto také o této okolnosti uznáno bylo na přísahu.

K dovolací stížnosti potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice.

Důvody.

Žalobník mohl by jen tenkráte žádati výroku, že právo exekuční z platebního rozkazu ze dne 14. září 1875 č. 6702. pominulo a žalovaný že jest povinen jemu na směnečný obnos 240 zl. s přísl. vydati kvitanci k výmazu spůsobilou, kdyby směnečný obnos i se vším příslušenstvím po vydání platebního rozkazu byl úplně zaplacen. Žalobník však žádá, aby 20 zl., které prý bratr jeho Eduard K. na úroky směnky per 240 zl. ještě před podáním směnečné žaloby a před vydáním platebního rozkazu žalovanému zaplatil, aby od něho odročení směnky vymohl, považováno bylo za splátku na směnku per 240 zl. Jelikož dle §. 7. min. naříz. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. dlužník směnečný, jemuž bylo nařízeno, aby do 3 dní směnečný obnos zaplatil, v tétéž lhůtě

veškeré námitky podati a provésti musí, sice rozkaz platební právní moci nabude a pro události, před vynešením platebního rozkazu sběhlé v odpor brán již býti nemůže; poněvadž dále dle dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. zrušení exekuce jen z příčin, které po vydání rozsudku se údály, žádati lze, nemůže splátka 20 zl. Eduardem K. učiněná, považována býti za splátku, která následkem platebního rozkazu a po vydání tohoto konána byla. Poněvadž na tuto splátku ohled bráti se nemůže, není pohledávka žalovaného úplně zaplacena, pročež odmrštění žaloby jest odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu 1878 č. 11527.

—a.

Literární zprávy.

Studien zum oesterreichischen Vereins- und Versammlungsrechte. Von dr. Karl Hugelmann. Graz. Leuschner et Lubenský 1879 str. 198.

Pan spisovatel uveřejnil svého času v listu „Oesterr. Zeitschrift für Verwaltung" vícero článků o rak. právu spolčovacím a shromažďovacím, které sloučil v organický celek v přítomném spisu, který tím více co práci záslužnou vítáme, čím více jak v theorii tedy i v praxi nedostatky zákona ze dne 15. listopadu 1867 se cítí. Taktéž zasluhuje uznání důkladnost a všestrannost, s jakou p. spisovatel látku tuto spracoval. Nejdříve podává dr. H. stručný historický vývoj zákonodárství spolčovacího a shromažďovacího a porovnávaje zákon ze dne 15. listopadu 1867 se staršími policejními a vládními předpisy a se zákony ze dne 25. dubna 1848, 4. března 1849 a 26. listopadu 1852 pak s čl. 12. str. zákl. zákona ze dne 21. prosince 1867, přichází k odůvodněnému výsledku, že právo spolčovací a shromažďovací je právem eminentně politickým, základními zákony zaručeným (kap. I.) V dalších článcích pojednává dr. H. o pojmu a rozdílech spolků a shromáždění a o exemcích z platnosti zák. ze dne 15. listopadu 1867 (kap. 2. a 3.) Pokud se týče „volebních schůzí v době vypsaných voleb" hájí p. spisovatel náhled jak soudím nepravý, tvrdě, že jen takové schůze, které se týkají voleb do sněmu a říšské rady a jen potud, pokud volby trvají, nepodléhají ustanovení zákona spolč. Spíše sluší zákonné toto ustanovení i na volby do obecních a okresních zastupitelstev vztahovati

a sice vždy, kdykoli se jedná o úradě v příčině voleb příštích. Stejně neodůvodněný je názor p. spisovatele, že pro tyto „schůze volební" zůstaly staré předpisy před zák. z r. 1867 v platnosti a že tudíž se musí schůzi takové úřadu ohlásit a že se odbývati mají za intervence zeměpanského komisaře — názor to, kterémuž jak úmysl zákonodárce, tak i praxe a zejména min. nař. ze dne 20. dubna 1868 stojí na odpor. V kap. 4. jedná p. spis. o politických spolcích a pol. shromážděních a definuje politické spolky co také, „které sledují úkoly týkající se zákonodárství a správy veřejné" (zál. obecní, okresní atd.), kdežto k politickým shromážděním čítati dlužno veškeré, které se odbývají za účelem jednání o věcech „veřejných" tedy i církevních, socialních atd. Co do spolků studentských uznává p. spisovatel platnost disciplinárního řádu ze dne 13. října 1849 ovšem pokud se týče studujících samých (kap. 5.) Další kapitoly jednají o veřejné povaze spolků (kap. 6.), o zákazu nositi zbraně do schůzí (kap. 7.), o kompetenci v příčině záležitostí spolkových a shromažďovacích (kap. 8.), o trestním právu spolkovém (kap. 9.) Velmi zajímavou je rozprava o ústavních zárukách práva spolčovacího a shromažďovacího a hájí p. spis. zásadu, že porušení těchto „politických a ústavou zaručených práv" spadá v kompetenci říšského soudu; ješto pak výrok říšského soudu je pouze teoretický, může dle náhledu p. spisovatele ve svých právech zkrácený, pokud se tak stalo úřadem správním, domáhati se pomoci a zrušení nařízení správního úřadu před nejv. správním dvorem (kap. 11.). Spis končí kritikou statistiky spolkové, jaká je nyní v oblibě a soudí, že v tomto směru jsou reformy velenutné, má-li účel být dosažen.

Úprava spisu je vhodná. JUDr. Jos. Herold.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

I. týdenní schůze dne 9. ledna 1879.

Předseda: starosta pan c. k. vrchní rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 16.

Starosta sdělil, že došel Jednotu již před delším časem dopis pana purkmistra města Prahy, kterýmž se Jednotě vyslovují díky za

účastenství Jednoty při slavnostném uvítání Jeho cís. a král. Výsosti korunního prince arcivévody Rudolfa v Praze. Vzato k vědomosti.

Jednatel podává zprávu o výdajech Jednoty v době od 10. května 1878 až do 31. prosince 1878.

Výdaje tyto byly:

Za roznášení knih za příčinou výstavy knih .	2 zl.	— kr.
za věnec k pohřbu p. dra. ryt. Bělského	8 „	80 „
5% provise sběrateli z příspěvků 68 zl.	3 „	40 „
za obsluhu v prvním půlletí r. 1878	10 „	— „
za 10 losů národního divadla, a sice: řada 12. č. 276., řada 16. č. 878., ř. 32. č. 677., ř. 43. č. 424., řada 45. č. 898., ř. 46. č. 328., ř. 87. č. 989., řada 91. č. 69., ř. 93. č. 766. a ř. 98. č. 940. .	30 „	— „
nájemné hospodářskému klubu za druhé půlletí 1878	50 „	— „
za doplnění a vazbu 17 ročníků právnických časopisů pro knihovnu	28 „	74 „

knihtiskárně p. dra. Grégra:

za 300 pozvání k valné hromadě .	3 zl.	50 kr.
za 350 výtisků stran placení příspěvků	3 „	50 „
za 350 pozvání k předplacení na časopis „Právník"	3 „	70 „
za 1000 obálek konopných . . .	2 „	40 „
za 300 zpráv o valné hromadě . .	24 „	— „
za 80 výtisků stran placení příspěvků	2 „	— „
za 300 pozvání k předplacení na časopis „Právník"	2 „	40 „
za 1000 obálek bílých	9 „	— „
za 301 usnešení o slavnostní schůzi k oslavě p. starosty	15 „	— „
za kožené desky k výtisku pro pana starostu (zhotovené p. J. Špottem)	12 „	50 „
úhrnem . . .	78 „	— „

p. Tylovi náhrada port a odměna za rozesílání usnešení o slavnostní schůzi	8 „	86 „
za obsluhu v druhém půlletí 1878	10 „	— „
menší výlohy správní	5 „	26 „
knihkupectví p. dra. Grégra a F. Dattla za doplnění časopisů právnických pro knihovnu a za almanah p. Šembery	9 „	63 „
dohromady . . .	244 zl.	69 kr.

Jednatel žádá, aby výlohy tyto schváleny byly. Stalo se.

Jednatel sděluje zároveň, že měla Jednota v téže době následující příjmy:

Příspěvky	68 zl.	— kr.
dar p. Strakatého	20 „	— „
úroky z uloženého jmění za rok 1878	204 „	79 „
výtěžek z knih v komissi se nalezajících	63 „	52 „
úhrnem	356 zl.	31 kr.

Jednatel dále sděluje, že následující pp. členové vzdor opětnému upomenutí nezaplatili příspěvku za r. 1879: dr. Jos. Hlaváč a dr. Fr. Söllner v Praze, pak Alex. Ljubavski v Rusku. Jednatel navrhuje, aby tito páni považováni byli za vystouplé a jich dlužné příspěvky se odepsaly. U p. Ljubavského navrhuje jednatel, aby tento, hledě k zaslanému dopisu, na rok 1879 znovu za člena přijat byl. Schváleno.

Jednatel konečně sděluje, že na losy národního divadla, Jednotou zakoupené, jichž seznam před tahem oběma pp. náměstkům starostovým sdělen byl, žádná výhra nepřipadla.

K Jednotě přistoupil a byl přijat p. dr. Rudolf Schmaus, advokát v Praze.

Pan dr. Ed. Kaizl podává jmenem komisse, k tomu účelu zvolené, návrh smlouvy o vydávání časopisu „Právníka“ v roce 1879. Návrh nové smlouvy souhlasí se smlouvou, která s knihtiskárnou dra. Grégra za rok 1878 uzavřena byla; toliko v odstavci o náhradě za sešity přes 500 výtisků učiněna změna ve prospěch Jednoty nižší sazbou náhrady.

Návrh této smlouvy byl pod výhradou usnešení valné hromady schválen.

Jednatel sděluje stav příjmů a vydání časopisu „Právníka“ za rok 1878 dne 7. ledna 1879, sestavený nepřítomným p. redakterem drem. Jiřím Pražákem. Dle toho bylo

a) přijato:

předplatného za rok 1878	2729 zl.	78 kr.
„ za dřívější leta	30 „	24 „
úroky ze vkladů do záložny činěných	42 „	49 „
vrácených honorářů	3 „	54 „
úhrnem	2806 zl.	05 kr.

b) vydáno:

za tisk	1661 zl.	77 kr.
na honoráře	769 „	36 „
Snáška	2431 zl.	13 kr.

Přenáška . .	2431 zl. 13 kr.	2806 zl. 05 kr.
na administraci:		
dle smlouvy dru. Grégrovi . .	210 „ — „	
různé	21 „ 40 „	
předplatné za dřívější leta vráceno knihtiskárně dra. Grégra . .	30 „ 24 „	
úhrnem . . .		2692 „ 77 „
zbývá tudíž		113 zl. 28 kr.

Zpráva tato vzata k vědomosti.

Pan prof. dr. Randa navrhuje, aby kanceláři p. redaktora dra. Pražáka za vybírání předplatného a vedení evidence předplatitelů obnos 100 zl. přiřknut byl. Schváleno.

Po té usnešeno k návrhu jednatele dra. Růžičky, že se valná hromada na den 30. ledna 1879 svolati má, a ustanoven program, jak v pozvání ze dne 10. ledna 1879 („Právník“ str. 36.) obsažen jest.

Po té přednesl p. adjunkt Babor praktické případy o přednosti práva zástavního na movitých věcech pro nájemné, pak o příslušnosti soudní ku projednání pozůstalosti majitele bání. Případy tyto budou v „Právníku“ zvlášť uveřejněny. V rozpravě súčastnili se p. starosta, p. dr. Ed. Kaizl a p. dr. Hurych, načež schůze ukončena.

Dr. J. Růžička.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

č. 103. (kn. jud.).

Zákonní právo zástavní pronajímatele dle §. 1101. ob. z. obč. k svrškům vnešeným má přednost před právy zástavními, která k svrškům těm již byla vydobyta, nežli vnešeny byly, pokud pronajímateli nevadí ustanovení §. 456. ob. zák. obč.

Děj:

Za příčinou tou, že dne 22. ledna 1879 v rozličných senátech c. k. nejvyššího soudního dvoru bylo jednáno o revisijních stížnostech jednak Gustava M. Seitze proti srovnalým rozhodnutím c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 11. září 1878 č. 16368. a c. k. vrchního soudu zemského pro Čechy ze dne 25. listopadu 1878 č. 33033.,

kterým rozvržena byla cena trhová za svršky Emanuela Rössla, exekuční dražbou prodané, jednak dra. Ludvíka Ehrlicha z Treuenstättů a Marie Schmidtové z rozhodnutí c. k. vrchního soudu Českého ze dne 25. listopadu 1878 č. 32974., kterým změněn byl výměr c. k. měst. del. okresního soudu Starého a Nového města Prahy ze dne 16. října 1878 č. 46524. v příčině rozvržení ceny trhové za svršky Jiřího Grünseicha vydaný, byly proneseny různé náhledy o otázce právní v obou případech rozhodné, zdali zákonnímu právu zástavnímu pronajímatele dle §. 1101. ob. zák. obč. přísluší přednost před právy zástavními, kterými svršky do bytu vnešené stíženy byly již před tímto vnešením.

Presidium c. k. nejvyššího dvoru soudního zastavilo tudíž usnešení senátů, i nařídilo, aby o dotčených stížnostech dovolacích byla konána porada v senátu sesíleném, aby za příčinou tou i zmíněná otázka právní důkladně vzata byla na přetřes. Následkem toho stalo se usnešení na svrchu dotčenou větu co judikát a sice z následujících důvodů:

Dle §. 1101. ob. zák. obč. má pronajímatel právo zástavní k svrškům do najaté místnosti vnešeným, nechť si náležejí najímateli neb podnajímateli, neb jsou osobou třetí tomu neb onomu z nich svěřeny, pokud se svršky ty v čas podané žaloby v místnosti nacházejí. Co do způsobu realisování tohoto práva zástavního neobsahuje §. 1101. ob. z. obč. ničehož.

V tom směru bylo předkem dvorním dekretem ze dne 5. listopadu 1819 č. 1621. sb. z. s. k dotazu nižším úřadem činěnému stanoveno, že, anto z §§. 340. až 342. obecného a §§. 453. až 455. haličského řádu soudního vyplývá, že soudní popsání svršků se zabavením jich v úzkém jest spojení, §. 1101. ob. z. obč. pronajímateli i právo poskytuje, by svršky v najaté místnosti se nacházející po podané žalobě k své žádosti ihned dal soudem popsati. K tomuto dv. dekretu dále vztahuje se dv. dekr. ze dne 10. dubna 1837 č. 189. sb. z. s., který nařizuje, že zákonní zástavní právo §. 1101. ob. zák. obč. pronajímateli propůjčené zakládá se již vnešením těch kterých svršků do místnosti najaté, že tudíž také od okamžiku onoho vnešení toto zástavní právo k platnosti lze přivésti proti oněm věřitelům nájemníka, kteří nabyli práva zástavního k svrškům vnešeným ještě dříve, než podal pronajímatel žalobu na zaplacení nájemného i dal vykonati popsání svršků těch.

Hledí-li se k úvodu dvorního dekretu posléze dotčeného, tož snadno seznati, že šlo při nejv. rozhodnutí ze dne 1. dubna 1837 oním dvor. dekretem vyhlášeného pouze o to, řešiti spor o tom, zdali

pro pořad zákonního práva zástavního pronajímateli propůjčeného rozhodnou jest doba soudního popsání ve smyslu dvor. dekretu ze dne 5. listopadu 1819 č. 1621. sb. z. s., rovněž tak, jak pořad soudcovského práva zástavního visí dle §. 342. ob. ř. s. na popsání zabavených věcí soudem. K této otázce odpověděl dvor. dekret ze dne 1. dubna 1837 záporně. Však hledí se tu pouze k onomu právu zástavnímu, jehož nabyto bylo již po vnešení svršků do bytu najatého, a nelze z tohoto zákona nikterak řešiti otázku, kterak se má zástavní právo pronajímatele k právům zástavním, ještě k svrškům vnešeným byla nabyta již před časem, kdy se do najaté místnosti dostaly.

Dlužno tudíž v příčině té přihlížeti k §. 1101. ob. zák. obč. a ustanovením práva materielního, ježto s tímto zákonem jsou ve spojení.

Dle §. 1101. ob. zák. obč. týče se zákonní zástavní právo pronajímatele netoliko svršků najímateli a podnajímateli patřících, nýbrž i svršků, které osobou třetí tomu neb onomu z nich byly svěřeny. Při slově „anvertraut" táhne se text zákona výslovně k §. 367. ob. zák. obč. Dle tohoto posledního paragrafu nelze podati žalobu vlastnickou na bezelstného držitele věci movité, který věc tu nabyl úplatně od někoho, komu ji žalobce sám svěřil, buďsi k užívání, k uschování neb za jakýmkoliv úmyslem jiným. Uvedení §. 367. ob. z. obč. v §. 1101. ob. z. obč. nemůže tedy míti než význam, že zákonní zástavní právo pronajímateli propůjčené účinku má i proti každému, kdož svršky vnešené svěří najímateli ve směru v §. 367. ob. zák. obč. uvedeném. Že by onen „třetí", o kterém se zmiňuje §. 1101. ob. zák. obč. a který svršky najímateli svěřil, musel býti právě vlastníkem svršků těch, a že by zákonní právo zástavní pronajímatele lze bylo k platnosti přivésti právě pouze proti vlastníku, o tom nenalezáme v §. 1101. ob. z. obč. ničehož.

Hledí-li se k §. 343. ob. zák. obč., tož má věřitel, který exekuce se domahá, a tudíž i pronajímající, který za zástavní popsání svršků žádá, toho na vůli, žádati za přenešení zabavených svršků, a pokud se týče za soudní jich uschování neb za pouhé zamčení, neb konečně ponechati svršky ty exekutu, by je obstaral neb třeba i jich užíval. Dvorní dekret ze dne 25. ledna 1823 č. 1921. sb. z. s. mluví v posledňějším případě o tom, že svršky zůstaveny byly v uschování dlužníkově. Z toho vyplývá, že dlužník v příčině takových svršků zabavených, které u něho byly ponechány, má povinnosti schovatele, že se svršky těmito, dokud v právní platnosti jsou práva zástavní věřitelů, nemůže vlastník dle vůle své nakládati, s čímž souhlasí také ustanovení dv. dekretu ze dne 1. srpna 1828 č. 2357. sb. z. s.

v §. 183. z. tr. přijaté, že totiž věci věřitelem zabavené, však v uschování dlužníkově zůstavené pokládati sluší za věci svěřené.

Právo zástavní, kteréž má pronajímatel dle §. 1101. ob. z. obč. k věcem nájemníku neb podnájemníku svěřeným, týká se tudíž patrně i věcí, které již dříve, nežli do bytu byly vnešeny, dřívějším pronajímatelem neb jiným věřitelem byly zabaveny, však v uschování nájemníku neb podnájemníku ponechány. Toto zástavní právo nemůže dle analogie §. 367. ob. z. obč. v §. 1101. ob. z. obč. dovolávaného nikterak býti obmezováno oněmi věřiteli, kteří před vnešením svršků do bytu, kdež v čas realisování práva zástavního se nacházely, na ně nabyli práv zástavních dle ustanovení §. 1101. ob. zák. obč. neb dle předpisů řádu soudního, však toho opomenuli, užiti práva, věci přenésti neb dáti je soudem zavříti, nýbrž věci zástavním právem stížené ponechali v uschování dlužníkově. Vyjímku lze připustiti pouze v tom případě, když pronajímateli vadí ustanovení §. 456. ob. zák. obč., poněvadž naznačená přednost, jak samo sebou zřejmo, jemu přísluší pouze tehda, když jej naproti dřívějším věřitelům zástavním co bezelstného držitele zástavy jest považovati.

Tento právě naznačený výklad §. 1101. ob. z. obč. konečně též jedině odpovídá duchu zákonodárství i potřebám obchodu jím chráněného, poněvadž jednak pronajímatel, jsa vázán lhůtami, zákonem k výpovědi určenými, nemůže ihned zrušiti poměr nájemní a vykliditi nájemníka, když činže nebyla zaplacena, jednak také sotva as jemu možnost poskytnuta jest, by před uzavřením smlouvy nájemní zvěděl o tom, nabyl-li již kdo jiný k svrškům vnešeným právo zástavní. Pronajímatel byl by za platnosti náhledu opačného přes noc zbaven jistoty jemu zákonem propůjčené, kdežto dřívějšímu pronajímateli a jinakému věřiteli zástavnímu zákon sám možnost poskytuje, by přenešením práv svých náležitě hájil. Pro ten případ však, kdyžby pozdější pronajímatel jednal obmyslně, poskytují dřívějším věřitelům §§. 367., 368. a 456. ob. z. obč. dostatečné ochrany.

Usnešení ze dne 5. února 1879 č. 557. a 586.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

15) David S. žádal proti Šalomounu W. pto. 600 zl. za exek. dražbu pohledávky z komodátu, které se tento Šalomoun W. žalobou

proti němu samému domahá. Obě první instance žádosti vyhověly, nejvyšší soud ale ji zamítl z uvážení, že je exekuce možná jen na takové pohledávky dlužníkovy, které tomuto proti třetím osobám přísluší, ješto prodejem vzniká cesse dle §. 1392. ob. z. obč.; že by se dále obě pohledávky až do výše 600 zl. i s přísl. kompensovati musely (§. 1438), kdyby rozsudkem uznána byla pohledávka Šalomouna W. za likvidní; že by se dražby zúčastnil jen David S. co komodatář bez konkurentů, a stal se koupí exek. pohledávky cessionářem i cessem v jedné osobě, a zmařil nepatrnou nabídkou působnost rozsudku, jenž strany pohledávky W-ovy má býti vydán, a že tudíž konečně nelze tuto pohledávku za takových poměrů pokládati co věc in commercio.

Nález ze dne 11. července 1878 č. 7067. (G. H. 1879 č. 1.)

16) Manželé A. žalovali na B., že je rušil v pokojném držení práva, voziti klesť z jich vřesu přes jeho pozemek tím, že zasypal a příkopy zahradil cestu přes svůj pozemek jimi ujetou, a žádali, poněvadž už 30 dní uplynulo od toho času, kdy se o rušebném činu dověděli, aby se nařídilo stání k projednání in possessorio ordinario dle §. 2. odst. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. První stolice vyhověla bez rozpaků žádosti za zavedení possessorii ordinarii a uznala po skončeném řízení dle žalobní prosby. Vrchní soud odmítl žalobu, poněvadž směřuje se na uznání, že se držba rušila, tedy na rozhodnutí, jaké se jenom in possessorio sumarissimo učiniti může, kdežto řádná žaloba držební jde vždy za uznáním žalobníkova práva k držení. Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí první stolice, učiniv je pouze závislým na přísaze, poněvadž žádost, jak v žalobě je obsažena, i řádnou žalobou držení podána býti může, ješto §. 2. cís. pat. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. výslovně ustanovuje, že po 30 dnech rušený držitel na řádnou cestu se poukázati má, a řízení patentem tímto zavedené dle úvodních slov pouze za účel má, aby se účinnost právních prostředků k ochraně a obnovení rušené držby processuální rozvláčností nezdržovala. Ovšem ale z §. 2. a 5. cit. pat. a §§. 344. až 354. a 372. ob. z. obč. jde na jevo, že žalující držitel musí žalobu odůvodniti nejen průkazem faktického držení před rušením, nýbrž musí dokázati i právo k držení samo. To však žalobci učinili svědeckým důkazem, že přes 30 let ustavičně cesty té užívali, a sluší pouze rozhodnutí učiniti závislým na přísaze o okolnosti žalovaným tvrzené, že totiž r. 1845 držení to přerušeno bylo prohlášením předchůdce žalobců, jímž uznal prý práva žalovaného k dotčené cestě.

Nález ze dne 3. dubna 1878 č. 11652. (G. H. 1879 č. 4.)

Denník.

Inseráty v „Právníku“. Dle usnešení se týdenní schůze Právnické Jednoty ze dne 3. dubna 1879 bude „Právník“ přinášeti od přítomného sešitu počínaje též ohlášení obsahu různého, ponejvíce ovšem taková, jež týkají se zvláštních zájmů stavu právnického. Vyhovujeme přijímáním inserátů přáním, častěji z různých stran projeveným, a vyzýváme přátele listu našeho, by tohoto prostředku k ohlášení hojným spůsobem užili. Zejmena ohlášení uprázněných míst v praxi právnické, otevření kanceláře advokátské a pod. dojde časopisem naším mezi českým obecenstvem právnickým nejlepšího rozšíření.

„Samosprávný obzor“. Pod tímto názvem vychází od nového roku 1879 počínaje nákladem knihkupce J. Otty redakcí p. Karla Čížka, ředitele obecního úřadu Karlínského, v měsíčních sešitech časopis věnovaný správě politické vůbec, zvláště pak zájmům samosprávy. Redakční komitét skládá se mimo uvedeného již hlavního redaktora ještě z pánů: JUDra. Jaromíra Čelakovského, adjunkta archivu král. hl. města Prahy, JUDra. Václava Reicherta, sekretáře magistrátního v Praze, JUDra. Jakuba Škardy, zemského advokáta v Praze, Frant. Schwarze, okresního tajemníka v Plzni a Adolfa Wunsche, okresního tajemníka na Smíchově. První tři sešity, jež posud vyšly, obsahují pozoruhodné články osvědčených v oboru samosprávy spisovatelů. Ponecháváme sobě, brzo vrátiti se k tomuto časopisu, který dle našeho náhledu vyhovuje potřebě skutečné i přejeme zatím podniku zdaru toho nejlepšího.

Jmenováni: příruči r. s. vrch. s. z. v Praze Robert, svob. pán z Weissů radním tajemníkem tamtéž; s. přír. z. s. v Praze dr. R. Prokš přír. rad. taj. vrch. z. s. v Praze; s. přír. dr. B. Henner v Kutné Hoře zást. stát. návladního v Litoměřicích.

Přesazeni: s. přír. Karlu Paletovi v Nové Kdýni a R. Polákovi v Jilemnici povoleno, aby si svá místa změnili.

Vyznamenání: Okresnímu soudci v Hluboké Fr. Knappovi udělen titul z. r. zvláště pro jeho píli při založení nových knih pozemkových.

Je-li si přáti některých změn v pravidlech, jimiž se řídí zápisy do zemských desk?

Napsal V. Sobička, c. k. adjunkt zemského soudu v Praze.

Zemský sněm pro království České usnesl se ve svém zasedání r. 1878 vybídnouti vládu k tomu:

1. aby při vkladech do desk zemských vedlé čísel řadových opět zavedeny, pokud se týče obnoveny byly vklady dle čísel prioritních, předepsané v §§. 43. a 44. instrukce k patentu o deskách zemských, jakož i vklady ospravedlnění prenotací, postupův a jiných změn v jednotlivých položkách tabulárních, aby vklady ty poznačeny byly „ad numerum", aby daně opět se vřadily „ante numerum 1" a poplatky „inter numerum";

2. aby výměry výmazné opět červeným inkoustem se vkládaly, a dvojí příčnou čarou k připojení vztažných čísel se opatřovaly;

3. aby dále výmaz částečných sum jednotlivých položek hypothekárních spolu ve spůsobě odepsání na kraji těch kterých vkladů práv zástavních podle §§. 56. a 58. instrukcí k patentu o deskách zemských patrným se činil, a konečně aby tohoto zařízení zemských desk užito bylo též u jiných knih pozemkových v království Českém.

Zpráva komise pro záležitosti knih pozemkových ze dne 11. října 1878 č. 315. sněm. zakládá svůj návrh hlavně na těchto příčinách:

Změny ve vnitřním zařízení zemských desk spočívající na instrukci z r. 1872 spůsobily prý, že kdož v zemské desky nahlédnouti, a stav závad knihovních zkoumati chce, dle nového zařízení už nemůže přestati na zkoumání tabulárních položek určité přednosti (práva prioritního) požívajících, nýbrž musí celý vklad

v úplném obsahu pročísti, a aby sobě zjednal přehled stavu závad, sám sobě výtah zhotoviti, tak že zkoumání, kteréž dříve, třeba i při nejspletenějším stavu tabulárním, i osoba práv neznalá za jedinou hodinu prý vykonati mohla, nyní sotva za 2 neb 3 dni provésti se může. Z odstranění poznámek ante numerum a inter numerum následuje prý nepříslušnost další, že zhotovení částečných výpisů o jednotlivých položkách tabulárních sotva již možné jest. Dříve platný způsob, dle něhož výměry výmazné červeným inkoustem se zapisovaly, a in margine vkladu patrnými se činily, změněn prý přes to, že jest tento způsob vedení desk zemských zákonně předepsán vzorem hlavní knihy, přidaným k instrukcí pro desky zemské, že ustanovení to posud žádným platným zákonem nebylo změněno, a přes to že tento obyčej k přehlednosti zemských desk podstatně přispíval. Slovem, ministerské nařízení dané dne 12. ledna 1872 č. 5. ř. z. způsobilo prý, že instituce českých zemských desk, jindy v dalekých kruzích domácích i v cizině od právníků i laiků za výtečnou považována, nyní své nejvzácnější přednosti, totiž přehlédnosti pozbyla, a zařízení, které jinému zákonodárství vzorem býti mohlo, nyní nemálo se porušilo.

Nechceme zde jednati o tom, je-li pravda, co komise v téže zprávě jistila, že instrukcí daná k patentu o zemských deskách posud platnosti nepozbyla, a že nařízení dané dne 12. ledna 1872 č. 5. ř. z. vlastně pro desky zemské platnosti nemá, nýbrž jednáme se vzhledem k té skutečnosti, že se vklady do zemských desk nyní přec dle tohoto nařízení zapisují, a již před tímto nařízením nikoliv napořád podle instrukcí z r. 1794, nýbrž také už podle c. nařízení daného dne 16. března 1851 č. 67. ř. z. zapisovaly.

Co pak se týče některých faktických omylů, které se naskytují nejen v motivech k dotčené zprávě, než i v samém usnešení, nehodláme tu polemisovati, nýbrž jen tam, kde toho třeba bude, na svém místě k tomu poukážeme.

Zde budiž jen vykládáno mínění, že přehlednost zemských desk nařízením ze dne 12. ledna 1872 o sobě porušena nebyla, že by vrácením se k formám předepsaným instrukcí z r. 1794 na přehlednosti se nezískalo, ba namnoze věci se uškodilo, a že při správném vykonávání předpisů daných nařízením ze dne 12. ledna 1872 třeba není, aby některý z návrhů sněmovním usnešením učiněných ve skutek byl uveden.

Hlavně nesmíme pustiti z paměti, že tu běží o předpisy, jimiž se má říditi manipulace, a které nemíní samého práva se

dotýkati. Právní význam těchto pravidel je tedy jen vedlejší a jeví se hlavně v tom, na kolik jest žádoucno, aby za příčinou obecné víry veřejných knih kontinuita v zápisech se zachovala. Tu však můžeme se na kterékoliv rubrice v zemských deskách přesvědčiti, že v nynějších hlavních knihách již nyní o kontinuitě zápisů řeči býti nemůže. Původně děly se zápisy podle instrukcí k patentu o zemských deskách danému dne 22. dubna 1794, č. 171.; později — od r. 1851 — podle císařského nařízení daného dne 16. března 1851 č. 67. ř. z., a nejnověji podle nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 12. ledna 1872 č. 5. ř. z.; — a co se týče číslování vkladů máme v deskách

1. prioritní čísla pro staré závady, jež byly při znovuzřízení zemských desk z kvaternů do hlavních knih přeneseny;
2. prioritní čísla, znovu od č. 1. počínající pro závady vložené teprv po zřízení hlavních knih;
3. řadová čísla v pořádku čísel prioritních dále vedená, a nad to
4. po krátkou dobu řadová čísla, počínající od č. 1. spojená s prioritními čísly dále vedenými.

Jsou tedy nynější hlavní knihy vedeny podle tří rozličných systemů, a vkladních čísel rozeznáváme čtyři spůsoby. Tu ovšem nelze již formální kontinuity docíliti, a návrat od nynějších forem k spůsobům dávným znamenal by ovšem nové porušení kontinuity, a poněvadž každý, kdo chce kteroukoli rubriku zemských desk lustrovati, ve všech spůsobech vyznati se musí, podle nichž byly vedeny, jest úsudek snadný, oč by se tím lustrování, zvláště obecenstvu širšímu usnadnilo, a oč by se zápisy zase přehlednějšími staly.

Pohlížíme-li ale na nové vložky pro statky v zemských deskách zapsané, v nichž bude snadno kontinuitu zachovati, je v nich přehled zápisů stejně snadným, ať by se zápisy děly podle instrukcí nyní platné, ať podle staré instrukcí k patentu o zemských deskách, což každý pozná, kdo by nelenil tabulární stav některé větší rubriky znovu zříditi jednou dle bývalého spůsobu — třeba se změnami později oblíbenými, o nichž v usnešení zemského sněmu tak se jedná, jakoby se zakládaly na samé instrukcí k patentu o zemských deskách — a jednou dle spůsobu nového.

Chceme tedy ke všem 3 článkům dotčeného sněmovního usnešení ještě zvlášť promluviti.

Podle §. 27. instr. z r. 1794 měla prioritní čísla ten účel, aby nimi byla přednost každého zapsaného práva naznačena; proto kladla se tato čísla jen tu, kde se na hypothéku

nové právo vkládalo (§§. 27. 31. atd.;) vklady odvozené poznamenávaly se „ad num." (§§. 47. 49. atd.), a výmaz se vůbec nevkládal zvláštním zápisem, a proto ani číslem neznamenal.

Číslům řadovým nepřikládá instr. z r. 1872 ovšem toho významu, aby naznačovala přednost některého práva; ona naznačují jenom pořádek zápisů po sobě jdoucích, jsou vlastně čísla řadová či lokační, a nemají jiného významu, než aby se nimi řídila evidence jednotlivých vkladů.

Na pohled ovšem jest mezi oběma čísly vážný rozdíl — ale v skutečnosti a v samé věci rozdílu nepoznáme. Oboje instrukcí je vydána jen pro řízení manipulační a žádný vklad nemohl prioritním číslem určité přednosti získati; o přednosti rozhoduje buď zákon, buď přednost doby, kdy žádost za vklad byla podána, nikoliv číslo, kterým se vklad v hlavní knize naznačil; a vzejde-li o přednosti některého práva spor, nelze ho ukliditi poukázáním na prioritní čísla konkurujících vkladů, nýbrž jen výrokem soudcovským, tudíž rozsudkem, buď výměrem o rozvržení tržní ceny; na tento výrok nemůže prioritní číslo toho kterého vkladu nijak působiti, a proto nemají prioritní čísla vlastně jiného významu, než aby řídila evidenci zápisů. Význam, kterýž jim přikládala stará instrukcí, byl tedy od počátku imaginérní; ale též formálně pozbyla prioritní čísla své platnosti již dávno před zavedením nové instrukcí z r. 1872 a zachovala již jen význam historický, jakmile prvním vkladem „ante numerum" aneb „inter numerum" pořádek čísel byl porušen, a tímto zápisem některému právu výslovně přiznána byla přednost, aniž by ta přednost vlastním prioritním číslem byla určena.

Vlastně je tedy mezi prioritními čísly a řadovými čísly jenom ten rozdíl, že bude řada čísel řadových větší než by byla řada čísel prioritních, což ovšem nijak na váhu nepadá. Při lustrování některého vkladu se všemi zápisy odvozenými, jakož jsou převedení celého vkladu, postoupení jednotlivých částek, povolená exekuce, zápis superkondikcí atd. najde lustrující veškeré pozdější zápisy tohoto vkladu se týkající stejně, ať mají všechny tyto pozdější zápisy stejné poznamenání „ad numerum", nebo ať má každý z nich své zvláštní číslo řadové; vždyť je toto již u původního vkladu za slovem „vide" naznačeno, a na každém pozdějším zápise rovněž na první pohled se pozná, že to není vklad původní, aniž jest třeba, čísti celý zápis, neboť pod řadovým číslem tohoto zápisu jest indikace hlavního vkladu za slůvkem „ad". Praxe si stěžuje,

že je hledání zápisů podle slova „vide" zdlouhavé, poněvadž prý u původního vkladu jen na příští odvozený zápis se poukazuje, a teprv u tohoto zas následující zápis slovem „vide" se poznamenává, tak že se musí všechny zápisy po sobě prohlédnouti, než se přijde až k poslednímu zápisu, jenž se týká původního vkladu; — v té příčině však máme za to, že to jest věc pouhé manipulace; neboť podle 5. odst. §. 12. instr. z r. 1872 není žádné překážky, aby se každý odvozený zápis poznamenal u původního vkladu, k němuž se táhne, a pak ještě u toho odvozeného zápisu, jehož se bezprostředně týká.

Namnoze by se lustrování usnadnilo, kdyby se vždy, kdy některý z odvozených zápisů v knihách se vymaže, zároveň řadové číslo toho zápisu zapsané slůvkem „vide" u hlavního vkladu při tomto vkladu červeně podškrtnulo, aby se při lustrování marně nehledal zápis již vymazaný. Tento spůsob ovšem není instrukcí předepsán, ale nebyl by as v odporu s §. 13. instr. a může tedy snadno zaveden býti domácím řádem zemských desk; arci musilo by se při tom manipulovat, aby snad výmazem některého odvozeného zápisu a jeho řadového čísla některý pozdější zápis, jenž se týká téhož původního vkladu, z evidence nepřišel — čemuž ale bude zabráněno tam, kde se každý odvozený zápis u původního vkladu poznamená.

(Dokončení příště.)

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

5. Přechovávání psancův. Kdožkoliv pohnán jsa k soudu městskému neb královskému po třikráte se nedostavil, byl prohlášen za psance, a nalezal-li se mimo obvod soudní právomocnosti městské, oznámen jest králi, jakožto nejvyššímu soudci v zemi, aby naň zatýkací listy po krajích a městech rozeslány

byly. Každý pak, kdo psance klatbou královskou stíženého přechovával neb jej jakkoliv podporoval, dopustil se zločinu a ostal rovněž na milosti královĕ.[43]

6. Moc čili násilí na jiné osobě spáchané, pokud ním jak mír jednotlivce, tak i veřejný pořádek byl porušen.[44] Dle listin a práv městských počítány sem a souzeny byly na soudě královském: vražda a zabití (homicidium, cædes, occisio, totslak);[45]

---

[43] O psancích srv. čl. 4. práva Brněnského z r. 1243, čl. XLV. práva Jihlavského (Jireček, Codex I. str. 74. a 105.); čl. 11. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. X.) a ustanovení nadání všem městům učiněného r. 1285 (Emler, Reg. č. 1346). — O fedrovnících psanců v ustanovil sněm z roku asi 1266 „quod quicumque — proscriptum aliquem receptaverit, foverit sive victualia ei ministraverit, secum equitaverit vel homines suos miserit aut in aliquo ipsum promoverit, — ille — per civitatum consules — nobis (i. e. regi) addicetur vel adiudicabitur in persona et rebus suis omnibus, ut de ipso ac de bonis omnibus ipsius pro nostræ faciamus arbitrio voluntatis“ (Jireček, Codex I. str. 158.) — Srv. též čl. 5. a 6. statutu šestipanského soudu z r. 1287 (tamže str. 225.) a Emler, Reg. č. 2332.

[44] V právu Magdeburském zločiny ty shrnují se pod společné jmeno „not“ neb „vis illata“ a přikazují se soudu purkrabskému, na př. v čl. 7. z r. 1235, čl. 74. z r. 1261 a čl. 4., 10. a 17. z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 225., 248., 271. a násl.). — V témže smyslu užívá slova „not“ právo Pražské z r. 1269, na př. čl. 9. a 108. (Rössler l. c. str. X. a XXIII.).

[45] Privilegium Němcův Pražských z r. asi 1178 ustanovuje v čl. 7. „De homicidio judicare pertinet ad principem“ a čl. 10. židovského privilegia z r. 1254 praví: „si christianus Judæum occiderit, digno judicio puniatur : et omnia rei mobilia et immobilia in ducis transeant proprietatem“ (Jireček, Codex I. str. 29. a 136.). Toto ustanovení opakuje se též v čl. 128. tak zv. práva Pražského z r. 1269 a sice „Slet ouch ein cristin den iuden czu tode, man sol richtin czu im dadurch, wan si sint des kuniges kamerer gehaisin“ (Rössler l. c. str. XXVI. Srv. též Saské zrcadlo III. 7. §. 3., kdež se praví o vražedníku žida „man richtet uber in durch des kunges vride, den her an ime gebrochen hat“ a sice právo to vymohl prý sobě Josef na císaři Vespasianovi, uzdraviv mu syna Tita. Homeyer l. c. str. 184.) — Srv. dále čl. V. městských svobod v právu Jihlavském z r. 1300 a k tomu čl. XV. §. 2. a LXI. téhož práva (Jireček, Codex I. str. 84., 94. a 114.), z nichž vysvítá, že i komorník soudil

těžké poranění (vulneratio), jmenovitě rány krvavé, jež měly za následek trvalé ochromení některého oudu na př. oslepení;[46] loupež (præda),[47] podávání ženy (stuprum, oppresio s. violatio virginum, fornicatio, notgeczoge, vrowen not)[48] a cizoložství (adulterium).[49] Konečně

7. některé zločiny proti cizému majetku, pokud jimi řád v zemi byl ohrožen, jakož jmenovitě hrdost neb násilné vtržení do cizého příbytku (invasio vel irruptio

---

„homicidium vel alium excessum enormem", konfiskuje drahdy statek provinilce. — V konfirmacích práv m. Rakovníka z roku 1321 a m. Kolína z r. 1327 uvádí se vražda mezi případy, jež podkomoří soudí.

[46] V čl. 11. práva Brněnského z r. 1243 ustanovuje se: „Si quis autem aliquem temerarie cecaverit, poena talis judicio principis reservetur" (Jireček, Codex I. str. 75., kdež omylem čte se „temerarie citaverit." Srv. §. 6. práva Enžského z r. 1212, §. 12. práva Vídeňského z r. 1222 a §. 15. z r. 1244 v Gaupp, Stadtrechte str. 208., 218. a 241. a v Bischoff, Oesterreichische Stadtrechte str. 181., odkudž místo to slovně do práva Brněnského převzato bylo). V čl. 9. práva židovského z r. 1254 praví se: „Si christianus Judæo vulnus qualecunque inflixerit, reus regi vel duci solvat XII. marcas auri suæ cameræ deferendas" (Jireček, Codex I. str. 136.).

[47] Srv. čl. 13. práva židovského z r. 1254, čl. 25. práva Hlubčického z r. 1270 (Jireček, Codex I. str. 137. a 170.), čl. 74. práva Magdeburského z r. 1261 (Gaupp l. c. str. 248.) a čl. 57. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XVII.).

[48] Srv. §. 40. práva Magdeburského z r. 1261 a čl. 13. z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 237. a 275.). — V privilegium věnných měst z r. 1307 (Emler, Reg. č. 2149.), v nadáních m. Kadaně z r. 1319, m. Rakovníka z r. 1321 a m. Kolína z r. 1327 vyhražuje se stuprum soudu podkomořskému. Srv. též čl. 8. a 9. práva Magdeburského z r. 1235 (Gaupp l. c. str. 222. a 225.); čl. 23. a 24. práva Brněnského z r. 1243; čl. XV., XXXV. a XXXVIII. práva Jihlavského (Jireček, Codex I. str. 76., 94., 101. a 102.), čl. 32., 33., 51.—55. a 125. tak zv. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XIII. a násl.) a čl. 15. práva Hlubčického z r. 1270 (Jireček, Codex I. str. 169.).

[49] Srv. čl. XXXVI. práva Jihlavského (Jireček, Codex I. str. 101.) a čl. 51. a 52. práva Pražského z roku 1269 (Rössler l. c. str. XVI.).

domus, heymsuchung), jímž nedotknutelné právo domácí porušeno bylo;[50] krádež (furtum)[51] a žhářství (incendium, ignis.)[52]

Pokud šlo o zločiny veřejné (1—5), bylo zakročováno jmenem krále z úřadní povinnosti; kdežto při posléze jmenovaných zločinech, spáchaných proti bezpečnosti osoby neb majetku byl konán z počátku soud pouze tehdy, když strana poškozená neb její příbuzní se žalobou vystoupili, nabízejíce se, že pohnaného usvědčí ze skutku zločinného. Žaloba takováto přepokládala, že žalobce nežaloval téhož dne, kdy se trestný skutek byl sběhl, nýbrž že nechal věc zaspati buď úmyslně, buď nedopadnuv vinníka při samém skutku. Neboť byl-li zločinec v horkém účinku dopaden, musil ten, jemuž se stalo násilí neb škoda, jej ihned před rychtáře městského vésti a pokřikem neb úpěním naň žalovati. Rychtář v takovém případě sám bez konšelův soudní moc vykonával a usvědčen-li dopadený zločinec po spůsobu poroty určitým počtem usedlých lidí úpných neb tak zv. okřikných lidí, (schreileute), kteří pokřik „nastojte, nestůjte, na něho zloděje neb vraha" slyšeli,[53] ze

[50] Srv. §§. 7. a 10. práva Magdeburského z r. 1235., §. 40. z r. 1261 a čl. 4., 13. a 17. z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 225., 237., 271. a násl.), dle nichž každý pych v cizém domě spáchaný soudil purkrabí, lečby bývalo ihned pokřikem žalováno a útočník při skutku býval dopaden. — Dle §§. 26.—29. práva Vídeňského z r. 1221 (Gaupp, Stadtrechte str. 244.) „unicuique civium domus sua sit pro munitione" a kdo poruší právo domácí, zaplatí pokutu rychtáři a mimo to „nostrum super hoc experiatur judicium". — Nadání měst věnných z r. 1307 (Emler, Reg. č. 2149.) odkazuje hrdost výhradně k soudu podkomořího. — Srv. též čl. XV. §. 2. práva Jihlavského z r. 1300 (Jireček, Codex I. str. 95.) a vůbec čl. 2. a 23. práva Brněnského z roku 1243, čl. XLIII. práva Jihlavského z r. 1249, čl. 14. práva Hlubčického z r. 1270 (Jireček, Codex I. str. 73., 79., 104. a 169.) a čl. 25. až 28. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XII.).

[51] Privilegium Němcův Pražských z r. asi 1178 čl. 16.: „Si fur Theutonicus est, tunc princeps eum judicabit." (Jireček, Cod. I. str. 30.)

[52] V privilegiích m. Kadaně z r. 1319, m. Rakovníka z r. 1321 a m. Kolína z r. 1327 vyhražena byla „nocturna incendia" soudu krále neb podkomořího.

[53] Srv. na př. čl. XXXVII. a XVIII. Magdeburské wikpildy z první polovice 14. století a glossu k nim (Daniels und Gruber: Das Sächsische Weichbildrecht str. 115. a 341.). V Litoměřickém českém překladu této wikpildy dodal překladatel k čl. 46. na

zločinu, bylo nad ním popraveno bez dlouhého otálení. Jinak ale ostala-li pře přes noc bez žaloby, tu musil pachatel teprvé pohnán býti před příslušný soud a sice původem, jemuž ublíženo bylo. Nežalovali-li původ neb jeho příbuzní, ostával zločin z počátku pravidelně bez trestu; a teprvé na sklonku třináctého století i v takovémto případě, zdá se, že již zakročováno a souzeno bylo z úřední povinnosti.

Při zločinech, vyhražených soudu královskému, šlo obžalovanému obyčejně o hrdlo neb o schromení některé části těla; avšak soudce královský mohl tělesný trest v peněžní pokutu zaměniti, když se provinilec byl s ním i se stranou poškozenou o to smluvil, jakož vůbec panovník vždy byl oprávněn dávati milost odsouzencům.

Že takováto rozsáhlá právomocnost trestní, již hlavně přednostové a úředníci komory královské jmenem krále vykonávali, sváděla k libovolnostem a k bezprávnému těžení peněz, toho některé doklady jsou po ruce. Král Přemysl Otakár II. na př. těžce stěžoval již sobě do jednoho z komorníků českých, že ve přech hrdelních jemu svěřených krutě i přenáhleně sobě počíná a nedaje se obměkčiti k milosrdenství a slitování, ne tak po právu a slušnosti, jako spíše po trestání ukrutném baží a na pokutách sobě pochutnává. Neboť ženu prý jakous, kteráž muže svého úkladně o život připravila, rozzuřiv se trápením a trýzněním nelidským dal jest popraviti, aniž by byl dočkal u ní času porodu. I vytýkaje mu takovéto přestupování přes míru spravedlnosti, přikazoval mu, aby zachovával rovnost i slušnost mezi stranami.[54]

(Pokračování příště.)

---

str. 152. toto: „Žena neb dievka, kteráž z násilé žaluje, ta má žalovati s křikem pro ten inhední (adj. od ihned) horký účinek a pro tu núzi, kterúž ona tu okázati chce a kohož také tu zlodějstvem neb s lúpežem jatého před právo přivedú, tu mají žalovati s křikem, rozoměj, že má řéci neb křiknúti: Nastojte, nestojte, na něho násilníka neb zloděje!“ Není pochybnosti, že slova tato vzata jsou ze starodávné soudní praxe české a že byla v obyčeji i u soudů městských. Srv. též čl. CIX., CXI. a CXII. této právní knihy. (Daniels l. c. str. 159.).

[54] „Tu uero,“ praví král, „feruencius rigori inniteris et nulla relanguens misericordia nullaque pietate mollescens, in causis, quas tibi decidendas commisimus, quasi penarum sititor, non equus censor, ymo crudelis pocius iudicaris.“ (Emler, Reg. č. 2302.) O jiném případu utlačování podkomořího Zbyslava Zajíce vypra-

Praktické případy.

Výkon policejní či rušení držby?

A. N. co starosta místní obce města Litomyšle podal dne 20. dubna 1878 pod č. 5967. civ. žalobu na V. F. toho času purkmistra a F. Č. měšťana v Litomyšli pro rušení v držbě pozemků městských č. parc. 485. a 486., ježto pozemky ty, v době od 6. do 13. dubna 1878 dali skopat, splanirovat, stromovím posázet a drátěným plotem obehnat; že odtud dali odstranit i kolnu s řebříky a háky, z toho nežalováno.

Žalovaní namítali nepříslušnost soudní z příčiny té, že prý činy uvedené nepředsevzali co soukromníci; nýbrž prvý co purkmistr, druhý pak co radní a policejní referent z ohledů veřejných a sice: 1) z ohledů policie zdravotní a policie mravní; jelikož prý to místo nedělního času bývalo znečišťováno, výpary okolí škodilo a na mrav školní mládeže zhoubně působilo; 2) z ohledů policie praktické pro okrášlení místa; 3) z ohledů policie požární, která jim velela, aby řebříky a háky tam se nacházející odstranili a na příhodnějším místě uložili.

---

vuje Chronicon Aulæ regiæ k r. 1291. Král Václav II. kázal dva měšťany Pražské zatknouti „pro suis excessibus — eosque domino Zbyslao, subcamerario regni custodiendos cum diligentia commendavit. Ipse autem Zbyslaus diversas molestias sic detentis intulit et multis contumeliis eosdem afficiens ipsos die noctuque miserabiliter tormentavit, quatenus tormentis lacessiti cum eo componerent et excessus, pro quibus poenis captivitatis addicti fuerant, cum pecunia citius emendarent.“ Když byli slíbili vězňové, že do jistého času s podkomořím narovnání učiní, puštěni jsou na svobodu; avšak lhůta prošla, aniž by úmluva bývala učiněna. Tu měšťané ti s přátely svými přepadli podkomořího, jenž je chtěl opět uvězniti, a zabili jej, dopustivše se tím zločinu velezrády. Aby ušli trestu, utekli do ciziny; avšak po čase „de amicorum suorum adiutorio non solum cum rege, sed etiam cum amicis occisi nobilis pecunia interveniente concordaverunt et sic ad terram Bohemiæ redeuntes multis annis postmodum pacifice permanserunt.“ (Loserth, Die Königsaaler Geschichtsquellen str. 91.)

Žalovaní dále popírajíce držení místní obce tvrdili, že politická obec sama jest v držení onoho místa; protože prý tato obec tam postavila kolnu s řebříky a háky a že prý ona tam mívala uložený kámen na šutrování obecných cest a veřejných míst a uvedli konečně, že místo jest statkem veřejným, na kterém co purkmistr podnikne, to nepodlehá judikatuře soudní, které nepodlehají též činy purkmistrovy v příčině místního jmění, byť by i v nich byl nějaký přehmat; protože purkmistr jest a ostává repraesentantem i každé jednotlivé osady spojené. Předloženými listinami bylo zjištěno, že od r. 1875 správa jmění osadě městu Litomyšli patřícího jest oddělena od správy záležitostí politické (spojené) obce a že kolna s řebříky a háky jsou vlastnictvím nikoliv politické nýbrž místní obce, kteráž na svůj náklad a účet šutruje obě předměstí a potřebný k tomu kámen na onom pozemku skládá a tluče.

V příčině povahy pozemku okresní zastupitelstvo vyjádřilo se takto: Výboru okresnímu nepřísluší rozhodovati o otázce, komu sporný pozemek č. parc. 485. a 486. náleží, an rozhodovati o právu vlastnickém soudům náleží; nemůže však výbor okresní zatajiti, že za příležitosti přeložení okresní silnice přípisem městské rady v Litomyšli dne 10. ledna 1870 č. 1538. bylo uznáno, že pozemek sporný, na jehož jednom díle silnice okresní jest přeložena, obci městské náleží. Týkaje se otázky, zdaž sporný pozemek jest statkem obecným neb jměním obecním, vyslovuje výbor okresní svůj náhled v ten rozum: Vzhledem k tomu, že sporný plácek jest dílem parcely, po které se chodí, jezdí — veřejnými alejemi vysázený — a kterýž i co skladiště od sousedstva užíván jest; vzhledem k tomu, že dle výpovědi věrohodných svědků sporný plácek od sousedstva Litomyšlského beze vší překážky ode dávna až do let 1871 jmenovitě co skladiště beze vší závady byl užíván; vzhledem k tomu, že i nynější výbor místní neužíval sporného místa tím spůsobem, aby obci užitek nesl; nýbrž užíval jej k potřebám veřejným, zřídiv tam skladiště pro řebříky všem sousedům Litomyšlským k užívání vyhražené, co skladiště štěrku pro silnice veřejné určeného; vzhledem k těmto vlastnostem uznává výbor okresní, že sporný plácek není jměním obecním, nýbrž statkem k veřejnému užívání vyhraženým.

Prvý soud vyslechnuv svědky o skutečném držení žalobě dal místa rozhodnutím ze dne 6. prosince 1878 č. 17143.

Důvody.

Žalující A. N. co starosta a jménem místní obce města Litomyšle žádá býti chráněn v držení pozemku rozprostírajícího se za děkanskou zahradou až k okresní silnici naproti vyšší reálce a od nové ulice až na blízko dvéří z děkanství na silnici vedoucích (parc. č. 485. a část č. 486.), kterýžto pozemek po odstranění kolny tam postavené žalovaní dali skopati, splanirovat, stromovím posázet a později i plotem ohradit.

Žalovaní z rozmanitých příčin namítají nepříslušnost soudní, kteráž námitka však zde místa nemá.

Okresní výbor v přípise ze dne 14. listopadu 1878 č. 1036. místo sporné prohlašuje sice veřejným a to jak z důvodů připojených vysvítá z toho ohledu, jelikož místní obec (osada města Litomyšle) od r. 1871 ukládala tam věci ku všeobecnému a veřejnému užívání určené; že pozemek obci místní žádný užitek nenese a do r. 1871 všeobecně od sousedstva co skladiště byl užíván; avšak uváží-li se, že žádným z těchto důvodů pozemek nestává se ještě veřejným a jmenovitě, že vlastnost věcí na pozemku skládaných nelze přenášeti na pozemek, na jehož povrchu věci ty spočívají, a dále (jak množství svědků potvrzuje), že od přeložení okresní silnice po více let pozemku užívala místní obec města Litomyšle na ten spůsob, že dala pozemek splanirovat, a ukládala tam z vlastního důchodu opatřený kámen, kterým štěrkovala na svůj účet dolní a horní předměstí, že tam dala postavit kolnu se řebříky a háky v jejím majetku se nacházející a že lonského roku stromy tam nasázela a uváží-li se konečně, že místní představenstvo dle přípisu na okresní zastupitelstvo ze dne 10. ledna 1870 č. 1538 i s podstatou pozemku nakládalo, tu nelze pochybovat, že se nejedná o pozemek veřejný ve smyslu čl. V. odst. 3. zákona ze dne 5. března 1862 č. 18. ř. z. a §. 28. odst. 3. zákona ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z., při němž soudní řízení dle cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. místa by nemělo.

Dle náhledu žalovaných nejen co do předmětu ale i co do činu od žalobce za rušení držby vydávaného měla by judikatura soudní proto vyloučena býti, že prý žalovaný p. V. F. co purkmistr a spolužalovaný p. F. Č. co obecní radní a policejní referent kolnu se řebříky a háky odklidili, pozemek splanirovali, stromy posázeli a drátěným plotem ohradili a to v mezích své působnosti úřední z rozličných ohledů policie místní.

Avšak ani pozemek ani věci na něm uložené nepříčily se veřejným ohledům policie buďsi již zdraví, buďsi ohně neb mravopočestnosti se týkajícím; příčil se jim ve svých výkonech jistý druh lidí, který žalovaní naznačili bez udání, jest-li jich za to nedošlo zasloužené pokárání. Své jednání nemohou tudíž žalovaní krýti odvoláváním se na §. 28. zákona od 16. dubna 1864 č. 7. z. z., který výslovně obcím nařizuje, aby šetřily zákonův říšských a zemských a nepřipouští extensivního výkladu, který by šel tak daleko, že by představenstvo obce mohlo býti oprávněno dotýkati se soukromoprávní držby občanův neb osob právnických a k tomu zde tím méně, jelikož žalovaní nemohou se vykázati usnešením obecního výboru, na jehož základě by byli jednání předsevzali aneb kterým by bylo později jednání jejich schválení došlo.

Byť by byla súčastněna autonomní obec buď aktivně buď passivně, jde tu předc o záležitost čistě privátní, o níž dle interpretace §. 3. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. r. 1876 nerozhodují úřadové správní; aniž by tu též bylo konfliktu kompetenčního mezi nimi.

Doznávajíť žalovaní, že katastrální obec „osada města Litomyšle“ (ostatně s obcemi: Zaháj, Zahrad, Lány a Suchá v politickou obec spojená) má svoje jmění spravované zvláštním zastupitelstvem, na základě §. 108. ob. ř. voleným, jehož starostou jest žalující p. A. N.; uznávají tudíž samostatnou působnost místní obce Litomyšlské ve věcech jmění se týkajících, takže v ohledu tomto vzejde-li s širší (politickou, spojenou) obcí nějaký konflikt, konflikt ten netýká se kompetence mezi orgány autonomními, která nijak sporna není, nýbrž kollise soukromých práv, která jedině soudem rozřešena býti může.

Svědky jest ale držba žalující místní obce nade vši pochybnost zjištěna a držba i žalovaných i politické obce vyloučena, takže žalovaní, kteří dle doznání držbu onu porušili ano později i přerušili, dle §. 339. a 346. ob. z. obč. a §. 5. c. nař. od 27. října 1849 č. 12. ř. z. dle žalobní prosby odsouzeni býti museli, jelikož držba o sobě požívá ochrany právní a rušení neomlouvá intence, ve které skutek rušící předsevzat byl, ba ani ten chvalný a skutečně i pochválený úmysl, učinit důstojným okršlek budově reálních škol.

Na stížnost žalovaných c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 24. prosince 1878 č. 36086. zrušil konečný výměr i jednání

jemu za základ položené a žalující obec se žalobou odmítl a k politickým úřadům poukázal.

Důvod.

Opomenul-li prvý soudce o všech oněch okolnostech, z kterých by vycházelo, že od žalovaných předsevzatá a jim co rušení držby připočítaná jednání od nich u vykonávání místní policie předsevzata byla, od žalovaných vedené svědky vyslechnouti; tož plyne přece již z výpovědí vyslechnutých svědků, že již také dříve, jmenovitě ale od času, kdy kolna se řebříky a háky hasičskými z nařízení místního starosty A. N. z náměstí špitálského na pozemky č. parc. 485. a 486., pokud se týče na zbývající část poslednějšího, přenešeny byly, na tyto pozemky všeliké střepy, rozličné odpadky, popel a jiné smetí od lidí házeny a místo všeobecným smetištěm učiněno bylo, že jmenovitě cizí lidé toto místo tím znečišťovali, že tam svoje potřeby vykonávali a že se tam jak to zejména z udání svědků Chotěnovského a Melicha vychází, všelijaká holota a jiní podezřelí lidé potloukali, jakož i konečně, že místo to k okresní silnici příliš silný svah má a těžce přístupno jest, že se tudíž k uschování hasičského náčiní nehodí.

Již tyto okolnosti dostačí, aby změny předsevzaté od žalovaných na zmíněných pozemcích za výkony místní policie pokládány byly a tudíž také tvrzení žalovaných, — že tyto výkony od nich ne co od osob soukromých nýbrž od měšťanosty a policejního referenta ve vykonávání policie bezpečnosti, proti ohni, mravní a zdravotní ba i také z ohledů pro bezpečnost osob a vlastnictví pocházely, — odůvodnily a jest proto také okolnost, že ačkoliv žalovanými předsevzaté odstranění kolny s řebříky a háky z těchto pozemků a jich přenešení na jiné místo v držení žalující obce právě tak hluboko sahá, jako skopání, srovnání, osázení a oplocení dotýčného místa, žalující přece v žalobní prosbě, v níž ona jednání vypočtěna jsou, kterými žalující osada ve svém držení za rušenou se pokládá, toto odstranění kolny ze zmíněných pozemků co rušební jednání neuvádí, což jen tím vyložiti se dá, že v tomto odstranění kolny a náčiní hasičského v ní uschovaného, patrně sama také policejní akt spatřovala, jakž také dle protokolu od žalovaných v opise předloženého o schůzi obecního zastupitelstva ze dne 17. dubna 1878 nikterak pochybovati nelze, že žalující obec sama tato jednání žalovaných co od purkmistra a policejního referenta předsevzatá pokládala a v tom toliko rušení práva sebeurčovacího žalující místní obce spatřovala.

Jelikož však ku zkoumání a rozhodování platnosti a správnosti ustanovení místní policie, nechť tato z kteréhokoli důvodu se stala, jedině správním úřadům přísluší, a jelikož zvláště ku rozhodnutí, zdali vůbec a v jakém objemu žalovaným v jejich vlastnosti co purkmistra a policejního referenta spojené obce za účelem vykonávání místní policie právo příslušelo, ona jednání předsevzíti, opět toliko příslušné správní úřady povolány jsou a tyto také jedině o tom, zdali žalovaní co purkmistr a policejní referent meze svého oboru působení překročili, rozhodnouti oprávněni jsou, a jelikož také tudíž, pokládá-li se žalující místní obec z hora uvedenými policejními opatřeními purkmistra stíženou, jí toliko stížnost u vyšších správních úřadů volna jest, ona však nikterak oprávněna není, opatření taková cestou civilního řízení soudního v odpor bráti, tož jest žaloba na žalované u c. k. okresního soudu podána patrně u nepříslušného úřadu podána a musí tudíž také o ní zavedené jednání a konečný výměr o něm vydaný zrušen, žaloba odmítnuta a na příslušné politické úřady poukázána býti.

Revisijní stížnosti žalující obce c. k. nejvyšší soud místa nedal.

Důvody:

Není předmětem sporu tohoto rušená držba pozemků č. parc. 485. a 486. v Litomyšli nýbrž kompetence k nakládání s těmito pozemky.

Místní představený v Litomyšli i představený politické obce (§. 2. obec. řádu pro Čechy) osobují si právo, nakládat s oběma pozemky, které bez odporu obci Litomyšli náleží, a k tomu V. F. co představený politické obce domnívá se, že svoje opatření, v nichž místní představený a žalobce rušení držby spatřuje, z ohledů policejních může ospravedlnit. Avšak rozhodování otázky o konfliktu mezi místním představeným a představeným politické čili místní obce v příčině jejich práv soudům nikdy nepřísluší, takže c. k. vrchní soud zemský právem jednání o žalobě A. N. od c. k. okresního soudu zavedené i rozhodnutí jeho co neplatné zrušil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. února 1879 č. 1578.

Adj. P.

K §. 323. ř. s.

Výměrem c. k. okresního soudu v král. Vinohradech ze dne 26. prosince 1878 č. 14913. byl povolen manželům Karlu a Ka-

doručen, bylo právo přednosti pro tento poplatek již dne 20. října 1876 uhaslé. Dle §§. 13. a 14. min. nař. ze dne 13. května 1850 č. 181. ř. z. může sice promlčení práva přednostního, přerušeno býti, když právní prostředky se ohlásí, avšak polit. exekuce nařízením c. k. okr. hejtmanství ze dne 13. března 1874 nařízená nemohla promlčení přerušiti, poněvadž — nehledě ani k tomu, že výkon této exekuce nebyl prokázán a dle §. 1497. ob. z. obč. promlčení jen řádným postupováním v žalobě (v případě tomto pokračováním v exekuci) se přetrhuje — uvedený §. 14. výslovně nařizuje, že kdyby poplatek zaplacen nebyl, ve veřejných knihách vyznamenán býti má, kteréžto vyznamenání dle min. nař. ze dne 13. prosince 1852 č. 256. ř. z. buď vtělením aneb záznamem práva zástavního vykonati se má. V případě tomto byl sice poplatek, o nějž se tu jedná, vtělen, avšak bez vyznačení zákonité přednosti a teprvé dne 22. ledna 1877, když právo přednosti promlčením již bylo pominulo, pročež podle uvedeného §. 14. poplatek požívá onoho pořadí, které jemu přisluší dle času, kdy proň vtěleno bylo právo zástavní. Také přiložené průvody o povolení lhůt ku placení poplatku nejsou s to, odůvodniti změnění v odpor vzatého výměru, poněvadž §. 11. zák. ze dne 27. října 1862 č. 88. ř. z., k němuž c. k. finanční prokuratura se vztahuje, na zřeteli má jen lhůtu zákonitou, která v případě tomto již 20tým říjnem 1873 vypršela.

Dovolací stížnosti c. k. nejvyšší soud průchodu nedal

proto,

že tuto není podmínek dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. ku změnění souhlasných rozhodnutí dvou nižších stolic, a ani průvody teprvé v rekursním řízení předložené s to nejsou, aby zákonitost těchto rozhodnutí zlehčily.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. října 1878 č. 10788.

—a—

Ustanovení §. 72. jur. n. vylučuje při soupeřích na straně žalované soud osobní dle §. 41. jur. n. příslušný.

Vídeňský obchodní soud povolil výměrem ze dne 6. dubna 1877 č. 6857. Bedřichu M. a synu pro 2774 zl. exekuční zájem

movitostí obchodní firmě Antonín B. a syn v Hoře Kutné patřících a zájem tento vykonal c. k. krajský soud v Hoře Kutné dvěma protokoly ze dne 30. dubna a 14. května 1877.

Dle poslednějšího protokolu zabaveno mezi jiným nářadí v dílně zámečnické a kovářské, nářadí v obou písárnách, v pokoji pro účetního, laboratoriu, v síních pro tisk, nářadí zámečnické a truhlářské, — aniž by zabavené věci byly speciálně uvedeny.

K této exekuční zábavě vydobylo přístupu sedmero rozličných firem, a sice povolen všem sedmi přístup c. k. m. dlg. okresním soudem v Hoře Kutné, kterýž k žádosti jednoho z těchto věřitelů a sice A. E. povolil exekuční odhad zabavených svršků.

Soudní komisař, jemuž výkon exekučního odhadu nařízen, odepřel výkon odhadu co do věcí v zábavním protokole speciálně neuvedených a výše naznačených a teprvé na nové nařízení c. k. m. dlg. okresního soudu v Hoře Kutné, aby veškeré věci, jež v dílně kovářské, zámečnické atd. shledá, odhadl, vykonal odhad a předložil protokol o odhadu dne 15. ledna 1878 sepsaný, kterýž mimo svršky v protokole zábavním ze dne 30. dubna 1877 uvedené též i svršky v místnostech v protokole ze dne 14. května 1877 uvedených nalezené obsahoval.

Exekvovaná firma „Antonín B. a syn" přeměněna mezi tím ve firmu „Vladimír B." a na tuto firmu prohlášen rozhodnutím c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 16. listopadu 1877 konkurs a za správce konkursní podstaty zvolen dr. M.

Dr. M. podal u c. k. m. dlg. okresního soudu dne 6. srpna 1878 proti Bedřichu M. a synu jakož i proti ostatním sedmi exekventům a zástavním věřitelům žalobu excissní, kterouž o uvedená soudními spisy prokázaná fakta opíraje, žádal jménem konkursní podstaty „Vladimíra B.", aby veškeré teprve v odhadním protokole ze dne 15. ledna 1878 speciálně uvedené věci za vlastnictví konkursní podstaty „Vladimíra B.", jež žádným zástavním právem stíženo není, uznáno a z mobilární exekuce vyloučeno bylo. V dodatku žalobním de præs. 11. září 1878 popřel dr. M. výslovně, že by věci teprv v odhadním protokole ze dne 15. ledna 1878 specifikované v čas zábavy tedy 14. května 1877 v dílně kovářské, v pokojích atd. se byly nalezaly. Žalobní prosbu odůvodnil dr. M. tím, že při výkonu zábavy nešetřeno zákona, any zabavené věci jednotlivě uvedeny nebyly, že byly specifikovány teprv při odhadu dne 15. ledna 1878 — tedy dva měsíce po prohlášení konkursu.

Při ústním líčení k žalobě ustanoveném projednávaly strany

pouze o námitkách o kompetenci soudu, kteréž zástupce nejprv jmenovaného žalovaného „Bedřicha M. a syna“ proti žalobě vznesl. Námitky tyto jsou: 1) Nepříslušnost soudu vůbec; neboť pokud prý žaloba domahá se neplatnosti výměrů exekučních, kteréž moci práva nabyly, tu dlužno dle dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. z moci úřední žalobu zavrhnouti. 2) Nepříslušnost c. k. m. dlg. okresního soudu v Hoře Kutné zvlášť; při více žalovaných řídí se příslušnost, dle toho jakému soudu nejprv jmenovaný žalovaný jest podroben. Prvním žalovaným jest „Bedřich M. a syn.“ Poněvadž však tomuto žalovanému c. k. okresní soud Kutnohorský exekuci ani nepovolil, — povolilť ji obchodní soud Vídeňský, — ani nevykonal, — výkon předsevzat krajským soudem Kutnohorským, — není okresní soud Kutnohorský dle §. 3. dv. d. ze dne 29. května 1845 č. 889. sb. z. s. k rozepři této příslušným.

C. k. m. dlg. okresní soud v Hoře Kutné zavrhl rozsudkem ze dne 6. listopadu 1878 č. 12437. námitku první, dal však námitce druhé místo z těchto

důvodův:

Co do námitky nepříslušnosti soudu vůbec, nelze použiti v tomto případě ustanovení §. 1. dv. d. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. z. s. proto, poněvadž žaloba nežádá uznání, že výměry exekuční jsou neplatny, nýbrž směřuje pouze k tomu, aby exekuce co do svršků v protokole zábavním neuvedených a teprve v odhadním protokole vyjmenovaných z toho důvodu byla zrušena, že věci ty nebyly vůbec zabaveny a že tedy jsou neobmezeným zejmena žádným právem zástavním vlastnictvím konkursní podstaty, čímž právě žaloba tato žalobou excissní býti se jeví.

Co do námitky druhé, nepříslušnosti c. k. m. dlg. v Hoře Kutné připojil se soud k náhledu žalovaných a dal námitce úplně místo. Žaloby vylučovací dlužno dle citovaných zák. ustanovení podati u onoho soudu, který, buďsi exekuci vykonal aneb povolil. Při soupeřích na straně žalované řídí se forum dle §. 41. jur. normy dle žalovaného, kterýž nejprv jest jmenován. Tímto žalovaným jest „Bedřich M. a syn“, kterýž žádného stupně exekučního u okresního soudu Kutnohorského nevydobyl a kterémuž Vídeňským obchodním soudem povolenou exekuci krajský soud Kutnohorský vykonal, — následkem čehož žaloba, o kterouž tuto jde, u jednoho z obou těchto soudů nikoliv však u okresního soudu Kutnohorského podána býti měla.

Následkem odvolání žalujícího změnil c. k. vrchní soud v Praze rozhodnutím ze dne 24. prosince 1878 č. 36283. tento rozsudek, zavrhnuv námitku nepříslušnosti c. k. m. dlg. okresního soudu v Hoře Kutné,

poněvadž

žaloba směřuje proti exekučnímu odhadu a dražbě c. k. m. dlg. okresním soudem v Hoře Kutné povolené, následkem čehož jest tento soud dle §. 72. J. N. dle volby žalujícího co soud causální, jednotlivé osobní soudy žalovaného tedy i soud dle §. 41. J. N. vylučující, ku rozepři této příslušným. Okolnost, že první žalovaný k exekučnímu odhadu nepřistoupil, může míti vliv na meritorní rozhodnutí této rozepře, nemůže však spůsobiti změnu příslušnosti soudní, jež jest ustanovením §. 72. J. N. odůvodněna.

Na řádnou dovolací stížnost žalovaných potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice, v

důvodech

uvedl: Žalobní prosba zní na uznání, aby věci v odhadním protokole ze dne 15. ledna 1878 uvedené, uznány byly za vlastnictví konkursní podstaty Vladimíra B. co žádnými právy zástavními nestížené a aby věci ty z mobilární exekuce Bedřichu M. a synu pak soudruhům povolené byly vyloučeny. Protokol odhadní ze dne 15. ledna 1878 byl na rozkaz c. k. m. dlg. okresního soudu v Hoře Kutné sepsán, následkem čehož jest tento soud dle §. 72. Jur. N. ku řízení a rozhodnutí této rozepře příslušným.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 17. března 1879 č. 2262.

Vyšín.

K §. 1398. a 1399. ob. zák. obč.
Co náleží dokázati postupníku, který nedosáhnuv na dlužníku zaplacení, žádá na postupiteli, aby pohledávku zaplatil.

Hynek G. žaloval u c. k. m. del. okresního soudu v Táboře Filipa W. na zaplacení kapitálu 300 zl. s 10% úroky ode dne 9. května 1877, který na usedlosti č. p. 6. v Bitově byl pojištěný a jejž žalovaný žalobci postupní listinou ze dne 9. května 1877

byl postoupil, za dobytnost kapitálu toho se zaručiv — proto že pohledávka tato z trhové ceny mezi tím exekučně prodané usedlosti č. p. 6. v Bitově nedošla zaplacení.

Žalovaný namítal zejmena, že nikoliv Hynku G., nýbrž Josefu G. pohledávku postoupil, že se za dobytnost nezaručil, že od postupníka jen valutu 265 zl. obdržel a že vinou Hynka G. se stalo, pakli pohledávka nedošla zaplacení. Neb kdyby byl postupník v čas exekuci vedl, bylo by se docílilo mnohem více. Nebylo by se mohlo státi, že výtěžkem sekvestrace pozdější pohledávky byly zaplaceny i nebyl by mohl exekut posekáním lesů usedlost onu nepoměrně spustošiti. Také nabízel se exekut znalci dokázati, že v čas postupu usedlost ona měla takovou cenu, že daleko stačila i ků zaplacení postoupené pohledávky a že posekáním lesů cena usedlosti o tolik klesla, že by tato difference ceny před a po vysekání lesa taktéž byla stačila k uhražení postoupené pohledávky, která téměř první z trhové ceny nedošla zaplacení.

Rozsudkem ze dne 26. září 1878. č. 12010. dal c. k. m. del. okresní soud v Táboře žalobě úplně místo z těchto

důvodů:

Dle postupní listiny lit. A. prohlásil Filip W., že za dobytnost řečené pohledávky 300 zl. ručí. Žalovaný doznal, že tuto listinu podepsal, že s tím byl srozuměn, aby žalobce co postupník byl uveden. On prohlásil sice listinu lit. A. za vadnou, nevytkl však žádných zvláštních vad, tak že listinu lit. A. sluší pokládati za takovou, jež tvoří úplný důkaz.

Žalovaný nemůže se tedy na to odvolávati, že se za nic nezaručil a že postoupil pohledávku svoji nikoliv Hynku, nýbrž Josefu G. Dle §. 887. ob. zák. obč. jest také lhostejno, zda žalovaný o takovém zaručení se nic neví a zda zaručení to vepsalo se do postupní listiny proti dřívější úmluvě. Netvrdíť sám žalovaný, že v tomto ohledu jej žalobce v omyl uvedl. Závazek ten, že ručí žalovaný za dobytnost, ovšem vztahovati sluší i na úroky v postupní listině uvedené a na celý obnos 300 zl., toto zejmena i z toho důvodu, že žalovaný příjem celé valuty 300 zl. kvituje; však není závazek ten pouhým rukojemstvím. Při rukojemství musí platit rukojmě za hlavního dlužníka, když tento v čas a vzdor upomínání neplatí. K tomu se žalovaný slovy oněmi nepodvolil, on zavázal se pouze, že pohledávku postoupenou a sice celou pohledávku žalobci zaplatí, pakli tento od dlužníka nebude moci jí

dobyti, pakli tedy i po provedené exekuci ze jmění jeho zaplacení nedojde.

Úmluvou touto bylo změněno ustanovení §. 1398. ob. zák. obč., které platí jen subsidiárně pro ty případy, kde nic jiného nebylo ujednáno. Ovšem dlužno závazek žalovaného posuzovati dle ustanovení §. 1398. a 1399. ob. zák. obč. potud, pokud nejsou ustanovení ta v odporu s úmluvou lit. A. Žalovaný tedy, když se zaručil za dobytnost pohledávky, nemůže namítati, že méně než 300 zl. obdržel, ale může namítati, že pohledávka jeho byla v čas postupu dobytná, a že až po postupu buď nehodou, buď vinou žalujícího stala se nedobytnou.

Ovšem jest nedopatřením podobným, pakli postupník pohledávky v čas nevypověděl a nežaloval, však zde žalující vším právem se na to odvolává, že nebylo třeba žalovati a vésti exekuci pro postoupenou pohledávku, poněvadž vedli exekuci na usedlost č. p. 6. v Bitově (o jiném jmění exekuta nebylo ve sporu řečí), již věřitelé jiní, tak že s jistotou bylo očekávati, že usedlost ta co nejdříve bude exekučně prodána. Byla také skutečně usedlost během desíti měsíců po postupu exekucí prodána.

Zejmena z výměru súčtovacího lit. C. vysvítá, že v letech 1875, 1876 a 1877 věřitelé knihovní, jichž pohledávky na usedlosti č. p. 6. v Bitově před postoupenou pohledávkou jsou zjištěny, vedli exekuci, tak že žalující byl oprávněn očekávati, že buď usedlost bude exekučně prodána, nebo že pohledávky před jeho pohledávkou zjištěné budou zaplaceny.

Jestli že exekventi dražby odročovali a snad za odročování to sobě dali zaplatiti, tož nemohl žalující toho předvídati. To vše platí také o exekuční sekvestraci. Nebylo tedy nedopatřením postupníka, pakli exekuce nevedl. Ani to nestalo se vinou žalujícího, jestli exekut po postupu usedlost spustošil a lesy v ceně 1000 zl. vymýtil.

K odvolání se žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 18. listopadu 1878 č. 31251. rozsudek tento a zamítl žalobu pro tentokráte z

důvodů:

Z postupní listiny lit. A. vychází na jevo, že žalovaný — jak první soudce již vyložil — se vůči žalobci výslovně za dobytnost postoupené pohledávky zaručil. Jeví se tedy závazek žalovaného co cedenta nejen zákonným ve smyslu §. 1397. ob. z. obč., nýbrž

i dobrovolně převzatým. Jest tedy závazek žalovaného závislým na důkazu o tom, zda pohledávka jest dobytnou či ne.

Důkaz ten náleží dle §. 3. a 104. ob. ř. s. žalobci.

Nelze však již proto souditi, že pohledávka je nedobytnou, pakli z trhové ceny hypotheky zaplacení nedošla, poněvadž exekut tím osobního závazku sproštěn není a žalobce přece o placení u něho ani se dosud neucházel. Žalující musí tedy předkem pohledávku svou na osobním dlužníku vymáhati.

K dovolání žalobcově změnil c. k. nejvyšší soud nálezy obou nižších instancí a odsoudil žalovaného ku placení 265 zl. s 10% úroky ode dne 9. května 1877 a dále 6% úroky ode dne 21. května 1878 (dnu to súčtovací komisse ohledně trhové ceny usedlosti č. pop. 6. v Bitově), pak k náhradě útrat první a třetí stolice; zamítl však žalobu s další částkou 35 zl. z těchto

důvodů:

Postupní listinou jest dokázáno, že žalovaný co cedent výslovně za dobytnost pohledávky se zaručil. Důvody první stolice správně uvádějí, že žalobci netřeba ničeho jiného dokázati, než okolnost tu, že pohledávka postoupená nedošla z trhové ceny za usedlost č. p. 6. v Bitově stržené zaplacení.

Průvodní povinnost žalobcovu rozšiřovati dále i k té okolnosti, že marně zaplacení na osobním dlužníkovi se domáhal, není v zákoně odůvodněno. Žalobce dokázal, že hypotheka nestačila, a postupní listina, jakož i závazek ručení za dobytnost v listině té vyslovený, vztahuje se hlavně na bezpečnost hypotheky. Žalovaný — který ani netvrdil, že by osobní dlužník mimo tuto hypotheku měl ještě jiné jmění — nemůže toho na žalobci žádati, aby provedl ještě nákladný asi process a marnou exekuci.

Nárok žalobcův jest tedy v hlavní věci odůvodněn, však toliko ohledně 265 zl. s úroky, které za postoupenou pohledávku co postupní valutu byl obdržel; neboť poslední odstavec §. 1397. ob. z. obč. obsahuje bezvýminečné ustanovení o tom, že postupník nikdy za více než za postupní valutu neručí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. března 1879 č. 423.

V. C.

K výkladu §. 23. zák. tisk.

Knihkupectví A. v Praze vydobylo pro B. povolení od úřadu bezpečnosti, aby směl choditi se spisy tištěnými po domech a sbírati předplatitele na ony tiskopisy pro knihkupectví ono; zároveň ale opatřilo jistého C. plnou mocí, dle níž tento C. oprávněn byl a nařízení měl, aby tiskopisy, na něž B. předplatitele neb kupce získal, těmto posledňějším vydával a předplatné vybíral.

Oba tito chodili po vesnicích, B. sbíral předplatitele a C. rozdával knihy, vybíraje za to předplatné.

C. k. návladnictví vzneslo na oba žalobu a sice na C. pro přestupek §. 23. zák. tisk., a na B. pro přestupek spoluviny dle §. 5. tr. z. a §. 23. zák. tisk.

První stolice uznala obžalované vinnými přestupky těmito, poněvadž C. nemaje povolení od úřadu bezpečnosti, chodil se spisy tištěnými po domích a je prodával, a B. jemu ve skutku tomto napomáhal ohlašovav jemu osoby, ku kterým jíti a tiskopisy prodati má.

C. k. krajský soud v Plzni změnil rozsudek tento a sprostil obžalované od obžaloby z následujících

důvodů:

Úmysl zákonodárcův při stanovení §. 23. zák. tisk. čelil k tomu, aby rozšiřování tiskopisů stálo pod dohledem správy veřejné a aby rozšiřování tiskopisů takových, jež se zákonům mravnosti příčí, zamezeno býti mohlo.

Z tohoto stanoviska sluší přítomný trestní případ uvážiti, a nestačí již přihlížeti pouze k zevnější formě tohoto ustanovení.

Obžalovanému B. bylo c. k. místodržitelstvím v Praze povolovacím listem ze dne 1. prosince 1877 č. 68507. sbírání prænumerantů a subskribentů pro knihkupectví A. na také tiskopisy, které jemu zabaveny byly, povoleno.

Zároveň jest ověřenou plnou mocí ve spisech se nalezající zjištěno, že obžalovanému C. ono knihkupectví svěřilo rozdávání oněch tiskopisů, na které B. subskribenty byl sebral. Když tedy C. rozkaz jemu od knihkupectví daný plnil, totiž tiskopisy, na které B. subskribenty sebral, těmto doručil, nemůže býti o přestupku §. 23. zák. tisk. řeči, ješto C. samovolně tiskopisy nerozdával, nýbrž jen to činil, což též knihkupectví rozesíláním poštou provésti mohlo, a čímž politický úřad ve svém právu dohlédacím skrácen nebyl.

Rozsudek c. k. krajského soudu v Plzni ze dne 2. března 1878 č. 1718. Adj. T. N.

Literární zprávy.

Oberstgerichtliche Entscheidungen in Eisenbahnsachen vom Jahre 1844—1878. Nach den Akten des k. k. obersten Gerichtshofes herausgegeben von Dr. M. Epstein. Wien, Hölder 1879.

Že sbírky nálezů nejvyšších instancí u velké míře napomáhají vytříbení pojmů právnických, toho podivným způsobem teprv novější doby u nás více si všímáno. Přehlédlo se, že každý jednotlivý případ, který se stal předmětem nálezu soudního, jest pouze článkem řetězu, jehož průběh nám značí živý proud, kterým se pohybuje právní život národa. Tím pak, že nálezové vynešení kruhům právnickým i obecenstvu vůbec stanou se přístupnými, že poskytnuta možnost, těžiti z chodu myšlenek, nálezům v základ položeným, nabývá každý jednotlivý případ důležitosti, naproti kteréž upravení konkretního sporu, jenž k nálezu dal podnět, úplně ustupuje v pozadí.

Poznání této pravdy děkujeme několik již sbírek nálezů z rozličných oborů práva, zejmena obchodního, směnečného, trestního a občanského vůbec, ku kterým nejnověji též přidružily se Budwinského sbírka nálezů správního dvoru soudního a Hye-ova sbírka nálezů říšského soudu. Zvýšené pak interesse, kteréž přinášíme vstříc všem otázkám, souvisícím s prostředky komunikačními, za naší doby tak značně zdokonalenými, snadno zavdalo podnět k zvláštní sbírce nálezů nejvyššího soudu, vynešených v oboru práva železničního.

Sbírku takovou uspořádal Brněnský advokát dr. M. Epstein, a dle obsahu prvních dvou sešitů, které posud vyšly, možno tvrditi, že sbírka ta zcela vyhoví potřebám praxe. Pořádek nálezů jest dle vzoru sbírky Unger-Glaserovy chronologický, což sluší schvalovati, poněvadž jednak seřadění nálezů v pořádku systematickém, prakticky pro různost otázek, kterých se některé nálezy týkají, ani provésti se nedá, jednak také sbírky takové k tomu jsou určeny, by v nich později bylo pokračováno, což právě pouze při pořádku chronologickém lze učiniti. Ostatně slibuje vydavatel na konec rejstřík systematický, kdež sestaveny budou nápisy nálezů dle látek, o nichžto v tom kterém rozhodnutí jednáno.

Důvody rozhodovací jsou podány úplně, pokud mají interessu povšechného. K lepšímu porozumění podán ostatně i stručný přehled děje, jenž sporu byl základem, což vydateli činiti jen tím bylo umožněno, že presidium nejvyššího soudu dovolilo jemu pracovati na základě samých spisů v registratuře nejv. soudu uložených.

Celá sbírka vypočtena na 6 sešitů, každý po 4 arších tiskových. Tisk a papír jsou velmi pěkné.

—k.

Repertorium über Gesetze und Verordnungen seit 1778 bis Ende 1877. Mit besonderer Rücksichtnahme auf die Agenden der politischen Verwaltung aus seinem langjährig geführten Vormerk zusammengestellt von Josef Kochanovski, k. k. Bezirks-Hauptmann. Wien 1878. Im Selbstverlage

Přítomný spis děkuje rovněž jak známá sbírka Astlova původ svůj píli úředníka politického, jenž, aby stálou měl evidenci nad směsí zákonů, jimiž upraveno právo správní, původně pro vlastní potřebu svou sestavil sobě repertorium zákonů dle slov ukazovacích, dle abecedy seřaděných. Okolnost ta, že počet zákonů, ku kterému v oboru správy politické jest přihlížeti, stále se množí, aniž by zároveň starší předpisy zároveň byly zrušeny, činí sestavení úplné sbírky politických zákonů podnikem tak nákladným, že nyní as sotva kdo u vydání takové sbírky může se uvázati. Protož volil spisovatel vydati pouze repertorium, kdež v naznačeném již sledu udán hlavní obraz zákonů, spadajících v obor správy politické, jakož i místo, kde vyhledati lze zákon neb nařízení, o které jde. Každé písmence připojen jest počet prázdných listů, by ten, kdož repertoria užívá, si je sám mohl doplniti zákony a nařízeními pozdějšími. V té formě může spis dobře vyhověti potřebám praxe, a toť také výhradným jeho účelem.

—k.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

2. týdenní schůze dne 23. ledna 1879.

Předseda: starostův náměstek p. prof. dr. Randa.

Zapisovatel: jednatel dr. J. Růžička.

Členů přítomno: 13.

Jednatel sděluje, že v r. 1878 p. c. k. adjunkt Karel Preiss, jenž dlužuje příspěvky spolkové za 4 léta, legitimační lístek dobírkou jemu zaslaný vrátil, že podobným spůsobem pan c. k. adjunkt Adolf Drbálek úmysl svůj, z Jednoty vystoupiti, na jevo dal, že konečně panu dru. Ed. Přízovi legitimační lístek pro neznámost jeho bydliště nemohl

býti dodán. Jednatel navrhuje, aby tito členové považováni byli za vystouplé. Schváleno.

Za člena přistoupil a byl přijat pan JUC. Jan Sedlák, kandidát advokacie v Klatovech.

Po té zavedl p. dr. Nejedlý rozpravu o ochranných známkách a žalobách k nim se vztahujících.

Poukázav krátkými slovy k podstatě práva na ochranu známek a historickému jeho vývinu, podal p. přednášející přehled o jednotlivých spůsobech, jak se práva toho v těch kterých státech nabývá.

Dlužno zejmena rozeznávati nabývání 1) pouhým užíváním, 2) formálním ohlášením u příslušného k tomu úřadu neb orgánu, a 3) koncessí. Téměř všecky moderní státy přijaly princip druhý.

Právo naznačené záleží hlavně v tom, že ten, kdo si užívání marky jisté spůsobem předepsaným na zboží své zajistil, má 1) výlučné právo, jí na výrobcích svých užívati (někde, na př. v Italii přísluší i překupníku), 2) že může každé porušení práva toho osobou jinou stíhati a pachatele potrestati dáti, 3) žádati náhradu škody spůsobené zneužíváním marky. Zneužívání marky rovná se přestupek zneužívání jmena při výrobcích cizích. Práva nabývá se buď jednou pro vždy, nebo na jistou dobu. Celkem směřuje všude právo známek ochranných ku ochraně domácího průmyslu; mají protož naň nárok jediné domácí vyrábitelé, cizincům lze ho nabyti jen buď na základě dokázané reciprocity aneb na základě výslovných smluv státních.

Nejstarší soustavný zákon v příčině známek ochranných mají Francouzové (ze dne 22. Germin. r. XI.). Pokuty a tresty ustanoveny jako na padělání listin soukromých. Dekretem o radách živnostních ze dne 11. června 1809 ustanoven soud smírčí, rozhodující ve sporech o užívání známky ochranné. Další ustanovení zapovídají překupníku, by měnil udání místa a jmeno vyrábitele na zboží. Konečně vydán zákon roku 1857. Hlavní ustanovení: povinnost k založení známky, avšak nejen k dosažení ochrany (jako dříve bylo), nýbrž i k dosažení výlučného práva užívacího. Známka zakládá se u soudů obchodních. Platnost založení 15 roků, pak lze je obnovit. U cizích vyžaduje se reciprocita, nemá-li cizinec továrnu uvnitř země. Tresty od 50—3000 franků. Odsouzený ztrácí práva voliti k soudům obch., avšak nejvýše na 10 let. Konfiskace zboží stává se neplatnou, nepodá-li se do 14 dnů žaloba. Anglie má řádný zákon teprvé od 7. srpna 1862; prvé existovaly jen koncesse účinkem práva známek ochranných některým cechům. Nový zákon je ze dne 13. srpna 1875; připouští registrování i pouhých čísel, písmen, avšak rázu určitého. „Regi-

strator" zkouší novost a může vložení známky odepříti. Právo trvá 5 roků, lze ho však obnovit. Ohlášení ku založení musí se stát na formuláři, jejž firma „J. M. Johnson Limited 3 Castle Street Hollborn, London" zdarma dává. Zakladatel musí známku uveřejnit. V Belgii platí starší zákon francouzský; zanešení známky děje se u soudu (sekretariátu soudu obch.) a živnostní rady (conseil de prud' hommes). Lze též na základě dodatního zanešení dřívější přestupek stíhati. V sjedn. státech severoamerických registrují se známky ochranné při úřadě patentním, čímž dociluje se přehlednosti, jednotnosti. Zvláštností tu jest, že ten, kdo práva marky ochranné nabýti chce, přísahou svojí stvrditi musí novost, oprávněnost a věrnost své známky vzhledem k založené. Trvání práva 30 roků. V Italii vyžaduje se při obrazci známky jméno (firma) a místo oprávněného. Obchodník nesmí bez povolení vyrabitele jeho známku odstranit, může ale svou vedle připojit. Ohlášení děje se u některé prefektury. Pokuty stanoveny až do výše 4000 lirů. V Německu (zákon z nejmladších, totiž z 30. listopadu 1874) registrují se známky u soudů obchodních. Všecky záležitosti sporné na právu tom se zakládající prohlašuje zákon za záležitosti (věci) obchodní. Toliko ten, jehož firma protokolována, může práva toho nabýti. Škodu vyšetří soud obchodní dle volného vlastního uvážení. Pokuta obnáší až 3000 marků, což rovno vězení 6 měsíců; odsouzení takové však vylučuje zase právo resp. povinnost k náhradě. Cizinec, prokázav reciprocitu, může marku svou založiti u obch. soudu v Lipsku a prohlásiti, že se soudu tomu podvoluje. Zákon vůbec vyznamenává se přesností.

Zákon rakouský jest od 7. prosince 1858, tudíž jeden z nejprvnějších, čehož znak na sobě též nese. Vyžaduje pouhé ohlášení a založení marky u obch. komory, v jejímž obvodu se zboží dotýčné vyrábí. Cizinci registrují obyčejně ve Vídni, proti průkazu reciprocity aneb státní úmluvy; v praxi vyžaduje se však průkazu, že reciprocita netoliko zákonem jest uznána, nýbrž i že skutkem se provádí. Co doklad toho uvedl přednášející praktický případ, kdež jednalo se o registrování známky švédské firmy. Tu nebylo možno registrování provésti, poněvadž při vyšetření věci vyšlo na jevo, že dosud nikdy nenahodil se ve Švédsku případ, aby byl rakouský občan tam za ochranu své známky žádal, že tudíž důkaz úřadem vyžádaný nelze podati.

Probrav hlavní ustanovení zákona rakouského, jakož i otázky sporné, znázornil přednášející výklady své vyložením většího počtu corporum delictorum ze sporů v příčině ochranných známek, jež po ruce měl, i poukázal k tomu, kterak málo od producentů našich

zákona o ochraně známek si jest všímáno, ač nemálo výhod poskytuje. Příčinou toho jest neznalost zákona.

Toto uznávajíce, přisvědčili shromáždění předsedajícímu p. prof. dru. Randovi, jenž poukázal ku potřebě šířiti vědomost o zákonu tak důležitém. To vhodně mohlo by se státi upozorňováním kruhů zúčastněných na tuto věc v listech denních, přednáškami ve spolcích odborných a podobně.

Po té byla schůze ukončena.

Dr. J. Růžička.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

13) Dle §. 12. zákona ze dne 24. února 1873 č. 16. ř. z. nespadají příspěvky obecní k účelům školním pod ustanovení §§. 85. a 87. řiz. obecního pro Čechy, a netřeba tudíž vyššího schválení, byť i přirážka k daním k tomu konci vypsaná převyšovala 30% daní přímých. Nelze v příčině té činiti rozdílu, jde-li o uhražení ročních řádných potřeb školy neb o mimořádné výlohy, zejmena o náklad na stavbu školy. Neb cit. §. 12. v příčině té nerozeznává, a §. 2. zákona ze dne 24. února 1873 ukládá výslovně obci, by též péči měla o uhražení nákladu na vystavění budov školních.

Nález ze dne 2. října 1878 č. 1536, sb. č. 324.

14) Výrazem „štít proti ohni" (Feuermauer), kterého užito v §. 54. stavebního řádu pro Čechy, sluší dle přirozené povahy věci rozuměti zeď, která dělí dvě stavení, která tudíž z obou stran má prostory zastavené. Když tedy bylo prohlášeno, že z veřejných ohledů nic tomu nevadí, aby umístěno bylo okno ve zdi, kteráž na straně souseda hraničí s prostorou posud nezastavenou, tož nelze v dotyčném rozhodnutí úřadu správního spatřovati ničehož, což by příčilo se zákonu.

Nález ze dne 12. října 1878 č. 1592., sb. č. 329.

15) A. žádal za knihovní poznamenání žaloby hypothekární a opatřil podání pouze kolkem 36 kr. Finanční úřady vyměřili jemu zvýšený poplatek, vycházejíce z názoru, že měla žádost býti opatřena kolkem 1 zl. 50 kr. Stížnost k správnímu dvoru soudnímu podaná opírala se o analogii §. 17. lit. *b*) zákona ze dne 29. února 1864, který stanoví pro žádosti za vklad exekučního práva zástavního in feria práva zástavního, jehož již jest, kolek 36 kr., a pokud se týče 12 kr.

Správní dvůr soudní nedal však stížnosti místa, poněvadž dovolávané ustanovení §. 17. lit. *b*) zák. ze dne 29. února 1876 jest výminečné a tudíž obdobně ho nelze užíti.

Nález ze dne 23. října 1878 č. 1643., sb. č. 340.

16) Směnka byla vydaná dne 30. června 1876 a splatná posledního prosince 1876. Finanční úřady měli za to, že to směnka, jejížto splatnost nastává více než 6 měsíců po dni vydání, a vyměřili poplatek dle škály druhé. Správní dvůr soudní přistoupil taktéž k tomuto názoru vzhledem k znění §. 3. zákona ze dne 8. března 1876.

Nález ze dne 31. října 1878 č. 1701., sb. č. 350.

17) V příčině otázky, je-li kdo povinen nahraditi škodu zvěří neb při vykonávání honitby způsobenou, rozhodnou jest okolností, byl-li ten, kdož platiti má, k vykonávání honitby oprávněn v čas, kdy škoda povstala, čili nic. Pozdější nájemce nemůže býti práv ze škod, které povstaly v čas, kdy předchůdce honitbu vykonával, když okolnost ta řádně znalci jest dokázána.

Nález ze dne 13. listopadu 1878 č. 1782., sb. č. 359.

18) A. jest nemanželské dítě, které byla zrodila B. dne 27. dubna 1839. Toho času příslušela B. do obce X. Později a sice v r. 1878 provdala se B. za C., který byl příslušníkem obce Y. Ministerstvo vnitra nalezlo na základě toho stavu věci, že A. přísluší do obce Y., poněvadž dle §. 14. proz. obec. zříz. ze dne 17. března 1849 a dle §. 6. a 25. konskr. patentu z r. 1804 nemanželské děti při provdání se matky stanou se příslušnými tam, kde matka jich následkem provdání se příslušnosti nabyla. Stížnost k správnímu soudu podaná opírala se o opačné ustanovení §. 6. zák. o přísl. ze dne 3. prosince 1863, i dovozovala: Dle §. 49. zák ze dne 3. prosince 1863 zůstala ovšem nedotknuta práva domovská, která v čas, kdy zákon ten platnosti nabyl, již byla nabyta. Zde však nejde o právo domovské, které by A. nějakým vlastním výkonem vůle byla nabyla, nýbrž pouze o odvozované právo domovské, kteréž má se zakládati na příslušnosti matky, a v příčině toho sluší užiti ustanovení zákona novějšího. — Správní dvůr soudní stížnost odmrštil, poněvadž toto rozeznávání stížnosti nemá opory ni v doslovném znění, ni ve smyslu zákona.

Nález ze dne 13. listopadu 1878 č. 1537., sb. č. 360.

19) Stavby upravovací, které v řece veřejné předsebéře stát sám, rovnají se ve smyslu §. 42. čes. vod. zákona stavbám s povolením příslušných politických úřadů předsevzatým. Ten, kdož má za to, že stavbou takovou jest poškozen, má dle §. 89. vod. zák. právo, žádati jednak za podmínek §. 22. za změnu díla vodního, jednak náhradu

škody jemu způsobené. Obmezuje-li se majitel díla vodního na poslednější, není tu však žádné příčiny k ingerenci úřadů správních, anto náhrady na odškodnění provésti sluší pořadem práva.

Nález ze dne 21. listopadu 1878 č. 1829., sb. č. 367.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

17) Směnka, vydaná 1. května 1877 a splatná „koncem října" (bez udání roku), je platna a splatna koncem října 1877, poněvadž dle přirozeného rozumu lze tímto označením rozuměti jen rok, v němž směnka vystavěna byla, a strany by zajisté nebyly opomenuly a zejmena žalovaný na to byl hleděl, aby se pro případ, že by se mínil rok pozdější, tento skutečně připojil.

Nález ze dne 10. prosince 1878 č. 12347. (J. Bl. 1879 č. 4.)

18) Majitelům parciálních dlužních úpisů dráhy Františka Josefa ustanovil se opatrovník k tomu cíli, aby domohl se spornou cestou proti této dráze ustanovení platebního místa v Paříži a vyplácení půlletních kuponů tamtéž 12 franky 50 cent. franc. měny. Útraty sporu — v němž opatrovník prohrál, odsouzen byv k náhradě odvolacích a dovolacích útrat — vyměřila mu první stolice pouhým výměrem na 2500 zl. a ostatní s opatrovnictvím spojené náklady na 500 zl. a uložila tímto výměrem dráze Františka Josefa, aby těch 3000 zl. v 14 dnech zaplatila. Druhá instance zrušila tento výměr a sice nejen pokud se jím dráze zaplacení 3000 zl. ukládalo, nýbrž i pokud se opatrovníku upravily soudní útraty a to vzhledem k tomu, že byl opatrovník ve sporu podlehl a tudíž právoplatně již rozhodnuto bylo, že dráha Františka Josefa útrat sporu nésti nemá, a poněvadž by dráha, zaplatíc těchto 3000 zl., dle §. 6. zák. ze dne 24. dubna 1874 právo měla, žádati jich náhradu opět na opatrovníku. C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí prvního soudce, pokud se jím útraty upravily, co se týče ale žádaného na dráze Františka Josefa zaplacení, odkázal opatrovníka na cestu práva, odvolávaje se v podstatě k dv. dekr. ze dne 4. října 1833 č. 2633., jejž §. 6. cit. zákona ze dne 24. dubna 1874 nebyl změnil, a poněvadž rozhodnutí to je samozřejmé, činí-li se zde, jak toho potřeba, patřičný rozdíl 1) mezi nárokem opatrovníka za práce a výlohy s opatrovnictvím spojené, 2) nárokem sporných stran na uhražení útrat

sporu, 3) nárokem, který se domnívá míti ten, kdo náklady opatrovnictví nésti musí, proti těm, jichž vinou vzešly.

Nález ze dne 27. prosince 1878 č. 11620. (J. Bl. 1879 č. 5.)

19) Žena opustivší svého muže, poněvadž ji stále trýznil a delší čas nic na výživu nedal, žalovala jej, nežádajíc za rozvedení, aby jí dával výživné. Soud okresní vyhověl žalobě, uznav na vratitelnou přísahu o trýznění a nevyživování ženy mužem, poněvadž dle §. 108. ob. zák. obč. nejen oprávněno, nýbrž mužem zaviněno bylo vzdálení se ženino z jeho bytu a tudíž §. 93. ob. zák. obč. zde neplatí. C. k. nejvyšší soud z týchž důvodů rozhodnutí toto potvrdil, zrušiv opačné rozhodnutí druhé stolice, která odvolávajíc se k těsnému spojení ustanovení §§. 91. a 92. ob. zák. obč. žalobu zamítla.

Nález ze dne 12. prosince 1878 č. 11062. (J. Bl. 1879 č. 6.)

20) V obchodním rejstříku zapsaná firma platí za dostatečně zámožnou u soudu (§. 406. ob. s. ř.), poněvadž protokolování předpokládá obchod, z něhož se musí platiti daně z výdělku a z příjmů, jak jich protokolování vyžaduje, a nemusí tudíž taková firma skládati žalobní jistotu.

Nález ze dne 12. listop. 1878 č. 12328. (J. Bl. 1879 č. 6.)

21) Proti výměru, kterýmž povolena exek. dražba mobilární a ustanovena k tomu cíli stání, exekut rekuroval, ježto prý věci zabavené a odhadnuté tvoří fundus instructus pily jemu patřící. Vrchní soud byl toho náhledu, že se měla okolnost tato dříve prokázati, a odmrštil rekurs, c. k. nejvyšší soud mu ale vyhověl, poněvadž z povahy věcí, jak popsány jsou v protokole zájemném, souditi se dá, že by to mohl býti fundus instructus a soud z moci úřední o to dbáti má, aby se takové věci od věci hlavní neoddělovaly; oddělení takové ale exekuční dražbou by se spůsobilo.

Nález ze dne 1. října 1878 č. 11096. (G. H. 1879 č. 2.)

Denník.

Jubileum služební. Dne 23. dubna 1879 slavil pan rada c. k. zemského co trestního soudu Mach své čtyrycetileté jubileum služební. Za tou příležitostí uspořádali jemu úředníci c. k. zemského co trestního soudu, jakož i c. k. návladnictví vhodnou slavnost domácí. O 9. hodině ranní přišli pro jubiláru do jeho bytu pan rada c. k. vrchního soudu Saak a pan rada c. k. zemského soudu Walenta i do-

vedli oslavence do jeho úřadovny vkusně ozdobené. Tu oslovil předseda c. k. zemského co trestního soudu p. Jankovský oslavence, vzpomněl četných zásluh, kterých si Mach získal co úředník po čtyrycet roků, i zmínil se též o spisu „Die Gerichtseintheilung Böhmens", který svého času jubilár byl vydal, a který se osvědčil výtečně. Po té bylo jubiláru odevzdáno album s podobiznami všech úředníků zemského co trestního soudu i c. k. návladnictví. Též přednosta c. k. státního návladnictví c. k. rada vrchního soudu Rapp připojil se přáním úředníků soudních. Jubilár děkoval vřelými slovy i vyžádal si další přátelství svých kollegů, čímž končila se slavnost dojemná.

Pražský právnický spolek pro zaopatřování vdov a sirotků odbýval v pátek dne 18. dubna 1879 o 6. hodině odpolední v místnostech advokátní komory v Michalské ulici č. 10. výroční valnou schůzi svou. Předseda spolku pan dr. rytíř z Aulů zahájiv schůzi přednesl jednatelskou zprávu, dle kteréž čítal spolek roku loňského 303 členy i vyplácel pensi 46 vdovám a sirotkům po 525 zl. Během toho roku odbývalo se 10 schůzí ředitelstva i vyřídilo se z 79 podaných kusů 76. Schválení změněných stanov od ministerstva posud nedošlo. Když nikdo o jednatelské zprávě k slovu se nehlásil, přikročilo se k druhému odstavci programu. Pan dr. Sobička přednesl zprávu revisorů o účtu položeném za rok 1878 i navrhl účet ten schváliti a starostovi, jakož i pokladníku vysloviti dík za vzorné vedení správy jmění spolkového, kteréž opět vzrostlo o 12925 zl. 53 kr. a koncem roku 1878 obnášelo celkem 579.619 zl. 48 kr. Návrh ten byl jednohlasně přijat a rovněž i návrh pokladníka p. dra. Škardy, aby vdovám a sirotkům i letošního roku pense dosavadním obnosem 525 zl. byly vypláceny. Dále byl vdově jednoho bývalého člena udělen příspěvek z milosti sumou 100 zl. i vykonána volba 4 členů ředitelstva za pp. doktory: dra. Josefa Hochmanna, dra. Adolfa Novotného, dra. Josefa Tilsche a dra. Vincence Unterwegra, kteří dle stanov byli vystoupili. Všickni tito dosavadní funkcionáři byli opět do ředitelstva voleni. Tím byl program vyčerpán i končila se schůze.

Sjezd rakouských advokátů. Stálá deputace rakouského sjezdu advokátů usnesla se na tom, že letošního roku sjezd nebude se odbývati. Příští (pátý) sjezd bude roku 1880 i stane se teprv později usnešení o místu a času porad. Návrhy mají se podati do konce roku 1879 stálé deputaci k rukě dra. Alb. Hermanna ve Vídni (I. Wollzeile 12).

Z Vídeňské komory advokátní. Ve Vídni utvořilo se společenstvo, kteréž si mimo jiné vytklo také za úkol bezplatné vymáhání

pohledávek společníka pomocí advokáta společenstva za srážku, kteráž by se činila na pohledávkách v případě jich dobytí. Advokát, kterému společenstvo to chtělo svěřiti zastupování, obrátil se na výbor komory s dotazem, neshledalo-li by se v takovém zastupování něco, což by se příčilo cti a vážnosti stavu advokátského. Výbor komory usnesl se na tom, sděliti k tomu dotazu, že n e m á z a t o, že by zastupování takové lze bylo srovnati se ctí a vážnosti stavu advokátského, poněvadž dle líčeného stavu věci advokát nemá obdržeti plnou moc přímo od strany, nýbrž teprv prostřednictvím společenstva, že by takto práce advokáta, která má obdržeti určitou odměnu, stala se předmětem spekulace společenstva či vlastně řiditelstva společenstva, nehledě ani k tomu, že by takovým si počínáním i mohla býti ohrožena práva stran, na př. jde-li o otázku účinku species facti, o navrácení v předešlý stav a j.

Kompetence ve sporech manželů. Manžel A. žádal na politickém úřadu za opatření, aby jeho manželka, která jej byla opustila, byla přidržána, k němu se odstěhovati. Všechny instance politické neuznaly se kompetentními. Ministerstvo vnitra podotklo ve svém nálezu dotyčném ze dne 14. prosince 1878 č. 15927., že předmět žádosti rekurrentovy týče se práva soukromého, kterému platnost zjednati pouze soudové jsou povoláni.

Přestupek mučení zvířat? A. měl koně, kterému nedal dostatečné potravy, následkem čehož kůň v maštali hladem zdechl. Na základě tohoto stavu věci byl A. dle min. nař. ze dne 15. února 1855 č. 31. ř. z. a §. 11. min. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z. policejním úřadem Vídeňským pokutován 50 zl., eventuelně odsouzen k vězení na 10 dnů. Dolnorakouské místodržitelství však zrušilo tento nález trestní, poněvadž kůň hladem pošel v m a š t a l i, kdežto zákon pouze v e ř e j n é mučení zvířat, kterým se vzbuzuje pohoršení, trestným prohlašuje. Z. f. V.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 26. března až do 26. dubna 1879.

A. V s e z n a m u a d v o k á t ů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Erasmus Regner se sídlem v Praze; pan dr. Bedřich Hessler se sídlem v Kolíně; pan dr. Adolf Formánek se sídlem v Českém Zvíkově; pan dr. Karel Hauptmann se sídlem v Březnici. — 2) Zemřeli: pan dr. Karel Fikar advokát v Rychnově n. K.; jeho náměstkem byl jmenován pan dr. Šimák v Kostelci n. O.; pan dr. Jan Jansa advokát ve Vys. Mýtě; jeho náměstkem byl jmenován pan dr. Drchota tamtéž. — 3) Přesídlení oznámili: pan dr. Knotz z České Lípy do Falknova; pan dr. Šimák

z Kostelce n. O. do Rychnova n. K.; pan dr. Hubna z Mladé Boleslavi do Hořovic; p. dr. Jelinek z Náchoda do Jaroměře.

B. **V seznamu kandidátů:** 1) **Nastoupili:** pan dr. Ottokar Svoboda u pana dra. Mezníka v Praze; pan Josef Breitenfeld u pana dra. Spitznera Ant. v Praze; pan Jan Pohořelý u pana dra. Mauchy v Kutné Hoře; pan Vojtěch Markuppi u pana dra. Frant. Wellnera v Sušici; pan Fr. Schamberger u pana dra. Škardy v Praze (opětně); pan dr. Karel Eppinger u pana dra. Jindř. Eppingra v Broumově; pan dr. Robert Svoboda u pana dra. Strunze v Chebu; pan Václ. Nebeský u pana dra. Rob. Poláka v Praze; — 2) **Přestoupili:** pan dr. Rohn od pana dra. ryt. Rilke v Praze k panu dru. Rosenbacherovi tamtéž; pan Fügner od pana dra. Mezníka v Praze k panu dru. Melchersovi ve Vys. Mýtě; pan dr. Kann od pana dra. Adlera v Jablonci k panu dru. Jappovi v Žlutici; pan dr. Krajník od pana dra. Wurzla v Ml. Boleslavi k panu dru. Jennelovi tamtéž; pan S. Mahler od pana dra. Theumera v Oustí n. L. k panu dru. Ohnsorgovi tamtéž; pan dr. Kalik od zemř. pana dra. Havelce v Kolíně k panu dru. Hančovi tamtéž; pan dr. Pacák od pana dra. Hlaváče v Praze k panu dru. Trmalovi ryt. z Toušic v Poděbradech; pan dr. Lžičař od zemř. pana dra. Jansy ve Vys. Mýtě k p. dru. Drchotovi tamtéž; p. dr. Preissler od pana dra. Graetze v Praze k panu dru. Fučíkovi tamtéž; pan dr. Haller od pana dra. Mayera v Liberci k panu dru. Schückerovi tamtéž; pan dr. Nosek od pana dra. Gedliczky v Praze k panu dru. Hauschildovi tamtéž; pan dr. Freund od pana dra. Hauschilda v Praze k panu dru. Novákovi tamtéž; pan Hlubušek od pana dra. Zavadila v Praze k panu dru. Tieftrunkovi v Skuči. — 3) **Vystoupili:** pan Zahradník od pana dra. Fučíka v Praze, pan Wopršálek od pana dra. Petáka v Plzni, pan Fikar od pana dra. Krofty v Plzni, pan Belschan od pana dra. Hrušky v Klatovech, pan dr. Kareš od pana dra. Daška v Praze, pan dr. Němeček od pana dra. Jelínka v Náchodě.

Jmenováni: s. př. p. Fr. Liehmann v Litoměřicích okr. soudcem v Štokách; soukrom. docent na vídeňské universitě p. dr. Em. Sachs mimoř. profess. politické oekonomie na pražské universitě.

Vyznamenán: Předseda kr. soudu v Budějovicích p. dr. Fr. Seidl povýšen jakožto rytíř řádu železné koruny 3. třídy do stavu rytířského s přijmím z „Rechtenau“.

Je-li si přáti některých změn v pravidlech, jimiž se řídí zápisy do zemských desk?

Napsal V. Sobička, c. k. adjunkt zemského soudu v Praze.

(Dokončení.)

Mají-li se věci tak, nemůžeme přiznati, že by zapisování vkladů podle prioritních čísel bylo přehlednějším. Řadovými čísly lze docílit téhož úspěchu, nad to ale mají řadová čísla, kteráž se kladou ku každému zápisu, a také k zápisům odvozeným, tu přednost, že se nimi každý odvozený zápis zcela určitě naznačuje, individualisuje, čehož do té míry nebylo při zápisech „ad numerum“; a jak důležitým a potřebným je určité naznačení každého zápisu, poznáme na příkladu: z některého vloženého pohledávání byly někomu tři stejné částky postoupeny, zápis všech tří postoupení stal se na tomtéž foliu, a byl podle starého spůsobu číslován „ad numerum“ původního vkladu; byl-li pak později učiněn nový zápis, jenž se týkal jen některého z oněch tří odvozených vkladů, učinil se opět „ad numerum“ s odvoláním na folium, na němž ale všechny tři odvozené vklady se stejným „ad num.“ zapsány byly. Jest patrno, že takový zápis snadno omyl spůsobil, ba spůsobiti musel.

Co se týče poznamenávání vkladů, jimiž se zapisovalo zástavní právo za daně a poplatky, nebylo toto poznamenání instrukcí z r. 1794 blíže určeno. Slova „ante“ pro vložené daně, a „inter“ pro pojištěné poplatky byla jen domácím řádem zemských desk uvedena po vyhlášení obecného zákona poplatkového, jenž v §. 72. poplatkům udělil přednost před všemi hypothéčními závadami, zapsanými až po dni 1. května 1850.

Tato manipulace nezakládala se, jak míní zpráva sněmovní komise, na instrukcí dané k patentu o zemských deskách, a nezdá se nám, že by prospěšným bylo, znovu ji zaváděti.

Kdo sám lustruje, má vždy tolik známosti o věci, že ví, že mají vůbec poplatky a daně přednost před jinými pohledávkami; slova v zápise uvedená „v zákonní přednosti" jsou mu vždy srozumitelna, a v širším obecenstvu jsou as srozumitelnějšími, než byla slova „ante" neb „inter". — Výhodu, kterou tato slova poskytovala nápadným a do oka bijícím poznamenáním těchto vkladů co post privilegovaných a zákonní přednost požívajících vyváží zas ta dosti choulostivá skutečnost, že při zápisu těchto vkladů vlastně listovní, tedy úředník manipulační, vklady na svá místa, inter numeros řadí, a tedy jich pořadí určuje, ač toto určení přec konečné platnosti nemá, a je-li o přednost spor, vždy jen výrokem soudcovským doplněno býti musí.

Žádost, aby vedle čísel řadových ještě čísel prioritních, tedy obou společně se užívalo, nesrovnává se zase s důležitou potřebou, aby vedení knih se dělo co nejméně složitě; spojení dvou spůsobů čísel, jichž se každého jindy a jinak užívá, bylo by snadno příčinou častých a rušících omylů a chyb v zápisech, a laikovi by lustrování zajisté jen stížilo. Pokud zas je činiti o zápis výměrů výmazných, a o upisování částečných podílů, podotýkáme mimochodem, že se podle instrukcí z r. 1794 ani výměry výmazné ani výměry o upsání některé částky do hlavní knihy nezapisovaly.

Podle §. 54. instr. z r. 1794 děl se výmaz tak, že se prioritní číslo toho kterého vkladu jakož i suma pojištěného pohledávání červenou čarou podškrtly, a vedle toho vkladu červeným inkoustem se připsalo: vymazáno dle kvaternu ... fol ...

Částečné upisování provádělo se však dle §. 56. pouhou poznámkou in margine dotčeného vkladu: upsáno tolik neb tolik podle kvaternu ... fol ..., kteráž poznámka se psala inkoustem červeným.

Až císařským nařízením daným dne 16. března 1851 č. 67. ř. z. stalo se opatření, aby se výměry o výmazu neb odepsání některého pohledávání do hlavních knih zapisovaly; kromě toho zápisu děly se ale napořád ještě marginalní poznámky červeným inkoustem podle instrukcí z r. 1794, a teprv v pozdějších letech byl u zemských desk uveden obyčej, že se výměry výmazné zapisovaly červeným inkoustem. Tento obyčej však nespočíval na nijakém zákonu, ač se ho až posud užívá v dolnorakouských

zemských deskách u c. k. zemského soudu ve Vídni, kdež se i nyní v čas platnosti min. nař. z r. 1872 výmazné výměry červeně zapisují, a zároveň vymazané vklady červenými čarami na kříž taženými přeškrtávají.

Pravda, že zápis červeným inkoustem byl tak nápadným, že lustrování v mnohém usnadnil; neboť nebylo obyčejně třeba, celý zápis čísti, aby lustrující jeho obsah znal; avšak jsou-li v původním zápisu slova „vkládá se" neb „poznamenává se" červeně podškrtnuta, jak nařizuje §. 13. nař. z r. 1872, nestane se při pozorném lustrování tak snadno, aby se některý pozdější zápis marně pročítal, má-li jen lustrující význam vztažných čísel dobře na paměti. Kromě toho ale nastaly by obtíže při zapisování výmazů červeným inkoustem, kdykoliv se výmaz jenom poznamenává, a když se výmaz povoluje jenom s vyhražením podle §. 51. ob. z. o kn. poz.; neboť v těchto případech nebylo by nikdy výhodným užívati červených zápisů.

Avšak to by se as odporučovalo, aby se k vůli snadnějšímu přehlednutí také suma, pro kterou zástavní právo bylo vloženo, červeně podškrtla, aneb celý vymazaný výměr červenou čarou přeškrtnul, a tomu nebrání tušíme §. 13. nař. z r. 1872, hlavně kdy tu jde o vklady, které bez toho výmazem již platnosti pozbyly.

Co se týče upisování některých částek z kapitálů vložených, pochopuje se, že bylo dříve snadnějším a pohodlnějším, poznati, mnoho-li z které sumy ještě na hypothéce vázne; tu stačilo pouhé sumírování všech částek in margine původního vkladu červeným inkoustem upsaných. Jenom že se při lustrování některé posty nemůžeme nikdy spokojiti poznáním, mnoho-li ještě činí, nýbrž vždy musíme též hleděti k tomu, nejsou-li na ní zapsána práva podzástavní, a obyčejně i k tomu, mnoho-li z ní je postoupeno a převedeno aneb jiným odevzdáno. Lustrující musí tedy vždy aneb aspoň obyčejně při každé postě, již lustruje, číst všechny následující zápisy, a tedy také zápisy částečného odpisování; bylo by tedy zbytečné, upsané částky in margine poznamenávat, neboť totéž může lustrující sám učinit; marginalní poznámka byla jen potud na čase, pokud se výměry o odepisování nezapisovaly; avšak obecně je uznáno, že pouhé poznámky per juxtam s významem hlavních knih se nesrovnávají, a každý zápis, jímž se má hypothéka zastaviti aneb zástavy zbaviti, že má býti zřetelně na listu závad zapsán; a s žádné strany nebylo posud vysloveno mínění, že by

se mělo od zapisování těchto výměrů zas upustit, a k praxi podle instrukcí z r. 1794 vrátit.

Pro případy obyčejné jest tedy marginalní upisování zbytečné. Mají-li se ale vedle zapisování výměrů o částečném odepsání tyto odepsané částky ještě in margine poznamenávat, děje se to na na úkor bezpečnosti, a může snadno k omylům vésti, neboť spojením obou spůsobů odepisování zdvojila by se manipulace, čehož si ovšem nikterak přáti nelze. Nynější spůsob poskytuje o to víc jistoty, oč byl starý pohodlnější, a máme za to, že i při zapisování výměrů o výmaze a odepsání na dotýčná vztažná čísla řadová dosti jest na poznamenání dotýčných čísel řadových.

Jest-li k tomu více času třeba, lustrovati některou vložku vedenou dle nařízení z roku 1872, než bylo třeba k lustrování starších zápisů, nestojí tato nepatrná ztráta času v nijakém poměru k zájmům, o něž tu běží. Zásadě „time is money“ nebylo ublíženo, leč že uvedena byla na svou míru, pokud toho žádala spolehlivost zápisů a spolehlivost lustrování.

Pravda, že lustrování není vždy snadné a že všechny vložky nejsou přehledné, ale toho vinu nemají pravidla zápisů, daná nařízením z r. 1872, nýbrž příčiny jiné; totiž

1. dříve děly se zápisy jen několika slovy, a proto bylo mnoho vkladů na jediném foliu zapsáno; avšak již podle §. 14. c. nař. z r. 1851 zapisují se celé výměry, pročež nyní na jednom foliu jen málo vkladů zapsáno být může; přes to však nebude si as nikdo přáti, aby se vrátilo k spůsobu bývalému.

2. Prodlením časů přibývá přirozeně hlavním knihám na obsahu, k tomu přichází, že v posledním desítiletí množství zápisů proti předešlým dobám spůsobem nevídaným se rozmnožilo, a čím více zápisů, tím obtížnějším stává se lustrum.

3. Jiná příčina jest konečně ta, že máme nyní v hlavních knihách z rozličných dob trojí spůsob zápisů a čtvero rozličné číslování, tak že jenom ten spolehlivě může lustrovati, kdo se ve všech těchto spůsobech vyzná. Navrácení k některému z bývalých spůsobů zápisů platilo by tolik, co upravení nového systemu, a porušilo by přehlednost zápisů ještě víc.

Pravda také, že byly zemské desky do roku 1872 vedeny spolehlivě a přehledně, že nebylo třeba opravy zápisů — ale když se tato oprava stala, nemáme příčiny na ni naříkati. Jediný nepříznivý následek jest nové porušení kontinuity zápisů; ten však již odčiniti se nedá; vrátiti se k starším pravidlům bylo by za-

jisté pochybeno, a jako nebylo třeba opravy zemských desk r. 1872, stejně není zas dnes třeba opravovati pravidla, jimiž se nyní zápisy upravují.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

ad 2. Nadáními, kterými soud městský stal se příslušným v soudních věcech městských, nemínilo se ničeho ujímati právu panovnickému, že každý obyvatel povinen jest před králem jakožto nejvyšším soudcem v zemi státi a odpovídati. Proto i mimo zločiny, jež výlučně soudu královskému vyhraženy ostávaly, mohla strana i v ostatních civilních i trestních věcech, jež pravidelně na soudě městském se vyřizovaly, přímo k panovníkovi se obrátiti a za vydání královského úředníka žádati, jenž by buď sám rozepři její rozsoudil, aneb soudu městskému předsedal, na němž by o věci té jednáno a nalezáno bylo.[55]

---

[55] Již čl. 15. Týnského privilegia z roku asi 1101 ustanovuje: „hospites conveniuntur coram nostro judice, cives ab hospitibus coram richterio vel camerario." — Právo Jihlavské z r. 1249 ustanovuje v čl. X. §. 1., že rychtář jsa pohnán, má konšela některého na své místo posaditi a jako kdo jiný odpovídati: „Si autem respondere noluerit, tunc jurati teneantur dicere sibi, quod ipsum super his coram majori judicio accusabunt." (Jireček, Codex I. str. 25. a 91.) — Dle čl. 67. práva Pražského z roku 1269 má o dluhy souzeno býti před soudem městským, avšak „ob der man so gewaldic ist, daz der richter im nicht mag gerichten, so sol der richter in bringen do hin, das im gerichtit werde" (Rössler l. c. str. XIX.). — Týž smysl, že původ může se obrátiti se žalobou k soudu zeměpanskému, když pohnaný jest bohatou a mocnou osobou v městě, mají tuším ustanovení práva Vídeňského z roku 1221 §§. 10.—21., jež znějí obyčejně „si talis persona fuerit, — nostram obtineat gratiam" (Gaupp,

Mimo to už asi v době krále Václava II. královský podkomoří, obnovuje po městech rady městské, předsedal sám nejméně jednou v roce zahájenému soudu, na němž pak u přítomnosti nových konšelův i celé obce mohly souzeny býti netoliko těžké zločiny, nýbrž i jiné běžné neb „zmeškalé“ případy civilní a trestní.[56]

Stadtrechte str. 240.—243.). — V privilegiích města Znojma z r. 1292 a 1303 osvobozují se měšťané z jurisdikce krajské „decernentes, ut ammodo ciues iidem et eorum successores (non alibi, quam) coram camerario dumtaxat terræ Morauie aut iudice ciuitatis eiusdem de vniuersis suis possessionibus extra beneficiariorum officia debeant pro causis et excessibus suis quibuslibet conueniri.“ (Emler, Reg. č. 1567. a 1956.) — Exemce téhož druhu udělena r. 1302 věnnému městečku Budínu (Emler, Reg. č. 1941.). — Též v konfirmaci práv města Loun z r. 1325 ustanovuje se, že měšťané „super quibuscumque causis coram nobis, succamerario nostro aut iudice dicte ciuitatis eorum teneantur iure ipsius ciuitatis cuilibet respondere.“ (Wunš l. c. str. 116.) — O židech ustanovuje privilegium židovské z r. 1254 v §. 30. „contra judæum nonnisi in scholis in judicio procedatur, nobis exceptis, qui eos possumus ad nostram praesentiam evocare.“ (Jireček, Codex I. str. 140.) — Ještě okolo r. 1330 rada Jihlavská k dotazu Horníkův „vtrum per aliquem modum camerarius vel alter regis officialis aliquas causas sibi reseruare posset, inhibendo judici et juratis, ne ad decisionem causarum procederent earundem,“ odpověděla, že „camerarius de jure nullas causas judici et juratis diffiniendas inhibere potest, nisi specialiter, de quibus coram eo querimonia moueretur vel pro quibus expediendis ad ciuitatem uenire rogaretur.“ (Tomaschek, Oberhof Iglau str. 58. č. 10.) — Ve 13. a 14. století šlechtic obyčejně asi poháněl měšťana k soudu královskému, když se týž něčeho proti němu byl dopustil a to z té příčiny, že soudy městské považovány v takových případech předpojatými, jmenovitě v čas sporův stavovských. — V nadání Brněnském z r. 1292 dokonce ustanovuje se, že měšťan má býti pohnán „ad terre judicium“ — „si eorundem ciuium aliquis hereditates alicuius sibi usurpare indebite aut metas hereditatis uiolare presumpserit.“ (Emler, Reg. č. 1569.)

[56] V nadání m. Žatce z r. 1265 praví se „statuimus, vt omnia perpetrata in diebus, quibus forum est in eadem ciuitate, per venientes et recedentes in via circumquaque infra spacium vnius milliaris iudex idem iudicet et decidat iustitia mediante, hoc adiecto, quod si quem ad presidendum iudicio loco no-

Tímto spůsobem kompetence soudu městského dosti kolísala se a právní bezpečnost obyvatelův městských byla na mnoze závislá na povaze a právním citu úředníka, jenž jmenem krále soudní moc nad městy vykonával. Když pak úředníci královští moci té zneužívali, tu okolnost ta zavdávala podnět k snažení, aby soudní právomocnost panovníka a jeho úředníkův všemožným spůsobem obmezována byla.

Kdežto náměstek krále mohl přijímati žaloby od stran ve všech právních věcech a konati soud též mimo město, v němž pohnaná strana bydlila, snažila se nejprvé města dosáhnouti uznání té zásady, že soud nad měšťanem má konán býti jedině v městě a že i přímý zástupce krále jest obmezen v konání spravedlnosti nálezem konšelův rovněž tak, jako rychtář městský.[57]

---

stri ibidem prefecerimus, vt ipse iudicet causas omnes iure ibidem consuetudinario et ciuili" (Emler, Reg. č. 531.) a v konfirmací práv m. Kadaně z r. 1319 ustanovuje se: „Si subcamerarius vocatus, siue non vocatus aut ex nostro mandato in ciuitatem predictam venerit et ibi judicio præsidendo, quicumque incusatus et reus inventus fuerit" atd. (Orig. v arch. m. Kadaně). — Příkladův takového předsedání podkomořích na soudě městském ze 14. století je arci hojně, jakž o tom dále řeč bude; na př. r. 1325 osvědčili konšelé Menšího M. Pražského, že kdysi sporná záležitost o dávání úroku „coram nobis ante quatuor scampna judiciaria judicio contestato domino Wolflino subcamerario regni Boemie presidente integraliter est decissa." (Orig. v arch. Maltézském.)

[57] Srv. pozn. 2. — Již staré nadání Němcův Pražských z r. asi 1178 obsahuje v čl. 12. výsadu: „si Boemus vel Romanus vel quiscunque inculpaverit Theutonicum, tunc camerarius summus debet mittere nuncium suum ad judicem Theutonicorum et ipse judex Theutonicorum judicabit causam illam, et ibi nihil plus pertinet ad camerarium." (Jireček, Codex I. str. 29.) Z ustanovení toho dá se a contrario souditi, že komorník měl přijmouti žalobu a o ní rozhodnouti, když pohnaným byl Čech neb Vlach. Nadání toho druhu, že komorník nemá přijímati žaloby na měšťany v menších věcech, obdržela ostatní města v Čechách arci mnohem později. V německých městech byla zásada ta záhy skoro obecně uznána, zástupce krále neb zeměpána nemohl jináče souditi, než na soudě městském. Tak na př. v právu Řezenském z r. 1230 praví se v §. 9.: „Dux quando solennem curiam habuerit in civitate Ratisbonensi solito more indictam, non exercebit judicium contra cines — nec contra cines procedet, nisi per sententiam suorum concivium et non aliorum." (Gaupp, Stadt-

Jmenovitě když byl rychtář už žalobu přijal a odpůrce před soud městský pohnal, tu žádáno, aby původ neměl více práva k vyššímu soudu s touže záležitostí se utíkati. Král Václav II. uznal sice v horním právu spravedlnost takového požadování, ustanoviv: „před kterýmkoli súdcí soud bude začat, před týmž má konán býti, nebo řád práva bývá pohaněn, jestliže jednomu každému súdci jeho poprava t. soudní právo nezachovává se“[58]; avšak ve 13. století zásada tato nedošla ještě obecného uznání. Teprvé po vymření Přemyslovcův vymohla sobě věnná města Králové Hradec, Jaroměř, Chrudím, Vysoké Mýto a Polička uznání těchže i jiných práv. V listině jim r. 1307 společně udělené bylo za právo prohlášeno, že podkomoří nemá v jiném městě souditi o věcech právních, než v tom, kdež se byly přihodily. Kdyby nařizoval rychtáři a konšelům, aby některé právní příhody nesoudili, neměli oni toho dbáti; nýbrž spravedlnost bez ohledu na jeho zákazy konati, leč arci šlo-li o hrdelní případy, aneb když rychtář byl by odepřel straně ku právu dopomoci. V těchto dvou případech soudil podkomoří sám. Strana však, které soud městský neodepřel po právu učiniti a která přes to požádala podkomořího, aby pohnal jejího odpůrce před svůj soud, měla ztratiti svou při.[59]

---

rechte str. 169.) — Srv. Maurer l. c. III. §§. 534. a 535. — Maurer je toho náhledu, že purkrabí neměl jiného práva, než tázati se konšelův na nález, avšak již Stenzel a Tzschoppe l. c. str. 216. dobře ukázali k tomu, že předseda soudu měl větší vliv na vynesení nálezu, maje právo vyzvati kmety, aby si věc lépe rozmyslili.

58 „Et coram quocunque judice competenti judicium fuerit inchoatum, ibidem etiam terminetur, nam juris ordo confunditur si unicuique sua jurisdictio non servatur.“ (Jireček, Codex I. str. 384.)

59 Praví se: „Item volumus, vt camerarius noster nusquam in aliqua civitate super causis iudicandis iudicio præsidere debeat, nisi in illa ciuitate, in qua cause sunt suborte, sicut in literis principaliter continetur plenius. Item si camerarius noster judicibus et dictarum ciuitatum ciuibus dederit in mandatis, ut causas cuiuscunque facti in ciuitate subortas non debeant iudicare et de eisdem causis nulli facere iusticie complementum, nichilominus volumus, vt ipsi judex et jurati predictas causas judicent et facient de eis iusticie complementum, sed in formam juris ciuitati prioribus temporibus approbatam. — Præterea si aliquis camerarium nostrum rogaverit, ut sibi adversarium suum citare pro suis causis debeat et facere iusticiam de eodem, si ipsi civi citanti non fuit prius ius denegatum a suo judice

V době krále Jana i ostatní král. města vymáhala sobě toto právo, že měšťan má souzen býti sobě rovnými, že bez příčiny nemá býti strhován z pořadu práva a odjímán příslušným svým soudcům, kteří obíráni byli ze sousedstva jeho. Konkuroval napotom v takovýchto městech podkomoří jakožto náměstek krále se soudy městskými v konání spravedlnosti v menších věcech tím způsobem, že strana mohla se k němu obrátiti se žádostí, aby předsedal soudu městskému, na kterém právní její záležitost měla rozhodnuta býti a že mohl též dostaviti se, kdykoliv za dobré uznal, do města a tam jmenem krále zahájiti soud městský. Konšelé Jihlavští žádali v takovémto případě, aby podkomoří příchod svůj čtrnácte dní radám městským dříve oznámil.[60]

Při tom ostávala velmi spornou otázka, jaké pokuty mají přisuzovány býti náměstku krále, když soudu městskému předsedá. Šlo-li o hrdelní případy, jež vyhraženy byly soudu královskému, tu byla věc zcela jasná. Odsouzenec ostal na milosti královė i musil hrdlo své vykoupiti obnosem, z něhož buď vše aneb dvě třetiny připadly komoře královské aneb podkomořímu, když sobě byl důchody královské pronajal a třetina rychtáři městskému. Avšak v ostatních případech trestních, na něž práva městská ustanovovala některé peněžité pokuty, měla se věc poněkud jináče. Třetina těchto pokut ostávala původně rychtáři, jakožto předsedateli soudu a dvě třetiny připadaly někde do komory královské a někde k dobrému obce. I tu nastávala otázka, zdaliž přímý zástupce krále, předsedaje sám soudu, má obdržeti onu třetinu, jež vlastně náležela rychtáři městskému, aneb zdaž strana vyrovnavši se s odpůrcem a s rychtářem městským, nad to ještě i s ním v úmluvu vejíti a jemu peněžitou pokutu zaplatiti má.[61]

---

et iuratis, ex tunc volumus, quod civis citans ius suum debeat perdidisse." (Emler, Reg. č. 2149.)

[60] Srv. Tomaschek: Der Oberhof Iglau in Mähren str. 61. č. 18. — Kutnohorští tázali se v době kr. Jana Jihlavských „vtrum per aliquem modum camerarius vel alter regis officialis aliquas causas sibi reseruare posset, inhibendo judici et juratis, ne ad decisionem causarum procederent earundem." Na to dali Jihlavští za naučení: „quod camerarius de jure nullas causas judici et juratis diffiniendas inhibere potest, nisi specialiter, de quibus coram eo querimonia moueretur vel pro quibus expediendis ad ciuitatem uenire rogaretur." (Tomaschek l. c. str. 58. č. 10.)

[61] Srv. pozn. 35. na str. 218.

A dále v městě, jemuž dvě třetiny soudních příjmův komory král. postoupeny byly, rozpakováno se, zdaž náměstek krále, nemá i k těmto dvěma třetinám nějakého práva, když městskému soudu předsedá, a otázky ty v listinách městských různě byly zodpovídávány.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Rušení držby?

Žaloba de præs. 2. června 1878 č. 14348. vypravuje, kterak zmocněnec a otcovský opatrovník vlastníků domu č. 97. ř. předm. v Plzni pronajal přízemní místnosti mezi oběma vraty opatřené 8 okny, pak v prvním poschodí nad těmito byt se 4 okny ze strany pravé obci Plzeňské od sv. Jakuba 1876 k účelům školním. Podle žaloby prý nařídil dr. Š. po 15. květnu 1878 lakýrníkovi R., aby mezi přízemím a prvním poschodím domu toho olejovými barvami natřel zeď průčelní a tam provedl nápis „dětská zahrádka“ a nade všemi okny prvního patra nápis: „obecná a měšťanská dívčí škola“, což tento učinil v nejbližších dvou týdnech po udaném dnu, neustoupiv od provedení nápisu, jakož nebyl upustil dr. Š. od rozkazu k tomu daného, ač zmocněnec a otcovský opatrovník vlastníků proti tomu důrazně námitky činil. Tím, jak žaloba vypravuje, rušeni byli vlastníci v pokojné držbě domu č. p. 97. ř. předm., avšak žalovali prozatím pouze z toho, že dr. Š. tím rušení se dopustil, že na průčelí dotčené budovy nad 4 okny prvního patra obci Plzeňské nepronajatými zeď bílou barvou natříti a pak nápis „obecná a měšťanská dívčí škola“ namalovati dal, dále Frant. R., že tu práci vykonal.

Po provedeném pře líčení a výslechu svědků c. k. m. deleg. okresní soud v Plzni výměrem konečným ze dne 11. ledna 1879 č. 537. žalobě místo dal,

neboť

doznáním žalovaných vyvrácena jest námitka, že se žalovanému dru. Š. nedostává passivní legitimace k žalobě, jelikož

tvrdili, ač neprokázali, že spolužalující otcovský opatrovník spoluvlastníků domu č. p. 97. povolil provedení nápisu dotčeného na průčelí tohoto domu. Rovněž vyvrácena jest výpovědí svědků Ant. J. a Mart. St. dotvrdivších, že od spolužalovaného lakýrníka slyšeli, že z rozkazu dra. Š. pracoval, jakož i svědků Jana M. a Josefa St., kteří seznali, že český školní výbor ekonomické záležitosti českých škol panu dru. Š. svěřil, od něhož spolužalovaný lakýrník obdržel dle udání rozkaz k provedení nápisu řečeného. Rovněž bezdůvodnou jest námitka žalovaných, že spolužalující nezletilí spoluvlastníci Jindřich a Paulina K. postrádají aktivní legitimace k žalobě, jelikož vyhledáno nebylo vrchnoporučenského svolení k žalobě; neboť nehledíc k tomu, že mezi společně žalujícími též osoby zletilé nastupují, zajisté otec vedlé §. 188., 187. a 149. ob. z. obč. spravuje jmění dítek a sám jsa též spoluvlastníkem domu č. p. 97., z rušené držby žalovati smí, ana žaloba toho směru k řádnému spravování domu náleží. Dokázáno jest dále, že žalující v pokojné držbě domu č. p. 97. se nacházeli; jednak totiž doznáním žalovaných, kteří neodporují tomu, že žalobci vlastníky domu toho jsou a pronájmem některých místností obci městské za roční činži 3000 zl. držbu vykonávali, jednak výpovědí svědků Emiliána F. a Vojt. H. potvrdivších, že žalobci v minulém roce různé správky na domě řečeném provésti dali. Běží tudíž pouze o to, zdali držba domu č. p. 97. bílým natřením zdi a nápisem „obecná a měšťanská dívčí škola“ přerušena byla. Rušení záleží v tom, že kdosi před se beře činy, kterými se mění způsob dosavadního užívání věci, tudíž v případě sporném, že průčelní zdi domu č. p. 97. užito bylo k natření ji bílou barvou a vymalování nápisu „obecná a měšť. dívčí škola“. Slušelo uznati dle prosby žalobní proti dru. Š. jakožto rozkázavšímu a Frant. R. jakožto vykonavateli rozkazu ve smyslu §. 339. ob. zák. obč., poněvadž nikdo práva nemá, rušiti o své újmě pokojnou cizí držbu, a rušený na soudě žádati může, aby přechmaty takové zakázal, při čemž lhostejno jest, zdali rušitel úkon držbu rušící provedl z vlastního popudu, aneb z rozkazu kohosi, ješto rušený oprávněn jest, držeti se toho, kdož vykonal čin rušební, aby se takto chránil proti rozkazům, které snad pocházejí od osob třetích.

C. k. vrchní soud zemský pro království České nálezem ze dne 4. února 1879 č. 4066. zavrhl rekurs dra. Š. z výměru konečného, z

důvodů

prvním soudem vyložených, s věcí a zákonem srovnalých, doloživ, že námitka nedostávající se aktivní legitimace žalobců tím bezdůvodnější býti se jeví, jelikož sama odpověď opětně toho dokládá, že žalující na prvním místě jmenovaný ve vlastním jméně — jsa spoluvlastníkem domu č. p. 97. — i co zástupce ostatních spoluvlastníků uzavřel smlouvu nájemní po několik let trvající s obcí Plzeňskou, z čehož vyplývá, že prvžalující, který platně uzavříti mohl smlouvu nájemní jmenem všech spoluvlastníků, tím spíše žalovati smí nájemníka dopouštějícího se svémoci a přechmatů, zvláště ve věcech rušené držby, kdež se jedná pouze o to, aby odvráceno bylo cizí vsahání a aby zachován byl dřívější stav věcí, nikoli ale nejde o nabytí nových práv.

Co se týče passivní legitimace k žalobě, sám dr. Š. odvolává se k jakémusi prý rozkazu české místní školní rady; rovněž prokázáno bylo svědky, že právě on správcem ve věcech českých škol městských jest a poněvadž čin, o který jde, právě v tento druh povinností jeho spadá, nelze pochybovati o tom, že pravá osoba žalována byla. Ukazováním k usnešení se českého školního výboru nemohl se uhájiti.

C. k. nejvyšší soud k mimořádné stížnosti dra. Š. zrušil srovnalé nálezy nižších soudů.

Důvody.

Nesluší sice zříti k námitce žalovaných co do nedostatku aktivní legitimace k žalobě, jak nižší soudové dobře vyložili; přes to však žaloba není odůvodněna jakožto žaloba z rušené držby vůbec a zvláště na žalované.

Popřeno není, že obec Plzeňská v domě žalobcům patřícím č. p. 97. přízemní místnosti mezi oběma vraty a v prvním patře nad tím místnosti, ku kterým 6 oken z pravé strany náleží, roku 1876 na 10 let k účelům školním najala, jelikož také byt, ku kterému 5. a 6. okno z pravé strany patří, ředitelem školy obývaný k místnostem účelům školním sloužícím připočten býti musí, třeba žalobci tomu odporovali, poněvadž přirozeno jest, že ředitel školy stále býti musí v přímém spojení se školou.

Žaloba stihá jakožto čin, kterým držba žalujících přerušena byla ohledně domu č. p. 97., výhradně natření bílou barvou prostory mezi okny prvního a druhého poschodí a sice nad 5., 6., 7.

a 8. oknem z pravé strany, vesměs prý pronajatými jiným nájemníkům, a zřízení tam nápisu: „obecná a měšťan-", který doplněn zní: „ská dívčí škola", ač neudává žaloba jakou šíří se to stalo. Žalobci tak činí výslovně prohlašujíce, že jakožto vlastníci domu sice také ostatním natřením a prodloužením nápisu nad najatými od obce Plzeňské místnostmi v držbě rušeni byli, avšak právo naléhati na odstranění toho, prozatím sobě ponechávají. Vzhledem k tomuto prohlášení není natření a vymalování nápisu u celistvosti své předmětem sporu a tudíž také nikoli předmětem uvažování co do rušení držby.

Jelikož mimo to žalující replicando doznali, že místnost, ku které 5. a 6. okno prvního patra z pravé strany náleží, také od obce Plzeňské najata byla, obmezuje se natření a provedení nápisu nad okny jinému nájemníkovi pronajatými pouze na místo nad 7. a 8. oknem z pravé strany a již z toho konstatování vyplývá bezdůvodnost žaloby z rušené držby, poněvadž zřejmo, že provedením onoho dílu natření a nápisu, který se nachází nad dotčenými dvěma okny jinému nájemníku pronajatými, žalobci jakožto vlastníci domu č. 97. ani nebyli zbaveni držby domu toho, aniž v držbě této rušeni, ba nelze spatřovati v tom ani rušení žalobců co do držby průčelní zdi domu.

Co se týče prv žalovaného dra. Š. svědci vedení o okolnosti jím popřené, že rozkázal zřízení nátěru a nápisu, v čemž právě záležeti má rušení držby, jemu za vinu dané, neprokázali okolnost tuto, jak za to pokládali nižší soudy; neboť žádný ze svědků vyslechnutých nedotvrdil, že sám přímo spatřil udělení takového rozkazu panem drem. Š.

Proti spolužalovanému Františku R. sice výpověďmi svědků Ant. J., Mart. St. a Jana M. prokázáno jest, že provedl natření a nápis; avšak ana žaloba sama dokládá, že od řemesla lakýrnického jest a práce tyto z rozkazu prv žalovaného, tudíž co nástroj jeho vykonal, vyloučen jest při něm všeliký úmysl k rušení cizí držby směřující, pročež žaloba naň podaná postrádá základů.

Ješto tudíž oba nižší soudy prosbě žalobní, jak vyloženo bezdůvodně, místo dali, obsahují nálezy soudů těch patrnou nespravedlivost i slušelo tudíž změniti je a žalobu i prosbu v ní položenou zavrhnouti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. března 1879 č. 3289.

Dr. V. Peták.

Politický konsens jest podstatnou podmínkou k platnosti připsání pozemků rustikálních ku statku v zemských deskách zapsanému.

Pí. Božena Hrdličková jest vlastnice dvoru Blinky v zemských deskách v hl. knize lit. *B.* Tom. I. Fol. 181. a 185. vloženého. Za účelem zaokrouhlení tohoto statku daroval jí otec její od usedlosti své rustikální č. p. 30. v Plaňanech, okr. kouřímského, některé pozemky ve výměře 19 jiter a 640□ sáhů. C. k. zemský soud v Praze povolil, když v základě zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. provedeno bylo oddělení nadřečených pozemků od č. 30. v Plaňanech, připsání jejich k zemskému statku výměrem ze dne 31. prosince 1874 č. 38.139. Následkem tohoto připsání stalo se, že vlastnice dvoru v zemských deskách zapsaného platila daň ve výši, kterou zákon ku nabytí práva volebního ve skupině velkostatkářů vyžaduje, i reklamovala u c. k. místodržitelství českého právo volební v této skupině.

C. k. místodržitelství však žádosti té nevyhovělo, nýbrž učinilo kroky k zrušení povoleného odepsání a připsání pozemků těch. Z příčiny té vydal z povinnosti úřední c. k. vrchní soud zemský v Praze c. k. zemskému soudu nařízení ddto. v Praze 19. března 1878 č. 7680, 7778., 8054. a 8470., jímž se výměr c. k. zemského soudu v Praze ze dne 31. prosince 1874 č. 38.139., kterýmž připsání pozemků nadřečených k zemskému statku se povolilo a vykonalo, naprosto zrušuje a nařizuje, aby se tyto připsané pozemky z povinnosti úřední ze zemských desk extabulovaly, aby se pro ně zřídila v gruntovních knihách Kouřímských vložka zvláštní a aby se při těchto nyní ze zemských desk vymýtěných pozemcích vyznačily všechny dluhy a závady od doby povolovacího výměru c. k. zemského soudu vzniklé jakožto položky simultání. Z těchto

důvodů.

Zákonní ustanovení, jimiž se obmezuje obor desk zemských oproti jiným knihám gruntovním, zůstaly nedotknuty zrušením nedílnosti pozemků vůbec.

Nemůže tedy i nyní žádná usedlost do desk zemských býti pojata, při níž neshledáno podmínek v patentu ze dne 23. dubna 1794 č. 171 sb. z. s. obsažených.

Uvážení těchto podmínek, náležejících do oboru práva veřejného, přísluší c. k. místodržitelství.

Poněvadž c. k. místodržitelství pro Čechy v souhlasu s výborem zemských přípisem svým ze dne 21. února 1878 č. 8211. prohlásilo, že ku připsání nadřečených pozemků ku dvoru Blinky svolení svého dáti nemůže, any ve smyslu §. 2. patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s. toliko pozemky dominikální do desk zemských vloženy býti mohou, pozemky pak, o něž jde, dle Josefinské knihy fassijní jsou pozemky rustikálními, jeví se ono povolené připsání jich, postrádajíc povolení politického, jakožto protizákonní a muselo se tudíž z moci úřední zrušiti.

V stížnosti na toto rozhodnutí podané dovoláno se patentu ze dne 7. září 1848 (odst. II.) a zákonů ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. a ze dne 20. prosince 1869 č. 52. zák. zem. pro král. České (§§. 1., 2., 3.), jimiž zrušena vůbec všecka obmezení, nechť soukromého či veřejného práva se týkala, mimo případy v §. 4. posléze cit. zákona dopodrobna vytčené a ukázáno dále k tomu, že patent ze dne 22. dubna 1794 stanovil podmínky, za kterýmiž nemovitý statek do hlavní knihy desk zemských co samostatná knihovní vložka zapsán býti může, oč se však v případě tom nejedná. Připsáním rustikálních pozemků k zapsanému již zemskému statku dominikální vlastnost tohoto se nikterak nemění a patent z r. 1794 také o nějakém obmezení v příčině připisování pozemků žádné zmínky nečiní. Předepsáno pouze oznámení stavům guberniem, tedy žádné vymožení si svolení jeho (§. 21. dv. dekr. k patentu o deskách zemských, vydaného dne 5. července 1796). V stejném smyslu ustanovilo ministerium práv výnosem ze dne 1. února 1865 č. 835., že každé povolení zapsané do veřejných knih, jímž se obor knihovní vložky mění, politickému úřadu za účelem vyrozumění úřadů berních se má oznámiti. Co se týče §. 16. zák. ze dne 6. února 1869, jenž praví, „že ustanovení vydaná o nutnosti politického povolení k oddělení pozemků a ku výměně jich hlavně hledíc k tomu, jsou-li dominikální či rustikální, tam, kde posud v platnosti jsou, zákonem tím se neruší,“ a z něhož snad c. k. vrchní soud k rozhodnutí svému pohnutku vzal, tož vztahuje se tento paragraf k těm zemím, v nichž rozdíl mezi dominikálními a rustikálními pozemky posud pozůstává, pro král. České však neměl nikdy praktického významu, poněvadž zde právě zrušeny byly nejvyšším patentem ze dne 7. září 1848 veškeré rozdíly dominikálních a rustikálních pozemků.

Požadavku politického konsensu neznal ani deskový patent z r. 1794, tím méně lze jej klásti nyní, když všecka obmezení

v tom směru odpadla. Poukázáno k tomu, že sám c. k. vrchní soud zemský v Praze, hledě k citovanému výnosu ministeria spravedlnosti ze dne 1. února 1865 č. 835., svým rozhodnutím ze dne 13. června 1870 č. 20.112. prohlásil, „že činnost politických úřadů ve směru tomto bez toho jest pouhou formálností a že pro příště z této činnosti při věcech tabulárních má sejíti.“ A podobně praví výnos téhož c. k. vrchního soudu zemského ze dne 26. července 1871 č. 21.244., odvolávaje se na výnos c. k. místodržitelstva v Praze ze dne 26. května 1871 č. 19.708. Výnosem ministeria práv ze dne 16. prosince 1874 č. 1580. přímo vyslovena zásada, „že politický úřad v příčině té nemá více spolupůsobiti.“ Doloženo se dále výnosem c. k. ministeria práv ze dne 16. dubna 1871 č. 3003., jenž vydán byl k docílení jednostejné praxe při dělení půdy, a jenž zcela všeobecně praví: „Změny, které zrušením obmezení dělitelnosti pozemků nastaly v příčině náležitostí, jakých vyhledávalo se při knihovním odepsání pozemků, nemohou, hledíc k zákonům, jimiž se obmezování dělitelnosti pozemků zrušilo, nyní za nic více býti považovány, než že povolení politické k oddělení pozemků přestalo býti náležitostí k povolení oddělení pozemků.“ Poukázáno dále na poslední větu 6. odst. §. 3. zák. ze dne 5. prosince 1874 č. 92. zem. zák., kdež se ustanovuje, že zemský soud má, než povolí k statku zemskému připsání pozemků v zemských deskách posud nezapsaných, vyžádati si od c. k. místodržitelství a výboru zemského dobrozdání, z čehož následuje, že náleží c. k. zemskému soudu právo k povolení, kdež c. k. místodržitelství dává pouze dobré zdání, nějakého veto při tom tedy nemajíc. Uvedeno dále, že — souhlasem s nepochybnou a zcela zákonnou praxí posavadní — rozličné nové vložky bez povolení politického úřadu v deskách zemských zapsány byly a dosud jsou, i vyjmenována jich celá řada. Bylo také min. výnosem ze dne 24. března 1874 č. 2454. zřejmě a doslovně vyřčeno: „Dle nynějšího stavu zákonodárství ponechává se posuzování, může-li se povoliti změna vložky buď zvětšením neb zmenšením objemu jejího — toliko soudům.“ Teprvé pozdější výnos ministeria práv ze dne 13. července 1877 č. 9197. vyslovuje náhled, že k zvětšení statku zemského potřebí konsensu politického úřadu zemského, výnos ten však, zákonem sám nejsa, s platnými zákony jest v odporu.

Konečně odvoláváno se k tomu, že připsání dotčené nyní již přes 3 léta v deskách zemských jest, pročež že všeliký odpor jest promlčen.

Stížnost tuto c. k. nejvyšší soud zamítl z těchto

důvodů:

C. k. vrchní soud zcela správně vytknul, že zákonní ustanovení, jimiž se obor desk zemských obmezil vůči ostatním knihám gruntovním, zůstala nedotknuta zrušením nedílnosti pozemků a že tedy i nyní nelze do desk zemských zapsati pozemky, při nichž nebylo vyhověno tomu, co předpokládá patent ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s.

Podmínek těch v případu tomto shledáno nebylo, poněvadž nadřečené pozemky zapsány jsou v knize fassijní Josefinské jakožto pozemky rustikální, tudíž i od c. k. místodržitelství Českého v souhlasu s výborem zemským ku připsání pozemků těch k zemskému statku Blinky svolení dáno nebylo.

Vývody stížnosti, že zákony a nařízení obmezující nedílnost půdy zrušil zákon ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. stanoviv právo, děliti pozemky nehledíc k vlastnosti jejich, jsou-li dominikální či rustikální, a že tento princip vysloven byl též zemským zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. zem. z., zakládají se na mylném náhledu, pokud se ze slov zákona toho vyvozuje, že ním zrušena byla všechna obmezení, nechť jsou povahy soukromoprávní neb povahy práva veřejného s jedinou výminkou případů v čl. 4. téhož zákona vyznačených.

Tento názor o věci patrně přesahuje význam slov onoho zákona. Neboť jen ona ustanovení byla zrušena, která se týkala volného nakládání s pozemky, pak i ona obmezení, v čl. 4. téhož zákona obsažená, kteráž se týkají volného nakládání s pozemky, pokud toto se zakládá na právu soukromém, — za to však nedotknutými zůstala ona obmezení, kteráž se týkala práva veřejného a kteráž byla předmětem zákonů a nařízení před rokem 1869 vydaných.

K tomuto druhu obmezení náleží zásada v čl. 2. patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s. vyslovená, že se do hlavní knihy desk zemských jen ty v zemi se nacházející stavovské nemovité statky mají zapsati, které katastr jakožto pozemky dominikální označuje a které co pozemky dominikální daně platily.

V zásadě a v ustanovení, kteréž obsaženo v nařízení ministerií vnitra a práv ze dne 30. června 1858 č. 100. ř. z. na dřívější ustanovení se odvolávajícím, že totiž při každém rozdělení

statku zemského svolení úřadu politického jest potřebí, bez něhož připisování a odpisování zemských statků aneb zařízení nové vložky buď si v zemských deskách neb v gruntovních knihách provésti se nesmí, zákony novějšími pražádná změna se nestala.

Právě proto právem c. k. vrchní soud k tomu poukazuje, že náleží místodržitelství, aby zkoušelo podmínky právu veřejnému náležející, mohou-li se pozemky, o nichž se jedná, do desk zemských pojeti.

Od tohoto nařízení, týkajícího se příslušnosti úřadu politického, nové zákonodárství v ničem se neodchýlilo, poněvadž v zemském zákoně pro Čechy vydaném dne 5. prosince 1874 č. 92. z. z. o zakládání nových kněh v čl. 3. vyžaduje se svolení místodržitelstva a zemského výboru, — „jedná-li se o odepsání dílce statku v zemských neb lenních deskách zapsaného, pro nějž se má samostatná vložka v deskách zaříditi," — z čehož následuje, že tím více místo má ingerence místodržitelstva a výboru zemského, mají-li pozemky, v deskách zemských posud nezapsané, připojeny býti k statku zemskému, čímž by nabýti měly vlastnosti deskové.

Uvádí-li se dále v stížnosti, že výměr c. k. zemského soudu ze dne 31. prosince 1874 č. 38.139., jimiž připsání nadřečených pozemků bylo povoleno, a výměr ze dne 5. prosince 1876 č. 40.854., jimiž na statku celém povolen vklad práva zástavního pro 15000 zl., moci právní nabyly a proti nim námitek činiti nelze, any prý nastaly následky a práva vydržením knihovním, tu dlužno poukázati k tomu, že právě pro scházející svolení místodržitelské co podstatné podmínky platnosti oddělení a připsání, právoplatné vydržení knihovní ani počíti nemohlo a že v příčině té, kde se jedná o otázku práva veřejného, k zásadám práva soukromého přihlížeti nelze.

Poněvadž však c. k. vrchní soud v příčině knihovních závad, jež se mají na pozemky nadřečené co dluhy simultání přenésti, nerozeznává závad, jež na zemském statku byly vloženy před připsáním neb po připsání pozemků těch, jeví se toho potřeba doplniti rozhodnutí c. k. vrchního soudu v ten rozum, že dle §. 1. zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. připsání pozemků od č. p. 30. v Plaňanech oddělených ku zemskému statku Blinky stalo se beze všech závad.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. února 1879 č. 10.186.

JUDr. Alfred Hrdlička.

K §. 68. popl. zák. a §§. 1042. a 896. ob. z. obč.

Dr. R. podal jmenem Fr. Veverkové žalobu na A. Voříška, by zaplatil žalobkyni poplatek vyměřený ze smlouvy postupní uzavřené mezi žalovaným a otcem jeho o živnosti v Čimicích č. p. 56. ddto. Čimice dne 30. června 1857 a zaplacený od žalobkyně sumou 178 zl. 9 kr. s úrokem 21 zl. 70 kr., dohromady tedy 199 zl. 97 kr. se 6% úrokem za 3 léta ode dne podání žaloby zpět počítaným jakož i ode dne žaloby dále do zaplacení jdoucím a náklady soudní.

C. k. měst. del. okresní soud v Budějovicích zamítl žalobu rozsudkem ze dne 27. září 1878 č. 8579. z těchto

příčin:

Žalobce tvrdí, že zmocnitelka jeho zaplatila poplatek právoplatně od berního úřadu v Sušicích platebním příkazem ze dne 9. dubna 1869 č. 46. ai. 1858. lit. *A.* vyměřený, a že tedy za žalovaného učinila náklad, který by on, smlouvající strana a přijímatel živnosti č. pop. 56. v Čimicích, sám byl učiniti musel.

Žalovaný však namítá: 1. že mu platební příkaz lit. *A.* doručen nebyl, že tedy proti němu nemohl nabýti moci práva. 2. že se poplatek 178 zl. 9 kr. netýká pouze jeho osoby, protože v platebním příkazu i z jiných předmětů a právních jednání poplatek se vyměřuje na př. z daru jakéhos, z výměnku a j., že tedy část vypadající na žalovaného specifikována není. 3. že zaplatil poplatek, jemu platebním příkazem ddto. 3. listopadu 1866 č. 46. lit. *C.* na 204 zl. 87½ kr. vyměřený dávno před rokem 1869 bernímu úřadu; že tedy opětného placení potřeba nebyla, kdyby žalobkyně jej byla vyzvala, by ji zastoupil.

Námitky ty jsou rozhodny. Nebyl-li žalovanému platební příkaz lit. *A.* doručen, nemůže býti řeči o přímé povinnosti žalovaného ku placení a proto není dokázáno, že by žalovaný byl musel učiniti náklad od žalobkyně učiněný. Mimo to žalobkyně netvrdila, tím méně pak dokázala, že zpravila žalovaného, jak §. 930. obč. zák. předpisuje.

Dle §. 68. ad 2. a 3. popl. zák. jsou sice kontrahenti rukou nerozdílnou povinni poplatek zaplatiti, leč to má platnost proti eráru pouze. Zaplatila-li však poplatek osoba třetí, může dle §. 896. ob. z. obč. na jednom kontrahentu pouze náhradu podílu

Že žalovaný nezaplatil poplatku právoplatně, jde z nálezu kompetentního úřadu finančního ke spisům připojeného a proto na námitku solutionis a důkazy o ní zřetel vzat býti nemůže.

Poněvadž dokázáno jest, že příkaz lit. *C.* vešel v moc práva, že vyměření poplatku jest správno a že dle §. 68. popl. zák. žalovaný ručí za celý poplatek, nemůže o povinnosti k náhradě býti pochybováno, dokáže-li se přísahou, že J. Zoubek zaplatil.

V části zamítající nemohl rozsudek změněn býti, poněvadž nebylo si stěžováno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. února 1879 č. 14.452.

Dr. J. J. P—ý.

V rozepři o zaplacení pokuty konvencionální netřeba žalujícímu dokazovati, že škoda se stala. Význam podepsání blanketu nevyplněného.

Rozsudkem c. k. m. dlg. okresního soudu v Hoře Kutné ze dne 25. března 1878 č. 3393. byla žaloba Antonína Š. proti manželům R. o zaplacení konvenciolnální pokuty 288 zl. 47 kr. r. č. zavržena z těchto

důvodů:

Žaloba uvádí: Smlouvou ddto. v Malíně dne 6. dubna 1877 zavázali se žalovaní manželé R. žalujícímu Antonínu Š. nejdéle do 15. listopadu 1877 odvésti 112.000 kilo řepy cukrovky a ve smlouvě jest výslovně uvedeno, že pro případ neodvedení určeného množství cukrovky v určený čas žalovaní za každých scházejících 100 kilo cukrovky 50 kr. náhrady do 15. prosince zaplatí. Na základě uvedené smlouvy zaznamenáno dle výměru c. k. okresního soudu v Hoře Kutné ze dne 1. května 1877 č. 4734. na usedlost žalovaných v Malíně právo zástavní za možnou náhradu až do 560 zl. r. č. pro Antonína Š.

Strany srovnávají se v tom, že žalovaní Antonínu Š. jediné 49.276 kilo řepy odvedli a kdežto žalovaný opíraje se o znění smlouvy žádá umluvenou náhradu zbytkem prý 288 zl. 47 kr. a za spravení vydobytého záznamu co do tohoto obnosu, — popírají žalovaní líčený vznik smlouvy a namítají, že při uzavírání smlouvy

mezi nimi a zástupcem žalujícího Z. bylo pouze umluveno, že za každý metrický cent odvedené řepy 1 zl. 40 kr. obdrží, že množství řepy, jež dodána býti měla, smluveno nebylo, že zejmena náhrada jakás nebyla stanovena a že smlouva žalobě přiložená při podpisu, ku kterému se žalovaní znají, — nebyla ještě vyplněna, — že byla pouhým blanketem. Žaloba tato, — uvádí se v důvodech — jest žalobou na náhradu škody — a sice na náhradu, kteráž mezi smlouvajícími se stranami napřed byla umluvena. Požadovaná náhrada jest takto konvenciolnální pokutou dle §. 1336. ob. zák. obč. t. j. částkou, kteráž dle zvláštního usnešení se stran na místo škody tehdá zapraviti se má, když dlužník závazku svému buď na prosto nedostál aneb nedostál tak, jak mu náleželo.

Konvencionální pokuta jest tedy obapolně umluvený ekvivalent náhrady škody pro případ nesplněného závazku. Z toho patrno, že žalující jest sice prost povinnosti prokazovati, mnoho-li škoda činí, není ale osvobozen od důkazu, že škoda vůbec spůsobena byla a že stala se vinou žalovaného.

V tomto případě nezmínil se žalující ani slovem průběhem celého líčení o jakési škodě, kterou snad neodvedením řepy utrpěl a nepokusil se tedy ani o to škodu svou prokazovati. Kde však není škody — není možná konvenciolnální pokuta arg. §. 1336. slova „anstatt des zu vergütenden Nachtheiles“. Proto byla žaloba Antonína Š. zavržena.

Na odvolání se žalujícího změnil c. k. vrchní soud v Praze rozhodnutím ze dne 15. dubna 1878 č. 11154. tento rozsudek a dal žalobě v plném znění místo;

proto,

že žalovaní doznávají, že smlouvu ze dne 6. ledna 1877 vlastní rukou podepsali. V této smlouvě uvedeny jsou všechny okolnosti a podmínky, jak je žaloba uvádí a jak právní důvod konečné prosby tvoří. Konvencionální pokuta 50 krejcarů za každých 100 kilo cukrovky a množství 112.000 kilo, které se má dodati, jest právě tak určité jako zřízení zástavy.

Námitka žalovaných, že podepsali tištěnou smlouvu ještě nevyplněnou, aniž by ji četli, jest nemístná proto, že následky této své nedbalosti na ně samy spadají a proto, že námitka ta s pravým stavem věcí se nesrovnává, ani žalovaní již v květnu 1877 výměr o záznamu č. 4734. obdrželi, z kterého množství řepy, jsoucnost a výši konvencionální pokuty seznati mohli a jelikož přes to až

do doby dodání v listopadu 1877 ničeho proti tomu nečinili, musí se již proto za mlčky svolující pokládati (§. 863. ob. z. obč.)

Smlouva zmíněná jest tudíž platna a tvoří úplný důkaz a poněvadž při konvencionální pokutě povstání škody se nemusí dokázati, ano již ve zrušení smlouvy propadnutí konvencionální pokuty leží — bylo žalobě dáno místo.

Následkem řádné dovolací stížnosti žalovaných změnil c. k. nejvyšší soud rozsudky obou nižších soudů a uznal na alternativní přísahy dobrovolného zástupce žalujících Z. Přísahami těmi má býti prokázáno, buď že smlouva ze dne 6. ledna 1877 v čas podpisu se strany žalovaných byla již vyplněna — buď, že žalovaní zástupcem žalujícího před podpisem dotyčné smlouvy od podstatných článcích smlouvy zejmena o množství řepy — o výši pokuty byli poučeni.

Důvody

praví: Žalující nežádá od žalovaných náhradu škody, nýbrž žádá opíraje se o vespolnou úmluvu o dodání určitého množství cukrovky uzavřenou — zaplacení pro případ nedodání výslovně umluvené pokuty konvencionální.

Nehledě ani k tomu, že v tomto směru žalovaní neučinili námitek, dlužno považovati žalobu tuto za žalobu ze smlouvy (Vertragsklage) a žalujícímu náleží smlouvu a tu okolnost prokázati, že nastal případ placení smluvené pokuty. Naproti tomu nelze žádati, aby žalující prokázal, že následkem doznaného částečného nesplnění smlouvy škodu utrpěl a není proto zavržení žaloby z tohoto důvodu, jak prvním soudcem se stalo, ospravedlněno.

Totéž platí i o rozhodnutí vrchního soudu, vedle kterého žalovaní bezvýminečně ku placení byli odsouzeni. Žalovaní nedoznávají, že by smlouvu vlastní rukou podepsali, nýbrž tvrdí, že podepsali nevyplněný tištěný formulář, že zástupce žalujícího Z. jediné dodání řepy cent za 1 zl. 40 kr. s nimi smluvil, naproti tomu ale o tom se nezmínil, že by 112.000 kilo řepy mělo býti odvedeno, že by pokuta 50 kr. za každý neodvedený cent měla se platiti a že by žalující byl oprávněn práva svá na usedlosti žalovaných zjistiti.

Pak-li toto srovnává se s pravdou, pak nelze z podpisu žalovaných souditi, že by se smlouvě podrobili — to nelze také z okolnosti té dovoditi, že žalovaní proti výměru, jímž záznam práva zástavního byl povolen, si nestěžovali, vždyť stížnost nemohla míti pražádného pro ně příznivého výsledku.

Jest-li že žalovaní nevyplněný tištěný formulář podepsali a jest-li že nebylo jim sděleno, že množství řepy, jež dodati se měla, pokuta smluvená (Vertragsstrafe) a svolení ku knihovnímu vkladu, do smlouvy bude vepsáno, pak nemůže žalující z této smlouvy žádných práv pro sebe dovozovati a není žalobní prosba odůvodněna. V případě opáčném jest žaloba ale odůvodněna a dlužno jí místo dáti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1878 č. 10291.

Vyšín.

Úroky od dražebního kupce vedle výminek dražebních skládané mají se rozděliti mezi věřitele dle celých přikázaných sum, ať pouze kapitálů nebo i příslušenství.

Ve výminky dražební, na jichž základě exekučně prodán byl cukrovar v B. pojato bylo též ustanovení, „že povinen jest dražební kupec, aby nejvyšší podání za koupenou nemovitost ode dne dražby 6% zúrokoval, kdyby pak proti výměru o rozvržení trhové ceny vydanému podán byl rekurs, úroky tyto od půlletí k půlletí do soudního schování ukládal.“ Dále ustanovovaly dražební výminky ty, že „až nabude rozvržení trhové ceny právní moci, úroky, vydražitelem takto do soudního schování uložené mezi věřitele, jichž pohledávky nejvyšším podáním uhražení dojdou, poměrně rozděleny býti mají“.

Dražební kupci cukrovaru v B. ukládali skutečně správně úroky ty v soudní schování a když výměr o rozvržení trhové ceny konečně právní moci nabyl, rozvrhl c. k. okresní soud v Berouně výměrem ze dne 11. října 1878 č. 9315. úroky dotčené poměrně mezi věřitele, s pohledávkami svými na trhovou cenu poukázané, vzav za měřítko rozdělovací celé přikázané sumy, nehledě k tomu, zdali tyto pouze z kapitálů nebo též z úroků a nákladů soudních sestávají. Mezi pohledávkami, jimž takovým spůsobem z deponovaných úroků poměrná část (ode dne dražby počínajíc) přikázána byla, nalezal se také nezúročitelný kapitál záložny v B. na prodaném cukrovaru zjištěný.

K rekursu, jejž dražební kupci proti tomuto výměru podali, zrušil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 18. listopadu

1878 č. 32278. nález stolice první potud, pokud přikázána byla část úroků, do soudního schování složených také obč. záložně v B. na nezúročitelný kapitál její, a změnil ho dále potud, pokud se týkal jiného tabulárního věřitele tím spůsobem, že nařídil instanci první, aby vydala nové rozvržení, v němž by se při rozdělení složených úroků přihlíželo pouze ku kapitálu tohoto věřitele nikoliv ale i k příslušenství, trhovou cenou uhraženému.

Důvody.

Ustanovením dražebních výminek, ukládání úrokův do soudního schování se týkajících, nebyl utvořen pro zástavní věřitele žádný nový poměr, co se dotýče zúrokování jejich pohledávek, anoť jest ustanovení to pouhým opatřením na ochranu před koupěmi na oko a pro větší jistotu, aby splněny byly dražební výminky, z čehož tedy věřitelům zástavním nevzejde nárok ani na větší úrok než ten jest, jejž mají knihovně zjištěný, ani na úrok vůbec, byla-li ta která pohledávka zástavního věřitele nezúročitelnou.

Vedle zásady této sluší tedy ze 6% úrokův, dražebním kupcem z celé trhové ceny (nehledě ku knihovním poměrům zúrokování), v soudní schování složených, poděliti pouze ony zástavní věřitele, z jejichž pohledávek trhovou cenou uhražených jdou úroky a to jen potud, pokud tento nárok na úroky v knihách veřejných jest zjištěn, i nesmí se při rozdělení úrokův těch, do soudního schování složených přihlížeti také k příslušenství (úrokům a nákladům soudním) nýbrž jen ke kapitálům, poněvadž na úroky z tohoto příslušenství věřitelové nemají práva ani vedle zákona ani vedle výminek dražebních.

Podle zásady výše vytknuté zrušeno býti muselo tudíž přikázání úrokův z nezúročitelného kapitálu občanské záložny v B., poněvadž již jednou platně o tom bylo rozhodnuto, že záložně této nepřísluší právo zástavní pro pohledávku její 60.000 zl. i s úroky, nýbrž pouze pro částku, 60.000 zl. nepřevyšující, pročež také záložně této úroky požadovati lze toliko potud, pokud by nárok její i co do kapitálu i co do úroků dohromady neobnášel více než 60.000 zl., kteréžto částka však již úplně jest vyčerpána a přikázána.

K rekursům, se strany správy konk. podstaty obč. záložny v B. a ostatních zúčastněných věřitelů tabulárních proti tomuto rozhodnutí podaným změnil c. k. nejvyšší soud nález druhé stolice obnoviv platnost výměru c. k. okresního soudu

poněvadž

dražební kupec vedle odstavce IX. dražebních výminek povinen jest, aby ode dne dražby nejvyšší podání 6% zúrokoval, pročež mu nižádným spůsobem nepřísluší právo, žádati, aby úroky tyto mu byly navráceny, naopak ale vedle odstavce X. dražebních výminek úroky dražebním kupcem složené tehdáž, kdy výměr o rozvržení trhové ceny právní moci nabude, jednotlivým passivním položkám ku zaplacení poukázaným přiděleny býti mají, aniž by se k tomu přihlížeti mohlo, jdou-li z nich úroky čili nic; passiva pak, trhovou cenou uhražená nejen z kapitálů, nýbrž také z příslušenství na úrocích a nákladech soudních záleží.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. února 1879 č. 1931.

Dr. O. Gintl.

Přenášení knihovních zápisů do nových knih pozemkových.

Na základě dlužního úpisu ddto. 25. března 1877 bylo na hospodářské pozemnosti č. p. 36. v H. vloženo právo zástavní pro pohledanost Č. S. v sumě 1000 zl., 6% úroky, $^3/_{10}$% roční provisi, 7% úroky z prodlení a kauci k zjištění náhrad zvláště vyminěných do sumy 50 zl. Pohledávka tato byla přenešena do nových knih pozemkových tím spůsobem, že bylo vloženo právo zástavní jediné pro kapitál v sumě 1000 zl., 6% úroky a kauci do sumy 50 zl. pro řečenou věřitelkyni na pozemnosti této. Příčinou toho ohlásila tato dle zák. ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. před otevřením nové knihy nabyté právo zástavní za $^3/_{10}$% roční provisi a 7% úroky z prodlení, žádajíc, aby toto právo zástavní bylo vloženo v pořadí kapitálu příslušícím do nové knihy pozemkové na dotčené pozemnosti.

C. k. okresní soud v K. zamítl výměrem ze dne 7. ledna 1879 č. 335. ohlášku tuto,

poněvadž

stalo se přenešení pohledávky této s příslušenstvím ze staré do nové knihy pozemkové dle nař. min. práv ze dne 12. ledna 1872 čl. 9. a dle §§. 5. a 98. všeob. zák. pozemkového, a že není tudíž příčiny k jakési opravě nové knihy pozemkové.

Věřitelkyně podala stížnost, v níž dovozovala: §. 9. min. nař. ze dne 12. května 1872 stanoví sice, že nemá klásti se do nových

knih pozemkových, co dle všeobecného zákona o knihách pozemkových do zápisu knihovního nenáleží. Vklad práva zástavního za stálou roční $^{3}/_{10}$% provisi, tedy za sumu peněžitou číselně ustanovenou a za 7% úroky z prodlení jest však přiměřený všeobecnému zákonu pozemkovému a to vzhledem k §§. 14., 5. a 98. tohoto zákona, ani k tomu nepřihlížejíc, že zápis ten v staré knize pozemkové stal se dle nyní platného všeobecného zákona o knihách pozemkových a měl se tudíž beze všeho přenésti do knih nových.

C. k. vrchní soud zemský dal stížnosti této místo, nařídiv zároveň c. k. okresnímu soudu, aby k opovědi podané dne 2. ledna 1879 pod č. 33. opatřil, co předpisuje čl. 18. zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z.;

neboť

žádajíc, aby na pozemnosti shora vytčené bylo vloženo i právo zástavní za $^{3}/_{10}$% roční provisi a 7% úroky z prodlení v pořadí kapitálu již příslušícím, opověděla věřitelkyně v skutku právo před otevřením nové knihy pozemkové nabyté, jež nebylo přeneseno ze staré do nové knihy pozemkové (§. 7. ad *b*. cit. zák.).

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro království České ze dne 3. března 1879 č. 7333.

Dr. Frant. Lirsch.

Literární zprávy.

Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung von Dr. Alois Zucker, a. o. Professor an der Prager Universität. III. Abtheilung: Die Reformbedürftigkeit der Untersuchungshaft. Prag. Verlag von H. Dominicus. 1879.

Jakkoliv rak. řád trestní nyní platný jest dílo v nejednom ohledu vynikající, kteréž by každému zákonodárství sloužilo ku cti a k ozdobě, přece bylo by nevhodné, kdybychom nechtěli všímati sobě na druhé straně i jeho nedostatků a nesnažili se záhy o jich napravení. Hlavně řízení vyšetřovací, ve kterémž zákonodárce poměrně nejdále vzdálil se zásad od něho v jiných částech řízení trestního přijatých, přidržev se tu co možno nejtěsněji cesty naznačené řízením inkvisičním zákona trestního z r. 1803 a řádu trestního z r. 1853 jeví nápadnou nesrovnalost se základnými myšlénkami a s celým systémem zákona.

Vítáme tudíž upřímně každý zjev literární, jehož cílem jest k nedostatkům takovým ukázati a budoucí činnosti opravné cestu klestiti; právě povděčni pak musíme býti, podniká-li úkol takový síla, jejíž jméno samo jest zárukou zdaru.

P. professor Zucker hodlaje vylíčiti nedostatky nynějšího zřízení vazby vyšetřovací upravil sobě k tomu účelu způsobem ovšem nikoliv prostým obtíží a namáhání bezpečný základ, podav v prvém a druhém oddělení svého spisu (I. Abtheilung: Die historischen Grundlagen der österr. Strafprozessordnung. 1873; II. Abtheilung: Die österr. Strafprozessordnungen. 1876) důkladnou historicko-právnickou studii dotýčných částí práva římského, německého, kanonického a rozličných zemských práv v zemích nyní rakouských, jakož i vlastního zákonodárství rakouského počínajíc od dob Marie Teresie, a konečně práva francouzského i anglického. Ve třetím pak právě vyšlém oddělení přikročil pan spisovatel konečně ku vlastnímu úkolu svému, k jehož rozřešení jest on právě nejen pro ouplnou znalost theorie nýbrž i pro své bohaté zkušenosti praktické zajisté v prvé řadě povolán.

Spis obsahuje po výtce kritický rozbor nynějšího zřízení vazby vyšetřovací hlavně dle práva rakouského, avšak též s náležitým zřetelem ku právu francouzskému a anglickému a k novému trestnímu řádu německému. Při tom však neobmezuje se pan spisovatel snad na pouhou kritiku, nýbrž všude zároveň naznačuje též prostředky a cesty žádoucí opravy. V tom i v onom směru pak jest mu vodítkem základná celého díla myšlénka, že nutno, aby celé zřízení vazby vyšetřovací uvedeno bylo v souhlas s požadavky opravdového řízení právního, aby ona sama stala se skutečným ústavem právním. Z toho stanoviska probírá pan spisovatel všecky jednotlivé způsoby vazby vyšetřovací (hl. 1.: zatčení při dopadení na skutku samém; hl. 2. vazba pro velikost zločinu; hl. 3. vazba pro nebezpečí kolluse; hl. 4. vazba k zamezení opakování zločinu aneb provedení pokusu nebo výhrůžky; hl. 5. vazba vyšetřovací za trest pro neposlušnost processuální; hl. 6. vazba při nebezpečí útěku), zkouší, které potřebě právní tyto jednotlivé způsoby vazby sloužiti mají, a zda-li zřízení jejich jest skutečně potřebě této přiměřené. Že tu nad velikou částí nynějšího zřízení vazby vyšetřovací vynesen úsudek přímý a bezohledný, to pochopitelno; při tom však třeba připomenouti, že pan spisovatel dalek jsa každého jednostranného stanoviska neváhá to, co v právu nynějším jest života schopno, schvalovati namnoze i — tak v hlavě páté — za zostření předpisů nyní platných se přimlouvati.

Hlava 7. jedná o propuštění z vazby při složení jistoty; hl. 8.

o výkonu vazby vyšetřovací; hl. 9. zabývá se otázkou v době novější velmi živě přetřásanou: zdali přísluší obviněnému náhrada za přestálou vazbu vyšetřovací. Že tuto případy, v nichž náhrada taková přísluší, správně jsou vytčeny a náležitě odůvodněny, dlužno uznati; méně souhlasiti bychom mohli s návrhem, aby objem náhrady určován býti měl podle jakési obdoby nedůvodného pravidla ob. zák. obč. kladoucího v tom směru rozhodnou váhu na stupeň zavinění. — Hlava závěrečná konečně obsahuje návrh radikálné opravy celého řízení vyšetřovacího.

Bylo by jen neskromností z naší strany, kdybychom k tomuto stručnému nastínění obsahu zvláštní chválu ještě připojovati aneb jednotlivé přednosti buď v přítomném díle nově se vyskytující, buď již při dřívějších spisech páně professorových uznané a oceněné zvláště vytýkati chtěli; tolik však směle můžeme říci, že literatura rak. řízení trestního, rokem 1873 znovu oživená a tak utěšeně zkvétající povděčna jest panu spisovateli za vydatné a trvalé obohacení.

Na doplnění povinnosti referentské dodáváme, že ne valně praktický spůsob citování přijatý v oddělení prvém a druhém nahražen tuto jiným vhodnějším a že zevnější úprava spisu vyniká vkusem a elegancí.

—ch.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

3. týdenní schůze dne 6. února 1879.

Předseda: starosta pan c. k. vrchní rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 24.

Pan starosta oznámil, že se k Jednotě přihlásili za členy pp.: dr. Adolf Stránský, c. k. auskultant při obchodním soudu v Praze; Jindřich Péro, c. k. auskultant při vrchním soudu zemském v Praze a JUC. Václav Klazar, kandidát advokacie v Praze.

Po té přednášel pan prof. dr. Randa o zvláštní povaze jistých práv, zejmena práva autorského, práva na využitkování jistého vynálezu, práva obchodníka na firmu, práva živnostníka na ochranu marky a výhradného práva na využitkování jistého vzorce.

Všem těmto právům společná vlastnost je výhradnost, výlučnost.

Vzchází především otázka, do které kategorie práv patří tato práva? Obvyklé roztřídění práv nezdá se tu býti dostatečné. Gerber má za to, že tu není právo soukromé, nýbrž že se tu jedná o právo veřejné, které sluší chrániti trestním ustanovením. Ale náhled ten není pravý, neboť vychází ze stanoviska, že tu před nedovoleným činem právo nebylo. Právo však tu je již před porušením. Vždyť obchodník má právo k užívání jisté firmy, živnostník k užívání jisté marky, autor na využitkování díla svého, třeba by je nikdo v tom nerušil. Starší i nové zákony též mluví o právech, zejmena při právu autorském o vlastnictví duševním. A třeba pojmenování to nebylo správné, přece je z toho zřejmo, že zákon má na mysli právo. Též němečtí a francouzští právníci mluví tu o právech a někteří řadí je do práv věcných, jelikož je tu závazek každého třetího, něco nekonati, závazek negativní. Ale o právech věcných a zejmena o vlastnictví nelze tu mluviti, neboť práva dotčená nevztahují se k věcem hmotným.

Ani mezi práva obligační nedají se tato práva vřaditi. Předmětem obligačních práv jest jisté plnění a obsahem závazek k jistému plnění. Při dotčených právech shledáváme arci také závazek, ale závazek ten je negativní a váže každého třetího, — každý na př. je povinen firmy, ku které jistý obchodník již práva nabyl, neužívati — kdežto při právech obligačních nalezáme závazek jisté určité osoby k jistému positivnímu konání, a jisté factum obligatorium, kteréhož při právech oněch taktéž není.

Jsou to tedy práva zvláštního druhu. Někteří spisovatelé, Bluntschli na příklad, mluví pak o všeobecných právech lidských, jiní zase mají za to, že jsou to zvláštní práva majetková, která arci tvoří pro sebe zvláštní kategorii práv. Náhled tento je správnější, neboť interess majetkový je tu nejdůležitější; arci při právu autorském mohou býti ještě jiné zájmy, na př. osobní.

Jedná se ještě jen o to, jak tento zvláštní druh práv majetkových přiměřeně pojmenovat. Různí spisovatelé uvádí různá jmena; nejpříhodnější zdá se býti označení práv těch jmenem: „práva individuální", jak je Gareis nazývá.

Pan dr. Nejedlý má za to, že pojmenování to, pokud se jedná o právo na ochranu marky, není správné. Obdržela-li na př. veřejná obchodní společnost na své výrobky medaili a později se rozejde, může každý společník medaile té užívati, ovšem že jen s přívěskem, který naznačuje, že medaili tuto obdržela společnost, ve které on byl společníkem.

Naproti tomu podotýká pan prof. dr. Randa, že okolnost ta

spíše správnosti pojmenování toho nasvědčuje, jelikož právo na medaili patrně tu lpí na firmě a firma obchodní dle názorů kupeckých co jakési zvláštní individuum se považuje.

Pan dr. **Pražák** má za to, že není třeba stanoviti zvláštní kategorii pro práva, v přednášce p. prof. Randy blíže naznačená. Práva ta jsou vesměs rázu veřejného, nechť si již jde o právo autorské, o právo na užívání firmy, na ochranu známky neb vynálezu průmyslového. Ve všech těchto případech chrání se státem právo veřejné, třeba měla v této ochraně zájem v první řadě osoba soukromá. Tážeme-li se však, do které kategorie práv veřejných vřaditi sluší zmíněná oprávnění, tož shledáváme, že tu vesměs jde o právo živnostenské. Co do ochrany známek a vynálezů průmyslových, pak ochrany užívání firmy, nebude tu třeba ani zvláštních dokladů; neliší se právo živnostníka tuto chráněné co do podstaty nikterak od práva živnostníka, vyráběti neb prodávati zboží jistého druhu a vyloučiti ze stejné činnosti každého, kdož nesplnil požadavky, v příčině té zákonem stanovené. Větších obtíží zdá se míti věc co se týče práva autorského, poněvadž dle čl. V. lit. *c*) uvoz. zák k řádu živnostenskému literární produkce nepodlehá ustanovením řádu živnostenského. Avšak i tu nelze přehlednouti zákon na ochranu práva autorského daný, i sluší argumentovati, že zákon literární produkci prohlásil za úplně volnou jen pod tou výminkou mlčky stanovenou, že se produkcí tou nezasahá v práva jiného, zákonem chráněná. Z toho stanoviska jeví se nám patisk taktéž co do podstaty své co přestupek řádu živnostenského.

V jednom toliko směru beřou zmíněná oprávnění na se ráz soukromoprávní, pokud totiž oprávněnému pro případ povstane nárok na náhradu škody proti tomu, kdož se dopustil porušení práva, zákonem chráněného (obligatio ex delicto). Však možnost vzniku takové obligace netvoří ještě podstatu práva, o které zde jde; vždyť setkáváme se s toutéž možností i v jiných oborech práva veřejného. Dle práva rakouského máme zde ještě zvláštnost tu, že někdy (jak na př. dle §. 32. cís. pat. ze dne 19. října 1846) předmět této obligace převyšovati může i škodu skutečnou.

Dokladem pro náhled tuto pronešený jsou i předpisy v příčině kompetence dané. Souditi o nároku na náhradu škody povoláni jsou soudové, kdežto o otázce porušení práva samého s pravidla rozhodují úřady správní.

Náhledu tomu opírá se pan professor dr. **Randa**. Stanovisko pana dra. Pražáka předpokládá, že tu práva před porušením nebylo, což je nesprávné.

Veřejné právo to není, jelikož tu není veřejného interessu, nýbrž jen interess majetkový, soukromý.

S právem živnosti se práva ta nedají porovnati. Není tu výhradnosti; vždyť kdokoliv může živnost ohlásiti, koncessí vymoci. Ruší-li kdo zákon živnostenský, zakročí úřad z povinnosti úřední, jinak při právech individuálních. Při živnosti nikdo nemůže nabýti monopol, jinak při právech, o které se tu jedná. Jest to tedy zvláštní druh práv a sice majetkových.

Na to schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. kasačního soudu.

1. Zástupce soukromého účastníka, kterýž se byl k řízení trestnímu za účelem provedení nároků soukromoprávných připojil, dostavil se ku hlavnímu pře líčení teprvé, když již toto bylo z veliké části provedeno. Stížnost zmatečná proto na základě §§. 47. č. 3., 221., 271. a 273. ř. tr. podaná byla kassačním soudním dvorem zamítnuta, neboť §. 47. č. 3. ř. tr. předpokládá pouze, že se poškozený nejdéle před počátím hlavního pře líčení k řízení trestnímu připojil; ve kterém stadium se zástupce jeho hlavního líčení chce súčastniti a práva §. 47. č. 3. cit. osobně vykonávati, to jest jemu samému na vůli zůstaveno.

Nález ze dne 30. září 1878 č. 7896. (Ger. Ztg. 1879 č. 5.)

2. František H. sproštěn byl obžaloby pro zločin poškození na cizí majetnosti dle §. 85. lit. *a*) tr. z. na něj proto podané, že bezprostředně před exekučním odhadem své, právy zástavními stížené usedlosti obydlí, stodolu i chlévy skoro zúplna rozebrati dal, tak že pouhé zbytky zdí zůstaly. Zmatečná stížnost státního zástupce, opírající se o to, že žalovaný měl v úmyslu spůsobiti věřitelům svým škodu na jich právích zástavních, a že slovem „Eigenthum“ v §. 85. tr. z. rozuměti sluší vůbec jmění ve smyslu §. 353. ob. z. obč., byla nejvyšším dvorem kassačním zamítnuta, neboť výrazy trestního zákona sluší bráti ve smyslu obyčejné mluvy, kteráž slovem „Eigenthum“ rozumí toliko věci hmotné. Tomu nasvědčuje též historický vývoj tohoto zákonného ustanovení, kteréž vzalo původ ze starších specielných ustanovení o poškození jednotlivých, určitých předmětů; rovněž i ustanovení další, kteréž také jen o škodách na určitých předmětech, jako: železnicích, báních, telegrafech atd. spůsobených mluví.

Nález ze dne 25. října 1878 č. 8698. (G. Ztg. 1879 č. 8.)

3. Marie G. odsouzena byla pro přečin dle §§. 335. a 343. tr. z., poněvadž nemajíc k tomu oprávnění léčila a sice za plat osobu nezhojitelným neduhem stiženou, a domnělým tím léčením její smrt urychlila. Zamítnuv zmateční stížnost od ní podanou, vyslovil nejv. kassační dvůr, že pojem „živnostenského provozování léčení" náleží k faktické části skutku trestného, kterouž na jisto postaviti přísluší rozhodujícímu dvoru soudnímu, proti jehož výroku zmatečná stížnost zde nemá místa. Rovněž nelze shledati zmatku v tom, že by osoba od obžalované léčená i bez tohoto léčení byla následkem své nezhojitelné nemoci zemřela, neboť rozsudkem soudního dvoru jest na jisto postaveno, že smrt zemřelé nebyla by již 10. června 1870 nastala a tato okolnost právě byla jednáním obžalované zaviněna.

Nález ze dne 22. listopadu 1878 č. 10695. (Ger. Ztg. 1879 č. 9.)

4. Zmatečné stížnosti obžalované, kteráž odsouzena byla pro zločin účastenství v krádeži dle §§. 185. a 186. lit. *b*) tr. z., poněvadž bez povolení úřadů vojenských ku svému prospěchu kupovala projektily za cvičení dělostřeleckých vystřílené a okolními venkovany sebrané, vědouc, že projektily ony z krádeže pocházejí — dal kassační dvůr částečně místa, sprostiv obžalovanou obžaloby pro zločin účastenství v krádeži a uznav ji vinnou zločinu podvodu dle §§. 197. a 201. lit. *c*) tr. z. Dle důvodů kassačního dvoru nenalezají se totiž projektily vystřelené více v držení vojenského eráru, ovšem ale v téhož vlastnictví a není proto jich sbírání, nýbrž toliko skrývání a si přivlastnování zakázáno, což i z toho vysvítá, že vojenská správa dle dotýčné instrukce nálezci nálezné vyplatiti má.

Nález ze dne 1. června 1878 č. 13879. (G. Ztg. 1879 č. 11.)

5. Obžalovaný změnil na několika sudech o své vůli cejchovní známku $104^1/_{10}$ L. v číslo $102^1/_{10}$ L. Soudní dvůr první stolice neshledal v jednání tom zločinu podvodu (§. 199. lit. *d*), maje za to, že obžalovaný neměl úmyslu podvodného (§. 197. tr. z.), poněvadž sudy nebyly při cejchování ještě vysmoleny a obsah jejich byl by po dodatečném vysmolení asi o 4 litry se zmenšil. Při zmatečném jednání, provedeném k stížnosti státního zástupce (§. 281. č. 9. ř. tr.), přistoupil kasační soudní dvůr na tento náhled první stolice, odsoudil však dle §. 288. č. 3. ř. tr. obžalovaného ihned pro přestupek proti veřejným zřízením a opatřením, naznačený v §. 320. lit. *f*) tr. z.; §. tento nerozumí totiž — dle náhledu kassačního dvoru — slovem „listiny" pouze listiny písemné, nýbrž vůbec každé poznamenání pečetí, kolkovadlem, průbou, mezníkem, vrubem a pod., pokud naznačení takové

sloužiti má za důkaz nějaké rozhodné právní skutečnosti. Veřejnou pak jest „listina" taková tehda, když zřízena jest od veřejné vrchnosti v mezích její úřední působnosti aneb od osoby veřejně k účelu tomu ověřené v oboru jí přikázané působnosti a v předepsané formě. Tento pojem veřejnosti hodí pak se úplně na cejchovní úřady k cejchování měr, váh a přístrojů ustanovené, kteréž článkem XI. al. 2. a XII. zákona o měrách a váhách ze dne 23. července 1871 ř. z. ai. 1872 st. 16.; §. 1. zák. ze dne 31. března 1875 ř. z. st. 43. a §. 1. nařiz. minist. obch. ze dne 3. dubna 1875 č. 45. ř. z. prohlášeny byly za ústavy státní, jakož i cejchování od nich předsevzatému přikládá se povaha a působnost veřejného ověření.

Nález ze dne 10. května 1878 č. 1228. (Ger. Ztg. 1879 č. 13.)

Denník.

Pocta. Za příčinou tou, že dne 5. května 1879 slavil velevážený starosta Právnické Jednoty pan Matěj Havelka své 70leté narozeniny, odebrala se dne 4. května 1879 deputace Právnické Jednoty záležející z obou náměstků starosty a obou jednatelů do bytu oslavencova. První náměstek starostův p. prof. dr. Randa vyslovil blahopřání Jednoty za příčinou tou, že dopřáno bylo muži, v čele jejím stojícímu a i v širších kruzích váženému, dožiti se v plné síle věku vzácného. Doložil, kterak všickni právníci čeští, jimžto Jednota středištěm, té jsou naděje, že dlouhá ještě leta dopřáno bude panu starostovi působiti stejnou měrou na zdar právnictví vůbec a českého právnictví zvláště, kterak to činil doposud. Zároveň oznámeno panu starostovi, že členové Jednoty jemu na počest uspořádají večer společenský v místnostech Měšťanské Besedy na den 17. května 1879. Pan starosta děkoval hluboce pohnut za přání projevená i slíbil dostaviti se k naznačené slavnosti domácí.

Moravská advokátní komora odbývala dne 14. dubna 1879 valnou schůzi svou. Po schválení účtů společnosti byly předsevzaty doplňovací volby do rady disciplinární i byli zvoleni do téže rady páni doktoři: Raynoschek, Al. Pražák, Fröhlich, Kaufmann a ryt. z Lachnitů a za náhradníky páni doktoři Reisse a J. Tuček. Dále bylo k návrhu pana dra. Hoppe usnešeno, že se má sněmovně poslanců rady říšské podati petice, ve kteréž by se poukázalo k tomu, že zavedení institutu t. zv. legalisatorů k ověřování podpisů na

listinách, jejichžto předmět nepřesahuje cenu 100 zl., nikterak není vhodné, a ve kteréž by se žádalo zamítnutí předlohy dotyčné. Dále byl přijat návrh pana dra. Fröhlicha, by v petici též bylo vysloveno, že by vhodno bylo, nucené legalisování pro smlouvy o předmětech ceny 100 zl. nemajících a o předmětech rovněž malicherných, jichžto cena přímo vytčena není, vůbec zrušiti. Konečně bylo též k návrhu pana dra. Helceleta usnešeno, by pro případ, kdyby návrh o zřízení legalisatorů přec měl dojíti platnosti zákona, výboru bylo uloženo, by petici obsahu podobného podal k sněmu markrabství moravského, by sněm vyslovil se proti zavedení institutu toho na Moravě. Další návrh pana dra. Javůrka, by pro případ, kdyby nucené legalisování bylo zachováno v platnosti i pro menší obnosy, přec nebyli zřízeni zvláštní legalisatoři, nýbrž by právo, ověřovati podpisy na takových listinách, vznešeno bylo na představené obecní, nedošel většiny hlasů. Výboru komory bylo uloženo, podati petici, na kteréž se bylo usnešeno.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie markrabství moravského v době od 1. března až do 1. května 1879: Zapsáni byli do seznamu advokátů: Dr. Karel Beer, dosud advokát ve Vídni, stěhuje se do Mikulova; dr. Al. Vlach, advokát v Ivančicích; dr. Ottó Wurm, advokát v Brně. — V seznamu kandidátů advokacie: Nastoupili: Pan Vítězslav Hanák u p. dra. Hoppe v Brně; p. Josef Häutler u p. dra. Ptáčka v Boskovicích; p. Frant. Folkner u p. dra. Kofránka v Třebíči; p. Antonín Růžička u p. dra. Kysperského v Krumlově; p. Josef Winter u p. dra Kaisera v Hradišti; p. František Rozkošný u p. dra. Panovského v Litovli. — Přestoupili: Pan dr. Ant. Dvořák od p. dra. Hoppe v Brně k p. dru. Rypkovi v Ivančicích; p. dr. Alois Csáp od p. dra. Schimana v Lipníku k p. dru. Benešovi v Kroměříži; p. Inocenc Mráček od p. dra. Beneše v Kroměříži k p. dru. Schimanovi v Lipníku; p. Frant. Špaček od p. dra. Panovského v Litovli k p. dru. Kusému v Brně. — Vystoupil p. dr. Ferd. Kopečný od p. dra. Al. Pražáka v Brně.

Jmenování: okresní soudce ve Vsetíně dr. Jos. Chytil zemským radou v Olomouci; soudní přírudí J. Mann v Brně radním tajemníkem kr. s. v Novém Jičíně; auskultant Šťastný Šérl s. přír. v Habřích; okr. s. v Králové Dvoře Fr. Uhlíř z. r. v Mladé Boleslavi; not. konc. Hugo Seidl notářem ve Volarech.

Přesazen: s. přír. Arn. Teklý (na žádost) z Haber do Slaného.

Insertní příloha k IX. sešitu „Právníka“.

V „Právníku“ uveřejněno bylo již literární oznámení velezasloužilého předsedy „Právnické jednoty“ p. M. Havelky, rady vrchního zemského soudu, o spise „Zřízení zemská“, vydávaném nákladem spolku „Všehrd“. Dodáváme okružník p. dr. F. L. Riegra o témž spise poslancům českým svědčící. Zní takto:

„Spolek právníků českých „Všehrd“ ctihodnou snahou hledí oživiti u těch, jimž někdy připadne péče o právnické a politické vědy a o hájení práva soukromého i veřejného, studium pramenův našeho vlastního práva českého. — Za tím účelem vydal spolek ten již Viktorina ze Všehrd nesmrtelné dílo „o právích země české“ a Koldínova „Práva městská“: — nyní pak podniknul vydání jiného velmi důležitého pramene veřejného i soukromého práva našeho: „Sbírku zřízení zemských království českého, markrabství moravského i slezských knížectví“, v jichž redakci se uvázali osvědčení v tom oboru znalci p. Josef Jireček, ministr mimo službu, a p. Hermenegild Jireček. Dílo tak veliké, takřka monumentální, vyžaduje veliký náklad, kterýž by spolek „Všehrd“ ovšem nésti nemohl, kdyby nedošel podpory ve kruzích příslušných.

Poslanci čeští jsou k tomu zajisté před jinými povoláni: neboť jim přísluší rovněž tak, aby přispěli ke zdaru díla v ohledu politickém i národním důležitého, jakož i aby sami hleděli poznati a to ze samých pramenův vývoj vědy právní v národě našem a všeliké proměny práva veřejného i ústavního, ješto se vystřídaly během věků v zemích koruny české. Doufám tudíž, že mi vážení pp. kolegové nezazlí, pakli že si dovoluji odporučiti jim předplacení na toto dílo, jehož prospektus přikládaje

znamenám se

V Praze, v únoru 1879. se zvláštní úctou

Dr. F. L. Rieger.“

Na základě rozeslaného prospektu, okružníku p. dr. Riegra a dobrého zdání p. M. Havelky přihlásili se dosud u knihtiskárny Koláře a spol. v Praze (Jerusalemská ulice č. 3) tito odběratelé:

Pp.: dr. Edm. Kaizl v Karlíně, dr. Jos. Fanderlík v Olomouci, dr. Jan Kozánek v Kroměříži, Jan Stöhr ve Vamberku, St. Pollach v Praze, Ig. Moravec v Jindř. Hrádci, dr. Říha v Kutné

Hoře, Alois Oliva v Praze, Jos. Lad. Mašek v Lomnici, Čeněk Hevera v Kolíně, Lud. Vorel v Žebráce, Em. Kletečka v Ml. Vožici, dr. Jan Vaníček v Praze, J. Gärtner v Sedlčanech, Fr. Neubauer ve Vlašimi, dr. Kotalík v Písku, dr. Ad. Skopec v Praze, Jan hrabě Harrach, Karel Dimmer na Smíchově, dr. Prochenský v Praze, Karel Schwarz, kanovník v Praze, dr. Krafta v Plzni, J. Vepřík v Sudoměři, dr. Vavř. Svátek, advokát v Karlíně, Jan Ruml, statkář v Kolíně, D. J. Veverka, purkmistr v Král. Dvoře, Frant. Fáček, c. k. notář v Jindř. Hradci, O. Zeithammer, nám. purkmistrův v Praze, dr. Žák v Pardubicích, Blaž. Mixa v Příbrami, Jan Tauer v Koutech, Frant. Novák v Ruzini, dr. V. Peták v Plzni *(vesměs poslanci)*, dr. Hruš, adv. v Pardubicích, dr. A. Zadina, adv. v Poděbradech, dr. A. Pavlousek, adv. v Ml. Boleslavi, dr. F. Šindelář, adv. v Libáni, dr. S. Vašátko, adv. ve Vel. Meziříčí, dr. F. Voženílek, adv. v Holicích, Vik. Kříž, kand. notářství v Stodě, dr. Mir. Krajník v Ml. Boleslavi, Lad. Šafařík v Praze, adj. K. Němeček v Kutné Hoře, dr. J. Růžička v Praze, dr. F. Svozil, advokát v Olomouci, dr. V. Kallab, advokát v Novém Městě na Moravě, dr. J. Vaněk, advokát v Praze, dr. Fr. Krekule, adv. v Praze, sekr. Jan Kříž v Brně, adj. V. Pešek v Litomyšli, Jan Maydl v Praze. dr. J. Honc v Jičíně, dr. V. Sedláček v Klatovech, prof. dr. Haněl v Záhřebě, Fr. Macháček ve Volyni, prof. dr. Randa v Praze, dr. A. Pavlíček, advokát v Karlíně, dr. Jos. Balík, adv. ve Vlašimi, opat dr. Jan Rotter, Bedřich kníže ze Schwarzenbergu, kardinál-arcibiskup, Zdeněk hrabě Kolovrat-Krakovský, Rudolf hrabě Chotek, Karel kníže Schwarzenberg, hrabě Bedřich Kinský, dr. E. Schöbel, generál-velmistr křižovníků, hrabě Fridrich Thun, kníže Jiří z Lobkovic, V. Náprstek v Praze, Karel Petr Kheil ml., Fr. Schwarz, okr. tajemník v Plzni, purkmistrovský úřad v Jaroměři, okr. výbor v Jaroměři, obecní úřad v Bohdanči, městská rada v Pelhřimově, obce král. měst Čáslavi a Tábora, okr. výbor v Nymburku, Ambros, Brzorád, Kozánek, Praus, Pohl, Rieger Boh., Tesař, Vysloužil, Bandhauer JUC., Decker, Metelka, Vančura, Topka, prof. V. V. Tomek, prof. dr. Kalousek, dr. J. Horáček ve Vys. Mýtě, dr. Fr. Čížek v Praze, knihovna zemského výboru v Praze, dr. Ot. Milde v Praze, dr. Jos. Tylš, advokát v Praze, dr. Th. Neureutter v Praze, dr. Žalud v Praze, dr. Strobach v Praze. J. Kauder v Praze, Jos. Došel v Opatovicích n. L., hrabě Lev Thun-Hohenstein, hrabě J. J. Clam-Martinic, probošt Jos. Hlaváček v Staré Boleslavi, městská rada v Plzni, dr. Bart. Janků, advokát v Židlochovicích, kníže Ferdinand z Lobkovic, knihovna průmyslové jednoty v Praze, dr. Ot. Horák v Praze, dr. V. Brzorad, advokát v Budějovicích.

Předplácí se na 5 sešitů 3 zl., na 10 sešitů 6 zl. a předplatné zasýlá se k rukoum knihtiskárny Kolář a spol. v Praze v Jerusalemské ulici. Možno však objednávku učiniti také prostřednictvím kteréhokoliv knihkupectví.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

V nadační listině z r. 1319, v kteréž měšťanům Kadaňským byla potvrzena stará jich práva, ustanovovalo se, že důchody ze soudův městských mají připadnouti rychtáři a obci; avšak kdykoliv by předsedal podkomoří soudu městskému, nejsa k tomu od některé strany volán, měl od každého, na němž byla vina nalezena, obdržeti takovou pokutu, jaká dle práva městského obci by byla připadla. Byl-li ale od strany některé volán, měla mu ona, když při prohrála, deset kop pokuty a mimo to všechny výlohy s cestou a pobytem v městě spojené zapraviti; kdežto odpůrce, jenž podkomořího nebyl volal, jsa odsouzen, měl býti pokutován pouze jednou kopou a náhradou útrat podkomořímu.[62]

---

[62] Ustanovujeť se: „Si subcamerarius vocatus, siue non vocatus, aut ex nostro mandato in ciuitatem predictam venerit et ibi judicio præsidendo, quicumque incusatus et reus inuentus fuerit, emendam, que de jure et consuetudine ciuitatis ipsius fuerit, nobis soluet. Si uero in ipsa ciuitate partibus contra se agentibus camerarius vocatus fuerit, quecumque pars camerarium vocauerit, ille, qui de parte vocante a iure ceciderit, decem talenta nobis soluere tenebitur pro emenda, id est decem sexagenas grossorum et expensas etiam, quas camerarius tunc in dicta fecerit ciuitate, et si altera pars accusata, que camerarium non vocauit, ceciderit, dabit pro emenda sexaginta denarios paruos.“ (Orig. v arch. m. Kadaně.)

Z okolnosti té, že Kadaňští toto ustanovení za zvláštní výsadu považovali, dávajíce ji sobě potvrzovati, dá se souditi, že v ostatních městech podkomoří král. ani s těmito pokutami se nespokojovali, nýbrž i v menších trestních případech libovolné pokuty požadovali, dávajíce sobě tytýž ještě výlohy s cestou spojené od rad městských zapravovati.

V době krále Jana obraceli se tudíž Kolínští a Kutnohorští několikráte k radě Jihlavské o naučení, co by v té příčině právem bylo a Jihlavští hájili důsledně zásadu, že soudy městské nemají zástupci krále větší pokuty přisuzovati v menších trestních věcech, než jaké jsou právy městskými vyměřeny, neboť v městě má býti pouze jeden soudce; konšelům, jakožto poddaným krále není dovoleno měniti ustanovení práva městského králem jim daného a odsouzenec není povinen podnikati větší tresty, než jaké mu právy jsou uloženy. Jmenovitě pak kárali radu Kutnohorskou, že povolila podkomořímu Jindřichu z Lípy deset hřiven pokuty z menší viny, dokládajíce, že se v té příčině nespravovala právem, nýbrž zlou zvyklostí a zlá zvyklost že nemá za zákonné pravidlo býti držána, nýbrž jakožto nákaza vykořeněna a odstraněna.[63]

Teprvé r. 1337 vymohla sobě všechna král. města společné privilegium, v kterém kr. Jan, chtěje nemírnému vydírání peněz ze strany úředníkův komory královské přítrž učiniti, aspoň tolik povolil, že podkomoří dostavuje se do měst, aby předsedal soudům městským, má tak činiti pouze na své outraty.[64] Otázka pokut nebyla ale tím rozřešena a ostávala nadále spornou.

---

[63] „quia Chutnenses non jus sed malam consuetudinem in hoc seruarent, unde, cum mala consuetudo non pro lege sit tenenda, sed tanquam corruptela extirpanda.“ (Tomaschek l. c. str. 61. č. 17., k tomu č. 11.—16. na str. 60. Na počátku čl. 16. vynechal Tomaschek důležitou větu: „Item interrogante eodem domino, cum ius regis maius esset, quam ius civile, utrum non secundum hoc emende iuris regii emendas iuris civilis in magnitudine excedere deberent.“ — Na tento dotaz pána z Lipy, jenž jest důležitý pro seznání právního názoru, jehož se drželi úředníci královští, odpověděla pak rada Jihlavská „quod juratis civitatis tanquam subditis domini regis non esset licitum aliquas novas emendas majores illis, quas in priuilegiis jurium ciuitatis de gracia regis sibi indultas conscriptas haberent, sententiare.“ Svrchu položený doplněk našli jsme v nejstarším právním kodexu archivu kutnohorského str. 149.)

[64] „statuimus, vt subcamerarius debeat ad ciuitates ad causas aliquas

Ve městech německých, kdež purkrabové vykonávali práva veřejné moci, náleželo k vyšší právomocnosti soudní netoliko konání spravedlnosti ve věcech hrdelních, nýbrž i nalezání o vlastnictví a převody práva vlastnického na nemovitostech, při čemž purkrabové byli povinni hájiti zájmy jak zeměpána, tak i dědicův a věřitelův. V Magdeburce bylo sice možno v druhé polovici 13. století převésti práva vlastnická k nemovitostem též v zahájeném soudě rychtáře č. šoltyse městského; avšak převod takový musil pak potvrzen býti v nejbližším zahájeném soudě purkrabího, což trvalo i po r. 1294, když rada městská odňala kmetcí stolici soudní moc ve věcech práva vlastnického, sama ji sobě přisvojíc.[65]

Tímto potvrzováním převodův bylo obmezeno poněkud právo měšťanův nakládati neobmezeně s nemovitostmi, i nastává otázka, zdaž i osadníci českých měst byli od počátku svého osazení veřejnou mocí nějakým spůsobem obmezováni ve svobodném nakládání se svým majetkem.

Jakéže byly majetkové poměry Němcův Pražských, Horníkův a měšťanův ostatních měst v Čechách? V listinách činí se rozdíl mezi nemovitostmi městskými, jež měšťané drží zcela svobodně neplatíce z nich žádných úrokův do komory královské („teneant et possideant bona libere et quiete“, též „plenaria libertate“) a mezi nemovitostmi, kteréž jim bylo sobě zakoupiti složením určité summy zákupní, zv. poddacím („torta, que anleit dicitur“); z nichž po projití několika let, po která jim propůjčena byla svoboda, byli povinni platiti určité úroky (census) a i naturální dávky do komory královské[66] a jež drželi dědičně (jure hereditario et per-

---

in ipsis omnimodo iudicandas et super quibus ad eum fuerit appellatum, sub expensis et sumptibus propriis visitare, nullas expensarum procurationes ab eisdem ciuibus de cetero exigendo.“ (Orig. v několika městech. Srov. též Schlesinger, Stadtbuch v. Brüx č. 71.)

[65] Maurer l. c. III. §. 493. — Právo Magdeburské z r. 1304 čl. 109. praví: „Man en mac niechein eigen gegebben sonder kvniges banne vnde greuen banne.“ (Gaupp l. c. str. 305.) — V listině z r. 1169 ustanovuje se o soudu purkrabském v Kolíně nad Rýnem: „judicio de hæreditatibus infra Coloniam sitis burggravius solus judicio presidere debet.“ (Gaupp, Städtegründung str. 273.).

[66] Srv. Emler, Reg. č. 499., 2380., 2381. a 2382.

petuo possideant), majíce právo je zciziti, aniž by králové čeští, na jichž půdě se osazení bylo stalo, sobě v některých listinách právo předkupní v takovémto případě byli vyhradili.[67]

Kdežto právo osadníkův německých v Praze a v Kutné Hoře k jich domům a nemovitostem bylo skutečným vlastnictvím a sice vlastnictvím osobním, jež bylo výhodnější vlastnictví rodového proto, že bylo osvobozeno od veřejných břemen;[68] bylo právo osadníkův v nově zřízených městech venkovských původně právem zákupním, emfyteutickým a panovníci čeští chtějíce sobě zabezpečiti důchody z těchto měst královských, zajisté musili z počátku dohlédati nějakým spůsobem k převodům věcných práv k domům a pozemkům městským. Jakým spůsobem dozor ten byl vykonáván, zdaž hned od počátku převáděna byla

---

[67] Srv. §§. 43.—45. práva Vídeňského z r. 1221 (Gaupp, Stadtrechte str. 248.); právo m. Opavy z r. 1224 (Erben, Regesta č. 686.); čl. 25. privilegia Němcův Pražských z r. 1231.; §§. 4., 9. a 11. práva Brněnského z roku 1241; čl. IV. §. 1., XII., a I. §. 1. a 4. práva Jihlavského z r. 1249 (Jireček, Cod. I. str. 68., 78., 86., 93. a 85.); §§. 16. a 23. práva Magdeburského z r. 1261., §§. 15., 76., 83. a 109. téhož práva z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 233., 234., 275., 296., 298. a 305). a §§. 48. a 76. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XVI. a XX.). — V některých konfirmacích práv z doby kr. Jana se právo svobodného nakládání s majetkem potvrzuje; na př. r. 1327 městu Ústí nad Labem a r. 1336 Vodňanům uděluje se právo, že měšťané „debent et possunt libere bona sua licet herede careat legittimo in vita vel in morte cuicumque amicorum voluerit donare et testare pro suo libitu voluntatis ita, quod nobis vel villico nostro Pyescensi seu alteri cuicumque in eisdem bonis nulle acciones conpetant sive iura.“ (Orig. v arch. těchto měst.)

[68] Srv. čl. 27. privilegia Němcův Pražských z r. asi 1231 a §. 3. cap. III. druhé knihy práva horničího z r. asi 1300 (Jireček, Codex I. str. 68. a 328.). — Měšťané Pražští ve 14. století sami dávali svoje zboží pod úrok, pronajímajíce je jiným chudším měšťanům. I bylo v statutech městských z r. 1338 ustanoveno od kmetův a starších obecních: „das ein yeczleiher vnser Purger, der czinhaft erbe habe, mag das erbe verkoufen, wem er wil, an ienes hindernusse, des der czins ist.“ (Lib. vetust. civ. Prag. ab a. 1310 str. 48.) — Právo Brněnské z r. asi 1353 v čl. 118. příliš všeobecně tvrdí „quod domus seu aliæ hereditates civium non consueverunt a principio more villarum sub censu locari;“ což pouze o hlavních městech platilo, nikoliv o veliké většině král. měst.

práva věcná k nemovitostem pouze v zahájených soudech, v nichž rychtář městský hájil interese královské a sice tím spůsobem, že strana vzdala se svého práva a nabyvatel obdržel pak majetek svůj z rukou soudce, aneb zdaž převod musil býti též provolán v soudu, jemuž předsedal úředník komory královské, otázky ty neumíme více zodpovídati. Uvážíme-li, jak velká váha na to kladena byla, aby převody nemovitostí, jež korporace církevní a poddaní její drželi, konaly se na soudě zemském a později před některým úředníkem královským, nebudeme druhý náhled za zcela nemožný považovati, ano za pravděpodobné přijmeme, že asi bylo z počátku třeba zvláště ku převodu nějaké části majetku a tudíž k oddělení statku vrchnostenského povolení a že převod statkův šosovních vykonával se na soudě podkomořském.[69] Když pak venkovské obce městské obdržely vlastní orgány samosprávné, které na sebe vzaly vybírání, vymáhání a odvádění úrokův komoře královské za celou obec, tu se proměnila poněkud povaha onoho práva věcného. Komoře královské nebyl více zavázán jednotlivec, nýbrž celá obec za všechny poplatníky a právo zákupné proměnilo se vlastně v právo vlastnické, jež obmezeno bylo dávkami obci odváděnými, majícími více ráz veřejný, než soukromoprávný a touto proměnou přestala všechna potřeba dozoru úředníkův komorních k převádění městského zboží. Napotom rady městské neb soudy kmetcí vykonávaly výhradně soudní moc ve věcech majetkových, nařizujíce, aby každý převod i každé obmezení práva vlastnického děly se před nimi v zahájeném soudě, osvědčujíce listinami vykonané právní jednání a dávajíce později každé vzdání majetku zapisovati písařem městským do kněh městských.[70]

---

[69] Srv. privilegium Brněnské z r. 1319 (Cod. Morav. VI. č. CLV) a čl. 281. práva Brněnského z r. asi 1353 (Rössler l. c. str. 129.).

[70] Příklad vzdání domu před soudem městským poskytuje listina z r. 1288, kdež se praví, že jistí manželé „domum monasterio in judicio Pragæ Wolframo existente judice atque præsente judicio in præsentia juratorum et aliorum civium, ut moris, juris et consuetudinis est, resignarunt." (Emler, Reg. č. 1461.) — Právo Jihlavské z r. 1300 ustanovilo již všeobecně v čl. XI. §. 5. „nullus aliquam hereditatem obligare alteri vel resignare tenetur, nisi coram judice et juratis". (Jireček, Codex I. str. 92.) Srv. též §. 7. cap. VII. první knihy práva horničího kr. Václava II. (tamže na str. 288.), kdež se činí první nám známá zmínka o zápisech do knih městských. — Že v zahájeném soudě pod-

Jediné, k čemuž bylo úředníkům komory královské i nadále přihlížeti, byly odúmrtě. Zemřel-li obyvatel městský, nezanechav přirozených dědicův, kteří by s městem byli trpěli a neučiniv posledního pořízení, spadla pozůstalost jeho pravidelně na krále[71] a úředníkům královským[1] náleželo hájiti zájmy královské komory před soudem městským. Stávalo se to později a asi též v té době

komořském děly se převody práva vlastnického, toho pro 14. stol. jsou některé doklady po ruce; avšak strany zajisté v ten čas nebyly více vázány vzdávati svůj statek v takovémto soudě. Nejstarší příklad takového vzdání poskytuje listina rychtáře a konšelův m. Kutné Hory z roku 1311, kdež dosvědčují, že jakési nemovitosti přivlastněny byly dědičně panu Dětřichovi „coram nobili viro et honesto domino Henrico dicto de Lipa camerario regni Bohemiae, cum in claustro Szedlitz presideret judicio et nobis quam plurimis et aliis viris ydoneis.“ (Orig. v archivu Sedlicském.) — Srv. též Jacobiho Codex č. 199.

71 Právo Vídeňské z r. 1221 ustanovuje v §. 45. (Gaupp l. c.), že není-li dědicův „bona omnia nobis cedant“. — Právo Brněnské z r. 1241 převzalo sice ustanovení téhož práva o právu dědičném, avšak toto místo vypustilo; kdežto právo Jihlavské z r. 1249 v čl. I. §. 5. ustanovilo dokonce o odúmrti: „Una pars cedat pro anima sua, alia ad vias et pontes, tertia ad negotia civitatis et hoc jurati aliqui facere teneantur.“ (Jireček, Codex I. str. 85.) — Naproti tomu v právu Magdeburském z r. 1261 v §. 41. ustanoveno: „Of ein erbe vorstirbet, daz sich nieman dar zu ne zucket mit rechte binnen jare vnd tage, daz nimet die kuningliche gewalt“ (Gaupp l. c. str. 238.). Král Jan potvrzuje r. 1310 svobody zemské, obnovil prý starodávné právo obyvatelův zemských, aby svobodně mohli se statkem svým pořizovati i doložil: „Si autem nec filios nec filias habens et nulla de bonis suis in vita vel in morte dispositione facta decedat, proximiores usque ad quartum consanguineitatis gradum masculini vel feminini sexus heredes in bonis suis omnibus et hereditate succedant. Quibus non existentibus et legitima bonorum suorum dispositione per decedentes non facta, ad nos tunc demum bona decedentium taliter devolvantur.“ (Emler, Reg. č. 2245.) — Nadání toto nabylo sice na Moravě platnosti (srv. Cod. Mor. VI. str. 37.); avšak v Čechách známe pouze formulář jeho a z následujících let máme doklady, že nebylo se ním spravováno (srv. na př. Pozůst. desk zem. I. str. 5. a 413. k r. 1316), nýbrž že dle práva zemského zboží spadlo na krále, jakmile někdo bez přirozených dědicův zemřel a že bez povolení krále nikdo nesměl kšaftovati. — I měšťanům bylo třeba ve 13. století zajisté povolení krále, když chtěli poslední pořízení učiniti. Srv. na př. Emler, Reg. č. 2435.

tím spůsobem, buď že úředník komory královské osobně před soudem jako strana vystupoval a vydání pozůstalosti vymáhal, buď že odúmrť někomu prodána byla a nevydal-li ji soud městský, dostavil se úředník do města, aby předsedal soudu městskému, na kterémž záležitost pozůstalostní měla býti rozhodnuta a ukončena.[72]

ad 3. Poněvadž původně jednak soudu královskému vyhraženy ostávaly případy hrdelní a strana, kdykoliv nedůvěřovala v nestrannost rychtáře městského, mohla právní rozepři svou svěřiti rukoum zástupce panovníka; jednak řízení soudní mělo ráz čistě formalistický, jsouc více osobním zápasem a sporem o kvalifikaci pohnaného, než věcným jakýmsi uvažováním o podstatnosti objektivných známek trestního skutku, o subjektivném jich přičítání obviněnému, aneb ve věcech soukromoprávných prováděním skutečného důkazu pravdy, nemohla z počátku pociťována býti veliká potřeba právních prostředkův proti rozhodnutím soudu městského. Mimo to nalezání dělo se u přítomnosti a za souhlasu celé obce a každý odpor proti nálezu veřejně vynesenému a schválenému považován za jakousi neposlušnost a neváženost k osobám, jež na soudě seděly. Následkem toho dnešní pojem odvolání k vyšším místům mohl jenom pracně a pozvolna platnosti se domoci.

Teprvé když kompetence soudův konšelských stávala se zabezpečenější tím, že měšťané nebyli více poháněni mimo pořad práva a když řízení soudní přispůsobovalo se poněkud zásadám práva kanonického, vidělo se býti potřebou připustiti, aby strany mohly brániti se proti k a ž d é m u obtížení jim na soudě městském učiněném a tu panovníci hájili sobě právo, že odvolávání z nálezův soudů městských má před ně neb před úředníky komorní podáváno býti.

Obtížení na soudě městském mohlo se týkati původa i pohnaného a mohlo býti spůsobeno: buď z a m í t n u t í m ž a l o b y, aniž by o ní rozhodnuto bylo; buď l i k n a v o s t í s o u d c e v do-

---

[72] Srv. na př. Jacobi, Codex ep. č. 179. — Příklad soudu městského o pozůstalost máme v Summa Gerhardi str. 170., kdež „Jesco Longus judex ac jurati cives civitatis Slanensis“ dosvědčují, že spor rozhodnut „nobili viro domino Russone de Luticz subcamerario Boemie sedente in ipsa civitate nostra pro tribunali, assedentibus sibi domino Herbordo notario camere, Frenczlino judice curie et nobis ibidem eciam in figura iudicii, vbi gesta quelibet robur obtinent.“

pomáhání ku právu; buď vynesením nepravého neb nespravedlivého nálezu, buď přesaháním míry v konání exekuce.

Odepřel-li rychtář městský dopomoci straně některé ku právu, nechtěje slyšeti její žalobu a pohnati odpůrce jejího před soud, (případ „justitia denegata"), aneb byl-li váhavým v konání spravedlnosti (případ: „justitia neglecta"), mohla strana stěžovati sobě u krále neb podkomořího i žádati, aby jí učiněno bylo na vyšším místě po právu, načež podkomoří mohl buď sám na svém soudu rozepři rozhodnouti aneb ji odložiti k nejbližšímu zahájenému soudu městskému, jemuž předsedati zamýšlel.[73]

[73] V privilegium m. Žatce z r. 1265 přikazují se všechny výstupky měšťanův k soudu rychtářskému „nisi forte iudex idem iustitiam facere denegaret" a podobně dle privilegia věnných měst z r. 1307 nemá nikdo žádati podkomořího, aby pohnal měšťana před svůj soud „nisi ipsi civi citanti non fuit prius jus denegatum a suo judice et juratis" (Emler, Reg. č. 531. a 2149.). — Dle práva Jihlavského z r. 1249 čl. XIX. „si judex et jurati ipsi non satisfaciunt, ex tunc libere se trahat, ubicumque voluerit, postquam sibi justitiam contradixerint" a dle téhož práva z r. 1300 „si judex et jurati sibi non satisfecerint, extunc libere ad aliquod judicium appellabit, postquam sibi justitia fuerit denegata". (Jireček, Cod. I. str. 95.) — Právo Magdeburské z r. 1304 v čl. 111. jedná „ob der richtere jemande hindert an deme rechte", ustanovujíc: „No uernemet ob der shultheize jemande irret an siner clage vnd ime nicht rechtes enphlege, vnde her des weigert mit vnrechte, wirt her vor deme burcgreuen beclaget mit gezuge, so muz her mit gezuge im encgen." (Gaupp l. c. 307.) — Srv. k tomu též Saské zrcadlo kn. II. 13. §. 8. a III. 87. §. 3. (Homeyer str. 117. a 265.) a Švábské zrcadlo čl. 76., kdež se ustanovuje: „Was der richter nit mag gerichten oder will richten, so soll iener varen an sein obern richtere vnd sol den klagen, vnd richt in der nit, so sol man an den kunig varen vnnd soll dem klagen uber den richter, der da nit richten wollt." (Lassberg str. 35. a k tomu čl. 174. str. 84.) — Dle konfirmace práv m. Kadaně z r. 1319 šlechtic má podati žalobu na měšťana před soudem městským „et si per eosdem judicem et juratos sibi non fieret iusticia, super eo poterit in eo casu coram subcamerario nostro accionem huiusmodi prosequi iustitia mediante" (Orig. v tamějš. arch.). — Taktéž právo horničí kr. Václava II. počítá v kn. IV. cap. XX. §. 12. případ „si judex justitiam facere recuset" mezi důvody, pro které možno odvolati se k vyšším místům. (Jireček, Codex I. str. 430.)

V případě tom ku sporu mezi stranami přistoupila ještě žaloba na rychtáře a i na konšely, pokud měli jaké účastenství v odpírání spravedlnosti a seznáno-li, že zlomyslně sobě počínali, učiněn jim proces pro zneužívání úřední moci. Konšelé, chtějíce se sprostiti zodpovědnosti, měli proto rychtáře napomínati, aby konal spravedlnost a setrval-li v odporu, případ vyšším místům sami oznámiti.[74]

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Rozdíl mezi právním obyčejem a zvyklostí obchodní. V Praze náleží obchodním cestujícím novoročné, třebas nebylo umluveno.

Adolf S., bývalý cestující u firmy L. & S. v Praze, podal na tuto firmu žalobu, aby mu zaplatila za rok 1877 novoročné rovnající se měsíčnému služnému pr. 100 zl. Po provedeném důkazu znalci, kteří potvrdili, že v Praze ve většině případův obchodníci svým cestujícím novoročné poskytují, uznal c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 23. prosince 1878 č. 110248., že firma L. & S. je povinna, žalujícímu za rok 1877 zaplatiti novoročné částkou 100 zl. s přísl.

---

[74] Právo Jihlavské z r. 1249 stanovilo v čl. VIII. §. 2. „Si jurati in matutino colloquio aliquem accusaverint et si judex cum ipsis judicare noluerit, jurati innocentes erunt et judex in culpa remanebit"; k čemuž totéž právo z r. 1300 dodalo v §. 5., že konšelé mají třikráte rychtáře napomenouti: „si tunc judicare noluerit et causa ad superiorem judicem, ut ad camerarium vel ad regem volutetur, et judex pro negligentia accusatus fuerit: sive parva vel magna causa fuerit, judex pro reo punietur" (Jireček, Codex I. str. 89. a 90.). — Jihlavští později okolo r. 1330 dali též Kutnohorským naučení, že podkomoří může souditi i v těch případech „in quibus actor contra judicem et juratos tamquam reos placitare haberet" (Tomaschek, Oberhof str. 58. č. 10.).

Důvody.

Žalobce Adolf S., jenž žalovanou firmu počátkem roku 1876 za služné 1200 zl. jako cestující přijat byl a v té vlastnosti do března 1878 setrval, požaduje na žalované firmě novoročné za rok 1877 částkou 100 zl. jemu připadající, odvolávaje se při tom na obyčej vůbec a zvláště v Praze pozůstávající, dle kterého obchodním pomocníkům a cestujícím mimo stálý plat i novoročné se poskytuje, a dále na okolnost tu, že mu žalovaná firma skutečně za rok 1876 novoroční dar 100 zl. vyplatila, a že chef této firmy S. S. jemu v lednu 1878 novoročné za rok 1877 slíbil. Přísežní znalci dotvrdili, a musí tedy vedle soudního řádu za prokázané se považovat, že ve většině případů se stává, a zvláště v Praze obyčejem a zvykem jest, že obchodníci svým cestujícím mimo ustanovený plat i t. zv. novoročné platí, které rovná se při obyčejné uspokojivé činnosti měsíčnímu služnému té které osoby, a které se i zvýší, byla-li činnost jich za uplynulý rok zvláště plodna, a že se jen tehdy takový novoroční dar nevyplácí, byla-li píle osob těch u porovnání s lety předešlými menší. Tato obchodnická zvyklost v Praze, znalci jako povinnost čestná naznačená, jeví se ve smyslu čl. 1. obch. zák. býti povinností právní, které kupec jen tehdy sproštěn jest, nevyrovná-li se píle jmenovaných osob píli jich v letech předešlých. Znalci dotvrdili dále, že toto novoročné se nedává snad jen tehdy, bylo-li jako část odměny roční výslovně umluveno, ano že obyčejně při úmluvě o roční plat těchto osob o novoročném ani řeči nebývá. Že i u žalované firmy takovýto obyčej se provádí, jde z toho, že vyplatila žalujícímu za rok 1876 novoročné částkou 100 zl., jakž sama doznala, kterýžto obnos právě se rovná měsíčnému služnému. Jelikož pak žalovaní ani netvrdili, že by činnost žalujícího v roce 1877 byla menší bývala než v r. 1876, otázka pak žalujícího na počátku roku 1878, zdali může počítati na novoročné i za rok 1877, toliko k tomu směřovala, aby dosvědčila firma žalovaná, že považuje činnost jeho v roce minulém za rovněž tak prospěšnou jako před tím, musili žalovaní vzhledem k dokázanému místnímu obyčeji vedle čl. 1. obch. zák. a §. 1156. ob. zák. obč. ku placení novoročného rovnajícího se měsíčnímu služnému pr. 100 zl. za rok 1877 a k náhradě útrat řízení soudního odsouzeni býti.

V odvolací stížnosti poukazovala žalovaná firma k tomu, že od těchto právních obyčejů, kteréž i předpokládají nejen stejné a

pravidelné vykonávání než i přesvědčení, že tak býti musí a jinak býti nemůže, dobře rozeznávati sluší pouhé zvyklosti, jež ovšem rovněž na základě obvyklého vykonávání povstávají, jimž se však nedostává opinio necessitatis a které tedy nemohou býti nikdy pramenem právním, nýbrž slouží jen za pomůcku při výkladu vůle stran, v tomto případě pak že nejedná se o právní obyčej, ana nebyla dokázána opinio necessitatis, ješto znalci dosvědčili, že placení novoročného považují jen za čestnou povinnost. Ostatně že znalci dotvrdili, že novoročné se jen tehdy platí, byla-li činnost dotyčné osoby v roce minulém prospěšná, což žalující by dokázati musil. Uvaluje-li první soudce toto břímě průvodní na žalované, je to nesprávné, neboť žalobce má veškery okolnosti dokázati, ze kterých myslí, že jemu nárok nějaký vzešel.

C. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 20. ledna 1879 č. 1785. rozsudek první stolice změniv, žalobu Adolfa S. zamítl a odsoudil jej k náhradě nákladů soudních z těchto

důvodů:

Byť i tvrzení appellantův, že obchodním obyčejem se rozumí toliko právo obyčejové obchodního zákona, nepravdivé bylo, tož nemůže naproti tomu ani náhled prvního soudce za správný se považovati, jenž praví, že obvyklé dávání novoročného, jakéž znalci dosvědčili, ve smyslu čl. 1. obch. zák. za obchodní obyčej pokládati sluší a že na základě takového v přítomném případě rozhodnouti se má. Obchodním obyčejem nerozumí se toliko obyčejové práva, jehož požadavky dle zásad soukromoprávních o vzniku právního obyčeje posuzovati dlužno, nýbrž rozumí se tím i ono jednostejné vykonávání, které byť i této specificky právní povahy postrádalo, přece po jistý čas stejným spůsobem se děje a skutečné platnosti nabylo. Náleží tedy ku pojmu obchodního obyčeje ve smyslu čl. 1. obch. zák. aspoň, aby na určitém obchodním místě v celém tu se nalezajícím stavu obchodníkův jakýsi zvyk panoval a jako takový jednostejným prováděním za platna uznán byl. Tyto známky však nenacházíme v přítomném případě u zvyklosti dávati obchodním cestujícím novoročné, jelikož, jak z výpovědi znalců vychází, zvyklost ta se neprovádí šmahem u obchodnictva pražského, nýbrž toliko u části, byť i větší, obchodníků pražských, jelikož dále zvyklost ta se neprovádí jednostejně a neuznává se za skutečně platnou, nýbrž, jak znalci praví, pokládá se toliko za povinnost čestnou, a to jen u části pražských obchodníků.

Protož nemůže žalující nárok svůj na zaplacení novoročného z toho odvozovati, že by takový obchodní obyčej v Praze panoval, a nemůže, i když dokázána je zvyklost taková, žalovaná firma k placení novoročného proto odsouzena býti, a to tím méně, ješto žalující sám, jak doznává, na počátku roku 1878 žalovaných se tázal, může-li i za rok 1877 počítati na novoročné jako v roce předešlém a tím na jevo dal, že mu nepřísluší novoročné bezvýminečně na základě nějakého právního obyčeje a že není žalovaná firma právně zavázána, by mu je vyplatila.

V druhé řadě opírá žalobce nárok svůj o smlouvu, jakou prý strany novoročného se společníkem žalované firmy S. S. uzavřel, neboť praví, že na počátku roku 1878 se tázal jmenovaného společníka, může-li pro rok 1877 na takové novoročné počítati jako měl v roce předešlém, načež prý mu odpověděl S. S.: „ó ano!" a žalující hned připojil, že tedy prosí, aby mu těch 100 zl. k dobrému připsáno bylo. Avšak ani tento důvod nemůže zde rozhodovati, i musí spíše námitce žalovaných místa dáno býti, že kdyby i taková smlouva uzavřena bývala, přec za platnou považovati se nemůže, jelikož se jeví jako smlouva darovací, a to bez skutečného odevzdání, neboť žalobce ani netvrdí, že by mu žalovaná firma byla snad těch 100 zl. k dobrému připsala (§. 943. ob. z. obč. a §. 1. lit. *d*) zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z.), a nemohla by se této smlouvě pro to, že žalující stál k žalovaným v poměru služebném, povaha darování upříti, aniž poskytnutí novoročného žalujícímu za další odměnu jeho služeb se považovati, neboť požíval žalující za služby, k nimž přijat byl, stálého služného, a dle §. 940. ob. zák. obč. nemění se povaha darování tím, bylo-li učiněno z uznání neb vzhledem k zásluhám obdarovaného, anebo i jako zvláštní odměna. Rovněž nemůže žalující z toho, že za rok 1876 novoročné jemu uděleno bylo, činiti nárok na opětnou takovouto dávku.

V dovolací stížnosti poukazoval žalobce k tomu, že není potřebí, aby zvyk nějaký obchodní všichni kupci na jednom místě vykonávali, ješto by pak záviselo na libovůli jediného, aby zrušil panující zvyk obchodní; platnosti zákona že také není na újmu, když jednotlivec jeho nešetří. Darováním placení novoročného považovati nelze, ješto schází tu animus donandi, ano se tím způsobem má platiti novoročné za prokázané služby.

C. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice změnil a potvrdil rozsudek první stolice z těchto

důvodů:

Z porovnání čl. 1. obch. zák. s čl. 279. t. z. plyne, že obchodním obyčejem čl. 1. rozuměti sluší kupecké právo obyčejové a sice jako podpůrný pramen práva obchodního, kdežto kupeckými obyčeji v čl. 279. vytknutými se rozumí obchodní zvyklosti (usance), jež jsou prostředkem interpretačním vzhledem k významu a účinku jednání a opominutí v kupeckém životě. Čl. 57. obch. zák. pak stanoví, že nároky obchodních pomocníků, ku kterým počítati se musí i obchodní cestující, na služné a plat, není-li tu zvláštního dohodnutí stran, se určují místním obyčejem a rozhodnutím soudu, po případě po vyslechnutí znalců. Stala-li se úmluva strany platu, není tím vyloučeno, ač nebyl-li opak toho vymíněn, že by neměl obchodní pomocník nároků na nějaké vedlejší požitky služného, a takový nárok právě musí se obchodnímu pomocníku přiřknouti, je-li odůvodněn obyčejem toho místa, kdež pán jeho svůj závod má (čl. 279. obch. zák.), aniž by bylo teprvé třeba zvláštní o tom úmluvy. V uvážení toho jeví se náhled vrchního soudu v příčině užívání čl. 1. obch. zák. se stanoviska práva obyčejového potud nesprávným, pokud právě kupecké zvyklosti k tomu slouží, aby objevily vůli stran nevyslovenou, a je v tomto případě rozhodnou jen ta otázka, je-li u obchodníků v Praze obyčejem, že poskytují svým pomocníkům, byla-li činnost jich uspokojující, novoročné, rovnající se měsíčnímu služnému. Tuto zvyklost pak potvrdili znalci, ano uznali ji za povinnost čestnou, a nespočívá v slově tom seslabení, ale spíše sesílení platnosti zvyklosti té. Rovněž nemůže existence zvyklosti takové upřena býti tím, že jednotliví kupci v Praze jí nevykonávají, aneb, jako v přítomném případě tím, že se táže pomocník obchodníka, může-li se nadíti opětně novoročného, jako v roce minulém, z kteréžto otázky se nemůže odvozovati, že by si byl pomocník týž vědom toho, že nemá vlastně nároku na novoročné, neboť je otázka taková pouhou formulí zdvořilosti týkající se vyplnění obvyklé povinnosti.

Uváží-li se to vše a uváží-li se dále, že žalovaná firma skutečně již dříve žalobci novoročné měsíčnímu platu rovné platila a že na jeho zmíněnou již otázku svým veřejným společníkem přisvědčila, nelze pochybovati o tom, že si byla vědoma zvyku mezi pražskými kupci panujícího a jej též uznávala, čímž i sama odpadá námitka nežalovatelného darování, byť i se užívalo výrazu „novoroční dar“.

Jelikož pak žalovaná firma ani netvrdila, že by činnost žalobcova byla taková bývala, jaká by jej novoročního daru v Praze obvyklého byla nehodným učinila, musil rozsudek vrchního soudu na dovolací stížnost žalobcovu zrušen a rozsudek obchodního soudu potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 1879 č. 2663.

Dr. Pavel Růžička.

Vztahuje-li se §. 49. konk. řádu i k úpadku kupeckému?

K žalobě dr. Š., správce konkursní podstaty Josefa H. Dolíčka, na Terezii Dolíčkovou de præs. 10. srpna 1876 nalezl c. k. okresní soud v Něm. Brodě po projednané rozepři:

Potvrzení ve způsobu notářského spisu ddto. v Jihlavi 6. dubna 1876 od Josefa H. Dolíčka, jeho manželce Terezii Dolíčkové, za obdržené prý hotové věno 8000 zl. vydané, právo zástavní na základě jeho sub præs. 6. dubna 1876 č. 2811. na mlýně č. p. 54. na horním předměstí v Něm. Brodě a pozemcích k němu patřících totiž č. pop. 1165. per. 1134□°, a č. pop. 1497. per. 735□° pro toto věno per 8000 zl. ve prospěch žalované Terezie Dolíčkové vydobyté — naproti konkursní podstatě Josefa H. Dolíčka a naproti věřitelům konkursní podstaty platnosti nemá, právo zástavní na jmenovaných nemovitostech pro toto věno vázne indebite a má na základě rozsudku tohoto vymazáno býti a žalovaná Terezie Dolíčková má to uznati a připustiti.

Důvody.

V žalobě se tvrdí, že protokolovaný kupec Josef H. Dolíček spisem notářským ddto. v Jihlavi 6. dubna 1876 upsal žalované věno 8000 zl., které jménem věna při sňatku s ní obdržel, že v témže spisu svůj mlýn č. 54. na horním předměstí v Něm. Brodě pro věno to v zástavu dal, a že na základě tohoto spisu notářského sub præs. 6. dubna 1876 pod č. 2811. bylo pro pohledávku tu k rukoum žalované vtěleno právo zástavní, i žádá se, ješto na jmění Josefa H. Dolíčka dne 20. dubna 1876 uvalen byl konkurs, za nález, že potvrzení to ve spisu notářském naproti podstatě konkursní platnosti nemá a právo zástavní co indebite váznoucí vymazáno býti může.

Žalovaná doznala děj žalobní namítá však, že věno 8000 zl. skutečně svému manželi odevzdala, nabízejíc o tom důkazy. Jedná se zde tedy nejprvé o to, zdali ztvrzení věna naproti věřitelům platnosti má. Dle §. 49. o. ř. k. netvoří ztvrzení takové proti hmotě úpadní žádného důkazu, pakliže v čas příjmu věna neb aspoň rok před zahájením konkursu učiněno nebylo.

Žalovaná sama doznává, že vyjádření to 14 dní před zahájením konkursu se stalo a že věno od ní již roku 1871 manželi odevzdáno bylo. Netvoří tedy v případě tomto ztvrzení ono naproti hmotě konkursní žádného důkazu, jest to tedy listina, která, původně platná, později následující skutečností, totiž zahájením konkursu moci průvodní a tudíž i veškeré platnosti naproti řečené podstatě pozbyla.

Žalovaná sice namítá, že ztvrzení to pouze moci důkazu pozbylo, nikoliv však platnosti, než obé nelze od sebe rozloučiti, pozbyde-li listina moci průvodní, pozbyde i platnosti.

Jinak zajisté smysl paragrafu toho vykládati nelze, ana by jinak ochrana v paragrafu tom věřitelům poskytnutá illusorní se stala. Není v tom také žádné bezpráví, ana manželka obchodníkova zápisem věna svého do obchodního rejstříku chrániti se může. Nebylo tudíž na důkaz skutečného obdržení věna nalezeno, an i v případě pravdivosti této skutečnosti, žalovaná opomenuvši zápisu do obchodního rejstříku naproti hmotě konkursní ochrany pozbyla.

Dále se žaluje na výmaz práva zástavního pro pohledávku tu. Zástavní právo to bylo vtěleno na základě upsání Josefa H. Dolíčka, které jak svrchu uvedeno platnosti své pozbylo. Následkem pozbytí platnosti listiny té, která titul práva zástavního tvoří, pominulo i také právo zástavní, ano bez platného titulu právo zástavní existovati nemůže (§. 449. ob. zák. obč.). Neboť i kdyby skutečně žalovaná věno 8000 zl. svému manželi byla odevzdala, nepropůjčila jí skutečnost ta již práva zástavního na jeho nemovitosti, nýbrž pouze právo od svého manžela 8000 zl. nazpět žádati. Právo zástavní pro pohledávku tu bylo jí teprvé dáno oním notářským spisem, který platnosti pozbyl. Jest tudíž žaloba také v tomto směru odůvodněna a musel jí úplný průchod dán býti.

Žalovaná sice namítá své věcné právo, totiž že ona jest věřitelkou hypothekární, že tedy k ní ustanovení §. 49. konk. ř. se nevztahuje, který prý jen obligační poměr manželky kridatárovy k věřitelům na mysli má. Leč námitce té nebylo místa dáno, ana

jak shora již uvedeno listina, která jedině její věcné právo utvořila, neplatnou se stala.

Přes odvolání žalované potvrdil c. k. vrchní zemský soud pro království České rozhodnutím ze dne 28. listopadu 1876 č. 30.974. a 30.958. rozsudek první stolice.

Důvody:

Žalobce domnívá se, že může svou žalobní prosbu odvoláváním se na ustanovení §. 49. konk. ř. odůvodniti, a tohoto náhledu jest také první soudce dle obsahu důvodu v odpor vzatého rozsudku.

Tomuto právnímu náhledu nemůže však c. k. vrchní soud zemský přisvědčiti. V důvodech prvního soudce vyslovený náhled byl by jen tenkráte odůvodněn, kdyby se jednalo o konkurs obecního dlužníka, který kupcem, nebo aspoň protokolovaným kupcem není, avšak v konkursu protokolovaného kupce rozhodno jest ustanovení §. 50. konk. ř. Vysvítá to beze vší pochybnosti z obsahu tohoto článku ve spojení s §. 16. úvodního zákona ze dne 17. prosince 1862 č. 1. ř. z. ex 1863 a z porovnání s ustanoveními dotčeného §. 49. konk. ř.

Uvedený §. 16. úvodního zákona praví výslovně, že majetková práva manželce kupce, jehož firma do obchodního rejstříku zapsána jest, svatebními smlouvami vyhražená rovněž předmětem zápisu do obchodního rejstříku jsou a že práva taková vůči obchodním věřitelům kupcovým teprvé od toho dne účinku mají, kterého se zápis svatebních smluv do obchodního rejstříku stal.

Podle toho na jevu jest, že práva manželky ze svatebních smluv uzavřených s jejím manželem, jenž protokolovaným kupcem jest, teprvé dnem zápisu do obchodního rejstříku účinku nabudou, kdežto prohlášení obecního dlužníka, jenž žádným kupcem neb protokolovaným kupcem není, teprvé tenkráte proti konkursní podstatě důkaz činí, když se buď v čas přijetí věna neb nejpozději rok přede dnem prohlášení konkursu stalo, a čas, kdy toto prohlášení učiněno bylo, vůči podstatě dokázán jest.

Z nepopřených udání žaloby a z příloh lit. C. a D. vyplývá, že Josef H. Dolíček dne 20. dubna 1876, kdy vyhlášen konkurs na jmění jeho, protokolovaným kupcem byl.

Ze svrchu dotčených ustanovení lze nyní také jasně seznati, že práva majetková manželce kupce, jehož firma v obchodním rejstříku zapsána jest, svatebními smlouvami vyhražená, vůči obchod-

ním věřitelům vůbec jen tenkráte účinek míti mohou, když do obchodního rejstříku zapsána byla a že tenkráte, když se to nestalo, tato práva vůči obchodním věřitelům úplně bez účinku jsou.

V tomto případě žalovaná k vyvrácení žalobního nároku ani netvrdí, že by dotčené svatební smlouvy v obchodním rejstříku zapsány byly, tyto nemohou tudíž také právní účinky v §. 50. konk. ř. a §. 16. úv. zák. k obch. zák. naznačené míti, nýbrž dlužno spíše vůči konkursním věřitelům pokládati, že po právu ani nestávají.

Tím se rozpadá také v nivec dovozování žalované, že jest toliko knihovní věřitelkou a že dlužno její práva tudíž také toliko dle těch kterých zákonů posuzovati, neboť také práva majetková od kridataře co protokolovaného kupce svatebními smlouvami k jeho nemovitému jmění propůjčená, tudíž také propůjčení práva zástavního pro potvrzené věno na jeho mlýn a pozemky jest vůči jeho obchodním věřitelům neplatné, pokud svatební smlouvy do obchodního rejstříku vloženy nebyly.

Jest tedy žalobní prosba v celém svém obsahu v zákoně odůvodněna.

Mimořádnou revisi od žalované podanou c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

Srovnalá rozhodnutí obou nižších stolic neobsahují ani zmatku ani patrné nespravedlnosti i musí tudíž ve smyslu dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. ve své platnosti a váze zachovány býti.

Ačkoliv důvodně pochybovati nelze, že k ustanovení §. 49. konk. ř. o průvodní moci prohlášení od upadlého manžela před zahájením konkursu o věnu obdrženém vydaného, i v konkursu protokolovaného kupce hleděti sluší, třebas byla tu v příčině práv manželky kridatáře takového zvláštní ještě ustanovení §. 50. konk. ř. a §. 16. uv. zák. k obch. zák., poněvadž paragrafem oním jen účinnost takového prohlášení ve směru formálním se upravuje, kdežto ustanovení pozdější povahy hmotné jsou, a obojí ustanovení tudíž bez dalšího rozdílu v příčině osobní vlastnosti kridatářovy vedle sebe platnost mají. V přítomném případě zúplna jest jisto, že kridatář Josef H. Dolíček obdržení věna pr. 8000 zl., vedle příloh A. a B. na mlýnské usedlosti, nyní do jeho konkursní podstaty náležející, od 6. dubna 1876 pro žalovanou zástavním právem zjištěného, téhož dne 6. dubna 1876 písemně byl potvrdil, odkdy až do zahájení konkursu (20. dubna 1876) pouze 14 dní

uplynulo, a dále jisto jest, že ani toto prohlášení ani svatební smlouvy mezi kridatářem a jeho manželkou, nyní žalovanou, snad dříve uzavřené (jichž písemné zřízení ostatně ani patrno není), do rejstříku obchodního zapsány nebyly.

Prosba žalobní má tudíž pro sebe §. 49. a §. 50. konk. ř., pokud se týče předpisy práva obchodního i jest tím spíše odůvodněna, ještto také obrana žalované, že pro zmíněné věno zástavní právo vtěleno jest, nic nevydá, ano právo zástavní vedle §. 449. ob. zák. obč. vždy k platnému pohledávání se vztahuje, neplatnost dotčené pohledávky však, jakž svrchu dovozeno, provedena jest.

Nález v odpor vzatý nyní již byl na místě, ještto bez něho po případu rozpočet ceny trhové za usedlost zavazenou provésti lze by nebylo, další pak následky pro případ, že by se konkurs vyrovnáním ukončil, zde v úvahu bráti potřebí není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. července 1877 č. 1873.

JUDr. Frant. Štěpán.

Jak se má přikázati hypothekární pohledávání, pojištěné na celém statku, byla-li každá polovice toho statku zvlášť v exekuci prodána.

Na pražském domě č. p. 169.—II. je vloženo zástavní právo pro c. k. erár ku zjištění různých daní v sumě 714 zl. r. m. s příslušenstvím.

Polovice A. tohoto domu byla pořadem exekuce prodána, a veškeré, na celém domě pojištěné daně byly k placení z docílené tržní ceny za prodanou polovičku poukázány: „poněvadž je za vložená práva každý díl hypotheky celý zavázán".

Po té byla také druhá polovice B. téhož domu exekučně prodána, a pojištěné daně byly zas k docílené tržní ceně přihlášeny.

Tomu odpírali jiní účastníci: „poněvadž výměr, jímž byly tyto daně ku placení z tržní ceny za polovici A. přikázány, už právní moci nabyl, a proto opětné přihlášení těchto daní po právu místa nemá".

---

*) Srv. s tím rozh. c. k. nejv. soudu ze dne 4. února 1876 č. 11991. v Jur. Bl. 1876 č. 18., jež schvaluje náhled, že §. 49. konk. ř. k úpadku kupeckému se nevztahuje.

C. k. zemský soud v Praze výměrem daným dne 19. ledna 1878 č. 1405. přikázal přiměřenou část tržní ceny za polovici B. k zaplacení přihlášených daní potud, pokud tyto daně z tržní ceny za polovici A. .skutečného zaplacení nedojdou.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 26. března 1878 č. 8845. tento výměr zrušil, a nařídil, aby bylo nové stání k rozpočítání ceny za polovici B. nařízeno s připomenutím, že má při tom stání c. k. erár určitě se prohlásiti, jaká částka těchto daní z tržní ceny za polovičku A. hotově zaplacena nebyla, sice by se při rozdělení ceny za polovičku B. již na tyto daně žádného ohledu nebralo.

C. k. nejvyšší soud změnil toto rozhodnutí, a potvrdil výměr první instance,

poněvadž

přikázání přihlášených daní s tím vyhražením, že mají být zaplaceny z polovičky B. potud, pokud nedojdou zaplacení z tržní ceny za polovici A. — s právem se srovnává, zvlášt ano zástavní právo podle §. 469. ob. z. obč. až skutečným zaplacením dluhu pomine, tuto ale prokázáno nebylo, že byly přihlášené daně z tržní ceny za polovici A. skutečně zaplaceny a c. k. erár svého zástavního práva na polovici B. nikdy se nesřekl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. června 1878 č. 6542.

—čka.

Příslušnost u věcech výsadních.

Julius R. majitel výsady na dobývání cukrové šťávy z buráků pomocí macerace, při níž se šťáva vyzíská teplem a diffusí, podal u c. k. měst. del. soudu v Chrudimi žádost: aby ve spolkovém rolnickém cukrovaru v H. T. (kraje Chrudimského) zastaveno bylo provozování diffuse resp., aby položen byl rok k výslechu obou stran ve věci této.

C. k. okresní soud prohlásil se nepříslušna, poukazuje dále i k tomu, že listinou platnost výsady dokázána nebyla.

K stížnosti Julia R. potvrdil c. k. vrchní soud zemský v Praze výměr první stolice, odvolávaje se k §. 38. úvod. zák. k z. obch. a §. 59. jur. normy a dokládaje, že předmět žádosti jest obchod a proto soud krajský příslušným a že ustanovení §. 46. pat. o vý-

K čl. 271. al. 3. zák. obch.

I.

František Tomášů žaloval českou banku dobytek vzájemně pojišťující na zaplacení odškodného 1312 zl. 29 kr. ze smlouvy pojišťovací u c. k. zemského soudu v Praze; banka namítala nepříslušnost tohoto soudu, ale rozsudkem daným dne 5. února 1876 č. 1114. byla tato námitka zavržena.

Příčiny:

Žalovaná banka namítá, že c. k. zemský soud v této rozepři příslušným není, poněvadž jest dle čl. 271. 3. zák. obch. pojištění proti škodám za pojistnou premii absolutním obchodem, a tedy v této rozepři příslušným c. k. obchodní soud.

Pojem obchodu vyhledává toho, aby se podnikal s úmyslem vyzískati; při vzájemném pojištění ale tohoto úmyslu není, a není zde tedy hlavní známky každého obchodu; za všechny škody ručí dle §. 41. odst. 3. stanov žalované banky veškeří členové, banka na svých členech ničehož nevydělává, nýbrž poskytuje jim možnost pojistiti se za menší plat; taková společnost není společností výdělkovou. Pojistné, kteréž musí každý člen při svém přistoupení k společnosti zaplatiti, není premií, poněvadž není určitým; teprv koncem správního roku určí se výška vlastního příspěvku, a tento nelze tedy pokládati za premii, pročež na pojišťovací smlouvy tohoto spůsobu nelze užívati pravidla čl. 271. zák. obch.

Tento nález byl potvrzen rozsudkem druhé stolice z těchto

příčin:

V stanovách žalované banky jmenují se ovšem příspěvky pojištěných premiemi, nemají ale vlastní povahu premie dle čl. 271. 3. zák. obch., neboť tu rozumí se zajisté příspěvek na penězích, který se při uzavírání smlouvy o pojištění určitě vyměří, a za který pojišťující škodu pojištěného na sebe bere. Neutrpí-li pojištěný žádné škody, nemůže žádati, aby mu byla premie vrácena, a naopak nemůže pojišťující dodatkem většího příspěvku vymáhati, musel-li platiti náhradu škody vyšší sumou, než kterou činila premie. Na obou stranách jest tedy obchod odvážný, a v tom leží vlastní význam pojišťovací premie. — Jiná jest tak zvaná premie dle stanov žalované banky. — Podle §§. 48. a 51. stanov vybírají se roční příspěvky dle jisté, napřed ustanovené míry pravdě přiblížené; ale tyto příspěvky nejsou nezměnitel-

nými a určitými platy, nýbrž jen zálohami; mohou se třeba ročně dle potřeby měniti, ba členové musí po případě i za minulá leta dopláceti, a zůstávají za možné doplatky zavázáni i když ze společnosti vystoupili. — Naopak může se zas členům část příspěvků dle §. 41. nahraditi či vrátiti. — Pojištění u žalované banky nemá tedy spekulativní povahy, neděje se ani na risiko ani na výdělek. Také netvrdí žalovaná banka, že by byla v obchodním rejstříku zapsána, ač tam musí býti zapsáno každé podniknutí, kteréž nebezpečí nějaké škody za premii na se bere, a nemůže se tedy za obchodní podnik pokládati.

Rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu pro král. České ze dne 25. dubna 1876 č. 10.630.

II.*)

Josef Linhart žaloval Slávii, vzájemně pojišťovací banku v Praze na zaplacení odškodného 1183 zl. ze smlouvy pojišťovací u c. k. zemského soudu v Praze.

Podle námitek žalované banky, uznal c. k. zemský soud rozsudkem ze dne 28. prosince 1878 č. 42.919., že jest nepříslušným, a to z těchto

příčin:

Žalovaná banka namítá nepříslušnost podle čl. 271. 3. zák. obch. a §. 38. 1. uvoz. zák. k zák. obch. poněvadž jest žalovaná z právního jednání, jímž na se vzala pojištění proti škodám z ohně za premii. Žalující však této námitce odpírá, poněvadž žalovaná banka je bankou vzájemně pojišťující, z čehož vyvozuje, že pojistné jí placené není premií, a právní jednání od ní učiněné, že proto a ještě z té příčiny není obchodem, poněvadž tu není úmyslu spekulačního.

Zákonník obchodní jenom ustanovuje, že je obchodem každé právní jednání, jímž kdo na se béře pojištění za premii; pojem premie však nevyměřil. Podle §. 1288. ob. z. obč. jest premie jistý plat, který se platí pojišťovateli za to, že na se béře nebezpečenství škody.

Podle smlouvy, o kterou se žaloba opírá, a již také námitky uznávají, pojistil žalující u žalované banky své stavení proti škodám z ohně za ujednané roční pojistné 17 zl. 14 kr. Cena za pojištění byla tedy z předu zcela určitě smluvená. Pravda, že vůbec u vzá-

*) Viz Právník 1879, str. 20.

jemných společností, a zejmena též u Slávie (podle stanov §. 4. odboru IV.) pojištěnému po jistém čase ze zbytku všeho zaplaceného pojistného po srážce nahražených škod a zaplacených nákladů správních jistá percenta vrátiti se mají. Tím ovšem zmírní se po případě jeho náklad na pojištění vedený. Ale jednak jsou také případy, ve kterých pojištěný práva na zaplacení těchto percent nenabude, aneb nabytého práva zas pozbude a tudíž z ujednaného pojistného ničeho zpět neobdrží, jednak sluší smlouvu posuzovati podle jejího určitého znění, dle něhož bylo pojistné přesně a určitě až na krejcar vyměřeno. Sluší tedy uznati, že tu je smlouva o pojištění za premii.

Stejně nesmí se pustiti z očí, že zajisté i společnosti vzájemné pojišťující sobě výdělku hledí. — U banky Slávie tvoří se po srážce správních nákladů a náhrad za pojištěné škody z výbytku ročních premií reservní a zajišťovací fondy, opatřuje se hasičské nářadí a náčiní, platí se příspěvky hasičským sborům, a zisk nad to vybývající se vyplácí dle určitých percent členům společnosti, (Stanovy §§. 3.—5. odboru IV). Všechen tento náklad vede se ze zisku; není tedy pochybnosti, že se pracuje na zisk, a jest tu jenom ten rozdíl, že se ziskem jinak nakládá, nežli při společnostech najmě obchodních, kterýžto rozdíl však na váhu nepadá, pokud běží jen o posouzení, mají-li právní jednání bankou Slávií podniknutá známku výdělkovou. — Kromě toho nepředpisuje zákonník obchodní v případech čl. 271. nikterak, že při nich musí býti animus speculandi, nýbrž uvádí všechna právní jednání, ježto se mají vždycky a bez výminky za obchody pokládati, bez ohledu kdo je provozuje a jakým spůsobem se provozují. Nic na tom nezáleží předsebral-li je kupec či nekupec, ať po živnostensku, aby sobě výdělek zjednal, ať po různu. — Úmysl, dotýčným jednáním vydělati, jest přirozenou pohnutkou jednajícího, ale není pojat do výměru čl. 271. zák. obch.

Tam ustanoveno prostě, že tu jest obchod, když kdo na se bere pojištění za premii. A poněvadž v tomto případě tak se dělo, bylo námitce nepříslušnosti místo dáno.

Tento nález potvrdil c. k. vrchní soud zemský pro království České z těchto

příčin:

Appellant tvrdí, že pojištění, o něž tu je činiti, není obchodem, poněvadž k obchodům dle čl. 271. 3. zák. obch. patří jen pojištění za premii, premií ale jen částka při uzavření smlouvy nezměnitelně určená rozuměti se má, kdežto u banky Slávie pojistné nezměnitelným

není, a pojištěný dle okolností ještě dopláceti musí aneb po případě část zaplaceného pojistného vrácenu obdrží.

Ale třeba by ustanovení pojmu premie, jak je žalobce podává, pravým bylo, nelze míti appellaci za odůvodněnou.

Již první soudce uvedl, že při ujednání smlouvy pojišťovací bylo pojistné dle určitého čísla přísně ustanoveno. Tato částka — již §. 25. stanov nazývá premií — není sice jediným příspěvkem, kterýž mají platiti členové banky Slávie — a tím jest dle §. 24. stanov každý pojištěný — nýbrž oni mají také na uhražení kromobyčejných vydání a škod kromě premie zvláště přispívati, a zas jim případně přísluší podíl na čistém výtěžku (§. 26. stanov).

Než z těchto ustanovení jde zcela jasně, že tu je řádná a neměnitelná premie, od kteréž se podstatně liší mimořádný příspěvek na uhražení kromobyčejných škod a vydání, jakož i případný podíl na čistém výtěžku. Tato mimořádná povinnost či případný nárok, jež ovšem vyplývají z přirozenosti vzájemného pojištění, neúčinkují na určitou sumu samé premie.

Dlužno též uvážiti, že je pojišťovací společnost samostatným právním subjektem, od svých členů rozdílným, že pojistné společnosti připadá, ať již škoda vzejde čili nic, že tedy toto pojistné má povahu premie podle §. 1288. ob. z. obč.; dále že je společnost Slávie, jak statuta ukazují, na zisk založena, při čemž jest lhostejným, jak se docílený zisk má rozděliti.

Zmíněné pojištění musí se tedy za obchod pokládati, a námitka žalovaného v příčině nepříslušnosti soudu jest tedy právem odůvodněnou.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 24. března 1879 č. 9191.

—čka.

Literární zprávy.

Die Kanzlei Přemysl Ottokars II. u. Wenzels II. und die aus derselben hervorgegangenen Formelbücher. Von dr. Jos. Emler (Separat-Abdruck aus den Abhdlg. d. böhm. kgl. Ges. der Wiss. VI. Folge 9. Band phil. hist. Kl. N. 2.) Prag 1879.

Velezasloužilý vydavatel českých regest zavděčil se nejnovější prací svou všem badatelům na půdě naší historie zvláště také právní, poskytnuv jim výborné pomůcky k bezpečnému určování pravosti listin

a času zřízení jich. Osvědčenou bedlivostí, vzornou pílí a vědeckou přísností, — vzdálenou pouhých domněnek, — vzbudoval Emler přesný přehled kanceláře českých králů století 13tého zároveň podávaje podrobný obraz o podílu jednotlivých osobností v pracích její, jakož i pracně vylíčený nástin osudů kancléřů, místokancléřů i jednotlivých písařů. Nepřísluší právníkům, aby oceňovali podrobné výskumy týkající se vzniku kanceláře české a rozvoje její až do vlády Přemysla Otakara II., aneb vyvrácení omylů, jakých se na př. ještě Lorenz a Neidemann dopustili, aniž konečně důležité příspěvky k řešení záhady s strany totožnosti Jindřicha Vlacha a z Isernie, o jejížto rozluštění mnozí byli se pokoušeli. Vším důvodem však náleží nám vřele uznávati a vděčně přijíti výklady na bezpečných základech podané o tom, kterak zařízena byla kancelář, a jaké v ní bylo rozdělení prací, jakých opatrností při tom užíváno bylo a t. p. Zvláště zajímavo jest, že již za Přemysla Otakara II. nálezy rozsudí do zvláštních sbírek zapisovány byly (arbitrium in registro curiæ est notatum; pag. 37), s čímž asi souvisí pozdější obyčej, o němž nám Všehrd v knihách devaterých VIII. 10. §. 2. vypravuje: „Byly jsú za starých ještě jedny desky, kteréž jsú sluly ubrmanské nebo výpovědí, latině jim říkali arbitriorum. ... Ale to jest již minulo.“ Nejvíce pak poutá pozornost důkladný rozbor o formulářích čili sbírkách listin těch nejrozmanitějších, vyšlých z kanceláře Přemysla Otakara II. a Václava II. Podrobné porovnání všech známých dosud recensí, pokud se týče exemplářů tak zv. formuláře Henrici Italici, které provedl Emler na základě pracné synoptické tabulky, — vítaný dodatek publikace tvořící, — za výsledek mělo důležitý výskum, že formuláře archivu Kraloveckého, Zdeňka z Třebíče, knihovny Colmarské a zlomek knihovny Kralovecké veskrze spočívají na širším základě nežli kodex pražské kapitoly sv. Vítské, jsouce čerpány ze společného zdroje, avšak rozmnoženy formulemi zvláštními. Zajisté každý, komuž pracovati jest pomocí listin věku třináctého, vřele uznávati bude neocenitelnost práce tímto oznámené. O.

The present position and prospects of political economy. (Nynější stav a vyhlídky politického hospodářství. Řeč, kterouž měl John K. Ingram v ekonomicko-statistickém odboru britské společnosti for the advancement of science.) London 1878. 8°. 31 str.*)

Proti methodě a celému spůsobu, kterýmž nauka o polit. hospodářství na základech Ad. Smithem položených a anglickými jeho ná-

*) Německý překlad — ne doslovný — jejž učinil a úvodem opatřil H. v. Scheel, vyšel v Jeně (Fischer) 1879, v. 8°. 35 str.

sledníky, zejmena D. Ricardem upravených spracována byla, již ode dvou desítiletí ozývá a čím dále tím více zmahá se odpor. Jest to na prvním místě zásluhou ekonomistův německých, že opřeli se proudu t. řeč. klassické školy anglické, snažíce se jednak postaviti vědu svoji na pravý methodologický základ, jednak rozšířiti chybně omezovaný obor její. V Anglii mezi tím stará dogmatická škola uhájila samovládu a teprvé v čase nejnovějším vědecké reformy v Německu již hlásané a zaváděné docházejí uznání a následování. Řeč Ingramova jest ohlasem těchto snah; pozornost, kterouž na všech stranách i mimo Anglii zbudila, neděkuje — aspoň ne výhradně — novosti obsahu, nýbrž spíše z veliké části právě okolnosti, že jest významným svědkem obratu v Anglii nastávajícího.

Vyvrátiv námitku, že úkazy života společenského vůbec a hospodářského zvláště k vědeckému spracování spůsobily nejsou, poukazuje řečník k tomu, kterak Auguste Comte, velikolepý myslitel francouzský a nedostižný mistr sociálně-vědecké methodologie, ve svém Système de philosophie positive již r. 1830 až 1842 vyšlém,*) odhalil vady nauky ekonomické, anižby ovšem a nejméně u krajanův svých byl nalezl odhodlaných následníkův mezi ekonomisty. Ingram shrnuje námitky Comteovy ve čtyry punkty:

1. Ekonomisté odlučují mylně předmět badání svého, t. j. hospodářskou stránku života společenského od ostatních stránek jeho, zejmena od duchovní, mravní a politické. Avšak společnost lidská jest jeden oživený celek a veškeré průjevy (stránky) života jejího jsou v úzké mezi sebou souvislosti; jest tudíž jedna veliká věda: sociologie a jeden odbor její: politická ekonomie zabývá se hospodářskou stránkou společenského bytí, zůstávajíc ve stálém blizkém spojení s celkem. Ad. Smith tuto souvislost hospodářských zjevů s ostatními zjevy života společenského poznal a vyslovil, avšak epigonové jeho — jediného J. St. Milla z části vyjímajíce — nedbali jí.

2. Ekonomisté příliš abstraktně pojímali a spracovávali nauku národohospodářskou ztrácejíce čím dále tím více styk se skutečnými poměry. Tak na př. veškerá hospodářská činnost odvozována byla z jednoho nejasného motivu: z bažení po bohatství (desire of wealth); práce lidská ve všem stavena na roveň s hmotným zbožím a zapomínáno, že práce jakožto činnost lidská souvisí těsně s osobností dělníkovou, kterýž jest člověkem, členem rodiny, občanem.

*) Srv. tresť ze spisův jeho: Le positivisme par André Poëy (bibliothèque positiviste). Paris 1876.

3. Ekonomisté daleko přes míru užívali methody deduktivní (odvozovací). Úkazy společenské a mezi nimi i hospodářské jsou z pravidla velice složité a na nejrozmanitějších podmínkách závislé, tak že na prvním místě třeba jest bedlivě pozorovati jednotlivé rozptýlené úkazy a tím spůsobem vyvozovati (indukovati) zákony (lois — nikoli causes finales, jak praví Comte). Však netoliko zjevy přítomné, nýbrž i minulost musí býti předmětem zkoumání; neníť věd, při kterých by methoda historická takového významu měla, jako při vědách sociálních.

4. Ekonomisté vždy příliš absolutně formulovali, přičítajíce theoretickým i praktickým závěrkům svým naprosté platnosti i co do prostory i co do času. Jeden princip (na př. svobodné soutěže) zasetý kdykoli a v jakékoli půdě stejné, dle náhledu jejich nese ovoce. Hlavní blud záleží v tom, že všude vychází se od nynějšího stavu poměrů společenských i hospodářských a že dle něho měří a posuzují se zjevy historické (soukromé vlastnictví).

Tyto základní chyby vytýká Ingram po návodu Comteovu posavadní ekonomii. Dovedeme-li jim odpomoci ve směrech naznačených, podaří se nám i vědu národohospodářskou znova zvelebiti.

Dr. J. Kaizl.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

22) Syn odsouzen byv dle §. 154. ob. z. obč., aby platil svému otci ročně 100 zl. výživného, žádal co právní nástupce své matky k vymožení pohledávky jemu proti otci příslušící, za exekuční odevzdání této otci proti němu příslušící pohledávky alimentační. První a třetí stolice žádost zamítly, poněvadž se nemůže za dovolené prohlásiti, aby syn povinné výživné otci odňal a tím rozsudek illusorním učinil a po něvadž by otec pak znovu sáhnouti musel k právu z §. 154. ob. z. obč jemu příslušnému.

Nález ze dne 10. prosince 1879 č. 13674.

23) Vlastník usedlosti žádal na finančních úřadech, aby dali vymazati poplatek na jeho usedlosti vložený. Tyto poukázali jej na právní cestu. I podal žalobu, na kterou fin. prokuratura neodpověděla, nýbrž po mnohonásobném odročování prohlásila po dvou letech jmenem eráru, že ve výmaz ten svoluje, vyhražujíc si vzájemné zrušení útrat. Žalobce

srotuloval a soud odsoudil fin. prokuraturu k náhradě nákladů sporných, což c. k. nejvyšší soud, zrušiv nález druhé stolice, potvrdil, poněvadž případ §. 25. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. o vzájemném zrušení nákladů zde není, fin. prokuratura ve spor se pustila, žádajíc za lhůty k odpovědi a uvedeným prohlášením na žalobu submitovala.

Nález ze dne 11. července 1878 č. 6876. (G. H. 1879 č. 8.)

24) Přihlášení pohledávky ke konkursu rovná se vychloubání nějakým právem a není tudíž vyloučeno, aby konk. podstata vyzvala přihlašujícího se k prokázání práva, jímž se vychloubá.

Nález ze dne 17. prosince 1878 č. 6757.

25) A. vedl s B. spor o odevzdání mlýna, ale sotva že zvítěziv v držení jeho byl uveden, shořel mlýn jím pojištěný. B. odvolal se z odevzdání držby, žádaje zároveň za obstávku a soudní uschování asekurační náhrady, čemuž ale nevyhovělo se, poněvadž žádost výslovně zakládá se na §. 387. h. s. ř., jest tedy kontenciosní, zde však o tom, že se A. ve fysickém držení reality nalézá, nemůže býti pochyby přes to, že B. se proti zavedení jeho v držení odvolal, ani pak o tom, že na své útraty mlýn dal pojistiti; jest tedy vydání pojistného dle dv. dekr. ze dne 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. k znovuzřízení vyhořelé budovy odůvodněno, tím více, „ano tímto dekretem všeliké osobování si práva k tomuto pojistnému, ať postupem, obstávkou či exekucí definitivně je vyloučeno."

Nález ze dne 5. prosince 1877 č. 14293. (G. H. 1879 č. 8.)

26) H. upadl v konkurs a realita jeho, na které vtěleno bylo pro jeho manželku obvěnění 1500 zl., se exekučně prodala. Při rozpočtu tržní ceny vyhradilo se 1500, ježto obvěnění se teprv po manželově smrti požadovati může. Manželka kridatárova postoupila toto své obvěnění konk. podstatě, správce konk. podstaty vymohl výmaz jeho na zmíněné realitě a žádal za jeho přidělení. Všechny stolice nařídily stání k rozvrhu těchto 1500., poněvadž knihovním výmazem se uvolnily a tudíž nadešla doba rozvrhnouti je na oprávněné, a ježto dražební kupec tím, že se pro nějakou pohledávku část nejvyššího podání vyhradí, nenabývá práva platiti ji, až bude splatna, když se vůbec ani z podání nevyplatí; neboť nejde tu více o obvěnění, nýbrž o díl nejvyššího podání.

Nález ze dne 12. července 1878 č. 6293. (G. H. 1879 č. 9.)

27) A. dala se na základě rozsudku soudně uvésti v byt, jehož užívání (usus) jí příslušelo; 30letou dceru její tam majitel domu nechtěl trpět, avšak žádosti matčině, aby i dcera v byt ten soudně uvedena byla, nejv. soud vyhověl, neboť k právu obývání náleží udržování přiměřené

domácnosti, a dcera, nehledě k tomu, že společné její bydlení s matkou s poměrem přirozeného svazku souvisí, patří k domácnosti matčině jsouc v tomto případě mimo to matce zároveň služkou.

Nález ze dne 15. října 1878 č. 11185 (G. H. 1879 č. 10.)

28) Také majitel statku, který na základě propinačního práva provozuje pivovarnictví v rozměrech §. 7. úv. z. k obch. z., podléhá předpisům o nuceném protokolování firmy dle §§. 4. a 19. obch. z., poněvadž okolnost, provozuje-li se pivovarnictví na základě propin. práva (odst. VIII. prohlaš. pat. k živn. řádu ze dne 20. prosince 1859 č. 227. z. zák. pro Čechy ze dne 30. dubna 1869 č. 55.) či živnostenského listu na rozhodnutí o protokolování firmy nepůsobí.

Nález ze dne 10. prosince 1878 č. 13630. (G. H. 1879 č. 10.)

29) Jediné fin. prokuratura je passivně legitimována ve sporu proti katolickým kostelům, nejedná-li se o běžné požitky z jmění, nýbrž na př. o náhradu za stavbu kostela. (Čl. I. a §. 28. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50., §§. 1*a*. a 2. č. 5. proz. instr. pro fin. prokur. ze dne 16. února 1855 č. 34.)

Nález ze dne 5. listop. 1878 č. 12.444. (G. H. č. 10. r. 1879.)

30) B. zaručil se až do obnosu 4000 zl. za svého syna X-ovi, kterémuž vzešla proti poslednímu pohledávka 926 zl., na niž B-ův syn přijal směnku. X. indossoval směnku na A., jenž zažaloval B. na zaplacení 926 zl. co rukojmě. Všechny 3 stolice zamítly žalobu, poněvadž žalobce neprokázal, že přešla na něho z X. rukojemská práva proti B., a směnečným žírem pouze práva ze směnky a nikoli mimo ni se převádějí.

Nález ze dne 5. ledna 1876 č. 10361 ex 1875 (G. H. 1879 č. 15.)

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

20) Budovy, které požívají na čas osvobození od daně činžovní, sluší podrobiti dani z příjmů i tehda, pakli majitel budov těch sám k svým účelům užívá. Výnos činže sluší v případě takovém na jisto postaviti dle analogie předpisů v příčině daně činžovní daných.

Nález ze dne 26. listopadu 1878 č. 1838., sb. č. 370.

21) Náklad za vyučování v náboženství na školách národních má nésti okres školní, a nikoliv obec školní. Čl. 10. zákona ze dne

25. května 1868 č. 49. ř. z., ku kterému se §. 3. odst. 2. zákona ze dne 20. června 1872 odvolává, nemá jiný účel, než stanoviti, že s pravidla příslušníci toho kterého vyznání náboženského nemohou býti přidržáni, by přispívali k nákladu vyučování v náboženství jiného vyznání. §. 2. zákona pro Čechy ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z. stanovuje taxativně, kterou část nákladu nésti má obec školní a nezmiňuje se ani slovem o nákladu na remuneraci učitelů náboženství. A když konečně §. 4. nařízení české zemské školní rady ze dne 9. června 1873 č. 6813. a min. výnos ze dne 3. května 1874 č. 16657. stanovily, že remunerace učitelů náboženství má se rozvrhovati na přímou daň těch kterých vyznavačů náboženství v obci školské, tož příčí se tato nařízení zákonu, a nemohlo správním dvorem soudním ve smyslu §. 8. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. r. 1876 k nim býti přihlíženo.

Nález ze dne 29. listopadu 1878 č. 1783., sb. č. 372.

22) Tak zvaný věcný náklad (§. 2. zákona pro Čechy ze dne 24. února 1873 č. 1622.) při školách měšťanských přísluší nésti okresu školnímu a nikoliv obci školní. Neb ve smyslu zákona ze dne 19. února 1870 jest škola měšťanská ústavem zvláštním, potřebám vyučování celého okresu věnovaným.

Nález ze dne 20. listopadu 1878 č. 1869., sb. č. 373.

23) Ve smlouvě trhové o nemovitosti byla část ceny trhové zaplacena tím spůsobem, že kupující postoupil prodávajícímu pohledávku, kterou měl u osoby třetí. Z tohoto postupu byl vyměřen zvláštní poplatek dle škály II. dle ceny postupní valuty na trhovou cenu účtované. Stížnost z tohoto vyměření podanou správní dvůr soudní odmrštil, neb dle §. 39. p. z. sluší, pakli v listině obsaženo více jednání právních, z každého vyměřiti poplatek samostatný. Výjimky tu jsou v tom případě, pakli vedlejší jednání dle práva občanského jest hlavní neb aspoň pravidelnou částí jednání hlavního. Takovou částí ovšem jest na př. převzetí dluhů hypothekárních na srážku ceny trhové, však nikoliv postup pohledávky u osoby třetí.

Nález ze dne 4. prosince 1878 č. 1967., sb. č. 376.

24) Tulák A., jehož příslušnost nemohla býti na jisto postavena, byl četnictvem postižen v obvodu obce X., načež doveden byl do obce Y., kdež soudem pro tuláctví byl odsouzen a kdež také trest sobě odbyl. Proti nálezu ministerstva, kterým prohlášeno bylo, že A. přísluší do obce Y., stěžovala si tato obec k správnímu dvoru soudnímu, který také stížnosti místa dal, v uvážení, že A. v obci Y. pouze mimo vůli svou se zdržoval, kdežto §. 19. č. 4. zákona ze dne

3. prosince 1863 č. 105. ř. z. patrně na mysli má pobyt, ku kterému se ten, o jehož přikázání jde, sám odhodlal.

Nález ze dne 6. prosince 1878 č. 1937., sb. č. 377.

25) Zastupitelstvu místnímu ve smyslu §. 108. obecního zříz. pro Čechy zřízenému přísluší pouze správa jmění zvláštního, nikoliv právo rozvrhovati příspěvky na osadníky. Toto právo, nejsouc zvláště vyhrazeno zastupitelstvu místnímu, přísluší dle povšechného pravidla §. 13. zříz. obec. pouze zastupitelstvu obecnímu.

Nález ze dne 11. prosince 1878 č. 1891., sb. č. 379.

26) Obci X. byla udělena koncesse k provozování živnosti hostinské. Tato koncesse byla k stížnosti několika účastníků místodržitelstvím odejmuta, poněvadž již dříve několik ucházečů bylo odmrštěno a poněvadž poměry místní od toho času se nezměnily, že by se objevila potřeba nové živnosti hostinské. K stížnosti obce X. zrušil však správní dvůr soudní toto rozhodnutí správní ministerstvem potvrzené, neb dle §. 146. živn. řádu může se ovšem koncesse odejmouti, když později vyšší úřad zví o nedostatku náležitostí zákonních, kterých zde bylo v čas udělení koncesse; takovým nedostatkem však zajisté není okolnost, že úřad při udílení koncesse nevzal náležitého zřetele k poměrům místním, jak se to má státi dle §. 18. živn. řádu.

Nález ze dne 12. prosince 1878 č. 2014., sb. č. 380.

27) A. žádal za udělení nadace pro svého syna, neopatřil však žádost svou náležitými doklady; následkem toho byla nadace udělena jinému ucházeči, který neměl tou měrou nároku. A. stěžoval si k správnímu dvoru soudnímu, maje za to, že měl vyzván býti k dodání dokladů, a že, poněvadž se tak nastalo, řízení jest nedostatečné. Stížnost byla odmrštěna, poněvadž není zákona, který by správnímu úřadu takto činiti ukládal.

Nález ze dne 19. prosince 1878 č. 2059., sb. č. 387.

Denník.

Havelkův večer. Jak sděleno již, uspořádali členové „Právnické Jednoty“ ku oslavě 70. narozenin velezasloužilého starosty pana Matěje Havelky dne 17. května 1879 společenský večer v místnostech „Měšťanské Besedy“ v Praze. Kolem sedmé hodiny večerní sešli se členové v hojném počtu (čítali jsme kolem 80 účastníků, mezi nimi mnoho venkovských) v hořením sále „Měšťanské Besedy“ k spo-

lečné hostině. Pan starosta, jsa z bytu svého doprovázen dvěma členy komitétu, byl u vchodu ostatními členy komitétu uvítán a při vstoupení do místnosti hlučným „Sláva“ pozdraven. Místnost sama byla vkusně květinami i podobiznou oslavence ozdobena. Stůl byl upraven ve formě podkovy, v jejímžto středu vedle oslavence vykázána byla místa funkcionářům komitétu a Jednoty, jakož i členům Jednoty, vynikajícím dlouholetým zdárným působením. Když většinou odbyta byla část kulinární — kteráž mimochodem řečeno, nedopadla k úplné spokojenosti účastníků — chopil se slova předseda slavnostního komitétu p. dr. Linha, by vřelými slovy pozdravil oslavence i připil na jeho zdraví. Po tomto přípitku, nadšeným „Sláva“ sprovázeném, jal se p. prof. dr. Randa líčiti zásluhy, kterých si získal oslavenec o právnictví, jednak na poli literárním, jednak co praktik na slovo vzatý. Přípitek jeho, jenž setkal se s obecným souhlasem, platil muži, jenž takto činností neunavnou platných získal sobě zásluh o vědu a vlast. Dále ještě připíjeli p. dr. Škarda, co starosta „Měšťanské Besedy“, na statečného občana Havelku, kdežto p. dr. Nejedlý, co jednatel „Umělecké Besedy“, zpomněl zdařilých plodů básnických, kteréž děkujeme oslavenci. Po těchto přípitcích officielních nastala řada „divokých“, z nichžto zejmena uvádíme přípitky pp. adv. dra. Braunera, notáře dra. Trojana a rady zemského soudu Peška. Hluboce pohnut děkoval jubilár. „Pakli jsem,“ pravil as, „vynaložil všecky síly své, bych sloužil povolání, kteréž jsem sobě byl obral, bych sloužil vlasti i národu svému, nečinil jsem než co jsem za svatou pokládal povinnost. Měl jsem na zřeteli, že nižádnou cenu život nemá, jenž sobě sám má býti účelem, i pakli dopřáno mně bylo, čeho učiniti ve prospěch vědy, ve prospěch vlasti milené, hojnou toho nalezám odměnu v účastenství, jehož se mně dostalo dříve již, zejmena však dnešního dne se strany soudruhů, hlavně však se strany členů Jednoty, nechať kteréhokoliv jsou povolání. Pročež připíjím na zdárné spolupůsobení všech stavů právnických.“ S hlučnou pochvalou přijat byl přípitek ten.

Společnost dlouho ještě zůstala pohromadě, bavíc se nenuceně. K obveselení nemálo také přispělo salonní okteto, jehož členové ochotně spolupůsobiti byli přislíbili a jímžto mimo jiné přednešeny byly i dvě básně Havelkovy, k nimžto jedné oslavenec i nápěv byl složil. Text těchto básní byl na upomínku tištěn a účastníkům rozdán.

Telegramů došel k slavnosti hojný počet a sice: od dra. Kozánka v Kroměříži, od prof. dra. Jar. Haněla v Záhřebě, od dra. Naxery v Jindř. Hradci, od dra. Kotrbelce v Táboře, od dra. Vlad. Tilše v Č. Skalici, od dra. Josefa Tilše v Trutnově, od purkmistra

města Písku, od dra. Hesslera v Písku, od dra. Figara v Chrudimi, od dra. Dlaba v Jilemnici, od pp. drů. Pavlouska a Nebušky v Ml. Boleslavi, od českých právníků v Plzni, od soudních konc. úředníků, advokátů a notářů v Pardubicích, od dra. Gust. Schmause a dra. Rudolfa Schmause v Něm. Brodě, od okr. soudce Pudlače v Nov. Strašecí, od dra. Koželuha ve Vodňanech, od dra. Vopršálka v Chrudimi, od dra. Sachsla v Chrudimi, od členů Právnické Jednoty v Písku, od praktických právníků v Sedlčanech, od členů Právnické Jednoty na Mělníku, od prof. Heyduka v Písku, od dra. Gintla v Hořovicích, od okr. soudce Grosse a notáře dra. Sedláčka v Rochlicích, od literárního spolku v Chrudimi, od dra. Hellera v Hradci Králové, od městské rady v Nymburce, od měšťanské besedy v Písku, od advokáta Pippicha v Chrudimi, od praktických právníků v Roudnici, od dra. Trmala a dra. Pacáka v Poděbradech, od českých právníků v Olomouci, od dra. Jansy a dra. Vavřínka v Jičíně a adj. Pavlíčka v Štokách.

Též byly oslavenci odevzdány při slavnosti dvě adresy, a sice jedna p. drem. Trojanem z Rakovníka od městské rady a praktických právníků Rakovníka, kteráž zněla takto:

Slovútný Pane! Při dnešní oslavě muže vysoce zasloužilého o celý národ a právnictví v Čechách, hlásíme se také my ctitelové Oslavence v Rakousku, abychom blahopřáli svému velemilému čestnému měšťanu a přednímu soudruhovi. Zástupcové města připomínají povděčně sobě Vašnostino laskavé působení ve prospěch obce, škol i společenského života za kolikaletého pobytí zde; a spolupodepsaní právníci tutéž usazení, používají této příležitosti, vysloviti zároveň vynikajícímu Veteránu ve svém právnickém povolání hlubokou úctu. Všichni pak pospolu voláme s vřelým účastenstvím: Dík a Sláva Tobě, milý Oslavenče, za dosavádní tak hojnou, mnohonásobnou a blahodárnou činnost, — a na zdar! zdráv buď dále ještě dlouho Sobě i všem nám k radosti a k ozdobě vlasti!

Druhou adresu podal p. dr. Peták z Plzně, jmenem tamějšího spolku přátel vědy a literatury české v znění následujícím:

Slovútný pane! Radostí nelíčenou naplnila nás svého času zpráva o vyznamenání, kteréhož se Vám, slovútný pane, na nejvyšším místě před nedávným časem dostalo, avšak nemenší radostí jati jsme dnes, kdy popřáno nám, abychom v okamžiku, kde Vaši milí a drazí shromáždili se, aby 70. den Vašich narozenin a dlouhý ten věk neunavné práce a vlasteneckého snažení s Vámi oslavili, projevili Vám naši hlubokou oddanost a vděčnost za vše to, co Jste po celý život

Svůj jako nadšený básník, pilný vědátor a vzorný soudce pro národ svůj byl učinil. Slavíme ve Vás básníka, jenž v mladistvém již věku zasvětil se službě národa, jemu skvělé své nadání a bohaté vědomosti celé věnoval, a mladistvý zápal svůj po všech útrapách a drahých zkušenostech, jimiž lidský život oplývá — až do tak přehojných let a nezmenšeně zachoval sobě. Slavíme ve Vás vědátora, kterýž skvělým nám jest naučením, že školou nemají se končiti studia, ale teprvé počíti a celý život potrvati, aby společnost naše stále pokračovala a se zdokonalovala, kterýž za tímto účelem s neocenitelným naším Randou o zdatnou činnost české Právnické Jednoty neunavně se přičiňuje, vědu právnickou zvelebuje, a právnictví české dovedl již na vysoký stupeň vzdělanosti. Slavíme konečně ve Vás soudce, kterýž v nejtrudnějších dobách pevně se drže svého národa a nikam se neohlížeje, mužně vždy kráčel za heslem „justitia regnorum fundamentum", a jehož dnes pro všeliké ctnosti, které soudce míti má a ježto ve Vás poznáváme, právem zváti můžeme vznešeného úřadu soudcovského okrasou. Pro tyto skutky a ctnosti Vaše nikdy nevyhasne blahá památka na Vás, slovútný pane, ve veškerém národě, kterýž těmito slovy našimi Vám, jednomu z nejvěrnějších a nejzasloužilejších svých synů, volá v tento den: Bůh zachovej Vás dlouhá ještě léta ku zdaru vědy a literatury domácí, ku ozdobě drahé naší vlasti!

Ku kompetenci obcí. Obec v Korutansku vydala nařízení, kterým se v obvodu obce zapovědělo jezditi velocipedy. Okresní úřad politický k stížnosti jednoho milovníka tohoto prostředku dopravního modifikoval zápověď v ten smysl, že se na říšské silnici obcí vedoucí za jistých podmínek povoluje jezditi velocipedy. Vyšší instance politické však zrušily nález okresního hejtmanství a odkázaly stížnost k úřadům samosprávným, neb okolnost ta, že obcí vede silnice aerární, není tomu na závadu, by obec pro celý obvod svůj učinila opatření v obor místní policie spadající. (Nález ministerstva vnitra ze dne 26. března 1879 č. 72. v Z. f. V. z r. 1879 č. 19.)

Hřbitovy židovských obcí náboženských jsou ústavy veřejnými a nelze povolení k návštěvě těchto míst učiniti závislým na zapravení poplatku nějakého. Tak rozhodlo ministerstvo pro osvětu a vyučování nálezem ze dne 18. února 1878 č. 3071. ve srozumění s ministerstvem vnitra za příčinou konkretního případu, kdež obec židovská byla zapověděla židovi, aby vkročil na hřbitov, kde rodiče jeho byli pochováni, dokud nezaplatí poplatek na vydržování hřbitova.

Jmenováni: s. př. Arn. Stieber v Jemnici okres. soudcem v Rožnově; auskultanti; S. Schindler s. příručím v Úštěku, Fr.

Liebscher s. př. v Přešticích, A. Tichý s. př. v Horní Plané (přidělen k okres. soudu v Kamenici nad Lípou).

Přesazení: s. př. Jos. Částek v Říčanech k z. s. v Praze; s. př. Emil Schedlbauer ze Žatce ku kr. s. v Litoměřicích; s. př. R. Vyšín z Německého Brodu ku kr. s. na Horách Kutných; s. př. Jul. Hofmann z Přimdy do Něm. Brodu (přidělen ku kr. soudu); s. př. dr. Karel Siegel z Úštěku do Lokte (přidělen ku kr. s. v Chebu); s. př. Ferd. Krbec z Přeštic do Loun; notář Fr. Eulner z Hluboké do Nepomuku.

Vyznamenání: Předseda z. s. v Opavě, J. šlechtic z Valenzi, odcházeje na trvalý odpočinek vyznamenán rytířským křížem řádu Leopoldova; okresní soudce v Úpici, dr. Fil. Müller, pro svou píli při založení nových knih pozemkových v okresu Úpickém obdržel záslužný kříž řádu Františka Josefa; listovní A. Karásek v Písku odcházeje na trvalý odpočinek obdařen záslužným křížem.

Úmrtí. Dne 22. května 1879 zemřel ve Vídni prof. dr. Ferdinand Samitsch, redaktor a vydavatel časopisu „Oesterr. Zeitschrift für Gesetzgebung und Rechtsprechung auf dem Gebiete der Verwaltungs-Rechtspflege.“ Samitsch narodil se roku 1830 v Štýrsku, odbyl právnická studia v Št. Hradci a později i hornická studia na hornické akademii v Lubně. Z prvu byl ve státní službě u soudu, přestoupil však později k advokacii a byl r. 1866 jmenován advokátem ve Vídni. V tentýž asi čas habilitoval se co docent na universitě Vídeňské a byl roku 1874 jmenován mimořádným professorem práva horního. Mimo tento předmět přednášel však i část řízení soudního. Roku 1876, když počal působiti správní dvůr soudní, založil Samitsch časopis svrchu zmíněný. Časopisu tomuto přinášel valných obětí, uvedl jej však během dvou let na velký stupeň dokonalosti, tak že nyní netoliko v Rakousku, nýbrž i v cizozemsku valného došel onen časopis rozšíření. V obcování s přátely a kolegy byl Samitsch rozmilý i plna ochoty; kdožkoliv s ním kdy co činiti měl, zachová jemu zajisté vděčnou a čestnou památku. — Dne 27. května 1874 zemřel v Roztokách jeden z nejstarších advokátů Pražských pan dr. František Mužík, jsa stár 73 let.

O spoludržení.

Podává dr. Ant. Randa, ř. prof. práv v Praze.

Podstata spoludržení dle intellektuálních podílův (compossessio pro indiviso) v tom záleží, že držení věci reálně nedělené více osobám vespolek tím spůsobem přísluší, že podíly jejich jsou pouze myšleny, nikoliv corpore vymezeny.

Jako při spoluvlastnictví (condominium pro indiviso) právo děleno jest,[1] tak při spoludržení pro indiviso dělena jest faktická

[1] Správněji bylo by asi řečeno: oprávnění v právu obsažená, aneb: disposiční právo v příčině celku a vykonávání jeho jest děleno — právo samo by takto nedělený́m se jevilo. Toť v podstatě názor panující. Srv. zvláště Wächter §. 43. n. 12. a Arch. f. c. Pr. 27. str. 155., jemuž Arndts §. 53., Unger I. str. 416. násl., Brinz I. (1. vyd.) str. 186. přisvědčují. Rozličné starší i novější náhledy vz. u Steinlechnera Wesen der juris communio §§. 1.—12. Oproti tomu tvrdí Windscheid §. 142. (zejm. n. 10.), k jehož náhledu přistoupili Steinlechner I. §§. 10., 21. násl.. Hesse, Arch. für prakt. RW. 4. str. 120. a Miescher, Arch. f. civ. P. 59. str. 166., že rozdělení pro indiviso tak rozuměti jest, že podílem naznačena býti má míra, vedlé kteréž oprávněným hospodářský užitek věci přísluší, zkrátka, že podíl vztahuje se k hodnotě věci. Však pominouce toho, že jsou práva, kteráž žádného hospodářského užitku nevynáší, neshledáváme v pramenech, že by dělení ku stránce hospodářské vztahovaly, ovšem ale mluví o dělení práva. — L. 5. §. 15. D. comm. 13. 6. („pro parte dominium habere"; neprávem Steinlechner str. 74. „pro parte" ku „corporis" vztahuje, byla by to skladba pleonastická), dále l. 66. §. 2. D. de leg. II. a j. v. Nedá se také naprosto odbýti námitka, že názor Wind-

moc, a vůle držitelská směřuje pouze k podílu v moci faktické. Ovšem pouhá hmotná detence, s vůlí určitého směru nezdružená, není intellektuálně dílná, neboť dělení dle kvot, jakožto operace myšlénková, podmíněna jest vztahem k vědomí, k vůli. Však moc faktická vědomá a vůlí oživená, jsouc pod mocí vůle, snese kvotativní dělení a sice bez rozdílu, ať se jedná o moc ve vlastním nebo v cizím jméně.[2] Podíl kvotový jest pouze logický výraz

---

scheidův důsledně vede k solidárnímu spoluvlastnictví vz. Eck, doppelseitige Klagen str. 94. Nevysvětleno dále zůstává, jak sobě mysliti máme samostatné disponování s podílem intellektuálním, ješto hodnota věci není přece předmětem podílu? Dle m. zd. naznačuje náhled Windscheidův pouze hospodářskou, nikoliv právnickou stránku intellektuálního dělení. Oproti náhledu panujícímu nelze s Windscheidem (n. 11.) říci: „Wer die Befugniss seinen Willen geltend zu machen nur zum Theil hat, hat gar nichts." Formulování to nikterak přesné. Neboť condominus může přece s podílem svým disponovati, v příčině partis pro indiviso vůli svou „docela" (bez odporu spoluvlastníkův) platnou učiniti, — v příčině celku jen v souhlasu s ostatními. — Náhled Windscheidův pokusil se nyní dopodrobna odůvodniti a vyložiti Steinlechner I. §§ 9., 10., 21. —31. a II. str. 244. násl., 249. násl., však nových rozhodujících momentů neuvádí. Podložením „interesse" na místo hodnoty nic není získáno, anebo jádro theorie Windscheidovy jest opuštěno. O pramenech St. sám doznati musí, že pro „neurčitost" výrazu opory neposkytují; bezdůvodně popírá, že vedlé našeho názoru juris communio pozůstává (pozůstávát následkem nedílnosti věci), bezdůvodně pochybuje, je-li jednotlivé právo podílové skutečně právo vlastnické (str. 258.), ješto podíly přece jen kvantitativně od celku (jednoty) se liší. Proti St. vz. též Eck, krit. VJschr. XIX. str. 223. násl.; Brinz (2. vyd.) §. 131.; Dernburg, Pr. Priv. R. 222. n. 2. Náhledy Steinlechnerovy vrcholí u výrocích (str. 85., 88., 152. a 163.), že intellektuální dělení i pokud se týče práva, jest dělení zdánlivé a že v těch kterých poměrech jen hodnota práva (resp. objektu) dělena jest. Praktického významu této kontroversi sotva přikládati lze. Na stanovisku dělení práva jsou §§. 10. a 13. kn. ř.

[2] Srv. Steinlechner II. §. 2. Zajisté společnou detenci alieno nomine (na př. na straně více pachtýřův) právě tak mysliti lze jako spoludržení. Srv. l. 5. §§. 2, a násl. D. ut in poss. 36. 4. nam is, qui possidet — i. e. tenet (missus creditor in poss.) — non sibi sed omnibus possidet, l. 15. §. 18. D. damni inf. 39. 2. Jen při věcech movitých společná detence s pravidla nebude možná; k vysvětlení toho netřeba se však teprvé vztahovati k „oekonomickému výsledku" (Steinlechner str. 11.).

samovolného obmezení vůle a faktické moci následkem skutkové (stejnorodé) konkurrence jinýc h.[3]

Proto také žádný spoludržitel ani nad nejmenší hmotnou částkou věci společné výhradné moci nemá, za to však se svým intellektuálním podílem v držení volně nakládati může.[4] Z toho jde, že žádný spoludržitel nějaký čin držební předsevzíti nesmí, když ostatní spoludržitelé výslovně či mlčky nesvolí, jinak mohli by tito nastupovati proti němu žalobou pro rušení držby.[5]

---

[3] Oproti nedostatečnému ovšem odůvodnění Savignyovu (§. 11.) nejnověji Büff, Arch. f. pr. RW. N. F. III. str. 115. násl. (jako již Lenz) možnost spoludržení zhola popírá, ješto faktická moc dělitelna není. Však sám se vyvrací, spoludržení nicméně uznávaje, je-li tu causa, zejmena při spoluvlastnictví. Nepodstatnost důvodů Büffových ukázali Hesse, týž Arch. IV. str. 113. a násl., Steinlechner II. str. 2. násl., Miescher, Arch. für civ. Pr. LIX. str. 155. násl.

[4] Spoludržení pro indiviso uznává zákonník výslovně v §. 833. a v §§. 854.—857. ob. zák. obč. Tak i římské právo: l. 26. de poss. 41. 2.: Locus certus ex fundo et possideri et per longam possessionem usucapi potest: et certa pars pro indiviso. L. 1. §. 7. D. U. P. 43. 17., l. 5. §. 5. D. comm. 13. 6., l. 10. D. de aqua 39. 3. Srv. §. 1. zák. ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. Srv. Savigny §. 22.; Puchta, Pand. §. 129. RL. II. n. 50.; Arndts §. 138.; Winiwarter II. str. 99.; Stubenrauch I. str. 361.; Unger I. str. 416.; Brinz I. §. 51.; Windscheid §. 152. na konci a Lenz str. 94., jenž ovšem tvrdí, že nikdo ještě možnost spoludržení nepojal a nevyložil; jakoby vůle fakticky nemohla právě tak k částečné moci nad věcí směřovati, jako při spoluvlastnictví po právu směřuje!

[5] Nelze s důvodem pochybovati, že žaloby tyto průchod mají. Rovněž přísluší spoludržiteli, jenž od druhého spoludržitele z držby vypuzen byl, žaloby pro vypuzení z držby. Srv. rozh. nejv. soudu č. 226. sb. Ung.-Gl., dále rozh. č. 925., 2086., 3295., 3716., 4035. a j. v. v téže sb. Také římské pr. připouští žaloby držební na spoludržitele. L. 3. §. 2. D. 39. 1. a l. 12. D. comm. div. 10. 3., k tomu srv. Witte int. uti poss. str. 107. Srv. též Steinlechner II. str. 188., Miescher str. 184. násl. V případě l. 12. D. comm. div. (Si aedes communes sint aut paries communis et eum reficere vel demolire vel in eum immittere quid opus sit, communi dividundo erit agendum, aut interdicto uti possidetis experimur), kdež jedná se o nutnou správu zdi (l. 35.—37. D. de damno i. 39. 3. vz. Rudorff, Anh. n. 134.),

Tento názor slouží za základ §. 833. ob. z. obč. „Držení a správa věci společné přísluší všem podílníkům vespolek“ — i platí tudíž v příčině spoludržení totéž, co ustanovuje §. 828. v příčině spoluvlastnictví. Týž princip jest tu i tam, totiž že při dělenosti intellektuální jen vláda nad věcí, nikoliv věc sama jest dělena, tudíž že k nakládání i s nejmenší hmotnou částkou souhlasu všech spoludržitelů zapotřebí jest. Jest však týž princip vzhledem k potřebám života modifikován: pravidel, kteráž jsou stanovena v §. 833.—840. ob. zák. obč. v příčině vykonání spoluvlastnictví, dlužno i zde podle smyslu užívati.[6])

(Dokončení příště.)

---

není pro I. U. P. závady, ješto k takovéto opravě jeden každý spoluvlastník po zákonu samém oprávněn jest. — Také vrch. trib. berl. v témž smyslu nalezl, že jeden spoludržitel od druhého v držení rušen býti může a že pak ovšem žaloba pro rušení držby místo má (Striethorst, Arch. VI. str. 180. XXXIV. str. 48.). Srv. též Göppert, Miteig. str. 36.; Dernburg §. 158.; Förster §. 162. n. 50.; Roth §. 130. n. 10. Srv. též Seuffert, Arch. III. 24., XIV. 37., XVII. 47., XXIX. 217., XXX. 232. Tak též art. 677. cod. ital.

[6] Kdežto v 1. vyd. mého Bes. pouze princip onen vysloven byl, byly u vyd. 2. nejpodstatnější modifikace jeho uvedeny. Téměř současně pokusili se Hesse a Miescher n. u. m. tyto modifikace, bez nichž by princip onen (jimi tolikéž uznávaný) prakticky k velikým vedl nesrovnalostem, pro pr. římské z pramenů dovésti. Hesse str. 122. násl. dovozuje: Právo k jednostranným aktům državním zakládá se buď na úmluvě, buď na určení věci (§§. 4. a 8.); kromě toho následkem osobního svazku, jímž communio spoludržitele k sobě víže, může jeden každý spoludržitel s věcí communi nomine hospodařiti, pokud socius neodporuje (L. 28. D. 10. 3.). Z toho následuje (?) povinnost k oznámení těch kterých aktův; bezdůvodný odpor lze pak žalobou (I. U. P. nebo a. comm. div.) odstraniti (§. 7.). Právem podotýká Miescher, že H. působení spoluvlastnictví na spoludržení dostatek nevysvětluje, že domnělé povinnosti oznamovací není a že H. soudci žádné opory neposkytuje, kdy by odpor prohlásiti měl bezdůvodným a kdy nikoliv. M. dovozuje z podstaty spoludržení, že souhlas podílníkův k takovým úkonům, jichž nutně potřebí k docílení poměrného užitku pro sebe i druhé, spočívá již ve vůli spoludržitelské, vůle spoludržitele nesměřuje pouze k tomu, aby věci sám užíval, než aby jí i od jiných užívati nechal. Však z pojmu spoludržení následuje jen, že spoludržitel chce věc společně s jinými míti, nikoliv také užívati, nad

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Jinak měla se věc v případě odvolání k vyšším místům. Jakmile předběžné řízení bylo ukončeno, činily strany samy návrhy, jaký nález má býti prohlášen, načež předsedající soudu vyzval některého z konšelův neb kmetův, aby nález vynesl. Když se to bylo stalo, mohl v městech, jež užívala práva Magdeburgského některý z přísedících konšelův neb kmetův vynesený nález pohaněti a sám jiný vynésti;[75] v městech však, jež se spravovala právem jihoněmeckým, vešli konšelé obyčejně v potaz, dávajíce jeden po druhém přímluvy a hlasujíce o ponavrženém nálezu.[76]

---

to právě o způsobu užívání a o tom, jakých úkonů k docílení poměrného užitku potřebí jest, mohou se náhledy různiti a soudce není přece povolán, aby v takovýchto každodenních neshodách dělal hospodářského rozhodčího. Dle m. zd. platí pro ř. pr. zásada l. 28. D. h. t.: neminem ... jure facere quidquam invito altero posse (usnešení většiny dle ř. pr. nezavazuje) a tato zásada jest jen modifikována: jednak právem k užívání věci, kteréž s určením jejím se srovnává a druhých u stejném užívání nezkracuje, jednak zvláštním právem při společných zdech: užívání do polovičky l. 13. §. 1. l. 19. D. 8. 2., právo ku správě l. 32. 35.—37. D. de damn. inf. 39. 3. (Singulární povaha těchto předpisův na větším díle jest uznána, jinak Roth §. 120. pozn. 47.; Miescher str. 188. a 192.) Tudíž může spoludržitel správu předseberoucí, když socius v tom ho ruší, interdiktem U. P. k němu přikročiti. L. 12. D. comm. 10. 3. Abychom těchto důsledků došli, zajisté ostatek není potřebí odvolávati se na Iheringovu theorii o extensivní shodnosti vlastnictví a držení.

[75] Maurer l. c. III. §§. 536. a 537. Srv. Saské zrcadlo I. 19., II. 12., zvláště §. 7. a III. 69. a 70. (Homeyer u. m. str. 48., 112., 244. a 245.) a čl. 111. práva Magdeburského z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 306).

[76] V právu Brněnském z roku 1243 čl. 24. praví se „judex ei satisfaciat juxta consilium et sententiam juratorum“; v právu Jihlavském z r. 1249 rovněž na několika místech

Z obavy, aby strany nemohly nějakým spůsobem prvního nálezce získati, bylo přísně nakázáno, aby nález byl v témže soudním sezení vynesen a jenom kdyby byl nálezce složil přísahu, že nemůže najíti, co by bylo právem, mohlo vynesení rozsudku býti odloženo do ranního sezení.[77] Nemohl-li konšel ani pak ortel vynésti, aneb byla-li mezi soudruhy jeho různost mínění, mohl král neb podkomoří požádán býti za naučení.[78] Předsedal-li podkomoří sám na soudu městském, tu odpovídali konšelé neb kmeti k jeho dotazu a nemohli-li nález sami vynésti, bylo se jim spravovati asi jeho naučením.

Když konšelé neb kmeti řádně nález vynesli a rychtář městský jej prohlásil, tu mohla strana, jež se cítila ním stížena,

---

se ustanovuje: „de consilio juratorum puniatur"; v čl. 16. statutu soudu šestipanského v Praze z r. 1287 čte se: „judex Pragensis causas omnes determinet et judicet secundum jus civitatis et de consilio juratorum civitatis" a Jus regale montanorum v kn. první cap. VI. §. 4. užívá o vynášení nálezu konšely obrazu, že rychtář se má konšely tak spravovati, „jako dvéře stěžejí spravují se" a podává v kn. IV. cap. XVIII. §§. 1.—9. jakýs řád o nalezání a sice rychtář je povinen podle líčení a návrhu stran tázati se přísežných, „co jest právo mezi dvěma rozumoma" (semper quærat inter duas sententias, quid juris sit) a má se tázati konšelův napořád, žádného nepomina (nullo præpostero ordine servato), ledby měl některého přísežného v domnění, že je straně některé nakloněn, toho může pominouti. (Jireček, Codex I. str. 77., 110., 227., 280. a 422.) — Srv. též čl. 80. tak zv. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XXI.) a Švábské zrcadlo čl. 17. a 97. „der richter sol vmbevragen ein iegelich sache gemeine lvte"; čl. 116. „Vraget ein rihter vrteil einem man, nu der vrteilet, swaz er kann, im volgent lihte drie man oder me, ain andre vindet da bi ein andrvn, dem volgent ouch drie man oder mere. Swer die mere volge hat, der hat sine vrteil behaben" (Lassberg 58., podobně čl. 172. str. 82.).

[77] Srv. právo Jihlavské z r. 1300 čl. XIII. §§. 2. a 3. a Jus regal. mont. kn. I. cap. VI. §. 12. (Jireček, Codex I. str. 93. a 282.).

[78] Srv. čl. 4. statutu soudu šestipanského z r. 1287 a Jus reg. mont. kn. I. cap. VI. §. 13. a kn. IV. cap. XVIII. §. 10. (Jireček, Codex I. str. 224., 284. a 424.), kdež se čte: „Si vero sententiam sic suspensam jurati necessario deficiunt declarare, tunc ad nostram aut camerarii nostri præsentiam prorogetur." — Mimo to konšelé i strany počali v ten čas brávati už naučení ve městech mateřských, jichž právy se spravovali, o čemž později řeč bude.

jej zavrhnouti, pohaněti, čili jak se pravilo „ortel štráfovati, trestkati“ (urtheil schelten, urtheil strafen, urtheil wiederwerfen, arguere vel reclamare sententiam.)[79] Takové zamítnutí nálezu musilo se státi ihned, s udáním důvodův a ve formě právy městskými předepsané.

Právo Magdeburské žádalo, aby ten, kdo by byl nespokojen s nálezem, stoje nazval jej nespravedlivým a posadiv se na místo nálezce, jiný spravedlivý nález sám vynesl. Na žádost jeho, aby při tomto nálezu byl zachován, vydal mu rychtář posly, kteří měli oba nálezy, jak nálezcem, tak stranou nespokojenou vynesené na ta místa donésti, kamž náleželo se ve věcech právních odvolávati.[80] Odvolání to šlo v 13. století v německých a slezských městech obyčejně k zeměpánu neb k jeho soudu dvornímu a rozhodnutí o něm bylo vlastně naučením, který z předložených nálezův je lepší a spravedlivější.

Podobně v právu Jihlavském bylo předepsáno, že strana může nález zamítnouti a prohlásiti, že lepší rozsudek buď sama vynese, buď z vyšších míst přinese. Kdyby byla napotom odvolání neprovedla aneb lepší nález sama nevynesla, bylo jí zaplatiti útraty a mimo to i pokutu rychtáři a konšelům právy vyměřenou; odvolala-li se však ke králi neb k podkomořímu a tam bylo uznáno, že se jí stalo úplně po právu a odvolání tudíž že je neslušné, tu měla za takovouto všetečnost zaplatiti pokutu deseti hřiven.[81]

---

[79] Eichhorn l. c. I. §§. 80. a 164. a II. §. 385.; Maurer l. c. III. §§. 493., 583. a 590. a Tzschoppe a Stenzel l. c. str. 208. a násl.

[80] Srv. čl. 86. práva Magdeburského z r. 1304 (Gaupp l. c. str. 299.). — Saské zrcadlo z počátku 13. století, z něhož právo Magdeburské přijalo čelnější a i tato ustanovení, dovolovalo ještě v kn. I. 18. §. 3. a II. 12. §. 8. straně, jež nebyla s nálezem spokojena, že může jej pohaněti a na svou pěsť (an sine vorderen hant czihen) právo sobě zjednati. Při sedání pak zápasilo z každé strany sedm osob, a na které straně většina zápasníků zvítězila, ve prospěch té strany rozhodnuta ostala rozepře. Svobodu tuto udělil prý Sasíkům Karel Veliký pro jich udatnost. Jinak bylo straně dovoleno v právu tom zamítnouti nález a žádati za vydání poslův k vyšším místům, odkudž během šesti neděl nový nález musil přinesen býti. Srv. vůbec kn. II. 12. a III. 69. (Homeyer l. c. str. 47., 112. a 244.).

[81] Srv. čl. XVIII. a XIX. práva Jihlavského z r. 1249 (Jireček, Codex I. str. 95.); čl. 69. práva Pražského z r. 1269 (Rössler l. c. str. XIX.), a naučení z Jihlavy do Kutné Hory dané (To-

Horní právo krále Václava II. z konce třináctého století, kteréž bylo prvním vážným pokusem provésti v soudním zřízení městském v Čechách opravy ve smyslu práva kanonického[82] a jež zavádělo ustanovení tohoto práva při soudech horních, ponechávajíc při tom zevnější formy německého řádu soudního, pokud novým názorům nestály v cestě, celkem v platnosti, nazvalo způsob, jakýmž se do té doby dělo odvolávání z nálezův soudův městských k právu vyššímu, „obyčejem hluboce a široce rozlitým a roztěženým“, („appellandi usus profunde lateque difussus“) i zavádělo proto nový pevný řád, jímž soud horní ve věcech apelačních přísně se měl spravovati.

I toto právo definuje odvolání jakožto žalobu na nepravé obtížení („querela iniquæ sententiæ sive iniqui gravaminis“), jež způsobil buď rychtář, zamítnuv žalobu, nezachovávaje řád soudní neb vykročuje při exekuci z mezí práva; buď konšelé vynášejíce nepravé nálezy, jak vedlejší „mezimluvní“ (sententiæ interlocutoriæ), tak konečné (definitivæ).

Z každého takovéhoto obtížení možno se odvolati, aniž mají soudce a přísežní za zlé míti odvolávajícímu, že se pro obranu práva svého utíká k odvolání. Odvolání má se státi ihned, jakmile vydán byl rozsudek, avšak beze vší „vtipnosti starého obyčeje, kterážto toliko na štěstí lidské spoléhá a nečiní žádné pomoci pravdě“, jmenovitě nemá více trpěn býti obyčej, aby odvolávající stál na místě ustrna a nesměl ani nohy kam pohnouti.[84]

Při hanění nálezu měl celkem zachováván býti způsob, jak jej jiná městská práva předpisovala. Strana zamítajíc nález, podávala se, že „od toho místa, od něhožto z práva má přinésti, lepší rozsudek přinese.“ Při tom bylo jí udati důvod, z kterého nález zamítá. Buď tvrdila, že nález je vynesen proti psanému právu aneb proti řádu soudnímu a tudíž neplatný anebo

---

maschek, Oberhof č. 10. str. 58.), že podkomořímu náleží souditi případy: „pro quibus a sentenciis per juratos latis ad ipsum fuerit appellatum.“

[82] Srv. Rössler, Die Stadtrechte von Brünn str. CXXIII.; pojednání dra. Otta v „Právníku“ 1877 str. 512. a téhož „Beiträge zur Receptionsgeschichte des römisch-canonischen Processes in den böhm. Ländern“ str. 169. a násl.

[83] Kn. IV. cap. XX. de appellationibus (Jireček, Codex I. str. 428.).

[84] Kn. IV. cap. XX. §§. 1.—4., 12. a 13.

hanėla nález z té příčiny, že odporuje slušnosti a spravedlnosti.[85]

V obou případech připouštělo se odvolání a sice výhradně jenom ke králi aneb jeho komorníku[86], neboť právo horní důrazně dokládá, že pouze král je zákonodárcem a pouze jemu náleží vykládati a doplňovati právo. Za tím účelem měla práva horní ostávati v komoře královské a k nim mělo bráno býti útočiště, kdykoliv někdo nález zamítnul, udávaje, že jest proti psanému právu vydán.[87]

Odvolání i dle tohoto práva mělo pak za následek, že k sporu mezi stranami nový spor mezi odvolávajícím se a soudem městským přistoupil. Vydali-li rychtář a konšelé nepravý nález proti psanému právu aneb řádu soudnímu, měli odsouzeni býti k placení všeho nákladu s odvoláním spojeného, a učinili-li ze msty neb z jiné hanebné pohnútky straně některé jaké příkoří a to na ně bylo prokázáno, měli jako bezectní svého úřadu zbaveni a i jinak těžce pokutováni býti.[88]

Naproti tomu shledalo-li se, že jest nález dobře vydaný, měl ten, kdož se odvolal, odeslán býti k soudu městskému, aby byl odsouzen k placení nákladův soupeři vzešlých a stalo-li se odvolání neprávě a lehkomyslně, měla strana odvolávající se nad to ještě trestána býti.[89]

Odvolání samo vykonávalo se novým spůsobem a sice tím, že konšelé pohaněný nález sepsali a zapečetili a jej beze

---

[85] Tamže §§. 14.—16.

[86] Kn. I. cap. VI. §. 10. „adjicientes, ut quotiescunque a sententia urbariorum, juratorum vel judicum, executione aut a quocunque gravamine fuerit appellatum provocatumve, quod ad nullum alium aliosve, quam ad Nostræ Serenitatis vel viri clarissimi camerarii regni nostri audientiam de cetero appelletur provoceturve; eo quod de cetero jura montanorum decrevimus decentius quam alicubi, in nostra camera remanere, et ad nostram regalem providentiam omnem juris editionem, interpretationem et declarationem ammodo pertinere, nulli personæ in hoc parte vel civitati præjudicium et injuriam irrogantes, eo quod nulli facit injuriam, qui utitur jure suo." (Jireček str. 282.) — Totéž opakuje se v kn. IV. cap. XX. §§. 16. a 22.

[87] Kn. I. cap. VI. §§. 10. a 11.

[88] Kn. IV. cap. XX. §§. 7. a 18.—21.

[89] Tamže §§. 8., 11., 17. a 19.

všeho prodlévání vyššímu soudu odeslali, načež strana byla povinna během čtyř neděl odvolání své tam odůvodniti a provésti.[90]

Jakož pak právem horním krále Václava II. valně se byla rozšířila po městech českých známost ustanovení práva kanonického,[91] tak jmenovitě tato pravidla o odvolávání se k vyššímu právu, jež ostatně s ustanoveními práva jihoněmeckého celkem souhlasila,[92] často bývala sdělována radám jiných měst českých a pravidly těmi v dobách pozdějších často spravovaly se soudy městské, kdykoliv šlo o odvolání k soudu královskému.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Která doba rozhodna jest pro vznik povinnosti patrona, přispívati k stavbám kostelním.

K dotací biskupství X-ského náleží velkostatek N. v Čechách. Na filiálním kostele v R., který se nachází na území tohoto velko-

---

[90] Tamže §§. 22. a 23.

[91] Srv. Ott, „Beiträge" str. 173. a násl.

[92] Srv. Švábské zrcadlo čl. 114. „Unde ist daz man einem man ein vrteil wider wirfet, die sol man ziehen an einen hoeheren rihter, zu ivngest an den kivnig. Da sol der rihter sine botten zv geben, die daz hoeren wedere volle kvme an der vrteil vor dem kivnige. — So der kivnig danne kvmet se swaben, da svln die botten hin kommen von dem tage vber sechs wochen vnd alse div vrteil verrichtet wirt vor dem kivnige, so soln si die vrteil wider fur den rihter geben, vor dem si wider worfen wart. Der die vrteil widerwarf, hat si der nivt vollefuret vor dem kivnige, er muz dem richter gelten sine koste, die er getan hat mit den botten vnde muz im wetten sine buzze vnd daz er behebet" a čl. 286. „in sweler stat schependenden sint, die svln vrteil geben vber ein iegliche sache — vnd ist, daz man si schuldeget, si haben vnrehte vrteil gegeben, dez sol man si beclagen vor dem hoehern rihter, daz ist der, von dem der rihter daz gerichte hat vnd swer dez wirt er vberredet, daz er ein vnrehte vrteil hat fvnden mit wissende, dem sleht man. abe die hant vder loese sie mit gute." (Lassberg str. 58. a 125.)

statku, a jehož patronem jest dočasný biskup X-ský, objevila se roku 1874 potřeba větších oprav. Při komisi, kteráž se za příčinou tou odbývala dne 9. června 1874, byla za intervencí patronátního komisaře a ostatních účastníků potřeba stavby na jisto postavena, i byly vyšetřeny škody a náklad, který by odstranění škod spůsobilo. Provozování stavby bylo pak v cestě předepsané minuendo licitace ponecháno staviteli T., jenž slevil 16% z vypočteného nákladu stavby.

Dne 7. října 1874 zemřel biskup v X., Karel svobodný pán z K., a k pozůstalosti jeho přihlásil se bez výminky universální dědic ze závětu Karel šléchtic K.

Při provozování stavby svrchu zmíněné objevilo se, že mnohem ještě více třeba bude oprav, a byla za příčinou tou dne 29. května 1875 odbývána opět komise místní, kdež se zjistilo, že ještě jiné věci, než původně bylo obmyšleno, mají se opraviti a pokud se týče znova zříditi. Náklad na tyto dodatečné stavby byl schválen c. k. místodržitelstvím dne 14. srpna 1875 č. 36358. a byly i tyto stavby staviteli T. proti 16% srážce z obnosu výpočtu zadány.

Však nebyl Karel šlechtic K. ani předvolán ke komisi dne 29. května 1875 odbývané, aniž bylo jemu dáno věděti o dotčeném rozhodnutí místodržitelství.

Teprv když se pro náhradu nákladů na stavbu sáhlo na jmění pozůstalostní, zvěděl Karel šlechtic K. z přípisu soudu o této záležitosti. Podal ihned k místodržitelství stížnost z toho, že jemu uloženo bylo přispívati k stavbě kostela R-ského, načež ministerstvo pro osvětu a vyučování vynešením ze dne 9. května 1877 č. 20449. rozhodlo takto:

„Pokud dědic zemřelého biskupa toho se domáhá, by principielně zbaven byl povinnosti, přispívati k stavbě kostela v R., nedává se stížnosti místa; jelikož však doposud nebyla dědici dána příležitost, by hájil zájmů svých, dává se jemu na vůli, by proti výši nákladu vůbec, jakož i proti platnosti staveb dodatečných náležitým spůsobem přivedl k platnosti námitky své.“

Následkem toho vyzvalo místodržitelství Karla šlechtice K., by podal v určité lhůtě námitky své, což tento také skutečně učinil, opíraje se hlavně proti tomu, by jemu uloženo bylo, přispívati k nákladu staveb dodatečných, jichžto že třeba, zjistilo se teprv téměř ¾ roku po smrti biskupově.

Na základě výpisů z likvidační tabelly a z likvidačního protokolu nelze vésti pro pohledávku hypothekární exekuci reální v pořadí práva zástavního pro ni vydobytého (§§. 55., 121. ř. konk.).

Na nemovitosti č. p. 390. v Lounech váznuly pro Jos. R. kapitály 150.000 zl. a 20.000 zl.

Na obou těchto obnosech byla zjištěná celá řada pohledávek a mezi těmi zejména 39.400 zl. pro Pražskou jednotu bankovní.

Na jmění Jos. R. uvalen byl konkurs, a pohledání toto 39.400 zl. Pražské bankovní jednoty uznáno bylo za likvidní a do 3. třídy věřitelů vřaděno.

Částka 21210 zl. pohledávky téže přešla postupem se všemi právy na c. k. priv. Moravskou banku pro obchod a průmysl v Brně, kteréž c. k. obchodní soud v Praze, když zatím konkurs na jmění Jos. R. uvalený byl zrušen, výměrem ze dne 19. listop. 1877 č. 105111., povolil na základě úředních výpisů z tabelly likvidační a z protokolu likvidačního a ověřené přihlášky ke konkursu, pak listiny postupní dle §. 121. ř. konk. vklad exekučního práva zástavního na dotčených kapitálech 150.000 zl. a 20.000 zl. Jos. R. sub. hyp. č. p. 390. v Lounech v pořadí původním vkladem výměrem ze dne 17. září 1875 č. 11166. nabytého práva zástavního; c. k. okresní soud v Lounech pak na požádání tento vklad vykonal.

C. k. vrchní soud zemský dal však místo stížnosti exekuta, tím směrem, že zamítnul žádost o vklad exekuční v pořadí vkladu výměrem ze dne 17. září 1875 č. 11166. vydobytého, v

uvážení,

že předmětem přihlášky ke konkursu bylo pohledání Pražské bankovní jednoty, jen pokud se zakládalo na osobním závazku kridatáře, a že tudíž uznáním likvidnosti v konkursu zjištěn byl toliko osobní závazek Jos. R., že však nikterak uznáno nebylo za pravé pohledání hypothekární; že na základě vysvědčení o uznání likvidnosti podle §. 121. ř. konk. t. č. možno by bylo exekuci k nabytí nějaké zástavy vésti, že ale nelze vésti exekuci k realisování práva zástavního, již před zahájením konkursu nabytého v pořadí tehdejším, poněvadž o pravosti a

objemu tohoto práva zástavního při likvidaci v konkursu ani jednáno nebylo; ostatně že výměrem od 17. září 1875 č. 11166. nabyto bylo právo zástavní jen pro kapitál, nikoliv také pro úroky a ostatní příslušenství, a tudíž také v pořadí tom toliko kapitálu, nikoliv ale příslušenství lze dobývati.

Zároveň však povolil vrchní soud vklad exekuční v pořadí podané žádosti, kterýžto vklad také instance tabulární vykonala.

Tím se stalo arci, že pohledání exekventa 21210 zl. na dotčených kapitálech 150.000 a 20.000 zl. zjištěno bylo dvakráte, jednou výměrem č. 11166. r. 1875, podruhé v pořadí žádosti exekuční.

C. k. nejvyšší soud však zamítnuv žádost exekventky úplně, změnil rozhodnutí obou nižších stolic,

uváděje,

že žádostí svou vymáhá exekventka právo, nabyté ze smlouvy před konkursem uzavřené, a že jenom z tohoto stanoviska sluší o žádosti té rozhodnouti; — že žádost za exekuční právo zástavní v pořadí dříve již nabytém, nikterak ještě nezavírá v sobě žádost za udělení nového práva zástavního a tudíž předpis druhého odstavce §. 95. ř. kn. v případě tomto že místa nemá; povolení nového práva zástavního, když o ně ani žádáno není, že příčí se naprosto předpisu §. 96. řádu knih.

Pokud však důvody vrchního soudu směřují k tomu, že žádanou exekuci v pořadí dříve nabytém nelze povoliti, srovnává se nález úplně se zákonem (§. 137. ř. konk.), jenž velí, že kdo jakožto věřitel reální požadavků svých se domáhati chce, totéž způsobem, jako by konkursu nebylo, proti správci konkursu, učiniti má a sice dle §. 138. ř. konk. na soudě mimo konkurs příslušném.

Třebať tudíž dle §. 20. ř. konk. věřitelům tabulárním — pokud jim dlužník osobně zavázán jest — dovoleno jest, vyhledávati zapravení zároveň proti společné konk. podstatě jako věřitelům konkursním, a třebať by oni též dle pravidel 8. kap. v 2. dílu ř. konk. hypothekárně zjištěná pohledání co požadavky osobní mohli přihlašovati a dle §. 121. ř. konk. k cíli dobývání pohledávky výtah z likvidačního protokolu a z likvidační tabelly vzíti, kdež by dotčená pohledávka zároveň co zástavním právem pojištěna blíže byla popsána, — tož přece nemohou na základě takového

uznání likvidnosti vymáhati zapravení ze zástavy před konkursem nabyté ani v době trvání konkursu dle §. 12. ad 2. ř. konk., a pokud se týče dle §. 137. ř. konk. ani dle §. 55. ř. konk. po zrušení konkursu, protože v řízení konkursním jen osobní požadavky mohly za likvidní uznány a do třetí třídy vřaděny býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 25. června 1878 č. 6635.

JUDr. J. O. Vašatý.

Ku kompetenci v záležitostech vodních.

Vlastník velkostatku v H. žaloval u c. k. okresního soudu vinohradského na Antonína Moravce, pachtýře mlýna v H., že tím, že vybral v rohu rybníka „za kovárnou“ v H. k velkostatku jeho náležejícího vedle stavidla zem z půdy rybníka, že rybník takto prohloubil a rozšířil, že vyházel vybranou zem na hráz a zbudoval tam terasu, porušil pokojné držení žalobcovo jednak rybníka tak zvaného „za kovárnou“, jednak služebnosti cesty vozové přes hráz tohoto rybníka na pole „za kovárnou“ zvané, a žádal, aby žalovaný povinen byl dalšího rušení se zdržeti, věc v předešlý stav uvésti a nahraditi náklady sporu. Žalovaný namítal nepříslušnost soudu, poněvadž pouze spravoval prohnilou rouru, která vede vodu z rybníka na jeho mlýn, a proto o otázku odvádění vody se jedná, o které rozhodovati politickým úřadům přísluší.

C. k. okr. soud vinohradský konečným výměrem ze dne 5. října 1878 č. 5825. námitku nepříslušnosti zamítl z těchto

důvodů:

Dle §. 75. vod. zák. ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. zák. mají se ovšem veškeré záležitosti vztahující se na odvádění a svádění vody před politickými úřady projednávati; avšak zde se o to nejedná, nýbrž jde o otázku, zdali žalovaný A. Moravec z půdy rybníka zem bral a rybník prohloubil. Že pak skutek tento, rušení držby za základ sloužící, před civilní soud náleží, jest zřejmo; taktéž nejedná se o cestu veřejnou ani obecní, nýbrž pouze o okolnost, zdali žalovaný A. Moravec vystavením terasy porušil pokojné držení žalujících v jich tvrzeném právu služebnosti cesty vozové

na jejich pole „za kovárnou“, tedy o otázku čistě soukromoprávní a odpadá tudíž v tomto směru námitka nepříslušnosti soudu.

Na rekurs žalovaného vyhověl ale c. k. vrchní soud zemský vyslechnuv c. k. místodržitelství rozhodnutím ze dne 9. prosince 1878 č. 32925./34536. námitce nepříslušnosti a odkázal žalobce na úřady politické,

poněvadž

se v tomto případě o rušení držby jedná, které nesprávným prohloubením, pokud se týče zároveň rozšířením rybníka beze vší pochybnosti k velkostatku H. náležejícího a částečným tarasením hráze u rybníka pouze za účelem znovuzřízení poškozené z rybníka do mlýnské strouhy vedoucí vodní trouby, pokud se týče dle vlastního doznání žalobce k vůli docílení lepšího přítoku vody se stalo, a poněvadž od žalovaného pachtýře provedené, na stav vodní rybníka a na přístroje ku svádění vody do mlýnské strouhy sloužící (jako stavidla a trouby) působící znovuzřízení také tehdá, když jako další následek súžení cesty vozové na hrázi u rybníka v zápětí mělo, pod ustanovení §§. 17. a 18. zákona zem. ze dne 28. srpna 1870 č. 71. spadají, — rozhodnutí této záležitosti, zvláště ale rozhodnutí otázky, zdali skutková povaha přestupku proti vodnímu zák. tu jest, dle §. 75. t. z. k příslušnosti pol. úřadů patří.

K dovolání se žalobcově, kdež poukázáno hlavně k tomu, že pro otázku kompetence rozhodným jest pouze děj žalobní, nikoliv motivy, kterými snad žalovaný při svém činění byl veden, potvrdil c. k. nejv. soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského a sice jediné z příčin v něm uvedených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 1879 č. 879.

Dr. J. Javůrek.

K §. 51. knih. zák.

Na usedlosti č. p. 24. v Jinočanech zaznamenáno bylo právo zástavní pro dobírku trhové ceny 100 zl. pro Matěje Kohlíka a Rozalii Kohlíkovou, a vázlo na dílu Matěje Kohlíka právo podzástavní pro pohledávku Alex. Kottlera per 300 zl. Vlastník usedlosti Václav Jiras žádal za vklad výmazu zaznamenaného pro manžele Kohlíkovy práva zástavního pro pohledávku 100 zl. C. k.

okresní soud v Únhošti výměrem ze dne 6. listopadu 1878 č. 9008. povolil bezvýminečný výmaz pro trhový nedoplatek Rozalie Kohlíkové per 50 zl., avšak pro trhový nedoplatek Matěje Kohlíka jen s doložením, že účinek výmazu v příčině práva podzástavního počne teprv, když bude toto právo vymazáno.

K stížnosti Václava Jirasa změnil c. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 28. prosince 1878 č. 36944. tento výměr a povolil výmaz i superkondikce,

poněvadž

dle §. 50. zák. knih. s výmazem pouze zaznamenaného práva zástavního zároveň všecky ony zápisy z povinnosti úřední vymazány býti musí, které vzhledem k onomu zaznamenanému právu zástavnímu povoleny byly.

Rozhodnutí toto, z něhož se superkondicent Al. Kottler dovolal, c. k. nejv. soud potvrdil v

uvážení,

že předpisy týkající se výmazu záznamu, zvláště §§. 45. a 46. kn. z., neobsahují výhradu v §. 51. kn. z. stanovenou, že užití §. 51. prvním soudcem nesrovnává se s §§. 442., 454., 438. a 445. ob. z. obč. a že ostatně rozhodnutí vrchního soudu analogickým užitím §§. 49. a 50. knih. z. se odůvodňuje,

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. března 1879 č. 2496.

Dr. Jan M. Fleischmann.

Příspěvek o nákladech sporu o složení žalobní jistoty.

V mezisporu o žalobní jistotu nabízel žalobce jistotu částkou 15 zl., žalovaný žádal ale 50 zl. hotových. První stolice uznala, že jest žalobce povinen složiti žalobní jistotu částkou 30 zl. a odsoudila jej k náhradě útrat mezisporem tímto žalovanému vzešlých.

C. k. vrch. soud v Praze zrušil k stížnosti žalobcově rozhodnutím ze dne 2. prosince 1878 č. 33997. výměr první stolice, pokud nim uloženo bylo žalobci nahraditi žalovanému útraty mezisporu tohoto, vyhradiv výrok o útratách tohoto mezisporu konečnému nálezu,

poněvadž

jednak nutnost složení žalobní jistoty a tím podmíněný nárok na náhradu útrat mezisporu teprvé při konečném vyřízení sporu se posouditi může.

C. k. nejvyšší soud zrušil rozhodnutí druhé stolice, potvrdiv rozhodnutí prvního soudce.

Důvody.

Jest právo žalovaného pohledávati na žalobci, o němž známo není, že v obvodu soudu jmění nějaké má, aby složil přiměřenou jistotu pro soudní útraty (§. 406. s. ř.). Pakli se žalobce tomuto nároku žalovaného opírá, musí se o něm po slyšení stran po právu nalézti, a má soudce o útratách tímto mezisporem povstalých dle §. 401. s. ř. podle zásad o útratách sporu hlavního rozhodnouti, tudíž při tom ustanovením §. 24. až 26. zákona od 16. května 1874 č. 69. ř. z. se spravovati. Výměrem první stolice žalobci nařízeno bylo, by složil žalobní jistotu částkou 30 zl., jinak že žalobce není povinen na žalobu odpovídati, žalobce tedy v mezisporu tomto podlehl, na čemž nic nemění soudcovské zmírnění žádané jistoty, neboť posouzení soudcovo rozhodným jest, a tudíž ve zmírnění částky, kterouž žalobce co žalobní jistotu žádá, odmrštění neodůvodněného nároku žalovaného spatřovati nelze; že se výrok o útratách tohoto mezisporu ponechati má až do rozhodnutí u věci samé, tím méně ospravedlněno býti může, ano by libovůli žalobcově ponecháno bylo, aby žalobní jistoty nesloživ rozhodnutí u věci samé zmařil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 1879 č. 539.

Adj. T. N.

Jest při simultáních hypothekách s kompetencí tabulární i kompetence reální u soudu hlavní vložky soustředěna?

Proti žalobě de præs. 2. září 1878 č. 6692. svrchu na str. 189. dotčené, učinili žalovaní námitku nepříslušnosti soudní, kterouž odůvodnili takto: Zástavní právo pro pohledávku knížete R. pr. 500000 zl jest netoliko na cukrovaru v L., nýbrž také na panství L. vtěleno, a

sice tvoří panství L. vložku hlavní, cukrovar v L. vložku vedlejší. Ve smyslu §. 106. a násl. knih. ř. vede knihovní soud vložky hlavní, pokud se týče zástavního práva simultánně vězícího, netoliko svou vložku hlavní než i veškeré vložky vedlejší. Poněvadž pak vedle min. nař. ze dne 17. března 1860 č. 67. ř. z. kompetence reální témuž soudu přísluší, jemuž přísluší kompetence tabulární, lze reální žaloby, jež týkají se simultánního práva zástavního, toliko u soudu té které hlavní vložky podávati. Mělo tedy v přítomném případě žalováno býti u c. k. zemského soudu v Praze, kdež panství L. má svůj vklad. Dále ukázáno k tomu, že žalobci dotčený vklad hypothekární i pro neplatnost pohledávky samy naříkají, že bude soudu v této rozepři o platnosti pohledávky samy rozhodovati, a že když by pohledávka neplatnou prohlášena byla, že by tím i platnost zástavního práva na panství L. vloženého byla rozsouzena, poněvadž zástavní právo platnou pohledávkou podmíněno jest, (§. 449. ob. z. obč.) Tak by tedy u soudu vedlejší vložky i o platnosti vkladu ve hlavní vložce rozsuzováno bylo.

Žalobci hájili se dovozujíce, že předpisy knih. řádu o simultáních hypothekách, pokud se takovýchto hypothék dotýče, toliko tabulární kompetence nikoliv i kompetence reální na soud hlavní vložky přenesená a v jeho rukou soustředěna jest. Náhled žalovaných doslovem min. nař. ze dne 17. března 1860 č. 67. ř. z. odůvodněn není a skladbou §. 115. kn. ř. přímo vyvrácen jest. Co se dotýče dalšího dovození, že by soud vedlejší vložky v nynějším sporu i o platnosti vkladu hlavního rozhodl, tož nemůže jíti rozsudek přes žádání žalobní třebas za účelem jeho rozsouzení soudce zodpověděl sobě otázku, zdali zjištěné pohledávání vůbec platné jest. Hlavní vklad tím nikterak dotčen nebude, ješto každý jednotlivý vklad simultání zcela samostatný býti má a tudíž i zcela rozdílný od druhých osud míti může, takže nikterak není věc nemožná, že z více vkladů simultáních, z jednoho a téhož důvodu materielně neplatných některý, když žaloba o výmaz promlčí, v platnosti zůstane, kdežto snad ostatní žalobami v čas a s úspěchem podanými zrušeny byly.

Po projednané rozepři c. k. okresní soud v Benátkách rozsudkem ze dne 4. února 1879 č. 473. námitku nepříslušnosti zamítl.

Důvody.

Žalobci domáhají se nálezu, že zástavní právo od J. J. kněžny R., J. J. knížeti R. pro zápůjčku 500.000 zl. na cukrovaru v L. zřízené a sub præs. 29. října 1876 č. 7759. v přednosti od 14. dubna 1876 č. 2779. vtělené jest neplatné a má se z knihy pozemkové vymazati.

Žaloba má tedy za předmět věcné právo k věci nemovité i může vedle §. 52. jur. normy toliko u instance reální podána býti.

Ve smyslu min. nař. ze dne 17. března 1860 č. 67. ř. z. má jakožto instance reální zakročiti onen soud, jemuž uloženo jest vedení veřejné knihy o věci nemovité. Vedení veřejné knihy o cukrovaru v L. přísluší c. k. okresnímu soudu v Benátkách. Námitka žalovaných, že c. k. zemský soud v Praze u věci této z té příčiny jest příslušný, poněvadž v příčině zástavního práva, o něž se jedná, panství L., mající vklad u c. k. zemského soudu v Praze, jest vložkou hlavní a cukrovar L. vložkou vedlejší a příslušnost reální nad statkem za vedlejší vložku sloužícího přejde v příčině simultánního práva zástavního na soud, u něhož vede se vložka hlavní, — v zákoně odůvodněna není. Neboť min. nař. ze dne 17. března 1860 č. 67. ř. z., vedle něhož kompetence reální dohromady spadá s kompetencí tabulární, uznává bez výminky co instanci reální ono forum, kdež se veřejná kniha o tom kterém nemovitém statku vede. Knihovní řád v oddílu o simultánních hypothekách takovéto přenešení kompetence od soudu, kde vedlejší vložka se vede, na soud, kde hlavní vložka se vede, neuznává, naopak uznává knihovní řád samostatnost vložky vedlejší (§§. 109. a 110. kn. ř.) a ustanovuje toliko v příčině řízení ve věcech knihovních a §. 112. kn. ř., že zápisy změn ve vložce hlavní považují se jakoby vykonány byly i ve vložce vedlejší: však toto ustanovení na rozhodnutí o kompetenci soudu co instance reální po žaloby §. 52. jur. normy vlivu nemá.

Právě tak bezdůvodna jest další námitka žalovaných, že tento c. k. soud z té příčiny nepříslušným jest, poněvadž nálezem o platnosti zástavního práva na cukrovaru v L. vězícího, rozhodl by zároveň o platnosti zástavního práva simultánně na panství L. vězícího, ješto žalobce popírá platnost zjištěné pohledávky samy. Bezpodstatnost námitky této vysvítá z toho, že tomu, kdo vklad nějaký z důvodu neplatnosti v odpor béře, v případě, že vklad týž na více objektech simultánně dobyt jest, zůstaveno býti musí, který vklad v odpor vzíti chce, bez ohledu k materielnímu důvodu žalobnímu, ješto záležeti mu může na zrušení vkladu jednoho, třeba ve vložce vedlejší, kdež na př. sám s pozdější předností zástavní právo dobyl, zatím co vklad jiný, třeba vložka hlavní, práv jeho se nedotýká.

Odvolání žalovaných c. k. vrchní soud zemský pro království České zamítl a potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Odvolání nelze průchod dáti, poněvadž rozsudek první stolice jest v zákoně odůvodněn a výklady stížnosti appellační v ničem vy-

vrácen není. Neboť ustanovení min. nař. ze dne 17. března 1860 č. 67. ř. z., kterýmž §. 50. jur. normy ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. změněn byl v ten smysl, že onen soud, kterémuž uloženo jest vedení knihy veřejné o nemovitém statku, v příčině téhož statku reální instancí jest, nikterak v přítomném případě námitky nepříslušnosti odůvodniti nemůže. Nařízeními §§. 111. a 112. kn. ř. v příčině simultánních hypothek vedení veřejné knihy o nemovitém statku, na kterémž co vedlejší vložce simultání zástavní právo vloženo jest, nikterak na knihovní soud hlavní vložky přeneseno není, nýbrž jest toliko vyřizování žádostí knihovních k zástavnímu právu již vloženému se vztahujících, a zapisování změn, kteréž v příčině zástavních práv simultáně vězících nastanou, z ohledů prospěšnosti knihovní manipulace a evidence knihovnímu soudu hlavní vložky ponecháno. Tím však knihovní soud vložky vedlejší, jehož samostatnost při povolení zástavního práva, jeho pořadí a při poznamenání výmazu ve vložce vedlejší, dle §§. 109. 110. a 112. odst. 2. kn. ř. úplně jest zachována, nepřestává býti soudem k vedení veřejné knihy o nemovitém statku vedlejší vložku tvořícím povolaným, proto také týž soud podle cit. min. nařízení jakožto reální instance téhož statku i v příčině simultánního práva zástavního tam vězícího považován býti musí.

Správnost tohoto názoru nad to jasně vysvítá i z doslovu §. 115. kn. ř., z něhož patrno jest, že pohledávka simultáně na více nemovitostech vtělená tolik reálních instancí míti může, mnoholi jest hypothekárních objektů. Jest tudíž patrně se zákonem v odporu, když tvrdí se, že knihovní soud hlavní vložky jest jediná reální instance simultánní pohledávky i v příčině veškerých vložek vedlejších.

Docela po zákonu tedy žalobce svou žalobu směřující o výmaz zástavního práva pro žalovaného knížete R. na cukrovaru v L. vtěleného, podal u c. k. okresního soudu v Benátkách, jakožto u reální instance dotčeného cukrovaru, a nikoliv u c. k. zemského soudu v Praze, jakožto u reální instance panství L., na němž zmíněná pohledávka co na vložce hlavní vtělena jest. Nemá tedy námitka nepříslušnosti v tomto případě nejmenšího zákonného podkladku, neboť náhled appellantův, že prohlášením neplatnosti a výmazem pohledávky ve vložce vedlejší rozhodnuto bude také o platnosti zástavního práva ve vložce hlavní, sotva do opravdy brán býti může. Bezdůvodné odvolání musilo tedy odmítnuto býti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 8. dubna 1879 č. 10339.

Dr. St.

Právo knihovního věřitele na dražebního kupce před vydáním a vtělením odevzdací listiny.

I

Petr N. podal na Františka S., jelikož dražebního kupce usedlosti č. pop. 37. v Hořeních Hamřích, žalobu na zaplacení 257 zl., pro něho na této usedlosti zjištěných a z dražební ceny 1075 zl. k zaplacení přikázaných, před vydáním a provtělením odevzdací listiny.

C. k. okresní soud v Železném Brodě rozsudkem ze dne 11. listopadu 1878 č. 7957. zamítl žalobu.

Důvody:

Jakmile účetní výměr vešel v právní moc, bylo ovšem povinností žalovaného, s žalobcem co knihovním věřitelem strany zaplacení jeho pohledávky, z kupní ceny k zaplacení přikázané, se dohodnouti, aneb k žádosti jeho mu ji zaplatiti. Jestliže žalovaný co vydražitel usedlosti č. pop. 37. v Hořeních Hamřích této své povinnosti nedostál, přísluší žalobci dle §. 338. ob. ř. s. právo, žádat za relicitaci usedlosti té, a to tak dlouho, dokud vydražiteli odevzdací listina vydána, a tímto ke knihovnímu vtělení přivedena nebyla. Vydáním a vtělením odevzdací listiny pomíjí právo k relicitaci, a nastupuje opět co nezbytný prostředek k provedení práva věřitelova, žaloba, která po dobu, co věřiteli právo žádati o relicitaci přísluší, zcela bezúčelnou se jeví, a to tím více, ježto kdyby žalobce i rozsudku proti dražebnímu kupci vydobyl na zaplacení, na základě téhož by exekuci na vydraženou usedlost nikterak vésti nemohl, pokud dražební kupec knihovním vlastníkem vydražené usedlosti se nestal. Za splnění nároků věřitele knihovního, pokud účetním výměrem vykázány jsou, ručí před vydáním a vtělením odevzdací listiny usedlost sama, pak vadium dražebního kupce, a teprv tehdá, když ani toto nestačí, ostatní jmění vydražitele, a nemůže tedy nikdy knihovní věřitel dražebního kupce před vydáním a provtělením odevzdací listiny co osobního dlužníka žalovati. Z toho jde, že, pokud pozůstává práva o relicitaci žádati, knihovnímu věřiteli nepřísluší právo, žalobou proti dražebnímu kupci co osobnímu neb reálnímu dlužníku vystupovati, nehledě ani k tomu, že v takovémto případě útraty, vedením sporu vzcházející, jsou zcela zbytečné, ani věřitelé k provedení práva svého ani rozsudku, ani exekučního vkladu a odhadu usedlosti v hypotheku dané, zapotřebí nemají, nýbrž pominouce těchto stupňů

reální exekuce přímo a bezprostředně za exekuční relicitaci, pouze s jediným stáním žádati mohou.

Přes odvolání žalobcovo potvrdil c. k. vrchní zemský soud v Praze rozsudek první stolice, poukázav na

důvody

prvního soudce co správné a se zákonem a stavem věcí úplně se srovnávající.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 30. prosince 1878 č. 36.559.

II

A. měla na usedlosti č. p. 7. v Bratříkově knihovně zjištěný výměnek. Držitel hypotheky jsa exekucemi stíhán, neodváděl po tři léta výměnkářce výměnek; usedlost přišla do exekuční dražby a byla od B. dne 9. dubna 1877 vydražena. Dle dražebních výminek převzal dražební kupec B. tento výměnek beze srážky z kupní ceny na sebe k plnění. Usedlost ta přešla cestou mimosoudní z dražebního kupce B. na C.; odevzdací listina nepřicházela ke knihovnímu vtělení, a výměnkářce se výměnek neodváděl; i podala dne 19. prosince 1877 pod č. 10.121. žádost za relicitaci usedlosti řečené, kterouž soudce stolice první zamítnul,

poněvadž

postupníku C. vydražitele B., již odevzdací listina na usedlost tu výměrem ze dne 17. prosince 1877 č. 10.041. vydána byla, čímž exekuční řízení ukončeno jest, a pominulo právo hypothekárních věřitelů relicitaci žádati.

Tento výměr byl od druhé stolice potvrzen,

poněvadž

odevzdací listina již vydána jest. Není povinností dražebního kupce, aby ihned za vtělení práva vlastnického žádal na základě odevzdací listiny, a stěžovatelce zůstává právo, aby proti prodlévajícímu dlužníku právní cestu nastoupila.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 14. ledna 1878 č. 1618.

JUDr. Jos. Vaněk.

Literární zprávy.

Das Recht der Nationalitäten und Sprachen in Österreich-Ungarn. Von dr. Ludwig Gumplowicz, Docenten des Staatsrechts an der k. k. Universität Graz. Innsbruck, Wagner, 1879 8°. 329 str.

Otázku záhadnou a velezajímavou obral sobě pan spisovatel co předmět úvah svých. V době, kterouž idea národnosti tou měrou ovládá, kterak druhdy hýbala světem otázka náboženství; v době, kdež idea ta jednak mocí neodolatelnou vzdor obtížím, jejímu uskutečnění krátkozrakostí lidskou v cestu postaveným, spojuje živly přirozeně k sobě lnoucí, jednak sloužíc soběckým zájmům jednotlivců v odporu s úkolem svým vznešeným vítanou jest záminkou k potlačování snah přirozeným právem uznaných; tu v nejednom pouze směru záslužno, přihlížeti k otázce národnosti se stanoviska práva. Dobře však podotýká pan spisovatel v předmluvě, kterak i obtížným jest úkol ten. Neb kdož u prostřed víru náruživostí denních nespouští se praporu spravedlnosti, ten velkou sice sobě o posledňější získal záslubu, však posměchem a hanou stran politických zajisté se nemine.

Však stanovisko, z kterého pan spisovatel přihlíží k věci, dlužno nazvati zcela pochybeným. Neb pravda-li, že právem již pouhá moc, pak zanechme raději vědu naši — není jí více zapotřebí. Dosti toho nám jest želeti, že realistický směr našich dnů dovedl zjednati sobě průchod v žití společenském; nepřejeme si toho, by tento ruch i v obor vědy právní se dostal, poněvadž tušíme, že jakmile by on zde vrch sobě zjednati dovedl, i právu samému by odzvánělo se umíráčkem.

Látka spisu, s kterým nám zde jest činiti, roztříděna jest způsobem následujícím:

Po krátkém úvodu, kdež poukázáno k tomu, kterak málo až do konce století osmnáctého idey národnosti bylo si všímáno, počíná pan spisovatel líčení dějů s působením této idey souvisících dobou t. zv. „osvíceného absolutismu“ (str. 21.—53.) Zcela dobře zde se uvádí, kterak pokusy o germanisaci celé říše, které děly se hlavně za času panování císaře Josefa II., zavdaly podnět k oživení ruchu národního. Historická dáta, která pan spisovatel uvádí, jsou ovšem z části známá, místy však dosti zajímavá; zejmena poměrům Uherským věnována zvláštní pozornost. Líčením událostí, které vypuknutí zpoury (1848) předcházely, končí se první oddělení.

Podobným spůsobem líčí pan spisovatel v oddělení druhém události let 1848 a 1849 a v třetím oddělení dobu reakce (1849—1859). Zde, jakož i v čtvrté části, kteráž jedná o událostech let 1860—1867, leckdos vítané najde reminiscence z dob nedávno minulých. Ovšem jest vypravování místy až příliš rozvláčné. Tak zejmena doslovným uváděním nejedné interpellace a odpovědí k nim ministerstvem daných pouze na zbyt rozšířen objem spisu.

Než-li pak přikročeno k dějinám doby nejnovější, podána v oddělení pátém kritika náhledů vynikajícími spisovateli práva státního o otázce národnosti pronešených. Neobyčejnou rázností opírá se pan spisovatel náhledům, s jeho učením se nesrovnávajícím i jestiť „nejasnost" jedním z nejmírnějších výrazů, kterými obmýšlení byli odpůrcové. V této kritice pokračuje pak v oddělení sedmém, když mezi tím v oddělení šestém bylo jednáno o nejnovějších zjevech legislatorních, předmětu spisu se týkajících, totiž o základních zákonech státních pro země v říšské radě zastoupené v roce 1867 vydaných a o uherském zákoně o národnostech z r. 1868.

V poslední části pak přináší pan spisovatel ex professo náhledy své, které již svrchu stručně jsme naznačili. Hlavně na tom mnoho pan spisovatel sobě zakládá, že dovede rozeznati národnost (Nationalität) od příslušnosti k jistému kmenu (Volksstamm). Národnost jest jemu společnost osvěty a zájmů duševních, kteréž vnikly a kterým napomáháno bylo společným ústrojem státním. Není prý třeba, aby společenstvo to našlo též středisko své v řeči společné; toho však třeba jest, aby tu aspoň bylo bývalo společného svazku státního.

I tyto výwody 'jsou, jak netěžko dokázati, veskrze mylné. Národnost jest a byla vždy pojmem přirozeným, či abychom řekli ve smyslu moderní theorie, pojmem společenským. Chceme-li již připustiti, že netvoří se stát národností, tož tím méně ještě pravda jest, že národnost tvoří se státem. Mezi „národností" a „kmenem" není rozdílu kvalitativního, nýbrž pouze kvantitativního, neb značí oba tyto pojmy příslušenství na přirozených základech spočívající. Proto též mylný jest náhled, že při člověku nevzdělaném o národnosti nelze mluviti; vždyť důsledně pak i příslušnost k jisté rodině by musela viseti na splnění jistých podmínek, neb aspoň na konání jakéhosi aktu duševního.

Vzhledem k stanovisku, kteréž pan spisovatel zaujal, nedivíme se tomu, že nemá principielních námitek proti snaze, docíliti v státu národnost i řeč jedinou, třeba by se tak státi mohlo pouze stisko-

váním a potlačováním národností jiných. Pouze to namítáno, že takové unifikování za našich dnů více provésti se nedá, poněvadž sebe menší kmen nyní písemnictvím chráněn před záhubou násilnou Protož nechť prý stát uzná přednosti, kteréž si ten který kmen dovedl získati, jinak však nechť dopřeje i ostatním kmenům volnost; sami prý brzo sloučí se v národnost jedinou, aniž by třeba bylo užívati násilí.

Přejeme p. spisovateli, jak se zdá, dosti nadanému, by brzo v jiné, správnější zabočil cesty. —*k.*

Systematisches Lehrbuch des österreichischen allgemeinen Civilrechtes von Ludwig Schiffner, Doctor der Rechte und der Filosofie, k. k. a. o. Professor der Rechte an der Franz-Josef-Universität in Czernovitz. 1—4. Heft. Wien A. Hölder.

Nalehavou potřebu učebné knihy o rakouském právu soukromém nejpádněji dokazuje knihkupecký úspěch slabého kommentáře Kirchstetterova. Nyní pan spisovatel, svým spiskem o pojmu odkazu již chvalně známý, přistoupil k sepsání soustavného výkladu pro potřeby akademické. Nalehavost potřeby pohnuly jej k vydávání díla jeho po kouscích, v samostatných o sobě sešitech, jichž dosud vyšlo čtvero. Sešit první obsahuje stručný úvod, v němž vyloženy jsou dějiny kodifikace rakouského všeobecného práva soukromého, povšechné kritické ocenění zákonníka a přehled literatury. Dále pak položen jest první oddíl části všeobecné: „o pravidlech soukromého práva", kdež pojednáno o pramenech práva soukromého, o rozdílnosti právních pravidel vedle objemu, vedle obsahu a vedle spůsobu vyjádření (totiž o fikcích a nepravých domněnkách), pak o výkladu zákona, o působnosti zákonů ve směru subjektivním a o místních a časových mezích zákona. Sešit druhý obsahuje druhý oddíl části všeobecné: „o soukromoprávných poměrech vůbec". Zde pojednáno nejprve o podstatě a druzích soukromoprávných poměrů a jich soustavě, potom o osobách přirozených, o spůsobilosti k právům a k činům právním a o rozdílnostech osob přirozených, ježto jsou v ohledu právním důležity, konečně o osobách právnických. V sešitu třetím pokračuje v témž oddílu výkladem o věcech a jich rozdílnosti a o jmění. Sešit čtvrtý věnován jest všeobecné části hmotného práva tabulárního.

V celku jest dílo páně spisovatelovo velmi chvalitebné. Že kniha jeho nových názorův a výkladův nepřináší, nýbrž opírá se o základy od Ungera a (zejmena v právu tabulárním) od Randy položené, spíše k záluze jí počítáme; hodíť se kniha akademickým účelům věnována málo k tomu, aby uváděla do světa vědeckého náhledy, kteréž

si tam svého bytu teprvé dobýti mají. Kde bylo panu spisovateli setkati se s růzností náhledů, rozhodoval se vůbec zrale a střízlivě, tak zejmena v proslulé kontroversi o principu publicity. Některých jednotlivostí, s nimiž se spřáteliti nemůžeme, jako na př. výkladu o místních mezích zákonů, kdež přidrženo se zúplna Ungera hlásajícího theorii Savignyovou, kteráž pravidlům obč. zákona zajisté není podkladem, výkladu o právnických osobách a j. nechceme vytýkati. Doklady ze zákonstva, soudních nálezův a právovědeckého písemnictví s velikou pilností jsou snešeny. Ve směru posledním přihlíženo hlavně jen k literatuře rakouského práva přímo se týkající, při tom však, čehož zvláště zpomenuto budiž, i k literatuře neněmecké; zejmena i české.

Činíme užitečnou tu knihu čtenářstvu našemu vřele poručenu a a přejeme panu spisovateli, aby mu dopřáno bylo v díle započatém rychle pokračovati a k šťastnému konci je přivésti.

Sammlung von eisenbahnrechtlichen Entscheidungen der österreichischen Gerichte. Herausgegeben von dr. Victor Röll. Erste Abtheilung. Wien 1879.

Současně téměř se sbírkou dra. Epsteina, již byli jsme oznámili na str. 278., dostalo se rakouské literatuře přírůstku sbírkou hořejší. Pokud z vydané právě první části souditi, lze bude sbírka tato obsáhlejší sbírky oné vztahujíc se netoliko k právu soukromému a správnímu než i ku právu trestnímu a přinášejíc netoliko nálezy c. k. nejvyššího soudu než i nálezy druhých stolic a spadající sem nálezy c. k. správního dvoru soudního. Pro odborníky železniční bude takto sbírka dra. Rölla asi příhodnější, jelikož všestrannější, obecenstvu právnickému, jemuž nálezy trestní a správní v jiných sbírkách snadno jsou přístupny, bude ovšem volba poněkud těžší, ješto obě sbírky vynikají jak spolehlivostí tak i praktickým uspořádáním. První tato část sbírky Röllovy přináší 145 nálezův, celkem má jich býti 275. Uspořádání jest podobně jako i při sbírce Epsteinově učiněno po vzoru sbírky Unger-Glaserovy. Část druhá vyjde v nejbližší době.

Úprava jest velmi sličná, jak o proslulé firmě Manzově rozumí se samo.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

4. týdenní schůze dne 13. února 1879.

Předseda: starosta pan c. k. rada vrchního soudu M. Havelka.
Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.
Členů přítomno: 26.

Pan starosta oznámil, že došlo Právnickou Jednotu od děkana právnické fakulty v Praze pozvání ku slavnosti 100letých narozenin Bedřicha Karla ze Savigny. Pozvání to bylo jednatelem přečtěno.

Dále oznámil pan starosta, že se k Jednotě přihlásili za členy pánové: dr. Jan Vopršálek, kandidát advokacie v Chrudími; Petr Domorázek, c. k. adjunkt v Nové Pace; dr. Vladimír Brauner, praktikant při c. k. zemském soudu v Praze a dr. Otokar Kudrna, kandidát advokacie v Praze.

Po té přednášel pan prof. dr. Randa o „listech legitimačních". Sdělil s přítomnými především praktický příklad týkající se nálezného za záložonskou vkladní knížku, který byl v „Právníku" z r. 1878 na stránce 744. a násl uveřejněn. Prohlásil se pak pro náhled druhé stolice, dokládaje, že v nálezích první a třetí stolice, pokud se týče v důvodech k nim, jeví se patrné smíšení pojmu papírů majiteli znějících s pojmem papírů legitimačních.

Při papírech majiteli neb na řád znějících vzniká, trvá a pomíjí právo s papírem, je s ním nerozlučně spojeno; jinak při listech legitimačních: tu nezávisí právo na papíru, tento tvoří pouze listinu průvodní. Pro náhled ten svědčí i historický původ papírů legitimačních. Když totiž kapitalisté v dřívějších dobách, zvláště v středověku, u bankéřů peníze si ukládali, nařizovali jim zároveň, aby peníze ty jen tomu vydali, kdo jistou, udanou větu neb jisté udané heslo na př. „Ceterum autem censeo, Carthaginem esse delendam" vyřkne, a to proto, poněvadž ukladatelé nevěděli, zdali budou moci osobně peníze si vyzdvihnouti, a poněvadž bankéři bylo často obtížno, jinak totožnost osoby vybíratele s osobou ukladatelovou posouditi. Později na místo hesel dávali bankéři svým ukladatelům různé známky. Z toho patrno, že se takovou známkou nižádné právo nezakládá, nýbrž že ona slouží pouze ku legitimaci osoby oprávněné, že je listinou průvodní. O podobném legitimačním papíru zmiňuje se §. 1033. ob. z. obč. Nejobyčejnější papíry legitimační jsou: plechové marky řemeslníků na

věci ku správě neb obnovení jim odevzdané, lístky na předplacené obědy, lístky do koupelí, lístky železniční, divadelní atd., zejmena i vkladní knížky záloženské a spořitelní.

Ovšem je někdy velmi nesnadno vlastnost papíru rozeznati, jedná-li se o to, zdali je tu papír majiteli znějící, aneb papír legitimační.

Že papíry legitimační a zvláště vkladní knížky spořitelní a záloženské jsou jiného druhu než papíry majiteli svědčící, plyne též z dekretů amortisačních, které rozeznávají papíry na určité jmeno znějící od papírů majiteli svědčících. Rozdíl ten je, nehledě k času, od kterého se lhůta amortisační počítá, důležitý též proto, že při státních dlužních úpisech majiteli svědčících vydají se tomu, kdo kupon předloží, úroky přes to, že někdo jiný amortisací byl zavedl, kdežto při obligacích na určité jmeno znějících úroky se nevyplatí a amortisant se poukáže na cestu právní. A rovněž tak se to má s vkladními knížkami spořitelními a záloženskými.

I z toho tedy plyne, že tyto knížky nejsou papíry majiteli svědčící a že náhled první a třetí stolice v uvedeném praktickém příkladě je mylný.

Pan dr. Stránský má za to, že v příkladu uvedeném přijde jedině na to, zdali má knížka vkladní pro nálezce ceny neb ne, a myslí, že pro něho ceny má, jelikož si může peníze vyzdvihnouti. Rovněž má železniční lístek nalezený pro nálezce ceny, ježto on může skutečně na lístek ten až do místa, do kterého zní, dáti se dovésti, a naopak ten, kdo lístek takový ztratil, nemůže žádati za dovežení, třeba by dokázal, že cenu jízdní zaplatil.

Naproti tomu uvádí pan dr. Stupecký, že ani z tohoto stanoviska vkladní knížky o sobě skutečné ceny nemají, poněvadž se ztráta ihned u záložny může ohlásiti a tím vyplacení vkladu zameziti. Dále poukazuje ještě k tomu, že ku vydávání papírů au porteur je zapotřebí koncesse, kdežto ku vydávání knížek vkladních ani záložny ani spořitelny koncessi vymoci nemusí. V příčině té úřady správní zcela správně rozeznávají, nežádajíce nikdy na záložnách, aby si vymohly koncessí ku vydávání vkladních knížek.

Pan dr. Edm. Kaizl poukazuje k výlohám s amortisací spojeným, jíž k zamezení úplné ztráty je arci zapotřebí, a myslí, že se stanoviska toho má knížka vkladní zajisté ceny pro majitele.

Po té zavedl pan professor dr. Randa rozpravu o tom, zdali se vztahuje zástavní právo při usedlosti vězící též k pojišťovací sumě za shořelé stavení. Opět sdělil s přítomnými především praktický příklad této otázky se týkající z časopisu „Gerichtszeitung“ z r. 1879

č. 6. Rozbíraje dále předmět, o který tu jde, poukázal k tomu, že při neúplnosti dvor. dekretu z 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. naskytá se tu celá řada otázek, z nichž nejdůležitější uvádí:

a. První otázka je ta, zdali má zástavní věřitel ipso jure zástavní právo na assekurační sumu, má-li zástavní právo na realitě shořelé? V nálezích c. k. nejvyššího soudu náhled ten proskakuje, zejmena v nálezu uveřejněném v časopise „Gerichtszeitung" z r. 1878 č. 72., kde se uvádí, že je assekurační suma akcessí stavení shořelého. Ale náhled ten není správný, jelikož assekurační suma s pozemkem přímo ani nesouvisí, jsouc pouhou náhradou z poměru obligačního.

b. Druhá otázka je, zdali zástavním věřitelům náleží zákonné právo zástavní na assekurační sumu? Zajisté ne, jelikož taková ratio legis z dotyčného svrchu citovaného dekretu vyvoditi se nedá.

c. Třetí otázka je, zdali zástavním věřitelům náleží právo vésti na pojišťovací sumu exekucí obstávkou neb zabavením? Taktéž ne; doklad toho citovaný dekret a nález nejvyššího soudu uveřejněný ve sbírce Glaser-Unger-Waltherově v č. 2885.; jinak ovšem soudí Exner.

d. Čtvrtá otázka je, zdali snad mohou věřitelé žádati za zřízení sekvestra? Též ne, poněvadž tu nejsou na snadě podmínky, které zákon ku zřízení sekvestra vyžaduje. Ale ovšem mohou zástavní věřitelé tak učiniti, je-li to v stanovách ustanoveno.

e. Konečně vzchází otázka, jaké právo mají věřitelé zástavní v tom případě, když vystavení opětné je nemožné, jako v příkladě sděleném? Proti rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu nedá se arci de lege ferenda ničeho namítati, ale de lege lata nedá se odůvodniti.

V tom případě, když opětné vystavení není možné, měla by se arci povoliti exekuce, neboť když účele zákona dosíci nelze, pak ovšem není příčiny, proč by se exekuce povoliti neměla, a vzchází tu jen ještě otázka, zdali se může povoliti exekuce všem věřitelům anebo jen věřitelům hypothekárním? Není zajisté příčiny, proč by se věřitelům nehypothekárním exekuce na sumu pojišťovací vůbec povoliti neměla. Přihlížeje však k tomu, že dvor. dekret ze dne 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. vydán je patrně na prospěch věřitelů zástavních, měla by se nehypothekárním věřitelům povoliti exekuce na sumu assekurační arci jen s vyhražením přednosti zástavních věřitelů, kteří v čas požáru na usedlosti pohledávky své již zjištěny měli.

Pan dr. Stupecký poukazuje k zákonům cizozemským zejmena meklenburským a bav. a má za to, že by se na základě §. 458. ob. z. obč. při volnějším výkladu aspoň v některých případech a oklikou dalo sáhnouti na sumu assekurační.

V další debatě o otázce této súčastnili se ještě pánové dr. Černý, dr. Milde, dr. Nejedlý a dr. Josef Tilš.

Naproti pronešenému náhledu, že v případě, když vystavení shořelého stavení stalo se nemožným, by se měla exekuce povoliti i nehypothekárním věřitelům beze všeho obmezení, podotknul ještě pan prof. dr. Randa, že když se zákon doslovně zachovati nedá, přece se nesmí úplně ignorovati a proto, že se exekuce, když se přes doslovné znění zákona připustí, přece ve smyslu zákona obmeziti musí ve prospěch zástavních věřitelů.

Na to schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

31) A. utrpěv škodu pozdním dodáním zásilky peněžní, žádal na poštmistrovi B. náhradu škody a obrátil se v té věci na představený úřad poštovní, jenž ho však odkázal na pořad práva. A. podal tedy žalobu, již však soud pro nepříslušnost vrátil, což i od c. k. nejv. soudu potvrzeno jest, poněvadž státní úředníci vedle dv. dekr. ze dne 14. března 1806 č. 758. sb. z. s. za příčinou svého úředního jednání před soudy civilní pohnáni býti nemohou.

Nález ze dne 23. července 1878 č. 7927. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 5.)

32) Firma, jejíž hlavní závod v Praze, odštěpný ve Vídni protokollován jest, jsouc žalována u Víd. obch. soudu, namítala nepříslušnost soudu, poněvadž právní jednání, z něhož žalováno, nebylo učiněno se závodem Vídeňským. Námitka ta odmrštěna, poněvadž §. 26. jur. normy vykládati sluší v srovnalosti s §. 58. jur. n., tam předpis všeobecný, zde zvláštní máme, pod slovo „Handels-Niederlassung“ i závod hlavní i závod odštěpný spadá a soudci nepřísluší činiti rozdíl, jehož zákon nečiní.

Nález ze dne 2. ledna 1879 č. 11618. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 5.

33) Manželka nájemníka, v jehož bytě svrchky pro dlužné nájemné popsány byly, žalovala o vyloučení nábytku, prádla a ženského šatstva. Druhá stolice dala žalobě místo na ten případ, složí-li žalob-

kyně přísahu o skutcích nabývacích, poněvadž žalovaný netvrdil, že by ty které svršky byly nájemníku bývaly svěřeny a nějaká domněnka v té příčině stanovena není. C. k. nejv. soud žalobu zamítl, pokud se týkala nábytku a prádla, poněvadž vedle udajův žaloby samé vzhledem, k §§. 1227. a 1238. ob. z. obč. manžel schovatelem dotčených věcí považován býti musí, věci ty mu svěřeny jsou a dovolání se §. 367. ob. z. obč. v §. 1101. ob. z. obč., patrně ten smysl má, že věcmi svěřenými rozuměti sluší i věci k užívání odevzdané. Ženské šatstvo naproti tomu nenáleží k zařízení společného bytu, jest patrně jen v užívání manželčině a ve výhradném držení jejím.

Nález ze dne 16. října 1878 č. 9101. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 8.

34) Vede-li žalobce důkaz o žalobním faktu výtahem ze svých obchodních knih, a protivník netvrdí sám nějaký obsah jich, nemůže mu býti také povoleno rekognoskování jich, poněvadž čl. 37. obch. z. vždy takovéto tvrzení předpokládá, a musí se žalovaný spokojiti vždy jen ohledáním originalu knih. výtahu, v opise přiloženého.

Nález ze dne 24. září 1878 č. 14229. (G. H. 1879 č. 11.)

35) Na základě rozsudku právní moci nedošlého, kterýmž A. odsouzen k zaplacení summy peněžité, povolila první stolice praenotaci exekučního práva zástavního na nemovitosti dlužníkově. Druhá stolice však žádost praenotační zamítla, poněvadž rozsudek právní moci nedošlý jen v tom případě, když jím přisouzeno neb odepřeno právo věcné, hodí se k praenotaci (§. 38. lit. *a.* kn. ř.). C. k. nejvyšší soud potvrdil výměr první stolice, poněvadž §. 38. lit. *a.* kn. ř. není zrušen §. 259. ob. ř. s.

Nález ze dne 20. listopadu 1878 č. 12.839. (G. Ztg. 1879 č. 11.)

36) Proti platebnímu příkazu směnečnému namítala žalovaná, že na jmění manžela jejího uvalen byl konkurs, jenž ukončen nuceným narovnáním 20 proc., žalobce že nechtěl svoliti k narovnání, leč by mu dalších 30% bylo poskytnuto a za tím účelem, že mu dána byla směnka žalobní od žalované vydaná a od manžela jejího indossovaná. Kdežto první stolice platební příkaz bezvýminečně v platnosti zachovala, učinila druhá stolice platnost jeho závislou na tom, nesloží-li žalobce zápornou rozhodovací přísahu o skutcích zpředu dotčených mu uloženou. Důvody: Vedlé §. 226. konk. ř., každá mimo narovnání učiněná úmluva, kterouž se poskytují věřiteli, k jehož pohledávání se narovnání vztahuje, větší výhody, než §§. 222. a 223. konk. ř. dopouští, nebo příznivější výminky, jest neplatná bez rozdílu, učiněna-li taková úmluva s kridatářem nebo

s osobou třetí. Rozdílu v té příčině tím méně lze činiti, ježto by jinak účel dotčeného ustanovení takořka byl zmařen. C. k. nejv. soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice z její důvodů.

Nález ze dne 9. dubna 1878 č. 2197. (G. Ztg. 1879 č. 28.)

37) A. zanechal kostelu v rodišti svém odkaz, aby z úroků jeho čteny byly za něho mše sv. na den Všech svatých a Dušiček. Farář jsa vyrozuměn o tomto odkazu vyjádřil se, že tyto dva dni zádušní mše sv. za jednotlivce čteny býti nemohou, a že by tedy ony dvě mše sv. v oktávu oněch svátků slouženy býti měly. V témž smyslu vyjádřila se arcib. konsistoř. Na to dědicové zakročili u soudu, aby k vědomosti vzato bylo, že dotčený odkaz splněn býti nemůže a tudíž odpadá. První stolice podání to zamítla, poněvadž odkázanou nadaci mešní sluší pokládati za odkaz s příkazem, když pak příkaz splněn býti nemůže, že vedle §. 710. ob. z. obč. stačí, když učiní se to, co možné jest. Obě vyšší stolice potvrdily tento výměr.

Nález ze dne 4. února 1879 č. 1266. (Ztschr. f. Not. 1879 č. 13.)

38) Obchodní soud vyzval společenskou firmu, která u příslušného úřadu oznámila, že přestala obchody provozovati, aby se dala z obch. rejstříku vymazati. Firma podala dotýčnou žádost, ježto ale neprokázala, zda veškerá passiva společnosti jsou zaplacena a společníci mezi sebou vyrovnáni, vrátil jí soud tuto žádost k doplnění a opětnému podání v 8 dnech, jinak že by se dle čl. 133., 135. a 145. obch. z. oznámiti musela likvidace.

Nález ze dne 24. prosince 1878 č. 14098. (G. H. 1879 č. 18.)

39) A. žádal, aby se ředitelství jisté dráhy uvědomilo, že úředník B. u ní ustanovený v to svolil, aby se při slušném jeho, pokud 600 zl. přesahuje, poznamenala pohledávka 170 zl. a aby toto plus A-ovi až do výše této pohledávky vypláceno bylo. Vrchní a nejv. soud žádost zamítl, poněvadž není věcí soudů, vyrozumívat soukromníky o smlouvách třetími osobami uzavřených, tím méně udíleti jim na základě takovýchto smluv rozkazy.

Nález ze dne 15. ledna 1879 č. 290. (G. H. 1879 č. 18.)

40) Stavebník podal na tři sousedy, kteříž při stavební komissi námitky činili, jedinou žalobu vyzývací, kteráž žalovaným k odpovědi nebo žalobě vyzývací dodána byla. Stížnost na vyřízení žaloby od žalovaných podanou, druhá stolice zamítla, poněvadž v okolnosti té, že vyzvání jedné a téže stavby se týče, leží souvislost vedlé §. 4. ob. ř. s. k vyzvání jedinou žalobou potřebná; však c. k. nejv. soud dal mimoř. stížnosti průchod i nařídil vrácení žaloby, poněvadž držiteli

pozemnosti, jenž proti obmyšlené stavbě námitky činil, i v tom případě, když i jiní držitelé pozemku odpor takový činili, volno býti musí, aby na stavebníka zvláštní žalobu podal, ješto jeden každý zvláštní právo v příčině obmyšlené stavby prováděti a vedle toho žádání žalobní formulovati může, tudíž také vyzvání k více držitelům rozličných pozemků učiněné soupeřství mezi nimi nikterak nespůsobuje.

Nález ze dne 9. dubna 1878 č. 3563. (Ger. Ztg. 1879 č. 31.)

Denník.

K slavnosti Havelkově ještě se dovídáme, že se ctěnému jubiláru i z jiných ještě stran z blízka i daleka četných dostalo blahopřání. Zprávu o slavnostním večeru doplňujeme sdělením přípitku posledního, proneseného prvním jednatelem Jednoty, panem drem. Podlipným. Tentýž zpoměl zásluh, kterých si o vhodné a zdařilé uspořádání slavnosti získal komitét, Právnickou Jednotou k tomu konci zvolený, zvláště pak předseda komitétu toho pan dr. Linha. Přípitku na zdraví poslednějšího pronešenému z plného srdce přisvědčili všickni přítomní.

K §. 1339. ob. zák. obč. Obchodník A. urazil obchodníka B. tím spůsobem, že jemu v zapečetěném listu naň odeslaném hrubým spůsobem nadával. Za tou příčinou podal B. na A. žalobu u hejtmanství okresního, který odsoudil A. pro urážku na cti ve smyslu §. 1339. ob. z. obč. a min. nař. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. k peněžité pokutě 5 zl., eventuelně k trestu na svobodě a k náhradě nákladu žaloby pr. 11 zl. 35 kr. Místodržitelství však zrušilo tento nález trestní, majíc za to, že k povaze urážky na cti ve smyslu §. 1339. ob. z. obč. a §§. 488. 491. z. tr. zapotřebí jest, aby urážlivá slova pronešena byla veřejně neb aspoň naproti osobě třetí. Však ministerstvo vnitra zrušilo opět nálezem ze dne 2. října 1878 č. 12301. rozhodnutí místodržitelství a zachovalo v moci nález okresního hejtmanství, poněvadž §. 1339. ob. z. obč. vůbec zapovídá urážeti jiného na cti, tudíž právem zde užito bylo min. nař. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. a poněvadž zcela nerozhodno jest, kterakým spůsobem definují urážku na cti §§. 488. a 491. zák. trestního.

Vypovězení z obce. Nálezem ze dne 28. února 1879 č. 15243. z r. 1878 vyslovilo ministerstvo vnitra náhled svůj v ten smysl, že, má-li kdo vypovězen býti z obce, nezbytno, aby momentů, na kterých

nález na vyhoštění spočívá, zde bylo již v čas, dokud se vyhoštěný v obci zdržoval.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 26. dubna až do 10. června 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Jan Goppold se sídlem v Praze. — 2) Zemřeli: pan dr. Karel Riegl, advokát v Rychnově (náměstkem jeho byl jmenován pan. dr. Jos. Gruss v Žamberku); pan dr. Frant. Mužík, advokát v Praze (náměstkem jeho byl jmenován pan dr. Brdička v Praze); pan dr. Jan Stengl, advokát v Chomůtově (náměstkem jeho byl jmenován pan dr. Reinhold v Chomůtově). — 3) Přesídlení oznámili: pan dr. Hessler z Kolína do Rychnova n. K.; pan dr. Jahn z Prahy do král. Vinohradů; pan dr. Schrimpf z Klatov do Roudnice; pan dr. Alfred Voslaček z Kraslice do Ebreichsdorfu v Dol. Rakous.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan JUC. Augustin Fikar u pana dra. Ferd. Šindeláře, advok. v Libáni. — 2) Přestoupili: pan dr. Siegfried Baer z kanceláře pana dra. Grätze v Praze, k panu dru. Adlerovi v Tachově; pan JUC. Josef Hora z kanceláře zemřl. p. dra. Riegla v Rychnově, k p. dru. Grussovi v Žamberku; pan dr. Jan Javůrek z kanceláře p. dra. Barty v Praze, k p. dru. Pražákovi v Praze; pan dr. Sam. Schiminzl z kanceláře p. dra. Wiena v Praze, k p. dru. Vojt. Spitznerovi v Praze. — 3) Vystoupili: pan dr. Krása z kanceláře p. dra. Stradala v Teplicích (nastoupil praxi ve Vídni); p. Kopetz z kanceláře p. dra. Adlera v Tachově; p. Ludvík Pesamentir z kanceláře p. dra. Jeppa v Žlutici; p. Vilém Mayer z kanceláře p. dra. Frnt. Hrdliczky v Praze; p. dr. Otto Frankl z kanceláře p. dra. ryt. Wienera v Praze.

Jmenován: Gustav Naske vrch. finančním radou a ustanoven ředitelem finančního okresu v Jičíně.

Přesazeni: př. okr. s. v Libavé Ig. Moravec do Frýdku; s. př. Fr. Marek z Uherského Hradiště do Jemnice a Leop. Geldstet z Frýdku do Libavé; notáři: dr. A. P. Trojan z Rakovníka do Prahy, dr. Tom. z Tonglů z Libochovic do Prahy a Ant. Jahoda z Nechanic do Nového Bydžova.

Oprava: V X. sešitu má státi na str. 360. v řádce 13. a 14. shora místo záslužný „rytířský“.

O spoludržení.

Podává dr. Ant. Randa, ř. prof. práv v Praze.

(Dokončení.)

Dlužno pravidel těch užívati netoliko proto, že zákon sám (§. 833.) i k držení má zřetel, nýbrž i proto, že by jinak v zásadách, vedle kterýchž spoluvlastnictví a spoludržení upraveno jest, nesmířitelný byl odpor. Neboť kdežkoliv spoluvlastník k jednostrannému předsevzetí úkonu některého právo má, a zároveň spoludržitelem jest (§. 320. ob. zák. obč.), tam úkon takový nemůže se jeviti jakožto svémocné rušení držby. Skutkové užívání věci jest tu výkonem práva, pokud se týče držení. Tudíž na př. nebude lze spoluvlastníka (spoludržitele) pohnati pro bezprávné rušení držby (§. 339. ob. zák. obč.), když ve smyslu §. 855. ob. zák. obč. společné zdi neb plotu se své strany do polovice užívá.

Můžeme tedy vysloviti: Pokud spoluvlastník k samostatnému nakládání (hospodaření) s věcí společnou právo má, jest i spoludržitel k faktickému nakládání oprávněn.

Podle toho shledáváme:

a) Jeden každý spoludržitel smí věci způsobem určení jejímu přiměřeným tak dalece jednostranně užívati, pokud tím ostatní spoludržitele od stejného užívání nevylučuje. Sem náleží na př. nabírání vody ze studen, potoků, chození a jezdění po cestě atd.[7]

b) Při úkonech obyčejného hospodaření (ve věcech „řádného spravování a užívání“ věci) rozhoduje většina hlasů, kteráž

---

[7] Srv. Hesse §. 4., 8.; Miescher str. 167.

má se počítati podle velikosti podílů (§. 833. ob. zák. obč.); při mimořádných opatřeních za příčinou zachování nebo meliorace věci může menšina žádati jistotu za budoucí škodu a po případě zrušení společenství anebo rozhodnutí soudcovské (§§. 834. a 835. ob. zák. obč.). Mlčení většiny (opominutí odporu) platí jakožto schválení (arg. §. 837. ob. zák. obč.).

c) Užívání věci společné v tom způsobu, jak jí až dotud bez odporu užíváno bylo, požívá podle zásady §. 339. ob. z. obč. possessorní ochrany.[8]

d) Spravuje-li věc jeden spoludržitel bez odporu se strany většiny (§. 833.), pokládá se po zákonu jakožto zmocněnec ostatních (§. 837.).

e) Další modifikace, zejmena pokud se jedná o jednostranné úkony užívací, platí v příčině společných příhrad (zdí, plotů, prázných míst, potoků atd.). Vychází sice z porovnání §§. 854.—856. ob. zák. obč., že i tu máme případy intellektuálního spoludržení; zejmena pokládají se ostředky, ploty dělané i samorostlé, zdi, soukromé potoky, svodnice, prázná místa a jiné podobné příhrady — tudíž patrně i meze — v pochybnosti za společné. Však modifikaci důsledků společenství pro indiviso v příčině užívání obsahují §§. 855. u prv. s 854. a 422. ob. zák. obč. v tom směru, že jeden každý spoludržitel společné zdi nebo společného plotu, soukromého potoku (zák. ze dne 30. května 1869 č. 93. ř. z. §§. 5. a 14.), meze, až do polovice (do prostředka) se své strany užívati smí. Zejmena může každý spoludržitel ve společné zdi až do polovice tlouštky dveře slepé a skříně udělati, tu kde na druhé straně ještě žádných není. Rovněž tak může spoludržitel společné meze, živého plotu nebo stromu pomezního z polovice na své straně plody (trávu atd.) sobě bráti; následuje to z §. 854. ob. zák. obč., jenž k místům pomezním nejinak hledí jako k pomezním zdem, z §§. 15. a 14. zák. vod. a z porovnání §. 422. ob. zák. obč., jehož v příčině nakládání s podstatou příhrady vzhledem k §. 828.

---

[8] Srv. Miescher str. 186., jenž dobře podotýká, že formule interdiktu do slova na případ ten se hodí: Uti eas aedes .... possidetis etc.

ob. zák. obč. užiti nelze.[9] Ješto zákon dovoluje jen užívání sousedovi neškodné, rozumí se samo, že všeliké jiné svémocné nakládání s podstatou, na př. stržení zdi, zorání meze a pod., jakožto rušení držby společné žalobou pro rušení držby zamezeno býti může. (Srv. sb. Ung.-Gl. č. 1905. a 2301.) Nemohou-li se spoludržitelé strany jistého spůsobu užívání většinou hlasů shodnouti (§. 833.), pak to které užívání nemá místa. Platí zásada: in re communi neminem dominorum jure facere quidquam invito altero posse. Unde manifestum est, prohibendi jus esse (l. 28. D. comm. div. 10. 3.).[10]

Podíly jednotlivých spoludržitelův musí býti určity a jim povědomy, ještoby jinak vůli jejich nedostávalo se potřebné určitosti.[11] Z toho dále následuje, že spoludržitelové musí býti

[9] „Společným" vlastnictvím rozumí zákon (§§. 361., 825. násl.) jen c. pro indiviso. Mylně spatřuje Unger I. str. 414. pozn. 18. (s nímž jsem v 1. vyd. svého Bes. souhlasil) v případech §§. 854. —856. ob. z. obč. comm. pro diviso, patrně byv sveden právem k polovičnému užívání. To však, jak praveno, pouhá modifikace důsledkův společenství pro indiviso, jakož ji podobně i v řím. právu nacházíme. L. 13. §. 1. D. 8. 1: Parietem communem incrustare licet .... sicut mihi, pretiosissimas picturas habere. L. 19. §§. 1. 2. D. eod.: Scolas posse me ad parietem communem habere. (Srv. k tomu Windscheid §. 169. *a*. pozn. 4.) I vedle pruského práva jest spoluvlastnictví pomezních zdí atd. intellektuální, srv. §§. 133., 136. I. 8.; Förster II. §. 170. str. 151., jin. náhl. však Dernburg §. 215. pozn. 13. — Spoluvlastnictví intellektuálnímu svědčí také §. 421. ob. z. obč., jenž v příčině stromu stojícího (jinak než řím. pr. l. 7. §. 13., l. 8. D. 41. 1.) ve shodě s §. 286. I. 9. prusk. L. R. beze vší pochyby spoluvlastnictví pro indiviso uznává. Z našich komentatorů vyslovuje se Stubenrauch I. str. 1131. ve smyslu našem, Kirchstetter str. 210. neurčitě.

[10] Vz. též Steinlechner I. str. 81.

[11] L. 32. §. 2. D. de usurp. 41. 3. (vz. dále text). Savigny str. 261. pozn. 2. shledává subtilitu v tom, že nikdo držitelem se neuznává, kdežto by spíše bylo na snadě, aby podíly výslovně neurčené považovaly se stejnými, na př. tedy, jsou-li dva držitelé, aby považován byl každý držitelem k polovici anebo aby oběma vespolek interdikty se poskytly. Srv. Puchta, Vorl. I. str. 256. — Nám zdá se, že subtilita v tom spočívá, že by přirozenějším mohlo se zdáti, aby aspoň naproti osobám třetím každý spoludržitel interdikty měl (jakož nejnověji skutečně tvrdí Windscheid §. 152. 3.), ješto otázka, jaký podíl komu přísluší, týče

mezi sebou strany svých podílů ve shodě; dokud se neshodli, jest spor o držení. Nikdo z nich nemůže na druhého nastupovati žalobami držebními, neboť nikdo není v držení: není v držení pro indiviso, poněvadž není tu souhlasu v příčině podílů držebních, není v držení výhradném, poněvadž není tu ani výhradné moci, ani přiměřené vůle. Trefně proto (byť i subtilně) praví se in l. 32. §. 2. D. de usurp. 41. 3. (Pomponius): Incertam partem possidere nemo potest. Ideo si plures sint in fundo, qui ignorent, quotam quisque partem possideat, neminem eorum mera subtilitate possidere Labeo scribit.[12] Rozumí se však, že mohou jeden každý pro sebe i všichni vespolek na osoby třetí žalobami držebními nastupovati, když se (ovšem před rušením) třeba jen zatímně strany podílů shodli.[13]

---

se pouze poměru spoludržitelův mezi sebou. Nicméně pokládáme náhled v textu vyslovený jediný logicky důsledným. Vz. nyní též Baron §. 115. a Meischeider §. 43. str. 217. a 220. — Důsledně musíme náhled Labeonův jak pro právo rak., tak pro právo pruské a ostatní moderní zákonníky správným považovati. Srv. Förster §. 160. pozn. 20. a Exner, Trad. str. 30. Jiného náhl. pro pruské právo Dernburg §. 150. pozn. 10.

[12] Srv. rozh. berlínského vrch. trib. Seuffert, Arch. XXVIII. č. 11. Poučný případ: A. a B. užívali společně dvoru mezi jich staveními ležícího, onen jakožto skladiště, tento jakožto remise pro vozy. S obou stran užívání mlčky trpěno. Když potomně B. proti posavadnímu zvyku s vozem a koňmi na jiné místo zajel, žaloval jej A. pro rušení držby, předstíraje, že jest sám v držení, byl však s žalobou odmítnut, ješto B. jest v spoludržení (sic). Když později A. na dvoře stromy vysázel, žaloval ho B. pro rušení držby. — Rozhodnutí musilo by patrně dopadnouti jinak, kdyby B. byl v skutku v spoludržení, než kdyby žalobu opíral tvrzením výhradného držení. V případě onom musil by z důvodů shora vyložených s žalobou zvítěziti, v případě tomto však propadnouti, držení nedokázav (neboť compossessio in solidum není možná). Avšak o spoludržení nemůže se v našem případě opírati, ješto se zde souhlasu spoludržitelův v příčině podílů držebních nedostává. Odůvodnění cit. rozh. (že B. jest spoludržitel) jest tudíž mylné, důvod měl býti prostě ten, že žalobce výhradného držení nedokázal.

[13] Srv. Meischeider str. 218.—220. Učiní-li spoludržitelé na př. spoludědicové neznající ještě podílů, k nimž jsou povoláni, prozatím úmluvu, že později se dohodnou, sluší podle praesumtivní vůle jejich považovati, že jsou podíly stejné. Srv. §. 839.

V příčině věcí, kteréž po zákonu nemohou býti ve spoluvlastnictví pro indiviso, neuznává se také nedílné spoludržení.[14]

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

B. Doba rozmáhání se svobod městských.

Přehledneme-li všechna práva soudní, jež panovníkovi a úředníkům jeho v době Přemyslovské náležela a uvážíme-li, jaký vliv dovedly sobě obce městské v ten čas na konání spravedlnosti vymoci, přicházíme celkem k tomu závěrku, že zřízení městské tak, jak se během třináctého století v Čechách bylo vyvinulo, mohlo býti dostatečnou zárukou trvání právního stavu a řádu ve městech, pokud moc panovnická nalezala se v rukou moudrých a osvícených; že však zřízení to popouštělo uzdu všeliké libovůli i úředníkův královských i starousedlých měšťanův, kteří zasedali v radách městských, jakmile v zemi panovalo bezvládí aneb moc zeměpanská octla se v rukou slabých, nedbalých neb dokonce lehkomyslných.

Taková doba nastala v Čechách po vymření rodu Přemyslovského. Úpadek moci panovnické těžce dotknul se právního po-

---

ob. zák. obč. a §. 2. I. 17. L. R., kteréž důměnku tu přímo vyslovují.

[14] Selské statky mohli proto prvé jen manželé v společném držení pro indiviso míti. Srv. dv. dekr. ze dne 31. března 1788 a rozh. nejv. soudu ze dne 22. dubna 1857 č. 2079. sb. Peitlerova č. 821., kterýmž spoludržení selského statku se strany osoby třetí nebylo uznáno spůsobilým k vydržení — právem, neboť zákonný zákaz nedopouští vzniku platné vůle držitelské. — Nyní ovšem nedílné spoludržení selských statkův jest možné, rovněž i spoludržení jiných statkův, třebas nebyly splněny výminky, na nichž dělení závisí, na př. při statku fideikomissním.

stavení lidu obecného netoliko na vesnicích, ale i v královských městech. Právomocnost soudní, kterou vykonávali úředníci královští nad městy, přestala býti ochrannou hradbou lidu městskému před libovolnostmi rychtářův a konšelův a stala se vítaným prostředkem vydírání peněz, jichž neměl nikdy v postačitelné míře král, toulající se v cizině po dobrodružstvích.[1] Naproti tomu zámožnější měšťané, nabyvše rozhodného vlivu na soudnictví městské, opomíjeli užívati ho veskrze k tomu, aby chudému i bohatému stejně ku právu dopomaháno bylo; nýbrž následujíce v tom příkladu vyšších úředníkův uspůsobovali sobě zřízení soudní tím spůsobem, aby i jim co nejvíce vynášelo, nechať při tom spravedlnost hynula sebe více. Týž neutěšený stav, v jakém jsme za Jana Lucemburského nalezli soudnictví na statcích zádušních, týž neutěšený stav objevuje se nám i v královských městech. I zde neblahé finanční hospodářství krále Jana spůsobilo značné proměny v poměrech veřejné moci k městům. Zneužívání úřední moci, jehož se dopouštěli podkomoří královští i ve věcech soudnictví městského, snažíce se o to, aby jim pachtování důchodův komory královské co nejvíce vynášelo, nedalo se jináče prováděti, než porušováním nadání a práv městům udělených a než utlačováním jedněch tříd obyvatelstva městského druhými. Když pak v městech počala se jeviti nevole a odpor proti páchaným libovolnostem, když města vcházela ve spolky na obranu svých práv, tu peněžní tíseň doháněla krále i zde k poslednímu prostředku, k odprodávání zeměpanských práv a příležitosti té použili bohatší starousedlí měšťané v Praze i v ostatních královských městech, aby vymáhali sobě nadání, kterými by vliv vyšších úředníkův královských a i rychtářův na soudnictví městské co možná obmezen a působnost soudův městských rozšířena byla. Neposledním popudem snahy této bylo asi, aby oni sami správu

[1] Srv. na př. „querelæ civitatis Pragensis proposite contra regem Johannem“ z r. 1319 v nejstarší knize Staroměstské z r. 1311 str. 1. (též Tomek, Děj. Pr. I. str. 513.). V privilegiích městských z r. 1337 uznává sám král, že měšťané „graues molestias, destructiones et gravamina tollerarunt“ a že „temporibus retroactis per expensas excessivas, quas subcamerarii, qui pro tempore fuerunt, in prædictis ciuitatibus quandoque sine causa fecerunt, sunt plurimum aggrauati.“ (Emler, Reg. ined.)

i soudnictví města skoro výhradně do svých rukou dostali a chudinu městskou nešlechetně a sobecky utiskovati mohli.[2]

Karel IV., stav se správcem země, nalezнul i ve městech král. týž nelad a rozklad, jaký se zraku jeho objevil v celé zemi a jedině jeho neobyčejné ráznosti a organisatorskému nadání sluší to přičísti, že už v ten čas nedošlo to u nás k zjevným bojům mezi starousedlými rodinami a chudinou městskou i k násilným převratům ve městech, o jakých současné kroniky německých měst tak hojně zpráv zaznamenaly. Zápas, jejž Karel vítězně v zemi podniknul za pozdvižení, sesílení a upevnění moci panovnické, neostal také bez vlivu na konání spravedlnosti ve městech královských. I tam anarchické poměry vzaly brzo za své; královské úřady, které dohlížely k správě a soudnictví městskému, jsou nově organisovány; práva zeměpanská i ve věcech soudních přicházela opět k platnosti, ano v jistém ohledu počala se i rozmáhati následkem pravidelnějšího provádění zásady, že v těžkých případech trestních má z úřední povinnosti býti zakročováno. Velkým počtem nadání a listin upraveny jsou právní poměry měšťanův, takže jimi vlastně svobodný městský stav teprvé byl založen a třebas panovník nepřestal opírati se o zámožnější měšťanstvo a ponechával jemu rozhodný vliv na záležitosti městské, předce důležitými opravami v materielním i formálním právu městském provedenými, jmenovitě tím, že za jeho panování a zajisté jeho působením počala se šířiti po městech známost cizích knih právních a po jich příkladu začaly se sestavovati sbírky nálezův a statutův městských, aby dle nich souzeno býti mohlo a aby přestalo libovolné nalézání, poskytnuta i obecnému lidu záruka nestrannějšího a spořádanějšího konání spravedlnosti na soudech městských.

Syn jeho a nástupce Václav IV. měl dobrou vůli kráčeti v těchto šlépějích otce svého. Nalezaje v zápasech s jednotou panskou hlavní oporu v stavu městském, šetřil samosprávy měst a rozmnožoval sám svobody jejich, přihlížeje k tomu, aby se každému spravedlnost dála a aby úřadníci královští měst neutlačovali;[3] avšak jemu nedostávalo se potřebné ráznosti a státnického důvtipu, aby býval s to ovládnouti a utišiti rozpor společenských,

---

[2] Srv. též moje pojednání „O obnovování rad v král. městech v Čechách“ v Čas. Č. M. 1879 str. 88. a násl.

[3] Srv. Staří letopisové ve Script. rer. boh. III. str. 26.

náboženských a národních zájmův, jež na sklonku panování jeho s nebývalou prudkostí na sebe narazily a ve vlnách svých panovnickou moc na čas skoro úplně pohřbily.

Přehlížíme-li takto všechny události čtrnáctého století, objevuje se nám doba Lucemburská ve světle ustavičných zápasův moci panovnické se snahami různých stavův a tudíž i měst o rozšíření práv a svobod jim propůjčených. Za Jana upadá moc panovnická, za Karla pozvedá a sesiluje se, ačkoliv panovník šetří „dobře nabytých" práv i svobod jedněch, jež byly zároveň neprávem a nesvobodou pro druhé a na sklonku panování Václava IV. moc veřejná opětně klesá a úpadek její spůsobuje převrat v celém zřízení zemském a rovněž i městském.

Obmezujíce se zde na vylíčení toho, jaký vliv mělo vzmáhání se svobod městských v této době na soudní právomocnost panovníka a jeho úředníkův nad městy, chceme stopovati nastalé proměny i v organisaci a působnosti orgánův zeměpanských, i v městském řízení soudním, pokud ono zasahovalo v obor práv zeměpanských aneb pokud moc veřejná nějakým spůsobem v něm účastenství měla.

Důležitá proměna stala se nejprvé s úřady rychtářův městských. Kdežto za Václava II. v některých král. městech obsazovány bývaly rychty městské na čas, v době krále Jana prodávány a zastavovány jsou tyto zeměpanské úřady z pravidla dědičně bohatším měšťanům a to i v těch městech, kde dříve rychtářové na krátko jmenováni bývali.[4] V několika pak městech

[4] Na př. rychtu Plzeňskou prodal Jan dvěma měšťanům Pražským a oni drželi toto „iudicium ciuitatis Noue Pilzne cum suis iuribus, vsufructibus et pertinenciis omnibus iure proprietatis et dominii pro certa quantitate pecunie pro se et suis heredibus comparatum" až do r. 1328, kdež je prodali Kutnohorskému měšťanu Tyrmanu Leynwarterovi. Rychtář tento učinil pak jiného měšťana Kutnohorského Wernhera Černého podrychtářím v Plzni. Prodej ten potvrdil téhož roku král k návrhu podkomořího Frenclina, pravě „transferentes in eos ius, si quod nobis in huiusmodi iudicio competebat, nostre tamen camere iuribus, quibus derogari nolumus, si que ei in causis criminalibus in prefata ciuitate occurrentibus de iure uel laudabili consuetudine videntur competere semper saluis." (Orig. v arch. m. Plzně. — Srv. též článek dra. Emlera v Památkách VIII. str. 62. o „právech rychtáře plzeňského".) — V Litoměřicích přichází roku

postoupeny jsou dokonce na vždy obcem městským, tak že měšťané sami sobě rychtáře volili.[5] Zdaliž zvoleného napotom též králi neb podkomořímu ku potvrzení předkládali, ostává pochybno. V obou těchto případech rychtářové městští stali se dosti neodvislými od vyšších orgánův vládních. Kdežto však dědiční rychtářové ostávali úředníky zeměpanskými, rychtářové obcemi volení stali se úředníky pouze obecními, neboť pak byla obec vrchností jejich a vykonávala soudní moc skrze ně a konšely patrimoniálně.

(Pokračování příště.)

1319 „judex hereditarius civitatis Mathyas". (Orig. tamže.) — V Budějovicích držel dědičně rychtu Mikuláš syn urburéře a mincmistra Klaricia, avšak po r. 1306 pánové z Rožmberka vyhnali jej násilně z města a teprvé r. 1319 udělil mu kr. Jan nadání, aby on „et heredes suos idem judicium jure hereditario perhenniter possidere." (Emler, Reg. med.) — Mostecká rychta zastavena byla za Jana v 120 kopách a později drželi ji rychtářové jmenem Biskupové dědičně. (Jacobi, Codex č. 80. a Schlesinger, Stadtbuch v. Brüx č. 80., 84. a 94.) — Kolínskou rychtu prodal Jan před r. 1327 Goclinovi „et suis heredibus ac vniuersis eorum successoribus" zároveň též s rychtou v Starém Kolíně. (Kn. pamětní m. Kolína str. 32.) a r. 1333 v Čáslavi přichází „Johannes judex hereditarius." (Orig. v arch. Vorlickém.)

[5] Rychta Kadaňská byla za Václava II. dědičně prodána dvěma tamějším měšťanům (Emler, Reg. č. 2428.), kteří, jak se zdá, po roku 1306 prodali ji obci. — Jan mlčky prodej tento schválil, neboť uznal svobodnou volbu rychtáře za „jus a longis retroactis temporibus habitum"; ustanoviv v nadání z r. 1319 „quod judicium ac theloneum ipsius civitatis nemo habet, vel debet concedere, comittere vel locare, nisi jurati cum communi consensu ciuium." (Orig. v arch. m. Kadaně.) — Písku udělil kr. Jan r. 1327 nadání „ut iuribus Maioris nostre Pragensis ciuitatis in causis iudicariis gaudeant semper de cetero et fruantur ac judicium ipsius ciuitatis Pyescensis cum annexo sibi theloneo ipsi ciues Pyescenses alicui suorum ciuium ydoneo sub consueto censu secuturis temporibus pro ipsorum comodo speciali exponere habeant ac debeant tantummodo et locare." (Cop. v arch. musejním.) — Místem tímto vzniká pochybnost, zdaž rychta Staroměstská nebyla v té době též obci prodána; čímžby arci vysvětloval se dodatek „et judicem similiter" v Janově konfirmací nejstaršího privilegia Němcův Pražských (Právník 1879 str. 146. a Rössler l. c. str. 187.). — Tomek ve svém Děj. Prahy II. str. 281. má za to, že rychtář na Starém Městě byl dosazován od krále

Praktické případy.

O právní povaze závodních podílů.

Dr. H. žaloval jakožto správce konkursní podstaty obč. záložny v Novém Strašecí, zapsaného spol. s neobmezeným ručením u c. k. okres. soudu v Novém Strašecí dne 13. srpna 1878 pod č. 5724. na člena upadlé záložny F. Dvořáka o nedoplatek 8 závodních podílů v částce pr. 105 zl. 87 kr. s přísl. i uváděl: Žalovaný přistoupil koncem 1873 za člena k obč. záložně v Novém Strašecí — podepsal stanovy, žádal písemně za úvěr až do částky pr. 1600 zl. a upsal (potřebných) 8 podílů závodních.

Žalovanému byl žádaný úvěr do 1600 zl. povolen, jehož on

---

pod spůsobou pronajímání rychty na rok a to že mělo též místo v Menším a Novém m. Pražském, dokládaje, že rychtářem v Praze byl vždy usedlý soused téhož města. Okolnost tato zajisté nasvědčuje tomu, že ve 14. století obec v Praze měla jakýsi vliv na obsazování rychtářství a snad v té příčině není zcela bez významu článek 115. Soběslavských práv, jenž praví: „Město Pražské Staré mají sami rychtářstvie spravovati a držeti a svého měštěnína mají rychtářem učiniti, člověka dobře zachovalého a usedlého;“ když ustanovení to mezi práva klade, jimiž prý r. 1310 kr. Jan Staré Město obdařil (Výbor z literat. č. II. str. 332.). — Konečně kr. Jan zastavuje r. 1331 Domažlice vévodovi bavorskému Jindřichovi, vymíniI „aby měšťané sami mezi sebou neb sami ze sebe volívati měli a mohli některého muže hodného, kterémuž by města téhož rychtářství poručili, kterýž by toliko vladaři města plat dával.“ (Kniha privilegií na děkanství Domažlickém č. 2.) — Též rychta Litoměřická, ač r. 1319 byla ještě dědičnou, později a to dle všeho za Jana stala se svobodnou a obecní. (Srv. Čas. Č. Musea 1879 str. 102. pozn. 35.) — V Německu v týž čas zhusta již rychty do rukou obcí přecházely, na př. Magdeburští koupili sobě r. 1294 purkrabství i rychtářství od vévody saského a darovali je kostelu Magdeburskému, vymínivše sobě, že „officium schulteti archiepiscopus deberet conferre uni civium, quemcunque vellent, ita quod ipsi cives possent eum removere, quando vellent et alium substituere, quem archiepiscopus teneretur acceptare.“ (Eichhorn l. c. II. str. 326.) — Srv. též Maurer l. c. III. §§. 477. —479., 493. a 523. a v příčině slezských měst Tzschoppe und Stenzel l. c. str. 244.

však nevyčerpal, vypůjčiv si pouze 400 zl., nedoplatil ale také závodních podílů v úplném obnosu 160 zl., splativ pouze částku pr. 54 zl. 13 kr.

Stanovy upadlé záložny předpisovaly v příčině zástavních podílů toto:

§. 64. „Každý člen jest povinen:

a) držeti nejméně jeden závodní podíl, v případě však, že by mu byl úvěr vyměřen, držeti jich tolik, mnoholi na úvěr ten připadá, počítaje jeden podíl (20 zl.) vždy na úvěr 200 zl.
b) skládali vklady na závodní podíly až do jejich doplnění dle ustanovení §. 66.“

§. 66. ustanovoval, že každý člen, když udělena mu byla zápůjčka, musel „dříve“ poměrný počet podílů zaplatiti, (což se dělo srážkou při výplatě zápůjčky); „podíly, které člen nedoplní spůsobem tímto, jest povinen doplňovati měsíčními napřed skládanými splátkami po 1 zl.“ . . .

Žalovaný doznal celého děje žalobního, namítal pouze, že později 6 podílů vypověděl a že výpověď ta výborem a ředitelstvem upadlé záložny byla přijata.

Naproti tomu ukazoval žalobce k tomu, že dle stanov (§. 67. odst. 2.) dovolena byla jen výpověď doplněných t. j. úplně zaplacených podílů závodních a že tudíž výpověď podílů zcela neb částečně nezaplacených nemá místa a jest neplatnou.

Rozsudkem c. k. okres. soudu v Novém Strašecí ddto. 5. prosince 1878 č. 7725. byla žaloba zamítnuta a sice z těchto

důvodů:

Pro rozhodnutí této rozepře nerozhodna jest otázka, zdali člen společenstva, jak žalobce ve své replice z §§. 64.—67. stanov vyvozuje, právo má, upsané závodní podíly před jejich splacením vypověditi, ani ta otázka, zdali výpověď písemní, jak ji žalovaný dal, dle stanov a dle zákona jest možna čili nic, nýbrž jedině rozhodna jest otázka, zdali správce konkursní podstaty záložny v Novém Strašecí právo má, upsané závodní podíly žalobou vymáhati.

A tato otázka musí se zodpověditi záporně. Žalující ani netvrdil, tím méně dokázal, že občanská záložna po čas svého trvání práva svého, které jí z upsání 8 podílů příslušelo, naproti žalovanému užila a nějakým spůsobem práva toho se domáhala. Jestliže tato toho neučinila, nepřísluší nyní, když konkurs na ni byl uvalen,

konkursnímu správci právo zaplacení upsaných závodních podílů žádati.

Tím, že na jmění občanské záložny v Novém Strašecí uvalen konkurs, jest dle §. 36. č. 3. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. společenstvo toto s neobmezeným ručením rozloučeno a od té doby více netrvá a jest dosažení účelu společenstva toho, v §. 5. stanov společenských blíže naznačeného, skutečně a právně nemožným učiněno.

Ačkoliv jest správce konkursní podstaty oprávněn, aktivní pohledávky společenstva vymáhati, má se to se žalovanou pohledávkou jináče. Neboť žalovaná pohledávka není skutečně aktivní pohledávkou konkursní podstaty, nýbrž dle §. 9. stanov společenských jsou závodní podíly měřítkem účastenství, tudíž i povinností a práv členů v závodě a dle §. 67. stanov majetkem člena, ovšem zavázaným povinnostmi společenskými; tím, že konkursní podstata upsané a nezaplacené závodní podíly žaluje, domáhá se, aby žalovaný společenským povinnostem s upsáním těchto závodních podílů spojeným zadost učinil a aby těmito podíly vřaděn byl co účastník společenstva, které mezi tím však zrušeno bylo.

Tím se žádá tedy uskutečnění právního poměru, který více možný není a který za zrušený považovati se musí. Dle §. 1411. ob. zák. obč. jsou práva a povinnosti v takovém spojení, že uhasnutím práva povinnost se zrušuje a v §. 1417. ob. zák. obč. jest zásada tato blíže provedena. Přes to, že by žalovaný závodní podíly zaplatil, nemohl by mu správce konkursní podstaty ani výbor věřitelský žádných společenských práv více poskytovati, nemohl by mu ani úvěru dáti ani činiti ho účastným poměrného přebytku správního (§. 43. stanov). Vyplnění povinností těchto, z nichž vzájemně členovi společenstva práva příslušejí, od společenstva v konkurs upadlého jest úplně nemožné.

Z rozsudku toho odvolal se žalobce, uveda ve své stížnosti odvolací, 1) že nyní nemůže se jednati o dosažení původního účelu společenstva, nýbrž že jde o to, aby žalovaný člen splnil závazky, jež dávno před konkursem a právě pro případ konkursu dle stanov a zákona o společenstvech vyplniti se zavázal, 2) že o platnosti neb neplatnosti těchto povinností člena rozhodovati mají v první řadě stanovy společenské a zákon o společenstvech, 3) že dle stanov (§§. 64. a 66.) každý člen upadlého společenstva byl povinen platiti upsané závodní podíly, bez ohledu, zdali úvěru použil čili nic (§. 66. 2. stanov), že pohledávání spo-

lečenstva v té příčině přešlo nyní eo ipso na konkursní podstatu, že podíly ty byly jměním záložny*) a následkem toho, že jsou také nyní aktivum konkursní podstaty. Že dále z §§. 9. a 10. stanov, pak §§. 53., 49. a anal. 76. zák. o spol. je patrno, že člen společenstva v konkurs upadlého „v první řadě“ těmito podíly za závazky společenské věřitelům ručí a že jmenem věřitelů těchto jedině konkursní podstata právo má podíly ty, pokud zaplaceny nejsou vymáhati, poněvadž po skončení konkursu a zavedení řízení repartičního nebude tu nikoho, kdo by toto ručení člena ve prospěch věřitelů realisoval.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 30. prosince 1878 č. 36752. zrušil rozsudek první stolice, a dal žalobě úplný průchod z těchto

důvodů:

Důvody zamítací prvního soudce jsou liché a nebyly od žalovaného samého vytknuty. Zde se totiž nejedná nikterak o to, aby žalovaný jakožto člen vstoupil, nýbrž pouze o zapravení příspěvků na upsaných osm závodních podílů, kteréž dle §. 66. odst. 2. stanov na každý způsob ve 20. měsíčních lhůtách zapraveny býti měly a tudíž před žalobou dávno splatnými byly a které jak dle zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. §§. 48., 49., 53., 56. a 76., tak i dle stanov §§. 9. ad *b*), 10., 64. a 65. k aktivnímu jmění — tudíž ku jmění společenstva, které dle §. 76. konk. ř. v případě konkursu správcem podstaty vymaháno býti má — náleží.

Naproti zaplacení závodních podílů nestojí toliko právo na poskytnutí úvěru jediné, nýbrž i celá podstata společníka se všemi s tím spojenými právy a povinnostmi; zde nelze tudíž ustanovení §§. 1411. a 1447. ob. zák. obč. použíti.

---

*) Stanovy ustanovovaly:

§. 9. Jmění společenstva rozpadá se:

a) v základní jmění, kteréž náleží celku a slouží závodu za zálohu;

b) v závodní podíly členů, jež jsou měřítkem účastenství a tudíž i povinností a práv členů v závodě.

§. 10. Společenstvo ručí za svého trvání za všecky škody a ztráty tímto svým jměním.

Kdyby byl o jmění společenstva prohlášen konkurs, pak ručí členové za schodky z řádně prokázaných pohledávek věřitelských, kteréž jměním společným nedošly uhražení, rukou společnou a nerozdílnou.

Závazek žalovaného z upsání závodních podílů vzešlý, totiž závazek k složení vypadajících příspěvků ve lhůtách dle §. 66. stanov ustanovených, jest jak odstavec 2. tohoto §. ukazuje, od skutečného užívání úvěru zcela nezávislým, musí tudíž bezvýminečně vyplněn býti.

V dovolací stížnosti opakoval žalovaný jen co v odpovědi byl uvedl.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Žádá-li některý člen občanské záložny úvěr, má vedle stanov (§. 64.) držeti přiměřený žádanému úvěru počet t. zv. závodních podílů po 20 zl. Dokud všech svých závodních podílů úplně nezaplatil, neposkytne se mu žádná zápůjčka a nevyplatí se mu vedlé §. 66. odst. 3. stan. připadající na něho podíl ze zisku, nýbrž užije se ho k doplnění závodních podílů. Slouží tedy upsání a splacení závodních podílů pouze k opatření přiměřeného úvěru. Žalující konkursní podstata záložny novostrašecké žádá na žalovaném zaplacení nedoplatku upsaných od něho osmi závodních podílů v obnosu 105 zl. 87 kr. Ještо však novostrašecká záložna upadla v konkurs, není ani s to, aby splnila co za tyto závodní podíly na vzájem na ni náleží plniti, aby žalovanému úvěr ve výši přiměřené poskytla. Není-li však obč. záložně plnění na ni náležité možné, nemůže podle §§. 1052. a 1447. ob. zák. obč. také na žalovaném plnění žádati. Proto musila býti žaloba odmrštěna.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. května 1879 č. 1969.

V. Klazar.

Předpis §. 233. soud. ř. má i tehdy průchod, když ten, kdo přísahati měl, sám si život vzal.

Výměrem ze dne 12. ledna 1879 č. 198. rozhodnul c. k. okresní soud v Mladé Boleslavi, že se přísaha ve sporu Jana Zdravila resp. jeho pozůstalosti s Václavem Bouřilem pro 133 zl. rozsudkem tohoto soudu ze dne 21. srpna 1878 č. 7127. nalezená za vykonanou uznává a Václav Bouřil k náhradě útrat odsuzuje.

Důvody:

Jan Zdravil uvedenou přísahu v řeči konečné dle protokolu ze dne 5. dubna 1878 č. 141. u soudu samého výslovně přijal, protokol ten vlastnoručně podepsal, a dle doznání žalovaného dne 4. července 1877 zemřel dříve, než rozsudek na přísahu tu znějící vynešen byl; musela tedy přísaha ta dle §. 233. ob. soud. ř. a dvor. dekr. ze dne 15. července 1784 č. 317. a ze dne 16. dubna 1792 č. 10. sb. z. s. za vykonanou uznána býti.

Okolnost, že Jan Zdravil zemřel samovraždou, musela zůstati nepovšimnutou, poněvadž zákon nedělá rozdílu, jak smrt nastala, mluví v §. 233. soud. ř. toliko o zaviněném zdržení vykonání jen až do okamžiku smrti a soud dle §. 437. ob. soud. ř. držeti se musí slov řádu toho.

K stížnosti Václava Bouřila c. k. vrchní soud zemský změnil rozhodnutím svým ze dne 10. února 1879 č. 4650. výměr c. k. okresního soudu a zamítl žádost, aby se přísaha ta za vykonanou pokládala,

poněvadž

Jan Zdravil před vykonáním přísahy sám života se zbavil, smrt jeho tedy nikterak náhodou nebyla, nýbrž událostí jest, kterou on sám spůsobil, tudíž zde, když vykonání přísahy vlastní vinou Jana Zdravila nemožným se stalo, v §. 233. obsažená podmínka není, aby přísaha od strany, která ji vykonati má, nastoupená za vykonanou považovati se mohla.

C. k. nejvyšší soud však změnil rozhodnutí c. k. vrchního soudu a potvrdil výměr první stolice;

poněvadž

§. 233. ob. soud. ř. mluví zcela všeobecně o smrti toho, kdož přísahati měl, anižby mezi rozličnými spůsoby smrti rozdílu činil.

Mimo to žádal zástupce pozůstalosti po Janu Zdravilu žádostí de pr. 7. září 1878 č. 7587. výslovně za prohlášení přísahy Janu Zdravilovi rozsudkem ze dne 12. února 1878 č. 1086. uložené za vykonanou také z toho důvodu, že se V. Bouřilovi nezdařil protidůkaz svědky o opaku toho, co Jan Zdravil přísahati měl. I tento důvod po zákonu tu jest, poněvadž rozsudkem ze dne 31. srpna 1878 č. 7127. prohlášeno bylo, že se protidůkaz svědky vedený od V. Bouřila o opaku toho, co Jan Zdravil přísahati měl, nepo-

dařil.*) Tuto okolnost nelze přehlédnouti, ač spor stručně projednán byl a ač žádost Václava Bouřila později za vyslechnutí nového svědka od c. k. vrchního soudu co nemístná zamítnuta byla, — poněvadž výměrem ze dne 17. června 1878 č. 5127. před tím dané povolení k vyslechnutí nově vedeného svědka Antonína Hrubého k zamezení rozhodovací přísahy právní moci nabylo a svědek skutečně vyslechnut byl. Jest tu tedy i případ §. 232. soud. ř. prokázán a právem prohlásil okresní soud přísahu onu za vykonanou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 1879 č. 3638.

Dr. J. Nebuška.

---

*) V hlavní věci nalezl totiž c. k. měst. del. okresní soud v Mladé Boleslavi na přísahu, o niž se jedná, nejprvé rozsudkem ze dne 12. února 1878 č. 1086.; když tento rozsudek právní moci došel, podal žalovaný Václav Bouřil žalobu za povolení restituce ob noviter reperta k připuštění protidůkazu svědkem Ant. Hrubým o opaku toho, co v přísežní větě uvedeno jest. Zástupce pozůstalosti Jana Zdravila k provedení protidůkazu tohoto svolil. Svědek však ničeho nedosvědčil a c. k. okresní soud v Mladé Boleslavi vynesl na to rozsudek ze dne 21. srpna 1878 č. 7127. stejného znění s rozsudkem předešlým. Na to však žaloval Václ. Bouřil sub præs 22. srpna 1878 č. 7155. opětně za povolení restituce pro nově nalezené průvody k vedení důkazu svědkem Josefem Halem o opaku toho, co přísežní věta obsahuje. Zástupce pozůstalosti Jana Zdravila vytýkal žalobě této opozděnost a vzhledem k ustanovení §§. 231. a 232. soud. ř. a §. 38. sum. pat. nemístnost.

C. k. měst. del. okresní soud v Ml. Boleslaví připustil však rozsudkem ze dne 19. září 1878 č. 7941. žádanou restituci pro případ, že Václav Bouřil vykoná přísahu o tom, že se teprv 6 dní před podáním žaloby své dozvěděl, že při skutku, jenž přísahou popříti se měl, též Josef Hal přítomen byl a že toho svědka ve sporu zúmyslně nezamlčel a sice z následujících důvodů: Dle §. 231. soud. ř. jest jedině rozhodné, zdali nový důkaz ve hlavním sporu zúmyslně zamlčen nebyl. Zástupce pozůstalosti Jana Zdravila tuto okolnost popírá, Václav Bouřil vede o tom důkaz rozhodovací přísahou, která mu vrácena byla a proto na ni nalezeno.

Však druhá stolice rozsudek ten zrušila a žalobu zamítla z těchto důvodů: Dle předmětu a stavu věci sluší důkaz, za jehož připuštění žalobce žádá, za protidůkaz ad evitandum perjurium ve smyslu §. 231. soud. ř. považovati a bylo to též od prvního soudce dle připuštěné přísahy a výslovným odvoláním se

Vstoupení cessionáře do sporu.

A. žaloval B. o zaplacení 1104 zl. 46 kr. Při prvním stání ohlásil zástupce žalujícího, že tento smlouvou danou v Praze 23. září 1877 zažalovanou pohledávku postoupil osobě C. a že tudíž C. na místo A. co žalobce vstupuje a žádal, aby při rozhodnutí na tuto okolnost zřetel se vzal.

Žalovaný vzpíral se takovéto změně prosby žalobní žádaje, aby o tom rozhodnuto bylo, načež sporné strany dohodly se na písemné řízení.

Když následkem toho nařídil prvý soud žalovanému, aby v 45 dnech podal písemnou odpověď na žalobu A. a pokud se týče jeho nástupníka C., aniž by byl výslovné rozhodnutí učinil o tom, lze-li cessionáře ve sporu připustiti, stěžoval si žalovaný a c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 19. listop. 1877 č. 31072. zrušiv onen výměr, nařídil prvému soudu, aby o protestu zástupce žalovaného proti připuštění ohlášeného nastoupení cessionáře C. na místo osobního věřitele a původního žalobce A. a tudíž proti změně v osobě žalujícího rozhodnutí učinil a pak teprv na tomto základě protokol vyřídil,

neb

dříve než-li by se rozhodlo, pokud žalovaného ohražení se proti tomu, by hleděno bylo k nastalé změně v osobě žalobcově, odůvodněno jest, čili nic, jeví se nařízení k podání písemné odpovědi na žalobu a žalobní dodatek býti předčasným. Vždyť přece na tomto prvnějším rozhodnutí závisí, koho dlužno pokládati za žalobce, zda-li totiž A. neb C. a nelze tudíž rozřešení této otázky ponechati až konečnému rozsudku, jak to ve zprávě podotknuto jest, neb dříve než-li se žalovanému uloží povinnost, na žalobu

---

na citovaný §. 231. soud. ř. v důvodech rozsudku uznáno. Poněvadž však hlavní spor právoplatně rozhodnutý stručně byl projednán, nelze tento důkaz svědky, jelikož protidůkaz ad evitandum perjurium, dle §. 38. dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s. připustiti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 4. listop. 1878 č. 28666.

odpovídati, musí býti na jisto postaveno, proti komu odpověď má směřovati.

C. k. nejvyšší soud potvrdil toto rozhodnutí druhé stolice,

protože

žalovaný při stání výslovně žádal, aby přistoupení žalobcova cessionáře na spor nemístným se prohlásilo a žádost ta nesmí ostati bez vyřízení, jak se to stalo ve výměru prvého soudce.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. ledna 1878 č. 192.

(Následkem toho připustil prvý soud cessionáře, protože dle předpisův v §§. 1392.—1399. ob. z. obč. vytknutých i zažalovaná pohledávka právoplatně postoupena býti může a žádost za změnu osoby žalobcovy před podáním odpovědi přednešená neobsahuje v sobě změnu ani předmětu ani práva žalobního (§§. 21. a 49. ř. s.)

Stížnost na tento výměr od žalovaného podanou zavrhl c. k. vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 18. března 1878 č. 8296., protože po řádu soudním není překážky, pro kterou by cessionář na místě cedenta na spor nesměl přistoupiti a takovou změnou v osobě žalobcově v žádném směru nejsou zkracována práva žalovaného, který veškeré námitky, které jemu proti původnímu žalobci v příčině zažalované pohledávky příslušejí i proti cessionáři co právnímu nástupci cedenta k platnosti přiváděti oprávněn jest.)

Adj. P.

Sekvestrace práv pachtovních v knihy nevložených.

Akciová společnost parního mlýna v L. žádala na c. k. obchodním soudu pražském sub č. 40262. z r. 1877, aby jí povolil pendente processu exekuci zjišťovací zabavením a sekvestrací pachtovních práv žalovanému V. Tomkovi k určitým pozemkům náležejících knihovně nezjištěných, byla ale odmrštěna. K stížnosti její povolil c. k. vrchní soud pražský rozhodnutím ze dne 28. května 1877 č. 14732. tuto exekuci a bylo rozhodnutí toto c. k. nejv. soudem stvrzeno a stížnost, kterou podali knihovní vlastníci pachtovaných

pozemků zamítnuta z následujících, důvody obou nižších stolic i revisijní stížnosti objasňujících

příčin:

Stěžovatelé uvádí, že smlouvou, kterou propůjčili V. Tomkovi pachtovních práv k svým pozemkům, vyloučili veškerý podnájem, a nemohou tudíž dopustiti, aby jiný úrodu s polí těch klidil, než-li V. Tomek; že dále pachtovní práva nejsouce vložena v knihách jsou věcí movitou a nepřipouštějí dle §. 320. ob. s. ř. sekvestrace, nýbrž musí se na ně vésti exekuce dle §§. 341.—347. ob. s. ř. zájemným popisem, odhadem a dražbou; že dále sekvestrace povolená brání jim v jejich právu, odebrati ihned pozemky pachtýři, nezaplatí-li pachtovné, jakož i v zástavním právu po zákonu jim ad fructus příslušícím, a že konečně vymohli si sami již sekvestraci úrody na těchto pozemcích a ustanovení sekvestra jiného, následkem čehož nastala by kolise práv sekvestračních.

Avšak povolení této sekvestrace co exekuce k zjištění (pendente processu) je nicméně oprávněno, poněvadž dle ustanovení min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. §§. 4. a 5. exekuce k zjištění na jmění žalovaného také současným zabavením a sekvestrací zabavených movitých věcí — k nimž pachtovní práva žalovaného patrně náležejí — vésti se dá a ustanovený sekvestr ihned soudně ustanoven býti může; poněvadž dále ustanovení těchto dle §. 12. tohoto nař. ve všech případech užiti dlužno, kdy soudním řádem za trvání processu jako zde dle §. 298. s. ř. a dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. ob. z. s. exekuce k zjištění se připouští; a poněvadž konečně práv stěžovatelů, která si ze smlouvy pachtovní odvozují, povolená sekvestrace neruší, nýbrž zůstává stěžovatelům vždy volno, činiti patřičné návrhy na příslušném místě, vznikne-li skutečně nějaká kolise z toho, že i oni vymohli si sekvestraci a ustanovení sekvestra jiného.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v y š š í h o s o u d u z e d n e 29. s r p n a 1877 č. 10450.

Dr. J. Javůrek.

Lze-li se táhnouti k §. 104. kn. ř., byl-li zdělán vadný výtah knihovní zastupující knihy pozemkové?

Jan Ryšavý vydobyl výměrem c. k. krajského soudu v Plzni ze dne 28. října 1873 č. 11984. vklad práva zástavního za půjčku v sumě 15.500 zl. s přísl. na poli č. pop. 930. a 931. co na vložce hlavní, pak na poli č. pop. 932., 933. a 934. a na staveních na pozemcích těchto vystavených v Plzni co na vložce vedlejší v prvním knihovním pořadí.

Výměrem téhož soudu ze dne 4. března 1879 č. 3794., byl řečený věřitel vyrozuměn, že byl dne 26. srpna 1873 zdělán výtah knihovní o dotčené již vložce vedlejší, jež zastupuje od té doby knihu pozemkovou, že však při zdělání výtahu toho nedopatřením byl vynechán již výměrem ze dne 7. února 1871 č. 1000. pro Karla Tuzara vydobytý vklad práva zástavního za trhovou cenu 2000 zl. s přísl. Za příčinou tou že nařídil soud k žádosti Karla Tuzara z moci úřední opravu tohoto výtahu knihovního v ten smysl, že vkládá se právo zástavní za pohledanost Karla Tuzara v sumě 2000 zl. s přísl. v pořadí již vydobytém, tedy v pořadí před požadavkem Jana Ryšavého v sumě 15.500 zl. dosud první položkou váznuvším na pozemcích a staveních tvořících vložku vedlejší.

Opíraje se o §. 104. ob. zák. o knihách pozemkových, podal věřitel Ryšavý stížnost na výměr ten, žádaje, aby byli především slyšeni účastníci. Stížnost svou odůvodnil takto: Od 26. srpna 1873 považovati sluší shora dotčený výtah knihovní za knihu pozemkovou. Pohledávka v sumě 15.500 zl. s přísl. byla zapsána dle výměru ze dne 28. října 1873 č. 11984. do toho knihovního výtahu knihu pozemkovou zastupujícího, tedy do knihy pozemkové a teprv po zapsání, totiž v r. 1879 shledala se chyba, že pohledávka ta neměla se zapsati v knihách pozemkových první, nýbrž druhou položkou. Podle toho stala se v knihách pozemkových chyba shledaná teprv po zapsání pohledávky 15.500 zl. a není pochybnosti, že může chyba ta míti nějaký účinek právní. Neschází tedy nižádná náležitost vyžadovaná čl. 104. ob. zák. o knih. poz.

C. k. vrchní zemský soud zamítl však stížnost tu.

Příčiny.

Zdělání knihovního výtahu knihu pozemkovou zastupujícího (čl. 11. cís. naříz. ze dne 16. března 1851 č. 87. ř. z.) nelz

považovati za zapisování ve smyslu §. 8. kn. ř. Nemá tudíž §. 104. kn. ř. v případě tomto platnosti a to tím méně, proto že na práva knihovní již dávno nabytá musí vzíti se zřetel k žádosti těch, jichž se týče, bez ohledu na námitky činěné, aniž lze připustiti, aby se vyhledávati musila teprv pořadem práva. Má-li se kdo z věřitelů za zkrácena zděláním vadného výtahu knihovního, tož přihlížeti sluší v případě takovém toliko k nařízení §. 7. ob. zák. o knihách pozemkových.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 28. dubna 1879 č. 13407.

Dr. Frant. Lirsch.

Co jest dodání ve smyslu čl. 271. odst. 2. z. obch.?

A. obchodník s obilím v Jihlavi zavázal se, že dodá firmě B. v Praze vagon ovsa v ceně 4 zl. 58 kr. za 56 kilo netto. Nedodržev smlouvu byl od firmy B. žalován o náhradu škody 91 zl. Žaloba byla podána u c. k. m. del. okresního soudu v Jihlavi. Žalovaný namítal nepříslušnost soudu z té příčiny, že se po živnostensku zabývá dalším prodejem obilí, kteréž si k dalšímu prodeji sám zjednává. Žalující firma poukázala k tomu, že žalovaný v obchodním rejstříku zapsán není, že prodej ovsa z jeho strany není absolutním obchodem dle čl. 271. odst. 2. obch. z. a že tudíž hledě k §. 38. odst. 2. uv. z. příslušnost obchodního soudu místa nemá. Zvláštnost dodávací smlouvy dle čl. 271. odst. 2. obch. z. záleží v tom, že prodávající, nemaje v držení věc prodanou, ji sobě teprvé zjednati musí, že jest to prodej spekulační, a nikoliv prodej realisační obsažený v čl. 273. odst. 2. obch. z. (Randa Obchodní právo str. 30. pozn. 20.) A. měl již prodaný oves v čas prodeje. Zjednal-li si oves sám k dalšímu prodeji, tož byla sice koupě ovsa z jeho strany absolutním obchodem dle čl. 271. odst. 1. obch. z., nikoliv však prodej, jenž se co prodej realisační jeví. Mimo to předpokládá smlouva dodavací opakující se dodávání, kdežto prodaný oves najednou odevzdán býti měl.

Po skončeném jednání stručném rozhodl c. k. okresní soud v Jihlavi rozsudkem ze dne 30. prosince 1878 č. 15819., že námitka nepříslušnosti soudu místo má.

Důvody.

Podstatné známky smlouvy dodavací dle čl. 271. odst. 2. obch. z. jsou, aby promittent převzal povinnost, že

a) zastupitelné věci,

b) kterýchž nevyrábí sám, nýbrž kteréž si k dalšímu prodeji sám zjednává,

c) promissarovi odevzdá.

Takové jednání jest spekulačním prodejem a jednáním obchodním, byť by od kohokoliv a třebas i pouze jedenkráte uzavřeno bylo. Hlavní známkou jest, že prodávající nesmí býti vyrábitelem, nýbrž že musí věci, které dodává, kupovati. Z toho, že zákon výrazu „zjedná“ užívá v čase přítomném, následuje, že dodavací smlouva není toliko jednáním obchodním, když prodávající zboží v čas, když smlouva uzavřena byla, v držení nemá, a teprvé si zjednati musí; nýbrž že zůstane obchodním jednáním i tehdá, když prodávající zboží v čas uzavřené smlouvy již v držení má; neb se interesse promittenta toliko na differenci ceny obmezuje.

Přirovnáme-li to, co zde všeobecně podotknuto bylo, s přítomným případem, seznáváme, že se žalovaný zavázal, že: *a*) oves, ad *c*) žalující firmě odevzdá, ad *b*) a že jakožto obchodník obilím tohoto ovsa nevyrábí nýbrž si jej teprvé zjednati musel. Žalující firma netvrdila, neřku-li dokázala, že by žalovaný prodaný oves sám vyráběl; spíše z toho, že žalující firma sama žalovaného co obchodníka obilím naznačuje, následuje, že sluší předpokládati, že si A. oves buďsi již byl zjednal, anebo že si jej teprvé zjednati musel.

Dle čl. 4. obch. z. musí žalovaný, jelikož obchod obilím po živnostensku provozuje, za kupce považován býti, a musí se dle čl. 273. z. obch., a i tehdá, kdyby bylo nějaké pochybnosti — čehož však nikterak není — dle čl. 274. z. obch. za to míti, že uzavřel dotýčný prodej v provozování této své živnosti obchodní.

Jestiť tudíž zde jeden z případů §. 38. odst. 1. uv. z., kteréž náležejí k příslušnosti soudů obchodních, pročež muselo námitce nepříslušnosti místa dáno býti.

Odvolání žalující firmy c. k. vrchní soud pro Moravu a Slezsko zamítl a potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Rozsudek v odpor vzatý jest správnými důvody rozhodovacími dle zákona odůvodněn.

Smlouva, o kterouž se jedná, obsahuje na straně žalovaného veškeré známky obchodu dodání dle čl. 271. odst. 2. obch. z. Okolnost ta, že si žalovaný, jak to sám doznává, oves nezjednal teprvé po tom,

co dodání na se vzal, nýbrž že jej měl zaslati ze zásob svého po živnostensku provozovaného obchodu obilím, nemění na tom ničehož.

Rozhodným pro obchod dodání dle čl. 271. odst. 2. z. obch. jest pouze ta okolnost, že prodávající zboží, kteréž dodati má, sám nevyrábí; toliko tím liší se ten obchod od realisačního obchodu ve smyslu čl. 273. odst. 2. z. obch. V přítomném případu není o tom žádné pochybnosti, že žalovaný oves sám nevyrábí, neb žalující firma sama doznává, že žalující obchod obilím po živnostensku provozuje.

Následkem toho jeví se námitka nepříslušnosti soudu, hledě k čl. 271. odst. 2. z. obch. a §. 38. odst. 2. uv. z. (správně §. 38. odst. 1.) odůvodněnou.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu pro Moravu a Slezsko ze dne 26. února 1879 č. 2060.

Dr. J. R.

Ve sporech stručných a v jednání bagatelním učiniti nelze námitku kompensace, pakli protipohledávka sumu 500 zl. nebo 50 zl. převyšuje.

I.

Obchodník M. T. žaloval u c. k. obchodního soudu v Praze sládka J. L. na zaplacení trhové ceny za chmel v sumě 333 zl. 20 kr. s přísl.

Žalovaný doznal sice pravost žalobcovy pohledávky, avšak uvedl, že jemu proti žalobci přísluší protipohledávka 640 zl. povstalá tím spůsobem, že jemu žalobce dva roky před podanou žalobou slíbil 10 zl. provise z každého pudu chmele, kterýž on prostřednictvím žalovaného v Rusku prodá, a že skutečně žalobce prostřednictvím žalovaného do Ruska prodal 64 pudy chmele. Tuto svou protipohledávku že chce žalovaný se žalobní pohledávkou až do výšky této kompensovati.

Žalobce popřel pravost i splatnost protipohledávky této a popřev též pravost listin od žalovaného na důkaz této protipohledávky položených ohradil se proti tomu, aby v zavedeném o jeho žalobě řízení stručném se jednalo též o protipohledávce sumu 500 zl. převyšující, o níž by se musely provésti teprv důkazy svědecké a znalecké, kdežto pohledávka žalobní jest doznána.

Rozsudkem ze dne 2. prosince 1878 č. 104.178. dal obchodní soud v Praze naprosto místa žalobní prosbě,

poněvadž

žalobcova pohledávka byla doznána, namítaná pak protipohledávka byvši žalobcem popřena, teprvé důkazů svědeckých a znaleckých potřebuje, tudíž nemá náležitostí §. 1438. ob. z. obč. a nad to pro svou výši jenom předmětem řádného řízení sporného býti může.

Když odvolal se žalovaný z rozsudku tohoto, potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozsudek prvního soudu z těchže důvodů.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 30. prosince 1878 č. 36690.

II.

Pojišťovací ústav R. žaloval Marii P. na zaplacení pojistného 23 zl. 75 kr. ze smlouvy v příčině pojištění obilí proti škodám krupobitním.

Žalovaná doznala při jednání bagatelním v žalobě té pravost splatnost pohledávky žalobní, však uvedla, že platiti proto není povinna, poněvadž obilí pojištěné krupobitím bylo postiženo, čímž jí škoda 133 zl. 33 kr. vzešla, žalující ústav že povinen jest, škodu tuto jí nahraditi a když posud toho neučinil, že ona tuto svou protipohledávku se žalobní sumou až do výšky této kompensuje.

Zástupce žalujícího ústavu popřel pravost i splatnost protipohledávky té, ohradil se proti tomu, aby v řízení bagatelním prováděl se důkaz o nárocích 50 zl. převyšujících a když o protipohledávce své žalovaná důkazy svědecké nabídnula, usnesl se soudce bagatelní, že tyto důkazy mají se provésti.

Po provedeném výslechu svědků pak zamítl soudce bagatelní u c. k. měst. del. soudu okresního pro Staré a Nové Město v Praze rozsudkem ze dne 28. února 1879 č. 10447. žalobu a žalující ústav odsoudil ku náhradě útrat sporných

proto,

že doznala sice žalovaná pravost i splatnost žalobní pohledávky, avšak uvedla a slyšenými svědky prokázala, že jí proti žalujícímu ústavu přísluší protipohledávka v sumě mnohem vyšší, než-li bylo žalováno, že protipohledávka již v době podané žaloby existovala, tím že nárok ústavu žalujícího naprosto zaniknul.

Následkem stížnosti zmatečné od ústavu žalujícího podané zrušil c. k. vrchní soud zemský rozsudek prvního soudce a nařídil jemu, aby nehledě k námitce na kompensací protipohledávky 133 zl. 33 kr.

o žalobě nový rozsudek vynesl a v něm k útratám stížnosti zmatečné hleděl,

jelikož

soudce bagatelní dle §. 1. odst. 2. zák. ze dne 27. dubna 1876 č. 66. ř. z. není oprávněn o pravosti protipohledávky 50 zl. převyšující rozhodovati, když od ústavu žalujícího tato co do pravosti a splatnosti byla popřena, pohledávka žalobní pak úplně doznána. Rozsudek prvního soudce jest tudíž zmatečným ve smyslu §. 70. č. 1. zák. o bagatelním jednání.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 16. dubna 1879 č. 11624.

Jan Kučera.

Jest hostinský, platící daň §em. 7. úvod. zák. k obch. zák. ustanovenou, povinen k protokolování své firmy?

Hostinský Josef M. v R. byl na základě oznámení c. k. hejtmanství okresního obchodním senátem c. k. kraj. soudu v B. vyzván, aby firmu svou do obchodního rejstříku zanesl. Proti výměru tomu podal však Josef M. představení, event. stížnost, kterouž odůvodnil tím, že dle čl. 10. obch. zák. ustanovení obch. zák. o firmách, obchodních knihách a prokuře na hostinské se nevztahují, a že hostinské vůbec ani za obchodníky, nýbrž pouze za živnostníky považovati lze.

Obchodní senát v B. však představení hostinského Josefa M. nevyhověl, poněvadž čl. 10. obch. zák. v Rakousku §em. 7. úvod. zák. k obch. zákonu nahražen, kterýž ustanovuje, že ustanovení o firmách, obchodních knihách a prokuře, vztahuje se na všechny obchodníky, platící daň §em týmž vyměřenou a vyjímá z ustanovení toho pouze obchodníky podomovní. Mimo to jest i v minist. nařízení ze dne 8. února zřejmě vysloveno, že při rozhodnutí otázky, má-li živnostník nějaký považován býti za obchodníka, nelze přihlížeti k ustanovení čl. 10. obch. zák., kterýž §em. 7. úvod. z. k obch. z. nahražen jest, nýbrž že jest tu říditi se oněmi ustanoveními obch. zákona, kterýmiž obchody, jichž živnostenským provozováním vlastnosti živnostníka se nabývá, blíže označeny a omezeny jsou.

Z těchto důvodů byl výměr obch. senátu v B. vzhledem k ustanovením §. 7. úvod. z. k obch. z. a čl. 19. obch. z. v platnosti po-

nechán, poněvadž o tom pochybovati nelze, že hostinský skutečně provozuje obchody (čl. 271. odst. 1.).

C. k. vrchní soud zemský však zrušil výměr obchodního senátu v B., z něhož si stěžováno, a nařídil, že sejíti má z protokolování firmy rekurentovy vzhledem k čl. 10. obchodního zákona.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro království České ze dne 21. dubna 1879 č. 12437.

JUC. Karel Sakh.

Literární zprávy.

Georg Tanners Briefe an Bonifacius und Basilius Amerbach 1554—1567. Von dr. R. Stintzing. Bonn 1879.

Jiří Tanner, rodič Rakouský, 1557 povolán byl na vysoké učení vídeňské, aby vyučoval jazyku řeckému, načež dobyv ve Vlašsku hodnosti doktorské 1562 připuštěn byl ad consilia et emolumenta facultatis juridicæ i v letech pozdějších zvolen dokonce za děkana fakulty té po dvakráte. V době té nejspíše úplně právům se byl oddal a zemřel asi 1580. V mládí svém od r. 1540—1556 dlel na učení ve Francii, Německu i Vlašsku, i pilným byl žákem Duaréna v Bourges a Panzirola v Padově. Zpořídiv v zimě 1553—4 v Padově opis novell Justiniánových původním jazykem řeckým podle kopie Benátského rukopisu někdy kardinála Bessariona, práci svou nabízel v podzimku 1554 Basilejskému tiskaři Herwagenovi k vytištění, i poopravil brzy na to z rady známého prof. Amerbacha staršího opis původní podle originálu v knihovně svatého Marka chovaného. Přes to však odkládal nakladatel s tiskem, až škotský právník Jindřich Serimger r. 1558 vydáním novell Tannera předstihl.

Dopisy Tannera Stintzingem k oslavě stých narozenin Savignyho vydané podávají podrobný obraz o přípravných pracích k vydání konaných, neznámé dosud podrobnosti edice Serimgerovy a rukopisů novell, jakož též knihkupectví se týkající. Nad to však obsahují důležité příspěvky k právní literární historii 16tého věku, zvláště pokud jde o poměry universitní ve Francii a Vlašsku. Velezajímavá jest protiva výkladu o právu more italico — způsobem exegetickým — a more gallico — dle metody historicko-soustavní, — o jakéž v dopisech porůznu zmínka se děje. Rovněž bližšího povšimnutí zasluhuje poslední

dopis (1567), který dotýkaje se tak řečených „schematismi seu tabulæ" (totiž pokusů, aby všechna látka vědy kterési vtěsněna byla v úzký rámec tabelární obyčejně spůsobem dvojčlenným) tvrdí, že jsou „in jure Simonis Schardii schematismi in Bartholum in 4to nuper editi" a dokládá: „audio quoque in universum jus canonicum tabulas extare, quos tamen non vidi." Nás zajímají tato dáta, jelikož náš Kocín z Kocinétu 1581 ve své: „nova distributio juris universi dialogo explicata" tímže směrem se ubíral s úspěchem.

Přímých zmínek o poměrech českých postrádáme v dopisech, leč sdělení, že amplissimus juris consultus Jiří Zikmund Seld, místokancléř rakouský krále Ferdinanda s tímto dne 15. září 1561 do Prahy se odebral.

O.

Sammlung von Entscheidungen zum Handelsgesetzbuche. Von dr. Leopold Adler und dr. Robert Clemens. Zweite Auflage. Wien. (Manz) 1879.

Pilná tato sbírka dobyla sobě v praxi naší valné obliby, i jest sobě přáti, aby ku třetímu dílu, jenž r. 1875 vyšel, přiřadil se záhy opět díl čtvrtý doplňující sbírku četnými nálezy od těch dob vydanými. Čilé knihkupectví Manzovo zajisté i v tom směru potřebě právnického obecenstva přijde vstříc. Při tom bylo by záhodno a myslíme, že nikoliv nemožno, neobmezovati se na rozhodnutí v časopisech vyšlá, nýbrž těžiti přímo z původního zdroje, z registratury c. k. nejvyššího soudu. Novým vydáním rozebraného dílu prvního (se 128 nálezy, od srpna 1863 až do srpna 1867 učiněnými), kteréž co do zevnější úpravy s vydáním prvním zúplna se shoduje, učiněn vděk zvláště i těm, kdož ostatní díly sbírky řečené již mají a ji takto příhodně sobě doplniti mohou.

Ueber die Personen-Namen und deren Aenderung nach österreichischen Gesetzen von Dr. Josef Kaserer. Wien. Manz 1879.

Chvalně známý v rakouské literatuře právnické p. spisovatel měl dne 6. března 1878 ve Vídeňské společnosti právnické přednášku o předmětu právě naznačeném, která došla všeobecné pochvaly. Osvědčená firma Manzova uvázala se u vydání přednášky té tiskem. Ve spisku podán úplný přehled legislace, jak domácí, tak i zahraničné, jakož i správný výklad spadajících sem ustanovení zákonních. Pouze v jednom směru zdá se nám, že p. spisovatel nedošel výsledku správného, pokud

totiž hájí náhled, že lze předsebráti libovolně změnu jmena vedlejšího (křestního). Byť bychom v tomto směru i nepřisvědčili náhledu posud praxí srovnale uznanému a nejnověji i Mayerhoferem (Handbuch für den polit. Verwaltungsdienst II. str. 212.) hájenému, že totiž změnu jmena při narození daného naprosto nelze připustiti, přec zdá se nám, že k takové změně rovněž úředního svolení zapotřebí, jakož i k změně jmena rodinného. Jinak snadno mohli by povstati zmatky nenapravitelné; že zákon o změně takové výslovně se nezmiňuje, snadno lze vysvětliti tím, že zákonodárce patrně na mysli měl pouze případ obyčejný a nepomyslil na to, že by se komu (jak nyní namnoze se děje zejmena u vyznavačů víry židovské), mohlo znelíbiti jmeno při porodu dané. De lege ferenda však rádi připouštíme, že by stačil prostředek p. spisovatelem navržený, by totiž o každé takové změně politickému úřadu pouhé činilo se oznámení. —*k.*

Systematische Zusammenstellung der österreichischen Civil-Pensionsvorschriften von Dr. Justin Błoński, Concipisten bei der galizischen k. k. Finanz-Landes-Direktion. Wien. Manz, 1879.

Předpisy o vyměření výslužného úředníků a služebníků státních, jakož i jich vdov a sirotků jsou, jak známo, složeny v četných zákonech a nařízeních za různých dob vydaných a namnoze ani v zákonní formě nevyhlášených, tak že tomu, kdož v praxi s nimi má co činiti, nad míru krušno jest orientovati se v směsi předpisů sem náležejících. Velmi záslužnou tudíž jest práce p. spisovatele, který všechny předpisy, týkající se vyměření výslužného civilních úředníků a služebníků státních, pak jich vdov a sirotků v soustavný přivedl celek. Tím poslouženo netoliko úředníkům, kterým ex professo se záležitostmi výslužného jest co činiti, nýbrž každému, kdož se o nejnovějším stavu zákonodárství o těchto věcech chce poučiti. Praktické potřebě též valně poslouženo tím, že se starší zákony a nařízení necitují pouze, jak se namnoze děje, dle dne i roku, kdy vydány byly, nýbrž že udáno zároveň číslo, jakož i pramen, z kterého bylo čerpáno. Tím, jak snadno pochopiti, sbírka mnohem stala se spolehlivější. —*k.*

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

5. týdenní schůze dne 27. února 1879.

Předseda: z počátku místostarosta pan prof. dr. Randa, později starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 26.

Pan předseda oznámil, že k Jednotě přistoupili noví členové a sice pánové: dr. Alex. Frank, JUC. Jan Kučera a dr. Josef Strejček, vesměs kandidáti advokacie v Praze, Karel Šikýř c. k. adjunkt při okresním soudu pro přestupky v Praze a JUC. Frant. Steinhauser kandidát advokacie v Rakovníku.

Na to referoval pan dr. Javůrek jmenem komisse časopisecké sestávající z pánů: prof. dra. Otta, dra. Stupeckého a referenta o tom, které odborné časopisy by měla Jednota odbírati; a navrhoval:

1) Brun's Zeitschrift für Rechtsgeschichte;
2) Goldschmidt's Zeitschrift für gesammtes Handelsrecht;
3) Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichtes;
4) Entscheidungen des kgl. preussischen Obertribunals;
5) Gerichtssaal;
6) Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins;
7) Revue pratique de droit français;
8) Samitsch's österreichische Zeitschrift für Gesetzgebung und Rechtssprechung auf dem Gebiete der Verwaltungsrechtspflege;
9) Hildebrandt's Jahrbücher für Nationalökonomie;
10) Holzendorff & Brentano, Jahrbücher a
11) C. Heymann's Kritisches Literatur-Blatt.

Návrh ten byl jednohlasně přijat.

Po té přednášel pan adjunkt Sobička o návrzích sněmu zemského v posledním zasedání učiněných na změnu instrukce ku provedení knihovního řádu.

Viz přednášku tu svrchu na str. 253. násl. a 289. násl.

O přednášce té rozpředla se delší debata, již vedli zejmena pánové dr. Černý, dr. Vlček a prof. dr. Randa. Všickni shodovali se v tom, že dřívější vedení desk bylo přehlednější, lustrování snadnější a rychlejší, any vklady „ante numerum", „inter numerum" a „ad nu-

merum“ in margine viditelné padaly do očí a folia při každém vkladu naznačená sledování změn jeho velice usnadňovala. Pan prof. dr. Randa zvláště poukázal k tomu, jak by se nová čísla řadová ku starým prioritním dobře dala připojiti a oba spůsoby vedení se spojily v jeden, a jak nápadné a tudíž velice přehledné byly výmazné vklady psané inkoustem červeným. V tom směru bylo by záhodno, dřívější zvyklosti se přidržeti.

Na to sdělil p. dr. Pražák praktický případ, zaslaný panem c. k. s. adjunktem V. Peškem v Litomyšli:

„K usedlosti č. p. 52. v Karli patří rybník, do něhož jedině z pozemků k usedlosti té patřících čas od času při dešti naplavováno bylo bláto (šlem), které vlastník usedlosti z rybníku vybral a naházel podél břehu na místa dlážděním opatřená v tom úmyslu, aby bláto, až vyschne, rozvozil a upotřebil jakožto hnojivo na své pozemky. Usedlost ona přišla do exekuce; v odhadním protokolu nedělá se zmínka o blátu (šlemu) uvedeném a vlastník usedlosti 30 dní před exekuční dražbou toto bláto prodal osobě třetí, kteráž koupené bláto téhož dne obešla a dvě fůry z něho na svoje pozemky odvezla.

Když pak několik dní po dražbě odvážela fůru třetí, bránil jí v tom vydražitel, který mezi tím několikátý den po dražbě v držení koupené usedlosti sám se byl uvázal.

Vydražitel usedlosti byl proto žalován pro rušení v držbě bláta od oné třetí osoby, která od exekuta před dražbou bláto byla koupila.

Soudní ohledání zjistilo, že bláto spočívá na dlažbě, že ale pevně s dlažbou jest spojeno a že z bláta ven tráva již vyrůstá. Quid juris?“

Žaloba possessorní vypadla by po náhledu pana přednášejícího ve prospěch kupce bahna, poněvadž mu bylo bahno odevzdáno, on tedy v držení jeho se uvázal. Že pak dražební kupec držení se chopil, nezdá se býti rozhodné, poněvadž od onoho chopení se držení se strany dražebního kupce až do dne žaloby 30 dnů neuplynulo. Ale žaloba petitorní vypadla by dle náhledu referentova ve prospěch kupce dražebního; neboť přischnutím stalo se prý bahno příbytkem koupené usedlosti.

Naproti tomu myslí p. dr. Stupecký, že i petitorní žaloba vypadla by ve prospěch kupce bahna. Neboť přischnutím nespojilo se bahno tak úplně s pozemkem, že by bylo pozbylo vlastnost samostatné věci, zvláště když pozemek ten byl položen kamennou dlažbou. Kdyby bahno bylo se stalo příbytkem pozemku, byl by tím držitel bahna vyšel z držení a nemohl by ani s žalobou držební pochoditi. Sluší ale za to

míti, že v držení zůstal, neboť zatím není tu skutečnosti, pro kterouž by držení dotčené věci, nechť si na cizím pozemku položené, bylo zaniklo.

Pan prof. dr. Randa shoduje se s náhledem p. dra. Stupeckého, pokud se týče žaloby petitorní. Žaloba possessorní však by po jeho náhledu skončila příznivě pro kupce dražebního; neboť ten jest skutečným držitelem, poněvadž uvedením v držení pozemku nabyl i držení na všem, co se na pozemku nalezá.

Pan starosta souhlasil s náhledem pana prof. dra. Randy, dokládaje, že kupec dražební může kupci bahna právem zapověděti přístup na pozemek, kde se bahno nalézá, a tím samým kupec bahna vlády nad bahnem a tudíž i držení jeho pozbývá.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

41) Reální stolice povolila věřiteli exek. odhad a exek. sekvestraci výnosu exek. zastavené reality. Vrchní soud vzhledem k §. 51. jur. n., ohledně exek. sekvestrace, poukázal věřitele na soud rozhodovací, poněvadž pouze zavedení sekvestra přísluší reální stolici. Nejvyšší soud však ponechal exek. sekvestraci v platnosti, poněvadž se zde nejeví co nové vedení neb první stupeň exekuce, nýbrž co pouhé rozšíření exekuce vedené na podstatu reality též na její výnos. Reální stolici lze sekvestraci zrovna tak povoliti, jako odhad a dražbu, ačkoli dle §. 51. jur. n. pouze provedení těchto exek. aktů jest aktem reálním.

Nález ze dne 2. října 1878 č. 10605. (G. H. 1879 č. 19.)

42) A. co majitel pozemku, přes nějž B. jezdil na své pole, založil na něm lesní kulturu. B. ale bez ohledu na to jel přes něj a žaloba A. z rušené držby na B. podaná byla zamítnuta, poněvadž založením lesní kultury neztratil B. držení práva k jezdění, an se výkon jeho nestal nemožným a o zápovědi k jezdění a podrobení se této zápovědi (§. 351. ob. z. obč.) se strany B. nemůže býti řeči.

Nález ze dne 3. prosince 1878 č. 13375. (G. H. 1879 č. 20.)

43) Platební rozkaz směnečný c. k. zemského co obch. soudu v Solnohradě dodán byl žalovaným v Otterfingu dne 18. listopadu

1878. Dne 22. listop. podali žalovaní svým právním zástupcem drem. N. v Solnohradě námitky, které jim soud co opozděné vrátil. Avšak vrchní a nejv. soud nařídily pravidelné vyřízení námitek, poněvadž žalovaní dle m. nař. ze dne 5. července 1859 č. 122. a §. 7. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52., mohli je podati sami bez podpisu právního přítele ze svého bydliště, a nesměl by se jim tu čas, kdy poštou běžely, počítati a poněvadž tím, že užili právního přítele, co do vypočtění lhůty nemohou hůře býti postaveni.

Nález ze dne 4. února 1879 č. 1294. (G. H. 1879 č. 22.)

44) Na základě vlastnoručně psaných a podepsaných listin, v kterých B. slibuje zaplacení dlužných 1000 zl., zavedlo se řízení exekuční dle dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358., ačkoli v listinách nebyl obsažen právní důvod pohledávky, poněvadž hodnověrnost listin posuzovati sluší dle §§. 113. a 114 ob. s. ř., které udání právního důvodu nevyžadují.

Nález ze dne 8. ledna 1879 č. 153. (G. H. 1879 č. 21.)

45) Vrchní soud zrušiv rozsudek první stolice, uznal na svědky a odsoudil žalobce k náhradě útrat odvolacích žalovanému. Proti tomuto odstavci podal žalobce revisi, kterou soud žalovanému k odpovědi dovolací dodal. Vrchní soud ale stížnost dovolací kázal žalobci vrátiti, poněvadž rozsudek druhé stolice, proti kterému byla podána, je pouhým přísudkem. (§. 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69.) Avšak nejvyšší soud uznav, že ve výroku o útratách odvolacích není zde přísudku nýbrž rozsudek, jenž by mohl v moc práva vejíti, potvrdil výměr první stolice.

Nález ze dne 17. prosince 1878 č. 13920. (G. H. 1879 č. 22.)

46) Frant. C. si stěžoval u okresního soudu, že soudní vykonavatel vykonávaje exekuční zabavení a odhad Janu A. proti Karlu B. povolený, zabavil též jeho krávu, která se ani v držení Karla B. nenalézala. Okresní soud stížnost zamítl nalézaje provedení exekuce úplně správným. Frant. C. obdržev výměr, podal 12. týden proti němu rekurs, jejž vrchní soud co opozděný zamítl, poněvadž spor Jana A. s Karlem B. veden byl sumárně. Nejv. soud ale kázal rekurs meritorně vyříditi, poněvadž 8 denní lhůta týká se jen stran sporných, ohledně třetích osob ale platí lhůty pravidelné ob. s. řádu.

Nález ze dne 11. prosince 1878 č. 13550. (G. H. 1879 č. 25.)

47) Náleží-li do konk. podstaty nemovitost zástavními právy stížená, která se cestou exekuce prodá, přísluší reální instanci nejen rozvrh tržní ceny, nýbrž, podali-li zástavní věřitelé námitky, také upravení nákladů konkursního správce, a lze v tomto případě proti

tomuto upravení se odvolati, poněvadž §. 161. konk. ř. týká se pouze nákladů společné podstaty. (Nález c. k. nejv. soudu ze dne 13. března 1877 č. 3077.) V konkretním případu podal správce konk. podstaty když byl nejv. soud jeho likvidaci upravil, při stání, ustanoveném na to k pokračování a dokončení rozvrhu tržní ceny, seznam dodatečných nákladů, spojených zejména s rekursy v té věci podanými. Avšak vrchní a nejv. soud jej zamítl, poněvadž náklady jeho byly už upraveny, a poněvadž upravují-li se nějaké nároky ze správy, nemá se ceniti každý krok a každé slovo správce konk. podstaty, nýbrž činnost a obezřelost jeho v celku, a dodatečné jeho kroky beztoho nebyly na prospěch specielní podstaty.

Nález ze dne 29. června 1878 č. 1666. (G. H. 1879 č. 24.)

48) Zástupce žalovaného israelity B. žádal při stání za odročení na 17. srpna 1878, což mu žalobce povolil, avšak když se žalovaný 17. srpna k stání nedostavil, vymohl si rozsudek ob contumaciam. Žalovaný podal stížnost zmateční, poněvadž 17. srpen byl sobotou a on tudíž co israelita nebyl povinen se dostavit. Nejv. soud stížnosti vyhověl, odvolávaje se na dv. dekr. ze dne 16. června 1788 č. 844. a 17. ledna 1818 č. 1405. sb. z. s.

Nález ze dne 29. ledna 1879 č. 14530. ex 1878. (G. H. 1879 č. 26.)

49) Samuel H. koupil od Antonína F. za 7000 zl. pozemek, převzav na srážku kupní ceny dluh na pozemku tomto pro majitele panství K. obnosem 4000 zl. váznoucí. Poněvadž tento dluh neplatil, vymohlo ředitelství panství mandát na zaplacení do 14 dnů pod následky exekuce, kterýžto ale k odporu Samuele H. jen pod vedením exekuce na koupený pozemek v platnosti se ponechal, poněvadž není tu úplná assignace, anoť ředitelství panství K. při koupi pozemku ani neintervenovalo, ani na Samuele H. co plátce poukázáno nebylo.

Nález ze dne 22. ledna 1879 č. 14246. z r. 1878. (J. Bl. 1879 č. 10.)

50) Podá-li se v rozepři, v které bylo uznáno na rozhod. přísahu, mimořádná revise, musí strana, které přísaha byla uložena, nastoupiti ji ihned ve lhůtě vrchním soudem ustanovené, soud přijme toto nastoupení k soudu, sečká ale s určením stání k výkonu přísahy až do rozhodnutí nejvyššího soudu, to vše proto, že dle dv. dekretu ze dne 15. února 1838 č. 2593. mimoř. revise exekuci a tudíž ani nastoupení přísahy nezadržuje a dv. dekr. ze dne 26. září 1842 č. 642. se pouze na výkon přísahy nastoupené vztahuje.

Nález ze dne 13. listop. 1878 č. 11208. (J. Bl. 1879 č. 7.)

51) B. slíbil A. 600 zl., zjedná-li mu kupce, jenž by koupil jeho statek. A. zjednal kupce, který ale koupil jen polovinu statku, následkem čehož B. odepřel dohodné. A. žaloval a vrchní a nejv. soud odsoudili B. k zaplacení 300 zl. a soudních útrat, odvolávajíce se jediné k §§. 1155. a 1163. ob. zák. obč.

Nález ze dne 20. února 1878 č. 4964. (J. Bl. 1879 č. 7.)

Denník.

Povaha žaloby o přednost. Jest dosud zvykem četných soudů, že vyřizujíce protokol sepsaný při rozvrhu trhové ceny za exekučně prodanou nemovitost, ten který výměr doložkou opatřují, že proti němu buď do 14 dní stížnost aneb do 30 dní žalobu o přednost podati lze.

Doložka tato jest, pokud se dotýče stížnosti, ovšem na místě, jinak ale má se věc v příčině lhůty k podání žaloby o přednost.

Dokud všeobecný konkursní řád ze dne 1. května 1781 č. 14. sb. z. s., jehož se při rozvrhu trhové ceny obdobně užívalo, v platnosti trval, nalézalo ustanovení 30denní lhůty k podání žaloby o přednost důvod v §. 30. téhož konk. ř., jenž výslovně stanovil, že žaloba ta do 30 dní pod ztrátou práva podati se musí. Podstatně ale změnila se věc, když týž konk. řád novým konk. řádem ze dne 25. prosince 1868 nahražen byl. Tento neobsahuje podobného ustanovení, naopak vysvítá z jeho §. 124., že žalobu o přednost potud platně podati lze, pokud právo k ní promlčením neminulo. Náhled ten potvrzuje nad vši pochybnost §. 6. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., v němž se o žalobě přednostní úplně pomlčuje, kdežto přec za to míti sluší, že by byl zákonodárce z důležitých důvodů zajisté i prodloužení 30denní lhůty k podání žaloby přednostní připustil, kdyby vůbec si toho byl vědom nebyl, že podání žaloby té jedině promlčením obmezeno jest. Jelikož ale zákon na místě jiném o žalobě přednostní zmínky nečiní, lze na jisto pokládati, že toliko promlčení a sice třicetileté obmezuje její podání. Jestliže však nicméně někteří soudové takové 30denní lhůty ustanovují, činí tak bez všelikého zákonného důvodu. Chybná jest proto také praxe některých soudů, když žádosti za prodloužení oné domněle 30 denní lhůty druhé straně k vyjádření dodávají, kdežto se přece takové žádosti co úplně bezpředmětné ihned odmítnouti mají, i dává

se touto nesprávnou praxí druhé straně jen příčina ku zbytečným stížnostem.*)

Nový konkursní řád z r. 1868 měl však na žalobu o přednost ještě jiný mnohem důležitější účinek: změnil totiž právní povahu její. Za platnosti konk. řádu z r. 1781 jevila se žaloba přednostní co právní prostředek proti rozvrhu dražební ceny co celku a zdržovala až do konečného rozhodnutí započatého sporu právomocnost rozvrhu. To vysvítá nejen z §. 30. téhož konk. řádu obdobně užívaného ale i z celé praxe tehdejší, jež k výměrům o rozvrhu výslovně dokládala, že proti těmto buď do 14 dnů stížnost aneb do 30 dnů žalobu o přednost podati lze, jinak že by tyto moci práva nabyly. Byla proto tenkráte žaloba o přednost co do účinku úplně na roveň stížnosti. Novým konkursním řádem z r. 1868 změnila se však původní povaha její, ona není více právním prostředkem čelícím proti rozvrhu co celku, nýbrž stala se žalobou, která dotýká se toliko právního poměru jednotlivých věřitelů mezi sebou o přednost rozepřených, a jen potud s rozvrhem ceny tržní souvisí, pokud tento jí za základ slouží. Žaloba o přednost nemá také více účinku suspensivního vzhledem k právomocnosti celého rozvrhu, nýbrž může dražební kupec, ačli stížnost podána nebyla, s placením z tržní ceny přikázaných pohledávek započíti, proti čemuž se ovšem knihovní věřitel, jenž o přednost žalovati zamýšlí, jen včasným podáním žaloby a knihovním poznamenáním jejím u pohledávek co do pořadí sporných chrániti může. Mohou tedy, když stížnost dodána nebyla, alespoň oni věřitelové, jichž pohledávky co do pravosti a pořadí nesporny jsou, vzdor trvajícímu sporu o přednost zaplacení žádati. **JUC. Ant. Chlistovský.**

K zákonu disciplinárnímu pro soudce. Advokát v městě, kde sídlel soud okresní, pojal za manželku dceru tamějšího okresního soudce. Disciplinární senát vrchního soudu, zvěděv o věci, nalezl dle §§. 43. a 44. zákona ze dne 21. května 1868 č. 46. ř. z., že okresní soudce má býti přesazen na jiné místo služební, aniž by jemu na slušném neb důstojnosti čeho ubylo. Nejvyšší soud nedal nálezem ze dne 23. ledna 1879 č. 479. místa odvolání se z nálezu tohoto, poněvadž dotčený poměr švakrovství jak u věcech civilních dle §. 52. cís. pat. ze dne 3. května 1853 č. 81. ř. z., tak i ve věcech trestních dle 4. nař. vyk. k soudu trestnímu ze dne 14. listopadu 1873 č. 52. ř. z.

*) V tom smyslu nalezl také c. k. nejv. soud rozhod. ze dne 20. července 1875 č. 7455. Ger. Ztg. 1875 č. 92. jinak ale opět rozh. ze dne 21. listopadu 1876 č. 13629. G. Ztg. 1877 č. 2.

zavdati může příčinu k mnohým nesrovnalostem a stížnostem stran, nehledě ani k tomu, že trvání poměru toho také s vážností stavu soudcovského nikterak se nesrovnává. G. H.

Advokáté v zastupitelstvu obecním. Advokát A. byv zvolen do zastupitelstva obecního, pokusil se volbu zamítnouti ve smyslu §. 20. odst. 2. sb. zřízení, odvolávaje se k tomu, že prý advokáté, jsouce vzati pod přísahu, zastávají úřad veřejný, což také vyplývá z §. 5. advok. řádu a z trestní sankce §. 102. zák. trestního. Všechny instance však prohlásily odmítnutí volby za neodůvodněné, poněvadž advokáty nelze vřaditi mezi úředníky v §. 20. odst. 2. ob. zříz. jmenované, a tudíž nerozhodno jest, zdali a v jakých směrech advokát zastává úřad veřejný. Z. f. V.

Obchodníkům podomovním může prodloužení oprávnění k obchodu po domech býti povoleno pouze oním úřadem politickým, v jehož okršku nalézá se stálé bydliště obchodníka. Poněvadž této zásady z ustanovení §§. 5., 7. a 9. cís. pat. ze dne 4. září 1852 č. 252. ř. z. vyplývající nebylo povždy šetřeno, uvedlo ji ministerstvo vnitra nařízením ze dne 31. března 1879 č. 14458. v paměť úřadům podřízeným, poukazujíc zároveň k nesrovnalostem, kteréž by i vzhledem k předpisům o průvodních listech daným, jakož i vzhledem k předepsání a vybírání daní mohly z toho povstati, kdyby jiný než úřad stálého bydliště obchodníka podomovního směl uděliti povolení k provozování živnosti na další řadu let.

Nová vydání zákonů. Známé sbírky zákonů knihkupcem Manzem ve Vídni spořádané právě vyšel svazek jedenáctý a devatenáctý. Prvnější obsahuje obecný zákonník obchodní s uvozovacím zákonem a všemi nařízeními pozdějšími, jakož i zásadními nálezy c. k. nejvyššího dvoru soudního; pozdější obsahuje základní zákony státní, totiž ústavní zákony pro celek království a zemí v říšské radě zastoupených, pak všechna zřízení zemská a řády volení do sněmů zemských se všemi zákony a nařízeními dodatkem až do konce roku 1878 vydanými.

Jmenováni: auskultant K. Růžička s. př. ve Skutči; notářem kand. not. dr. J. Wirth v Odrech a kand. not. Al. Nobis ve Vítkově.

Přesazen: s. př. Jos. Kálal ze Skuče do Netolic.

Vyznamenán: Přednostovi z. s. v Brně Bedřichu svob. pánu z Elvertu odcházejícímu na odpočinek vysloveno nejvyšší uznání za jeho dlouholeté věrné a výtečné služby.

O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených dle rakouského práva občanského.*[1]

Od prof. dra. Ant. Randy v Praze.

ÚVOD.

Obligace z deliktů mají dle moderního práva tvářnost jinou než dle práva římského. V tomto seznáváme toliko zvláštní žaloby, rozdílné dle zvláštnosti deliktů, poskytované zvláštními nařízeními; — žaloby mající podstatně ráz soukromých žalob trestních, které ovšem pravidelně též k náhradě škody směřovaly. Tak zejmena a. furti, a. de pauperie, a. de effusis vel dejectis, interd. quod vi aut clam, a. quod metus c., atd. pak obecnější a. legis Aquiliæ, dle původní a dle rozšířené působnosti (Dig. 9. 2. Cod. 3. 35.), kteráž předpokládá úmyslné neb zaviněné poškození neb zmaření věcí (i zvířat a otroků), pak poškození tělesné (osoby svobodné) jednáním bezprávným (damnum injuria datum) a směřuje v dnešní své podobě k úplné náhradě. Též a. doli má obecnější — ač jen podpůrnou — povahu. Srv. Windscheid, Pand. §. 451.—472. Esmarch, Röm. Rechtsgeschichte (2. vyd.) str. 81. Cohnfeld, Lehre v. Interesse (1865).

---

* Třetím rozmnoženým vydáním rozborů slovutného učence v Právníku 1870 str. 469. násl. poprvé vytištěných čtenářstvu svému zajistě jen se zavděčíme. Red.

[1] Literatura (kromě povšechných děl): Dr. Joh. Bapt. Zugschwerdt. Das Recht des Schadensersatzes etc. nach den österr. Civilgesetzen. Wien 1837 (práce nepatrná). V. Hasenöhrl, Das öster. Obligationenrecht (1. sešit 1878) §. 19. O legislat. reformě toho odboru: Randa, Gutachten etc. Jur. Blätter 1878 č. 34.; Ger. Ztg. 1878 č. 72. a 73.

To vše se podstatně změnilo odpadnutím římské soustavy trestů soukromých. — V moderních zákonnících uznává se vůbec obecná povinnost k náhradě škody z jednání nedovolených nehledě k zvláštnosti deliktu. Ráz trestu z úplna pominul. Srv. pruský Landr. I. 6. §§. 12. sq.; Code civ. čl. 1382. a 1383.; Saský zák. §§. 773. sq.; rak. zák. §§. 1295. sq. Srv. o tom Arndts, Pand. §§. 98. 243. 322.—339.; Ihering, Vermischte Schriften (1879) str. 154. a násl.; Bruns, das heut. röm. R. str. 411.; Bar, Grünh. Zeitschr. 4. str. 139. sq.; Förster Preuss. Privatr. §. 90.; Dernburg Pr. P. R. §. 259.; Schmidt, Sächs. Privatr. §. 130.

Tím nikterak nepopíráme, že mnohá právní pravidla rak. obč. zákonníka patrně z římského práva jsou vzata. Srv. na příklad §. 1299. s L. 8. D. leg. Aquil. 9. 2., §§. 1301. a 1302. s L. 51. D. eod., §. 1305. s L. 151., 155. D. de R. J. 50. 17., §§. 1311. a 1312. s L. 11. L. 6. §. 12., D. de negot. gest. 3. 5.; §. 1316. s. L. un D. furti advers. nautas, caup., stab. 47. 5., §. 1318. s L. 7. D. nautæ caup. etc. 4. 9. K tomu dobře poukazuje Esmarch, Ger. Zeit. 1857 č. 6. Žádná z velkých moderních kodifikací tak důkladně se nevymanila z obmezeného poněkud stanoviska práva římského, jako náš obč. zákonník.

§. 1. Jakým spůsobem vzchází povinnost k náhradě škody.

Zásadou rakouského práva jest, že každý škodu, kterou jinému svou vinou byl spůsobil, nahraditi musí. §. 1295. obč. z.

Jednání, jež tento závazek k náhradě škody zakládá, může:

a) buď o sobě, nehledíc na stávající poměr obligační, býti nedovolené čili bezprávní, pokud totiž o sobě (objektivně) právní obor osoby jiné ruší;

b) buď může se co bezpráví objeviti jediné proto, že se příčí stávajícímu poměru obligačnímu.

V případě prvním závazek vůbec teprv vzchází, závazek totiž, aby škoda nahražena byla. §. 1295. Jest to tak zvaná obligatio ex delicto (hlavně obl. legis Aquiliæ), závazek z jednání nedovoleného.

V případě druhém nezakládá se teprv závazek, nýbrž jednání neb opomenutí právu se příčící mění (modifikuje) toliko závazek již stávající. §§. 912., 1047., 1295. a 1298. Povinnost k náhradě

škody zakládá se tu nesplněním stávající již obligace. (Srv. §. 4. t. pojednání.)

Tuto jednáme pouze o případě prvním, totiž o závazcích z nedovolených jednání (obligationes ex delicto).[2]

Vznik závazku z jednání nedovoleného předpokládá:

I. Jednání o sobě, tedy dle všeobecných právních předpisů (objektivně) bezprávné, výminkou i opomenutí takové.[3]

---

[2] Pohříchu jedná ob. zák. obč. o obojím, podstatně rozdílném poměru promiscue v kapitole 30. dílu II. (§§. 1293.—1341.). Srov. §§. 1295., 1334. atd. — Ostatek může se povinnost k náhradě škody zakládati též v jistých poměrech (v zákoně, jak §. 859. dí) na př. v případech bezdůvodného obohacení (srv. pozn. 4.) neb donuceného postoupení vlastnictví (§. 365.). Srv. §. 4. toho spisu a pozn. 30. Vůbec může causa či důvod závazku k náhradě škody, t. j. k vyrovnání zkráceného majetku záležeti buďsi in contractu, buďsi in delicto, buďsi in variis causarum figuris. Mluví-li se tudíž o žalobách o náhradu škody, nesmí se pomýšleti jediné na obligace ex delicto, jakkoliv se to dosti často stává. Bije do očí, že závazek k náhradě škody z jednání nedovoleného zejmena dobře rozeznávati sluší od závazku z obohacení (Bereicherung), kterýž nepředpokládá ni jednání nedovolené, ni vinu, nýbrž jediné: že se jedna strana na újmu (škodou) strany druhé jistou částí majetnosti bez důvodu, zákonem uznaného, obohatila. K závazkům toho druhu počítati sluší na př. závazky §§. 1174. posl. věta, 1247., 1431., 1435., 1447. posl. věta (vůbec condictionis sine causa); pak zvláštní případ čl. 83. směn. ř. O žalobách těchto srv. nyní výtečnou monografii Pavlíčka: Žaloby z obohacení. (V Praze 1873.) Obligace tyto nezakládají se ani ve smluvách, ani v nedovolených jednáních, nýbrž v jistých poměrech, neb jak §. 859. ob. z. obč. nesprávně dí: v zákoně. O obligacích těchto neplatí tedy předpisové, týkající se obligací z deliktů. Srv. pozn. 29. a pozn. 30. — Že právo k náhradě škody podstatně se liší od práva ze zprávy (Gewährleistung), o tom slov šířiti potřebí není. Potřebí toliko uvážiti, že zpráva i tenkráte místa má, když postupující o nedostatku ničeho nevěděl. Srv. §§. 922., 932. a Arndts, Pand. §§. 340. sq.

[3] Opomenutí může jen potud zakládati závazek k náhradě škody, pokud stává po zákonu povinnosti k positivnímu jednání, na př. opomenuté vystavení výstražných znamení při stavbě (§. 380. trest. zák.), opomenuté oznámení vztekliny zvířat (§. 387. tr. z.), neb opomenuté opatření divokých zvířat (§. 390. téhož zák.). — Sem náleží zejmena též případ §. 1003. ob. zák. obč. Osoby

Kdo tedy práva svého v mezích zákonem vyměřených užil, není práv ze škody, jiným z toho vyplynuvší. §. 1305.[4]

II. Škodu na jmění. — Tato záležeti může buď v skutečném (positivním) zmenšení jmění (damnum emergens), aneb ve ztrátě zisku, jehož by někdo dle obyčejného běhu věcí byl učinil (lucrum cessans §. 1293.), aneb v obou zároveň. V případě posledním mluví zákon o „dostiučinění", Genugthuung (romanisté o interesse); sr. §. 1323. a následující.[5]

III. Kausální souvislost (nexus, Causalzusammenhang) mezi bezprávním jednáním a škodou z něho pošlou. — Škoda musela tedy z onoho jednání pojíti, tedy jím prostředně neb bezprostředně spůsobena býti §. 1295. Sr. též §. 1311. a pozn. 5., pak §§. 965. a 979.[6]

Lhostejno jest, zdali snad škoda vzejíti nemusela, zdali

---

totiž na obstarávání jistých záležitostí úřadně ustanovené (advokát, notář) musí se, byl-li jim návrh v obor úřadu jejich sáhající, učiněn, neprodleně vyjádřiti, zdali jej přijímají, čili nic, sice by byli právi ze škody z opomenutí toho pošlé. (Případy toho druhu vylučuje z této kategorie: Förster, Pr. P. R. §. 90.; srv. ale Koch, Forderungen III. §. 395.; Zugschwerdt, Schadensersatz §. 7.

[4] Vystaví-li tedy kdo na svém pozemku dům, kterýmž se domu sousedovu odnímá světlo neb vzduch, není z toho práv. Srv. nález c. k. nejv. soudu Ger. Ztg. 1858 č. 120. Ne jinak, prohloubí-li obec ulice takovým spůsobem, že dům se sřítí, ač bylo šetřeno předpisů stavebních. Srv. č. 573. sb. Glas.-U.-W. Jinak ale L. 24. D. de damno inf. 39. 2. a jinak též rozhodl c. k. nejv. soud č. 4361. téže sbírky. Držitel cementárny byl totiž odsouzen k náhradě škody, která majiteli sousedního pozemku vzešla zanešením prachu ze sušárny větrem spůsobeným! Dobře rozhodl Vídeňský vrchní soud, že žaloba místa nemá. Srv. též Arndts §. 324.

[5] Zákon dí v §. 1293: „Entgang des Gewinnes, den Jemand nach dem gewöhnlichen Laufe der Dinge zu erwarten hat." Nestačí tedy pouhá možnost zisku, nýbrž potřebí bezpečnosti, že by se zisk byl učinil, kdyby jistá okolnost nebyla nastala. Srov. též Mommsen, Beiträge z. Obligat. R. II. Abth. §. 17. Potřebnou k tomu obyčejnou činnost (diligentia) na straně poškozeného dlužno dle §§. 1293. a 1297. ob. zák. obč. předpokládati. V praxi přivádí otázka tato soudce nezřídka do tuhých nesnází. Srv. též Esmarch, G. Z. 1857 č. 6.

[6] Srv. Cohnfeldt str. 136.; Hasenöhrl str. 255.; Windscheid §. 258.

by snad i bez činu bezprávně předsevzatého byla nastala, zdali nastala jen následkem nahodile k tomu přibylých okolností, a zdali konečně lze bylo ji předvídati, čili nic. — Jediné důkaz, že by škoda zajisté byla vznikla, i když by se delikt nebyl spáchal, sprošťuje povinnosti k náhradě škody, — předpokládaje, že nezjevil se ještě konečný poškozující jeho účinek, tento tedy vlastně následkem jiné okolnosti nastal. (Sr. §§. 1297. a 1311.)[7]

IV. Vinu škůdcovu v subjektivním smyslu slova, kteráž předpokládá příčetnost pachatelovu. Vína jest tu netoliko tehda, měl-li pachatel (škůdce) zlý úmysl (dolus) nýbrž i tehda, nevynaložil-li té péče a pozornosti, jaké se do každého člověka schopností obyčejných nadíti lze jest (diligentia in abstracto) §§. 1294. a 1297. Opomenutí té obyčejné či normální pozornosti nazýváme nedopatřením (Versehen, culpa levis).

Kromě nedopatření rozeznává zákonník nedbalost nápadnou, čili vinu hrubou (auffallende Sorglosigkeit, culpa lata). Naproti oboum těmto stupňům provinění (culpa, Nachlässigkeit) staví zlý úmysl (böse Absicht, dolus). §§. 1294., 1324. a 1332.[8] Praktický význam rozeznávání těchto stupňů viny jeví se *a*) pokud se týče objemu náhrady škody (sr. §. 2. tohoto pojednání) cf. §§. 1324. 1331. o. z.; *b*) pakli jest více škůdců, tím, že v zlém úmyslu neb hrubé nedbalosti nastává solidární jich ručení (§§. 1301. a 1302.) sr. str. 14.; *c*) v případě §. 1326. z. o. (sr. str. 15.) — Rozdílu mezi diligentia resp. culpa in abstracto et concreto občanský zákonník nečiní; zná pouze diligentiam resp. culpam in abstracto.

---

[7] Srv. Windscheid §. 258. p. 15.; Hasenöhrl str. 258. p. 60.—62. — Jiní nečiní obmezujícího dodatku textu, srv. Cohnfeld str. 154.; Esmarch, Ger. Ztg. 1857 č. 7.; Unger, H. Viertelj. str. 115. Však bez onoho obmezení nedostalo by se poškozenému někdy povinné náhrady. Srv. L. 11. §. 3., L. 15. §. 1. D. 9. 2. Na př.: A. poraní zvíře na smrt, avšak smrt nastane následkem zabití bleskem. Že otázka o kausalním nexu jest velmi choulostivá, o tom srv. Bar str. 35.

[8] Zákonník nazývá v §. 1294. culpa a dolus: Verschulden. Tak podstatně i v římském právu. L. 31. D. ad leg. Aq. 9. 2. Srv. Windscheid §. 101. p. 9.—10. Doktrina předešlého století ovšem byla náhledu, že římské právo rozeznává trojí stupeň culpæ (c. levissima, levis, lata). Kompilatoři občansk. zákonníka chtíce zjednodušiti domnělá ustanovení římského práva — dobrým taktem zhodili na pravou cestu: rozeznávajíce toliko dva stupně culpae. Srv. Paff-Hofmann, Comm. I. str. 55. p. 290.

Arg. §. 1297. (gewöhnliche Fähigkeiten). Pokud ovšem k provozování jistého umění neb řemesla neb k výkonu jistého úřadu potřebí jest zvláštních znalostí aneb zvláštní píle, musí ten, kdož k takovému umění, řemeslu neb úřadu veřejně se hlásí, ony zvláštní znalosti a onu zvláštní píli vynaložiti, pokud se týče za nedostatek jich odpovídati (§. 1299. ob. z. obč.). Tuto odborovou znalost a pilnost in abstracto nelze však za zvláštní (vyšší) stupeň průměrné diligence (§. 1297.) pokládati.

Vina jest tu ostatek i tehda, když kdo k náhodě vinou svou podnětu dal (veranlasst), neb když přestoupil zákon, jenž zameziti má poškození nahodilá, aneb když se bez pilné potřeby (ohne Noth) do cizích záležitostí vmísil, pokud by se náhoda jinak nebyla přihodila. Arg. §. 1311. (Náhoda jest tu nepřímým následkem zaviněného jednání a není tu tedy výjimky z pravidla: že toliko vinník náhradu činiti musí.) Ovšem musí i tu býti jistý konex mezi činem a nahodilou škodou.[9] Udělení škodlivé rady není o sobě ještě zaviněním. Pakli ale znalec v záležitostech své vědy neb svého umění úmyslně neb z hrubé nedbalosti §. 1324. dá škodlivou radu, jest z toho práv, — ano když za radu svou odměněn byl, ručí i za nedopatření. Arg. §. 1300. ob. z. obč. a §. 38. notář. řádu. Ostatek ručí každý za zlé následky špatné rady obmyslně (dolose) udělené. Sr. §§. 1301. (Anleitung) a §. 5. trest. z.

Řídě se zásadou §u 1295. ustanovil ob. zák. obč. §em 1299. — přiměřeně zvláštnosti toho případu, — že kdo veřejně přiznává nějakého úřadu, umění, neb řemesla, kteréž vymáhá zvláštních vědomostí znaleckých neb zvláštní pilnosti, práv bude z toho, nemá-li potřebných k tomu neobyčejných vědomostí, aneb nevynaložil-li náležité k tomu pilnosti. §. 1299. To platí zejmena o veřejných lékařích, advokátech, notářích.[10]

---

[9] Sem náleží případ, když zvíře zahyne následkem poranění, jelikož bezodkladné zvěrolékařské pomoci není po ruce. Jinak pakli se dokáže, že by zvíře i bez poranění bylo zahynulo. Z porovnání §§. 965., 979. a 1311. jde, že pojem nepřímé škody zákonem dosti přísně vyměřen jest. „Veranlasst" není „verursacht." — Omyl omluvitelný není culpa. Srv. §. 329. Windscheid, Pand. §. 455. pozn. 13.

[10] K náhradě zavázáni jsou zejmena i ti, kdož nedopatřením zavinili vřadění neschopných do vojska (§§. 159. a 160. instrukce k bran-

Bezprávní jednání nelze přičítati, a nemůže tedy o vině a povinnosti k náhradě býti řeči, spáchala-li skutek:

a) Osoba šílená, nebo blbá. §§. 21., 1297. a 1308.

b) Dítě, které sedmého roku věku svého nedokonalo. §§. 21., 248. a 1308.[11]

Přes to dopouští zákon v §. 1310., že soudce ratione æquitatis v obou těchto případech nalézti může, aby se poškozenému dala náhrada buď celá, buď slušná část, pakli jsou tu okolnosti v témž §. 1310. blíže vytknuté.[12]

Rozumí se, že právnické osoby co takové bezprávně jednati nemohou; jednajíť tu jich zástupcové ve vlastním jmeně. Pokud z jednání těchto zástupců výjimečně i právnická osoba jest zavázána, bude později podotknuto. Sr. lit. B. d. e.

Nestává-li podmínek pod č. III. a IV. naznačených, sluší škodu pokládati za nezaviněnou, a událost za náhodu, a platí věta: Casus a nullo præstantur. §§. 1306. a 1311. (Ve skladbě obojetné vyslovuje pravidlo to §. 1311.: Casum sentit dominus).

Kdož o náhradu škody žaluje, musí, jak se samo sebou rozumí, skutečnost podmínek shora uvedených (základ žaloby, fundamentum actionis) dokázati; zejmena tedy musí dokázati škodu svou a vinu žalovaného. Arg. §. 1296. Tento §. pochybil ale tím, že rozvržení povinnosti průvodní (onus probandi) vyslovuje ve formě nesprávné, totiž v rouše domněnky (præsumce), že škůdce nemá žádné viny, kdežto tato zdánlivá domněnka jest v skutku jenom výrazem pravidla z přirozenosti věci plynoucího — ana vina škůdcova náleží k fundamentálním podminkám žaloby, a tudíž od žalobce dokázána býti musí. (Sr. §. 104. řádu soud.: Actori incumbit probatio).[13]

---

nému zákonu). — Dobře nalezl tedy c. k. nejvyšší soud, že odhadci, kteří vinou svou nemovitý statek přecenili, právi jsou věřitelům, ješto vlastníkovi statku na základě takového odhadu peníze zapůjčili a při exekučním prodeji zaplacení neobdrželi. Srv. Schimkowský, Entscheidungen č. 2041.

[11] Rozeznávání stupňů stáří dle trestního zák. zde významu nemá. Chybný jest nález nejv. s. v Práv. 1876 p. 130. sq.

[12] Kompilatoři ovšem jednomyslně za to pokládali, že §. 1310. vyslovuje toliko důslednost: weil der Schadensersatz sich auf das Vertheidigungsrecht gründe (?) und dieses auch gegen Kinder stattfinde. Pfaff, Mater. str. 35. Podobně i starší romanisté, srv. Schöman, Civilr. (1806) I. p. 202.

[13] Srv. případ v Jur. Blätter 1873 č. 24. A. žaluje B. o náhradu

(Výminku, týkající se železnic ustanovil nejnovější zákon o železn. ze dne 5. března 1869; viz později.)

Jinaký jest ovšem důkaz, pošla-li škoda z porušení závazku již stávajícího. Tu musí ovšem dlužník, předstírá-li, že závazek nesplnil proto, že mu náhoda v tom překážela, dokázati náhodu tu, tedy dokázati, že je viny prost. §. 1298. Neboť žaluje-li kdo o splnění závazku, potřebí toliko, aby dokázal bytost závazku. (Není tedy odporu mezi §. 1296. a 1298.)

Modifikace pravidla pod č. IV. vytknutého:

1. Výminečně musí netoliko zavinilá nýbrž i nahodilá škoda nahražena býti, a možno sprostiti se povinnosti k náhradě škody jediné důkazem náhody kromobyčejné, neodolatelné, (t. zvané vis major, höhere Gewalt) t. j. události, které se i nejpečlivější opatrností, jež v tom kterém případě rozumně žádána býti může, uvarovati možná nebylo; totiž v následujících případech.[13a]

a) Rovněž pro případ stávajícího závazku, jakož i pro případ, když tu není závazku, ustanovuje zák. ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. zák.: způsobí-li se neštěstím na dráze parní silou hnané poškození na těle neb usmrcení člověka, musí podnikatelstvo vedlé §§. 1325.—1327. ob. zák. obč. nahradit veškerou škodu z toho vzešlou, leč by dokázalo, že událost způsobena byla neodolatelnou náhodou (vis major), nebo vlastní vinou poškozeného.[14] Lhostejno jest, byl-li cestující

80 zl. za zastřeleného psa. B. tvrdí, že pes byl vzteklý. Druhá stolice uložila žalobci důkaz, že pes byl zdravým, třetí stolice ale žalovanému důkaz, že pes byl vzteklým. (Nál. ze dne 5. března 1873.)

13a Pro přehlednost uvádím zde i souvislé případy, kde jedná se o náhradu škody nesplněním obligací vzešlé.

14 Dovoz osob po dráhách, jenž dle čl. 272. 3) obch. zák. jest obchodem, náleží zajisté k smlouvám o dílu učiněným (locatio conductio operis). Srv. §. 1153. ob. zák. obč. Dle všeobecných zásad musel by cestující dokázati uzavření smlouvy (lístkem jízdním) a škodu jemu vzešlou; za to muselo by podnikatelstvo dráhy dokázati náhodu (casus), kteráž překazila náležité splnění smlouvy (dovoz na určité místo). Srv. §. 1298. ob. zák. obč. — Jiné bylo by břímě průvodní mimo případ smlouvy, na př. když jízdou po dráze poškozen byl majitel povozu, jenž právě přes neuzavřenou dráhu jel. Tu náleželo by dle všeobecných zásad na poškozeného, aby dokázal mimo škodu vzatou i zavinění škůdcovo. Srv. §§. 1296. a 1317. ob. zák. obč. Avšak zákon želez-

(závazek ze smlouvy), aneb zřízenec při železnici zaměstnaný, nebo jiná osoba vůbec poškozena. Povinnost k náhradě ani smlouvou ani reglementy (řády jízdními) napřed vyloučena býti nemůže.[15]

b) Obmyslný držitel ručí za veškerou náhodu, která věc cizí potká. Srv. §. 335. fr. §. 338.

c) V případě závazku již stávajícího dle čl. 395. zákona obch. Nákladce (povozník) práv jest totiž ze ztráty neb z poškození nákladu, pakli že nedokáže, že škoda vzešla neodvratnou mocí (vis major) neb přirozenou povahou zboží, neb nedostatečným a zevně nepoznatelným obalením (čl. 395.).

d) Podobně ručí stát ze škody skutečné, která stranám vzešla ztrátou rekomandovaných (odporučených) zásilek zkázou neb poškozením věcí po jízdní poště zaslaných (Fahrpostgegenstände), ač nenastala-li škoda vojnou, neodolatelnou mocí přírodní neb vlastní vinou zasílatele. (Srv. §. 32. pošt. řádu ze dne 12. června 1838 č. 280. sb. z. s. a §§. 2., 20. řádu list. ze dne 6. listopadu 1838 č. 302. sb. z. s., a sml. pošt. ze dne 7. května 1872 č. 17. ř. z.) Stát ale neručí za škodu, která soukromníkům vzešla ztrátou, zpotvořením neb opozděním telegrafických depeší. Srv. §. 4. řádu telegr. ze dne 16. července 1873 č. 130.[16]

e) Podobně ručíme i v jiných poměrech obligačních vůbec jen za škodu zavinilou a toliko výminkou i za škodu na-

---

niční ze dne 5. března 1869 nerozeznává obojího případu, nýbrž upravil břímě průvodní v zájmu bezpečnosti obecenstva v ten spůsob, že poškozený nikdy dokázati nemusí vinu správy železniční (což zákon z r. 1869 chybně vyslovuje ve formě praesumce viny její), nýbrž naopak, že správa železniční povždy dokázati musí bezvinnost svou, a sice nestačí tu důkaz pouhého casus, nýbrž potřebí důkazu casus majoris. Srv. o tom Randa: Ueber die Haftung der Eisenbahnunternehmungen etc. (1869).

15 Spůsobena-li škoda jiným spůsobem (zapálen-li na př. dvůr jiskrami lokomotivu), platí obecné pravidlo, že vinu dokázati musí škodující. Srv. Schimkowský č. 2035. (nál. ze dne 30. pros. 1859).

16 Za rekomandovanou zásilku dává se náhrada 21 zl. r. č.; při předmětech po poště jízdní zaslaných nahražuje se za libru 1 zl. 50 kr., ač není-li cena zvláště udána. (Náhrada nemá převyšovati obecnou cenu věci.) Právo k náhradě promlčuje v šesti měsících; promlčení přetrhuje se reklamací. Srv. čl. 16., 42. a 43. sml. ze dne 7. května 1872 č. 17.

hodilou. Hlavní případy — kromě případů lit. *a.*—*c.* jsou: Zástavní věřitel ručí i za náhodu v případě §. 460. rovněž depositář v případě §. 965. a kommodatař za okolností v §§. 978. a 979. vytknutých.

2. Pravidelně jest každý práv toliko ze škody, již sám a to sice vinou svou spůsobil. (Arg. §. 1295.) Výjimečně ručí se ale také za škodu, osobou třetí spůsobenou,[17] ano někdy i za škodu zvířetem učiněnou.

A. Pakli se někomu přičítati může vina vzdálenější. Viz §§. 1309., 1313.—1315. a 1320. Aneb:

B. Následkem jakéhosi poměru k osobě škůdcově, na který zákon povinnost záruky víže. Viz §§. 1316., 1317. a 1318., aneb:

C. Následkem poměru ke zvířeti, které škodu spůsobilo.

ad A. Sem náležejí následující případy:

a) Osoby, jež obmeškaly povinné opatrování osob nepříčetných, právy jsou ze škody, kterouž tyto následkem nedostatečné dohlídky byly spůsobily. §. 1309. To platí zejmena o rodičích, poručnících, opatrovnících, chůvách, hlídačích, již obmeškají přihlížeti náležitě k osobám jim svěřeným.

b) Vezme-li kdo někoho do služby bez vysvědčení (knihy služební),[18] neb podrží-li vědomě ve službě osobu, kteráž jest povahou těla neb mysli nebezpečná, neb přechová-li u sebe známého jemu zločince, práv jest ze škody, lidem domácím (dle okolnosti i jiným) nebezpečnou povahou osob těchto spůsobené. §. 1314.[19] [Zdali vědomosti („wissen-

---

[17] My tu blíže nerozeznáváme, zdali bezprostřednému škůdci viny přičítati lze čili nic. (Viny škůdcovy na př. není v případě §. 1309.) O případech takových, kde ručí se toliko za cizí vinu, srv. Wyss, Haftung für fremde culpa nach röm. R. (1867); Wäntig, Haftung für fremde unerlaubte Handlungen. (Leipzig 1875) a Ueber die Verantwortung des Schuldners für Gehülfen v. Dr. L. Goldschmidt, Ztschrft. f. H. R. XVI. 3. 4. H.

[18] Což nemá činiti, srv. 34. čl. čeled. řádu pro Čechy z r. 1866 a §. 321. trest. zák.

[19] Náležejí sem i zločinci, již trest přestáli neb jichž trestuhodnost promlčením pominula? Většina komentatorů to popírá, jinak Kirchstetter str. ad §. 1314. Prvnější náhled zdá se, že spíše odpovídá humannímu úmyslu zákonodárcovu; stížila by se tím bezdůvodně poctivá obživa osob, ježto si trest odbyly. —

tlich") rovnati dlužno: zavinilou neučebnost („Wissen — müssen", srv. §§. 878. a 1299.) neb alespoň hrubou nedbalost. (§§. 1324. a 1331.)?]

c) Zvláště důležitá jest otázka, pokud majitel závodu (principál, Geschäftsherr) práv jest ze škody, pomocníky jeho v provozování živnosti spůsobené? Otázku tuto rozhoduje ob. zák. obč. vedlé příkladu práva římského — ovšem spůsobem potřebám praktickým nikoliv hovícím — takto: Principál ručí vůbec za škodu, jeho pomocníky spůsobenou potud a jen potud, pokud jemu culpam in eligendo, to jest nedopatření (vinu) u vyvolení osoby pomocníkovy přičítati lze. Arg. §. 1315. (Týmž spůsobem upravena jest zodpovědnost principálova v poměrech obligačních. Arg. §. 1161. a k tomu §. 1010.)[20] — Ovšem posoudí

Ostatek dlužno připustiti, že ne vždycky tu bude (vzdálenější) vina přechovavatele — totiž dokáže-li, že dohlížel náležitým spůsobem na nebezpečného hosta. Rozumí se, že škoda lidem domácím spůsobená souviseti musí s konkretní nebezpečnou povahou zločince.

[20] Ustanovil-li však v poměrech obligačních principal neb mandatář zástupce (pomocníka) bez pilné potřeby (ohne Noth), ručí za něho bezvýminečně (§§. 1161. a 1186.). — Pokud dlužník práv jest i z náhody (§§. 335., 460., 965., 978. a 979., viz shora č. 1. lit. *a.*– *e.*), ručí ovšem i za vinu zvolených zástupců (pomocníků). Tak zejmena: depositar, kommodatar, mandatar a principal, jižto bez pilné potřeby věc neb práci svěřenou někomu jinému zůstavili (§§. 965., 1010. a 1161.). — Obmyslný držitel a negotiorum gestor ručí za substituty bezvýminečně (§§. 335. a 1035.). Srv. bližší vysvětlení této otázky ve spisu: Randa, Haftung der Eisenbahnunternehmungen (1869) str. 6. pozn. 5. Dle římského práva jest otázka sporná; však převládající náhled theorie a praxis přiznává se k výkladu v textu hájenému. Srv. Windscheid, Pand. II. §. 455. p. 12. a 27. Přiměřeněji upravuje poměr závaznosti principálovy zák. francouzský čl. 1384., dle něhož principál ručí za všechny škody, kteréž lidé jeho při vykonávání služeb jim přikázaných spůsobili. Podobně italský Cod. civ. čl. 1153. — Srv. rozh. c. k. nejv. soudu v Ger. Ztg. r. 869 č. 34., kterýmž majitel plynárny odsouzen byl k náhradě škody, kterouž spůsobil zřízenec jeho neopatrným ohledáním plynových rour. (Mylné jsou ale motivy rozsudku; jediný rozhodný moment byl ten, že zřízenec byl skutečně osobou nespůsobilou. §§. 1296., 1161. a 1315. Podobně nalezl c. k. nejv. soud nál. ze dne 18. února 1872 č. 11006.

soud v konkretním případě, zdali ta která osoba byla k dílu způsobilá a pokud principálovi u volbě osoby neopatrnosti vytýkati lze. A tu ovšem se stává, že soudové (hovíce přísnějšímu názoru: že principál bezvýminečně ručiti má za své pomocníky) již z okolnosti té: že pomocník v tom kterém případě nedbalosti se dopustil, dovozují, že týž není osobou způsobilou. Srv. na př. nálezy č. 3292. a 5210. sb. Gl. U. W. (srv. pozn. 12.), jenž v tom spatřuje „anomalii", že podnikatelstvo (plynárna) ručiti má toliko při bezprostředném ustanovení neschopných orgánů. Zřejměji ještě nález ze dne 20. května 1879 č. 2403. Ger. Z. 1879 č. 53.: „Podnikatel nedostál své povinnosti, spustiti na Dunaji řetěz, aby lodi projížděti mohly; jemu dlužno tedy přičítati viny. (Podnikatele stavby regulační zastupovali ale při tom jeho odborní úřadníci.) Mimo to (prý) již z té jediné nehody (potopení lodi) na jevo vychází, že zřízencům nedostávalo se buďsi dobré vůle buďsi schopnosti". Však srv. proti tomu nálezy č. 2746. (potopení lodí vlněním vody) a 4163. sb. Gl. U. W., kdež podobná žaloba na principála byla odmrštěna: „Nepozornost (kapitána, kočího) v jednotlivém případě z daleka ještě nedokazuje neschopnost k dílu (povolání) vůbec". Patrno, že de lege ferenda potřebí jest, přiostřiti závaznost principálovu.

Výjimkou ručí bezvýminečně (naprosto) za škodu, kterou jich lidé zavinili: hospodští, plavci, vozkové a podnikatelé železnic. §. 1316. ob. zák. obč., čl. 400. obch. zák. a zákon železn. ze dne 5. března 1869. Kdežto

---

Jur. Bl. 1874 č. 11. Neprokázáno-li ale, že zřízenec jest osoba k dotyčnému dílu nespůsobilá, není principál práv, třeba by zřízenec v konkretním případě škodu nedbalostí byl spůsobil. Srv. Schimkowský: Rechtsgrundsätze der Entsch. d. k. k. oberst. G. Hofes č. 2058. (Tuto levnou sbírku c. k. nejv. soudu dobře odporučiti lze zejmena studujícím právníkům.) Rozhodniž se případ následující: Obecnímu pastýři se ztratila při návratu z pastvy svině březí, kterouž s jiným dobytkem svěřil pastuchovi, jinak dobře vycvičenému; zvíře to zůstalo totiž pro neobratnost svou vzdor častému pobádání silně pozadu, až při hustém dešti zmizelo. Srv. §. 1161. a k tomu §. 1315. Že ostatek nařízení §. 1161., pokud se dotýče práva k substituci, není věci přiměřené, o tom srv. Randa str. 20. p. 24.

totiž principál škodu zřízencem u provozování práce jemu svěřené způsobenou v ů b e c jen tenkráte nahraditi musí, když poškozený dokáže, že zřízenec jest osobou, k dotýčné práci nespůsobilou: tedy v případech posléz uvedených principál práv jest i tenkráte, když škůdce jest osobou k dotýčnému dílu úplně spůsobilou.

d) Poručník ručí za škodu, kterouž zřízenci jeho poručenci spůsobili tehdá, když vědomě neb z nedbalosti v službě ustanovil neb podržel osoby neschopné. (§. 264. ob. zák.) Ovšem praví §. 264.: „wissentlich"; jelikož však poručník vůbec práv jest ze škody vinou svou spůsobenou (§. 264.) a vina jest tu i tehda, když opomenul, přesvědčiti se o spůsobilosti svých zřízenců, nelze z oné příliš úzké skladby §. 264. dovozovati, že poručník ručí toliko za zlomyslné ustanovení neschopných pomocníků. (Tomu výkladu svědčí též porovnání §§. 205. a 225. ob. z. obč. a soulad zásady v §§. 1010. 1161. a 1315. ob. z. obč. vytknuté.)

e) v případě škody společně spůsobené, pakli škůdcové jednali obmyslně aneb pakli podíl jednotlivce nelze ustanoviti. (§§. 1301. a 1302.)

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Pohledávání náhrady nákladu za jiného nepromlčuje se podle §. 1489. ob. zák. obč. Závazek k plnění osobě třetí v případě neúplné assignace.

K žalobě Vojtěcha Knappa, za něhož, když před ukončením repliky zemřel, manželka jeho Marie ku sporu co dědička přistoupila, bez odporu žalovaného prohlásivši, že přísahy, jež žalobci uloženy budou, sama za něho složí, nalezl c. k. okresní soud v Brandýse n. L. po vyslyšení svědkův rozsudkem ze dne 28. května 1878 č. 4455.:

I. Žalovaný Josef Knapp jest tehdáž povinen smlouvu s žalujícím Vojtěchem Knappem v roce 1872 uzavřenou, vedle které se zavázal, pohledanost 4000 zl., která na domě č. p. 180. v Lab-

ském Kostelci k rukoum manželů Františka a Viléminy Eisnerových právem zástavním zajištěna jest, za žalobce zaplatiti a ku knihovnímu výmazu přivésti, pokud se týče obnosu 2000 zl. s příslušenstvím úroků, dodržeti, a jest povinen, částku 2000 zl., kterou žalobník za příčinou nedodržení smlouvy ze strany žalovaného Josefa Knappa manželům Eisnerovým sám zaplatiti musel i s úroky, pod následky exekuce do 14 dnů zaplatiti, vykoná-li Marie Knappová roz. Harantová doplňovací přísahu: že Josef Knapp smlouvou se žalobníkem v roce 1872 uzavřenou, vzhledem k tomu, že Vojtěchu Knappovi posud žádného otcovského podílu nedal a z věna jejího 2000 zl. obdržel, se zavázal, pohledanost manželů Eisnerových v obnosu 4000 zl. na domě č. pop. 180. v Lab. Kostelci pojištěnou za Vojtěcha Knappa zaplatiti a ku knihovnímu výmazu přivésti.

II. Žalobní prosba, pokud se žádá, aby žalovaný povinen byl zbytek pohledaností manželů Eisnerových per 2000 zl. ve lhůtách v původní listině ustanovených, totiž vždy 1. dubna v l. 1875, 1876, 1877 a 1878 částkami po 500 zl. splatný s příslušnými úroky zaplatiti, se zavrhuje.

Důvody.

Žalobník Vojtěch Knapp zakládá nárok svůj na tom, že se žalovaný Josef Knapp zavázal, že vzhledem na to, že z věna manželky jeho 2000 zl. obdržel, a žalobníku žádného otcovského podílu nedal, pohledanost manželů Eisnerových pr. 4000 zl. na domě č. pop. 180. v Labském Kostelci pojištěnou za žalobníka zaplatí a klade prosbu, by žalovaný za povinna uznán byl, jemu částku 2000 zl., kterou již byl na pohledanost dotčenou sám zaplatiti musel, nahraditi a zbývající částku 2000 zl. manželům Eisnerovým v ustanovených lhůtách zaplatiti.

Dle této prosby domáhá se žalobce zaplacení částky 2000 zl. pro manžele Eisnerovy, aniž by ze žaloby vysvítalo, zdaliž manželé tito co věřitelové žalovaného nastoupili. Placení manželům Eisnerovým na místě žalobcově, má-li co závazek uloženo býti, předpokládalo by vzhledem k §§. 1423. a 1424. ob. zák. obč. assignaci a dle §§. 1401. a 1402. ob. zák. obč. svolení assignatářů, že žalovaného za dlužníka přijímají. Takového průkazu však žalobník nepodal, a nemůže se proto žalobní prosbě v té spůsobě položené, že žalovaný povinen jest manželům Eisnerovým platiti, průchod dáti. Dlužno i dále uvážiti, že by v případě, že by se žalobní

prosbě v té spůsobě, jak položena, místo dalo, vedení práva pro neplacení od vůle třetích osob, jež nejsou stranou v rozepři, odvislým stalo.

Žalovaný Josef Knapp, doznávaje příjem 2000 zl. co části věna Marie Knappové, namítá proti žalobě 1) částečné promlčení žalobního nároku; 2) kompensací částek 2284 zl. a 1854 zl., kteréž prý za žalobce byl zaplatil a nyní na něm pohledávati má. Co se týče námitky, že žalobní nárok je promlčen, třeba přihlížeti k tomu, že žalobce nezakládá nárok svůj na titulu náhrady škody, příčinou kteréž se ovšem žaloba dle §. 1489. ob. zák. obč. ve 3 letech promlčí, nýbrž na tom, že žalovaný smlouvy s ním uzavřené nedodržel, že tudíž povinen jest, náklad, který sám dle smlouvy měl učiniti, žalobci nahraditi. Promlčení tohoto nároku však podrobeno jest pravidelné lhůtě třicetileté. Co se týče námitky kompensace, tož nelze k ní hleděti, neb žalobce popřel pravost namítaných protipohledávek, tudíž tyto dle §§. 1438. a 1439. ob. zák. obč. ku kompensaci spůsobilé nejsou. Jest proto v rozepři té jedině rozhodným, zdali učiněna skutečně smlouva obsahu v žalobě uvedeného. Jelikož vedení svědci manželé Jan a Anna Harantovi udaje žalobní souhlasně stvrdili, a jelikož tím žalobník dle §. 137. ř. s. poloviční důkaz provedl, byl výsledek rozepře co se týče žalovaných 2000 zl. od vykonání doplňovací přísahy ze strany Marie Knappové, co přihlášené dědičky žalobcovy, kteráž během sporu bez odporu žalovaného v rozepři vstoupila, závislý učiněn.

Z rozsudku toho se obě strany odvolaly.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. září 1878 č. 23390. změnil částečně rozsudek prvního soudce a uznal, že žalovaný, podaří-li se žalujícímu důkaz doplňovací přísahou, povinen bude na místě v rozsudku prvního soudce přisouzených 2000 zl. pouze částku 1000 zl. s přísl. zaplatiti.

Důvody.

Z §§. 3. a 8. ř. s. vysvítá nade vši pochybnost, že zažalování práv, jež třetím osobám přísluší, bez průkazu práva k jich zastupování připustiti nelze, pročež jest odvolání žalobcovo neodůvodněno. Žaloba zakládá se sice na smlouvě, avšak nežaluje se ad I.) žalobní prosby o splnění smlouvy, nýbrž o náhradu pro nesplnění, žaloba ta jest tudíž žalobou na odškodnění (§§. 1293. a 1295. ob. zák. obč.) a jest námitka promlčení, pokud se týče

placení v roku 1871 a 1872 konaného odůvodněna (§. 1489. ob. zák. obč.). Za to ale nelze přihlížeti k námitce kompensace, neboť jestliže žalovaný, což doplňovací přísahou Marie Knappové se dokázati má, částku 4000 zl. s tím závazkem převzal, že usedlost svého syna dluhu sprostí, nelze o kompensací jeho domnělých protipohledávek s onou částkou mluviti, ježto pohledávky ty nejsou stejnorodé (§. 1438. ob. zák. obč.).

Z nálezu toho se opět obě strany dovolaly, načež c. k. nejvyšší soud pod výminkou, že Marie Knappová složí nalezenou doplňovací přísahu, žalobní prosbě dle celého obsahu jejího průchod dal.

Důvody.

Žalobce tvrdí, že když Marii Harantovou v roce 1872 za manželku pojal, mezi ním a jeho otcem, nyní žalovaným, stala se úmluva, vedle níž se tomuto poslednímu z věna nevěsty žalobcovy částka 2000 zl. vyplatiti měla, začež se žalovaný zavázal, že vzhledem k tomu, že tyto 2000 zl. obdrží a žalobci dosud žádného otcovského podílu nedal, pohledanost manželů Eisnerových v 8 ročních lhůtách po 500 zl. splatnou v sumě 4000 zl. za něho zaplatí. Poněvadž pak žalovaný částku 2000 zl. z věna nevěsty žalobcovy také skutečně obdržel, nyní však se zdráhá oněch 4000 zl. manželům Eisnerovým zaplatiti a poněvadž následkem toho žalobce donucen byl čtyry splátky v letech 1871, 1872, 1873 a 1874 dospělé v sumě 2000 zl. i s úroky manželům Eisnerovým zaplatiti, tož žádá:

1. náhradu zaplacených lhůt v sumě 2000 zl.;
2. nález, že žalovaný povinen jest i ostatní 4 splátky v sumě 2000 zl. s úroky manželům Eisnerovým zaplatiti, a tak uzavřenou smlouvu dodržeti.

Dvěma žalobcovými svědky, ačkoliv vadnými, manželi Janem a Annou Harantovými, bylo potvrzeno, že stala se mezi žalobcem a žalovaným smlouva obsahu, v žalobě uvedeného. Pakliže nyní žalobce nalezenou přísahu doplňovací složí a tak důkazu dovrší, musí žalovaný, pokud ještě možná k vyplnění smlouvy přidržen býti. Jest proto povinen zbytek pohledanosti manželů Eisnerových dosud nezaplacený v sumě 2000 zl. sám zaplatiti, jest však i dále povinen, částku na pohledanost manželů Eisnerových od žalobce již zaplacenou pr. 2000 zl. dle §. 1042. ob. z. obč. jakožto náklad za něho učiněný tomuto nahraditi.

Naproti tomuto nároku na náhradu nelze promlčení dle §. 1489. ob. zák. obč. namítati, poněvadž se jak již uvedeno zde nejedná o náhradu ve smyslu 30té kapitoly druhého dílu ob. zák. obč.

Vrchní soud zemský tudíž bezdůvodně žalobci náhradu za zaplacené splátky dnem 1. dubna 1871 a 1872 dospělé summou 1000 zl. odepřel, a musel tudíž v tomto směru nález týž změněn a rozsudek první stolice potvrzen býti.

Obě nižší stolice zamítly souhlasně žalobu, pokud směřuje k tomu, aby žalovaný povinným uznán byl, nezaplacené dosud 4 splátky pohledávky manželů Eisnerových v sumě 2000 zl. zaplatiti. To stalo se však zcela bezprávně. Neboť třebas manželé Eisnerovi jak první soudce se domnívá, posud své svolení k přijmutí žalovaného, jim od žalobce co plátce poukázaného, za nového dlužníka nedali, tož nicméně zůstává neúplná assignace pro žalobce a žalovaného, již mezi sebou smlouvu učinili dle §. 1402. *ob. z.* obč. závaznou a účinnou, a náhled vrchního soudce, že zažalování práv, jež třetím osobám (zde manželům Eisnerovým) *přísluší*, bez průkazu práva k jich zastupování připustiti nelze, jeví se nesprávným, poněvadž žalobce nežádá zaplacení pro sebe, nýbrž zaplacení manželům Eisnerovým za sebe a sice na základě smluvného ujistění, že žalovaný pohledanost manželů Eisnerových k placení převezme.

Konečně nelze i námitku kompensace domnělých pohledávek vzájemných připustiti, ano nehledě k tomu, že by likvidita jich žalobcem popřená teprvé prokázána býti musela, nedostává se jim náležitosti nestejnorodosti vedle §. 1438. ob. z. ke kompensací *potřebné.*

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. března *1879* č. 12942.

JUC. Antonín Chlistovský.

O zrušení společenství vlastnického práva.

Bratři A., B. a C. mají společně a stejným dílem mlýn č. 9. v **Karlíně.** A. a B. žalovali dne 7. července 1873 C. na zrušení **společenství** tohoto soudní dražbou mlýna a rozdělením tržní ceny.

Žalovaný namítal:

1) že A. a B. s ním ujednali, že se mlýnská usedlost č. 9. bez společného srozumění prodati nemá, nýbrž že mlýnskou živnost společně provozovati budou, že žádný z nich nemá práva míti, aby ze společnosti vystoupil, a že se výslovně zavázali, že tento mlýn a jeho provozování svým dědicům zanechají;
2) že jest mlýnská usedlost č. 9. věcí dílnou, a že tedy nelze žádati o prodej mlýnské usedlosti, nýbrž toliko o její věcné rozdělení;
3) že by prodej byl nevčasným, jelikož by za nynějších poměrů obchodních výtěžek poměrně velmi malý byl;
4) že jest žalobní prosba neurčitá, neb neobsahuje podmínek, za jakých se mlýn prodati má.

Žalující popírali ujednání pod č. 1) uvedené, doznávajíce toliko, že bylo ujednáno, že mlýnskou živnost společně provozovati budou. Rovněž opřeli se žalující ostatním námitkám.

O tom, zdali by prodej byl nevčasným, uznáno bylo přísudkem na důkaz znalci.

Následkem různých vedlejších sporů trval hlavní spor mnohá leta, tak že znalci teprvé dne 20. března 1878 vyslechnuti byli. Znalci se vyslovili, že jsou nyní poměry politické a obchodní vůbec a u obchodů mlýnských zvláště na nejvíce nepříznivé, že by následkem toho mlýn toliko za velmi nepříznivou cenu prodán býti mohl, že lze sice očekávati, že se poměry tyto později polepší, že však nelze určiti dobu, kdy se tak stane. K dotazu žalujících, byly-li tyto poměry též nepříznivé v čas, kdy žaloba podána byla, odpověděli znalci, že tehdá (v červenci 1873) poměry příznivější byly, a že by se tudíž tehdá při veřejné dražbě lepší cena byla docílila.

V průvodních spisech jednalo se hlavně o to, má-li se námitka, že jest prodej v nevčas, posuzovati podle dne žaloby, anebo podle dne rozsudku. Žalující, kteří zastávali náhled prvnější, dovozovali mimo to, že dle zákona námitka, že jest prodej nevčasným, jen tehdá místa má, jsou-li tu zvláštní poměry týkající se dotýčné věci samé, nikoliv však, jsou-li všeobecné poměry politické a obchodní nepříznivé. (Zeiller, Comm. k §. 830. ob. z. obč.)

C. k. okresní soud v Karlíně uznal rozsudkem ze dne 14. července 1878 č. 29047., že se žalobě dává místa, složí-li žalobcové přísahu, že pravda není, že se společníkem C. ujednali, že se mlýnská usedlost č. p. 9. bez společného srozumění prodati nemá,

nýbrž že mlýnskou živnost společně provozovati budou, že žádný z nich nemá práva míti, aby ze společnosti vystoupil, a že se výslovně zavázali, že tento mlýn a jeho provozování svým dědicům zanechají — aneb nesloží-li žalovaný, v případě že mu přísaha bude vrácena, přísahu v způsobě kladné. V

důvodech

uvádí se námitky, jak shora uvedené jsou a praví se:

První námitka jeví se dle §. 831. odst. 1. ob. zák. obč. býti rozhodnou, pročež pro nedostatek jiných průvodů na přísahu uznáno býti muselo.

Co se týče druhé námitky, že se nejedná o věc nedílnou, stačí poukázati na knihovní výtah, podle kteréhož mlýnská usedlost jeden celek tvoří, a není tudíž třeba vyšetřovati, z jakých objektů usedlost tato záleží.

Co se týče třetí námitky, že by prodej mlýnu byl nevčasným, tož nelze ovšem dle §. 830. ob. z. obč. zrušení společenství v nevčas žádati, a musí se společník, jenž na zrušení naléhá, s odkladem dle okolností přiměřeným spokojiti. Avšak uváží-li se, že spor o zrušení společenství vlastnictví k mlýnu č. p. 9. již v roce 1873 započat byl, připočítá-li se k tomu doba, kteráž uplyne, než žádaný prodej proveden bude, tož musí se připustiti — byť se i chtělo za to míti, že nelze obyčejný třebas veliký závod za krátkou dobu beze všeho prodati — že doba, kterou zákon slovy „odklad dle okolností přiměřený“ míniti chtěl, v přítomném případu dávno uplynula, a že čas zrušení, pokud se týče čas, kdy zrušení dle práva žádati lze, již dávno nastal. Musí se to připustiti při všem tom, co žalovaný pro svůj náhled uvádí, a co znalcové uvedli. Neb ta okolnost, že jsou nyní poměry obchodní špatné, že by mlýnská usedlost toliko za poměrně malou cenu prodána býti mohla, a že jest očekávati, že se poměry tyto ve prospěch majitelů mlýna změní — nevylučuje, že se poměry tyto po uplynutí třebas i delší doby zrovna tak nepříznivými neb ještě horšími stanou; dobrozdání znalců lze v tomto směru toliko co výraz naděje na lepší časy, nikoliv však co důkaz vývodů žalovaného v úvahu vzíti.

Žalovaný konečně namítá, že jest prosba žalobní neurčitá. Toho o to, však nikterak není, neb ve věci hlavní jedná se žalobcům aby cestou spornou vynutili proti žalovanému dražbu, které tento odporuje; v tom směru zní prosba žalobní zcela určitě; bližší podmínky prodeje zachovány jsou provedení samému.

Proti tomu rozsudku podaly obě strany odvolání. Žalující v tom směru, že do přísežní věty pojata byla okolnost, v replice výslovně doznaná a v tomto sporu lhostejná, že se společníci zavázali, že mlýnskou živnost společně provozovati budou; žalovaný v celém obsahu.

C. k. vrchní soud zemský pro království České rozsudkem ze dne 19. listopadu 1878 č. 29026. změnil rozsudek prvního soudu v přísežní větě v ten způsob, že se slova: „že mlýnskou živnost společně provozovati budou“ vyloučiti mají. V ostatním směru byl rozsudek prvního soudu potvrzen.

Důvody.

Z námitek žalovaného:

1) že žalobní prosbě odporuje ujednání, kteréž se mezi stranami stalo;
2) že věc dle fysických podílů děliti lze;
3) že jest žalobní prosba nevčasná, a
4) že jest žalobní prosba neurčitá,

odmítl první soudce tři poslednější námitky a učinil rozhodnutí věci sporné závislým na důkazu první námitky.

Žalovaný si nestěžuje na odstranění druhé a čtvrté námitky; naproti tomu se snaží udržeti třetí námitku dilatorní, opíraje se o výrok znalců, že by bylo lze mlýn č. p. 9. s přísl. za nynějších poměrů (20. března 1877) toliko za velmi nepříznivou cenu prodati, kdyby se prodej veřejnou dražbou státi měl, a že by zvláště nebyla docílena odhadní cena 192.794 zl.

Jak vyplývá z poslednějšího odstavce §. 832. ob. zák. obč. jest závazek k stálému společenství neplatný, a pravidlem jest trvání společenství dočasně obmezeno.

Vyjímku z pravidla připouští zákon v případě, když se žádá o zrušení společnosti v nevčas, neb na újmu ostatním společníkům. Že této výminky zde jest, pokud se týče, že bylo této výminky v čase, kdy spor započat byl, musí žalovaný dokázati.

Že musí ten důkaz proveden býti ohledně času, kdy žaloba podána byla, vysvítá ze základní věty processuálního práva, dle kteréž se materielní právo dle onoho času buď přisuzuje nebo zamítá. Rozsudek zní vždy retraktivně, a nelze na změny poměrů, nastalé během řízení, zřetele bráti. Žalovaný uvedl v odpovědi celou řadu okolností, z nichž by oprávněnost učiněné námitky následovala, kdyby se tyto okolnosti byly právě v čas žaloby dne

7. července podané, staly. Tyto okolnosti, žalovaným uvedené, začínají však teprvé 30. zářím 1873 a opakují se v roce 1874, nemohou tudíž při rozhodování tohoto sporu významu míti. Ba znalci dotvrzují, že byly poměry dne 7. července 1873 prodeji věci sporné příznivější, a že poměry tyto v čas podaného dobrozdání (18. března 1878) nejnepříznivějšími byly. Z toho vyplývá, že dilatorní námitky žalovaného dne 7. července 1873 nikterak nebo aspoň méně oprávněny byly.

Byť se však i výrok znalců přijal, tož z něho nikterak nenásleduje, že jest prodej věci sporné nevčasným. Neb jich prognosa lepších poměrů zakládá se na prázných domněnkách a frazích, a mimo to odmítají byť i jen přibližné udání času, kdy lepší poměry nastanou, což i dle podstaty věcí činiti musí, neb kalamita není individuální, odboru mlýnskému zvláštní, nýbrž všeobecná, všech průmyslových závodů stejně se týkající. Ani apostrofu odvolání, jak by soudce uznal, kdyby se zde jednalo o svolení k prodeji pro nezletilého, nelze uvážiti, neb se v takovém případě právě nejedná o soudcovskou činnost, nýbrž o administrativní opatření, při čemž nerozhodují otázky soukromoprávní, nýbrž toliko prospěch poručence.

Tato dilatorní námitka byla tudíž plným právem odstraněna.

Žalující stěžuje si na to, že okolnost jím popřená, kterou tudíž dle §. 11. ob. ř. s. za pravdivou pokládati sluší, do věty přísežné vzata byla, totiž okolnost ta, že společníci ujednali, že živnost mlýnskou společně provozovati budou.

Tato okolnost nebyla od žalujících popřena, nevyžaduje tudíž důkazu, a nemůže ani od deláta přísežně popřena býti.

Muselo tudíž odvolání žalujících místa dáno, a tato okolnost, kteráž ostatně na rozhodování tohoto sporu žádného vlivu nemá, z přísežní věty vynechána býti. Námitka appellační odpovědi žalovaného, že měli žalující vynechání této okolnosti z přísežní věty v řízení samém navrhnouti, jest zcela nemístná, jelikož žalovaný přísahy ani neformuloval.

Revisijní stížnost žalovaného, která byla z části řádná a z části mimořádná c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

V uvážení, že má soudce dle §. 208. ob. ř. s. přísežní větu v rozsudku přesně určiti, a okolnosti, jež k věci patrně nenáleží i tehdá, kdyby žalovaný přísahu beze všeho byl přijal, z věty

přísežní vyloučiti; — v uvážení, že jest v přítomném případě ujednání společníků, že živnost mlýnskou společně provozovati budou, zcela nerozhodným, jelikož se nejedná o provozování živnosti mlýnské, nýbrž o prodej mlýnu samého a o rozdělení trhové ceny; v uvážení, že tudíž vrchní soud právem k odvolání žalujících větu o onom jednání z přísežní formule vyloučil, a k tomu tím více příčiny měl, ani žalující ono ujednání výslovně uznali, jim tudíž nelze ukládati, aby okolnost, kterouž již co pravdivou uznali, přísežně za pravdivou prohlásili — v uvážení, že tudíž žádaná revise žalovaného zcela bezdůvodnou jest; a v uvážení, že co se týče mimořádné revise, podmínek dvorního dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. k změně stejných rozhodnutí zde není — musela mimořádná revise žalovaného zamítnuta a rozsudek vrchního soudu, pokud jím rozsudek prvního soudu změněn byl, potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 9. dubna 1879 č. 1877.*)

Dr. J. R.

Okolnost, že kdo koupil věci „za vlastní peníze“, není okolností skutkovou, a nelze o ní připustiti důkaz přísahou rozhodovací.

Žalobou de pr. 4. září 1878 č. 3715. domáhala se Anna Vacková proti A. V. uznání, že svršky jejímu manželi zabavené jsou jejím vlastnictvím, exekuce na ně vedená že jest neplatnou a svršky tyto že se z protokolu zájemního vylučují, poněvadž věci ty za své vlastní peníze koupila, neb za své vlastní peníze dělati dala a že jí také skutečně do vlastnictví odevzdány byly a uložila o této okolnosti žalovaným popřené rozhodovací přísahu vratitelnou.

C. k. okresní soud vinohradský rozsudkem ze dne 29. prosince 1878 č. 13752. zamítl žalobu,

poněvadž

jest vždy procesuálním právem žalovaného, aby přísahu uloženou o činech cizích přijmul, neb vrátil, máli ale této volby použíti,

---

*) Srv. rozhodnutí v Právníku r. 1876 str. 383. a násl.

musí žalobkyní tvrzené skutečnosti z vlastního přesvědčení znáti, aneb musí žalobkyně, když se o cizí činy jedná a ona ani netvrdila, že žalovaný při koupi excindovaných svršků přítomen byl, takové okolnosti uvésti, z nichž žalovaný poptáním se nabýti může přesvědčení svědomí jeho úplně uspokojující, aby buď o pravosti tvrzení těch se přesvědče, pravost tu uznal, aneb skutečnosti ty dle svého vědomí a upamatování přísežně popřít mohl. Žalobkyně v žalobě tvrdí, že svršky ty dílem koupila, dílem za své peníze dělati dala a v doplňovacím řízení výslovně prohlásila, že nemůže udat místo ani čas, kdy a ani osoby, od kterých koupeny byly; neuvedla tedy skutečnosti takové, z nichž by žalovaný poptáním se o pravosti tvrzení jejích přesvědčení nabýti a protidůkaz nabídnouti mohl. Je tedy udání žalovaného, že přesvědčení takového nenabyl, úplně věrohodné, a nezbývá mu než přísahu vrátiti.

Avšak připuštěním takové přísahy rozhodovací zbavena by byla rozhod. přísaha své právní povahy, učinila by se z ní přísaha vlastní, kterouž řád soudní připouští mimo případ přísahy oceňovací jen tehdá, byl-li zřízen poloviční důkaz průvody jinými, a ponechán by byl výsledek sporu jediné libovůli žalobkyně.

Na stížnost žalobkyně dal c. k. vrchní soud rozsudkem ze dne 4. února 1879 č. 4051. žalobě místo, pro ten případ, vykoná-li žalobkyně vrácenou z opatrnosti přísahu rozhodovací.

Příčiny:

Chce-li žalující vyloučení zabavených věcí z exekuce si vymoci a tím exekuci zrušiti, má dle §. 3. dv. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 889. své nároky na vlastnictví, držbu aneb jiného druhu dle soudního řádu dokázati.

Převedla-li tedy žalující uvedené předměty před exekucí koupí ze svých prostředků na sebe a byly-li jí odevzdány, jak tvrzeno a přísahou doplňovací dokázati se má, nabyla k nim právoplatným titulem vlastnictví a jest její žalobní nárok z ohledu toho odůvodněn — následkem čehož pro nedostatek dalšího průvodu rozh. přísaha rozhoduje a nedá se proti připuštění této přísahy právem ničeho namítati, an žalovanému, který ve vlastním jméně spor vede, rozhodovací přísahu dle §. 207. s. ř. také v cizích jednáních uložiti lze, on pravdivost okolností v rozhodovací přísaze uvedených výslovně popírá a ostatně ani žádných okolností neuvedl, z nichž by vycházelo, že o těchto skutečnostech žádné vědomosti ani neměl ani sobě opatřiti nemohl.

Avšak c. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice z těchto

důvodů:

Přísahu rozhodovací o okolnostech žalobkyní tvrzených připustiti nelze, poněvadž proti ustanovení dv. dekr. ze dne 18. února 1846 neobsahuje určitý konkretní děj, nýbrž pouze individuální náhled žalobkyně o vlastnictví peněz za koupené věci vydaných, o právních pojmech ale nelze přísahu připustiti. Nad to zní zde přísaha zcela všeobecně a neurčitě, ježto žalobkyně ani udati nemohla, kdy, kde a od koho předměty koupila, a tudíž odpůrci, jemuž se přísaha uložila, všechna možnost se bere, přesvědčiti se o tom, zdali stvrzení žalobkyně ohledně nabytí předmětů na pravdě spočívá čili nic.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 16. května 1879 č. 4162.

Dr. J. J—k.

K upuštění od žaloby.

Obchodník S. L. podal žalobu u c. k. zemského soudu v Praze na knížete S., aby zaplatil 549 zl. 31 kr.' s přísl. Žaloba tato byla žalovanému dodána k podané odpovědi, on však v zákonité lhůtě podal námitku nepříslušnosti soudu. O podání tomto bylo ustanoveno stání, však ještě před stáním upustil žalobce od žaloby, vyhradiv si právo tutéž žalobu u příslušného soudu podati. Podání toto vyřídil c. k. zemský soud výměrem ze dne 25. února 1879 č. 6579. takto: O tomto upuštění od žaloby této s vyhražením nové žaloby podaném dává se odpůrci věděti a ponechává se stání ve své míře.

K stížnosti žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský pro království české rozhodnutím ze dne 31. března 1879 č. 9192. výměr týž v ten smysl, že upuštění od žaloby vedle §§. 49. a 399. ob. ř. s. se jen pod tou výminkou přijímá, že žalovanému vzešlé jemu náklady nahraženy budou.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce stížnost k c. k. nejvyššímu soudu, kterýž jí vyhověl a zrušiv rozhodnutí druhé stolice potvrdil výměr první z těchto

důvodů:

Ustanovení §. 49. ob. ř. s. nemá v tomto případě místa, a vedle §. 399. ob. ř. s. nemůže přijmutí k upuštění od žaloby závislým učiněno býti na náhradě nákladů žalovanému vzešlých. Rozhodnutí druhé stolice příčí se přímo zákonu, neboť upuštění od žaloby má samo sebou po zákonu za následek náhradu nákladů a není třeba, aby soudce o to se staral, zdaliž náklady tyto nahraženy byly čili nic.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. června 1879 č. 6176.

Dr. Ot. Horák.

K §§. 862. a 863. ob. z. obč.

Matěj Vlček najal od právovárečného měšťana v H. pivovar na pololetní výpověď a platil po tři čtvrtletí nájemné přímo jednotlivým právovárečným měšťanům dle rozvrhu (t. zv. kvartální listiny), jak mu počátkem každého čtvrtletí byl výborem dodán. Smlouvou vyhradil si výbor právovárečného měšťanstva právo, žádati na Vlčkovi vyklizení pivovaru, nedostojí-li svým povinnostem. Vlček podal 19. srpna 1878 na výbor žádost, aby jej o Havle neb 1. listopadem 1878 pustil ze smlouvy, an by jinak přišel o celé své jmění. Výbor této žádosti dne 6. září 1878 vyhověl, avšak teprvé dne 22. září 1878 Vlčka o tom zpravil. Rozvrh, dle kterého by měl Vlček jednotlivým oprávněncům platiti nájemné podobně, jako v předcházejících čtvrtletích, se mu nedodal a Vlček také nájemné za toto čtvrtletí nezaplatil, ale pivovar ani o Havle, ani 1. listopadu nevyklidil.

Žalobě, kterou proto výbor právovárečnictva na M. Vlčka na vystěhování se z pivovaru podal, c. k. okr. soud v Hořovicích rozsud. ze dne 29. listopadu 1878 č. 14475. vyhověl,

poněvadž

byl M. V. k vlastní žádosti ze dne 19. srpna 1878 propuštěn, a ačkoli teprvé 22. září o tom byl zpraven, měl do 1. listopadu ještě 5 neděl, aby se mohl o jiný pacht neb jinou obživu starati. Nelze tudíž bráti ohled na námitku pozdního zpravení o tom, že žádost byla přijata, aniž dále na námitku, že mu za toto čtvrtletí

kvartální listina nebyla dodána, a že se tudíž nezaplacení činže nemůže bráti za důvod vystěhování se; neboť nezaplacení činže není vůbec v tomto sporu rozhodnou okolností, nýbrž žaloba zakládá se na tom, že byl M. V. na vlastní žádost propuštěn.

C. k. vrchní soud zemský ale vyhověl stížnosti žalovaného a odmítl žalobu rozhodnutím ze dne 30. prosince 1878 č. 36176. a sice z těchto

důvodů:

Žaloba zakládá se 1. na okolnosti, že M. V. nezaplatil 1. září 1878 čtvrtletní činži a 2. na tom, že propuštěn byl jen na vlastní žádost. Avšak první důvod jest bezpodstatný, neboť žalovaný plativ po 3 předcházející čtvrtletí nájemné na místě výboru bezprostředně jednotlivým právovárečným měšťanům na základě čtvrtletních listin, které mu výbor zaslal, byl dle §. 863. ob. z. obč. oprávněn předpokládati, že výbor také pro poslední čtvrtletí s tímto spůsobem placení je srozuměn a listinu mu zašle.

Ale ani druhý důvod žaloby není správný. Neboť v tomto směru rozhoduje §. 862. ob. z. obč., dle kteréhož žalobci doznávají, že všichni členové výboru s žalovaným v témž místě se nalézali, a tudíž povinni byli, o přijetí anebo nepřijetí písemného návrhu M. Vlčkem dne 19. srpna podaného, aby pachtovní smlouva od Havla neb 1. listopadem 1878 zrušena byla, ve 24 hodinách anebo aspoň bez odkladu se prohlásiti. Poněvadž to však neučinili, nýbrž teprvé 6. září 1878 tento návrh přijali a usnešení své teprvé 22. září 1878 jemu oznámili, nebyl M. V. na svůj návrh více vázán a nemůže na tom ničeho změniti okolnost, že právovárečný měšťan Václav Š. již dne 6. září 1878 usnešení výboru Vlčkovi pověděl.

Avšak c. k. nejv. soud zrušil toto rozhodnutí vrchního soudu a potvrdil rozsudek první.

Neboť

žalovaný neučinil svou žádostí, aby již o Havle neb 1. list. 1878 byl propuštěn, žádný slib, o jehož přijetí dle §. 862. ob. z. obč. rozhodnouti se sluší, nýbrž žádal za zvláštní výhodu jsa jinak smlouvou vázán dáti výpověď pololetní. Byv pak Václavem Š. už 6. září o přijetí své žádosti zpraven, mohl písemné vyřízení u výboru uspíšiti, záleželo-li mu natom nabýti úplné jistoty k tomu cíli, aby si zjednal jinde pacht. Měl tudíž o málo méně času

k tomuto zjednání, než kdyby byl výbor okamžitě o jeho žádosti rozhodl.

Nehledě tudíž ani k důvodu, že nebyla činže zaplacena, musel býti rozsudek prvního soudce potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 16. dubna 1879 č. 1874.

Dr. Otto Gintl.

Odebrání t. zv. lhůtovního listu není smluvou společenskou, nýbrž smluvou trhovou.

Bankéř F. A. K. žaloval Josefa Novotného na zaplacení 50 zl. s přísl. a založil svou bagatelní žalobu na tom, že Josef Novotný od žalobce lhůtovní list č. 2622. odebral a tím přijal účastenství ve společnosti herní, kterouž zřídil žalobce tak, aby účastníci platíce 39 měsíčních splátek po 5 zl. brali podílu na výhrách, kteréž by připadly na lósy ve lhůtovním listě vyznačené, a při rozejití se společnosti mezi sebe rozdělili spůsobem napřed určeným ony cenné papíry, jež dle lhůtovního listu majetkem společnosti budou; žalovaný však že nezaplatil prošlých již 10 lhůt v úhrné sumě 50 zl.

Žalovaný popřev svůj závazek na placení těchto 39 lhůt po 5 zl. učinil námitku nepříslušnosti bagatelního řízení, poněvadž zde jde patrně o dluh 50 zl. převyšující; jiných obran uvedeno nebylo.

Soudce bagatelní u c. k. měst. deleg. soudu okresního pro Staré a Nové Město v Praze dal rozsudkem ze dne 11. prosince 1878 č. 53893. žalobě naprosto místa, odsoudiv žalovaného k náhradě soudních útrat z následujících

příčin:

Nejedná se ve sporu tomto o dluh 50 zl. převyšující, nýbrž o více dluhů, z nichž každý sám o sobě jest žalovatelný a jež dohromady sumu 50 zl. nepřesahují, takže řízení bagatelní ovšem místa má. Neboť právní jednání tvořící základ této žaloby jest smluvou společenskou ve smyslu XXVII. hlavy ob. z. obč., dle níž jest žalovaný povinen, aby po čas trvání společnosti herní dle lhůtovního listu na 39 měsíců založené přispíval měsíčně 5 zl. Každý takovýto měsíční příspěvek jest samostatný dluh jednoho každého společníka. Žalující bankéř

jest lhůtovním listem smlouvu společenskou zastupujícím oprávněn příspěvky tyto vybírati, a nejsou-li správně placeny, též soudně vymáhati.

Proti rozsudku tomuto podal žalovaný tuto stížnost zmatečnou: Smlouvy společenské, kterouž soudce bagatelní předpokládal ve svém rozsudku, zde není, poněvadž nikdo z domnělých společníků neuzavíral smlouvu s ostatními společníky, nýbrž jedině se žalobcem a tento ni jednomu ni druhému neudal jmena všech ostatních společníků. Uzavírajíce smlouvu, měl i žalující bankéř i žalovaný patrně na mysli prodej a koupi cenných papírů ve lhůtovním listě vyjmenovaných a jenom o placení ceny trhové povolil prodávající kupujícímu lhůty měsíčné po 5 zl., takže pohledávka žalobcova původně 195 zl. obnášela; poněvadž pak v době podání žaloby již více než-li 10 lhůt po 5 zl. bylo prošlých a nezaplacených, jest rozsudek zmatečným ve smyslu §. 78. č. 1. zák. o říz. bag. — Avšak i kdyby skutečně byla zde smlouva společenská, byl by důvod zmateční dle §. 78. čl. 5. zák. o říz. bag. — poněvadž žalobce se neprokázal zvláštní plnou mocí ode všech společníků, kterouž dle §. 1008. ob. z. obč. prokázati musí, kdo cizím jmenem žalovati chce.

K opodstatnění první příčiny zmatečnosti dovolal se stěžovatel dřívějších dvou rozhodnutí vrchního zemského soudu v Praze, vynešených ve případech podobných.

Vrchní zemský soud nařízením ze dne 3. února 1879 č. 4176. stěžovatele vyzval, aby citáty rozhodnutí dřívějších uvedených ve stížnosti zmatečné doplnil udáním jmen stran a sporné sumy, poněvadž udána byla čísla nepravá, dle nichž ve spisovně vrchního soudu zemského rozhodnutí těch nalézti nelze. Když ve smyslu tohoto nařízení žalovaný svou stížnost zmateční doplnil, dal jí c. k. vrchní soud zemský místa, zrušil rozsudek soudu prvního, nařídil, aby zavedené řízení bagatelní zastaveno a žalobce se žalobou na řádné řízení odkázán byl, a odsoudil žalobce k náhradě soudních útrat, uznávaje

důvod

zmatečnosti ve smyslu §. 78. č. 1. zák. o říz. bag., jenž od žalovaného ve stížnosti správně proveden byl.

Nález c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 24. března 1879 č. 1994.

Jan Kučera.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu
v jiných listech uveřejnění.

52) Jakub Glogauer koupil v exek. dražbě svršky Alfreda Becka, v jehož držení je ponechal. Jeden z věřitelů tohoto, Moric Waldmann, pro něhož svršky ty před dražbou zabaveny byly, vedl po dražbě pro jiného věřitele vykonané svou exekuci dále a vymohl povolení k opětné exek. dražbě. Glogauer oznámiv mu pouze své nabytí vlastnického práva, žádal ho za zastavení exek. dražby, a když se mu to odepřelo, podal exscisní žalobu. Žalovaný v odpovědi doznal vlastnické právo žalobcovo, a soud v tom směru žalobě vyhověl, odsoudiv ale zároveň žalobce k náhradě nákladů, poněvadž žalovaný spor nezavinil (§§. 1295. a 1296. ob. z. obč.), nýbrž bylo to naopak vinou žalobcovou, že ponechal věci v držení exekutově, uvědomil žalovaného teprvé po dvou měsících o svém nabytí vlastnictví a nepodal mu při tom ani dokladů o pravosti svého tvrzení. Nebyl tudíž spor dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 64. ř. z. ani vhodným ani nutným.

Nález ze dne 10. ledna 1879 č. 3922. (J. Bl. 1879 č. 7.)

53) D. propachtoval svůj pozemek do konce roku 1877 (bez výpovědi) Felixi P. a vkročiv 2. ledna 1878 naň prohlásil před svědky, že jej přejímá v držení zpět. Nicméně Felix P. oral z jara na pozemku a žalobu D. z rušené držby vrchní a nejv. soud zamítl, poněvadž Felix P. při vkročení na pozemek přítomen nebyl, a pouhé vkročení a jednostranné prohlášení nemusí někdo jiný za chopení se držby pokládati, třeba byl, jako tuto Felix P. o tom písemně zpraven.

Nález ze dne 10. září 1878 č. 9752. (J. Bl. 1879 č. 7.)

54) Marie X. žijíc vzdálena od svého manžela Y., porodila tajně v cizině dítě, které co nemanželské pokřtěno bylo pseudonymem František G. Poručníku tohoto, Bohumilu L. podařilo se vypátrati matku a žaloval ji na uznání mateřství a úhradu výživy a vychování. Poněvadž dokázal identitu Frant. G. s dítětem Marií X. porozeným, vyhověl nejv. soud žalobě ohledně uznání mateřství, nikoli ale ohledně výživného a nákladů vychovacích, poněvadž se dítě narodilo za manželství Marie X. s Y., a svědčí mu tudíž domněnka manželského původu dle §. 138. ob. z. obč., žádným rozhodnutím ve smyslu §. 158. ob. z. obč. nejsouc dosud vyvrácena a musí se i jeho právo na výživu atd. posuzovati dle předpisů o dětech manželských. — Než nejv. soud tento nález ze dne 5. prosince 1878 č. 7431. vynesl, žaloval Y. Marii X. a Františka

G. zastoupeného poručníkem Bohumilem L. na uznání nemanželského původu Františka G. — Nejv. soud žalobu kázal po žádosti poručníka Bohumila L. vrátiti, poněvadž dle §. 158. ob. z. obč., jenž tvoří výjimku z §. 166. ob. z. obč. musí se podati na zvláštního, k hájení manželského původu dítěte ustanoveného kuratora, kterýžto, třeba se matka žalovala zároveň, dle analogie c. nař. ze dne 12. května 1852 č. 112. ř. z. za jediné v takovémto sporu interessovanou stranu pokládati a na prvním místě se žalovati musí.

Nález ze dne 5. pros. 1878 č. 13481. (J. Bl. 1879 č. 11.)

55) Ve smlouvě trhové, notářsky zřízené, kterouž A. prodával svou usedlost B-ovi, udána byla trhová cena 6000 zl., na kterouž B. splatil 3000 zl., tak že zůstává nedoplatek 3000 zl. Později žaloval A., že umluvená trhová cena obnášela 9000 zl. a jen k žádosti B-ově, jenž poplatků uspořiti chtěl, udána byla níže, totiž 6000 zl., skutečný nedoplatek že tedy obnáší 6000 zl., aby tedy B. vydal žalobci dlužní list na další 3000 zl. První stolice žalobu zamítla, táhnouc se k §. 887. ob. z. obč. Druhá stolice týž nález potvrdila, poukazujíc dále k §. 86. popl. zák., vedle něhož úmluvy podobné prý jsou neplatny. C. k. nejv. soud dal mimořádné revisijní stížnosti místo a nalezl na důkaz skutečností od žalobce tvrzených, poněvadž v případě takovém kde srovnalá vůle stran nesměřovala k tomu, co umíněno si do listiny postaviti, nýbrž k něčemu jinému, nemá místa pravidlo §. 887. ob. z. obč., ovšem ale §. 916. ob. z. obč., ješto strany chtějí právě, aby to, co do listiny položeno, neplatilo, nýbrž to co ústně umluveno; ustanovení listiny tedy jednáním na oko a ústní úmluva skutečnou smlouvou se jeví. Že listina notářem zřízena byla, nic nevadí, z toho jen následuje, že strany před notářem vůli svou tak projevily, jak listina udává, čímž ale není vyloučeno, že onen projev nebyl projevem skutečné vůle jejich. Podle §. 86. zák. popl. jest jenom jednání na oko, kterýmž erár má se zkrátiti, neplatno, v případě našem právě udání nižší ceny na oko a ku zkrácení eráru umluveno bylo.

Nález ze dne 27. února 1877 č. 57468. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 12.

56) Nezletilá manželka A. bydlela u svého otce, jsouc s mužem svým, jenž v jiném okresu bydlel, ne sice rozvedena, avšak žijíc fakticky od něho odloučena. Proti žalobě na ni podané u soudu jejího faktického bydliště, namítal otec její nepříslušnost soudu vzhledem k §. 19. jur. normy. První stolice námitce té průchod dala, obě vyšší stolice ji zamítly, poněvadž žalovaná v čas podané žaloby byla ještě nezletilá a tudíž i po vyjití z moci otcovské podle §. 20. jur. normy

soudu otcovu podrobena zůstala; až nabude práva k volnému nakládání se svým jměním, pak teprvé nastoupí pravidlo §. 19. jur. normy.

Nález ze dne 13. března 1879. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 12.)

57) Knihkupec X. spatřoval v díle jistém od knihkupce Y. vydaném patisk i učinil trestní oznámení i vydobyl zabavení dotčené knihy. Druhá stolice však zabavení zrušila, ješto nebylo tu patisku. Y. žaloval nyní u c. k. zemského soudu o náhradu škody zabavením mu spůsobené. Žalovaný namítal nepříslušnost soudu, poněvadž jest protokolovaným kupcem a zabavení u provozování svého obchodu vydobyl. První stolice námitku tu zavrhla, druhá jí však dala průchod, poněvadž žádané od žalované firmy pronásledování patisku musí se považovati za jednání k provozování živnosti náležité, a když nyní žalobce náhrady se domahá, vzhledem k čl. 273. al. 1. obch. zák. příslušnost soudu obchodního odůvodněna jest. C. k. nejv. soud potvrdil nález první stolice, poněvadž zabavení od žalované firmy vydobyté nemůže se považovati za jednání obchodní a nárok k náhradě škody z onoho zabavení dovozovaný k obchodnímu soudu nenáleží.

Nález ze dne 30. dubna 1878 č. 2516. (Oesterr. Adv. Ztg. 1879 č. 12.

Denník.

Vzniká-li ideálním rozdělením zastaveného statku simultání hypotheka k jednotlivým podílům?*

Knihovním rozdělením statku, na němž zástavní právo pojištěno jest, vzniká ve smyslu §. 15. knih. ř. ipso jure simultání hypotheka ku všem jednotlivým dílům, z nichž samostatné knihovní celky se stanou. Věc zastavená ručí totiž se vším příslušenstvím nerozdílně za celý dluh, t. j. pro celý dluh zavazen jest každý i nejmenší hmotný dílec. Arg. §. 457. ob. z. obč. a §§. 3. a 13. knih. zák. Bylo-li tedy na statku, jehož majitelem byl X., pojištěno zástavní právo pro pohledávku 1000 zl. pro věřitele Y., a byl-li statek tento později hmotně rozdělen mezi vlastníky A., B. a C., a zřídí-li se pro každou část zvláštní knihovní vložka, šetříc předpisů §§. 106. a násl. knih. ř., vázne každá část co knihovní celek simultánně. Zástavní věřitel může pak vymoci exekuční prodej části, na př. A. náležející pro celý dluh (pignoris causa est

* Práce z civ. semináře p. prof. dra. Randy.

indivisa), bez ohledu na pozdější zástavní věřitele, což nyní zřejmě uznává §. 15. knih. zák.

Avšak jiná jest otázka, zdali při t. zv. ideálném (intellectuálním) dělení statku simultání hypotheka vzniká, čili zdali též jednotlivé ideálné podíly jsou každý sám o sobě předmětem zástavního práva pro celou pohledávku, která na statku před dělením pojištěna byla. Dejme tomu, že v hořejším příkladě připadlo vlastnictví statku pro pohledávku 1000 zl. věcně zavazeného spoluvlastníkům A., B., C. dle ideálních podílů, tak že A. stal se vlastníkem $^1/_2$, B. $^1/_4$ a C. $^1/_4$. Může nyní zástavní věřitel Y. vymoci exekuční prodej na př. ideálné polovice A. náležející a z ní zúplna zaplaceným se učiniti?

Otázka tato má, jak zřejmo, praktickou důležitost nejen pro spoluvlastníky samotné, nýbrž i eventuálně pro pozdější zástavní věřitele.

Praxis kloní se k tomu náhledu, že simultání hypotheka ideálním dělením vzniká. (Srv. rozh. nejv. soudu ve sb. Ung.-Glas. č. 241., 995. a 4354., dále rozh. v Ger. Ztg. z r. 1860 č. 92. a z r. 1855 č. 53. Proti tomu rozh. v Ger. Ztg. 1855 č. 66. a 67.) Toho náhledu jsou též Stubenrauch (Comm. str. 617.) a dr. G. P. v článku „Zur Würdigung des §. 457. a. b. GB.“ v Zeitsch. f. Not. u. freiw. G. 1879 č. 22. Proti tomu Kopecký (Ztschr. für österr. Rechtsgelehrskt. 1836 str. 188.); David (öst. Ger. Ztg. 1877 č. 49. a 50.); Exner (Grünhuts Ztschr. 1878 str. 78. násl.).

Že však náhled v praxi vrch mající není pravým, plyne z bedlivějšího uvážení věci. Náhled tento vznikl pouze smíšením a stotožňováním pojmů dělení reálního či věcného a dělení ideálného a jich účinků.[1] Však oboje toto dělení a následky jeho v tomto případě dlužno přísně rozeznávati. Dělení věcné má ovšem, jak svrchu podotčeno, vznik hypotheky simultání za následek. Avšak dělení ideálné účinku toho naprosto nemá. Zde zůstává věc hmotně nedělena,[2] a toliko vlastnictví po ideálných dílech se dělí.[3]

Dle zásady §. 847. nemění dělení ideálné ničeho na právích osob třetích, tedy nemění též ničeho na právích věřitelů hypothekárních.

---

[1] Srv. David, Studien zum öst. H. R. v Ger. Ztg. 1877 č. 49.

[2] Exner, Hyp. R. I. §. 38. č. 4. Mylný náhled Fingerův (Ztschr. f. öst. RG. 1845 II. str. 224. násl., 1846 I. str. 298. násl. a 411. násl.), že by se naznačením kvot v knihách zrušovalo condominium pro indiviso a v dělení hmotné měnilo, jest dávno vyvrácen. Unger, Syst. I. §. 51. č. 30., §. 10. knih. z.

[3] Srv. Steinlechner, Juris Communio I. str. 111.

Jako ale nemá žádného vlivu na věcná práva dříve k věci získaná, tak zejmena nemá vlivu na zástavní práva na věci záležející, a nemohou tedy zástavní věřitelé, jichž se týče, realisováním práv svých porušiti práva jednotlivých spoluvlastníků.[4] Předmětem práva zástavního nestaly se tedy jednotlivé smyšlené podíly jednotlivých spoluvlastníků, neboť dělení to se jich zcela netýče;[5] předmětem zůstal tedy jako dříve statek celý, který dělením ideálným celkem býti nepřestal. Dělení to má pro zástavního věřitele účinek pouze ten, že dříve podával žalobu proti jednomu vlastníkovi, nyní však podává ji proti více osobám, totiž všem spoluvlastníkům. Však účinek ten jest pouze formální a nemá žádného dalšího materielního významu. Tyto osoby objevují se vůči němu jakožto spoluvlastníci neděleného celku pouze co jedna osoba (§. 828. ob. z. obč.) a práva, která mu dříve příslušela proti jednomu vlastníku, přísluší mu nyní proti souboru všech spoluvlastníků.[6] Dobře tedy uznává rozhodnutí c. k. nejv. soudu sb. Ung.-Glas. č. 995., „dass das Pfandrecht an seiner Kraft und Ausdehnung nichts verliere und durchaus nicht geändert werde" (§. 466.), avšak tím poráží sama sebe.[7] Vždyť jest zřejmo, že právě tím, že simultánní hypotheka nevzniká, že tedy pouze na veškeré spoluvlastníky statku zavazeného žalobu podati lze, neztrácí zástavní právo praničeho „ze své moci a objemu" a zcela se nemění. Tím přece nepřichází zástavní věřitel k žádné škodě a není ve svém právu zkrácen. Není tedy možno o cit. §. 847. opačný náhled opírati.[8]

Nejnověji jednáno o otázce této v rozpravě od dra. G. P. „Zur Würdigung des §. 457. a. b. GB." (Zeitschr. f. Not.). Spisovatel vystupuje tu proti onomu ovšem mylnému náhledu, že ideální dělení zavazeného statku působí taktéž dělení hypothek na něm váznoucích, tak že každá ideální část jen pro rata vázne.[9] Avšak vyvracuje tento mylný

[4] Rozh. v Ger. Ztg. 1855 č. 66. a 67.

[5] Tak již starý osvědčený znalec tabul. práva: Kopecký n. u. m. pozn. 8.; Exner, Grünhuts Ztschr. 1878: „. . . die Theilung existirt für ihn nicht, also auch keine Simultanhypothek und folgweise keine Möglichkeit an Stelle des ihm verpfändeten Ganzen einen Theil haften zu machen."

[6] Rozh. v Ger. Ztg. 1855 č. 66. a 67.

[7] Exner n. u. m.

[8] Tak též Kopecký, Ztschr. f. RG. I. str. 188.: „Nur muss eine solche Theilung physisch geschehen, denn eine ideelle subjektive Theilung eines Immobile bringt an den darauf haftenden Hypotheken keine Veränderung vor."

[9] Srv. rozh. U.-Gl. č. 995. a Exner l. c.

náhled opět mylným náhledem, tvrdě, že tu vzniká hypotheka simultánní. Praví totiž: „Im §. 457. heisst es doch mit einer nichts zu wünschen übrig lassender Klarheit, dass sich das Pfandrecht auf alle Theile des Pfandobjektes erstreckt, dass daher (?) auch auf jedem ideellen (?) Hausantheile die ganze ursprünglich auf der ungetheilten Realität einverleibte Hypothekarforderung haftend bleibe.“ Dále opírá náhled svůj o §. 1. zák. ze dne 6. února 1868 č. 18. ř. z. Avšak z §. 457. nedá se odvozovati vznik hypotheky simultánní při dělení ideálném, nýbrž pouze při dělení hmotném, neboť ideálním dělením nestaly se ze zavazeného statku žádné „Theile“ ve smyslu tohoto §.[10]

Ze zákona ze dne 6. února 1869 §. 1. následuje ovšem, „dass das auf einer Realität haftende Pfandrecht ungetheilt auf dem kleinsten Trennstücke des Pfandobjektes haftend bleibe,“ ale slovem „Trennung“ srv. „zur Trennung eines Theiles,“ „für den getrennten Theil,“ může se rozuměti pouze dělení skutečné, hmotné, a sice zde v tom případě, kdy se pro oddělenou část zvláštní knihovní vklad zřizuje, a contrario případu, kdy se oddělená část k jinému celku knihovnímu připíše, při čemž ovšem dle dalších §§. cit. zák. část tato dříve všech knihovních břemen zbaviti se musí. Že §. 847., na nějž se spisovatel dále odvolává, spíše opačnému náhledu svědčí, bylo již shora podotknuto.

Konečně o §. 891.[11] náhled ten docela již upírati nelze. Ustanovení §. toho obmezuje korrealitu pouze na osobní závazky. Tu ovšem vznikají účinky simultánní hypothece poněkud podobné, však nikoliv totožné. Při korrealitě passivní žádati může věřitel zaplacení od každého z korreálních dlužníků. Avšak právo zástavní jest v tomto případě, kdy zastavena jest věc, právem věcným, a účinek jeho záleží dle §. 447. pouze v tom, že věc ručí a že věřitel ze zastavené věci exekučním prodejem zaplacení dojíti může. Proto není ani při skutečné simultánní hypothece poměru analogického korrealitě.[12] Zkrátka — tam seznáváme poměry obligační, zde poměry věcné.

Zde tedy — při dělení ideálném — které, jak vyloženo, zástav-

[10] Podobně rozh. U.-Gl. č. 4354.: „Im Sinne des §. 457. a. b. GB. haftet jeder Theil der Pfandsache solidarisch (?) für die ganze Pfandschuld.“ Taktéž rozh. u U.-Gl. č. 995.: „Es haftet aber die Forderung pfandrechtlich nach §. 457. auf der ganzen Realität, daher ebenso auf der einen, wie auf der anderen Hälfte.“ Taktéž Stubenrauch, Commentar zum a. b. GB. str. 617.

[11] Rozh. č. 4354. u Ung.-Gl., na něž se spisovatel odvolává.

[12] Klepsch Tabularrecht str. 26.

ního věřitele zcela se netýče, není nikterak možná připustiti jakousi obdobu korreálního závazku (t. zv. reální korrealita) ku jednotlivým spoluvlastníkům, resp. jich podílům.

Ovšem jsou-li spoluvlastníci korreálními dlužníky na základě smlouvy neb zákona celého nerozdílného dluhu, nastává případ dotčený, však co následek poměru korreality, nikoliv však ipso iure co následek dělení ideálného.[13] Kde tedy poměru tohoto není, nelze §. 891. užívati.

Konsekvence, k níž dochází spisovatel, že totiž „in dem Falle, als eine Liegenschaft getheilt worden ist, gleichsam ipsa lege eine Simultan-Hypothek geschaffen wird, die im Grundbuche jedoch in dem hier in's Auge gefassten Falle, wo das Haus in mehrere ideelle Theile getheilt wird, nicht auszuzeichnen ist, da trotz der Theilung für jeden Theil dieselbe Einlage, die früher das ganze Haus hatte, bestehen bleibt“ (!), jest patrně zcela nepravdivá; neboť simultánní hypotheka musí býti z kněh patrná a dle §. 3. kn. ř. není možné znásobení práv knihovních bez odepsání neb připsání jednotlivých nemovitostí neb jich částí. Ze slov „trotz der Theilung . . .“ jest zřejmě viděti smíšení dělení ideálného a věcného.

Z toho tedy následuje nutně, že nevzniká ideálním dělením statku zavázaného hypotheka simultánní a že není věřiteli možno prodejem té které ideálné části zaplacena se učiniti, výjma případ solidarity, kteráž „Härte“ nebyla by (viz uvedený článek) pro spoluvlastníky následek zákona, nýbrž věřitel musí žádati za prodej statku celého jako před dělením, a pouze z tohoto co celku zaplaceným se učiniti.

A. Koldínský a H. Šikl.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. června až do 10. července 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Antonín Klepetář se sídlem ve Warnsdorfě; pan dr. Frant. Bernt se sídlem v Žatci; pan dr. Salom. Freund se sídlem v Praze. — 2) Přesídlení oznámili: pan dr. Grüner z Vídně do Stříbra; pan

[13] Srv. Kopecky n. u. m. str. 188. „Dass aber auch bei einer Gemeinschaft des Eigentumes der Immobilien oder bei einer subjektiven Theilung Gesammt Hyp. entstehen kann, unterliegt keinem Zweifel, allein da liegt der Entstehungsgrund, nicht in dem Akte der Theilung, sondern in dem freiwilligen Übereinkommen der Interessenten in einem Vertrage oder in einem Rechtsverhältnisse der Correalität. Srv. Ger. Ztg. 1855. č. 67. a 68. a David: Studien zum št. H. R. 1877 č. 49. a 50.

dr. Bunzl ze Sušice do Prahy; pan dr. Jelínek z Náchoda do Políce místo do Jaroměře; pan dr. Knotz v České Lípě do Warnsdorfu místo do Falknova.

Poznámka: pan dr. Vosláček v Kraslici oznámené přesídlení do Ebreichsdorfu odvolal. Substitutem nemocného pana dra. Brichty ve Warnsdorfě byl jmenován pan dr. Klepetář tamtéž.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan Moric Paschka u pana dra. Woratschky v Rumburku; pan Richard Löbl u pana dra. Erharta v Mostě; pan Ludvík Fišer u pana dra. Herschmanna v Tachově; pan Karel Prossliner u pana dra. Tschana v Bílině; pan Rich. Gutwillig u pana dra. Steinschneidra v Plzni; pan dr. Karel Czepelák u pana dra. Theumera v Ústí n. L.; pan Antonín Rada u pana dra. Popela v Praze; pan Josef Picek u pana dra. Nováka v Praze; pan Pavel Vošátko u pana dra. Balíka ve Vlašimi. — 2) Přestoupili: pan dr. Miroslav Krajník od pana dra. Jennela v Mladé Boleslavi k panu dru. Nittingrovi v Praze. — 3) Vystoupili: pan dr. Adolf Bartoň od pana dra. Brichty ve Warnsdorfě.

Jmenováni: př. z. s. v Praze Vojt. Exle okr. soudcem v Sobotce; př. okr. s. v Mohelnici dr. R. Schroth okr. s. v Jevíčku; auskultant Karel Waisar př. okr. s. v obvodu vrch. soudu moravs.-slezského; auskul. Jan Schachtner př. okr. s. ve Falknově.

Přesazeni: okr. s. Fr. Geist ze Sobotky do Králové Dvora; okr. s. Em. Lorenz v Jevíčku do Vsetína; př. okr. s. ve Víškově dr. R. Kubíček k z. s. v Brně; s. př. v Uhersk. Hradišti Ferd. Schwalb k okr. s. ve Víškově a přidělen k z. s. v Brně, př. okr. s. v obvodu vrch. s. mor.-slezského dr. Al. Nedopil ku kr. s. v Uher. Hradišti, př. okr. s. ve Falknově Fr. Thoma k okr. s. v Žatci; notář V. Hilmer z Manetína do Slaného.

Vyznamenáni: přednosta vrch. s. v Brně dr. M. svob. pán ze Streitů hodností tajného rady bez tax; dru. A. Görnerovi, advokátu v Praze, propůjčen jako rytíři řádu železné koruny 3. třídy vedle stanov stav rytířský; tajnému radovi a přednostovi pražs. vrchn. s. Ig. svob. pánu ze Streitů povoleno, aby nosil čestný kříž I. třídy s korunou domácího řádu Lippského knížete.

O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených dle rakouského práva občanského.

Od prof. dra. Ant. Randy v Praze.

(Pokračování.)

ad B. Sem náležejí následující případy:

a) Držitel zástavy ruční, jenž ji dal do podzástavy, ručí za škodu, která vinou podzástavního věřitele spůsobena byla; (ano ručí i za škodu nahodilou, která by věc u něho nebyla stíhla.) §. 460. ob. z. obč.

b) Nájemník práv jest ze škody, kterouž na věci najaté neb pachtované vinou svou spůsobil podnájemník §. 1111. ob. z. obč.

c) Dle čl. 400. obch. zák. (srov. §. 1316. ob. z. obč.) ručí plavci a povozníci (železnice) naprosto za škodu, kterou lidé (zřízenci) jejich na zboží nákladním učinili.[21]

d) Hospodští ručí naprosto za škodu, kterou jejich lidé pocestným na zavazadlech v jejich domě spůsobili. §. 1316.[22]

---

[21] Srv. též zák. ze dne 5. března 1869.

[22] Dle Sb. Schimkowského č. 2032. (Ger Z. 1866 číslo 77.) rozhodl nejv. soud, že i majitelé veřejných koupelen koupajícím-se ručí za bezpečné uschování věcí v komnatách uložených. Avšak nález ten v té obecnosti nelze ze zákona odůvodniti, leč pokud věci neboli klíče k uzavřené kabině majiteli samému skutečně k uschování odevzdány byly (§§. 964. a 965.). V případě uvedeném nestalo se ale tak, nýbrž klíče k uzavřeným

Kdežto §. 1316. vyměřuje závazek hospodských z deliktů zřízenců jejich, upravuje §. 970. závaznost hospodských z obligačních (kontraktních) poměrů, v kteréž vstupují jich zřízenci dle služby jim svěřené.[23] Ostatek sluší připomenouti, že nařízení §§. 970. a 1316. pokud se dotýče vozků a plavců, zrušeno jest čl. 395. a 400. obch. zák.[24] Může hostinský vymeziti závaznost §§. 970. a 1316. vyvěšením ohlášky, že za věci ručí jen tehdá, když se jemu odevzdají?[25]

---

komnatám uschovávali jen sluhové majitelovi. Dobře za to rozhodl nejv. soud č. 1949. Sb. Gl. U. W. Z nedopatření sluhů jest ale principál vůbec práv jen dle §§. 1161. a 1315. Výminečného ustanovení §§. 970. a 1316. obdobně užíti nelze. Vším právem odmrštila tedy druhá stolice žalujícího škodujícího, an nedokázal neschopnost neb nedbalost sluhův (pers. non esse idoneam). I tu jeví se nedostatečnost předpisů ob. zák. obč. Srv. též Právník IV. str. 752. Jinak — pakli dle zřízení lázní koupající podnikatelem samým poukázáni jsou, zůstaviti klíče ku kabinám služebníkům k tomu ustanoveným; v tom doporučení sluhů jest jakési zaručení-se! (Tak v příp. č. 3580. sb. Gl. U. W.) V případě č. 2926. sb. Gl. U. W. zavinil ústav krádež tím, že skřínky též kabiny týmž klíčem otvírati se daly! — Zákon praví v §. 970. „übergeben worden sind"; odevzdání může se státi i mlčky, na př. vnešením do hostince. — Dobře nalezl c. k. nejv. soud, že hostinský ručí cestujícímu, jenž byt již objednal, i za věci napřed zaslané a vrátnému dodané (Jur. Bl. 1876 č. 7.).

[23] Chybně vykládá Kirchstetter str. 475., že §. 1316. neobsahuje jinaké ustanovení než §. 970. a že tento poslednější §. ustanovuje toliko míru závaznosti!

[24] K hospodským (Wirthe §. 970.) nepočítá nález c. k. nejv. soudu č. 1061. sb. Schimkowského majitele kaváren.

[25] Dobře nalezl c. k. nejv. soud nál. ze dne 12. března 1875 č. 1126. (Ger. Ztg. 1875 č. 31.), že hostinský A. ve Vídni povinen jest, nahraditi pocestnému cenu věcí (prádla, skvostů a peněz), které mu odcizeny z uzavřeného pokoje, jehož klíče byl portýrovi hostince odevzdal, podotýkaje, že hostinský nemůže se omluviti přibitou ohláškou (affiche), že se cestujícím peníze a věci cenné (Geld und Geldeswerth) v jeho pokladně uschovají, jelikož ztracené skvosty každodenní potřebě sloužívají. Ano druhá instance dovolávajíc se §. 966., dovozovala z toho §. dokonce zodpovědnost hostinského za pouhou náhodu, vyjímajíc vis major, kdežto naopak první instance, hledíc k §. 1296., žádala důkazu, že hostinský dopustil se viny! Les extremes se touchent!

e) Obec ručí za škodu, která ze zanedbání povinnosti místní policie pošla. To platí zejmena o škodách veřejným násilím u srocení spáchaných, nelze-li vypátrati pachatele, a možno-li orgánům obce přičítati, že nedbali zabrániti násilí. §. 37. zemsk. zák. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864. Zdaliž jest obec povinna škodu nahraditi, o tom rozhoduje úřad politický, soudce pak o objemu náhrady. Srv. §. 37. cit.[26]

f) Stát jest v následujících případech povinen, nahraditi škodu, již zřízenci jeho spůsobili[27]:

α) Každé proti právu nařízené a prodloužené uvěznění zavazuje státní správu k náhradě škody. Čl. 8. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 142. Řízení upraveno zákonem ze dne 12. července 1872 č. 112. ř. z. (§. 27.) Viz níže §. 3.

β) Stát nahraditi musí škody, které porušením nebo zanedbáním úřadní povinnosti někomu vzešly na majetku, kterýž c. k. soudům neb soudním zřízencům, aneb c. k. berním co soudním depositním úřadům zákonným spůsobem k uschování odevzdán byl.[28] Vůbec

---

[26] Též ručí dle §. 16. místodrž. nařiz. ze dne 10. února 1854 č. 10. z. z. č. obec za škodu, kteráž v obci spůsobena byla odcizením neb zlomyslným porušením věcí, živelní nehodou na břeh vyvržených, kdyby se pachatel nevypátral neb náhradu dáti nemohl.

[27] Srv. Kissling, Der Rechtsschutz der Einzelnen gegenüber der Gesammtheit und deren Organen, 1871. Tento žádá vydatnější ochranu obecenstva ohledně zřízenců státních.

[28] Srv. zák. ze dne 12. července 1872 č. 112. §. 4. (K tomu srv. Pražák, Das richterl. Prüfungsrecht 1879 str. 40.). Z toho plyne ovšem a contrario, že stát neručí za škodu, kterouž berní úřadníci kromě případu shora uvedeného bezprávním jednáním v úřadním postavení svém byli spůsobili, ač není-li tu důvodů zvláštních, na kterých se odpovědnost státu zakládá. Zejmena jest tedy i stát práv potud, pokud zřídil osobu nebezpečnou neb nespůsobilou (§. 1315.). Z toho důvodu odsoudily všechny tři instance aerar k náhradě státní obligace, kteráž co kauce za daň potravní (Verzehrungssteuer) u berního úřadu uložena a berním úřadníkem zpronevěřena byla (první a druhá stolice odvolávají se na §§. 459., 1369. a 1010., ana zkušenost právě prokázala, že úřadník nebyl spolehlivým schovatelem). Srv. nál. ze dne 1. července 1874 č. 6282. (Ger. Ztg. 1874. č. 79.). — Jiná jest otázka, ručí-li stát ze smluv, které státní úřadníci v mezích plné moci uzavřeli aneb

ručí stát za náhradu škody, kterou takový soudní úřadník neb služebník jakýmkoliv porušením neb zanedbáním úřadní své povinnosti straně spůsobil. V obou případech práv jest stát solidárně jako rukojmě a plátce (§. 1357. z. o.) Srv. čl. 9. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144. a zák. ze dne 12. července 1872 č. 112. K soudním úřadníkům náleží též listovní. (Srv. Ger. Z. 1878 č. 97). Ohledně ostatních státních úřadníků slibuje čl. 12. zákl. st. zák. ze dne 21. pros. 1867 č. 145., že vydá se zvláštní o tom zákon.[29]

γ) Stát ručí za vinu poštovních úřadníků a zřízenců, pokud se dotýče dopravy rekomandovaných listů, estaffet a nákladu. Řád §. 32. jízd. pošt. ze dne 12. června 1838 č. 280. a pošt. řád. list. ze dne 6. listopadu 1838 č. 302.[30]

δ) Dle §. 10. řízení ve věcech tiskových ze dne 17. prosince 1862 č. 7. nahradí stát škodu, pak-li zabavení tiskopisu k rozkazu policejního úřadu neb stát. návladního vykonané soudem zrušeno bylo neb pominulo.

g) Kdo nějaký byt obývá, buďsi majitel domu neb nájemník, ručí za škodu, která spůsobena byla tím, že věc nějaká odtamtud vyhozena byla neb spadla. §. 1318. (act. de effusis et dejectis).

h) Dle §. 9. vod. zák. ze dne 30. května 1869 č. 93. ručí vlastník lodí neb voru za škodu, která se stala majiteli břehu přistáním a vyložením vorů, lodí neb nákladu v případě nouze (Nothfall); právo regresní na vinníka se ovšem zachovává. (V tom jest ostatek i výminka z §§. 1295. a 1306. ob. z. obč., srv. Randa, Wasserrecht. 1878 str. 43.)

---

ručí-li v případech, kde obligace zakládá se v zákoně, t. j. na poměru závazek tvořícím. Tu jednají jeho zřízenci co jeho zástupci. Toliko při deliktech nelze zastoupení mysliti. Srv. na př. případ §. 1318. (Srv. motivy nálezu v Seuffertově Arch. 28. sv. str. 14.)

[29] Srv. Pražák, Enteignung str. 135. p. 8., Kissling, Rechtsschutz des Einzelnen gegenüber der Gesammtheit (1871), ježto oba rozšíření ručení státu doporučují.

[30] Srv. Meili, Die Haftpflicht für Postanstalten (Leipzig 1877) — obsahuje porovnání zákonů švýcarských a středoevropských.

i) Učiní-li se škoda při užívání služebnosti horní (§. 191. horn. zák.), odpovídá držitel hor panujících netoliko z provinění svého, nýbrž i z viny osob jemu poddaných. (§. 196. hor. zák. ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. z.)

k) Vlastník veřejných vah a měr ručí za vinu svých zřízenců. Zák. ze dne 19. června 1866 č. 85. (§. 4.)

l) V příčině škod válečných srv. §. 1044. a dekr. dv. kanc. ze dne 16. dubna 1821 v 49. sv. pol. sb. 3. sv. Böhm. Prov. G. S. str. 129., a dv. dekr. 28. ledna 1822 č. 35. a 879. z., ježto principielně pro země rakouské neuznávají povinnosti státu k náhradě škod takových. Jen kommandující, pakli se viny dopustil, jest práv.[31] — Však za škody vojenským cvičením spůsobené ručí vojenský erár a náhradu vyměřuje polit. úřad. Dekr. dv. kanc. ze dne 13. listopadu 1837. (Sb. pol. z.) výn. min. voj. ze dne 9. června 1872 č. 495. odd. 5. a výn. min. zemské obrany ze dne 9. června 1872 č. 6990. II. Srv. ještě Pražák, Enteignung str. 37. a 38. a Michel, Handb. č. 1285. a 1286.

ad C. Pravidelně neručí za škodu zvířetem spůsobenou nikdo, ač jestliže poškození nezavinil. Arg. §. 1320. — Výminečně stává takového závazku, třeba tu viny není.

a) Učiní-li zvířata škodu na majetku polním (Feldgut, na př. na pozemku, na úrodě, vodovodech, polních cestách atd.), musí vlastník zvířete náhradu dáti, a to i tenkráte, když dobytek svěřen byl pastýři a s jiným dobytkem ve společném stádě smíšen byl. Nelze-li při škodách stádem spůsobených vypátrati, čí dobytek škodu učinil, práví jsou vlastníci zvířat v stádu spojených rukou nerozdílnou. (Mezi sebou ovšem rozvrhují náhradu škody dle druhu a počtu dobytka.) Srv. min. nař. ze dne 30. ledna 1860 č. 28. ř. z., kteréž v Čechách nahraženo jest zemským zák. ze dne

---

[31] Dle nejv. rozh. ze dne 5. dubna 1816 milánskému guberniu vydaného, na něž se uvedený dekr. ze dne 16. dubna 1821 odvolává, měla se ale aspoň nahraditi škoda na gruntech spůsobená, pokud ji nařídil vojevůdce rakouský k podpoře operací vojenských. Srv. Michel č. 1285. — Jelikož dle §. 1044. kompetentním jest jediné politický úřad, odmrštil nejvyšší soud žalobu o náhradu takovou soudu podanou a limine. Srv. Ger. Halle 1874 č. 91.

12. října 1875 č. 76.[32] Poškozený (vlastník, pachtéř, požívatel atd.), rovněž i polní hlídač pod přísahu vzatý jmenem poškozeného (§. 27. česk. zák.) má dle §. 1321. právo, na samém pozemku tolik kusů zabaviti, kolik k nahražení škody potřebí; poškozený má se však v osmi dnech s vlastníkem dobytka o náhradu smluviti, neb žalobu na soudce, resp. politický úřad (v Čechách vůbec úřad obecní, srv. §. 31. česk. zák.) vznésti, sice bude povinen, zabavený dobytek vrátiti.[33] To musí ostatek učiniti i tehdy,

---

[32] K ochraně polního majetku zřízeni jsou přísežní polní hlídači. Pravidelně má každá obec pro svůj okršlek polní hlídače (Flurwächter) v přiměřeném počtu ustanoviti (§. 18. česk. zák.); ale též jednotlivým gruntovníkům může se zřízení zvláštních polních přísežných hlídačů povoliti (§. 19. t. z.). Polní hlídač má za poškozeného vykonati zabavení dobytka (§. 1321. z. ob.); nemůže-li se zabavení drůbeže (Federvieh) provésti, má dle okolnosti i právo, je zabíjeti (§. 27. z. pro Čechy); zabavený dobytek má odevzdati obecnímu starostovi, soukromý hlídač svému pánu a oznámiti to starostovi (§. 29.). Tento (starosta) nařídí trestní řízení pro polní pych buďsi na oznámení přísežného hlídače, buďsi na žádost poškozeného. Starosta (s dvěma radními) má v trestním nálezu též náhradu škody přiřknouti (§. 37. a 40.). Odvolání podá se u hejtmanství. Škodu odhadnouti má přísežný polní hlídač, a pakli škoda 5 zl. převyšuje, soudní přísežní odhadce (§§. 38. a 39.). Převyšuje-li škoda 15 zl. a odpírá-li škůdce správnosti odhadu, má se škoda jen do 15 zl. přiřknouti a škodující v příčině toho, oč více požaduje, k pořadu práva poukázati (§. 40. zák. pro Čechy, jenž náleží mezi nejnepovedenější zákony doby novější!).

[33] Toto právo k zabavování jest zbytkem staršího práva germanského, kteréž právo k svémoci (Selbsthilfe) v rozsáhlé míře uznávalo. Sesílením moci státní svémoci vždy užší a užší kladeny byly meze, až se tato konečně skorem naprosto vytratila. Srv. Gerber, D. Privatr. §§. 69. a 70.; Bluntschli-Dahn §. 102.; Stobbe §. 70. Monografie: Das german. Selbstpfändungsrecht etc. v. Naegeli (Zürich 1876); Samuelsohn Ernst, Wirkungen der Privatpfändung (1878), k tomu Krasnopolski, Mittheil. d. d. F. V. 1878 str. 101. Zachovalo se však podnes právo k zajetí dobytka polní škodu spůsobivšího. Srv. již Sachsensp. II. 47., §. 1.—3.; Všehrd VII. 18.; Česká městská práva, R. XXV.; O. Zříz. Z., Q. 32.—35.; rak. Tract. de jur. incorp. XIV. §. 1.—3.; pruský L. R. I. 14. §§. 413.—464.; haličský zák. III. §. 458.; rak. zák. §§. 1321. a 1322.; saský zák. §§. 488.—494. — Právo k zajatému dobytku jest dle německého

když se mu zaň jiná přiměřená jistota dá (§. 1322.), jejíž obnos obecní starosta vyměřiti může. Srv. §. 19. zákona ze dne 30. ledna 1860 a §. 35. zák. pro Čechy.[34]

b) Zámožný vlastník psa, který se pominul, nahraditi musí škodu psem spůsobenou. Dv. dekr. ze dne 11. ledna 1816 sb. pol. zák. sv. 44. (Srv. znění toho i jiných dodatků k ob. z. obč. v nejnovějším vydání Mercyho: Das a. b. G. B. sammt Nachtragsverordnungen Prag 1874 na str. 409.)[35]

---

práva spíše právo retenční (srv. Bluntschli §. 103.), an poškozený nemá věcného práva. Dle rak. zákonníka však objevuje se nám ono právo co skutečné právo zástavní, kterémuž v obyčejné soudní cestě (žalobou a exekucí) průchod zjednati dlužno. Tak zřejmě §. 1321. ob. zák. obč., §§. 27., 29. a 35. zák. pro Čechy — tak i kompilatoři, srv. Wahlberg, G. Ztg. 1879 č. 23. a Naegeli str. 108. sq. Různost ta jeví praktické účinky, pakli na př. dobytek zabavený k vlastníkovi sběhl. (Actio hypot.) Srv. jednak Gerber, §. 71. pozn. 3., jenž nepravě kárá Zeillera III. str. 755., jednak Stubenraucha II. str. 450. 3. Žaloba §. 1321. nesmí se také rovnati žalobě k spravení prenotace, jak Kirchstetter str. 619. činí.

[34] Zavede-li politický (v Čechách — obecní) úřad k žádosti poškozeného (neb přísežného hlídače polního) řízení trestní pro poškození či pych polní (Feldfrevel), má výnosem svým ustanoviti také náhradu (§. 26. eod. a §§. 37. a 40. česk. zák.). Pominul-li trest promlčením (tříměsíčním), neb nebyla-li věc vůbec vznešena na politický úřad, rozhoduje o škodě soud civilní. (§. 30. b. eod. a §. 44. česk. zák.) — Vše to platí také o škodách, ježto dobytkem spůsobeny byly v lesích, při čemž toliko tu úchylku na mysli míti sluší, že se pych lesní (Waldfrevel) z úřadní povinnosti tresce. Protož nařizuje §. 64. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. ř. z., že se majitel lesa v osmi dnech s vlastníkem zajatého dobytka vyrovnati, aneb žádost za náhradu na politický úřad, k trestnímu vyšetřování kompetentní vznésti má. Jen tehda, když vlastník zvířete jest neznámý, neb když nebyl spáchán čin (pych) trestní, podejž se žaloba o náhradu u civilního soudce. Srv. §§. 63., 64., 68. zák. lesního. Nesprávně Stubenrauch II. str. 449.—451., neúplně Kirchstetter str. 577. Zabavení dobytka nesprošťuje však žalobce povinnosti průvodní: že škoda byla činěna a mnoho-li obnáší. Dle německého práva požívá zabavující v prvnějším směru praesumce, že vůbec škoda spůsobena byla. Srv. Bluntschli l. c.

[35] Tento předpis nesmí se ale generalisovati. Chybně nález v Jur. Bl. 1878 č. 8. Kůň po dráze dopravovaný utekl ze stanice a spůsobil v zahradě škodu. C. k. nejv. soud nálezem ze dne 14. listo-

c) Za škodu **zvěří** spůsobenou ručí honební družstvo (Jagdgenossenschaft). Srv. §. 3. ad 2.[36]

d) Za škodu koňmi remontními (nevycvičenými) spůsobené ručí vojenský erár. Příslušným jest tu politický úřad. Dv. dekr. ze dne 28. června 1843 č. 726.

e) Za škody vojenským cvičením spůsobené ručí rovněž erár vojenský a náhradu vyměřuje úřad politický. Dekr. dv. kanc. ze dne 13. listopadu 1837 (sb. pol. zák. téh. r.).

Jest-li **více** osob povinno, škodu nějakou nahraditi, mají, stala-li se pouhým **nedopatřením**, dle míry svého účastenství v poškození škodu nahraditi; nedá-li se však míra účastenství každého zvláště vypátrati, aneb byla-li škoda **zúmyslně** nebo **patrnou** nedbalostí spáchána, zavázáni jsou účastníci rukou společnou a nerozdílnou (correaliter) (§§. 1301., 1302. a 1331.) Zcela **zvláštní** (na slušnosti toliko zdánlivé spočívající), jest nařízení §. 1304.: Jest-li škodou vinen **zároveň** škodující, ponese škodu se škůdcem **dle míry viny**, a nebylo-li lze míry určiti, **rovným dílem**.[37]

§. 2. Jakým spůsobem nahražuje se škoda.

Jde-li o náhradu škody, má vše v předešlý stav uvedeno býti; není-li to ale možné, má býti nahražena cena odhadní. §. 1323.

---

padu 1877 č. 5748. odsoudil **vlastníka** na základě §§. 1321. a 1322. ob. zák. obč., z kterých prý (?) na jevo jde, že za škodu zvířetem spůsobenou **vlastník** (?) ručí. Tu spíše dráha měla býti žalována. Čl. 400. obch. zák.

[36] Též škoda na mladém lesu (Waldanflug) zvěří spůsobená musí se nahraditi. Srv. nál. c. k. nejv. správního soudu ze dne 26. května 1877 č. 690. sb. Budw. I. č. 87.

[37] Ustanovení to nelze ospravedlniti; zavinil-li totiž škodu poškozený sám, nechť ji také ponese. Konkurence viny cizí jest nerozhodna. Srv. **Förster**, Preuss. P. R. I. §. 90. p. 75. Vedle §. 1315. rozhodl c. k. nejvyšší soud případ, v kterémž loterní kolektant jedno číslo chybně zanesl, v ten spůsob, že škodujícímu toliko **polovici ušlé výhry** přiřknul, an dle předpisů loterních sazeč sám přesvědčiti se má, zdaliž udaná čísla správně jsou zanešena. Srv. sbírku Glaser-Unger č. 863. a sb. **Schimkowského** č. 2057. Patrně předpokládal c. k. nejv. soud, že se kolektant dopustil **hrubé** nedbalosti; jinak nemohl ho odsouditi k náhradě

Týkaje se otázky, v jakém objemu škoda nahražena býti má, ustanovuje ob. z. obč. (uchyluje se tu od práva římského)[38], ve smyslu theorie předešlého století, patrně z ohledů slušnosti, následovně:

1. Způsobena-li škoda vzešlá nižším stupněm viny (menším nedopatřením, culpa levis), budiž pouze škoda skutečná čili positivní (damnum emergens) napravena, a sice: byla-li zejmena hmotná věc porouchána, zmařena, nebo ztracena, pouhou obecní cenou odhadní (§§. 1325., 1332. a k tomu §. 305. ob. zák. obč.).
2. Způsobena-li však škoda z hrubé nedbalosti (culpa lata) aneb z úmyslu (dolus) buď mimo to nahražen i zisk ušlý (lucrum cessans), tedy budiž úplně dostiučiněno. Jedná-li se zejmena o porouchání věci, buď úplně nahražena mimořádná cena věci. Ano, byla-li škoda spáchána činem, zákonem trestním zapovězeným, nebo svévolí nebo škodylibostí, nejen cena obecná resp. plné interesse, nýbrž i cena zvláštního oblíbení (pretium affectionis) §§. 1324., 1331., a k tomu §. 305. ob. zák. obč.

(Dokončení příště.)

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Karel IV. měl sice záměr, aby úřady nebyly ani zastavovány ani prodávány a aby úředníci královští neustanovovali se ani dě-

ušlého zisku (§§. 1323., 1331. a 1332.). Jak, když takového omylu dopustí se posel? Srv. §§. 1012., 1013., 1295., 1331. a 1332. Pro §. 1304. de l. f. Esmarch l. c.

[38] Dle římského práva nahražuje se vůbec vždy škoda a ušlý užitek nehledě k stupňům culpae. Toť aspoň panující náhled. Jinak

dičně, ani do života ani do určitého času, chtěje ponechati sobě úplnou volnost jmenovati a sesazovati je, kdykoliv by se mu líbilo;[6] avšak moderní zásada taková nedala se v ten čas ani v úřadech zemských a krajských veskrze provésti, tím méně v král. městech. Karel sám i syn jeho Václav často zastavovali, prodávali a schvalovali dědičné prodeje rychet městských,[7] kdežto příkladův, žeby byli ve venkovských městech rychtáře na rok neb na několik let jmenovali, vůbec není a o městech Pražských pochybno ostává, zdali panovník zcela neobmezeně rychtáře městské na čas ustanovoval, aneb zdali spíše měšťané neměli jakého vlivu

---

Ihering, Schuldmoment (Vermischte Schriften I. p. 215. fg.), jenž hlásí se spíše k zásadě našeho ob. zák. obč.: Nur dolus verpflichtet zum Schadensersatze, die culpa nur innerhalb gewisser Grenzen! Srv. L. 43. 44. D. 19. 1., L. 13. §. 1. D. 8. 2., L. 40. pr. D. 39. 2.

6 Srv. čl. XVII. a XVIII. Majestas Carol. v Jireček Codex II. str. 123. a 124.

7 Na př. rychtu Kutnohorskou zastavil Karel r. 1363 mincmistrovi Enderlinovi a jeho dědicům v 600 kopách, ustanoviv „quod omnes litere, si que eximie in antea super dicto judicio quocunque casu seu occasione in lucem prodierint, nullius roboris esse debeant et Enderlino ac suis heredibus nullum impedimentum generare" (Transumpta privil. str. 9. v arch. Kutnohor.). — V archivech městských hojně zachovaly se listiny rychtářské, v kterých panovníci schvalují převod rychty na některého dědice zemř. rychtáře neb dědičný prodej rychty jiné měšťanské rodině neb odprodávání zboží od dědičných rychet, na př. v Kolíně po Goclínovi dědil rychtu syn jeho Kryštofor a týž prodal ji r. 1365 Mikulášovi zvanému Prukenmeister, což Karel IV. i Václav IV. potvrdili (Pamětní kn. Kolínská str. 35.—37.); v Plzni po Petru Leinwarterovi dědili rychtu vnukové jeho Albrecht a Alžběta, děti Pražského měšťana Františka, řečeného komorník a ti prodali dědičnou tuto rychtu r. 1382 Jindřichovi z Králové Dvora, což Václav IV. potvrdil. (Orig. v arch. Plzeňském.) — Rychtu Čáslavskou koupil od Jana Rotlewa se svolením Karla IV. dědičně Ondřej a prodej ten r. 1383 potvrdil Václav IV. (Orig. v arch. Čáslavském.) — Rychtu Nymburskou držel r. 1348 dědičně zeman Albrecht Havran, obdržev od Karla IV. povolení, aby ji prodati mohl a r. 1416 povolil Václav IV. tehdejšímu rychtáři Vítovi Sokolovi, aby některé zboží od rychty odprodal. (Orig. v arch. Nymburském.) — Podobně r. 1392 schválil Václav IV. dědičný prodej rychty Poličské, potvrdiv novému rychtáři Václavu stará privilegia (Pelzel, Wenceslaus Urkundenb. č. 88.).

na jmenování rychtářův podobně asi jako na obnovování rad městských.[8]

Práva městská z té doby snažila se různým spůsobem o to, aby jednak obmezila panovníka v jeho právu jmenovati svobodně rychtáře městské, jednak aby přivedla rychtáře městské do podřízeného postavení k radám městským. Souhlasně opakovala zásadu, že rychtář má býti usedlým měšťanem téhož města, mužem v mravním ohledu úplně zachovalým a tělesně ke konání úřadu spůsobilým, žádajíce, aby rychtářové sami soudu předsedali a nedávali se podrychtářem zastupovati, lečby tohoto měšťané sami si volili.[9] Švábské zrcadlo z konce 13. století, které již ve 14. století na český jazyk přeloženo bylo a v jižních městech českých jako podpůrný pramen práva městského valného rozšíření bylo došlo, vyslovovalo zásadu, že prý každé světské rychtářství má počátek od volení a že páni nemají lidem dávati jiných rychtářův, než kterým oni chtějí[10] a když i Brnu, jehožto sbírky nálezův a naučení v druhé polovici 14. století i v českých městech

---

[8] Srv. Časop. Č. Mus. 1879 str. 105. a Právník 1879 str. 146. pozn. 11. a str. 405. pozn. 5.

[9] Čl. 51. práva Pražského z konce 14. století opakuje ustanovení starého práva Jihlavského (čl. VIII. §. 1.), že v městě má býti pouze jeden rychtář a „der soll ein purger sein" (Rössler l. c. I. str. 115.) a rovněž tak činí třetí recense práva Jihlavského z druhé polovice XIV. stol. (Tomaschek, Oberhof str. 355.) — Právo Brněnské z r. asi 1353 v čl. 403. „de electione judicis, quis et qualis sit eligendus" žádá, aby rychtář „qui vicem gerit regis" měl vynikající vlastnosti tělesné a duševní a skvěl se čtyřmi cnostmi stěžejnými, dokládajíc „unde multum est laudabile, si pro judice persona haberi poterit litterata" a v čl. 216. ustanovuje, že „subjudices solum jurati debent eligere, statuere vel destituere" (Rössler l. c. II. str. 185. a 106.). — Článek ten skoro slovně je přeložen z německého textu Švábského zrcadla čl. 86. „wie man richter weln sol" (Lassberg l. c. str. 42.). — Právo Magdeburské wikpildské v čl. XLVII. ustanovuje, že rychtář nemá míti pro svůj užitek nějakého zástupce na soudě městském, jako kdyby rychtu dále někomu pronajal a že, je-li osedlý v městě, má s městem ve všem trpěti (Daniels a Gruben l. c. str. 125. a 366.), a kniha distinkční III. cap. 1. opakuje, že rychtář městský má býti na svém právu nenařčený, nechať přijal rychtu od krále aneb od města (Ortloff l. c. str. 134.).

[10] Lassberg l. c. str. 42. — Nejstarší nám známý český překlad Švábského zrcadla s nápisem „Stará práva česká 1372" chová

hojně byly v užívání, povoleno bylo r. 1376 právo svobodné volby rychtáře a právo Brněnské samo opakovalo ustanovení Švábského zrcadla, pojednávajíc o tom, kterak má rychtář volen býti,[11] tu rozšíření sbírek práva toho po Čechách přispělo zajisté též k tomu, že měšťané českých měst přičiňovali se o to, aby rychty městské tím neb oným spůsobem dostaly se do odvislého k nim postavení.

Skutečně také od počátku 14. století dá se pozorovati v královských městech ustavičná snaha obcí obmeziti rychtáře městské v jich působnosti v záležitostech obecních a i soudních.

Prvním projevem této snahy jest zřízení nové hodnosti městské v osobě purkmistra (magister juratorum uel civium, proconsul), jenž předsedá radě, kdykoliv jde o hospodářské záležitosti města,[12] v stavovských bouřích za Václava IV. zaujímá v některých městech přednější postavení, než sám rychtář městský, až i konečně tohoto z rady zcela vytlačuje.[13] Napotom práva městská předpisují, že

---

se v archivu Německobrodském. — Srv. též Tomek, Děj. Pr. II. str. 309.

[11] Markrabě Jodok udělil toho r. Brnu právo, aby po vymření dědičného rychtáře samo sobě rychtáře volilo (D'Elvert, Brünn str. 122.). — Srv. též Rössler l. c. II. str. LXI. a LXIII.

[12] Prvním purkmistrem, jenž v listinách přichází, je r. 1302 jirchář Květoň v Budějovicích (Emler, Reg. č. 1916., k tomu č. 1995. a 2201.); dále přicházejí purkmistři r. 1311 v Mostě (Schlesinger l. c. str. 17.); r. 1319 v Litoměřicích (Čas. Č. Mus. 1879 str. 102.); r. 1335 dva šepfmistři v Kutné Hoře (tamže str. 110.); r. 1343 v Kolíně (Arch. Vorlický); r. 1344 na Starém Městě (Emler, Reg. inedit.); r. 1359 na Malé Straně; r. 1368 v Čáslavi; r. 1379 v Rakovníce (Borový, Libri erect. I. str. 8. a 78., II. str. 162. a 192.) atd. — V Praze střídali se konšelé v úřadě purkmistrském po pořádku, takže každý čtyry neděle úřad zastával (Tomek l. c. II. str. 283.), v Brně dle všeho byl volen purkmistr též na měsíc (Rössler l. c. II. čl. 217. na str. 107.) a podobně právo Jihlavské ustanovuje „Allewege vber vyer wochen sullen dy scheppen eynen andern purgermaister seczen" (Tomaschek, Oberhof str. 105.) — Naproti tomu Magdeburská wikpilda ustanovuje v čl. XIX. §. 1.: „Wo man eynen burgermeister kusit yn eyner stat, den kust man zu eynem jare." (Daniels l. c. str. 93., k tomu čl. XLII. §. 2. na str. 121.) — V Německu přichází úřad purkmistrovský už v 13. století, srv. Maurer l. c. I. §§. 159. a 160. a Gaupp, D. Stadtr. I. str. XXXVII. Srv. též Emler, Reg. č. 1812., 1816. a 1975.

[13] Srv. na př. známá konšelská práva (statuta consilii) z r. asi 1380

rychtář městský má poslouchati konšelův, kdežto tito spravují se nařízeními purkmistra a že při nastoupení úřadu povinen jest složiti též obci přísahu, že bude spravedlivě souditi.[14]

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

O účincích nedostavení se soukromého žalobce k hlavnímu pře líčení.

Dne 6. září 1878 podal A. K-ý u c. k. okresního soudu na Hluboké trestní žalobu na K. K. pro přestupek §u 496. tr. z.

---

v Rössler l. c. I. str. 88., v nichž snaha postaviti purkmistra v čelo obce došla určitého výrazu. — Od té doby skutečně v listinách purkmistři často píšou se před rychtáři, na př. v zápisu m. Pražských z r. 1399 v Arch. Č. I. str. 63., v Litoměřicích r. 1397 (Čas. Č. M. 1879 str. 102.) atd. — V Jihlavi r. 1364 vydali statut „quod judex ammodo intrare non debeat consilium eorum, nisi uocatus fuerit per iuratos" a táž zásada nalezá se v právu Brněnském z počátku 14. století čl. 109. (Rössler l. c. II. str. 366.) — V Praze r. 1403 obec Novoměstská nalezla, že rychtář vyřídě své věci v radě, má ihned odejíti a nepřicházeti, lečby byl zavolán, v radách s konšely zasedati že mu nenáleží (Tomek l. c. II. str. 288.) a pozdější Soběslavská práva arci rovněž vyslovovala zásadu: „Rychtář nejmá v raddě sedati mezi pány." (Výbor str. 326.)

[14] Právo Brněnské ze XIV. století v článku 200. praví „der richter schol an allen sachen den schephen gehorsam sein" a z r. asi 1353 ustanovuje v čl. 405., že má rychtář ctíti konšely „tamquam legislatores" a „concludendo singulariter universa et universaliter singula judex debet semper juratos audire et eis obaudire." (Rössler l. c. II. str. 394. a 186.) — Dle práva Jihlavského ze 14. století skládal rychtář při každé obnově rady obci přísahu „den scheppen vnd allen gerechten gehorsam zu sein." (Tomaschek, Oberhof str. 355.) a r. 1401 musil rychtář Nového Města Pražského Matouš Hlušek pod přísahou slibiti „quod deinceps ipse et futuri sui judices ac scriptores et servitores nihil per se et ex propria industria facere debent, nisi quantum per magistrum civium et consilium ipsis fuerit mandatum ac iniunctum." (Liber sentent. aur. str. G. 3. v deskách zemských a Tomek l. c. II. str. 287.)

Ku stání položenému k pokračování v hlavním přelíčení na devátou hodinu dopolední dne 13. října nedostavil se obžalovaný K. K. a soukromý žalobce A. K-ý přišel dle úředních hodin, jdoucích ten čas o několik minut později, než hodiny věžní, o 9 hod. 2 minutách, následkem čehož vynešen byl rozsudek č. 729. tr., jímž podle §§. 46. a 259. odst. 2. tr. ř. obžalovaný K. K. z obžaloby propuštěn.

Soukromý žalobce k vynešení rozsudku se zatím dostavivší ohlásil ihned odvolání[1]; vzal je ale dne 17. října zpět a žádal zároveň za obnovení trestního řízení na základě toho, že maje ku stání dne 13. října přijíti pouze se opozdil a udal, že se zpět vzetím odvolání žaloby nevzdává.

Zmíněný soud povolil k této žádosti dle §. 480. tr. ř. a §. 530. tr. z. vzdor §. 252. odst. 3. tr. ř. obnovení řízení trestního. Soudce vycházel při tom z náhledu toho, že §. 352. odst. 3. pouze na toho soukromého žalobce se vztahuje, kterýž žalobu svou zpět vzal, že však soukromému žalobci, jehož práva v tomto pádu dle §§. 46. a 227. tr. ř. a 259. odst. 2. tr. ř. posuzovati dlužno, obnovení trestního řízení se povoliti musí, ano jest dokázáno, že opozdění se nebylo obmýšlené, nýbrž nezaviněné, nahodilé, to tím spíše, ana 6nedělní lhůta §. 530. tr. z. dosud neprošla.

I odbývalo se dne 4. a 23. listopadu novotně přelíčení; po skončení sproštěn K. K. opět obžaloby, tenkráte dle §. 259. odst. 3. tr. ř., poněvadž soudce nenabyl přesvědčení o okolnostech, v nichž se urážka na cti shledávala.

Na ohlášené a provedené odvolání A. K-ého ustanoveno u c. k. krajského co odvolacího soudu v Budějovicích přelíčení u druhé stolice a na základě tohoto byl K. K. rozsudkem ze dne 9. ledna 1879 č. 6180. tr. uznán vinným přestupkem §. 491. tr. z. a odsouzen k trestu vězení v době jednoho měsíce a k náhradě útrat trestního řízení.

C. k. nejvyšší co kassační dvůr nalezl k zmateční stížnosti k zachovávání zákona generální prokuraturou z rozsudku c. k. krajského co odvolacího soudu v Budějovicích ze dne 9. ledna 1879 č. 6180. tr. vzaté takto právem: Rozsudkem tímto byl zákon porušen, týž se co neplatný zrušuje a K. K. se obžaloby pro přestupek §. 491. tr. z. a náhrady útrat trestního řízení osvobozuje.

---

[1] Srv. Gerichts-Zeitung r. 1879 č. 58. str. 232.

Důvody:

A. K-ý, kterýž při prohlašování rozsudku již přítomen byl, ohlásil odvolání z rozsudku c. k. okr. soudu v Hluboké ze dne 13. října 1878 č. 729. Týž vzal dne 17. října 1878 odvolání zpět a žádal za obnovení trestního řízení. Okresní soud toto připustil, předsevzal 4. a 23. listopadu nové přelíčení a osvobodil dle §. 259. odst. 3. tr. ř. opětně K. K. obžaloby, tento byl ale k odvolání A. K-ého přestupkem §. 491. tr. z. vinným uznán. Toto řízení nesrovnává se se zákonem. Neb následkem rozhodnutí prvního soudce ze dne 13. října 1873 č. 729. a následkem toho, že A. K-ý odvolání z něho vzal zpět, přišel tento. dle §. 46. al. 3. tr. ř. o své právo žalobní a obnovení trestního řízení nemělo se ani po §. 352. ani po §. 363. 2. tr. ř. povoliti. Obnovil-li vzdor tomu okresní soud trestní řízení, a osvobodil-li K. K.-e opět z obžaloby a vynesl-li krajský co odvolací soud k odvolání A. K-ého rozsudek, — jímž onen vzhledem k §. 281. č. 9. lit. *c)* tr. ř. pro nedostatek obžaloby zákonem požadované neplatný rozsudek stolice první byl změněn, — proti K. K., byl tím porušen zákon.

Tento výrok musel býti učiněn k zmateční stížnosti gen. prokuraturou k cíli zachovávání zákona podané, a poněvadž obžalovaný neplatným rozsudkem k trestu byl odsouzen, muselo ohledně něho, jak v enunciatu uvedeno, rozhodnuto býti.

Rozhodnutí c. k. co kassačního soudu ze dne 26. června 1879 č. 4336.

Jindřich P.

Žaloba dědiců pro rušení držby pozůstalosti. Spoludržení.

Žalobu dědiců, kteří k pozůstalosti Jana K. se byli přihlásili, na Jana M. pro rušení držby pozůstalosti Jana K., zamítl c. k. okresní soud z následujících

důvodů:

Žalobou svou de præs. 15. května 1878 č. 3744. civ. domáhají se Karel K. a soudruzi nálezu, že Jan K., resp. jeho pozůstalost, chrání se v užívání prostory mezi domy č. pop. 117. a 118. v T. obratmo v držení stavební parcele č. 169. a v držení práva jízdy,

chůze a skládání potřeb na místě od této stavební parcele k domu č. pop. 118. se nacházejícím, že žalovaný Jan M. držbu rušil postavením plotu mezi staveními č. pop. 117. a 118. od ulice až do zadu, pozůstávajícího z ražených prken, nabízejíce o skutku prv uvedeném důkaz znalecký, o skutku posléz jmenovaném důkaz svědky.

Že Jan K., který dne 12. dubna 1878 zemřel, nacházel se v držení parcele stavební č. parc. 169., jakož i že soused Jan M. držel a dosud drží stavební parcelu č. parc. 168., dokázáno, hledě k §. 13. 2. odst. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z., výpovědí znalce Viléma S., taktéž dokázali svědci bezvadní: Aug. St., Antonín Č., Antonín B. a jiní, že držel Jan K., pokud na živu byl, právo jízdy, chůze a skládání potřeb po celé prostoře mezi staveními č. pop. 117. a 118., tedy také na stavební parcele č. parc. 168. Jana M., až k starému prahu.

Jan M. doznal, že dne 24. dubna 1878 mezi oběma staveními — tam kde dříve plot nebyl — totiž jak zjevno z ohledání místa rušené držby až k starému prahu, nový plot z ražených prken postavil a tento plot prodloužil v tomtéž směru až k starému kolu, tak že starý kůl a v něm se nacházející starý plot přesahuje na stranu Jana K. asi o 10 ctm. Tento plot nový nachází se veskrz, jak znalcem dokázáno, na č. parc. 169., kterouž držel Jan K., pokud na živu byl, a toliko část nového černého kolu na zadní straně nového plotu nachází se na stavební parcele č. parc. 168. Jana M.

Z uvedeného právě a z výpovědí svědků a soudního ohledání zjevno, ješto nyní pro plot, o který tu jde, právo jízdy na řečené prostoře vykonávati se nemůže a dle výpovědi znalce plot mimo svrchu uvedený kůl na č. parc. 169. se nachází, že v tomto případě stalo se rušení držby v obojím směru, v kterém se výroku toho žaloba domáhá, a muselo by místa dáno býti žalobě, kdyby žalobu tu byla podala osoba k tomu legitimovaná, totiž Jan K., dne 12. dubna 1878, tedy dříve nežli čin rušební se stal, zemřelý.

Avšak žaloba tuto podána jest od osob k žalobě possessorní nelegitimovaných; vždyť Karel K. a soudruzi v žalobě ani netvrdí, že nabyli držení prostory, resp. práva jízdy, pro jehož rušení žalují a také skutečně ani v držení věci, resp. práva jízdy, o kteréž tu jde, nebyli.

Držení jest faktum, není právo, dědicové a vůbec universální i singulární sukcessoři toliko nastupují ve veškerost práv, resp.

závazků zůstavitele — nenastupují ale a nemohou nastoupiti ve skutek §§. 532. a 535. ob. z. obč. Tomu svědčí obzvláště doslov §. 320. ob. z. obč. „Kdo má platný titul, nabývá jím toliko práva věc držeti, nenabývá ale držení samého.“

Kdo držení nabýti chce, musí ho i nabýti spůsoby a skutky vytknutými v §§. 312. a 313. ob. zák. obč., nikoliv ale pouze tou okolností, že stal se dědicem, resp. nástupcem někoho, kdo držení měl. Poněvadž, jak z uvedeného na jevo vychází, žalobci držení neměli a nenabyli, nemají právo k této žalobě, ježto se jim nedostává jedné z okolností těch, kterých se k žalobě possessorní vyhledává, totiž „poslední skutečné držby.“ Nástupcové v právo dědičné mají před nabytím držení právo k žalobě petitorní, pokud ale některým ze spůsobů v §§. 312., 313. a 314. ob. z. obč. držení věci neb práva nenabyli, nemůže míti místa žaloba possessorní.

K stížnosti dědiců uznal c. k. vrchní soud zemský pro král. České nálezem ze dne 13. srpna 1878 č. 22541. takto:

Jan K. pokud se týče jeho pozůstalost chrání se v spoludržení a spoluužívání plochy nalezající se mezi domy č. p. 117. a 118. v T., žalovaný Jan M. rušil tato spoludržení postavením plotu mezi domy č. p. 117. a 118. od ulice až na konec domu č. p. 117. a jest povinen každého dalšího rušení pod uvarováním se peněžité pokuty se zdržeti, předešlý stav ve 14 dnech zříditi, pokud se týče postavený plot odstraniti a žalobcům soudní náklady zaplatiti.

Důvody:

Soudce první stolice zamítl žalobu de præs. 15. května 1878 č. 3744. pouze z toho důvodu, poněvadž žalobcové co pouzí dědicové zemřelého Jana K. k possessorní žalobě oprávněni nejsou, jelikož držení je pouhým faktem a žádným právem, tudíž na dědice nepřechází, dědicové sami však ani netvrdili, tím méně pak prokázali, že oni sami držení, jehož ochrany se domáhají, nabyli, a tudíž i v držení, o které se jedná, se nenalézali. S tímto náhledem c. k. okresního soudu nelze však souhlasiti, dědicové po Janu K. nepodali žalobu ve vlastním jméně, nýbrž jménem pozůstalosti, jejíž repræsentanty přihlášivše se k dědictví nade vší pochybnost jsou — pozůstalost Jana K., která vlastně jest žalobcem a jen na venek dědici repræsentována byla, nalézala se však v den podané žaloby t. j. dne 15. května 1878, tedy 22ho pokud se týče 21ho dne po započatém (dne 23. dubna) a skončeném (dne 24. dubna)

rušení držby, patrně ještě v onom držení, o které se zde jedná, poněvadž držení zůstavitelovo jeho smrtí nepominulo (§. 547. ob. zák. obč.) ano naopak — pakli se snad třetí osoby mezitím držení nezmocnily, a během volné lhůty 30denní za soudní pomoc žádáno nebylo, — až do uchopení se dědiců trvá, a nahlédnouti nelze, proč by dědicové Jana K. proti bezprávnímu zasahání v jeho držbu pomoci soudní domáhati se nemohli, zvláště když zákon v §. 339. ob. z. obč. držení každé chrání, pozůstalost z této ochrany ani tímto §. ani vůbec jiným zákonným předpisem vyloučena není, a to zajisté v úmyslu zákona, který držení vůbec tak vydatnou ochranu poskytuje, nespočívá, aby pozůstalosti, která pravidelně této ochrany více nežli každý jiný zapotřebí má, právní dobrodiní krátkého a stručného řízení dle c. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. na delší často dobu od smrti zůstavitelovy až do chopení se držby se strany dědice odejímal, tím rušitele držby podporoval, a dědice k stíhání porušení držby petitorními, daleko nákladnějšími a často bezvýslednými právními prostředky přidržoval. §. 320. ob. z. obč. není dědicům, již k dědictví se přihlásili, na překážku, poněvadž tito nikoliv vlastním jménem a nikoliv co držitelé, nýbrž jménem pozůstalosti dle §. 547. ob. z. obč. ještě dosud v držbě se nalézající, žalovali, za jejížto repræsentanty až do vlastního uchopení se držby pokládáni býti musí. Žaloba neměla se tudíž z důvodu toho, že nedostává se žalobcům legitimace, zamítnouti.

Co se pak věci samé dotýče, domáhá se žaloba dvojí ochrany a sice ochrany v držbě parcely č. 169. a ochrany v držbě práva, po části parcely č. 168. nalezající se mezi parcelou č. 169. a domem č. 118. jezditi, choditi a věci tamtéž skládati. Výsledky vedení důkazu nejsou však takého druhu, aby se zcela dle této žalobní závěřeční prosby za právo nalezlo, není totiž prokázáno, že Jan K. byl ve výhradném držení parcely č. 169., ano není ani dokázáno, až kam parcela č. 169., v jejímž držení pozůstalost žalobci zastoupena chráněna býti má, sahá a co z plotu žalovaným zřízeného černě natřeného na parceli č. 169. a co na parceli č. 168. stojí. Znalec Vilém S., jehož dobrozdání samo dle §. 13. c. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. nezrušeného §. 196. ob. soud. ř. důkazu zjednati nemůže, zvláště ano se kromě toho jen o katastrální mapu opírá, která o sobě žádného důkazu netvoří, udává výslovně, že s určitostí udati nelze, mnoho-li plotu na č. 169. a mnoho-li na parc. č. 168. stojí, a rovněž tak není

svědky dokázáno, že Jan K. onu část mezi č. p. 117. a č. p. 118. se nalézající plochy, která parc. č. 169. tvořiti má, a kterou žalobci sami ani dle arey ani dle jiných nepochybných známek jako na př. dle šířky, délky etc. etc. označiti s to nebyli, — též v skutku výhradně držel a užíval. Svědkové, z části i samým odpůrcem vedeni, udali jen, že zemřelý Jan K. po ploše mezi oběma domy č. p. 117. a 118. se nalezající vůbec ku vratům a od vrat zpět s vozy jezdil, hnůj na trakaři na ulici a dříví z ulice na dvůr vozil, ze dvora vynešený hnůj na této jmenované ploše skládal, a rovněž tak i přivezené dříví na tuto plochu vedle ulice shazoval, aniž by udati mohli, v jaké míře těmito držebními činy každé z obou parcel č. 169. a 168. použito bylo; — z výpovědí svědků jde však ještě na jevo, že i žalovaný této plochy mezi zmíněnými oběma domy se nalezající, neobmezuje se na určitou vedle svého domu ležící část, tím způsobem užíval, že i on po ní s hnojem a dřívím jezdil a věci tamtéž skládal a může tudíž, poněvadž i žalovaný této plochy spoluužíval, tedy ji spoludržel, pozůstalost Jana K. též jen v spoludržení této plochy chráněna býti, tím spíše ano jest nepopřeno, že právě tato plocha vůbec objektem rušení držby jest a vzhledem k této nepochybnosti předmětu rušené držby též naprosto potřeba se nenaskytá, by k posuzování místnosti dle parcelních čísel se přikročilo.

Ježto tudíž i druhá podmínka žaloby pro rušení držby, totiž čin držbu rušící vlastním doznáním žalovaného je dokázána, muselo žalobní prosbě s obmezením svrchuzmíněným místo dáno býti.

C. k. nejvyšší soud zamítnul stížnost žalovaného vzhledem k

důvodům

druhé stolice, jimiž vývody rekurrentovy vyvráceny jsou.

Rozhodnutím c. k. nejvyšš. soudu ze dne 15. října 1878 č. 10802.

Dr. F. Šimák.

K učení o držení práva a jeho přerušení.

Šest občanů z Břežan podalo dne 7. května 1877 pod č. 3216. c. k. okresnímu soudu v Č. Brodě na V. Miškovského a J. Kratochvíla ze Štolmíř následující žalobu:

K obci Štolmířské náležejí pozemky č. p. 314. a č. p. 322.,

z nichž po právu vlastnickém patří pozemek č. p. 314. J. Kratochvílovi a pozemek č. p. 322. V. Miškovskému. Pozemek č. p. 314 oddělen jest od pozemku č. p. 322. pěšinou, na kterou přichází se z vozové cesty vedoucí z Břežan do Štolmíře.

Pěšinky této užívali jsme ode dávných dob až na dobu nynější nerušeně a pokojně tím spůsobem, že jak my sami, taktéž i dítky naše volně po ní jsme chodili z Břežan do Č. Brodu a sice k c. k. okresnímu soudu, k c. k. okresnímu hejtmanství, pak na trhy, do lékárny a do kostela, vůbec vždy, kdykoliv nám bylo jíti z Břežan do Č. Brodu aneb aspoň směrem k Č. Brodu a dítky naše používaly taktéž této pěšiny když chodily z Břežan do hlavní školy v Č. Brodě a chodili jsme vždy jak my, tak i dítky naše volně a dle naší libosti po této pěšině.

Dne 9. dubna 1877 dal Václav Miškovský skopati a rozorati pěšinu, která dělí pozemek č. p. 314. od pozemku č. p. 322. a postavil háječky na oba konce pěšiny této. Za několik dní na to postavil V. Miškovský na konec pěšiny, kde tato do hráze ústí, výstražní tabulku, kdežto J. Kratochvíl postavil výstražní tabulku na druhý konec dotčené pěšiny, tu kde ústí do vozové cesty vedoucí z Břežan k Štolmířům a oba dva zabraňují choditi po této pěšině a ustanovili zvláštního hlídače, který zabraňuje choditi po té pěšině.

Z tohoto děje odvozovali žalobcové, že jim jednáním V. Miškovského a J. Kratochvíla rušeno bylo právo choditi po dotčené pěšině, pročež žádali za nález, že V. Miškovský a J. Kratochvíl právě dotčeným činěním svým přerušili žalobcům držení práva choditi po pěšině, která dělí pozemek č. p. 314. od pozemku č. p. 322., že povinni jsou rušenou držbu do předešlého stavu uvésti a pod uvarováním pokuty všeho dalšího rušení toho držení se zdržeti.

Když pěšina ta na místě byla soudně ohledána, učinil zástupce žalovaných proti žalobě nejprvé námitku soudní nepříslušnosti, kterou odůvodnil as takto: Žalobcové nemají patrně na mysli nějaké soukromé právo služebnosti, v jehož držení by každý z nich byl, poněvadž by jinak byl žaloval každý zvláště pro rušení svého držení práva služebnosti a sotva by byli uváděli, že i jich děti pěšinou chodily.

Žalující mají jen na mysli, že po uvedené pěšině chodili vůbec lidé, kteří šli směrem od Břežan k Českému Brodu a proto že oni také anebo jich děti tudy z Břežan do Brodu chodívali.

Kdyby se nebylo po té pěšině vůbec chodilo, nebyli by ani oni ani jich děti tudy chodili. Nevykonávali tedy žalující svou chůzí nějaké soukromé právo služebnosti, vědouce, že chůze jich na pěšince té není něco zvláštního, čehož by zrovna tak nevykonával každý jiný, jenž by směrem od Břežan do Brodu šel.

Avšak pojem soukromého práva vyžaduje nutně, aby příslušelo někomu nějaké výhradné oprávnění, které nepřísluší každému jinému zrovna tak, jako jemu. Nejde tedy žalobcům o ochranu držby soukromého nějakého práva. Když tomu tak, nelze u soudu projednávati o této žalobě, neboť občanský zákonník jedná jen o držbě práv soukromých a soudové jsou jen povoláni k ochraně té držby práv, o níž jedná občanský zákonník.

Jen úřad správní by mohl o tom rozhodnouti, že žalovaní nesmějí dáti na dotýčná místa vějičky neb výstražní tabulky, neb jen správní úřad jest kompetentním rozhodovati o tom, zda-li každému jest přechod po dotýčném rozhraní volným čili nic.

Neuvedli žalobci ani ten nejmenší rušební čin, který by se vztahoval k nim samým co držitelům nějakého práva soukromého. O tom, zda-li vůbec mají žalovaní právo zabraňovati přecházení po onom rozhraní, může rovněž rozhodnouti jen příslušný úřad správní, nikdy ale soud.

U věci samé popřeli žalovaní děj žalobní a namítali zejmena:

1) že žalobcové ani neuvedli žádný čin rušební. Postavení háječků a výstražních tabulek, jakož i zřízení zvláštního hlídače nemuseli si žalobcové všimnouti, domnívali-li se skutečně, že právo mají po cestě choditi, neb těmito opatřeními nestalo se ještě chození po rozhraní nemožným.

2) Žalobcům nedostává se aktivní legitimace k žalobě. Soudní řízení nemůže připustiti, aby šest občanů břežanských beze všeho vnitřního důvodu podalo jednu žalobu pro rušení držby svého domnělého práva. Oni by mohli jen tehdy co žalobci hromadně vystoupiti, kdyby byli hromadným subjektem jistého věcného práva, jež by jim všem nerozdílně příslušelo, čili kdyby aspoň co hromadný subjekt vykonávali obsah takového práva (srv. §. 825. ob. z. obč.).

3) Dle §. 3. *a*) zákona pro království České ze dne 12. října 1875 jen tehdáž nepovoluje se chození po mezi, když výslovně jest to zakázáno výstražními tabulkami, anebo když jest zákaz jinými znameními označen. Není-li na pokrajích

nějaké meze viděti výstražní tabulky neb vějičky a podobná znamení, může tudy každý jíti, aby si na př. nadešel. Z toho však nenásleduje, že kdyby vlastníci meze nechtěli přechod po mezi trpěti, nesmějí dáti k tomu cíli na konec meze výstražní tabulky neb vějičky, poněvadž snad již dříve po mezi té se někdy chodilo.

To by byl circulus vitiosus; neboť dle §. 3. *a*) uvedeného zákona smí se jen proto po mezi chodit, že tam vlastník nedal a pokud tam nedal výstražní znamení, jak tedy může někdo chtíti tvrditi naopak, že proto tam nesmí dáti vlastník výstražní znamení, jež by zapovídalo tudy choditi, poněvadž se tam dříve smělo choditi a chodilo, že tam právě nebylo žádné výstražné znamení, jež by chůzi zapovídalo?

Žalobcové ani netvrdili, že chodili po zmíněném rozhraní, když výstražné znamení již bylo postaveno, oni nedokázali tedy podmínek §. 313. ob. z. obč., dle něhož k vykonávání práva služebnosti zapotřebí, aby kdo věci cizí se svolením vlastníka k svým účelům užíval. Žádáno tedy za zavržení žaloby.

Po skončeném jednání dal c. k. okresní soud v Českém Brodě místa námitce nepříslušnosti soudu, odkazuje žalobce k úřadům správním.

Příčiny.

Žalující žalují na žalované proto, že dne 9. dubna 1877 a sice že Václ. Miškovský tím, že dal skopati a rozorati pěšinu 2' širokou po celé délce, která dělí pozemek č. p. 314. od pozemku č. pop. 322. v obci Štolmírské, že na obou koncích této pěšiny napřed háječky, potom ale na jeden konec této pěšiny tu, kde ona do hráze ústí, výstražné tabulky postavil, a že také J. Kratochvíl tím, že na druhý konec této pěšiny postavil výstražné tabulky, a že oba dva zvláštním hlídačem na této pěšině choditi zabraňují, přerušili žalobcům držení práva choditi po pěšině této, kterého prý od dávných dob až do přerušení držby užívali nerušeně a klidně všicci žalující i s jejich dětmi.

K důkazu těchto popřených okolností dovolávali se žalující více svědků. Svědkové slyšení a sice Jan Červený, Jan Pecháček a František Šimek doznali, že skutečně po dotčené pěšině všicci žalující chodili po více let, že však tudy nechodili pouze žalující, nýbrž i ostatní občané z Břežan a okolních vesnic, ba vůbec ten komu bylo jíti směrem od Břežan do Českého Brodu.

Svědkové tito dokonce dosvědčili, že i oni tudy chodili, že se však nedomnívali, že mají k tomu zvláštní právo, nýbrž jen proto, že jdouce směrem od Břežan do Českého Brodu shledali pěšinu ušlapanou a že ji považovali za pěšinu veřejnou.

U zření na tyto výpovědi nedá se o tom pochybovati, že i žalující dobře věděli, že tudy nechodili pouze oni, nýbrž i vůbec skoro každý, komu bylo jíti směrem od Břežan do Českého Brodu. Musí se tak souditi zvláště i z toho, že všicci žalující tudy šli i zároveň se svědky jmenovanými. Jest tedy u rozhodnutí této rozepře přede vším rozluštiti otázku, vykonávali-li žalující, chodíce po zmíněné mezi nebo pěšině, nějaké právo své dle práva soukromého čili užívali-li svého domnělého práva na věci, sloužící k veřejnému užívání.

Nepochybno přede vším jest, že dle §. 486. ob. z. obč. může pozemek některý sloužiti zároveň i více osobám. Ale není lhostejno, mnoho-li osob toho pozemku užívá. Má-li býti řeč o vykonávání práva soukromého, musí počet, u kterém nějaké osoby právo vykonávají, vždy obmezen býti tím spůsobem, že mimo tyto oprávněné osoby musí tu býti i jiné osoby, kterým se může vykonávání takového práva zakázati.

Užívá-li nějakého pozemku takový neurčitý počet osob, že lze říci, že každý, kdo má možnost k tomu, pozemku toho ve svůj prospěch užívá, stane se takový pozemek svého času, neopřel-li se vlastník toho pozemku takovému užívání, pozemkem určeným k užívání veřejnému.

V příčině takového užívání a v příčině oprávnění k tomuto užívání nerozhodují však soudové dle práv soukromých, nýbrž úřadové správní, kterým také pouze a jedině přísluší právo rozhodnouti o tom, je-li který pozemek určen veřejnému užívání čili nic.

Dle toho, co svědkové shora uvedení seznali a u zření na toho hořejní dovozování obrátili se žalující se svou žalobou k místu úřednímu, kterému nepřísluší právo rozhodovati o právech plynoucích z práv veřejných.

Z příčin těchto museli žalující se svou žalobou zamítnuti býti pro nepříslušnost soudu.

K stížnosti žalujících na rozhodnutí to c. k. vrchní soud zemský dohodnuv se s výborem zemským království Českého potvrdil nález v odpor vzatý, pokud jím žaloba zavržena byla ohledně J. Kratochvíla a odsoudil žalobce, aby tomuto část vzešlých útrat

Tímže právem jako tato žaloba, mohlo by na tytéž žalované býti podáno tisíc a tisíc žalob jiných pro rušenou držbu, aniž by se mohlo určiti, kde jest konec takových žalob, jež by byly právě tak oprávněny, jako tato.

Jsou tudíž žalující jen účastníky obecného a veřejného užívání řečené pěšiny, jak to vlastně sami tvrdili a svědky dokázáno bylo. Však proto ještě nelze přihlížeti k věci, jakoby žalovaní byli namítali, že jde o cestu veřejnou. To žalovaným tvrditi ani nenapadlo; naopak oni mají za to, že mohou každému přechod po ní zakázat právě proto, že cestou veřejnou není.

Přes to vše, že pěšina ta není cestou veřejnou, chodilo se po ní všeobecně a veřejně, jako by cestou veřejnou byla. Kdož však se takového veřejného užívání zúčastní bez ohledu, má-li toto užívání právní podklad nebo jest jen konáním bez právního podkladu, nevykonává tím nikdy obsah nějakého práva soukromého a nemůže tedy býti v držbě takového práva.

Že náhled druhé stolice jest nepravý, vychází také z následujícího: Kdyby zemský výbor byl řekl, že ta cesta jest veřejnou, nesměli by ji žalovaní nikomu zakazovati proto, že jest každý oprávněn chodit po cestě veřejné; když ale řekl výbor zemský, že pěšina ta není cestou veřejnou, nemohou žalovaní zase zabránit obecnému a veřejnému užívání, poněvadž by mohl téměř každý proti nim zrovna tak podati žalobu pro rušení držebnosti, jako ji podali žalobci. Nemůže býti pravým náhled, který vede k takovým absurditám.

Však c. k. nejvyšší soud zavrhl tuto stížnost, potvrdiv nález druhé stolice a

oddůvodniv

své rozhodnutí takto:

Podle mínění zemského výboru v království Českém není veřejnou cestou pěšina, o niž tuto jde. Není-li pěšina veřejnou, musí býti soukromou a jest otázkou soukromého práva otázka, zdaž někdo má právo choditi po ní.

Poněvadž žalující, jimž nyní zabraňuje se chůze po té pěšině, svědky dokázali, že po té pěšině po dlouhý čas chodívali, byli ve skutečném držení práva po pěšině choditi a že pěšina nyní jest rozorána a na jednom konci háječky a na druhém výstražní tabulka postaveny a že chůze po ní zvláštním hlídačem se zabraňuje, jsou tím žalující rušeni v držení práva choditi po té pěšině; mohou

tedy dovolávati se soudní ochrany. Zdaž mimo žalobce ještě jiné osoby chodily po pěšině, o niž jde, nemůže v případu tomto měniti ničehož na právním držení žalobců a nemůže žalované oprávňovati, aby zabraňovali žalujícím chůzi po pěšině. Musilo tudíž potvrzeno býti rozhodnutí druhé stolice.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 22. května 1878 č. 5821.

Dr. Škarda.

Poznámka zasílatele. Každý nám přisvědčí, že záležitost tato velice jest zajímavou a též důležitou zvláště pro venkov, kde podobné poměry bývají příčinou četných rozepří. A protož velice jest litovati, že obě vyšší stolice neprobraly v důvodech nálezů svých zcela materiál této rozepře, k čemuž předce námitky žalovaných podaly hojnou příležitost. Bylo by bývalo žádoucno, aby vynesen byl jasný nález, který by mohl býti vodítkem v podobných rozepřích.

Poznámka redakce. Seznáváme, že nálezům soudním tuto sděleným nikterak nemůžeme porozuměti. Odmrštila-li první stolice žalobu pro nepříslušnost soudu, kterak mohl rozhodnouti vrchní soud ihned in merito a dáti žalobě místa co do osoby žalovaného V. Míškovského, aniž by dříve první stolice u věci samé nález byla vynesla? Ještě podivnější však jest situace co do spolužalovaného J. Kratochvíla. Zde potvrdil vrchní soud nález první stolice, uznal tedy co se týče tohoto žalovaného soud za nepříslušný, ačkoliv v důvodech nálezu hájen právě náhled opáčný!

Co se týče věci samé, dlužno přiznati, že ve sporech druhu podobného v praxi namnoze setkáváme se s pojmy velmi nejasnými. Někteří mají za to, že jakmile se z té neb oné strany užívá slova „veřejná cesta“, ihned vyloučena jest kompetence soudu, kdežto jiní opět zcela nesprávně v příčině práv veřejných užívají šablóny práv soukromých. Jen tenkráte rozhoduje výhradně správní úřad o užívání cesty veřejné, není-li sporno, že cesta jest veřejnou; odpírá-li se však se strany toho, jehož pozemku cesta se dotýká, veřejnosti cesty, není tu ani nejmenšího důvodu, pro který by kompetence soudu měla býti vyloučena.

Ovšem nastává otázka, kdo oprávněn jest, žádati za nález, že po cestě, kterou vlastník o své újmě uzavřel, veřejně lze choditi. A tu nelze schvalovati náhled, který zde nejvyšší soud si osvojil, jakoby každý, kdož po cestě kdy chodil, mohl

k platnosti přivésti o sobě nárok na uznání cesty. Kam bychom dospěli, kdyby každý, kdo užívá statek, který (dle jeho náhledu) jest veřejný, z toho chtěl odvozovati právo soukromé? Mimo to není služebnost cesty, jak známo, s pravidla služebností osobní, nýbrž musí souviseti s držením jisté nemovitosti (§§. 477. a 479. ob. zák. obč.) Kdež tu pro jednotlivce základ takový při cestě, které se pouze užívá co prostředku kommunikačního mezi dvěmi osadami?

Pouze obce zúčastněné mohou v případě takovém žalovati pro rušení držby služebnosti cesty, nikdy však jednotlivec, u něhož se nedostává ani jednoho z obou podstatných momentů držby.

Máme tudíž za to, že v případě, o který tu jde, ovšem neměla místa námitka nepříslušnosti soudu, poněvadž žalovaní sami tomu se opřeli, že cesta jest veřejnou, že však u věci samé žaloba v příčině obou žalovaných pro nedostatek aktivní legitimace žalobců měla býti zavržena.

K výn. min. fin. ze dne 28. května 1875 č. 22360. v příčině vyměřování daně z příjmu spolkům záloženským.

Na základě §§. 2. a 23. pat. ze dne 29. října 1849 č. 439. ř. z. a §. 6. pat. ze dne 10. října 1849 č. 412. ř. z. dlužno při stanovení příjmu, z něhož se záložně daň příjmová vyměří, z příjmů vyloučiti: *a*) úroky ze záloh a zápůjček, kteréž pojištěny jsou na nemovitostech dani pozemkové nebo domovní podrobených; *b*) úroky ze záloh poskytnutých obchodníkům neb živnostníkům. (Srv. Talíř v Právníku 1874 str. 12.) Výnosem c. k. ministeria financí ze dne 28. května 1875 č. 22360. (vz. Chlupp, dir. Steuern 6. vyd. 1877 str. 241. násl.) nařízeno úřadům, že záložny o obojích těch úrocích, chtějíce aby z příjmů vyloučeny byly, podati mají individuální (t. j. se jmeny těch kterých dlužníkův) výkazy, kteréž úřad daň vyměřující pomocí katastru berního zkoumati a po případě opraviti má. Od požadování těchto individuálních výkazův, co se týče úroků ze zápůjček na nemovitostech pojištěných, že se vůbec upustiti nemá; co se týče výkazův o úrocích ze zápůjček poskytnutých obchodníkům a živnostníkům, že může se od požadování jich jen v tom případě upustiti, když záložna spůsobem věrohodným

prokáže, že pro značný objem dotčeného odvětví závodního sestavení žádaného výkazu spojeno by bylo s nepoměrnou ztrátou času a práce a když po nahlednutí v knihy závodní není pochybnosti o správnosti summární položky od záložny udané.

Záložna v K. přiznávajíc v roku 1875 příjem za rok 1874 udala, že přijala 26478 zl. úroků ze zápůjček obchodníkům a živnostníkům poskytnutých. Předložení žádaného jmenovitého výkazu těch kterých dlužníkův odepřela i podala v té příčině stížnost k c. k. zemskému finančnímu ředitelstvu v Praze, kteréž dalo jí na vůli, aby místo žádaného výkazu dala úřadu daň vyměřujícímu nahlednouti do závodních knih. Správa záložny podrobila se tomu, když však berní inspektor prohlížeti chtěl osobní conti těch kterých dlužníkův, nedopustila toho, odvolávajíc se na to, že jí dozorčí rada zatajení dlužníků bezvýminečně za povinnost uložila. Na to vyměřena záložně daň, aniž suma 26478 zl. z příjmů vyloučena. Stížnost za tou příčinou podanou c. k. zemské finanční ředitelstvo v Praze rozhodnutím ze dne 8. března 1878 č. 10246. zamítlo,

poněvadž

správa záložny individuální výkaz o úrocích od živnostníkův a obchodníkův pocházejících, jež požadovati úřad daň vyměřující vedlé §. 27. pat. o dani z příjmu a §. 14. vyk. nař. oprávněn jest, předložiti odepřela, výminky pak, pod kterouž jí výminečně summární vykázání dotčených úroků povoleno, totiž dovolení nahlednutí do knih závodních tolikéž nesplnila a tudíž úřadu nemožným učinila, aby se přesvědčil, jsou-li tu podmínky, za kterýchž řečený příjem úroků z příjmu dani podrobeného vyloučiti se smí.

Na toto rozhodnutí stěžovala sobě záložna u c. k. správního dvoru soudního. V stížnosti dovozováno, že vedlé §. 25. pat. o dani příjm. vyšetřování má se díti, když jeví se správnost udaného obnosu pochybnou, úřad tudíž přiměřenost udaného obnosu zkoušeti může, nikoliv ale žádati individuální výkazy o jednotlivých okolnostech, kteréž poplatník udávati povinen není. I když jeví se pochybnosti, že má úřad hledati vysvětlení slyšením poplatníka a jen co mimořádný a poslední prostředek žádati může vedlé §. 18. poučení ze dne 7. února 1850 „eine zergliederte Angabe der Einnahmen und Ausgaben“, v kteréž příčině však týž paragraf výslovně podotýká: „Diese Zergliederung hat sich auf die einzelnen Abtheilungen, in die eine geordnete Buchführung zerfällt, zu beschränken, nicht aber soweit zu erstrecken, dass selbst die ein-

zelnen Posten der Empfänge oder Ausgaben im Laufe der Jahre, die das Bekenntniss umfasst, anzugeben wären.“ Právo k nahlednutí do knih má úřad jen v určitých případech výminečných (vz. Talíř n. u. m. str. 16.), případu takového tu není a kdyby bylo, mohl úřad záložnu jen pokutami k povinnému předložení knih přidržeti (§. 32. pat. o d. příjm.), nikoliv ale vyšší daní trestati.

C. k. zemské finanční ředitelstvo ve spisu odpůrčím namítalo, že summární vykázání úrokův nikterak nestačí vzhledem k § 27. pat., jenž ukládá poplatníkovi povinnost o všech skutkových okolnostech pro vyšetření příjmu rozhodných úřadu žádané vysvětlení podati, nahlednutí do knih že žádáno právě k ulevení záložny na místo potřebného výkazu, předpis §. 32. pat. že jest fakultativní, nikoliv obligatorní a nyní po vyměření daně že jest věcí strany, aby podala doklady o správnosti udajův své stížnosti.

C. k. správní dvůr soudní rozhodnutí v odpor vzaté vedlé §. 6. zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. z r. 1876 pro nedostatečné řízení zrušil a věc c. k. zemskému finančnímu ředitelstvu v Praze k napravení vad a novému rozhodnutí vrátil.

Důvody.

Při stanovení příjmu dani podlehajícího za r. 1874 obmezil se úřad daň vyměřující vůči stěžující sobě záložně na to, že dal jí na výběr, aby buď zápůjčky obchodníkům a živnostníkům poskytnuté a připadající z nich úroky individuálně vykázala, buď úřadu do knih nahlednouti dala (kteréžto nahlednutí chtěno rozšířiti i na jednotlivé osobní conti), aby se přesvědčil, zdali příjem pod tímto titulem sumou 26478 zl. udaný se skutečností se srovnává, jinak že dotčený příjem úroků z příjmu, jenž dani podrobiti se má, vyloučen nebude, což se také vedlé rozhodnutí v odpor vzatého stalo, když záložna položené alternativě nevyhověla.

Správní dvůr soudní shledal toto administrativní před se jití vadným a s direktivami o dani z příjmu se nesrovnávajícím.

Záložna sobě stěžující podala totiž mimo přiznání ddto. 19. listopadu 1875, v zákonní formě složené, a závěrek účetní za r. 1874 také výkazy příjmů a vydání v r. 1874 podlé jednotlivých oddělení, na něž rozpadá se její účtování, pak specifikaci nákladů režijních, dále individuální výkaz zápůjček hypothekárních na domech daně osvobozených a na domech dani podlehajících a summární výkaz úroků přijatých od členů dani živnostní podrobených a od členů, jimž tato daň předepsána není a právo ku

srážce daně vedlé §. 23. pat. o dani z příjmu tudíž nepřísluší. Požadování výkazu ještě podrobnějšího, totiž individuálního, o úrocích od obchodníků a živnostníků zaplacených nemohl správní dvůr soudní místným shledati — jakožto mimořádné opatření k zkoumání udajův záložny, pro kteréž v přítomném případě zákonných podmínek se nedostává, i vzhledem k tomu, že vedlé spisův nevyčerpány všecky zákonní prostředky a cesty k zjednání přiměřeného vysvětlení o poměrech skutkových volné. Správní dvůr soudní pohřešuje, že by bylo šetřeno §. 25. pat. o dani z příjmu, jenž předpisuje, jak má se při zkoumání fassí před se jíti, a zejmena nařizuje, že zkoumání má se díti s přibráním dvou nepředpojatých a dobře obeznalých důvěrníkův a k tomu směřovati, zdali přiznaný obnos sluší považovati jakožto stávajícím poměrům přiměřený a že v případě, když jeví se pochybnosti o správnosti udaného obnosu, má se potřebné vyšetření díti a poplatník k vůli podání potřebného vysvětlení slyšen býti. Se strany úřadu daň vyměřujícího v přítomném případě ani důvěrníci nebyli slyšeni ani nebyly případné pochybnosti o správnosti udané sumy úrokův od osob daň živnostní platících poplatníkovi sděleny. Požadavek, aby povoleno bylo nahlednutí v knihy závodní, jest nemístný i vzhledem k zaměstnání poplatného spolku a k tomu, že podal přiznání k dani příjmu formálně zcela správně složené, i vzhledem dále k tomu, že tu není žádné z podmínek v §§. 19. a 20. vyk. nař. ze dne 11. ledna 1850 č. 10. ř. z. stanovených, za kterýchž takovýto požadavek klásti lze.

Vzhledem k vytčenému podstatnému nedostatku v řízení správním při tomto vyměření daně příjmové viděl se správní dvůr soudní pohnuta podle §. 6. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. z r. 1876 rozhodnutí v odpor vzaté zrušiti.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 7. října 1878 č. 1263.

St.

Literární zprávy.

Beiträge zur Receptions-Geschichte des römisch-canonischen Processes in den böhmischen Ländern, von Dr. Emil Ott, k. k. a. o. Professor der Rechte an der Carl-Ferdinands-Universität zu Prag. Leipzig, Breitkopf und Härtel 1879.

Za dob našich, kdežto v právovědě vůbec uznána jest toho po-

třeba, při jednotlivých právních institucích zkoumati jich vznik a vývoj, musí vědecké dílo, vykládající děje, recepce řízení soudního římsko-kanonického, již za příčinou svého předmětu přátelům právovědy býti vroucně vítáno. Tím vroucněji uvítáno býti zasluhuje dílo svrchu jmenované, jež v mezech jemu položených, totiž v oboru zemí českých, o dotčeném důležitém předmětu jedná s takovou úplností a důkladností, jakovéž jsme až posud v žádném díle téhož druhu nenalezli. Nelze ho tudíž nikterak v tomto, vědě právní věnovaném časopisu pominouti mlčením.

Staří Římané, jakož známo, právo vůbec a právo processuální zvlášť na vysoký stupeň dokonalosti povznesli. Ovšem sbírky práva římského, nám dochované, v příčině soudního řízení toliko skrovná a kusá ustanovení obsahují; avšak třeba tu uvážiti, že za trvání římské vlády právo psané i v této příčině doplňovalo se právní tradicí i zvyklostí. (Srv. v. Bayer, Vorträge über den deutsch. gem. ord. Civilpr. X. Aufl. S. 8.)

Církev, když byla se strany římské vlády uznání došla, a tudíž za svým povoláním, od Boha obdrženým, volně a veřejně bráti se mohla, právo římské, pokud ono s vírou křesťanskou se srovnávalo, ochotně přijala a je i pro svůj vlastní obor platností opatřila. Tak na př. učinila jmenovitě v příčině příbuzenství občanského, z adopce pocházejícího, kteréžto, jakož právem římským pro obor občanský překážkou manželskou učiněno bylo (pr. §§. 1.—5. J. de nupt. 1. 10.; l. 14. 17. D. de rit. nupt. 23. 2.), podobně i pro obor svůj za překážku manželství přijala (srv. c. 1. 6. C. XXX. qu. 3.; c. un. X. de cognat. leg. IV. 12.; §. 7. Inst. Lancelot. de tripl. cognat. II. 13.; Benedict. XIV. De synod. dioec. lib. IX. c. 10. n. 3.—5.). A co se týče soudního řádu, důkazem toho jsou četné zákony církevní, jež výslovně k právu římskému se táhnou; jakož na př. činí c. 1. X. de confess. II. 18. v příčině průvodní moci doznání (srv. l. 17. C. de accusatt. 9. 2.), a c. 10. X. de vit. et honest. cler. III. I. v příčině nálezu, soudcem uplaceným vyneseného (srv. l. 3. 7. D. ad leg. Jul. repetund. 48. 11.; l. 14. C. eod. 9. 27.; l. 7. C. Quando provoc. non est necess. 7. 64.).

Pokud ale řečené právo víře křesťanské odporovalo, tož ho církev, jakož samo sebou patrno (srv. Mat. 10, 28.; 22, 21.; Act. 4, 19. 20.; 5, 29.; c. 93. 94. 98. C. XI: qu. 3.), nemohla schvalovati aneb přijmouti; snažilať se všemožně toho docíliti, aby též právo bylo opraveno a s vírou křesťanskou v srovnalost uvedeno. Tak na př., ještě právo římské pokládalo otroky za nespůsobilé, uzavříti pravé a platné

manželství (srv. l. 6. pr. D. ad leg. Jul. de adult. 48. 5.; l. 23. pr. C. eod. 9. 9.; l. 3. C. de incest. et inutil. nupt. 5. 5.), církev, uvažujíc směr Zjevení Božího a zřetel majíc k výrokům Písma Svatého (Gal. 3, 27. 28.; Kol. 3, 10. 11.), v oboru svém i otroky v té příčině za spůsobilé uznala (srv. c. 1. C. XXIX. qu. 1.; c. 1. X. de conjug. serv. IV. 9.). A co se jmenovitě soudního řízení dotýče, ještoprávem římským bylo ustanoveno, že starci (senes) a churavci (valetudinarii) proti své vůli nemohou za svědky potahováni býti (l. 8. D. de test. 22. 5.), se strany církve ustanoveno jest, že i ti a tací povinni jsou, svědectví vydati, že však soudce, pokud oni sami k soudu se dostaviti nemohou, má k nim vyslati spůsobilé k tomu osoby a skrze tyto je v jich příbytku dáti vyslechnouti (c. 8. X. de test. II. 20.; srv. Gl. ad cit. cap. verb.: valetudinarii; c. 80. C. XI. qu. 3.; c. 1. X. de crim. fals. V. 20.).

Mimo to církev, když s zaniknutím římské vlády v západní Evropě i zdroj právní tradice a zvyklosti, psané právo římské doplňující, byl zaniknul, mezeru tuto, jakož i jiné mezery, jež vzhledem k novým, ustavičně vznikajícím poměrům a zájmům lidské společnosti v témž právu se objevovaly, sama zákony svými doplňovati se snažila (srv. v. Bayer n. u. m.).

Svrchu zmíněné řízení soudní, původně právem římským utvořené, potom pak právem kanonickým opravené a doplněné, míní se se slovy: řízení soudní římsko-kanonické (römisch-canonischer Process.).

Též řízení soudní naskrze průchod mělo při soudech církevních. Náležely pak druhdy k soudům církevním nejenom záležitosti ryze církevní, jakož jsou jmenovitě záležitosti, týkající se víry, svátostí a t. p., ježto církvi po právu božském příslušejí (srv. I. Cor. 4, 1.; c. 3. D. X.; l. 1. C. Th. de relig. 16. 11.; Nov. 83. c. 1.); náležely ť k nim i záležitosti vlastně světské, pokud byly s záležitostmi ryze církevními úzce spojeny aneb na víře nebo lásce křesťanské se zakládaly, kteréžto záležitosti, vlastně k jich právomoci příslušející, panovníci světští dobrovolně církvi k řešení a řízení svěřili, snadno na mysli majíce ono známé: „Accessorium naturam sequi congruit principalis“, zajisté pak nic o tom nepochybujíce, že ony záležitosti od církevních soudců tím svědomitěji rozřešeny a vyřízeny budou, čím více tito již svým duchovním povoláním k bázni Boží a lásce k bližnímu zavázáni jsou. Tou měrou soudům církevním, o svazku (vinculum) svátostného manželství soudícím, příslušelo nalézati i v příčině věna a ostatních soukromoprávních zájmů těch kterých manželů (srv. c. 3. X. de donat. inter vir. et uxor. IV. 20.; c. 7. X. de convers. conjug. III. 32.). Týmž

způsobem k soudům církevním náležely i záležitosti, týkající se přísahy (X. II. 24.), posledního pořízení (X. III. 26.), osob, zvláštní outrpnosti zasluhujících (t. zv. personae miserabiles), za jakovéž pokládáno jmenovitě vdovy a sirotky (c. 11. 15. X. de for. compet. II. 2.; c. 26. in fin. X. de V. S. V. 40.), jakož i světské záležitosti osob duchovních, pokud tyto byly k soudu pohnány aneb žalovány (l. 12. 41. 47. C. Th. de episc. et cler. 16. 2.; Nov. 79. c. 1.; c. 4. 8. 10. 17. X. de jud. II. 1.; c. 2. 12. 13. X. de for. compet. II. 2.). Mimo to mohly strany, mezi sebou jakýkoli spor mající, týž spor srovnalým o to se dohodnutím na biskupa, jakožto rozsudí (arbiter) vznésti (l. 7. 8. 29. §. 4. C. de episc. aud. 1. 4.), jakož i každý, jemuž soudce světský neprávě pomoci své odepíral, s svou záležitostí k soudu církevnímu se obrátiti (srv. c. 6. 10. 11. X. de foro compet. II. 2.).

Státy, jež byly na zříceninách západní říše římské povstaly, duchovním vůbec po právu římském žíti a jím se říditi dopouštěly; ano s počátku toho z části i dřívějším poddaným římským, tehdy jejich moci podrobeným (provinciales), povolovaly (srv. v. Savigny, Gesch. des R. R. im Mittelalt. II. Ausg. I. 115. ff.; 141. f.; 289. ff.; II. 9 ff.).

Pro své domorodé poddané měly dotčené státy ovšem své vlastní právo národní, a taktéž i své vlastní řízení soudní (v. Savigny I. 185. ff., 236. ff.; II. 1. ff.). Avšak též právo vůbec a řízení soudní zvlášť nemohlo, co do důkladnosti, právu a soudnímu řádu římsko-kanonickému nikterak se vyrovnati. Jevilo se to, pokud se týče řízení soudního, zvláště v příčině průvodních prostředkův a řízení průvodního. Ješto v římsko-kanonickém řízení soudním průchod mají toliko rozumové prostředky průvodní, jichžto moc mimo to soudce v jednom každém případu dle určitých a stálých pravidel uvažovati povinen jest (srv. l. 1. C. Th. de jud. 2. 18.; l. 3. D. de test. 22. 5.; c. 32. X. eod. II. 20.), bylo po právu processuálním řečených států řízení průvodní buď toliko souboj, jejž strany před soudem podstupovaly, a při němž tento jen k tomu přihlížeti měl, aby se šetřilo pravidel, o boji tom obvyklých, aneb se při něm užívalo průvodních prostředků, na pověře se zakládajících, čili t. zv. ordálií, právem církevním zavržených (srv. c. 22. C. II. qu. 5.; c. 9. in fin. X. Ne cler. vel monach. III. 50.; c. 2. X. de cler. pugnant. in duell. V. 14.; c. 1.—3. X. de purgat. vulg. V. 34.). Řečené vady nalézaly se jak v německém, tak i v slovanském a jmenovitě v českém řízení soudním (srv. Walter, Deutsche Rechtsgesch. II. Aufl. II. S. 533. ff.; Jičínský, Vývin českého právnictví, str. 95. a sll.; Jireček, Slovanské právo v Čechách

a na Moravě, díl I. str. 185. a sll.; díl II. str. 233. a sll.; svrchu uvedené dílo p. prof. Otta na str. 124.).

Kromě toho jevilo se právo domácí oněch států k upravování a řízení nových zájmů a poměrů, zvláště následkem čilejšího obchodu ustavičně vzcházejících, býti nedostatečné, ješto dotčená cizí práva v té příčině hojnost základních pravidel poskytovala (srv. v. Savigny, III. 84. ff.).

(Dokončení příště.)

Denník.

Vyznamenání. Slovútný učenec náš pan professor dr. Ant. Randa, vyznamenán jest od J. V. císaře ruského rytířským řádem sv. Stanislava druhé třídy. Jak známo, podal p. professor na pozvání ministra hraběte Tolstoje ruské vládě dobré zdání o některých otázkách týkajících se reformy universitní, kteréž také v ruském jazyku vydáno jest.

Jmenování. Mimořádný professor řízení soudního na vysokých školách pražských dr. Emil Ott jmenován jest nejvyšším rozhodnutím ze dne 12. července řádným professorem svého předmětu. Jmenování toto stalo se k návrhu sboru professorského v uznání vědecké činnosti veleváženého spolupracovníka našeho i není žádnou politickou koncessí, jíž v zdejších jedněch novinách spůsobem rovněž tak bezpodstatným jako nejapným vyhlášeno bylo. Tím srdečněji se z něho těšíme.

Právníci do Východní Rumelie. Vláda východorumelská přeje sobě obsaditi některá důležitější místa v soudech rumelských právníky vědecky a prakticky vzdělanými, jižto by sobě v době co nejkratší bulharštinu osvojili a svědomitě pečovali o zlepšení soudnictví rumelského. Vzhledem k příbuznosti jazyka hodili by se k tomu úkolu předkem právníci čeští; ovšem vyhledává se, aby též mocni byli jazyka francouzského neb italského. Kromě spůsobilosti odborní a zachovalosti mravní klásti sluší váhu na ryzost a ráznost povahy a na přiměřený tamnějšímu mravu spůsob zevnějšího vystupování. Na východě totiž mnohem více nežli na západě záleží na osobnosti a důstojné representaci úřadu.

Smlouva učiní se prozatím na dvě leta; cestovné se nahradí. Místa, která spůsobilými právníky zemí západních obsaditi se mají, jsou:

1. Místo jednoho generálního prokuratora a dvou předsed nejvyššího soudu s ročním platem 13.000 franků.

2. Místo substituta generálního prokuratora a šesti krajských prokuratorů s ročním platem 10.000 franků.

3. Místo šesti radních sekretářů s platem ročních 7500 franků.

Na tyto právníky do země povolané náležeti bude v mnohém směru též důležitý úkol odborných rádců.

Netřeba podotýkati, že se toliko osvědčené síly o místa ta hlásiti mohou, ježto bohda v cizině jmenu českému ku cti sloužiti budou.

Dodáváme, že ve Východní Rumelii platí z části překlady francouzských zákonů, z části starší domácí řády a novější, evropskou komisí vypracované zákony. Sborové soudy skládají se ponejvíce z členů, ježto nejsou učenými právníky. Kdož ostatek nemá pevného zdraví a není odhodlán nastoupiti dráhu — ovšem ne zcela klidnou a bezpečnou — v zemi posud nedosti známé, nehlas se.

Žádosti podejtež se přímo řiditeli soudnictví rumelského pod adresou: *Monsieur Todor Iskrov Kesjakoff, directeur de la justice dans le Conseil de S. Altesse le Gouverneur Général de la Rumélie Orientale le Prince Alex. Vogoridi. Phillippopolis Rumélie Orientale, via Constantinople.*

Z university. Řádný professor práva římského a práva církevního na universitě černovické dr. Bedřich Vering jmenován jest řádným professorem církevního práva na pražské universitě.

Německý akademický spolek právnický na zdejší universitě odbýval dle první výroční zprávy právě rozeslané minulého roku celkem 5 schůzí, kdež přednášky různého obsahu byly odbývány. Knihovna čítá 120 svazků nových děl a 10 časopisů, mezi nimiž i „Právníka".

Jmenování: Auskul. Karel Kremlička s. příručím v Lomnici; auskul. Jos. Kalecký s. příručím v Železném Brodě.

Přesazeni: Not. dr. Fr. Windsor z Vranova do Brna; s. př. V. Jiřík z Lomnice do Hluboké a přikázán k okr. s. ve Zbirově, s. př. O. Himmer ze Želez. Brodu do Říčan.

Oprava.

V praktickém případu v sešitu předešlém na str. 449. a násl. uveřejněném dlužno opraviti tyto chyby:

Na str. 453. ř. 18. z dol. má státi: „okolnost jím nepopřená".
„ 454. ř. 9. z hoř. „ „ „přísežně za nepravdivou prohlásili".

Omylem byla v obojích případech slabika „ne" vynechána.

O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených dle rakouského práva občanského.

Od prof. dra. **Ant. Randy** v Praze.

(Dokončení.)

Nahražení škody v objemu celém (damnum emergens et lucrum cessans) nazývá se „dostiučiněním“ (Genugthuung) §. 1323. Týž §. 1323. mluví také „o zahlazení učiněné urážky“ (Tilgung der Beleidigung). Možná, že redaktoři tím mínili bolestné (Schmerzensgeld), možná, že na mysli měli §§. 282. a 291. soud. řádu, dle kterého soudce nalézti má „slušné dostiučinění za utrpěnou hanu,“ pakli že žádost za provisorní uvěznění, neb za obstávku minula se výsledkem příznivým.[39] Jinak arci záhadné vyjádření to postrádalo by praktického významu.

Dle pravidel těchto sluší rozhodovati, co zákonník, kdež o „nahražení“ vůbec mluví, slovem tím rozumí, zdali totiž pouhé napravení škody (damnum emergens), aneb úplné dostiučinění (id quod interest.) §§. 1323.—1325.

Výminečně dlužno u závazků z nedovolených jednání, nehledíc na stupeň viny, povždy plné interesse nahraditi, totiž:

[39] Komentatoři jsou různých náhledů. Stubenrauch II. str. 453., jenž uznává nejasnost toho výrazu, vztahuje ho příliš obecně na urážky na těle, na svobodě etc. Neboť vůbec nahražuje se i v těchto případech jenom škoda na majetku spůsobená. Srv. §. 1325. sq.

a) Bylo-li někomu na těle ublíženo, nebo pošla-li z ublížení smrt. §§. 1325.—1327. Zde musí se k žádosti také „bolestné" s okolnostmi se srovnávající zaplatiti.[40] Ano při zúmyslném neb svévolném ublížení musí i k tomu hleděno býti, zdaž osobě, zejmena pohlaví ženského, zohyzdění, které jí zlým nakládáním s ní spůsobeno bylo, lepšímu opatření jejímu na překážku býti může. §§. 1326. Poškozenému tedy povždy nahraditi dlužno: netoliko útraty za léčení, nýbrž i ušlý výdělek, a stane-li se k výdělku neschopným, i výdělek, který mu budoucně ujde, ano k žádosti jeho zaplatiž se mu i přiměřené „bolestné". (§. 1325.) Náhrada dává se tu ve spůsobě výživného (Alimente. §§. 652. a 1418.), ač jestli že se strany neshodnou na aversionálním kapitálu. V případě usmrcení zaplatiti dlužno netoliko útraty nemocí a pohřbem[41] sběhlé, nýbrž nahraženo buď i osobám těm, jež zemřelý vyživovati povinován byl, na příklad vdově a pozůstalým dětem[42] vše to, co jim tím ušlo (princip §. 1327.), a sice bez rozdílu, mají-li osoby ty vlastního jmění čili nic. Povinnost ta trvá potud, pokud by byla trvala povinnost zemřelého. (Srv. bližší výklad v mém „Haftung der Eisenbahn-Unternehmungen" str. 17.—19.) To

---

[40] Že výšku bolestného ustanoví soudce dle rozumného svého uvážení, a že nemá tedy místa přísaha ceňovací, vysvítá z toho, že bolesť vůbec v penězích oceniti nelze. Srv. také Stubenrauch II. str. 455. a můj spis str. 17. p. 18. Srv. dále rozh. nejvyš. soudu ve Sb. Schimkowského, č. 2068., 2073. Pro urážku osobní nelze ovšem bolestné žádati. Srv. tamtéž č. 2075. Nárok na zaplacení bolestného jest ostatek právem zcela osobním, a nepřechází tedy ani aktivně, ani pasivně na dědice; neboť bolestné má povahu pokuty (a. vindictam spirans). Srv. §. 1325. Novější návrhy zákonů nepřijaly více tento anormální výrůstek středověkého práva. K tomu srv. Wächter, die Busse bei Beleidigungen und Körperverletzungen (1874).

[41] Srv. též Pfaff-Hofmann Comm. II. p. 49. 17. 10. a, a protokoll kompil. komisse ze dne 3. prosince 1807. (Jinak Winiwarter, IV. str. 587., proto že útraty pohřební každým (?) případem vzcházejí.) Tak i §. 1491. sask. zák.

[42] Toliko manželským? Tak nál. nejv. soudu v Jur. Bl. 1874. č. 47., jenž odvolává se na §§. 42. a 165. obč. zák. Ale i nemanželské dítě má práva na výživu a t. d. §§. 166. násl. obč. z.

vše platí zvláště u zabití a pochromení následkem nehod železničních. Zák. ze dne 5. března 1869, jenž se k §§. 1325.—1327. táhne.

Za delikt považuje ob. z. obč. rovněž i svedení osoby pohlaví ženského, pokud se dotýče náhrady útrat slehnutí a šesti neděl. §. 1328.[43]

b) Poruší-li se právo původce (auktora) výrobku buďsi literárního buďsi uměleckého nedovoleným patiskem (Nachdruck), musí škůdce vinu mající vždy plné interesse nahraditi a to sice spůsobem v §§. 27.—32. zák. o patisku ze dne 19. října 1846 č. 992. blíže vyměřeným. To dotvrzuje též čl. 283. obch. zák., cfr. čl. 272. č. 5. téh. zák. (Nesprávně chce Kirchstetter, strana 557. objem náhrady vedlé zásady §u 1324. vyměřiti; srv. Förster, Pr. P. R. II. §. 153.)

Ustanovení ob. zákona obč. o všech ostatních případech jsou pouze důsledným provedením zásad výše uvedených. Srv. zejmena §§. 1329.—1332.

V případech, kde ručíme za škodu vinou třetích osob spůsobenou, řídí se objem náhrady dle stupně viny, kterouž přičítati lze tomuto třetímu (toť obsaženo v povaze ručení za třetí osobu); pokud ale třetí osobě viny přičítati nelze (na př. §. 1309.) dle stupně viny naší.

Patrně pochybil obč. zákonník (podobně i pruský) tím:

1. že vymahá ve všech obligačních i neobligačních poměrech týž stupeň pozornosti a pilnosti (diligentiæ), ustanoviv, že

---

[43] „Svedení“ (Verführung) jest tu jen tehda, pakli ženská (třeba by nebyla pannou) toliko křivým předstíráním k obcování přivedena byla. Srv. Schimkowský, rozh. n. soudu č. 2080. a 2081. — Náhradu za porušení panenství (Deflorationsgebühr) neb za příčinou zmenšené třeba vyhlídky na zaopatření sňatkem ženská svedená žádati nemůže. Srv. tamtéž č. 2079., 2081, 2082., 2086. (Einer unter nicht eingehaltenem Eheversprechen verführten Frauensperson gebührt in keinem Falle (?) ein Schmerzensgeld oder ein im Allgemeinen begehrter Ersatz für verminderte Ehre und erschwertes Fortkommen. — Toto rozhod. nevšímá si ale případu §. 1326. [zlého nakládání], kde bolestné i náhradu další žádati lze) a judikát nejv. soudu č. 32. — A. utrpěvši při těžkém porodu velikých bolestí pohledávala na svůdci svém mimo náhradu výloh porodu též bolestné; druhá stolice povolila, nejvyšší soud zamítl žalobu, poukazuje na §. 1328.; §. 1325. na ten případ se nehodí. Práv. 1878 p. 32.

škůdce povždy z téhož stupně viny (culpa levis) práv býti má (§§. 1295. a 1297.), kdežto zajisté přirozenost věci a slušnost toho vymáhají, aby stupeň pilnosti, jejž v jednom každém poměru vynaložiti dlužno, dle zvláštnosti poměru vyměřován byl.

2. že objem náhrady činí závislým na stupni viny, kdežto by dle pravého náhledu pokaždé úplné interesse nahraženo býti mělo, kdykoliv povinnost k náhradě škody nastala. V obojím směru kráčí právo římské vůbec pravou cestou.

Přestupky uražení na cti, na těle atd., o kterých se zmiňuje §. 1339., náleží do oboru trestního práva. Pochybno jest trvá-li (jak praxis za to má) posud kompetence politických úřadů v §. 1339. vytknutá.[44]

§. 3. Jak se právu k náhradě škody průchod zjedná.

Právu k náhradě škody budiž průchod zjednán pořadem žaloby u civilních soudů k tomu příslušných. §. 1338.[45] Výminkou nalézti může o náhradě škody soud trestní, opírá-li se totiž nárok o čin trestní, kterýmž škůdce vinným uznán byl

[44] Obchodník A. urazil obchodníka B. tím spůsobem, že jemu v zapečetěném listu naň odeslaném hrubým spůsobem nadával. Za tou příčinou podal B. na A. žalobu u hejtmanství okresního, který odsoudil A. pro urážku na cti ve smyslu §. 1339. ob. z. obč. a min. nař. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. k peněžité pokutě 5 zl., eventuelně k trestu na svobodě a k náhradě nákladu žaloby pr. 11 zl. 35 kr. Místodržitelstvo však zrušilo tento nález trestní, majíc za to, že k povaze urážky na cti ve smyslu §. 1339. ob. z. obč. a §§. 488. 491. z. tr. zapotřebí jest, aby urážlivá slova pronešena byla veřejně neb aspoň naproti osobě třetí. Však ministerstvo vnitra zrušilo opět nálezem ze dne 2. října 1878 č. 12301. rozhodnutí místodržitelstva a zachovalo v moci nález okr. hejtmanství, poněvadž §. 1339. ob. z. obč. vůbec zapovídá uráželi jiného na cti, tedíž právem zde užito bylo min. nař. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. a poněvadž zcela nerozhodno jest, kterakým spůsobem definují urážku na cti §§. 488. a 491. zák. trestního. Srv. Práv. 1879 str. 395. sq.

[45] Také žaloby o náhradu škody na železnice podané náležejí ke kompetenci soudů. Srv. plen. nález nej. soud. č. 49. G. Z. 1872. č. 79.

a sice v tak zvaném řízení adhaesivním (Adhäsionsprozess).[46] Srv. nyní §§. 4. 47. 365.—379. řádu trest. ze dne 23. května 1873, ježto nastoupily na místo §. 1340., kteréž předpisy ostatek šetří principu v §. 1340. prostě vysloveného: Připojil-li se poškozený k řízení trestnímu a může-li se náhrada škody na základě trestního vyšetřování bezpečně určiti, má soud trestní v nálezu trestním o ní nález činiti; jinak odkaž soud škodujícího, aby právo k náhradě hledal pořadem práva civilního. §§. 260., 365. a 366. ř. tr. Z poslednějšího nálezu nemá odvolání místa. Nechtěla-li by některá strana přestati na náhradě, kterou jí úřad trestní (v nálezu trestním) vyměřil, může rovněž nastoupiti cestu pořadu práva civilního. Totéž platí i tenkráte, když škůdce v řízení trestním nebyl uznán za vinna. §§. 366. a 372. tr. řádu.[47]

Výjimkou vyměřeno jest řízení zvláštní, a to sice pro případy následující:

1. Pro syndikátní žaloby v §. 1341. ob. zák. obč. Srv. čl. 9. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144. a zák. 12. července 1872 č. 112., kterým zrušen byl zák. ze dne 12. března 1859 č. 46. K tomu přichází též zák. ze dne 25. července 1867 č. 101. o zodpovědnosti ministrů.
2. Pro škody honební.
3. Pro škody na polním neb lesním majetku spůsobené.
4. Pro škody na poště vzniklé.

Ad 1. Spůsobil-li soudní úředník neb soudní sluha neb notář co soudní komisař neb přísedící soudní znalec neb spůsobí-li berní úředníci neb sluhové ohledně soudních deposit neb sirotčích peněz v úřadní činnosti své porušením (zanedbáním) úřadní povinnosti některé straně škodu, kterouž prostředky soudního řádu (na př. odvoláním) napraviti nelze, může zkrácená strana náhradu škody pořadem žaloby žádati a sice buďsi na úředníku vinu majícím aneb na státu aneb na obou zároveň. Srv. §. 1. zák. ze dne 12. června 1872 č. 112.[48] Úředník práv jest co hlavní dlužník, stát co rukojmě

---

[46] Srv. Janka, Mittheil. d. d. JV. 1878 str. 16. 23. sl.

[47] Může tu býti bezpráví civilní, ačkoli tu není činu trestního. Srv. §. 1331.; Schimkowský, č. 2031. a 2071. Rulf Strafproc. str. 335.

[48] Srv. Pražák v Právníku 1872 str. 477 sq. Sem náleží také

a plátce (srv. §. 1. cit. a §. 1357. ob. z. obč.). Podává-li se žaloba na úřadníka, potřebí dokázati, že týž dopustil se porušení úřadní povinnosti; podává-li se ale žaloba na stát, stačí důkaz, že porušení práva státi se mohlo jediné porušením povinnosti úřadní se strany některého úřadníka toho soudu, jenž úřadní jednání řídil. (§. 2.) Zakládá-li se porušení v usnešení soudu kolegiálního, lze vinníky jen tehdá žalovati, když je žalobce cestou řízení trestního seznal. (§. 3. a §. 6.). Pokud onen zákon nic zvláštního neustanovil, platí o náhradě škody předpisy ob. zák. obč. Žaloby o náhradu škody mají strany vrchnímu soudu zemskému, a byla-li spůsobena tímto, nejvyššímu dvoru soudnímu podati. §. 1341. ob. zák. obč. a §. 8. cit. zák. Podrobnější předpisy o regresu státu na úřadnících obsahují §§. 19.—25. zák. Také o regresních těchto nárocích rozhoduje soud; cesta administrativní jest vyloučena (§. 21.)

Ad. 2. Zákon honební pro Čechy ze dne 1. června 1866 zaručuje vlastníkovi pozemku náhradu za škodu, již honbou, nebo zvěří utrpěl. Náhrady za škodu, honbou spůsobenou může žádati majetník pozemku od toho, kdo honiti oprávněn jest; za škodu pak, zvěří spůsobenou od honebního družstva (Jagdgenossenschaft). O nároku náhrady soudí pětičlenný soud smírčí. Každá strana sobě vyvolí po dvou rozsudích, jimž pátý, jejž okresní zastupitelstvo na tři leta volí, předsedá. Neužila-li do tří dnů některá strana volebního práva svého, volí za ni předseda. Výkon rozsudku povoluje soud, jenž spolu o podané mu stížnosti zrušovací za příčinou zanedbání předepsaných záležitostí rozhoduje. §§. 45. a 46. hon. zák.[49]

Ad 3. Řízení v případech těchto již shora vylíčeno.

Ad 4. Škoda ta vyměřuje se dle nařízení poštovních od příslušných úřadů správních. Srv. pošt. řád jízdní ze dne 12. června 1838 a pošt. řád listovní ze dne 6. listop. 1838, k tomu nař. ze dne 29. října 1872 č. 154. Srv. též str. 441.

Jaká jest obtíž u praktickém životě při vedení důkazu,

---

případ, když úřadník soudní proti zákonu nařídil uvěznění osoby. Srv. §. 27. cit. zák.

[49] Obšírný článek o předmětu tom: K. Peyrer, Zur Lehre vom Ersatz der Jagd- und Wildschäden: Österr. Viertelj. XII. (1863) str. 64.

mnoho-li škody spůsobeno bylo, o tom srv. můj článek G. Z. 1878 č. 72. a 73. kdež i reforma navržena.

§. 4. O promlčení nároku o náhradu škody.

Sluší rozeznávati:

I. Pohledávání náhrady škody deliktem spůsobené — ač není-li tento zločinem, — promlčuje se ve třech letech počítaje od té doby, kdy škodující o škodě vědomosti nabyl. (§. 1489. ob. z. obč.)[50] S pohledáváním ze škody vzešlé (oblig. ex delicto) nesmí se ale smísiti 1. nárok o splnění smlouvy,[51] 2. ani nárok

---

[50] Toť ovšem modifikace obecné zásady v §. 1478. vyslovené, že toliko objektivní překážky u vykonávání žaloby početí promlčení na překážku jsou. Rozumí se dle §. 1478. a 1489., že není potřebí, aby poškozený znal i osobu škůdcovu. Srv. Unger II. str. 424. Kirchsteter, str. 698. proti Winiwarterovi V. 425. a Stubenrauchovi II. 609. Našemu náhledu svědčí zejména porovnání §. 1489. s §. 54. I. 6 prusk. Landr., jenž výslovně žádá, aby škodující znal též osobu škůdcovu. (Srv. pozn. 51.). — Po uplynutí obecné (30. resp. 40leté) lhůty promlčecí nelze více nárok na odškodnění stíhati, třeba by poškozený o škodě prvé vědomosti nebyl nabyl; neboť úmyslem zákonodárcovým bylo, aby se obecná lhůta zkrátila. Srv. též Winiwarter a Stubenrauch l. c. a návrh ob. z. §. 626. III.

[51] Tak dobře nyní rozhodnul c. k. nejv. soud nál. ze dne 2. června 1875 č. 2059. (G. Ztg. 1875 č. 57.), „denn es wird nicht aus dem Titel der erlittenen Beschädigung, sondern auf Grund des Vertrags geklagt, wenn auch nur auf den Werth der nicht mehr vorhandenen Sache. Eine solche Klage darf nicht mit der im §. 1489. normirten Entschädigungsklage vermengt werden." — Protož nelze §. 1489. vztahovati na promlčení konvencionální pokuty (§. 1336.), která zakládá se na smlouvě. Srv. též Kirchstetter l. c. — Opačný, zajisté nepravý náhled vyslovil c. k. nejv. soud v nálezu č. 38. repertoria nálezů (srv. též sb. Gl. U. W. č. 1539. a 3931.; Ger. Ztg. 1873 č. 104.). Za důvod uvádí se: že dotýčná žaloba — ačkoliv a. ex contractu — přece jeví se býti zároveň žalobou o náhradu škody. Že odůvodnění toto mísíc důvod (causa) a předmět obligace v sobě zavírá odpor in adjecto, bije do očí! Neboť obligace zakládají se aut in contractu aut in delicto aut in variis causarum figuris (§. 859.) a obligace smluvená nestane se proto obligací ex delicto, když předmětem (nikoliv důvodem — causa) jest náhrada jistého zmenšení majetku čili „škody". Srv. pozn. 2.

o náhradu škody, která vznikla nesplněním smlouvy; — vždyť žaloba tato, i pokud směřuje k náhradě, není žalobou z odškodnění (Entschädigungsklage §. 1489), nýbrž jest žalobou ze smlouvy o náhradu (Contractsklage auf Schadloshaltung). Jediné dle důvodu (causa), nikoliv dle předmětu rozvrhujeme totiž obligace ve smyslu §. 859. na závazky ze smluv, z provinění a z rozličných poměrů pocházející. „Entschädigungsklage“ v §. 1489. znamená tudíž vedle §. 859. tolik co: Klage aus einer erlittenen (rechtswidrigen) Beschädigung (Delictsklage) a nikoli vůbec: Klage auf Schadenersatz — neboť žaloby o náhradu škody mohou se zakládati netoliko v deliktech nýbrž i ve smlouvě (srv. §. 1336. smluvená náhrada) neb na jistých poměrech (na zákoně, na př. v případě expropriace §. 365., neb při versio in rem. §§. 1041. a 1043. ob. z. obč.) Srv. též pozn. 1. a 29.) Kdybychom toho rozdílu nečinili, musili bychom proti zřejmému úmyslu zákona za to pokládati, že veškeré žaloby o náhradu (Ersatzklagen) bez ohledu na právní jich důvod promlčují se ve třech letech, tudíž i nároky pod čísly 3.—5. uvedené, což i praxis rozhodně zavrhuje.[52]

3. žaloby z obohacení bezdůvodného (condictiones sine causa), na př. z §. 1431., 1435. neb z čl. 83. směn. ř. (srv. Pavlíček, Žaloby z obohacení), pak žaloby o náhradu nákladu, jenž

[52] Při obojetnosti významu zákonem užívaného „Schadensersatz“ (§. 1295.) a při obecné skladbě §. 1489. (Jede Entschädigungs-Klage erlischt . . . .) snadno pochopujeme, že mnozí zejmena praktičtí právníci §. 1489. i na případy vztahují, kde škoda vzešla nesplněním smlouvy. Tak zejmena nález c. k. nejv. soudu č. 38. rep. nál. (srv. předch. pozn. 52. a Stubenrauch II. str. 609.) — Však tato škoda (t. zv. interesse) rozmnožuje vůbec toliko objem obligace již existující (obl. ex contractu §. 912.) — a promlčuje se tudíž co accessorium obligace hlavní v též lhůtě, jako tato, třeba i v kratší, než kterouž ustanovuje §. 1489. Srv. čl. 386. obch. zák. Vždyť nárok tento nelze o sobě (opomenouc hlavní obligaci) žalobou stíhati (§. 919. ob. zák. obč., — jinak čl. 355. obch. zák.). Našemu výkladu svědčí též právo římské a pruský Landrecht I. tit. 6. §. 54., jemuž náš §. 1489. patrně nápodoben jest. („Wer einen ausserhalb des Contracts erlittenen Schaden innerhalb 3 Jahren, nachdem das Dasein und der Urheber desselben zu seiner Wissenschaft gelangt sind, einzuklagen vernachlässigt, der hat sein Recht verloren.“)

za někoho jiného neb k prospěchu někoho jiného učiněn byl, v případech §§. 1041.—1043. zák., kde nejsou podmínky neg. gestionis (zejmena a. obligandi).[53]

4. žaloby o náhradu z nezmocněného jednání (negotiorum gestio §. 1036.) neb nárok toho, jenž za dlužníka zaplatil na základě §. 1358. ob. zák. obč.).[54]

5. žaloby o náhradu na základě expropriace (§. 365.).[55]

Bylo-li pohledávání o náhradu škody rozsudkem neb narovnáním za pravé uznáno, počíná nové třicetileté promlčení. (srv. min. nař. ze dne 21. července 1858 č. 105.) Důvod záleží v tom, že tím spůsobem přibývá nová obligace ex judicato vel transactione — t. zv. novatio cumulativa — v. Unger, Syst. II. str. 678. Nesprávný jest judikát č. 17.

II. Ustanovení §. 1489. platí zejmena též o škodě (sc. majetkové), která realní urážkou spůsobena byla. Arg. §. 1490.[56]

III. Žaloba o náhradu škody (sc. majetkové) urážkou verbalní spůsobené promlčí se již v jednom roce (§. 1490.), — rozumí se, ač jsou-li tu podmínky §. 1489.: tudíž počínaje ode dne nabyté vědomosti a vylučuje případ zločinu (na př. utrhání na cti §. 209. tr. zák.). Že tu běží toliko o civilní — nikoliv o trestní žalobu, rozumí se.[57]

---

[53] Tak i c. k. nejv. soud opětně rozhodl, že promlčuje se teprvé v 30 letech žaloba z obohacení na základě čl. 83. sm. ř. (nález č. 2448. sbírky Ung. Gl.; srv. též Ger. Halle 1862 č. 17.), pak pohledávání toho (matky, poručníka), jenž za otce nemanželského dítěte (§. 167. ob. z. obč.) zapravil náklad za jeho výživu (srv. §. 1042. ob. z. obč.; nález č. 1089. a 1214. sb. U. Gl. W. a judikát č. 80. (G. Z. 1874 č. 1.).

[54] Tak nález c. k. nejvyššího soudu Ger. Ztg. 1845 č. 3. Srv. též Stubenrauch II. str. 609. Tím méně vztahovati lze §. 1489. na žaloby o zrušení smlouvy.

[55] Tak nález vrchn. soudu G. Halle 1858 č. 25. Srv. též zásady nálezů soudních u Schimkowského: Rechtsgrundsätze str. 601.—603.

[56] Poslední věta §. 1490. jest ovšem dosti zbytečná.

[57] Promlčení trestu řídí se ve všech případech dle trestního zákona. — Že §. 1490. toliko náhradu škody majetkové na mysli má, plyne zřejmě ze slova: „Genugthuung“, jakož i ze souvislosti §§. 1489. a 1490.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Rychtáři ostává sice konání spravedlnosti, avšak i v tom různým spůsobem obmezuje se. Práva jihoněmecká, podléhajíce mnohem více, než právo Magdeburské vlivu práva římského a kanonického, upouštějí poněkud od sumárního řízení, když pachatel byl při skutku dopaden, předpisujíce, že nad usedlým sousedem nemá rychtář náhle popraviti, nýbrž že i v případě dopadení při skutku má jej ve vězení podržeti aneb na závazek propustiti, aby na nejbližším soudě stál a odpovídal[15] a že vůbec rychtář pouze u přítomnosti aspoň menšího počtu konšelův souditi má.[16] Mimo to i v právu Magdeburském dochází později uznání známá nám zásada jihoněmeckého

---

[15] Srv. Tomek, Děj. Prahy II. str. 339. a 340. — Právo Brněnské z r. 1353 v čl. 426. ještě kolisalo v té otázce (Rössler l. c. II. str. 196). — Právo Magdeburské pevně se přidržovalo starého řádu soudního, ustanovujíc ve wikpildě na př. v čl. CIX., CXI. a CXII., že rychtář má ortel vydávati na dopadéné zloděje a pouze dle čl. XIX. i purkmistr soudí menší krádeže za dne spáchané a popravuje ke kůži a k vlasům (Daniels l. c. str. 93., 159. a 161.).

[16] Srv. čl. 61., 130. odst. 18. a 141. statutárního práva Pražského a čl. 20. a 22. právní knihy Pražské (Rössler l. c. I. str. 43., 90., 95. a 108.). — Václav II. již v listině z r. 1287, zřizuje v Praze soud šestipanský, ustanovil „quod judex Pragensis causas omnes determinet et judicet secundum jus civitatis et de consilio juratorum civitatis“ (Jireček, Cod. I. str. 226.), což asi nebylo zachováváno i v řízení summárním, neboť teprvé r. 1404 obec Starého M. Pražského nalezla „quod judex non sedeat in judicio, nisi habeat duos juratos, nec de nocte debet transire sine juratis.“ — V právu horním z r. asi 1300 v kn. I. cap. V. §. 3. Václav II. vyslovil tutéž zásadu, že rychtář má souditi u přítomnosti nejméně dvou konšelův, a v kn. IV. cap. XX. §. 3. dodal „judex montanorum nullas profert sententias, sed tantum exequitur sententias juratorum“ (Jireček, Codex I. str. 274. a 428.) a dle

práva, že při nalezání mají rozhodovati všichni konšelé neb kmeté, vcházejíce v potazy a nikoliv více jednotlivec, na kterého rychtář byl podal.[17] Tím arci ztratil rychtář důležitý vliv na pronášení nálezu. Kdežto však zde mohl nadále svobodně obrati sobě prvního nálezce a nálezu vynesenému odepříti své schválení; v městech jihoněmeckého práva obmezován byl i v tomto jmenování těch, kdož měli první nález vynésti[18] a i to právo mu popíráno, aby mohl konšely, kdyby nespravedlivý nález vynesli, napomenouti, by věc ještě jednou a lépe sobě rozvážili aneb aby o naučení k přednějšímu městu téhož práva se obrátili.[19] Konečně

čl. 405. práva Brněnského, jež čerpalo z práva horního, nemá „judex — nullas per se sententias dictare, neminem sine juratorum scitu captivare.“ (Rössler l. c. II. str. 186.)

[17] Právo wikpildské v čl. 10. a glossa, čl. 16. a 47. (Daniels l. c. str. 79., 87., 125. a 232.) mluví ještě o nalezání jednoho kmeta a žádá, aby rychtář na jednoho a téhož po třikráte nepodával; avšak čl. 99. zapovídá, aby kmet nalezal „sine consensu et scientia aliorum consodalium suorum“, a glossa dodává k tomu „wen dis ist der schepphen ammecht, daz sy alle mit eynander orteil sprechin sollen“ (Daniels l. c. str. 155. a 414.).

[18] Na př. Brněnské právo ze 14. století předpisuje v čl. 200., aby rychtář v těžkých případech nejprvé na staršího konšela a v snadnějších na mladého konšela podával, by nález vynesli. (Rössler l. c. II. str. 394.)

[19] Srv. pozn. 57. na str. 296. tohoto časopisu. — Švábské zrcadlo v čl. 86. pobádalo ještě rychtáře, aby netrpěli, by nepravé nálezy vynášeny byly, ač nepřiznávalo jim právo nalezati a nález vynesený pohaněti, nýbrž dle přídavku k čl. 172. mohl rychtář nespravedlivý nález odložiti na vrchního pána, od něhož měl rychtu. (Lassberg l. c. str. 43. a 83.) — Brněnské právo z r. 1353, jemuž Švábské zrcadlo v mnohém ohledu bylo pramenem, nepřijalo tuto zásadu, rychtář dle čl. 406. a 407. přestává býti právním přítelem stran, když činí návrhy nálezův, neboť „judex defectum sententiæ supplere non debet“ a povinen jest nález konšelův bez odmlouvání provésti. (Rössler l. c. str. 187.) — V právu Magdeburském však původní zařízení déle se udrželo. Když kmet nález vynesl, musily strany výslovně svolení své (volbort) k němu dáti a glossa k čl. 14. wikpildy, dodává, že též rychtář má své přivolení k orteli dáti, a jeli nález nepravý, že má vyzvati kmety, aby to odložili aneb vznesli na radu. (Daniels l. c. str. 243.) — Klingen ve svém vydání pramenův práva saského „Das gantze sæchsisch Landrecht“ 1577, dodává ke kn. III. čl. 30. saského zrcadla na str. XLI. glossu, že rychtář nemusí všem nálezům přivolení dáti „sondern er sol

i pokuty ze soudu vybírá a účtuje purkmistr, aby je mezi konšely rozdělil a rychtáři uděluje se stálý plat neb příjem z důchodův obecních.[20]

Naproti tomu splnomocňují práva městská jmenovitě jihoněmecká rychtáře i konšely, aby v některých trestních případech, kdyby poškozený neb příbuzní nežalovali, buď je k žalobě pokutami přinutili aneb sami v zastoupení nedbalých, chudých neb nepřítomných stran po pachateli pátrali, svědky z úřední povinnosti předvolávali i tajně vyslýchali a na podezřelé osoby sami napotom obžalobu podávali.[21]

---

sprechen: Besprechet euch basz oder holet das vrteil, da irs recht hollen sollet oder er sol es tage geben".

[20] Čl. 141. Pražského práva statutárního (Rössler l. c. I. str. 95.) a Tomaschek, Oberhof str. 355.

[21] První příklady, kde konšelé z úřední povinnosti zakročují, nalezají se v právu Jihlavském z r. 1249 čl. VIII. §. 2. „si jurati in matutino colloquio aliquem accusaverint" a v listině o soudu šestipanském z r. 1287 čl. 3. (Jireček, Codex I. str. 89. a 224.; k tomu Tomaschek, Deut. R. in Oest. str. 128. a Rössler l. c. I. str. LXXXI.) — Statutární právo Pražské ze 14. století neobsahuje žádných ustanovení o řízení z úřední povinnosti, pouze právní kniha v čl. 196. (Rössler l. c. I. str. 161.) oprávňuje rychtáře, aby subsidiárně poháněl v případech vraždy a ranění. Jsou však doklady, že ku konci 14. století užíváno bylo v Praze již mučidel a že tudíž řízení inkvisiční se prováděti začalo (Tomek l. c. II. str. 340.) — Horní právo z r. asi 1300 vyslovuje v kn. I. cap. VII. §. 1. zásadu „sed oportet judicem cuncta rimari et ordinem rerum plena inquisitione discutere, quousque sibi rei veritas appertius declaretur" a dává v kn. IV. cap. XII. §. 8. konšelům právo „ut jurati, quoad publicum officium suum, ad quod sunt instituti, tam in maniloquio, quam in judicio accusandi plenam habeant potestatem", ustanovujíc v §. 16., že in causis majoribus svědkové tajně vyslýcháni býti mohou (Jireček, Codex I. str. 286., 404. a 406.). — Dle práva Jihlavského z téže doby byli voleni po čtvrtích dozorcové (electi), kteří „quoslibet excessus accussare possunt" (tamže str. 113.) a ve 14. století rychtář v Jihlavi žaloval subsidiárně, když žaloba trestní podána nebyla, pokutuje stranu, jež se zdráhala žalovati, vyslýchaje tajně svědky a obsílaje podezřelé. Konšelé měli též v ranním mluvení oznámiti, co se jim bylo doneslo. (Tomaschek, Oberhof str. 84., 105., 356. a 361.) — V právu Brněnském z r. asi 1353 řízení z úřední povinnosti i inkvisiční pomocí práva útrpného valně už pokročilo, ač i zde se jich subsidiárně vedle řízení obžalovacího užívá. Srv. Rössler l. c. II.

Všemi těmito a mnohými jinými ustanoveními domohly se úřady konšelské v král. městech předního postavení, jakéhož v 13. století ještě neměly a současně dovedly toho, že jich právomoc soudní neostala obmezena ani na území, původně k městu přiměřené, ani na záležitosti nižší jurisdikce, jež v době Přemyslovské soudům rychtářským přikázány byly.

Nehledě k tomu, že hojným přecházením statkův zemanských do rukou obcí a měšťanův, příslušnost soudu městského se valně v kraji rozmáhala,[22] i ta okolnost nemálo přispěla k rozšíření

---

str. LXXXVII. a jmenovitě články 11., 24., 54., 59., 140., 307., 367., 543., 665., 681. a 717., kdež se vyslovují na př. zásady „judex vices domini gerat" aneb „judex vicem actoris supplet" a praví se též „in causa inquisitionis, quam jurati quandoque faciunt, ut veritatem alicujus rei cognoscant, frequenter in absentia rei in eorum colloquio testes recipiunt". — V sdělení práva Norimberského ze XIV. století do Čech (v rukopise Klatovském) praví se v čl. XVI. „si occidetur aliquis non habens amicos aliquos, qui extorquent idem homicidium, tunc judex vel magister civium tenetur et debet poscere homicidium plena iustitia, ut amicus propinquus" a totéž opakuje se v čl. XLII.; což souhlasí s Baader, „Nürnberger Polizeiordnungen" str. 36. „daz chein burger dem rihter nicht antwurten sol vmb keynerley getat, der man im schulde gibt, di weil der clager mit dem rehten niht clagt, — ane vmb einen totslag, ob der clager niht clagt, darvmb mag der rihter dannoch wol clagen mit dem rehten nach seinem rehten". — Naproti tomu právní knihy Magdeburské ze 14. století drží se starého řízení sumárního v případu dopadení v horkém účinku a obžalovacího v opáčném případu, prohlašujíce se na několika místech proti řízení z úřední povinnosti a předpisujíce, že nemá tajně neb skrytě souzeno býti, nýbrž na veřejných soudech a že rychtářové nemají tisknouti lidi k žalování, lečby se stalo ženské násilí aneb jiné bezpráví, ježtoby obci ke škodě přijíti mohlo. (Daniels l. c. str. 344., 364. a 365. a Ortloff l. c. str. 242., 267. a 268.) — Srv. též Mittheil. für Gesch. d. D. in B. VI. str. 110. a vůbec Maurer l. c. III. §. 550.

[22] Srv. pozn. 21. na str. 150. t. č. — Některá města i ve 14. století obdržela nadání, že měšťané mohou kupovati zemanské statky a ty že napotom mají pod šos městský býti uvedeny, na př. Louny r. 1325 „licet et licebit ipsis ciuibus in regno nostro de religiosis et secularibus quibuslibet bona comparare et emere de nostra licentia speciali." (Orig. v arch. Lounském); Kadaň r. 1331 „quod ciues nostri ciuitatis Chadanensis communiter vel diuisim res hereditatis ac bona quecumque libera aut

soudní právomocnosti městské tím směrem, že za Jana Lucemburského města přímo nucena byla utíkati se k svépomoci. Úřady krajské, nalezajíce se hojně v rukou zástavních pánův, nedbaly valně o bezpečnost v kraji, zasahaly často do záležitostí městských a nedopomáhaly měšťanům k právu proti drobné šlechtě, když ona v čas nepokojův počala lupičství v kraji provozovati. Města, chtěla-li uhájiti základ své existence, obchod a řemeslo, musila vstupovati v jednoty, aby společně bránila se proti škůdcům svým a tu arci rychtářové městští, kteří dle nadání městských vykonávati měli popravu pouze na území městském, rozšiřovali o své

---

non libera dicte ciuitati non commensurata, nec ad ipsam spectantia ab antiquo, ubicumque iuxta ciuitatem ipsam situata fuerint, comparere valeant et emere." (Orig. v arch. Kadaňském); Ústí r. 1335: „Indulgemus, ut dicti ciues possessiones, bona et predia quorumcunque possint emere quemcunque vasallorum et religiossorum nostrorum bonis dumtaxat exceptis, ipsi etiam cives pauperos et homines suo irrequisito iudice ciuitatis Vsk aut alio per se iudicare poterunt licite et impune. Decernimus etiam, ne cives occasione bonorum sic per eos emptorum non possint, nec debeant ad iudicia prouincialia per quempiam trahi seu aliqualiter iudicari, verum si cuiquam adversus eos competere videatur, id coram iudice et iuratis ciuitatis Vsk studeat in iudicio expediri." (Orig. v arch. Ústeckém.) — V době Karla IV. i Václava IV. šlechta opírala se tomuto prodávání zemanských statkův měšťanům, žádajíc, aby měšťané i jich poddaní na soudě zemském odpovídali z dědin a aby bylo třeba povolení královského ke každému prodeji zemanského statku. Srv. čl. 90. a 92. řádu práva zemského a čl. 85., 89. a 131. „Officii circa tabulas" (Jireček, Codex II. str. 254., 255., 267., 268. a 275.). — Napotom pouze ještě Staré Město Pražské r. 1366 a Kutná Hora r. 1371 obdržely stejné nadání „das alle Burgere daselbst Vorwerk, Eygen, Czinse, Gulte, Hewser vnd Ecker vff dem lande kawfen mogen vnd dieselben wider verkaufen als offt yn des not geshicht weme sye wollen in der Stat vnd vff deme lande, awsgenomen der pfaffheut, den sie sulche gutere nicht verkavffen sullen." — V Staroměstské listině odůvodňuje se to tím „wann unser Stat czu Prage die grozzer nicht czu gemessens erbes odir eygens hat, als andere vnsere Stete czu Behem vnd darume grozzen schaden nympt." (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. CCXXVIII a kop. v arch. Kutnohorském. Srv. též Tomek l. c. II. str. 296.) — V některých vesnicích měšťané sami rychtáře ustanovovali a z těch šlo pak odvolání k soudu městskému, srv. na př. Tomaschek, Oberhof č. 298. str. 206. — Srv. též Pelzl, Wenzeslaus Urkb. č. 224. a Jireček, Codex II. str. 4.

újmě tuto svou právomocnost na celý kraj, v kterém se město jich nalezalo, pronásledujíce a honíce lupiče a škůdce zemské v nejbližším okolí a popravujíce nad nimi sami, poněvadž od úřadův krajských nebylo možno nadíti se pomoci a spravedlivého soudu.[23]

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Skutečnost, že pohledávka knihovní při exekučním prodeji hypotheky právoplatně byla ku placení přikázána, má týž účinek, jako uznání dluhu se strany dlužníkovy.

František S. a Josefa S., vlastníci usedlosti č. p. 20. ve V., podali dne 16. září 1878 pod č. 4934. u c. k. okr. soudu v Král. Vinohradech žalobu na Františka T., resp. na jeho neznámé dědice, aby uznáno bylo, že pohledávka 44 zl. 23 kr. na usedlosti č. p. 20. ve V. ad NE. 223. ai 1829 zástavou pojištěná i váznoucí pro ni právo zástavní promlčením zaniklo a že se má z knih veřejných vymazati, uvádějíce v žalobě, že po dobu nejméně 30 roků ani František T. ani žádný jeho nástupce právní se nehlásil o zaplacení této pohledávky.

Kurátor pro žalovaného resp. pro jeho dědice zřízený namítal v odpovědi, že pohledávka Františka T. při súčtování ceny trhové, kteréž následkem exekučního prodeje usedlosti č. p. 20. ve V. bylo provedeno, byla účtována a výměrem ze dne 25. července 1868 č. 10291. ku placení z ceny trhové přikázána; přikázání toto že bylo na základě téhož výměru v rozpočtu ceny

[23] Srv. Dalimilovu kroniku ve Fontes III. str. 228.; Emler, Spisové Karla IV. str. 28. a předmluvu k Majestas Carol. v Jireček Codex III. str. 104. — Stíhání škůdcův bylo možné též proto, že bylo v zemském právu vůbec předepsáno a obecně uznáváno, že kdo zabije rušitele míru, dopadna jej při skutku aneb na útěku, ostane prost všeho trestu; srv. na př. §. 125. Pražské právní knihy v Rösslerovi l. c. I. str. 137.

trhové sub č. 25305. z r. 1871 knihovně vyznačeno. Žalobcové pak, převzavše od exekučního vydražitele usedlosti č. p. 20. ve V. jeho kupní práva k usedlosti zástavu tvořící a tudíž i závazky dražebního kupce, že jsou následkem ustanovení dvor. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. lit. *a*) a ze dne 23. října 1794 č. 199. sb. z. s. lit. *b*) povinni, zaplatiti sumu 44 zl. 23 kr. z ceny trhové tomu, kdož výměrem v rozpočtu ceny trhové jim byl naznačen, totiž žalovanému Františku T. nebo jeho dědicům. Ve skutcích těchto však leží pro žalobce zároveň převzetí závazku, zaplatit spornou pohledávku Františku T. nebo jeho neznámým dědicům. Kdyby pohledávka žalobní skutečně byla promlčena, že nepřísluší žalobcům právo, žalovati na uznání promlčení, nýbrž že mohli by žalobu tuto vznésti jenom oni věřitelé knihovní, kteříž následkem přikázaní sporné pohledávky nedošli zaplacení z ceny trhové za hypotheku docílené, takže z tohoto stanoviska žalobcové ani ku podání přítomné žaloby legitimováni nejsou. Konečně pak že žalobcové ani neudali, kdy třicetiletá doba promlčecí počala, ba že ani neudali, kdy sporná pohledávka ku placení dospěla, tak že se nemůže ani posouditi, ve které době nastaly okolnosti promlčení přerušující.

V replice žalobcové sice doznali skutečností kurátorem žalovaného v odpovědi tvrzených, avšak dovozovali, že přikázání pohledávky ku zaplacení z ceny trhové běh doby promlčecí nepřerušuje, neboť přikazování pohledávek ku placení z ceny trhové po zákonu se díti musí jedině na základě knihovního stavu, aniž by soudce směl po tom pátrati, zdali se stav knihovní shoduje s materiálním stavem právním. Ostatně že ani netvrdil kurátor žalovaného, žeby žalobcové při zúčtování tom byli pravost sporné pohledávky uznali nebo žeby při téže příležitosti buď žalovaný nebo jakýkoli jeho zástupce se byl hlásil o zaplacení sporné pohledávky, nebo žeby jakkoli jinak byl vyvolál její přikázání ku placení z ceny trhové, takže se nemohlo státi žádné uznání dluhu, když nebylo zde osoby, kteráž by je byla přijala. Spůsoby, kterými běh doby promlčecí se přerušuje, že jsou v §. 1497. ob. z. obč. taxativně uvedeny, čemuž že nasvědčují též ustanovení dvor. dekr. ze dne 13. ledna 1819 č. 1540. sb. z. s. a §. 13. zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 67. ř. z. a zákon že nikde pouhému přikázání ku placení za ceny trhové téhož účinku nepřikládá. Předpisy dvor. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. lit. *a*) ze dne 23. října 1794 č. 199. sb. z. s. lit. *b*), že dány jsou ve prospěch

kupce dražebního, že z nich odvozovati se nedá uznání pravosti pohledávek přikázaných. Žalobcové že jsou ku žalobě naprosto legitimováni již ustanovením §. 1499. ob. zák. obč. Co pak se týče doby, kdy promlčení počalo, tu tvrzení žaloby, že po dobu nejméně 30 roků nikdo se nehlásil o zaplacení sporné pohledávky, jasně naznačuje, že doba promlčení nejméně 30 roků před podáním žaloby počala; avšak v knihách že není poznamenána žádná doba splatnosti, tak že dle §. 118. ob. knih. zák. se za to míti musí, že sporná pohledávka již v době knihovního vtělení byla splatnou, tedy již od té doby že se musí doba promlčecí počítati.

V duplice dovozoval kurátor žalovaného, že na základě předpisů dvor. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. lit. *s*) sb. z. s. a ze dne 20. října 1794 č. 199. lit. *b*) sb. z. s. žalobcové jakožto dražební kupci hypotheky jsou povinni, pohledávku spornou ku placení z ceny trhové přikázanou co dluh za pravý uznaný zaplatiti, kterážto jich povinnost sub č. 25305. r. 1871 do knih veřejných byla zapsána, tak že se žalobcové ani §. 1497. ob. z. obč. ani §. 1499. ob. zák. obč. ve svůj prospěch dovolávati nemohou. Předpisu §. 118. ob. knih. zák. že nemohou žalobcové ve svůj prospěch uvésti, když neprokázali, že mohl žalovaný zaplacení požadovati hned po vykonaném odhadu.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Král. Vinohradech ze dne 11. prosince 1878 č. 13023. bylo žalobě dle závěrečné prosby úplně místo dáno.

Důvody:

Náleželo především žalovanému dokázati, že nastal v době rozhodné jeden ze spůsobů v §. 1497. ob. z. obč. taxativně vyjmenovaných, kterýmž by běh doby promlčecí býval přerušen; toho žalovaný neučinil, ano přikázání pohledávky sporné ku zaplacení z ceny trhové za hypotheku takovýmto zákonitě uznaným spůsobem není. Nelze hleděti k námitce, že nebyla udána doba, v níž počalo promlčení třicetileté, poněvadž ve knihách pozemkových u sporné pohledávky doba splatnosti vyznačena není, žalovaný tedy dle §. 904. ob. z. obč. hned po vykonaném vtělení placení vymáhati mohl a když toho nečinil, sám sebe vydal účinkům promlčení; jestli však žalovaný početí doby promlčecí do času pozdějšího klásti chtěl, tu náleželo jemu prokázati, že sporná pohledávka dospěla ku placení později, nežli byla vtělena. Žalovaní jsou ku

žalobě této legitimování na základě §. 1499. ob. z. obč., když jim žalovaný namítá, že prý bez práva zájem věřitelů na prázdno vyšlých hájiti chtějí, sama sebe poráží, neboť ani on nemá práva hájiti zájmů třetích osob a na prázdno vyšlým věřitelům se musí ponechati, aby po provedeném výmazu požadovali na nynějších žalobcích vyplacení oné sumy z ceny trhové, jejíž zadržením by se žalobcové byli snad obohatili na úkor těchže věřitelů.

K odvolání se kuratora žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 11. února 1879 č. 4634. rozsudek první stolice, žalobu naprosto zamítl.

Důvody.

Žalobci měli dle §§. 1451., 1478. a 1493. ob. z. obč. dobu, kdy promlčení počalo, jakož i své předky v držení hypotheky vykázati, poněvadž dle §. 1478. ob. z. obč. třicetileté promlčení nezačíná dnem knihovního zápisu, nýbrž dnem neužívání práva, kteréž o sobě již by se bylo mohlo vykonávati, tudíž dnem splatnosti pohledávky a poněvadž neplatí právní domněnka, že by každá pohledávka dnem knihovního zápisu splatnou se stala a poněvadž soudce dle §. 1493. ob. z. obč. také posuzovati má, zdali promlčecí doba předků žalobcům včítati se má. Žalobci měli tedy uvésti a prokázati obsah listiny, na jejíž základě za spornou pohledávku právo zástavní bylo vtěleno, oni měli dále uvésti změny ve vlastnictví a držení hypotheky jakož i předložiti listiny, kterýmiž sami vlastnictví hypotheky nabyli. Důkazů těchto jest v tomto případě zapotřebí, poněvadž zjištěno jest, že vlastnictví hypotheky přešlo na žalobce cestou exekučního prodeje, tu pak každá pohledávka indebite vězící, resp. suma ji představující, věřitelům na prázdno vyšlým dle jich knihovní přednosti k dobrému přichází; mimo to nemůže promlčení tomu býti na úkor, kdož důvěřuje ve knihy veřejné nabyl právo promlčené nebo jakékoli jiné právo promlčení obmezující (dvor. dekr. ze dne 27. března 1846 č. 951. sb. z. s.). Konečně pak nelze neuznati, že jenom věřitelové pohledávek na hypothece v čas exekučního prodeje vtělených promlčením pohledávek jim předcházejících práva nabývají, postoupiti v řadě věřitelů dělících se o cenu trhovou.

Přes dovolání se žalobců potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice.

Důvody:

Žalobcové doznali, že usedlost č. p. 20. ve V., na níž sporná pohledávka zástavou jest pojištěna, v exekuční dražbě byla prodána, že oni postupem od dražebního kupce kupní práva k usedlosti té nabyli, že výměrem ze dne 25. července 1868 č. 10291. cena kupní za hypotheku byla rozvržena, jakož i že tímže výměrem sporná pohledávka ku placení z ceny kupní byla přikázána, konečně že sub č. 23305. r. 1871 současně se vtělením práva vlastnického k usedlosti č. pop. 20. ve V. pro žalobce ono přikázání sporné pohledávky ku placení z ceny trhové knihovně bylo poznamenáno.

Výměr o rozvrhu ceny trhové tvoří dle dvor. dekr. ze dne 23. října 1794 č. 199. a ze dne 22. prosince 1815 č. 1197. sb. z. s. pro dražebního kupce výkaz o tom, komu z věřitelů ve výměru tom vypočtěných, on sumu vykázanou co dluh za pravý uznaný z ceny dražební vyplatiti má. Z toho jde, že exekut, samojediný maje právo popírati pravost a právoplatnost té které knihovní pohledávky, pravost a právoplatnost sporné pohledávky buď výslovně při stání súčtovacím anebo mlčky tím uznal, když výměr o rozvrhu ceny trhové moci práva nabýti nechal.

Jakmile výměr o rozvrhu ceny dražební moci práva nabyl, stali se žalobcové jakožto nástupníci v kupní práva (i povinnosti) dražebního kupce věřiteli knihovnímu jak osobně tak i vydraženou hypothekou zavázanými za onu sumu, kteráž na jeho pohledávku tímto přikázáním za pravou uznanou z ceny dražební byla přikázána, takže žalovaný touto změnou jak své pohledávky tak i závazku žalujících práva nabyl, své právo ve smyslu zmíněného výměru o rozvrhu ceny trhové vykonávati. Dle toho nemohou žalobcové ve svůj prospěch prováděti domnělého promlčení sporné pohledávky, v čemž jim ustanovení §. 1478. ob. z. obč. překáží, takže zamítnutí žaloby vrchním soudem zemským vyslovené v povaze věci a v zákoně jest odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. června 1879 č. 5212.

Jan Kučera.

Proti notářské listině nemá průchodu námitka, že byla úmluva na oko učiněna, když na ni třetí osoby braly podíl.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 28. prosince 1878 č. 10568. byla žaloba Jos. Chudého de præs. 21. února 1878 č. 1668. a její prosba, aby za právo uznáno bylo, že žalovaný Václav Chudý povinen jest, oněch jemu k podílu od žalujícího ustanovenému připůjčených 800 zl. s příslušenstvím zaplatiti, — zavržena a žalobce k náhradě útrat sporu odsouzen.

Důvody:

Dle notářského spisu ze dne 29. června 1875 byla mezi Václavem Chudým a jeho otcem Josefem Chudým z jedné a mezi nezletilou Annou Sulovou zastoupenou opatrovníkem J. K. spolu s jejími rodiči Josefem a Marií Sulovými uzavřena svatební a spolu postupní a dědičná smlouva, kterou manželé Josef a Marie Sulovi postupují svou usedlost novomanželům Václavu a Anně Chudým do společného vlastnictví za cenu 4800 zl. a zavázal se Josef Chudý jménem přínosu a co otcovský podíl na ujmutí usedlosti postoupené synovi svému Václavu Chudému a jeho nastávající manželce Anně 3800 zl. a sice 2000 zl. hned a zbytek 1800 zl. do roka ode dne platnosti této úmluvy zaplatiti.

Josef Chudý také zbytek 1800 zl. zaplatil, podal však na svého syna Václava Chudého žalobu na zaplacení 800 zl., v níž tvrdí, že mu ustanovil podíl toliko 3000 zl. a že jemu k žádosti jeho 800 zl. připůjčil, že se Václav Chudý zavázal těchto 800 zl. co zápůjčku považovati a jemu zpět zaplatiti. Žalovaný to popírá odvolávaje se na notářskou úmluvu ze dne 29. června 1875, žalující pak dokládá, že tato úmluva obsahuje smlouvu na oko, pokud se jí 3800 zl. a nikoliv toliko 3000 zl. co otcovský podíl uvádí.

Hledě k §. 34. a 52. not. ř. ze dne 25. července 1871 nemůže však v tomto případě o smlouvě na oko řeči býti, a ústní úmluva o zápůjčce 800 zl. jest dle §. 887. ob. z. obč. touto notářskou listinou vyloučena a neplatna. Mimo to vysvítá z výpovědí svědků, že Josef Chudý, když zbytek 1800 zl. platil, částku 800 zl. si sraziti chtěl a že Václava Chudého poukazoval, aby tuto částku tchánovi svému Jos. Sulovi zaplatil, že však, když tomu Václav Chudý i Jos. Sula odporoval, celých 1800 zl. vyplatil a doložil,

že dává těch 800 zl. dobrovolně, že nechce mít mrzutost, že dal dětem více a že jim může ještě více dát.

Z těchto okolností dlužno za to míti, že Josef Chudý od své pohledávky 800 zl. upustil.

Nemá tedy Josef Chudý žádného práva zaplacení těchto 800 zl. žádati a byla tudíž jeho žaloba zamítnuta.

K odvolání žalujícího c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím svým ze dne 18. února 1879 č. 5627. rozsudek první stolice změnil a žalovaného k zaplacení připůjčených mu 800 zl. s přísl. odsoudil pro případ, jestliže žalobce Josef Chudý vykoná doplňovací přísahu o tom, že žalovaný Václav Chudý, když svou tehdejší nevěstu Annu dceru manželů Josefa a Marie Sulových za manželku pojmouti chtěl, jej žalujícího žádal, aby mu k jeho ustanovenému podílu per 3000 zl. částku 800 zl. připůjčil, že se mu zavázal, těchto 800 zl. zase zpět zaplatiti, že jej ale zároveň žádal, aby nevěstě a její rodičům ničeho nevyzrazoval, že těchto 800 zl. jemu toliko zapůjčuje, nýbrž aby vůči těmto udal, že tuto dědičný podíl převyšující částku 800 zl. ku dědičnému podílu přidává.

Důvody.

Dle §. 916. ob. zák. obč. má se právní jednání, pakliže na oko smluveno bylo, dle oněch zákonních předpisů posuzovati, dle kterých podle své pravé povahy posuzovati se musí.

Kdyby ale skutečně pravda byla, že žalovaný, když svou tehdejší nevěstu Annu, dceru manželů Josefa a Marie Sulových, za manželku pojmouti chtěl, žalujícího žádal, aby mu k jeho ustanovenému podílu pr. 3000 zl. další částku 800 zl. připůjčil, že se dále žalovaný zavázal, žalobci těchto 800 zl. zase zpět zaplatiti, že jej pak zároveň žádal, aby nevěstě a její rodičům ničeho nevyzrazoval, že mu těchto 800 zl. toliko zapůjčuje, nýbrž aby vůči nim udal, že tuto dědičný podíl převyšující částku 800 zl. ku dědičnému podílu jemu slíbenému, resp. přínosu přidává: tož nemohlo by žádné pochybnosti býti, že v tomto případě od žalovaného proti žalobnímu nároku namítaná smlouva notářská, v kteréž žalobce žalovanému skutečně co dědičný podíl a přínos částku 3000 zl. upsal, pouze v příčině částky 3000 zl. se skutečným umluvením stran se shoduje, že však v příčině částky 800 zl. pravou k uzavření zápůjčky směřující vůli žalobce a žalovaného neobsahuje, tudíž patrně smlouva na oko jest, kterážto na oklamání tehdejší nevěsty žalovaného a její rodičů ohledně jmění ženicha vycházela,

Musí se tedy úmluva tato dle §. 916. ob. zák. obč. dle pravé povahy své posuzovati co smlouva o zápůjčce, v kterémžto případě žalovaný zápůjčku mu danou zaplatiti musí. Žalující provedl svědectvím Jana H. první polovici důkazu, bylo tedy na jeho doplňovací přísahu uznáno.

Tento závazek žalovaného ku zpět zaplacení 800 zl. nemůže změněn býti tím, že smlouva notářská pokud se tato zároveň smlouvou svatební býti jeví, též s manželkou žalovaného uzavřena byla, poněvadž žalobce těchto 800 zl. ne od ní, nýbrž toliko od žalovaného, který se ku zpět zaplacení zavázal, zpět žádá.

Existenci tohoto závazku žalovaného není ale také na odpor ustanovení §§. 34. a 55. notářského řádu a §. 887. ob. zák. obč., kteréž první soudce rozhodnutí svému v základ položil, poněvadž důkaz smlouvy na oko též proti listině notářské dovolen jest, a užití §u 916. ob. zák. obč. §em 887. ob. zák. obč. vyloučeno není, proto že samo sebou se rozumí, že při každé smlouvě na oko o ní zřízená listina s ústním umluvením pravou vůli stran obsahujícím zcela přirozeně v odporu státi musí, a poněvadž by, pakli že by se §u 887. ob. z. obč. též v příčině smluv na oko užilo, ustanovení §. 916. ob. z. obč. ve všech těch případech zcela illusorní bylo, kde by sobě strany nevystavily písemné reversy jich pravou vůli obsahující.

Nastává dále otázka, zdali se, jak žalovaný namítá, žalobce svého práva na zpět zaplacení vzdal.

Žalovaný dovozuje toto vzdání se z pronešení žalujícího při vyplácení částky 1800 zl., že těchto 800 zl. dobrovolně dává, že žádnou mrzutost míti nechce, že svým dětem více dal než toto, a že jim také více dáti může.

Z tohoto vyjádření žalobce nelze i kdyby úplně prokázáno bylo, vzdání se práva jemu příslušícího dovozovati, neboť pakliže mezi žalobcem a žalovaným skutečně zápůjčka umluvena byla a pakliže se tato doplňovací přísahou žalobce úplně dokáže, tož nelze v tomto případě onomu pronešení jiného smyslu přikládati, než že by sice nucen býti nemohl, svému slibu, že synu 800 zl. zapůjčí, dostáti, a že by jeho syn tchánu a tchýni sám vyplatiti měl, že to ale s ohledem na tuto smlouvu, dle kteréž syn jeho manželům Josefu a Marii Sulovým tuto částku 800 zl. zaplatiti zavázán jest, a z toho důvodu učiniti chce, aby ho mrzutosti ušetřil.

K dovolání se žalovaného změnil c. k. nejvyšší soud roz-

sudek druhé stolice a potvrdil rozsudek c. k. okresního soudu z těchto

důvodů.

Důvody rozsudku první stolice souhlasí se spisy a zákonem.

V notářské listině ze dne 29. června 1875, která obsahuje svatební úmluvu mezi Václavem Chudým s přistoupením jeho otce Josefa Chudého a mezi Annou Sulovou s přistoupením její rodičů Josefa a Marie Sulových a jejího opatrovníka, nazývá se obnos 3800 zl. věnem a spolu otcovským podílem Václava Chudého, a byl k zaplacení trhové ceny za usedlost od manželů Josefa a Marie Sulových nastávajícím manželům Josefu a Anně Chudým postoupenou v stejném obnosu ustanoven. Žalující zaplatil hned při uzavření smlouvy 2000 zl., část onoho věna a otcovského podílu svého syna manželům postupujícím a zavázal se, zbytek 1800 zl. synu svému Václavu Chudému a jeho nastávající manželce Anně do roka ode dne platnosti úmluvy zaplatiti, a dal pro tento zbytek svou usedlost č. 55. v Plazích do zástavy.

Těmito sliby nabyli též nastávající manželka žalovaného a její rodičové právo, které by zkráceno bylo, kdyby se na předstíranou úmluvu, že Václav Chudý částku 800 zl. otci svému co zápůjčku zaplatiti má, hleděti mělo; tím by obešlo se podstatné ustanovení notářské úmluvy jakož i účel zákona, ku kterému ustanovení o zřizování notářských listin a jmenovitě o uzavírání svatebních smluv směřují.

Nelze tedy doplňovací přísahu, na kterou vrchní soud uznal, připustiti, nehledě ani k tomu, že z vyjádření a jednání Josefa Chudého při vyplácení zbytku věna a otcovského podílu syna Václava Chudého per 800 zl. s dostatečnou jistotou souditi se dá, že se svého domnělého práva na zpět zaplacení vzdal.

Musel tedy první rozsudek potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 10. června 1879 č. 5363.

Dr. J. Nebuška.

Rozepře o náhradu škody.

Matěj Štrobl vlastník usedlosti č. pop. 20. v Jenštýně, žaloval Leopolda Herschla pachtéře této usedlosti o náhradu 200 zl. za

12 zl. 42 kr. a 4 zl., ale jen pro ten případ přiřknouti, když žalobce rozhodovací přísahou dokáže, že skutečně takovou škodu utrpěl. Požadovanou náhradu za poškození podlahy nelze přisouditi, an tato dle dobrozdání znalců poškozena nebyla.

Z nálezu toho dovolal se žalovaný. C. k. nejvyšší soud změnil nález ten a potvrdil onen první stolice.

Důvody.

Dovolání žalovaného jeví se důvodným. Žalobce zakládá svůj nárok na náhradu za škodu jemu v konírnách propachtované usedlosti požárem v červnu r. 1877 vzniklým spůsobenou především na §. 8. pachtovní smlouvy, kde se totiž výslovně uvádí, že žalovaný v tom případě, kdyby buď vinou jeho neb jeho čeledě požár povstal, povinen bude pronajímateli spůsobenou škodu nahraditi. K odůvodnění tohoto nároku má tudíž žalobce jednak povstalý požár v propachtované usedlosti, jednak buď pachtéře neb čeledi jeho provinění dokázati. Prvější okolnost žalovaného zjištěna jest. Však provinění žalovaného v příčině onoho požáru dokázaným považovati nelze. Spisy trestního soudu, na něž se obě nižší instance odvolávaly, nezjistily vůbec jakési provinění, poněvadž dotčené vyšetřování pro nedostatek skutkové povahy trestního činu zastaveno bylo. V tomto směru postrádá náhled vrchního soudu, že onen požár buď od některého žalovaným najatého dělníka zúmyslně byl založen, neb nepozorností některého z nich povstal, všeliké opory v soudních spisech.

Žalobce a s ním i vrchní soudce spatřují provinění hlavně v chování se žalovaného a zejména v tom, že žalovaný ony najaté dělníky v konírnách opatřil a přenocovati nechal, aniž by přiměřených opatření proti ohni učinil, a to tím více, ano takovéto opatření dělníků těch nelze za smluvené a řádné užívání konířen považovati. §. 8. pachtovní smlouvy neustanovují ničeho strany provinění toho druhu, musí se proto k ustanovením zákona, zde zejména k §§. 1294. a 1098., hleděti.

Jakžkoli konírny vůbec za místa k noclehu osob jiných než k opatření těch kterých zvířat ustanovených považovati nelze, tož byli to jak uvedeno, nicméně tehdáž tací dělníci žalovaného, které on k sobě v svém domě přijal, a nikoli „cizí" dělníci, vzhledem k nimž by se zmíněné užití konířen k opatření jich po čas trvání poměru služebního, buď co nedovolené, buď co smlouvě se příčící užití předmětu pachtovního jevilo. Opomenutí zvláštních opatření proti

hrozícímu nebezpečí ohně padá zde tím méně na váhu, poněvadž požár nikoli za pobytu oněch dělníků v konírnách, nýbrž za dne a po jich odchodu povstal. Na přísahu od žalobce žalovanému o provinění oněch dělníků na požáru tom nevratitelně uloženou, nelze uznati, jelikož prvější žádných určitých skutků, které by se přísežně vyvrátiti mohly, neuvedl. Žalovaný má naopak zákonní důměnku §. 1296 ob. z. obč. na tak dlouho pro sebe, pokud žalobce provinění buď jeho neb jeho čeledě neprokáže. Tento důkaz se však žalobci nezdařil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. května 1877 č. 14809.

JUC. Antonín Chlištovský.

Legitimace představeného obce k žalobě pro rušení držby.

V rozepři mezi obcí S. co žalující a J. Exc. hrabětem L. St. co žalovaným uznal c. k. okresní soud rozhodnutím od 8. února 1878 č. 1062. „že žalovaný tím, že svou hospodářskou správou přípisem od 9. srpna 1877 zakázal choditi skrze zámek a skrze sady při zámku se nacházející a že dal touže správou most v sadech přes říčku vedoucí dne 11. srpna 1877 úplně strhnouti a tato že jej strhla, rušil žalující obec v držbě práva choditi skrze zámek a sady při něm se nalezající jakož i přes most ten vedoucí přes říčku, že povinen jest, rušení dalšího se zdržeti, most do předešlého stavu uvésti, a náklady nahraditi,

neboť

svědky jest dokázáno, že občané S. parkem alejemi přes most a zámkem do Č. a zpět chodili, a že jim v tom překáženo nebylo, a když jak předloženým přípisem ze dne 9. srpna 1877 dokázáno jest, zpráva hospodářská chození tímto směrem zakázala, a jak doznáno, most ve směru naznačené cesty přes potok vedoucí sbořila, rušil tím žalovaný svou hospodářskou správou žalující obec v držení služebnosti cesty.

Žalovaný nemůže se hájiti námitkou tou, že obec S. svými občany držení této služebnosti nenabyla, ano přípisem uvedeným uznalo mlčky hospodářské ředitelství držbu obce.

Literární zprávy.

Beiträge zur Receptions-Geschichte des römisch-canonischen Processes in den böhmischen Ländern, von Dr. Emil Ott, k. k. a. o. Professor der Rechte an der Carl-Ferdinands-Universität zu Prag. Leipzig, Breitkopf und Härtel 1879. (Dokončení.)

Jakož s jedné strany dotčené vady a nedostatky domácího práva zmíněných států čím dále, tím zřetelněji vycházely na jevo, přicházely s druhé strany více a více v známost jak hluboký důmysl, tak rozsáhlá bohatost práva římského a kanonického, zvláště počínajíc od XII. století, když byly v Bononii, Padově, Paříži a v jiných městech západní Evropy povstaly vysoké školy právnické, na nichžto před valným posluchačstvem ze všech téměř evropejských zemí právu římskému a kanonickému vyučováno (v. Savigny III. 159. ff.; 366.—374.). Známoť, že na vysokých školách Pařížských i slavné paměti císař Karel IV. vědeckého vzdělání nabyl. A že jmenovitě v Bononii veliký počet Čechů studiím obcovati musil, již z toho souditi lze, že mezi tamějšími osmnácte zaalpskými národy akademickými i národ český (Boëmia) výslovně se uvádí (v. Savigny n. u. m. str. 187. pozn. c).

Ješto muži, na oněch školách v právích římském a kanonickém vycvičení, známost týchž práv napotom ve svých vlastech jakožto úředníci, učitelé, spisovatelé atd. rozšiřovali, tož patrno jest, že touž měrou musila tam i náklonnost k řečeným právům se vzmáhati.

Z příčin svrchu uvedených řízení soudní římsko-kanonické ponenáhlu i světské vlády, pro obor svůj, přijaly, a sice ve Francii, v Anglii, Německu a jiných zemích, a jmenovitě i v zemích českých. Kterak toto přijetí se dálo v zemích prvé zmíněných, doličují, více méně obšírně, mimo jiné v. Savigny, Mackeldey, Stobbe, Stintzing, Muther, Franklin a Stölzel, a kterak se dálo v zemích českých, vykládá p. prof. Ott v díle svrchu jmenovaném.

Spočíváť dílo to na výtečném pojednání téhož spisovatele, pod nápisem: „O působení práva církevního na rozvoj řízení soudního vůbec a v zemích českých zvlášť“ — v Právníku z r. 1877 uveřejněném. Není však též dílo nikterak pouhý překlad dotčeného pojednání; předčíť je již objemem, majíc četné a zajímavé přídavky, zvláště na str. 291.—328., kdežto se nalézají otisky několika vzácných rukopisných pramenů, k tomuto předmětu se vztahujících, a mimo to mnohé jiné důležité doklady; předčíť je dále i průhlednějším rozvržením látky, jakož i jasným nástinem obsahu.

Rozvrženo jest též dílo, kromě přídavků, na str. 291.—328. obsažených, na XII oddělení. V odděleních I.—V. (str. 1.—113.) jedná spisovatel povýtečně o příčinách recepce zmíněného řízení v zemích českých, za dotyčné příčiny pokládaje předně rozsáhlou moc církve, jež při soudech svých řečeného řízení užívala (str. 1.—30.); dále známost téhož řízení, která v zemích českých zajisté již v druhé polovici XII. století se nacházela, zvláště pak od založení vysokých škol v Praze r. 1348 až do zaniknutí fakulty právnické r. 1419, a jmenovitě mezi duchovenstvem, čím dále, tím více se vzmáhala a rozšiřovala (str. 31. —60.); pak dosazování mužů, téhož řízení znalých a jemu přejících na důležité úřady, jmenovitě za ředitele královské kanceláře a jiné úředníky královské, za městské písaře a veřejné notáře, a rozsáhlé působení těchto mužů nejenom v jich oborech tuto jmenovaných, nýbrž i na poli spisovatelském (str. 60.—113.). Majíce za to, že obsah těchto částí co do podstaty čtenářům „Právníka" již z r. 1877 ze zmíněného pojednání p. prof. Otta znám jest, nechceme o něm zde šíře se rozepisovati.

V odděleních VI.—XII. (str. 114.—290.) spisovatel doličuje dotčenou recepci samu, vykládaje, kterak ona ku konci XIII. století působením rozsudí (arbitri), spory na ně vznášené dle zmíněného řádu rozřešujících, počátek vzala (str. 114.—141.), kterak dále, jmenovitě působením královské kanceláře, městských písařů a veřejných notářů, se vzmáhala (str. 141.—162.), a konečně zákonodárstvím utvrzena jest. V tomto posledním vzhledu spisovatel, připomenuv tři, odporem šlechty na zmar přivedené zákonodární pokusy, totiž králů Přemysla Otakara II. z r. 1272 a Václava II. z r. 1294 a císaře Karla IV. z r. 1346—1355 (str. 162.—169.), doličuje, kterak též řízení soudní nejprvé řádem horním (jus regale montanum), od řečeného krále Václava II. o. r. 1300 vyhlášeným, zavedeno jest na Horách Kutných (str. 169.—174.), a kterak potom od panovníků pozdějších, v stoletích XVI.—XVIII., schválením a vyhlášením práv městských, od Pavla Kristiána z Koldína spracovaných, při všech městských soudech zemí českých zavedeno jest (str. 174.—210.).

Na to spisovatel vykládá, kterak k zachování téhož řízení při soudech městských přispíval nejenom zřízený r. 1548 pro tyto soudy — soud appellační (str. 210.—228.), nýbrž i humanismus, průběhem století XV. a XVI. v Čechách vzešlý (str. 228.—260.), v kterémžto vzhledu uvádí značný počet mužů, rodem Čechů, humanismem nadchnutých a při soudech městských za písaře dosazených. A vskutku, snadno jest se domysliti, jak velice muži, studiím klassickým, a jmenovitě

latinským, vroucně oddaní, tak sice, že zhusta i svá rodní jmena latinisovali, jak velice ti a tací musili si libovati v dotčeném řádu soudním, dle jejich domnění dokonce z pramenů práva římského pocházejícím. — Tomu však, co spisovatel při této příležitosti (str. 228. a sl.) tvrdí o působení scholasticismu na usmrcení Jana Husa, přisvědčiti nemůžeme. Známoť, že na kacířství trest smrti, a to sice upálení, již římsko-německý císař Bedřich II. uložil, jakož vysvítá z jeho const.: Commissi nobis dd. 22. Febr. 1221. (Goldast, Collect. constitt. imperial., Francof. 1673, I. 293.) a zvláště z const.: Inconsutilem dd. 22. Febr. 1238 (Pertz, Monum. Germ. IV. (Leg. II.) 327. sq.), kdežto v té příčině doslovně takto ustanovil: „Vivi in conspectu hominum comburantur." Rovněž stanoví i t. zv. Sachsenspiegel, mezi r. 1224—1235 upravený (I. Thl. 2. Buch 14. Art. §. 7., hrsg. von Sachsse, Hdlbrg. 1848 S. 135.). Ano na jisté kacíře již římští císařové Justinian I. (527—565), Theodosius II. (408—450) a Theodosius I. (379—395) trest smrti ustanovili (srv. l. 9. C. Th. de hæret. 16. 5.; l. 5. C. eod. 1. 5.). O autoritě pak, kterak na té nejenom náboženství, nýbrž i právo, ano poněkud i sama věda se zakládají, spisovatel trefně se vyjádřil ve svém pojednání, svrchu zmíněném (v Právníku n. u. m. str. 8.).

Posléze spisovatel vypravuje (str. 260.—290.), kterak za císaře Ferdinanda II. r. 1627 a 1628 obnoveným zřízením zemským řád soudní římsko-kanonický i u soudu zemského, záležitosti šlechty rozsuzujícího, zaveden, a tím recepce téhož řádu v zemích českých dovršena jest, a konečně podotýká, kterak upraven jest a kterak k dotčenému řádu se má obecný řád soudní ze dne 1. května 1781 (sb. zák. soud. č. 13.), posud průchod mající.

Píle, kterouž spisovatel na spracování tohoto díla vynaložil, zvláštního uznání zasluhuje. Jak veliký počet tištěných i rukopisných děl bylo mu k témuž cíli a konci do rukou vzíti a co nejbedlivěji probírati! Můžeť za to nyní vším právem těšiti se tím vědomím, že právnickou literaturu spisem vysoké a trvalé ceny obohatil a milovníky vědy právnické vůbec, zvláště pak Čechy, sobě k vroucím díkům zavázal.

Připsal jest p. prof. Ott dílo to bývalému učiteli svému, p. prof. dru. Antonínovi Randovi, jemuž již také jiní stateční žáci spisy své věnovali. Slouží to zajisté k veliké cti, i učiteli, že takových žáků vycvičil, i žákům, že takovému učiteli takovým spůsobem se odsluhují.

Prof. dr. Laurin.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

28) Společnost X. prodala rozličné pozemky jistému A. a bylo tam vtěleno právo zástavní pro nedoplatek trhové ceny 85000 zlatých pro prodávající. A. prodal pak tyto pozemky B., který se zavázal, pohledávku 85000 zl. sám ze svého zaplatiti a prodávající závazku sprostiti. Později postoupila společnost X. kapitál 85000 zl. na C. Postup podepsal také majitel hypotheky B., uznávaje pravost postoupené pohledávky a zavazuje se, ji v určitém čase splatiti. Finanční úřady vyměřili z tohoto uznání pravosti pohledávky zvláštní poplatek dle škály II., který však správní dvůr soudní neuznal za oprávněný, neb B. byl osobním dlužníkem již tím, že se naproti A. zavázal, pohledávku 85000 zl. ze svého zaplatiti (§. 1402. odst. 2. ob. z. obč.), on nepodnikl tedy nižádný nový závazek, bera postup k vědomosti a uznávaje pravost pohledávky naproti cessionáři C. Neměl se tedy z tohoto uznání dle §. 34. popl. zák. zvláštní poplatek vyměřiti.

Nález ze dne 14. ledna 1879 č. 28., sb. č. 398.

29) Městská rada obce L. v Čechách usnesla se na tom, dáti měšťanům a vdovám po měšťanech za levnější peníz dříví z městských lesů a uhlí z městských dolů. Okresní výbor zrušil toto usnešení co zákonu se příčící a zemský výbor potvrdil výnos výboru okresního. Stížnosti obce L. z tohoto rozhodnutí zemského výboru nebylo správním dvorem soudním místa dáno, neb jakkoliv pravda jest, že obec určiti může ceny pro výrobky své, tož nelze jí přec jednotlivým odběratelům povolovati srážky z ceny trhové. Povolování srážky takové bylo by dle povahy své rozdělováním důchodů jmění obecního mezi občany neb jednotlivé třídy občanů, kteréž lze bráti před se pouze v případě §. 69. ob. řádu, jehož podmínky zde však nejsou na snadě.

Nález ze dne 30. ledna 1879 č. 214., sb. č. 412.

30) Městská rada v S. usnesla se na tom, vybrati od oněch majitelů domů, kteří naschvál nedají sváděti vodu z městské vodárny do domů svých a takto neplatí ničehož za ponechání vody z městského ústavu, poplatek za užívání tří veřejných kašen dle poměru daně činžovní. Politické úřady zastavili toto usnesení co zákonu se příčící a správní dvůr soudní nedal místa stížnosti městské rady z tohoto zastavení podané. Neb jde tu o daň obecní, která se smí při každém druhu daně vždy pouze stejnou měrou vybírati (§. 84. ob. zř.). Zde

má tato daň býti vybírána od těch, kteří si svádějí vodu z vodárny městské dle poměru vody, kterou spotřebují, od ostatních dle poměru daně činžovní, a od těch, kteří si vodu přímo z vodárny opatřiti nemohou, nemá dokonce ničehož býti vybíráno. Nelze zde také mluviti o tom, jakoby tu šlo o pouhý plat za užívání statku obecního (§. 70. ob. zř.), poněvadž opatření vody dle §. 36. vod. zák. jest věcí, kterou obstarávati zákonem obci jest uloženo.

Nález ze dne 26. února 1879 č. 262., sb. č. 432.

31) O dražbě nájmu pozemku byl sepsán licitační protokol a podepsal každý kupec odstavec jeho se týkající. Dražební výminky byly zvláště sepsány a všemi kupci podepsány. Správní dvůr soudní vyslovil náhled, že stačil v tomto případě na dražební protokol jediný kolek 50 kr. a že nebylo třeba dáti tolik kolků po 50 kr., mnoho-li se podepsalo kupců, poněvadž dražební výminky dle pol. tar. 108. popl. zák. jsou pouze části listiny poplatku podrobené (totiž protokolu o dražbě) a tudíž i tehda podrobeny jsou pouze kolku 50 kr., když se zvláště vyhotovují.

Nález ze dne 11. února 1879 č. 226., sb. č. 420.

32) Není-li tu případu §. 37. ob. zříz., aneb nejsou-li zde poměry dle práva soukromého, nelze obci uložiti, aby nahradila škodu, kterou zřízencové obecní způsobili tím, že nezastávali úřad svůj dle zákona.

Nález ze dne 1. března 1879 č. 369., sb. č. 435.

Denník.

Notářská komora Pražská zaslala členům svým oběžník, kdež sděluje, že c. k. vrchní soud pro království České vynesením ze dne 16. června 1879 č. 16828., neschválil náhled komory notářské, která nebyla shledala nesprávnost v počínání si c. k. notáře, jenž při ověřování pravosti podpisů hodnostářů záložny na listině tabulární zároveň byl potvrdil, že zmínění hodnostáři firmu záložny znamenati jsou oprávněni. Vrchní soud naopak má za to, že při legalisaci pravosti podpisu notář dle §. 79. not. řádu výhradně potvrditi má, že osoba, jejíž podpis se má ověřiti, listinu buď před notářem podepsala neb k podpisu listiny se znala. Vše další, což třeba notář v klausuli ověřovací stvrzuje, není více legalisací, nýbrž ověřováním oprávnění, kteréž notář dle §. 76. lit. *a*) až *i*) předsebráti oprávněn není a kteréž tudíž také nemá moci listiny veřejné.

K patentu o zbrani. A. byl postižen při honbě, aniž by měl průvodní list k nošení zbraně a lístek honební. Ručnice, kterou tehda při sobě měl, nemohla jemu býti odejmuta, poněvadž uprchl. Okresní hejtmanství odsoudilo A. dle §. 36. cís. pat. ze dne 24. října 1852 č. 223. ř. z. a §. 42. odst. 3. zemského zákona o honitbě ze dne 1. června 1866 k trestu přiměřenému a uznalo mimo to, že A. má za ručnici, která jemu měla býti odejmuta, složiti sumu 5 zl. r. m. Místodržitelstvo potvrdilo tento nález. Ministerstvo vnitra zavrhlo vynesením ze dne 28. června 1879 č. 5206. stížnost z nálezu trestního co nemístnou dle §. 3. min. nař. ze dne 31. ledna 1860 č. 31. ř. z., zrušilo však z povinnosti úřední výrok v příčině složení sumy 5 zl. za ručnici, poněvadž výrok ten zákonem není odůvodněn.

Promlčení přestupku §§. 44. a 45. branného zákona. A. oženil se proti předpisu §. 44. zákona ze dne 5. prosince 1868 dne 9. září 1878. Dne 22. ledna 1879 zavedl okresní hejtmann proti němu a faráři, který sňatek předsevzal, vyšetřování trestní a vynesl nález odsuzující. Zemská vláda však zrušila nález trestní, majíc promlčení za dokonané, neb přestupek spočívá zde pouze ve vstoupení v manželství, a nelze tedy v dalším setrvávání v manželství proti zákonu uzavřeném shledávati pokračování v činu trestním, kterým by promlčení se vyloučilo.

Státní zkoušku státovědeckou podniklo v minulém právě roce studijním 1878/9 celkem 164 kandidátů. Z těchto bylo approbováno 139 neb 85%, reprobováno 25 neb 15%. Z approbovaných nedosáhl nikdo všeobecného vyznamenání; 12 jich obdrželo vyznamenání částečné; jednohlasně bylo jich approbováno 41, většinou hlasů 86. Z těch, kteří neobstáli, konali 2 zkoušku již podruhé.

Nové knihy. Nákladem známé a osvědčené firmy Manzovy vyšlo druhé oddělení Röllova spisu „Sammlung von eisenbahnrechtlichen Entscheidungen der österr. Gerichte“ (ohlášeného v Právníku 1879 str. 388.), čímž celá tato sbírka jest ukončena. Dále vyšel k známému Starrově rejstříku ke všem zákonníkům zemským svazek dodatečný, jenž indikuje všechny zákony a nařízení zemskými zákonníky ohlášená z let 1874 až do konce 1878, a obsahuje mimo to hlavní rejstřík o obsahu všech svazků. Rejstřík tento u velké míře vyhovuje potřebě praktické.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie

v království Českém v době od 10. července až do 10. srpna 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Antonín Stelzer se sídlem v Stříbře; pan dr. Rudolf Hübl se sídlem

ve Warnsdorfě; pan dr. František Hasenöhrl se sídlem v Šluknově; pan dr. Vilém Havránek se sídlem v Praze; pan dr. František Lžičař se sídlem ve Vysokém Mýtě; pan dr. Jul. Kugler se sídlem v Chomútově. — 2) Zemřeli: pan dr. Frant. Jos. Stradal, advokát v Teplicích, se bezpochyby v jezeru Chiemském utopil, a byl náměstkem jeho jmenován pan dr. Frant. Karel Stradal, advokát v Teplicích. — 3) Přesídlení oznámili: pan dr. Alfred Woslaczek, advokát v Kraslicích do Hollabrunu v Dol. Rak.; panu dru. Knotzovi, adv. v České Lípě bylo pozůstaveno, ještě před uplynutím lhůty 3měsíční přeložiti své sídlo do Warnsdorfu na místo do Falknova, taktéž bylo panu dru. Jelínkovi povoleno, ihned přesídleti z Náchoda do Polic, na místo do Jaroměře.

B. V seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan dr. Ferd. Tonder u p. dra. Jennela v Mladé Boleslavi; pan dr. Otto Goldreich z Bronneku u p. dra. Ott. Příbrama v Praze; pan Václav Soukup u p. dra. Broukala v Táboře; pan Bedřich Kaufmann u p. dra. Wiena v Praze; pan dr. Adolf Barton u p. dra. Kuntze v České Lípě. — 2) Přestoupili: pan dr. J. Richter od p. dra. Zemliczky v Žatci k p. dru. E. Beutlovi v Ústí n. L.; pan dr. F. Beneš od p. dra. Hubny v Ml. Boleslavi k p. dru. Hlaváčovi Jos. v Praze; pan dr. Alex. Frank od p. dra. Wiena v Praze k p. dru. Osborn'ovi v Praze; pan dr. Josef Rosenberg od pana dra. Wurzla v Ml. Boleslavi k p. dru. Koblerovi v Ml. Boleslavi. — 3) Vystoupili: pan dr. Karel Worel od p. dra. Steinschneidera v Plzni; pan R. Stampfer od p. dra. Goldschmida v Praze; pan dr. Gust. Winter od p. dra. Wanky šlechtice z Rodlova v Praze; pan dr. Karel Dittrich od p. dra. Hancke v Praze; pan Fr. Koníček od p. dra. Říhy v Kutné Hoře; pan dr. S. Hersch od p. dra. Schneidera v Praze; pan F. Schamberger od p. dra. Škardy v Praze; pan dr. Jindř. Zunterer od p. dra. Jos. Hlaváče v Praze; pan Frt. Wagner od p. dra. K. Mayera v Rakovnice.

Jmenováni: r. vrch. z. s. v Praze Jindř. Kutschera předsedou kr. s. v Plzni; z. r. Ed. Hartmann v Liberci předsedou kr. s. v Liberci; z. r. Ant. Worel r. vrch. s. z. v Praze.

Přesazen: předseda kr. s. v Plzni Ervín Plitzner ku kr. s. na Horách Kutných.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Odtud vznikla pak snaha po zákonném uznání tohoto skutečného stavu věcí, aby netoliko úřadové krajští nezasahovali do právomocnosti soudův městských, nýbrž aby naopak úřadové městští byli spoluoprávněni vykonávati v kraji vůkolním právo popravy a takováto proměna zřízení zemského skutečně v následující době provedena byla zákony zemskými, na sněmě přijatými a králem schválenými.

Karel IV., když byl mnohé hrady královské vykoupil ze zástavy a úřady krajské znovu zorganisoval, svolal r. 1348 generální sněm zemí českých, aby na něm přijaty a vyhlášeny byly řády o honění a popravování zločincův a škůdcův zemských po krajích. V tomto zřízení obecného pokoje (ordinatio communis pacis) obnovena byla celkem stará ústava krajská. Páni a vladykové nalezli tu, že kdykoliv by popravcové, vladaři, zemané neb osoby jiného řádu (vel cujuscumque status homines) pokřikem koho honili, každý kdožkoliv slyší volání, povinen jest běžeti a pronásledovati prchající zločince, sice upadne králi a popravcům v pokutu právy vyměřenou. Snesení toto sněmovní sdělil císař brzo na to též král. městům, nařizuje jim, aby je na trhu prohlašovati dali a se jím spravovali.[24] Tím bylo výslovně měšťanům přiznáno

[24] Boček, Codex VII. str. 572. a Jireček, Codex II. str. 24., kdež omylem datováno k r. 1350. — Srv. též čl. 410. práva Brněnského v Rössler l. c. II. str. 191.

právo, že mohou honiti a pronásledovati škůdce své **mimo** území městské a Karel IV. chtěje učiniti loupežnictví rázem přítrž, udělil v červenci téhož roku některým městům ještě i to nadání, že mohou se statkův takových škůdcův, kteří zlodějstvím, násilím, loupežemi a plenĕním pokojné obyvatelstvo znepokojují, sami zmocniti a jich napotom podržeti, anižby dědicům čím byli povinnováni.[25]

V nadáních těchto nebyl městským úřadům udělen ještě soud nad dopadenými neb dohoněnými zločinci, nýbrž měšťané zmocněni jsou pouze, aby se mohli k svépomoci utíkati, při čemž starodávné zásady ústavy krajské o honění zločincův a vykonávání policie v kraji nabyly též pro města královská platnosti.[26] Netrvalo

---

[25] Tak v nadání Mělníku 11. července 1348 uděleném praví se „Inspectis civium civitatis Melnicensis non paucis fatigis laboribus et impensis, quos et quas ad exterminationem et interitum malorum hominum, qui per furta, violentias, spolia et rapinas bonos inquietare et offendere non formidant, indefessa promptitudine iuxta sue possibilitatis valentiam non desinunt exercere, ipsis ciuibus et ciuitati nostre predicte bona universa maleficorum hominum per cives ipsos acquisita et in posterum acquirenda, que propter ipsorum maleficorum demerita ad nos iuxta regni nostri jus et consuetudinem consueuerunt deuolui, damus et conferimus jure hereditario et perpetuo ac donamus ipsique ciuitati, vt exinde amplioribus proficiat incrementis donatione inviolabili perpetuo duratura, tenenda, habenda, utifruenda per ciuitatem eandem eiusque cives et incolas et pacifice possidenda, perpetuum silencium imponentes dictorum maleficorum uxoribus et heredibus." (Orig. v tamějším arch.) — Nadání stejného znění obdržel o dva dny dříve **Žatec** dle nejstarší Žatecké kn. pamětní od r. 1383 str. 9. — Mám za to, že s **touto** organisací krajskou souvisí též jiné nadání z 18. srpna 1348, v kterémž Karel svěřil **Mělníku** „stilum, regimen et annotationem tabularum terre habenda, regenda et dirigenda, ipsos cives et civitatem ad gubernationem, possessionem et fructum eiusdem officii reducentes, ut predictas tabulas terre gubernent omnique iure, usu, fructu et utilitate possideant." (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. CXCVI.)

[26] Srv. Čas. Č. Mus. 1879 str. 150. a 152. — Osamělým pokusem přivésti zřízení krajské v souhlas s potřebami obyvatelstva městského, jest nadání m. **Nymburku** r. 1328, udělené, v kterémž kr. Jan praví: „Promittimus præterea pro nobis et successoribus nostris Bohemiæ regibus **czudam et colloquia nobilium prouinciæ seu conuocationem eorum** ad sæpe dictam ciuitatem consulte olim translata, abinde nunquam transponere vel transferre, sed in ea potius facere pereniter permanere."

však dlouho a úřady městské obdržely i to právo, že mohou samy popravovati nad zločinci mimo území městské dohoněnými a že není jim třeba více dodávati je cúdařům čili popravcům krajským k potrestání. Karel IV. sám udělil r. 1366 rychtářům, kmetům a měšťanům m. Žatce, Mostu, Kadaně a Loun právo, aby hájili silnic v svém kraji, zatýkali škůdce zemské a nebezpečné lidi, kdežkoliv je dopadnou a nečekajíce na příchod cúdaře a kmetův krajských, sami nad nimi popravovali. Rovněž uloženo jim, aby sobě společně pomáhali proti každému, kdoby škůdce zemské přechovával a fedroval aneb kdoby na pokřik a vyzvání zločince nehonil. Každému takovému mohli statek jeho pobrati a osobou jeho se zabezpečiti až do soudu královského.[27]

Nadáním tím soudní právomoc cúdařův krajských skoro v plném rozsahu udělena byla též úřadům těchto čtyr měst a za Václava IV. r. 1381 i města Pražská a většina ostatních král. měst obdržela úřad popravy v příslušném okrsku a rychtářové i konšelé přijati jsou do počtu popravců s tím nařízením, aby komorníci, cúdaři, purkrabové, místopurkrabové a ostatní popravcové krajští je činně a rázně podporovali, kdykoliv by jim bylo úřad popravy v kraji vykonávati.[28] Ačkoliv pak Václav IV. musil r. 1395 pánům slíbiti, že „nebudou více v popravy sahati ti, ježto s právem sáhnúti nemají, než popravce k tomu zjednaní podle starého ustavení“, předce po druhém zajetí svém r. 1405 opětně vydal veřejné mandáty, v kterých odvolávaje se k nálezům panským a snesením sněmovním z l. 1402 a 1404 nařizoval, aby purkmistři, konšelé a obce král. měst jakožto popravcové byli povinni ku pomoci přispěti ostatním krajským popravcům proti zločincům, loupežníkům a násilníkům, kdykoliv tito za jich přispění požádají, avšak že i popravcové krajští jim v stejných potřebách mají nápomocni býti.

(Kop. v arch. Nymburském.) — Měšťané dohonivše mimo město zločince, mohli bez obtíží odevzdati je cúdaři, jenž v městě ostával.

[27] Srv. Schlesinger, Stadtbuch v. Brüx č. 92. na str. 38. — Mandát tento opakoval též Václav IV. r. 1399 (tamže č. 139.).

[28] Orig. neb kop. nadání toho nalezají se v arch. m. Prahy (a sice Starého M. v Lib. vetust. privil. str. 75. a Menšího M. pod č. I.—83.); dále v archivech m. Mělníka (srv. též Pelzel, Wenceslaus Urkb. Nr. XXVII.), Kolína, Litoměřic, Plzně, Stříbra a Vysokého Mýta. — Nadání stejného znění šlechtici udělené r. 1390 viz v Pelzel, Wenceslaus Urkb. č. 69., k tomu č. 126.

Mimo to nařízeno bylo v onom sněmovním snesení podkomořímu, aby kázal provolati v městech královských, aby žádný člověk ani zeměnín kteréhožkoli řádu nepřijímal ani kupoval věcí válkami nebo lapkováním braných, ani nečinil zájmův a plenův pod ztracením hrdla a zboží, sice že města, přiberouce k sobě popravce toho kraje, nad ním soud vykonají.[29] V ten čas některá města i to právo obdržela, že mohou na svůj řád najímati zbrojnoše a s nimi táhnouti na každého zbojníka a utlačovatele chudiny.[30] I stávalo se pak skutečně, že krajští popravcové zasedali též na soudě městském a společně s konšely popravovali nad škůdci zemskými, kteří se byli do vězení městského dostali.[31]

Jako pak úřady městské hleděli působnost svou rozšířiti na úkor úřadův krajských a zemských, tak rovněž ve městech některé korporace domáhaly se co nejrozsáhlejší samosprávy a exemce ze soudní právomoci městské. Úřadové městští kladli sice takovémuto drobení a oslabování moci své všemožný odpor, nechtějíce snášeti immunit domův šlechtických a duchovenských a dopustiti, aby i cechy osobovaly sobě právo dávati statuta a vykonávati soudní moc nad svými členy;[32] avšak celkem i tu ráz partikularity přicházel k platnosti dosti veliké. Jmenovitě v městech Pražských zřízení university mělo za následek, že celé vrstvy obyvatelstva eximovány jsou ze soudův pravidelných a podřízeny soudu universitnímu a částečně i královskému.[33]

---

[29] Arch. Český I. str. 57. a Schlesinger, Stadtbuch č. 145. — Orig, neb kop. nalezl jsem v Kolíně, Kouřimi, Mostu, Litoměřicích Kadani, Čáslavi a Plzni. — Srv. též Jireček, Codex II. str. 45. a 49. a čl. 106. Ondřeje z Dubé Výkladu tamže str. 383. — Analogické poměry vyvinuly se v knížectví Slezských v. o tom Tzschoppe a Stenzel l. c. str. 243.

[30] R. 1401 Václav IV. takové povolení dal „magistris civium, consulibus, iuratis et communitatibus civitatum — districtus Luthomericzensis.“ (Orig. v arch. Litoměř. č. 18.)

[31] Na př. v staré knize Kolínské z r. 1379 čte se k r. 1392 na str. 82. „Hablico in pleno consilio coram juratis et poprauconibus et coram presbiteris et aliis multis fidedignis fassus est.“

[32] Srv. nadání Malostranské z r. 1351 v Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. LII. a čl. 477. práva Brněnského v Rössler l. c. II. str. 217., k tomu str. XXX. a LXX.

[33] Karl IV. zakládaje r. 1348 učení Pražské, udělil mu „privilegia, immunitates et libertates omnes, quibus tam in Parisiensi, quam Bononiensi studiis doctores et scolares auctoritate regia uti et

Čím mocnější byla snaha ve městech po samosprávě a neodvislosti ve věcech politických i soudních, čím větší vliv dovedli sobě konšelé zjednati na konání spravedlnosti v obci i kraji a čím více obmezovali rychtáře městské v jich působnosti, zmocňujíce se všelijakými spůsoby práv zeměpanských; tím důležitější a na-

---

gaudere sunt soliti." — V listině z r. 1358 prohlásil, že „homines villarum (ad universitatem pertinentium) et alii ad ipsum studium pertinentes in causis quibuslibet, coram nobis et nostris successoribus, Bohemiae regibus, subcamerariis regni nostri pro tempore existentibus et specialibus commissariis, quibus nos causas hujusmodi duxerimus commitendas, et non alibi de se conquerentibus in judicio debeant respondere." Avšak netoliko poddaní a příslušníci university, nýbrž i poddaní studentův eximováni jsou z moci pravidelných soudův a ustanoveno o nich „si in antea coram alio judice, quam coram nobis, subcamerariis et hujusmodi specialibus commissariis in jus vocati seu citati fuerint, decernimus, quod hujusmodi citatio aliique actus judiciales inde sequentes, ut a non judicibus facti, nullum sortiantur effectum". — Podobně v jiné listině z r. 1367 eximoval všechny statky a poddané koleje Karlovy „a jurisdictione quorumlibet judicum regni Boemiæ — berna regali et judicio regio Boemiæ duntaxat exceptis, quæ cum sint regalia, ab ipso regno et corona Boemiæ et regibus non possunt alienari titulis quibuscunque." (Monumenta hist. univ. Prag. II. str. 224., 226., 227. a 249.) — Když pak dříve už r. 1374 byla uzavřena smlouva mezi universitou a radou Starého M. Pr. o vydávání studentův, kteří se byli do vězení městského dostali, k soudu rektora university (Bischoff, Oest. Stadtr. str. 131.), potvrdil roku 1392 Václav IV. universitě právo immunity a sice „ut magistri, doctores, studentes, familiares quotidiani eorum — a jurisdictione quorumlibet judicum regni nostri Boemiæ liberi esse debeant penitus et exempti" a nařizoval zvláště rychtářům měst Pražských, aby kdykoliv někoho, kdož náleží k universitě, zatknou, ihned před rektora jej postavili „ut talem pro huiusmodi forefactis rector universitatis corrigere et alias unicuique contra eos actionem habenti expeditam, quoties opus fuerit, debeat justitiam ministrare" (Pelzel, Wenzeslaus Urkb. č. XCI.). Podnět k obnovení tohoto nadání zavdal asi případ, jejž Tomek l. c. III. str. 365. vypravuje. Že král časem zasahal do sporův a záležitostí universitních, toho příklad podává známé rozhodnutí krále Václava z r. 1409, aby národ český měl tři hlasy ve všech jednáních university (Tomek l. c. III. str. 467.—470.). — O soudu universitním a jeho poměru k soudům církevním srv. Tomek, Děj. univ. Pr. str. 82., 122.—127. a Ott, Beiträge str. 25. a 28.

lehavější potřeba se ukazovala, aby úřady královské bedlivěji a pravidelněji vykonávaly práva veřejné moci nad král. městy a z toho důvodu i náležitě organisovány a osobami zkušenými obsazovány byly.

Za Jana Lucemburského pachtovány jsou obyčejně příjmy komorní jednomu neb dvěma komorníkům, kteří napotom spravovali se při vykonávání vrchní soudní právomoci nad král. městy skoro výhradně ohledy fiskálními. Okolnost tato přiměla Staré Město k tomu, že následovalo příkladu Brna a Chebu a vymáhalo sobě výsadu, aby měšťané jeho nebyli více poháněni k soudu podkomořího, nýbrž aby stáli přímo pod králem jakožto nejvyšším soudcem v zemi a v čas nepřítomnosti jeho pod správcem zemským.[34]

Karel IV. zaváděje důležité opravy ve správě finanční, zorganisoval ještě za správcovství svého úřad podkomořský, přidav podkomořímu k ruce úředníka pomocného, hofrychtéře, aby s ním a písařem komory královské společně vykonával vrchní soudní moc nad král. městy.[35] Později, avšak před r. 1363 i Kutnou Horu vyňal ze soudní právomoci podkomořího a podřídil ji společně s ostatními horními městy nově zřízenému úřadu nejv. mincmistra,[36] jenž druhdy se nalezal v podřízeném postavení k podkomořímu a v stejný čas (r. 1363) zapsal některá král. města choti své Alžbětě za věno, nad nimiž napotom králová zvláštního podkomoří i hofrychtéře věnných měst ustanovovala.[37]

(Pokračování příště.)

---

[34] Tomek, Děj. Prah. II. str. 297. a Čas. Č. M. 1877 str. 12. — Jan potvrzuje r. 1322 Chebu stará práva, doložil: „Wir wellen auch, das die vorgenanten burger von Eger mit cheinem chamerer von Behem nicht schullen zu schaffen haben, sunder mit vns vnd mit vnserm hauptmann oder richter, den wir in geben." (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. XLVIII.)

[35] Čas. Č. Mus. 1877 str. 14. — Okol. r. 1382 stal se podkomořím Hanek probošt Lubenský, jenž do té doby byl pouze písařem komorním a týž podržel obě tyto hodnosti ve své ruce, jmenovav sobě vlastního písaře Václava. Od té doby v úřadě podkomořském byl zaměstnán vedle písaře komorního (notarius camerae) též zvláštní písař podkomořího (notarius subcamerarii), jehož, tuším, i z té příčiny potřebí bylo, poněvadž v ten čas soudní agenda úřadu podkomořského valně se rozšířila následkem zakročování z úřední povinnosti.

[36] Čas. Č. Mus. 1879 str. 111.

[37] Čas. Č. Mus. 1877 str. 17.

O účincích žaloby z otcovství vzhledem k navrhované reformě ve Francii.

Podává dr. Josef Kaizl v Praze.

Nemanželským porodům ze stanoviska mravního i ekonomického význam velmi rozmanitý přičítán bývá. Jedni tvrdíce, že číslo nemanželských porodův jest absolutním měřítkem mravnosti obyvatelstva kladou země s nejvyšším jich počtem co do mravnosti na nejnižší stupeň. Jiní mají za to, že z čísla nemanželských porodův na mravnost obyvatelstva hrubě ani souditi nelze; anticipované ve formě plodného obcování manželství jest prý mezi mravními poklesky pohlavními nejvíce omluvitelným, při tom však k neštěstí svému statisticky měřitelným, kdežto horší neřesti cizoložství, prostituce, vyhnání plodu a t. p. zevrubnému pozorování statistickému unikají a tak při rozvaze o mravnosti či nemravnosti národa na váhu nepadají. Třetí konečně náhled na základě induktivního bádání a vyšetřování nynějšího i historického stavu věcí v jednotlivých zemích pokládá zajisté hojnost nemanželských porodův za pathologický zjev na organismu společnosti lidské, avšak příčiny jeho klade netoliko do mravního smýšlení a chtění obyvatelstva, nýbrž i do zevnějších poměrův.[1]

O tom mínění se nerůzní, že porody nemanželské vždycky na ujmu jsou mravnímu i hospodářskému blahobytu společnosti lidské a že umenšování počtu jejich náleží k pilným úlohám činnosti společenské.

Mezi prostředky, jimiž zákonodárcům státův k zamezování nemanželských porodův přičiňovati se jest, řadí se namnoze uznání právní povinnosti nemanželského otce k vydržování dítěte a na ni zakládající se žaloba o paternitu. Leč i tu různí se náhledy velice.[2] Jedni mají — jak praveno — připuštění žaloby té

---

[1] Srv. obšírný výklad o tomto posuzování nemanž. porodů ve spisu: Die Moralstatistik in ihrer Bedeutung für eine christl. Socialethik v. Alex. v. Oettingen, 2. Aufl., Erlangen 1874, Cap. 6. die unehel. Geburten und das Findelwesen str. 282. n. Stručněji přihlédnu to k věci té ve spisu mém: Der Kampf um Gewerbereform und Gewerbefreiheit in Bayern, Leipzig 1879 str. 146. n.

[2] Srv. na př. Mayr, die Gesetzmässigkeit im Gesellschaftsleben, München 1877, str. 255.; pak Oettingen n. u. m. str. 313.

za prostředek proti nemanželské progenituře; druzí prohlašují zápověď její za nejlepší lék proti řečenému neduhu těla společenského. Roku 1834 odporučováno bylo v zákonodárných komorách království bavorského zrušení žaloby otcovské za tím účelem, aby úžasné zmahání se nemanželských dítek staveno bylo, nyní odporučuje se v senátě francouzském zavedení její k tomutéž účeli. — Čísla statistická sporné účinky lidských institucí jindy jasně ozařující, temnosti této otázky rozptýliti nedovedou. A v skutku jsou síly, kteréž k výsledkům v následujících číslech vyznačeným se přičiňují, od území k území rozdílného původu a druhu; namnoze jedna druhé přímo odporuje, a takž vysvětlení výsledkův těchto a objevení zákonův vzniku a vývoje jejich právě pro tuto různost a nesměrnost příčin nad míru obtížným jest.

Na 100 narozených připadá nemanželských

	r. 1845—50	1865—70
v Bavořích	20·5	19·3
„ Sasku	14·8	15·1
„ Virtemberku	11·8	15·7
„ Rakousku	11·3	14·7
„ Švédsku	8·8	9·3
„ Francii	7·4	7·6
„ Španělsku	—	5·8
„ Italii	—	5·0[1]

V Bavořích uznána jest žaloba z otcovství a přece každý pátý zrozenec jest nemanželským; v Rakousku máme §. 163. ob. zák. obč. a přece na 100 dítek připadá jenom 88·7, resp. 85·3 manželských a 11·3, resp. 14·7 nemanželských. Francie naopak má jenom 7·4 (7·6) % nemanželských, jakkoli tam zákon nárok z otcovství zamezuje. Vůči těmto číslům úsudek náš o účinnosti žaloby paternitní nikterakž příznivým býti by nemohl, jestliže neschválíme náhled ve mnohých kusech bez odporu pravý, že

1) rozdílná povaha a mravní názory národův románských a germánských a
2) mezi jinými zejmena různé zákonodárství v příčině usídlení a uzavírání sňatkův rozličně připravují půdu, na kteréž teprvé sociálně politickým právním ústavům, jako jest i soukromoprávní závaznost nebo nezávaznost nemanželského zplození, účinkovati jest.

---

[1] Čísla tato z Oettingen str. 289.

Než skutečnosti jiné mluví již v tomto všeobecném porovnání zjevně ve prospěch žaloby otcovské, byť i nesvědčily přímo pro ubývání počtu nemanželských porodův jí způsobené. Žena, kteráž souloží nemanželskou stala se matkou, mnohem starostlivěji zajisté pečuje o plod těla svého, jestliže ochrany žaloby otcovské jí, resp. dítěti se dostává a jestliže oplození její není ani tak výsledkem mravní zvrhlosti a lehkomyslnosti, jako spíše tísně řádův společenských, kteří uzavírání sňatků ve mladém věku zabraňují. Jest tudíž počet mrtvorozených nemanželských dítek v jednotlivých zemích velmi důležitým kriteriem pro posuzování významů nemanželských porodův. Jasně vystoupí zmíněný poměr na oči, když vyšetříme a srovnáme rozdíl mezi sumou všech nemanželsky zrozených vůbec a mezi sumou živorozených toliko nemanželských dítek; rozdíl ten v percentech vyjádřený jest následující:

ve Francii	0·25
Švédsku	0·19
Norsku	0·18
Rakousku	0·14
Holštejně	0·13
Prusku	0·12
Bavořích	0·08[4]

Francie, jež má poměrně tak málo nemanželských dítek, tratí nejvíce mrtvorozením, kdežto Bavorsko se svým největším počtem, největší část nemanželských zplozencův zachovává. I to je zjištěno, že vitalita živorozených nemanželských dítek v těch zemích silnější jest, v kterých menší podíl mrtvorození na nemanželské porody připadá.

Než pohledněme již zvláště ku poměrům francouzským.

Čl. 340. code civil nabyvšího roku 1803 právní platnosti ve Francii zakázal žalobu otcovskou, vyjímaje jediný případ početí při násilném unešení.[5] Před zavedením code civil připuštěna bývala ve Francii řečená žaloba, leč příliš skandalosní užívání její bylo mezi nejčelnějšími příčinami, kteréž přísné zákonodárce první republiky k zrušení jejímu přiměly.

---

[4] Čísla tato z Oettingen str. 289., kdež k důležitosti rozdílu toho poprvé jak náleží poukázáno jest.

[5] Art. 340. La recherche de la paternité est interdite. Dans le cas d'envélement, lorsque l'époque de cet enlévement se rapportera à celle de la conception, le ravisseur pourra être, sur la demande des parties intéressées, déclaré père de l'enfant.

Po uvedení tohoto zákazu žaloby otcovské skrze čl. 340. c. c. poměr mezi zrozenci manželskými a nemanželskými velmi záhy se sešinul:[6]

Roku	obnášel počet porodův		tak že na 100 porodů připadá nemanželských
	vůbec	nemanželských zvlášť	
1801	903.418	41.365	4·57
1802	918.703	42.708	4·64
1806	916.179	47.209	5·15
1807	925.117	49.021	5·29
1808	912.840	49.842	5·46
1809	933.391	52.783	5·65
1859	1,017.896	80.409	7·89
v průměru roků 1851—1870	1,011.005	73.364	7·25

Toto přibývání těch „škodlivých rekrutův" — jak Süssmilch nemanželské děti zove — provázeno bylo přibýváním počtu mrtvorozených a vzmahajícími se zločiny vyhnání plodu a zabíjení dítek ve všech formách. Poměrní číslo mrtvorozených — jak už z uvedených nahoře úkazů souditi lze — vůbec daleko vyšší jest při nemanželských než při manželských dětech, hospodářské i mravní poměry matek dostatečným jsou toho vysvětlením. V nejohroženějším pak věku života lidského, ode dne narození do prvního

[6] Čísla n. z větší části ze článku: La recherche de la paternité des enfants naturels et la population od p. Ad. Blaisea v Journal des économistes, seš. lednový 1879 str. 32. n., z něhož i následující faktická udání vyňata jsou. Oettingen str. 269. uvádí dle Wappäa násl. poněkud rozdílnou řadu čísel:

Na 100 porodův připadlo ve Francii

v průměru let	nemanželských
1816—20	6·62
1821—25	7·16
1826—30	7·21
1831—35	7·36
1836—40	7·41
1841—45	7·15
1846—50	7·16
1851—55	7·29
1856—60	7·41
1861—65	7·57

roku, mře rovněž poměrně mnohem větší počet dítek nemanželských již z lůna mateřského zárodek smrti na svět přinešších — a podobně i v následujících letech věku dětského. Čím hojněji naskytuje se tudíž nemanželských porodův, tím více přímo i nepřímo maří se životův a tím více odejímá se společnosti fondu i hmotného i osobního — ku zhoubám plynoucím společnosti ze špatného pravidelně vychování bastardův ani nehledě.

Veškeří tito následkové stále stoupajícího čísla nemanželských porodův nezůstali tajnými ani statistikům ani ekonomistům a právníkům francouzským. Veliká literatura francouzská touto otázkou se zabývající vydává o tom svědectví. Leč teprvé doba nejnovější přivádí záležitost tu z pole literárního přetřesu v úvahu a rokování zákonodárných činitelův. Zdá se, že starostlivost patriotův probuzená očividným klesáním ročního přírůstku obyvatelstva ve Francii[7] není nejposlednější příčinou této snahy po konečných praktických reformách.

V únoru roku 1878 podali čtyři členové, jinak co do politického vyznání nikterak nesouhlasící, senátu francouzkému návrh zákona ve čtyrech artikulích. První dva článkové této osnovy zní:

Čl. 1. Čl. 340. code civ. změněn jest jak následuje:

Žaloba z otcovství jest zakázána vyjímajíc případy:

1. unešení, násilného smilstva nebo svedení, když čas unešení, násilného smilstva nebo svedení[8] shoduje se s dobou početí;
2. když dle podmínek uvedených v čl. 321. dítěti původ manželský přisouditi sluší.[9]

---

[7] Ve Francii připadlo na 1 manželství

v průměru let	dítek
1816—20	4·08
1821—25	3·75
1826—30	3·57
1831—35	3·48
1836—40	3·25
1841—45	3·21
1846—50	3·18
1851—55	3·17
1856—60	3·10
1861—65	3·08.

(Srv. pozn. 6.) Tedy nepřetržité ubývání směřující nutně k stabilitě a dále ku klesání obyvatelstva a země.

[8] Pojem svedení místněji vymezen není.

[9] Čl. 321. c. c. zní: La possession d'état (sc. legitime) s'établit

Čl. 2. Žaloba z otcovství podána býti nemůže, leč skrze dítě nebo ve jmenu jeho. Promlčuje se v 6 měsících po dosažené zletilosti. V době nezletilosti dítěte podati ji nelze, než po příznivém seznání rady rodinné a po jmenování poručníka ad hoc, jemuž uloženo jest, aby dítě před soudem zastupoval.

Článkové 3. a 4. osnovy obsahují nařízení rázu formálního a čelí k tomu, aby pohoršení z jednání o žalobách paternitních z nejrozmanitějších příčin vzniknouti mohoucí co nejdokonaleji zamezeno bylo.

Známo není, s jakým úspěchem ve sborech zákonodárných setká se veledůležitá reforma civilního zákonodárství francouzského navržená senátu ve smyslu právě naznačeném. Přijetím jejím ovšem zrušena bylaby negativní zásada článku 340. c. c.

Než zásada tato ve praxi soudnictví francouzského již od delší doby není tak přísná, jako v kategorickém znění čl. 340. c. c. se vyjímá a za jakouž, pokud nám známo, i u nás považována bývá. Proniknuta jsouc přesvědčením o neslušnosti a nepřiměřenosti úplného nedostatku právní ochrany pro matku i dítě judikatura francouzská nalezla ve čl. 1382. c. c. stezku, po kteréž ve mnohých případech obcházela nedotknutelnou tvrz čl. 340. c. c. Ustanovujeť řečený článek nalézající se v titulu o závazcích, již vznikají bez úmluvy a v kapitole o deliktech a kvasideliktech, jak následuje: čl. 1382. Každý čin, jenž druhému škodu spůsobil, zavazuje toho, jehož vinou povstal, k náhradě.[10]

Apelační dvorové i kasační dvůr francouzský shledávali, jak uvádí l'exposé de motifs k navrhované osnově, ve zplození dítěte kvasidelikt v tom případě, že otec svedené a potom opuštěné ženě manželství byl sliboval. Z kvasideliktu toho vyvozovali netoliko nárok matky na náhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím, nébrž i ve mnohých případech alimentační nároky nemanželského dítěte.

Jakkoli uznání hodnou a v jednotlivostech i úspěšnou tato

---

par une réunion suffisante de faits qui indiquent le rapport de filiation et de paternité entre un individu et la famille à la quelle il prétend appartenir. Les principaux de ces faits sont: — nyní uvádí zákon celou řadu takových facta concludentia.

[10] Art. 1382. c. c.: Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à l'autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le réparer.

opravní snaha judikatury se jeví, předce proti jasnému znění platného zákona a proti přesvědčení o platnosti jeho v lidu tkvícím nepříliš mocnou a působivou býti může. Pan Ad. Blaise právem poukazuje k tomu, že málokterá ze svedených vůbec ví, že smí a ví-li, že málokterá s to jest vydržeti náklad rozepře a provésti ji až do apelací, kdežto naopak zase mužům nedostává se zdržujícího vědomí o peněžité zodpovědnosti, jakouž by nemanželské splození za sebou míti mohlo.

Přese všechno však tato praxe vyšších stolic soudních ve Francii razí cestu slušnému přesvědčení a s ním i změně čl. 340. c. c. Reforma ve smyslu navržené osnovy nebyla by, jak patrno, ani v tak příkrém odporu s nynějším stavem věcí, byť i diametrálně čelila proti zásadě čl. 340. A nechť se i praví, — uvádí spisovatel právě jmenovaný — že jest nám činiti s úplným svržením restriktivního systému roku XI. (republiky) a že to co bylo výjimkou velmi vzácnou stane se pravidlem každodenním a právem obecným pro 40.000 dítek do roka, my odpovídáme, že to není než oprava věci opomenuté a že není toliko spravedlivou, nébrž i nutnou a že prospěch společenský nevyžaduje jí méně důrazně než prospěch soukromý.

Praktické případy.

O kompetenci při žalobě dle čl. 83. sm. ř. I při obohacení společnosti je v případě čl. 280. obch. z. společník solidárně zavázán.

I.

Firma bratří B. v Jevíčku přijala v r. 1863 a 1864 kupci Aloisi F. v Praze za koupené od něho zboží směnky, mezi jinými též směnku pr. 146 zl. 43 kr. Směnky ty nebyly v den splatnosti ani později zažalovány. Mezi tím byla firma bratří B. sestávající ze společníků Jakuba B. a Aloise B., zrušena. Když pak právo směnečné ze směnky pr. 146 zl. 43 kr. již promlčeno bylo, podal Alois F. na společníka bývalé firmy bratří B., Aloise B. v Králíkách, žalobu vedle čl. 83. sm. ř. na zaplacení částky pr. 146 zl. 43 kr. s přísl.

Rozsudkem ze dne 21. února 1878 č. 11924. odkázal c. k. obchodní soud v Praze žalobu na příslušný soud a odsoudil žalobce k náhradě nákladů.

Důvody.

Žalobce uvádí, že v r. 1862 prodal bývalé společnosti bratří B., jejíž společníkem žalovaný byl, zboží k dalšímu scizení a že obdržel na to od jmenované firmy akcepty, mezi jinými i směnku pr. 146 zl. 43 kr. Jelikož závazek žalovaného dle směnečného práva již promlčením pominul, žaluje Alois F. vedle čl. 83. sm. ř. na zaplacení částky 146 zl. 43 kr., kterou se prý Alois B. na škodu jeho obohatil. Naproti tomu namítá žalovaný především nepříslušnost soudu, jelikož prý k rozhodnutí věci té nikoli obchodní soud, nýbrž soud osobní povolán jest.

Uváží-li se, že čl. 83. sm. ř. mluví o pominutí závazku dle práva směnečného a naproti tomu ukládá příjemci a vydateli směnky povinnost k náhradě, tedy závazek dle práva obecného; uváží-li se, že ze směnky promlčené, žalovaný dle směnečného práva více poháněn býti nemůže, nýbrž, dokáže-li se škoda a obohacení, toliko dle obecního práva u všeobecných civilních soudů žalován býti může, že tedy v případě žaloby z obohacení příslušnost obchodního soudu, do jehož působnosti dle §. 60. z. o přísl. s. toliko rozepře z obchodů směnečných náležejí, odůvodněna není, a že ani dle §. 38.—41. úv. zák. k zák. obch. věc tato před soud obchodní nenáleží, musila námitka nepříslušnosti soudní připuštěna a žaloba na příslušný soud odkázána býti.

Na odvolání žalobcovo zamítl c. k. vrchní zemský soud rozsudkem ze dne 2. dubna 1878 č. 8733., námitku nepříslušnosti a nařídil obchodnímu soudu, aby ve věci hlavní rozhodl. O útratách sporu nerozhodnuto, za to přiřknuty ale žalobci náklady za appellaci.

Důvody.

Žaloba opírá se výslovně o čl. 83. sm. ř. a tvrdí, že žalovaný směnku žalobě připojenou přijal, že závazek jeho směnečný promlčením pominul, že by se však, kdyby částku směnečnou nezaplatil, tím na škodu žalobcovu obohatil, jelikož směnka ta dána žalobci od firmy, jejíž společníkem žalovaný byl, za prodané zboží. Dle čl. 83. sm. ř. jest vydatel a příjemce směnky, jestliže závazek směnečný promlčením pominul, majiteli směnky potud zavázán, pokud by se na škodu jeho obohatil. Mát tedy žaloba z obohacení

dle tohoto článku vznik svůj ve směnce, a může ji podati jen majitel směnky, a to směnky formálně správné, z čehož následuje, že spor o žalobě takové se vždy týká směnečného jednání, a že žalobu takovou, byť by se i o ní nemohlo zavést řízení dle práva směnečného, přece vždy sluší uznati za žalobu směnečnou.

Dle čl. 57. c. z. o př. s. náležejí spory z jednání směnečných před soudy obchodní, a dle §. 1. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. mají se žaloby směnečné podati u soudního dvoru první stolice, a je-li tu soud obchodní, u soudu obchodního místa platebního aneb bydliště žalovaného.

V přítomném pádu měla se platiti suma směnečná v Praze, a mohla se tedy podati žaloba u obchodního soudu v Praze. Ale i z ohledu na původní právní jednání, jež bylo základem a podnětem ku vydání a přijetí směnky žalobní, musila být příslušnost obchodního soudu uznána. Neboť dle udání žalobcových žalovaným nepopřených bylo zboží, za něž mimo jiné i směnka žalobní v kupní cenu dána byla, firmou bratří B. koupeno ku dalšímu zřízení. Koupě tato byla tedy na straně jmenované firmy, a tedy i její společníka, Aloise B., obchodem ve smyslu čl. 271., a náleží proto spor z toho povstalý dle §. 38. úv. z. k z. obch. a §. 57. z. o př. s. v obor působnosti obchodního soudu, a sice obchodního soudu pražského, jelikož ve směnce, jakáž na kupní cenu dána byla, ustanoveno bylo, že suma směnečná se má v Praze platiti, a ustanovení takové považovati sluší za úmluvu, že kupní cena v Praze platiti se má, pročež tu platí předpisy §. 43. z. o př. s. Z té příčiny byl rozsudek první stolice změněn, námitka nepříslušnosti zamítnuta a obchodnímu soudu nařízeno, aby ve věci samé rozhodl. Útraty za tento vedlejší spor o kompetenci, o sobě žalobci přiřknouti nelze, ačkoli žalovaný ve sporu tom docela podlehl, a to proto, jelikož jednání i o věci hlavní vedeno bylo a není jasno, mnoholi útrat z toho připadá na spor o kompetenci, pročež nezbývá než ponechati výrok o útratách rozhodnutí ve věci samé. Naproti tomu přísluší žalobci náhrada útrat appellačních, jelikož odvolání týkalo se toliko sporu o příslušnost soudní.

Přes dovolací stížnost žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu z těchto

důvodů.

Základem této žaloby jest původní kupní smlouva, neboť jen z této může se posouditi, zdali obohacení na újmu žalobcovu se

stalo. Jelikož, jakož doznáno, žalobce bývalé firmě bratří B., kterou představovali žalovaný a bratr jeho Jakub B., zboží v žalobě uvedené na úvěr k dalšímu scizení prodal, je tím příslušnost obchodního soudu dle §. 38. úv. zák. k z. obch. odůvodněna. Jelikož dále dokázáno, že na kupní cenu za zboží to mezi jinými i směnka žalobní přijata byla a v ní výslovně Praha místem platebním se poznamenává, je tím dostatečně dotvrzeno, že obě strany se smluvily na tom, aby v Praze placeno bylo a není zapotřebí, aby dokázáno bylo, že i na fakturách žalovanému zaslaných, Praha jako místo platební označena byla, i je příslušnost obchodního soudu v Praze ohledně této žaloby prokázána.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. října 1878 č. 5733.

II.

Po takto uznané kompetenci rozhodl c. k. obchodní soud v Praze ve věci samé a rozsudkem ze dne 28. listopadu 1878 č. 95858. zamítl zcela žalobu a odsoudil žalobce k náhradě útrat sporu z následujících

důvodů.

Žalobce opírá svou prosbu o čl. 83. sm. ř., uváděje, že v roce 1862 bývalé společnosti bratří B. sestávající z Jakuba B. a z žalovaného, zboží na úvěr prodal, a že žalovaný na to napřed 3, pak pět, konečně osm směnek v úhrnné sumě 881 zl., mezi nimi i směnku žalobní přijal, z nichžto jen první směnka pr. 100 zl. zaplacena byla, a snaží se odvolávaje se na čl. 271., 280. obch. z. dovoditi, že žalovaný jakožto společník bývalé firmy bratří B. jest povinen nahraditi mu škodu, jaká mu povstala nezaplacením směnky pr. 146 zl. 43 kr., a kterouž by se jinak bez důvodu obohatil. Žalovaný připouští tato udání, popírá však, že by byl zboží koupené sám obdržel, že by se byl částkou 146 zl. 43 kr. na škodu žalobcovu obohatil a že by byl tudíž povinen k zaplacení této sumy dle čl. 83. sm. ř., při čemž kromě nepříslušnosti soudní i tu námitku činí, že směnka ze dne 1. února 1863 pr. 146 zl. 43 kr. již promlčena jest, žalobce tedy nejen z této směnky, ale za příčinou nastalé novace ani z původní kupní smlouvy žalovaného jako společníka bývalé firmy bratří B. poháněti nemůže a to tím méně, ježto společnost bratří B. již

v roce 1863 zrušena byla a tudíž žaloba proti společníkům vedle čl. 146. obch. z. promlčena jest.

Co se především týká námitky o promlčení směnky, může se o ní bez poznámky přejíti, jelikož právě žaloba tato následkem a na základě promlčené směnky podána byla. Ohledně pak dalších námitek připomenouti sluší, že se nežaluje ani z přímého nároku proti společníku, ani z faktury o původní kupní smlouvě, že však přece původní právní jednání zde posuzovati dlužno, jelikož se tu jedná o to, zdali žalobce nezaplacením směnky škodu rovnající se sumě směnečné utrpěl a zdali žalovaný tím se obohatil, což obé žalobce dokázati musí.

První z těchto okolností, že žalobce nezaplacením směnky utrpěl škodu rovnou sumě směnečné, jest prokázána doznáním žalovaného, že valuta směnečná tvoří kupní cenu za odebrané zboží. Co se však týká domnělého obohacení částkou 146 zl. 43 kr., sluší na mysli míti, že není žaloba podána z původní kupní smlouvy, nýbrž dle čl. 83. sm. ř. Dle čl. 271., 280. obch. z. nelze o tom pochybovati, že i Jakub B. i Alois B. k placení kupní ceny za odebrané zboží rukou společnou zavázáni byli, avšak přes to může Alois B. v případu obohacení dle čl. 83. sm. ř. ku placení částky v promlčené směnce udané jen tenkráte přidržen býti, dokáže-li žalobce, že by žalovaný a toliko on nehledě k ostatním třem příjemcům směnky se na jeho škodu stejnou částkou obohatil, neboť dle čl. 83. sm. ř. nemá snad příjemce neb vydatel ze svého vlastního jmění něco plniti, začež by se na jiném pak hojiti mohl, nýbrž má jen to vydati, co z majetku žalobcova přešlo do majetku jeho. To dokázati bylo žalobci tím obtížnější, jelikož z více příjemců směnky jen jednoho vybral, na něm pro obohacení celou částku směnečnou žádal a solidární závazek jeho toliko z původního právního jednání dovoditi se snažil.

Poněvadž tedy dle svrchu uvedeného žalobce sice prokázal, že nezaplacením směnky žalobní utrpěl škodu pr. 146 zl. 43 kr., avšak nedokázal, že žalovaný touto částkou se obohatil, ježto závazek ku placení kupní ceny nemůže být stotožňován se závazkem k placení následkem obohacení dle čl. 83. sm. ř., musila být žaloba zrušena a žalující k náhradě útrat odsouzen.

Na odvolací stížnost žalobců změnil c. k. vrchní zemský soud rozsudkem ze dne 31. prosince 1878 č. 36374. výrok první stolice a odsoudil žalovaného k zaplacení částky 146 zl.

43 kr. jako kupní ceny za koupené a odebrané zboží i s 6% úroky ode dne žaloby a soudními náklady z těchto

důvodů.

Vedle přiznání žalovaného sluší za dokázáno považovati, že firma bratří B. v Kralíkách od žalobce zboží v žalobě uvedené v úhrnné ceně 800 zl. 96 kr. koupila a obdržela, jakož i že na kupní cenu za zboží to dala žalobci směnky, mezi jinými i směnku pr. 146 zl. 43 kr. Dle čl. 15. obch. z. jest firma kupcova jméno, pod kterým své obchody provozuje a podpis vydává. Žalovaný sám doznal, že společnost pod hořejší firmou stávající sestávala z něho a z bratra jeho, Jakuba B. Tudíž koupili vlastně tyto dvě osoby zmíněné zboží. Z tohoto poměru samo vychází, nehledě ani k čl. 280. obch. z., že žalovaný dle §. 839. ob. z. obč. částkou zboží na něho připadající obdržel hodnotu, která sumu zažalovanou pr. 146 zl. 43 kr. daleko přesahuje a že by se tudíž částkou touto očividně na škodu žalobcovu obohatil, kdyby jemu ji nezaplatil. Jelikož tu jsou tedy požadavky čl. 83. sm. ř., čímž žalobní prosba odůvodněna jest, námitka promlčení směnky pak nemístna jest, ana se právě na promlčení tem žaloba zakládá, jelikož dále od doby, kdy společnost bratří B. prý se rozešla, do dne podání žaloby 5 roků neuplynulo, tedy i námitka z promlčení dle čl. 146. obch. z. odůvodněna není, musil rozsudek první stolice změněn a žalobě místo dáno býti.

Na dovolací stížnost žalovaného zrušil c. k. nejvyšší soud oba rozsudky nižších stolic a nařídil doplnění jednání v tomto směru: žalovaný nechť se vzhledem k učiněné námitce o promlčení vedle čl. 146. obch. z. určitě prohlásí o tom, kdy společnost pod firmou bratří B. stávající zrušena byla, a kterého dne zrušení toto do obchodního rejstříku vloženo bylo, kterýmž dnem pětileté promlčení dle onoho článku počíná; popře-li pak odpůrce udání to, nechť žalovaný je náležitě, po případě i potvrzením dotýčného obchodního soudu prokáže, načež v této věci na novo i ve věci hlavní i o útratách sporu rozhodnuto budiž.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 1879 č. 1928.

Po provedeném doplnění jednání vynesl c. k. obchodní soud rozsudek ze dne 13. června 1879 č. 38292., jímž uznal, že žalovaný je povinen, aby zaplatil žalobci částku pr. 146 zl. 43 kr. v promlčené směnce dané v Praze dne 1. února 1864 a splatné dne 1. června 1864

jím přijatou jako kupní cenu za zboží od žalobce koupené i s 6% úroky a útratami soudními.

Důvody.

Dokázáno jest, že bývalá neprotokolovaná firma bratří B. od žalobce zboží koupila, za něž jemu mimo jiné i směnku žalobní přijala. Nezaplacením této směnky utrpěl žalobce škodu, kterouž společnost bratří B. se obohatilá. Požaduje-li nyní žalobce na žalovaném, jako bývalém společníku této firmy náhradu, nastává otázka, může-li společník tento k placení přidržen býti. K otázce té dlužno přisvědčit, jelikož obchod mezi žalobcem a firmou bratří B. uzavřený byl obchodem dle čl. 271. obch. z. a společníci této firmy tedy dle čl. 280. t. z. považovati se musí za dlužníky solidární, a to — při náležitém výkladu tohoto článku — nejen za dlužníky dotýčné kupní ceny, nýbrž i veškerých nároků z tohoto právního jednání plynoucích, tedy i náhrady za nezaplacenou směnku, která místo kupní ceny dána byla, a nelze na žalobci žádati, aby při takto zřejmě v zákoně vysloveném solidárním závazku ještě dokázal, že žalovaný po rozejití a rozdělení se společnosti částkou žalovanou se obohatil. Žalovaný ovšem namítal promlčení vedle čl. 146. obch. z. uváděje, že společnost bratří B. již 31. prosince 1863 pominula, avšak námitka tato je bezdůvodna, neboť žalovaný sám doznal, že firma tato nebyla protokolována, a pak ani netvrdil, že by tu bylo požadavků §. 7. úv. z. k zák. obch., bez nichž přece nelze užiti ustanovení obchodního zákona o obchodních společnících.

Vrchní soud potvrdil rozsudek tento z těchto

důvodů.

Tvrzení žalovaného, že v tomto případě nelze užiti čl. 280. obch. z., není správné, neboť mluví sice čl. 83. sm. ř. toliko o obohacení, což však nevylučuje povinnost soudcovu, aby zkoumal z jakého právního jednání závazek vůbec pošel. I v přítomném případě musil soudce, aby mohl poznat, zdali obohacení se stalo, pátrati po prvotním právním jednání, jež bylo pohnutkou k vydání směnky. I musilo zcela správné rozhodnutí první stolice potvrzeno býti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 8. července 1879 č. 19630.

Dr. Pavel Růžička.

K §§. 312., 313. a 354. ob. zák. obč. a §. 2. čís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. říš. zák.

A., majitel usedlosti č. p. 2. v K., uvedl ve své **žalobě** u c. k. okresního soudu v Berouně dne 9. listopadu 1877 pod č. 10335. na souseda B., majitele usedlosti č. p. 3. v K., podané, že prý od dávných časů za příčinou vykonávání svých hospodářských účelů a kdykoli se jemu, rodině jeho a čeládce jeho zlíbilo, ze své usedlosti č. p. 2. v K., chodíval přes zahradu č. parc. 67. a 68. patřící k usedlosti č. p. 3. v K., tak že po této zahradě pěšina vyšlapána byla, že však ku konci října 1877 vystavěl B. ve směru tom, kde žalobce vždy ze své usedlosti na zahradu č. parc. 67. a 68. přestupoval, novou zeď tím způsobem, že otvor ve staré zdi, kterýmž žalobce za příčinou používání pěšiny této chodíval, úplně zazdil, tak že žalobci a rodině jeho možnost ujmuta jest, po uvedené pěšině za příčinou hospodářských potřeb choditi, a že tudíž B. tímto konáním rušil jeho držbu práva k používání dotčené pěšiny. Žádáno tedy za nález, že B. rušil tím, že otvor ve zdi při zahradě č. parc. 67. a 68. v K. k usedlosti č. p. 3. v K. patřící zazdil, držbu práva žalobce A., choditi po zahradě č. parc. 67. a 68. v K. přes tuto zeď, jest povinen, dalšího rušení pod peněžitou pokutou se zdržeti, odstraněním zdi v rohu, kde se zeď žalovaného B. se zdí Anny C. stýká, asi na loket výše od země počítáno a v šířce půl sáhu věc do předešlého stavu uvésti.

Výměrem ze dne 19. září 1878 č. 8954. dal c. k. okresní soud v Berouně žalobě úplně místa, a to z následujících

důvodů:

Z výslechu svědků vyšlo na jevo, že rozliční usedlí v K. zdě zahradu č. parc. 66. a zahradu č. parc. 67. a 68. od sebe dělící v rohu, kde se se zdí Anny C. stýká, k tomu používali, že po zahradě č. parc. 67. a 68., z které se na polní cestu za usedlostí č. p. 3. v K. přichází, chodili. Že se přes tuto zeď přejíti mohlo, zakládá se v tom, že zeď tato v dotčeném místě tak nízká byla, že k přelézání zdě této ze zahrady žalobce kroku a ze zahrady žalovaného velkého kroku zapotřebí bylo. Co bylo příčinou toho, že zeď tato v onom místě tak nízká byla, zdali totiž stářím sešlá byla aneb zdali snad následkem přelézání tak ubourána byla, není

pro tuto rozepři rozhodné, a jest tudíž také lhostejno, zdali se ve zdi této pravidelný otvor nalézal aneb zdali snad zeď následkem sešlosti do onoho rohu více a více se nížila; neboť v přítomném sporu jedná se o otázku, zdali žalobce A. byl v držení práva, po zahradě č. parc. 67. a 68. žalovanému patřící choditi, a zdali v držení tomto postavením nové zdi žalovaným rušen byl. Co se týká držby, tu jest svědky D., E. a F. dokázáno, že A., jakož i jeho rodina a jeho čeleď po pozemcích č. parc. 67. a 68. tím způsobem chodili, že přecházeli přes zahradu č. parc. 66., přelézali zeď a po pozemcích č. parc. 67. a 68. dále do polí aneb do kostela se ubírali, aneb, vracejíce se domu, nejprvé přes pozemky č. parc. 67. a 68. přecházeli, přes zeď přelézali a po zahradě č. parc. 66. domu chodili, i vysvítá z výpovědí těchto svědků, že žalobce A. se svou rodinou a čeledí již po mnohá léta až do postavení nové zdi takto chodili. Tím jest tedy zjištěno, že se A. nalézal v držení práva, po pozemcích č. parc. 67. a 68. choditi, a jest nerozhodné, zdali k přelézání zdě vůbec nějakého a jakého namáhání zapotřebí bylo. Druhou část rozhodné otázky, totiž otázku, zdali A. postavením nové zdi ve svém držení rušen byl, doznal žalovaný B. sám, an soudním ohlédáním zjištěno bylo, že nová zeď 67″ vysoká jest a žalovaný připustil, že se přes zeď 67″ vysokou přelézti nedá. Ohledně povinnosti žalovaného B., věc do předešlého stavu uvésti, bylo vzhledem k výpovědi svědků uznáno, že se má zeď v rohu, kde se se zdí Anny C. stýká, a sice až na 1 loket výše se strany žalovaného B. od země počítáno odstraniti a ohledně šířky tohoto otvoru bylo $^1/_2{}^0$ určeno, poněvadž šířka taková k projití skrze zeď postačí. Na námitku žalovaného, že otvor ve své zdi zahražoval, nelze ohled vzíti, poněvadž svědky dokázáno jest, že A. se svou rodinou a čeledí až do postavení nové zdi tamtudy chodíval a tudíž, pakli o tomto zahražování věděl a vzdor tomu tamtudy chodil, se nalézal v silnější držbě. Ostatně popřel žalovaný, že žalobce A. o tomto zahražování vědomost měl, a tu by zase takové zahražování proti žalobci žádného účinku nemělo.

Stížnost z tohoto konečného výměru žalovaným podanou c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 14. listopadu 1878 č. 30990. zamítl z těchto

důvodů:

Jak prvý soudce v nálezu v odpor vzatém v souhlasu se spisy uvádí, dokázal žalující dle §. 137. ob. ř. s., že jest ve faktickém

držení práva, přes zahradu č. parc. 67. a 68. ze svého hospodářství č. p. 2. v K. otvorem, jenž se nalézal ve zdi, kteroužto zahrada ohraničena byla, choditi, ježto svědkové D., E. a F. udali, že žalující, jeho rodina a jeho služebníci a při hospodářství zaměstnaní lidé až do poslední doby přes zahradu uvedeným spůsobem bez překážky chodili. Žalovaný doznal, že místo staré otvorem opatřené zdi novou zeď zahradní vystavěti dal a že při tom otvor byl zastavěn, tak že žalující a jeho rodina zmíněným spůsobem přes zahradu č. parc. 67. a 68. choditi nemohou. Tím jest dokázáno, že žalující práva až posud fakticky vykonávaného vykonávati nemůže a čin žalovaného jest tudíž dle §. 2. zákona ze dne 27. října 1849 č. 12. říš. zák. a §. 339. ob. zák. obč. činem rušené držby, jelikož se jím žalobci zamezuje vykonávání práva, jež posud fakticky vykonával. Stížnost domnívá se sice, že žalující nedokázal tvrzené faktické držení a odvolává se k ustanovením §§. 312. a 313. ob zák. obč. Avšak, dle §. 5. zákona ze dne 27. října 1849 č. 12. říš. z. dlužno zjistiti v tomto sporu faktický stav a jeho rušení. Obě tyto okolnosti jsou zjištěny a všechny vývody stížnosti s poukazováním k ustanovením zmíněných §§. nemají tudíž významu, byť i svědci ve stížnosti jmenovaní tvrdili, že žalovaný jednotlivým osobám chůzi otvorem ve zdi zakázal, jelikož to k žalobci vztahovati nelze a poněvadž zákaz nepovšimnutý dle §. 351. ob. z. obč. ztrátu držení nepůsobí.

Také k ustanovení §. 362. ob. z. obč. nemůže se žalovaný dle tvrzení stížnosti s prospěchem odvolávati, poněvadž dle §. 364. ob. z. obč. výkon vlastnictví jen potud se děje, pokud tím na práva osob třetích se nesáhá.

K mimořádnému dovolacímu rekursu žalovaného změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 31. prosince 1878 č. 14075. uvedené nálezy první i druhé stolice, zavrhl žalobu a závěreční prosbu v ní položenou i nalezl, že žalobce povinen, žalovanému nahraditi soudní náklady všech tří stolic, a to z těchto

důvodů:

Třeba-li seznáním více svědků zjištěno bylo, že žalobce, rodina jeho, jeho čeleď a jeho lidé až do doby nejnovější na jistém místě staré, z části zbořené zdě žalovaného, kterážto jeho zahradní pozemek a zahradní pozemek žalujícího od sebe dělí, přelézají a po zahradním pozemku žalovaného chodí, což jim počínaje koncem října 1877 více možno není, an žalovaný na místě dotčené staré

zdi novou zeď zříditi dal, kteroužto zdí toho času zvýšenou ono přelézání dříve zmíněné a přecházení přes zahradní pozemek žalovaného se zabraňuje, nelze přece v onom jednání žalovaného shledati rušení nějakého práva žalobcem a rodinou jeho dosud vykonávaného.

Žalovaný, odstraniv sešlou zahradní zeď, kteráž dle seznání svědka G. na místě dotčeném, na kterém zmíněné přelézání možno bylo, dalším zbořením a nebezpečím, zvláště dítkám tamtéž si hrávajícím hrozila, a zřídiv novou zeď, použil toliko práva jemu příslušícího, aniž by tím byl porušil nějaké právo žalujícího, které počínáním žalovaného, třeba tento ono přelézání přes sešlou zeď již samo v sobě nemístné občas ze sousedské ochotnosti byl dopouštěl, vzejíti nemohlo (§. 345. ob. z. obč.). Žalobu o rušenou držbu zde tím méně lze připustiti, an žalobce doznal, že z jeho hospodářství č. p. 2. řádná cesta pro pěší k pozemkům jeho vede, které i on i jeho domácí lidé používají a po které též jezdí, z čehož následuje, že žalobce není nucen, požadovati pokračování v onom nemístném překročování do zahradního pozemku žalovaného. Přítomná žaloba o rušenou držbu jeví se tudíž býti patrně bezdůvodnou, jelikož za uvedených poměrů o vykonávání nějakého práva žalovatele a o nějakém porušení práva toho svémocným jednáním žalovaného žádné řeči býti nemůže a jelikož žalovaný užil toliko práva svého, když na svém vlastním, žádnou služebností žalovatele stíženém pozemku porouchanou zeď odstranil a novou zeď zřídil.*)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. prosince 1878 č. 14075.

Dr. Stanislav Neumann.

Příspěvek o základech rozpočtu ceny trhové.

Výměrem c. k. okres. soudu na Smíchově ze dne 25. března 1869 č. 4269. vloženo bylo na Smíchovském domě č. p. 326. pod

*) Viz rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. května 1859 č. 5259., ze dne 29. října 1862 č. 6499., ze dne 30. listopadu 1858 č. 13419. a ze dne 10. ledna 1865 č. 33. (sb. Glaser-Unger č. 3618., 1588., 2050. a 2090.)

pol. 9. k rukoum Bedřicha ryt. K. a manželky jeho Karoliny zástavní právo pro kapitál 8000 zl. šesti ze sta zúročitelný. Později zvýšen úrok ústní úmluvou stran na 8%, když pak pořádně placen nebyl, žalovali věřitelé na zaplacení kapitálu a zadržených 8procentních úrokův. Výměrem ze dne 21. prosince 1877 č. 28439. povolil c. k. okresní soud Smíchovský na domě řečeném vklad exekučního práva zástavního pro kapitál 8000 zl. a 8% úrok ode dne 23. září 1876 jdoucí „in feria zástavního práva pod extr. pol. 9. vydobytého".

Když potomně dům exekuční dražbou prodán, přikázal c. k. okresní soud výměrem ze dne 20. prosince 1878 č. 22691. v přednosti kapitálu celý osmiprocentní úrok k zaplacení, ačkoliv zástupce věřitele s práznou vycházejícího proti přikázání 7. a 8. procenta v této přednosti protestoval,

poněvadž

při rozvrhu trhové ceny rozhoduje stav knihovní, výměrem ze dne 21. prosince 1877 č. 28439. vloženo exekuční zástavní právo pro celý 8procentní úrok in feria extr. pol. 9. a otázka, zdali vklad dalších 2 procent in feria původního práva zástavního je správný, nyní při rozpočtu trhových peněz rozhodována býti nemůže, tím méně, ješto proti povolenému vkladu ani od zástavních věřitelů ani od majitele hypotheky stěžováno si nebylo.

K stížnosti protestantově změnil c. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 17. března 1879 č. 8729. výměr prvního soudce v ten spůsob, že se v přednosti zmíněné jistiny pouze 6procentní úroky k zaplacení přikázati, s dalšími 2 procenty však řečení věřitelové na prázno vyjíti mají,

poněvadž

přídavek ve výměru ze dne 21. prosince 1877 č. 28439. přicházející „in feria zástavního práva pod extr. pol. 9. vydobytého" vyšší míře úrokové přednosti v pravidelném pořádku nezjednal, nýbrž toliko totožnost pohledávky týmž výměrem dotčené s pohledávkou pod extr. pol. 9. vězící vyjádřuje, tudíž zástavní právo pro 7. a 8. procento teprvé dne 18. prosince 1877 pod č. 28439. dobyté před právy zástavními před tím vloženými přednosti míti nemůže, tím méně, ješto oni zástavní věřitelové o vkladu řečeném vyrozuměni nebyli. Žádaná přednost tedy ze stavu knihovního nenásleduje.

C. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice potvrdil, odkázav k

důvodům

jejím a k tomu, že exekuce k vydobytí pohledávky hypothekární po zákonu v knize pozemkové jen poznamenati se má a že tudíž doložka ve výměru ze dne 21. prosince 1877 č. 28439., kterýmž vklad exek. práva zástavního pro jistinu 8000 zl. s 8procentními úroky povolen byl, a ve vkladu na základě téhož výměru vykonaném připojená, „in feria zástavního práva pod extr. pol. 9. dobytého v příčině zapsané již hypothekární pohledávky a jejího příslušenství vůbec samostatného pořadu nezakládá, zvláště pak ne na škodu zástavních práv od osob třetích nabytých, nýbrž jen zástavní právo již pozůstávající v objemu, v němž pozůstává jakožto exekuční právo zástavní, uznává, poněvadž pak pod pol. 9. jen pro 6procentní úrok zástavní právo vloženo jest, exekuční zástavní právo v této přednosti jen co se týče těchto 6 procent účinek má, však další 2 procenta zde zástavního práva nemají, pročež v příčině jich doložka zmíněná bez významu jest, tudíž zástavní právo pro ně položené a vložené jen v přednosti podané žádosti platnosti došlo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. července 1879 č. 7600.

Dr. Sk.

K §. 822. ob. zák. obč.

C. k. okresní soud v O. povolil výměrem ze dne 31. ledna 1878 č. 660. Václavu P. a Matěji R. k vydobytí pohledávky 150 zl. s přísl. exekuční zabavení exekutce Teresii T. na základě odevzdacích listin c. k. okresního soudu v N. M. ze dne 13. května 1874 č. 243. a ze dne 13. února 1877 č. 1042. příslušícího mimoknihovního vlastnického práva k nemovitostem jí po Janu T. připadlým v D. katastru ležícím a požádal c. k. okresní soud v N. M., aby uvedenou exekuci v pozůstalostních spisech Jana T., učitele v Č., poznamenal a převedení vlastnického práva Teresii T. k řečeným nemovitostem jen pod podmínkou současného knihovního zjištění exekvované pohledávky pr. 150 zl. s přísl. aneb po nastalém řádném důkazu, že tatáž zaplacena jest, povolil.

K stížnosti Teresie T. změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 18. března 1878 č. 8284. výměr první stolice a zamítl žádost exekuční,

poněvadž

1) dle §. 321. ob. zák. obč. tam, kde pozemkové knihy aneb jiné veřejné rejstříky tohoto druhu zavedeny jsou, držení věcného práva k nemovitému statku jen řádným zapsáním do těchto veřejných knih nabyto býti může;
2) dle §. 431. ob. zák. obč. k převedení nemovitých věcí nabývací jednání do knih veřejných k tomu ustanovených zapsáno býti musí;
3) zástavní právo na vlastnická práva nemovitých věcí jen dle ustanovení ob. zák. obč., soud. řádu a ob. knih. zák. nabyti se může, tudíž též dotýčný právní nárok Teresie T. na svrchu pojmenované, jí cestou dědictví po Janu T. připadlé nemovitosti, žádným předmětem soudní exekuce býti nemůže.

C. k. nejvyšší soud však potvrdil výměr okresního soudu tak dalece, pokud ním rekurentům pro jich pohledávku 150 zl. s přísl. exekuční právo zástavní na Teresii T. podle odevzdací listiny c. k. okr. soudu v N. M. ze dne 13. května 1874 č. 2443. dědičně připadlé, dosud knihovně nezapsané vlastnické právo na polovici do pozůstalosti patřivších shora uvedených pozemků povoleno, a okresní soud v N. M. o poznamenání tohoto exekučního práva v pozůstalostních spisech Jana T. požádán byl; stížnost ale zamítl co do části, pokud okresní soud v N. M. požádán byl *a*) o ustanovení stání k výkonu povoleného exekučního zástavního práva protokolárním zaznamenáním a popsáním dotýčných Teresii T. do pozůstalosti připadajících polovicí pozemků; *b*) o vtělení práva vlastnického k nim pro Teresii T. jen pod podmínkou současného knihovního zjištění pohledávky exekventů 150 zl. na nemovitostech řečených, anebo po předložení důkazu o zaplacení,

nebo ť

exekventi nežádali o povolení práva zástavního na dotýčných polovicích pozemků Teresii T. z pozůstalosti připadlých, nýbrž pouze na právích vlastnických k nim Teresii T. dědičně připadlých dosud nevtělených, tedy pouze osobních; práva ale, která nejsou vtělena, tedy s držením nemovité věci spojena nejsou, podle §. 298. ob. zák. obč. k movitým věcem náležejí, tudíž dotýčná ještě ne-

vtělená a tedy pouze osobní práva vlastnická Teresie T. část jejího movitého jmění tvoří; a na toto dle §. 340. ob. zák. obč. exekuce vedena býti může; ad *a*) ale podobná exekuce ani žádána nebyla, ani dle důvodů druhé stolice možná není; ad *b*) veškeré nemovitosti v obvodu povolujícího okresního soudu v O. leží a proto o knihovní přenešení práva vlastnického k polovicím těch nemovitostí Teresie T. dědičně připadlým, okresní soud v N. M. žádán býti nemohl.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 12. června 1878 č. 6298.

Dr. Šimák.

Případy §. 20. knih. ř. nejsou uvedeny taxativně.

Václav Král a Marie Sehnalová nabyli na základě svatební smlouvy ddto. 30. srpna 1859 v roce 1876 do knih vložené knihovního práva vlastnického k pozemnosti č. p. 3. v Hojovicích. Roku 1879 podali na základě oddacího listu žádost za knihovní poznamenání na listu vlastnickém této pozemnosti, že vstoupili dne 13. září 1859 v manželství. Žádost tuto zamítl c. k. okresní soud v K. výměrem ze dne 21. května 1879 č. 5741.,

poněvadž

nespadá poznamenání vytčeného obsahu pod §. 20. knih. ř., kterýž připouští toliko poznámky vyznačující obmezení v spravování jmění neb čelící k tomu, aby odůvodnili se jistí právní účinkové.

V stížnosti podané na výměr ten uvedeno, že §. 20. toliko vyznačuje, k jakému konci se činiti mohou knihovní poznamenání a že tedy v §u tom obsažené případy nejsou uvedeny taxativně. Že tomu tak, vysvítá ze slova, zvláště v odst. *a*) téhož článku. V případě pak, o nějž jde, má vytknout se poznamenáním knihovním jistý osobní poměr, v nějž vstoupili Václav Král a Marie Sehnalová uzavřením sňatku, a to vzhledem k tomu, že Václav Král nabyl práva spoluvlastnického k nadřečené pozemnosti svatební smlouvou ze dne 30. srpna 1859 a za příčinou sňatku manželského.

K stížnosti této zrušil c. k. vrchní soud zemský výměr první stolice a dal žádosti manželů Královych průchod,

poněvadž

nejsou případy §. 20. knih. ř. uvedeny taxativně a žádané knihovní poznamenání vyznačuje a objasňuje jisté osobní poměry (§. 20. lit. *a*). Václav Král nabyl totiž na základě svatební smlouvy se dne 30. srpna 1859 a za příčinou sňatku manželského spoluvlastnictví pozemnosti č. p. 3. v Hojovicích a není tedy bez významu poznamenání, že Václav Král a Marie Sehnalová vešli v manželství.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 17. června 1879 č. 18.276.

Dr. Frant. Lirsch.

Literární zprávy.

Die rechtliche Natur der österreichisch-ungarischen Monarchie. Von Dr. Josef Ullrich, Privatdocent des allgemeinen und österreichischen Staatsrechtes an der Prager Universität. Prag. Dominicus, 1879.

Státoprávní poměry mocnářství našeho zajisté trefně illustruje okolnost, že posud mezi spisovateli práva státního není shody o tom, jaká vlastně jest právní povaha státu, jemuž náležíme. Sporno zejmena, je-li tu jakés samostatné ústřední moci státní, neb zakládá-li se vše, což zemím „v říšské radě zastoupeným" a zemím království uherského jest společné, pouze na smlouvě mezi účastníky uzavřené. Při tom zejmena také želeti jest jednostrannosti dosavadních výzkumů, anto přihlíženo bylo téměř výhradně pouze k poměru zemí cisleithanských a koruny uherské, kdežto neméně zajímavé poměry samých zemí v říšské radě zastoupených zůstaly nepovšimnuty.

Jest vůbec tomu se diviti, kterak bez rozsáhlých historických studií o to mohlo býti se pokoušeno, přikročiti k řešení otázky o právní povaze mocnářství našeho. Nemyslíme při tom, že by studia ta měla se obmeziti na organisaci úřadů centrálních v 17. a 18. století, jakkoliv význam důkladného vyšetření i toho stavu věci nikterak nechceme podceniti. U větší však ještě míře dlužno u věci té dle náhledu našeho přihlížeti k právnímu poměru stavů jednotlivých zemí a k tomu, kterak sprostředkován byl přechod z ústroje staršího v nynější náš svazek státní.

Uznávaje důležitost dějepisného bádání o otázce naznačené, snažil se p. spisovatel podati přehled vzniku mocnářství rakousko-uherského, nežli přikročil k řešení otázky o právní povaze státu našeho. Než tento materiál zdá se nám býti příliš kusým, než aby mohl býti základem dalších úsudků. Z děl domácích užil p. spisovatel pouze úvodu Tomkova spisu „sněmy České dle obnoveného zřízení zemského“, nepokoušeje se ani vyvrátiti náhled zde (str. 86.) pronešený, že právo královské t. zv. deklaratorií k obnov. zř. zemskému nikdy se nedotýkalo právního poměru mezi panovníkem s jedné a sněmem s druhé strany. Též Kalouskových výkladů o přijetí pragmatické sankce a státoprávním významu aktu tohoto (Č. st. právo str. 230.—247.) nepovšiml sobě p. spisovatel. Naproti tomu souhlasíme s náhledy na str. 27. a 44. obsaženými, ačkoliv nemůžeme se upamatovati, že by názory tam šíře vyvrácené byly se vůbec pronesly se strany k tomu povolané.

Se stanoviska nynějšího práva hájí p. spisovatel náhled, že právní povahou rakousko-uherského mocnářství jest unie reální dvou států jak státoprávně tak i administrativně zcela samostatných. Náhled ten směřuje hlavně proti theorii Bidermannově, který, jak známo, hájí existenci samostatné moci centrální a dle toho definuje Rakousko co stát států (Staatenstaat). Není zde místa, bychom se o pravosti toho neb onoho náhledu šíře pronesli; pouze to podotýkáme, že při theorii zde hájené velmi těžko vytknouti právní poměr jednotlivých zemí „v říšské radě zastoupených“. Tvrzením, že země ty jsou pouhá „tělesa samosprávy“ (str. 42. a 65.) není ještě pomoženo, neb kterak pak možno vysvětliti, že dle nynějšího práva ústavního mají sněmy s panovníkem společně samostatnou moc zákonodárnou? Náhledu, že i Cisleithanie z tolika skládá se států, mnoho-li v ní obsaženo království i zemí, zdá se, že p. spisovatel nepřisvědčuje (str. 63.), aniž by však u věci té náhled svůj jasně vytknul a odůvodnil.

O poměrech státoprávních Hranice vojenské slibuje p. spisovatel pojednati v článku zvláštním.

—*a*—.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

6. týdenní schůze dne 6. března 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 15.

Pan starosta zpomíná zesnulého člena Jednoty pana dra. Františka Havelce, advokáta v Kolíně a poslance na sněmě zemském a vyzývá přítomné, povstáním projeviti soustrast nad úmrtím jeho. Stalo se.

Dále oznamuje, že ku Jednotě se přihlásil nový člen, a sice pan JUC. A. Görlich, kandidát advokacie.

Na to následovala přednáška pana dra. Preislera „o správě církevního jmění".

Probíraje historický rozvoj správy jmění církevního poukázal pan přednášející především k tomu, že původně byla správa jmění církevního v rukou biskupů, kteří ji vedli z počátku osobně, později tak zvanými oekonomy. Příjmy z tohoto jmění se pak dle jednotlivých účelů rozdělovaly. Později vyvinula se beneficia, na kteráž vedle zákonů církevních měly vliv i zákony světské, a pak jmění kostelní. Následkem toho arci pak pominulo dřívější roztřídění příjmů jmění církevního; jmění církevní samo však se specialisovalo dle piae causae, kterým mělo sloužiti.

V 18. století založena byla císařem Josefem II. nová species církevního jmění, totiž fond náboženský. Fond tento slouží různým účelům náboženským a tvoří se:

a) intercalariemi;

b) daněmi, a

c) taxami biskupskými.

K tomu konečně přichází jmění klášterní, tak že máme 4 druhy jmění církevního, a sice:

1. jmění obroční, beneficia;
2. jmění kostelní;
3. náboženský fond, a
4. jmění klášterní.

Co se týče správy těchto čtyr druhů jmění církevního, platí o ní tyto zásady.

Ad 1. Jmění obročaí čili beneficiatní spravují beneficiati; poměr beneficiata k beneficiu rovná zákon poměru usufruktuáře k věci, ku které mu přísluší právo požívání. Ale toto označení není úplně správné. Můžeť beneficiat zejmena i kulturu pozemků změniti, usufruktuář však nikoliv. Též rozdělení příjmů v §. 519. ob. z. obč. pro usus fructus vytknuté nemá při beneficiu platnost.

Ad 2. Dle předpisů církevního práva vede správu jmění kostelního při kostelích kollegiatních kapitola, při ostatních kostelích beneficiat se zádušníky, jež jmenuje ordinarius. Patron má jen právo stěžovati si na beneficiata, kdyby špatně hospodařil. Dále má být patron slyšen v jistých případech jmění kostelního se týkajících. Tyto předpisy platí v Rakousku mimo Čechy. V Čechách však spravují kostelní jmění patroni sami.

Zákonem říšským ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. zák. bylo nařízeno, že kostelní jmění mají spravovati církevní představení a ty osoby, které když jmění kostelní nestačí, mají k účelům, jimž toto jmění slouží, sami přispívati, při farních kostelích zejmena farář, osadníci a patron.

Bližší nařízení k provedení těchto zásad však dosud dáno nebylo.

Ad 3. Správu náboženského fondu vede zemská vláda jmenem církve.

Ad 4. Správa jmění klášterního konečně řídí se dle statut toho kterého kláštera.

Od otázky správy dobře sluší rozeznávati otázku, kdo jmění církevní před soudem zastupuje.

Odkazy ad piam causam zastupuje finanční prokuratura; jmění, jež náleží pod patronát veřejný, k náboženskému neb studijnímu fondu, též finanční prokuratura; ostatní jmění zastupuje správa její, v Čechách především patron.

Zásady, jakými se správa jmění církevního říditi má, jsou různé. V Rakousku platí zásada, že se jmění církevní má spravovati dle zásad platících při správě jmění pupillárního a nadačního. Specielně má se o veškerém jmění sestaviti inventář; ten se má každých deset let revidovati a nastalé změny mají se v něm poznamenati. Hotové jmění, listiny, cenné papíry a jiné cenné věci mají být uschovány ve zvláštní skříni se třemi klíči, a každý rok mají se o něm klásti účty, k výkonu tomu přibéře se děkan i patron, a účet pošle se prostřednictvím děkana příslušnému ordinariatu; zemská vláda obdrží jen výtah konečného výsledku. Beneficiat, jemuž přísluší právo na všecky užitky, neklade

a dobrozdání c. k. vrchními soudy zemskými v Krakově a ve Lvově podané c. k. nejvyššímu soudu se žádostí, by vyslovil náhled svůj o otázkách právních, které oba vrchní soudové zemští různým spůsobem byli zodpovídali, a takto působil vlivem svým, by došlo v naznačených směrech k praxi jednotné, kteréž si co nejvíce jest přáti.

C. k. nejvyšší soud vzal pak v sezení plenárním otázky, ku kterým v příčině možnosti a účinku soudního zástavního popsání, o kterém zde řeč, byl podnět dán, důkladně na přetřes, a usnesl se na judikátu svrchu uvedeném z následujících důvodů:

Ad *a*) Netřeba o tom šířiti slov, i stačí zajisté již pouhé odvolávání se k §. 448. ob. z. obč., by odůvodněn byl názor, že i k nemovitostem, které nejsou zapsány v knihy pozemkové, lze nabyti práva zástavního. Dle právního názoru, o jehož pravosti u Haličských soudů nikdo nepochybuje, zřizuje se zástavní právo na nemovitosti takové cestou exekuce a dle praxe vůbec panující bývá tento akt exekuce vykonán zástavním popsáním dotyčné nemovitosti vyslancem soudu, načež vydá soud výměr o tom, přijímá-li se protokol o zástavním popsání sepsaný k soudu, čili nic. Po schválení tohoto protokolu konstatuje a vyznačuje se nabytí soudního a exekučního práva zástavního. Tato praxe jeví se vzhledem k ustanovením §§. 448. a 449. ob. z. obč. a analogii §§. 451., 452., 427., 428. ob. z. obč. a §. 455. záp. hal. řádu soudního býti zcela zákonní. Zároveň však nelze o tom pochybovati, že k nemovitosti, v knihy pozemkové nezapsané i mimo případ vedení exekuce smlouvou zřizovati lze právo zástavní (§. 449. ob. z. obč.) a že tohoto práva zástavního ze smlouvy lze nabyti spůsobem stejným, totiž zástavním popsáním dotyčné nemovitosti.

Ad *b*) Z řečeného vyplývá, že právní účinky práva zástavního, kteréž k nemovitosti v knihy pozemkové nezapsané, mimo případ exekuce bylo nabyto, rovná se onomu exekučního práva zástavního, anto věřitel v obojích případech nabývá práva věcného, dojíti uspokojení ze zastavené věci, pakli by závazek v určitém čase splněn nebyl (§§. 447. a 449. ob. z. obč.).

Ad c) K působnosti soudů reálních náleží bez odporu, by při dobrovolném zastavení nemovitostí v knihách veřejných nezapsaných intervenovali v těch případech, kde jde o půjčku, kterou poskytnouti má na nemovitost ústav úvěrní, kterému dle stanov úředně schválených přísluší právo, poskytovati zápůjčky na nemovitosti takové, když zápůjčky ty se zjistí zástavním popsáním dotyčných nemovitostí reálním soudem předsevzatým. Vždyť takové ústavy úvěrní mají právo vydati listy zástavní a dlužní, které netoliko jsou předmětem oběhu veřejného,

nýbrž kterých i bývá užíváno k tomu konci, by zakoupením jich uloženy byly peníze ústavů veřejných a osob, jichž jmění se spravuje pod dozorem úřadů veřejných.

Ad *d*) Konečně nelze též o tom pochybovati, že právo zástavní ze smlouvy, kteréž se zřídilo pro zápůjčku ústavu úvěrního neb bankovního, nebere na se ráz soudního neb exekučního práva zástavního tím, že soud spoluúčinkuje při konstatování zástavy, že tudíž nelze toto právo zástavní ze smlouvy rozšířiti ve prospěch jiného věřitele, který se domáhá exekučního práva zástavního k téže nemovitosti. Že však onen věřitel, jehož pohledávka zjištěna jest právem zástavním na nemovitosti, byť i pouze ze smlouvy nemá zapotřebí, by za účelem vedení exekuce pro tutéž pohledávku ještě vydobyl sobě u soudu exekučního práva zástavního, stanoveno §. 426. hal. řádu soudního.

Usnešení ze dne 1. července 1879 k č. 149. præs.

Denník.

Spolek notářů v Čechách odbýval dne 26. srpna 1879 v Praze svůj 11. valný sjezd. Předseda spolku p. dr. ryt. Forster přivítal četně shromážděné členy srdečnou řečí, načež se přikročilo ihned k vyřízení programu. Především byla přednešena zpráva jednatelská, z které se dovídáme, že spolek čítal koncem roku 1877 154 členů a že členové jevili k záležitostem spolkovým čilé účastenství. Pan předseda vzpomenul pak vřelými slovy zesnulého předsedy dra. Fortwänglera a shromáždění projevilo čest památce jeho povstáním. Zpráva účetní byla schválena a výboru uděleno absolutorium. Po té předsevzata volba funkcionářů; i byli zvoleni aklamací: za předsedu p. dr. rytíř Forster a do výboru pp. drři.: Čapek, Klotz, Rochelt, Peschka a Janka. Na to zahájena debata o návrzích c. k. notáře p. dra. Prokosche. K první otázce: „Jest si přáti, aby se v Rakousku spojilo na venkově notářství s vykonáváním advokacie?“ usneslo se shromáždění po živé debatě na této resoluci: Shromáždění prohlašuje své přesvědčení, že se spojení notářství s advokacií v Rakousku nedá ani vzhledem k historickému vývinu, ani se stanoviska vědy, zákonodárního a sociálního pokroku, ani se stanoviska praktického prospěchu a v zájmu právní bezpečnosti ospravedlniti. Při druhé otázce: „Nabylo notářství od zavedení nynějšího řádu notářského a řádu knihovního zvláště vzhledem ku tak zvané nucené legalisaci v životě

právním pevnější půdy, anebo ztratilo na přízni u obecenstva?" sdělili si přítomní na vzájem zkušenosti nabyté, a soudili z nich, že otázku tu dlužno rozřešiti ve smyslu pro notářství příznivém. Ku konci usneslo se shromáždění po delší debatě ještě na těchto návrzích: 1. že se má c. k. ministerstvu práv předložiti odůvodněná žádost, aby v cestě zákonodární ponavrhlo zákon, dle kterého by se veškeré žádosti stran v řízení sporném i nesporném, které by buď od notáře aneb od advokáta spolupodepsány nebyly, z úřední povinnosti měly zamítnouti. 2. Budiž u téhož ministerstva podána žádost, aby se zákon ze dne 7. května 1870 přísně provedl. 3. Spolek českých notářů projevuje svůj náhled, ba přesvědčení, že se nesrovnává s povahou věcí a zákona, když některé komory notářské při návrzích na obsazení notářských míst pro každé místo zvlášť dvojí návrh činí, totiž návrh na přesazení pro žadatele ze stavu notářů a vedle toho ještě druhý pro žadatele, kteří nejsou notáry. Bližší zprávu ponecháváme si pro příště.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie

v markrabství moravském v době od 6. června až do 14. srpna 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Antonín Mück se sídlem v Kroměříži; pan dr. Josef Müller se sídlem v Brně. — 2) Vymazán byl: pan dr. Alois Pražák, advokát v Brně, za příčinou jmenování jeho ministrem. — 3) Zemřel: pan dr. Julius Schumann, advokát v Znojmě.

B. V seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan dr. Emil Brüll u p. dra. Heschla v Brně; pan dr. Jan Pohl u p. dra. Aloise Mikyšky ve V. Meziříčí; pan dr. Moritz Brunner u p. dra Ehrensteina v Brně; pan Theofil Kollarž u p. dra. Beranka v Hodoníně; pan dr. Josef Pištecký u p. dra. Mildschuha v Kroměříži; pan Václav Křeček u p. dra. Koudely v Prostějově; pan Ferd. Peterek u p. dra. Schüllera v M. Ostravě; pan Berthold Wiener u p. dra. Fischera v Novém Jičíně; pan Richard Wolf u p. dra. Müllera v Brně. — 2) Přestoupili: pan dr. Alois Zedník od p. dra. Schumanna k p. dru. Karlu Salomonu v Znojmě; pan dr. Josef Novotný od p. dra. Kaisra v Hradišti k p. dru. Kozánkovi v Kroměříži; pan dr. Sigm. Schwarz od p. dra. Ehrensteina k p. dru. Fischerovi v Brně; pan dr. Josef Galusek od p. dr. Beranka k p. dru. Pražákovi v Brně; pan dr. Filip Ellinger od p. dra. Piety k p. dru. Wurmovi. — 3) Vystoupil: pan Hynek Sparný od p. dra. Koudely v Prostějově.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Všichni tito král. úředníci vykonávali pravidelně a trvale vrchní soudní moc nad podřízenými sobě král. městy[38] a pouze ve zvláštních případech vyhradil sobě buď král sám konání

[38] Četné příklady vykonávání soudní moci zemským podkomořím a hofrychtéřem přicházejí v Tomaschek, Oberhof na př. č. 10., 11., 12., 13., 15., 16., 17., 18., 167., 237., 243. a 249.; v Jacobi, Codex č. 42., 84., 138., 165. a 199.; v Schlesinger, Stadtbuch v. Brüx č. 71., 119., 134., 150. a 247. a ve všech skoro starších knihách městských a některých formulářích ze 14. století. — O soudu podkomořího věnných měst viz nadání z r. 1395 v Bienenberg, Königgrätz str. 196. a Jireček, Codex II 2. str. 47. — O soudní moci nejv. mincmistra zachovaly se nám pouze sporé zprávy, na př. v nadání r. 1386 Kutné Hoře uděleném, v kterém odúmrtě obci darovány jsou, praví se „vnd gebieten darvmb allen — vnd mit namen den Muntzmeister auf dem Berge czum Kuthen, daz sie alle vnser Bergleute vnd Burger des Bergs zum Kuthen an sulchen vnsern gnaden nicht hindern sullen" (Pelzel, Lebensgesch. K. Wenceslaus Urkb. Nr. LI.) a r. 1392 dáno právo „allen Steten und Merkchten, die zu denselben Berkwerken und vnder Muntzmeister gehoren", aby v záležitostech odúmrtních nebyli voláni k sudí dvorskému „sunder sulch sachen an eynen Muntzmeister brengen vnd Im das zu wissen thun vnd das recht vor Im vordern" (Sternberg, Böhm. Bergw. I. 2. str. 99.). — Mimo to dle knihy nálezův horních ze XIV. století str. 13. dali Jihlavští naučení „de judicio magistri monete" takové: „das der perkmeyster vm dybe, wnten,

spravedlnosti, buď přikázal je jiným úředníkům neb rádcům svým.[39]

Jako v předešlé době, tak i v této záležela vrchní soudní

---

plutrunst oder vme ander sache, dy in der gruben oder in der kauwen oder an der taylstat geschehen, czu richten hat, aber was auserhalb auf dem lehen oder auf dem gepirge geschicht, das schol der statrichter richten" a dle str. 8. „Spricht eyn man den anderen an vm aberslich oder vm geschrecz oder vm ein leych dinck, her darf ym dorvm nicht antwurten in der statgegerichte, her wel es dan gerne tuen. Wan vmme seinlich dinck schol man awf dem perge vor dem perkrichter oder vor dem munczmeister von recht taydingen." (Arch. m. Jihlavy.) — Koncem 14. stol. měl mincmistr podřízeného sobě úředníka, zvaného hofmistr, jenž jmenem jeho soudnictví v Kutné Hoře se účastnil (Tomaschek, Oberhof č. 265.). — Srv. též Jus reg. montanor. I. kap. IV. a V. (Jireček, Codex I. str. 272.—276.).

[39] Zajímavý příklad, kdy král sobě rozhodnutí pře vyhradil, obsahuje Jacobiho Codex č. 199., kdež „d. rex cognicionem ac decisionem cause seu litis — ab d. Pflugone subcamerario et arbitris, qui se ingerere debuerant, per regias super eo directas litteras revocavit, eandem jurisdictioni sue regie servando." — Václav IV. odjížděje do ciziny ustanovil r. 1380 dva rádce své správci zemskými „dantes ipsis — in et super quibuscunque causis, litibus, controuersiis inter ciues et incolas earundem nostrarum ciuitatum motis seu mouendis ordinandi, disponendi, sententiandi, dictandi et decidendi plenam liberam et omnimodam potestatem" a nařídil „iudicibus, consulibus, communitatibus — Maioris, Minoris et Noue ciuitatum Pragensium ac etiam Montium Chuttnensium ceterarumque singularum nostrarum ac regni Bœmie ciuitatum," aby jich byli poslušni a na jich nálezích a rozhodnutích přestávali, dokládaje „ut nulli penitus liceat ad nostre Serenitatis audientiam quomodolibet appellare." — R. 1384 poručil týž král Hradeckým, aby jistého měšťana nesoudili, neboť „ipsas causas aduersum eum nostre audientie, dum Bœmiam venerimus, specialiter reseruamus." (Pelzel, Wenceslaus Urkb. Nr. XXIII. a XLV.) — Příklady, kdy správce zemský aneb jiný úředník královský (vicarius vel officialis regis, des kunigs anwald), jako nejv. kancléř (na př. o Dětřichu biskupu Mindenském praví se, že podána byla v Hoře žaloba „noch gepot vnsers herren des kaysers vnd auch vnsern hern des pyschofes von der Mynne, des obersten Amptmannes, der gewaldig ist des ganczen landes czu Behem"), nejv. komorník, nejv. purkrabí, mistr komory, hofmistr, urburéř, král. notář a j. zakročovali jmenem krále v městských záležitostech soudních, poskytují Tomaschek, Oberhof č. 9., 10., 14.—18., 238., 265., 268., 330. a 331. a Jacobi, Codex č. 136., 138., 165. a 215.

právomocnost panovníka a jeho úředníkův předně ve vykonávání soudní moci v první instanci a sice buď bez spolupůsobení konšelův a kmetův městských (I a) aneb za jich spolupůsobení (I b) a za druhé v rozhodování ve vyšší instanci, když strany na některé rozhodnutí soudu městského stížnost sobě byly vedly. (II)

I a. Jak jsme se již zmínili, utrpěla za Jana Lucemburského rozsáhlá prvoinstanční právomocnost soudní, jež ve 13. století panovníku a jeho úředníkům příslušela, značné újmy jednak tím, že nebyla vykonávána a mlčky na soudy městské přecházela, jednak tím, že byla výslovně v nadáních městům postupována.

V nejrozsáhlejší míře dodělaly se Staré Město a dle všeho i Kutná Hora uznání zásady, že měšťan má býti poháněn k příslušnému soudu městskému a tam souzen. Vyjmutí jich z moci podkomořího mělo za následek, že tamější soudy městské staly se příslušnými ve všech případech civilních a trestních, pokud král v jednotlivém případě nebyl sobě neb některému úředníku soud vyhradil. Případy však, v kterých panovník sám zakročoval v soudních záležitostech hlavního města, nebyly za Karla IV. a Václava IV. asi hojné a týkaly se, pokud známo, nejvíce politických zločinův. Listina z r. 1330., v které Jan svému soudu všechny těžší výstupky mladých lidí vyhražoval,[40] jest posledním nám známým povšechným svědectvím pravidelného konání soudní moci panovníkem a jeho úředníky v Praze, v napotomních nadáních nečiní se více žádná zmínka o zločinech panovníkovi vyhražených,[41]

---

[40] Praví se tam „ipsis (i. e. civibus Pragensibus et aliarum regni Bohemiæ civitatum civibus) concedimus, vt juvenes tam in ipsa Pragensi, quam in aliis civitatibus Bœmiæ quibuscunque per ipsorum inordinatam et distortam vitam parentes et amicos turbare molientes proprios pro suis excessibus et insolentiis juxta delicti exigentiam possint poena debita castigare, excessus enormes et notorios nostro judicio reservantes.“ (Starom. kn. z r. 1310 str. 63.)

[41] V základní listině Nového Města Pr. z r. 1348 udělil Karel tomuto městu všechna práva Starého M., doloživ „quod Noua ciuitas et incole ejusdem coram judicibus et scabinis ciuitatis ipsius, quos ibidem duxerimus deputandos et secundum legem, consuetudinem et statuta ipsius ciuitatis criminaliter et civiliter judicium capiant ac per ipsos judices et scabinos in omnibus regantur, corrigantur et eciam puniantur.“ (Pelzel, Karl IV. Urkb. Nr. XLIII.) a v nadání o zakládání vinic z roku 1358 ustanovil „das man alle die recht vmb die Weingarten,

neboť měšťané Pražští uměli užíti práva statutárního k tomu, aby i čelnější hrdelní případy mohli souditi na soudě městském, jakožto přestupky svých ustanovení a nařízení.[42]

Jinak tomu bylo arci ve městech, spravujících se úřady podkomořskými. I tam snažili se sice měšťané o to, aby soudy městské obdržely konání spravedlnosti ve věcech hrdelních a aby kabinetní justice úředníkův královských byla obmezena; avšak ačkoliv se jim podařilo samosprávu soudní v mnohém ohledu rozšířiti na úkor práv panovnických, předce vliv úředníkův královských na soudnictví těchto měst ostával mnohem důraznější a obsažnější, nežli v zmíněných dvou předních městech.

Pokud se těžkých zločinův týkalo, jimiž mír zemský byl porušen neb ohrožen, ty arci nadále spadaly výhradně do kompetence soudu královského a panovník neb úředníci jeho vydávajíce v té příčině nařízení a zákazy, často pro všechny obyvatele země platné, soudili a trestali přestupníky obyčejně sami a sice takovými

vmb schaden, totslege vnd vmb alle andir sache, die von den Wingarten vffersten mugen, nirgent andirswo sulle suchen, nach hollen, dan vor den ratherren vnsir groszen Stad zu Prage.“ (Kop. v arch. m. Prahy.)

[42] Rössler l. c. I. str. LXXVI.; Tomek l. c. I. str. 267.—275. a II. str. 305.—342. a seznam pokut uložených na jednotlivé zločiny v pergamenovém kodexu v arch. m. Prahy str. 256. — Dle Pražského statutárního práva a pozdější knihy právní zločiny proti bezpečnosti osoby a majetku, ano i některé politické zločiny spadají do kompetence soudu městského, na př. falšování mince, rušení pokoje, shluknutí a nosení zapovězených zbraní, přechovávání a fedrování zločincův, kacířství a čarodějnictví, vražda, poranění, loupež, podávení ženy, vtržení do cizího majetku, krádež, žhářství atd. (Rössler l. c. I. str. 4., 12., 25.—28., 33., 34., 50., 54., 111., 121., 123., 124.—126., 154. a 161.) — Podobně rozsáhlou kompetenci připisují soudům městským prameny práva Brněnského a Jihlavského z té doby (Rössler l. c. II. str. LXXIX. a Tomaschek, Oberhof věcný rejstřík, jmenovitě str. 383.) — Podotknouti ostatně sluší, že už v starším jednom nadání rychty Pražské praví král „dantes tibi auctoritatem plenariam in quolibet, quibus expedit, ius dicendi“ a že v statutu šestipanském z roku 1286 se praví „judex Pragensis causas omnes determinet et judicet secundum jus civitatis et de consilio juratorum civitatis“ (Emler, Reg. č. 1418. a 2418.).

pokutami, jakými původně vyhrožováno bylo aneb jak o tom práva městská a jiné podpůrné prameny právní bližší ustanovení obsahovaly.[43]

Bylť o veřejných zločinech vydán během 14. století hojný počet nařízení, sněmovních snesení i soudních nálezův, jimiž zemské právo doplňovalo a i měnilo nedostatečná ustanovení práv městských a platilo i opakovalo se v nařízeních těch obecné pravidlo, že kdo se proti králi neb zemi čímkoli proviní, ostává na milosti krále se vším zbožím i hrdlem svým. Tak trestána byla každá velezráda, každá nešlechetnost a svévolnost proti králi a zemi, každý pokus i skutek, kterým celistvost a jednota země mohla ujmu utrpěti. Tím způsobem práva všeho byl odsouzen a jakožto zjevný zkazitel obecného dobrého a celého království byl provolán, kdo kul zrádu proti státu aneb věcí se dopouštěl, pro něž země mohla zahynouti, kdo v čas války proti koruně sloužil, ze země ujel aneb prapor opustiv z boje utekl.[44]

---

[43] Na př. Václav IV. ustanovuje r. 1387 Sigmunda Hullera podkomořím, nařizuje: „vt idem Sigismundus vna cum iudice curie, prout hoc a longis retroactis temporibus in regno nostro Boemie tentum est et laudabiliter observatum, quaslibet causas nostram regalem cameram concernentes, nostris auctoritate et nomine personaliter vel ipso aliis nostris seruitiis occupato per alium ab ipso deputatum iudicare, possit et debeat, ipsasque ratione preuia terminare.“ (Palacký, Formelbücher II. str. 126.)

[44]) Srv. nálezy panské z roku 1321 a 1402; čl. VI., XV., XLIII., XLVI. a XLVIII. Majestas Carolina (Jireček Codex II. str. 19., 45., 113., 121., 142., 144. a 145.); čl. 543. práva Brněnského (Rössler l. c. II. str. 258.), čl. 15. a 367. Švábského zrcadla (Lassberg str. 11. a 156.) a glossu k čl. XXVI. Wikpildy Magdeburské (Daniels l. c. str. 299.), kdež se činí odvolání k právu římskému. — Příklad soudu královského v případě velezrády podává listina konšelův Pražských z r. 1311, kdež dosvědčují „quod cum ser. princeps Johannes Boemiæ et Poloniæ rex — post introitum civitatis Pragensis primum publico judicio ante domum olim Simonis Stukconis in ipsa civitate nostra, præsentibus reuerendo d. Petro Moguntino archiepiscopo et illustri comite d. Bertholdo de Henneberch, nec non nobilibus viris d. Heynrico de Lipa camerario regni Boemiæ, Alberto de Hohenloh, Dithelmo et Walthero de Castello, Johanne de Warthenberch et nobis (sc. juratis) ac aliis quam plurimis fidedignis et honestis viris, eidem judicio assidentibus, præsedisset,

Podobně v kázeň krále neb podkomořího upadnul, kdo nařízením krále a jeho úředníkův se protivil a mocí opřel, kdo odboj proti právu učinil, na rychtáře neb konšely mocí sáhnul, kdo veřejný pokoj rušil bráním, mocí, násilím, odpovídáním v mírné zemi, pleněním, zajímáním, strážemi a nátisky, nechtěje soudní cestou práva svého se domáhati a vůbec kdo jakýmkoli jiným způsobem proti vrchnosti jednal a bouřil. Pokud stačila moc úřadův městských, mohli oni sami souditi a trestati obyvatele městské, když se jim zprotivovali neb opírali, kujíce pikle v tajných schůzkách a účastníce se bouřek a povstání; avšak každý takovýto výstupek byl považován zároveň za rušení míru královského a pokud moc konšelův nestačila odboj přemoci aneb pokud konšelé nechtěli býti soudci ve vlastní při, zakročoval podkomoří a poháněl nespokojence před svůj soud.[45]

---

motæ et propositæ fuerunt multiplices querimoniæ de hiis, qui marchionem Misnensem cum sua potenti comitiva Pragensem civitatem sub tempore ill. principis d. Heynrici ducis Karinthiæ immiserant, in grande et grave civitatis nostræ dispendium, præjudicium et gravamen.“ (Liber vetust. privil. str. 64. v arch. m. Prahy. — Srv. též Tomek, Děj. Pr. I. str. 489.)

[45] Srv. Majestas Carol. čl. XXXIII. a XXXIV., čl. 109. Výkladu Ondřeje z Dubé, nález panský z r. 1402 (Jireček, Codex II. str. 46., 135. a 383.) a Jacobiho Codex č. 152. a 153., kdež kr. Jan nařizuje do Jaroměře „quod nullus omnino in hiis et aliis, que paci et concordie civitatis derogant, se judici et juratis opponere in aliquo presumat, sicut res suas et personam a nobis illesas voluerit conservare“ — a dále „quod nullus conciuium et vulgarium per singularia conventicula et consilia ipsis in aliquo rebellare presumat et siquis contrarium fecerit, hunc volumus tanta fidejussoria caucione super eo per dictos judicem et juratos constringi, que pro rebus suis nobis sufficiat et persona.“ — V privilegiích městských obyčejně nalezá se klausule, že úředníci král. mají ruku ochrannou nad městem držeti a přestupníky nadání trestati, na př. v nadání m. Kouřími z r. 1337 v příčině vybírání úrokův a berní uděleném praví se na konci „mandamus vniuersis capitaneis, camerariis, subcamerariis aut aliis officialibus nostris, quatenus aduersus rebelles predictarum nostrarum gratiarum ipsis ciuibus auxilium, consilium prebeant et iuuamen.“ (Kniha pam. Kouřímská z r. 1405 str. 108.) — Karel IV. vysadil r. 1367 některé trhy v Novém M. Pražském, čemuž Staroměštští se opírali, zabraňujíce obchodníkům svým navštěvovati je. Následkem toho udělil císař rychtáři Novoměstskému právo, aby stavil jim zboží, kdekoliv je dopadne a kdyby se mu opřeli aneb

Za výstupek stejného druhu počítalo se, když pohnaný k soudu se nedostavil a psán byl a když napotom kdokoliv jej přechovával a fedroval.[46]

„quonismodo continuariter se eidem opponere presumpserint, ex tunc comittimus omnibus officialibus nostris et vices nostras tenentibus, vt venditores rerum et bonorum huiusmodi ad requisitionem judicis pro hujusmodi ausu temerario et excessu sufficienter puniant" (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. CCCXIII.). — Soukenníci Žatečtí porušili nařízení jim r. 1360 podkomořím dané v příčině krájení sukna, na čež r. 1365 na soudě, jemuž předsedal podkomoří Pešek Matyášův, písař král. komory Pavel a hofrychtéř Frencl z Posenpachu „pro qua quidem incisione pannorum per ulnam in 40 sexag. gr. Prag. fisco regio applicatis jam exigentibus eorum in hac parte excessibus sunt puniti." (Pamětní kniha Žatecká č. 46.) — Právo Brněnské v čl. 24., 222., 240., 262., 410., 535., 554.—556. jedná o protivení se úřadům městským, prohlašujíc „in persona judicis vices regis supplentis rex sit honorandus", „qui seditiones et tumultus excitant contra rectores civitatis, crimine majestatis tenentur", „resistens judici restistit et juri" atd. (Rössler l. c. II. str. 14., 108., 113., 121., 191, 251. a 261.), a podobná ustanovení obsahují nálezy Jihlavské č. 181., 189., 190., 265. a 277. (Tomaschek, Oberhof str. 103., 106.. 107., 167. a 182.), kdež v jednom případě žaluje v Kutné Hoře hofmistr z rozkazu kancléře před radou měšťana, jenž konšela urazil „das her do fridprech were worden an vnsers herren des kaysers vryde, den eyn iczleych scheppe hette von des kaysers wegen, als weyt als seyn lant ist." — Konečně v našich právních knihách městských ze XIV. a XV. století nalezají se zapsány latinské, české i německé seznamy 26 případů trestních čili „vin královských", v kterých bylo podkomořím zakročovati z úřední povinnosti. Seznamy ty mají nápis „Sequitur ruga regalis" a soudě dle obsahu, pocházejí z doby kr. Václava IV. Tam čte se, že upadnou v pokutu královskou: za 8. pro violentia facta coram consilio, 11. pro inobedientia domini regis (kdyby seznam z doby cís. Karla IV. pocházel, stálo by zajisté „imperatoris") mandatorum uel subcamerarii; 12. item qui judicem male tractant vel consules a 19. item pro fraccione seu violacione pacis". (Text latinský nalezá se na př. v právním kodexu Pražském z r. asi 1416 str. 256. a na posl. str. právní sbírky Litoměřické z r. 1469; text český v trhové knize m. Vodňan z r. 1527 a německý v Schlesinger Stadtbuch v. Brüx str. 247.)

46 Podkomoří vůbec prostředkoval konání spravedlnosti mezi městy a stíhal jmenem krále provinilce, když se do jiného města byli utekli, poněvadž města zdráhala se psance z cizího práva zatýkati

Rovněž zneužívání úřední moci náleželo i nadále před soud královský a kdykoliv rychtář neb konšelé neprávě a stranně soudili, chudé utlačovali, s obyvateli zle nakládali, vinníky v ochranu

---

a vydávati. Kdežto statut Pražský č. 28. ustanovoval „quod quicunque debitis non persolutis aufugerit, hic vel talis proscriptus et bannitus apud nos Prage et alias ubique in regno Bohemiæ debet esse, ita quod ubicunque talis medio tempore fuerit detentus, debet in persona sicut fur et falsidicus condempnari" (Rössler l. c. I. str. 18.); právo Brněnské drželo se zásady „ex antiqua consuetudine proscriptio judicii terminos judicii non excedit", podporujíc útěk zločince jakožto prostředek k mírnému vyřízení sporu prostředkem úmluvy a připouštělo v čl. 600. reciprocitu pouze mezi městy užívajícími stejného práva. (Rössler l. c. II. str. 275.) Podobně i wikpilda Magdeburská v glosse k čl. CX. (Daniels l. c. str. 419.) vyslovovala zásadu „jednoho města achta nejde dále, než tak daleko, jakož jich rychta záleží a najde-li zaachtovaného v cizí rychtě, kdežby Magdeburské právo bylo, tu jej může dobře právem dobýti a jej v té achtě usvědčiti." (Litom. ruk. str. 186.) — Pozdější liber sententiarum práva Brněnského, jenž smíchán a doplněn nálezy Jihlavskými v Čechách došel velikého rozšíření, převzal však zásadu z původního práva Jihlavského čl. XLV. „quicunque in una civitate d. regis proscriptus fuerit vel in alio aliquo loco, in omnibus ciuitatibus et in locis regni et termini proscriptus habeatur;" (právní rukopis Kutnohorský z druhé polovice XIV. století str. 170.) což i do Brikcího Práv měst. kap. XXVIII. čl. 19. vešlo. — V Čechách tudíž byl-li v některém městě zločinec neb uprchlý dlužník za psance prohlášen, oznámeno to vyššímu právu, aby zatýkací listy na něho vydány byly a byl-li pak v jiném městě dopaden, odevzdali jej konšelé buď radě města, s níž měli v té příčině úmluvy o vydávání psanců, buď na soud podkomořímu. Tak stát. právo Pražské v čl. 78. ustanovuje, kdyby dlužník uprchnul „so sol man in echten auf das host recht;" (Rössler l. c. I. str. 51). Jacobiho Codex č. 154.—156. obsahuje některá nařízení v tom směru daná, v nichž se vyhrožuje radě pokutami, kdyby uprchlého zločince nezatkla. — Příklady ostatně takovéhoto řízení trestního jsou velmi hojné, na př. dle Novoměstské knihy liber sent. aur. B. 29. mlynář Duchek z Nymburka byl za psance prohlášen „ex eo, quia consulibus et juratis sub poena altioris juris de ipsa civitate Nymburg sine consensu ipsorum consulum non recedere promisit et demum de civitate noctis tempore furtive recessit;" na to byl na Novém Městě v trestání vzat a zpráva o tom učiněna hofrychtéři Vavřincovi. — O přechovávání psanců a ztracenců sr. nález panský z r. 1402; čl. 39.—42. řádu práva zemského (Ji-

brali a nevinné před násilím nebránili; kdykoliv neuposlechli rozkazův jim král. úředníky udělených, aby někomu ku právu dopomohli, někoho zatkli neb z vězení propustili a kdykoliv měli spory s obcemi, jsouce viněni, že nadání městská porušují, obecní peníze zpronevěřují, rady pronášejí neb jinak moci své zneužívají, bylo jim odpovídati před podkomořím a jeho kázeň trpěti.[47]

---

reček Codex II. str. 45. a 220.) a čl. 557. a 603. sbírky práva Brněnského (Rössler l. c. II. str. 262. a 276.), kdež přechovávání zloděje, loupežníka a pachatele každého zločinu nečestného (turpis facti) smrtí se tresce; avšak na přechovávání toho, kdo vraždy, poranění neb jiného čestného přečinu (honesti facti) se dopustil, peněžní pokuta se ukládá. Zvláštního druhu výsadu měly Karlovy Vary, jimž Václav IV. r. 1401. povolil „das sie allerley leuthe die vmb Todschlæge und sonst vmb ehrliche Sache fluchtig sein, in Jr Stadt ufnehmen und emphahen mögen von allermaenniglich ungehindert.“ (Pelzel Wenceslaus Urkb. č. CLXXVII.)

[47] Jan uděluje r. 1331 Domažlicům právo svobodné volby rychtáře, doložil „aby žádný více měštěnín k záhubě chudých a ke škodě zvláště se v ten úřad vkládaje, ven nevystupoval, chce-li se uvarovati hněvu našeho.“ (Kn. privilegií m. Domažlic č. 2) — Hofrychtéř Peterman r. asi 1339 nařídil rychtáři Kadaňskému jmenem správce zemského Petra z Rožmberka, aby zatknul některé židy pro dluh komoře povinný, dokládaje „nam si effugerint, tunc pro dictis 100 sexag. gr. domino meo capitaneo debitor remanebis“ (Jacobiho Codex č. 138., k tomu č. 115. a 154.) a po r. 1344 podkomoří Rus z Lútic nařizuje konšelům jednoho města „de verbo ser. dom. nostri regis, quatenus predicte Mare ad requisitionis ejusdem faciatis pro debito justitiam expeditam post receptionem presentium sine mora.“ (Tamže č. 201.) — Karel IV. uděluje r. 1367 trhy Novému Měst. Pr., nařídil „judicibus et juratis Antique et Majoris ciuitatis Pragensis, ne ipsi ciues Noue ciuitatis Pragensis contra huiusmodi concessionis indultum aliqualiter impedire valeant uel presumant, prout indignacionem nostram et penam grauissimam promotu nostro proprio infligendam voluerint merito euitari.“ (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. CCCXIII.) — Podobnou sankci mají obyčejně nařízení krále neb podkomořího radám udělená sr. na př. Palacký Formelbücher II. č. 148., 149., 155., 157., 160., 164., 169., 170., 176., 179., 183., 184. („in casu vero, quo per vos aliqua committeretur negligentia, hoc ipsum in vestrarum rerum et personarum dispendium gravissimum volumus retorquere“), 185., 190. atd. — Proto také spory o výklad privilegií neb každé porušení privilegií městských náležely před soud krále a jeho rad dle zásady

Konečně stejně těžce trestány a výhradně úředníky královskými souzeny byly každé neoprávněné zasahání v regále královské,

---

„cujus est concedere, ejus est etiam interpretari“ (Rössler l. c. II. čl. 575. na str. 267.). — Příkladův soudův královských neb podkomořských nad rychtáři, konšely a úředníky městskými hojně v knihách městských přichází, na př. na Novém M. Pražském r. 1390 žalovali noví konšelé před hofrychtéřem Prokopem na staré konšely, že obecní truhlu vylámali, obec zadlužili a jiných nešlechetností se dopustili. Na to hofrychtéř „subcamerarii ac regis nomine“ vyzval konšely, aby ponavrhli nález („verum et iustum arbitrium“), což i učinili, prohlásivše „quod omnes simul fide ac honore sunt priuati cum rebus ipsorum ac collis in gratia d. regis fore debent.“ (Lib. sentent. aureus str. A. 2.); r. 1391 sesadila táž obec městského písaře, že falšoval listiny a podkomoří jménem krále schválil toto sesazení (lib. judic. bannitor. ab an. 1377 fol. 198. v knihovním úřadě Pražském, odkudž však list tento v novějším čase vytržen byl a nám text znám jest pouze z opisu, jejž laskavě prof. Tomek nám zapůjčil); r. 1401 konšelé a obec žalovali „domino Zyzmundo de Orlyk subcamerario regni Boemie loco et vice nostri domini regis et ipsius consilio presidentibus“ na rychtáře Hlušku, že se spurně k nim chová a rychtář musil přísahati jim poslušnost nadále zachovávati. (Lib. sent. aur. G. 3.) a r. 1408 vzali tři konšelé pušku obecním berníkům s penězi, na to při obnově rady obecní na ně žalovali „a ti všickni konšelé jsú radú královú a radú nový s hrdly i s statky královské milosti odsúzeni proti tomu, ješto konšelé nevědie o příjmech, řkúce úředníci o tom vědí“ (kniha archivní č. 331. str. 18). — Sr. k tomu Tomek l. c. II. str. 287. a III. str. 340., 342. a Čas. Č. M. 1836 str. 306. — Ruga regalis uvádí za 10. pro appellationibus ad dominum subcamerarium, qui racionem communitati facere non possent; 11. pro inobedientia d. regis mandatorum uel subcamerarii a 13. item qui pandit consilium. — Pražská kniha právní v čl. 53. ustanovuje, že kdyby rychtář nechtěl odpovídati na žalobu „so sullen in dy scheppfen bedrowen dor vber einer besage vor einem grossen gerichte.“ (Rössler l. c. I. str. 115.) — Zásadu, že konšelé nemají býti soudci a stranou zároveň, vyslovuje též právo Brněnské v čl. 51. (Rössler l. c. II. str. 28.) — Sdělení práva Norimberského do Čech z druhé polovice XIV. století ustanovuje v čl. XXXVII. „Si accusatur aliquis de quacunque re — et si causa fuerit ipsius iudicis, tunc idem appellare potest ad maius ius non pena aliqua mediante nec ipsam soluere debet.“ (Ruk. Klatovský z r. 1465 str. 148.) — Sr. též Tomaschek Oberhof č. 257. a 273. str. 150. a 179.; v třetí recensí práva Jihlavského uznává se, že kmeté nemají souditi o žalobách na rychtáře

jmenovitě falšování peněz[48] a některé těžké a zjevné zločiny

„wenn ymand gegen dem richter hett zu tedingen, wenn sie were vnbillich, das sie solden beide richter vnd antworter sein" (tamže str. 356.); konečně Švábské zrcadlo čl. 175., 313., 363. a 369. (Lassberg str. 85., 136., 154. a 157.) a právo Wikpildské, jež v české glosse k čl. 16. za fortel kmetův prohlašuje, že nemusí žalobám odpovídati, nežli před soudem hájeným královskou mocí. (Daniels l. c. str. 251. a ruk. Litom. str. 119.)

[48] V knize Litoměřické z r. 1341 čte se na str. 4. „Frenclinus Jacobi subcamerarius Boemiæ recusavit regnum et universas civitates ipsius regni Tyczconi falsario denariorum, prout incusatus erat" a r. 1387 Jiřík kurař na Novém M. Pražském „fuit crematus propter obcisionem grossorum et minorum ex mandato domini Capleri, magistri monetae". (Tomek l. c. II. str. 338. pozn. 81.) — Sdělení práva Norimberského do Čech z druhé polovice XIV. století ustanovuje v čl. X. „si aliquis accusatur pro falsa peccunia uel precisa monete et in hoc repertus fuerit, hanc causam subcamerarius iudicare debet". (Ruk. Klatovský z r. 1465 str. 140.) — Karel IV. r. 1378 vydal řád mincmistrovi v příčině ražení mince, ustanoviv, že dva prubýři (examinatores, vorsucher), jeden králem a druhý pány zemskými ustanovení, mají bdíti nad tím, aby spravedlivé groše a haléře raženy byly. Kdyby pak stalo se, žeby následkem nedbalosti prubýřův lehké mince do oběhu přišly, „super hoc examinatores iidem, quociens fuerint accusati, coram Boemie regibus nec non baronibus eiusdem regni judicio czude singulis quatuor temporibus presidentibus comparere corporaliter teneantur et si — conuicti fuerint tamquam falsarii digno mortis supplicio puniantur." (Sternberg, Böhm. Berkwerke I. 2. str. 95.). — Srv. též Rössler l. c. I. str. 114. a II. str. 258.; Švábské zrcadlo čl. 192. (Lassberg str. 89.), knihu distinkční kn. IV. kap. XVII. (Ortloff str. 207.) a Tomaschek, Oberhof č. 331. str. 248., kdež zástupce krále pohání zloděje rudy před soud v Hoře Kutné. — Pokud se přečinův proti regálu hornímu týče, žádal za Jana Lucemb. purkrabí Pražský Hynek Berka z Dubé, jakožto správce hor v Reichensteině, Jihlavskou radu za naučení, „quia ad ius regium nouimus pertinere, quod metallum seu minera auri de molendinis aut aliunde undecunque, quod vulgariter krecz dicitur, ad cambium et examinatorium d. regis debeant presentari pariter et deferri, petentes penam contra secus agentes sententialiter per uos nunciandam" a dále „qua pena sint illi, qui angulose aurum cremant ad cambium ipsum non presentantes, puniendi." Na to Jihlavští odpověděli: „Qui vero non presentaverit quidque de metallo in cambium et in actu fuerit raptus et ut iuris est conuictus eo, quod apud ipsum inventum fuerit, perdito gracie domini regis ad hoc totaliter subjacebit. Si dolose aurum

proti bezpečnosti osoby a majetku, jmenovitě násilí ženské a žhářství.[49]

(Pokračování příště.)

---

et fraudulenter talia detulerunt in actu rapti et ut juris est conuicti receptis ipsis huiusmodi stabuntur in gratia domini regis." (Kniha horních nálezův str. 8. v arch. m. Jihlavi.)

[49] V privilegium věnných měst z r. 1307 praví se, že konšelé mohou všechny trestní případy souditi „exceptis tribus causis, videlicet falso, stupro et presumcione temeraria. que heymsuchung wlgariter dicitur, quas tres causas volumus per nostrum camerarium judicari." (Emler, Reg. č. 2149.) — Podobně král Jan r. 1319 Kadani povolil „Præterea omnes causas in dicta civitate emergentes judex et jurati civitatis ipsius judicare habent et sine debito terminare, tribus duntaxat causis exceptis, scilicet de stupro seu violacione virginis, de nocturnis incendiis et de falsitatibus ac falsariis argenti uel denariorum, que tres cause ad nostrum vel camerarii nostri judicium spectare noscuntur." (Orig. v arch. m. Kadaně.) — Privilegium m. Nymburka z r. 1328 mluví rovněž o „causis criminalibus, quas noster habet subcamerarius judicare". (Cop. v arch. Nymburském), a podobně privilegium Plzeňské z téhož roku. (Orig. v arch. Plzeňském.) — V nadání rychty Čáslavské z r. 1383 praví Václav IV., že rychtář Ondřej a jeho dědicové mají rychtu svobodně držeti „als ein frey Erbgericht vnd ouch in allen sachen richten sollen in aller masse, als andere Erbrichter richten vnd andere gerichte in den Steten zu Beheim besessen werden, ausgenommen alein die vier sachen: todesleg, fewer oder brant, Jungfrawen oder Frawen notpressen oder noczoge oder gewalt tun vnd valsse, die wir vnd vnsere amptlute, ein Camerer oder die wir dorzu seczen vnd nicht ein richter richten sollen." (Orig. v arch. m. Čáslavi.) — Souhlasné ustanovení obsahuje čl. X. práv Norimberských z konce XIV. stol., jejž níže v pozn. 68. tohoto článku slovně klademe. — Sigmund zastaviv r. 1422 Domažlice zemanu Zděnkovi Drškovi, ponechal mu všechny příjmy z městského soudu „exceptis tribus causis et penis criminalibus seu capitalibus, quas nobis duntaxat reseruamus." (Orig. v arch. Domažlickém.) — Wikpilda v čl. XXXVII.—XXXIX. a LXXXVII. opakuje stará ustanovení práva Magdeburského „Lage unde not unde heimsuchunge richtet der burgrave, unde nicht der schultis" (Daniels l. c. str. 115. a 149.), k tomu dodala česká glossa „Rozoměj, že miesto hrabě mění se podkomořie, kterýžto z moci královské soudí" a „Většie odsúzenie, jakožto stínánie, jež k světským přísluší, nemohú toho učiniti jedno ti rychtáři, kteříž práva toho moc mají." (Rukop. Litom. str. 153. a 160.) — V příčině násilí a podávení ženského

Praktické případy.

Ku kompensaci. Rozsudek ultra petitum?

Ladislav N. žaloval manžele Linkovy o dodržení smlouvy pachtovní. Žalovaní popírali, že smlouva ta skutečně byla uzavřena. Přísahu o tom uloženou, na kterou také uznáno bylo, přijali žalovaní a vykonali ji. Byl tudíž žalobce se žalobou odmrštěn. Nákladů bylo žalovaným proti žalujícímu přisouzeno 40 zl. 94 kr.

Za nějaký čas po skončené této rozepři, žaloval Ladislav N. manželé Linkovy znovu, aby mu do 14 dnů rukou společnou a nedílnou zaplatili jmenem dvojnásobného závdavku pr. 10 zl., který prý žalovaným při uzavření nadřečené smlouvy byl dal, 20 zl. se 6% úroky z prodlení ode dne žaloby.

Žalovaní podrobili se řízení sumárnímu a namítali:

a) Dotčených 10 zl. že jim žalující při projednávání odcházeje pryč položil na stůl, oni však že jich nepřijali, jmenovitě ne závdavkem, nýbrž že mu je poslali poštou zpět; žalující že jim je opět zaslal, oni pak nevědouce jak s nimi naložiti, že je podrželi, nikoliv ale závdavkem. Rozsudkem prvým, že je mezi stranami rozhodnuto, že smlouva o pacht uzavřena nebyla, že tudíž o závdavku řeči býti nemůže;

b) že požadavek dvojnásobného domnělého závdavku je neodůvodněný, poněvadž o žalovaných nelze tvrditi, že by vinou jejich nebyla splněna smlouva, která vůbec neexistovala;

---

ustanovuje Majest. Carol. v čl. LXXXIII.—LXXXIV. (Jireček, Codex II. str. 168. a 169.), jakým spůsobem má žena „querimoniam regis officialibus facere specialem." — Srv. též Rössler l. c. I. str. 124.—126. a II. str. LXXX., 29., 228., 239., 251. a 285.; Tomaschek, Deutsch. Rt. str. 142. a Oberhof str. 93., 94. a 117. — Dle Jacobiho Codexu č. 69. připadnul na krále dům „ex eo, quod in ea alias ignis, qui nostram civitatem Pragensem in parte devastavit, exortus fuit." — Karel IV. mínil soudu svému v Maj. Carol. čl. LI., LIV.—LVI. vyhraditi též krádeže lesní a založení ohně v lesích. (Jireček, Codex II. str. 147.—149.) — Konečně o výboji neb útoku na dům ustanovují prameny souhlasně za trest ztrátu hrdla, srv. Majest. Carol. CV. (Jireček, Codex II. str. 182.), Rössler l. c. II. str. LXXXI.. 180.—185.; Tomaschek, Oberhof str. 103. a práva Soběslavská čl. 177. (Výbor str. 345.).

c) že žalující je žalovaným dlužen z první rozepře 40 zl. 94 kr. právoplatně přisouzených nákladů, že tedy jeho požadavek 10 zl. compensando pominul.

C. k. okresní soud v Hlínsku zamítl žalobu a odsoudil žalobce k náhradě nákladů rozsudkem ze dne 14. března 1879 č. 1497. Z

důvodů

vyjímáme: Závdavek předpokládá vždy, že smlouva byla uzavřena.

Na žalujícím je, aby dokázal: *a)* že tvrzená smlouva pachtovní byla uzavřena; *b)* že závdavek byl dán.

Že smlouva pachtovní mezi žalujícím a žalovanými uzavřena nebyla, o tom bylo mezi stranama právoplatně již rozhodnuto.

Jestliže ale pachtovní smlouva uzavřena nebyla, pak oněch 10 zl. nebylo závdavkem k utvrzení smlouvy, která se nestala.

Jest tudíž na žalujícím, aby vymáhal vrácení odevzdaných 10 zl. z právního důvodu toho, z kterého je dal.

Na odvolání žalobcovo rozhodl c. k. vrchní soud zemský v Praze rozsudkem ze dne 22. dubna 1879 č. 10734., že žalovaní povinni jsou zaplatiti žalujícímu přijatý závdavek 10 zl.; nárok žalujících na dalších 10 zl. zamítl a výrok první stolice v příčině té potvrdil, náklady první stolice na vzájem vyzvedl a žalobci náklady apelace poměrně přisoudil z těchto

důvodů.

Smlouvu pachtovní nelze pokládati za právoplatnou, jelikož žalovaný žalovav o její dodržení podlehl.

Vedle §. 877. ob. z. obč. má žalobce právo bez právního důvodu v držení žalovaných se nacházejících 10 zl. zpět žádati.

K námitce kompensace nelze přihlížeti, poněvadž žalobce tvrdí, že náklady 40 zl. 94 kr. sám neb svým právním přítelem žalovaným neb jejich zástupci zaplatil, a poněvadž kompensace jen tenkráte místa má, když obě vzájemné pohledávky jsou pravé a splatné, což zde stran zažalované pohledávky toliko soudním nálezem státi se může.

Na dovolání žalovaných změnil c. k. nejvyšší soud oba dva rozsudky stolice první i druhé a rozhodl:

Požadavek žalujícího na vrácení obnosu 10 zl., který žalující za příčinou projednávání o pachtovní smlouvu žalu-

jícím odevzdal, je liquidní, sluší jej však pokládati za kompensovaný s pohledávkou žalovaných pr. 40 zl. 94 kr. a proto se žaloba o zaplacení dotčených 10 zl. zamítá. Náklady všech tří instancí na vzájem se vyzdvihují.

Důvody.

Žalující má právo složených 10 zl. zpět žádati, neboť žalovaní jej drží bez právního důvodu, jelikož smlouva pachtovní platnou není.

Protipohledávka žalovaných má veškeré náležitosti ku kompensaci potřebné.

Replika, že žalující neb jeho zástupce žalovaným neb jejich zástupci náklady 40 zl. 94 kr. zaplatili, je neurčitá a nemohlo tudíž na přísahu o ní uznáno býti.

Jelikož žalující částečně podlehl, byly náklady na vzájem vyzvednuty.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 15. července 1879 č. 6485.

Dr. Fr. Voldan.

Lze služné výběrčího pivního krejcaru pr. 500 zl. ročně obstaviti neb zabaviti?

K žádosti magistrátu pražského noe. berního eráru povolil c. k. okresní soud kr. Vinohradů výměrem ze dne 6. prosince 1878 č. 12800. pro dlužné daně z výdělku ze živnosti zednické a z příjmů za rok 1874, 1875 a 1876 úhrnem 86 zl. 37 kr. obstávku platu ročně 500 zl., který Vojtěch Hodan co revisor pivní obecní přirážky z důchodu obecního na Žižkově beře.

Proti tomu podal Vojtěch Hodan stížnost, k níž přiložil vysvědčení od c. k. správního komisaře obce Žižkovské vystavené: „že jest na základě usnešení obecního výboru ze dne 20. května 1877 č. 3054. přísežním revisorem pivní obecní přirážky v Žižkově a sice úředníkem veřejného fondu s ročním služným 500 zl., které se mu z obecního fondu pivního vyplácí“, v stížnosti pak samé dovozoval, že dle c. patentu ze dne 25. října 1798 č. 436. sb. z. s. nelze služné státních úředníků obstaviti. Dle dvor. dekr. ze dne 3. dubna 1838 č. 262. sb. z. s. jsou úředníci městští, stavovští a úředníci fondů veřejných, pokud se týče osvo-

bození od obstávky na jich služné, na roveň postaveni úředníkům státním. Z ustanovení těchto dvou dekretů a mimo to i ze zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68. r. z §. 2. prý vysvítá, že služné jeho pr. 500 zl. ročně obstaveno býti nemůže.

Ustanovení dvor. dekr. ze dne 1. prosince 1834 č. 2675. sb. z. s. nemá v tomto případě místa, poněvadž daň pr. 86 zl. 37 kr., pro kterou obstávka povolena byla, jest daň z výdělku ze živnosti zednické, kdežto dle tohoto dekretu jen takové pohledávky c. k. eráru obstaveny býti mohou, které vyplývají a mají základ v poměru úřednickém; může to tedy býti jen daň z úřednického platu.

C. k. vrchní zemský soud dal rozhodnutím ze dne 20. ledna 1879 č. 2761. stížnosti místa a žádost magistrátu pražského zamítl;

neboť:

ježto přirážka na lihové nápoje v obci spotřebované dle ustanovení zemských zákonů pouze obci co takové povolena býti může, dlužno i přísežného úředníka, jemuž kontrola nad odváděním této přirážky svěřena jest, za obecního tudíž veřejného úředníka pokládati a lze v tomto případě tím méně o této vlastnosti stěžovatelově pochybovati, poněvadž stížnosti přiložené úřední vysvědčení komisaře, jemuž obecní správa v Žižkově svěřena jest, stěžovatele výslovně co úředníka veřejného fondu obecního označuje a potvrzuje, že služné jeho z fondu pivního krejcaru obce se jemu vyplácí.

Proti tomuto rozhodnutí vrchního soudu podala c. k. finanční prokuratura v Praze v zastoupení berního eráru dovolací stížnost, která jí však od prvního soudce co opozděná byla vrácena.

Na to podala c. k. finanční prokuratura v Praze žádost za exekuční zabavení a sekvestraci služného Vojtěcha Hodana pr. 500 zl. pro tytéž daně v menším obnose pr. 80 zl. 46 kr.

Žádost tuto c. k. okresní soud kr. Vinohradů zamítl, uveda důvody v rozhodnutí vrchního soudu obsažené.

V stížnosti proti tomu podané dovozovala c. k. finanční prokuratura, že Vojtěch Hodan vlastnost úředníka nemá, jednoduché prohlášení komisaře, kterému zpráva obce Žižkovské svěřena byla, nemůže z něho učiniti úředníka ve smyslu zákona, k čemuž jest zapotřebí trvalého postavení, kdežto revisor pivního krejcaru zřizuje se pouze pro dobu, na jak dlouho povolení dáno k vybírání pivní přirážky a takové povolení dává zemský výbor té které toho potřebující obci pouze na 3 až 5 let.

Dále jest odstavcem 2. §. 7. zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z. dvorský dekret ze dne 1. prosince 1834 č. 2675. sb. z. s. změněn a pokud se týče zrušen a lze pro daně a veřejné dávky na platy úředníků, jinak od exekuce osvobozené, právo vésti.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 19. května 1879 č. 15547. stížnost zamítl, poukázav na důvody prvního soudce a na své právoplatné rozhodnutí ze dne 20. ledna 1879 č. 2761. těchtýž daní se týkající.

C. k. nejvyšší soud dal však dovolací stížnosti c. k. finanční prokuratury místa a žádané zabavení a sekvestraci služného Vojtěcha Hodana povolil,

neboť:

c. patent ze dne 25. října 1798 č. 436. sb. z. s. a jeho dodatky mají zřetel pouze k pohledávkám soukromým, pro které by někdo na služné úředníků sahati chtěl, naproti tomu vyplývá z dvor. dekretu ze dne 18. ledna 1827 č. 649. a ze dne 1. prosince 1834 č. 2775. sb. z. s., že zákonné osvobození služného úředníků místa nemá, když jde o zjištění a exekuční vydobývání daní a jiných dávek veřejných, tudíž služné Vojtěcha Hodana i v tom případě, když se on co revisor (výběrčí) pivního krejcaru obce Žižkova za veřejného úředníka pokládá, ježto se tuto o vydobývání za ním váznoucího nedoplatku daně výdělkové a z příjmů jedná, dle zákona exekuci podrobeno býti může.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. srpna 1879 č. 8609.

Dr. Albrecht.

K §. 340. ob. zák. obč., §. 72. ob. ř. s. a §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z.

A., majitel usedlosti č. p. 2. v K., domáhal se žalobou dne 9. listopadu 1877 č. 10336. u c. k. okresního soudu v Berouně na souseda B., majitele usedlosti č. pop. 3. v K., podanou nálezu, že B. rušil tím, že ve zdi oddělující zahradu č. parc. 66. od zahrady č. parc. 72. na místě včelníků sviňské stáje vystavěl a tyto do zahrady č. parc. 66. pošinul, držbu jeho zahrady č. 66. v K. při usedlosti č. pop. 2., že jest povinen, dalšího rušení pod

pokutou peněžní se zdržeti a věc do předešlého stavu odstraněním těchto do č. parc. 66. vyčnívajících sviňských chlívků uvésti a jemu útraty sporu toho nahraditi, a to vše do 14 dnů, jinak by naň právo vedeno bylo.

C. k. okresní soud v Berouně, vyslyšev svědky i znalce, výměrem ze dne 18. září 1878 č. 8953. žalobu zavrhl i přisoudil žalujícímu útraty sporu z těchto

důvodů:

Žalující uvádí v replice, že rušení držby záleželo v tom, že žalovaný na místě, kde včelníky stály, nové krovy s taškovou krytbou zřídil a tuto část chlívků dále do vzdušního oboru žalujícího pošinul, a dále v tom, že tento chlív v poměru k dřívějším včelníkům o $1^1/_2{}^0$ až 2^0 na hradební zdi prodloužil a v této prodloužené části taktéž do oboru vzdušního žalujícího tím způsobem vkročil, že střechu těchto chlívků o 6″ až 7″ do zahrady žalujícího pošinul.

Z tohoto udání žalujícího vyplývá, že se zde jedná o držbu žalujícího v příčině čáry vzduchové nad jeho zahradou č. parc. 66. v K. a rozhodnou jest ta okolnost, zdali střecha čili odkap střechy nových chlívků dále do vzdušního oboru sahá, nežli střecha starých včelníků, a zdali nové chlívky delší jsou, nežli byly staré včelníky, poněvadž v těch místech, kde by nové chlívky delší byly, nežli staré včelníky, žádná střecha neb odkap se nenalezal a tudíž v těchto místech by odkap teprvé nově zřízen byl.

Naproti tomu není ta okolnost rozhodnou, zdali střecha nad včelníky došková a střecha nad chlívky tašková jest, poněvadž jakost krytby na vzdušní obor, pakli odkap stejně daleko sahá, žádného vlivu nemá.

Náleželo tudíž žalujícímu, aby dokázal, že střecha neb odkap střechy nad chlívky dále do vzdušního oboru nad pozemek č. parc. 66. v K. sahá, nežli sáhala střecha nad včelníky, a aby dále dokázal, že chlívky delší jsou, nežli byly včelníky. Žalující sice v obojím směru důkaz nabídnul, avšak ani v jednom ani v druhém směru se mu nepodařil.

Rozhodnutím ze dne 4. listopadu 1878 č. 30989. zrušil c. k. vrchní soud zemský k stížnosti žalovatele konečný výměr c. k. okresního soudu v Berouně ze dne 18. září 1878 č. 8953. i nařídil uvedenému c. k. okr. soudu, aby jednání ve směru níže naznačeném doplnil a pak nový nález vynesl, a sice z těchto

příčin:

Zde jde o spor za příčinou předsevzetí stavby, při čemž jest mimo jiné také rozhodným, zda se stavbu vedoucí dle ustanovení §. 340. ob. zák. obč. a §. 72. ob. ř. s. zachoval. Žalovaný tvrdil v odpovědi, že si ku stavbě těchto chlívků povolení obecního úřadu vydobyl, opomenul ale, nabídnouti o tom důkazu. C. k. okresnímu soudu se tedy ukládá, aby žalovaného poučil, o tomto tvrzení důkazu podati. Pokud možno, buďtež stavební plány o tom sdělané, pak to, co komise vyšetřila a úřední vyřízení o tomto vyšetření vyšlé ku spisům přiloženy a, byla-li stavba úředně povolena, budiž zjištěno, zda byla vyvedena dle schváleného plánu. O tom budiž odpůrce slyšen a pak dále po zákonu jednáno. Žalující uvedl v replice, že pro tuto stavbu u obecního úřadu si stěžoval, že obecní představený za tou příčinou o smír se pokusil, že smír nebyl uskutečněn a že žalovaný přece ve stavbě pokračoval. Žalovaný to popřel. Měly se tudíž, ježto také tato okolnost rozhodnou býti může, důkazy žalujícím o tom nabídnuté provésti a při výslechu svědků také zjistiti, jak se to stalo, že vzdor protestaci žalobce obecní představenstvo co policejní orgán pokračování a dokončení stavby povolilo.

C. k. okresní soud v Berouně, doplniv jednání vyslechnutím stran i svědků, rozhodovacím výměrem ze dne 9. dubna 1879 č. 3248. žalobu de pr. 9. listopadu 1877 č. 10336. opět zavrhl i přisoudil žalujícímu útraty sporu z následujících

důvodů.

Nedostatku určitosti mohl žalobce A. vzhledem k ustanovení §. 340. ob. zák. obč. velmi snadno tím předejíti, kdyby byl mezi stavbou soudní zápověď takovéto novoty vydobyl, k čemuž žalobce tím více příčiny měl, an starosta obce K., který postavení chlívků za novou stavbu nepovažoval a nehledě k ustanovením stavebního řádu, ústní povolení ku stavbě té dal, strany, když se pokus smíru marným býti ukázal, na soud poukázal, kteréžto jednání s dvorským dekretem ze dne 25. března 1841 č. 8303. úplně souhlasí, a nemůže se žalobce A. hájiti tím, že prý žalovaný B. proti zápovědi chlívky dostavěl; neb starosta obce udává, že zakázal žalovanému na tak dlouho stavěti, až tu záležitost vyrovná, a že, poněvadž se mu vyrovnání nepodařilo, poukázal strany na soud, a výslovně uvádí, že zápověď tato neměla ten smysl, že by své dřívější ústní povolení byl chtěl odvolati. Zápověď starosty obce

nemohla ani ten účinek míti, že by byl žalovaný B. nesměl dále stavěti, poněvadž se při této stavbě jednalo o soukromé zájmy žalovatele A., o takových ale pouze soud rozhodnouti může, a §. 340. ob. z. obč. výslovně ustanovuje, že se musí vymoci soudní zápověď, a jelikož žalovatel A. toho opomenul, připravil se sám o důkaz, jak dalece jeho zájmy ohroženy byly, a nemůže žalovaný B. proto, že nešetřil ustanovení §. 72. ob. ř. s. odsouzen býti, aby celou střechu odstranil, poněvadž se zde nejedná o stavbu v užším smyslu, nýbrž o pouhé postavení sviňských chlívků na místě starých včelníků a z toho důvodu také starosta obce neuznal za potřebné, ustanovení stavebního řádu šetřiti a tudíž by se také se stanoviska ustanovení o provedení staveb pouze o ony částky střechy jednati mohlo, o které střecha chlívků delší jest, nežli byla střecha včelníků, části tyto ale určiti, vzhledem k neurčitosti výpovědí svědků nemožno jest.

Stížnost proti tomuto konečnému výměru žalobcem podanou c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 12. května 1879 č. 14613. zamítl,

poněvadž,

jak první soudce v důvodech konečného výměru v odpor vzatého dle stavu spisů provedl, nebylo žalobcem faktum o rušení držby prokázáno, an ani o okolnosti, že střecha chlívků dále do zahrady žalobcovy sáhá, než střecha oulů, ani o okolnosti, že chlív jest delší, než byly ouly, důkaz dle soudního řádu proveden nebyl; neboť svědkové ohledně prvnější okolnosti slyšení něco určitého udati v stavu nejsou a ohledně poslednější okolnosti výpovědě svědků D. a C. taktéž neurčity jsou a sobě u věci hlavní odporují. Uváží-li se dále, že obecní představený dotvrzuje, což také dle vysvědčení obecního úřadu v K. ze dne 15. prosince 1878 a ze dne 6. února 1879 spisům přiložených zjištěno jest, že žalovanému povolení k řečené stavbě se udělilo, že starosta následkem stížnosti žalovatele mezi stranami narovnání docíliti hleděl a když to bez výsledku zůstalo, povolení ku stavbě neodvolal, nýbrž strany na pořád práva poukázal, nelze v jednání žalovaného svémocnost a bezprávné rušení držby žalovatele viděti, pročež stížnost zamítnuta a konečný výměr co zákonem odůvodněný dle celého obsahu potvrzen býti musil.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce mimořádný dovolací rekurs.

C. k. nejvyšší soud však rekurs ten zavrhl,

poněvadž

ve stejných rozhodnutích první i druhé stolice, z nichž žalovatel stížnost vede, dle toho, co na jevo vychází z jejich odůvodnění, shledati nelze ani nezákonnost, ani nespravedlnost, pročež zde oněch podmínek na snadě není, jichž dvorní dekret ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. s. z. k tomu vyžaduje, aby stejná rozhodnutí zrušena neb změněna byla.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 9. července 1879 č. 7536.

Dr. Stanislav Neumann.

Lze-li lhůtu rozsudkem vyměřenou pro dočasnou nemožnost splnění prodloužiti?

Manželům Vojtěchu a Aloisii Balšánkovým, vlastníkům domu č. pop. 82. v Českém Brodě, na kterémž pro Annu Willkommovu na čas jejího stavu svobodného zjištěn jest výměnek, sestávající z jednoho pokoje s vyhlídkou na ulici a z kuchyně na levé straně atd., dostalo se od městské rady v Českém Brodě dne 25. ledna 1872 nařízení, aby strhnuli neb přivedli sesutím hrozící prostřední část hlavní zdi do dobrého, bezpečného stavu. Manželé Balšánkovi strhli celý dům č. pop. 82. v Českém Brodě a vystavěli na témž místě, kde stál dům starý č. pop. 82. v Českém Brodě, dům nový, v kterém „na levé straně" jest průjezd a nikoli „pokoj s vyhlídkou na ulici a kuchyně."

Anna Willkommova podala proto žalobu na manžele Balšánkovy se závěreční prosbou, by jí manželé Balšánkovi výměnek shora určitěji poznačený odevzdali. Soud první stolice Českobrodský, dal rozsudkem ze dne 19. května 1876 č. 4028. civ. místa námitce žalovaných manželů Balšánkových, že totiž právo pro Annu Willkommovu na domě č. pop. 82. v Českém Brodě zjištěné, jest důchodem doživotným (§. 1284. ob. zák. obč.) a že užívání tohoto práva se stalo náhodou (§. 1447. ob. zák. obč.) nemožným.

Vrchní zemský soud český rozhodnutím ze dne 21. června 1876 č. 15.674. a po něm c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne

30. listopadu 1876 č. 9965. rozsudek první stolice změnil, a žalobní prosbě místa dal, odsoudiv žalované, by Anně Willkommově výměnek řečený do 14 dnů pod následky exekuce odevzdali, poněvadž právo Anny Willkommovy, o které zde jde, jest osobní služebností, která zbouráním starého domu č. pop. 82. v Českém Brodě byla pouze zastavena a opětně platnou se stala, jakmile dům č. pop. 82. v Českém Brodě opět vystaven byl.

Z jednoho odstavce rozhodnutí vrchního zemského soudu Českého, kterým se ukládá manželům Balšánkovým povinnost, výkon služebnosti shora řečené trpěti, „zvláště když absolutní nemožnost tohoto výkonu nikdež neprokázali, a že kdyby této nemožnosti zde stávalo, o tom v řízení exekučním se rozhodlo," — čerpali manželé Vojtěch a Aloisie Balšánkovi naději na šťastný výsledek, a podali žalobu na Annu Willkommovu žádajíce, by za právo uznáno bylo, že exekuční právo vydobyté na ně, manžele žalující, pro nemožnost splnění v jeho celistvosti pominulo, tvrdíce, že na místě, kde stál dům č. p. 82. v Českém Brodě, stojí úplně nové stavení, v kterém se nenalezá po levé straně ani pokoj s vyhlídkou na ulici, ani kuchyně a že proto není možná, výměnek shora zmíněný v jeho celistvosti odevzdati. Opposiční tuto žalobu c. k. okresní soud v Českém Brodě rozsudkem ze dne 15. listopadu 1878 č. 7471. c. zavrhl z toho důvodu, že nemožnost odevzdání výměnku ve své celistvosti nenastala po vynešení rozsudku, kterým manželům Vojtěchu a Aloisii Balšánkovým uloženo bylo, výměnek shora zmíněný Anně Willkommově odevzdati, nýbrž že stávala již před podáním žaloby, na kterou tento rozsudek vynesen byl a že tedy žalobcové neprokázali podstatnou podmínku dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. zák soud.

Vrchní zemský soud český pak toto rozhodnutí z důvodů v podstatě těchtéž potvrdil svým rozhodnutím ze dne 17. prosince 1878 č. 34756.

Současně s exekučními žádostmi Anny Willkommovy žádali manželé Vojtěch a Aloisie Balšánkovy podáním de præs. 26. ledna 1879 č. 755. civ., by jim do 30. dubna 1879 povolena byla lhůta k odevzdání výměnku shora řečeného, dokládajíce, že dle stavu věcí, ač k tomu výslovně odsouzeni nebyli, ochotni jsou, ve svém domě č. p. 82. v Českém Brodě potřebné přestavení provésti, že však lhůta 14 denní, v které jim jest odevzdati Anně Willkommově výměnek, jest krátká a jmenovitě, že tehdejší zimní doba k provádění stavby naprosto jest nepříznivá.

C. k. okresní soud v Českém Brodě dal vzdor protestu Anny Willkommovy, vyslechnuv opět sporné strany, této žádosti místa výměrem ze dne 22. března 1879 č. 2108. civ., nevyslechnuv o tvrzení dočasné nemožnosti ani znalců navržených, z toho důvodu, že manželé Vojtěch a Aloisie Balšánkovi teprvé rozsudkem c. k. vrchního zemského soudu ze dne 17. prosince 1878 č. 34756. (ve sporu opposičním) museli se považovati právoplatně povinnými, odevzdati Anně Willkommové výměnek, pro ni na domě č. p. 82. v Českém Brodě zjištěný, a že, jak vůbec každému soudnému člověku jest známo, provádění stavby po čas zimní doby jest nemožné. Spolu i zamítnul c. k. okres. soud v Česk. Brodě žádost Anny Willkommovy za přisouzení nákladů sporu incidenčního, v kterém manželé Vojtěch a Aloisie Balšánkovi arci za náhradu svých nákladů nežádali.

K stížnosti Anny Willkommovy změnil c. k. vrchní zemský soud český rozhodnutím ze dne 21. dubna 1879 č. 12244. výměr první stolice, poněvadž se jeví žádost manželů Vojtěcha a Aloisie Balšánkových, hledíc k tomu, že od dodání rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu (v hlavním sporu) uplynuly více než dvě leta, po zákoně neodůvodněnou a přisoudiv Anně Willkommové účtované útraty sporu incidenčního.

C. k. nejvyšší soud však k dovolací stížnosti manželů Vojtěcha a Aloisie Balšánkových rozhodnutí druhé stolice zrušiv, rozhodnutí první stolice z důvodů v tomto rozhodnutí uvedených potvrdil a Annu Willkommovu odsoudil k náhradě nákladů dovolací stížnosti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 24. června 1879 č. 7007.

Adj. V. Sláma.

K §. 16. knihovního zákona.

Při stání o rozvrhu nejvyššího dražebního podání za usedlost exekučně prodanou likvidovala knihovní věřitelka Teresie F. s kapitálem vedlé útrat exekuce immobilární též útraty za uvedení exekučního sekvestora a poplatek za doručení výměru tomuto, pak útraty mobilární exekuce.

C. k. okresní soud ve Vinohradech výměrem ze dne 11. února 1879 č. 4364. přikázal Teresii F. pouze kapitál a útraty immobi-

lární exekuce; dalších účtovaných s výkonem mobilární exekuce a uvedením sekvestora spojených útrat nepřisoudil,

poněvadž

z tržní ceny za usedlost pouze a jediné ony útraty přisouditi se mohou, které spůsobeny byly vedením exekuce na usedlost samu za účelem realisování zástavního práva pro pohledávku vydobytého.

Na stížnost Teresie F. změnil vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 7. dubna 1879 č. 10325. výměr prvního soudce, přikázav Teresii F. i veškeré účtované útraty za zavedení sekvestora, poplatek za doručení a útraty mobilární exekuce,

poněvadž

dle §. 16. kn. z. útratám exekuce bez ohledu na předmět exekuce stejné pořadí s kapitálem přísluší.

Proti tomuto výměru podal pozdější knihovní věřitel František T., jsa jím zkrácen, dovolací stížnost, které c. k. nejvyšší soud vyhověl, zrušiv rozhodnutí vrchního soudu a potvrdiv rozhodnutí první stolice

v uvážení,

že z ducha §. 16. knih. z. a §. 31. konk. ř., jehožto ustanovení na singulární exekuce obdobně užiti sluší, na jevo jde, že jen útratám spojeným s provedením exekuce na nemovitost přísluší zástavní právo pro pohledávku samu nabyté a tedy jen tyto útraty z nejvyššího podání za nemovitost získaného zaplatiti se mají; že tudíž není odůvodněno, aby se, jak vrchní soud učinil, přikázaly útraty se zavedením sekvestora spojené, kteréž se týkají pouze massy sekvestrační a při rozvrhu jejím přikázány býti mají, ani útraty mobilární exekuce, ku kterým se jen při rozvrhu výnosu z této exekuce přihlížeti má.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 24. června 1879 č. 7114.

Dr. J.

Literární zprávy.

Die Verjährung nach österreichischem Recht mit vorzüglicher Berücksichtigung des römischen und gemeinen Rechts. Von Dr. jur. Ferdinand Źródłowski. Prag, H. Dominicus 1878.

Pan spisovatel, v literatuře právovědecké již dobře známý, podává tuto spis již před dvanácti lety sepsaný a sice ve formě podstatně ne-

změněné. Jest ovšem litovati, že nenalezl prázně, aby dílo své vzhledem k přítomnému stavu literatury byl doplnil, nicméně i v té spůsobě spis jeho skutečným jest obohacením rakouské literatury právnické.

Pan spisovatel rozchází se ve spisu hořejším s náhledy hlásanými u nás čelně školou Ungrovou i co do definice promlčení i co do předmětu jeho.

Po stručném úvodu, v němž pojednává o rozdílu vydržení a promlčení, kteréžto oba ústavy právní občanský zákonník, jak známo, spojil pod jedním záhlavím, k nevalnému nazvíce prospěchu věci, vykládá pan spisovatel pojem promlčení. Promlčení neshledává vedle rakouského práva ani promlčením práva ani promlčením pouze žaloby. Neboť jednak „přes promlčení právo byť i ne svůj civilní, přece však svůj naturální byt zachovává", jednak promlčené právo ani námitkou k platnosti přivedeno býti nemůže. Promlčení jest vedle rakouského práva zrušovací důvod civilních obligací, jenž ope exceptionis (vlastně: defensionis) působí a soukromou vůlí napřed již vyloučen býti nemůže, jenž však za jistých okolností není in rem. Důsledně ovšem p. spisovatel předmět promlčení na práva obligační obmezuje a tak nejen veškerá práva věcná, nýbrž i žaloby k ochraně jich nepromlčitelnými prohlašuje. Vedlé toho pak ovšem systematicky promlčení do všeobecné části obligací odkazuje. Nevěříme, že podaří se p. spisovateli učení panující zvrátiti, nicméně pravdě svědectví dáváme, uznávajíce, že náhledy své hájí důvody bystrými a svůdnými, kteréž k dalšímu protříbení náhledů mocně přispějí.

V dalším postupu díla svého jedná pan spisovatel o rozdělení promlčení (§. 4.), pak velmi obšírně o početí a skonání promlčení a o tom, jak promlčení se počítá (§§. 5.—7.), o lhůtách promlčecích (§. 8.), o promlčení dávek občasných, práv zřídka vykonávaných, nároků z rozhodnutí soudních a ze smírů (§§. 9.—12.), o podmínkách promlčení (§. 13.), o stavení (§. 14.) a přetržení promlčení (§§. 15. a 16.), o námitce promlčení a její povaze (§§. 17. a 18.), o důkazu (§. 19.) a konečně o účinku promlčení (§. 20.).

Výklad páně spisovatelův jest jasný a živý, ku právu obecnému a příbuznému právu pruskému náležitou měrou přihlíženo a příslušné literatury a praxe pilně zužitkováno. V jednotlivostech mnohých dojde pan spisovatel, jak za to máme, souhlasu všeobecného. V té příčině dílo jeho netoliko vedlé úmyslu původce svého k opětnému prozkoumání nauky o promlčení přispěje, nýbrž samo nápravu náhledů spůsobí.

Spis věnován jest památce Františka Haimerle.

Dr. J. J. P.

Das Ehehinderniss des bestehenden Ehebandes nach österr. Rechte und seine Umgehung. Von Dr. Wilhelm Fuchs, Privatdocent an der Wiener Universität. Wien. A. Hölder. 1879.

Théma, jímž spisek tento se zabavil, jest bez odporu velmi aktuellní. Co děje se u nás s obcházením ustanovení §. 111. ob. zák. obč. a dv. dekr. ze dne 26. srpna 1814 č. 1099. a ze dne 17. července 1835 č. 61. sb. z. s., to již v nejvyšší míře zaslouží pozornosti zákonodárcovy.

Spisovatel předeslav stručný úvod historický, v němž vypisuje parlamentární pokusy o reformu práva manželského od r. 1867 u nás se opakovavší, klade sobě nejprvé otázku není-li §. 111. ob. zák. obč. odstraněn čl. 4. a 5. zák. ze dne 25. května 1868 č. 49. ř. z. K otázce té vším právem záporně odpovídá. V dalším odstavci vypisuje pak praktiky, jakýmiž se nerozlučitelnost manželství dle práva rakouského platná obchází a illusorní činí, načež obrací se k otázce, jsou-li manželstva takto uzavřená platná? Odpověď jest záporná. Ačkoliv soudové po větším díle passivně se chovají a jen k žádosti účastníků zakročují, visí přece nade všemi těmito manželstvy Damoklův meč rozloučení a stav nynější může míti v zápětí rozepře, kteréž někdy spůsobem překrutým zasáhnou do poměrů rodinných. Pan spisovatel shledává dvojí východ z neblahých poměrů nynějších: buď ať se veškerá manželstva s obejitím domácích zákonův uzavřená co do platnosti své zkouší a manželstva neplatná zruší, čímž se další uzavírání manželstev takových zamezí, buď ať se katolické manželství rozlučitelným prohlásí anebo aspoň druhá věta §. 111. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 26. srpna 1814 č. 1099. a ze dne 17. července 1835 č. 61. sb. z. s. zákonem nazpět působícím se zruší.

Pan spisovatel snesl ve spisku svém velmi zajímavý materiál nálezů soudních, jež dílem i dle celého jich obsahu sděluje, také parlamentárních materialií hojně a případně užito. Nejbližší účel spisku nevyhledával sice zřetele k historickému vývoji, vědecká cena spisku byla by jím však značně byla nabyla.

x.

Erläuterung des Handelsgesetzbuches. Von Dr. Johann Blaschke, k. k. Regierungsrath, Ritter des k. ö. Franz Josef-Ordens, k. k. o. ö. Professor etc. Dritte, gänzlich umgearbeitete Auflage. Wien. Manz. 1879.

Spis tento těší se valné oblibě netoliko v obecenstvu právnickém než i v širších kruzích obchodnických. Nové vydání od dráhna již postrádáno. Velezasloužilý pan spisovatel otálel s ním čekaje na připravovanou kýženou reformu práva akciového. Pro věčné průtahy

s naléhavou touto záležitostí zákonodárnou upustil nyní od dalšího čekání přihledaje za to u výkladu svém pilně a do podrobna k dotýčným osnovám opravným. Jinak vyniká nové toto i v ostatních částech úplně přepracované vydání všemi přednostmi spisů Blaschkových: jasností a plynností slohu, důkladností obsahu a zvláště bedlivým zřetelem k praxi a jejím potřebám. Nemáme pochybnosti, že stejné obliby sobě dobude jako vydání předešlá. r.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

7. týdenní schůze dne 13. března 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 24.

Pan předseda oznámil, že se ku Jednotě přihlásili noví členové a sice pánové: JUC. A. Klatovský, dr. Jindřich Fišman a dr. Josef Hradecký, vesměs kandidáti advokacie v Praze.

Po té přednášel pan prof. dr. Randa „o zákonní ochraně léčivých pramenů".

Vody dlužno rozeznávati vůbec dvojí: tekoucí a stojaté. Zřídla a prameny léčivé náleží mezi vody stojaté. Ony jsou vlastnictvím majitele pozemku, kde vznikají. K ochraně jejich slouží arci především žaloby vlastnické, ale tyto nejsou k ochraně té dostatečné. Ohledně vod léčivých zapotřebí je vydatnější ochrany zejmena naproti podnikům horním. Ve směru tomto je skutečně v rakouském právu mezera, ku které pan přednášející již ve svém vodním právu „Beiträge zum österr. Wasserrechte" str. 35. poukázal. Naproti podnikům horním poskytuje sice horní zákon ze dne 23. května 1854 č. 146. ř. z. v §. 222. ochrany zvláštní. Tam totiž se nařizuje, že při událostech v provozování hornictví, které mimo jiné i též léčivé prameny ohrožují, horní úřad potřebná opatření má naříditi. Skutečně byly také pro různá lázeňská místa určeny ochranné rayony. Ale tento druh ochrany není, jak skutečnost dokazuje, dostatečný. Zejmena dlužno vytknouti, že zákon nečiní rozdílu mezi prameny obyčejnými a léčivými. Tam je interes soukromý, zde vedle soukromého vystupuje

do popředí interes veřejný, tam je škoda nahra litelná, zde nenahraditelná. Proto zasluhují prameny léčivé, co nejrozsáhlejší zvláštní ochrany. K účeli tomu měl by se především ustanoviti ochranný horní rayon co nejrozsáhlejší, a k ustanovení takového rayonu bylo by záhodno přibrati vždy aspoň tři geology co znalce, tak že by při různosti náhledů vždy bylo lze dosíci většiny. V příčině té dá se dobře poukázati k tomu, že se k odhadnutí ceny vyvlastněného pozemku ustanovují rovněž tři znalci. Přes to mohly by se však naskytnouti neobyčejné případy, kterými by se trvání léčivých zřídel ohrožovalo; za důkaz toho slouží případ teplický.

K zamezení neblahých následků v případech neobyčejných bylo by zapotřebí, aby se takové případy ihned hornímu neb lázeňskému úřadu oznámiti musely, aby ihned další dolování až do konečného rozhodnutí kompetentního úřadu bylo zastaveno. Tak je známo z případu teplického, že se v dolech později zatopených po delší dobu objevovala teplá voda před tím, než nadešla katastrofa. Kdyby se byl tento úkaz ihned hornímu neb lázeňskému úřadu oznámil a tento ihned další dolování až do vyšetření a konečného rozhodnutí poměrů dotýčných zakázal, zajisté by se bylo katastrofě předešlo.

Tu vzniká ještě otázka, zdali se může od majitele hor zastavení dolování až do rozhodnutí konečného žádati? Zajisté. Neboť se tu jedná o interes veřejný. Skutečně platí podobné ustanovení ve Francii.

V Rakousku připravuje se právě nový horní zákon a přiměřená ustanovení ku ochraně zřídel a pramenů léčivých proti podnikům horním našla by v něm zajisté příhodného místa. Dotýčná ustanovení v osnově nového horního zákona jsou však rovněž nedostatečná, jako podobná ustanovení v zákoně horním nyní platném.

Ale horní podniky nejsou jediným nebezpečím léčivým pramenům. Nebezpečí může pro ně vzniknouti každou jakoukoliv prací podzemní, na př. kopáním studně. Ze škody tím spůsobené není práv, kdo studni kopati dal. §. 1305. ob. z. obč. platí zajisté i v příčině léčivých pramenů, jelikož zákon ani výminky ani rozdílu nečiní. Jiné podzemní práce léčivým pramenům nebezpečné jsou na př.: kopání základů pro stavby, lámání kamene, vybírání písku neb štěrku atd. Že nebezpečí z této strany dosud se neobjevilo, toho příčina je ta nahodilá okolnost, že obyčejně majitelé pozemků vůkolních při místech lázeňských sami mají interes na zachování zřídla léčivého a z té příčiny podobné práce podzemní nepodnikají.

Mělo by se tedy ustanoviti, že v jistém rayonu okolo zřídla léčivého mohou se jen s koncessí podzemní práce podnikati, a že když

následkem práce podzemní i mimo rayon ochranný se objeví nebezpečí pro zřídlo léčivé, má se věc ihned úřadu kompetentnímu oznámiti, aby další práce až do řádného vyšetření byla zastavena, jak to skutečně platí na př. ve Francii. Ale ještě z jiné strany je zapotřebí ochrany míst lázeňských. Obecný zákon obč. dovoluje majiteli užívat pozemku svého neobmezeně bez ohledu na souseda. Z tohoto stanoviska ohrožují místa lázeňská zejmena podniky, které vzduch znečisťují a otravují aneb velkým lomozem celé sousedstvo obtěžují. Řád živnostenský ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z. ovšem vlastníka pozemku při užívání jeho v tomto směru poněkud obmezuje, pokud totiž není vlastníku dovoleno stavěti továrny zdraví nebezpečné aneb pro vlastnictví hrozivé. Bylo by tedy záhodno, aby zemským zákonem něco podobného pro lázeňská místa, ba i pro hlavní města bylo ustanoveno.

Neméně bylo by záhodno, připustiti expropriaci, když by vlastník pozemku, na kterém se objevilo zřídlo léčivé, buď nechtěl aneb pro nedostatek potřebného kapitálu nemohl ho využitkovati; ovšem by se musela expropriace připustit jen pro tenkráte, když by byla léčivost, pokud se týče všeobecná užitečnost pramene konstatována. Příčina k expropriaci je tu, neboť se při tom jedná o interes veřejný.

Na to přednášel pan dr. Pražák o kompetenci ve věcech vodních. Sdělil především praktický příklad z „Zeitschrift für Verwaltung z roku 1877 č. 4., dle kterého jeden z konkurrentů k vodní stavbě, majitel velkostatku, náklad na stavbu vodní sám ze svého vedl a pak v základě staré v knihách veřejných vtělené smlouvy z roku 1854 náhradu od ostatních konkurrentů žádal. K žádosti té uložili správní úřadové ostatním konkurrentům zaplacení částek na ně připadajících. Zatím podal jeden z konkurrentů na majitele velkostatku u soudu žalobu vyzývací, aby vychloubané právo, že žalující je povinen, příspěvek k vodní stavbě jemu nahraditi, provedl. Druhá stolice nařídila skutečně řízení ve věci samé. Tím nastal affirmativní konflikt kompetenční mezi soudem a úřady správními, který měl dojíti říšským soudem rozhodnutí. To se však nestalo, poněvadž majitel velkostatku vzal žádost u politických úřadů zpět, s čímž se odpůrce jeho spokojil.

Ačkoliv byla zde řádná smlouva soukromá, přece dlužno míti za to, že záležitost ta nepatří před soud; neboť vodní zákon sám poukazuje k tomu, že politické úřady v podobných případech mají bráti zřetel především na smlouvy, jsou-li jaké. Tak dobře rozhodnul správní soudní dvůr v podobném případě dne 31. ledna 1877 č. jed. 178., sbírky č. 31.

Jiná otázka je, zdali možno se dovolati soudního rozhodnutí, když již političtí úřadové rozhodli? §. 15 základního zákona státního o moci soudcovské zdá se, že náhledu tomu nasvědčuje, ale dokud nebude vzhledem k cit. čl. 15. vydán zákon, kterým by se dotýčná kompetence soudní upravila, dlužno považovati nález úřadů politických za rem judicatam, který před soudem více nelze v odpor bráti. Ostatně i ti, kteří hájí náhled, že cit. čl. 15. ihned praktické platnosti nabyl, vylučují aspoň žaloby possessorní.

Další příklad sporné kompetence ve věcech vodních je obsažen v §. 11. vodního zákona. V praxi uznává se tu obyčejně kompetence úřadů politických a uvádí se na doklad §. 71. vodního zákona.

Naproti tomu se tvrdí, že kompetence úřadů politických ve věcech vodních je jen proto nařízena, poněvadž se tu z pravidla jedná o interes veřejný; kde však interes veřejný mizí, pomíjí i kompetence politických úřadů a nastupuje kompetence soudů, na př., když jedná se o vodu dešťovou, sněhovou a podobné. Přece však dlužno považovati náhled v praxi panující za správný, poněvadž nemůže být přenecháno soudu, posuzovati, zda jedná se o interes veřejný neb soukromý a poněvadž zákon mluví jasně a kategoricky. Tak dobře rozhodlo ministerstvo orby dne 20. ledna 1876 č. jed. 315. (viz „Zeitschrift für Verwaltung" z r. 1876 č. 23.)

Třetí případ sporné kompetence ve věcech vodních se naskytá, jedná-li se o to, komu patří užitky vodní. Judikatura je tu různá. Tak uznal c. k. nejvyšší soud v nálezu ze dne 10. února 1872 č. 12665., repertoria č. 32., ve sbírce Unger-Glaser č. 4806., kompetencí úřadů politických, kde rybář se měl za stížena, že mu soused vytrhal vrbí. Naproti tomu odepřeli úřadové političtí ochranu majiteli velkostatku, který se měl za stížena tím, že obec lovila v řece, kde on měl z titulu regálu výhradné právo na lovení ryb. (Výnos ministerstva orby ze dne 30. listopadu 1877 č. 13350. v „Zeitschrift für Verwaltung" z roku 1877 č. 51.) V jiném případě rozhodlo ministerstvo vnitra s ministerstvem orby výnosem ze dne 13. února 1875 č. jed. 866. (viz „Zeitschrift für Verwaltung" z r. 1877 č. 30.), že je kompetentním úřad politický, když jedná se o spůsob, jak se rybářství má vykonávati, a spůsob tento dříve již od úřadu politického byl určen.

Náhled, že spory v příčině lovení ryb patří před úřady politické, zdá se býti správnější, poněvadž lovení ryb není než užívání vody. Odvolávání se k §. 40. vod. zák. pro náhled opáčný není rozhodné, neb není v tomto §. otázka kompetence mimo nález o náhradu škody nikterak rozřešena. Na to byla schůze skončena.

8. týdenní schůze dne 20. března 1879.

Předseda: pan prof. dr. Randa.
Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.
Členů přítomno: 25.

Pan předseda oznámil, že se k Jednotě přihlásili noví členové, a sice pánové: dr. Pally c. k. radní sekretář u obchodního soudu v Praze a c. k. adjunkt Janus v Rakovníku.

Na to přednášel p. dr. Stupecký o některých pochybných otázkách týkajících se konkursu společenstev.

Přednáška ta bude uveřejněna na jiném místě.

Po přednášce byla schůze skončena.

---

9. týdenní schůze dne 27. března 1879.

Předseda: pan prof. dr. Randa.
Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Pan předseda oznámil, že se k Jednotě přihlásil nový člen, a sice pan dr. Adolf Thürtl, kandidát advokacie v Praze.

Po té pokračoval pan dr. Stupecký ve své přednášce o některých pochybných otázkách týkajících se konkursu společenstev.

Po přednášce byla schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 100.

V exekuční věci dra. Ferd. Duchače proti Blažeji Dobníkovi pro 348 zl. vzal c. k. okresní soud v Mariboru při rozvrhu ceny dražební za usedlost exekutovu stržené ohled in ordine privilegiato na nedoplatky daní a vyvazení s úroky z prodlení a exek. útratami pr. 198 zl. 75 kr. a 7 zl. 59$^1/_2$ kr. počítaje v to i útraty politické exekuce, jak vše tamnější hlavní berní úřad přihlásil.

Na rekurs některého věřitele tabulárního změnil vrchní soud v Št. Hradci rozhodnutím ze dne 2. dubna 1879 č. 3692. rozvrhovací výměr prvního soudce ohledně zmíněných výsadních položek v ten

smysl, že se se zřetelem na ustanovení dvor. dekr. ze dne 16. září 1825 sb. z. s. č. 2132. z přihlášených nedoplatků daní pr. 125 zl. 73 kr. jen obnos 82 zl. 65 kr. vypadající na tříletou periodu ode dne dražebního (17. ledna 1878) do 17. ledna 1875, naproti tomu ale celý přihlášený obnos nedoplatků vyvazovacích pr. 45 zl. 93 kr., na které se ustanovení zmíněného dvor. dekr. nevztahují, z přihlášených úroků z prodlení ale z těchto poslednějších nedoplatků dle §. 17. knih. zák. jen tříletý úrok 2 zl. 20½ kr., dále celý obnos přihlášených útrat reální exekuce pr. 23 zl. 26½ kr. pominouc přihlášených útrat politické co mobilární exekuce pr. 3 zl. 15 kr., dohromady tedy jen obnos 154 zl. 5 kr. eráru co položka výsadní z dražebního podání přikazuje.

Tímto rozhodnutím, dle něhož nedoplatky daní z r. 1873 a 1874 obnosem 43 zl. 8 kr. a útraty politické exekuce za výsadní položky se nepovažují, měla se c. k. finanční prokuratura noe. eráru za stíženu a dovozovala v příčině nedoplatku daní ve své stížnosti dovolací, že mariborský berní úřad vymohl dne 2. prosince 1875 na zavazené usedlosti vkladu exek. práva zástavního k dobytí pozemkové daně z exekvované usedlosti za léta 1873 a 1874 předepsané, dosud částkou 43 zl. 8 kr. nezaplacené, ve prospěch eráru, že tedy v době, kdy se vklad stal, nedoplatek daně byl ještě v držení výsadního práva dle dvor. dekr. ze dne 16. září 1825 sb. z. s. č. 2132. mu příslušícího a že tímto knihovním vkladem dle §. 1497. ob. z. obč., jakož i dle analogického ustanovení §. 14. zákona ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. promlčení zástavního práva se přerušilo.

C. k. nejvyšší soud zamítnuv stížnost dovolací potvrdil rozhodnutí vrchního soudu uvažuje totiž, že na základě dvor. dekr. ze dne 16. září 1825 sb. z. s. č. 2132. a 14. února 1840 sb. z. s. č. 409. jen tříletým nedoplatkům daní u statku dani podrobeného před jinými zjištěnými závazky přednost přísluší, více než tříleté nedoplatky ale že požívají práva zástavního až za pohledávkami hypothekárními, leda že následkem intabulace dle knihovního pořadí se k nim hledí; uvažuje dále, že článek dovolacího rekursu namířený proti rozhodnutí, jež upřelo berním nedoplatkům z let 1873 a 1874 přednost, jest bezdůvodný, poněvadž §. 14. odst. III. nejv. rozh. ze dne 1. května 1850 na nedoplatky daní analogicky užíti nelze, ježto se všecka výminečná ustanovení zákonná, která obmezují reální úvěr, přísně interpretovati a tudíž ustanovení vydaná jen pro převody majetkové na tyto obmeziti musí, a konečně uvažuje, že přihlášeným útratám politické exekuce přednost v §. 16. knih. zák. vyhražená nepřísluší.

Zároveň bylo usneseno, vložiti následující větu právní do repertoria nálezů:

Ustanovení výnosu minist. financí ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. (odst. III.—14.) resp. nejvyšš. rozhodnutí ze dne 1. května 1850 v příčině přerušení promlčení výsadního práva dlužných poplatků z převodů majetkových nelze analogicky užíti na jiné nedoplacené daně.

Sezení ze dne 15. července 1879 č. 7183. III. senát.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

33) Což stanoveno v §. 4. zákona ze dne 15. dubna 1873 č. 47., že totiž příspěvky za příčinou aktivity úředníků státních nejsou podrobeny dani z příjmů, toho nelze užiti v příčině platů úředníků obecních, třeba šlo o obec, které svěřeno vedení politické správy v první instanci. Neb platy úřednické podlehají dani z příjmů dle §. 4. zák. 29. října 1849 č. 439. ř. z. a výminečného ustanovení §. 4. zákona ze dne 15. dubna 1873 nelze v příčině jiných úředníků obdobně užiti.

Nález ze dne 11. března 1879 č. 423., sb. č. 443.

34) Jmění kostela filiálního, který není více ve svazku církevním s kostelem zakládajícím, nelze užiti k uhražení potřeb poslednějšího, není-li zde zvláštních ustanovení v listině zakládající, která by příspěvek takový odůvodnila, neb není-li zde podmínek §. 54. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z.

Nález ze dne 12. března 1879 č. 453., sb. č. 445.

35) A. žádal za povolení k stavbě na místě, kteréž dle stávajícího plánu regulačního města X. nemělo býti zastaveno. Stížnost z nálezu, kterým povolení k stavbě bylo odepřeno, opírala se o tvrzení, že zde vlastně nalezeno bylo na expropriaci, aniž by se vlastníku dala náhrada, která jemu přísluší. Správní dvůr soudní odmrštil tuto stížnost, táhna se k §. 364. ob. zák. obč., který nejedná o expropriaci, nýbrž o tom, kterak se má právo vlastnické pouze v mezích zákona vykonávati.

Nález ze dne 22. března 1879 č. 531., sb. č. 456.

36) Stanoveno-li zřízením obecním, že členové výboru obecního mají obdržeti náhradu hotových výloh svých, tož nelze jim proto za stravování se v sídle zastupitelstva obecního přisouditi z důchodů

obecních sumu paušální, třeba jim jest k schůzi delší cestu konati. Neb výlohy ty nevyplývají z povahy vedení záležitosti obce, nýbrž byly činěny pouze nahodile za příčinou úřadování.

Nález ze dne 29. března 1879 č. 596., sb. č. 462.

37) Ustanovením zákona ze dne 19. března 1876 č. 28. ř. z. nebyl zcela zrušen §. 77. zákona poplatkového, dle kterého lze do tří let nazpět žádati poplatek omylem zapravený, nýbrž tento §. 77. platí posud v těch případech, kdež vytčení delší lhůty tříleté lze srovnati se zákonem ze dne 19. března 1876. Vždyť lze sobě mysliti případ, kde někdo žádá za vrácení poplatku, který vůbec nebyl ani úředně vyměřen a rovněž sluší z tohoto hlediště posuzovati případ, kde vyměření stalo se na základě skutkového omylu neb chyby v účtování, ku kterým strana sama zavdala příčinu neb které se zakládají na nedostatečné instrukci případu.

Nález ze dne 1. dubna 1879 č. 597., sb. č. 463.

Denník.

Kompetence soudu? A. podal u krajského soudu v Ch. žalobu na okresní výbor v B., na uznání práva k doživotní pensi 200 zl. a vyplacení její v měsíčních lhůtách napřed splacených. Žaloba na tom byla založena, že žalobce po více než 10 let byl ve službě zastupitelstva okresního, že jemu dekretem žalobě přiloženým bylo okresním výborem propůjčeno právo na pensi dle normalií pro zeměpanské úředníky platných, že byl okresním zastupitelstvem propuštěn a žádost jeho za vyměření pense dle pravidla naň vypadající odmrštěna. Pense tato prý obnáší vzhledem k poslednímu služnému a k předpisům o vyměření pense zeměpanským úředníkům daných ročních 200 zl. r. m. C. k. nejvyšší soud dal nálezem ze dne 8. května 1874 č. 4141. místa námitce nepříslušnosti soudu, kterou byl učinil žalovaný výbor okresní. Neb dle §. 62. zákona ze dne 25. července 1864 č. 27. z. z. o zastupitelstvu okresním jsou úředníci výboru okresnímu přidělení tomuto podřízeni a výbor okresní vykonává nad úředníky těmito dle §. 57. moc disciplinární. Tentýž §. 57. dává zastupitelstvu okresnímu právo, by vyměřovalo služné úředníkům svým, by usneslo se na tom, kterak má býti vykonávána moc disciplinární i jaké výslužné má se úředníkům vyměřiti. Jsou tudíž úředníci okresu okresnímu výboru podřízeni i nejsou v poměru, který by náleželo posuzovati dle

ustanovení obec. zákona občanského o smlouvě námezdní. Dekret služební odvolává se výslovně na předpisy o vyměření pense zeměpanským úředníkům;*) dle cís. nařízení ze dne 10. března 1860 č. 64. ř. z. může však o tom, bylo-li lze úředníka propustiti cestou disciplinární, rozhodovati jedině úřad, u kterého úředník slouží a pro případ úřad vyšší, nikdy však (vyjímaje úředníky soudní) soud a nemůže tudíž také soud o tom nalézti, přísluší-li úředníku nárok na pensi čili nic, poněvadž by jinak soud musel zkoumati, byl-li úředník právem propuštěn, což zákonové naši nedopouštějí. J. Bl.

K §. 49. řádu živnostenského. Pražský magistrát zapověděl prodavačům koňského masa, míti nad krámem štít, ukazující lva se sekerou, jakého užívají Pražští řezníci od časů pradávných. Co důvod bylo uvedeno, že třeba chrániti obecenstvo, by nebylo štítem uvedeno v omyl, domnívajíc se, že se v dotčeném krámu prodává maso hovězí. Obchodník stěžoval si až k ministerstvu vnitra, uváděje, že dle privileje císaře Karla IV. z roku 1357 mají vůbec řezníci bez rozdílu právo, míti štít naznačený, že také posud beze vší závady štítu toho užívali nejen prodavači masa hovězího, nýbrž i ti, kteří prodávají maso skopové neb vepřové, že on ostatně ve smyslu rozkazu jemu při vyřízení ohlášky živnosti daného skutečně má nad svým krámem nápis „prodej koňského masa“, že tudíž naprosto nemožno, by obecenstvo štítem bylo klamáno. Však ministerstvo vnitra nálezem ze dne 24. října 1878 č. 10980. nedalo místo stížnosti té z důvodů nižšími instancemi uvedených a hledíc k §. 49. řádu živnostenského.

Částečné odnímání práva živnosti? Zednický mistr A. odchýlil se při stavbě od plánu předloženého, načež jemu městská rada v Brně sdělila, že „vzhledem k uznané jeho nespůsobilosti co zodpovědného pána stavby nelze více hleděti k nákresům pro stavby do výše jím podepsaným.“ Vynešení toto bylo místodržitelstvím potvrzeno, ministerstvem vnitra však nálezem ze dne 8. května 1879 č. 781. zrušeno z těchto důvodů: A. byl mistrem zednickým ještě před platností nového řádu živnostenského ze dne 20. prosince 1859 a má tudíž dle čl. VI. uvoz. pat. k tomuto řádu posud tolik práv, jakých měl dříve, než nabyl platnosti nový řád živnostenský. Co se týče odnímání práva k provozování živnosti, platí ovšem i v příčině jeho ustanovení

*) Pozn. red. Zdá se nám, že toto odvolávání se týká pouze hmotných předpisů o vyměření výslužného, že z toho však nelze ještě ničehož odvozovati pro otázku kompetence v příčině výroků zdali a jaká pense úředníku přísluší.

živnostenského řádu z roku 1859; avšak řád tento zná dle §. 138. lit. *b*) a *c*) za trest pouze odnímání práva k provozování živnosti vůbec, kteréž se může vyřknouti, jsou-li tu podmínky v zákoně uvedené. Částečné odejmutí práva k provozování živnosti, jakým jest vynešení, z něhož si stěžováno, není zákonem nikterak odůvodněno.

K předpisům o expropriaci. Nálezem ze dne 8. března 1879 č. 16773. z roku 1878 vyslovilo ministerstvo vnitra náhled svůj v ten smysl, že i k vystavění domku na vybírání mýta při silnici veřejné lze nalézti na expropriaci, poněvadž v takovém případě vyvlastnění nutným jest, aby silnice byla zachována, tudíž dle dekr. dv. kanceláře ze dne 11. října 1821 lze dotýkati se vlastnictví soukromého. — Gruntovník A. žádal na politickém úřadě za vyšetření škody, spůsobené jemu na pozemcích tím, že následkem podniku horního pozemky se snížily, tak že na nich více s prospěchem nelze hospodařiti. Žádost ta byla ministerstvem vnitra dne 12. března 1879 poč. č. 15228. z roku 1878 odmrštěna, poněvadž zde nejde o expropriaci pozemků k účelům horním, nýbrž pouze o náhradu škody, na kterou kdo činí nároky následkem poškození pozemku, jehož se k účelům horním přímo neužívá. Takových nároků na náhradu škody lze přivésti k platnosti pouze pořadem práva. Z. f. V.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. srpna až do 10. září 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. David Max. Mohaupt se sídlem v Mělníku; pan dr. Arnošt Fišer se sídlem v Dubé. — Poznámky: pan dr. K. Seeling, advokát v Praze jmenoval svým substitutem pana dra. Viléma Havránka, advokáta v Praze; p dr. B. Jahn oznámil, že svou advokátní kancelář do král. Vinohradů přeložil.

B. V seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan Josef Kratochvíl u pana dra. Škardy, advokáta v Praze (opětně); pan František Wolf u pana dra. J. Krofty, advokáta v Plzni; pan Jindřich Péro u pana dra. Auředníčka, advokáta v Kutné Hoře; pan dr. Podvinec u pana dra. Wellnera, advokáta v Praze. — 2) Přestoupili: pan dr. Preissler od pana dra. Fučíka k p. dru. Vaňkovi, adv. v Praze. — 3) Vystoupili: pan dr. Pavel Zikmund od p. dra. Tomana advok. v Praze; pan dr. J. Deutsch od p. dra. Pohla advok. v Chebu; pan dr. Karel Svoboda od p. dra. z Weltrubských, advok. v Lounech.

Jest-li zrušen cís. patent ze dne 24. března 1832 č. 2557. sb. z. s. článkem IV. odst. 3. st. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z.

Podává **Václav Trümmel**, c. k. policejní koncipista v Praze.

Až do vydání cís. patentu o vystěhování se ze země, daného dne 24. března 1832 č. 2557. sb. z. s., bylo, jak známo, všeliké stěhování se ze zemí států rakouských všeobecnými i zvláštními předpisy naprosto zakázáno z důvodů dílem politických, dílem národohospodářských, odpovídajících názorům u vlád tehdy vesměs panovavším. Chtěloť se tím povýtečně zameziti, aby některá tajemství výrobní nepřišla cizině do známosti.[1] Jako vše, přežily se i tyto zastaralé názory systému policejního a musely ustoupiti novějším ideám platnosti se domáhajícím.

Jmenovaným patentem z roku 1832 poprvé upraveny byly podmínky,[2] vedlé nichž bylo lze, ze země se vystěhovati, a tak

---

[1] Tak zejmena co se týče Čech namířeny byly zápovědi ty předkem proti dělníkům v skelních hutích pracujícím, aby prý cizině neprozradilo se tajemství výroby skelní, ješto sklenářství české, jak známo, tehdy slavné za hranicemi požívalo pověsti a mezi výrobami druhu toho prvé zajímalo místo ve světovém průmyslu.

[2] Každý vystěhovalec musel totiž zprvu žádati za propuštění ze státního občanství rakouského u vlády zemské, kterážto žádost musela zejmena obsahovati: *a*) průkaz, že žadatel jest svéprávným, jinak musel zákonný zástupce žádost podati; *b*) měl-li rodinu, potřebí bylo udati členy její, jich stáří a pohlaví; *c*) prokázati, že on i ti členové rodiny, jenž branné povinnosti podléhali, této učinili zadost; *d*) pakli že petent neb někdo z rodiny jeho za-

v zásadě uznána možnost stěhování se do ciziny. Zároveň patentem tímto vysloveny byly zákonné následky pro nedovolené vystěhování se ze země a pro neospravedlněnou nepřítomnost a upraveno řízení, kterýmž na ty, kdož by činu takového se dopustili, mělo býti nastupováno.

Dle tohoto patentu slul vystěhovalec ten, kdož ze států rakouských odebral se do ciziny s úmyslem, aby se více zpět nevrátil, kterýmžto úmyslem rozeznával se vystěhovalec od toho, kdož v cizině toliko bez průvodního listu neb dovolení úředního se zdržoval a proto pouze „bezprávně nepřítomným" slul. (§§. 1. a 24. cit. pat.) Za bezprávného vystěhovalce pokládán byl pak ten, kdož bez povolení úředního do ciziny se odebral s úmyslem buď na jevo daným neb z určitých činů sledujícím, že se více nazpět nevrátí. (§. 6. cit. pat.)

Tento úmysl předpokládal se dle §. 7. řečeného patentu v následujících případech:

1. Pak-li kdo v cizozemsku přijal státní občanství aneb bez zvláštního povolení své dřívější vlády podstoupil veřejnou civilní neb vojenskou službu.

2. Jest-liže vstoupil do cizozemského ústavu náboženského aneb vůbec do takového sboru, kterýž stálého přebývání v cizině vyžaduje.

3. Kdož 5 roků nepřetržitě přebývá v zemi cizé, ač nemá-li tam statku neb živnosti (obchodního neb průmyslového podniku), a ač nejsou-li s dotýčnou zemí učiněny zvláštní smlouvy o volném stěhování se. (Takovéto smlouvy uveřejněny byly min. výnosem ze dne 22. září 1858 č. 155. ř. z.)

4. Při desítiletém nepřetržitém bydlení v cizině, třeba by tam vystěhovalec měl statek neb živnost, ač není-li s dotýčnou zemí zvláštních smluv sem spadajících.

5. Nedostavením se k rozkazu vlády zemské, v kterémžto případu nebyl činěn rozdíl mezi dovolenou a nedovolenou nepřítomností v zemi (§. 7.).

Rozsudek o tom, zdaliž někdo dočinil se nedovoleného vystěhování se ze země, měl k žalobě finanční prokuratury vynésti zemský soud hlavního města (§§. 26.—29. cit. pat.) a odsouzení

---

vázán byl zvláštními povinnostmi úřadu neb stavu, třeba bylo dokázati, že v příčině té není žádné závady. Ustanovení toto týkalo se zvláště závazků berních.

mělo následující obmezení právní spůsobilosti vystěhovalcovy v zápětí (§§. 10.—14.):

a) Bezprávní vystěhovalec pozbyl občanství rakouského a všech práv s tímto spojených;

b) pozbyl stupně a předností, kteréž v zemi soustátí rakouského byl držel, zejména vymazán z matrik universitních;

c) prohlášen nespůsobilým, z jakéhokoliv titulu v Rakousku jmění nabývati neb se ho vzdáti (§. 356. ob. z. obč.), obzvláště stal se nespůsobilým k nabývání dědictví a odkazů. (§§. 544. a 770. ob. z. obč.) Dědictví, kteráž jemu připadnouti měla, příslušela těm, kdož by se k nim právem táhnouti mohli, kdyby tu nebylo vystěhovalce. (§. 732. ob. z. obč.) Důsledně pozbyl i práva, pořízovati o jmění v Rakousku zanechaném (§. 574. ob. z. obč.);

d) konečně zbaven byl i moci otcovské nad dětmi v Rakousku zůstavšími (§. 176. ob. z. obč.), a zbylo-li jaké jmění v tuzemsku, dáno do sekvestrace a dětem poskytována z něho toliko přiměřená výživa. (§§. 11. a 12. cit. pat.)

Takový byl stav věcí až do vydání státních zákonů základních, kterýmiž a sice čl. IV. v odst. 3. vyslovena zásada, že „volnost stěhování se ze země jest toliko brannou povinností obmezena.“ („Die Freiheit der Auswanderung ist von Staatswegen nur durch die Wehrpflicht beschränkt.“) Vzchází tudíž otázka, zdaliž vůbec a pokud ještě nyní vedle tohoto článku čtvrtého st. z. z. patent z roku 1832 má platnost svou?

Prvé než přikročím ku zodpovědění otázky této, musím připomenouti, že řečený článek IV. neobsahuje vlastně nic nového. Již zajisté §. 25. kroměřížské ústavy ze dne 4. března 1849 zásadu tuto byl vyslovil, odkudž zcela doslovně přijata do článku svrchu psaného. A tu již tehdy nastala v praxi pochybnost, nebyl-li §. 25. zmíněné ústavy patent z r. 1832 jak co do stránky své hmotné tak i co do části formálné zrušen? Tato nejistota a kolísání mezi dvěma náhledy protivnými trvala pak až do vydání cís. patentu ze dne 31. prosince 1851 (č. 2. ř. z. z roku 1852), kterýmž zrušena byla ústava kroměřížská, načež praxis opět z novu jala se uváděti do života patent o stěhování se ze země z roku 1832,[3] o němž již domníváno se, že byl řečeným §. 25. krom. ústavy dávno zrušen.

[3] Když totiž výnosem min. ze dne 20. prosince 1852 č. 32829.

V tomtéž stavu nejistoty a kolísání nalézá se praxis i nyní vzhledem na ustanovení čl. IV. st. z. zákonů.

Avšak hledě k jasnému znění řečeného článku, nelze jinak než tvrditi: že odstavcem 3. článku IV. st. zákl. z. s určitým obmezením zrušen jest patent z roku 1832, a sice jak co do části hmotné, tak i co do stránky formálné, řízení v příčině nedovoleného se vystěhování se týkající.

Ono obmezení, vedlé něhož patent z r. 1832 zachoval i nadále platnost svou, týká se co do stránky hmotné pouze ustanovení v příčině pozbývání státního občanství rakouského následkem vystěhování se ze země a provdáním se rak. poddané za cizozemce.

Důvodem toho článek 1. odst. 2. st. zákl. z.

Tam totiž poukazuje se k tomu, že zákon ustanovuje, za jakými podmínkami práva tohoto se pozbývá. To však státi se může jediné vystěhováním se rak. poddaného (ovšem pokud tento nepodléhá branné povinnosti, neboť pak se považuje vedle voj. zákona trestního za desertéra a co takový trestá se příslušným voj. trestním soudem, aniž by pozbyl rak. stát. občanství) a provdáním se tuzemky za cizozemce, a tu právě patent z r. 1832 (§§. 9. a 19.) o předmětu tom zvláště pojednává, protož platí ustanovení tato nadále, pokud jiným zákonným předpisem nebudou nahražena.[4]

Taktéž nelze popříti, že pokud se týče vyměření pojmu, kohož sluší považovati za vystěhovalce, platí tu ustanovení patentu

---

vysloveno bylo, že opětně nastupují v platnost nařízení jmenovaného patentu z r. 1832. Srv. Mayerhofer, Handbuch für den polit. Verwaltungsdienst (Wien, 1856) str. 413. a Astl, Alphab. Gesetzsammlung I., 217.

[4] Ostatně netřeba v případě druhém táhnouti se ani k §. 19. pat. z r. 1832, neboť není zajisté pochybnosti, že již vedlé starších §§. 32. a 92. ob. zák. obč. manželka provdáním se za cizozemce eo ipso rak. občanství státního pozbývala, což výslovně uznává se v nařízení haličského gubernia ze dne 1. července 1835 č. 38267. (sb. z. polit. pro Halič str. 490.). Na tom nemění ničeho ani okolnost ta, když manželka v Rakousku zůstane. (Srv. totéž nařízení na uvedeném místě.) Protož také i za vlády patentu z roku 1832 rakouské poddané, provdavší se za cizozemce, nebylo potřebí vymoci si zvláštního úředního povolení k vystěhování se do ciziny, jak toho zprvu dv. dekret ze dne 22. února 1814 (sb. z. polit. sv. 42. str. 180.) vyžadoval. (Srv. dv. dekr. ze dne 11. února 1842 č. 1887. v tyrol. s. z. sv. 29. str. 79.)

z roku 1832 a sice §. 1. a k tomu §. 7. s obmezením vytčeným pod č. 3. v pojednání tomto. Ustanovení tato jsou zejména proto důležitá, že jimi vytčeno jest kriterion, kdož ve smyslu zákona může pokládán býti za vystěhovalce a tudíž rak. státního občanství pozbývá, ješto citovaný článek I. v odstavci 2. (st. z. z.) k zákonu tomuto (cís. patentu z r. 1832) výslovně se táhne v příčině posléz jmenované, a ješto nařízení tato až dosud novými předpisy nahražena nebyla, ačtě takový zákon o nabývání a pozbývání rak. státního občanství slíben byl ku bližšímu provedení zásady, vyslovené v odstavci 3. článku IV. st. zákl. z., ale až dosud skutkem se nestal.[5]

Není dále žádné pochybnosti o tom, že článkem IV. sb. z. z. nebyla zrušena ustanovení pat. z r. 1832, týkající se rak. st. občanů bez povolení v cizině meškajících t. j. „bezprávně nepřítomných,“ a platí tudíž vzhledem k těmto předpisy v §§. 24., 25., pak 31.—38. cit. pat. vyměřené.

Naproti tomu modifikováno resp. zrušeno jest však ustanovení téhož patentu z r. 1832, dle něhož bylo tomu, kdož se chtěl vystěhovati, vymoci si zvláštního povolení úředního,[6] jakož i neméně zrušeny jsou všeliké zlé následky pro nedovolení vystěhování se ze země v řečeném patentu vytčené. Kdežto dříve vždy potřebí bylo zvláštního povolení úředního každému, kdož se chtěl ze země vystěhovati, toho nyní třeba pouze tehdy, jde-li tu o stěhovalce, kterýž podroben jest povinnosti branné.

---

[5] Aby tedy kdosi za vystěhovalce byl pokládán, musí skutečně rak. státní území opustiti, protož ti, kdož toliko úmysl projevili, že chtějí zemi rak. opustiti, ale v domově svém nadále zůstali (zejmena za tou příčinou, aby ušli povinnosti odvodu), za „vystěhovalce“ považovati se nemohou (§. 1. cit. pat.), a k takovým osobám hleděti sluší následky, v §§. 42.—47. zák. branného vyměřenými, ale ne patentem z r. 1832. (Viz výnos nám. dolnorak. ze dne 1. července 1868 č. 20411.)

[6] Jestliže by osoba, kteráž není podrobena povinnosti branné a tudíž povolení k úřednímu vystěhování se ze země nepotřebuje, přece žádala potvrzení úředního, že vystoupila ze svazku rak. státního občanství, tož mají takovéto vysvědčení vydati vystěhovalci c. k. okr. hejtmanství jmenem vlády zemské (výn. min. vnitra ze dne 5. září 1868 č. 4131.), a pakli by se tato zpěčovala, má místo rekurs k c. k. min. vnitra. (Výn. min. pro obranu zem. ze dne 7. července 1868 č. 1723.)

Tu nabízí se ovšem otázka, kdož ve smyslu zákona toho sluje „brancem" („Wehrpflichtig")? Zdaž ten, kdož vůbec eventuálně povinnosti této bude muset se podrobiti (tedy každý branný občan, bez ohledu ku stáří), či ten, kdož již stavěti se má, či toliko onen, kdož k vojsku již odveden a vřaděn byl?

Hledě k §. 54. branného zákona ze dne 5. prosince 1868, kterýž právě obsahuje nařízení v příčině vystěhování se ze země, avšak toliko o oněch brancích mluví, kteří již podrobeni jsou službě vojenské, lze s důvodem míti za to, že toliko ty osoby zavázány jsou, aby vymohly sobě zprvu zvláštního povolení k vystěhování se ze země, které konají již službu vojenskou.

Z §. 42. br. zák. a násl. plyne dále, že ti občané státní, kteří prvé než dostáli své povinnosti odvodní (branné), ze země se vystěhovali, aneb vůbec vzdálili, aniž by úmysl svůj, více zpět se nevrátiti, tomu kterému polit. úřadu byli oznámili, za vystěhovalce se nepovažují; tudíž takové osoby nelze stíhati následky v patentu z r. 1832 pro nedovolené vystěhování se ze země vyslovenými, nýbrž toliko způsobem v branném zákonu vyměřeným, jakožto osoby, kteréž k odvodu v čas se nedostavily, ale ovšem jen potud, pokavad nebyly se staly mezi tím již příslušníky jiného státu. Ba, §. 54. branného zák. výslovně uvádí, že toliko ti branní občané potřebují zvláštního povolení úředního ku vystěhování se ze země, kteří již konají službu vojenskou, buďsi činnou neb záložní, a že toto propuštění ze svazku vojenského uděluje c. a kr. říšské ministerstvo války resp. ministerium zemské obrany (pro zemské obrance). Kromě osob těchto nikomu netřeba více zvláštního povolení úředního.

Avšak tu vzchází opět otázka, zdaliž snad aspoň co do formální stránky nezůstal v platnosti patent z r. 1832, a zdaliž tedy přes výslovné ustanovení čl. IV. st. zákl. z. lze jest stíhati brance, vystěhovavší se bez dovolení dotýčného úřadu, způsobem a následky oněmi, jaké vyměřeny byly v patentu z r. 1832 pro nedovolené vystěhování se ze země?

Mám za to, že i na otázku tuto nelze jinak než záporně odpovědíti. Povždy viselo stěhování se ze země na svolení státním a každý takový čin bez povolení tohoto vykonaný pokládán za porušení povinnosti občanské a tudíž trestán. Ale zcela jinak jest tomu při nynějším stavu zákonodárství.

Toto neopírá se již více o zásadní stanovisko, dle něhož přebývání ve státě bylo povinností občanskou, každého všeobecně

vížící. Nynější zákonodárství (čl. IV. cit. zák.) vytklo přímo a netoliko obmezeně, jak učinil patent z roku 1832, za zásadu: že každému volnost stěhování se ze země zákonem jest zaručena a že volnost tato obmezena pouze a jediné povinností brannou. Přestoupí-li tedy takováto osoba (totiž „branec" ve smyslu námi shora vyloženém) zákaz tento t. j. vystěhuje-li se ze země bez povolení příslušného úřadu zeměpanského (říšského min. vojenství neb min. zemské obrany) propadá toliko předpisům voj. zákona trestního a tresce se co sběh příslušným soudem vojenským, aniž by pozbyla rak. stát. občanství. Neboť plnění povinnosti branné netýče se poměrů občanských, nýbrž předkem vojenských, mohou tudíž toliko dotýční úřadové vojenští býti k tomu povoláni, by dbali a hájili toho, aby řečeným podmínkám se strany branců zadost bylo učiněno, a nestalo-li se tak, přísluší řízení a rozhodování nad osobami v tomto smyslu provinilými výhradně soudům vojenským dle §. 53. branného zák. a zákona ze dne 20. května 1869 o působnosti soudů vojenských daného.

Vidno tudy, že i co do stránky formální patent z r. 1832 jest zrušen a dřívější zlé následky s nedovoleným se vystěhováním spojené, že článkem IV. cit. z. naprosto vymezeny.

Vždyť uvalení zlých oněch následků předpokládalo vždy řádné řízení soudní, provedené mezi kuratorem bezprávního vystěhovalce a finanční prokuraturou, dle kteréhož dotýčný občan vystěhováním se ze země buď vinným neb nevinným byl nalezen, a jen tehda, byl-li za vinna prohlášen, nastoupily ony zlé následky, nikoliv tedy samy sebou, nýbrž teprvé po dovedeném líčení a vynešení nálezu soudního. Řízení toto nyní odpadlo a má místo pouze řízení soudu vojenského dle předpisů pro tento platných.[7]

Patrno tudíž, že sice článkem IV. stát. zákl. zákonů zrušen byl cís. patent z r. 1832 až do obmezení svrchu uvedených, jak co do stránky hmotné tak i formální, že však právní poměry tyto nejsou dosud legislativně zcela urovnány. Zejména co se týče prostředků zajišťovacích, vězí stát i jednotlivec v nebezpečí, že přijde

---

[7] Praktický výsledek řízení vedlé pat. z r. 1832 a řízení trestního vedlé voj. zák. trestního proti branci bez povolení se vystěhovavšímu, bude ovšem, hledíc k dotýčným ustanovením zákonitým, as tentýž, a stihnou zlé následky cís. pat. z r. 1832 vyjmenované ovšem i nyní takovéhoto provinilce, avšak spůsob řízení není tentýž a nemůže více říditi se patentem z r. 1832!

o své pohledávání náhlým se vystěhováním dlužníka, ješto nikde až dosud není předepsáno, že každý, kdož se chce vystěhovati, má úmysl svůj napřed příslušnému úřadu oznámiti.

Z té příčiny bylo by zajisté žádoucno, aby ve směru tomto výše řečený článek IV. st. z. z. byl zákonodárnou mocí doplněn a celá záležitost s vymezením všelikých pochybností upravena.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Jako v době Přemyslovské, tak i na počátku panování krále Jana náleželo veškeré konání spravedlnosti ve věcech útrpných neb krevních, když nebylo během dne pokřikem žalováno, k vrchní právomocnosti soudní panovníka a jeho úředníkův a teprvé v této době některé úřady městské o své újmě, jiné na základě listin počaly hrdelní soudy konati.[50]

---

[50] Privilegia m. Hradce Králové, Jaroměře, Chrudimi, Mejta a Poličky z r. 1307 a Kadaně z r. 1319 (srv. předcházející pozn. 49.) přikazovala vraždu soudu městskému. — V starším formuláři rychty Pražské dává se rychtáři právo „in quolibet, quibus expedit, ius dicendi“ (Emler, Reg. č. 2418.) a r. 1331 vydán v Praze statut „de homicidio“, dle kterého vraždu soudili konšelé města. (Rössler l. c. I. str. 25.) — Jan r. 1327 povolil m. Ústí „vt iudex et iurati pro homicidiis et vulneracionibus ac casibus aliis quibuscunque ad eos iuxta iura Meideburgensia ex debito pertinentibus iudicare et iustum iudicium habeant et debeant cuilibet exhibere, nisi in casibus huiusmodi ab eis ad superius iudicium fuerit appellatum“ (Orig. v arch. Ústeckém); v nadání rychty Mostecké z téže asi doby ustanovil „quod cause homicidii, mutilacionis et vulnerum apertorum et breviter omnes et singule cause, que ad altius ius se trahunt, super quibus ad nos vel regni nostri camerarium appellatum non fuerit, judicari et diffiniri debeant per eundem iudicem“ (Jacobi, Codex č. 80.)

Konečně král Jan 5. července 1337 všem král. městům udělil nadání, že konšelé městští mohou souditi též vraždy a jiné viny, s vyjmutím arci všech ostatních případův soudu královskému od starodávna vyhražených; ponechav sobě a podkomořímu při tom to právo, aby i takovéto případy soudu městskému postoupené na soudě královském souditi se mohly, kdykoliv by strana poškozená tam se žalobou svou se utekla.[51]

Tím spůsobem přešla důležitá část vrchní právomocnosti soudní na soudy městské v Čechách, podobně jako ve vůkolních zemích se o něco dříve bylo stalo.[52]

Karel IV. měl sice na počátku panování svého záměr, jako v celé zemi, tak i v král. městech přivésti k platnosti zásadu, že pouze panovníku náleží vykonávati právo hrdelní;[53] avšak snaha

---

a Malé Straně 4. července 1337 udělil nadání „quod omnes homines tam spiritualium quam sæcularium homicidia aut forefacta alia quæcunque committentes ipsi judex et cives civitatis pro delictis et excessibus huiusmodi eosdem homines plenissimam arrestandi et judicandi habeant facultatem, volentes, ut iidem homines sic arrestati et captivati in civitatis iudicio et non alibi super causis de se conquerentibus debeant respondere.“ (Emler, Reg. ined.)

[51] „Preterea decrevimus, quod cives seu iurati ciuitatum habeant homicidia et quaslibet alias causas, casibus et causis nobis ab antiquo reseruatis duntaxat exceptis, presertim super quibus ad nos vel ad ipsum subcamerarium appellatum non exstiterit, iudicandi iuxta iura ipsorum ciuilia plenam et liberam in antea potestatem“. (Orig. v Plzni a Králové Hradci. — Srv. Bienenberg, Kœniggrætz str. 109. a Schlesinger, Stadtb. v. Brüx č. 71.)

[52] Srv. Maurer l. c. III. §. 532.

[53] Vévoda korutanský Jan, drže Domažlice v zástavě, udělil měšťanům r. 1349 nadání, že nemají z vejstupkův viněni býti před hejtmany neb purkrabí v kraji neb městě Domažlickém, nýbrž prvé že mají obžalováni býti před rychtářem a konšely. Na to Karel IV. potvrdil sice toto nadání, avšak dodal „kromě vyvýšenosti a soudu, která a který v vejstupcích neb proviněních kterýchkoli našemu panství umínili sme zachovati.“ (Knih. privil. č. 7. a 9. na děkanství Domažlickém) — Srv. též Právník 1878 str. 328. a 329. — Snaha tato podržeti vrchní soudní právomoc zcela v rukou panovníka, domáhala se i později za podkomořího Hanka probošta Lubeckého platnosti, neboť r. 1383 rychtář Čáslavský přenechal opět vraždu soudu královskému a v nadání rychtářském povolil

ta nepotkala se ani zde s trvalejším výsledkem; naopak Karel sám rozkázal r. 1366 ve dsky zemské vložiti, že páni země české nalezli za právo, že kdožbykoli člověka zabil, ten vražedlník z toho mordu aneb hlavy na svém právě neb soudu, ku kterémuž přileží a přisedí a ne na jiném, totiž zemanín na zemském, man na manském a měštěnín na městském právě nařkán neb viněn býti má.[54]

Tím uznána byla jaksi všeobecně zásada, že soud městský jest výhradně příslušný v případě vraždy a tudíž i v ostatních případech trestních, pokud nebyly výslovně soudu královskému vyhraženy a obmezeno bylo značnou měrou právo stran, aby mohly svobodně poháněti odpůrce buď k soudu městskému aneb podkomořskému.

Kdežto dříve vše ostávalo vyhraženo soudu královskému, co výslovně nebylo soudu městskému přikázáno; nyní naopak soud městský měl býti příslušný ve všech případech, jež výslovně král sobě v nadáních nebyl ponechal. A kdežto dříve podkomoří ve většině měst mohl též přijímati žaloby ve věcech civilních i trestních a rozhodovati o nich buď sám[55] neb přikázati je nej-

---

Václav IV. za to „Vnd wann sie durch sulcher sachen willen czweinczig Mark in vnser Camer vormals geben haben, die furbas verschaffet waren douon, sind wir dieselben sachen zu richten zu vns genomen haben, so wollen wir, das sie sulches Cinses Czweinczig Mark furbas ewiclichen ledig, lose vnd frey sein sollen.“ (Srv. pozn. 49. na str. 588.)

[54] Jireček, Codex II. str. 26. — Karel Budějovicům r. 1351 učinil též nadání „quod ciues perpetuo in omnibus causis, negotiis siue factis coram iudice ciuitatis nostre Budweis teneantur et debeant de iustitia respondere“ (Kop. v arch. zemském) a rovněž roku 1372 eximoval Tachov z cúd krajských a soudův zemských, ustanovuje „vt ex nunc in antea ad instantiam hominis ius cujuscunque coram quibusvis judice seu judicibus regni Bohemiæ pro quibuscunque causis criminalibus, civilibus seu mixtis in judicium trahi extra civitatem et judicium Tachoviense non possint, nec valeant“ (Dsky zemské, kn. instr. č. 133. str. A. 1.); kdežto komorní město Vladislavice jsouc r. 1342 zástavy sproštěno a ku komoře král. navráceno, obdrželo nadání od Karla IV., že měšťané „coram nobis et regni nostri camerario et judice eorum teneantur respondere.“ (Pelzl, Karl d. IV. Urkb. č. XXVIII.)

[55] Srv. Právník 1879 str. 293. a násl. a pozn. 50. a 51. na str. 620. V obecném nadání z r. 1337 uznává se ještě alternativa a zúžuje

bližšímu soudu městskému, jemuž by předsedal; nyní měly se podávati žaloby nejprvé k soudu městskému a podkomoří mohl přijímati sice i nadále stížnosti ve věcech soudních i vydávati radám různá nařízení, aby právu tím neb oným spůsobem dopomáháno bylo;[56] avšak soudní moc měl vykonávati sám pouze

---

se kompetence soudu městského slovy „praesertim super quibus ad nos vel ad ipsum subcamerarium appellatum non extiterit." — Příklad pohánění k soudu podkomořího máme v Jacobiho Codexu č. 84., kde podkomoří a Vyšehradský probošt Bertold nařizuje Dětřichovi, aby zaplatil dluh Petrovi písaři Pražskému během 14 dnů „aut in curia nostra eadem die compareas coram nobis, sibi ad objecta mediante justitia responsurus, ne pro contumace si secus feceris judiceris." — Jiné příklady soudu toho druhu máme ok. r. 1346, kdy podkomoří Rus píše popravci kraje Žateckého Vilému z Egenberka „quatenus assumpto vobis judice Sacensi, causam inter W. ex una et cives Sacenses parte ex altera, dignemini studiosius peraudire et secundum quod ipsam causam audieritis parte ex utraque nobis eam rescribere curetis" (Jireček, Codex II. str. 337.) a v týž čas asi markrabě Karel spor kláštera Strahovského s měšťanem Pražským o vesnici purkrabí Pražskému Hynkovi Berkovi k vyslyšení a rozsouzení přikázal, jenž společně s místopurkrabím Soběhrdem a hofrychtářem Frenclínem smírem spor ukončil. (Summa Gerhardi str. 168.) — Za Karla IV. však stalo se, že dva měšťané dali rozepři svou na rozhodnutí soudu zemského „an (ohne) vnsers herren des Kaysers wort vnd vrlaub." Na to císař povolal konšely města do Prahy a tázal se jich, jakou pokutou mu měšťané ti propadli, že tak bez jeho přivolení učinili; konšelé tázali se v Jihlavi a odtamtud došlo naučení: „wer sich czewhet vs seynem rechten in eyn ander recht, der sal daz verpuzzen mit X marken" (Tomaschek, Oberhof č. 225.) — Srv. též čl. XLIII. Maj. Carol. (Jireček, Codex II. str. 142.) — Podotknouti opětně sluší, že spory s obcemi městskými rozsuzovány byly obyčejně na soudě zemském neb královském. Panovníci též často žaloby na obce městské podkomořímu k rozsouzení neb k mírnému narovnání přikazovali, na př. r. 1411 veden spor o pastviny mezi klášterem Postoloprtským a Lounskými před podkomořím a Olomúckým biskupem Kunrádem a strany shodly se k návrhu podkomořího, aby zvolení z obou stran smluvcové při tu rozhodli. Kdyby však odepřeli tak učiniti, „quod ex tunc regia majestas aut ille qui per suam celsitudinem daretur, superarbiter esse debeat et possit". (Orig. v arch. Lounském.)

[56] Srv. Jacobiho Codex č. 152., 154. a 157. — V archivu Lounském zachoval se četný počet originálních listův toho druhu, na př. podkomoří Hana Benevšovský r. 1374 píše radě Lounské v příčině

ve zmíněných vyhražených trestních případech; kdežto v ostatních případech mohl jenom předsedati soudu městskému, kdež pak byl vázán nálezem konšelův městských.

Za Václava IV. však uchylovala se časem opět praxe od zásady zákonem uznané, že měšťan má na soudě městském býti souzen; ačkoliv měšťané uchylování to vždy za porušování svých práv a svobod považovali. Někteří královští podkomoří, odvolávajíce se nejspíše k tomu, že král je nejvyšším soudcem v zemi, přijímali někdy na místě jeho žaloby a rozsuzovali o nich sami a i některé prameny práva městského z té doby připouštěly, že král neb podkomoří mohou rozhodovati v některé rozepři, když strana se k nim byla utekla, majíc příčinu soudu městskému nedůvěřovati. Za to však žalobce, když byl soud městský opominul, pohnav bez opovězení konšelům měšťana k soudu vyššímu, což za zlehčení soudu městského i města se považovalo a když při prohrál, musil zaplatiti pak rychtáři i konšelům pokutu.[57]

---

tří pomahačův při vraždě „daz wir dieselben drey lute lazzen ledig vnd loss mit sampt ern burgern"; podkomoří Mikuláš Jenteš nařizuje r. 1377, aby se ujali dvou sirotků „als lange bis wir vnderweiset werden leuterlich, wer von magschaft allernehst der selben weisen sey zu verwesin"; týž podkomoří vypověděl měšťku jednu z města, pak ale r. 1377 nařídil radě, aby nebránila jí nějaký čas v městě se zdržovati ažby si něco ječmene vymlátila. — První česky psaná nařízení pocházejí od podkomořího Hájka z Hodětína, jenž na př. r. 1412 nařizuje Lounským: „Jakož jest Sigmund pro uražení kamenem člověka u vašěm vězenie, přikazujiť vám, jestližeť by buoh toho jistého uraženého neuchoval, abyšte sě nad Sigmundem proto nikoli neunáhlovali, doniž byšte to na mě vznesúc, ote mne jiné měli přikázánie" a když poraněný zemřel a dva obvinění do vězení se dostali, přikazuje „pánóm purgmistru a raddě" „slovem královým i svým tudyž, abyšte ty jistý vězně k tomu drželi a skutečně připravili, aby hlava toho uraženého přátelóm jeho odložena byla, dále je zaručíc do mého súdu, aby práva dostáli a cožby je právo tudíž postihlo, aby to trpěli." (Za laskavá sdělení tato děkujeme p. Kottovi v Lounech) — Sr. též pozn. 47. na str. 585. Právníka 1879.

[57] Zmíněná už „jura Normbergensium" ze druhé polovice XIV. století v rukop. Klatov. uznávají alternativné pohánění k podkomořímu, ustanovujíce v čl. XXXVII: „Si accusatur aliquis de quacunque re et idem sentit hoc in iudice non consequi ab eo iusticie

Zajímavým dokladem, že v době té sněmovní snesení z r. 1366 bylo porušováno a že měšťané skutečně ke dvoru královskému poháněni byli, jest listina, již měšťané Staroměstští sobě teprvé 22. října 1413 na králi Václavu vymohli a již dva měsíce na to králi opět navrátiti byli nuceni, poněvadž obsah její přílišně dotýkal se práv zeměpanských. Slibovalť a povoloval v nadání tom mimo jiné král, že nebude měšťany více obesílati před svou osobu pro jich přečinění, nýbrž že buď sám neb úředníky svými dá přednésti žalobu před soudem městským a tam ji provede, kdykoliv by do některého měšťana sobě čeho stěžovati měl.[58] Tím spů-

complementum et si causa fuerit ipsius iudicis, tunc idem appellare potest ad maius ius non pena aliqua mediante nec ipsam soluere debet. Item accusatur aliquis de causa, que non tangit iudicem nec iuratos et si idem appelauerit ad maius ius, tunc idem debet et tenetur, quis appellauerit dare iudici et sicui iurato 30 solidos paruorum denariorum et sic iura sua habebunt processum et sic eadem causa per iudicem deinceps non tenetur iudicari nisi per dominum uel subcamerarium. Item si aliquis appelauerit et idem pauper fuerit carens rebus et garulus et homo rixosus fuerit et si idem reciderit in causam, tunc idem debet puniri captiuitate, ut iurati decreuerint; hoc debet iure fieri, quod idem cedat ceteris in exemplum". — Ustanovení ta souhlasí celkem s čl. 9. a 10. naučení Jihlavských (Tomaschek Oberhof str. 58.), kdež k dotazu Horníkův „si dominus rex vel ejus vicarius judicem ciuitatis et juratos priuare posset potestate super homicidiis vel aliis causis majoribus vel minoribus judicandi, cum in priuilegiis iurium suorum eandem dederit potestatem", odpověděno naivně z Jihlavy „de jure non potest, licet de facto hoc fieri posset" a kde k dotazu, zdaž komorník může souditi některé rozepře, odpověděno záporně, avšak s výjimkou „de quibus coram eo querimonia moueretur vel pro quibus expediendis ad ciuitatem uenire rogaretur." — Naučení tato, jež odporovala snesení sněmovnímu z r. 1366, přešla též do Jihlavské recense Brněnského liber sententiarum v ruk. Kutnoh. na str. 245. a nalezají se též v pozdějších překladech českých. — Třetí recense práva Jihlavského vyslovuje rovněž zásadu: „Ein schepp mag haben gewalt alle sachen zu richten, an alleine die in vrteil von hofe werden verboten;" ačkoliv r. 1387 Jihlavští žádali, aby při své soudní autonomii zachováni byli. (Tomaschek, Oberhof str. 59. a 356.) — Srv. též Právník 1879 pozn. 39. na str. 578. a Pelzel, Wenceslaus Urkb. Nr. XLV.

[58] „auch seczen wir vnd wellen, das ein yczlich burger, er sey reich oder arm bey Irem Statrechten genczlichen bleiben sol vnd der sol auch vns, noch nymandes anders von vnsern wegen aus iren

sobem byli by král. úředníci přestali býti soudci nad měšťany a byli by se stali veřejnými žalobci; avšak zrušením tohoto nadání uvedena jest zásada výhradné pravidelné příslušnosti soudův městských opětně v pochybnost a případy kabinetní justice jmenovitě ve venkovských městech nebyly zajisté řídkostí.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

K §. 1245. ob. z. obč.

K žalobě Františka Č., co otcovského opatrovníka nezletilé Otilie Š., na manžela této, Víta Š., o vrácení neb zjištění věna daného bez sepsání notářského spisu, uznal c. k. okresní soud po ústním řízení:

I. Žalující nezletilá Otilie Š. se s onou částí žalobní prosby v žalobě de præs. 25. května 1878 č. 4022. civ. vytknuté, kde žádáno, aby za právo uznáno bylo: „že žalovaný Vít Š. povinen jest, ve 14 dnech pod následky exekuce co věno obdržených 760 zl. Otilie Š. k rukoum jejího otce Františka Č. vrátiti a jednu krávu v ceně 71 zl., pak krávu obdrženou co stelnou jalovici jí k užívání odevzdati“ pro tentokráte odmršťuje.

II. Žalovaný Vít Š. jest povinen pod následky exekuce pro věno Otilie Š. pozůstávající v částce 760 zl. a dvou kravách jistotu zříditi, případně dopustiti, aby pro toto věno právo zástavní k rukoum nezl. Otilie Š. na nemovitostech jemu náležitých, a sice: na usedlosti č. pop. 21. v Č. a pozemku č. top. 624. o 769 čtv. sáhů od usedlosti č. pop. 62. tamtéž a pozemku č. top. 581. o 1 jitru 997 čtv. sáhů knihovně vtěleno býti mohlo.

---

grichte gegeben werden, wan wir wellen vff nymandes keyn arge glawben, noch nymandes vor vns beklagen lassen vmb keynerley missetat, sunder hat ymandts, es weren wir selber oder vnser Amptlute von vnsern wegen zu Burgern ichtes zu sprechen, das sol vor dem Rat daselbst geschehen vnd der Rat, der dieweilen siczen wirt, sol beyde teile befenden vnd klag vnd die antwurt vffnemen vnd darnoch vrteylen noch Irem Rechtem, als sie geschworen haben.“ (Lib. vetust. privil. str. 114.)

III. Žalovaný Vít Š. jest povinen, žalující nezl. Otilii Š. náklady této rozepře v částce 15 zl. 36 kr. ve 14 dnech pod uvarováním exekuce nahraditi.

Důvody:

Žalovaný doznává, že mezi ním a nezl. Otilií Š. bylo uzavřeno manželství a že manželé František a Anna Č. své dceři Otilii Š. slíbili a dali věno. O výšce slíbeného věna se strany rozcházejí. Žaloba udává slíbené věno na 800 zl. a 2 krávy, kdežto žalovaný tvrdí, že manželé Č. slíbili dáti věnem 1600 zl. a 2 krávy, což však vedlejší a nerozhodnou věcí jest, an se v přítomném sporu nejedná o to, mnoholi věna slíbeno bylo, nýbrž pouze aby dané věno vráceno neb zjištěno bylo. Proto jsou o výšce slíbeného věna nabídnuté důkazy svědecké lhostejné a nebylo na ně uznáno.

O tom pak mezi stranami není sporu, mnoho-li žalovaný Vít Š. věnem obdržel, doznávát, že obdržel částku 760 zl. na hotovosti, pak jednu stelnou jalovici a částku 71 zl. na koupenou jednu krávu.

Jest na jevě, že na vrácení věna pro tentokráte uznáno býti nemůže, neboť věno lze pouze v případech pominutí manželství aneb v některých případech rozvedení manželství nazpět požadovati.

Také z toho důvodu, že smlouva o zřízení věna pro nedostatek platného notářského spisu dle §. 1. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. a §. 68. lit. *g*) not. řádu jest neplatná, nemohlo by na vrácení věna uznáno býti, poněvadž dle §. 1432. ob. zák. obč. to, co dáno bylo k splnění dluhu, který pouze pro nedostatek zákonních formalit neplatný jest, nazpět požadováno býti nemůže a z udání obou stran o obsahu smlouvy, jakouž strany o zřízení věna uzavříti obmýšlely, nevysvítá, že by smlouva měla zapotřebí vrchnoporučenského schválení a že by tudíž tu byl případ §. 1433. ob. zák. obč., ano takové schválení jest dle §. 865. ob. zák. obč. jen v tom případě zapotřebí, když nezletilý béře na sebe nějaký závazek, což v přítomném případě tvrzeno nebylo.

Musela tedy žaloba, pokud se žádá vrácení věna, pro tentokráte zamítnuta býti a bylo uznáno pouze na povinnost žalovaného k zjištění daného věna, k čemuž žalovaný vzdor svému odporu dle §. 1425. odst. 2. ob. zák. obč. povinen jest, poněvadž Otilie Š. jest nezletilá a žalovaný neprokázal, že jemu zjištění věna s vrchnoporučenským povolením prominuto bylo.

V příčině otázky přisouzení soudních nákladů bylo uváženo,

že žalující, když s jedním alternativním petitem odmrštěn byl, proto nepodlehá v této rozepři, a proto byly mu dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. útraty soudní přisouzeny.

C. k. vrchní soud zemský k odvolání žalovaného nálezem ze dne 25. listopadu 1878 č. 32637. civ. rozsudek c. k. okresního soudu v odstavci I. ve své míře ponechal, v odstavcích II. a III. ale změnil, žalobu zcela odmrštil a žalobce v náhradu nákladů obou stolic odsoudil.

Důvody:

Z odstavce I. rozsudku neodvolala se žádná strana, nepodlehá tento tedy dle §. 258. ř. z. rozhodnutí vrchního soudu a musel ve své míře ponechán býti.

Co se týče naproti tomu odstavců II. a III. rozsudku, kteréž od žalovaného v odpor vzaty byly, musely tytéž změněny a jak intimat rozsudku obsahuje muselo uznáno býti.

Žalobce byl by jen tehdáž oprávněn od žalovaného zjištění jemu odevzdaného věna žádati, kdyby měl pro tento nárok platný titul §. 449. ob. z. obč.

Titul ku právu zástavnímu za zřízené odevzdané věno může dle §. 1245. ob. z. obč. buď ve smlouvě neb v zákoně spočívati.

Ve smlouvě, jestli ten, který věno odevzdává, při odevzdání téhož přiměřené zjištění žádá, v zákoně pakli po odevzdání nebezpečí pro něho nastane.

Z těchto dvou titulů nesvědčí žádný žalobci, neboť on odevzdal věno žalovanému, aniž by byl jak z jednání jasně vysvítá od něho zjištění žádal, on však dále ani netvrdil, tím méně pak dokázal, že by pro věno nebezpečí bylo nastalo, spíše doznává, že žalovaný majitelem usedlosti, tudíž v držení jistého jmění jest.

Žalobce nebyl sice, jelikož ohledně spravování jmění jeho nezl. dcery Otilie Š. rozené Č. dle §. 152. ob. z. obč. s kurátorem stejné postavení má, oprávněn, aby bez vrchnoporučenského schválení zjištění věna poslednější zřízeného nežádal, poněvadž to jest čin větší důležitosti §. 233. ob. z. obč., avšak učinil-li to přec, tedy o své újmě nemůže to pro něho žádný právní důvod zakládati, aby dodatečně zjištění žádal, spíše činí jej toto jednání o své újmě za škodu nezletilé Otilie Š. z toho možným spůsobem vzešlou zodpovědným.

Výrok o nákladech obou stolic zakládá se v ustanovení §§. 24. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 číslo ř. z.

C. k. nejvyšší soud k revisí žalobce nedotknuv se odstavce I. rozsudek druhé stolice co do odstavců II. změnil a rozsudek první stolice v tomto odstavci potvrdil, naleznuv mimo to, že náklady všech instancí nésti má každá strana své.

Stalo se z těchto

důvodů:

Revisní stížnost žalobce směřuje proti oné části rozsudku druhé stolice, kterou odstavec II. rozsudku soudce prvního změněn a žalobce i s žádostí o zjištění věna odmrštěn byl.

Stížnost tato jeví se býti důvodnou, uváží-li se, že Otilie Č. nezletilá a podle §. 1220. ob. z. obč. povinností rodičů jest, aby dceři přeměřené věno zřídili; že věno toto podle závěrku §. 1229. ob. z. obč. určeno jest, aby tvořilo část jmění dcery, které jí po smrti manžela připadnouti má, a že s tím také ustanovení §. 788. ob. z. obč. v principu souhlasí, že dále vzhledem k principu vyslovenému v §§. 230. a 231. ob. z. obč. ohledně správy a užívání jmění nezletilému patřícího, který pak pro zvláštní případy v §§. 160., 162., 176., 190. a 199. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. výrazu došel, a vzhledem §. 1223. ob. z. obč., podle něhož obdržené již ale ztracené věno, ještě jednou žádati se nemůže — nepochybno jest, že nezletilý pokud zjištění věna jeho možno, také po zákonu žádati je oprávněn jest, zvláště tehdáž, kde ztráty jeho jest se co obávati.

Vzhledem tedy k tomu a k důvodům již od prvního soudce uvedeným náleželo rozsudek druhé stolice v části proti níž revidováno, změniti a rozsudek první stolice v moci zachovati. Co do odstavce I. však, z něhož nestěžováno, zůstal rozsudek první stolice v míře své.

Útraty všech instancí byly v základě ustanovení §§. 25. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., na vzájem zrušeny, poněvadž vrácení věna podstatnou část žalobní prosby tvořilo, proti níž se žalovaný s prospěchem bránil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 1879 č. 12917.

Dr. Šimák.

K zákonu ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. o zakládání nových knih pozemkových.

Žádostí de præs. 3. února 1879 č. 896. žádali domkáři Předhradští u c. k. okres. soudu v Poděbradech, aby na základě čl. 7. lit. *b)* 12. a 13. zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. v nově zakládané knize gruntovní obce Předhradí v pořadí běžícím k starému stavu břemen na pozemcích 25⁶/₁, 25⁶/₂, 25⁶/₃ v Předhradí co věci služebné pro domky č. 28., 13., 29., 30., 35. v Předhradí co věci panující, právo spolupastvy vyznačeno bylo co služebnost reální záležející v právu pásti na těchto pozemcích kdekoliv a kdykoliv v roce a zakládající se na vydržení. Na důkaz vydržení toho práva služebnosti pastvy přiložili domkáři Předhradští žádosti své protokol ze dne 18. ledna 1877 o výslechu svědků ku věčné paměti slyšených k výměrům ze dne 2. prosince 1876 č. 6210. a ze dne 31. prosince 1876 č. 10.010., kterýmiž svědečnými výslechy vydržení služebnosti pastvy na řečených pozemcích vlastníky svrchu uvedených domků prokázáno bylo.

C. k. okresní soud v Poděbradech tuto žádost výměrem ze dne 20. února 1879 č. 896. odmítl,

poněvadž

se listině této, žádosti za základ sloužící, zákonem předepsaných náležitostí §§. 31., 32. a 33. knih. zák. nedostává.

Na tento výměr stěžovali si domkáři Předhradští opírajíce stížnost o to, že žádost jejich neměla a nemohla být posuzována vedle všeobecního knihovního řádu ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. nýbrž dle výminečného ustanovení zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. o zakládání a doplnění knih pozemkových, uvedše dále, že v tomto zákoně upravené jednání má míti místo, když následkem zemského zákona gruntovní knihy nově se zakládají. Že pak §§. 5. a 6. téhož zákona, kteréž upravují ediktální řízení, výslovně ustanovují, že vyzvány býti mají všecky osoby v §. 7. téhož zákona uvedené, by přihlásily svá práva, jež do nové gruntovní knihy zanésti se mají, do roka a 6 měsíců pod ztrátou lhůty a že §. 7. lit. *b)* téhož zákona dále stanoví, že vyzvány býti mají k přihlášení takovému všecky ony osoby, které již přede dnem otevření nové knihy gruntovní na nemovitostech v knihách gruntovních zástavního práva služebnosti, neb jiných

ku vtělení do kněh veřejných spůsobilých práv nabyly, pokud tato práva k starému stavu pasiv mají býti dodána a při založení nových knih gruntovních v ně nebyla vložena, že dle §§. 8., 12. a 13. tr. z. mají přihlášená práva ta býti v nově zakládaných knihách, jsou-li řádně doložena, vyznačena aneb má vedle ustanovení §. 8. al. 2. a §. 15. zák. o zákl. knih poz., není-li prokázáno, že práva ta jsou předmětem sporu, cestou úřední o nich býti jednáno a sice i s tím, proti němuž čelí i s tím, ve prospěch jehož zní a má býti pak ustanoveno, když jednáním dohodnutí dosíci se nemohlo, která strana má nastoupiti pořad práva soukromého a má se jí úřadem k tomu ustanoviti lhůta.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém rozhodnutím ze dne 21. dubna 1879 č. 12.007. této stížnosti dal místo, vyznačení žádané v nové knize obce Předhradí nařídil a ku jednání o služebnosti vydržené c. k. okresnímu soudu v Poděbradech stání ustanoviti rozkázal,

poněvadž

1) vedle §. 1. lit. a) zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. v tomto zákoně ustanovené řízení o upravení pozemkových knih také tenkráte průchod má, když následkem zemského zákona pozemkové knihy nově se zřizují;
2) vedle §. 1. zemského zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92. zem. zák. r. 1874 v království Českém nové knihy zřizovati se mají;
3) ediktem c. k. vrchního soudu zemského ze dne 24. září 1878 č. 26518. k novému knihovnímu návrhu pro katastrální obec Předhradí k řízení a upravení tohoto knihovního návrhu zavedena lhůta přihlášecí až do 1. listopadu 1879 určená jest a 1. listopad 1879 co den ustanoven byl, kterým tento návrh knihou pozemkovou se stane;
4) vedle §. 22. zák. ze dne 5. pros. 1874 č. 92. zem. zák. roku 1875 vyšetření takových služebností, v příčině kterých při vyšetřování za účelem založení knih pozemkových mezi stranami úplné shodnutí se nedocílí, řízení vedle zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. vyhraženo jest;
5) v tomto případě dle žádosti o takové právo služebnosti se jedná, které stěžovatele již přede dnem zřízení nové knihy pozemkové na nemovitosti v něm zapsané dle jich udání nabyli, a příčinou kteréhožto práva oni zapsání to k starému

stavu závad žádají; domáhání tohoto práva však nikoli vedle ustanovení ob. knih. zák. nýbrž vedle §§. 47. a 51. předp. výk. ze dne 8. února 1875 č. 13. zems. zák. v upravovacím řízení cestou přihlášení díti se má;

6) v žádosti, pokud se týče přihlášení se uvádí, že se přihlášené právo na vydržení zakládá, a vedle §. 12. zákona ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. z. listiny jen tenkráte, když snad pozůstávají, s přihlášením předložiti sluší.

Na toto rozhodnutí stěžovali sobě starousedlíci Předhradští, na jichž nemovitostech služebnost ta vyznačena byla.

C. k. nejvyšší soud však stížnost tu zamítnul z

důvodů

v rozhodnutí druhé stolice uvedených a spisům a zákonitým předpisům přiměřených, jež v revisijní stížnosti vyvráceny nejsou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 1879 č. 8954.

Dr. Bedřich Pacák.

Jaký vliv má změna exekvované usedlosti a změna dražebních podmínek na platnost exekuční dražby.

Na den 3. února 1879 položena byla třetí exek. dražba usedlosti č. 6. v N.

Dne 23. ledna 1879 usedlost tato vyhořela.

Následkem toho byly dražební podmínky při stání dražebním dne 3. února 1879 před početím dražby ve srozumění s přítomnými věřiteli a licitanty následovně doplněny.

1) Že vydražitel kupuje usedlost v tom stavu, v jakém se dnešního dne (3. února 1879) po požáru nachází;

2) že vydražitel na assekurační premii nebude míti žádných nároků;

3) že na místě toho assekurační premie připadnouti má hypotekárním věřitelům dle knihovního pořadí, kterým bude náležeti domáhati se nároků svých v pořadí práva.

Na to byla při témž stání usedlost č. p. 6. exekučně prodána.

Proti výkonu té dražby podal exekut stížnost, opíraje se hlavně o to, že původní soudem schválené a veřejně prohlášené dražební výminky při stání dražebním změněny byly, a že za těchto změněných podmínek bylo ihned prodáváno.

C. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 24. února 1879 č. 6399. stížnost tuto zamítl,

poněvadž

exekut při výkonu dražebním byl přítomen a proti změně dražebních podmínek výslovně neprotestoval, a poněvadž ustanovení, aby assekurační premie připadla knihovním věřitelům, jest zcela na místě.

Exekut podal mimořádnou stížnost dovolací, a c. k. nejvyšší soud dal stížnosti místo a obě rozhodnutí nižších stolic jakož i výkon dražební ze dne 3. února 1879 zrušil s tím doložením, že exekventu jest volno, aby vymohl nové popsání a odhadnutí usedlosti č. p. 6. v L. a aby předloživ nové, stávajícím poměrům přiměřené podmínky, žádal za novou exekuční dražbu, ku které nová tři stání ustanovena býti mají;

poněvadž

změna původních právomocných dražebních podmínek, která před dražbou se stala, aniž by veškeří interessenti byli bývali slyšeni, byla zcela proti zákonu. Výkon dražby usedlosti č. p. 6. v L. ku dni 3. února 1879 ustanovený též proto po právu nebyl možný, poněvadž krátce před tím usedlost vyhořela, a tedy nebyl zde více ten stav a ta cena dražebního předmětu, jak v odhadním protokolu udáno jest a dovoliti nelze, aby hypotheka exekučně se prodala, aniž by se zjistilo v čem ona záleží a jakou cenu má. Nelze proto v případě řečeném novou dražbu dříve dovoliti, pokud řečená usedlost nebude znovu popsána a odhadnuta, a pokud nové podmínky nynější situaci přiměřené ustanoveny nebudou.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 29. dubna 1879 č. 4701.

Dr. Al. Kotrbelec.

K exekuci na práva pachtovní.

A. R. vymohl proti J. M. platební příkaz pro směnečnou pohledávku 400 zl. s přísl., proti němuž J. M. podal námitky. J. M.

byl pachtýřem usedlosti č. p. 6. v L. A. R-ovi bylo k žádosti jeho proti J. M. výměrem c. k. krajského soudu v Táboře ze dne 21. února 1879 č. 1798. povoleno zaznamenání práva zástavního a sekvestrace pachtovních práv J. M. k usedlosti č. p. 6. v L. co exekuce ku zjištění sporné směnečné pohledávky 400 zl. s přísl. a byl následkem toho též ustanovený sekvestr zaveden a sekvestrace knihovně poznamenána.

Na stížnost J. M. změnil c. k. vrchní soud zemský v král. Českém výměr první stolice v ten rozum, že A. R. se žádostí a s prosbou v ní položenou na prosto odmítnul,

poněvadž

nehledě k tomu, že c. k. kraj. soud v Táboře ve svém výměru ze dne 21. února 1879 exekventovi záznam práva zástavního a sekvestraci práv pachtovních J. M. v příčině usedlosti č. 6. v L. povolil, kdežto A. R. dle obsahu shora naznačené žádosti za zájem a sekvestraci těchto práv pachtovních žádal, řečená žádost již z té příčiny odmítnuta být musí, proto že vedle §. 320. s. ř. výměr sekvestraci povolující v pozemkové knize by poznamenán býti musel, co však v tomto v případě dovoleno není, jelikož požitky, jež sekvestrovati se mají, žádným předmětem knihy pozemkové nejsou,*) a poněvadž spachtovaná usedlost nikoliv na jméno pachtýře, nýbrž na jméno propachtujícího a vlastníka zapsána jest.

Na stížnost A. R. změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice a potvrdil rozhodnutí stolice první,

poněvadž

dle §. 320. s. ř. lze vésti exekuci na veškeré dlužníku příslušné požitky, tudíž i na ony z pachtu usedlosti, v případě tomto žádáno bylo za zjišťovací exekuci zajmutím a sekvestrací knihovně zajištěných práv pachtovních dlužníka na usedlost č. p. 6. v L. na základě platebního příkazu, proti němuž byly podány námitky, a tudíž vzhledem na §. 8. nař. minist. práv ze dne 25. ledna

*) Práva pachtovní J. M. na usedlosti č. p. 6. v L. byla knihovně vložena.

1850 č. 52. ř. z. a §. 4. a 12. nař. minist. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. právem bylo dáno místo žádosti exekventa.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 5. června 1879 č. 6379.

Dr. Al. Kotrbelec.

K výkladu §. 579. ob. z. obč.

A. učinil před svědky písemnou poslední vůli, kteráž podepsána byla takto:

Jan Křížek, (zůstavitel).
Josef Munzar, starosta.
František Lachman, svědek.
Václav Imlauf, svědek.

Dcera zůstavitelova B. co spoludědička žalovala o neplatnost, poněvadž nebyly zachovány předpisy zákonní v příčině té vydané a zejmena dle §. 579. ob. z. obč., nebyli svědkové podepsáni co svědkové poslední vůle.

Rozsudkem c. k. okr. s. v U. P. ze dne 19. března 1879 č. 3025. byla žaloba zavržena z těchto

důvodů:

Pravda arcit, že svědkové vedle §. 579. ob. z. obč. podepsati se mají „co svědkové poslední vůle" dle přísného práva, však z důvodu slušnosti nelze přece říci, že by pouhý podpis „co svědek" k zachování platnosti nepostačoval. Josef Munzar nepřipojil k podpisu svému přídatek „svědek", nébrž napsal „starosta", aby prý se vědělo, že poslední vůle byla psána od starosty. Z děje ale, jak on a ostatní dva svědkové líčili sepsání poslední této vůle, jde, že byl svědkem a že v této vlastnosti se podepsal; není také podepsán „co" starosta v úřední této své působnosti, kteráž dle povahy věci neměla by zde ani smyslu, nébrž „starosta" vůbec. Zdá se nedostatek ten býti arcit vadou hrubšího zrna, není ale přec tu vada taková, aby tak určitý projev poslední vůle, kteréž se neupírá ani vlastnoručního podpisu zůstavitelova ani pravosti podpisů svědků dožádaných a o všem poučených, ničila nepochodivší z jednání pořizujícího ale spíše z nedopatření tohoto svědka a to tím více, že celé chování zůstavitelovo bylo takové, že dalo svědkům morální přesvědčení o tom, že spis jim předložený

k podpisu obsahuje poslední jeho vůli a žádnou pochybnost v nich nevzbudilo. Vždyť by i pouhý podpis „Josef Munzar“ sám o sobě poslední vůli neplatnou nečinil. Nelze proto užíti zde §. 601. ob. z. obč.

C. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 28. dubna 1879 č. 12725. rozsudek ten potvrdil z

důvodů,

že výpověďmi svědkův jmenovaných jest prokázáno, že zůstavitel prohlásil před nimi přede všemi, že spis, který vlastnoručně podepsali, jest jeho poslední vůle, že je za podpis co svědky žádal a že oni tuto co svědci poslední vůle, ač nikoliv s dodatkem „co svědkové poslední vůle“ podepsali.

Tím učiněno dosti zákonním předpisům §. 579. ob. z. obč.

Mimořádné dovolání c. k. nejv. soud odmrštil, shledav souhlasné rozhodnutí nižších stolic zákonem a spisy předloženými odůvodněné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 1879 č. 6974.

Adj. Topol.

K výkladu §. 46. zákona o myslivosti ze dne 1. června 1866 č. 49. z. z.

Na základě nálezu vrchního rozsudího C. žádal A. za povolení exekuce proti knížeti X. co pachtýři honitby v obci B.

Výměrem c. k. okr. soudu v P. ze dne 20. listopadu 1878 č. 14098. byla žádost ta odmrštěna, poněvadž

a) není podán důkaz, že C. jest vrchním rozsudím;

b) vrchní rozsudí neoznámil straně žalované, které důvěrníky zvolil;

c) není podán průkaz, že straně odsouzené dodán byl nález rozsudího.

Stížnosť proti tomu výměru byla zavržena rozhodnutím c. k. vrchního soudu ze dne 9. prosince 1878 č. 35026., poněvadž byť i okresní soud z povinnosti své oprávněn nebyl zkoušeti, zdaž výrok smírčího soudu pro nezachování předpisů §. 46. honebního zák. nějaký zmatek v sobě obsahuje, schází přece výkaz o tom, že nález ten dodán byl druhé straně a ona byla s to, aby si na zmatky snad se přihodivší u exekučního soudce stížnost vedla.

A. přiloživ zpáteční lístek poštovního úřadu o dodání nálezu obnovil žádost a soud exekuci povolil. Z toho stěžoval si kníže X., však c. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 27. ledna 1879 č. 2849. stížnost tu zamítl, poněvadž k projednání o žalobách z náhrady poškození pole lidmi a zvěří a jich rozhodnutí dle §. 45. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z., onen okresní soud jest příslušným, v jehož okršku pozemek leží; vyšetření a rozhodnutí o nároku na náhradu škody zvěří spůsobenou jest ovšem soudu smírčímu přikázáno, avšak výjimka ta platí toliko v řízení rozeznávacím; v řízení výkonném jest povolán příslušný soudce, aby rozhodoval.

Příslušným jest tedy soud v P. co soud zvláštní a nikoliv soud osobní toho, kdo výrokem smírčího soudu k placení odsouzen byl.

Že by první soudce byl povinen, aby o předložené mu ex. žádosti na základě výroku smírčího soudu prvé ústní neb písemné vyjádření odpůrcovo vyžádal a mu lhůtu k podání stížnosti zmateční dal, nelze ze zákona ze dne 1. června 1866 vyvoditi.

Mimořádnou stížnost, v kteréž kníže X. žádal za autentický výklad tohoto §. 46., c. k. nejvyšší soud odmrštil, poněvadž nevidí se býti povolánu, aby zákony autenticky vykládal, nébrž aby zákonů platných užíval k rozhodování předložených mu případů zvláštních, ostatek v rozhodnutích nižších stolic nezákonnitost neshledává.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. března 1879 č. 10354.

Adj. Topol.

Literární zprávy.

Die Goldrechnung in Österreich-Ungarn von Dr. Theodor Hertzka. Wien. Manz. 1879.

Veliké znehodnocení stříbra nastalé v nejnovějších dobách přimělo známého původce právě řečeného spisu k tomu, aby spůsobem velmi obratným vyložil, kterak by říše rakouská i bez nákladného obnovení měny kovové těžiti mohla z posunutého poměru mezi hodnotami zlata a stříbra. Návrh, který pan spisovatel činí, čelí k tomu, aby Rakousko, nemohouc ve finanční nesnázi své upustiti od nezměnitelnosti a nuceného oběhu bankovek i státovek, upustilo od dosavádní měny

stříbrné a oběhu papírových peněz svých položilo za základ měnu zlatou. Chceme co nejstručněji označiti důvody, jež pan spisovatel rozvinuje, jakož i prospěchy, kteréž od provedení návrhů svých očekává. Zavedení zlaté měny stalo se pro stát evropský nutností netoliko z příčin zevnějších, to jest proto, že všecky ostatní státy ji přijali, nebo přijmouti se chystají, nýbrž že pro veškerá území evropské civilisace jednota v peněžnictví právě na základě měny zlaté i z příčin vnitřních se odporučuje, to jest proto, že stříbrné peníze měnné (silberne Währungsmünze) přestaly býti pohodlnými a zručnými. Na kovu peněžním vyhledáváme jak známo, aby byl pokud možná 1) nezničitelným 2) stejným v hodnotě a 3) aby v malém objemu pojímal velikou hodnotu ovšem dle poměrů obchodních jisté doby. Druhdy bylo i stříbro i zlato přes příliš drahocenným kovem peněžním, teď jest jím stříbro příliš málo; dědové naši uhradili 1000 zlatými, to jest asi 22·25 librami stříbra snad jednoroční potřeby svoje, kdežto my v té samé míře sotva dva měsíce s nimi vycházíme. Avšak tím, že veškeré státy evropské přijímají zlatou měnu, pozbývá rakouské ražené stříbro v isolovanosti své i povahy stálého měřítka hodnot a takž z nezbytných vlastností kovu peněžního zbývá mu toliko fysická nezničitelnost. Jakmile celá Evropa přijala měnu zlatou, kladou se veškeré změny v poměru zlata a stříbra v praxi výhradně na účet stříbra a takž i kolísáním hodnoty stříbra kolísají směnečné kursy těch zemí, které ještě stříbrné měny se drží. Tím tržbě zevnější i vnitřní — jako za vlády systému cedulového — ujímá se pevná půda pod nohama, jenom že nyní rozmary londýnského trhu na stříbro stanou se pro ni rozhodnými. Však tato veliká ujma plynoucí z osamocenosti naší stříbrné měny není jediná. Nehledě ke všemu ostatnímu musí každý Rakušan, jenž s cizinou obchody vede, platiti směnáři za výměnu a sice jakožto strana slabší i tehdy, když výměnu předse béře nikoli on, nýbrž cizí korespondent. Než nejde-li o obchody ihned splněné, nýbrž o koupě na lhůtu (Termingeschäfte), ztrácí rakouská strana ještě více, protože cizinci již napřed nahraditi musí možné ztráty, jež z kolísání měny rakouské jim hrozí. Jedná-li se o uzavírání velikých půjček na dlouhé lhůty v cizozemsku, jsou tyto újmy pro rakouského kontrahenta tak veliké, že předce ještě výhodnějším, aby raději celou půjčku v cizozemské valutě provedl. Kdyby tudíž Rakousko podstoupilo velikých nákladův, aby zavedlo jednotu měny s ostatními státy, byli by nákladové tito zúplna spravedlivými; avšak říše naše jest právě nyní s to této jednoty nákladem přenepatrným dosíci. Na odstranění oběhu papírového pomýšleti ještě nelze, leč můžeme předce zavésti měnu zlatou tím spů-

sobem, že za nynější zlatku (nechať papírovou neb stříbrnou) dáme tolik zlata, kolik zaň na evropském trhu právě dostati lze. Za 300 milionů obíhajících zlatek státových, nesmíme ovšem dáti 750 milionů franků, kteréž nominálně se jim rovnají, nýbrž asi 600 milionů franků; kdybychom tak jednati nechtěli, bylo-by vůči ohromným ztrátám šíleností mluviti vůbec o nové měně; vždyť na celém světě přechod od jednoho kovu měnného k druhému provádí se tím, že okamžitý poměr trhový mezi hodnotami jejich za základ se položí. Jest známo, že následkem znehodnocení kovu stříbrného zmizel rozdíl mezi hodnotou rakouských papírových peněz a mezi hodnotou stříbra, čili jinými slovy, stříbro pozbylo ažia na rakouský papír. 700 mil. zl. v rak. papírech platilo při 15% stř. ažia tolik co 595 milionů stříbra; jakmile 15% ažio zmizelo, platí tolik co 700 milionů hot. stříbra. Avšak stříbro kleslo ještě o více než 15% a tím stouply rakouské papírové peníze do konce nad pari se stříbrem; papírová zlatka rak. nenabyla sice vyšší hodnoty než stříbrná zlatka rakouská, protože tomu bránila zákonná rovnost mezi oběma — avšak libru stříbra, z kteréž my 45 zlatovek razíme, koupiti lze na trhu za 44 ba i za 43 zlatých rakouské měny. Jedna výhoda vyplývá nám z tohoto stavu věcí a záleží v tom, že pokračující klesání hodnoty stříbra nedovede více rušiti hodnotu rakouských známek peněžních — předpokládajíc, že jako doposud ražení stříbrných peněz u nás zastaveno zůstane. Za to závislost rakouské soustavy peněžní na hodnotě zlata trvá a jedná se právě o to, vyšetřiti jest-li a kterakým způsobem hodnotu rakouských známek peněžních na dané výši udržeti a zachovati lze. Za prostředek k tomu se hodící prohlašuje pan spisovatel přechod k počtu zlatému.*) Stát nechať vyřkne, že jeden zlatý rak. čísla — jenž dosavad zastupoval 45. díl 1 libry ryzího stříbra — jest určitým (na př. osmistým) dílem 1 libry ryzího zlata, a sice takovým množstvím zlata, jaké právě nyní za rak. stř. zlatý koupiti lze. Tímto zákonným ustanovením na hodnotě rak. peněz ani toho nejmenšího se nezmění, proto že vůbec změniti nemůže; náklad provedení jeho byl by poměrně nepatrný; slušelo by předně nahraditi papírové peníze nynější novými oppointy na zlato znějícími, za druhé pak třeba bude zbaviti se zásoby raženého stříbra asi 20 až 30 milionů zl., kterouž Rakousko pro platy v hotové minci smluvené chová, a nahraditi ji zlatem; tím prodejem stříbra a koupí zlata ztratili bychom

*) Počet, nikoli měna čili číslo praví se proto, že bychom nepřišli ke skutečné zlaté měně, nýbrž že by toliko zlatá měna položena byla za početní základ naší neúmorné papírové měny.

na nejvýše 5 milionů zl. — a ty budou veškerým nákladem navrhovaného přechodu k zlatu. — Nejedná se o novou soustavu mincovní, nýbrž o změnu měny, o kteréž by převalná většina obyvatelstva vůbec nic nepozorovala. Následkem toho zavedení bude, že na místo kolísavých, k cizozemským penězům v žádném stálém poměru nestojících peněz stříbrných nastoupí nové peníze, jež by za normálních poměrů vůbec kolísati nemohly, jež by naproti cizím penězům tutéž stálost měly, jakou tyto cizí peníze mezi sebou mají a jež by pro případ válek a krisí silněji kolísati nemohly než naše dosavadní papírové peníze naproti stříbru. Tím zmizely by ony nepřetržitelné ztráty, kteréž pro stát dle budžetu a mimo něj i pro soukromé osoby ažiem vznikají; tím získáme velice při uzavírání půjček státních, neboť již nyní pouhý pohled na kursy poučuje nás, že kurs zlaté renty stříbrnou o více přesahuje, než tak řečená diference ažia obnáší, tím konečně, jak pan spisovatel — snad poněkud příliš sanguinicky — očekává, důvěra ve finanční sílu rakouského mocnářství rázem a v míře nevídané oživena bude. Pomíjejíce dalších vývodů pana spisovatele, i těch, které se týkají fakta, že nerozmnožované papírové peníze naše stálým přibýváním obchodův a cirkulace na hodnotě rostou, i těch které se týkají výhodného snížení razebného (Schlagschatz), chceme poukázati na konec jenom k tomu, co pan spisovatel v polemice odpovědným nepřátelům zlata na paměť uvádí. Dluhy (státní, železniční i soukromé) jimiž Rakousko cizině zavázáno jest, obnášejí, jak znalci tvrdí, nejméně 4000 milionů zlatých a platíme za ně co rok 200 mil. zl. úroků; než-li před několika lety znehodnocení stříbra nastalo, rovnaly se tyto 4000 mil. zl. kapitálu a 200 mil. zl. úroků, 400 mil. resp. 20 mil. liber šterlinků. Avšak znehodnocením stříbra kleslo toto břemeno rakouské as o 15% to jest na 340 resp. 17 mil. lib. šterl., tak že Rakousko co rok 3 mil. lib. šterl. čili 30 mil. zlatých získá. Ovšem, že jsme tuto redukci našich dluhův porušením tržby a zkázou úvěru předraho zaplatili, tím větší pošetilostí však bylo-by vzdáti se tohoto jediného zisku ročních 3 mil. šterl.; vzdáme se ho v skutku, jest-liže trvajíce na stříbře, dopustíme, aby novým stoupáním hodnoty stříbra, jež zastancové jeho očekávají, náš roční tribut opět dřívější výše 20 mil. šterl. dosáhnul. Jest-liže však způsobem shora vyloženým okamžitě přejdeme k zlatému počtu, budeme napořád cizině platiti 200 mil. zlatých zlatovek, ty však napořád vážiti nebudou 20 — nýbrž 17 mil. lib. šterl. a tím na vždy osvojíme sobě zisk 3 mil. lib. šterl. čili 30 mil. zl. — Jest ovšem otázkou, jest-li toto počínání vůči rakouským věřitelům s právního stanoviska právě tak odůvodniti a od-

poručiti lze jako s finančnického a jest-li jím úvěr rakouský tak nevýslovně zveleben bude, jak pan spisovatel očekává.

Dr. J: Kaizl.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

10. týdenní schůze dne 3. dubna 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.
Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.
Členů přítomno: 25.

Pan předseda oznámil, že se k Jednotě přihlásil nový člen a sice pan dr. Josef Čurba, praktikant při c. k. zemském soudě v Praze.

Na to přednesl p. dr. Pražák návrh redakce „Právníka", aby se na obálce „Právníka" uveřejňovaly inseráty takového obsahu, který se týká čtenářstva právnického, odůvodňuje návrh týž tím, že od knihkupců, advokátův atd. za časté přicházejí žádosti o přijetí toho či onoho insertu, jimž ovšem dosud nemohlo býti vyhověno. Návrh týž přijat.

Na to přednášel pan prof. dr. Ott o tom, zdali se může k žádosti politického úřadu zrušiti právomocný nález soudní, když byl vynešen ve věcech, které patří před správní úřady. Sdělil nejprvé praktický případ zaslaný Jednotě od p. adj. Pospíšila: Soud první stolice zamítnul žalobu a nález ten vešel v moc práva. Později vznesl žalující při na c. k. hejtmanství, které zrovna tak jako soud první stolice rozhodlo. Proti tomu podal žalující rekurs z té příčiny, že se rozhodnutí to zakládá na nálezu okresního soudu, které pro nepříslušnost tohoto soudu není po právu. C. k. místodržitelství shledalo, že věc, o které okresní soud právoplatně byl rozhodl, patří před úřady správní a k žádosti jeho zrušil vrchní zemský soud právoplatný nález okresního soudu, odvolávaje se na §. 48. zákona o kompetenci soudů.

Vzchází otázka, zdali se tak stalo správně? Pan přednášející má za to, že nikoliv, poněvadž pokládá poslední větu 2. odstavce §. 48. zákona o kompetenci soudů za zrušenou zákonem o organisaci říšského soudu ze dne 18. dubna 1869 č. 44. ř. z. §. 12. Ustanovení §. 48.

zák. o kompetenci soudů, ačkoliv mezi předpisy staršího zákona o příslušnosti ze dne 18. června 1850 č. 237. ř. z. (zvláště §. 48. a 115.) položeno nebylo, platilo přece co do podstaty již podle dv. dekr. ze dne 28. října 1815 č. 1187. sb. z. s. a ze dne 5. října 1816 č. 1285. sb. z. s. Neboť zákony tyto nařizovaly zrušování rozsudků moci právní nabyvších vrchním soudem k žádosti zemských vlád, pakli vrchní soud k pobídce takové seznal, že věc nálezem rozřešená odkázána býti měla k vyřízení úřadu politickému. Toto zrušování rozsudků ex officio z příčiny té, že případ soudy rozhodován býti neměl, bylo pouze důsledkem přísného šetření mezí kompetence soudů, a nacházelo doplnění svého ex officio zrušováním nálezů úřadů politických ve věcech soukromoprávních vlastně k soudům slušících (dv. dekr. ze dne 8. října 1784 č. 349. sb. z. s. a dv. dekr. ze dne 8. ledna 1795 č. 212. sb. z. s.). Obrat, jenž nastal zákony doby moderní také u nás co do postavení soudnictví ku správě, zasáhl též ustanovení §. 48. zákona o kompetenci soudů, kteréž bylo výsledkem jinakého pojímání vzájemného poměru jejich. Zákonem upravujícím řízení při konfliktech kompetenčních bylo ohledně otázky naší obmezeno právo administrace naléhati na výlučnou kompetenci správy na dobu trvání sporu, t. j. na čas od vzejití sporu do řešení jeho rozhodnutím konečným u věci hlavní, právní moc nabyvším (§. 12. zákona ze dne 18. dubna 1869 č. 44. ř. z.). Tomu nasvědčuje doslovné znění paragrafu dotčeného i předpisy vylučující restituci ku vznešení konfliktu jistivého ať již proto, že lhůta zmeškána (§. 18.) aneb že novoty byly nalezeny (§. 37.); nad to však přímo průběh porad zákonodárných i povaha věci přimlouvají se za názor výše hájený.

Neboť při poradě vládního zákona o organisaci říšského soudu (předloženého v 140. sezení sněmovny poslanců dne 3. listopadu 1868) navrhoval výbor k prozkoumání předlohy zřízený poslancům doplněk v skutku pak přijatý, totiž: aby návrh úřadu správního konflikt na říšský soud vznášející opatřen byl vždy výkazem o tom, že se strany administrace bylo se dovoláváno postoupení věci soudem k řešení její cestou administrační v čas, kdy spor ještě trval. Za doplněk tento přimlouval se výbor takovýmto způsobem: „Vytknutí této meze časové tím již odůvodněno jest, že zájem pojištěného stavu právního toho vyžaduje, aby nebyla práva nabytá právoplatným rozsudkem v pochybnost uváděna konfliktem o příslušnost dávno po tom, kdy již byl nabyl nález soudcův právní moci. Ustanovení zákonní, že vznášení konfliktů pouze správním úřadům přísluší, zajisté jen tehdy lze ospravedlniti, pakli se k tomu určitá lhůta vyměří, jejížto uplynutím kompetence

soudní ipso facto stane se nepopíratelnou.“ (Těsnop. zápisky sněmovny poslanců II. období I. díl, sezení 161. str. 4900.)

Také cizí zákony, kteréž i co do podstaty i co do podrobností našemu zákonu o organisaci říšského soudu za vzor sloužily, vycházejí z názoru, že správa rozsudky v právní moc vzešlé vyvraceti nemůže, opomenula-li v čas vznésti konflikt kompetenční na úřad k řešení jeho příslušný. Tak zvláště již nejstarší u věci té zákon ve Francii vydaný dne 1. června 1828, jakož i nejbližší naše vzory, zákon pruský ze dne 8. dubna 1847 a bavorský ze dne 28. května 1850, jehožto druhý článek téměř doslovně se srovnává s §. 12. našeho zákona.

Konečně věc sama nasvědčuje názoru výše položenému; neboť ve všech státech, které přijaly zásadu přísného roztřídění věcí soudních od záležitostí správních (jako u nás vedlé §. 14. zákona o moci soudní ze dne 21. prosince 1867 č. 144. ř. z.), při poradách o podobných institucích právních k upravení konfliktů uznáno bylo, že přes všechnu důležitost a závažnost zásady roztřídění moci soudní a administrační přísně šetřiti sluší pravidla: rebus judicatis standum est. Tím spíše sluší tak činiti právníkům rakouským, jelikož dvor. dekret ze dne 23. října 1786 č. 587. sb. z. s. velí, že rozsudek soudcův, kterýž nabyl moci právní uplynutím lhůty vyměřené k stížnostem, podrobovati nelze z úřední povinnosti jakémusi prozkoumání, zdali netrpí zmatkem (nullitou). Zajisté málo přispělo by k vážnosti správy, jestli by soudové nepřistoupili k žádosti za zrušení rozsudku právoplatného ve smyslu §. 48. zákona o příslušnosti soudu, ana správa neměla by nižádné cesty další, aby platnosti zjednala názoru svému. Ustanovení §. 48. jur. n. bylo výsledkem a důsledkem názoru, který zřejmého nabyl výrazu ve dv. dekr. ze dne 23. června 1820 č. 1669. sb. z. s. o koncertačním řízení při pochybnostech v příčině kompetence, názoru neuznávajícího nezávislost soudů nižších při řešení pochybností takových; nelze však ustanovení dotčené v souhlas uvésti s legislačním hlediskem naší doby, totiž s úplnou samostatností soudů.

K závěrku poukázal pan přednášející k některým pochybnostem, naskytujícím se následkem neurčitého znění §. 12. zákona ze dne 18. dubna 1869, na př. zdali „Spruch in der Hauptsache“ znamená pouze nález in petitorio aneb též nález in possessorio, zdali tím rozuměti sluší také výrok soudcův v řízení nesporném; zdali konflikt vznésti lze i tehdy, zavrhnul-li soud žalobu z důvodů meritálních, ač se pokládal příslušným býti; zdali již proti žalobě vyzývací z vychloubání se nárokem, který cestou administrační vyřízen býti má, atd.

Pan prof. dr. Randa souhlasí s náhledem pana prof. dra. Otta

a má za to, že jen nejasná skladba §. 48. zákona o přísl. soudu asi svedla k onomu nesprávnému zrušení nálezu právomocného. Ohledně některých pochybných otázek, kterých se pan prof. dr. Ott dotknul, má pan prof. dr. Randa za to, že i ve sporu o rušenou držbu platí §. 12. o organisaci říšského soudu.

Na to sdělil pan dr. Nejedlý několik praktických případů o žalobní kauci. O případech těch rozpředla se delší debata, jíž se súčastnili zvláště pp. starosta a dři. Ed. Kaizl, Vlček, Budil, Podlipný a J. Růžička.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. kasačního soudu.

6. Krajský soud měl za to, že svědek, kterýž při hlavním přelíčení se přiznal, že ve vyšetřování předběžném falešnou výpověď složil, nedopustil se tím zločinu podvodu dle §. 199. lit. *a*) tr. z., poněvadž dle náhledu krajského soudu výpověď ve vyšetřování předběžném složená a při hlavním pře líčení dle pravdy opravená za jediné, souvislé svědectví pokládána býti musí, tak že její změnění není činem trestným. Kassační soudní dvůr přidal se však k vývodům stížnosti zmatečné (§. 281. č. 5. a 9. lit. *a*) tr. ř.), neshledávaje, že by v §. 199. lit. *a*) tr. z. odůvodněno bylo rozeznávání, zdali výpověď složena byla před soudcem vyšetřovacím anebo rozsuzujícím. Rovněž nezakládá se mínění krajského soudu v zásadách řádu trestního; třebas totiž dle zákona těžiště celého řízení trestního spočívalo ve hlavním pře líčení, nejsou proto přece výpovědi složené ve vyšetřování předběžném bezvýznamné, ježto na nich namnoze závisí možnost skutkovou povahu činu trestného na jisto postaviti, o vazbě vyšetřovací, o dání v obžalobu rozhodovati atd. Rozhodnou byla by zde okolnost ta, zdali svědek ve vyšetřování přípravném vědomě učinil nepravé udání. Poněvadž pak krajský soud vycházeje z názoru svrch naznačeného k okolnosti té nepřihlížel, musela mu věc k novému jednání ve směru tom býti odkázána (§. 288. č. 3. tr. ř.).

Nález ze dne 3. června 1878 č. 1738. v G. Ztg. 1879 č. 14.

7. Krajský soud v Przemyślu uznal advokáta dra. J. vinným přestupku podvodu dle §. 461. tr. z., odsoudil jej k peněžité pokutě 15 zl. a vyslovil zároveň dle §. 242. tr. z. a §. 6. zákona ze dne

15. listopadu 1867 č. 131. ř. z., že odsouzený ztrácí hodnost doktorskou jakož i právo k vykonávání advokacie. Kasační soudní dvůr shledal, že krajský soud výrokem posléze zmíněným porušil zákon, poněvadž §. 242. tr. z. vztahuje se toliko k §. 240. lit. *c*), kterýmž při přečinech a přestupcích samotný trest ztráty práv a daných povolení jest stanoven, pokud ztráta tato nastati má na základě zvláštních ustanovení a poněvadž v §. 6. zákona ze dne 15. listopadu 1867 č. 131. ř. z., z jehož celého obsahu zjevna jest snaha, dáti ustanovení od posavadních mírnější, nelze shledávati předpisu, který by normy posavadní zostřoval nebo rozšiřoval. Proti opačnému výkladu svědčí již samo znění uvedeného paragrafu, dle kteréhož má ztráta šlechtictví atd. „dle zákona trestního, daného dne 27. května 1852 č. 117. ř. z. aneb dle jiných zákonů s odsouzením k trestu spojená místo míti jen tehda“ atd., pročež o ztrátě hodnosti doktorské a advokacie jenom tam mluviti lze, kde již dle norem posavade platných ztráta taková nastati měla, kdežto v §. 461. tr. z. podobný trest obsažen není.

Nález ze dne 16. listopadu 1878 č. 7561. (Ger. Ztg. 1879 č. 20., sb. úř. č. 187.)

8. Vilém J. a společníci byvše krajským soudem odsouzeni pro zločin těžkého poškození na těle, podali stížnost zmatečnou, popírajíce, že by byli zamýšleli poškozenému Františku R. na těle ublížiti, pročež prý se nedostává ku zločinu tomu potřebného úmyslu nepřátelského (§. 152. tr. z., §. 281. odst. 10. tr. ř.). Stížnost byla zamítnuta z těchto důvodů: „. . . Nikoliv úmysl ublížiti, nýbrž vůbec úmysl nepřátelský, čímž se zahrnuje zlý úmysl indirektní, o němž jedná 2. odst. §. 1. tr. z., vyhledává se k přičítání tohoto zločinu dle §§. 143. a 152. tr. z. Stačí tedy, že v nějakém jiném zlém, totiž v takovém úmyslu, kterýž směřuje k výsledku o sobě náležejícímu k objektivné skutkové povaze zločinu, přečinu nebo přestupku, něco bylo podotknuto, z čeho to zlo, které z toho povstalo, obyčejně pochází aneb aspoň snadno pojíti může. Takovým výsledkem jeví se však již o sobě zlé, nakládání, které může rovněž tak tvořiti skutkovou povahu pouhého uražení na cti, jakož i vésti k ublížení na těle nebo zabití. Jestli že tedy soudní dvůr pokládal za dokázáno, že všickni obžalovaní při zlém nakládání s Františkem R. proti němu jednali s úmyslem nepřátelským, nelze v tom shledávati omylu právního a není proč tomu odpírati dle §§. 258. a 288. č. 3. tr. ř.“

Nález ze dne 16. září 1878 č. 10341. (Ger. Ztg. 1879 č. 22. sb. úř. č. 188.)

9. Soudní dvůr první instance pokládal za dokázáno, že obžalovaný Jan V. policejního strážníka Karla D. v tom okamžení, když tento chtěje jej z rozkazu policejního komisaře zpoutati, byl uchopil, do prsou kousl a tím mu na těle lehce ublížil. V činu tom shledával soudní dvůr pouze přestupek dle §. 312. tr. z., nevida při pachateli ani úmyslu k tomu směřujícího, by výkon služebný byl zmařen, ani úmyslu na těle ublížiti. Dle náhledu kassačního dvoru jeví se však jednání pachatelovo býti zločinem těžkého poškození na těle dle §. 153. tr. z., neboť jest prý dokázáno, že obžalovaný strážníku, kterýž vedle definice §. 101. tr. z. musí i ve smyslu §. 153. pokládán býti za úředníka, když tento službu svoji konal, z nevole nad tím, že jej strážník zpoutati hodlal, tudíž nikoli nahodile anebo ve stavu nepříčetném, nýbrž z úmyslně na těle ublížil. K úmyslnému poškození právnímu není totiž dle §. 1. tr. z. potřebí, aby zlo, které nastalo, přímo bylo bylo uváženo a umíněno, nýbrž stačí, když z nějakého jiného zlého úmyslu — a takový zlý úmysl obsažen jest již o sobě v kousnutí člověka — něco bylo podniknuto, z čeho zlo, které tím povstalo, obyčejně pochází aneb aspoň snadno pojíti může. Nebylo tedy proč neviděti v jednání obžalovaného úmyslného poškození na těle dle §. 153. tr. z.

Nález ze dne 18. ledna 1879 č. 13084. (Ger. Ztg. 1879 č. 23., sb. úř. č. 189.)

10. K otázce, zdali obžalovaný vinen zločinu zpronevěření, přisvědčili porotci, avšak s dodatkem: „avšak bez zlého úmyslu“. K návrhu obhájce, aby obžalovaný prohlášen byl za nevinna, soudní dvůr však nepřistoupil, nýbrž zavedl řízení opravné dle §. 331. tr. ř., proti čemuž podána stížnost zmatečná dle §. 328. odst. 5. tr. ř. Kassační soudní dvůr nedal stížnosti místa, poněvadž výrok poroty, že obžalovaný jest „vinen“, zavírá v sobě již všechny zákonné známky všeobecné povahy skutkové, tudíž i zlý úmysl. Jestli že porotci tedy zlý úmysl výslovně v téže odpovědi vyloučili, obsahuje výrok jejich vnitřní odpor, k jehož odstranění má po zákonu nastati řízení opravné dle §. 331. tr. ř.

Nález ze dne 27. června 1878 č. 2701. (Ger. Ztg. 1879 č. 19., sb. úř. č. 186.)

Denník.

Úmrtí. Nejvyšší správce soudnictví v království Českém předseda c. k. vrchního soudu zemského v království Českém a vrchního soudu

důchodkového Jeho Excelencí pan Ignác svobodný pán Streit, Jeho cís. a král. Apošt. Veličenství skutečný tajný rada, rytíř řádu železné koruny I. třídy, velkokříže cís. rakouského řádu Františka Josefa, čestného kříže I. třídy s korunou řádu domácího knížat z Lippe, čestný měšťan měst Jihlavy, Kroměříže, Litomyšle a Znojma, člen státního dvoru soudního, atd. atd., zemřel v Praze dne 18. září 1879 o 8. hodině ranní, a pohřben jest v Brně dne 21. září 1879. Narozen dne 28. dubna 1808 v Litomyšli, kdež otec jeho zámožným byl obchodníkem, konal studia gymnasiální v rodném městě, studia právnická ve Vídni. Nastoupil pak dráhu soudcovskou. Slouživ u rozličných magistrátů, v krátkosti stal se magistrátním radou v Jihlavě. R. 1850 stal se předsedou krajského soudu ve Znojmě, později předsedou zemského soudu v Brně, odkudž však povolán do Uher k organisování soudních úřadův. Po provedené organisaci stal se r. 1853 předsedou vrchního soudu v Košici, kdež setrval až do r. 1860, načež přeložen do Prahy za místopředsedu českého vrchního soudu zemského. R. 1863 stal se předsedou mor-sl. vrchního soudu zemského a tři leta později když předseda českého vrchního soudu J. Exc. svob. pán Hennet odešel na stálý odpočinek, povolán k úřadu, jejž až do své smrti zastával. Také parlamentárního života zúčastnil se sv. p. Streit. R. 1848 byl poslancem na říšském sněmu ústavodárném, r. 1863 zvolen na zemský sněm moravský a odtud do říšské rady. Od J. V. císaře vyznamenán jest za své služby r. 1860 řádem železné koruny druhé třídy, a následkem toho povýšen za barona, r. 1872 obdržel velkokříž ryt. řádu Františka Josefa, r. 1878, za příležitosti svého pětadvacetiletého jubilea co præsident vrchního soudu, řád železné koruny první třídy. Rodné město Litomyšl a moravská města Jihlava, Kroměříž a Znojmo poctila sv. p. Streita čestným měšťanstvím.

K zřízení obecnímu. Obec vyzvala jistého M., který v okršku obce bydlel, by si do 14 dnů opatřil průkaz o příslušnosti své, jinak že jemu uložena bude pokuta 5 zl. K stížnosti M. potvrdilo místodržitelství nařízení to, pokud se týče příkazu daného, zrušilo je však co do vyhrožení pokuty, poněvadž zde nejde o záležitost policie místní a tudíž obci nepřísluší vykonávati právomocnost trestní, pročež obci pro případ pouze náleží, hledati pomoc u úřadu politického. Rozhodnutí to bylo přes stížnost obce stvrzeno nálezem c. k. ministerstva vnitra ze dne 13. června 1879 č. 4292. Z. f. V.

Trest smrti ve Švýcařích. 18. května let. r. odbývalo se ve Švýcařích obecné hlasování o návrhu, aby zrušen byl čl. 65. ústavy spolkové z r. 1874, kterýmž odstraněn byl trest smrti ze zákonů

trestních švýcarských. Pro zrušení článku tohoto a tudíž pro opětné zavedení trestu smrti prohlásilo se 199.925 hlasů a 14 kantonů; ve smyslu opačném 181.419 hlasů a 8 kantonů. Ve Švýcařích, kde jak známo zákonodárství trestní náleží v obor působnosti jednotlivých kantonů, odstraněn byl trest smrti na zločiny politické již r. 1848, od té doby pak v jednotlivých kantonech již před r. 1874 i pro zločiny nepolitické a sice v kantonech Freiburgském, Neufchatelském, Curyšském, Genevském, v obou kantonech Basilejském (městském i venkovském), Tessinském, Solothurnském, až r. 1874 stalo se tak všeobecně na základě opravené ústavy spolkové. Hlasováním ze dne 18. května vrácena kantonům švýcarským moc, aby v zákony své na zločiny nepolitické zavedli opět trest smrti. Práva toho použil také již jeden kanton. Zemská rada kantonu Uri přijala 31. července let. r. zákon, kterým se trest smrti zavádí na zločin vraždy a žhářství, při kterém člověk nějaký o život přišel. Naproti tomu pospíšila sobě veliká rada Neufchatelská potvrdivši již 21. května kantonský zákon ze dne 8. června 1854, kterým trest smrti tam úplně byl odstraněn. Pozoruhodno jest, že právě v kantonech s obyvatelstvem francouzským prohlásila se při obecném hlasování většina proti trestu smrti, tak zejména ve 3 čistě francouzských kantonech: Waadtském, Genevském a Neufchatelském. V tomto na př. odevzdáno hlasů proti trestu smrti 9968, pro něj 1826.

Poslední popravy ve Švýcařích před rokem 1874 byly: v Curychu 1865, Waadtu a Luzernu 1867.

Jmenováni: přír. kr. soudu v Uherském Hradišti, Ant. Hoch, okresním soudcem v Mor. Budějovicích; auskultanti příručími okr. soudů: dr. Jos. Skopalík ve Valašském Meziříčí; dr. S. Bock a Fr. Kregcz v obvodu vrchního soudu moravsko-slezského, Alex. Furek v Dašicích.

Přesazeni: př. okr. soudu Ant. Linke, v kr. Vinohradech, dr. Fr. Pradl ve Zbirově a Oskar svob. pán z Malkomesů ve Smíchově k zemsk. soudu v Praze, dr. K. Groh, př. okr. s. v Dašicích ku kr. s. v Malém Jičíně; okr. s. A. Procházka z Mor. Budějovic do Bílska; př. okr. s. ve Valašském Meziříčí; Em. Vaníček do Uherského Brodu a s. př. St. Chmela k okr. s. v Mohelnici.

Vyznamenán: r. mor. slezského vrch. soudu J. Berka titulem dvorního rady bez tax.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Teprvé upálení m. Jana Husi zavdalo podnět k sněmovnímu snesení, že netoliko nemá nikdo za hranice k soudu duchovnímu býti povoláván, nýbrž že každý povinen jest podati žalobu u soudce toho místa, v kterém pohnaný sídlí a Václav IV. r. 1418 výslovně snesení to měšťanům Starého Města potvrdil, uděliv radě právo, aby každého, jenž na měšťana Pražského podá žalobu u jiného, než městského soudu zatkla a trestala dle výše jeho přestoupení.[59]

Jakým spůsobem a řádem na vlastním soudě královském neb podkomořském, odbývaném obyčejně asi v komoře královské, souzeno bylo, o tom zachovaly se nám pouze

---

[59] Pelzl, Wenceslaus Urkb. č. CCXLVIII. V nadání praví se: „ne quispiam personam quamcunque secularem extra regnum nostrum Bohemie ob causam quamcunque ad spirituale judicium citare, trahere seu euorare presumeret quoquomodo, sed quod quilibet actionem suam coram competente iudice et iudicio, in quo quilibet residere dignoscitur, deberet querere et prosequi cum effectu" a dále: „Si quis autem causam suam coram competente iudice in eo iure, quo cives nostri (Majoris civitatis Pragensis) resident, proponere et prosequi non curaret, ex tunc præfatis civibus nostris damus plenam et liberam potestatem talem seu tales arrestandi et captivandi; dum et quoties opus fuerit iuxta qualitatem excessus et demeriti puniendi."

kusé zprávy. Zasednul-li král sám na soudě, tu byli přísedícími soudu jeho obyčejně nejvyšší úředníci zemští a radové jeho;[60] kdežto podkomoří soudil společně s úředníky svými, hofrychtéřem, písařem komorním a vlastním a v důležitějších přech povolával též rady královské, aby mu při vyšetřování a nalezání nápomocni byli.[61] Někdy i konšelé městští ke dvoru jsou povoláváni, aby nález vynášeli.[62]

Když podána byla žaloba aneb oznámeno bylo, že spáchán byl zločin vyššímu soudu vyhražený, obeslal podkomoří strany, aby se v určitý čas do komory dostavily a z jednání svého právy byly.[63] V případě takovém zavádělo se řízení z úřední povin-

---

[60] Právník 1879 str. 581. pozn. 44. — Příklad soudu královského čili jak se v XV. století říkalo komorního máme v listině archivu Vorlického z r. 1413 č. 105. Poddaní kláštera Sedlického dostali se v Malíně do veliké půtky s horníky, při čemž z obou stran mnoho lidí zvražděno a poraněno bylo. Opat a klášter Sedlický podali žalobu ke králi na Horníky, následkem čehož sročeny jsou strany před králem a jeho radami a sice před správcem arcibiskupství Pražského Kunrátem, hofmistrem Janem z Hradce, mincmistrem Petrem Zmrzlíkem, nejvyšším písařem Mikulášem z Egerberka a podkomořím Hájkem z Hodětína. Václav IV. smířil obě strany, všechny předešlé spory v nic obracuje a v listině o tom vydané doložil „so haben wir dorumbe des Aptes vnd seines Conuentes vnd ouch des hofmeisters, Richters, Scheppfen vnd der Gemeinde des Berges zum Chutten clage, rede vnd antwort zu beyder seyte in gegenwurtigkeit vnsrer Rete leiplichen vorhort vnd dorvs mit sampt vnsern Reten nicht anders erkannt vnd erfunden, denn das die egenannte geschicht czwischen beyden teylen mit des Aptes vnd seines Conuentes vnd ouch des hofmeisters, Richter, Scheppfen vnd der Gemeinde des Berges zum Chutten vorgenn, wissen, willen vnd vorhengnusse nicht geschehen sint".

[61] O soudu vedeném v příčině nadání Staroměstských z r. 1413 připsáno v lib. vetust. str. 114. „Litera originalis restituta est domino regi et reposita ad manus d. Haykonis subcamerarii et aliorum consiliariorum in domo seu curia d. Hankonis" (t. j. v komoře královské). — Srv. též Právník 1879 str. 581. pozn. 43.; Tomek l. c. II. str. 330. pozn. 60. a Ott, Beiträge str. 215. pozn. 14.

[62] Srv. Tomaschek, Oberhof str. 59. a 121. „Es fugte sich also verre, das vnser herre der kayser sant noch vns, das wir quemen czu im kegen Prage. Do wir do czu ym quamen, — do sprach vnser herre der kayser: Ir herren lat mir eyn vrteyl werden."

[63] V horním právu kn. I. cap. V. §. 6. praví se „ut — integraliter

nosti a při vyšetřování viny nezachovávaly se asi přísně formy soudního řádu. Poněvadž bylo obtížno veškeré vyšetřování v Praze vésti, vysílal podkomoří úředníky své do města, aby na místě případ vyšetřovali aneb přikázal konšelům, aby podali zprávu písemnou o vině spáchané a o provedeném vyšetřování.[64] Zároveň

læsis ablata restituant et tantundem nomine poenæ per nostrum camerarium dare ad nostram cameram compellantur, ut quos provisus modus æquitatis non arcet, severitatis rigor compescat regiæ ultionis" (Jireček, Codex I. str. 276.) a „in curia nostra eadem die compareas coram nobis, sibi ad objecta mediante justitia responsurus, ne pro contumace si secus feceris judiceris." (Jacobi, Codex č. 84.)

[64] Dle nejstarší knihy Litoměřické str. 2. dosvědčovali r. 1341 konšelé a kmeti m. Litoměřic „quod tempore, quo Nycolaus Morosus notarius domini regis Boemie et dominus Theodricus de Omnibus sanctis ad nostram venerunt ciuitatem defectus et alias causas ipsius nostre ciuitatis iuxta mandatum regium ipsis iniunctum inquirentes, tunc nos ab eisdem requisiti causas quasdam de Hancone de Mysna, que prius eciam ad dominum Pflugonem seniorem regni camerarium delate fuerant, super quas concordare ut iussus erat, non curauit, ipsis dedimus in scriptis. Postmodum dominus Henricus de Camnyk cum amicis ipsius Hanconis ad nostram venit presenciam, cum consilio presederemus ciuitatis dictam causam querens et petens concordare; cuius acquieuimus precibus condicione tali, quod si supra dictas causas cum curia regia, ad quam dilate fuerant, prius componeret, ex tunc ad peticionem amicorum suorum data prius emenda, cum eo vellemus reformari. Et sic deinde dictus Hanco de Mysna litteram domini regis et Pflugonis subcamerarii attulit, quod omnes cause prenotate reformate essent et delete, quibus visis literis et perlectis, nos etiam cum eo concordauimus. Si uero factis dictam infregerit vnionem, ex tunc priuacionem rerum et persone sue se nouerit incursurum." — Tomaschek, Oberhof str. 59. sděluje případ k r. 1387, kde manžel žaloval před markrabětem Joštem na souseda Jihlavského, že mu ženu zbil. Konšelé na jeho žádost ohledali rány a vyslechli ženu. Na to moravský komorník Ješek Puška z Kunštátu poručil rychtáři a kmetům jmenem markraběte, „daz der richter vnd dy scheppen, di dy frawen beschawet hatten vnd der vird scheppe mit in gen Brun komen." Přišedše do Brna, žádali konšelé komorníka, by jich při právech zachoval. Komorník slíbil to učiniti, avšak tázal se jich, jakou pokutu vyměřuje jich právo na ránu krvavou a když nalezli, že ruka má uťata býti, „do sprach der chamrer:

nařizováno jim, aby vinníka uručili tím spůsobem, by postavil za sebe rukojmě, že se do Prahy v určitý den dostaví aneb neměl-li by rukojmí, aby jej zatkli a do vězení na hrad Pražský dodali. Nedostavil-li se obžalovaný k soudu, byl provolán po všech městech královských a jako psanec propadnul hrdlem i statkem.[65] Dostavil-li se dobrovolně, byl připuštěn k odvodu neviny a dle výsledku průvodního řízení, osvobozen neb odsouzen. Průvodní prostředky byly zajisté tytéž, jako na všech ostatních soudech; pouze zdá se, že úředníci královští dříve než ostatní soudcové počali užívati mučidel (tormenta), aby útrpným vyznáním pravdu vypátrali a vězně k úmluvě a zaplacení pokuty donutili.[66] Byl-li obžalovaný odsouzen, propadnul hrdlem a statkem; avšak obyčejně nevykonáván na něm trest tělesný se vší přísností, nýbrž brávan do kázně královské a opatřován vězením, z něhož propouštěn teprvé na úmluvu, když přátelé jeho se zaň přimluvili a peněžitou pokutu složili. Škodu soukromým osobám spůsobenou musil v každém případě obžalovaný nahraditi.[67]

---

dasselbe tut; so wil ich denn hinauf kumen und in pessern von meynes herren wegen." A konšelé Jihlavští „taten das gepot des chamrers." — Jiný příklad podává Schlesinger Stadtbuch č. 134. k r. 1397. Hofrychtéř Prokop Galm obžaloval před králem a podkomořím některé měšťany Mostecké a oni podrženi jsou ve vazbě. Na to vysláni jsou na rozkaz krále podkomořím Sigmundem Hullerem nový hofrychtéř Pešl ze Schattenhofu a písař Prokop do Mostu „doselbist zu verhoren eczlich sache vnd artikel, damit dy egenanten burgere von Brux gegen vnserm herren dem kunig und auch gegen vns (tak praví podkomoří) beschuldigt vnd besagt worden von dem Procop Galm eczwen der stete des kunigreichs czu Behem hofrichter." Vyslaní úředníci uznali obžalované za nevinné a propustili je z vězení a podkomoří na to vydal nález „also lasse wier se auch an vnsers herren des kuniges statt aller und yklicher obgeschrieben sache ganz vnd gar quit, frey, ledig vnd las." — Srv. též Jireček, Codex II. str. 337.

[65] Právník 1879 str. 587. pozn. 48.

[66] „Nam in dominam, que virum fraude necauit, inhumaniter inseuiens diris cruciatibus interemisti pregnantem." (Emler, Reg. č. 2302.) — O podkomořím Zbyslavovi Zajíci vypravuje Chronicon Aulæ Regiæ k r. 1291, že „diversas molestias detentis intulit et multis contumeliis eosdem afficiens ipsos die noctuque miserabiliter tormentavit, quatenus tormentis lacessiti cum eo componerent." (Právník 1879 str. 262.)

[67] Srv. Rössler l. c. II. str. 235.

I. b. V druhé polovici XIV. století vykonávali úředníci království vliv na soudnictví městské větším dílem za spolupůsobení konšelův městských a sice tím spůsobem, že po městech vlastní soudy zahajovali aneb soudům městským předsedali, nařizujíce mnohdy, aby vražda a některé jiné těžší případy k takovýmto soudům odročovány byly, k nimž sami též časem i případy královskému soudu vyhražené přikazovali, aby konšelé o nich nález vynesli.[68]

Mimo to za spořádanějších poměrův právních v době Karla IV. pravidelněji, než za Václava II. počalo se zaváděti řízení z úřední povinnosti v trestních věcech, aby doplňovalo nedostatky řízení obžalovacího a řízení to nedalo se ani jináče prováděti, než když král. úředník osobně do města se dostavil a na místě činu o vypátrání a potrestání zločince se přičinil.

V příčině takovéhoto přímého zasahání moci panovnické v záležitosti soudnictví městského platila stále ještě a obecně zásada starého práva, že „do kterého města král přijede, dokavadž on v něm jest, tu jest jemu prázdna poprava aneb rychta a tu on dobře popraviti aneb souditi můž všechny ty žaloby, kteréž před právem nepočaty sou ani skonány.“[69]

---

[68] Zmíněná „jura Normbergensium“ z konce XIV. věku jednají v čl. X. o „hec cause, quas iudex non tenetur iudicare per se nec iurati nisi domino uel subcamerario presidente“, ustanovujíce: „Item prima causa, si aliquis accusatur pro homicidio manifestato more solito et consueto et hanc causam subcamerarius iudicare debet uel si commitet ipsam iudici ac iuratis, tunc bene potest esse et non alio modo. Secunda causa est ista, ponatur, quod absit, si aliquis accusatur pro falsa peccunia vel precisa monete et in hoc repertus fuerit, hanc causam subcamerarius iudicare debet. Tertia causa est ista, si aliquis accusatur de incensione ignis, quod furtive fecerit volens dampnare suum vicinum vel alios; hoc ipse subcamerarius iudicare debet omni iustitia postulata. Item quarta causa est ista, si aliquis opreserit aliquam virginem vel mulierem et hoc manifestatum fuerit, eandem causam idem subcamerarius iudicare debet et non iudex nec iurati, nec ipsis has causas comiserit iudicare“. (Ruk. Klatovský str. 140.) — Srv. též nadání Čáslavské rychty z r. 1383 v pozn. 49. na str. 588. a nařízení podk. Hájka z Hodětína z r. 1412 v pozn. 56. na str. 623. letošního Právníka.

[69] Kniha distinkční VI. kap. 14., v ruk. Litoměřickém str. 400. a v Ortloffovi str. 323. Srv. též Právník 1879 str. 145.

Zásada ta arci byla též platnou pro úředníky královské, kteří jmenem krále konání práva ve městech se účastnili a proto oni po čas předsedání soudu konšelskému byli oprávněni všechna práva veřejné moci rychtáři městskému propůjčená vykonávati. Zásada takováto neodporovala ostatně ustavičné snaze stavu městského, aby obyvatelé měštští byli souzeni pouze doma vlastními spoluobčany, neboť konšelé byli obyčejně v takovém případě soudním dvorem král. úředníka. Pouze tomu opírala se města, aby následkem příjezdu podkomořího nebyla rušena procedura soudní a pře jednou započatá nemusila se líčiti znova; nýbrž aby za přítomnosti král. úředníka o věcech u soudu zašlých dále se řídilo, anižby se průběh řízení soudního jakkoliv proměňoval a aby pouze v případech, v kterých strany k podkomořímu se byly uchýlily, aneb jež byl podkomoří až do příchodu svého odročil, slyšána byla celá pře.[70] Dostavoval se tedy podkomoří aneb jiný úředník královský do měst buď mimořádně na žádost stran aneb pravidelně z úřední povinnosti a na vlastní útraty.[71]

V prvním případě vydával potřebná písemná nařízení konšelům v příčině soudního řízení a předsedal zahájenému soudu městskému, na kterémž se rozepře některá rozhodnouti měla.[72]

---

[70] Srv. Tomaschek, Oberhof č. 10. a 167., kdež pře o vraždu dospěla v Čáslavi až k průvodnímu řízení a když byl rok k vedení průvodu ustanoven, dostavil se podkomoří na žádost původa do města „præfatam querimoniam homicidii coram eo volens denuo querulari.“ Tomu opřeli se konšelé, pravíce „quod dicta causa coram nobis esset conquesta et placitata usque ad defensionis persone et rerum probacionem, quam reus facere deberet. Ad quod camerarius dixit: ex quo ita est processum in jure, tamen juramenta volo obaudire. Super quo diximus: vobis bene sub tali condicione fauemus, ut nobis in nostris non noceat juribus.‘

[71] V nadání všem král. městům r. 1337 uděleném praví kr. Jan: „vt subcamerarius debeat ad civitates ad causas aliquas in ipsis ammodo iudicandas et super quibus ad eum fuerit appellatum sub expensis et sumptibus propriis visitare, nullas expensarum procurationes ab eisdem ciuibus de cetero exigendo.“

[72] Srv. pozn. 56. na str. 623. letoš. Právníka. — Dle Jacobiho Codex č. 133. podkomoří Vilém z Landšteina asi r. 1334 nařizuje Litoměřickým, aby chránili hofrychtéře a spoluměšťana Františka Adolfova proti ústrkům, jež se mu dějí za služby komoře král. prokázané, dokládaje „si per quempiam vestrum secus factum fuerit in hac parte et duorum tantummodo ydoneorum

V druhém případě vykonával soudní moc na soudech vlastních, jež se v každém král. městě nejméně jednou v roce odbývaly a to obyčejně v čas obnovování rad městských. Pravidelné tyto soudy nazývaly se soudy královskými, podkomořskými (judicium regium, judicia d. regis vel d. subcamerarii);[73] třebas často pouze menší úředníci úřadu podkomořského,, hofrychtéř neb písaři komorní na nich byli zasedali; též však se jim říkávalo veliké, komorní neb dvorské soudy (grossgerichte, hofgerichte, kammerdinge), patrně k vůli analogickému pojmenování královských soudův v zemi.[74]

---

testium testimonio ostensum fuerit, dictum Franciscum in persona, honore vel rebus quisquam pertulisse, eundem persona et rebus omnibus gratie d. n. regis adjudicatum haberi immediate volumus ipso facto vel sub cautione fidejussoria in centum sexag. gr. Pr. den. usque ad d. n. regis vel nostram presentiam strictius constringatur."

[73] V nejstarší knize Malostranské od r. 1403 (č. 317. arch. měst.) čte se na př. na str. 24., 50., 69. a 77, k r. 1406 „judicium plenum contestatum habitum est domini subcamerarii per dominum Laurencium hoffrychterium et Henricum notarium ac judicem et juratos huius ciuitatis"; k roku 1411 „iudicium d. subcamerarii nomine d. regis plenum et contestatum actum est, in quo famosus d. Laurencius hofrychterius cum Johanne notario, judex et jurati presiderunt"; k r. 1414 „judicium actum est domini regis, in quo presiderunt d. Johannes hofrichter, d. Stacho Wenceslaus notarius camere et ibidem novi jurati facti" a r. 1417 „judicium domini Johannis de Lestkow regni Bohemie subcamerarii, in quo presiderunt famosi Joannes Czelny judex curie, Wenceslaus de Bitow vicenotarius curie regalis et Johannes de Porzessin eiusdem d. subcamerarii notarius." — V nejstarší knize Plzeňské od r. 1411 (v tamějš. arch.) rovněž přicházejí zápisy soudní o soudech komorních (jež se zovou judicium subcamerarii, judicium judicis curie a též supremum judicium) a v nejstarší knize Kouřímské od r. 1405 nazývají se soudy podkomořské „judicia regia", na př. k r. 1417 na str. 35. dosvědčují konšelé „quod famosus Johannes Czielny judex curie, dum aput nos nobis præsentibus et famosis Wenceslao vicenotario camere regalis et Martino notario d. subcamerarii judicio regio contestato præsideret." — Srv. též Tomek, Děj. Pr. II. str. 331.

[74] Hana Benešovský oznamuje r. 1374 Lounským den, v který chce u nich „gross gerichte da siczen". (Orig. v arch. Lounském.) — Podkomoří Pešík z Minic, hofrychtéř Václav Jenil z Čáslavi

Tyto pravidelné soudy podkomořské, o nichž hlavně nám jest zde jednati, nespadaly v jedno s plnými zahájenými soudy městskými, k nimž obce od rychtářův v určité časy roční svolávány byly, aby na nich převody majetku provolávány a u přítomnosti obce důležitější rozepře řízeny býti mohly a rovněž podstatně různily se od obyčejných nezahájených soudův městských, jež z počátku pouze výjimečně se odbývaly, když na př. zločinec dopaden byl při skutku aneb host dluh na měšťanu vymáhal a jež teprvé zmáháním se obyvatelstva, živností a obchodu ve městech pravidlem se stávaly, aby na nich menší každodenní aneb neodkladné příhody se vyřizovaly.[75] V Německu arci ne-

---

a konšelé Mostští dosvědčují r. 1386 „das vor uns komen ist, do wir gesessin sin in eyme fullem gehegetim kammirdinge". (Schlesinger, Stadtb. v. Brüx č. 119.) — Václav IV. uděluje r. 1395 věnným městům Hradci, Vysokému Mýtu, Poličce, Chrudimi a Jaroměři nadání „wer es sachen, das wir oder vnsere nachkomen zu Beheim die stete einer kuniginn zu Beheim zu leibgedinge vergeben, so sol ein Camrer derselben kunigynn in den selben Steten dhein hofgerichte nicht beseczen, den eines in dem Jare, es sey dann das vnsere oder vnser nachkomen kunige zu Beheim Camrer in andern vnsern Steten ein hofgerichte habe vnd besiczen" a to činí „durch solcher merklicher gebrechen willen, die vormals vnsere Stete von manchirley gerichte wegen, die in den Steten doselbist in czeiten, die weiler etwenn die allerd. Elzbethe Romische kayserynne vnd kunigynne zu Beheim vnser liebe muter dieselben Stet innegehabt hat" (Bienenberg, Königgrätz str. 196.)

[75]) Srv. čl. XV. práva Jihlavského z r. 1249 „in judicio peremtorio, quod semel fit in anno post festum pasche" a čl. XV. §. 1. téhož práva z r. 1300; dále čl. 26. práva Hlubčického z r. 1270 „item sunt in anno tria judicia publica quæ pronunciabuntur in ecclesia et in foro"; kn. IV. cap. IV. §§. 3. a 4. a cap. V. práva horničího kr. Václava II. „Omne autem judicium montanum aut est ordinarium aut extraordinarium (v českém textu: „pořádný t. zahájený aneb jest kromě řádu t. nezahájený)". Judicium ordinarium est, cum judex sedens pro tribunali infra quatuor sedilia congregatis ibidem aliquibus juratis ac aliis quorum interest, ipsum judicium processurus in causis more consueto corroborat et confirmat. — Judicium autem extraordinarium est sine solempnitate de vilibus causis cognoscere, quæ cottidie occurunt" (Jireček, Codex I. str. 94., 170., 380. a 384.) a naučení Jihlavská v Tomaschek. Oberhof č. 38.—40. „de judicio peremtorio" („pantaydink"). —

byly činěny rozdíly mezi soudy zahájenými a zeměpanskými, poněvadž tam předsedali vlastním zahájeným soudům městským

---

Právo Brněnské z r. asi 1353 v čl. 1. ustanovuje: „quod duplex sit judicium, quoddam ordinarium, quod habet diem determinatam, qua consuevit ab antiquo judicio præsideri; quoddam autem extraordinarium, quod non habet diem determinatam, sed ad ipsum exercendum judex præfigere solet diem sibi causis ad ejus audientiam deductis et partibus competentem" a v čl. 430. už se praví: „Judicium peremtorium bis habetur in anno." (Rössler l. c. II. str. 4. a 200., k tomu Brikcího Pr. M. kap. I. art. 1.). — Konečně „jura Normbergensium", pojednávají v čl. IX. „de judiciis legittimis, que castgericht dicuntur", ustanovujíce: „de hiis iudiciis sunt sex, tria post epiphaniam domini, que banthegding wlgariter dicuntur. — Item iterum sunt tria iudicia legittima et non plura post conductum paschæ." — V příčině m. Pražských srv. Tomek, Děj. Pr. I. str. 261. a II. str. 325. — Na Starém Městě dle svědectví nejstarší knihy zápisné od r. 1351 (č. 987. arch. m.) odbývaly se skutečně každého roku čtyry „judicia plena vel bannita" v lednu po třech králích a čtyry po velikonocích v dubnu neb květnu a mimo to mnohý týden dva i tři soudy obyčejné. Předmět jednání na soudech těch objasňuje kniha sama, jež obsahuje zápisy nejprvé „de venditionibus hereditatum, domorum et censuum" a dále „de homicidiis, de wlneribus, de oppressionibus virginum et viduarum ac aliis violenciis", ač v ten čas už o obojím předmětu na těchže soudech zahájených i nezahájených jednáno bylo. — Podobně na Malé Straně dle nejstarší knihy tamější mělo odbýváno býti osm zahájených soudův v roce, avšak dle potřeby jeden soud za dva pokládán (judicium actum est vnum pro duobus); takže r. 1404 šest, r. 1405 sedm, r. 1406 pět, r. 1407 pouze tři, r. 1408 osm, 1409 šest, 1410 pět, 1411 osm, 1412 sedm, 1413 osm, 1414 sedm zahájených soudův (judicia plena et contestata) odbýváno bylo, na nichž hlavně převody práv vlastnických se dály. — V Plzni dle nejstarší knihy od r. 1411 odbývaly se zahájené soudy (judicia magna, vigorosa, contestata, stabilita, banita) v roce čtyrykráte a za nimi po 14. dnech následovaly podsudky (subjudicia) za účelem průvodního řízení a dokončení pří na zahájeném soudě odložených. Kniha ta obsahuje mimo to též zápisy o krevních soudech „judicia pro capite", v čas zahájených soudův odbývaných. V těchto i jiných knihách často setkáváme se s větou „in judicio contestato, ubi quelibet acta civilia robur firmissimum assecuntur" aneb „intra quatuor scampna judiciaria, ubi quælibet gesta obtinent plenum robur" atd. — Srv. Tomaschek, Deutsch. Rt. in Oesterr. str. 130. a Haněl l. c. str. 155. a násl., kdež

v ž d y zeměpanští úředníci, jmenovitě zahajoval ve městech Magdeburského práva purkrabí tři soudy v určité dny v roce;[76] avšak u nás rozdíl tento byl dosti vážný následkem různé organisace úřadův zeměpanských.

(Pokračování příště.)

Může-li společenstvo ručení členů neobmezené změniti v ručení obmezené?

Sděluje M. Havelka, c. k. radní vrchního soudu zemského v Praze.

Úpadek některých záložen, společenstev zřízených na ručení členů neobmezeném, uvaliv netušeně velikých doplatů na jednotlivé

---

však s e z e n í r a d y (maniloquium) se zahájeným soudem se plete; dále Rössler l. c. I. str. LXXI., kdež bezdůvodně o zahájeném soudě se praví, že několik dnů v týdnu se odbýval; za to správně pojednáno o soudech zahájených v Rössler l. c. II. str. LXVII.

[76] Srv. letošní Právník str. 153. — Právo M a g d e b u r s k é z roku 1235 v §. 1. ustanovuje: „quod summus noster judex d. burgravius de Megdeburch ter in anno presidet“, dle §. 2. zmeškal-li purkrabí čas soudu, ztratil soud a §. 3. vyslovuje povinnost každého měšťana přicházeti k jeho soudu. Tatáž ustanovení opakují se v řečeném právu z r. 1261 v §. 7. „vnse hoeste richter, dat ist die burchgraue, die sitzet d r u b'o t d i n g in deme yare. Komen diese tage an heilige tage oder an bundene zit, so verluset her sin ding“; z r. 1304 v §. 3. (Gaupp, Magdb. u. Hall. Stadtrecht str. 224., 231. a 271.), v právu w i k p i l d s k é m XLIV. §. 1. (Daniels a Grubben l. c. str. 123.) a k n i z e d i s t i n k č n í III. cap. V. (Ortloff l. c. str. 145.). Šoltys pak měl tři podsudky vždy 14 dní po soudě purkrabském a to dle glossy k čl. XLVI. wikpildy je proto usazeno, aby soud nebyl hájen, kdykoliv by rychtář chtěl, poněvadž by častěji ke škodám a k vinám připravoval, nežby z práva měl. — Povinnost třikráte v roce navštěvovati zahájený soud purkrabský vyslovuje i S a s k é z r c a d l o I. 2. §. 1. i předmluva Š v á b s k é h o z r c a d l a (Lassberg l. c. str. 5.). — Ve Slezsku platila tatáž zařízení, pouze r. 1261 bylo zrušeno ustanovení, aby purkrabí ztratil soud, kdyby připadnul na den sváteční, neboť praví slezští vévodové Jindřich a Vladislav „vt si predictorum judiciorum, quod nobiscum v o g e t h d i n c appellatur, aliquod die sacro euenerit, nos vel nostri in diem alium licite transponamus juxta nostre et nostrorum beneplacita voluntatis.“ (Gaupp, Magdeb. Rt. str. 253.) — Srv. též Maurer l. c. III. §. 541.

společníky, ohromný nedávno spůsobil poplach a záložnám na též zásadě založeným zavdal podnět, aby pro případ podobného, jak za nemožné míti nelze, neštěstí členů svých hledíce škod a pohrom bolestných vystříhati, změnily stanovy společenské co do ručení členů, by totiž společenstvo, doposud na neobmezeném členů ručení založené, proměnilo se ve společenstvo ručení obmezeného. I svoláno na rychlo valných hromad a usnešeno, že odstavec smlouvy společenské, jímž se členům za všeliké závazky a dluhy společenstva ukládá ručení neobmezené, v ten smysl změněn býti má, aby za závazky a dluhy společenstva od nynějška jedenkaždý společník toliko v míře obmezené (určitou sumou) ručiti byl povinen.

Avšak snaha tato se záložnám znesnadila. Takto změněným společenským smlouvám odepřelo se u c. k. soudů zapsání v rejstřík společenstev, poněvadž mezi společenstvem neobmezeného a obmezeného ručení podstatný jeví se rozdíl a změněním neobmezeného ručení v obmezené zájmy nynějších věřitelů společenstva se ohrožují, pročež společenstvo neobmezeného ručení že ve společenstvo ručení obmezeného jinak proměniti nelze, leč zruší-li se nynější společenstvo na prosto a nové společenstvo ručení obmezeného se zřídí.

Avšak c. k. vrchní soud zemský v království Českém k stížnosti některých společenstev o věci této následovně rozhodl:

Jak toho podstata svobodně zřízené samosprávné společnosti vyžaduje, dává zákon ze dne 9. února 1873 č. 70. v §. 33. společenstvu na vůli, aby svou smlouvu společenskou (stanovy) dle svého uvážení změnilo a vyžaduje ku platnosti takové změny pouze, aby většinou nejméně dvou třetin daných hlasů ve valné hromadě přijata byla.

V podání záložny N. jest prokázáno, že předpisu tohoto šetřeno bylo, poněvadž tato záložna dle svých dosavadních stanov za přítomnosti 50 údů v řádně svolané valné hromadě usnášení činiti oprávněna byla, ve valné hromadě dne 9. března 1879 odbývané 55 údů přítomných bylo a pro přijmutí nyní předložených změn smlouvy společenské všech 55 přítomných hlasovalo. Jest ovšem pravda, že mezi společenstvem ručení neobmezeného a obmezeného podstatného rozdílu jest; není ale zde právního důvodu, pročby k vůli zájmu nynějších věřitelů společenstva smlouva společenská s neobmezeným ručením ve smlouvu ručení obmezeného jinak přeměniti se nedala, než aby se dosavadní společenstvo

ručení neobmezeného zrušilo a jiné na ručení obmezeném založené zřídilo.

Změněním společenstva neobmezeného ručení ve společenstvo ručení obmezeného na právích věřitelů proti společenstvu pokud se toliko ku jmění společnému hledí, ničehož se nezmění; společenstvo co právní osoba trvá a ručí dále za své dluhy a obligační jednání věřitelům jako dříve vším svým jměním společenským. Právo věřitelů ale k ručení ač neobmezenému jednotlivých společníků jest zákonem v ten spůsob obmezeno, že žádnému členu, aby ze společenstva dle libosti vystoupil, zabrániti se nemůže a že vystouplý společník dle §§. 55. a 73. zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. toliko ještě po dvě léta od toho dne věřitelům ručí, kdy vystoupení jeho do rejstříku, jenž dle §. 14. téhož zák. vésti se má, a do něhož každému nahlédnouti lze, zapsáno bylo.

Týž poměr ručení jednotlivých údů společenstva zachová se též za změny stanov nyní zamýšlené.

Nynější v rejstříku, dle §. 14. vedeném, zapsaní údové společenstva ručení neobmezeného zůstávají dnem, kdy změna smlouvy společenské do rejstříku společenstev zapsána bude, všem nynějším věřitelům za všecky áž k tomu dni vzešlé závazky společenstva ještě po dvě léta svým veškerým jměním rukou společnou a nerozdílnou dle §. 53. citovaného zákona zavazeni a obmezené ručení nastoupí pouze v příčině dluhů vzešlých ode dne zápisu změněných stanov.

Takto tedy žádanému zapsání změněné smlouvy společenské do rejstříku společenstev závada od c. k. soudu obchodního uvedená nikterak nepřekáží.

Tímto rozhodnutím ode dne 10. června 1879 č. 16587., ale c. k. vrchní soud zemský k žádanému zapsání předložené smlouvy změněné v rejstřík společenstev pro tentokráte předce nesvolil, nýbrž rozkázal, aby se předložená smlouva změněná společenstvu N. vrátila s poučením, by se změna navržená doplnila výslovným ustanovením, „že nynější údové záložny N. ode dne, kdy změna smlouvy společenské do rejstříku společenstev zapsána bude, všem věřitelům za všecky až k tomu dni vzniklé závazky společenstva dle §. 53. uvedeného zákona ještě po dvě léta svým veškerým jměním rukou společnou a nerozdílnou v ručení zůstanou, a že ručení obmezené toliko v příčině oněch závazků společenstva nastane, která ode dne zapsání změny stanov do rejstříku společenstev vzejdou.“ Co důvod tohoto doplňku jest uvedeno, že v pře-

dložené osnově změněných stanov dosah změny nedosti jasně jest vyjádřen, smysl její ale nejistým náhledům a výkladům stran zůstaviti se nesmí, ano v §. 5. k odst. 12. zák. uvedeného nařízeno jest, aby ve smlouvě společenské, která v rejstřík společenstev zapsána býti má, objem ručení společníků jasně udán a vysloven byl.

Praktické případy.

Navrácení k předešlému právu pro špatné zastoupení.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Kolíně ze dne 3. července 1878 č. 5784. zamítnuta byla žádost Františka H. za navrácení k předešlému právu z následujících

důvodů.

Nedobré zastoupení strany zakládá se dle dv. dekr. ze dne 6. října 1785 č. 477., pat. ze dne 1. července 1790 č. 31. a dv. dekr. ze dne 19. prosince 1801 č. 545. sb. z. s., v takovém počínání si právního přítele, jímž strana zastoupená ve svém právu skrácena byla. Počínání toto jest buď nedbalost aneb omyl právního přítele a jeví právní účinek v uvedení v stav předešlý pro nedobré zastoupení jen tehdáž, když dokáže se jednak takové počínání právního přítele, jednak nepříznivý jeho účinek na právo zastoupené strany.

Jest soudními spisy zjištěno, že k žádosti Matěje K. de præs. 16. listop. 1876 č. 14068., František H. byl vyzván, by ve lhůtě 30. denní složil co exekuční sekvestr účet sekvestrační a že sub præs. 31. pros. 1876 č. 15910. skutečně účet týž složil, jenž pak výměrem ze dne 31. prosince 1876 č. 15910. Matěji K. doručen byl, že výměrem ze dne 9. února 1877 č. 15910. k podání výtek lhůta 14. denní byla ustanovená, že k žádostem Matěje K. de præs. 20. února 1877 č. 2086. a de præs. 1. dubna 1877 č. 3869., jakož i s ohledem k zápornému vyjádření Františka H. de præs. 8. března 1877 č. 2850. výměrem ze dne 10. března 1877 č. 2850. lhůta tato až do dne 22. března 1870 byla prodloužena, že

František H. sub præs. 24. března 1877 č. 3620. žádal, aby pro nepodání výtek sekvestrační účet de præs. 31. prosince 1876 č. 15910. schváleným prohlášen byl a jemu absolutorium bylo uděleno, a že následkem toho výměrem ze dne 28. března 1877 č. 3620. týž sekvestrační účet soudně byl schválen; že po tom, totiž sub præs. 30. dubna 1877 č. 5031., Matěj K. výtky své podal které výměrem ze dne 28. května 1877 č. 5031. Františku H. byly dodány, aby ve lhůtě 30. denní podal vysvětlivky, že on sub præs. 11. května 1877 č. 3480. proti výměru tomu podal stížnost, která však rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemsk. zavržena byla, o čemž obě strany výměrem ze dne 11. června 1877 č. 6587. byly vyrozuměny, že Matěj K. sub præs. 7. srpna 1877 č. 8882. podal žádost za položení stání k založení spisů pro nepodané vysvětlivky, a že k žádosti té bylo stání výměrem ze dne 4. srpna 1877 č. 8882. na den 7. září 1877 položeno; že František H. sub præs. 27. srpna 1877 č. 9583. podal žádost o navrácení k předešlému stavu k podání vysvětlivek a za odročení srotulovačního stání svrchu uvedeného; že na tuto žádost výměrem ze dne 1. září 1877 č. 9583. k slyšení odpůrce stání na den 29. září 1877 bylo položeno a ustanovené srotulovační stání zatím zdviženo, že však výměrem ze dne 20. října 1877 č. 10857. žádost řečená zavržena a stížnost Františkem H. sub præs. 3. listop. 1877 č. 12110. podaná rozhodnutím c. k. vrch. soudu ze dne 26. listop. 1877 č. 13466. tolikéž zavržena byla, o čemž obě strany intimátem ze dne 6. prosince 1877 č. 13466. vyrozuměny jsou, že pak výměrem ze dne 29. ledna 1878 č. 1096. nové stání k založení spisů na den 27. února 1878 položeno a při něm spisy také založeny, že pak vydán rozsudek ze dne 21. března 1878 č. 2352., kterýž přes odvolání Františka H. rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského ze dne 18. června 1878 č. 16122. a 17075. potvrzen jest.

Žaloba de præs. 13. dubna 1878 č. 4263. žádajíc za povolení uvedení v předešlý stav k účelu podání vysvětlivek pro nedobré zastoupení žalujícího se strany jeho bývalého právního přítele dr. X. uvádí, že nedobré zastoupení toto má v tom svůj základ, že dr. X. na místě podání vysvětlivek na výtky Matěji K. de præs. 30. dubna 1877 č. 5031. podal stížnost na výměr ze dne 24. května 1877 č. 5031. která c. k. vrchním soudem zavržena byla, že tentýž lhůty ku podání vysvětlivek sobě pro veškerý případ nezachoval, následkem čehož vynešený rozsudek ob contumaciam nutně v ne-

prospěch Františka H. vypadnouti musel a také žádost o restituci k podání výtek drem. X. jmenem Františka H. podána, právoplatně zavržena byla. Z toho jest zjevno, že žalující uvedení v stav předešlý pro nedobré zastoupení právním zástupcem odůvodňuje zameškáním lhůty prošlé, jelikož však žádost za navrácení v stav předešlý pro obmeškanou lhůtu k podání výtek výměrem ze dne 20. října 1877 č. 10857. právní moci nabyvším co nemístná právoplatně byla zavržena, dle res. ze dne 31. října 1785 č. 489. lit. *k*) sb. z. s. pak úplně lhostejno jest, zdali lhůta stranou aneb jejím právním přítelem zameškána byla, tudíž tentýž důvod na uvedení v stav předešlý nemůže novotně uveden býti, žalující žádost o navrácení v předešlý stav de præs. 27. srpna 1877 č. 9583. sám podepsal, tudíž s důvody v ní uvedenými spokojeným se projevil, žalující též mimo uvedené jiného nedobrého počínání právního přítele, které by na právo jeho nepříznivý účinek bylo mělo, neuvedl, jest zavržení žádostí o navrácení v předešlý stav pro nedobré zastupování právního přítele vzhledem k rozhodnuté již věci v zákoně odůvodněno.

C. k. vrchní soud zemský v Praze k odvolání žalobcově rozhodnutím ze dne 12. listopadu 1878 č. 26.927. rozsudek tento zrušil a žalobní prosbě úplně vyhověl a žalovaného k nákladům obou stolic odsoudil z následujících

důvodů.

Z dvorního dekretu ze dne 6. října 1785 č. 477. sb. z. s. a z patentu ze dne 1. července 1790 č. 31. sb. z. s. sub 2. vychází na jevo, že výrazem v dvorním dekretu ze dne 19. prosince 1801 č. 545. užitým „špatné zastoupení“ každé jednání právního přítele, jímž strana zastoupená, ve svém právu zkrácena byla, rozuměti sluší.

V přítomném případě vzal zástupce žalobcův výměr c. k. okresního soudu v Kolíně ze dne 2. května 1877 č. 5031., jímž výtky Matěje Krause proti sekvestračnímu účtu, od žalobce složenému, de præs. 30. dubna 1877 č. 5031. žalobci k podání vysvětlivek doručeny byly, v odpor, aniž by stejnou dobou vysvětlivky byl podal, aneb lhůtu k podání jejich byl zachoval a anižby byl užil právního prostředku v tom případě místného, totiž vrácení výtek, pokud se týče námitky, že věc jest výměrem ze dne 28. března 1877 č. 3620. ukončena. Tím nyní, že zástupce žalobcův ani vysvětlivek nepodal, ani lhůty k podání jejich si nezachoval, ani

právního prostředku soudním řádem naznačeného neužil, byl žalobce ve svém processuálním právu proti výtkám se brániti, zkrácen, a nesluší zde rozhodovati, zdali také v jeho materielním právu škoda se mu stala.

Námitka, že zástupce žalobcův dle instrukce poslednějšího jednal, nemůže povšimnutí dojíti; poněvadž zkrácení žalobce ne v užití právního prostředku rekursu, nýbrž v **opomenutí** podání vysvětlivek neb zachování lhůty k podání jich a námitky, že spor jest ukončen svůj důvod má, žalovaný ale ani tvrditi se neodvažuje, že žalobce svému zástupci toto opomenutí nařídil.

Toto opomenutí jeví se svými následky pro žalobce ovšem co špatné zastupování a ospravedlňuje, poněvadž také žaloba v čas podána byla, ve smyslu zákona z počátku uvedeného prosbu žalobní.

Rozsudek prvního soudce musel také ve výroku o soudních útratách změněn a žalobci v druhé stolici zvítězivšímu také útraty odvolání přiřknuty býti; poněvadž patent ze dne 1. července 1790 sb. z. s. č. 31. dle něhož zvítězivší žalobce útraty nésti má, pouze při uvedení v předešlý stav pro zameškanou lhůtu platí, kdežto se v přítomném případě o spor pcto. uvedení v předešlý stav pro nedostatečné zastoupení jedná, při němž všeobecné předpisy, totiž §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. platí, dle nichž strana, která ve sporu úplně podlehne, ve všech případech útraty druhé straně spůsobené, jež k účelnému provedení práva nutny jsou, nahraditi má.

C. k. nejvyšší soud dovolací stížnost žalovaného zamítnul a rozsudek vrchního soudu zemského potvrdil, a žalovaného v útraty třetí stolice odsoudil, z

důvodů

rozsudku c. k. vrchního soudu zemského, jež stavu věci a zákonu jsou přiměřeny a revisijní stížnosti vyvráceny nebyly.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. května 1879 č. 2707.

Dr. Bedřich Pacák

Tradice?

C. k. obchodní soud v Praze uznal v stručné rozepři Josefa Babického, co otcovského opatrovníka nezl. dcery Františky Babické, se Sv.-Václavskou záložnou v Praze příčinou vlastnictví zabavených svršků rozsudkem svým ze dne 3. března 1879 č. 15442. takto za právo: Žaloba Josefa Babického de præs. 20. července 1878 č. 68027. i se závěreční prosbou: „aby svršky v zájemním protokole ze dne 17. prosince 1877 proti Františce Babické (matce) zájemně sepsané uznány byly co vlastnictví nezl. Františky Babické, aby vydobyté na nich zástavní právo Sv.-Václavské záložny pro 500 zl. bylo vymazáno z tohoto protokolu“ se zamítá z těchto

důvodů:

Nehledíc ani k námitce té, že se žalobě nedostává aktivní legitimace, není žaloba řádně instruována, poněvadž v žalobě uvedené a vindikované svršky nesouhlasí s těmi, které v notářském spisu ze dne 15./16. listopadu 1877 lit. A. — o kterýž žaloba se opírá — vyznačeny jsou, ješto v žalobě a v dotčeném vzájemním protokole pod č. 3., 32., 37., 35. a 36. uvedené svršky ve spise notářském vyjmenovány nejsou; nedostává se tudíž žalobě v příčině těchto svršků právního důvodu a musila v příčině jich úplně a bezvýminečně zamítnuta býti, leč že by se na doplnění řízení v tomto směru bylo uznalo. Avšak ani k takovémuto doplnění nebylo příčiny, poněvadž žaloba tvrdí, že veškeré v žalobě uvedené svršky žalující od své matky darem obdržela a o okolnosti této důkaz nejen notářským spisem lit. A., nýbrž i rozhodovací přísahou se vede a tudíž strany těchto svršků platí to, co níže i strany ostatních se uvádí.

V přítomné rozepři jde o rozhodnutí mezi právem vlastnickým, kteréž že na základě smlouvy a to bezúplatné smlouvy darovací k vindikovaným věcem nabyla žalobkyně se domnívá, a mezi exekučním právem zástavním, které žalovaná záložna sobě na základě soudcovského výroku pro právoplatnou pohledávku, tedy úplatně, vydobyla — předpokládajíc, že totožnost darovaných svršků se svršky exek. zajmutými bude dokázána a předpokládajíc, že by o totožnosti věcí v notářském spisu lit. *A*) naznačených s oněmi v zájemném protokole ze dne 17. prosince 1877 obsaženými nabídnutý důkaz rozhodovací přísahou připuštěn býti

mohl, resp. že by uznáno bylo, že přísaha tohoto znění je dosti určitou.

Pokládá-li se tudíž za to, že notářským spisem lit. *A*) dle §. 111. s. ř. okolnost ta, že sporné svršky byly paní Františkou Babickou dceři její Františce darovány a odevzdány, je dokázána, jakož i že o totožnosti těchto darovaných svršků se zabavenými úplný důkaz byl podán, tož přece v případě tom je jen tolik zjištěno, že nezl. Františka Babická věci tyto bezúplatně obdržela. Naproti tomu vydobyla si Sv.-Václavská záložna k věcem těm exek. zástavní právo pro pohledávku 540 zl. s přísl., tedy úplatně, a v základě soudního výměru ze dne 30. března 1878 č. 29834., tedy v základě platného titulu (§. 449. odst. 2. ob. z. obč.), způsobem pravým (§. 424. ob. zák. obč.) zákonným poznamenáním přístupu v zájemním protokole. Na bezelstnosti a dobré víře zástavní věřitelky nemění ničehož ani ta okolnost, že v původním zájemním protokole ze dne 17. prosince 1877 nalezá se poznámka, že prý vedlé předloženého notářského spisu ze dne 16. listopadu 1877 v protokole tomto vyznačené svršky nezl. dceři Františce od matky darovány byly, poněvadž jednak poznámkou takovou výkonný orgán působnost svoji překročil, jednak poznámkou tou totožnost darovaných svšků se zabavenými konstatována nebyla, ano ani zjištěna býti nemohla, poněvadž v notářském spisu, jehož se dovoláváno, bližší popsání svršků těch takovými známkami, jimiž od jiných podobných věcí stejného druhu věci ty by se rozeznávati mohly, se nenalezalo; mimo to nebylo zjištěno, že zabavené svršky byly takovými známkami opatřeny, z nichž by šlo na jevo, že jinému náleží, aniž bylo dokázáno, že by Sv.-Václavské záložně při výkonu zájmu a odhadu byl býval cit. notářský spis předložen, ač by i účinnost takového předložení bráti se mohla v pochybnost.

Exekvující záložna musila tím více býti v dobré víře, že již zabavené a odhadnuté svršky, ku kterémuž zájmu si přístup byla vydobyla, se nalezají v držení exekutky Františky Babické matky, poněvadž zájem byl v bytu rodičů nezl. Františky vykonán a mimo to ani tvrzeno nebylo, aniž se i za to pokládati může, že byt tento nezl. Františce Babické náleží a že matka její u žalobkyně bydlí, což plyne i ze zásad v §§. 44., 92. a 145. ob. zák. obč. Má tu místo tudíž analogie §§. 372. a 373. ob. zák. obč. a musí v kollisí dvojího práva, úplatného i bezúplatného, za stejných podmínek, bezúplatně nabyté právo vlastnické úplatně nabytému zástavnímu právu ustoupiti.

Nebylo tudíž třeba připustiti nabídnutý důkaz o totožnosti, aniž uznati na důkaz o okolnostech, které tvoří podmínky §. 953. ob. zák. obč., zde nepochybně platného.

K stížnosti žalující potvrdil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím svým ze dne 7. dubna 1879 č. 9879. rozsudek první stolice jen pokud se týče svršků pod pol. 32., 34., 35. a 36. v zájemním protokole ze dne 17. prosince 1877 uvedených, v ostatním však rozsudek první stolice změnil a uznal pokud se týče svršků pod pol. 1. až 31. téhož protokolu dle prosby žalobní, však jen tenkrát, když žalující nezl. Františka Babická vrácenou jí v duplice přísahu toho obsahu „že svršky v notářském spisu ze dne 16. listopadu 1877 (lit. A. žaloby) uvedené jsou tytéž, které v zájemním protokole ze dne 17. prosince 1877 pod čísly pořadovými 1.—31. a 33. sepsány byly", nastoupí a vykoná. Kdyby však přísahu tu nevykonala v čas, zamítá se žaloba i pokud se týče těchto svršků z těchto

důvodů:

Žaloba nezl. Frant. Babické jest nejen žalobou vindikační ve smyslu §§. 369. a 373. ob. zák. obč., nýbrž i žalobou vedle dvor. dekretu ze dne 29. května 1845 č. 889. sb. z. s., dle kterého má žalobkyně právo, nároky své na zajmuté svršky proti exekventovi uhájiti. Žalobní nárok zakládá se však i na §. 354. ob. zák. obč. a musí se v případě tomto k tomu poukázati, že ustanovení §. 456. ob. zák. obč. k soudnímu a exekučnímu právu zástavnímu vztahovati nelze, a že §. 367. ob. zák. obč. užiti nelze v těch případech, kde vindikovaná věc někomu jinému soudně neb exekučně v zástavu dána byla.

Žalobní nárok jde za uznáním vlastnictví žalobkyně k svrškům proti matce její zabaveným. Žalobkyně zakládá pak svůj nárok na notářský spis ze dne 16. listopadu 1877 (ž. př. lit. A.), v němž se potvrzuje, že svršky v této listině blíže naznačené dne 16. listopadu 1877 žalobkyni od její matky byly darovány, a že tudíž žalobkyně k nim úplného vlastnictví nabyla. Námitka žalované záložny, že darování toto je i proto neplatné, poněvadž smlouva darovací, pokud se týče žalobkyně, vrchnoporučensky schválena nebyla, nemá dle §. 865. ob. zák. obč. místa, poněvadž žalobkyni co obdarované darem takovým žádných břemen se neuložilo a ona oprávněna byla, slib k jejímu prospěchu učiněný přijmouti.

Žalující dokázala spisem notářským lit A. i právní důvod

i spůsob nabytí vlastnictví k zabaveným svrškům — mimo svršky pod pol. 32. 34. a 36. uvedené — poněvadž notářský spis, o nějž jde, ve smyslu zákona ze dne 25. července 1876 č. 96. ř. z., platnost této smlouvy darovací prokazuje i tehdá, kdyby vindikované svršky nebyly bývaly odevzdány, neboť i pak by zmíněné darováni vedle cit. zákóna bylo úplně právoplatné. Avšak odevzdání darovaných svršků je úplně dokázáno, neboť v notářském spisu lit. A. prohlašuje žalující, že dar ten přijímá; mimo to vyhotovení notářského spisu pro žalobkyni tvoří možné při movitých věcech symbolické odevzdání jejich.

K námitce z §. 953. ob. z. obč. ze strany žalované záložny učiněné, nelze vzíti žádného zřetele, poněvadž žalovaná záložna jednak důkaz o smlouvě na oko neprovedla, jednak také neprokázala, zdali a pokud darováním tímto ve svých právech naproti darující Františce Babické matce zkrácena byla.

Za takových okolností jest pouze rozhodnou otázka, zdali zabavené a nyní vindikované svršky jsou totožny s oněmi v notářském spise lit. A. uvedenými a muselo tudíž na přísahu o tom uloženou a žalující vrácenou uznáno býti, od jejíhožto složení buď změna neb potvrzení rozsudku první stolice závisí.

Pokud se týče svršků pod pol. 32. 34. 35. a 36. uvedených musela být žaloba zamítnuta, poněvadž svršky ty v notářském spisu lit. A. uvedeny nejsou a jiný důkaz o jich nabytí ze strany žalobkyně nabídnut nebyl.

K dovolací stížnosti žalované záložny potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice, pokud se týče svršků pod pol. 32., 34., 35. a 36. v zájemném protokole uvedených, v ostatních pak rozsudek druhé stolice změniv, potvrdil rozsudek c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 3. března 1879 č. 15442. z těchto

důvodů.

Nehledě ani k těm okolnostem, vedle kterých by zmíněná smlouva darovací za smlouvu na oko považována býti mohla, a předpokládaje, že smlouva ta je úplně platnou, musí být přece rozřešena otázka, jaké právní následky smlouva tato pro žalobkyni má a měla. Darování Františkou Babickou matkou dceři její učiněné a od této přijaté, zakládá ovšem pro dceru právní důvod k nabytí vlastnictví naznačených svršků darovaných, avšak vlastnictví samo mohla obdarovaná nabýti pouze a jedině právním

odevzdáním a přijetím jejich (§. 423. ob. z. obč.). Poněvadž pak v přítomné rozepři jde o věci, které skutečné odevzdání z ruky do ruky připouštějí, jest k nabytí vlastnictví takovéto odevzdání darovaných věcí obdarované také potřebné. Vzhledem k odporu žalované záložny přináleželo tedy žalobkyni dokázati, že odevzdání to spůsobem v §. 426. ob. z. obč. naznačeném se stalo; avšak žalobkyně dokazuje tuto okolnost pouze prohlášením svým a matky její v notářském spise v příčině odevzdání a přejmutí darovaných svršků učiněným; takovéto však prohlášení nedokazuje nikterak okolnost skutečného odevzdání dle §. 426. ob. zák. obč., a to tím méně, poněvadž svršky ty i po uzavřené smlouvě darovací v bytu dárkyně zůstaly a poněvadž žádná okolnost prokázána nebyla, z kteréžto by souditi se dalo, že následkem darovací smlouvy nějaká změna v držení darovaných svršků nastala.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. července 1879 č. 6270.

JUDr. Jos. Herold.

K nauce o předmětu exekuce.

Markus Lovecký žádal dne 27. června 1879 pod č. 47138. u c. k. obchodního soudu v Praze proti Janu Borovému, soukromníku v Unhošti, aby mu na základě platebních příkazů ze dne 4. září 1873 č. 60047. a 60048. pro dlužné zbytky 628 zl. 57 kr. a 628 zl. 57 kr. r. m. s přísl. povolena byla exekuční sekvestrace požitků respe důchodů z práv příslušících Janu Borovému ze smlouvy kupní ddto. v Unhošti ze dne 30. září 1872 s Edvardem Borovým uzavřené a dle výměru c. k. okresního soudu v Unhošti č. 7634. ai 1872 knihovně vložené a zejména práva podle odstavce V. této smlouvy Janu Borovému příslušícího užívati bytu se zahradou, jichž dotud užíval, jakož i práva podle odstavce VI. této smlouvy Janu Borovému příslušícího, reality od něho Edvardu Borovému prodané a sice: 1) Feldeyovský zámek č. p. 156. se staveními hospodářskými k němu patřícími a domky č. p. 155. a 157. se všemi připsanými pozemky v knihovních výměrách; 2) hostinec č. p. 51.; 3) hostinec č. p. 36. a domek č. p. 37.; 4) dům č. p. 190. v Unhošti se všemi připsanými pozemky a jiným příslušenstvím spravovati, aniž by byl povinen klásti účty do doby,

o kterouž by se Jan a Edvard Borový dohodli, žádal pak dále, aby za exekučního sekvestora byl ustanoven Leopold Lovecký, aby o výkon byl požádán c. k. okresní soud v Unhošti, strany aby byly vyrozuměny a útraty přisouzeny.

Výměrem ze dne 28. června 1879 č. 47138. c. k. obchodní soud v Praze této žádosti do slova vyhověl a požádal za výkon c. k. okresní soud v Unhošti, kterýžto výměrem ze dne 2. července 1879 č. 4108. stání k zavedení exek. sekvestra na den 16. července 1879 ustanovil.

Jan a Edvard Borový podali proti oběma tuto citovaným výměrům stížnost, v níž dovozovali, že právo bytu jest pouze osobní, právo pak spravovati reality, že již pominulo, ježto v roku 1876 na Jana Borového prohlášen byl konkurs a týž pro nedostatek jmění zrušen byl, nehledě ani k tomu, že Jan Borový maje právo spravovati reality bez závazku ku kladení účtů byl přece jen zmocněncem a nikoliv sám oprávněným, jemu že tedy nenáležely a nenáležejí požitky aneb důchody spravovaných realit; proti Edvardu Borovému však exekvent nemá pohledávky. Mimo to byly činěny výtky proti osobě sekvestra. Zároveň žádáno o zastavení exekuce, což z ohledu na podanou stížnost ihned povoleno bylo.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 22. července 1879 č. 21913. dal stížnosti místo, změnil v odpor vzatý výměr a zamítl žádost Marka Loveckého za exekuční sekvestraci z

důvodů,

že právo bytu příslušící exekutovi Janu Borovému dle §. 507. ob. zák. obč. sciziti nelze, nýbrž s osobou oprávněnou nerozlučně spojeno jest a poněvadž právo od Edvarda Borového co vlastníka dotčených realit Janu Borovému propůjčené, spravovati tyto reality poslednějšímu neposkytuje požívání (ususfructus) nýbrž toliko plnou moc spravovati je, takže požitky nikoli správci nýbrž vlastníku náležejí, okolnost ta však, že správce sproštěn jest kladení účtů, nemění nic na právní povaze tohoto zmocnění rovněž jako sproštění poručníka od kladení účtů dle §. 238. ob. zák. obč. neproměňuje správu poručníkovu v právo požívací. Nárok stěžovatelův na náhradu útrat stížnosti byl odmrštěn, poněvadž v odpor vzatý výměr byl vydán na jednostrannou žádost bez předchozího projednávání stran.

Proti tomuto rozhodnutí podal Markus Lovecký stížnost dovolací, kterážto však od c. k. nejvyššího soudu odmrštěna byla z

důvodů

rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského připojených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. září 1879 č. 9832.

Dr. Josef Žalud.

Exek. dražba pozemku, na kterém stojí jen část budovy.

Na žádost A. B. za dražbu pozemku per 235□° od č. parc. 885., 886., 887. a 889. v Žižkově pocházející pro pohledávku 300 zl. s přísl., povolil c. k. okres. soud vinohradský výměrem ze dne 15. října 1878 č. 7546. exek. dražbu dle výminek předložených.

Tabulární věřitel F. L. proti tomu rekuroval, poněvadž tento pozemek per 235□°, zvláštní knih. vložku tvořící, s okolními, též samostatnou vložku tvořícími pozemky tím způsobem souvisí, že na těchto posledních část budovy na prvním pozemku většinou stojící vystavěna jest, a dražební výminky okolnosti této pomíjejí.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 17. prosince 1878 č. 34512. výměr prvního soudce zrušil, a nařídil, aby se ustanovilo stání k výslechu interessentů o dražebních podmínkách, a teprvé pak se žádost za dražbu vyřídila, poněvadž v podmínkách na okolnost, že budova stojící na pozemku exekvovaném přesahuje do sousedních pozemků, nebylo přihlíženo.

Z tohoto rozhodnutí podal A. B. dovolací stížnost, maje za to, že takováto konference interessentů nemůže míti žádný positivní resultát, a nemůže vyříditi otázku, jakým způsobem plocha zastavená stížena jest zástavním právem, a jaké náhrady požadovati může vlastník této sousední plochy, která část budovy nese.

Avšak c. k. nejvyšší soud stížnost zamítl a rekurenta jednoduše na zákonné a věcné odůvodnění vrchního soudu poukázal.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. března 1879 č. 2336.

—v—

Legitimace manžela k žalobě o zaplacení bolestného pro manželku. Nárok na bolestné v případě injuriosního zlého nakládání.

H. byl právomocným rozsudkem uznán vinným přestupkem proti bezpečnosti cti naznačeným v §. 496. ob. z. tr., jehož se dopustil tím, že s Kateřinou M. zle nakládal, uhodiv ji holí do hlavy pod levé oko a do levé ruky. Manžel poškozené, jemuž tímže rozsudkem s nároky, jež jménem poškozené na zaplacení bolestného činil, na pořad práva soukromého ukázáno bylo, podal, nemaje k tomu zvláštní plné moci od své manželky na H. žalobu o zaplacení bolestného v sumě 60 zl. Žaloba ta byla rozsudkem c. k. okr. soudu v Poděbradech ze dne 10. dubna 1879 č. 1653. odvržena z těchto

příčin.

Žalující opírá svoji prosbu žalobní o ustanovení §. 1325. ob. z. obč.

Dle toho §. byl by žalovaný jen tenkráte povinen zaplatiti bolestné, kdyby dokázáno bylo, že Kateřině M. na těle ublížil a že toto ublížení po sobě zanechalo viditelných známek a následkův.

Však žalovaný byl rozsudkem ze dne 7. září 1878 č. 1625. jen pro přestupek v §. 496. z. tr. naznačený odsouzen.

Z pojmu tohoto přestupku pak z porovnání jeho s přestupkem v §. 411. z. tr. naznačeným jde, že žalovaný Kateřině M. na těle neublížil a že jeho zlé s ní nakládání žádných viditelných následkův a známek nezanechalo. §. 1325. ob. z. obč. výslovně praví, že musí být někomu na těle ublíženo, což sobě jinak než jako skutečné poranění mysliti nelze.

Poněvadž tu poranění na těle a tudíž následky a bolesti nejsou, nemůže žalující bolestné žádati.

Však i kdyby tento nárok podstatný byl, mohla by jej činiti pouze Kateřina M., její opatrovník aneb plnomocník.

Žalobci právo k žalobě nepřísluší, ač jest manželem Kateřiny M., on nemá právo bez zvláštní plné moci, jakou §. 1008. ob. z. obč. vyžaduje, na žalovaném pro svoji manželku bolestné žádati.

Žaloba jeho musela tedy odvržena býti.

Rozsudek tento byl ale na odvolání žalobce rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského ze dne 20. května 1879 č. 14734.

změněn a žalovaný byl odsouzen, aby Kateřině M. bolestné v zmírněné sumě 10 zl. zaplatil.

Příčiny.

Námitka nedostávající se aktivní legitimace k žalobě není důvodna, protože dle §. 91. ob. z. obč., dle něhož manžel manželku ve veškerých případech zastupovati má, žalobce právo má, aby za svoji v blázinci se nacházející manželku, pro niž opatrovník zřízen nebyl, spory vedl, anižby k tomu zvláštní plné moci dle §. 1008. ob. z. obč. zapotřebí měl.

Dle §. 1325. ob. z. obč. jest ten, kdo někomu ublíží na těle, povinen, zaplatiti mu na požádání bolestné s okolnostmi vyšetřenými se srovnávající.

Zákon nežádá, aby s ublížením na těle spojeny byly viditelné známky a odporovalo by to také duchu zákona, any bolesti viditelnými známkami nutně podmíněny nejsou a bolestné má býti toliko ekvivalentem za vytrpené bolesti. Ano zlé nakládání s Kateřinou M. v žalobě vylíčené odsouzením žalovaného soudem trestním jest zjištěno, jest nárok Kateřiny M. na bolestné úplně odůvodněn, však bolestné bylo v poměru k poškození ze 60 zl., o něž žalováno, na 10 zl. zmírněno.

Rozsudek tento byl potvrzen rozhodnutím c. k. nejvyššího soudu z

důvodův

vrchního soudu stavu věci a zákonu odpovídajících.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1879 č. 7512.

Dr. A. Zadina.

Literární zprávy.

Aperçu des travaux sur le droit coutumier en Russie par V. Bogišić. Paris, L. Larose. 1879.

Zákonodární činnost souvěkého Ruska přičiněním mnohých spisovatelů západní Evropě již dosti v povědomost uvedena jest. Však důležitá a doplňující část ruského zákonodárství, totiž soubor práv obyčejových, naprosto neznáma zůstala, ačkoliv tak hojný a neocenitelný materiál před rukama leží. V. Bogišić, professor právnictví na universitě v Oděsse, hořejším pojednáním původně v časopisu

„Nouvelle revue historique de droit français et étranger“ uveřejněným a nyní ve zvláštním otisku vydaným, snaží se nás s touto důležitou částí ruského právnictví obeznámiti.

Vyjímaje Anglicko a jeho državy sotva který stát tak bohatou látku pro zkoumání práv obyčejových poskytuje jako Rusko. Rozsáhlost říše, rozmanitost národů a národků skupených kol kmene ruského, nazvaných jinorodců, oddělenost jejich od sebe — překážející častějším stykům a vzájemnému obcování —, různění se poměrů fysikálných, ethnografických, živnostenských a hospodářských, tvoří tak pestré rozdíly, že jednota a stejnost práva jest věcí nemožnou, a tím vláda jest nucena, šetřiti všech zvyků, náhledů a obyčejů těchto jinorodců.

Při sestavení rozhledu na ruská práva obyčejová nelze použiti všech dat a výsledků proskoumání vládního, ana data taková v archivech uložená méně přístupná jsou, lze se jen obmeziti na výsledky proskoumání vládního částečně uveřejněné, pak na data osobním pátráním shledaná.

Na Kavkaze, obydleném četnými pleměmi, málo tisíců duší čítajících a bez vší národní příbuznosti vedle sebe žijících, na př. Suanety, Osjety, Abchazy, vláda přiměna byla vyšetřiti jednotlivá práva obyčejová u každého plemene zvlášť. Materiál vyskoumaný se nalezá v hojném množství v archivech správy vojensko-národní gubernie kavkazské a správa tato vydává občasně rozhledy o právu obyčejovém těchto národů, při čemž také uveřejněny jsou náhledy právní od domorodců samých, ovšem též mohamedánských, sepsané.

Práce kodifikační započaté již za panování císaře Mikuláše hrabětem Speranským nemohly míti ten účel odvážný, vydati pro celou říši zákony stejné a jedny, však ale měli v zápětí jiný účel, totiž nenechati žádnou krajinu této říše, i tu nejvzdálenější a dle mravů a obvyků nejrůznější bez práva psaného. Účel tento byl ovládán náhledem u souvěkých právníků panujícím, že obyčej vladařem nepřijatý a zákonem nevyhlášený mlčky se zrušuje. Z příčiny té snažil se hrabě Speranský sestaviti zvláštní zákonník pro domorodce v Sibiři. Však kodex tento: „Svod“ zvaný zmařen byl růzností obyčejů, odporem své vnitřní povahy a nejvíce obavou, že by obyčeje primitivně jednoduché a při tom dosti nepohodlné, přespříliš obmezovaly obor práv občanských, již stávajících. Svod tehdy, ačkoliv již redigován, tištěn a v státní radě schválen, nevešel v moc zákona. Materiál tvořící základ tohoto „svodu“ uveřejnil M. Samokvasov, professor právnické fakulty varšavské.

Stejný pokus „svodu“ pro domorodce na Kavkaze potkal se se stejně marným výsledkem, neb různost obyčejů u rozdílných jednotlivých kmenů zasahuje tak hluboko, že odporuje každé generalisaci. Pokusy generalisování, v naší době často opětované a v mnohém ohledu jasnému právu škodlivé, měly pro Rusko aspoň ten dobrý výsledek, že zachovaly materiál v ohledu vědeckém posud neoceněný, jenž poskytuje základy k dalšímu pátrání.

Že vláda se zanášela s proskoumáním obyčejů výhradně kmenů neruských, totiž jinorodců, vysvětluje se tím, že kmenové tito byli naprosto neznámi, a vlastní ruské obyvatelstvo orbou zaměstnané bylo dříve podřízene správě a právomocnosti šlechty, zemské statky držící. Teprv po zrušení nevolnictva dne 19. února 1861 nadešla nutnost, všímati si obyčejů v právu rozhodujících.

Již v roce 1844, ještě za právomocnosti šlechty ve 44. gubernii evropského Ruska obyčeje v oboru dědického práva a práva posloupnosti u selského obyvatelstva na korunních statcích se proskoumaly, ana ustanovení všeobecných práv občanských civilních se s dotčenými místními poměry a zvyky neshodovala. Výsledky toho proskoumání uveřejněny nebyly. Po zrušení nevolnictva se dosavadní právomocnost šlechty něčím nahraditi musela. Jelikož však zřízení nových soudů nepoměrný náklad bylo by vyžadovalo, zřídily se soudy vesnické (volostné sudy), do jichžto oboru se přidělily spory až do 100 rublů a při souhlasu stran i také vyšší ceny, pak nálezy trestní v přestupcích a přečinech menší důležitosti. Soudcové jsou vesničané od svých sousedů zvolení a rozhodují, jak samo se rozumí, dle obyčejů. Když v roce 1872 nastala otázka reformy těchto vesnických soudů, byla komise ohledací pod předsednictvím senátora Ljuboščinského zřízena, která v 15 guberniích činnost těchto soudů proskoumala a své práce v šesti svazcích uveřejnila. Svazek sedmý obsahuje náhledy a úsudky autorit vědeckých a administrativných, i také úvahy soukromníků v tomto ohledu tázaných.

Také práce bez všeho vládního podniku pouze od soukromníků v tomto směru konané zasluhují povšimnutí. Na prvním místě dlužno se ohlédnouti v literatuře cestopisné jinak dosti bohaté, však pro účel přítomný málo poskytující. Zřídka cestovatel všímá si obyčejů v právu rozhodujících, málo kdy je s rozvahou posuzuje a jen nahodile ve směsici anekdot se o nich zmiňuje. Poznámky takové mohou míti často ceny vědecké, málo kdy však ceny nějaké ve směru našem, když by se v poměrech složitých a do nekonečna se různících řehole právní ze zvyklostí povstalé dovozovati měly. Přece však zasluhují bližšího po-

všimnutí spisy ruských cestovatelů Pallasa, Lepešina, Georgiho a Čuchonského, monografisty A. Castréna a z cizích cestovatelů výhradně barona z Haxthausen, který hojnější materiál práva obyčejového ruských vesničanů nastrádal, než kterýkoliv jiný cestovatel před ním. Též také spisy Sněgirěva, Sacharova, Rybníkova, Kyrejcovského, Afanasieva, Dála a Bezsonova poskytují hojného materiálu týkajícího se práva obyčejového, zvlášť ale obyčejů při sňatcích a svatebních obřadech.

Ještě před zrušením nevolnictva nalezaly se monografie obyčejů výhradně právnických, na př.: „O kletbách a přísahách ruských" od Makarova. „O juristických obyčejích na Malé Rusi" od Tarnovského. „O pořekadlech ruských", pak „o starodávných obyčejích soudních" od Sněgireva. „O půjčkách mezi sedláky" od Vladimirského. „Popisy z venkova" od Kavelina.

Vymanění nevolníků v roce 1861 a následující potom nové zřízení soudů roku 1864 zavdaly znovu příčinu ku pátrání ve směru tomto. Od té doby dělí se studium práva obyčejového od studia jiných odborů ethnografických, a od té doby víc a více vyvinuje se studium obyčejů práva. Nová forma tohoto bádání započata jest sestavením souborů nových otázek (questionářem) co základu k dalšímu skoumání obyčejů, zásad a forem právnických, vycházejících ze života a z povahy národa. Takové questionáře uveřejněny byly v časopisu „Věk" v Kyjevě roku 1863 stran práva rodinného od Stojanova a ve vládních novinách gubernie Archangelské. Také zeměpisná jednota ruská v roce 1864 uveřejnila questionář rozmnožený, týkající se všech oborů práva, pokud totéž se v obyčejích zakládá, sepsaný p. Kolačevem, věhlasným znalcem ruských mravů a obyčejů. Hojnější množství otázek ve svých questionářích položili Jefimenko roku 1869, Majnov roku 1875, pak Matvejev a Fojnický r. 1875.

Takto nastřádáno čím dále tím hojnějšího materiálu, jehož největší část uveřejněna byla v rozhledech časopisných, vydaných od spolků a jednot vědeckých petrohradských a moskevských.

K nejlepším spisům na základě takových studií vydaným vřaditi lze: spis M. Jefimenkova o právních obyčejích gubernie Archangelské, a spis podnikem P. Čubsinského uveřejněný o právu obyčejovém západních gubernií evropského Ruska. Díla Jefimenkova jsou pro nás tím důležitější, ana mimo bohatého materiálu a hojného questionáře obsahují též původní znění odvěkého řádu živnostenského obyvatelů při bílém a ledovém moři. Tento řád jako více stejných v středověku vzniklých není naznačen jmenem zákonodárce neb kompi-

latora, neb se vyvinul pouze ze všedních potřeb obyvatelů těchto vzdálených krajů a z pilné potřeby byl redigován od účastníků samých a zasluhuje tím více povšimnutí, an dříve žádný zákon, řídící poměry živnostenské obyvatelů těchto odlehlých přímoří znám nebyl.

Též bližšího povšimnutí jsou hodny zprávy zeměpisné jednoty ruské, popisující též nálezy a rozhodnutí vesnických (volostních) soudů západních gubernií, redigované pro právo soukromé M. Čubinským, a pro právo trestní M. Kišťakovským; a zprávy tyto tím zajímavější jsou, an každému nálezu jest přidán výklad obyčejů a naznačen jest vývin i nynější stav těchto národních soudů. Též zasluhují chvalné zmínky práce knížete Kostrova o právních obyčejích jinorodců v gubernii Fomské usedlých, dále práce M. Pfaffa o právu obyčejovém Osjetců na Kavkaze.

Pracem takovým, které pouze obyčeje konstatují neb zjišťují, též po bok postaviti sluší systematické přehledy práv z obyčejů vyšlých, zvlášť: Právnictví obecního lidu od Orchanského; Idey právnické ruského lidu o manželství od Jefimenkova, pak pojednání o právu obyčejovém od M. Pachmanna, na základě materiálu od komise senátorské pod vedením Ljuboščinského sebraného, obsahujíc veškeré právní obyčeje v oboru věcného a obligačního práva a předpisy k obhájení se před soudem. Očekává se v brzku pojednání o právu rodinném a dědickém.

V únoru 1876 k návrhu Kolačeva při ethnografickém odboru zeměpisné jednoty zřízena byla zvláštní komise výlučně zaměstnaná právem obyčejovým, která v osmém svazku druhého oddílu již uveřejnila své práce pod redakcí velezasloužilého Matvejeva. Svazek tento obsahuje: Poměry obyčejů k zákonodárství od Kolačeva. — Náčrty o životě právnickém v gubernii Famarské od Matvejeva. — Smlouvy nájemné stran pastvin od Jefimenkova. — O censuře mravokárné u lidu obecného od Kisljakovského. — Obyčeje práva u Laponců, Korelců a Samojedů v gubernii archangelské od Jefimenkova. — Právnická administrace u Kyrgizů od Ibrahimova. — Obvyky právnické u Yakulů od knížete A. Kastrova. — Obyčeje u lidu obecného v právu trestním od J. Fojnického. — Spolek rodinný v kraji Kurském od Samokvasova. — O spůsobu, jak sobě sami ku právu dopomoci můžeme (samosudu), obyčejném v krajině čistě polské u Kasanu od Solovjeva. — Pozemek co samosoudce od Sokolova. Dílo posléz jmeno-

vané lící zvyklosti při ustanovení hranic pozemků v kraji Kargopolském gubernie Olonecké.

Ant. Pitzker, c. k. vysl. sudí.

Nálezové c. k. kasačního soudu.

11. Učenník M. ukradl matce zlatý řetízek v ceně 30 zl., kterýž D., znaje že pochází z oné krádeže, i znaje cenu jeho, za 18 zl. dále zcizil. Matka nežádala, aby M. byl potrestán; za to byl D. uznán vinným zločinu podílu braní na krádeži dle §§. 185. a 186. odst. *a*) tr. z. Kassační soudní dvůr zamítnuv zmatečnou stížnost obžalovaného, prohlásil se asi takto: „Ze skutečností soudem prvé stolice na jisto postavených vychází na jevo, že obžalovaný již z ceny řetízku 30 zl. obnášející zločinnou povahu krádeže znal. To stačí, aby jeho účastenství v krádeži dle §. 186. odst. *a*) tr. z. pokládáno bylo za zločin. Zákon trestní považuje účastenství v krádeži dle §§. 6., 185. a 186. za zvláštní, samostatný čin trestný, o jehož zločinnosti toliko okolnosti v §. 186. naznačené rozhodují, nikoli však také osobní poměry toho, kdo se byl dopustil krádeže. To vysvítá již také z toho, že §. 186. odst. *b*) tr. z. účastenství v krádeži i tenkráte za zločin prohlašuje, když úhrnná cena věcí, kteréž účastník skrýval, na sebe převedl, nebo jichž zcizení obstaral, 25 zl. převyšuje, třebas i jednotlivé krádeže, ze kterých ony věci pocházejí, jsou každá o sobě zcela samostatné a třebas pouhým přestupkem. Rovněž lze seznati z §§. 185. a 186. tr. z., že prospěch toho, kdo na cizí krádeži podíl bral, o zločinnosti skutku jeho nikterak nerozhoduje.

Nález ze dne 17. února 1879 č. 12674. (Ger. Ztg. 1879 č. 24., sb. úř. č. 190.)

12. Teresie V. podala dne 22. června 1878 odpoledne oznámení trestní na Marii Z. pro urážku, které se tato proti ní dne 11. května dopoledne byla dopustila. Krajský soud v České Lípě sprostil v druhé stolici obžalovanou žaloby, maje za to, že lhůta žalobní již dne 22. června 1878 dopoledne prošla. Proti nálezu tomu podala generální prokuratura stížnost zmatečnou pro zachování zákona a kassační soudní dvůr uznal, že krajský soud nálezem svým zákon porušil a sice asi z těchto důvodů: §. 530. tr. z. ustanovuje, že ten, komu přísluší podati žalobu soukromou, nemá k tomu více míti žádného práva, když od té doby, kdež o činu trestném vědomosti nabyl

po šest neděl z něho nežaloval. Poněvadž pak dle čl. VIII. úvod. pat. k zákonu trestnímu všecka určení časová v zákoně se vyskytující podlé kalendáře, tudíž dny a týdny, nikoli podlé hodin, nýbrž od půlnoci k půlnoci počítati sluší, poněvadž dále spůsob, jakým soukromá žaloba trestní podána býti má, v §. 46. ř. tr. jest ustanoven, a poněvadž konečně dle §. 6. ř. tr. lhůty řízení trestního tak počítati se mají, že se den, od kterého lhůta počíná, nepočítá, tedy nemůže býti o tom pochybnosti, že žaloba soukromá i po celý poslední den lhůty šestinedělní, od té doby, kdy urážka byla spáchána, podána býti může.

Plenární nález ze dne 28. února 1879 č. 14512. (Ger. Ztg. 1879 č. 27., sb. úř. č. 192.)

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

38) Směnce na 2460 zl. co takové řádně kolkem 4 zl. opatřené, byl připojen později dodatek, dle kterého svolili akceptanti ve vklad práva zástavního pro sumu směnečnou na jich nemovitostech. K tomuto dodatku bylo užito kolku 6 zl., nímž dle náhledu majitele směnky byl doplněn kolek směnečný na kolek dle škály II. potřebný. Finanční úřady však byli toho náhledu, že se měl mimo doplnění kolku na 10 zl. ještě dáti na přihlášení o zřízení zástavy celý kolek 10 zl. dle škály II., a c. k. správní dvůr soudní schválil náhled ten, odvolávaje se k §§. 7. a 12. zákona ze dne 8. března 1876 č. 26. ř. z., kteréž obsahují ustanovení od sebe zcela neodvislá. Vždyť i tehda, když se zřízení zástavy později připíše na dluhopis již vyhotovený, dlužno z něho zvláštní poplatek platiti, tím více tedy zde, kde zřízení zástavy jest pouze umělým rozšířením ústavu směnky na jiné poměry právní.

Nález ze dne 26. března 1879 č. 550., sb. č. 460.

39) Úředník A. byl roku 1854 trvale přikázán c. k. okresnímu soudu v L., který však skutečně úřadoval v sousední obci H. Když se jednalo o zaopatření pozůstalého po něm sirotka, uznalo ministerstvo vnitra, že sirotek přísluší k obci L., poněvadž otci jeho co úředníku vykázáno bylo stálé bydlení v L. (§. 13. ob. zák. ze dne 17. března 1849). C. k. správní dvůr zrušil však toto rozhodnutí, vycházeje z ná-

zoru, že již ve smyslu §. 13. ob. zák. z roku 1849, rovněž jak dle §. 10. zák. o příslušnosti z roku 1863 co do příslušnosti úředníka nerozhoduje nominelní stanovisko úřadu, nýbrž úředník přísluší tam, kde úřad, jemuž přikázán jest, skutečně má sídlo své.

Nález ze dne 16. dubna 1879 č. 733., sb. č. 468.

40) Akciová společnost napsala do přiznání příjmů za účelem vyměření daně činěného co položku vydání také služné ředitele, který však zároveň byl správním radou. Finanční úřady vyloučily tuto položku, poněvadž dle §. 11. č. 3. patentu o dani z příjmů nelze z příjmů ničehož srážeti na odměnu práce samého podnikatele a člena rodiny jeho, a poněvadž při akciových společnostech dle čl. 227. až 241. obch. zák. správní rada representuje společnost samou. Správní dvůr soudní zrušil však rozhodnutí ministerstva, jsa toho náhledu, že zde rozhoduje pouze okolnost, že ředitel není představenstvem, nýbrž výkonným orgánem společnosti. Okolnost nahodilá, že ředitel jest zároveň členem správní rady, nemůže na věci ničehož měniti.

Nález ze dne 19. dubna 1879 č. 703., sb. č. 472.

41) Dle min. nař. ze dne 8. dubna 1854 č. 84. ř. z. jest pozůstalost cizozemců jen tenkráte osvobozena od daně poplatku dědičného, pakli se provede důkaz, že v dotyčném státu, jemuž zemřelý náležel, movité jmění pozůstalé po rakouském občanu co takové nepodlehá dani kterékoliv. Nestačí tedy, pakli se prokáže, že dle zákona oné zemi v konkretním případě, o který právě jde, by nebyla nastala povinnost poplatková občana rakouského, nýbrž zapotřebí průkazu absolutního osvobození rakouských občanů od poplatku dědičného.

Nález ze dne 19. listopadu 1878 č. 739., sb. č. 473.

42) Co do povinnosti k placení daně výdělkové rozhoduje pouze okolnost, zdali poplatník živnost ohlásil neb jemu udělena byla koncesse; nezáleží nikterak na tom, zdali se živnost také skutečně kdy provozovala a jaký mělo provozování výsledek.

Nález ze dne 29. dubna 1879 č. 778., sb. č. 477.

43) Majitel pivovaru a zároveň hostince v F., dovážel pivo jím vyráběné z pivovaru do hostince. Na cestě mezi pivovarem a hostincem bylo místo k vybírání mýta. Správní dvůr soudní měl za to, že dotýčné povozy náleží považovati za povozy hospodářské, a že nelze žádati mýta, poněvadž povozem industriálním jest pouze onen, kterým se výrobek průmyslu dováží v místo jiné, kdežto zde povozů zapotřebí pouze za účelem tím, aby stěžovatel živnost svou v místě samém náležitě mohl provozovati.

Nález ze dne 20. května 1879 č. 932., sb. č. 494.

44) Při vzájemných společnostech pojišťovacích nepodléhají dani živnostenské jednání v příčině pojištění mezi pojištěnci a společností uzavřená, neb nejde zde o to, aby společnost dosáhla zisku jakéhosi, nýbrž pouze o to, by pojištěnci na vzájem škody se uchránili.

Nález ze dne 6. května 1879 č. 822., sb. č. 482.

45) Ministerstvu vnitra přísluší, aby u vykonávání práva dohledacího státní správě zemským zákonem ze dne 25. července 1864 č. 27. z. z. propůjčeného samostatně a bezprostředně zrušovalo volbu starosty a členů výboru zastupitelstva okresního. Dokud není platně vykonána a stvrzena volba všech členů zastupitelstva okresního, nelze platně voliti starostu a členy výboru okresního.

Nález ze dne 9. května 1879 č. 614., sb. č. 486.

Denník.

PROF. DR. EBERHARD A. JONÁK

[illegible]

zemřel náhle dne 11. října 1879. Zvěčnělý narodil se dne 12. dubna 1820 v Krninci. Studoval na gymnasiích v Litomyšli a v Mladé Boleslavi a věnoval se pak studiím právnickým na universitě pražské, později na universitě vídeňské. Na universitě posledně dosáhl r. 1844 hodnosti doktorské, načež vstoupil co praktikant do dolnorakouské dvorní a komorní prokuratury. R. 1846 povolán jest k supplentuře učitelské stolice věd politických na universitě vídeňské, roku následujícího ustanoven co suppluijící professor na universitě v Krakově, odkud se r. 1848 do Čech vrátil. Dne 10. listopadu 1849 jmenován mimořádným professorem na universitě pražské, kdež od těch čas až do své smrti účinkoval, od r. 1860 co professor řádný.

Počátky literární činnosti zvěčnělého sahají až do dob jeho studentských. Prvotiny své uveřejnil v časopisech „Panorama des Universums“ a „Ost und West“, později přispíval téměř výhradně do

odborných časopisů vědeckých. R. 1856 vydal monografii „Theorie der Statistik", kteráž velikou pozornost a skvělé naděje vzbudila. Před tím r. 1855 vydal zprávu o mezinárodní výstavě mnichovské, již jakožto zpravodaj pražské obchodní komory navštívil. Světové výstavy pařížské r. 1855 zúčastnil se v poslání vlády rakouské a redigoval úřední zprávu o výstavě, r. 1856 ve třech dílech vydanou. Na londýnskou světovou výstavu r. 1862 vyslán opět jakožto zpravodaj vládní, k redakci úřední zprávy však pro těžkou chorobu, kteráž ho tehdy navštívila, přikročiti více nemohl. Zotaviv se opět připravil k tisku statistické dílo „Der landtäfliche Grundbesitz im Königreiche Böhmen", kteréž roku 1865 v prvním a roku lonského v druhém nově spracovaném vydání vyšlo. Rovněž při velikém díle statistickém od vlast.-hospodářské společnosti vydávaném „Tafeln zur Statistik des Königreiches Böhmens" měl zvěčnělý přední účastenství. V „Matici lidu" vydal jazykem českým prostonárodní výklad soustavy národohospodářské: „Základové hospodářství" (1870). Poslední literární dílo zvěčnělého bylo pojednání „Úvahy o svobodě živnostenské v Rakousku" v lonském ročníku časopisu našeho uveřejněné. Od většího historického spisu o hospodářské politice císařovny Marie Teresie, k němuž s velikou zálibou se chystal a z něhož jednu partii pro příští ročník časopisu našeho přislíbil, nelítostná smrt jej odtrhla.

Také politické činnosti zúčastnil se nebožtík svého času. R. 1848 zvolen jest v okresu Brandýském na říšský sněm, jehož jednání ve Vídni i v Kroměříži se zúčastnil, zasedaje na pravici.

Blahoplodnou činnost rozvíjel zvěčnělý na poli dobročinném. Při fakultě právnické založil nadaci k opatřování obědův pro nemajetné právníky, kteráž s úroky vzrostla do dnes na kapitál přes 30000 zl. obnášející. Z usnešení professorského kollegia nazvána nadace tato „nadací Jonákovou." Jmění nadace této dosud je netknuto, poněvadž zakladatel její běžné vydání — přes 6000 obědů za rok — opatřoval z výtěžku koncertu, jejž za tím účelem co. rok uspořádal. Zamilovanou myšlénkou zvěčnělého bylo zřízení domu, v němž by chudí studující práv byt a zaopatření nalezli (bursa pauperum). V příčině té, jak říkal, všecky přípravy učinil a o třicetiletém jubileu své činnosti učitelské na universitě pražské, kteréž připadalo na den 10. listopadu t. r., založení dotčené nadace prohlásiti chtěl. Nebylo mu popřáno dočkati se toho dne!

Za své zásluhy vyznamenán nebožtík rakouským řádem Františka Josefa, ruským řádem sv. Stanislava, kommandérským křížem papežského řádu sv. Silvestra, anhaltským domácím řádem Albrechta Med-

věda první třídy, würtemberským řádem krále Bedřicha, rakouskou a würtemberskou zlatou medalií pro vědy a umění.

Mnoho dobrého vykonal a v mnohém srdci vděčnou si paměť zachoval, budiž mu země lehká!

Rekursy v politických záležitostech. Za příčinou konkretního případu, kdež kdo stěžoval si z odepření koncesse živnostenské vyslovila ministerstva vnitra dne 9. února 1879 pod č. 16640. ai. 1878 náhled svůj v ten smysl, že lhůta k rekursu v politických záležitostech končí se přesně vypršením posledního dne k podání určeného, třeba tento den byl nedělí neb svátkem zasvěceným.

Nastávajícím advokátům. Byli jsme upozorněni na to, že úmrtím pana dra. Rambouska uprázdnilo se velmi výhodné místo pro advokáta v Dačicích na Moravě. Dačice jsou město velmi pěkné a lidnaté i sídlem netoliko okresního soudu, nýbrž i okresního hejtmanství. Advokáta tam nyní není a i v nejbližším sousedství jest advokátů po různu, tak že by advokát, který by se tam usadil, měl postavení velmi výhodné. Bližší zprávy podá z ochoty p. Lud. Uhlíř, absolv. právník tamtéž.

Kalendář právnický. Nákladem firmy Morice Perlese ve Vídni vyšel XI. ročník kalendáře právnického, redigovaného p. drem. Gustavem Kohnem. I tento ročník odporučuje se praktickým právníkům jak vhodnou formou tak i rozmanitostí obsahu. Zejmena upozorňujeme na alfabetický seznam všech soudů sborových a okresních jak v zemích v říšské radě zastoupených tak i v Uhersku. U každého místa jsou udána jmena všech advokátů a notářů, kteří tam mají sídlo své.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. září až do 10. října 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Jan Lauterer se sídlem v Tannwaldě; pan dr. Moric Kafka se sídlem v Praze; pan dr. Josef Kalis se sídlem v Rychnově n. K.; pan dr. Ignác Grüner se sídlem ve Stříbře; pan dr. Miroslav Krajník se sídlem v Praze. — Pozn. Pan dr. Ludvík Jelínek oznámil, že přeložil své sídlo 1. září 1879 z Náchoda do Polic n. M.

B. V seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan dr. Raul Gluth u p. dra. Starka v Plzni; pan dr. Adolf Bergmann u p. dra. Č. Pinskra ve Voticích; pan dr. Václav Übner u p. dra. Ondř. Hornera v Loktě; pan dr. Hynek Neuberger u p. dra. Jos. Jappa v Žluticí; pan dr. Frant. Kabeš u p. dra. Rob. Nittingra v Praze; pan dr. Karel

Chvala u p. dra. Aloise Petrosse v Berouně; pan dr. R. Schulhof u p. dra. Ant. Lederera v Praze; pan dr. Vil. Hersch u p. dra. Sig. Schneidera v Praze; pan L. Hallisch u p. dra. Aug. Hencke v Praze; pan dr. Mat. Hurych u p. dra. E. Kaizla v Karlíně (opětně). 2) **Přestoupili:** pan dr. Ot. Kudrna od p. dra. Milde, k p. dru. Veňkovi, advok. v Praze; pan dr. J. Rosenberg od p. dra. Koblera v Ml. Boleslavi, k p. dru. Milde v Praze; pan dr. Šimon Kohner od p. dra. Weisla v Klatovech k p. dru. Wolfovi v Rakovníku; pan dr. V. Michali od p. dra. Wurzla v Ml. Boleslavi k p. dru. Pavlouskovi v Ml. Boleslavi; pan Fr. Tejschl od p. dra. Budila v Praze k p. dru. Schmansovi v Praze; pan dr. L. Schulz od p. Schlossera v Teplicích k p. dru. Ferd. Laufbergerovi v Chabařovicích; pan Fr. Roessler od p. dra. E. Trmala ryt. z Toušic v Poděbradech k p. dru. Hellerovi v Hradci Král.; pan dr. Jos. Růžička od p. dr. Ouředníčka v Kutné Hoře k p. dru. Wurzlovi v Ml. Boleslavi; pan dr. Jos. Kovář od p. dra. Jos. Mokrého v Roudnici k p. dru. Adámkovi v Praze. 3) **Vystoupili:** pan dr. Jan rytíř z Limbecků od p. dra. Jana rytíře z Limbecků v Praze; pan Frant. Hess od p. dra. Václ. Popela, adv. v Praze; pan Josef Hora od p. dra. Grussa v Žamberku; pan dr. Ant. Buschmann od p. dra. Leitnera ve Friedlandu; pan dr. Viktor Guth od p. dra. Lederera v Praze.

Jmenováni: r. t. kr. s. v Liberci, Jos. Zimmert, z. r, tamtéž; a. př. Karel Kvěch v Táboře okr. s. v Polné; př. č. finanč. prokuratury a priv. docent na pražs. universitě dr. Jos. Ulbrich a dr. Jiří Pražák, z. advokát a docent na téže universitě **mimořádnými professory** rak. veřej. práva na universitě pražské; předseda kr. s. v Jihlavi, Ferd. Prokš, **předsedou** z. s. v Opavě; vrch. z. r. u z. s. v Brně, Konrád Scharrer, **předsedou** z. s. v Brně.

Přesazeni: z. r. Ferd. Havlíček od kr. s. v Jičíně k obch. s. v Praze; okr. s. Jan Štraboch z Polné do Lomnice.

Vyznamenán c. k. notář Dan. Benoni v Nalžovech, za své dlouholeté záslužné působení **zlatým křížem záslužným s korunou.**

Příspěvky o kupecké správě.

Podává dr. Alois Kotrbelec, advokát v Táboře.

Jest ve sporech mezi obchodníky z koupi vzniklých velmi častou námitkou, že kupec prodavači na zaplacení tržní ceny žalujícímu namítá, že zboží mu zaslaného nepřijal, že bylo vadné, že ponechal je prodávajícímu k disposici a pod.

Výklad, jakého příslušný čl. 347. a násl. obch. z. ve sporech takových pak dochází, bývá velice různý a praxe o tom svědčí, že právních otázek o smyslu zákona vzhledem na správu kupeckou vzešlých a velice sporných jest hojnost.

Chceme o některých z nich, těch nejobyčejnějších, pojednati, a nebude-li třeba náhled zde projevený zdáti se správným, neuškodí zajisté věci, když i z jiného snad stanoviska o ustanoveních pro obchodníky tak důležitých bude promluveno.

Kupec žalovaný, který se proti prodavači jej na zaplacení tržní ceny žalujícímu odvolává k tomu, že zboží nepřijal, nýbrž je k disposici ponechal, omlouvá takovou svou námitku a provádí bezdůvodnost žalobního nároku po nejvíce tím, že zboží mu zaslaného buď ani vůbec neobjednal, neb že bylo jakosti špatné, anebo že množství jeho nebylo dle úmluvy.

K odůvodnění všech takových námitek dovolává se praxe ustanovení čl. 347.

Stává se tak vůbec právem? Jest obzvláště způsob, jak se tento článek vykládá a jak se ho používá, správný?

Přihlédněmež nejprv k tomu, jak dalece vůbec užíti lze předpisu čl. 347. obch. z., když kupec namítá prodávajícímu, že zboží proto nepřijal a kupní cenu zaplatiti nechce, poněvadž zboží buď neobjednal, neb že bylo špatné jakosti, aneb že množství jeho nebylo po smlouvě.

1) Nelze pochybovati, že čl. 347. plnou platnost má v případě, namítá-li kupec, že zboží nepřijal, nýbrž je k disposici prodávajícího ponechal proto, poněvadž zboží nebylo co do jakosti dle úmluvy, aneb (nepozůstává-li úmluva) dle zákona; plynet to zřejmě ze samého znění obchodního zákona, který v čl. 347., 346. výslovně o jakosti („Beschaffenheit") zboží mluví.

2) Jinaký případ jest, namítá-li kupec, že zboží nepřijal, ale je k disposici prodávajícího ponechal proto, poněvadž zboží neobjednal, a poněvadž o tom v čas a řádně prodavači vědomost dal, a proto také že povinen není, aby kupní cenu platil.

Jest otázka, zda i tuto námitku lze ustanovením čl. 347. obch. z. odůvodniti?

Praxe, pokud mi známa, po většině i k takovým případům vztahuje předpis článku dotčeného. Mám však za to, že neděje se tak správně, a to z důvodů následovních.

Smlouva kupní předpokládá jako každá smlouva dvojí srovnalou vůli: jednak vůli věc prodati a jednak vůli věc koupiti; jelikož jen věc cizí koupiti lze, musí to býti dvě různé osobnosti, které ony dvě vůle srovnalé projeví, z nichž jednu zoveme „kupec" a druhou „prodavač". Dokud jedna z těchto dvou osobností vůli svou koupiti resp. prodati neprohlásí, a osobnost druhá neprojeví, že onu jednostranně prohlášenou vůli přijímá, nevzešla smlouva kupní, není tu kupec a prodavač. Objednávka jest projevená vůle koupiti; není-li této, nelze jí přijeti, nelze aby vzešla smlouva kupní, nepovstal poměr kupce k prodavači. Zákon obchodní ukládá ale jen kupci, aby zboží přijal (čl. 346.), a též jen kupci ukládá (čl. 347.) aby obdržev zboží, je bez meškání prohlédl a ohledá-li na něm vady, aby o nich prodávajícímu ihned zprávu podal.[1]

Nevzešla-li z nedostatku objednávky smlouva kupní, nenastal mezi zasílatelem zboží a adresátem poměr prodavače a kupce, a nelze již proto na poslednějšího vztahovati, co čl. 346. a 347. obch. z. pouze a jediné kupci ukládá, a nelze na něj bez všeho zákonního důvodu uvalovati často velmi obtížné a nákladné namahání a výlohy s přejímáním, ohledáváním a uschováváním zboží, oznamováním a po případě zjišťováním a dokazováním vad na

---

[1] Vz. čl. 346.: der Käufer ist verpflichtet die Waare zu empfangen ... čl. 347.: ist die Waare von einem anderen Orte übersendet, so hat der Käufer ohne Verzug nach der Ablieferung.

zboží oproti prodavači. Osoba, která v žádnou smlouvu nevešla, nemá též povinnosti jí plniti, nemůže býti k plnění nucena, a nemohou jí tedy taky z domnělého neplnění (zde nepřejmutí, neschovávání, ominutí zboží ohledati a o jeho nepřiměřené jakosti zprávu dáti) žádné následky stihnouti.

Osoba, kteréž zboží bez objednávky došlo, není proto vůbec povinna, aby zboží přijala, ona není též povinna, ana v žádnou smlouvu tržní nevešla, tržní cenu za ně platiti, poněvadž obojí jen o kupci platí (viz. čl. 346. 347. 342. odst. 3. obch. z. a §. 1062. ob. z. obč.),[2] ona není též ze škody, kterou tím snad zasílatel zboží utrpí, zodpovědna, ana nejsouc vázána smlouvou nemůže jednati proti ní (§. 1294. 1295. 1306. ob. z. obč.), ona není vůbec vázána předpisy čl. 347. obch. z., který výslovně a pouze kupce předpokládá, a proti ní nemůže proto také platiti domněnka v témž článku vyslovená, že zboží zaslané schválila, omine-li, co tam strany ohledání zboží a oznámení vad nařízeno.

Pak-li tedy kdos opírá se povinnosti platiti kupní cenu proto, poněvadž ho zboží bez objednávky došlo, a on ho nepřijal, a pak-li k odůvodnění této své námitky odvolává se na čl. 347. obch. z., nečiní správně a uvaluje na sebe zbytečně břemeno jaké kupci ukládá čl. 347., 348. obch. z., kdežto by správněji a pro sebe výhodněji jednal, kdyby z nedostatku platně vzešlé smlouvy vůbec žalobnímu nároku odporoval.

Jest ovšem dlužno tu uvážiti dobře i ten případ, v obchodním životě dosti častý, kde i bez předchozí objednávky smlouva kupní platně vzejíti může, kdy totiž budoucí prodavač, nečekaje na objednávku budoucího kupce (nevyčkaje tedy projevení vůle koupiti) sám první projeví osobě druhé vůli prodati, a osoba ta s tím se srozumí, kde tedy návrhu prodati sleduje vůle koupiti. Srozumění takové díti se může buď výslovně, buď mlčky, a tak buď výslovně buď mlčky ujedná se smlouva kupní (art. 1. obch. z. §. 861. a 863. ob. z. obč.).

Jisto jest, že vzešla tržní smlouva, že nastal poměr kupce a prodavače a že dovolávati se lze ve sporu čl. 347. (ač-li jinak podmínky jeho nastaly), když budoucí kupec výslovně prohlásí

[2] Čl. 342. odst. 3.: der Kaufpreis ist bei der Übergabe zu entrichten. ... §. 1062. ob. z. obč.: der Käufer hingegen ist verbunden, die Sache sogleich oder zur bedungenen Zeit zu übernehmen, zugleich aber auch das Kaufgeld abzuführen. ...

vůli koupiti zboží, které mu prodávající zaslal, a o němž týž projevil vůli prodati, když tedy výslovně stalo se a projevilo srozumění obou vůlí.

Jinak ale, má-li se rozsouditi, stalo-li se takové usjednočení vůlí mlčky.

Důležité a rozhodné budou tu okolnosti, které nabídnutí prodavačovu předcházely aneb je provázely aneb následovaly, tak aby v uvážení jich nebylo rozumného důvodu, proč by se o takovém srozumění kupce, jemuž bylo zboží nabízeno ku koupi, pochybovati mělo (§. 863. ob. z. obč.), jakož i dlužno jest při tom na zvyky a obyčeje obchodní přihlížeti (čl. 279. ob. z. obč.)

Povšechné o tom pravidlo stanoviti měl bych za těžké pro různost možných faktických poměrů a okolností. Jednoho v praxi velmi častého případu takového budiž zpomenuto.

Prodavač zašle, aniž by ho byla objednávka došla se zbožím, které má tvořiti předmět smlouvy, fakturu, v níž, jak obyčejem, adresátu píše, že a jaké zboží a v jaké ceně byl naň po dráze, po lodi a pod. byl poslal. Nastává otázka, jaký význam dlužno dáti tomuto zaslání zboží, této faktuře?[3]

Přihlédněmež nejprvé k tomu, co značí v takovém případě faktura. Různé o tom jsou náhledy. Vykládáť se tu faktura co specifikace toho, co a zač bylo prodáno resp. koupeno. Tento její význam předpokládá však platnou již úmluvu kupní, předchozí objednávku, té však v případě, o němž jest zde řeč, nebylo! Výslovného zákonného ustanovení o právním významu faktury ovšem nemáme, avšak výklad zákona obchodního v čl. 337. může nám býti v tom ohledu nápomocen.

Mluvíť se v tomto článku o nabídnutích k prodeji, které činěny jsou patrně více osobám, tak obzvláště zasláním cenníků, vzorků, seznamů zboží jsoucího na skladě a pod., aneb při nichž nejsou ani zboží ani cena neb jeho množství určitě vyznačeny, a o nichž platiti má pravidlo, že nejsou závaznými nabídnutími ke koupi.

Patří mezi takové faktura? Nikoli; neboť jest ve faktuře určitá osoba vyznačena, které se zboží zasílá a ku koupi nabízí, a nabídnutí toto jen pro tu kterou určitě jmenovanou osobu platiti má, ve faktuře jest udán určitý druh snad i určitá species zboží, které, jakož i určité množství v jakém se zasílá, konečně i určitá

[3] Vz. Heller v Právníku t. r. str. 109. násl.

cena, kterou za ně prodavač požaduje. Soudíme-li tudíž a contrario čl. 337. ob. z. obč., že nabídnutí k prodeji, které neplatí ani určité osobě, aniž obsahuje určité zboží, určité množství aneb určitou cenu téhož, není závazným nabídnutím ke koupi, docházíme k tomu, že nabídnutí tak určitá, jak dle shora vypsaného bývá faktura, jsou skutečnými závaznými nabídnutími ke koupi, na něž sluší vztahovati, pokud se týče jich přijetí, ustanovení zákona obchodního v třetím oddílu, 1. titulu 4. knihy. Vůbec lze tedy říci v případech, o kterých zde mluveno, o faktuře, že jest nabídnutím prodati, o kterém platí ustanovení čl. 318.—322. obch. zák.

Platí též čl. 323. obch. z.? o tom později! Vrátí-li kupec fakturu a zamítne-li výslovně činěný mu návrh, tuť ovšem nelze na to mysleti, že snad mlčky k nějaké smlouvě došlo. Však také neodpovídá-li kupec záporně k faktuře ho došlé, nelze ještě naprosto a vždy souditi, že návrh mlčky schválil, bude k tomu zajisté ještě jiných okolností ve smyslu §. 863. ob. z. obč., a čl. 279. obch. z. zapotřebí; ba mám za to, že ani tehdy nelze ještě říci, že příjemce faktury neodpověděv neb zboží nevrátiv, návrh v ní obsažený schválil, když zasílatel si byl odpověď neb vrácení zboží s fakturou zaslaného ve faktuře výslovně podmínil tak na př. poznámkou, že co do 4 neděl není vráceno, pokládá se za koupené a p., neboť zákon nikde vůbec neukládá adresátu za povinnost, aby k takovým návrhům odpovídal neb tak či onak se zachoval, naopak, že zákon obch. v čl. 323. jen určité případy vytknul, kdy sluší obchodníku odpovídati, ano jinak mlčení za schválení se pokládá, ukazuje k tomu, že jest to výminečné ustanovení opáčného pravidla, z ohledu slušnosti snad odpoví příjemce faktury, aneb zboží vrátí, zákon obchodní však nedává s pravidla opomenutí odpovědi na návrh činěný za sankci, že následkem tohoto mlčení považuje se návrh za mlčky schválený, a jen ten, qui tacet, ubi loqui debet, consentire videtur. Mimo to nelze ale také za to míti, že adresát byl by vázán a povinen podrobiti se podmínkám zasílatelem do faktury libovolně a jednostranně daným, tak na př. jak již podotknuto, strany lhůty do které chce zasílatel, aby se mu zboží vrátilo aneb spůsob jakým se to má státi tak na př. franco, jinak že by je považoval za koupené.

Jinaký poněkud jest ovšem případ, pozůstává-li mezi zasílatelem a adresátem obchodní spojení, tedy v případech takových, kde byly provedeny aneb se provádějí mezi oběma osobami

obchody takového či podobného druhu, jaký ve faktuře jest nabízen. Jest otázka, zda nastala v tomto případě adresátu povinnost, aby bez prodlení na obdržený návrh ve faktuře odpověděl, ano jinak by se mlčení za schválení vykládati muselo? Možno ovšem, že přistoupí-li k tomu ještě jiné okolnosti pozůstávajícího mezi oběma osobami obchodního spojení zvláště se zřetelem na čl. 279. obch. z. může tak býti; avšak praxe, která z pouhého ohledu na obchodní spojení a s odvoláním na čl. 323. obch. z. této otázce pro všechny případy přisvědčuje, není správnou.

(Pokračování příště.)

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Řízení soudní samo na soudech podkomořských nelíšilo se celkem od spůsobu, jakým pře na zahájených soudech obecných líčeny bývaly.

Kdykoliv podkomoří buď sám do města se dostaviti chtěl aneb úředníky své vyslati mínil, oznámil dříve písemně konšelům svůj příchod, nařizuje, aby den soudu po trzích i kostelích provolati dali a obyvatele vyzvali, by byli pohotově se svými žalobami a průvody.[77] Dostavív se pak do města, obnovil úředník král.

---

[77] Srv. Tomaschek, Oberhof str. 144. č. 249., kdež Kolínští píšou „des hat her (der camerer) pryeffe gesant vor seiner czukunft etlcyeh tag czu vns, das alle dy, dy icht czu klagen vnd czu suchen vor ym hetten, das sy sich darczu richten schullen.“ — Příklad oznámení soudu podkomořského viz v Palacký Formelbücher II. č. 152. c), kdež podkomoří nařizuje „quatenus adventum nostrum vestra in civitate, ubi major populi affuerit multitudo, voce præconia proclamare faciatis; nam ad vos vestramque in civitatem pro causis discutiendis ibidem venientibus feria V. intendimus et certitudinaliter volumus venire et judicio præsidere, unicuique justitiam ministrantes.“ V Lounském archivu na-

obyčejně radu městskou a pak s novými konšely zasedl na soudě královském.[78] Mělo-li se na soudě tom rozhodnouti o některém těžkém neb neobyčejném případu, povolal časem některé král. rady aneb i konšely vůkolních měst, aby na soudě jeho zasedli a společně s domácími konšely nálezy vynášeli.[79]

Zahajování neb osazování soudu mezi čtyrmi lavicemi dělo se spůsobem velmi slavnostním s přísným zachováváním starodávných zvyklostí, jichž úkolem bylo svépomoc obmeziti a jež nápadně podobny byly též ceremoniím na soudě zemském užíva-

lezají se posud orig. takovýchto přípisův, na př. 28. ledna 1376 píše podkomoří Hana Benešovský rychtáři a kmetům Lounským „daz wir zcu euch kummen wollen vff den Dinstage ze abende vor sende Dorothætage vmb den andern tag (6. února) gross gerichte da siczen. Haissen wir euch vnd gebieten, daz ir daz lost wissen zcu kirchen vnd zcu strossen czcu hant vmb daz sich ydermann daroff warn". — Srv. též Tomaschek, Oberhof č. 18.

78 V knize Malostranské z r. 1403 dodává se k zápisu o soudu podkomořském obyčejně „ibidem creati vel facti sunt novi jurati, videlicet"; načež jmena nových konšelův následují, a v nejstarší knize Vodňanské z r. 1405 čte se na str. 2. „anno 1406 coram nobis Laurencio judice civitatum regalium et coram Johanne notario d. succamerarii, judicio presidentibus, vbi cuique tam pauperi quam diuitti justitia fuerat aperta et fideliter ministrata, insuper coram Sbincone judice tunc temporis et Lawrencio pro tunc magistro ciuium et (10) scabinis, venientes ante quatuor scampna judiciaria jurati antiqui nostre ciuitatis recognouerunt."

79 Dle Tomaschek, Oberhof č. 18. dali Jihlavští naučení správci zemskému Jindřichovi z Lipy, „quod uicarius regis nomine regis in ciuitate judicio presidere volens — juratos aliarum ciuitatum, si causa tam grauis fuerit et precipue illarum, qui eodem quo vtitur ciuitas, in qua vult placitare, vtuntur jure, sibi assumere debet." — Tamže na str. 357. mluví se rovněž o „scheppen von den fremden steten", jež na soudě městském zasedají. — V právu horničím kn. I. kap. VI. §. 8. praví se „Sane ad ampliorem veritatis illuminationem, in arduis et magnis negotiis, cum imminet necessitas, debent jurati montis juratos civitatum advocare." (Jireček, Codex I. str. 280.) — Dle nejst. kn. Kouřímské od r. 1405 str. 35. líčena pře v příčině loupeže před soudem městským v Kouřimi r. 1416 „præsentibus juratis de Montibus Cuthnis, de Newinburg et de Colonia." — Srv. též čl. 411. práva Brněnského z r. 1353 „assessores ac juris defensores et protectores, si quos fortasseis judex aliunde sibi assumit" (Rössler l. c. II. str. 192.)

ným. Když byl podkomoří neb jeho zástupce nové konšely do lavic posadil, vyzval dle všeho hofrychtéře neb rychtáře, aby oznámili obci, kterak se jeden každý při soudu zachovati má. Vyzvaný úředník prohlásil na to obci shromážděné, že pan pokomoří předsedaje soudu chce každému chudému i bohatému spravedlnost učiniti a kdožby k soudu přistoupiti chtěl, že má nejprvé na panu podkomořím vyprositi si, aby mu odpustil mluviti, za každý nález že má poděkovati a jeden druhému že nemá v řeči ani na jeho žalobě překážeti, nýbrž poctivě před právem se míti. Napotom zahájil soud mocí pána boha, mocí krále i podkomořího, přikazuje všecku poctivost, čest a kázeň a zapovídaje všecku nepoctivost, nečest a nekázeň, všecku mrzkost, reptání a svár a dodávaje, jestližeby kdo práva v čem pohaněl aneb chtěl pohaněti a skutkem co přečinil, že má býti trestán na hrdle; pakliby přečinil řečí, že bude trestán na statku.[80]

Jednání soudní, jež po takovémto zahájení soudu nastávalo, zavádělo se ve XIV. století na základě buď soukromé, buď veřejné žaloby.

V obou případech předcházelo dříve, nežli se král. úředník do města dostavil, průpravné řízení, jehož účelem bylo, aby se na soudech královských každému spůsobem rychlým spravedl-

---

[80] „Das ist geschehen, das der camrer quam vnd hegte eyn gerichte. Nach der Hegung des gerichtes quamen dy etc." (Tomaschek, Oberhof str. 144.). — O spůsobu hájení soudu srv. Saské zrcadlo I. 59. §. 2. a Švábské zrcadlo čl. 93. — S ustanoveními těmi souhlasí kap. 4. §. 4. a 5. čtvrté knihy Jus montanorum: „judex more solito pacem judicialem omnibus auctorizet, quodque servetur honestas et reverentia castis moribus perseveret" (Jireček, Codex I. str. 380.); dále Magdeburské právo z r. 1304 čl. 110. (Gaupp l. c. str. 306.) a právo Wikpildské čl. XVI. „Wy man ding hegen sal zu wichbilde" (Daniels l. c. str. 87.). — Ustanovení ta velmi zajímavým spůsobem doplňují se zprávou o zahájeném soudu v Českých Budějovicích r. 1516, již Vocel v článku „O soudu zahájeném" v Čas. Č. Mus. 1845 str. 103. uveřejnil. Vypsaný tam starodávný ceremoniel nápadně se shoduje též s článkem „O zahájení súdu", jak jej Všehrd v díle svém „O práviech z. č. kn. devatery" II. 2. vypisuje (Jireček, Codex III. 3. str. 38.). — Právo Magdeburské ukládá na porušení úcty před soudem purkrabským pokutu tři funty, právo Norimberské 10 gr. a zpráva Budějovická 12 peněz malých. — Srv. též Maurer l. c. III. §. 542.

nost dáti mohla a aby zjevně spáchané zločiny bez trestu neostávaly.

Jak jsme se už zmínili, mohly strany přednášeti úřadu podkomořskému přímo soukromé žaloby a stížnosti své a sice ústně i písemně, načež podkomoří pokud věc nebyla vyhražena jeho vlastnímu soudu, buď hleděl přiměřenými nařízeními stížnostem odpomoci; buď rozkázal, aby strany k nejbližšímu jeho soudu v městě sročeny byly.[81] Mimo to, když stalo se oznámení, že podkomoří bude soud v městě odbývati, tu bylo každému svobodno pohnati pomocí rychtáře odpůrce svého před jeho soud.[82] Půhon nemusil býti opakován po třikráte jako při soudě nezahájeném[83] a jakmile se stal, nemohl žalobce více žalobu zpět vzíti a se soupeřem mimosoudně se smluviti.[84] Šlo-li o trestní skutek na př. vraždu, pohnán jest v některých městech pachatel prvé před soud městský a přišel-li, bylo mu postaviti rukojmě, že se před soud podkomořího dostaví a hlavní peníze č. hlavu (wergelt) zaplatí čili „odloží", bude-li odsouzen. Při tom obě strany slibovaly obyčejně, že zachovají příměří do nejbližšího soudu, a že neporuší mír jim uložený. Neměl-li pohnaný rukojmí, ponechán jest ve vězení. Ne-

[81] Srv. pozn. 56. a 63. na str. 623. a 650. letoš. Právníka. Nařízení takové obsahovalo časem naučení i rozhodnutí právní rozepře, na př. Jacobi Codex č. 150. a Tomaschek, Oberhof str. 60.

[82] Srv. Tomaschek, Oberhof č. 237., 238., 243., 249. a 274.

[83] Jasně líčí řád, jehož se při půhonech ve městech užívalo, „Jus regale montan." v kn. IV. kap. I. (Jireček, Codex I. str. 376.). — K zahájenému soudu má pohnán býti odpůrce nejméně den před soudem, aby mohl obrany své zříditi, půhon děje se obyčejem podobným onomu, jehož se při soudu zemském užívalo a všichni půhonové k soudu zahájenému jsou peremtorní, nemajíce opakováni býti. — Tomaschek, Oberhof č. 38. podobně ustanovuje „de judicio peremtorio": „In einem pantaydink heiset man czu einem mal yn" a dle čl. 40. mají konšelé rány před soudem ohledati. (Srv. tamže též č. 118. na str. 85. a dist. 10. na str. 356.) — Brněnský Manipulus juris čl. 125., 126. a 598. žádá trojí půhon, avšak tři dny po sobě, z čehož čl. 522. činí výjimku, když se půhon loupežné vraždy týče. (Rössler l. c. II. str. 65., 240. a 275.) — Srv. též Tomaschek, Deut. Rt. str. 131.

[84] Právo Jihlavské z r. 1249 už vyslovuje v čl. X. 2. zásadu „Omnes quærimoniæ, quæ fiunt ubicunque, revocari possunt, præter illas, quæ coram quatuor sedilibus vel bancis judiciariis proponuntur" (Jireček, Codex I. str. 91.). — Podobně právo Brněnské z r. 1353 v čl. 605. (Rössler l. c. II. str. 277.)

dostavil-li se vůbec před rychtáře, provoláván jest po třech zahájených soudech městských a učiněno o tom oznámení podkomořímu, aby pachatele sám k svému soudu předvolal.[85]

---

[85] „Es ist geschehen, das vnsre mitpurger vmb eynen, der verderbt ist, vorpurget vnd vorvestet seyn mit vberwett bis auf eyn recht, also das dy purger mit den beschuldigeten alle mit eynander mit gesampter hant gelubet haben czu recht gesten vor dem camerer, wen her gepewt" (Tomaschek, Oberhof č. 249.; k tomu č. 330.). — Právo wikpildské v čl. XXVII. ustanovuje (Daniels l. c. str. 103.), že pachatel, nebyv při zločinu dopaden, má býti předvolán a vězením opatřen, když se nevyručí; s čímž souhlasí Jus extravagans v rukopisu Litoměř. str. 215. „Na kteréhožby žádné jistiny nebo inhednieho účinka okázati nemohli, toho mají přivésti před soudné čtyry lávy, tu kdež mají obyčej súditi a mají jemu zjeviti příčinu, čiem jeho vinie a tu má rychtář býti. Jestli taková věc, ještoby sě jemu na život táhla, neb na jeho zdravie, on musí rukojmě postaviti za jeho usazený wergelt. Nebudeli mieti rukojmí, tehda rychtář má jej schovati." — Podkomoří Hájek z Hodětína r. 1412 rovněž nařizoval Lounským „abyšte věrně k tomu drželi a skutečně připravili, aby hlava toho uraženého přátelóm jeho odložena byla, dále je zaručíc do mého súdu, aby práva dostáli." (Arch. Lounský.) — V nejstarší knize Plzeňské od r. 1412 pohání se při soudech krevních obyčejně „ad supremum jus" z vraždy neb z pomoci při vraždě, na př. na str. 17. praví se „Judicium pro capite. Jacub conqueritur de capite Wenceslai filii sui super Martinum. Proclamatum est et idem Martinus isto primo judicio non comparuit ad respondendum. Judicium primum." Když Martin ani k druhému, ani k třetímu za dva měsíce odbývanému soudu se nedostavil, zapsáno „Proclamatum est et ipse Martinus non affuit ad respondendum et quia hoc iam tertium judicium, dilatum est ad judicium subcamerarii jure mediante." — Případy, kdy se pohnaný dostavil, jsou řídké, na př. na str. 27. „Dora Laczenbekowa conqueritur super Wenceslaum de adjutorio capitis (mariti sui) ad jus supremum, vbi Wenceslaus qui tunc erat in captivitate comparens liber, sed sub custodia, quia fideiussores habere non potuit respondit ad jus, asserens se esse innoxium et volens se jure mediante tueri"; na str. 56. „Kacze Krsstyenowa conqueritur super Johannem præconem de adjutorio capitis ibidem præsentem, qui statim ibidem propterea in persona respondit ad jus, se fore innocentem et volens se jure tueri"; na str. 86. a 90. „Dorothea conquesta est contra Vaczkonem, quod mandavit interfici maritum suum, dicens: Zabíte na mé zboží! qui ad proclamacionem paruit juri suo personaliter et respondit ad jus, protestans se esse innocentem et volens se

Pokud se veřejné obžaloby týkalo, připouštěla práva městská, že rychtář a konšelé mohou subsidiárně žalobu podávati v některých těžkých případech trestních, když strana poškozená nežalovala aneb vůbec žalobce nebylo a když i donucování k žalobě ostalo bez výsledku;[86] avšak úředníci královští, držíce se čím dále tím pevněji zásady, že každý kdož se dopouští zločinu, ruší tím řád v zemi, láme mír zeměpána a proto upadá též v pokutu čili rugu královskou, bez ohledu na to, zdaž soukromá žaloba podána byla či nic a vedeni jsouce rovněž ohledy fiskálními, žádali, aby úřadové městští jim oznamovali případy trestní, jež se v obci jich byly sběhly,[87] aby pilně pátrali po pachateli, předvolávajíce svědky a vyšetřujíce okolnosti zločinu a nebylo-li žalováno ze strany poškozené, aby pachatele předvolali a se jím ujistili až do příchodu krále neb podkomořího buď postavením rukojmí aneb vězením.[88]

jure tueri"; na str. 221. „Petrus respondit in hoc judicio de interfectione. Lewa stetit et respondit ad querelam de capite adjutoris."

[86] Srv. pozn. 21. na str. 516. letošního Právníka.

[87] „causas quasdam de Hancone de Mysna, que prius eciam ad dom. Pflugonem seniorem regni camerarium delate fuerant, ipsis (scil. consiliariis d. regis) dedimus in scriptis" (kn. Litoměřická od r. 1341 str. 2.).

[88] Věčným městům učinil císař Albrecht r. 1307 nadání „vt nullum ciuium dictarum ciuitatum, qui fideiussores habere potest vel certam residenciam possessionum, que possessio estimatur ad quinquaginta marcas argenti, contra formam iuris detinere vel capere aliqualiter debeamus" (Emler, Reg. č. 2149.). — Podkomoří Vilém z Landštejna nařizuje Litoměřickým „si per quempiam vestrum secus factum fuerit in hac parte, — sub caucione fideiussoria in centum sexag. gr. Prag. usque ad dom. nostri regis vel nostram presentiam strictius constringatur" (Jacobi, Codex č. 133.). — V knize Plzeňské od r. 1412 zapsány jsou některé proklamace zločinců od rychtáře obeslaných, na př. na str. 18. k r. 1412 „Judicium pro capite. Judex nostræ civitatis conquestus est de capite Thomæ Knap qui orbatus non habuit amicum, qui querimoniam faceret de eo, propter quod ipse judex querimoniam deduxit super inquisicionem interfectoris, quia de nomine interfectoris ignoratur. Proclamatum est in graue, quicunque hoc scelus perpetrasset, si vmquam nomen et persona ipsius inquiri posset et nullus comparuit ad respondendum. Judicium primum." Proklamace ta opakována dvakráte ještě a na str. 195. čte se k r. 1413 „Isti proscripti sunt in judicio domini judicis curiæ: Homicidium patratum in Thomam Knap et nescitur quis fecit.

Někdy vyslal podkomoří i podřízené úředníky své, aby spáchaný zločin na místě vyšetřili a sami žalobu podali na měšťany ze zločinu podezřelé.[89] Zdaž při tomto vyšetřování trestním i ve venkovských městech mučidel se užívalo, neumíme pověděti. Dokladův na to před válkami husitskými není.[90]

(Pokračování příště.)

Commissum est consulibus super bona inquisicione". — Podobně na str. 19. „Judex nostræ civitatis conqueritur super Petro de capite quondam Vlrici. Proclamatum est et non comparuit Petrus. Ibidem executa sunt jura civitatis. Judicium primum" a na str. 89. „Wenceslaus judex in hoc judicio ex officio conquestus est pro capite Nicolai Schroterz contra quemcunque reum in hac parte tempore et loco. Judicium primum".

89 „eczlich sache vnd artikel, damit dy egenanten burgere von Brux gegen unserm herren dem kunig und auch gegen uns beschuldigt besagt warden von dem Procop Galm eczwen der stete des Kunigreichs czu Behem hofrichter; darum auch eczlich der obgenanten burger czu Brux von uns gefangen warden" (Schlesinger, Stadtbuch č. 134.).

90 O právu útrpném máme doklady z druhé polovice XIV. století pouze pro Prahu (Tomek, Děj. Pr. II. str. 340., k tomu Rössler l. c. I. str. LXXXIII. a 95.), a pro Brno. — Právo Brněnské v čl. 140. vyslovuje zásadu: „Confessio tempore tormentorum facta non condemnat aliquem, nisi post tormenta in confessione perseveret"; v čl. 525. praví se „ex confessione, quam in tormentis et post tormenta constanter in ea perseverans fecit", a v čl. 717. opakuje se, že „probatio tormentorum res fragilis et periculosa veritatem fallens" a proto pouze podezřelí mají býti mučeni, když i jiné důkazy proti nim svědčí (Rössler l. c. II. str. 73., 241. a 327., k tomu str. LXXXIX.). — V jednom naučení z Magdeburka do Litoměřic z XV. století praví kmeté Magdeburští: „Pakli toho (obviněný z krádeže) přieti bude a krádež nebude při něm zastížen neb nalezen, kterak pak to rady v městech zkúšením muk a mukami zachovávají, tieží a vytazují, to nenie křesťanský běh a na to nesluší nám práva čekati. Jestli žeby sě na mučení seznal, na takové seznání na mukách neb po mukách krom práva aneb před radú, nemohú jej odsúditi a odpraviti, než musí se to státi před právem vedle žalob a odpovědí." (Ruk. Litoměř. z r. 1469 str. 227.; k tomu srv. Mittheil. f. Gesch. d. Deut. VI. str. 110.) — O užívání mučidel na soudě podkomořském v Praze srv. též předch. pozn. 65. str. 652.

Praktické případy.

Žaloba u soudu na neplatnost nařízení úřadu správního.

C. k. okresní hejtmanství na Horách Kutných vyneslo k žádosti mlynářů Bilanských, aby obci Kutnohorské zakázáno bylo bráti a sváděti vody ze studánky nad obcí Bilanskou ležící, „Bilanské jezírko" zvané, nález ze dne 19. února 1873 č. 9157., ve kterém uznalo, že se obci Kutnohorské zabrániti nemůže, ze studánky nad obcí Bilany vodu sváděti a že k tomu obec Kutnohorská oprávněna jest a sice z následujících

příčin:

Ano se zde jedná o pojištění či opatření vody, k účelům v §. 36. zákona ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. uvedeným, pak o obec, která nemá dostatek vody pro své obyvatelstvo, jakož i o podniknutí z veřejných příčin, nejen zcela nezávadné, ale i na nejvýš nutné, tedy se prohlašuje, že dotčené podniknutí bez nebezpečenství dokázané obecní potřeby zakázati nelze a sluší tomuto svozování vody z příčin veřejných místo dáti. Naproti tomu jest však městská obec Kutnohorská povinna, svrchu jmenovaným mlynářům za újmu vody, již tito svozováním vody k potřebám této městské obce ode dne založení vodojemu utrpěli a na dále trpěti budou, dáti náhradu, která se na základě výsledku technického vyšetřování věci u jednoho každého ze jmenovaných mlynářů na 50 kr. r. m. týdně ustanovuje a ku které mají jmenovaní mlynáři Bilanští právo od toho dne, kterýmž se kladení vodojemu provedlo.

V nálezu tomto bylo zároveň výslovně podotknuto, „že zmínění mlynáři dle obecního zákona a občanského nepřetrženým a neporušeným užíváním vody ze studánky u Bilan do potoka Bilanky odtékající právo k vodě této nabyli."

Tento nález c. k. okresního hejtmanství Kutnohorského byl pak z těchže důvodů c. k. místodržitelstvím v Praze rozhodnutím ze dne 10. května 1873 č. 18636. a c. k. ministerstvem orby rozhodnutím ze dne 23. listopadu 1873 č. 7289. — 489. potvrzen.

Žalobou ze dne 2. prosince 1876 č. 15314. žalovala obec Kutnohorská naduvedené občany Bilanské u c. k. krajského soudu na Horách Kutných a žádala, opírajíc se o ustanovení čl. 15. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 144. ř. z., aby nalezeno bylo právem, že obec Kutnohorská oprávněna jest, ze studánky nad obcí Bilany na pozemku č. p. 142. položené vodu do města Kutné Hory sváděti, aniž by povinna byla komu za odebranou vodu jakousi náhradu platiti, že tedy mlynáři Bilanští jsou povinni takové právo uznati, že jim nepřísluší jakési právo, od obce Kutnohorské za odebranou vodu z řečené studánky jakousi náhradu požadovati, že opačný výměr c. k. okresního hejtmanství v Kutné Hoře ze dne 19. února 1873 č. 9157., kterýmž mlynářům těmto náhrada týhodních 50 kr. přiřknuta byla, právní platnosti postrádá."

K odůvodnění svého žalobního nároku vedla žalující obec důkaz privilegiemi krále Vladislava z r. 1493, císaře Ferdinanda z r. 1549, císaře Ferdinanda III. z r. 1641 a císaře Josefa II. z r. 1784, kterými obci Kutnohorské privilegium uděleno bylo, vodu z naduvedené studánky Bilanské bráti, jakož i výpisem z pamětní knihy obce Kutnohorské z r. 1498, jež gruntovní knihu zastupovala, ve kteréž výslovně se uvádí: „Když se často přiházelo, že se vody do města nedostávalo ze studnice obecní, kteráž troubami se vede, tedy páni, pilnost o to majíce a se starajíce, aby obec ve vodě nedostatek neměla, pojali vodu z gruntů Bilanských po troubách z druhé studnice, kteréž pan Jan Smíšek z Vrchovišť v držení toho ty časy byl, s vnolí však téhož pana Jana Smíška jeho dobrou — — — a při tom pan Smíšek též vodu z gruntů Bilanských zapsal jest a zapsati kázal obci dědičně, tak aby i potomci jeho, kdož toho v držení budou, obci překážky žádné nečinili a hindrunky."

C. k. krajský soud na Horách Kutných rozsudkem ze dne 6. července 1878 č. 3779. však žalobu obce Kutnohorské odmrštil a sice z následujících

důvodů:

Dle obsahu žaloby de præs. 2. prosince 1877 č. 15315. beře žalující obec Kutnohorská již od času nepamětných pro potřebu svou vodu ze dvou studánek a sice ze studánky u sv. Vojtěcha, ležící na Kutnohorském pozemku č. parc. 1250., pak ze studánky nad obcí Bilanskou na pozemku č. parc. 142. položené, „Bilanské

jezírko" nazvané. Vodovodem ze studánky této táhne však žalující obec vodu jen tenkráte, když hlavní studánka u sv. Vojtěcha dosti potřebné vody neposkytuje. Dle dalšího obsahu žaloby spozorovalo se již před desíti lety, že žalující obec nemá dostatek vody, kterou táhne ze studánky u sv. Vojtěcha; nastala tedy opět potřeba upotřebiti i druhé studánky k vodovodu, a nařídil v roce 1866 tehdejší purkmistr města Hory Kutné, MDr. Josef Štětka, obecnímu vodákovi Josefu Gallatovi, aby do druhé studánky nad obcí Bilanskou roury zasadil a těmito rourami vodu z této studánky odváděl přes pastvinu obci Bilanské patřící č. 121.—I. a přes polní cestu Bilanskou č. 654. až k mostku v situačním výkresu naznačenému, kdež tento vodovod s oným ze studánky sv. Vojtěcha byl spojen a spůsobem tím potřebnou vodu z obou řečených studánek do Kutné Hory svádí. Avšak proti tomuto zařízení obce Kutnohorské podali jednotliví majitelové mlýnů na potoce Bilance ležících, zvláště majitelové mlýnů v rozsudku blíže naznačených, u c. k. okresního úřadu v Hoře Kutné žalobu de præs. 14. června 1866 č. 1643. na obec Kutnohorskou pro rušení držebnosti odejmutím vody z Bilanského jezírka. Obsahem této žaloby uvedeno, že žalující mlynářové od nepamětných dob z Bilanského jezírka vodu výhradně ke svým mlýnským strojům přiváděli a této vody co hnací síly používali, a to sice spůsobem takovým, že vodu tuto rourami sváděli do potoka „Bilanky", odkud pak rozličnými stokami na všecky jejich mlýny přitékala. Závěreční prosba této žaloby směřuje k tomu, aby nalezlo se za právo: že obec Kutnohorská přerušila žalujících mlynářů držebnost vody z Bilanského jezírka pocházející, ana (dnem 18. a 19. května 1866) dřevěnými rourami z téhož jezírka vodu do vodovodu sv.-Vojtěšského ku své vlastní potřebě svedla, žalujícím mlynářům takto vodu tuto za hnací sílu při jejich mlýnech sloužící odňala a takto jejich živnosti mlynářské škodu spůsobila, a protož že jest obec Kutnohorská povinna, vše do předešlého stavu uvésti, tedy vložené vodní roury z Bilanského jezírka úplně odstraniti, odtok tamější vody k vodovodu sv.-Vojtěšskému úplně zameziti a všeho dalšího takového rušení držebnosti žalujících se zdržeti.

Jak o tom svědčí žalobní příloha lit. C., vydán byl o žalobě mlynářů po řízení správním úřadem provedeném c. k. okresním hejtmanstvím v Kutné Hoře nález ze dne 19. února 1873 č. 9157., kterýmž bylo uznáno, že dotčené podniknutí (totiž založení vodojemu ze studánky u Bilan pro potřebu obce Kutnohorské), bez

nebezpečenství dokázané obecní potřeby zakázati nelze a že sluší tomuto svozování vody z příčin veřejných místo dáti, že však městská obec Kutnohorská povinna jest, žalujícím mlynářům za újmu vody, již tito svozováním vody k potřebám této městské obce ode dne založení vodovodu utrpěli a na dále trpěti budou, dáti náhradu, která se na základě výsledku technického vyšetření věci u jednoho každého z mlynářů žalujících na 50 kr. týhodně ustanovuje, a ku které mají řečení mlynářové od toho dne právo, jímž kladení vodojemu se provedlo. Dle důvodů nálezu tomuto připojených zakládá se nález ten, pokud obsahuje výrok, že svozování vody ze studánky u Bilan pro potřebu obce Kutnohorské z příčin veřejných místa dáti sluší na výsledku provedeného technického vyšetřování a vypočítávání, jímžto zjištěno bylo, že pramen sv.-Vojtěšský vydává v průřízu o 3480 krychl. stř. méně vody, nežli každodenní potřeba vody obyvatelstva města Kutnohorského vyžaduje; že se tedy zde jedná o případ, v němž dle §. 37. zák. zemsk. ze dne 28. srpna 1870 č. 71. ř. z. osady a obce, které nemají spotřebu vody, právo mají vedle této potřeby žádati i za vyvlastnění vod soukromých a právo k užívání vody, a že tudíž z ohledů v pravém smyslu slova veřejných obci Kutnohorské veškerá zákonní ochrana poskytnouti se musí v snažení: opatřiti pro obyvatelstvo dostatek vody nevyhnutelně potřebné. Další výrok v příčině náhrady žalujícím mlynářům zakládalo c. k. okresní hejtmanství na uvážení toto: „že bez ohledu na dokládání městské rady Kutnohorské, vedle kterého by obec Kutnohorská měla nepopíratelné právo vlastnictví k druhé studánce u Bilan, kterážto okolnost však (dle úsudku tohoto správního úřadu) není nade vši pochybnost zjištěna — žalující mlynáři dle ob. zák. obč. nepřetrženým a neporušeným užíváním vody ze studánky té do potoka „Bilanky“ odtékající, právo k vodě této nabyli; že pak technickým vyšetřováním a vypočítáním zjištěno jest, že mlynáři na potoku Bilance skutečně v té míře újmu ve svém právu trpí, v níž se právě voda, dříve ze studánky přímo do potoka tekoucí, k potřebám obyvatelstva Kutnohorského odvádí, a konečně na předpisu §. 38. zák. výše dotčeného, dle kterého náhrada, k níž obce a osady v podobných případech jsou povinnovány, spůsobem správním vyhledávati se musí, nemohou-li se strany o ni smluviti samy. Co se konečně týče obnosu vyřknuté náhrady, zakládalo c. k. okr. hejtmanství výrok svůj na výsledku technického vypočítání újmy na výdělku, již mlynářové následkem odebírání vody z řečené stu-

dánky od založení vodojemu utrpěli a na dále trpěti budou, která odpovídá újmě vody na 00·4 krychl. stř. vypočítané.

Nález c. k. okresního hejtmanství v Kutné Hoře ze dne 19. února 1873 č. 9157. byl k odvolání se obce Kutnohorské rozhodnutím c. k. místodržitelství v Praze ze dne 10. května 1873 č. 18363. z těchže příčin potvrzen a vynešením ze dne 23. listopadu 1873 č. 7289. c. k. ministerstvo zeměvzdělání nedalo místa stížnosti městské rady Kutnohorské z tohoto rozhodnutí podané.

Právoplatný nález úřadů správních obmezuje se tedy ve smyslu čl. 88. zákona vodního ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. toliko na výroku, že svozování vody ze studánky Bilanské s strany Kutnohorské obce z příčin veřejných místa dáti lze a zakládá se bez ohledu na právo soukromé Kutnohorské obci k tomu snad příslušící, kteréž dle úsudků správních úřadů nade vši pochybnost zjištěno není, výhradně na předpisu čl. 37. vodního zákona, vedle kteréhož obce, které nemají spotřebu vody, právo mají žádati za přiměřenou náhradu vyvlastnění vod soukromých a práv užívání vody. Další výrok úřadu správního o závazku Kutnohorské obce, dáti náhradu držitelům mlýna na potoce Bilance položených, odůvodněn rovněž předpisy §. 37. a 38. vod. zákona, mimo to dalším uvážením, že řečení mlynářové vedle úsudku úřadu správního o závazku Kutnohorské obce, dáti náhradu držitelům mlýna na potoce Bilance položených odůvodněn rovněž předpisy §. 37. a 38. vod. zák., mimo to dalším uvážením, že řečení mlynářové vedle úsudku úřadu správního prý nabyli práva soukromého k užívání vody ze studánky řečené co hnací síly jejich mlýnů.

Obsahem přítomné žaloby táhne se však Kutnohorská obec k tomu, že právo užívání vody ze studánky řečené jí přísluší z důvodu práva soukromého, ana řečená studánka jí předně dle výkazu žalobní přílohy lit. G. actum ff. 4. ante Anuntiationis B. Virginis Aj. 1493 od Jana Smíška z Vrchovišť, tehdejšího majitele více pozemků v Bilanech, kde řečená studánka položena jest, byla do vlastnictví odevzdána, dědičně jí byla připsána, a jelikož pak mimo to dle obsahu žalobní přílohy lit. H. dto. v pátek na Budíně před sv. Kateřinou leta 1493 udělen jí byl od Jeho Veličenství Českého krále Vladislava privilej, sváděti vodu z řečené studánky do města Kutné Hory, a privilej tento dle obsahu žalobních příloh lit. J.—L. od nástupců trůnu království Českého povždy byl potvrzen. Kutnohorská obec domáhá se tedy soudního uznání práva, na důvodech práva soukromého se zakládajícího,

k svozování vody z řečené studánky Bilanské do města Kutné Hory s tím dalším dovozováním, že povinna není, dáti vůbec komusi náhrady, a zvláště ne dáti náhradu mlynářům žalovaným nálezem správního úřadu přiřknutou.

Uváží-li se, že dle předpisu §. 75. vod. zák. přísluší působnosti politických úřadů toliko záležitosti ty, ježto se týkají užívání neb svozování vody, neb bránění vodě podle tohoto zákona, že naproti tomu dle §. 102. vod. zákona soukromá práva k užívání vody a jiná práva soukromá na vodu se vztahující a dle předešlých zákonů nabytá zůstávají v platnosti a platnost práva takového a obsah jeho posuzovati dlužno podle dřívějších zákonů — že se zde právě jedná o právo užívání vody takové, kteréž z důvodů práva soukromého ještě před platností zákona vodního nabyto prý bylo, že dle předpisu §. 88. vod. zák. v případu tom, když správní úřad vyřknul, že některému podniknutí, hledícímu k užívání vody z příčin veřejných místa dáti lze, k rozsouzení námítek na soukromém právu se zakládajících pořad práva se vyhražuje, a uváží-li se konečně, že vedle čl. 15. zákl. zák. státního ze dne 21. prosince 1867 č. 144. ř. z. kdykoliv úřadu správnímu dle zákona přísluší, rozhodovati v příčině odporujících sobě nároků osob soukromých, ten, kdož by tímto rozhodnutím ve svých právech vzal škodu, proti straně druhé řádným pořadem práva pomoc hledati může, nemůže se pochybovati o tom, že příslušným je soud, aby rozhodl o platnosti práva soukromého, kteréhož obec Kutnohorská se domáhá na užívání vody ze studánky řečené, a jeví se tedy námitka objektivní nepříslušnosti soudu od žalovaných učiněná, patrně co nemístnou.

Ve směru věcném směřuje závěreční prosba žaloby obce Kutnohorské, jak již uvedeno bylo, na uznání práva (neobmezeného) k svozování vody ze studánky řečené do města Kutné Hory, aniž by povinna byla, dáti náhradu vůbec někomu. Co se týče povahy a obsahu práva užívání vody Kutnohorské obci domněle příslušícího, jest poukázati k tomu, že, kdežto dle žaloby a také na některých místech repliky obec Kutnohorská pro sebe vyžaduje právo, vodu ze studánky řečené (bez jakéhosi obmezení) svozovati — žalující obec, odchylujíc se od toho, na jiných místech žaloby a repliky právo své k užívání vody obmezuje na případ nedostatku vody, na případ potřeby jí uznané a zvláště že uvádí, že prý nepraví, že má právo ze studánky nad Bílany neustále vodu táhnouti,

nýbrž právo má, vodu z této studánky táhnouti, jakmile ona tu potřebu uzná, totiž když studánka sv. Vojtěcha postačitelné množství vody nedává. Pokud tedy dle vlastních modifikovaných udání obce Kutnohorské právo z řečené studánky vodu svozovati této obci přísluší, jen obmezeně pro případ nedostatku vody, pro případ potřeby, neb pro případ, že by přitékající voda z druhé studánky (totiž sv.-Vojtěšské) nestačila; jeví se konečně žádost za uznání práva k (neobmezenému) svozování vody ze studánky Bilanské jakožto neodůvodněná a nemůže tedy soud za tou příčinou, jelikož povaha a obsah od obce Kutnohorské vymahaného práva k svozování vody z řečené studánky — pokud dotyčná udání žalující obce sama sebou se nesrovnávají, jest pochybný — o povaze a obsahu práva — obci Kutnohorské příslušícího určitý nález učiniti, a rovněž nemůže rozhodovati o otázce, která na ustanovení povahy a obsahu tohoto práva závisí, totiž o otázce, zdali obec Kutnohorská k jakési náhradě za příčinou svozování vody povinnována byla, čili nic.

K odvolací stížnosti žalující obce c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 23. září 1878 č. 24830. rozsudek c. k. krajského soudu na Horách Kutných potvrdil a sice z následujících

důvodů:

Pokud se nevzal zřetel na námitku nepříslušnosti soudní od žalovaných učiněnou, poukazuje se na odůvodnění v odpor vzatého rozsudku.

Co se týče otázky, zda-li žalující městské obci právo přísluší, vodu ze studánky nad Bilany se nalezající užívati, aniž by za to nějaké odškodné žalovaným povinna dáti byla, není žádné pochybnosti, že dotýčný nárok na přisouzení práva braní vody politickym úřadem opírán býti nemůže, poněvadž toto uznání právě jen proti placení zároveň ustanoveného odškodnění žalovaným se stalo.

Ostatní předložené listiny nemohou však žalobní prosbu proti námitkám od žalovaných učiněným chrániti.

Co se týče nejprvé žalobní přílohy G. výpis pamětní knihy nedokazuje tato nabytí vlastnictví studně, o kterou se jedná, poněvadž tatáž ani podpisu ani pečetě neukazuje a mimo to nebyl o tom, že Jan Smíšek z Vrchoviště vlastníkem oné studně byl, žádný důkaz podán.

Žalobními přílohami H. až do L. (privilegia královská) se sice nabýti zeměpanského privileje bráti vodu z onoho prameне

a opětné potvrzení téhož dokazuje, avšak poslední potvrzení, které prokázáno bylo, stalo se od Jeho Veličenstva Císaře Josefa II.

Další potvrzení nebylo proti popírání od žalovaných učiněnému dokázáno a následkem toho pominulo dle dekretu dvorské kanceláře ze dne 25. května 1792 sb. polit. zák. 1. svazek toto privilegium. Avšak kdyby i toto privilegium za nezměnitelné a tudíž za takové pokládáno býti chtělo, kteréž potvrzení nepotřebuje, nemůže žalobní prosbě pro námitku promlčení od žalovaných učiněnou místa dáno býti.

Neboť dle vlastních udání žalující městské obce vykonávala tato bezplatné právo bráti vodu v roce 1718 a pak pokusila se v roce 1866 je vykonávati.

Toto poslednější vykonávání však vyvolalo k žalobě nyní žalovaných politické rozhodnutí, dle něhož městské obci braní vody jen za odškodné žalovaným přisouzeno bylo.

V době od roku 1718 až do r. 1866 však právo žalující městské obce dle §. 1485. ob. z. obč. se promlčelo a nemůže se též žalující obec na ustanovení §. 1484. ob. z. obč. s důvodem odvolávati, jelikož jak v replice strana 18 uvádí v r. 1866 užívání Bilanské studně proto se domáhala, poněvadž studně u sv. Vojtěcha již dlouhá léta nedávala ono množství vody, které obec Kutnohorská potřebovala.

Byla tudíž netoliko příležitost, nýbrž i příčina bráti vody z Bilanské studně po ruce.

Dle toho musel v odpor vzatý rozsudek potvrzen býti a musela podlehlá městská obec dle §. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. k náhradě odpůrcových nákladů odvolacích přidržána býti.

Z toho rozsudku podala obec Kutnohorská dovolací mimořádnou stížnost.

C. k. nejvyšší soud však dovolací stížnost žalující obce zamítnul a rozhodnutí obou prvních instancí, potvrdil a sice z následujících

důvodů:

V souhlasných rozsudcích obou nižších instancí nelze ani zmatečnost, aniž zjevnou nespravedlnost spatřiti, jež by vedle dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. změnu souhlasných rozsudků odůvodňovaly.

Nemohlo tudíž mimořádné dovolací stížnosti žalující obce Kutnohorské býti vyhověno, a to tím méně, poněvadž žalující obec

k odůvodnění svého žalobního nároku měla v první řadě dokázati, že jí vlastnické právo aneb alespoň právo na výlučné užívání studánky u Bilan zvané „Bilanské jezírko“ přísluší. Důkaz tento nebyl ale ani zápiskami z pamětní knihy městské, aniž žalobě přiloženými privilegiemi proveden.

Vrchní zemský soud vzal také při uvažování o těchto privilegiích z moci úřední zřetel ke všem zákonním ustanovením, jež pro výsadní práva jsou rozhodnými; zejmena také na dvorní dekret ze dne 25. května 1792, dle kterého tvrzené privilegium žalující obce již bylo pominulo, než od téže citovaný dvorní dekret ze dne 16. ledna 1836 byl vydán.

Posledňějším dvorním dekretem bylo však úřadům zůstaveno právo, taková privilegia, jež určitým zákonům a zřízením byly na odpor, za neplatná a nepodstatná prohlásiti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 20. března 1879 č. 13.368.

Dr. Bedřich Pacák.

Poplatek za rozsudek. (Tar. pol. 103. C. a D.)

Marie Mettlová vydobyla platební rozkaz ze dne 6. října 1877 č. 5424. znějící na 2027 zl. 26 kr. se 6% úroky ode dne 24. června 1877 do zaplacení pak s náklady žaloby pr. 15 zl. 40 kr. s výhradou poplatku percentuálního.

C. k. berní úřad v Polné vyměřil poplatek percentuální jak následuje:

ze 2027 zl. 26 kr. s úroky 6% ode dne 24. června 1877 až do 5. října 1877

pr. 34 zl. 50 kr. a s útratami

pr. 15 zl. 40 kr.

V celku 2077 zl. 16 kr. zaokrouhleno

na 2080 zl. — ½%	10 zl. 40 kr.
s 25% přirážkou	2 „ 60 „
úhrnkem . . .	13 zl. — kr.

Zástupce žalující shledávaje v tomto platebním rozkazu zákonem neodůvodněnou principielní novotu, odvolal se z tohoto rozkazu, poukazuje na to, že vedle tar. pol. 103. C., poplatek za rozsudek výslovně pouze dle kapitálu bez příslušenství se řídí a

že není příčiny, aby v případě tar. pol. 103. D., když pohledávka 800 zl. převyšuje, platila jiná zásada než-li v případě v pol. 103. C., která příslušenství výslovně vylučuje.

Ustanovení pol. 103. C., že musí analogicky platiti i při položce 103. D., poněvadž se jedná o stejnou otázku.

Dále pravil, že poplatek z úroků ani vyměřiti se nedá, poněvadž se neví, kdy dlužník platiti bude.

Konečně co se nákladů týče, pravil, že by se to příčilo všemu citu právnímu, aby žalobce z nákladů soudních obsahujících kolky na žalobě, na přílohách, protokolech atd., ještě další poplatek měl platiti; mimo to, že by konsekventně dle náhledu c. k. berního úřadu do nákladů těch musel býti vpočten i percentuální poplatek sám, jelikož rozsudek i náhradu jeho přisuzuje, což by však byla učiněná absurdita.

C. k. finanční ředitelství okresní v Čáslavi zamítlo rozhodnutím ze dne 13. května 1878 č. 754. toto odvolání z důvodu, že prý tar. pol. 103. D., příslušenství od poplatku nevylučuje.

O vyvrácení důvodů ve stížnosti uvedených nebylo se pokoušeno.

C. k. finanční ředitelství zemské v Praze částečně vyhovělo dalšímu odvolání a sice pouze ohledně úroků pr. 34 zl. 50 kr. z důvodu „poněvadž tyto úroky smlouvou vyhraženy a již s prvotním kapitálem zjištěny, tedy neupírány (!!) byly.“[1]

Měl prý být tedy vyměřen poplatek pouze z kapitálu s útratami dohromady 2042 zl. 66 kr. resp. 2060 zl. pr. 12 zl. 87½ kr.

Jelikož dříve vyměřený poplatek 13 zl., byl již zaplacen, sděleno stěžovateli: že mu náleží o vrácení přeplacených 12½ kr. u c. k. okr. ředitelství v Čáslavi žádost podati (!).[2]

Proti tomuto rozhodnutí ze dne 2. ledna 1879 č. 48077., podal zástupce žalovatelky dovolání k vysokému c. k. ministerstvu financí, které stížnostem jeho vyhovělo a rozhodlo, že po-

---

[1] Pozn. zas. Důvod ten zajisté každého právníka musí překvapiti. Což kapitál nebyl pojištěn? A proč byly pouze úroky „neupírány“ a nikoliv kapitál?

[2] Poz. zas. Nelze pochopiti k čemu takovýchto nekonečných okliků a zbytečných prací. K čemu nová žádost? Jestli-že vrchní úřad finanční uzná, že nižší úřad vybral více, než-li slušelo, proč ihned se nenařídí, aby přebraná část brevi manu se vydala?

platek percentuální měl býti vyměřen pouze dle hlavní pohledávky bez příslušenství pr. 2027 zl. 26 kr. v obnose 12 zl. 75 kr.

Rozhodnutí c. k. finančního ministerstva ze dne 29. července 1879 č. 19077.[3]

Dr. Fr. Voldan.

Promlčení žaloby na zrušení poslední vůle. Lze svědky dokázati slepotu, hluchotu a choroby duševní?

Dne 5. května 1874 zemřel v Tř. P. Jan Kašpar, zanechav poslední pořízení ze dne 3. května 1874, v němž mimo některé odkazy veškeré jmění své dvěma kostelům v Tř. odporučil.

Na základě tohoto posledního pořízení projednána u c. k. m. del. okr. soudu v Králové Hradci pozůstalost a c. k. finanční prokuratura přihlásila se jménem obou kostelů k pozůstalosti. Zároveň přihlásila se k pozůstalosti co zákonní dědička neť zemřelého, byla však výměrem pozůstalostního soudu ze dne 31. ledna 1878 č. 1516. na pořad práva soukromého odkázána a vyzvána, aby do 4 neděl ode dne doručení výměru žalobu k provedení nároků svých podala.

Žalovala tudíž v době jí určené na neplatnost poslední vůle; 1) protože zemřelý onu listinu vlastnoručně nepodepsal; 2) že listinu podepsati nemohl, jelikož po celé tři roky před smrtí svou úplně slepý byl; 3) že v okamžiku, kdy dle udání listinu podepsal, úplně smyslů zbaven byl; 4) a že zůstavitel neprohlásil listinu

---

[3] Rozhodnutí toto zasluhuje tím více povšimnutí, poněvadž v obvodu českého c. k. finančního zemského ředitelství v poslední době počíná se vyvinovati praxe, že nejen při vyměřování poplatku za rozsudek, nýbrž i při vyměřování poplatku vkladního úroky a útraty ku kapitálu se připočítávají a dle celého obnosu kolkování žádostí a vkladné se posuzuje.

Tak na př. v případě pto. 93 zl., když náklady žalobní obnášejí 7 zl. 5 kr. žádá c. k. finanční direkce v Čáslavi na žádost 1 zl. 50 kr. kolek a poplatek vkladní 75 kr., ač do 100 zl. žádosti se kolkují 75 kr. a poplatku nepodlehají.

dotčenou za poslední vůli svou a zejmena že to neučinil za současné přítomnosti dvou testamentárních svědků.

Na důkaz těchto okolností vedla co svědky osoby, které testamentárními svědky byly, jakož i jiné, které zůstavitele po dlouhou dobu znaly.

První soud zamítl žalobu bezvýminečně z těchto

důvodů:

Svědkové od žalobkyně vedení testamentární, na jichž svědectví přísudkem uznáno bylo, dotvrdili, že zůstavitel onen spis s největší určitostí za svou poslední vůli prohlásil, a že sice neviděli, že zůstavitel vlastnoručně spis podepsal, ale že jim řekl, že před jich příchodem listinu vlastní rukou podepsal. Důkaz o duševním stavu zůstavitelově, jak žalobkyně jej svědky nabídla, soud nepřipustil, protože hluchota a slepota vady a choroby tělesné jsou, které nevynikají na venek a nejeví se ihned těm, kteří okolo chorobného se zdržují, a pakli by laik o nich svědčiti měl, pouze dle zevnějších okolností a následků chorob těchto souditi by musel, které často klamnými bývají; důkaz pak svědecký o duševní chorobě připuštěn býti nemohl, an stav choroby duševní jen znalci posouditi mohou.

Z rozsudku toho žalující se odvolala, poukazujíc k tomu, že by dle toho rozhodnutí důkaz o duševní chorobě zemřelého nikdy provésti se nedal, ješto předce po smrti znalecké ohledání a zkoumání nemožno jest, zejména když i lékař, který zemřelého před smrtí ošetřoval, náhodou již mrtev jest, jak právě v případě tom se stalo.

C. k. vrchní soud zemský v Praze potvrdil rozsudek první stolice.

Důvody.

Žalobkyně ani sama přímo netvrdí, že poslední vůle falešná nebo podstrčená jest. Námitka, že pro hluchotu zemřelého poslední vůle mu přečtěna nebyla a býti nemohla, plynouc pouze z poklesku ve formě poslední vůle, dle §. 1487. ob. z. obč. v čas žaloby již promlčena byla, jelikož od prohlášení testamentu dne 8. května 1874 předsevzatého až do podání žaloby de pr. 6. března 1878 více než tři leta uplynula a promlčení také žalovanou c. k. finanční prokuraturou namítáno bylo, následkem čehož do zkoumání této vady formální pustiti se nelze.

Cestou mimořádné revise žádala žalobkyně o zrušení obou rozsudků prvních dvou stolic, odvolávajíc se oproti důvodům první stolice na to, že i §. 557. ob. z. obč. při konstatování duševní choroby vedle důkazu znaleckého i důkaz svědecký připouští, a proti důvodům druhé stolice na to, že promlčení teprvé od té doby běžeti může, kdy možná žalovati, tudíž teprvé od té doby, kdy finanční prokuratura ex testamento k dědictví se přihlásila, což teprvé 31. března 1876 se stalo; dokud žádný dědic ex testamento se nepřihlásil, nebylo příčiny na neplatnost poslední vůle žalovati.

C. k. nejvyšší soud zavrhl tuto mimořádní revisi, a potvrdil souhlasné rozsudky nižších stolic.

Důvody.

Nehledě k tomu, že k důkazu o hluchotě, slepotě a zbavení smyslů jediné znalci schopni jsou, svědkové o tělesních i duševních chorobách vedení při sepsání poslední vůle přítomni nebyli, tudíž dosvědčiti nemohou, v jakém stavu zůstavitel v okamžiku sepsání poslední vůle se nacházel. Dále svědkové testamentární dosvědčili, že náležitosti v §. 579. ob. zák. obč. nařízené zachovány byly, a námitky pro nedostatky formelní jsou po uplynutí doby více než tříleté od prohlášení poslední vůle až do podání žaloby promlčeny.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. února 1879 č. 1162.

Dr. Jos. Podvinec.

V rozepři nemá se pustiti, kdo dle obsahu žaloby žalován není, třebas byl stejného jména se žalovaným.

V. P. podal sub præs. 9. ledna 1879 č. 250. u c. k. okresního soudu v Poděbradech žalobu na F. P. v L. Ten však byl mezi tím zemřel a soudní sluha doručil žalobu druhému F. P. v L., nyní jedinému téhož jména.

F. P. v L. podal proti platebnímu rozkazu k žalobě té vynešenému odpor. Když pak k odporu tomu ustanoveno bylo stání dostavil se F. P. v L. ku stání a podal odpověď. V. P. nahlédnuv

z odpovědi omyl v osobě, jíž žaloba doručena byla, žádal, aby F. P. z L. soudně nařízeno bylo, aby žalobu omylem mu doručenou vrátil.

Výměrem ze dne 26. února 1879 č. 1212. nařídil c. k. okresní soud v Poděbradech F. P. v L., aby žalobu nepořádně přijatou vrátil.

K stížnosti F. P. z L., ve které tento žádal za přiřknutí útrat soudních vedle §. 49. s. ř. změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 31. března 1879 č. 10.238. výměr onen a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby projednání doplniv je náležitě rozsudkem vyřídil,

poněvadž

žalovaný proti němu čelící žalobu přijmouti musil a k jejímu vrácení žádným zákonem vázán nebyl, tudíž oprávněn byl, námitku nedostatku passivní legitimace podati, žalobce ale právo nemá žádati, aby žaloba F. P. z L., proti němuž čelí, vzata byla a jeho otci stejného jména, který dle nepopřeného udání žalovaného prý mrtev jest, doručena byla, ostatně ale doznání žalobce v tom, že se totiž v osobě žalovaného zmýlil, odstoupení od žaloby dle §. 49. s. ř. za následek míti nemůže, poněvadž tento §. toliko o změně předmětu a práva žalobního jedná, zde ale spíše jest odstoupení od sporu před nálezem, kteréžto dle §. 399. s. ř. odsouzení v náhradu škody za útraty sporu v zápětí má.

K stížnosti V. P. z L. potvrdil c. k. nejvyšší soud výměr okresního soudu, zrušiv rozhodnutí druhé stolice,

poněvadž

vyšlo na jevo, že žaloba nebyla doručena onomu Františku P., který dle obsahu žaloby byl poručníkem žalujícího a proti němuž čelila, nýbrž jinému téhož jména. Po zjištění této okolnosti byla tudíž žádost žalujícího za odebrání žaloby F. P. z L., jemuž omylem doručena jest, zákonně odůvodněna a F. P. z L. neměl nijakého důvodu do sporu o žalobě se pustiti. Bylo tudíž nařízení F. P. z L. dané, aby vrátil žalobu jemu omylně danou, zákonní.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 28. května 1879 č. 5609.*

Dr. B. Pacák.

---

* Srv. také rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 25. září 1873 č. 9439. v Právníku 1873 str. 745.

K nauce o tom, za jakých podmínek lze míti za vykonanou přísahu strany, která zemřela.

Přísahy rozhodovací a oceňovací, ku kterým se žalovaný nabízel v duplice, jejíž jedno pare podepsal, když již stání k srotulování spisův položeno bylo, uznal po úmrtí žalovaného c. k. okr. soud v Poděbradech výměrem ze dne 15. dubna 1879 č. 2411. za vykonané z těchto

příčin:

Úmrtním listem jest zjištěno, že žalovaný již dne 17. března 1878, tedy v čase, kdy ještě v rozepři jednáno bylo, zemřel; se strany jeho nestalo se tedy žádné protahování sporu.

Aby přísaha, na niž právomocným rozsudkem uznáno bylo, dle zákona za vykonanou považovati se mohla, musí dle §. 233. ob. ř. s. a dle dv. dekr. ze dne 15. července 1784 č. 317. a ze dne 5. března 1795 č. 222. sb. z. s. býti soudně nabídnuta, aneb musí sporný spis, v němž se k přísaze nabízeno bylo, stranou vlastnoručně býti podepsán aneb musí býti dokázáno, že zástupce strany opatřen jest species facti, stranou vlastnoručně podepsanou, v níž k nabídnutí přísahy výslovně jest zmocněn.

Dle cit. dekretu ze dne 5. března 1795 má nabídnutí ve sporném spise obsažené účinek přísahy soudně nabídnuté, tedy účinek, že přísaha za vykonanou se pokládá, umře-li strana před vykonáním přísahy.

Pare dupliky, které žalovaný vlastní rukou podepsal, když byla k soudu podána a vyřízena a v které přísahy, na něž nalezeno bylo, uvedeny jsou, jest sporným spisem, o jakých citovaný dvor. dekret mluví.

Stížnost na výměr ten podanou c. k. vrchní soud zemský v král. Českém rozhodnutím ze dne 19. května 1879 č. 15479. zavrhl,

protože

nic tomu nenasvědčuje, že dr. X. proti předpisu dv. dekr. ze dne 5. března 1795 č. 222. sb. z. s., dle kterého si žádný advokát dovoliti nemá, aby bez svolení své strany k přísaze se nabízel, jednal, že bez svolení žalovaného přísahy rozhodovací odpůrci uložil a k přísahám oceňovacím se nabízel, naopak podpis každého

jednotlivého archu vráceného pare dupliky před soudním vyřízením připojený dokazuje, že žalovaný k ukládání přísah rozhodovacích a k nabízení přísah oceňovacích svolil, a nedostatek podpisu žalovaného na pare dupliky stěžovatelem srotulovaném podstatným není, proto že by, kdyby uložení přísah rozhodovacích a nabídnutí přísah oceňovacích bylo stalo se na základě písemné species facti, dle shora uvedeného dv. dekr. třeba nebylo, aby tato species facti založena byla.

Také mimořádná dovolací a zároveň zmatečná stížnost byla zavržena,

protože

tu není podmínek dv. dekr. ze dne 17. února 1833 č. 2593. sb. z. s., aby souhlasná rozhodnutí nižších stolic změněna býti mohla, naopak tato příčinami rozhodovacími k nim připojenými odůvodněna jsou, zvláště uváží-li se, že pare dupliky podpisem žalovaného na každém archu opatřené, jak dokazuje protokol ze dne 26. března 1878 o srotulování spisův sporných, na výslovnou žádost zástupce žalovaného jako pare dupliky podpisem žalovaného opatřené k srotulovaným spisům spolu přiloženo bylo, tudíž soudové vynášející rozsudek, je před rukama měli, dále že tvrzení příčin rozhodovacích vyřízení vrchního soudu v stížnosti dovolací pod znamínkem uvozovacím a se spisy domněle se nesrovnávající, ve vyřízení onom a v jeho příčinách nepřichází.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu se dne 3. července 1879 č. 7468.

Dr. A. Zadina.

O povaze soudní dražby k zrušení společenství vlastnictví.

Ve sporu A. proti B. bylo rozsudkem uznáno, že se společnost vlastnictví k usedlosti X. zrušuje.

Po exekučním vkladu práva na zrušení společenství vlastnictví a po provedeném exekučním odhadu usedlosti X. žádal žalobce o exekuční dražbu usedlosti dle podmínek u exekuční dražby vůbec obvyklých.

Výnosy c. k. okresního soudu v Dobříši ze dne 31. července

1878 č. 4813. a c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 7. října 1878 č. 28555. byla dražba podle žádosti povolena.

K mimořádné stížnosti žalovaného zrušil c. k. nejvyšší soud tyto výnosy a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby především o dražebních podmínkách exekuta vyslechl, a pak šetře §. 277. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. o navržených podmínkách a jich doplnění rozhodl, o schválených podmínkách společníky a jiné interessenty vyrozuměl a na základě právomocných podmínek dražbu předsezval,

neb

jedná se o exekuční zrušení společenství, při čemž společníkům volno jest, aby se o podmínkách prodeje shodli, pokud tyto ve sporu o zrušení společenství již ustanoveny nebyly, což se zde nestalo.

Vůči hypothekárním věřitelům nejeví se prodej usedlosti co exekuční prodej, neb se vedení exekuce týče toliko zrušení společenství vlastnictví a nuceného prodeje statku společného.

Z podmínek dražebných musí tudíž dle §. 277. pat. ze dne 9. srpna 1854 účel, jakož i ta okolnost, že se dražba beze vší újmy zástavních práv věřitelů děje, jasně vysvítati, a musí se s tím i jednotlivé podmínky shodovati.

Pokud by podmínky od společníků navržené tomu odporovaly, má soudce podmínky, za jakých dražbu vykonati lze, ustanoviti. Musela tudíž rozhodnutí nižších soudů co předčasná zrušena, a řízení dle zákona k ustanovení podmínek nutné, zavedeno býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. listopadu 1878 č. 12960. X.

Kdy propadne složené vadium ve prospěch podstaty exekuční?

Dne 19. dubna 1877 byl domek č. 130. v B. exekučně prodán. Dražební výminky, na základě jichž exekuční dražba provedena byla, ustanovují v odst. 5., „dražební kupec povinen jest v osmi dnech po ukončené dražbě žádati za ustanovení stání k rozvržení a rozdělení kupní ceny“ a v odst. 8. „kdyby dražební kupec těmto výminkám

řádně (pünktlich) nedostál, může exekvent, exekut a každý knihovní věřitel žádati za relicitaci, v kterémž případě také vadium ve prospěch hodnoty exekuční propadne."

Dražební kupec nepodal ve lhůtě 8. denní žádost za rozvržení kupní ceny a proto podal exekvent žádost za relicitaci, kteréž žádosti také bylo vyhověno.

Před stáním k nové prodeji ustanoveným složil dražební kupec k pojištění exekvované požadavky i s útratami jistinu, žádal za zrušení ustanovené relicitace a nařízení stání k rozvržení kupní ceny. Také této žádosti soud vyhověl, stání k relicitaci ustanovené zrušil a nařídil stání k rozvržení kupní ceny na 17. září 1877. Před stáním podal exekvent žádost, aby složená záloha ve prospěch exekuční hodnoty prohlášena byla za propadlou a při rozvržení kupní ceny také byla rozdělena.

Žádost tuto c. k. soud výměrem ze dne 12. září 1877 č. 7884. zavrhl.

Příčiny.

Složená záloha (vadium) slouží k jistotě, že kupec dražební výminky splní a záloha tato jen tenkráte za propadlou prohlášena býti může, když dražební kupec s vyplněním dražebních podmínek váhá a když následkem toho předmět exekuce znovu prodán byl, což se však v případě tomto nestalo.

Exekvent žádal sice za relicitaci, avšak ku prodeji to nedošlo, poněvadž kupec k uhražení exekvované pohledávky i s přísl. jistinu k soudu složil, následkem čehož relicitace byla zastavena.

Exekvent může na dražebním kupci žádati náhradu všech výloh, které jemu žádostí za relicitaci vzešly, záloha se však za propadlou prohlásiti nemůže, poněvadž dražební kupec žádost za rozvržení kupní ceny přece podal, ačkoliv po lhůtě 8denní — a v tomto ohledu výminkám dražebním dostál.

Na odvolání exekventa potvrdil c. k. mor. sl. vrchní soud zemský rozhodnutí první stolice z těchže

příčin

a v uvážení, že odvolatel teprvé tenkráte žádal, aby vadium za propadlé bylo prohlášeno, když žádost za rozvržení kupní ceny od dražebního kupce již byla podána.

Rozhodnutí c. k. m. sl. vrchního soudu ze dne 24. prosince 1877 č. 12587. —a.—

Literární zprávy.

Der Streit um die Gemeinde-Gründe. Eine verwaltungsrechtliche Studie von Carl Čížek, städt. Kanzlei-Direktor in Karolinenthal. Prag, 1879. W. Nagel. 8° 69 str.

Který z praktických právníků našich nezabýval se již tou neb onou z četných rozepří, které za posledních let na soudy byly vznešeny a jichžto předmětem byly nároky na „vlastnictví" statku obecního t. zv. rustikalisty činěné? Jen svrchovanou netečností těch, kterým náleželo bdíti nad tím, by jmění obcí neztenčeně bylo zachováno, mohlo se státi, že poměrům těmto až doposud tak málo pozornosti bylo věnováno, že cestou na oko legální na sta obcí v zemích našich zbaveno bylo téměř celého jmění svého, kteréž mělo sloužiti účelům i potřebám pokolení budoucích!

Již roku 1871 pozvedl p. spisovatel, v oboru samosprávy osvědčený, v časopisu „Obec" hlasu svého proti nešvarům, které takto byly zahnizdily se, a přítomný spis rozvádí šíře myšlénky tenkráte pronešené.

Když „prozatímním" zřízením obecním z roku 1849 velkostatky s četným jich příslušenstvím přivtěleny byly obcím, do toho času z pouhých rustikalistů pozůstávajícím, nesrovnávalo se to ovšem zcela se zásadami slušnosti, že se neposkytl rustikalistům, kteří do nové společnosti přinesli namnoze značné jmění obecní, žádný ekvivalent se strany těch, kteří s prázdnými rukami k obci přistoupili. Cesta však, kterou se brali rustikalisté k uhájení ohrožených zájmů svých, byla naprosto pochybenou, i neměla po právu nikdy vésti k cíli. Snažili se totiž rustikalisté definovati dosavadní účastenství své v užitcích statku obecního co společenství statků ve smyslu §. 825. ob. z. obč., podali na obce u soudu žaloby na uznání tohoto práva svého „vlastnického" z právního důvodu vydržení a rozepře ty potkaly se téměř vesměs s příznivým pro rustikalisty výsledkem.

Zcela dobře poukazuje p. spisovatel k tomu, kterak celá tato theorie o „společenství statků" naprosto pochybenou jest. Rustikalisté neužívali statků, které nyní vindikují, nikdy základem vlastního jakéhosi práva, nýbrž pouze co příslušníci obce, a z důchodů statků těch zapravovaly se předkem výlohy obecní. Při tomto stavu věcí nemůže o vykonávání jakéhosi práva soukromého býti řeči, a soudové nebyli ani příslušni, rozhodovati o rozepřích, rustikalisty k nim vznešených. Což stanoveno v §. 26. obecního zřízení z roku 1849,

že totiž ničehož se nemění na právech soukromých do toho času nabytých, toho nemohou se v případě, o který tu jde, platně rustikalisté dovolávati, neb bylo by absurditou, tvrditi, že všechny věci, které do roku 1849 ve smyslu §. 288. ob. z. obč. byly jměním obecním, byly ipso jure této vlastnosti své pozbyly obecním zřízením z r. 1849. Rozšířil se pouze kruh příslušníků obce, ale změna v subjektu právním, kterému náležel statek do toho času obecní, nenastala a nemohla nastati.

Ve všech těchto věcech tudíž v podstatě jen o to jde, jakou měrou ty které třídy občanů užívati mohou statku obecního? A tuto otázku řešiti výhradně úřadové samosprávní jsou povoláni základem §. 70. obecního zřízení ze dne 16. dubna 1864.

Přejeme spisu, který mimo důkladný obsah svůj také vyznamenává se slohem jasným a živým, by v kruzích, jichž se týče, náležitého došel povšimnutí. —*k.*

Die Vertheidigung in Strafsachen historisch und dogmatisch dargestellt von Dr. Julius Vargha, Docenten der Rechte an der k. k. Karl Franzens-Universität zu Graz. Wien, 1879. 8⁰ 883 str.

Účelem spisu jest líčiti zevrubně právní ústav hájení před soudem trestním, jak se stanoviska historického, tak i dogmatického. Dle toho dělí se spis ve dva díly, z nichžto první líčí, kterak se vyvinulo hájení od nejstarších dob až do našich dnů. Sedm oddělení, z nichžto se skládá tento díl, jednají o trestním řízení Židů, Řeků, Římanů, o processu kanonickém, pak o rozličných dějepisných momentech řízení trestního v Německu, ve Francii a v Anglicku.

V druhém dílu jedná se o hájení v moderním opraveném řízení trestním, při čemž ovšem v první řadě přihlíženo k trestnímu řádu rakouskému a německému. Zde vytýká p. spisovatel předkem podstatu opraveného řádu trestního a význam hájení v něm, načež pak probírá jednotlivé fáse řízení trestního i objasňuje činnost, kterou obhájci v nich jest rozvíjeti. Na konec pojednáno o sociálním postavení obhájců.

Nesouhlasíme sice ve všem s náhledy p. spisovatelem projevenými, majíce za to, že by hájení tak neobmezené, za jaké zde se přimlouváno, přes potřebu ztížilo chod řízení trestního, seznáváme však milerádi, že p. spisovatel k mnohé důležité stránce ústavu poukázal, které posud příliš málo si bylo všímáno, že dovedl náhledy projevené hájiti obratně i věcně. Zejmena obdivujeme se pilnosti, kterou zde snešen byl materiál ohromný, ku jehož spracování síla méně nadaná byla by potřebovala drahnou řadu let. S druhé strany ovšem nemůžeme

zamlčeti, že by snad nebylo bývalo na škodu, kdyby se pojednání bylo přiměřeně zkrátilo, an mnohé věci tam šíře vykládané buď s předmětem spisu přímo nesouvisí, buď bez újmy všestrannosti spisu mnohem stručněji mohly býti podány.

Ževnější úprava vyhovuje požadavkům všem a cena spisu jest vůči značnému jeho objemu mírná. —*k.*

Zprávy
o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

II. týdenní schůze dne I. května 1879.

Předseda: starostův náměstek pan dr. Edmund Kaizl.
Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.
Členů přítomno: 22.

Pan předseda oznámil, že za příčinou stříbrné svatby Jejich Veličenstev odebrala se deputace sestávající z pánů starosty vrchního zemského rady M. Havelky a starostova náměstka profesora dra. Randy k Jeho Excellenci panu místodržiteli, aby jmenem Jednoty vyslovila holdovací blahopřání. Zpráva ta přijata s živým souhlasem. Na to zpomenul p. předseda úmrtí člena p. dra. Fikara a vyzval přítomné, aby povstáním projevili svoji soustrast. Stalo se. Dále sdělil, že pan Č. Hevera zaslal Jednotě četnou sbírku spisů právnických, za které jednatel p. dr. Podlipný jmenem Jednoty listem již poděkoval. Vzato k vědomosti. Konečně oznámil, že z Jednoty vystoupili pánové: dr. Kaňák, dr. Kubeš, dr. Arn. Lom a dr. Regner.

Po té zahájil pan dr. Bráf rozpravu o lichvě rozborem této otázky se stanoviska národohospodářského. Přihlížeje k starším názorům o úrocích poukázal pan přednášející k tomu, že až do Adama Smithe se nedá o nějaké nauce o produktivnosti kapitálu ani mluviti.

Teprvé on a stoupenci jeho zavedli tuto nauku, která za krátko tak převládla, že se považovalo za nevědecké, ba přímo za reakcionářské, kdyby byl někdo proti této nauce byl vystoupil. Theorie o produktivnosti kapitálu zakládá se na soutěži a zatracuje veškerou intervenci státu opírajíc se o to, že v jiných oborech stát též neintervenuje. Jak známo sestává úrok co výsledek produktivnosti kapitálu v užším smyslu

ze dvou podstatných částí, totiž z úroku čistého a z præmie za možnou ztrátu i úroků i kapitálu. Čistý úrok řídí se arci všeobecnou zásadou soutěže, poměrem nabídky k poptávce. Tu skutečně není zapotřebí intervence státu. Jinak však je to při præmii; tu nerozhoduje poměr nabídky k poptávce nýbrž osobní vlastnosti a poměry majetkové toho, kdo kapitál potřebuje. Celá theorie zatracující intervenci státu při stanovení míry úrokové obrací se tedy jen proti obmezování præmie. Theorie tato neměla však na mysli účel, ku kterému se kapitál půjčuje, zdali totiž k výrobě (kredit produktivní) či ku konsumci (kredit konsumtivní). Při úvěru produktivním arci není zapotřebí intervence státu, poněvadž producent užije úvěru na vysoké úroky zajisté jen tenkrát, když mu je produkce nahradí, kdežto obmezením úroků by tato produkce nebyla možná. V tomto směru může obmezení míry úrokové býti ovšem na újmu produkce. Jinak jest to při úvěru konsumtivním. Tu musí konsument užíti úvěru i tenkráte, když ví, že mu konsumcí vysoké úroky nahraženy nebudou, poněvadž se tu jedná o zachování života vlastního aneb členů rodiny. V tomto případě sotva obmezení míry úrokové může uškoditi. Zmíněná theorie čelila tudíž hlavně ku prospěchu úvěru produktivního, pokud se týče produkce. Ale v době, kdy tato theorie povstala, byl úvěr produktivní malý a soutěž nepatrná, obmezením úroků z úvěru konsumtivního se však mnoho neuškodí, tak že momenty, o které se nauka Smithova opírala, právě v době a vzniku její scházely.

Naproti této nauce stojí nauka distributivní. V soutěži vítězí, kdo je silnější, kdo je bohatší, intelligentnější atd., a tu má stát co regulator zavedením jistých zákonních sazeb distribuovat. To je zásada. Ale praktické provedení její je velmi nesnadné. Především je k tomu zapotřebí statistických dát a největší opatrnosti při zákonním upravování předpisů o míře úrokové.

Na to pokračuje v rozpravě pan dr. Storch se stanoviska zákona trestního.

Dle platného zákona nynějšího není lichva sama o sobě skutkem trestním, poněvadž vystupuje vždy ve formě právní, třeba byl motiv jakýkoliv. Lichva může býti trestním skutkem jen buď co podvod aneb co vydírání, ovšem jen tehdáž, pakli jsou tu podstatné náležitosti těchto trestních skutků. Byly ovšem činěny s mnohých stran návrhy, aby se lichvářská jednání odkázala porotám, které by v každém jednotlivém případě po svém náhledu o trestnosti neb beztrestnosti takového jednání rozhodly. Ale návrhy takové nelze schvalovati, poněvadž se nikterak neshodují se zásadami, na kterých spočívá zřízení soudů porotních.

De lege ferenda ovšem se mohou lichvářská jednání trestati. Jedná se jen o to, jakým spůsobem se trestati mají. Otázku tu lze zodpověditi jen se stanoviska národohospodářského. Dle zásad národohospodářských posuzovaly také dřívější zákony rakouské lichvu, zejmena i zákon ze dne 14. prosince 1866 č. 160. ř. z. a zákon daný pro Halič ze dne 19. července 1877 č. 66. ř. z. Z těch patrno, že pojem lichvy trestné čím dál tím víc se blíží pojmu podvodu.

Účinky zákona o lichvě pro Halič se chválí, zvláště proto, že se zmenšil počet exekucí. Vytýkati by se tomuto zákonu dalo, že je příliš laxní a že se tu soudce při posuzování lichvářského jednání rovná více úředníku administrativnímu než soudnímu.

Na to vytknul pan dr. Josef Kaizl stanovisko, kteréž theorie národního hospodářství oproti lichvě zaujala. Slavný zakladatel moderní vědy ekonomické Adam Smith schvaluje naprosto zákonní vyměření úroku, pokud sazba o málo (as o 1—2%) nad úrokem při obyčejné jistotě obvyklým se drží, a obává se plýtvání a maření kapitálu, kdyby volnost úroková nastala. Žádný z žákův Smithových nepřidržel se učení mistrova. Ricardo zavrhuje sazby úrokové jako nerozumné a bezúčelné mísení se státu v soukromé obchody, Mill klade důraz na znemravnění vznikající tím, že dlužník udavačstvím sprostiti se může slíbených závazků. Rovněž tak J. B. Say zavrhuje zákony lichevní co neprospěšné obmezování obchodu. S hlediště zásadně stejného posuzuje Rau zákonní obmezování úroku, ač odporučuje povlovný přechod k volnosti nevylučuje zachování vysoké (8 — 10%) sazby maximální. Naproti tomu Roscher a Schäffle znova argumentují pro úplnou volnost poukazujíce k nynějším poměrům hospodářským s všeobecnou soustavou směnnou, kteréž zákonního obmezování úroků — v hospodářství středověkém snad nemálo oprávněného — naprosto nesnesou. Schäffle zejmena vytýká, že státu proti lichvě není nikterak nastupovati sazbami úrokovými, nýbrž usnadňováním úvěru, podporováním vývoje bank, záložen a společenstev všeho druhu a především šířením osvěty.

Pan dr. Nejedlý poukazuje k nesnadnosti rozluštění otázky o lichvě s hlediště praktického, any se zákony o lichvě vždy na př. směnkou, notářským spisem s použitím §. 3. not. řádu atd. mohou obejíti. Aspoň při úvěru realním má za to, že by prospělo pojišťování kapitálů hypothekárních při ústavech pojišťovacích.

Po té schůze skončena.

12. týdenní schůze dne 8. května 1879.

Předseda: starostův náměstek pan profesor dr. Randa.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 13.

Jednatel přednášel o otázce: „Jak velkou jistotu poskytují listy zástavní?“ Přednáška bude svým časem na jiném místě uveřejněna.

Po skončené přednášce byly k návrhu pana předsedy týdenní schůze odročeny na podzim.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Denník.

Náklady politické exekuce, kterou vedl aerár k dobývání daně pozemkové, nepožívají pořadí výsadního při rozvrhu trhové ceny za nemovitost, z kteréž se daň měla platit. Tak rozhodl c. k. nejvyšší soud nálezem ze dne 14. listopadu 1878 č. 13007. (otišt. v Ger. Ztg. v r. 1879 č. 78.) v uvážení, že výsada ve prospěch útrat politické exekuce zákonem nikde stanovena není.

Nové vydání zákonů. Známé Manzovy sbírky zákonů vyšel právě svazek čtvrtý (obsahující zákon trestní ze dne 27. května 1852, zákon o tisku ze dne 17. prosince 1862 a patent o zbrani se všemi dodatky a předpisy, týkajícími se trestních činů, před soudy náležejících) v dvanáctém rozmnoženém vydání.

Jmenováni: zást. vrchn. státního návladního v Brně, E. rytíř Temnička, státním návladním v Uherském Hradišti; zást. státního návladního v Brně, dr. J. šlechtic Ruber, zástupcem vrch. státního návladního v Brně; přiruči krajského soudu v Olomouci, A. Mick, zástupcem státního návladního v Těšíně; přír. z. s. v Opavě, A. Scholz, okr. s. ve Dvoru.

Přesazeni: zást. stát. návlad. K. Patzner z Těšína do Brna; přír. okr. s. Jan Novák z Horažďovic do Č. Kostelce.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Není pochybnosti, že provádění zásady veřejné obžaloby a inkvisičního řízení, jakož se příčilo základnímu názoru i celému historickému rozvoji domácího řádu soudního, zajisté setkávalo se také ve městech s dosti tuhým odporem. Měšťané těžce nesli každé porušení starého řádu soudního, jenž žádal, aby všeliké jednání soudní se dělo veřejně před celou obcí a jenž připouštěl, aby i vrah ostával bez trestu, když naň nebyla podána žaloba aneb když po podání žaloby se smluvil o peněžní náhradu s příbuznými zavražděného.[91] Proto musily s odporem se potkávati novoty, zaváděné úředníky královskými po příkladu církve, dle nichž i obžalovaný i svědkové mohli býti rychtářem obesíláni

[91] Zajímavým dokladem, kterak krevní msta se udržovala a kterak ani ta zásada nedocházela uznání, že vrah, zaplativ jednou už náhradu za hlavu, nemá po druhé na milost přijat býti, když vraždu opětně spáchá, jest Norimberské právo z konce XIV. stol. v ruk. Klatov., jež v čl. I. praví „Jura Pragensis ciuitatis volunt hoc, cum vnus occidit alium et idem potest et habet dare 50 marcas pro homicidio, quod illas det et debet de cetero illorum ferre inimicicias et hoc prohibent jura Nurgensis ciuitatis et habent hoc pro iure: Collum pro collo uel componatur cum amicis et hec iura sunt secundum scripturas sacras."

k soudu a vyslýcháni i mimosoudně, následkem pouhého podezření a anižby tu bylo soukromého žalobce; avšak přes to vše v klidnějších dobách za Karla IV. a Václava IV., kdy moc státní požívala náležité autority, řízení z úřední povinnosti domáhalo se ve městech vždy větší platnosti a soudy podkomořské po městech odbývané nabývaly časem rázu též soudův kárných (rügegerichte, kastgerichte), při nichž podkomoří činil dotazy ke konšelům i k obci, zdali jsou jim známy některé trestné skutky, o něž nikdo nežaloval a jež jmenem krále se kárati mají a rychtář i konšelé byli povinni oznámiti i kárati, co jim známo bylo. Ano za krále Václava IV. některý z král. podkomoří (nejspíše Sigmund Huller) sestavil a král. městům jmenem krále rozeslal seznam případův, v kterých veřejné žaloby měly se podávati a pachatel do pokuty královské upadnouti.[92] Ze seznamu toho je viděti,

---

[92] Srv. pozn. 45. na str. 583. letošního Právníka. Pro důležitost věci stůjž zde celé znění, jak je-knihy městské buď latinsky neb česky podávají: „Sequitur ruga regalis (Podpisují se tuto rugy anebo viny královské): 1. pro incendio (pro žhářství); 2. pro falsitate (pro faleš); 3. pro usura (pro lichvu); 4. pro stupro (pro násilí ženské); 5. pro inuasione domus alterius (pro outok mocí na duom druhého): 6. pro homicidio (pro mord; item pro modřiny ran); 7. pro plagis baculinis (pro rány kyjové); 8. pro violencia facta coram consilio (pro pych a outisk v radě učiněný); 9. pro deuolutionibus, qui fecit super communitatem uel unus alteri (pro nápady, ktožby učinil na obec aneb jeden druhému); 10. pro appellacionibus ad dominum subcamerarium, qui racionem communitati facere non possent (pro odvolání na pana podkomořího, ktožby počtu obci učiniti nemohl); 11. pro inobedientia domini regis mandatorum uel subcamerarii (pro neposlušenstvie rozkázání krále j. msti. anebo pana podkomořího); 12. item qui judicem male tractant aut consules (ktožby zle nakládal s soudci aneb s konšely); 13. item qui pandit consilium (ktožby pronášel radu); 14. item qui periurat (ktožby falešně přísahal); 15. item qui falsum testimonium perhibuit (ktožby falešné svědomie dával); 16. item qui de bonis suis propriis iustas et debitas collectas non soluit (ktožby z svého statku vlastnieho spravedlivé a povinné zbierky nedal); 17. item qui super domineo seu communitatem edificat (ktožby na panském neb na obecném gruntu stavěl): 18. item pro insidiis viarum (pro úklady na cestách); 19. item pro fraccione seu violacione pacis (pro zrušenie mieru a pokoje); 20. item si aliquis testamentum viduas et

v jak rozsáhlé míře se zakročování z úřední moci prováděti mínilo; o tom však, zdaž a pokud se skutečně provádělo, zachovaly se nám jenom kusé zprávy.

Na každý ale spůsob kompetence soudův podkomořských po městě odbývaných byla ve 14. století velmi rozsáhlá. Souzeny tam trestní i civilní případy jak soudu městskému přikázané, tak i soudu královskému vyhražené[93] a mimo to vyřizovaly se na

---

orphanos concernentes iniuste et indebite fuisset executus (jestližeby kto kšafty, které se na vdovy a sirotky vztahují, nespravedlivě aneb neslušně vykonati chtěl); 21. item qui hereditatis proprie census presbyteris apropriauit sine consensu regio (ktožby z svého vlastnieho dědictvie kněžím dal bez povolení královské milosti); 22. item qui vngeltum, mutas, telonia seu quascumque nugarias de nouo constituit absque regio consensu (v českém není); 23. item si qui commissarii testamentorum et quamdiu tenentur (jestližeby kteří poručníci kgšaftu, dokavadžby povinni byli, nevykonali); 24. item pro flaueis plagis (v českém uvedeno u č. 6.); 25. item si quis intestatus decessit (jestližeby kto bez gšaftu umřel); 26. item si consilium seu communitas nobis ultra predictos articulos super excessibus quibuscumque inuenerit, hoc debet esse in gracia nostra (jestli žeby rada aneb obec mimo předpověděné artikule neb vajstupky, jakžkoli učiněné, co nalezla a neoznámila, to býti má na našie milosti)". — O významu těchto vin a případův, v kterých úředníci královští z úřední povinnosti zakročovali, poučuje nás německý text z r. 1445 v Schlesinger Stadtbuch č. 247., jenž počíná: „Solliche nachgeschriben stucke gehoren sich zu rugen zu Brux, wenne ein nuwe rat gesaczt wirt, denne do di stad dem konige angehorte, do musten die burgere solliche sache rugen eynem cammerere." — Srv. též Tzschoppe u. Stenzel l. c. str. 221.

[93] Dokladův o případech souzených na soudech královských hojně máme, na př. o rušení pokoje (viz Jacobiho Codex č. 22. a 133.); o vraždě (tamže č. 165.; Tomaschek, Oberhof č. 167.; kniha m. Žatce str. 1., kdež je zápis k r. 1385 o soudy vraždy Žídka školáka „coram d. Mathie de Costomlat notario d. Jeorgii de Roztok, regni Boemie subcamerarii nec non domino Bernhardo Nigro judice curie regni Boemie civitatum, dum domino subcamerario regio nomine presideremus judicio"; kniha Kouřímská od r. 1405 str. 35. a jmenovitě kniha Plzeňská viz předcházející pozn. 84. a 87.); o smilstvu (Tomaschek, Oberhof č. 237.); o krádeži rud (tamže str. 331.); o ranění (tamže č. 10. a 13.; Rössler l. c. II. čl. 511. a kn. Kouřímská od r. 1405 str. 35. „quia percusserat quando mulieres plagis flaueis"); o urážce kon-

soudech těch přemnohé spory správní a i nesporné záležitosti tak zvané dobrovolné soudní moci.

Jakož vůbec v ten čas soudnictví od správy politické nebylo odděleno, tak i stížnosti a spory nejrůznějšího způsobu cestou soudního řízení projednávaly se. Jmenovitě žaloby měšťanův na odstupující radu, stížnosti odstupujících konšelův do některých měšťanův, spory cechův a různých tříd obyvatelstva mezi sebou,[94] rozepře venkovských obyvatelův s měšťany,[95] zále-

---

šelův (v téže knize str. 35. „quia infamaverat juratos"); o falšování listin (kn. Novoměstská od r. 1377 str. 198.); o dluhy (Tomaschek, Oberhof č. 238. a Summa Gerhardi str. 171.); o porušení úmluvy (Tomaschek, Oberhof č. 243.); o právu vlastnickém (na př. v Jacobiho Codex č. 199. a v knize Malostranské od r. 1403 str. 87. „causa, que vertebatur coram juratis, judice nec non fam. d. Johanne de Lestkow regni B. subcamerario ad audiendam eandem causam eidem judicio contestato nobiscum præsidente pro domo olim Jacobi Loketkonis"); o služebnostech (na př. kn. Plzeňská str. 5. k r. 1412 „ubi constitutus personaliter Jacobus impetivit jure mediante Nicolaum de exstruccione quarundam novarum fenestrarum versum domum ipsius Jacobi, prætendens, quod sibi easdem fenestras præfatus Nicolaus exstruere et edificare non debuisset.") a j. v. — Srv. též předch. pozn. 68. na str. 653.

[94] Srv. Rössler l. c. II. čl. 51. a 575., kdež ve sporu měšťanův s rychtářem o obsah privilegia „esset ad dominum regem et sui consilii ad audientiam recurendum." — V Žatci rovnal r. 1360 podkomoří Mikuláš Biskupův z Mostu a r. 1387 podkomoří Pešík z Minic spory cechu soukennického s obcí o stříhání sukna (kn. Žatecká str. 11. a 12.).

[95] Srv. pozn. 56. na str. 295. letoš. Právníka. — Roku 1386 opat Postoloprtský obvinil některé Žatecké měšťany před králem, že mu v Ohři ryby loví a král vznesl to na podkomořího a hofrychtéře, aby spor po dobrém vyrovnali. Výpověď stala se s radou konšelův Žateckých (kn. Žatecká str. 60.) a r. 1411 podkomoří a biskup Kunrát spor kláštera Postoloprtského s měšťany Lounskými „ratione quorundam pascuorum" též smírem ukončil. (Orig. v arch. Lounském.) — Spory o meze a mezníky mezi městy a vůkolními panstvími soudil asi též podkomoří jmenem krále. Glossa k čl. XLVI. práva wikpildského (Daniels l. c. str. 260.), odvolávajíc se k právu římskému, dokládá: „und disser burcgrave mag keine burgliche sache richten ane umb erben und eigen, und alle pynliche klage und umme reyne und umme grenzen."

žitosti pozůstalostní a poručenské,[96] ano i převody z vlast-

[96] Srv. pozn. 72. na str. 331. let. Právníka a Tomaschek, Oberhof č. 274. a 305. — Panovník považován vůbec za ochrance a vrchního poručníka vdov a sirotkův a proto každý i cizí člověk měl právo podati stížnost k podkomořímu na poručníky, když si nesprávně počínali. — Právo komory královské k odúmrtěm značně bylo během XIV. století obmezováno a právo dědičné měšťanův rozšiřováno. Karel IV. ještě v obecném potvrzení privilegií zemských z r. 1347 ustanovoval „quod liberis filiis et filiabus seu fratribus eorumque filiis vsque ad quartam generationem non existentibus alicuius subditi nostri bona ad nos, tanquam ad regem vaccantia deuoluantur seu nostro erario applicentur" (Pelzel, Karl IV. Urkdb. Nr. CXCII.). — Majestas Carolina v čl. LVIII. a LXIII. chtěla uznati právo dědičné pouze dětí spravedlivě od otce pošlých, jinak mělo zboží na krále spadnouti; dle čl. XIII. mohl král zboží takové dáti, komu chtěl a dle čl. XCII. měl soud o odúmrtě před soudem dvorským se konati, odkudž i zboží odumřelé mělo se po městech provolávati, poslové k uvázání se v takové zboží vysílati a nebyl-li odpor položen, měla tam odúmrť králi přisouzena býti. Ustanovení ta výslovně i na městské zboží se měla vztahovati. (Jireček, Codex II. str. 119., 151., 154. a 171.) — Podobně i Jus curiæ regiæ (tamže str. 404.) ustanovovalo, že „nápadové a odúmrtí všech súzeni býti mají před sudím dvorským"; avšak později spory o odúmrtě městské dle všeho před soudem podkomořího se vyřizovaly. — Právo wikpildské v čl. LVIII. praví, že dědictví, ku kterému se žádný v roku a ve dni netáhne, spadne na krále; avšak glossa už dokládá, že ono na rychtáře jmenem krále má připadnouti a ten má je na obecné dobré obrátiti (Daniels l. c. str. 133. a 381.) a kniha distinkční I. čl. XX. 2. hájí, že to rychtář na svou potřebu může obrátiti. (Ortloff l. c. str. 44.) — Privilegiemi roku 1366 Starému Městu, r. 1371 Kutné Hoře a Mostu a r. 1372 všem městům udělenými (v tamějš. archivech), rozšířeno jest právo dědičné na všechny příbuzné i sebe vzdálenější, pouze vyňati jsou ti, kdo netrpí s městem („quod ex tunc uniuerse possessiones —, bona mobilia et immobilia intus et extra ciuitatem ad proximiores et propinquiores ita decedentis seu decedentium consangwineos masculini seu feminini sexus tunc superstites libere et jure hereditario devolvantur sub omni modo, libertate et forma, quibus in talibus casu et articulis ciuitati nostre Maiori Pragensi graciam nostris regalibus litteris noscuntur erogasse, gratiam huiusmodi ad illos dumtaxat ciues et incolas volentes extendi, qui in solutionibus steure, exaccionum, lozungarum, contribucionum et aliorum onerum cum civitate sustinent et sustinebunt".) — Po-

nictví[97] na soudech podkomořího vyřizovaly se, tak že soud podkomořský byl v některém ohledu též skutečným správním soudním dvorem.

---

divnou výjimku ustanovuje právo Norimberské v čl. XXIII. „Si aliquis uel aliqua sibi mortem fecerint suspendendo uel quocunque alio modo, et idem habet res et bona, illa cedent subcamerario loco regis et non pueris nec uxori et de omnibus bonis iure debent eici et privari et de hiis cedet tercia pars iudici et due subcamerario." — Nebylo-li příbuzných s městem trpících, zboží městské spadlo do komory královské. Z tohoto pravidla pouze vyňaty byly Plzeň nadáním z r. 1372, dle kterého v tom případě „bona mobilia et immobilia intus et extra civitatem — pro municionem dicte ciuitatis libere et iure hereditario deuoluantur" (Arch. m. Plzně č. 37.) a Kutná Hora r. 1386 „liesen aber sie keynen geborenen freunt, erben noch magen hinder In, was denn guter auf dem land wern, die sullen vns in vnser kunigliche kammer geuallen vnd was sust guter wern, die sullen an die schepphen des Bergs geuallen, das die da mit des Bergis vnd der gemeyne nutz schaffen" (Pelzel, Wenceslaus Urkb. Nr. LI.). — Staré Město nemělo sice podobného nadání, avšak soudě dle §. 107. právní knihy (Rössler l. c. I. str. 132., k tomu str. LXVIII.) užívalo mlčky téže výsady jako Jihlava.

[97] Dle svědectví knihy Malostranské od r. 1403 děly se na Malé Straně na soudě podkomořském rovněž vzdání nemovitostí a proklamace převodův, jako na soudech zahájených. Že to nebylo nutné k platnosti převodu a že stačil převod v zahájeném soudě městském, není pro ten čas nikterak pochybno; avšak zdá se, že strany spatřovaly v takovémto převodu větší zabezpečení svého majetku, poněvadž jej z rukou úřadníka král. byly obdržely. Všeliká obmezení která práva městská ve prospěch rodin a jež platila dle všeho svobodného nakládání se zbožím městským, jež vyslovovala nědruhdy i na prospěch komory královské, během XIV. stol. řadou nadání jsou zrušena. Jmenovitě Karel IV. v privilegium všem král. městům r. 1372 uděleném ustanovil „quod cives seu inhabitatores libere possint vniuersas et singulas possessiones, hereditates, proprietates, allodia, agros, census, redditus, domos et bona sua mobilia et immobilia intus et extra ciuitatem aut alibi vbicunque talia sita noscuntur, quibuscunque eciam possint vocabulis designari; cuicunque seculari duntaxat homini vendere, legare, donare, testari et juxta sue voluntatis arbitrium ordinare jure hereditario possidendum". (Orig. a kop. skoro ve všech arch. městských.) — Pravdě však jest podobno, že i nadále převody statkův k rychtě nadaných na soudech podkomořských státi se musily, na př. na str. 63. Malostranské knihy z r. 1403 čte se: „Do-

Pochopitelno, že mělo-li se za jediný neb za dva dny v roce různým potřebám jednoho města vyhověti, bylo třeba velmi rychle a summárně jednání soudní odbývati a odtud čerpali měšťané, kteří bez toho nelibě snášeli každé zasahání úředníkův královských do samosprávy městské, hlavní důvody, když jsouce k soudům podkomořským poháněni, odbývali žaloby na ně podávané jako „zbytečné obtěžování“ neb „meškání pana podkomořího“.

Jednání na soudech podkomořských bylo veřejné a ústní. Když se bylo stalo vyzvání, aby žaloval jeden na druhého tiše a poctivě a pokud možno s řečníkem,[98] by se žádný nezmeškal na svém právě, vysvědčovány jsou půhony a volány strany po pořádku, aby berouce odpuštění přednášely své stížnosti a žaloby. V rozepřích civilních strana, jež se nedostavila, když na ni voláno bylo, prohrála při a odpůrci dáno za právo.[99] V trestních věcech však, když se pohnaný nedostavil, byli povinni rukojmové místo něho státi a odpovídati. Zodpovědnosti té mohli se zbaviti pouze tím, když aspoň mrtvolu pachatele, jejž vyručili z vězení, před soud přinesli, jináče musili se dáti na milost, a šlo-li o vraždu, zaplatiti hlavní čili odkladní peníze (wergeld) za vinníka, následkem

---

minus Hayco de Hodyetin regni Bohemiæ subcamerarius cum d. Laurencio hoffrichterio in eodem judicio presidens, ipse d. Hayco nuncius fuit ex parte ser. d. Wenceslai regis delegatus specialiter referens, quod idem dominus rex dat donat Ondraczkoni de Bora judici hujus civitatis, ut ipse possit 10 sexag. census annui in et super judiciariis suis in civitate et in Vnhossz vendere et resignare.“ — Srv. též Schlesinger, Stadtbuch č. 119. a letošní Právník str. 478. — Převody rychet městských a spory o ně děly se však v komoře královské, na př. r. 1405 propůjčil Václav IV. rychtu Budějovickou Sigmundovi po smrti předešlého rychtáře; avšak vdova a děti cítili se tím zkráceni i podali žalobu, načež vyšel mandát královský, v kterém se Budějovickým oznamuje, „quod huiusmodi causam racione iudicii Conrado regni nostri subcamerario decidendam commisimus ad plenum“ a proto nařizuje, aby vdovu a děti ponechali v držení rychty „in casum vero, si quid accionis Sigismundus erga pueros habuerit, veniat cum litteris et monumentis suis coram nostro subcamerario ibidem plenam iusticiam assecuturus.“ (Orig. v arch. musejním.)

[98] Právo Brněnské z r. 1353 čl. 48. a 59. (Rössler l. c. II. str. 27. a 34.); wikpilda Magdeburská čl. XVI. §§. 3. a 4. (Daniels l. c. str. 89.) a kniha distinkční IV. kap. 26. (Ortloff l. c. str. 237.).

[99] Právo Brněnské z r. 1353 čl. 13. (Rössler l. c. II. str. 10.).

čehož tento sproštěn jest obžaloby, neboť dvojí trest neměl žalobce právo žádati.[100]

Neměl-li pohnaný rukojmí a nedostavil se, aneb dostaviv se po vyslyšení žaloby utekl z místa soudního, dal se tím v domnění, že je vinen a byl ihned psán a stížen klatbou královskou.[101] Účinky

---

[100] Právo Brněnské čl. 38. (Rössler l. c. II. str. 21.); Tomaschek, Oberhof č. 249. a 330. a právo wikpildské čl. CXIV. a CXVI. (Daniels l. c. str. 163. a 165.).

[101] Právo Brněnské z r. 1353 čl. 13., 38., 126., 127., 522. a 598. (Rössler l. c. II. str. 10., 21., 65., 240. a 274.); Švábské zrcadlo čl. 103. (Lassberg str. 53.); právo Norimberské čl. I. a XVI. („Si aliquis occidit alium sub vehemencia uel sub furore et idem fugit ad domum suam vel alterius et est hereditatus ad marcas 50, tunc judex et jurati sibi assignent terminum, ut judicio appareat responsurus de objectis et si idem non comparebit primo termino, tunc ille idem 50 marcas perdidit contra judicem 30 et contra actorem vel pueros 20, tunc proscribetur primo, secundo, tertio et quarto pro malefactore et de cetero ipsi nulla justitia debet concedi nec donari"); právo wikpildské čl. CIX. §. 2. (Daniels l. c. str. 159. a 417.) a kniha distinkcí IV. kap. XX. (Ortloff l. c. str. 211.). — V této knize popisuje se takto „achtování nebo do achtu dání": „Jestli že ta žaloba jde na hrdlo, tehda má (pûvod) nahoru vstáti a má sě dáti naučiti, kterak to míru rušenie z toho zaforfeštovánie do acty přinésti má. Tehda má jemu děleno býti: s prsty a s jazyky. Potom má dva svá přednie prsty zdvihnúti a má tu řeknúti jeden každý muž: Tuto jest N. s pravú žalobú zaactován pro tuto vinu bez odporu a toho já svědek chci býti s těmito konšely a se všemi s těmito k soudu slušejícími, kteříž tuto při tom sú, toho zvěstuji já tuto v actu mého pána i beru jej přátelóm a odpúštiem jej jeho nepřátelóm a činím jeho ženu vdovu, jeho děti sirotky tak dlúho, až on zase k svému právu přide. To má ten rychtář na soudném miestě po třikrát učiniti, a když to učinil jest, tehda jest ta achta dokonána." (Ruk. Litom. str. 364.) — V knihách městských z doby předhusitské nalezají se hojně zápisy o zapsání a vypovězení z města pachatele, jenž se ku právu nedostavil, na př. v knize Plzeňské na str. 195. „Isti sunt proscripti in judiciis subcamerarii: Mnoss et Mihalik proscripti sunt propter plagas baculinas. Juri suo non comparuerunt. — Mathias proscriptus est propter homicidium. Proclamatum est et ipse non paruit jure suo. — Johannes proscriptus est, quia inculpatus de adjutorio homicidii, juri suo non comparuit", a v knize Kouřímské na str. 35. k r. 1417: „quod fam. Johannes Cielny judex curiæ, dum aput nos judicio regio

takovéto klatby byly mnohem citelnější, než pouhého vypovězení z města, k němuž konšelé pachatele odsouditi mohli. Kdežto moc konšelův nesahala dále, než pouze k nejbližšímu okolí městskému neb vůkolnímu kraji a nálezu jich šetřeno bylo v jiných městech jenom potud, pokud užívali téhož práva a pokud byli uzavřeli smlouvy o vzájemném dopomáhání právu na zločince;[102] právomoc král. úředníkův vztahovala se k celému státu a oni mohli tudíž doplňovati nedostatky soudní moci městské, vypovídajíce pachatele z celého království a zapovídajíce mu jmenovitě přístup do měst královských. Účel psanství pak byl nejprvé ten, aby pachatel dal se na milost, aby jsa vzdálen z města a nemaje se obávati krevní pomsty na př. příbuzných zavražděného mohl užíti prostředkování svých přátel k docílení úmluvy se stranou poškozenou a aby vymohl sobě odpuštění tělesného trestu u soudu královského, když byl zaplatil předepsanou pokutu. Proto byla v právech ustanovována jistá lhůta, v které psanec buď měl položiti odpor proti zapsání svému, prokázav hodné příčiny nestání ku právu, buď měl se s odpůrci svými smířiti. Neučinil-li ani jednoho, ani druhého, byl po všech městech jako psanec provolán, cti a všeho práva zbaven, majetek jeho, pokud tomu neodporovala práva obce, rodiny a třetích osob, připadnul komoře královské a kdekoliv byl dopaden, měl býti na hrdle trestán; jmenovitě nepřátelé jeho mohli s ním naložiti dle své vůle, aniž byli komu z toho právi.[103]

---

contestato presideret Petrum de Biela et Medkonem, qui judicio regio non paruerunt, proscribi et baniri auctoritate regia et propria mandavit, ipsisque regnum Boemie et ciuitates interdicendo recusavit."

102 Srv. str. 583. tohoto č.

103 Srv. Saské zrcadlo III. 34. (Homeyer str. 206.); Švábské zrcadlo čl. 108. a 285. (Lassberg str. 55., 124. a 127.); právo Brněnské čl. 272. a 320. (Rössler l. c. II. str. 125. a 146.); právo wikpildské čl. V. §. 2. a CX. (Daniels l. c. str. 6. a 159.) a kniha distinkční IV. kap. XX. d. 2, 5, 8, 10 a 11; kap. XXI. d. 5, 10, 12, 16 a 37 (Ortloff l. c. str. 212.—223.). — Právní kniha Pražská v čl. 100. ustanovuje „wer in des chuniges echt wirt getan oder in der stat echt, bleybet er ein yar darinne, er schol rechtlos sein" (Rössler l. c. I. str. 129.) a právo Norimberské v čl. XLII. praví: „Si aliquis proscriptus fuerit pro homicidio et hec proscripcio steterit absque omni redarguicione, sic quod nemo pro ipso intercesserit infra septimanas sex, tunc licentiatus suis inimicis fuerit et illi in ipso

Vešel-li však psanec v úmluvu se svými odpůrci, bylo mu nejprvé od krále neb z úřadu podkomořského přinésti osvědčení, že z kněh psancův byl vymazán, klatby zproštěn a tělesný trest že mu byl proměněn v peněžní pokutu.[104]

Dostavil-li se pohnaný k soudu zahájenému aneb byl-li z vězení před soud přiveden, opakoval původ v jeho přítomnosti žalobu a předkládaje průvodní prostředky, jimiž chtěl jej přemoci, učinil ve spůsobě ponavržení nálezu dotaz k soudu, co by bylo právem. Na to pohnaný buď přisvědčil žalobě aneb položil odpor, čině námitky neb nabízeje se prokázati nevinu svou a dotazuje se rovněž soudu, zdaliž nález, jejž on ponavrhuje, je pravý. Přisvědčil-li žalobě, dáno prostě původu za právo; odepřel-li jí, šlo nejprvé o to, aby nálezem soudním rozřešena byla otázka, kdo ze sporných stran má provésti důkaz, od jehož výsledku závisel zdar i nezdar žaloby i obrany.[105]

V tomto stadium pře, šlo-li o civilní případy aneb o trestní, jichž spáchání nebylo za nečestné považováno, mohly strany ještě dohodnouti se, že spornou záležitost podají na smlouvce (smluvné lidi, ubrmany, amicabiles compositores), aby ti výpověď učinili a přátelské porovnání (compositio amicabilis) mezi

---

non peccauerint nec peccare debent ipsum occidendo, quia hoc faciunt iusticia consecuta. Item si idem proscriptus componere intendit, tunc hoc potest et debet fieri secundum graciam et non sub forma iuris, quia secundum deum gracia maior est, quam iusticia, quia ex gracia viuimus. Item si idem proscriptus mediante gracia composuerit et iterum excesserit secundo, tunc illi de cetero non debet concedi vlla iusticia nec donari, set nuncciis et literis per omnes ciuitates et opida debet occupari et arrestari et iusticiam dampnacionis sui corporis consequenter et sic frequenter investigari debet et dampnari, ut cedat ceteris in exemplum."

[104] Příklad na milost vzetí psance králem poskytuje Hoffmann l. c. č. CXXXV., kdež Karel IV. vraha „de culpa et proscriptione, quas ratione homicidii incurisse dinoscitur, absoluimus." — Srov. též předch. pozn. 64. na str. 651. a též Maurer l. c. III. §. 552.

[105] Nazývalo se to „vrtail wider vrtail iagen" (na př. Tomaschek, Oberhof č. 230.). — Srv. Rössler l. c. II. str. LXXXVII. — Právní kodex Starého M. pojednávaje na str. 256. o právu úředníkův úřadu podkomořského na příjmy soudní, dokládá však „Item nullus detentus habet jus ad respondendum, nisi sit liber vel super fidejussoria receptus." — Když vězni se svolením strany okovy sňaty byly, mohl odpovídati.

nimi spůsobili.[106] Na soudech podkomořských předsedající úředník královský po přednešení žaloby a odpovědi snažil se obyčejně asi sám strany přiměti k tomu, aby raději po dobrotě srovnaly se vedle rady přátel a jmenoval časem, když smluvcové z obou stran zvolení nemohli se dohodnouti, vrchního smlouvce, aby při rozhodnul.[107] Přes mnohé opravy bylo průvodní řízení na soudech městských stále ještě tou měrou nedostatečné, libovolné a nahodilé, že vyrovnávání sporův cestou umlouvání, při čemž počalo se užívati zásad a forem procesu kanonického,[108] přirozeně jevilo se býti cestou pro obě strany nejprospěšnější, krevní mstu nejspíše obmezující a právům veřejné moci v ničem neubližující. Pokud se těchto práv týkalo, nesměla o věc k soudu podanou úmluva se státi bez svolení čili odpuštění předsedy soudu a porovnáním se stranou poškozenou nemohl pachatel zbaviti se závazku zaplatiti soudci pokutu, kteráž v právech na porušení míru městského neb zemského byla uložena.[109] Zásada, že svolení láme všecka práva,

---

[106] Srv. právo Brněnské z r. 1353 čl. 89. „in causis civilibus et criminalibus, quæ non sunt inhonestæ, sicut est furtum, spolium, mortificatio, stuprum, incendium et consimilia . . . , partes possunt . . . de scitu juratorum in quacunque parte litis in arbitros consentire. Talis enim consensus judici in suis juribus non præjudicat aliquo modo“ a čl. 609. „in causis criminalibus, sicut homicidia, vulnerationes, furta et crimina consimilia, quibus non solum persona læditur, sed etiam judicium condemnitur et pax regia violatur, actor debet ad minus querimoniam ad judicem deferre, hoc enim facto salvo jure judicis reo indulgere potest.“ (Rössler l. c. II. str. 47. a 278.) — Dle glossy k čl. XXXVIII. wikpildy (Daniels l. c. str. 340.) stane se bezectným a práva prázden, kdo se o zlodějstvo neb loupež umluví.

[107] Srv. Jacobi, Codex č. 165., kdež pře o vraždu na soudě podkomořském tím spůsobem skončena, že, jak hofrychtéř Frencl dosvědčuje, když „arbitri et amicabiles compositores inter se super concordandis ipsis partibus non poterant concordare, ita superarbitrum seu ubermannum in hac parte Hermannum, judicem Ustensem de d. Rusonis subcamerarii Boemie et meo consilio assumpserunt.“ Týž učinil pak výpověď na soudě podkomořském, neboť „hec omnia coram d. Rusone subcamerario et coram me tali modo sunt acta et in hunc modum finaliter ordinata.“

[108] Srv. Ott, Beiträge str. 126.

[109] Právo Brněnské čl. 89., 256. a 609. (Rössler l. c. II. str. 47., 119. a 278.); Tomaschek, Oberhof č. 8., 115. („wanne an allen sulchen sachen wirt missepart nicht allayn kegen yenem, der do

týkala se pouze stran rozepři vedoucích, nikoliv však zástupce veřejné moci, jenž hleděl obyčejně zavčas zabezpečiti si zaplacení pokuty zaručením rukojmí neb vzetím v základ jmění obžalovaného.

Docílená úmluva byla prohlašována pak na soudě u přítomnosti úředníkův královských a stranám bylo potvrditi smír přísahami a slibem, že slovy ani skutky nebudou sobě provinění více vzpomínati. Při vraždě pachatel mimo to zavazoval se obyčejně, že příbuzným zavražděného pokoru (homagium) učiní, peníze zaplatí aneb pobožnými skutky čin svůj napraviti hleděti bude. Na porušení neb nedodržení přátelské smlouvy ustanovovány jsou těžké pokuty a úředníci královští trestali velmi přísně každé porušení pokoje, jejž mezi sebou zachovávati strany na soudě byly slíbily.[110]

Nebyla-li pře soudní krátce ukončena ani odsouzením toho, kdo se nedostavil neb dostaviv se žalobě neodpíral, ani cestou narovnání, pokračovalo se v řízení soudním a sice podkomoří neb hofrychtéř opakujíce ponavržené nálezy, činili dotaz ke konšelům, coby bylo právem ve sporné záležitosti a která strana má prokázati tvrzení svá.[111]

---

ubel wirt gehandelt, sundern auch kegen dem gericht und kegen des kuniges und des landes vryd") a 178. na str. 57., 84. a 102.; právo wikpildské čl. L. (Daniels l. c. str. 127.) a kniha distinkcí III. kap. III. d. 4. a IV. kap. XLIII. d. 8. (Ortloff l. c. str. 139. a 263.).

110 Právo Brněnské čl. 40., 94. a 376. (Rössler l. c. II. str. 23., 48. a 170.); Tomaschek, Oberhof č. 243. a vůbec Maurer l. c. III. §. 553. Doklad, kterak na soudnictví z čistě fiskálního stanoviska pohlíženo bylo, poskytuje Jacobiho Codex č. 22., dle kterého podkomoří Frencl Jakobův kr. Janovi oznamoval „quod in civitate vestra Budwoyz gravis et enormis excessus, de quo possunt 300 marce cedere in emendis, ut estimo, accidit hiis diebus. Ecce namque partes, quibus pacem auctoritate vestra servare precepi, violantes eandem quendam inter se ex industria occiderunt et suos emulos in domo judicis temerarie quesierunt et tandem contra mandatum judicis, in præjudicium jurium vestrorum, inter se me inscio concordarunt, fictis sibi quibusdam occasionibus mendacibus, tanquam veris, quibus hoc tamquam ex debito facere viderentur; sed fraus, qua jure vestre camere pars utraque suffocare volebat, ambas partes judicat pena dignas."

111 Tomaschek, Oberhof č. 243: „Do fragt der her hofrichter von vnsers herren des cammrers wegen vrtayls" a č. 274: „Nv jaget vnser her der camerer, ob sy das mit rechte vnd pilleych getan

Příspěvky o kupecké správě.

Podává dr. Alois Kotrbelec, advokát v Táboře.

(Pokračování.)

Čl. 323. obch. z., jedná totiž o dvou různých případech, jak k tomu ukazuje v 1. odst. užívané slovo „oder", případ prvý od druhého dělící, a které jsou: že jest-li trvá mezi kupcem, kterého příkaz (Auftrag) došel a tím, kdož příkaz dal (Auftraggeber) obchodní spojení aneb jest-li se týž (derselbe) poslednějšímu (letzteren) k provedení takových příkazů (Aufträge) nabídl, odpověď bez prodlení dáti sluší, jinak, že se mlčení za přijmutí vykládá, a tento druhý případ čl. 323. obch. z. jest to právě, kterého se praxe při odůvodnění náhledu výše dotčeného dovolává. Argumentace její jest as následovní. Porovnáním obou vět 1. odst. čl. 323. vychází, že sluší v druhé větě rozuměti slovem „derselbe" kupce, který se k provedení jistého obchodu zákazníkům nabídl, kdežto dle slovosledu slovo „Letzterer" v druhé větě se vztahuje na přikazujícího (Auftraggeber) v první větě, že pak v dalších slovech „so ist er zu einer Antwort ohne Zögern verpflichtet" sluší tím „er" rozuměti toho, koho návrh recte příkaz došel; že pak moment obchodního spojení i na druhý případ odst. 1. čl. 323. se vztahuje, jde prý z toho, že mluví se tam o provedení takových příkazů (solcher Aufträge) o „takových" příkazech ale jen tehdy mluviti se může, když jiné předcházely, s kterými přítomný návrh srovnati se dá, aby nazván býti mohl takový jako ... dále z toho, že se zde mluví v množném počtu „zur Ausrichtung solcher Aufträge", tedy i tím na obchodní spojení se naráží, které právě z toho vzchází, že více obchodů se mezi těmiže osoby uzavírá. Však jak již zprvu řečeno mám za to, že výklad i argumentace taková ani slovnému znění, ani smyslu čl. 323. neodpovídá. Mám za to jediné správné, že druhý případ čl. 323. odst. 1., jak Hahn ve svém komentáři

haben." — V knize Plzeňské od roku 1412 v zápisu na str. 5. čte se „Quoscumque consules ad requisitionem et mandatum domini Laurencii judicis curiæ deliberacione et consilio initis difinitive et sentencialiter adinvenerunt, quod" —

při výkladu kupecké správy k tomu ukázal, jedině ten případ na mysli má, když obchodník na příklad okružníky neb ve veřejných listech a podobným spůsobem k vykonání jistých obchodů veřejnosti a vůbec se nabízí, že ten a takový, dojde-li jej následkem takového nabídnutí nějaký příkaz, k jehož provedení se byl nabídl, odpověděti musí bez meškání, jinak by se za mlčky svolujícího považoval. Druhý tento výklad druhého případu čl. 323. odst. 1., který neobmezuje se pouze na obchodníky v obchodním spojení již jsoucí, ale na případ, když se obchodník vůbec, komu-koli jinému k provedení jistých obchodů neb záležitostí nabídne, zdál by se na první pohled býti v základní myšlénce týmž, ale jen širším prvého; není tomu ale tak, neboť liší se podstatně, any nestejné jsou podmínky, za kterých dle toho neb onoho náhledu obchodní jednání považuje se za uzavřené a na koho povinnost odpovídati v čl. 323. vyznačená se vztahuje. Rozdíl mezi výkladem prvním a oným, jak Hahn jej pronesl, jest již ten, že výklad prvý předpokládá trvající již obchodní spojení, kdežto druhý výklad tohoto momentu si nevšímá, dále ten, že v případě, kdyby kupec, který s druhým jest v obchodním spojení 1. tomuto k vykonání obchodu se nabídl, a 2. tento ihned neodpověděl již tím na straně posledně̌jšího by se svolení mlčky předpokládalo a tím by již vzešla platná smlouva, kdežto dle výkladu druhého by tím k smlouvě ještě nedošlo, nýbrž — nehledě jest-li je obchodní spojení čili nic — stalo by se to teprv tehdy, kdyby:

1) na základě nabídnutí kupcova

2) třetí osoba u něho zakázku (Auftrag) učinila, a

3) on, t. j. ten, kdo se k vykonání takového obchodu nabídl, ihned neodpověděl.

Kdežto tedy prvý výklad uvaluje povinnost odpověděti na toho, komu kupec k provedení obchodu se nabídl, ukládá druhý výklad povinnost tuto odpovídati opětně jen tomu kupci, který na základě svého vlastního nabídnutí od třetího příkaz či jak říkáváme zákazku (Auftrag) obdržel. Sluší zejména též ve slovném výkladu podstatný činiti rozdíl mezi slovy „Auftrag“ a „Antrag“ mezi příkazem a offertou, jak k tomu i zákon obchodní sám v čl. 297. 360. 317.—323. dle svého znění ukazuje; čl. 323. obch. zákona mluví pak právě na rozdíl od čl. 318., 319., 320. a 322. výhradně o příkazech (Aufträgen), a nikoli o offertách (Anträgen) a praví dále „oder sich derselbe gegen letzteren zu

Ausrichtung solcher Aufträge erboten id est angetragen hat.[4]

Dotýčné ustanovení uherského obchod. zákona po nejvíce s naším obchodním zákonem souhlasného praví v čl. 320. (dle něm. aut. překladu): ein Kaufmann, der mit einem anderen in Geschäftsverbindung steht oder sich demselben gegenüber zur Erfüllung von Aufträgen erboten hat, ist verpflichtet sich bezüglich des erhaltenen Auftrages oder Antrages sogleich zu äussern, widrigenfalls sein Schweigen als Übernahme des Antrages beziehungsweise des Auftrages angesehen wird", a ve své zajisté méně komplikované skladbě přiznává spornému druhému odstavci našeho článku 323. obch. z. jen onen význam, kterého zde se držíme. Vyhnul se tím, že místo v našem čl. 323. užívaného slova „Auftraggeber" užívá prostě slova „einem Anderen", pochybnému výkladu, jakého článek tento u nás i proto dochází, že se v něm ona třetí osoba, které se kupec k vykonání obchodu jakéhos teprv nabízí, již anticipando „Auftraggeber" jmenuje.

4) Přihlédněmež k případu dalšímu, kdy kupec zboží nepřijme a to sice z příčiny té, že buď více neb méně obdržel než objednal.

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

K výkladu na §. 1496. ob. zák. obč.

Dekretem pražského magistrátu ze dne 9. ledna 1822 č. 31262. byla pozůstalost francouzského vystěhovalce Petra Nat. Boudeta, jenž učiniv dne 17. září 1811 poslední pořízení dne 12. prosince 1811 v Praze zemřel, odevzdána nezl. jeho synovi Vilémovi, jakožto universálnímu dědici s tím obmezením, že v případě kdyby zemřel, dvaceti let ještě nemaje, celá pozůstalost, a kdyby zemřel později, avšak bez manželských potomkův, dvě třetiny pozůstalosti připadnouti mají zůstavitelovým (nevlastním) sourozencům ve Francii zůstalým Jenofevě Boudetové, Ludvíku Bondimu, Marianně Bondiové a Marii Gérardové nebo jich potomkům.

[4] Srv. Randa v Právníku 1878 str. 688.

Jmění substitučním úvazkem stížené průběhem času na rozlično bylo uloženo a zjištěno. Mezi jiným Vilém Boudet z pohledávky 4000 zl. stř., na Heřmanových Sejfech pro něho zjištěné a pěti ze sta pod následky §. 4. pttu. ze dne 18. října 1792 zúročné, ve srozumění s opatrovníkem substituce drem. N., prohlášením ddto. 18. listopadu 1833, kteréž dne 7. prosince 1833 do desk zemských vloženo bylo, částku 2320 zl. 40$^1/_2$ kr. stř. úvazku substitučnímu podrobil, začež zase jiný kapitál v témže obnosu, úvazkem substitučním stížený, úvazku toho sproštěn.

Opatrovníkem substituce ustanoven od pražského magistrátu po smrti dra. N. dr. P. Zdá se, že později, nepochybně nedopatřením nějakým při odevzdání spisův c. k. zemskému soudu v Praze, řečená substituce docela z patrnosti vyšla. Aspoň, když dr. P. dne 28. září 1865 zemřel, neustanoven opatrovník nový, až teprvé dekretem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 22. července 1876 č. 23469. jmenován, — „ješto dr. P., posavadní opatrovník substituce od Petra N. Boudeta zřízené smrtí sešel," — dr. S. opatrovníkem téže substituce, a nařízeno mu zároveň, aby „k zachránění substituce před možným promlčením jistin substitučních přiměřené kroky učinil."

Na rozličných stranách zvěděl nyní dr. S., že Vilém Boudet již dne 17. ledna 1853 ve Lvově jakožto c. k. vysloužilý setník ve stavu svobodném zemřel, pozůstalost jeho u c. k. zemského vojenského soudu ve Lvově projednávána, a když dědicové se nenašli, jakožto bonum vacans invalidnímu fondu odevzdána byla. K jistinám pro zůstavitele v Čechách zjištěným a částečně úvazkem substitučním stíženým že však soud, známosti o nich nenabyv, zření neměl.

Ješto tedy případ substituce byl nastal, podal dr. S. jakožto opatrovník nezvěstných dědiců substitučních u c. k. krajského soudu v Jičíně dne 7. prosince 1877 pod č. 12371. na vlastníka Heřmanových Sejf Bedřicha W. žalobu, aby zaplatil pohledávkový podíl na řečenou substituci připadlý pr. 2320 zl. 40$^1/_2$ kr. stř. čili 2446 zl. 15$^1/_2$ kr. r. č. s 5% úroky za poslední tři leta zadrželými pr. 367 zl. 12$^1/_2$ kr. a s úroky ode dne doručené žaloby dále jdoucími 5% ze zažalované jistiny a 6% z úrokové zadrželosti, jinak aby měla průchod exekuce na hypotheku. Žaloba založena na tom, že Vilém Boudet ve stavu svobodném zemřel a zažalovaná částka tudíž na ustanovené substituty spadla, poněvadž

pak z ní od smrti Viléma Boudeta úroky ani jednou zaplaceny nebyly, že splatnou se stala.

V odpovědi učiněna mimo jiné námitka promlčení, ješto pohledávka již více než 30 let na hypothece vězí, aniž dokázáno, že právo k jistině nebo právo k úrokům v době té kdy vykonáno bylo.

Žalobce replikoval, že promlčení dokonáno není, poněvadž 1) úroky z kapitálu řečeného za nezletilosti Viléma Boudeta až do konce října 1833 poručenstvu jeho a rovněž později jemu samému až do smrti placeny byly a zejmena v době od 14. prosince 1847 až do 17. ledna 1853 aspoň jednou zaplaceny jsou, a tudy promlčení opět a opět přetrženo. O tom doložil vysvědčení c. k. zemského soudu v Praze lit. *J.*, vedle kteréhož v účtech poručenstva Viléma Boudeta až do konce října 1833 co rok mezi příjmy úroky z dotčeného kapitálu zúčtovány jsou, mimo to pak uložil žalovanému o placení úroků v dobách řečených nevratilelné záporné přísahy rozhodovací. 2) V době od r. 1828 až do 1. června 1851 Vilém Boudet jakožto důstojník c. k. 10. pluku řadové pěchoty nepřetržitě v pluku sloužil a po celou tu dobu s plukem mimo Čechy byl, tudíž po ten čas proti němu jakožto „nepřítomnému ve službách válečných" promlčení nešlo, jsouc vedle §. 1496. ob. zák. obč. staveno. O skutečnosti této doloženo vysvědčení velitelstva c. k. 10. řad. pěš. pluku, od c. k. říšského ministeria války potvrzené.

V duplice žalovaný všecky dotčené skutečnosti popřel, popíral průvodnost vysvědčení lit. *J.*, jelikož o vlastním thematu průvodním nedokazujícího, a ohradil se proti nevratitelnosti uložených přísah. Co se týče důvodu stavěcího vedlé §. 1496. ob. zák. obč., popíral, že by tu měl místo, ješto Vilém Boudet služeb ve válce nekonal, těch však se v §. 1496. vyhledává.

C. k. krajský soud v Jičíně dal rozsudkem ze dne 19. březma 1879 č. 2710. žádání žalobnímu úplný průchod.

Důvody

odbyvše formální námitky proti žalobě učiněné pokračují: Námitky učiněné proti žalobě ve směru formálním jsou tedy beze všeho významu a zasluhuje pouze materiální námitka promlčení bližšího uvážení.

V příčině té uvádí žalovaný, že i zažalovaná pohledávka i právo k úrokům třicetiletým neužíváním pominuly, ješto nikterak

nebylo prokázáno, že práv těch v 30 letech před podáním žaloby, tudíž od 8. prosince 1847 bylo skutečně užito.

Důkaz tuto od žalovaného žádaný, však přese všecky obšírné výklady obou stran o stavení a přetržení možného promlčení jest nerozhodným, ješto se v přítomném případě nejedná vůbec o promlčení práva na svrchu dotčený kapitál a souvislého s ním práva k úrokům, nýbrž jen o to, zdali dotýčné jmenovaným substitutům příslušející právo pominulo promlčením. Ješto Vilém Boudet podle úmrtního listu lit. *B*. zemřel dne 17. ledna 1853, mohlo právo řečeným substitutům prohlášením ze dne 18. listopadu 1833 poskytnuté, teprvé dnem 18. ledna 1853 o sobě vykonáno býti. Od toho dne však až do podání žaloby t. j. až do 7. prosince 1877 doba v §§. 1478. a 1479. ob. z. obč. ustanovená ještě neprošla. Jest tedy exceptio praescriptionis v případě tom bezpodstatná a jak právo k zažalovanému kapitálu, tak vedle 2. věty §. 1480. ob. z. obč. právo k úrokům po právu pozůstává.

Z rozsudku toho žalovaný se odvolal, dovozuje v stížnosti dovolací, že na dědice Vilému Boudetovi substituované nemohlo spadnouti právo jiné, než jaké Vilém Boudet sám měl, a pakli tudíž právo jeho promlčeno, že promlčeno i proti dědicům. V odpovědi odvolací dovozováno, že třebas náhled od prvního soudce v důvodech projevený byl nesprávný, rozhodnutí samo nicméně jest správné, ješto promlčení z příčin v replice uvedených dokonáno není. Náhled, že §. 1496. ob. zák. obč. vyhledává služeb ve válce, v poli, že jest mylný, ješto „Kriegsdienste" znamená vůbec služby vojenské, jakož tomu svědčí skladba §. 1496., patrná jeho souvislost s §. 1475. ob. z. obč. i právo římské, v kterémž pokládáni jsou co rei publicae causa absentes i milites urbaniciani (l. 35. §. 4. D. ex quib. caus. maj. 4. 6.).

C. k. vrchní soud zemský v království Českém rozhodnutím ze dne 13. května 1879 č. 14122. rozsudek první stolice potvrdil. V

důvodech

se praví: Žalovaný namítá zejmena promlčení. Jemu tedy vedle §. 1478. ob. zák. obč. přileží, aby dokázal, že práva zažalovaného, jehož o sobě již mohlo býti užito, po 30 let užito nebylo. Má tedy počátek a i dokonání promlčení dokázati, kdežto oprávněný, popírá-li promlčení, stavení nebo přetržení jeho provésti má.

Kdy promlčení počalo, žalovaný neudává, poukazuje však

k tomu, že kapitál ihned, jak jedna lhůta úroková dodržena nebyla, zažalován býti měl a od opatrovníka substitutův náležité opatření státi se mohlo.

Příloha lit. *J.* dokazuje však, že v době od r. 1828 až do konce října 1833 úroky z kapitálu substitucí stíženého placeny byly. V době té tudíž promlčení nešlo.

Vysvědčení c. k. říšského ministeria války lit. *O.* dosvědčuje, že Vilém Boudet teprvé 1. červnem 1851 do výslužby vstoupil, a vysvědčení velitelstva c. k. 10. řad. pěšího pluku, od c. k. říšského ministeria války potvrzené, lit. *P.* dokazuje, že Vilém Boudet v čase od r. 1828 až do r. 1851 jakožto důstojník téhož pluku na rozličných místech v Banátě, v Uhrách, v Haliči a na Moravě stationován byl, nikdy ale v Čechách. On tudíž v této provincii, pokud se týče v této zemi korunní, pro nezaviněnou nepřítomnost ve službě válečné nebyl s to svého pohledávání vykonati, — opatrovník dědiců substitučních za života Viléma Boudeta nijakého nároku činiti nemohl — a jest tu tedy příčina stavěcí v §. 1496. ob. z. obč. stanovená. Nelze s důvodem namítati, že v §. 1496. ob. z. obč. slovem „in Kriegsdiensten“ míněny jen skutečné služby ve válce, ješto s nimi souřaděny jsou služby civilní („in Civil-oder Kriegsdiensten“), služby vojenské nedobrovolné vzdálení se z Čech sebou přinesly a obdoba §. 1475. ob. zák. obč. tomu nasvědčuje, že nezaviněná nepřítomnost ve službách vojenských příčinou promlčení stavěcí jest.

Od těch čas a zvláště od úmrtí Viléma Boudeta až do podání žaloby 30 let ještě neuplynulo i nemůže tudy o promlčení řeči býti.

V mimořádné dovolací stížnosti dovozoval žalovaný vedlé Ungra, Syst. II. str. 422. pozn. 14. a 14a., že nepřítomností v §. 1496. ob. z. obč. rozuměti dlužno nepřítomnost oprávněného mimo bydliště, nikoliv nepřítomnost mimo zemi, kde právo vykonáno býti mohlo, neboť §. 1496. ob. zák. obč. chrániti má nepřítomného, jemuž právem dřívějším poskytnuta byla restitutio in integrum, §. 1496. nahraditi má tento právní prostředek a nelze tudy u výkladu jeho hleděti k obdobě §. 1475., jenž vůbec týká se pouze vydržení. Proti náhledu tomu uvedeno v odpovědi dodovolací, že §. 1475. ob. zák. obč., jenž ještě v záp. hal. zák. (III. §. 615.) vztahoval se jen k vydržení, rozšířen výslovně na promlčení přídatkem slov „und Verjährung“ a §. 1496. že myšlen od skladatelů obč. zákona v zásadné souvislosti s §. 1475., jakž

jeví se z výkladu Zeillerova Comm. IV. str. 263. V §. 1475. postaráno jest pro případ „dobrovolné (t. j. spontánní) a nezaviněné nepřítomnosti“, v §. 1496. pro případ nepřítomnosti nedobrovolné, nespontánní a nezaviněné. Obdoba §. 1475. jest tudy na místě, nikoliv ale zřetel k restituci pro nepřítomnost vedlé obecného práva. Kdežto dobrovolná a nezaviněná nepřítomnost mimo zemi při vydržení požívá dobrodiní §. 1475. ob. zák. obč., vedlé náhledu Ungerova nepřítomnost nedobrovolná a nezaviněná mimo zemi žádné, aspoň žádné větší výhody by nepožívala, není-li náhodou zároveň nepřítomností mimo bydliště. Důslednosti té, s úmyslem zákonodárcovým sotva se shodující, vyhnuli bychom se jen, berouce nepřítomnost v §. 1496. v jiném smyslu, pokud jde o vydržení, a v jiném, pokud jde o promlčení, což odporovalo by zase veškerým pravidlům výkladu. V souvislosti s §. 1475. vykládají §. 1496. mimo Zeillera Winiwarter, Mater. VIII. str. 180., Comm. V. str. 262.; Nippel, Comm. IX. str. 152.; Stubenrauch, Comm. (3. vyd.) III. str. 579. a nejnověji Randa, Pr. vlast. (2. vyd.) str. 95.

C. k. nejvyšší soud mimořádné dovolací stížnosti průchodu nedal z

důvodu,

že nedostává se podmínek dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. října 1879 č. 8461.

Dr. St.

V žalobě pro rušenou držbu musí býti objem rušeného držení určitě vyjádřen.

Josef H. žaloval Celestina B., že porušil držbu jeho, jeda dne 4. října 1878 vozem po jeho zahradě č. parc. 819. ve Veselí až na svou zahradu č. parc. 820. ve Veselí, a jezdě od těch čas tudy vůbec, i žádal, aby nalezeno bylo, že ho Celestin B. tím, že dne 4. října 1878 jezdil přes zahradu č. parc. 819. k usedlosti č. pop. 5. ve Veselí náležitou, rušil v pokojném držení a užívání zahrady této, že povinen jest pod pokutou 20 zl. vždy vzrůstající všeho dalšího rušení se zdržeti a jemu útraty nahraditi.

Žalovaný Celestin B. bránil se proti žalobě v odpovědi tím, že co je držitelem své usedlosti a před ním jeho předchůdcové v držení vždy pokojně s vozem po zahradě žalujícího č. parc. 819. na své pozemky dle potřeb hospodářských jezdily a nabídl o tomto jezdění důkaz svědky.

Teprv v replice, což se stalo po 30 dnech od 4. října 1878, tvrdil žalobce, že žalovaný směrem, kudy jel vozem dne 4. října 1878, před tímto dnem nikdy nejezdil, poněvadž ve směru tom stály dva hruškové štěpy, o čemž též důkaz svědky nabídnul, a důkaz soudním ohledáním, že v směru tom ještě jámy od vykopaných štěpů jsou znatelny.

Žalovaný duplicando namítal, že označení jízdy tímto určitým směrem přes zahradu č. parc. 819. v replice jest opozděné, že to jest žaloba nová, která co opozděná se musí považovati, a doložil, že tímto novým směrem jel jen proto, že ho žalobce ze starého směru vypudil tím, že rozšířil hnojnici až do tohoto starého směru, následkem čehož byl přinucen jedním kolem vozu jeti níže ze starého směru.

Po skončeném líčení pře, provedeném důkazu svědeckém na místě a soudním ohledáním uznáno v první stolici, že žalovaný Celestin B. tím, že dne 4. října 1878 jezdil přes zahradu č. parc. 819. k usedlosti č. pop. 5. ve Veselí náležitou, rušil žalujícího Josefa H. v pokojném držení a užívání zahrady této, a že povinen jest, pod pokutou 5 zl. vždy vzrůstající, všeho dalšího rušení se zdržeti.

Důvody.

Žalovaný Celestin B. doznal, že žalující jest v držení zahrady č. parc. 819. k usedlosti č. 5. ve Veselí náležející a že dne 4. října 1878 povozem po ní jel a sice tím směrem, jak to v soudním ohledání zjištěno, čímž vedlé §. 107. ob. ř. s. skutečné držení zahrady sporné a čin rušební se strany žalovaného prokázán jest.

Jízda přes zahradu, jejíž držení žalující prokázal, jest jednání, kterým se do oboru právního žalobce sahá, a jelikož to bez svolení žalujícího, tudíž svémocně se stalo, jeví se tento čin ve smyslu §. 339. ob. zák. obč. a §. 2. zákona ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. co rušení držby, kterýž žalobce k podání žaloby oprávňuje.

Žalovaný tvrdí sice, že v skutečném držení práva jízdy přes onu zahradu jest, jelikož přes ni po více let jezdí, a namítá následkem toho, že žaloba jest opozděná. K námitce té nelze přihlížeti, neb žalovaný netvrdí, že by jej byl žalující viděl přes tuto

zahradu jezditi, zejmena ne směrem, jak dne 4. října 1878 jel, a jelikož dle výpovědí svědků směr jízdy původní se změnil, bylo na žalovaném, určitě udati den, kdy jej viděl žalující oným směrem jezditi, by se zjistit mohlo, zdali 30denní lhůta k podání žaloby uplynula čili nic, neb, hledě k §. 484. ob. zák. obč., že služebnost nesmí se rozšiřovat, musí se nový směr jízdy za nové rušení považovati; neb jestli žalovaný směrem původním, kudy z jakékoliv příčiny jezdil, více jezdit nemůže, bylo jeho povinností, aby si vhodným spůsobem tvrzené právo jízdy vyšetřiti a zjistiti dal. Že žalovaný jezdil přes zahradu tu, svědky dokázáno, a taktéž dokázali svědci, že žalovaný dříve tímto novým směrem jezditi nemohl, ana v onom směru byla vykopána jáma vápenná a kolem zem naházena, a mimo to že v těchto nových kolejích téhož roku stály dvě hrušky, které na podzim vysekány byly. Co se námitky týče, že žalující opraviv svou žalobu v replice, zdělal tím novou žalobu, musí se tato zamítnouti, neb žalující v žalobní prosbě udává, že jej žalovaný rušil dne 4. října 1878 jízdou přes zahradu; tím jest jasně řečeno, že se jedná o jízdu, jaká se děla tohoto dne a nikoliv o jízdu dřívější; z příčin těch musilo žalobě místo dáno býti.

Žalovaný stěžoval si na tento nález, a k stížnosti jeho zrušil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 18. června 1879 č. 17862. výměr první stolice z následujících

důvodů:

Žalující domnívá se dle žaloby tím v držení rušena býti, že žalovaný dne 4. října 1878 z cesty polní, nacházející se mezi domem č. pop. 5. ve Veselí a shořelou stodolou k usedlosti této patřící, přes zahradu žalujícího ku své usedlosti jel a od té doby jezdit neustál.

Uváží-li se, že žalovaným vedení svědkové stvrdili, že žalovaný za účelem hospodářským se svým potahem přes zahradu žalujícího po více let až do nynější doby jezdil, uváží-li se dále, že žalobce v replice sám uvedl, že žalovaný teprvé ode dne 5. října 1878 po zahradě žalobcově v určitém směru jezdil, žalobce však tento směr neudává, uváží-li se dále, že námitka jeho, že žalovaného nikdy po zahradě té jezdit neviděl, dle znění §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. nerozhodná jest a že konečně teprv v replice dne 8. listopadu 1878 učiněné uvedení žalobcovo, že žalovaný v určitém směru jezdí, opozděné jest, poněvadž ža-

lující ve své dne 17. října 1878 podané žalobě pro jezdění v určitém směru nežaloval, tož jeví se žaloba býti neodůvodněnou, z kteréž příčiny stížnosti místo dáno, v odpor vzatý výměr změněn a žalobce se svou žalobou a v ní položenou prosbou odmrštěn byl.

Přes revisijní stížnost žalobcovu c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice potvrdil,

poněvadž

jak zjištěno, žalovaný již po více let po zahradě žalobcově s povozem jezdí, žalobce i po soudním ohledání v čase do 30 dnů po jízdě novým směrem předsevzaté, nový směr jízdy neoznačil, a nyní věc žalobce jest, když tento nový směr v čas naznačiti mohl, toho však neučinil. Rozhodnutí druhé stolice jest tudíž zcela správné a odůvodněné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. srpna 1879 č. 8611.

Dr. Jos. Vaněk.

Náklady vedení důkazu pro věčnou paměť.

Firma A. žádala proti bratrům B. za povolení soudního ohledání skrze znalce řepy cukrovky pro věčnou paměť, které žádosti přes motivovaný odpor zástupce bratrův B., žádajícího, aby s provedení důkazu toho sešlo, vyhověno bylo.

U vyřízení protokolu o vedení důkazu toho přisoudil c. k. okresní soud v Poděbradech výměrem ze dne 12. října 1878 č. 7255. bratrům B. proti firmě A., náklady intervence.

C. k. vrchní soud zemský v král. Českém rozhodnutím ze dne 25. října 1878 č. 33132. odvrhl žádost bratrův B. za náhradu nákladův těch,

poněvadž

firma A. za zavedení sporného řízení za účelem zjištění stavu řepy nežádala, řízení takové také výměrem ze dne 4. října 1878 č. 7081. zavedeno nebylo a žádost bratrův B. při stání dne 8. října 1878 učiněná, aby z povoleného důkazu skrze znalce sešlo, odvržena byla, tudíž příčiny není, aby se jim za jejich intervenci při soudním ohledání náklady přisoudily.

Však c. k. nejvyšší soud potvrdil výměr instance první,

protože

provedení důkazu pro věčnou paměť na žádost firmy A. se stalo, žádost ta proti bratrům B. učiněna byla a v ní za obeslání bratrův

B. žádáno bylo, tito tedy k dostavení se ke stání, aby práva svá hájili, příčinu měli a tudíž také právo mají, žádati náhradu nákladův jim spůsobených na firmě A., které volno jest, náklady tyto v příští rozepři, v které se provedeného důkazu skrze znalce použije, likvidovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 21. ledna 1879 č. 585.

Dr. A. Zadina.

K §. 15. adv. řádu.

František Sichrovský a Kateřina Hájková žalovali u c. k. okresního soudu v Poděbradech nezvěstnou matku Františka N. ve věci nepatrné. Dekretem ze dne 19. května 1879 č. 2682. jmenován byl dr. T. kurátorem nezvěstné matky Františka N. Ku stání se dr. T. nemohl dostaviti. Na místě jeho přišel jeho koncipient dr. P. a sice bez zvláštní plné moci dra. T., vykázav se však legitimačním lístkem, pustil se jmenem kurátora do sporu. Zástupce žalujících tvrdě, že kurátor buď osobně ku stání se dostaviti aneb zvláštní plnou mocí jinou osobu splnomocniti musí, protestoval proti připuštění dra. P. k jednání a žádal za vynešení kontumačního rozsudku. Této žádosti c. k. okresní soud v Poděbradech vyhověl a vynesl kontumační rozsudek. Dr. P. podal pak protokolárně stížnost zmateční, opíraje ji o zmateční důvod §. 178. ad b) a §. 21. zákona ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. a vykázav se lístkem legitimačním, od advokátní komory v Praze vydaným, tvrdil, že vedle §. 15. adv. řádu koncipient advokáta, u něhož zapsán jest, také bez zvláštní plné moci na základě pouhého legitimačního lístku zastupovat oprávněn jest.

Této stížnosti zmateční c. k. vrchní soud zemský v Praze vyhověl, rozsudek c. k. okresního soudu v Poděbradech ze dne 20. června 1879 č. 4220. zrušil a c. k. okresnímu soudu nařídil, aby nové stání ustanovil a pak dále po zákonu jednal,

poněvadž

vynesení nálezu kontumačního odůvodněno není, jelikož opatrovník pro žalovanou zřízený, dr. T., sice ne osobně ale přece svým koncipientem drem. P. ku jednání se dostavil a vyloučení tohoto, kterýž se legitimací výboru advokátní komory ze dne 29. března 1879 č. 177. vykázal, vzhledem ku čl. 15. adv. řádu v zákoně odůvodněno není.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 8. července 1879 č. 19307.

Dr. Bedřich Pacák.

Literární zprávy.

Der Besitz mit Einschluss der Besitzklagen nach österreichischem Rechte mit Berücksichtigung des gemeinen Rechtes, des preussischen, französischen und italienischen, des sächsischen und züricherischen Gesetzbuches. Von Dr. Anton Randa, ord. Professor der Rechte an der Universität zu Prag. Dritte, durchgesehene und vermehrte Auflage. Leipzig, Breitkopf & Härtel, 1879.

Skvělý úspěch, s jakýmž se druhé vydání znamenité knihy této potkalo u kritiky odborné,*) dovršen jest nejvýmluvnějším osvědčením právnického čtenářstva samého: v době tak krátké, jako se v rakouské literatuře právnické ještě při žádné vědecké monografii nestalo, objevila se potřeba vydání nového.**)

Přes krátkost doby od druhého vydání uběhlé proslulý autor nepodal čtenářstvu pouhý otisk vydání předešlého, nýbrž podrobil spis svůj úplné revisi. Jeden každý paragraf honosí se vzácnými přídavky, k nimž zavdaly podnět nová literatura a praxis; mnohé statě rozšířeny jsou podrobným rozborem otázek prvé jen stručně naznačených, tak zejmena kapitoly o námitkách proti žalobám držebním, o řízení ve věcech rušené držby, o spoludržení a m. j.

Pro naše obecenstvo právnické dostačuje pouhé oznámení nového tohoto vydání knihy mu známé a vzácné. Že jí sobě náležitě vážiti a z ní těžiti umí, o tom praxis naše očividné poskytuje důkazy.

---

*) Srv. zejmena Cannstein v Zeitschr. f. Priv.- und öff. R. der Gegenw. 1878 str. 719. násl.; Cohn v Ztschr. f. ges. Handelsrecht XXIII. str. 343.; Esmin v Nouvelle Revue historique de droit fr. et étr. 1877 str. 488. násl.; Gide tamže str. 153.; Krasnopolski, Mittheilg. d. deutschen Jurist. V. 1878 str. 43. násl.; Meischeider, Krit. VJschr. 1877 str. 210.; Rivier, Revue de droit international. 1877 str. 140.; Schneider, Ztschr. f. schweiz. Rechtspflege. 1876 str. 594. násl.; Spevec v Mjesečniku praničkoga družstva u Zagrebu. 1878; Wendt, Jenaer Literatur-Ztg. 1877 str. 132.; Van Wetter v Nouvelle Revue historique de droit. 1877 str. 279. násl.

**) Při tom povšimnouti si dlužno, že právníkům italským dostalo se mezi tím italského spracování díla Randova z pera c. k. rady zemského soudu v Tersti Pavla Montiho: Del possesso e delle azioni possessorie. (V Tersti 1878.)

Das Recht des Commissionshandels. Von Dr. C. S. Grünhut, o. ö. Professor der Rechte an der Wiener Universität. Wien. A. Hölder. 1879.

Přes všecku praktickou důležitost obchodu komissionářského literatura německého a rakouského zákona obchodního monografického spracování této zajímavé a nesnadné materie dosud postrádala. Dílo hořejší vyplňuje tudíž velmi citelnou mezeru literární a, jakož se bylo nadíti od spisovatele tak chvalně osvědčilého, vyplňuje ji důstojně.

Spis založen jest na širokých základech historického a porovnávacího studia. Pan spisovatel stopuje zásady platného práva k porůzným kořenům jejich, jako při všech ústavech práva obchodního, ve směrech přerozličných se rozkládajícím. Co starší literatura v té příčině poskytuje od p. spisovatele s velikou pilností snešeno a spracováno. Zejmena z neocenitelných spisů Casaregisových, právě o obchodu komissionářském přehojný materiál držících, pečlivě a svědomitě váženo. Tím spůsobem utvořil si p. spisovatel velmi bezpečný základ pro rozbor obsahu i dosahu zásad platného práva. Předmětem rozboru jest ovšem v první řadě právo německo-rakouského a uherského obchodního zákona, však i k zákonodárství cizímu, zejmena francouzskému a belgickému, italskému, španělskému a portugalskému, hollandskému i americkému podrobný zřetel obrácen, což v monografii z oboru práva obchodního ovšem i praktikům velevítáno jest. Nálezy soudní, obzvláště výtečné nálezy německého říšského soudu obchodního, kteréž p. spisovatel vším právem nazval viva vox práva obchodního, všestranného došly zřetele a důkladného i bystrého posouzení; rovněž i literatura.

Soustava díla jest velmi přehledná. V krátkém úvodu podán nástin historického rozvoje obchodu komissionářského a přehled pramenů právních a literatury. Po tom v části všeobecné jednáno nejprvé o pojmu obchodu komissionářského, kterýž pojat v širším i obchod speditérský zahrnujícím objemu a omezen přesně naproti činnosti dohodcův, jednatelův a obchodních zmocněncův. V kapitole následující pojednáno o uzavírání smlouvy komissionářské. Za tou následuje rozbor o účincích smlouvy komissionářské, zejmena o poměru komissionáře ku komittentovi a k osobám třetím. Další kapitoly téhož díla jednají o del credere a o zrušení smlouvy komissionářské. V dílu zvláštním pojednáno nejprvé o komissi ke koupi a ke prodeji, pak o komissi směnečné a konečně o komissi speditérské. Pilně pracovaný seznam věcný, jakož i přehled dotčených blíže zákonných ustanovení praktickou potřebu knihy velmi usnadňují. Kniha psána jest slohem jasným a plynným.

poněkud širokým, nicméně však poutavým. Věnována jest Ungerovi. Úprava typografická jest velmi skvělá i slouží osvědčené firmě Hölderově opravdu ke cti.

Jsme přesvědčeni, že také v kruzích našeho právnictva spis řečený hojné i vděčné nalezne čtenáře.

Zur Theorie und Praxis der Alimentationspflicht mit Berücksichtigung particulärer Rechte von Dr. jur. Robert Buengner, Raths- und Hofgerichts-Advocaten in Riga. Leipzig, Breitkopf und Härtel 1879.

Pan spisovatel praví v předmluvě, že práce jeho ačkoliv literatura o povinnosti alimentační velmi jest bohata, přece snad nebude beze všeho užitku a bez vší zajímavosti, ano jednotné monografie o povinnosti alimentační v celistvém objemu jejím doposud nebylo; že míní pojednati pouze o otázkách práva soukromého pomíjeje ustanovení processuálních; a že k partikulárním právům přihlížel, pokud mu prameny byly přístupny.

Jak úkolu vytknutému pan spisovatel dostál, posouditi lze z následujícího přehledu po obsahu spisu samého. V kratičkém úvodu jest podán pojem závazku alimentačního co povinnosti poskytovati osobě druhé výživu, načež jsou uvedeny důvody závazku toho a sice právní jednání a pravidlo právní; v důvodu prvním zahrnuty jsou smlouvy a odkazy, důvod druhý společný jest povinnostem alimentačním, kteréž zakládají se na poškození, příbuzenství a poměru manželském. V oddělení prvním pojednáno pak stručně o povinnosti výživy ze smlouvy a z odkazu, načež v oddělení druhém jednáno pak o povinnosti zakládající se na právním pravidlu, jak píše pan spisovatel zavrhuje obvyklý výraz: na zákoně, jakožto úzký, anoť i obyčejové právo pramenem povinnosti býti může. Nejprvé rozbírá pan spisovatel povinnost k výživě, kteráž zakládá se na poškození a sice právní povahu podměty, podmínky, objem i trvání její. Nejobjemnější část spisu jest následující věnovaná povinnosti založené na příbuzenství; zde pojednáno o povinnosti alimentační naproti descendentům manželským a nemanželským, naproti ascendentům a naproti sourozencům. Rozborem o povinnosti alimentační založené na poměru manželském spis končí. Jak viděti probral pan spisovatel látku svou velmi všestranně. Při tom i v podrobnostech nevyhýbal se četným obtížným otázkám na tomto poli se vyskytujícím, tak že spis jeho i theoretikovi i praktikovi mnoho zajímavého podává.

Zvláštní zajímavost má stať jednající o žalobě paternitní de lege

ferenda. Pan spisovatel uvádí některá data historická i statistická, porovnávaje zákonodárství založené na čl. 340. cod. civ.: „La recherche de la paternité est interdite“ se zákonodárstvím uznávajícím žaloby paternitní, dále probírá kriticky důvody přiváděné na obranu žaloby jmenované i proti ní čelící, i přidává se k zastancům žaloby paternitní.

To jest stručný obsah spisu. Pan spisovatel přihlížel ovšem v první řadě k obecnému právu německému a k německým právům partikulárním, však i k našemu obč. zákonníku pilný má zřetel. Literatury užito s velikou úplností. Celkem máme před sebou práci velice záslužnou a v nejedné části velmi důkladnou. V některých věcech ovšem nelze nám s panem spisovatelem souhlasiti. Tak již s rozdělením důvodů povinnosti alimentační, neboť, jak již opět a opět k tomu poukázáno, pravidlo právní jest také důvodem právním tam, kde mluvíme o smlouvě, odkazu atd., jakožto důvodu, a sice důvodem o nic vzdálenějším. Dále by bylo tuším vhodnějším, používati širšího pojmu poměru rodinného na místě příbuzenství a práva manželského. Dále byli bychom si přáli, aby o povinnosti ze smluv obšírněji bylo bývalo promluveno. Co se týče otázky závazku alimentačního vzhledem k dětem nemanželským nejpřípadněji, trváme, odpověděl na snahu po odstranění žaloby paternitní, Ihering na 3. sjezdu něm. právníků: „Při mnohých otázkách přijde jen na to, jak si představujeme osoby zúčastněné, je-li žalobce člověk pořádný a žalovaný ničemník neb naopak. Smím říci jaký poměr většině pánů přítomných tane na mysli? Člověk pořádný, Vy sami. Toho pořádného člověka stavíte na stranu jednu a na druhou stranu stavíte lehkou ženštinu. Ano položíte-li otázku tu tak, pak máte mé sympathie. Dovoltež mi však, abych případ poněkud obrátil. Na jedné straně stojí děvče chudé, poctivé, svedené, na druhé pak prohnaný ničema, jenž může ale nechce platiti, který namítá: Není paternity, nedám ničeho. Pánové, to protiví se mravnímu citu. Stavíte-li se na stanovisko přiměřenosti, tu zneuznáváte mravnost, otázka mravního citu nedá se však odbýti důvody přiměřenosti.“

Činíme knihu hořejší právníkům našim vřele poručenu.

Dr. P—ný.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

13. týdenní schůze dne 16. října 1879.

Předseda: starostův náměstek pan profesor dr. Randa.
Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.
Členů přítomno: 16.

Pan předseda uvítal přítomné po prázninách v první schůzi, pak zpomenul zesnulých členů pana prof. dra. Jonáka a pana dra. Svačiny a vyzval schůzi, aby nad tím projevila povstáním soustrast. Stalo se.

Dále oznámil, že Jednota zaslala Jeho Excellenci panu ministru dru. Pražákovi za příčinou jeho povolání na křeslo ministerské blahopřejný telegram a přečetl děkovací list, kterým pan ministr odpověděl. Vzato k vědomosti.

Jednatel pan dr. Podlipný učinil na to návrh, aby byl zvolen tříčlenný komitét ku vypracování řádu na půjčování knih spolkových. K tomu navrhnul p. starosta, vrchní zemský rada M. Havelka, aby záležitost tato byla odkázána oběma jednatelům, a ti nechť si třetího člena sami zvolí. Přijalo se a jednatelové ihned požádali pana dra. Javůrka, aby s nimi v řečený úkol se uvázal.

Dále bylo k návrhu jednatele p. dra. Podlipného usnešeno, aby byl p. Alex. Ljubavski z Ruska ze seznamu členů vymazán, poněvadž za letošní rok příspěvek opět nezaplatil, na dobírku lístek legitimační do Ruska zaslán býti nemůže, a p. Ljubavski na opětné dopisy, aby zaplatil, ani neodpověděl.

Po té přednášel pan starosta, vrchní zemský rada M. Havelka, „o námitce pře zahájené“. Přednáška ta bude počátkem příštího roku od pana starosty sama v Právníku uveřejněna. Jelikož p. starostovi pro obsáhlost sebrané látky nebylo lze, přednášku skončiti, bylo pokračování její na příští schůzi odročeno.

Jednatel p. dr. Podlipný podal pak zprávu o výdajech Jednoty v době od 1. ledna 1879 až do 16. října 1879.

Výdaje tyto byly:

Náhrada redakci Právníka na základě usnešení valné hromady ze dne 30. ledna 1879 částkou . . . . 600 zl. — kr.

Přeneseno . . .	600 zl.	— kr.	
za časopisy koupené a předplatné na časopisy dle usnešení téhož valné hromady . . . . (ve kterých je zahrnuto 6 zl. 50 kr. za 12 ročníků „Gerichtszeitung")	55 „	14 „	
hotová vydání spojená s objednáním časopisů, poštovné a náhrada za ztracená čísla z ročníků loňských .	5 „	03 „	
za vazbu knih	9 „	10 „	
za knihovní katalog, rubrikování jeho a opsání starého katalogu	12 „	— „	
za opsání smlouvy tiskařské, výroční zprávy a zprávy o valné hromadě do denních novin	4 „	10 „	
5% provise sběrateli z příspěvků vybraných . . .	57 „	— „	
hotová vydání na poštovném za rozeslání pozvání k valné hromadě, zpráv o valné hromadě a legitimačních lístků	25 „	48 „	
za psaní adres	9 „	— „	
nájemné hospodářskému klubu za první půlletí 1879	50 „	— „	
za obsluhu v prvním půlletí 1879	10 „	— „	
za inseráty o valné hromadě	11 „	77 „	
za věci tiskové a vydání na poštovném za rozeslání pozvání k banketu pořádanému na oslavu starosty pana vrchního zemského rady Mat. Havelky dne 17. května 1879	39 „	84 „	
příspěvek k fondu útulny pro osoby bez přístřeší zřízenému na oslavu stříbrné svatby Jejich Veličenstev	15 „	— „	
menší výlohy správní	5 „	59 „	
za věnec na rakev zemřelého člena p. dra. Havelce	8 „	24 „	
nájemné hospodářskému klubu za druhé půlletí 1879	50 „	— „	
za časopisy v druhém půlletí 1879	3 „	24 „	
za rozdělení knih v knihovně dle katalogu a poznamenání jejich, pak za seznam knih dle spisovatelů	10 „	— „	
za věnec na rakev zemřelého člena pana professora dra. Jonáka	11 „	50 „	
Dohromady . . .	992 zl.	03 kr.	

Jednatel p. dr. Podlipný žádá, aby byly tyto výdaje schváleny. Stalo se.

Dále sdělil, že měla Jednota v téže době následující příjmy:

Na příspěvcích členů . . . . 1140 zl. — kr.

	Přeneseno . . .	1140 zl. — kr.
za 50 výtisků spisu p. dra. Laurina „O bezženství" po 1 zl.	50 zl. — kr.	
po srážce $33^1/_3\%$ komissionáři per	16 „ 66 „	
zbývá pro Jednotu		33 „ 34 „
	Dohromady . . .	1173 zl. 34 kr.

Při tom jednatel oznámil, že prodloužil s knihkupcem ohledně spisu dra. Laurina smlouvu komissionářskou až do prosince 1879 a žádá za dodatečné schválení tohoto opatření. Schváleno.

Na to schůze skončena.

---

14. týdenní schůze dne 23. října 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 19.

Pan starosta oznámil, že k Jednotě se přihlásili noví členové a sice pánové: dr. František Beneš, dr. Podvinec a JUC. Gustav Freund, vesměs kandidáti advokacie v Praze. Na to pokračoval ve své přednášce o námitce pře zahájené.

Když byl po skončené přednášce pan dr. Nejedlý, opíraje se o praktický případ, pronesl ještě náhled, že námitka pře zahájené přísluší pouze žalovanému proti nové žalobě žalujícího, vzdal pan prof. dr. Ott jmenem schůze panu starostovi díky za obětavou, bohatou zkušeností protkanou přednášku.

Po té schůze prohlášena za skončenou.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. kasačního soudu.

13. Obžalovaný uznán byl vinným zločinu podvodu dle §. 199. lit. *a)* tr. z., kterého dopustil se tím, že křivě přísahal, „že částku zažalovanou — 28 zl. 56 kr. — dlužen není, poněvadž mimo již zaplacených 50 zl. žalobkyni vůbec nic dlužen nebyl, a že ani částky 28 zl. 56 kr. za pravou neuznal a k zaplacení jejímu se nezavázal." Zmatečná stížnost opírající se o §. 281. odst. 9. lit. *a)* i *b)* ř. tr. byla zamítnuta; neboť není v tom — dle důvodů kassačního soudu — zmatku, že formule přísežná obsahuje též pojmy právní a nikoli pouhé sku-

tečnosti. Ony právní poměry ve formule obsažené byly naznačeny slovy, s kterýmiž i obyčejný život zcela konkretní skutečnosti spojuje, a ony pojmy právní vztahovaly se zde na skutečnosti zcela určité, totiž na ty, které v žalobě Anny H. pcto. 28 zl. 56 kr. byly obsaženy a o nichž v řízení soudním zajisté jednáno bylo. Ješto pak soudním dvorem na jisto bylo postaveno, že pohledávka 28 zl. 56 kr. skutečně existovala a od obžalovaného uznána byla, nesrovnává se přísaha vykonaná s těmito skutečnostmi a jeví se býti nepravdivou. Mimo to obžalovaný přísahou vlastní svoje jednání popíral a to slovy obecně srozumitelnými a od obou stran spůsobem narovnání ustanovenými slovy, o jichž smyslu obžalovaný pochybnosti míti nemohl.

Nález ze dne 21. února 1879 č. 13972. (Ger. Ztg. 1879 č. 25. Sb. úř. č. 191.)

14. Ferdinand B., majitel, vydavatel a tiskař časopisu „Bote von der Eger und Biela" odsouzen byl městským deleg. soudem v Mostu pro přestupek §. 17. zák. o tisku, poněvadž jednotlivé exempláře č. 31. tohoto časopisu za příčinou rozeslání venkovským předplatitelům již o $7^3/_4$ hod. ráno na poštu dodány a odtud skutečně o 8. hod. rozeslány byly, kdežto exemplář povinný teprv o $8^1/_4$ hod. ráno státnímu zastupitelstvu odevzdán byl. Krajský soud v Mostu, který k odvolání obžalovaného o věci jednal, neshledal v jednání tomto přestupku svrchu zmíněného. Kassační soudní dvůr však, k němuž generální prokuratura podala stížnost zmatečnou pro zachování zákona, uznal, že výrokem krajského soudu zákon porušen byl a to z těchto důvodů: Výrazem „počíti" (§. 17. zák. o tisku: „hned když jej počne vydávati nebo rozesílati") rozuměti sluší netoliko všecka stadia, která před ukončením jednání předcházejí, nýbrž zajisté již také onen moment, kdy se skutečným provedením skutku počato bylo (§. 8. z. tr.). Jakmile exempláře časopisu na poštu dodány byly, bylo s rozesíláním počato. Toto početí má ve smyslu zákona co do času spadati s odevzdáním exemplářů povinných, neboť úřad má dověděti se o obsahu spisu rychle a tak záhy, aby většího rozšíření se uvarováno býti mohlo. Proto jest v prospěchu veřejném třeba, by lhůt zákonných přísně šetřeno bylo. Odpovědnosti zákonné lze se uvarovati, sečká-li se s vydáváním nebo rozesíláním časopisu, až dojde potvrzení, že exemplář povinný odevzdán byl.

Nález ze dne 28. února 1879 č. 12.698. (Ger. Ztg. 1879 č. 29. sb. úř. č. 193.)

15. Josef St., který vícekráte pro krádež trestán byl, ukradl kupci W. z výkladné skříně část zboží. W. udal, že škoda mu spů-

sobená činí 5 zl. 61 kr., kterážto částka totiž představuje prodejní cenu onoho zboží, kdežto úhrnná cena kupní jest o 13% nižší, tedy jen 4 zl. 88 kr. Krajský soud uznal cenu prvější za rozhodnou a odsoudil J. St. dle §§. 171., 174. II. *d*), *a*) a 176. II. *a*) tr. z. Zmatečná stížnost, opírající se o §. 281. č. 9. lit. *a*) a č. 10. ř. tr. byla zamítnuta. Nařizuje-li §. 173. — praví kassační soud — že hodnota věci ukradené nemá se počítati podle užitku zloděje, nýbrž podle škody okradeného, tož se tím pouze naznačuje, že užitek zloděje nerozhoduje. V případě, o který jde, představuje cena prodejní netoliko částku, za kterou věc byla opatřena, jakož i dále potřebný náklad režijní, nýbrž obsahuje též náhradu za ony práce, které vynaložiti třeba, aby vůbec komu bylo možno obchod vésti a spůsobilost k tomu si zjednati; rovněž jest v ceně té obsažena náhrada za úroky z kapitálu vězícího ve zboží posud neprodaném. Zboží ukradené mělo tudíž v obchodě právním a tedy i pro majitele v době kdy krádež se stala, cenu rovnou oné ceně prodejní. Proto také nelze říci, že majiteli ušel pouze budoucí, teprv očekávaný zisk; bylať mu vzata věc, jejíž pravá cena rovná se zajisté tomu, co by pachatel byl musel dáti, by jí spůsobem právně dovoleným nabyl.

Nález ze dne 21. března 1879 č. 409. (Ger. Ztg. 1879 č. 30. sb. úř. č. 194.)

16. Terezie N., která byla od Ferdinanda N. za mzdu najata k tomu účelu, aby v obchodní místnosti vyčistila podlahu, vzala odtamtud zboží v ceně 14 zl. 10 kr. Ve skutku tom neshledal soudní dvůr zločinu krádeže kvalifikované dle §. 176. II. lit. *c*) tr. z., nýbrž pouhý přestupek, maje za to, že uvedený §. má na mysli jen lidi takové, kteří na celý den („nádenníci") a resp. k vykonání určité nějaké práce („die Arbeit") byli zjednáni. Kassační soudní dvůr dal místa zmatečné stížnosti státního zástupce a uznal na zločin krádeže dle §. 176. II. lit. *c*) kvalifikované, podotýkaje při tom, že nezáleží na tom, zdali pachatel byl nádenníkem anebo zdali byl zjednán právě na jistou dobu anebo pro všechny aneb určité práce, nýbrž na tom, zdali práce, ku kteréž od okradeného byl zjednán, poskytla pachateli snažší příležitosti, by krádež provésti mohl.

Nález ze dne 21. března 1879 č. 13.705. (Ger. Ztg. 1879 č. 31. sb. úř. č. 195.)

17. Soudní dvůr prvé stolice vyměřil Marii K. pro zločin podvodu spáchaného křivým přísežným svědectvím, vydaným ve vlastní rozepři bagatelní (§§. 197. a 199. lit. *a*) tr. z.) trest podle §. 202. tr. z. a nikoli podle §. 204. tr. z. maje za to, že na trest v §. posléze uvedeném naznačený jen

tenkrát uznati lze, když podvod spáchán byl křivou přísahou, nikoli však i tenkráte, když se tak stalo křivým přísežným svědectvím. Kassační soudní dvůr uznal zmatečnou stížnost státního zastupitelstva proti tomuto vyměření trestu podanou za důvodnou. Jakkoli totiž §. 204. výslovně toliko o křivé přísaze mluví, přece poukazuje se tamže zároveň k §. 199. lit. *a*), tím pak také ku křivému přísežnému svědectví, kteréž vydává se před soudem; tím jest též naznačeno, že ustanovení §. 204. tr. z. má na mysli ne toliko formalovanou přísahu stran, nýbrž i přísahu svědeckou. Tomu svědčí také duch zákona, kterýž ve *přísežném* potvrzení nepravdy shledává důvod pro zostření trestu; důvod tento pak má stejnou váhu, nechať jde o ten neb onen spůsob přísahy. Ježto pak dále dle §. 58. říz. bag. přísežné slyšení stran ve věci vlastní rovná se zúplna soudnímu svědectví ve věci cizí, náleželo vyměřiti trest dle §. 204. tr. z.

Nález ze dne 7. *dubna* 1879 č. 1892. (Ger. Ztg. 1879 č. 37. sb. úř. č. 196.)

Denník.

Nález říšského soudu. Vilém N., evangelický farář v Linci, podal u tamního m. del. okresního soudu na městskou obec Lineckou a na presbyterium evangelické církevní obce tamže žalobu pro rušenou držbu z toho důvodu, že v zahradě, kterou co farář užíval, bez jeho svolení z rozkazu žalovaných sbořena byla zeď a odstraněny tři ovocné stromky. C. k. nejvyšší soud uznal v této při soudy za nepříslušné, maje za to, že jen církevním úřadům přísluší o tom rozhodnouti, zdali ve smyslu smlouvy uzavřené žalobce má právo užívati sporné zahrady. Žalobce podal pak tutéž žalobu na evangelický seniorát, který však taktéž odepřel rozhodnouti u věci té. Vznesl tudíž žalobce na říšský soud žádost, by nalezl v tomto negativním sporu o kompetenci. Říšský soud nálezem ze dne 23. října 1879 uznal za právo, že rozhodovati o svrchu dotčené rozepři náleží *řádným soudům*. Důvody poukazují předkem vzhledem ku formálním námitkám druhou stranou činěným k tomu, že zde skutečně jest sporu o příslušnost, který řešiti říšský soud jest povolán. Evangelický seniorát, odepřev pustiti se v tuto věc, jednal co úřad *správní*, a nikoliv co úřad čistě církevní, vždyť nešlo o záležitost církevní, nýbrž o otázku v příčině *majetku* církve evangelické. V těchto mezech jsou evangelické úřady církevní skutečně

úřady správními a rozhoduje v nejvyšší instanci ministerstvo pro osvětu a vyučování (§. 5. pat. ze dne 8. dubna 1861 č. 41. ř. z. a nařízení ze dne 9. dubna 1861 č. 42. ř. z., pak zákon ze dne 23. ledna 1866 č. 15. ř. z.). U věci samé bylo uznati na kompetenci řádných soudů, poněvadž žalobce tvrdí, že se nacházel v pokojném držení sporné zahrady, a poněvadž dle §§. 1., 2. a 5. zákona ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. a §. 55. jur. normy výhradně soudové jsou povoláni, rozhodovati spory o rušenou držbu, nehledě k tomu, jaká byla povaha držby, zejmena také nehledě k tomu, zakládá-li se titul k držbě v právu veřejném či soukromém. J. Bl.

Praktikant obhájcem? Za příčinou konkretního případu uznalo c. k. ministerstvo spravedlnosti vynesením ze dne 14. června 1879 č. 9238., že praktikant práv u soudu zaměstnaný v listinu obhájců může býti zapsán, poněvadž ti, kterým dle §. 39. tr. ř. přísluší nárok, by zapsáni byli v listinu obhájců, tohoto svého nároku nepozbývají tím, že připuštěni byli k praxi u soudu. Co pak týče se důvodu vrchním soudem uvedeného, že prý obhajování u věcech trestních jest vedlejším zaměstnáním, kteréž dle §§. 48. a 63. cís. pat. ze dne 3. května 1853 s konáním služby u soudu nelze srovnati, podotklo ministerstvo, že bude věcí představeného soudu, dbáti o to, by tímto vedlejším zaměstnáním nebyl zmařen účel a podstata praxe soudní. G. H.

K §. 252. ob. zák. obč. Nezletiletému A. byl k jeho ohlášení vydán list živnostenský k vykonávání živnosti řeznické. Věřitel vydobyl po té na A. exekuci, která však k oznámení poručenstva prvním soudem opět byla zrušena vzhledem k tomu, že A. v čas, kdy jemu žaloba byla doručena, ještě byl nezletilým. Vrchní a nejvyšší soud (poslednější nálezem ze dne 2. září 1879 č. 9774.) nedali stížnosti věřitelově místa; neb ustanovení §. 252. ob. zák. obč., dle kterého nezletilý, kterému úřad povoluje vykonávati obchod neb živnost, již tímto skutkem nabude zletilosti, pozbylo praktického významu §. 4. živnostenského řádu ze dne 20. prosince 1859, dle kterého se osobám, které nemají úplné spůsobilosti k právním činům, nemá vydávati list živnostenský. V čas, kdy vydán byl občanský zákon, byl s pravidla úřad vrchnoporučenský zároveň místním úřadem politickým, který rozhodoval u věcech živnostenských, z čehož ustanovení §. 252. ob. zák. obč. snadno se vysvětluje. Nyní však nemá bez povolení poručenstva list živnostenský nikdy býti vydán, a stalo-li se tak přece, nemůže okolnost ta míti významu právního. Nezletilý nenabyl tím ani práva živnostenského ani zletilosti, nýbrž musí jemu, když pravý stav věcí

se objeví, list živnostenský odňat a jemu v dalším provozování živnosti bráněno býti. J. Bl.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie markrabství moravského v čase od 15. srpna do 10. listopadu 1879.

A. V seznamu advokátů: 1) Vymazáni byli: p. dr. Karel Rypka a p. dr. Vilém Rambousek, kteří zemřeli, p. dr. Rudolf Kříž, který pozbyl spůsobilosti k právním činům a p. dr. František Piech, který se advokacie vzdal. — 2) Přestěhovali se: p. dr. Frant. A. Šrom do Brna a p. dr. Josef Fanderlík do Uherského Hradiště.

B. V seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. Eduard Ulrich k p. dru. Ulrichovi v Brně; p. Josef Hora k p. dru. Hynkovi v Olomouci; p. Max. Haas u p. dra. Deutsche v Kyjově; p. dr. Karel svobodný pán z Offermannů u p. dra. z Ottů v Brně; p. Albín Freud u p. dra. Fischera v Novém Jičíně; p. Florian Hlubuček u p. dra. Sobotky v Telči; p. Augustin Beneš u p. dra. Beneše v Kroměříži. — 2) Přestoupili: p. dr. Jan Sovadina, p. dr. Alois Vrtal, a p. Josef Galusek od p. dra. Pražáka k p. dru. Šromovi; p. dr. Filip Ellinger od p. dra. Piety k p. dru. Wurmovi v Brně; p. dr. Ant. Dvořák od p. dra. Rypky k p. dru. Kusému v Brně; p. Viktor Hanák od p. dra. Hoppe v Brně k p. dru. Kyšperskému v Krumlově a p. Dagobert Löwenthal od p. dra. Richtera k p. dru. Fiedlerovi v Moravské Ostravě. — 3) Vystoupili: p. dr. Alois Zedník od p. dra. Salomona, p. dr. Josef Liebhart od p. dra. z Ottů, p. Bart. Wiener od p. dra. Fischera v Novém Jičíně, p. Ant. Růžička od p. dra. Kyšperského a p. Ferdinand Peterek od p. dra. Schüllera.

Jmenováni: př. okr. s. v Mělníku, p. V. Harmach, př. kr. s. v Táboře; př. okr. s. v Hodoníně, p. Fr. Lom, př. kr. s. v Uherském Hradišti; auskultant dr. B. Wolf, př. okr. s. ve Vyzovicích.

Přesazeni: př. okr. s. p. J. Raška z Vyzovic do Hodonína; př. okr. s. p. J. Stárek z Blovic do král. Vinohradů; př. okr. s. p. V. Sláma z Dobříše na Smíchov, př. okr. s. p. J. Kopřiva z Příbyslavi do Zbirova.

Vyznamenán: okr. soudce p. Lad. Málek v Kladně za svou píli zvláště při zakládání nových kněh rytířským křížem řádu Františka Josefa.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. Jaromír Čelakovský, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Předběžný čili vedlejší nález (sententia interlocutoria), jejž konšelé k dotazu takovému vynesli, byl z té příčiny rozhodným pro výsledek celé pře, poněvadž strana, jíž uloženo bylo, aby provedla důkaz, jejž sama byla nabídla, obyčejně úkolu svému dostála a tím při vyhrála, kdežto odpůrce nebyl ani připuštěn k prokázání námitek svých, jež činil. Proto váha celého řízení soudního ležela na rozřešení otázky, která strana má připuštěna býti k průvodu a ačkoliv práva městská počala recipovati některá pravidla procesu kanonického o průvodním řízení, předce rozhodování samo o důkazu stále ještě netýkalo se vlastně sporné záležitosti, nevycházelo ze zásady, že co kdo tvrdí, má též prokázati a nesměřovalo k vypátrání objektivné pravdy; nýbrž obíralo se hlavně tou otázkou, která z obou stran je osobou hodnověrnější, která požívá lepší pověsti a proto k provedení důkazu spíše připuštěna býti má.[112]

---

[112] Srv. Tomaschek, Deut. Rt. in Oest. str. 144.; Rössler l. c. II. str. LXXXVIII. a k tomu Czyhlarz, Das Brünner Schöffenbuch str. 6. a násl. — Právo horničí kr. Václava II. v kn. IV. kap. XI. §. 2. poprvé vyslovilo zásadu kanonického processu „ei incumbit probatio, qui dicit, non ei, qui negat“ (Jireček, Codex I. str. 402.); avšak do obecného uznání zásady té v právu městském bylo ještě velmi daleko.

Platilať obecně v právech zásada, že obžalovaný, když jde o jeho život, čest neb zboží a když posud správně se choval, bližší jest svého hrdla a statku a spíše má k prokázání neviny neb námitek svých připuštěn býti, než jej původ může usvědčiti a to tím více, když i z jiných okolností se dalo o jeho nevině souditi, na př. když se dobrovolně k soudu dostavil, když při vraždě nabízel se dokázati, že se pouze násilí bránil, aneb když žalobce sám netěšil se nejlepší pověsti, aneb byl už u vině nějaké lehkomyslné neb hanebné při.[113]

Naproti tomu mělo obžalovanému právo obrany odňato býti a původu ponechati se, by jej usvědčil, když obžalovaný byl práva a cti prázden, když nepožíval dobré pověsti, dávaje pohoršení špatným chováním a když okolnosti činu ospravedlňovaly podezření a zlé domnění o něm, že zločin spáchal. Jmenovitě když byl při skutku dopaden neb na útěku dohoněn, když byl jako zločinec na těle znamenán (uřezáním uší neb vypáleným cejchem), když se v čas činu podezřele choval na př. zapálením hrozil, když u něho byly nalezeny krvavý meč neb kradená věc, když proti němu svědčili svědkové, jichž svědectví velká váha přikládána byla (na př. konšelé neb lidé, kteří úpění ženské slyšeli) aneb když byl držán ve vězení, nemaje zboží svého neb rukojmí; tu byl žalobce bližší jej usvědčiti, než-li on se očistiti mohl.[114]

---

[113] Právo Brněnské čl. 2, 34, 49, 310, 367, 369, 384 a 721 (Rössler l. c. II. str. 4, 18, 27, 141, 167, 168, 175 a 329); Tomaschek, Oberhof č. 19 a 176; právo wikpildské čl. LXX. glossa k čl. LXXIV. (Daniels l. c. str. 139, a 394.) a kniha distinkční IV. kap. V. d. 2. (Ortloff l. c. str. 183.) — Právo Norimberské v čl. VII. ustanovuje „quis accusatus supra maius ius suum homo, qui se bene conseruauit absque omni crimine, potest se defendere viris ydoneis met nonus de quacunque causa, res suas et homines. Item pro wlneribus met tercius. Item de simplici accusatione manu sua solus.“ — Práva jihoněmecká žádala, aby ve věcech trestních žalobce složil přísahu (juramentum calumniæ), že nežaluje ze zášti neb nepřátelství, na př. právo Brněnské z r. 1243 čl. 2. a 14.; právo Chebské z r. 1279 čl. 7.; právo horničí z r. asi 1300 kn. IV. kap. VIII. §. 2. a kap. IX. (Jireček, Codex I. str. 73., 210. a 394.); právo Brněnské z r. 1353 čl. 448. a 527. (Rössler l. c. II. str. 209. a 245.) a právo Norimberské čl. I. a X.

[114] Sněmovní sezení z r. 1266 (Jireček, Codex I. str. 157.). — Právo Brněnské čl. 312, 375, 384, 395, 488 a 730. „qui semel

Pověst tedy jednotlivce byla v starém řádu soudním rozhodujícím momentem při nálezu o důkazu a podobně jako pomocníci v přísaze, tak i konšelé rozhodovali o mravní povaze sporných stran, majíce pomáhati dobrému a škoditi zlému. Patrno, že již základní tento názor starého řízení soudního musil zavdávati podnět k velikým libovolnostem, jakož vůbec průvodní řízení, vyžadujíc nemalých obětí peněžních nadržovalo v značné míře bohatému a chráněnému nad chudým a nechráněným a „spolehajíc toliko na štěstí lidské, nečinilo žádné pomoci pravdě.“ [115]

Ostávalyť dlouho ještě na soudech městských a tudíž i podkomořských hlavními průvodními prostředky přísaha stran a pomoc v přísaze. Přísaha strany, jak známo, doplňována, šlo-li o očistění, přísahami očistníkův, a šlo-li o usvědčení, přísahami pomocníkův v přísaze. Očistníci a pomocníci pravidlem nebyli svědky; oni nevypovídali, co viděli, slyšeli neb ze zkušenosti znali; nýbrž jsouce obíráni z bohatších a váženějších měšťanův dosvědčovali a přísahali po spůsobě poroty, že věří v pravost přísahy strany své.[116] Tyto přísahy stávaly se odpůrci

---

est malus, semper praesumitur esse malus“ (Rössler l. c. II. str. 143, 170, 176, 180, 228 a 337); právo wikpildské čl. XXXVI., XXXVII., CVIII. a CXII. (Daniels l. c. str. 115, 159 a 161) a kniha distinkční IV. kap. 4. d. 6.; kap. 6. d. 6. a 8.; kap. 10. a kap. 43. d. 1. (Ortloff l. c. str. 182, 188, 201 a 262). — Podobně právo Norimberské v čl. V. „si aliquis accusatur pro homicidio, fraude et idem se ante ea non bene seruauit et vinci iudicatur, sic quod se non potest bene defendere et introductus fuerit ad judicium et sedebit in iudicio et ille ponit sibi digitos super capud suum“ atd.

115 Srv. Rössler l. c. II. str. LXXXVIII. a LXXXIX.; Tomaschek, Deut. Rt. in Oest. str. 145.—156. a Maurer l. c. III. §§. 566.—579.

116 Privilegium Němcův Pražských z r. asi 1178 čl. 4.; právo Brněnské z r. 1243 čl. 1., 8. a 15.; právo Jihlavské z roku 1249 čl. XIV.—XVI. a XLIV.; právo Hlubčické z r. 1270 čl. 11. (Jireček, Codex I. str. 29., 73.—75., 93. a 170.); právo Magdeburské z r. 1188 čl. 3., z r. 1235 čl. 10., 14. a 29. (Gaupp l. c. str. 216. a 225.) atd. — Srv. též právo Brněnské z r. 1353 čl. 100., 101., 289., 367., 446. „quod juramentum mundum esset vel salvum vel justum et verum“ a 553. (Rössler l. c. II. str. 54., 133., 167., 209. a 260.). — O počtu očistníkův v právu Pražském viz výpisek z právního kodexu v Tomkově Děj. Pr. II. str. 339. pozn. 90. — V právech jihoněmeckých byla strana obmezena u vybírání sobě přísežníkův z počtu used-

tím nebezpečnější, čím více usnadňováno bylo skládání jich jednak skracováním formulí a odstraňováním starých obyčejův,[117] jednak připouštěním o p r a v čili lhůt (holung, reiteratio juramenti), když strana „povisela", přísahajíc se zmatkem. V případě tom bylo straně zaplatiti předsedovi soudu dříve pokutu, než-li mohla po druhé neb po třetí přísahati a byly o to též vedeny spory, jak veliká pokuta má se za takové zmatení přísahy zaplatiti podkomořímu, když soudu předsedá.[118]

---

lého měšťanstva (tak zv. „genannte", „denominati") (srv. o tom Časop. Č. Mus. 1879 str. 93.) a že pomoc v přísaze neděla se zcela nezištně, toho dokladem je čl. VIII. práva N o r i m b e r s k é h o, kdež se ustanovuje: „Si aliquis p r o p t e r m u n e r a iuuat in homicidio et idem frequenter est paratus vnum quemque iuuare et si hoc iurati in ipso cognoscunt, tunc idem pro adiutore astare non potest, nec debet."

117 Známo, že Karel IV. ustanovil nálezem panským r. 1368, aby kratšími slovy přísáháno bylo na soudě zemském, než jak se dříve dělo, a sice hlavní přísaha aby zněla krátce: „Na tom přísahám, jímž mne N. viní, tím sem jemu nevinen. Tak mi buoh pomáhej a všichni světí", a přísaha podpůrná čili na očistu: „Na tom přísahám, že ta přísaha, ješto jest H. přisáhl proti A. jest prava a ne křiva. Tak mi buoh atd." (Jireček, Codex II. str. 27. a 331.) — Podobně i v p r á v u m ě s t s k é m dlouhé přísahy, při nichž strana lehce na jediném slovu chybiti mohla a tím při ztratila, zrušeny jsou. Výslovně zavádějí kratší přísahu právo B r n ě n s k é v čl. 446. (Rössler l. c. II. str. 208.) a právo J i h l a v s k é dle Tomaschek, Oberhof čl. 27., 28. a 31.; srv. k tomu čl. 318., kdež řečník vydal straně rótu, podle níž přísahati měla a konšelé pochválili ji; avšak strana přísahajíc řekla místo „sic me deus adjuvet" — „sic michi pius dominus deus adjuvet" a tak povisela. — V právu M a g d e b u r s k é m teprvé glossa k čl. XCV. wikpildy zaváděla kratší přísahy a vyslovila se proti tomu, aby rychtář obdržel pokutu, když na př. strana bez odpuštění rychtáře prsty své na kříže vloží. (Daniels l. c. str. 411.) Naproti tomu právo B r n ě n s k é z r. 1353 čl. 255. zachovává ještě tento starý obyčej přísně a ustanovuje na porušení jeho pokutu rychtáři 12 haléřův (Rössler l. c. II. str. 119.).

118 Staré právo na př. J i h l a v s k é z r. 1249 čl. XV. (Jireček, Codex I. str. 94.) znalo pouze o d k l a d p ř í s a h y čili hojemství (erholunge); statutární právo S t a r é h o M ě s t a však v čl. 84. ustanovuje „de hollunge post primum juramentum": „Auch yderman vmb allerlay sach, vmb dy man yn ansprichet nach saim ersten ayd sol vnd mag c z w e i e r h o l u n g e haben, ob ym das sein fursprech dinget." (Rössler l. c. I. str. 53., k tomu čl. 73. na str. 49.)

Nemohla-li strana tímto způsobem očistiti se, nezbývalo jí v starší době jiného prostředku, než aby prokázala nevinu svou očistami, vodou neb železem.[119] Oběma stranám bylo mimo

a podobně i právo Brněnské z r. 1353 připouští už opravu přísahy, ustanovujíc v čl. 251. a 256. pokutu „de juramento gratiose dimisso" v obyčejném soudě groš Pražský a v zahájeném 5 gr., což čl. 367. pokud se týče vraždy a útoku na dům poněkud obmezuje, a čl. 59., 67. a 442. pouze v tom případě připouštějí, když strana po řečníkovi přísahala a řečník pochybil. (Rössler l. c. II. str. 34., 36., 117., 119., 167. a 207.) — Norimberské právo v čl. I. ustanovuje: „Si aliquis accusatur pro homicidio, quod declaratum fuerit die tertia, illa tenetur se expurgare metnonus . . .; et sic iuret accussatus primo et si idem claudicat verbo minimo; perdit collum, quod non justo modo procedit et emendam, quod dicitur lhota, non habet, sed adjutores habent lhota bis post primum et pena eiusdem lhote sunt X. talenta primo et secundo. Si homicidium (sic), quod non manifestatum fuerit die tertia, accusatus fuerit cum hominibus uel simpliciter, idem tenetur jurare manu sua solus et ipse potest et habet se emendare usque ad tertium et penæ eiusdem sunt quinque sollidi parvorum denariorum." — Dle Tomaschek, Oberhof č. 167. dospěl v Čáslavi soud až k prokázání neviny obžalovaného vraha „ad quod camerarius dixit, ex quo ita est processum in jure, tamen juramenta volo obaudire. Super quo diximus: vobis bene sub tali conditione fauemus, ut nobis in nostris non noceat juribus" a dle č. 12. odpověděli Jihlavští Kolínským na dotaz „quid camerario sententiari debeat pro minori culpa, scilicet pro cesspicatione vnius verbi" — „quod vnus grossus vel XII. parui". S obnosem tím neshoduje se poznámka v právním kodexu Pražském na str. 256.: „Jus judicis curie ac aliorum officialium: de quolibet juramento judicialiter prestito judex curie debet 10 habere grossos." — Glossa k čl. XCV. wikpildského práva (Daniels l. c. str. 153.), přiznávajíc rychtáři přísežné peníze za každou nezdařenou přísahu, povoluje opravu, když strana po sobě přísahá, nikoliv však když s řečníkem čili po rótě přísahá; avšak kniha distinkční IV. kap. XLIII. d. 10., 11. a 13. (Ortloff l. c. str. 264.) i v tom kuse je povolnější. — Patrno z toho též, že náhled Stobbeho l. c. I. str. 513., jakoby již právo Magdeburské z r. 1188 v čl. 1. bylo zrušilo přísahu se zmatkem, na nepravém výkladu slova „vara" spočívati musí.

[119] Právo Brněnské z r. 1249 čl. 1., 8. a 23. (Jireček, Codex I. str. 73.—76.; k tomu srv. §. 18. práva Vídeňského z r. 1221 v Gauppovi l. c. str. 242.), ano i právo wikpildské čl. LXXXIX. §. 2. zná ještě očistu železem „er mus daz gluende isen tragin", když krádež nalezena u někoho v uzamčení. (Daniels l. c. str. 151.)

to na vůli ponecháno, aby při **sedáním** rozhodly;[120] avšak již za krále Jana obmezován a zapovídán ve městech českých tento prostředek pěstního práva.[121] Karel IV. pak snaže se způsobiti opravy v řízení soudním v celé zemi, přispěl též k **odstranění očist** v právu městském[122] a současně se zákazem ordálií a sedání nabýval důkaz **svědky a znalci** vedle důkazu listinného vždy většího rozšíření při soudech městských, až v druhé polovici XIV. století v právu jihoněmeckém následkem vlivu práva kanonického počal zatlačovati samu pomoc v přísaze aneb aspoň přispůsobovati ji skutečnému svědectví. Nová pak pravidla, jež jmenovitě právo horničí krále Václava II. a po něm právo Brněnské o důkazu svědky vyslovovala, ustanovujíce, že svědkové mohou tajně býti vyslýcháni a k svědectví donucováni a že konšelé mají uvažovati hodnověrnost svědkův a i na základě tajného výslechu svědkův nalezati, zajisté měla též platnost na soudech podkomořských, když veřejná žaloba podána byla.[123]

---

[120] Právo **Jihlavské** z r. 1249 a 1300 čl. XLVI.; jenž je vzat ze Švábského zrcadla čl. 79. v. Lassberg l. c. str. 37.; právo **Hlubčické** z r. 1270 čl. 17. (Jireček, Codex I. str. 105. a 170.) a právo **Magdeburské** z r. 1235 čl. 14.; z r. 1261 §§. 21., 38., 40., 64.—66. a 70. a z r. 1304 čl. 28., 71. a 137. (Gaupp, Magdeb. R. str. 225., 234., 237., 243., 281., 294. a 315.). — **Wikpilda** Magdeburská v čl. XXXV. a LXXXIX. předpisuje řád o sedání, avšak glossa už prohlašuje, že užívání souboje z obyčeje vyšlo (Daniels l. c. str. 109., 151. a 332.). Přes to vše **kniha distinkční** IV. kap. XXII. (Ortloff l. c. str. 224.) opakuje řád při sedání obvyklý, uznávajíc, že sice po božském právu nesluší sedáním naříkati druhého, ale u wikpildě že jest to v obyčeji, což „se svolením a ze svévolnosti přišlo."

[121] Srv. zápověď souboje kr. Janem r. 1327 vydanou v pozn. 31. na str. 187. letošního Právníka. — Právo **Brněnské** z r. 1353 v čl. 27. a 28. zapovídá souboj, uznávajíc „quod duellum non est aliqua species probationis" a „præsumtio, quæ ex allegatione duelli generatur, est temeraria et insufficiens" (Rössler l. c. II. str. 15.). — **Majestas Carolina** konečně chtěla obmeziti sedání v čl. LXXX. a LXXXI. (Jireček, Codex II. str. 164.) pouze na případy velezrády.

[122] Srv. Jireček, Codex II. str. 24., k tomu Ott, Beiträge str. 167. — Práva městská 14. století neznají více očisty, na př. pozdější německý překlad práva Brněnského z r. 1243 vynechává místa o ordáliích (Rössler l. c. II. str. 342. a 345.).

[123] Srv. Jus regale mont. kn. IV. kap. XI.—XVII. (Jireček, Codex I. str. 400. a násl.); právo **Brněnské** čl. 664.—716. a 73[illegible]

Dle výsledku průvodního řízení vynesen konečný nález, když byly strany samy opět ponavrhly znění jeho a předseda soudu otázal se konšelův, co by bylo právem.[124] Podařil-li se odvod neviny obžalovanému neb pochybil-li žalobce při vedení důkazu, osvobozen jest pohnaný;[125] v opáčných případech odsouzen jest, průvodu dáno za právo a odsouzenec, šlo-li o případ trestní, ostal na milosti jak strany, tak i předsedy soudu. Nesvolila-li strana v to, aby odsouzenec byl přijat na milost, musilo se proti němu se vší přísností práva pokračovati, třebas nabízel se nahraditi škodu a zaplatiti peněžní pokutu právy vyměřenou[126] a podobně

(Rössler l. c. II. str. 307. a násl. a 338.); k tomu Švábské zrcadlo čl. 360. (Lassberg l. c. str. 153.); Tomaschek, Oberhof č. 5., 32. a 37. a kniha distinkční IV. kap. XLVI a XLVII (Ortloff l. c. str. 271.) — Srv. též letoš. Právník str. 516.

[124] Srv. letošní Právník str. 515., dále Rössler l. c. I. str. LXXIV.; Czyhlarz l. c. str. 10.; právo Brněnské čl. 406. a 407. (jež opakují většinou ustanovení Jus regale mont. kn. IV. kap. XVIII.) a k tomu čl. 234, 236, 405, 475, 556 a 614. (Rössler l. c. II. str. 111, 112, 186, 187, 216, 262 a 281) a Tomaschek, Oberhof č. 122.

[125] „Si suspectus VII se viris expurgaverit, innocens erit a judice et actore. Si vero talem expurgationem habere nequierit, capite puniatur vel secundum gratiam judicis et juratorum civitatis emendetur.“ (Jireček, Codex I. str. 73.) — V staré knize města Kouřími čte se na str. 35. k r. 1417 „Item in eodem judicio Wanyek obtinuit jus contra Petrum racione homicidii, de quo per eundem Petrum fuit inculpatus et factus est liber a domino Johanne Cielny judice curiæ et ceteris officialibus“ a podkomoří Hana Benešovský píše r. 1374 Lounským „die Lute, die da gezeigen sin eyner wolleyst an eym toten . . . . lazzen wir euch wissen, daz wir dieselben drey lute lazzen ledig und loss mit sampt ern burgen“ (Orig. v arch. Lounském); podobně Schlesinger, Brüx č. 134.

[126] „vel gratia compositionis vel juris rigore causam terminari“. (Jireček, Codex I. str. 94.) — Švábské zrcadlo čl. 176. (Lassberg l. c. str. 85.) a právo Brněnské čl. 245., 321. a 376. (Rössler l. c. II. str. 116., 146. a 170.). — Česká glossa k čl. XXVIII. wikpildského práva odpovídá k otázce: „Móže-li rychtář vinnému odpustiti pomstu“ takto: „Rychtáři dvojím obyčejem se zbraňuje, aby neodpúštěl výměnu, prvé s strany žalobníka, k jehožto právu přislušie, aby nad vinným mstil a popravil, jakožto pro některú nepravost proti němu učiněnú a takové odpuštěnie nenie na rychtáři, neb má práva svého udati

i předseda soudu mohl zamítnouti udělení milosti, když odsouzenec nemohl hrdlo své vykoupiti aneb již jednou hrdla odsouzen byl.[127] Byl-li však odsouzenec posud zachovalý a byl-li s to hlavu svou neb část těla vyplatiti, nečiněny proti tomu obyčejně námitky;[128] strany smluvily se nejprvé mezi sebou o zaplacení náhrady škody, jakož i v případu vraždy o vykonání rozličných skutkův pokory a milosrdenství[129] a odsouzenec porovnal se napotom i s předsedou soudu, jakožto zástupcem veřejné moci a obhájcem veřejného pokoje ve městě.[130] Určovala-li práva městská v té příčině obnosy, kterými vina napraviti se mohla, činěny ke konšelům též dotazy, jak velké pokuty mají se podkomořímu neb rychtáři přisouditi.

Přikázán-li konšelům městským k rozsouzení případ vyhražený soudu královskému, propadl odsouzenec hrdlem a statkem a ostával na milosti panovníka neb úřadníka král., jako dříve.[131] Mohl býti utracen a zboží jeho mohlo připadnouti ke

---

jednomu každému; druhé se zbraňuje rychtáři odpustiti výměnu pro obecné dobré." (Ruk. Litom. str. 154.)

[127] Právo Brněnské čl. 376. (Rössler l. c. II. str. 170.) — V příčině druhů trestů tělesných srv. hlavně Rössler l. c. I. str. LXXX. a II. str. LXXXII.; Tomaschek, Deut. Recht in Oest. str. 156. a 184.

[128] Právo Brněnské čl. 320. a 321. (Rössler l. c. II. str. 146.). Srv. též Tomaschek, Deut. Rt. in Oest. str. 157.

[129] Právo Brněnské čl. 373. (Rössler l. c. II. str. 169.); právo Norimberské čl. 1. „accusatus homicidii illi tenetur promittere mettertius menschafft, quod vulgariter dicitur, et esse eiusdem homicidii liber et solutus"; dále Jacobiho Codex č. 165. a Tomaschek, Oberhof č. 224.

[130] Právo Brněnské čl. 405. (Rössler l. c. II. str. 186.).

[131] Srv. str. 580.—588. a 723. letošního Právníka, k tomu nález z r. 1321 (Jireček, Codex II. str. 19.); Majestas Carolina čl. V, VI, XIII, LXXXIII a LXXXVII (tamže str. 111, 113, 119, 167 a 170); v statutech Pražských o útoku na radnici z roku 1338 a o sepsání práva z roku 1341 ustanovuje se, že „der hinderer schol leyp vnd gut verloren haben, leyp vnd gut dezselben schol halbes in vnsers hern des kunigs cammer geuallen vnd das ander halpt tail seines gutes an vnser stat vor eyn puze auch schol geuallen" (Rössler l. c. I. str. 177. a 192.); dále právo Brněnské čl. 543. (Rössler l. c. II. str. 259.); a glossu k čl. XXVI. wikpildy (Daniels l. c. str. 299.). — R. 1365 dosvědčují konšelé kutnohorští „quod . . Carolus . . Boemie rex . . curiam . ., que quondam Enderlini examinatoris fuisse

komoře královské; avšak již od počátku 14. století domáhala se v právech platnosti nová zásada, že nikdo nemá dvakráte trestán býti a že propadne-li kdo hrdlem, aspoň statek jeho má dědicům ostati[132] a okolnost ta přispívala k tomu, že úředníci královští i v těžkých takových případech přijímali raději jakési výkupné a odpouštěli tělesné tresty. Třebas ale odsouzenci byl trest odpuštěn

---

dinoscitur, nunc ad eundem dominum nostrum imperatorem propter sua demerita et excessus notabiles iuxte consuetudinem regni Boemie deuolutam honesto viro Bnatte de Lomnitz propter sua grata et fidelia servitia ... donauit." (Orig. v arch. Vorlickém).

[132] Srv. Švábské zrcadlo čl. 45., 198. a 367. (Lassberg l. c. str. 25., 92. a 157.); právo Jihlavské z r. 1300 čl. V. (Jireček, Codex I. str. 84.); Tomaschek, Deut. Rt. in Oest. str. 161.; právo Brněnské čl. 86. „Volunt etiam multa jura, sicut est rationabile, quod poenam capitis seu vitæ privationem sustinens ad poenam aliam nullatenus obligetur" (Rössler l. c. II. str. 45., k tomu str. LXXXIV.); právní kniha Pražská čl. 42. a 191. (Rössler l. c. I. str. 113. a 159.) a kniha distinkční I. kap. XXXII. dist. IV. (Ortloff l. c. str. 65.). — Karel IV. r. 1352 udělil Lokti nadání „si fortassis quempiam homicidam, raptorem seu malefactorem concivem quouis reatu seu crimine denotatum demeritis suis exigentibus proscribi contingeret seu plecti sententia capitali, nolumus quod bona, que idem post se dimiserit, heredibus suis auferri debeant, nisi forsitan malefactor huiusmodi seu pretextu bonorum et rerum talium vellet seu posset a proscriptione et mortis periculo liberari" (Pelzel, Karl IV. Urkdb. N°. CXVII.) a v čl. LXIV. Majestas Carolina v odporu s ostatními články uznal právo dědiců k zboží odpraveného. (Jireček, Codex II. str. 155.) — Ve městech spravujících se právem Jihlavským vedeny o odúmrtě zločince spory mezi podkomořím a obcemi; tak Čáslavští tázali se Jihlavských „de praecepto camerarii, qui judicio ibidem presederat, de homine necante se ipsum et de falsario et traditore domini sui, ad quem hereditates et bona talium de iure debeant pertinere"; načež dána odpověď, že statky mají rodině ostati (Tomaschek, Oberhof č. 48., k tomu č. 124.). — Spory tyto ukončil teprvé r. 1392 markrabě Jodok, uznav, že komora král. nemá práva k odúmrtím zločinců, nýbrž že ony mají obci a rodině připadnouti. (Tomaschek, D. Rt. in Oest. str. 342.) — Konečně i právo Norimberské v čl. LXXV. odpovídá k otázce „si aliquis pena duplici submergi debeat aut non" takto: „ad hec iura respondent breuiter, quod nemo duplici pena ac emenda debeat subiacere nec puniri nec mori morte duplici, excepta hec causa sola: prophanacio cimiterii ac loci sacri."

a on králem na milost přijat, měl přece ostati navždy bezectným.[133] Pokud se pokut týkalo, ostávaly v případech soudu městskému přikázaných peněžité pokuty, zvláště ty, kterými tělesný trest byl vykupován, z části rychtáři a z části do komory královské aneb obci plynuly dle toho, jak obsáhlou výsadu sobě jedno každé město v tom směru bylo vymohlo.[134]

Podkomoří král., kteří i v těchto případech za krále Jana požadovali pokuty pro sebe, když předsedali soudu městskému.

[133] Maj. Carol. čl. XXVIII. a snesení sněmovní z r. 1355 (Jireček, Codex II. str. 25. a 129.). — Příklad udělení milosti poskytuje stará Kouřimská kniha k r. 1417 str. 35. „Item in eodem judicio regio Jacobus Starý sutor et Mauricius procurator proscripti et baniti erant a ciuitate, Jacobus quia infamauerat juratos et defenderat se juri; Mauricius, quia percusserat quando mulieres plagis flaueis, sed ad preces honestarum matronarum et proborum hominum data est eis gratia sub tali conditione, quod si vnquam consilentes incederent excessus, vt vnum cum reliquo debet eis renouari."

[134] Dle statutárního práva Pražského čl. 32, 71 a 72 na velkých vinách obdržel rychtář stejný podíl, jako každý z konšelův, na menších vinách rychtář $1/3$ a obec $2/3$; avšak čl. 19. rozděluje jinak: $1/3$ králi, $1/3$ obci a $1/3$ rodině a dle čl. 141. odňat rychtáři každý podíl (Rössler l. c. I. str. 11, 23, 49 a 96); — dle práva Brněnského čl. 38, 221, 272 a 542 (Rössler l. c. II. str. 20, 108, 124 a 258) obdržuje rychtář obyčejně $1/3$, žalobce $1/3$ a $1/3$ obec neb rodina; dle Tomaschek, Oberhof č. 13, 181 a 276 obdržuje rychtář $2/3$ neb $5/7$ a konšelé $1/3$ neb $2/7$ pokuty a žalobce mimo to nápravu (srv. k tomu též Brikcího Práva M. XX. 3. v příčině Kutné Hory) a dle práva Norimberského kap. XVII. při vraždě „iudici partes due uel camerario et anima eius tertia" a kap. XXIII. při samovraždě „de omnibus rebus cedet tertia pars iudici et due subcamerario" (srv. k tomu Tomaschek, Oberhof č. 48.). — V nadáních rychty Kolínské z r. 1365 a 1371 uděluje Karel IV. rychtu tamější „cum omnibus suis prouentibus abinde more solito de vniuersis causis deriuantibus, exceptis tribus causis criminalibus, scilicet homicidiis, nec non secretis siue mortiferis incendiis atque stupris, in quibus nobis aut camere nostre regali Boemie duos denarios debet presentare et tertium denarium pro suis usibus reseruare." (Pamětní kn. m. Kolína str. 35.) — Měšťané též na přestoupení statut svých ukládali pokuty, z nichž $1/2$ do komory královské připadala, patrně aby přiměli úředníky král. k ochraně statutův těch, srv. na př. Pelzel, Wenceslaus Urkb. Nr. CXXXVI. a Schlesinger, Brüx č. 157. — V příčině compositio a emenda srv. též Maurer l. c. III. §. 554.

neustáli ani v pozdější době požadovati, aby na soudech podkomořských pokuty ve prospěch komory královské byly povyšovány, třebas měšťané rozhodně se tomu opírali a též řízení z úřední moci zaváděné vedlo přirozeně k tomu, že úředníci královští ať už v zastoupení strany poškozené, jež nežalovala, ať jmenem krále z důvodův obecného blaha vymáhali zvláštní pokuty pro komoru královskou, aby tím prostředkem porušený veřejný mír opět byl obnoven.[136] Stávalo se pak, když odsouzenec nemohl pokutu

---

[135] Jihlavští nepřestali hájiti zásadu, že pokuta má býti pouze jedna, nechať předsedá soudu náměstek krále neb rychtář. Známé čl. 11.—18. nálezův Jihlavských (Tomaschek, Oberhof str. 60.) opakují se na str. 149. rukopisu Kutnohorského ve sbírce nálezův Brněnských, promíchaných s nálezy Jihlavskými, kterážto právní sbírka nejspíše z Jihlavi do Hory Kutné v druhé polovici XIV. století sdělena byla a odtud v tomto spracování valného rozšíření došla. — Dle čl. 167. Tomaschek, Oberhof vzniknul před r. 1360 opět spor v Čáslavi o to, má-li pokuta podkomořímu dávána býti. „Tunc camerarius voluit, quod reus homicidium emendaret apud ipsum, ad quod nos (jurati) diximus, quod ab antiquo et a senioribus nostris ita ad nos deuenisset et literas regales desuper habemus, quod judex nostre ciuitatis homicidia et omnes alias causas haberet judicare; ad quod iterum camerarius dixit, quod nobis et nostro judici de nostris bene faueret juribus, sed suam emendam eciam vellet habere, et precepit judici reum pro XII marcis impignerare, quod cum factum fuisset in unius scabini dicta pignora posita fuerunt potestate racione juris." — Na dotaz učiněný „de emenda camerarii" odpověděli Jihlavští, poněvadž věc u soudu městského zašla „camerarius nichil agere nec disponere habet cum eadem, sed pertinet cum suis emendis ad judicem et juratos civitatis" a podobně dle č. 265. hájili, že měšťan, jenž urazil konšela a zaplatil konšelům pokutu „so endorf her kegen vnserm herren dem Keyser noch kegen dem pysehof noch kegen dem hofmayster keyne pusse vorpas leyden." S jakým úspěchem se hájení toto v Jihlavi samé a ve městech, jež se jejím právem spravovala, dělo, nevíme; teprvé nadáním markraběte Jošta z r. 1392 rozhodnut byl tento dlouholetý spor v neprospěch měst takto: „Nam in casu huiusmodi (si ad nostri audienciam appellatum fuerit) penas seu emendas, que taliter coram nostro officiali evenerint, que ex presidencia seu appellacione nostri officialis non debebuntur augeri, pro nobis obseruari decernimus, quemadmodum hoc idem a retroactis temporibus est hactenus obseruatum." (Tomaschek, D. Rt. str. 343.) — Právo Brněnské v čl. 261. vyslovovalo souhlasně se stanoviskem Jihlavských zásadu „sive dominus

ihned zaplatiti, že byl vzat do kázně královské, buď totiž ponechán ve vězení aneb propuštěn na závazek a uručen na tak dlouho, až se vykoupil.[136] Těmito cestami smluvená druhdy náhrada za urážku a porušení míru jednotlivce neb zeměpána proměňovala se postupem času ve skutečnou pokutu veřejnou a činnost úředníkův královských na soudech městských nezáležela pouze v předsedání soudu nýbrž i v přednášení a hájení veřejné žaloby.

Pokud se nalezání samého na soudech městských a tudíž i podkomořských týkalo, nastaly v něm během XIV. století důležité proměny. Přehlédneme-li řízení soudní, jehož se na soudech městských v ten čas užívalo, nemůžeme býti v pochybnosti o tom, že neměli-li konšelé v jednom každém městě zcela libovolně a neodvisle si počínati v konání spravedlnosti, bylo nezbytně třeba, aby se dospělo ve státě k takovým veřejným zařízením, kteráby působila k šíření jeděch a těchže pravidel, dle kterých měla se soudní moc po všech městech aneb aspoň ve skupení několika měst jednotně vykonávati. Potřeba ta působila již ve XIII. století k tomu, že konšelé neumějíce vynésti nález, žádali za naučení buď úředníka královského, buď soud mateřského

---

sive judex ejus judicio præsideat, semper idem excessus eadem emenda puniatur" a dle čl. 525. souzen v Brně případ úkladné vraždy a zrady „coram judicio excepto domini marchionis" a k dotazu markraběte odpověděli konšelé „omnes emendas tollit judex nomine marchionis." (Rössler l. c. II. str. 121. a 243.) — Srv. však glossu k čl. XLVI. o pokutě purkrabího, k čemuž česká glossa dodala „Rozoměj, že miesto hrabě mění se podkomořie, kterýžto z moci královské soudí, toho najvyšší pokuta jest šedesát šilink a rychtářova pokuta jest osm šilink vedle Meydburského práva." (Daniels l. c. str. 361. a Ruk. Litoměř. str. 160.); kn. distinkční VI. kap. XXII. (Ortloff l. c. str. 331.) a ruga regalis na str. 722. let. Právníka.

[136] Dle čl. 511. práva Brněnského žádal měšťan ženu svou, jež mu utekla, jsouc od něho bita, soudně zpět. „Pendente vero die Georgius per appellationem interpositam dominum marchionem invitavit, ut in causa, quam uxor sua motura sibi esset judicio, præsidere personaliter dignaretur. Quo præsidente . . . sententiatum fuit pro uxore. Quo audito Georgius domini marchionis gratiæ se subjecit, quam 200 marcis datis, cum in carcere continuasset aliquandiu, difficulter meruit obtinere." (Rössler l. c. II. str. 235.)

m ě s t a, jež bylo obdrželo od krále neb z ciziny samostatné sepsání práva městského a k němuž konšelé vůkolních měst byli poukázáni, aby sobě tam opisy i výklady práva opatřovali.[137] Poněvadž ale tak zv. mateřská města zdráhala se menším městům propůjčovati opisy práva svého, chtějíce za drahé peníze udělovati naučení pouze v jednom každém případě soudním a mimo to neměla žádné moci, aby právnímu názoru svému zjednala průchod; proto již Václav II. snažil se o to, aby nalezání při soudech městských dálo se d l e p s a n é h o p r á v a a aby konšelé v nových případech, o nichž psané právo žádného ustanovení neobsahovalo, obraceli se ke králi neb jeho úředníkům o n a u č e n í a d o p l n ě n í p r á v a.[138] Snaha tato dodělala se arci malých výsledkův, jediné

---

[137] Srv. let. Právník str. 366. — Nejstarší zprávy o dávání naučení z města do města máme z Moravy a sice r. 1298 Václav II. měšťanům H l u b č i c k ý m učinil nadání „quod a quibuslibet in sententiis dubiis ius et sententiam ciuitatis predicte requirentibus et recipientibus quentinum unum arg. pro hujusmodi sententia communiter exigere valeant;" r. 1299 v listině obce Slavonína „si alique sententie in iudicio emergerent, quas ipsi inuenire nescirent, illas sententias in Pustmir affere tenentur, secundum quod illic a iuratis seu scabinis fuerint informati, e t p r o p t e r h o c n u l l a m p e n a m s e u c u l p a m i n c u r r e n t" a r. 1301 „Si quid autem dubietatis in iudiciis aut sententiis ibidem (in villa Steinbach) inter ventilationes quarumlibet causarum contingat, pro sententia definitiua in Vytchenau recurrere tenebuntur" (Emler, Reg. č. 1794, 1846. a 1905.).

[138] V právu h o r n i č í m kn. III. kap. V. §. 13. praví král: „Unde Iglavienses a nobis in hac parte argui merito meruissent, quod propter defectum juris tot errores usque ad hæc tempora viguerunt, quia jura montium in his scriptis publice judici et juratis in Chutna debuerant tradidisse, vt unusquisque jus suum ostendisse intrepide potuisset; n e c j u r a a b s c o n d i t a e s s e d e b e n t, s e d i n p u b l i c o, q u i a o m n e s h o m i n e s j u r a s c i r e d e b e n t, ut universa prohibita declinent, et permissa sectentur. Quid enim illis de Chutna jura Iglaviensium abscondita profuerint, ex quo ipsis plenam copiam facere recusarunt, nisi quod pauperes afflicti laboribus et expensis quandoque q u a s d a m sententias retulerunt, n e c i p s i I g l a v i e n s e s d e b i t o m o d o j u r a p o t e r a n t d e f e n s a r e! Quia parum prodest, in aliquo loco jura esse, nisi sint personæ, qui jura manuteneant et defendant; nam leges et plebiscita per vim sunt coactæ." K tomu srv. kn. I. kap. VI. §. 10.—13. a IV. kap. XVIII. §. 10. (Jireček Codex I. str. 282, 358 a 424.).

„právo horničí“ jest patrnější stopou její; avšak kdyby nástupcové Václava II. bývali ovládáni touže vůlí přivésti v soudních záležitostech městských autoritu státní k plné platnosti; není pochybnosti, že by záhy býval zřízen orgán státní, jenž by byl pečoval o opravy v soudnictví městském prostředkem sepsání a šíření jedněch práv městských a jemuž by byl připadnul úkol jednak dávati konšelům dle jedněch a těchže zásad naučení, jak mají nalezati, jednak vyřizovati stížnosti na nespravedlivá nalezání na soudech městských. Avšak po vymření rodu Přemyslovského, zanedbávána jsou práva zeměpanská takovou měrou, že při tom o pravidelném a blahovolném zasahání do soudnictví městského nemohlo býti řeči, a že obcem samým bylo pomýšleti, jakým spůsobem by jednotné a spořádanější vykonávání soudní moci se docíliti dalo.

Následkem toho v době krále Jana seskupila se menší města mnohem úžeji kolem měst mateřských, domácích a cizích a vyjednala sobě s konšely neb kmety tamějšími, že jim budou pravidelně dávati písemná naučení ve věcech právních buď na všeobecné dotazy aneb na žádosti za rozhodnutí jednotlivého případu, v kterém konšelé domácí nemohli nález vynésti. Král Jan sám povolil r. 1325 Litoměřicům, aby města užívající práva Magdeburského v Čechách obracela se k nim o naučení v pochybných případech[139] a podobným spůsobem i ostatní města česká kolem určitých středisek se sestupovala a o to se snažila, aby konšelé „vyššího práva“ po spůsobu smlouvcův a na základě práva statutárního, jež jim dovolovalo zákonná ustanovení doplňovati, podané na ně pře rozhodovali.[140]

---

[139] „vt ipsi ciues iuribus, libertatibus et consuetudinibus Magdeburgensibus, quibus ab antiquo freti sunt, frui in antea perpetuo debeant et gaudere et ad eos per omnes et singulas ciuitates regni nostri Boemie, que eisdem vtuntur iuribus super dubiis sententiis deffiniendis debeat haberi recursus, sicut hactenus fieri est consuetum.“ (Pelzel, Karl d. IV. Urkb. č. LIV.)

[140] Srv. Haněl O vlivu str. 54. a násl. — Tím vysvětluje se, že wikpilda Magdeburská z první polovice XIV. stol. v čl. X. praví o tázání na naučení takto: „darumme sollen alle dy von Polen unde die von Behemen ... unde von den steten allen, die dorinne begriffen sien, ir recht zu Halle holen. Konnen aber dy von Halle daz orteil nicht vinden unde wirt en broch an eynem orteil, so mussin sy is zu Meideborg holen“ (Daniels

Karel IV., jenž usiloval o vydání zákonníka zemského za tím účelem, aby soudcové ním se spravovali, dle toho, jak psáno naleznou, právě soudili a moci neměli ve stejných přech různé nálezy vynášeti,[141] nestavěl se na odpor takovémuto rozvoji soudnictví městského; nýbrž pozoruje, že udělování naučení přednějšími soudy městskými může přispěti k řádnějšímu konání spravedlnosti a k šíření jednotného práva městského, pečoval řadou nadání o to, aby činnost tato zákonně byla upravena, tak aby některé domácí soudy městské v Čechách a na Moravě, jmenovitě Staré Město, Litoměřice, Cheb, Jihlava, Brno a Olomúc, jichž práva a nálezy doznávaly valného rozšíření buď v úplných sbírkách buď po částkách, všeobecně uznány byly za „vyšší práva“ a aby k nim a nikoliv více za hranice za naučení bylo se obracováno.[142]

(Pokračování příště.)

l. c. str. 79.), a podobně kniha distinkční IV. kap. XXV. d. 19. a 24. (Ortloff str. 236. a 237.). — Doklad, že i poddaná města v ten čas brala naučení v král. městech, sdružujíce se s nimi v jakýs systém oběžnic, podává Rabštejn, jemuž páni jeho Oldřichové, otec a syn, Pluhové z Rabštejna r. 1337 dali „jura civitatis Zacensis, ut secundum ea decentius vivant et se regant, ita sane, quod ea jura sententiæ, quae in Rabenstein discuti seu inveniri non poterint aut dictari, a Zacensi civitate sine contradictione qualibet requirantur et etiam apportentur.“ (Emler, Reg. inedit.)

141 Předmluva k Maj. Carol. (Jireček, Codex II. str. 108.)

142 Karel r. 1345 udělil Jihlavi nadání „quia de omnibus et singulis montanis cuiuscunque metalli per totum regnum Bohemie in dubiis sententiis ad ciuitatem Yglauiensem ciuesque ipsos pro habenda vera et justa sententia recurritur, addicimus —, ut de auri et argenti seu alterius cuiuscunque metalli fodinis ... in huiusmodi dubiis sententiis ad sepe fatam Yglauiensem ciuitatem recursus consimilis perpetuis temporibus habeatur.“ (Tomaschek, D. R. in Oest. str. 332.) a Jihlavští záhy založili si knihy nálezův, kdež na počátku se praví „Hic notantur diffinitive sententie, que super causis dubiis diversis ciuitatibus et opidis hic in Iglauia jura requirentibus in scriptis sunt transmisse . . . et precipue super talibus causis, quarum declaracio in priuilegiis jurium ciuitatis nostre Iglauiensis non exprimitur euidenter.“ (Tomaschek, Oberhof str. 56.) — R. 1347 udělil Karel Novému Městu Pr. práva Starého M. „so das Burgere vnd Inwonere vnd ir nachkomlinge derselben Newenstat von Irem rechten gleicherweis als aus anderen manchen vnsern Steten in vnsern Kunigreich zu Beheim, wan es vnd wy offte is not geschee als vf ein hoer Recht vor den Burger-

Praktické případy.

Příspěvek o věnu.

Josef K. oženil se v masopustě 1874 s dcerou manželů Jana a Anny H. Marií. Při námluvách slíbili rodiče nevěstini ženichovi Josefu K., že své dceři Marii H. dají věnem v hotovosti 1500 zl.,

meister vnd Rat der genanten vnser Hoepstat zu Prage in Ortl weis schiben vnd sich berufen schullen" (Orig. v arch. m. Prahy) a r. 1352 Lokti povolil „quod in causis dubiis quotiens opportunum fuerit ad appellationis remedium confugere, iura, sententias et diffinitiones dubiorum talium, dum emergent, a ciuitate nostra Egrensi duntaxat et non alibi teneantur accipere iuxta morem diutius obseruatum." (Pelzel, Karl IV. Urkb. č. CXVII.) — V stejný čas na Moravě markrabě Jan chtěje překaziti dotazování práva za hranicemi, Brno a Olomúc na vyšší práva povýšil, ustanoviv r. 1350 „quatenus ... inhabitatores et incole ... iura et sententias causarum iudiciariarum, super quibus deinceps dubium ortum fuerit, apud ipsos in ciuitate nostra Brunensi, in qua copia sapientum exsistit, querere recipere eisque regi sine renitentia teneantur . . . Omnia quoque iura et sententias, que alibi quam in dicta civitate nostra Brunensi dictata et recepta seu dictate seu recepte deinceps fuerint, cassamus" a r. 1352 „quod .... incolæ, qui hucusque juribus Magdeburgensibus gavisi sunt et potiti, jura sua recipiant et requirant in nostra Olomucensi civitate capitali et nullibi alibi in terra nostra vel extra terram nostram, nec non sententias jurium, quas ipsemet definire non possent seu decidere nescirent, in dicta civitate Olomucensi in antea perpetuis successuris temporibus postulent iuxta jurium transumptum decidi et definiri." (Brandl, Codex Mor. VIII. č. 60, 140 a 150.) — Srv. též Stobbe l. c. I. str. 531 a 533).

Oprava. V předešlém čísle našeho časopisu na str. 726. v pozn. 97 přesmekla se některá slova v řádkách, čímž smysl se ruší a sice věta v řádk. 13.—16. z dola má zníti takto: Všeliká obmezení svobodného nakládání se zbožím městským, jež vyslovovala některá práva městská ve prospěch rodin a jež platila dle všeho drahdy i na prospěch komory královské, během XIV. stol. řadou nadání jsou zrušena.

všecku výbavu a některé určité věci do hospodářství. Tento slib přijal Josef K.

Na peněžité věno své dceři Marii H. slíbené vyplatili manželé Jan a Anna H. Josefu K. v hotovosti 200 zl., v záloženské knížce 900 zl., v dobytku a obilí 155 zl. Úhrnem 1255 zl.

Marie H. provdaná K. zemřela dne 9. června 1876 bez zanechání potomků a bez zanechání posledního pořízení; k pozůstalosti její přihlásili se rodiče Jan a Anna H., pak pozůstalý manžel Josef K. co dědicové ze zákona bezvýminečně.

Při projednávání pozůstalosti udali manželé Jan a Anna H. na místě přísahy, že do pozůstalého jmění náleží také věno svrchu uvedené, jež byli Josefu K. na penězích a dobytku odevzdali. Josef K. však tomu odporoval a následkem odporu jeho bylo věno řečené jen na jednostranné udání manželů Jana a Anny H. mezi pozůstalostním jměním Marie K. uvedeno. Ješto se manželé Jan a Anna H. s Josefem K. o rozdělení pozůstalostního jmění nemohli dohodnouti, byla pozůstalost po Marii K. odevzdána manželům Janu a Anně H. jakožto rodičům třemi čtvrtinami a pozůstalému manželi Josefu K. jednou čtvrtinou dle odevzdací listiny c. k. m. del. okr. soudu v Kutné Hoře ze dne 24. února 1877 č. 2168.

Poněvadž ale Josef K. manželům Janu a Anně H. ničeho po dobrém dáti nechtěl, podali tito na něho u c. k. m. d. okresního soudu v Kutné Hoře žalobu de præs. 9. června 1877 č. 6421. s prosbou, aby uznáno bylo právem: 1) že do pozůstalého jmění po Marii K. náleží zaplacené věno 1255 zl.; 2) že Josef K. jest povinen tři čtvrtiny z toho na žalující manž. Jana a Annu H. vypadající s 6% úroky ode dne podané žaloby a náklady sporu do 14 dnů pod následky exekuce jim zaplatiti.

Žalovaný Josef K. učinil hlavně tyto námitky: 1) že žaloba jest předčasná, poněvadž manžel není povinen cenu věna hned po smrti manželky jejím dědicům vrátiti, ano věno dědicům těm teprvé po smrti muže připadne; 2) že se žalující manželé Jan a Anna H. veškerého nároku na věno své dcery vzdali. Žalovaný Josef K. totiž dříve, než si dceru žalujících Marii H. za manželku vzal, se dozvěděl, že táž jest slabá a churavá a proto došel k žalujícím a oznámil jim, že od zamýšleného sňatku upustiti chce. Žalující že ujišťovali žalovaného, že jejich dcera jest úplně zdravá, a prohlásili, že kdyby zemříti měla, jemu přece vše vyplatí, co slíbili, že od něho ničeho nazpět žádati nebudou a že on nebude povinen jim něco vrátiti.

Žalovaný že toto nabídnutí přijal a teprvé potom odhodlal se Marii H. za manželku pojmouti. Žalující manželé Jan a Anna H. veškeré tyto namítané okolnosti popřeli.

Po skončeném řízení písemním zamítnul c. k. m. d. okresní soud v Kutné Hoře rozsudkem ze dne 5. dubna 1879 č. 1685. žalobu docela, z těchto

důvodův:

Pokud se týče námitky první, že žaloba jest předčasná, není táž v zákoně odůvodněna. Ustanovení §. 1229. ob. z. obč. sluší vykládati v tom smyslu, že, zemřela-li manželka prvé než manžel, připadne věno ihned na dědice. Opačný náhled odporuje účeli věna, „aby se ulehčil náklad, jejž společnost manželská s sebou přináší," trvá tedy věno jen potud, pokud manželství.

Rozhodnou však jest námitka druhá, kterouž žalovanému vzhledem k odporu žalujících dokázati náleží. Josef K. nabídnul o tom důkaz svědky Josefem S. a Marií S. Svědek Josef S. potvrdil, že žalovaný Josef K. ještě před sňatkem s Marií H. uzavřeným k rodičům jejím se vyjádřil, že si jejich dceru za manželku vzíti nemůže, protože slyšel, že jest slabá a churavá, že manželé Jan a Anna H. na to se vyjádřili, že jejich dcera Marie úplně zdravá jest, a že mu za její zdraví stojí, — že jmenovitě Jan H. Josefa K. ujišťoval, že dcera jeho není churavá, že při téže příležitosti Jan H. Josefu K. slíbil, že když si dceru jeho Marii za manželku vezme a kdyby mu táž zemříti měla, že mu vše, co mu slíbili, vyplatí a že po smrti této Marie H. nic nazpět požadovati nebudou, a že jim tedy nebude muset nic nazpět vraceti z toho, co s ní obdrží; konečně potvrdil svědek ten, že Josef K. tento slib od manželů H. přijal, a že teprvé potom prohlásil, že si Marii H. za manželku vezme. Svědkyně Marie S. nepotvrdila sice těchže okolností, ale dosvědčila, že po sňatku Josefa K. s Marií H. přišel Josef K. jednou k žalujícím manželům H. a stěžoval si Janu H., že neměl dceru provdat, poněvadž jest nemocná a nemůže pracovat, že při té příležitosti Jan H. řekl, že Marie H. jest docela zdravá a že za její zdraví stojí, dále že se při tétéž příležitosti Jan H. vyjádřil, že co Josefu K. slíbil, jemu vyplatí a že, kdyby Marie K. zemříti měla, od něho nic nazpět požadovat nebude a že nebude museti Josef K. nic z toho vraceti, co s manželkou svou obdržel. Toto dle §. 137. ob. s. ř. dvěma bezvadnými svědky dokázané opětovné

prohlášení Jana H. obsahuje vzdání se veškerého práva na vrácení daného věna a zejmena vzdání se možného nároku dědičného na věno, kterýžto poslednější nárok při onom prohlášení jedině na mysli míti mohli, ani jinak, než v cestě dědictví vůbec žádného nároku na vrácení věna míti nemohli, neboť ti, kdož věno zříditi jsou povinni, nemohou si dle zákona vrácení věna vymíniti (§§. 1228. a 1229. ob. z. obč.).

Vzdání se toto jest platné a není potřeba, aby zřízeno bylo ve formě spisu notářského.

Ustanovení §. 878. ob. z. obč. nemohou se žalující dovolávati, neboť možno-li se vzdáti dědictví po určité osobě vůbec i za živobytí zůstavitele (§. 551. a contr. §§. 541., 732. ob. z. obč.), možno jest vzdáti se platně nároku dědického na určitou část neb určité věci do pozůstalosti náležející.

Prohlášení Jana H. zavazuje i jeho manželku Annu H., neboť jak ze žaloby i repliky důsledně vychází, jednal on, pokud se týče sňatku Josefa K. s Marií H., též ve jmenu a plné moci Anny H. a musí se za to míti tím spíše, an svědek Josef S. potvrdil, že Jan H. učinil prohlášení to při téže příležitosti, když Anna H. Josefa K. ujišťovala, že dcera Marie H. docela zdravá jest.

Když se tedy manželé Jan a Anna H. veškerého nároku na věno Josefu K. dané zřekli, nemají tedy ani práva žalovati, že věno to náleží do pozůstalosti zemřelé Marie K., poněvadž nemají na tom žádného právního zájmu, ano i kdyby do pozůstalosti vzato bylo, jejich dědičný podíl by se o to nezvětšil, ani nemají práva zaplacení tří čtvrtin z věna toho na Josefu K. žádati.

K odvolání žalujících manželů Jana a Anny H. změnil c. k. vrchní soud v Praze rozhodnutím ze dne 20. května 1879 č. 14942. rozsudek stolice první a dal žalobě a její prosbě místa pro ten případ, že žalovaný Josef K. nevykoná doplňovací přísahu: „že žalovaný Josef K. před uzavřením manželství s dcerou žalobců Marií H. k jejím rodičům se odebral a k Janu H. se vyjádřil, že si ji za ženu vzíti nemůže, poněvadž slyšel, že jest nemocná a slabá, že jej Jan Havlín na to ujišťoval, že dcera jest zdravá a že on za její zdraví ručí, a dále že se Jan H. vyjádřil, že, kdyby zemřela, vše Josefu K. vyplatí, co mu slíbil, že nic nebude žádati nazpět, a že on žalovaný také nebude museti ničeho vraceti; že žalovaný tento slib přijal a teprvé na to se vyjádřil, že si Marii H. za manželku vezme“, z těchto

důvodův:

Odvolání žalobců jest potud odůvodněno, pokud se důkaz svědecký o namítaném vzdání se žalobců veškerého práva na věno úplně nezdařil; neboť, kdežto svědek Josef S. potvrdil prohlášení Jana H., kteréž se stalo před uzavřením manželství Josefa K. s Marií H., dosvědčila Marie S. prohlášení stejného obsahu však proto jiné, poněvadž se dle jejího udání stalo po uzavřeném sňatku; jest tu tedy o každém z těchto dvou vyjádření Jana H. toliko jediná svědecká výpověď, tedy i jen poloviční důkaz proveden a proto musí týž dle §. 137. ob. s. ř. a dv. dekr. ze dne 14. února 1788 č. 782. doplňovací přísahou žalovaného býti doplněn.

Naproti tomu nejsou důvody prvního soudce o významu onoho vzdání se práva co stavu věci a zákonu přiměřené v odvolací stížnosti žalobců vyvráceny a to tím méně, poněvadž dle §. 1229. ob. z. obč. ten, kdo věno zřídí, si vymíniti může, aby věno jemu zpět připadlo, tudíž také oprávněn jest toho se vzdáti, aniž by k tomu zvláštní listiny potřebí bylo a to tím méně, ježto zde není případ nutnosti, aby o právním jednání spis notářský zřízen byl, a mimo to Jan H., kterýž věno zřídil a jeho se vzdal, v tomto směru také v zastoupení a jmenem své manželky jednal, jak to beze vší pochybnosti ze spisů plyne, pročež nynější tvrzení v odvolání, že Jan H. k takovému prohlášení od své manželky zmocněn nebyl, co okolnost teprvé v odvolání uvedená dle §. 257. ob. ř. s. povšimnutí nezasluhuje.

Pro případ ale, že důkaz o tomto vzdání se práva proveden nebude, jest žalobní prosba vzhledem k doznanému ději žalobnímu dle §§. 1218., 1229., 536., 537., 548. a 819. ob. z. obč. odůvodněna.

K mimořádné dovolací stížnosti žalujících potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek stolice druhé z

důvodův:

Slib žalujících od žalovaného přijatý, že mu v případu úmrtí své dcery všechno dají, co mu za příčinou sňatku slíbili, a že z toho nic nazpět požadovati nebudou, může se přece jen za zřeknutí se veškerých práv, kteráž by žalujícím v případu úmrtí dcery nastati mohla, zvláště i práva dědického příčinou tohoto jmění dle §. 1229. ob. z. obč. pokládati.

Platnost této smlouvy není notářským spisem dle zákona ze dne 25. června 1871 č. 76. ř. z. podmíněna, poněvadž úmluva tato, jakkoliv vzdání se věna obsahuje, k smlouvám svatebním nenáleží a také co darování posuzována býti nemůže, poněvadž táž úmluva

přiměla žalovaného k sňatku s dcerou žalujících, od kteréhož ustoupiti chtěl; že úmluva tato považována býti musí jako od obou žalujících uzavřená, jest již od nižších soudů odůvodněno a nemůže se o tom pochybovati, uváží-li se zejmena, že žalující Jan H. v replice tvrdí, že on všechno platil a dal zároveň ve jmenu a v plné moci své manželky co její zákonný zástupce a s jejím svolením také co její dobrovolný zástupce vystupuje, a že dle výpovědi svědků vyjádření se Jana H. v přítomnosti Anny H. se stalo, pročež poslednější vyjádření se to musí i pro sebe nechati platiti.

Připuštění doplňovací přísahy jest tím méně něco na překážku, ježto ona úmluva od dvou svědků Josefa a Marie S. potvrzena byla, vedle nichž úmluva ta před uzavřením sňatku se stala a po uzavření jeho opakována byla.

Dal-li vrchní soud žalobní prosbě docela místa pro případ, že žalovaný doplňovací přísahy nevykoná, nemají žalující žádné příčiny proto si stěžovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. října 1879 č. 8174.

J. K.

Kdy se může vydati hotovost ku soudu složená ku zabezpečení sporné pohledávky směnečné?

Na základě souhlasných rozsudků prvního a druhého soudu, kterýmiž směnečná žaloba bankéře M. S. G. proti správci J. H. pro 195 zl. r. č. podaná i závěrečná její prosba naprosto byla zamítnuta, platební rozkaz směnečný o žalobě té bezpodmínečně byl zrušen, žádal žalovaný, aby hotovost 217 zl. r. č. ku zabezpečení sporné pohledávky směnečné u soudu složená bez ohledu k podané mimořádné stížnosti dovolací jemu byla ze soudního schování vydána a náklady dotyčného podání proti žalobci přisouzeny.

Výměrem ze dne 31. července 1879 č. 54944. dal c. k. obchodní soud žádosti té úplně místo.

Ku stížnosti žalobce změnil c. k. vrchní soud zemský výměr v odpor vzatý a zamítnul žádost žalovaného jak za vydání složené hotovosti, tak i za přisouzení nákladů,

poněvadž

žalobce proti souhlásným rozsudkům c. k. obchodního soudu a c. k. vrchního soudu zemského mimořádnou stížnost dovolací v čas podal, spor tudíž v čas podané žádosti exdeposiční konečně rozhodnut nebyl; poněvadž dále jistota ku soudu složená dle §. 15. nař. min. sprav. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. až ku vynešení rozhodnutí c. k. nejv. soudu potrvati má, konečně poněvadž ustanovení dvor. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. platnosti nemá zde, kdež o exekucí souhlasného rozhodnutí vrchního soudu ve věci samé se nejedná.

Ve stížnosti dovolací provedl žalovaný, že spor dvěma souhlasnými rozsudky prvního a druhého soudu rozhodnutý platí za spor právoplatně rozhodnutý a straně vítězící po uplynutí lhůty plnění že přísluší právo, všechny dle soudního řádu místné kroky exekuční proti podlehlému odpůrci činiti, aniž by v tom bránilo podání mimořádné stížnosti dovolací (dvor. dekret ze dne 15. února 1833 č. 3593. sb. z. s.). Platnost tohoto dv. dekr. pro spory směnečné že jest uznána §em 26. nař. min. sprav. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. — to tím více, že §. 15. cit. min. nař. ponechání dané jistoty ve schování soudním ustanovuje jenom pro ten případ, byl-li žalovaný v první stolici odsouzen a teprv od appellačního soudu osvobozen, kteréžto mimořádné ustanovení nad případ v zákoně vytknutý šíře se vykládati nesmí.

C. k. nejvyšší soud dal dovolací této stížnosti naprosto místo, změnil nález vrchního soudu a potvrdil výměr obchodního soudu jak ohledně vydání hotovosti, tak ohledně nákladů z

důvodů

v dovolací stížnosti uvedených, jakož i proto, že pro další ponechání jistoty již hledě k souhlasným rozhodnutím obou soudů prvních a jmenovitě hledě k tomu, že mimořádná dovolací stížnost žalobcova ve věci hlavní rozhodnutím nejv. soudu z téhož dne 16. října 1879 č. 9491. zamítnuta byla, žádného důvodu není a že §. 15. nař. min. sprav. ze dne 25. ledna 1852 č. 52. ř. z. zde platnosti nemá.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. října 1879 č. 11171.

Jan Kučera.

K §. 9. zák. ze dne 16. května r. 1874 č. 69. ř. z.

Jan Drexler z Choryně, žádal podáním ze dne 6. června r. 1879 č. 4980. za I. třicetidenní srok k podání další části dupliky. O žádosti této podal žalobník Jindřich Hachla vyjádření záporné ve smyslu tom, že sroku žádaného docela nepovoluje, proto že příčina, již zástupce žalovaného pro žádost svou byl uvedl, že totiž trpěl katarhem očním a proto dupliky dohotoviti nemůže, ničím dokázána nebyla a žalovanému jen o to se jedná, by spor protáhl, což vyplývá z toho, že při prvním stání dne 1. března 1879, při němž zástupce žalovaného odpověď podal, mezi stranami a zástupci jejich výslovně ujednáno bylo, že mají býti řeči sporné s obou stran úplně sepsány, mezi zástupci obou stran vyměněny a ke stání příštímu úplně dokončeny, aby ihned srotulovány býti mohly. Ač však zástupce žalobníkův sepsal repliku a ji dne 24. března t. r. zástupci žalovaného zaslal a stání druhé na d. 15. dubna r. 1879 položeno bylo, podal zástupce žalovaného žádost, aby stání toto odloženo bylo, proto že prý má stání v Novém Jičíně a tam nevyhnutelně sám býti musí. Při stání novém na den 16. května r. 1879 položeném nedonesl opět zástupce žalovaného dupliky, nýbrž jal se ji sám osobně u soudu psáti, s čímž hotov nebyl, a proto ujednaly se strany, by konec dupliky podán byl písemně. Z toho zřejmy jsou odtahy se strany zástupce žalovaného.

Výměrem ze dne 16. června r. 1879 č. 5232., povolil c. k. okresní soud ve Val. Meziříčí žadatelovi srok 14. denní, nezmíniv se o útratách, které ve vyjádření záporném žádány byly.

Stížnosti druhé strany z té příčiny podané rozhodnutím c. k. mor.-slezského vrchního soudu zemského ze dne 24. července r. 1879 č. 7995. vyhověno, a Janu Drexlerovi uloženo nahraditi útraty vyjádření záporného 5 zl. 14 kr. a rekursu 3 zl. 72 kr.,

poněvadž

dle předpisův §§. 24. a 25. zákona ze dne 16. května r. 1874 č. 69. ř. z., jichž užíti lze o sporu incidenčním pro nepovolení sroku, může býti uloženo jedné straně, aby nahradila odpůrci všechny útraty mu spůsobené, když tento propadne jen s maličkou poměrně částí žádání svého, jehož v platnost uvedení zvláštních útrat nespůsobilo, poněvadž dále vyjádření od stěžovatele ve smyslu

§. 9. cit. zákona podané, že nemůže přivoliti k žádanému prodloužení sroku, jeví se s nastupováním právním nevyhnutelně spojeným, a okolnost, že soudce následkem vyjádření záporného nepovoliv žádaného sroku, poskytl srok 14. denní, zvláštních útrat nespůsobila.

C. k. nejvyšší soud dal však dovolacímu rekursu Jana Drexlera průchod, a potvrdil rozhodnutí prvního soudce,

poněvadž

ač by mohlo žádání podané v průběhu sporu za povolení sroku a záporné vyjádření, proti žádání takovému podané, považováno býti za spor incidenční, přece nebylo příčiny, by Jindřichu Hachlovi přiřknuta byla náhrada útrat, ano záporné vyjádření jeho potkalo se jen z části s cílem a ve stejné míře žádosti J. Drexlerově vyhověno bylo. Proto bylo útraty na vzájem vyzdvihnouti, zvláštně ano není obzvláštní příčiny, aby uložena byla Janu Drexlerovi náhrada útrat, když částečně zvítězil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. září 1879 č. 10232.*)

Dr. —č.

Náklady rozebrání sporných spisů.

F. Š. žaloval u c. k. okres. soudu v Poděbradech, F. S. pro 1649 zl. 52 kr. žalobu sub præs. 15. prosince 1878 č. 8894.; žaloba však byla pro nepříslušnost soudu odkázána a F. Š. v soudní útraty odsouzen. Mezi tím se F. S. do P. přistěhoval, a F. Š. podal naň sub præs. 30. května 1879 č. 3770. pro tentýž obnos žalobu novou. F. S. potřebuje k novému sporu listiny ze sporu dřívějšího, žádal za rozebrání spisů, se žádostí za přiřknutí útrat exrotulovačních, byl však výměrem c. k. okres. soudu v Poděbradech ze dne 20. června 1879 č. 4179. odmítnut,

poněvadž

dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. strana, která při ztratila, jenom nevyhnutelné útraty nahraditi má, k těm ale útraty rozebrání spisů, jelikož ve prospěch strany samé čelí, přičítati nelze.

---

*) Proti tomu srv. rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ve sbírce Ung.-Gl. č. 5641., 5698. a 5947.

K stížnosti F. Š. zrušil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 7. července 1879 č. 20028. odmítací odstavec výměru první stolice a odsoudil F. Š. k náhradě útrat dotčených,

poněvadž

F. Š. v jeho ústně projednaném sporu o 1649 zl. 52 kr. r. m., rozsudkem právomocným k náhradě útrat sporu odsouzen byl a útraty exrotulování nutným následkem sporu jsou, pročež dle §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. od strany propadlé se nahraditi mají.

Stížnost na toto rozhodnutí od F. Š. podanou c. k. nejvyšší soud odmítl, z

důvodů

od c. k. vrchního soudu zemského uvedených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 1879 č. 9201.

Dr. Bedřich Pacák.

K §§. 1431., 1174. a 882. ob. zák. obč.

Obchodní agent *C.*, žalované směnkářské a bankovní firmy *B.*, nabízel žalovateli A., dle jeho udání důchodkový list, znějící na 400 zl., c. k. rak. 4% zlaté renty ke koupi.

Když ale tento s ohledem na povinnosti v důchodkovém listu znějící list ten převzíti nechtěl, učinil mu agent jiné nabídnutí následujícího obsahu: „Protože od nás máte jeden důchodkový list, na který nám již 5 zl. měsíčně splácíte, převezměte též nabízený vám důchodkový list proti tomu, že se zavážete, na tento důchodkový list měsíčně 20 zl. a sice od 13. února 1877 do konce srpna 1877 tedy šest lhůt úhrnem 120 zl. platiti; v pádu pak, že by jste do konce srpna 1877 nevyhrál, zaplatí vám firma *B.* tuto částku 120 zl., avšak bez úroků na hotově zpět, aneb může dle vaší vůle částka ta přenesena býti na prvnější důchodkový list, na nějž již 5 zl. měsíčně platíte."

S návrhem tímto byl žalobce srozuměn, vysázel ihned první lhůtu 20 zl. v hotovosti dotčenému agentu, a zaplatil dalších pět lhůt řádně firmě *B.*

Žalovatel nevyhrál koncem srpna 1877 ničeho, a protož žádal na žalované firmě, nabízeje se, zmíněný důchodkový list jí vrátiti, zaplacení konaných splátek pr. 120 zl.

Vedle obsahu dotýčného důchodkového listu žalované firmy *B.* měl majitel listu toho proti zaplacení 43 měsíčních lhůt po 20 zl. po celou dobu splácení lhůt těchto právo k výhrám na dvacátý díl několika losů tu i cizozemských, v důchodkovém listu poznamenaných, jichž čísla ale naznačena nebyla, a zavázala se firma *B*, jemu po zaplacení všech lhůt jeden los města Vídně pr. 100 zl. a c. k. rakous. 4% zlatou rentu pr. 400 zl. odevzdati. Žalovaná firma *B.*, která udání žalobcovo popřela, a toliko doznala, že tento jí skutečně jmenovaných šest lhůt po 20 zl. zaplatil, namítala, že *A.* od jejího agenta zmíněný důchodkový list bez jakési výhrady koupil, a podepsáním reversu jakož i přijmutím důchodkového listu se zavázal, že podmínkám v důchodkovém listu vytknutým úplně dostojí, a s obsahem jeho srozuměn jest, že tudíž na jakési vedlejší, obsahu důchodkového listu odporující ujednání, ku kterémuž agent ani zmocněn nebyl, tím méně zřetel vzat býti může, poněvadž v důchodkovém listu na konci výslovně podotknuto jest, aby nabyvatel listu toho si jej řádně přečetl, jelikož pouze za jeho obsah se ručí, a uzavřený obchod nižádným spůsobem zvrácen býti nemůže, a poněvadž *A.* z listu toho a naznačených tam losů seznati musel, že nejbližší tažení losů těch teprv 1. září 1877 ohledně losů z roku 1839 nastane, a tudíž do konce srpna 1877 na žádný los výhra připadnouti nemůže.

V těchto mezích pohybovalo se další líčení pře této, aniž by žalovatel platnost dotýčné smlouvy v pochybnost byl uváděl.

Když byl od žalovatele o ději žalobním a spůsobu uzavřené smlouvy nabídnutý svědek, který též agentem žalované firmy byl, a při zmíněném ujednání mezi agentem *C.* a žalovatelem přítomen byl, vyslechnut, který jen tolik seznal, že dle jeho mínění žalovatel dotýčný důchodkový list bez jakési jiné podmínky, než které v listu vytknuty byly, koupil, a že agent *C.* z tohoto obchodu se žalovatelem uzavřeného od žalované firmy *B.* provisi 30 zl. a svědek 10 zl. obdržel; odsoudil c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 26. května 1879 č. 35944. žalovanou firmu *B.* ku placení žalované částky pr. 120 zl. s přísl. z následujících

důvodů:

Smlouva, na základě kteréž žalující *A.* žalované firmě *B.* v měsíčních lhůtách po 20 zl. úhrnem 120 zl., jichž zpět zaplacení žalobce nyní se domáhá, vyplatil, uzavřena byla dle vlastního udání *B.* mezi *C.*, který od firmy *B.* ku prodeji důchodkových listů zmocněn byl, a mezi žalovatelem v únoru 1877 tím spůsobem, že tento od *B.* koupil důchodkový list proti zaplacení 43 měsíčních lhůt po 20 zl., začež

práva nabyl k výhrám na dvacátý díl desíti v serii tažených losů a sice: tří pětin z r. 1839 losů k tahu dne 1. září 1877, dvou brunšvických losů k tažení dne 31. prosince 1877 etc., pak práva výhry na dvacátý díl společnosti losové sestávající z 20 losů a trvající 34 měsíců, čímž se žalovatel stal podílníkem společnosti té k 20. dílu výhry, konečně že mu po zaplacení všech lhůt vydán bude jeden vídeňský los pr. 100 zl. a jedna c. k. rakous. 4% zlatá renta pr. 400 zl.

Sluší zde především uvážiti právní povahu smlouvy této ve smyslu čl. 278. obch. zák.

Běžná trhová cena, za kterou by žalobce posléz jmenovanou 4% zlatou rentu pr. 400 zl. a vídeňský los pr. 100 zl., vůbec nabýti mohl, neobnášela by ani polovici toho, co v nadzmíněných 43 lhůtách žalované firmě platiti měl, a neměl žalobce vedle dotčeného důchodkového listu právo, na žalované firmě, kdyby i jí byl ve lhůtách částku odvedl, která se běžné trhové ceně dle stávajícího kursu za onu rentu a los rovnala, tyto dva cenné listy od ní žádati (§. 1053. ob. z. obč.)

Dotýčná úmluva čelila patrně především a hlavně ke koupi ohledně prodeji naděje na možnou výhru z poznamenaných losů a bylo slíbené odevzdání zlaté renty a vídeňského losu po zaplacení všech 43 lhůt jen jaksi dodatkem ke koupi této naděje na možnou výhru z ostatních losů.

Ohledně tohoto prodeje naděje na výhru nebylo zde též spolkové smlouvy mezi podílníky zmíněné výhry, poněvadž tu nebylo podmínek takové smlouvy ve smyslu §. 1175. ob. z. obč.

Smlouva ta nebyla dle své právní povahy ničím jiným, než prodej ohledně koupě naděje na výhru vícero losů v důchodkovém listu naznačených, a musí tudíž dle zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. posuzována býti.

Poněvadž ale při tomto prodeji nebylo šetřeno předpisů zákona tohoto, jelikož navzdor ustanovení §. 1. *b*), *c*) naděje na výhru se na určité specielně dle serií a čísel poznamenané losy nevztahovala, ano též losy cizozemské obsahovala, dále jelikož prodej naděje nikoliv celou výhru, nýbrž jen podíl totiž dvacátý díl možné výhry obsahovati měl, tož byl prodej ten — a tudíž celá zmíněná úmluva, — nedovolený, jsa výslovně v §. 2. dotčeného zák. zapovězen.

Splátky od žalobce žalované firmě dané staly se tudíž na základě smlouvy zákonem zapovězené a nedovolené a zakládaly se na důvodu, jejž zákon neschvaluje (causa non justa), a vůbec za právní důvod neuznává (sine causa).

Dle §. 1431. ob. z. obč. lze, pakli na základě jednání právního mezi stranami sběhlého, strana jedna na újmu druhé bez důvodu právem uznaného, a vůbec bez platného právního důvodu něčeho vyziskala, vrácení takto vyziskaného pravidlem požadovati; vyziskání, obohacení jest tu rovněž bezdůvodné, když jest omyl omluvitelný, jakož i když jest neomluvitelný (§. 2. ob. z. obč.), a zakládá se právo k nazpět požadování bezdůvodně daného na přirozené zmíněným positivním zákonem vytknuté spravedlnosti, že se nikdo škodou druhé strany obohatiti nemá.

Ostatně sluší za to míti, že žalovaná firma uzavírajíc dotčenou smlouvu spíše u vědomí zmíněného zákona byla, a navzdor tomu smlouvu neplatnou uzavřela, než-li žalobce, který jest pouze kupcem venkovským.

Mimo to nelze předpokládati, že by žalovatel dotčené splátky, které s ohledem na neplatnost smlouvy platiti povinen nebyl, žalované firmě vědomky byl platil, tudíž jaksi bezúplatně jí byl dal, a protož dle §. 1432. ob. z. obč. nazpět požadovati oprávněn nebyl.

Žalovatel žádá sice zpět zaplacení splátek žalované firmě daných na základě úmluvy při koupi svrchu dotčeného důchodkového listu s jejím agentem ujednané, vedle které prý tento jemu od žalobce přijatý návrh učinil, že kdyby do konce srpna 1877 žalovatel na losy v důchodkovém listu poznamenané nevyhrál, žalující firma jemu zaplacené lhůty pr. 120 zl., avšak bez úroků zpět zaplatí, a poněvadž zmíněná podmínka nenastala, žalovaná firma žalobci tuto částku nazpět vyplatiti povinna jest.

Byť i od žalovatele vedený svědek podobnou úmluvu potvrditi s to nebyl, jest právo jeho k požadování oněch splátek dle svrchu dotčeného již na základě smlouvy, jak od žalované firmy udána jest, zákonem odůvodněno, a to tím více, poněvadž žalovaná ani neudala, tím méně prokázala, že by vydaje následkem oné úmluvy jí povstalé od žalobce odvedeným splátkám se rovnaly, anebo úroky ze splátek těchto jí vzešlými kryty nebyly, a že by se tedy byla celými 120 zl. neobohatila, a poněvadž tu není případů v §. 1432. ob. z. obč. vytknutých, které by zpět požadovati zaplacené vylučovaly.

K odvolací stížnosti žalované firmy, ve které se tato na okolnosti v důvodech druhé instance zde podotknuté odvolávala a k tomu poukazovala, že by pro ten případ, pakli žalobci z titulu obohacení žalované firmy, z kterého onen ani nežaloval, něco přisouzeno býti mělo, doplnění líčení pře nařízeno býti mělo, by žalované firmě příležitost dána byla, prokázati, že se nikoliv s celou zažalovanou částkou

neobohatila, jelikož jak již svědek potvrdil, z obchodu toho 40 zl. na provise vyplatila a mimo to výlohy regie a na poplatcích měla, — potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozsudek první instance z následujících

důvodů:

Žalovaná firma bere v odpor rozsudek první instance, tvrdíc, že odporuje nařízením §§. 882., 1174. a 1431. ob. zák. obč., jakož i předpisům §§. 3., 21. a 49. ř. soud. a resoluci ze dne 11. září 1784 č. 336. sb. zák. soud.

Co se především poslednějších ustanovení zákona týče, z nichž žalovaná firma ve svém odvolání vychází, neobsahují tato nic více a nic méně, než předpisy vedení sporu, nikterak ale předpisy o rozhodnutí, které soudce vynésti má.

Tomuto poslednějšímu mají skutečnosti od stran uvedené a nabídnuté průvodní prostředky užitím dotýčných zákonů za základ sloužiti.

Z toho následuje, že, když nějaký mezi stranami utvořený poměr právní zákonem nedovolený a tedy neplatný jest, soudce jej za neplatný prohlásiti musí, byť i žádná strana neplatnost neuváděla, poněvadž soudce na právo a zákon z povinnosti úřední dbáti má.

Další následek jest ale také ten, že soudce, když nějaký právní poměr za neplatný prohlásí, také následky této neplatnosti vysloviti musí.

Na základě právě řečeného nemůže tedy žalovaná firma v odpor vzatému rozsudku vytýkati, že týž ačkoliv žalobce ze smlouvy, dle jeho náhledu platné, za příčinou nastoupení resolutivní podmínky žaluje, výrok na zaplacení z kondikce indebiti (ob turpem causam) nikde nepodané obsahuje, poněvadž smlouva za neplatnou prohlášená v tomto pádu od žalobce již částečně splněna byla, tudíž výrok soudců také na vykonané již splnění vztahovati se musí, jelikož by jinak o úplném upravení sporného právního poměru žádné řeči býti nemohlo. Co se týče důvodu stížnosti, který se na §§. 882. a 1431. ob. z. obč. opírá, jest appelující firma toho náhledu, že smlouva s ní uzavřená tři předměty smlouvy obsahuje:

a) 4% rak. zlatou rentu pr. 400 zl.;

b) jeden vídeňský los pr. 100 zl.;

c) právo na výhru na druhy losů v důchodkovém listu blíže naznačené, a že tedy, když i smlouva, dle zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. neplatná jest, tato neplatnost pouze třetího předmětu smlouvy, totiž sub *c*) uvedeného práva na výhru týkati se může.

Avšak tento náhled jest úplně nesprávným, a sice proto, poněvadž předně zde vzhledem k závazku žalobce ze smlouvy tři dělitelné předměty smlouvy nejsou, ješto, kdyby se rozdělení tím spůsobem státi mělo, při známkách, které §. 1053. ob. zák. obč. k podstatě kupní smlouvy žádá, zvláště že ustanoveno býti musí, za jakou sumu peněz ta která věc se přenechává, kupní smlouvy ohledně zlaté renty a vídeňského losu teprv ve sporu by uzavřeny býti musely, poněvadž dále §. 882. ob. z. obč. nikoliv o nedovolených smlouvách, nýbrž o možných a nemožných věcech, které předmět dovolené smlouvy tvoří, jedná, tudíž jeho zde vůbec užíti nelze, a poněvadž konečně, když smlouva v nějakém svém podstatném odstavci, za jaký prodaná naděje na zisk považovati se musí, nedovolenou jest, toto smlouvu v její celosti neplatnou činí.

Co se §. 1431. ob. zák. obč. týče, byl naň výrok prvního soudce právem založen, poněvadž dle tohoto ustanovení zákona právo, žádati vrácení, také tehdá odůvodněno jest, když závazku k placení ani není, což také tehda platí, když nedostává se opory, aby se předpokládala platná pohledávka, jak to zde při nedovolené smlouvě jest.

Nepodstatné jest konečně odvolání se na §. 1174. ob. zák. obč., poněvadž týž toliko ustanovuje, že to, co k uskutečnění nemožného, aneb nedovoleného jednání dáno bylo, zpět žádati nelze, žalovaná ale ani netvrdí, že jí žalobce 120 zl., které nyní zpět žádá, k tomu účeli dal, aby s ním nedovolený obchod promessní uzavřela, spíše z vylíčení obchodu od obou stran opak toho vysvítá.

Z těchto a již prvním soudcem uvedených stavu věcí a zákonu úplně přiměřených důvodů, musel v odpor vzatý rozsudek potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 24. června 1879 č. 18405.

Lou—ka.

Literární zprávy.

Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch erläutert durch die Spruchpraxis des k. k. obersten Gerichtshofes bis 1879 sammt ausführlichen Citaten aller einschlägigen Gesetzesstellen von Dr. Anton Riehl. (Lieferung 1., 2.) Wien. Manz, 1879.

Kniha tato praktikům našim zajisté velmi přijde vhod. Jest to komentář sestavený veskrz z nálezův soudních, v rozličných sbírkách a časopisech uveřejněných. Bude jím tudíž potřebám praxe naší vy-

datně posloušeno, obzvláště vzhledem jednak k jisté přece neúplnosti, jednak i k rozsáhlosti a drahotě sbírky Ungerovy a Glaserovy.

Zůstavujíce sobě další oznámení po ukončení celého díla, podotýkáme jen, že bychom systematickému seřadění nálezův k jednotlivému článku hledících rozhodně přednost dali před seřaděním chronologickým od nálezův novějších ke starším sestupujícím, jednak že litovati jest, že vydavatel úplně pominul přehojný materiál v časopisu našem složený. Dílo jeho v mnohých kusech bylo by bývalo úplnější, probírajíc otázky takto na mnoze ani netknuté.

Vydané dva první sešity jdou až do §. 504. Celá sbírka držeti bude 6—8 sešitů. r.

Oberstgerichtliche Entscheidungen in Eisenbahnsachen vom J. 1844 — 1878 (nach den Akten des k. k. obersten Gerichtshofes) herausgegeben von Dr. M. Epstein. Lief. VI.—VIII. Wien. Alf. Hölder. 1879.

Důkladná tato sbírka, o níž jsme již na str. 278. čtenářstvu svému oznámení učinili, zakončena jest právě vydaným sešitem VI., VII. a VIII., jenž obsahuje spadající sem nálezy c. k. nejvyššího soudu z let 1875 —1878, mimo to pak co vítaný přídavek celé sbírky nálezy Vídeňského železničního soudu rozhodčího. Jako v sešitech předešlých i tu nalézáme rozhodnutí velmi zajímavá, kteráž plnou měrou zasloužila si toho, aby z akt na veřejnost vynešena byla.

Celkem položeno ve sbírce 183 nálezův. Všecky podány jsou na základě spisů samých, což panu vydavateli za zvláštní zásluhu připočísti sluší, neboť známo, že sama věhlasná sbírka Ungerova a Glaserova založena jest na materiálu v odborných časopisech na veřejnost snešeném. Veškeré případy sděleny jsou s plnými jmeny stran, což jim netoliko větší živosti dodává, než také další zárukou autentičnosti jest. Pan vydavatel zasloužil sobě za namahavou práci svou obzvláštní vděk a uznání právníků rakouských, kterýž bedlivým zužitkováním vzácného materiálu píli jeho snešeného zajisté se osvědčí. Pečlivě sestavené rejstříky, jež sbírce přidány jsou, zužitkování její velice usnadní.

Zevnější úprava jest velmi sličná a kniha sama poměrně, zejmena u porovnání se svazky sbírky Ungerovy a Glaserovy, levná.

r.

Úřední sloh církevní. Příruční kniha praktického úřadování pro katolické duchovenstvo. Napsal dr. Klement Borový, c. k. řádný professor církevního práva na universitě pražské. V Praze, B. Stýblo 1880.

Kniha tato věnována jest sice předkem praktickým potřebám

českého duchovenstva, zasluhuje však jakožto skutečné obohacení písemnictví našeho v oboru práva církevního i pozornosti obecenstva právnického. V systematickém spořádání svém poskytuje kniha táž velepoučný názor do živé praxe církevní, podávajíc nejen příhodné vzorce a příklady, než i důkladné výklady naukové, jako zejmena o processu kanonickém, o jmění záduším a obročním, o právu manželském a j. Ostatně co do potřeby praktické může též právníkovi v nejedné otázce v praxi časem se naskytující dobře posloužiti.

Jest si důtklivě přáti, aby důkladná ta kniha vedle úmyslu učeného pana spisovatele ku provedení rovnoprávnosti jazykové v úřadování církevním platně přispěla. Vzláště u vyšších úřadů církevních měla by dojíti povšimnutí trefná slova páně spisovatelova, jenž obraceje se proti oblíbené námitce, že církev stojí nad národnostmi, praví: „Pravda jest svatá, že církev katolická nedává žádné přednosti jednomu jazyku neb národu před druhým: ona nekřivdí jednomu, aby protežovati mohla druhého, ona tedy nepodporuje germanisaci. Zkrátka: církev katolická nám nijakž nepřekáží v úřadování českém. Jazyk náš jest dar boží, naše národnost není zločinem, onať jest nám Bohem samým poskytnuta, s mlékem mateřským jsme dar ten vznešený do sebe vsáli, od samé kolebky se jím honosíme. Jsmeť tedy ve svědomí svém co křesťané, co kněží povinni, jazyk mateřský a práva jeho neoblomně hájiti.“ Hk.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

15. týdenní schůze dne 30. října 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 17.

Pan prof. dr. Talíř přednášel: O zásadách poplatnosti naznačených v §. 1. poplatkového zákona ze dne 9. února 1850 č. 50. ř. z.

Dle §. 1. popl. zák. jsou předmětem poplatku právní jednání, kterými se po zákonech občanských práva zakládají, převádějí, utvrzují mění aneb ruší. Pro otázku, co za právní jednání poplatku podrobené považovati dlužno, jsou tedy rozhodnými zákonní ustanovení soukromoprávní. To zejmena uznává i výnos min. fin. ze dne 28. září 1853 č. 26499. Právní jednání zakládající se v právu veřejném, nejsou

tudíž předmětem poplatku. O volebních plných mocích na př. to výslovně ustanovuje výnos min. fin. ze dne 15. srpna 1861 č. 83. ř. z. Legalisace arci je předmětem poplatku. Mnozí spisovatelé jsou toho náhledu, že i vrácení konfiskovaného jmění není předmětem poplatku, poněvadž příčina k tomuto právnímu jednání vychází z práva veřejného. Ale pan přednášející s náhledem tím nesouhlasí. Vrácení konfiskovaného jmění jest jednání soukromoprávní; co zavdalo příčinu k tomuto jednání, to jest nerozhodné, a proto by mělo býti i vrácení konfiskovaného jmění předmětem poplatku. Zákon poplatkový ovšem opak toho ustanovuje a tak náhled první za pravý uznává. Vzchází dále otázka, jaký vliv má výminka na poplatnost? Tu dlužno rozeznávati jednak poplatek percentuální a škálový, jednak výminky odkládací a rozvazovací. Vedlé §. 10. zákona ze dne 13. prosince 1862 č. 89. ř. z. není jednání právní předmětem poplatku percentuálního, dokud se nesplní výminka odkládací. Ale koupě na zkoušku (§. 1080. ob. z. obč.) a prodej s vyhražením lepšího kupce (§. 1083. ob. z. obč.) jsou poplatné. Důkazem toho pozn. 2. k tar. pol. 65. B. Při výmince rozvazovací se právo nabývá a jest tedy jednání právní poplatné. Koupě zpáteční a tak zvané storno má býti opět předmětem poplatku.

Když jedná se o poplatek škálový, nenalézáme žádného ustanovení v zákoně. Ale z předpisu o poplatku škálovém, že se má tento poplatek zaplatiti hned při vydání listiny, musí se souditi, že tu nemá výminka na poplatnost právního jednání žádného vlivu. Jest to věcí dotyčné osoby, žádati poplatek zpět, nenabylo-li jednání právní pro nesplnění podmínky platnosti.

Setká-li se v jedné listině více právních jednání, je každé předmětem poplatku. Tu zase vzchází otázka, co jest jednání zvláštní, a co tvoří s jednáním hlavním jeden celek? Která jednání dlužno považovati za části jednání hlavního, a která tudíž nejsou předmětem zvláštního poplatku, uvádí §. 34. popl. zák. taxativně. Někdy ovšem je nesnadno, posouditi, zdali se jedná o jediné aneb o více právních jednáních. Při řešení takových případů platí zásada, že se právní jednání musí vždy posuzovati s hlediště objektivního. Tak na př. se musí při zřízení zástavního práva pro zápůjčky přihlížeti k tomu, byla-li zápůjčka dána s podmínkou zástavního práva čili nic.

Právní jednání jsou však dle §. 1. popl. zákona z pravidla jen tenkráte poplatná, byla-li o nich zřízena listina. Ale pravidlo to má mnoho výminek. Zejmena jsou předmětem poplatku bez ohledu na to, zdali byla zřízena listina čili nic, tato právní jednání: *a*) veškeré převody práva vlastnického k věcem nemovitým v Rakousku; *b*) převody

práva požívání a užívání k věcem těmto (alinea 1. §u 1. A. popl. z.). Vzhledem na §. 883. ob. z. obč. dlužno považovati již každou platnou ústní smlouvu za předmět poplatku. Jestli však strany se výslovně umluvily na smlouvu písemní (§. 884. ob. zák. obč.), pak arci nastává poplatnost smlouvy teprvé podpisem její (§. 44. popl. zákona). Doba úmluvy o písemnost musí však předcházeti úmluvě o věci samé. Co se za věc nemovitou pokládati má, rozhoduje ob. zák. obč. Sporná může býti otázka nemovitosti ohledně příslušenství ze zákona, z povahy neb souvislosti věci vedlejší k věci hlavní, a z vůle vlastníka. *c*) Darování věcí movitých, jestli že se věc odevzdá teprvé po smrti. *d*) Určitá jednání, za která se odvádí poplatek přímo. Jsou to zálohy na státní a úvěrní papíry a na zboží, a prolongace těchto záloh, smlouvy o zřízení společností akciových a komanditních společností na akcie, dílčí dlužní úpisy, kupony a příjem peněz na běžný účet a placení úroků z nich. Při ústavech pojišťovacích smlouvy pojišťovací a vyplácení peněz, když nastane případ pojistný. Při společenských opatřovatelnách z přijmutí za člena a z jednotlivých splátek. *e*) Obdržecí a přijímací lístky železnic a parolodí, lístky saisonní i temporerní. *f*) Smlouvy odvážné, na př. losy soukromé. *g*) Ústní smlouvy o veřejné obchodní společnosti, jakmile se oznámí k zapsání do obchodního rejstříku.

Ku konci klade ještě pan přednášející otázku, zdali vzhledem na §. 425. ob. zák. obč. dostačí k poplatnosti pouhý titul ku převodu práva vlastnického, aneb zdali je též zapotřebí způsobu nabývacího. Správní dvůr soudní nalezl, že dostačí pouhý titul, ale pan přednášející má náhled ten za příliš přísný.

Naproti tomu se přidává pan dr. Stupecký k náhledu správního dvoru, poukazuje k tomu, že tar. pol. 65. mluví pouze o smlouvě (Kaufverträge).

Jednatel sdílí náhled p. prof. Talíře. Tar. pol. 65. předpokládá jen případ obyčejný, že totiž za titulem následuje i způsob nabývací, ale na zásadě §. 1. popl. zák. nic nemění. Ten mluví však o převodu vlastnictví, odvolává se k zákonu obč. a dle toho je k převodu zapotřebí též způsobu nabývacího.

Pan dr. Podlipný na to oznámil, že se u p. dra. Strakatého nalezlo několik exemplářů jednoho staršího ročníku „Právníka", patřícího Jednotě, a navrhuje, poněvadž Jednota dotýčný ročník ve své knihovně má, aby se prodaly, a sice členům Jednoty a studujícím po 1 zl. 50 kr., ostatním nečlenům pak po 3 zl. ročník. Přijato.

Na to byla schůze skončena. **Dr. Kasanda.**

Nálezové c. k. nejvyššího soudu
v jiných listech uveřejnění.

58) Nebylo-li exekventovi výslovně nařízeno, aby předložil čísla novin, v nichž byl uveřejněn edikt o exek. dražbě, musí tak učiniti soudní sluha, a soudní komisař má se sám o tom přesvědčiti, byl-li edikt uveřejněn, čili nic. Neučiní-li tak, nepřísluší mu žádný poplatek za zmařené dražební stání.

Nález ze dne 24. pros. 1878 č. 14129. (J. Bl. 1879 č. 11.)

59) Po smrti otcově chtěl syn co jediný ze zákona dědic nevlastní své matce jsoucí v držení usedlosti pozůstalostní samovolně držbu tu odejmouti, avšak první i druhá stolice matku — která z kodicilu činila nároky na polovici usedlosti — v držení zachoval. Nicméně byla pak u vyřízení pozůstalostních aktů dle §. 145. pat. z r. 1854 a §. 810. ob. z. obč. správa pozůstalosti až do projednání jejího matce i synu společně ponechána, ješto nález o rušené držbě jen potud platí, dokud soud pozůstalostní podle zákona neučiní jiné opatření. Nejvyšší soud uznav nalezl v opačných rozhodnutích obou nižších soudů zmatek a zrušil je.

Nález ze dne 25. února 1879 č. 2150. (G. H. 1879 č. 41.)

60) K zajištění zažalovaného pachtovného může žalující pronajímatel žádati též za sekvestraci polní úrody z pozemků najatých, poněvadž tato separací přestává býti příslušenstvím nemovitého statku a stává se částí svršků na pozemku se nalezajících, a platí pro ni ustanovení o invectis et illatis.

Nález ze dne 6. listopadu 1878 č. 12332. (G. H. 1879 č. 42.)

Denník.

Akademický spolek ve Vídni, čítal dle zprávy právě rozeslané v správním roce 1878—9 dohromady 193 členů, z nichžto bylo čestných 9, zakládajících 40, činných 130 a přispívajících 14. Z činných členů bylo dle povolání právníků 34, filosofů 39, techniků 22, agronomů 14, mediků 12, evang. theologů 5, farmaceutů 3, z orientálské akademie 1. Rodem bylo jich: z Čech 81, z Moravy 34, Slovenska 9, Bulharska 2, Chorvátska 2, D. Rakous 2. Jmění základní obnáší pouze 100 zlatých, inventář odhadnut na 118 zl. 80 kr. a knihovna

na 1800 zlatých. Poslednější čítala celkem 2780 svazků. Časopisů bylo celkem vyloženo 84, z nichžto odborných 23, zábavných a poučných 18, politických 39 a těsnopisných 4.

Od Pražského obchodního soudu. U Pražského obchodního soudu doposud vyloženy jsou blankety protokolů o stání výhradně v řeči německé. Již jednou měli jsme příležitost, poukázati k tomu, že nejen šetrnost k jazyku našemu, nýbrž i praktická potřeba nutně toho vyžadují, aby blankety ty i v řeči české obecenstvu přístupnými se učinily. Toho nyní tím snadněji učiniti lze, an jak známo, blankety více nedávají se zdarma, nýbrž stranám se prodávají. Nemůžeme než domýšleti se, že slavné presidium obchodního soudu o tomto nedostatku posud spraveno nebylo, anto by jinak nebylo opomenulo, odstraniti jej a vyhověti tím žádosti zajisté spravedlivé.

K ohlášení cizinců. Nálezem ze dne 30. září 1879 č. 11459., zrušilo ministerstvo vnitra z povinnosti úřední trestní nálezy nižších instancí, jimiž majitel hostince odsouzen byl k pokutě peněžité proto, že nedal zapsati v knihu cizinců plukovníka a jeho služebníka, kteří za příčinou odvodu k vojsku do města přišli a v jeho hostinci přenocovali. Neb nejsou osoby vojenské, které se z rozkazu obce ubytují, třeba se tak stalo v hostinci, cizími, které by náleželo ohlásiti ve smyslu předpisů v ohlašování cizinců daných. Z. f. V.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. října až do 10. listopadu 1879.

A. V seznamu advokátů: Zapsáni byli: Pan dr. Ant. Doskočil se sídlem v Libochovicích; pan dr. Karel Friedl se sídlem ve Falknově. — Zemřel pan dr. Edvard Mayer, advokát v Trutnově (náměstek p. dr. Woelz, advokát tamtéž).

B) V seznamu kandidátů: 1. Nastoupili: Pan Bernard Wollin u p. dra. Marterera v Praze. — 2. Přestoupili: Pan Albert Hofbauer od p. dra. Pinskra ve Voticích k p. dru. Budilovi v Praze; p. dr. Gustav Syřiště od p. dra. Hlawatsche v Praze k p. adv. Mokrému v Roudnici; p. Josef Roubal od p. dra. Braunera v Praze k p. dru. Bol. rytíři Plačkovi v Praze; p. dr. Gustav Suda od p. dra. K. Hauschilda v Praze k p. dru. Unterwegrovi v Praze. — 3. Vystoupil pan dr. Otakar Svoboda od p. dra. Ant. Mezníka, adv. v Praze.

Jmenováni: r. z. s. v Praze V. ryt. Hochberger, A. Niessl, a V. Martin, r. vrch. s. z. v Praze.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v Praze.

(Pokračování.)

Při tom zásada, že nálezy nemají vynášeny býti libovolně, nýbrž dle psaného práva a v souhlasu s nálezy posud vydanými, docházela za Karla IV. i Václava IV. ve městech praktického už uznání. Bylyť u nás v ten čas důležitější právní knihy v Německu sepsané rozšiřovány i překládány, příručné sbírky nálezův a statutův městských sestavovány, nahromaděný materiál domácího práva městského k podnětu samého panovníka spracováván a při soudech městských počalo se časem před nalézáním bráti útočiště k psanému právu, jmenovitě když strany se k němu odvolávaly.[143]

---

[143] Již v statutu o soudu šestipanském v Praze z r. 1287 §. 16. praví se, že nálezy mají se vynášeti „secundum jus civitatis" a právo horničí z r. asi 1300 v kn. I. kap. VI. §. 10. ustanovuje „statuimus, juratos . . . . non aliter judicare, quam nostris legibus est expressum et bonis moribus, qui nostris non contrariantur legibus, hactenus est servatum, nam diuturni mores consensu utentium approbati legem merito imitantur;" podobně kap. VII. proem. a kn. IV. kap. XVIII. §. 10. (Jireček, Codex I. str. 226, 282, 286 a 424). — Ustanovení ta celkem přešla do práva Brněnského, a sice v čl. 234. a podobně v čl. 681. „in causis, quarum sententias in scriptis non habent, quilibet juratus . . debet sententiam, quam ratio proprio

Nastal-li pak případ nový, posud v psaném právu nerozhodnutý, jejž konšelé rovněž nemohli rozřešiti, odkládán často nález na vyšší právo. Konšelé vzali totiž na svou přísahu, že nemohou předběžný neb konečný nález vynésti, sepsali oba jim ponavržené nálezy a vyslali ze svého středu posly do mateřského města, žádajíce tamější konšely, aby jim dali naučení, co při tom za právo jest.[144] Pochopitelno, že velká většina takovýchto naučení týkala

---

juri plus concordare sibi dictaverit pronuntiare" a v čl. 613. „quamvis usus et consuetudo non minima sit auctoritas, nunquam tamen veritati aut legi præjudicat, nisi sit consuetudo rationabilis et legitime præscripta." — Skutečně také dle čl. 511. „pro ista sententia coram domino marchione lecta fuerunt verba legum, quæ dicunt sic." (Rössler l. c. II. str. 111, 235, 280 a 314.) — O præjudici vynesených nálezův srv. Tomaschek, Oberhof str. 36., Ott l. c. str. 176. a Stobbe l. c. II. str. 495.

[144] Zajímavě popisuje se toto „tažení práva" v naučení daném po r. 1325 z Jihlavi purkrabí Pražskému Hynkovi Berkovi z Dubé o právech panovníka na horách, kdež konšelé praví: „Nobilis domine! Quamuis prout etiam juribus consonat tam ciuili, quam canonico secundum approbatas nostre ciuitatis juris consuetudines ad vnius requisitionem partis nec aliquam sententiam in scriptis transmittere, nec de ipsa teneamur quempiam informare, nisi prius coram actuato actor et reus judicio lite contestata pro sua quilibet parte allegauerit raciones et per judicem et juratos pro illo tempore tribunali presidentes super ferenda diffinitiua sentencia fuerit dubitatum et postea per duos ad minus ex eisdem juratis, qui sub litteris eorum sigillo clausis dictas hincinde contrarias allegationes cum toto cause processu ad nos deferant postulatum a nobis fuerit et rogatum, quod de hujusmodi dubia eis sentencia ipsos secundum juris exigentiam informemus, tamen ob respectum vestre future promocionis et precipue contemplacione profectus vrbore seren. d. regis de causis nobis scriptis non post modum diffinicionis, cum coram judicio non sunt ventilate, sed per modum simplicis informacionis vos taliter expedimus." (Pergamenový rukop. v Jihlavském archivu str. 8., jehož bohatý obsah čeká teprve na vydání.) — Srv. Tomaschek, D. Rt. in Oest. str. 231. a Oberhof str. 19. a násl., k tomu čl. 39. a čl. 122. „si in futuro secundum validiores raciones per actorem et reum fortassis propositas de dictorum dubiorum discussionem fuerimus requisiti iuxta illarum exigentiam, sicuti qualitas juris dictauerit, ad deffinitivam sentenciam procedemus"; čl. 230. „Als ir vns geschriben habt in ewern prieff, wy vrtail wider vrtail geiaget sint so tail wir dorvber zu eynem rechten"; čl. 237. „durch etliche

se nálezův vedlejších, poněvadž právě otázka důkazu byla nejpochybnější a nejzávažnější celého procesu.[145] Netoliko však konšelé, nýbrž i předsedatelé soudův, ano sami úředníci královští obraceli se s dotazy ke konšelské stolici přednějšího města, jmenovitě když vzniknuly spory mezi nimi a konšely o některé příjmy soudní.[146]

Spornou při tom ostávalo otázkou, zdaliž konšelé mají právo odložiti vynesení nálezu a žádati za naučení u vyššího práva také tehdy, když podkomoří neb jiný úředník královský

---

sache willen, do wir vns nicht kunnen aus verrichten, sende wir euch czwene unser eytgenosen vnd piten vns kluger czu machen. ... Sententia diffinitiua Als wir clag vnd antwurt vernomen haben, so teyl wir das czu eynem rechten"; čl. 331. „Nu nemen wir das vff vnser eyde, das wir das nicht kunnen vinden." — Podobných slov užívá se při naučení z Litoměřic a Hradce Králové udělovaných (Gaupp. D. Stadtr. II. str. 256.) a ve sbírce nálezů Brněnských, jejíž čl. 615. a 616. obsahují předpisy „de sententiis ad altius judicium per juratos ductis." (Rössler l. c. II. str. 281.) — Přednější města dávala sice též všeobecná naučení o otázkách právních (na př. Rössler l. c. II. čl. 23, 24, 35, 39, 88, 90, 91, 94, 95, 107, 136, 145, 146, 352 a 396; Tomaschek Oberhof č. 5—10, 35, 48, 74—77, 85, 89, 105, 108, 122, 147, 167, 170 a 257 a naučení dané z Magdeburka fojtovi Broumovskému r. 1360 v Gaupp, Deut. Stadtr. II. č. 10. na str. 267.); — avšak vždy se zdráháním, chtějíce z finančních důvodův tajemství o právu svém zachovati (srv. Rössler l. c. II. konec čl. 200. a Tomaschek, Oberhof str. 358. dist. 9).

145 Srv. Tomaschek, Oberhof č. 32—34, 60, 80, 81, 153, 171, 229—234, 237, 248, 259—261, 289 a 330; Rössler l. c. II. č. 4, 6, 86, 103 a 730. a Gaupp. Deut. Stadtr. II. str. 259. a násled. č. 1—3, 5—9, 12 a 13, kdež se nalezají naučení toho druhu, daná z Litoměřic do Hradce, z Hradce Králové do Chrudími, Litomyšle a Kladska a z Kladska do neznámého města. — Příklady naučení daných v příčině nálezu konečného viz v Tomaschek, Oberhof č. 136, 160, 309 a 333; Rössler l. c. II. č. 38, 269, 289 a 330. a Gaupp, D. Stadtr. II. č. 4 a 11 (nálezy dané z Litoměřic okolo r. 1354 do Hradce a Vysokého Mýta.)

146 Tomaschek, Oberhof č. 15—18 „Sententiatum fuit hic in Iglauia domino de Lipa, capitaneo Boemie" — „Quæsitum fuit a dicto domino de Lipa"; č. 90 „das ist here Heinrich von der Leypen, der czu der czeyten hauptman des landes was, getailt" a č. 249 „interrogabant nomine d. camerarii et ipsorum" a Rössler, l. c. II. č. 95, 234 a 269.

soudu městskému předsedá. Odklady takovými přicházeli úředníci král. o značné příjmy soudní, jež z peněz přísežných a pokut jim náleželi a proto bránili se tomu, aby v jich přítomnosti nález do jiného města k rozhodnutí byl podáván; avšak v některých městech neohlížejíce se na to, že mohli i předsedajícího úředníka za naučení požádati, odkládali dle všeho úmyslně vynesení nálezu, aby tímto prostředkem obmezili vliv podkomořího na konání spravedlnosti, jenž zvláště v menších městech přirozenou měrou byl značný a citelný.[147] Vždyť podkomoří mohl při obnovení rady povolné sobě živly na úřady městské dosazovati, při nalézání na kteréhokoliv konšela prvně podati, aby nález vynesl a netoliko nepřímo osobním vlivem na rozhodnutí konšelův účinkovati, nýbrž i přímo po vynesení nálezu konšely napomenouti, aby věc lépe uvážili. Mimo to konšelé mohli upadnouti do pokuty královské, kdyby byli vynesli nález patrně nespravedlivý neb psanému právu odporující a již z toho ohledu úřadník král., předsedaje soudu, najisto nebyl pouhým tazatelem práva a takovým „mlčelivým soudcem“, jakby si toho městští konšelé byli přáli.[148] Kterak přítomnost jeho byla jim velmi nepohodlnou, o tom podává ostatně též důkaz žádost, již konšelé Novoměstští r. 1408 králi Václavu jmenem obce přednesli, aby byli vyňati ze soudu podkomořského a postaveni na rovno se Starým Městem.[149]

Jestliže však v případech soudu městskému přikázaných konšelé městští hleděli sobě obhájiti jakousi neodvislost při nalezání, i když podkomoří soudu jich předsedal; v případech vyhražených soudu královskému, bylo-li o nich na soudě městském za předsednictví král. úředníka jednáno, úředník zajisté měl rozhodující vliv na vynesení nálezu, považuje mínění konšelův pouze za radu neb naučení.

II. Od té doby, co soudy městské obdržely právo výhradně souditi důležitější případy trestní i civilní a co řízení soudní počalo

[147] Srv. Tomaschek, Oberhof č. 237, 238, 243, 249 a 274. — Kolínští na př. odložili vynesení nálezu, ačkoliv podkomoří soudu předsedal. Z toho povstal spor, následkem čehož učiněn dotaz v Jihlavi „utrum aliqua protraccio in judicio, cum camerarius presideret, fieri possit in causis.“ Jihlavští odpověděli arci „quod ita posset fieri“ (tamže str. 144.).

[148] Srv. Právník 1879 str. 515.; Maurer l. c. III. §§. 476. a 585 a Tzschoppe u. Stenzel l. c. str. 216.

[149] Srv. Tomek, Děj. Pr. III. str. 498. a Čas. Č. Mus. 1877 str. 2[illegible]

formalistického rázu svého pozbývati; přicházela mnohem více k platnosti zásada, že komu se na soudě městském spůsobem jakýmkoliv obtížení aneb křivda stala, může právo a odpomoc hledati, kdež bude moci.

Kdežto v starší době hlavním právním prostředkem byla stížnost na nedopomahání právu a na nedbalost v konání spravedlnosti a rozhodování o téže právní záležitosti v druhé instanci následkem apelace ještě za novotu se považovalo; ve XIV. století užívalo se u nás hojně už i tohoto opravného prostředku, ačkoliv částečně s nedbáním práv zeměpanských a tím spůsobem bylo netoliko původu, nýbrž i pohnanému možným učiněno, aby vedl sobě stížnost na jednání a rozhodování soudu městského.

Stížnosti, že rychtář neb konšelé odepřeli straně dopomoci ku právu, aneb že jsou liknavi u konání povinnosti své na př. zamítajíce podanou žalobu, nechtějíce pohnati odpůrce před soud, odkládajíce zbytečně rozhodnutí rozepře, odepírajíce vynésti nález, chráníce zločince pro přízeň neb dary, propustivše jej z vězení bez svolení žalobce aneb počínajíce sobě při exekuci nesprávně; stížnosti toho i jiného druhu byly arci i nadále podávány ke králi neb úředníkům královským, neboť těm náleželo vyšetřovati a trestati všeliké zneužívání úřední moci.[150]

---

[150] Dle Jacobiho Codexu č. 19. vyhrožoval markr. Karel Plzeňským, nevyhoví-li žalobě týraného žida „de eadem querela sciatis vos nobis utique cum pena debita responsuros“, č. 90. obsahuje žalobu k markrabímu „quia scabini civitatis propter suam potentiam mihi de ipso non presumunt facere justitie complementum“ a v žalobě k soudu Mělnickému podané č. 195. nalézá se vyhrůžka „quod majus dominium non sit necesse requiri.“ — Karel IV. eximoval měšťany Tachovské r. 1372 z cúd krajských, ustanoviv „ut ex nunc in antea ad instantiam hominis cujuscunque coram quibusvis judice seu judicibus regni Bohemiæ pro quibuscunque causis criminalibus, civilibus seu mixtis in judicium trahi extra civitatem et judicium Tachoviense non possint, nec valeant. In casu autem, quo actori cuicunque in judicio Tachoviensi causa denegata fuerit, ex tunc licebit eidem ad curiam regalem Bohemiae apellare.“ (Dsky zem. kn. instr. 133. A. 1—19.) — Právo Brněnské v čl. 68. v souhlasu s právem horničím ustanovuje: „Si judex justiciam facere recuset vel exequendo modum excedat vel si jurati deliberationem interlocutoriam parti denegant, ab eis ratione talium

Jakož jsme se svrchu zmínili, připouštěla některá práva městská už v druhé polovici 13. století, aby strana mohla pohaněti a zamítnouti nález na soudě městském prohlášený a vynesouc sama nový nález žádati, by vyšší právo rozhodlo, který z obou nálezův je pravý. Není pochybnosti, že v ten čas myšlenka, aby o jedné a téže právní záležitosti rozhodováno bylo dvakráte neb dokonce třikráte cestou instancí, byla novotou, jež teprvé s platným soudním řádem nějakým spůsobem v souhlas uvedena býti musila. Konšelé i kmeté městští považovali sebe netoliko za porotce, jichž výrok měl býti konečný a právoplatný, jakmile shromážděná obec jej schválila; nýbrž i za zákonodárce, kteří rozhodujíce v jednotlivém případě zároveň stanovili nová obecná pravidla právní, doplňujíce jimi psané právo městské. Z takového stanoviska apelace mohla míti pouze potud místa, pokud vyšší soudce, k němuž se odvoláno, byl zároveň zákonodárcem práva městského a ponechal sobě též právo vykládati a doplňovati ustanovení jeho.

Zákonodárcem takovým byl ve XIII. století větším dílem ještě panovník a proto u něho neb jeho úředníkův hledáno poučení, i když konšelé nález nemohli vynésti i když strana nález zamítla. Po vymření rodu Přemyslovského ochabla však tato činnost moci zeměpanské a města, sestupujíce se kolem několika měst, jako vyšších svých stolic a opírajíce se o přiznané jim právo statutární, počala netoliko bráti naučení u konšelův a kmetův takovýchto měst, nýbrž i připouštěti odvolání k nim; ano zdá se, že nátlakem obcí samých, jež nejvíce trpěly nespravedlivým vykonáváním soudní moci, uzavírány jsou mezi městy smlouvy o připouštění apelace.

Odvolání takové nebylo ničím jiným, než žádostí za naučení, který nález je spravedlivější, či nález konšely vynesený a pohaněný či nález, jejž strana po „štráfování" sama byla vynesla. Jako mohli konšelé, když se rozcházeli o to, který z ponavržených jim dvou nálezův je pravý, obrátiti se k vyššímu právu o naučení; tak napotom i strana, jež se cítila obtížena nálezem konšelův, mohla za takovéto naučení i po vynesení rozsudku žádati.[156]

---

[156] O činnosti vrchních soudův městských čili oberhofů srv. vůbec Maurer III. §§. 584.—590.; Michelsen, Oberhof zu Lübeck §§. 1.—4.; Thomas, Oberhof zu Frankfurt §§. 11.—14.; Tomaschek, Oberhof Iglau str. 8.—20. a Haněl l. c. 56.—83.

Karel IV. neopíral se ani takovémuto braní a dávání naučení z přednějších měst, když se bylo po pohanění nálezu stalo, ačkoliv v právech a nadáních městských nikdež se o něm do té doby zmínka nečinila; ano sám obyvatele Nového Města Pražského r. 1347 ku právu Starého Města odkázal, aby tam netoliko za naučení žádali, nýbrž k němu přímo též se odvolávali („sich berufen schullen")[157] a Václav IV. ani na opětovné žádosti Novoměstských nechtěl svoliti k tomu, aby přestalo odvolávání do Starého Města, nýbrž nařídil r. 1409, aby nebylo překáženo nikomu k soudu Staroměstskému se odvolati.[158] Oba panovníci však roz-

[157] Pelzel, Karl IV. Urkb. Nr. XLII.

[158] V říjnu r. 1408 na Novém Městě (dle lib. sent. aur. G. 6) „major communitas interposuit et arrestavit appellari in Maiorem civitatem Pragensem, sed ad dominum regem ut appelletur et causa fuit ista, quod priuilegia imperatoris confirmata per dominum regem non ligant nos ad ibi appellandum." — Byl tu asi spor o význam slov „sich berufen schullen". Kdežto Staroměstští spatřovali v tom apelací; Novoměstští tuším dávali slovům těm význam pouhého brání naučení. Kniha Novoměstská z první polovice 15. století, nadepsaná „Práva a svobody Nového Města Pražského" (arch. městský č. 331.) má o této při tuto zprávu: „Tak se přihodilo konšeluom Novoměstským, že proti ustanovení císařskému a proti svým svobodám dopustili se odvolávati do Starého Města bez vědomie a vuole své obce za některý čas. V tom písař v právech dospělý jmenem Svatoš, když z rozkázánie obecního četl list základní toho města a rozumě jim jej z latinské v českú řeč vyložil, ihned obec všecka šla před krále Václava, prosieci, aby je ráčil zuostaviti při právech a svobodách otce svého. Král Václav slyšev listy otce svého velice jich pochválil a řka, že spravedlivého obec žádá a že se nemají na žádného odvolávati, než na krále. Tehda páni Staroměstští okázali listy odvolávajície pod pečetí konšelův Novoměstských. Král sě proto velmi rozhněval a řka, ačby sě kto svolil ku oběšení, sám by sebú vinen byl. Tehda všecka obec Novoměstská odpověděla řkúci: my o tom odvolání nic nevieme. Což sú konšelé proti našim právóm a svobodám učinili, my obec tím vinni nejsme, neb sú sě s námi o to netázali, ani toho na nás znášeli, aniž sú toho bez našie vuole a vědomie mohli učiniti, neb ten zápis a privilegium nesvědčí konšeluom samým, ale vší obci. Král tu řeč přeslyšev, odpověděl: kto jsú ti konšelé, kteříž jsú tak všetečně proti právuom a svobodám královským, jež mají ode všech drženy a zachovány pevně býti, směli učiniti, dajte je nám napsané. A tak kská Mt. ty konšely velice trestkal i pokutu peněžitú velikú s nich vzal, protože jsú proti ciesař-

hodně hájili tu prerogativu moci zeměpanské, že každému má býti svobodno odvolati se ke králi buď přímo z nálezu domácího soudu s opominutím vyššího práva městského anebo nepřímo teprvé pak, když vyšší toto právo o nálezu první stolice bylo rozhodlo[159]

---

skému obdarovánie směli odvolávánie dopustiti. Tak jest to odvolávánie neb appellatio přestalo za téhož krále Václava a potom tak trvalo po jeho smrti až do ciesaře Zigmunda." (Srv. Čas. Č. Mus. 1836 str. 301.) — Vypravování toto objasňuje nám důvody, z kterých Novoměstští v 15. století bránili se odvolávání do Starého Města; avšak pokud se slov krále Václava týče, náleží ono patrně do té kuchyně, z které „Práva Soběslavská" počátek svůj vzala. Víměť netoliko, že i po r. 1408 odvolávání do Starého Města se děla (Liber sent. aur. D. 1 a Tomek, Děj. Pr. III. str. 498.—501.); nýbrž že král Václav v lednu 1409 po dvakráte Novoměstským nařídil, „abyste nepřekáželi těm, kteřížby chtěli sě od vašiech ortelóv na Staroměstské odvolati, jehož ste do sě chvíle učiniti nechtěli, jemuž sě velice divíme. A poněvadž to od starodávna z práva jde, že sě mohú od vašich ortelóv na súd města Starého odvolati, protož přikazujemť vám ještě přísněji, abyste ižádnému, buďto váš nebo cizí nepřekáželi na odvolání od ortelóv vašich na súd města Starého vedle obyčeje a práva od starodávna jim přišlého." (Arch. český I. str. 195. a Haněl l. c. str. 73.)

[159] Karel IV. odkázav r. 1347 Novoměstské ku právu Starého M., aby tam se odvolávali, doložil „vnd an irem so geteilten Ortl vnd rechten genczlich bleiben vnd besteen schollen an alle fordere vnd hoere berufunge, sich vf nymandes anders von In vnd irem rechten, den vf vns vnd vnser noch kumpftige gekronte Kunige zu Behem beruffen schol noch tar in dheinerweise" (Pelzel, Karl IV. Urkb. Nr. XLII.), a Václav IV. přikázav r. 1387, aby se odvolávání z měst dělo pouze do Starého M. a Litoměřic, dodal „Verum si aliquis ad audientiam nostram personalem appellare decreuerit, is faciendi hoc ipsum in utroque jurium predictorum habebit liberam facultatem." (Palacký, Formelbücher II. Nr. 149). — Práva městská právo to též vesměs uznávají. Třetí recense práva Jihlavského ustanovuje: „Ein schepp mag haben gewalt alle sachen zu richten an alleine, wenn vrteil werden gestraffet vnd der straffer sich gen hofe beruffet". (Tomaschek, Oberhof str. 356.) — Právo wikpildské v čl. XI.—XIII. ustanovuje, kterak pohaněný nález na soudech práva Magdeburského má k soudu purkrabskému a napotom k soudu falcskému podán býti a glossa odvolávajíc se k digestám 49, 1 uznává, že ke králi má odvolání podáváno býti; avšak poněvadž Saské zrcadlo právo to obmezilo pouze na případ, když král je v Sasku, proto prý podává se apelace též

a že za hranice k cizím soudům se odvolávati naprosto má býti každému zakázáno.[160]

Třebas by některá města, jako jmenovitě města Pražská a Jihlava o to se byla pokusila, aby takovémuto odvolávání ke králi a jeho úředníkům překážky v cestu kladla;[161] předce není po-

---

k falcskému soudu, aby lidem spravedlnost se rychleji díti mohla. (Daniels l. c. str. 82. a 240.) — Česká glossa praví krátce „štráfuje-li kto ortel, s tiem se móže táhnúti k vyššiemu soudci, naposledy před krále“ (Ruk. Litom. str. 111.); což souhlasí s glossou k Saskému zrcadlu II. 12. §. 4. „In vnserm Recht schilt man vrtail von erst von einer Stadt zu der andern vnd fortan vor den Markgraffen vnd zuleczt vor den Konig.“ (Zobbel l. c. str. LXVII. a Homeyer l. c. str. 113.) — Stejně ustanovuje kniha distinkční IV. kap. XXV. d. 7. „Schilt eyn man eyn orteyl, daz sal man an den hosten richter czin, czulest vor den koning.“ (Ortloff l. c. str. 234.)

160 Srv. majestát Karla IV. z r. 1355 v Právníku 1878 str. 442. a §. 8. zlaté buly, jež to starodávným právem býti praví „quod nullus . . civis, nulla denique persona ejusdem regni . . ad cujuscunque actoris instantiam extra regnum ipsum ad quodcunque tribunal seu alterius, præterquam regis Bohemiae et judicum regalis curiae suae judicium citari poterint sive trahi vel vocari debeant perpetuis in antea temporibus sive possint. . . . . Adjicientes expresse, ut quemadmodum in prædicto regno Bohemiæ a tempore, cujus contrarii non habetur memoria, jugiter observatum existat, ita nulli prorsus principi, baroni, nobili, militi, clienti, civi, burgensi seu rustico, nulli demum personæ seu incolæ regni Bohemiæ . . a quibuscunque processibus, sententiis interlocutoriis vel definitivis sive præceptis regis Bohemiæ aut quorumcunque suorum judicum nec non executione eorundem, contra se in regali judicio, seu coram regis, regni seu prædictorum judicum tribunalibus factis, latis, habitis vel ferendis in antea seu fiendis, liceat ad quodcunque aliud judicium appellare; provocationes quoque seu appellationes hujusmodi, si quas contra hoc interponi contigerit, eo ipso viribus non subsistant et appellantes ipsi poenam perditionis causarum ipso facto se noverint incurisse.“

161 V statutu Pražském z r. 1356 ustanovena byla pokuta 50 kop těm, „qui damnum civitatis laborant“; avšak později nápis statutu změněn v ten smysl „quam penam incurrere debet aliquid in dampnum civitatis referens aut appellans ad dominum regem.“ (Rössler l. c. I. str. 52.) — R. 1408 praví konšelé Novoměstští „a qua sententia nostra Sigismundus ad gratiosi domini nostri Wenceslai Boemie regis appellauit. Quam appel-

chybnosti, že snaha ta nedodělala se úplného výsledku a oby-vatelé měštští před válkami husitskými dosti často utíkali se se

---

lationem non virtute juris, sed respectu potentie nos admittere oportebat." (Novoměstská kn. z r. 1399 str. 170.) — V „jura civitatis Pragensis" z konce XIV. století (v rukopise bibl. kapitolní str. 176.) čte se „Item ob eyn purger aus ander stat sich beruft her czu Prag, so mage er sich nicht mer berufen anderz wo vorpas" a r. 1413 vymohli sobě Staroměštští nadání „der Rat, der dieweilen siczen wirt, sol beyde teile befenden vnd klag vnd die antwurt vffnemen vnd darnoch vrteylen noch Irem Rechtem, als sie geschworen haben vnd was sie also teilen werden bey Iren eyden, dabey sol es bleiben, es sey czu Iren helsen oder guetern, als es von alders bis her kommen ist." (Lib. vetust. priv. str. 114.) — Nadání to bylo ještě toho roku králem ale odvoláno. — V ten čas oznamovali též Kolínští Jihlavským, že kdos nález vyššího jich práva pohaněl, chtěje se na krále odvolati i tázali se „wes vns der voruallen mit dem rechten, der sulche vrteil vorwurffen, di mit seiner guten wilkur von vns czu euch weren geschoben wurden recht vnd redleich vnd von euch herwider recht vnd redleich vorsigilt geholt sein." Na čež Jihlavští dali naučení „wer sulchs vrteil vorwirfft, der ist czu puzz bestanden funffczik mark reines goldes, die schullen halb gefallen vnserm herren dem kunig vnd halb vns." (Tomaschek, Oberhof č. 302.) — Podobně i v městech Magdeburského práva konšelé překáželi odvolávání; avšak glossa k čl. XIV. práva wikpildského (Daniels l. c. 243.—247.) považuje to za zneužívání úřední moci, dokládajíc „Kmeté mnozí mínějí, žeby jim velmi k necti a hanbě bylo, ktožby ortel jich štráfoval, že by jemu na jeho hrdlo jíti musilo. Takovému úmyslu dává nám právo radu, aby toho nečinili, neb ač jest jeden kmetem, proto on všech práv neumie a snad někto stojí před soudem, kterýž viece práv vie, nežli ten, ktož v soudě sedí. . . Nebo mělo-li by to tak před se jíti, aby žádného ortele neštráfovali, začby tehda popsaná práva byla? . . A tak mnozí kmeté mají zlý obyčej, kteréhož neslušie chváliti, kteříž chtie, aby jich sprostnosti a neumělosti neštráfovali; nebo všecka práva to přidávají, že každý nepravý ortel móž štráfován býti . . Známe, že máme věděti, kdyby se přihodilo, žeby v kterém městě takový zlý obyčej byl, žeby oni chtěli, aby jich ortele žádný štráfovati neměl a ktožby proti tomu učinil, tenby snad život i zbožie ztratiti měl; . . . na takovú příhodu jest právo usazeno, kterakby usazeným právem zlú lidskú smělost zrušiti mohli a měli. Protož radím nade všecko rychtářóm a kmetóm, aby oni pro nic takových obyčejóv nedrželi, jinakby těžce proti právu učinili." (Ruk. Litom. str. 116.)

stížnostmi svými na nálezy soudův městských k soudu královskému.[162]

Poněkud spornou otázkou bylo, zdaliž z každého soudu královského je zapovězeno odvolati se k jinému soudu. Poněvadž panovník český byl od starodávna nejvyšším soudním pánem v zemi, zapovídala zlatá bulla každé odvolání z nálezu soudu královského k jakémukoli jinému soudu za hranice, ustanovujíc, že každý kdožby se o to pokusil, má netoliko rozepři ztratiti, nýbrž i pokutován býti. Toto nadání de non appellando platilo i pro ten případ, když král některému úředníku rozhodnutí pře následkem apelace na něho přišlé byl přikázal. Nechať král byl v zemi či za hranicemi, neměly strany více k němu s opětnými stížnostmi se utíkati, nýbrž přestati na nálezu zmocněného úředníka, jenž na místě krále rozhodoval.[163]

---

162 Příklad takového odvolání ke králi ze Starého M. Pražského uvádí Tomek ve svém Děj. m. Pr. II. str. 327. pozn. 51.

163 Václav IV. odjížděje do Norimberka jmenoval Jindřicha Škopka z Dubé a Tímu z Koldic správci zemskými, uděluje jim soudní moc nad městy a nařizuje konšelům m. královských „quatenus Heinrico et Thymoni in administratione regni nostri .. intendere velut nobis ipsis debeant modis omnibus et parere, contenti etiam plenarie de ipsorum . . sententiis et dictamine in et super quibuscunque causis, litibus seu controuersiis per eosdem vice et auctoritate nostri . . sententiandi et dictandi, ut præmittitur decernimus, ut nulli penitus liceat ad Nostre Serenitatis audientiam quomodo libet appellare. Nam si quid contrarium per quempiam forsan attemptatum fuerit, id nullius penitus auctoritate regia Boemie decernimus fore roboris vel momenti, ipsosque contrafactores et rebelles dicti Henricus et Thymo punire debebunt et corripere in ipsorum rebus et corporibus prout eorum industria videbitur expedire.“ (Pelzel, Wenceslaus I. Urkb. Nr. XXIII.). — Podobně ustanovuje právo Brněnské v čl. 75. „Cum a principe causa committitur judici remota appellatione, tunc non auditur appellans.“ (Rössler l. c. II. str. 39.) Srv. k tomu L. 1. §. 4. D. 49., 2. „Imperator ita solet iudicem dare, ne liceret ab eo provocare.“ — Podivným spůsobem rozhoduje otázku tu glossa k čl. XIII. wikpildy, ustanovujíc, že kdyby byl před falcským soudem nepravý nález nalezen, musil by štráfující se na vyššího soudce odvolati; ale poněvadž se nemůže od krále výše odvolati, proto musí své právo k bohu pustiti a nasaditi života svého k odboji „unde sollich kemphen mag mit rechte wol gesyn.“ Obyčej ten potvrdil prý císař Sasíkům pro jich zmužilost a oni ode dávna ho užívají. (Daniels l. c. str. 242.) —

Avšak jinak měla se věc, když pohaněn byl nález vynesený na soudě městském, jemuž podkomoří neb jiný královský úředník předsedal. V případě tom konšelé rozhodovali v první stolici a nebylo příčiny, proč by se nemělo odvolání z nálezu jich povolovati, ať už ke králi aneb k vyššímu městskému právu. Proto, když za krále Václava IV. opětně se stávalo, že z nálezův soudův městských odvoláváno se za hranice k soudním stolicím v Magdeburce a Norimberce, nařídil král v dekretu podkomořímu Sigmundovi Hulerovi r. 1387 vydaném, že z nálezu vyneseného na soudě městském, jemuž podkomoří neb hofrychtéř předsedá, smí sice se státi odvolání před osobu krále neb k vyšším právům městským; avšak vyššími těmito stolicemi že nemají býti města za hranicemi, nýbrž domácí města a sice Litoměřice pro ty, kdož se Magdeburským právem a Staré Město pro ty, kdož se Norimberským právem v Čechách spravují.[164]

Teprvé pozdější glossa k právu saskému nazývala souboj v tomto případě „maximus abusus". (Zobbel l. c. str. LXVIII.)

[164] Praví kr. Václav: „Et quia plerumque contingit, quod nonulli nostri et regni Boemie incole et fideles a sententiis scabinorum, quibus se gravatos fore conspiciunt, ad alios seu alias ciuitates et iudices appellare consueuerunt; idcirco ne in hoc in posterum aliqua consurgat dubietas, in facto appellationum huiusmodi hunc volumus et decernimus ordinem observari, ut non liceat alicui a quacumque difinitiua sententia in presentia nostri subcamerarii seu judicis curie vel alterius ipsorum per iudices, iuratos et scabinos ad hoc deputatos super quibuscunque causis, litibus seu controversiis lata, ad quemcumque iudicem seu iudices extra terminos regni nostri Boemiae, quovis exquisito ingenio quomodolibet appellare. In qua quidem appellatione taliter duximus distinguendum, ut videlicet is, qui ad ius Magdeburgense appellare voluerit, in ciuitate nostra Lutomericensi et non alibi huiusmodi suam appellationem prosequi debeat iustitia mediante, ubi taliter appellanti expedita et sufficiens debebit iustitia ministrari. A simili etiam is, qui ad ius Nurembergense appellare voluerit, ad ciuitatem nostram Pragensem, ubi talia iura redduntur, appellare debebit et ibidem et non alibi huiusmodi appellationem suam prosequi, ut prefertur. Verum si aliquis ad audientiam nostram personalem appellare decreuerit, is faciendi hoc ipsum in utroque iurium predictorum habebit liberam facultatem. Decernentes . . tam appellationes, quam alia inde secuta, si que contra presentem ordinationem nostram attemptate seu attemptata fuerint per quempiam, irritas et irrita, invalidas et invalida." (Palacký, Formel-

Bylo-li v takovémto případě odvolání dovoleno netoliko ke králi, nýbrž i k vyšším stolicím městským; tedy se to nadále rozumělo samo sebou, že každý může se z nálezu domácího soudu městského, rovněž když mu podkomoří nepředsedá, odvolati buď ke králi, aneb k vyššímu soudu městskému.[165]

Při odvolávání z nálezův soudův městských užívalo se i ve XIV. století ještě větším dílem starého německého řádu; avšak během času spůsobeny jsou v některých městech i v té příčině

---

bücher II. č. 149.) — Příklad odvolání do Magdeburka neb Norimberka z měst českých před vydáním tohoto dekretu nemáme žádný; avšak že zápověď zlaté bully od obyvatelův měst byla porušována v tomto směru, to můžeme souditi též ze znění práv Magdeburských 14. století, kdež se o tom výslovně mluví. — Právo wikpildské v čl. X. praví: „unde darumme sollen alle dy von Polen unde die von Behemen .. unde von den steten allen, die dorinne begriffen sien, ir recht zu Halle holen (jus suum in appellando ex Halla reportare debent). Konnen aber dy von Halle daz ortail nicht vinden, unde wirt en broch an eynem orteil, so mussin sy is zu Meideborg holen", a glossa dodává: „Nach wichbilderechte beruft man sich von eyner stat zu dy anderen, nachdem daz die stete uzgesazt sin; unde kommet zum lezten bis kein Meideborg uff den phalz adir vor den konig." (Daniels l. c. str. 79. a 231.) Kniha pak distinkční IV. kap. XXV. dist. 24. podobně ustanovuje: „Alle polnerland, bemerland unde missenerland haben zcog ken halle." (Ortloff l. c. str. 237.) — Nezdá se býti pochybno, že spisovatelé těchto knih právních nemínili slovem „zcog" pouze braní naučení z Halle a Magdeburka, nýbrž i samo podávání pohaněného nálezu na vyšší právo.

165 Příklady nálezův těchto vyšších práv městských ze 14. století zachovaly se některé. — V Staroměstském liber senten. aur. k r. 1414. nalezají se nálezy vynesené radou Staroměstskou po odvolání z Nového Města. — V knize Malostranské (č. 317. arch. m.) k r. 1417 str. 91. mluví se o „sententias per juratos consules huius ciuitatis — latas et pronunciatas ac eciam per scabinos et consules ciuitatis Lithomerzicensis confirmatas et ratificatas." — Některá rozhodnutí daná z Jihlavy o pohaněných nálezech městských vytištěna jsou v Tomaschek, Oberhof na př. č. 245, 247, 266, 268, 290, 291, 292, 295 a 325. — V právní knize Brněnské z r. 1353 zachovalo se nám rovněž několik rozhodnutí vyššího práva Brněnského, vydaných následkem odvolání se z nálezův podřízených soudův městských, na př. č. 57, 58 a 463 z nálezův vedlejších a č. 341 a 509 z nálezův konečných.

důležité opravy a proměny, tak že původní „štráfování“ formou i podstatou svou přispůsobovalo se apelaci ve smyslu práva římsko-kanonického.

Dle ustanovení práv Magdeburského, Norimberského a Jihlavského z té doby měla strana stále ještě zamítati nález ihned, jakmile jej konšelé vynesli, nerozmýšlejíc se dlouho a stojíc nepohnutě na místě a zároveň lepší ortel bez otálení sama nalézti, posadíc se na stolici konšela, jenž první nález vynesl a zachovávajíc předepsané formality.[166] Poněvadž nález tento býval obyčejně

---

[166] Sr. letošní Právník str. 367. — Ustanovení saského zrcadla II 12 §. 13. přešlo též do recensí práva Magdeburského ze 14. století. Právo wikpildské v glosse k čl. XI ustanovuje „man sal die volbort wedersprechen uff steendem fuze. . . Ouch so hort man der straffunge nicht, die daz orteil zu unziten straffen. Die ziet ist in unserem rechte zuhant, in geistlicheme rechte in zehn tagen;“ — glossa k čl. XIV uvádějíc, že ustanovení práva městského: „wedir spreiche er daz nicht zu der stund unde welde er dies denne dornach widirsprechin nach der zit, also das orteil gegebin ist, is hette keine statte“ nalezá se v odporu s leges a canones, jež povolují lhůtu 10denní k rozmyšlení, vykládá spor ten tím spůsobem, že soudce otáže se strany, zdaž chce nálezu odporovati a když neodporuje ihned, tedy tím nález schvaluje a „tehda tu jest svolenie za právo a potom nemóž on proti tomu mluviti“; čl. LXXIII obsahuje předpis „wie man orteil straffen sall“ a glossa k tomuto článku odkazujíc k richtštéku v příčině hanění nálezu, praví: „Ir sollet wissin, das wir orteils straffunge heissen, das heist man in keiserrechte unde yn geistlichem rechte eyne beruffunge.“ (Daniels l. c. str. 141, 234, 243 a 394.) — Kniha distinkcí IV cap. 25 d. 17 „Stende sal man orteyl schelde, siczende sal man orteyl finden, menlich uf syme stule under des koninges ban. Der aber czu den bencken nicht geborn ist, der schol dez stulz biten mit urteiln, ein ander urteil czu vinden: so schol man ym den stul rumen, der das erste urteil vand. Welch urteil denne einer vint, daz bite her czu behalden mit sime rechte und czihen sich denne dez, da sy sich durch recht hen czihen schullen, und biten darczu boten mit urteiln“ a d. 20 „Mannig man spricht: ab eyn man eyn orteyl findet, daz on nicht gerecht duncket, he sulle uffschub haben firczen tage sich zcu bedencken, ab he daz orteyl wulle liden adder straffen; daz ist nicht recht. He sal is an der stad liden adder straffen, doch mag her zcu stund gespreches beten, zcu hand weder in zcu komen.“ (Ortloff l. c. str. 236.) — Podobně ještě i jus extravagans z 15. století (ruk. Litom. str. 219.) odpovídá k otázce „má-li

totožný s nálezem od ní před rozhodnutím soudu ponavrženým a v ten čas už řečníci (vorsprecher, prolocutores) v důležitějších

---

se kdo odvolati na právo vyššie" takto: „Vedle práva Meydburského neodvoláváme se na vyšší právo, neb když člověk ortel čísti slyší, móž jej štráfovati a s tiem sě k vyššiemu právu táhnúti; ale kdož ortel slyší a přime nastupáním noh za pravý a neodmlúvá, již sě nemóž odvolati, lečby sobě co jiného ku polepšení bral." Teprvé pozdější glossa ze XVI. století v Zobbel l. c. str. LXVII dodala „Von Vrtheil schelten: Dis schelten auf Sechsischen boden auch fast abgangen und wird die Appellation nach gemeinen beschriebenen rechten an stadt desselbigen gescholten." — Dle Tomaschka, Oberhof č. 44 ustanovila v Jihlavi obec v souhlasu se starým právem „ut quilibet sententiam arguens coram judicio proprio ore in instanti arguet et emendet, excepto lingwe inpedite et facundie sermonis priuato;" (což ještě rukop. Kutnohorský ze XIV. stol. na str. 181. za čl. 419 Brněnského liber sententiarum zcela v odporu s jinými ustanoveními téže knihy slovně opakuje), a v čl. 286 vypsán jest obyčej „wie die fursprechen ein vrteil straffen" a sice řečník užíval celou řadu formulí obecnému člověku neznámých, k nimž rychtář nálezem odpovídal a sice „Her richter gunt ir mir einer bank her yn zu brengen. Her richter gunt ir mir ein bank mit laub her yn zu seczen. Her richter gunt ir mir mit laube hir auff zu treten. . . Her richter gunt ir mir herauff zu seczen meinen vnverruckten fuzz auff dise bank mit laube. Her richter hie stee ich mit meinem vnuerruckten fuzz auff diser bank und wil horen das vrteill auff ein recht, nu sprecht dar. Her richter daz vrteil, das meine herren die scheppen gesprochen haben, das straff ich und wil ein bessers teilen. Wollen sie das an mein wort yehen, das dancke ich gote vnd dem rechten, wolt ir mir des nicht gelauben, so wil ich das mit euch dahin schieben, do man recht gibt vnd nympt. Her richter gunt ir mir abczunemen meinen unuorruckten fuzz von der bank etc." — Obyčej tento zachovávān v Jihlavi až do konce 14. století, jak nálezy č. 245, 247, 266, 291 a 295 svědčí. „Da stund der frawen vorsprech auff der pank mit seinem vnvorrukten fuze vnd sprach: her richter, gunnet ir mir czu reden? — Des gunde man im wol. Da sprach er: her richter, wolt ir des vrteil? Der richter sprach: sprich dar. Das vrteil, das meine herren die scheppfen getailt haben, dass straff ich vnd wil ein pessers tailen vnd teile an einen vollen rechten, also . . ; wollen das meine herren di scheppfen an mich vnd an meyn wort jehen, ich danke genaden vnd dem rechten, wollen sie das nicht thun, so schewb ich das mit yn an di stat, wo wir recht geben vnd nemen. Chuttnenses scripserunt." — Ještě třetí recense práva Jihlavského ustanovuje. „Wer ein vrteil straffet, das von den

přech strany zastupovali, nemělo to velké obtíže. Konšelé, když nebylo důvodu, z kterého by se odvolání bylo mělo odepříti, sepsali a zapečetili u přítomnosti stran oba nálezy a vyslali ze svého středu posly k vyššímu právu, aby ono dalo naučení, zdaž nález vynesený slušně byl pohaněn.[167]

Při vyšším právě mohli sice vyslaní poslové býti tázáni na okolnosti rozepře; avšak sporné strany neúčastnily se jednání stolice apelační a rozhodnutí samo týkalo se výhradně té otázky, který z obou předložených nálezův je pravý.

(Dokončení příště.)

---

scheppen vnd gesworen funden wirt vor den scheppen vnd sprichet er, er wolle ein bessers vinden oder teilen, vnd er das auff der stat nicht zuhant tut, was kost darauff geet vnd verczert wirt gegen hofe, die sal er gelden vnd ist doruber bestanden dem richter mit LX schillingen.“ (Tomaschek, Oberhof str. 357.) — Konečně i právo Norimberské v kap. XXXVIII. ustanovuje: „Si sententia inventa fuerit per iuratos inter quatuor scamna iudiciaria, illa debet habere vim et vigorem et si ipsam aliquis redarguerit, oportet, ut idem stet in loco eodem et non moto quoquam et aliam inveniat sententiam meliorem et illa scribi debet cum iuratis ad maius ius ciuitatis alterius.“

167 Třetí recense práva Jihlavského ustanovuje: „Ist das awer die scheppen ein vrteil teilen vnd yener, dem es czu schaden komet, dasselbe vrteil straffet vnd sprichet, er welle ein bessers erteilen, vnd tut das so czuhant, so sol man der scheppen vnd auch das seine (orteil) schreiben offenlich vor den lewten vnd sal yenen, der wider dy scheppen geteilt hat, vesticlich verpurgen vnd mag er nicht burgen haben, so sal man in gefangen halden.“ (Tomaschek, Oberhof str. 357.; k tomu srv. č. 245. a 247.) — Glossa k čl. XI. práva wikpildského: „Wo so eyn orteil gestraft wirt, do sal der richter sine boten zu senden. Daz helt man in keiser rechte; in geistlichem rechte ist is anders; wen do gibt man brive, dy sien apostoli genant; unde dis wart den Sachzen dorumme zugegeben, daz sy sich uff brive nicht vorstunden, do en daz recht gegeben wart. Nu abir sollit ir wissen eyne nuwe wise vmme daz selbie. Straffit eyner eyn orteil, alz recht ist, unde gewinnet die bangk mit rechtem orteil zu finden, unde vint eyn anderes, unde gewert daz, also recht ist, so sollen die schepphen ire beider orteil schriben und vorsigiln und an die stat senden, do sy ir recht holen; und der richter sal syne boten senden; daz sollen zwene schepphen sien; und die sollen zuhoren, unde gezeug sien. Die boten sal der richter bekostigen hyn und herwider“ (Daniels l. c. str. 235.), a podobně kniha distinkční IV. kap. XXV. d. 7. (Ortloff l. c. str. 234.)

Praktické případy.

Podmínky a účinky umoření spořitelní knížky. Právní způsobilost řeholníků, kteří složili slavné sliby.

V únoru 1874 zemřel v klášteře rytířského řádu křížovnického s červenou hvězdou v Praze kněz téhož řádu P. Ignác V. V držení jeho nalezaly se krátce před jeho smrtí tři vkladní knížky české spořitelny. v Praze, znějící na jména A., B., C. s úhrnným vkladem asi 5000 zl. Tyto knížky se ztratily, aniž by bylo lze vypátrati osobu, kteráž si je přivlastnila.

Na základě toho žádal řád u c. k. zemského soudu v Praze o umoření těchto tří knížek, uveď v žádosti, že knížky dotčené krátce před smrtí P. Ignáce V. v jeho držení byly, po smrti však se nenašly, a odůvodňuje žádost tím, že má řád na ztrátě této zájem, jelikož podlehá dle zákona veškeré jmění, nalézající se v držení řeholníka, nakládání řádu.

C. k. zemský soud v Praze zamítl výměrem ze dne 27. června 1874 č. 18111. onu žádost,

poněvadž

jest dle předpisu §. 201. záp. hal. soudního řádu, uvedeného v §. 1428. ob. zák. obč. toliko ten, kdož listinu ztratí, oprávněn, o zavedení řízení umořovacího stran této listiny žádati, v žádosti se však ani neuvádí, že by se byly dotčené vkladní knížky zemřelému řeholníku P. Ignáci V., v jehož detenci prý se nalezaly, za jeho živobytí, anebo po jeho smrti z věcí, od něho detinovaných, řádu ztratily. Řádu schází tudíž oprávnění k žádosti.

K stížnosti řádu změnil c. k. vrchní soud v Praze onen výnos, a uložil c. k. zemskému soudu, aby nehledě na vytknutou vadu, znovu žádost vyřídil;

neboť

vkladní knížky, třebas na určitá jmena zněla, legitimují dle statut držitele neb detentora knížky co věřitele; knížky, o jichž umoření se žádá, nalezaly se dle udání žádosti krátce před smrtí P. Ignáce V. v držení tohoto; poslednější zemřel v řeholním domě řádu; sluší tudíž ovšem řád samý potud za detentora míti, pokud se jedná o provedení práv detentora, kterýchžto práv jednotlivý člen řádu, jelikož mezi tím umřel, provésti nemůže. Řízení umořovací jest dále pro všechny případy ztráty určeno. Pro žádost umoře-

vací nelze dle povahy věcí přísného důkazu žádati, neb právě zevedené řízení čelí k zjištění pravého majitele. Tím se nároky na vkladní knížky nikterak nedotýkají, neboť bude po provedeném umoření knížek třeba tyto v dřívějším spůsobu vystaviti a s nimi co s pozůstalostí P. Ignáce V. jednati.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 4. srpna 1874 č. 20734.

Následkem tohoto rozhodnutí vydal c. k. zemský soud v Praze umořovací edikt.

Po uplynutí zákonní lhůty šesti měsíců, vydána byla umořovací listina, na jejížto základě pak řád vklady s úroky úhrnem 5398 zl. 51 kr. ze spořitelny pražské vybral.

Asi půldruhého roku na to podala Marie Z. na řád žalobu o náhradu 5398 zl. 51 kr., opírajíc žalobu o to, že byl zesnulý řeholník 24 let duchovním pastýřem na křížovnické faře v T., že z této služby jakož i z pachtu pozemků příjmy měl, z nichžto úspory činil a do české spořitelny ukládal, že ona po ten celý čas u něho ve službě byla, a jej v nemoci ošetřovala, že pak později, když se P. Ignác V. pro stáří své do řeholního domu v Praze přestěhoval, k jeho žádosti za ním šla, a u něho dále služby konala. P. Ignác V. při tom prý jí přislíbil, že jí, půjde-li k němu, tolik dá, že bude mít z čeho živa býti. P. Ignác V. dodržel prý též slova svého. Neb jednoho dne po novém roce asi o třech králích povolal ji k sobě, uložil jí, aby mu z jeho almary přinesla dva balíčky, z kterýchž jí pak jeden odevzdal se slovy: „Tuhle ten balíček Ti odevzdávám, ten je Tvůj, ale žádnému nic neříkej, co jsem ti dal, a kdyby se tě někdo ptal, co jsem ti dal, tak řekni, že jsem ti dal tisíc zlatých." Marie Z. prý balíček ten s díky přijala, a nalezla v něm tři spořitelní knížky A., B., C. V roce 1876, když chtěla ze spořitelny jistou částku z knížky A. vybrati, seznala, že byly všechny tři knížky řádem umořeny a vybrány. Vklady ty náleží však na základě darování a držení spořitelných knížek žalobkyni, kdežto řád sine causa vklady ty vybral.

V odpovědi bylo popřeno, že P. Ignác V. příjmy měl, z kterých by mohl úspory dělat; naproti tomu bylo doznáno, že vklady do české spořitelny činil a že Marie Z. u něho sloužila. Další udání žaloby o slibu P. Ignáce V. pak o darování knížek spořitelných byla popřena. Proti přísaze, kterou žalobkyně o těch okolnostech řádu k rukoum jeho velmistra uložila, bylo protestováno,

jelikož velmistr spor nevede ve vlastním jménu, nýbrž pro třetího, a přísaha se týče jednání cizích. Udání žaloby o umoření knížek a vybrání vkladu bylo doznáno. Hlavně namítáno, že P. Ignác V. složil slavný slib chudoby, a že dle stanov řádu a dle zákona nebyl spůsobilý, vlastního jmění nabývati, neb s jměním nakládati, aneb zejmena darování činiti — vyjímaje, dle stanov, milodary chudým až do 40 zl. O tom bylo přiloženo k odpovědi úřední vysvědčení arcibiskupské konsistoři v Praze, pak jeden výtisk stanov s následující doložkou c. k. místodržitelství v Praze ze dne 15. května 1877 č. 27121.: „Na základě potvrzení arcibiskupské konsistoři v Praze se podotýká, že se tyto stanovy co církevně platný seznam stanov křížovnického řádu pokládati mají.“* Darování, kteréž prý P. Ignác V. učinil, jest tudíž neplatné a žalobkyně nemůže žádný nárok na základě toho činiti. Vše co řeholník, jenž slavný slib chudoby složil, nabývá, nabývá pro řád, a řád byl tudíž v plném právu, když ztracené knížky A., B., C. umořil a vklady z nich vybral.

Replika odůvodňovala obšírně uloženou přísahu, vykládajíc při tom služby, které žalobkyně konala, a věrohodnost dotyčných udání žaloby. Dále popírala replika platnost stanov, zejména popírala, že by byl P. Ignác V. nespůsobilý darování činiti. Ostatně dokládala se žalobkyně toho, že jest v držení knížek A., B, C., že tyto knížky právním spůsobem ve smyslu §§. 426. a 427. ob. z. obč. nabyla, a že jí přísluší ochrana dle §§. 323., 339. a 372. ob. z. obč.

V duplice bylo naproti udáním repliky stran věrohodnosti darování namítáno, že žalobkyně sama v roce 1874, když se u c. k. zemského co trestního soudu v Praze vyšetřování stran ztracených knížek A., B., C. dělo, popírala, že by knížky ty měla, uvádějíc, že neví, jaké jmění P. Ignác V. měl, a zejména zdali ony tři knížky u sebe měl. Stran platnosti stanov a právní nespůsobilosti P. Ignáce V. dovolávala se duplika zákonních ustanovení a lite-

*) Stanovy, jichž jednotlivá ustanovení odpovědí zevrubně líčena byla, jsou: 1) Regulæ sancti Augustini. 2) Statuta generalia recentiora sacri militaris Ordinis Crucigerorum cum rubea stella anno Domini 1675 Apostolica Auctoritate confirmata. 3) Constitutiones sacri militaris Ordinis Crucigerorum cum rubea stella in, Capitulis generalibus a Pontificia Statutorum confirmatione Pragæ habitis, adprobatæ et decisæ, in epitome juxta Statutorum capita redactae.

ratury. Co se pak týče držení knížek A., B., C. na které se žalobkyně odvolává, tož bylo k tomu poukázáno, že byly knížky ty právoplatně umořeny, že jsou zničeny, a že tudíž žalobkyně z držení těch knížek žádných nároků vyvozovati nemůže, a to tím méně, an právní důvod darování neplatným jest.

V závěrečním spisu bylo namítáno, že jsou udání dupliky o trestním vyšetřování nedovolené novoty, což nákonečný spis mezi jiným odmítal tím, že se oněmi okolnostmi vede probatio ad exonerandam conscientiam ve smyslu §. 204. ob. ř. soudního, kterýžto důkaz kdykoliv v procesu nabídnouti lze.

Ve všech sporných spisech se obšírně jednalo o právní spůsobilosti řeholníků, kteří složili slavný slib chudoby a o platnosti stanov řádu.

Zástupce řádu dovozoval právní nespůsobilost řeholníka z následujících zákonních ustanovení: §. 538. ob. zák. obč. vyvozuje nespůsobilost k dědění z toho, když někdo se vzdal práva, vůbec něčeho nabývati, a uznáno tudíž, že se platně lze vzdáti práva, jmění vůbec nabývati.

Odst. IX. uvoz. pat. k ob. z. obč. prohlašuje výslovně, že se politická nařízení, kterýmiž se soukromá práva obmezují neb blíže vyměřují v platnosti zachovávají. Veškerá politická nařízení jednající o řeholnících, spočívají na zásadě kanonického práva, že nemůže řeholník, jenž složil slavný slib chudoby, jmění pro sebe nabývati, neb s ním nakládati. Srv. Schulte, Lehrb. des kath. Kirchenr. 2. vyd. §. 173. pozn. 39. To vysvítá již ze starších dvorních dekretů ze dne 26. srpna 1771 (Kirchengesetz. Sammlung Nr. V.) z patentu ze dne 20. června 1774 (viz dvorní dekret ze dne 28. prosince 1835 č. 111. sb. z. s.) z pat. ze dne 30. srpna 1782 č. 72. sb. z. s. a z dvorního dekretu ze dne 6. listopadu 1786 č. 593. sb. z. s. Těmito zákonními ustanoveními propůjčuje se řeholníkům právní spůsobilost k nabývání jmění a k nakládání s jměním teprvé od onoho okamžiku, když se řád zrušuje, a tudíž se tím doznává, že, dokud řád trvá, řeholník dotčené právní spůsobilosti nemá.

Dv. dekr. ze dne 23. března 1809 č. 887. praví: „Anordnungen zu Gunsten der des Erwerbes unfähigen Professen sind ungiltig und wirkungslos." Podobně ustanovuje dv. dekret ze dne 27. dubna 1816 č. 111. Dv. dekr. ze dne 7. června 1833 č. 2618. sb. z. s., jednaje o zřízení kláštera ve Veroně, propůjčuje tomuto ústavu právo, nabývati jmění, avšak s tím dodatkem: „dass

dessen Mitglieder von dem Augenblicke an, da sie feierliche Klostergelübde abgelegt haben, nicht ferner fähig sein sollen, Vermögen zu erwerben.“ Dv. dekr. ze dne 28. prosince 1835 č. 111. praví, že řeholníci, kteří dosáhli rozvázání slibů, neb jichž řád zrušen byl, o jmění svém pořizovati a s ním nakládati mohou. Dv. dekr. ze dne 9. ledna 1843 č. 670. sb. z. s. jedná o redemptoristech a praví, že tito toliko prosté sliby skládají a že tudíž co se týče nakládání vlastnictvím a spůsobilosti děditi a pořizovati, veškerá práva světských duchovních mají. Podobně ustanovuje dv. dekr. ze dne 27. února 1843 č. 685. sb. z. s. stran milosrdných sester v Praze a v Čechách. Dv. dekr. ze dne 30. září 1843 č. 746. sb. z. s. propůjčuje ústavu sester něm. řádu tatáž práva, kteráž jiné korporace, u nichž se slavné sliby skládají, mají, a praví, že kdož do toho řádu vstoupiti chce, před tím správce pro své jmění zříditi musí. Podobně jedná dv. dekr. ze dne 17. června 1846 č. 971. sb. z. s. o řeholnících se slavnými sliby. Dv. dekrety, na které se zejmena žalobkyně odvolávala, ze dne 21. dubna 1786 č. 542. sb. z. s., pak ze dne 13. června 1793 (Kropáček II. sv. str. 451.)- a podobně dv. dekr. ze dne 22. prosince 1788 č. 939. sb. z. s. činí sice výminku stran spůsobilosti nabývati jmění u oněch řeholníků, kteří mimo klášter službu duchovního pastýře konají, avšak právě touto výminkou uznává se pravidlo, že řeholník k nabývání jmění pro sebe spůsobilý není, a že rovněž nemůže s jměním nakládati.

Výminka, kterouž posléze uvedené dvor. dekrety ustanovují, netýče se P. Ignáce V., neb tento již v roce 1865 do kláštera se navrátil a tam až do smrti své bydlel. Právní nespůsobilost řeholníků vysvítá též z pat. ze dne 28. června 1850 č. 255. ř. z. Zejmena z §. 125., kterýž praví: „Vstoupí-li někdo do duchovního řádu a tím pozbude práva, vládnouti dle vůle majetností svou, má soud nad majetností tou zříditi opatrovníka.“ Srv. §. 2. cit. pat.

Podobně ustanovuje patent ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.: „Složí-li někdo řeholní sliby, které za následek mají, že pozbývá práva vládnouti jměním, tož má soud pro ono jmění kurátora zříditi.“

I v literatuře se vesměs řeholníci, kteří skládají slib chudoby, prohlašují co nespůsobilí, jmění pro sebe nabývati, neb s jměním nakládati. Srv. Schulte l. c.; Ellinger k §§. 356. a 539. ob. zák. obč.; Kirchstetter k §. 279. ob. z. obč.; Stubenrauch k §. 356. ob. zák obč.; Randa, Besitz 3. vyd. str. 297.; právo vlastnické 1. vyd. §. 2. lit. c); Schiffner, Lehrb. 2. str. 176.

Konečně se zástupce žalovaného řádu odvolával na rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 7. ledna 1857 č. 12809. sb. U. Gl. č. 270., pak ze dne 30. listopadu 1871 č. 6446. sb. U. Gl. č. 4342.

Zástupce žalobkyně dovozoval, že dotčené dv. dekrety mají toliko úmysl, obmeziti řády při nabývání jmění pro mrtvou ruku, a pak řeholníky v spůsobilosti k posledním pořízením a k dědění, že však nevylučují jednotlivé členy řádu z nabývání světských statků. Hlavně vyvracel zástupce žalobkyně platnost stanov řádu: Stanovy ty nevyplývají ze zákonodární moci státu a schází jim kriterion řádného prohlášení. Ostatně byly občanským zákonníkem v odst. IV. v pat. uvoz. veškeré zákony a nařízení, týkající se občanských práv, zrušeny. Občanský zák. prohlášen v odst. VII. pat. uvoz. všeobecně závazným. C. k. místodržitelství stanovy ty právem naznačilo pouze co církevně platný seznam stanov řádu. Dle dv. dekretů ze dne 23. dubna 1807 (Pol. sb. sv. 28.); ze dne 11. října 1791 (sb. z. cís. Leopolda II. sv. 3.); ze dne 27. června 1793 (pol. sb. z. sv. 2. str. 133.); ze dne 7. května 1810 (sb. z. s. sv. 34.); ze dne 17. června 1825 č. 2107. sb. z. s. a ze dne 16. listopadu 1827 jest zapotřebí, aby stanovy byly příslušným úřadem politickým prohlášeny. Tato zásada zůstala až doposud v platnosti a jest zejmena i v zákonu ze dne 10. června 1869 č. 113. ř. z. obsažena. Na stanovy řádu vztahuje se též zejmena dv. dekr. ze dne 25. května 1792 (pol. sb. sv. 1. str. 91.), dle kteréhož se mají veškerá privilegia, koncesse, milosti a svobody, které byly řádům, městům, obcím neb jednotlivým osobám uděleny, do roka k nejvyššímu potvrzení předložiti, jinak že pozbývají platnosti a za zrušeny se míti mají.

Stanovy nemohou obecnoprávně právní subjekt obmeziti, neb jim schází zeměpanské potvrzení. Odporuje zásadě §. 16. ob. zák. obč. P. Ignáci V. právní subjektivitu upírati a jej k pouhému nástroji pro řád snižovati. Není žádného zákona, kterýž by řeholníkům odnímal právo, aby mezi živými smlouvy uzavírali a věcí nabývali. Odporujícími vnitřními ustanoveními řádu sahá se do soukromého práva v zákoně ustanoveného, což trpěti nelze. Takové obmezení osobní spůsobilosti řeholníků jest též vyloučeno §§. 1., 16., 17. a 18. ob. z. obč. I základním zákonem státním ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. prohlašuje se rovnost všech státních občanů před zákonem a neporušenost vlastnictví.

Zástupce žalovaného odvětil stran platnosti stanov, že občanský zákonník v §. 867. výslovně poukazuje na ústavu obcí,

t. j. obcí světských a církevních. Srv. §§. 21., 337. a 539. ob. zák. obč. Konkordátem ze dne 5. listopadu 1855 č. 195. se výslovně uznává v článcích XXVIII. a XXXIV. platnost stanov. Tato ustanovení konkordátu nebyla zákonem ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. změněna, neb zákon ten ponechává v §. 31. v platnosti zvláštní ustanovení, týkající se klášterních společenstev. Ostatně byl konkordát v celém obsahu svém až po smrti P. Ignáce V. a zejmena v čas domnělého darování v platnosti. I min. nařízení ze dne 13. června 1858 č. 95. ř. z. odvolává se na pravidla a ústavu řádu. I dle základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. má každá uznaná církev a náboženská společnost své vnitřní záležitosti samostatně upravovati. Řádné prohlášení stanov leží v jich církevní promulgaci, která v přítomném případě nepodléhá žádné pochybnosti. Státní prohlášení stanov žádá minist. nařízení ze dne 13. června 1858 č. 95. ř. z. toliko v jistých výminečných případech, které zde místa nemají. Stanovy řádu nenáleží k privilegiím, koncessím, milostem a svobodám, o nichž v dotčených dvorních dekretech řeč jest, neb stanovy jsou ústavou řádu, spočívajícího na státně uznaném organismu katolické církve.

C. k. zemský soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 14. prosince 1878 č. 39177., že jest řád povinen, žalobkyni obnos 5398 zl. 51 kr. s přísl. zaplatiti, provede-li tato přísahu, velmistru řádu uloženou, důkaz o tvrzeném darování a odevzdání dotýčných tří spořitelních knížek. V

důvodech

se praví: Žalobkyně opírá svůj žalobní nárok o darování, které se prý mezi ní a P. Ignácem V. stalo, pak o to, že si žalovaný řád obnos, P. Ignácem V. jí darovaný, bezprávně přivlastňuje.

Rozhodnou jest okolnost, kterou žalobkyně o darování uvádí. Neb ve slovech P. Ignáce V. „tuhle ten balíček ti odevzdávám, ten je tvůj“ leží smlouva darovací ve smyslu §. 938. ob. z. obč. a tím jest právní důvod, kterýmž žalobkyně držení spořitelních knížek nabyla, dokázán. Bude-li prokázáno, že žalobkyně vlastnicí uvedených tří knížek jest, tož jest řád povinen, spořitelní vklady bez právního důvodu vybrané, žalobkyni co vlastnici vrátiti.

Řád namítal proti žalobnímu nároku, že P. Ignác V. co řeholník, kterýž složil slavný slib chudoby ani oprávněn ani spůsobilý nebyl, vlastního jmění nabývati, neb jměním jakýmkoliv spůsobem právně nakládati, zejmena darování činiti; že zejmena dle platných pra-

videl řádu (statut) členové tohoto řádu, kteří vesměs slavný slib chudoby skládají, nejsou ani oprávněni ani spůsobilí, byť by v řeholním domě neb mimo něj bydleli, bez zvláštního přivolení jich představeného, právní jednání o jmění ani mezi živými ani pro případ smrti, a zejmena ne darování činiti, vyjímaje dárky z milosti chudým až k nejvyššímu obnosu 40 zl., a že tudíž domnělé darování P. Ignáce V., kterýmž by byl jmění, kteréž právě náleží řádu, žalobkyni daroval, neplatné jest.

Tato námitka není však odůvodněna. Neb co se týče soukromoprávní spůsobilosti řeholníků, tož jest v tom směru přede vším rozhodným obecný zákonník občanský, a tento jest jen potud obmezen, pokud dle osmého odstavce uvozovacího patentu nařízení ve věcech politických, kamerálních neb finančních vydaná a soukromá práva obmezující neb blíže vyměřující v platnosti zachována jsou.

Obecný zákonník občanský obsahuje sice ustanovení, kterýmiž se řeholníci vylučují z vykonávání některých soukromých práv, na př. poručenství neb kurately, neb práva posledního pořízení; nenalezá se však v tomto zákonníku ani jednoho ustanovení, že by řeholníci k uzavírání smluv, zejmena k nakládání s jměním mezi živými, nespůsobilí byli; a ačkoliv jednotlivá politická nařízení ustanovují, že řeholníci k nabývání jmění a k nakládání s jměním oprávněni nejsou, tož nemůže to na právní poměr mezi žalobkyní a žalovaným řádem vlivu míti, neb třebas by se i za to mělo, že byla na straně P. Ignáce V. ohledně jeho osobní spůsobilosti k nabývání věcí dle §. 356. ob. zák. obč. zákonní překážka, tož přece není takové překážky, co se týče nabývání, na straně žalobkyně, a bude-li darování, kteréž ona tvrdí, dokázáno, tož ona tím dokázala dle §. 424. ob. z. obč. právní důvod k vlastnickému právu. A jelikož byla ona též, jak se o tom obě strany shodují, v držení těch tří spořitelních knížek, a od řádu ani tvrzeno ani dokázáno nebylo, že by on byl měl tyto tři knížky v držení, tož sluší žalobkyni již na základě držebního důvodu §. 372. ob. zák. obč. za pravou vlastnici pokládati.

Okolnost, že byl P. Ignác V. členem řádu a že prý co takový dle stanov řádu jmění, jež do jeho držení došlo, řádu odvésti měl, není vlastnickému právu žalobkyně nikterak na závadu. Neb nejedná se zde vlastně o právní poměr mezi žalobkyní a P. Ignácem V., nýbrž o právní poměr mezi žalobkyní a řádem, tento však, jak dokázáno jest, nikdy v držení spořitelních knížek neb peněz v nich

uložených nebyl, a tudíž též proti žalobkyni žádných nároků vlastnických činiti nemůže.

Další okolnost, od sporných stran projednávaná, zdali byl P. Ignác V. v stavu, úspory činiti a tyto do spořitelny ukládati, jest lhostejná, neb, jak obě strany souhlasí, nalezaly se spořitelní knížky skutečně v držení P. Ignáce V., a řád ani netvrdil ani nedokázal, že by byl jiným způsobem držení peněz nabyl, neb že by byly tyto z držení řádu odňaty byly.

Žalovaný řád dále namítal, že byly dotýčné tři spořitelní knížky k jeho žádosti od c. k. zemského soudu v Praze umořeny. K této námitce nelze hleděti, neb řád zavedením řízení umořovacího k oněm spořitelním knížkám žádného právního důvodu nenabyl.

Žalobkyně vede o okolnosti, že jí uvedené tři knížky darovány byly, důkaz vratitelnou přísahou, řádu k rukoum jeho velmistra co zástupce řádu uloženou.

K ohražení, kteréž řád proti této přísaze činí, nelze hleděti. Neb obě strany souhlasí v tom, že jest velmistr representantem řádu; tento vede tudíž spor co representant žalovaného řádu pro tento řád, a nikoliv pro třetí osobu, a může tudíž tomuto dle §. 207. ob. ř. s. přísaha jak o vlastních, tak i o cizích jednáních uložena býti.

Muselo tudíž na onu přísahu uznáno býti.

K odvolání řádu změnil c. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 3. března 1879 č. 6302. onen rozsudek a zamítl úplně žalobu.

Důvody.

Těžiště tohoto sporu leží v otázce, pokud byl P. Ignác V., co člen řádu, touto vlastností ve své osobní způsobilosti, právní jednání platně uzavírati, obmezen, zejmena mohl-li dotčených tří spořitelních knížek vlastní svobodou pro sebe právně nabýti a nimi samostatně a právoplatně nakládati, pokud se týče tyto knížky darovací smlouvou na žalobkyni platně převésti. Popřením otázky padá úplně a bezvýminečně žalobní prosba, neb k platnosti právního jednání jest mimo obsah a formu tohoto též právní způsobilost právně jednajících osob rozhodnou, tato však by na straně P. Ignáce V. scházela. Žalobkyně dovozuje, že v řeholním slibu od P. Ignáce V. složeném, není překážky k právním jednáním. Kladouc hlavní důraz na ob. zákonník občanský, jehož předpisy jsou všeobecné a tudíž pro všechny stavy závaznými.

Avšak již uvozovací patent k ob. zák. občanskému ustanovuje výminky, tak v odstavci VII. pro stav vojenský, v odst. VIII. pro obchodní a směnečná jednání.

Ob. zák. obč. sám obsahuje ustanovení, kteráž právě osobní spůsobilost řeholníků částečně obmezují. Dle §. 192. ob. z. obč. nemá z pravidla řeholníkům žádné poručenství uloženo býti; §. 539. ob. z. obč. ponechává politické předpisy o spůsobilosti duchovních obcí neb jich členů k dědění v platnosti; §. 761. poukazuje na zvláštní politické zákony o pozůstalostech duchovních osob.

Základní státní zákon sám praví v čl. 6. odst. 2.: pro mrtvou ruku jest zákonné obmezení práva, nemovitosti nabývati, z důvodu veřejného prospěchu dovoleno.

Nejrozhodnějším pro tento spor jest však odst. IX. uvoz. pat. k ob. zák. obč., dle kteréhož mají ve své platnosti zůstati předpisy o politických kamerálních neb finančních věcech uveřejněné, kterýmiž se soukromá práva obmezují neb blíže označují, třebas by se ob. zák. občanský k těmto předpisům výslovně neodvolal.

Mezi tyto v odst. IX. uvoz. pat. v platnosti zachované zákony náleží též zákony o mrtvé ruce, spočívající na státoprávně uznaných náboženských základech.

Do tohoto oboru padají předpisy o církevních obcích, kteréž nechává stát netoliko existovati, nýbrž je i politicky upravuje, jich stanovy schvaluje a četné výminky z občanských zákonů stvrzuje, co by se nemohlo státi, kdyby ustanovení duchovních řádů nebyla platnými uznána, čímž též indirektní státní uznání stanov řádu vysloveno jest.

Dv. dekr. ze dne 23. března 1809 č. 887. sb. z. s. prohlašuje ustanovení o jmění ve prospěch řeholníků, k nabývání neschopných, i na dále neplatnými a bezúčinnými. Totéž ustanovení obsahuje dv. dekr. ze dne 27. dubna 1816 č. 1235. ob. z. obč. Ba i v případě neobmezené spůsobilosti jednotlivých klášterů k nabývání prohlašují se členové těchto klášterů od onoho okamžiku, jakmile slavné sliby řeholní složili, nespůsobilými, jmění nabývati. (Dv. dekr. ze dne 7. června 1833 č. 2618. sb. z. s.)

Z dv. dekr. ze dne 9. ledna 1843 č. 670. sb. z. s. o kongregaci redemptoristů, kdež se k tomu poukazuje, že tito toliko prosté sliby skládají, následuje též, že obmezení řeholníků, kteří slib chudoby složili, stále trvá.

Nelze tudíž právem tvrditi, že není zákona, kterýmž se ře-

holníci, slib chudoby složivší, k uzavírání smluv o jmění a k nabývání vlastnictví vůbec nespůsobilými prohlašují, neb zákon ponechává církevně-politické poměry řeholníků a nařízení, týkající se řeholního slibu chudoby, výslovně v další platnosti.

O zasahování řádu do občanského zákonodárství tím, že stanovami zrušuje osobní svobodu členů řádu stran nabývání a převádění jmění, nelze mluviti, neb jsou tyto stanovy, jak ukázáno, zajisté indirektně úřadně schváleny a dotýčná politicko-náboženská nařízení v platnosti zachována. O takovém domnělém zasahování lze tím méně mluviti, an se řeholník spůsobem zákonně dovoleným, dobrovolně stanovám řádu, hledě snad k výhodám, které mu z toho plynou, podrobuje, a tím do závazků vchází, kteréž státem uznány a chráněny jsou. Nelze tudíž říci, že by stanovami protizákonným spůsobem osobní svoboda řeholníha obmezena byla.

Naopak není zákona, kterýž by politicko-náboženská nařízení, nímiž se spůsobilost řeholníků k nabývání obmezují, zrušila.

V tomto ohledu nabývá doložka c. k. místodržitelsví ze dne 15. května 1877 č. 27121., připojená na předložených stanovách řádu, — že tyto stanovy na základě potvrzení arcibiskupské konsistoře v Praze co církevně platný seznam statut řádu považovati sluší — svůj význam co indirektní politické potvrzení stanov, jichž platnost dle uvedeného žádné pochybnosti nepodlehá, a členy řádu víže.

Jedná se tudíž o to, pokud tyto stanovy pro členy řádu, kteří řeholní sliby složili, votum paupertatis a tím obmezení stran nabývání a převedení jmění ustanovují.

V tom směru znějí tyto regulæ sancti Augustini, statuta a constitutiones:

Regulae. Cap. II. De rerum communione. Et non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia. Cap. III. Et distribuatur unicuique vestrum a Praeposito vestro, victus et tegumentum etc. Cap. IV. Qui aliquid habebant in secula quando ingressi sunt monasterium, libenter velint, illud esse commune. Nec extollantur, si communi vitae aliquid de suis facultatibus contulerint, nec de suis divitiis magis superbiant, quia eas monasterio partiuntur, quam si eis in seculo fruerentur. Cap. XVII. De rebus donatis. Consequens ergo est, ut etiam, qui suis filiis aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus in monasterio constitutis aliquam contulerit vestem, sive quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occulte accipiatur, sed sit in potestate Praepositi, ut in rem communem redactum cui necessarium fuerit praebeatur. Quodsi aliquis rem sibi collatam celaverit furti judicio condemnetur. Cap. XXIX. Praepositus omnium vestrum curam gerit.

Statuta. Cap. I. 2. Nec minori studio sed pari alacritate reddere debemus vota Domino Deo, quae distinxerunt labia nostra videlicet: promptam obedientiam, castitatem perpetuam et paupertatem voluntariam juxta praescriptum regulae S. Patris Augustini, quam solemniter professi sumus.

Cap. XIII. 1. Praeterea meminerint, se per administrationem parochiarum a votis non esse exemptos. 7. Ad evitandum autem praetactum proprietatis vitium et omnem ejus occasionem amputandam Magister et Prior solliciti sint, ut fratres in victu et amictu ceterisque vita necessariis juxta domus facultatem sint provisi etc.

Cap. XIV. Fiant inventaria. Nemo de bonis immobilibus quidquam vendat, locet, hypothecet aut permutet, nec item emat, nisi de consilio et consensu Magistri et fratrum adjunctorum. Nullus quoque contractus onerosos ineat aut debita quavis de causa contrahat, nisi de speciali Ejusdem licentia obtenta; meminerint, se quoque nullam aut testamentum condendi, aut fundationem aliquam erigendi habere facultatem.

Cap. XV. 3. Vestes seculares, pecuniam et alias reculas, si quas habet, Priori servandas tradat, ejusque custodiae resignet. Nihil sive a parentibus, sive a tutoribus, aut aliis exigat, aut sine expressa licentia recipiat, neque etiam de depositis sine facultate sibi facta usurpet. 5. Non admittatur ad professionem novitius, nisi communem vitam et societatem fratrum tertio suppliciter ambiverit etc., intra spatium datum a debitis, si quae forte in saeculo contraxerit, expedire et alia omnia ad pedes Magistri, ut omnino nihil sibi proprii reservet, ponere, de rebus tamen, quas possidet juxta formam praescriptam liberam dispositionem et renuntiationem facere poterit.

Constitutiones. Ad stat. cap. I. Obstringit se s. Ordini, quod absque scitu et consensu ejusdem nihil de terris, aliisque rebus aut juribus quibuscunque alienaturus, debita contracturus, terras in emphiteusim daturus sit, etc.

Ad stat. cap. XIII. 5. Relicta fratrum, si in aere et charta signata vel obligationibus consistant, a commissario delegato sub consignatione legali ad cassam deducantur etc. (pretiosa, mobilia in ordine manent etc.).

Ad stat. cap. XIV. Ad 3. Quoad votum paupertatis conclusum est: Cum nemo nostrum quid proprium habeat, sed omnia sint totius ordinis et superior potestatem habeat de hoc et interrogare et illud exigere quemlibet confratrem, ita debere cum proventibus oeconomizare, ut quod super statui suo competentem sustentationem est superfluum, id totum pro emolumento s. ordinis coacervet, paratus semper, si Superior ejus extraditionem petierit, id facere; qui notabiliorem summam pecuniae ad fructificandum elocatam haberet, id Supremo capiti, quod illud in secreto habebit, patefaciat, ut de assecurando capitali debita provisio fiat, quod et quemlibet facere oportet, qui in futurum notabilius aliquod capitale elocare vellet; charitatem erga pauperes et indigentes fieri debere juxta proventum cujuscunque, si tamen amicis et aliis egentibus aliquod charitativum quis facere vellet, si summa haec 40 fl. excederet, a Superiore ad id faciendum licentiam expetere

teneatur, nullumque in quocunque lusu periculo se exponere posse, ut vel 10 fl. perdere possit. Decreta votum paupertatis spectantia in memoriam revocata et conscientiosae observationi commendata sunt."

V těchto stanovách jest votum paupertatis, communio bonorum, a vyloučení majetkového vlastnictví členů tohoto řádu jasně vysloveno.

Mimo to jest vysvědčením arcibiskupské konsistoře v Praze ze dne 6. dubna 1877 dle §. 111. ob. ř. s. dokázáno, že členové žalovaného řádu dle právoplatných stanov slib chudoby skládati mají, že tito pak, byť by v klášteru neb mimo klášter bydleli, bez zvláštního svolení svých představených k právnímu nakládání s jměním mezi živými neb pro případ úmrtí, zejména k darováním, vyjímaje milodárky chudým, až k nejvyššímu obnosu 40 zl. r. č., oprávněni a spůsobilí nejsou, dále se dotvrzuje, že P. Ignác V. slib chudoby dne 24. prosince 1821 složil, a tentýž den za člena řádu přijat byl, konečně, že tento slib byl slibem slavným.

Žalobkyně doznává, že se P. Ignác V., když jí prý sporné knížky spořitelní daroval, ve svazku řádu nalezal, a že se byl tehdá již ze služby duchovního pastýře, která mu dříve svěřena byla, do domu řeholního vrátil, pročež není třeba výminečná ustanovení o řeholnících ve službě duchovního pastýře exponovaných, blíže uvážiti. P. Ignác V. nebyl tudíž spůsobilý, spořitelní vklady pro sebe nabýti, a jími platně nakládati. On nemohl ohledně spořitelních kapitálů a knížek žádný právoplatný darovací, — neb jak se žalobkyně později opravuje — námezdní slib učiniti; a žalobkyně nemohla takový slib přijmouti, čehož si tato též dobře vědoma byla, zapírajíc v trestním vyšetřování, že by ony knížky v držení měla.

Pro nedostatek platného slibu P. Ignáce V., nestala se tudíž dle §. 861. ob. z. obč. žádná smlouva.

Žalobkyně nedokázala právní důvod k vlastnictví zažalovaných spořitelních vkladů; ona neprokázala právní převod vlastnictví.

Pouhé držení spořitelních knížek netvoří v přítomném případě žádného právního důvodu k žalobě vlastnické, (§. 369. ob. z. obč.), neb k žalobě z právně předpokládaného vlastnictví a to tím méně, ano držení žalobkyně nepořádné, obmyslné a nepravé jest. (§§. 316., 317., 326. a 345. ob. z. obč.

Tím jest bezvýminečné odmrštění žaloby, jakož i výrok o útratách ospravedlněn.

K dovolací stížnosti žalobkyně změnil c. k. nejvyšší soud

rozsudek druhé stolice a potvrdil rozsudek c. k. zemského soudu.

Důvody.

Řád doznal, že spořitelní knížky, které se nyní v držení žalobkyně nalezají, k jeho žádosti, — ve které udáno bylo, že se tyto knížky krátce před smrtí řeholníka P. Ignáce V. v držení téhož nalezaly a v ztrátu přišly, — umořeny byly, a že řád na základě vydobytého nálezu umořovacího peněžní cenu oněch spořitelních knížek od české spořitelny obdržel.

Následkem právní moci onoho umořovacího nálezu musela žalobkyně — ačkoliv se v držení oněch knížek nalezá, a ačkoliv žalovaný řád ani netvrdil, že by se tyto knížky, které se byly dříve nalezaly v držení P. Ignáce V., tomuto ztratily, — co taková na vydání peněžní ceny zevrubně naznačených spořitelních knížek žalovati. Dle toho může její žaloba toliko co žaloba vlastnická pokládána býti, a není teprvé třeba obšírných výkladů o tom, že pro tuto aspoň ustanovení §. 372. ob. z. obč. místa mají. Neb žalobkyně nabídla důkaz o platném důvodu a pravém nabytí držení oněch spořitelních knížek. Bude-li ten důkaz proveden, tož nelze, na vzdor tomu, co žalobkyně v trestním vyšetřování uvedla, její držbu za obmyslnou neb nepořádnou pokládati, neb ono trestní vyšetřování, pro držení uvedených spořitelních knížek proti žalobkyni zavedené, nemělo výsledku, a tudíž spíše za to míti sluší, že výsledek onoho vyšetřování, co se týče bezelstnosti a pořádnosti držení, ve prospěch žalobkyně svědčí.

Námitky, kteréž řád proti žalobnímu nároku se stanoviska vlastnosti P. Ignáce V. co řeholníka činí, nemají významu. Neb jak první soudce obšírně vyložil, není zákona, kterýž by řeholníku, slib chudoby skládajícímu, odňal právo, aby mezi živými smlouvy o věcech, v jeho držení se nalezajících, uzavíral, neb věcí nabýval. Žalovaný řád sám doznává, že byl P. Ignác V. v držení 3 spořitelních knížek, že tudíž knížek těch nabyl. Stanovy řádu upravují toliko poměr jednotlivého člena řádu k dotýčnému řeholnímu společenstvu, nikoliv však v přítomném případě poměr žalobkyně k žalovanému řádu. Nesmí se též přehlížeti, že žalovaný řád poněkud proti dvornímu dekretu ze dne 23. března 1809 č. 887. sb. z. s. nedovolené nabývání vlastnictví prostřednictvím řeholníka P. Ignáce V. předsevzal. Tvrzení žalovaného řádu, že byly amortisační zákony konkordátem zrušeny, a že nebyly více v život uvedeny, vyvracuje se článkem I. a §. 31. zák. ze dne 7. května

1874 č. 50. z. ř., kterýžto zákon již v čas podané žádosti amortisační ze dne 25. června 1874 v platnosti byl.

Učinil-li první soudce rozhodnutí sporné věci závislým od uložené přísahy, tož se jeví toto rozhodnutí odůvodněným, an není třeba teprvé dalšího výkladu o tom, že jest žalobkyně oprávněna uložiti vratitelnou přísahu, kterou velmistr řádu složiti má.

Musel tudíž rozsudek prvního soudce potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. října 1879 č. 6266.

Dr. J. R.

K §§. 328. a 339. ob. řádu soud.

F. Polák a M. Mautner koupili při exekuční dražbě dne 30. září 1878 usedlost č. 49. ve Voskořínku za 5400 zl. Dle dražebních podmínek byl vydražitel povinen v 8 dnech potom, když rozvrh tržní ceny právní moci nabyde, zaplatiti exekventovi exekvovanou částku, pokud k placení přikázána bude; v téže lhůtě měl žádati za vydání odevzdací listiny a tuto v dalších 8 dnech do kněh pozemkových dát vložiti, dále byl povinen, celou tržní cenu ode dne vydražení až do zaplacení úrokovati.

Když rozvrh tržní ceny nabyl právní moci, žádali vydražitelé, prokázavše, že útraty s vydobýváním exekvované pohledávky, kteráž na prázdno vyšla, zaplatili, za vydání odevzdací listiny, byli však výměrem ze dne 2. února 1879 č. 951. zamítnuti dle §. 339. s. ř. a dv. dekr. ze dne 22. prosince 1815 č. 1197.,

poněvadž

neprokázali, že věřitelům pohledávky z trhové ceny k zaplacení přikázané vyplatili, aneb že se s nimi o další posečkání a ponechání jich pohledávek na prodané usedlosti dorozuměli.

Na tento výměr podali vydražitelé stížnost, v níž se dovolávají dražebních podmínek, dle nichž jsou povinni zaplatiti toliko exekvovanou pohledávku, uvádějíce, že věřitelé ani nuceni býti nemohou, aby své pohledávky před splatností přijali, také že často ani není možno všecky hypotekární pohledávky do 8 dnů zaplatiti, aneb s věřiteli v této době se dohodnouti, tak zejmena, jedná-li se o výminek a dále uvádějí, že §. 339. s. ř. a dv. dekr. ze dne 22. prosince 1815 č. 1197. jsou zastaralé, nepraktické a bývají v praxi vždy nahražovány exekventem předloženými dražebními podmínkami.

Tuto stížnost vrchní soud pro Čechy rozhodnutím ze dne 17. února 1879 č. 5582., zamítl z toho

důvodu,

že §. 339. s. ř. má i tehda platnost, nebyl-li vzat v dražební podmínky, a nemůže-li vydražitel hypotekární pohledávky zaplatiti pro nějakou překážku, má je složiti k soudu.

Na mimořádnou stížnost, nařídil c. k. nejvyšší soud, aby se vydražitelům odevzdací listina vydala,

poněvadž

se v dražebních podmínkách jedná toliko o zaplacení exekventa, nikoli všech knihovních věřitelů, vydražitel dle §. 328. s. ř. dluhy na usedlosti ležící, pokud tržní cena stačí, převzíti musí, a na jevu není, že věřitelé na tržní cenu poukázaní placení žádají, tudíž se za to míti musí, že své pohledávky na usedlosti ponechati chtějí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 1879 č. 3496.

Ot. Kasalický.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

16. týdenní schůze dne 6. listopadu 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. Podlipný.

Členů přítomno: 20.

Pan starosta oznamuje dodatkem ku své zprávě podané v první schůzi po prázninách, že následkem projevu loyálních citů přednešených místodržiteli svob. p. Webrovi za příčinou oslavy stříbrné svatby Jejich Veličenstev došel ho dopis J. Exc. p. místodržitele, kterýžto dopis byl přečten a vzat k vědomosti.

Na to přednášel p. prof. dr. A. Zucker o úmyslu dle osnovy nového tr. zák.

Pan professor poukazuje na §. 1. platného trestního zákona a porovnává ho s §§. 52. a 53. osnovy, ve kterých se o slově „zlý" při slově „úmysl" zmínky nečiní, jak to zmíněný §. 1. platného zákona činí. Podrobuje přísné kritice stanovisko osnovy i starého zákona a přidává se k osnově z příčin vědy a přesné logiky, jakož z důvodů praktických. Při skutku rozhoduje vůle, stávající se svou hloubkou

a rozhodností předsevzetím neb úmyslem, je-li řízena také určitým směrem. Zlo leží ve činu samém. Sluší rozlišovat: vůle, předsevzetí, úmysl a pak pohnutka a účel; avšak upírá pan professor cenu vědeckou rozlišování dolus repentinus a praemeditatus, antecedens a subsequens, generalis a specialis atd. Dále dovozuje pan professor důkazem a contrario pravost náhledu svého, tvrdě, že čin trestný zůstává trestným, kdyby i z dobrého úmyslu vykonán byl, při tom vzpomíná spisku dra. hr. Schönborna „Randglossen zum Entwurfe eines neuen Strafgesetzes", v němž se spisovatel opačného náhledu zastává. Konečně i v praxi má attribut „zlý" u slova úmysl zlé následky a proto uzavírá pan professor první odstavec své přednášky, ke zločinu stačí úmysl. Jednotlivé momenty přednášky doličovány případy.

V rozpravě o předmětu tom zúčastnili se pp. rada z. s. Pešek, dr. Budil, JUC. Kučera a dr. Storch. Zejmena pánové rada z. s. Pešek a JUC. Kučera jsou toho náhledu, že by pojem úmysl měl býti blíže určen, kdežto dr. Budil se přidává zcela k náhledu panem prof. Zuckrem pronešenému a to hlavně z důvodů praktických. Pan dr. Storch myslí, že ve věci samé nezáleží na tom, jakého slova se užije, ostatně starý zákon v §. 1. pojem zlý úmysl sám definuje, ačkoliv později výrazu předsevzetí, úmysl a účel promiscue užívá.

Když byl p. prof. dr. Zucker k obhájení náhledu svého ještě k tomu poukázal, že zloba padá při vyměřování trestu na váhu, doložil pan starosta, že překlad slov „böser Vorsatz" není správný „zlý úmysl", jako že i adverbium zúmyslně má jiný význam než substantivum úmysl.

Na to přešel pan přednášející k jinému odstavci osnovy, jednajícímu o příčetnosti a zastává se ustanovení platného zákona trestního v §. 2. oproti čl. 56. osnovy, která pátrá zároveň po příčině duševního stavu pachatele.

Ku konci přikročil pan professor k důležité otázce stavu nouze. Podává definici slova „nouze" a stavu „nutné obrany", poukazuje na rozdíly obou, kdežto v onom sahá pachatel na cizí právo, brání se v tomto hlavně proti cizímu bezpráví. Pan professor jest proti ustanovení osnovy, dle kteréž pachatel odpovídá i za činy spáchané ve stavu nouze.

Debaty o věci té se zúčastnili pp. dr. Podvinec, JUC. Kučera a dr. Storch. První rovná se s osnovou, protože pachatel béře na sebe veškeré následky svého činu; druhý přidává se k náhledu panem professorem hájenému; poslední praví, je-li základná myšlénka správná, že stav nouze činí nějaký čin beztrestným, pak musí důsledně

aby zboží přijal, pokud jest umluvené jakosti (vertragsmässig beschaffen) aneb není-li o tom úmluvy, jestli má zákonní náležitosti," pro který poslednější případ poukazuje k článku 335. obch. z.

Čl. 346. mluví tedy, pokud se týče toho, jest-li zboží dle smlouvy, výslovně a jedině o jakosti (Beschaffenheit) zboží. Článek tento dále poukazuje pro ten případ, že nebylo smlouvou o jakosti zboží nic výslovného ustanoveno, k tomu, že zboží má míti náležitosti zákonní, t. j., že má zasláno býti, tak, jak to stanoví čl. 335. obch. zák.; tento čl. 335. obch. zák.[6] nevztahuje se ale nijak na množství, quantitu zboží, ale mluví výslovně a jedině jen o tom, že není-li ve smlouvě o jakosti a dobrotě nic bližšího umluveno, dáti se má zboží prostřední jakosti a dobroty.

Čl. 346. obch. z. má podle toho v obou případech, ať sluší zboží posuzovati podle smlouvy neb podle ustanovení zákonních, na mysli jedině jakost, dobrotu zboží, ať umluvenou ať zákonní.

Již z toho tedy plyne, že čl. 347. obch. z., který upravuje výjimku z pravidla čl. 346., může též jedině na mysli míti jakost, qualitu zboží, a že tedy v článku tomto obsažené slovo „vertragsmässig" jedině k jakosti zboží se vztahuje, a to tím více správným se zdá, poněvadž čl. 347. jednaje ve srovnalosti s čl. 346. o případě, není-li tu úmluvy pro posouzení zboží, výslovně se táhne — jako čl. 346. — k čl. 335. obch. z., jednajícím jak již pověděno jedině o jakosti a dobrotě zboží.

Slovy v čl. 347. „ob sich die Waare vertragsmässig oder gesetzmässig ergibt," rozuměti sluší tedy pouze, jestli zboží co do své jakosti, dobroty, bylo dle úmluvy a v nedostatku této dle zákona.

Dokladem náhledu zde hájeného slouží mi dále také čl. 349. obch. zák., který jest částí ustanovení v obch. zákoně obsažených o nepřejmutí zboží, ponechání jeho k disposici.

Čl. 349. obch. z. jednaje o tom, pokud lze shledaným na zboží vadám průchod dáti, ať si již žalobou ať způsobem námitky, praví[7] „vad umluvené neb zákonní jakosti (Beschaffenheit)

---

[6] Čl. 335. obch. zák.: Ist im Vertrage über die Beschaffenheit und Güte der Waare nichts näheres bestimmt der verpflichtete Handelsgut mittlere Art und Güte zu gewähren.

[7] Čl. 349. odst. 1. obch. zák.: Der Mangel der vertragsmässigen oder gesetzlichen Beschaffenheit der Waare kann von dem Käufer nicht geltend gemacht werden, wenn derselbe erst nach

zboží, nemůže se kupec dovolávati, shledá-li je teprv po uplynutí 6 měsíců po dodání zboží . . ." a táhne se tedy i tento článek jedině a výslovně ku vadám zboží, pokud se týkají jejich jakosti.

Rovněž i čl. 348. obch. zák. zdá se mi vydatně podporovati náhled zde projevený, když stanoví, že kupec, který na zboží zaslaném vady shledal, má toho vůli, aby stav (Zustand) zboží zjistiti dal, a že dále také prodávajícímu právo přísluší, aby takovým spůsobem (tudíž též znalci) stav zboží ohledati, pokud se týče zjistiti dal.[8]

Mluví tedy článek tento 348. o stavu (Zustand) a nikoli o množství (Menge), v jakém zboží došlo, a slovo „Zustand" již dle obyčejného obvyklého výkladu nemá vztah na to, mnoholi zboží došlo, ale spíše na to, jaké došlo.

Mluví-li dále článek tento o vadách, jaké znalci zjistiti mají, má patrně na mysli jen takové známky, k jichž posouzení zapotřebí jest znalců, t. j. osobností majících zvláštní vědomosti k posouzení toho kterého zboží, které z opatrnosti zákon byl by sotva užil, kdyby se mělo jednati o pouhé zvážení neb změření zboží, k čemuž není zvláštních vědomostí a zkušeností právě o tom kterém zboží zapotřebí, také sám §. 187. ř. s.[9] skutečně znalci rozumí jen ty, kdož spůsobilost mají, aby posoudili jakost (Beschaffenheit) té které věci.

I ta okolnost, že poslední odst. čl. 347. mluví ze zvláštních druhů koupě jen o koupi na zkoušku neb dle vzoru, při nichž právě jakost zboží v přední řadě stojí a nehledí se k množství, zdá se svědčiti k tomu, že čl. 347. i vzhledem na koupi ve všeobecném smyslu pouze kvalitu na mysli má.

Třebas by však čl. 347. obmezoval se pouze na vady jakosti

Ablauf von sechs Monaten seit der Ablieferung an den Käufer entdeckt worden ist.

[8] Čl. 438. odst. 2. obch. zák.: Er (Käufer) kann, wenn sich bei der Ablieferung oder später Mängel ergeben, den Zustand der Waare durch Sachverständige feststellen lassen. Der Verkäufer ist in gleicher Weise berechtiget, diese Feststellung zu verlangen, wenn ihm der Käufer die Anzeige gemacht hat, dass er die Waare wegen Mängel beanstände.

[9] §. 187. s. ř.: Den Beweis durch Kunstverständige (unter denen nur jene begriffen werden, welche hinlänglich Fähigkeiten besitzen, die Beschaffenheit der betreffenden Sache zu beurtheilen) soll . . .

zboží, není tím ovšem nikterak míněno, že by kupec musel přijati všechno množství zboží, které prodávající zaslal, jen kdyby týž obdržel jakost zboží, a námitka, že by snad výklad zde hájený obchodní bezpečnosti byl na újmu, an by tím kupec byl vydán libovůli prodavače, který by mu mohl poslati zboží, mnoho-li by chtěl, není tak podstatná, jak by se na první pohled zdála.

Velice praktického významu může zde míti analogie čl. 359. obch. zák. Můžeť nastati jen dvojí případ, buď že kupec obdržel méně než objednal, aneb více.

V případě prvém má toho kupec vůli, aby — pakli určité množství nebylo výslovně učiněno podmínkou koupě, kde by pak se smlouvy pro nesplnění podmínky vůbec sešlo — na prodavače nalehal, by smlouvu úplně splnil, zboží v umluveném množství dodal, pokud se týče, aby škodu, která mu z neúplného splnění vzešla, jemu nahradil.

Přijal-li zboží přes to, nemusí více zaplatiti než za mnoho-li zboží obdržel, a netřeba mu dle mého zdání pak ve sporu dokazovati, že o manku ihned dal prodávajícímu dle čl. 347. vědomost, nýbrž dostačí mu, když ve sporu namítá a dokáže, že skutečně méně a mnoho-li pouze obdržel.

V případě druhém, přišlo-li zboží více, netvořilo ono plus, oč zboží více zasláno, předmět smlouvy, a tím samo sebou odpadá povinnost, aby kupec zboží, o kterém smlouvu neuzavřel, přijal aneb platil.

Nastane tu otázka, jak kupec má se tu zachovati? Není-li povinen veškeré zboží přijati a zaplatiti, je-li oprávněn taky celou zásilku zamítnouti? Vždyť prodávající k tomu odvolati se může, že zaslal-li plus, splnil proto smlouvu, poněvadž v tom plus jest minus obsaženo, a tedy aspoň to převzíti a platiti kupec povinen byl?

Otázku tu bude nám řešiti dle různých, faktických okolností. V případech jednotlivých vypomohou nám zvyky a obyčeje obchodní, zejmena snad ale ustanovení čl. 359. obch. zák. Je-li předmět bez poškození podstaty dělitelný — zajisté že povinen bude kupec, aby zboží objednané od neobjednaného oddělil a podržel, a neobjednané prodávajícímu ponechal; tak na př. kdos objedná 20 šicích strojů jisté soustavy, jeden balík kávy à 100 kilo a pod. a prodavač mu zašle 30 šicích strojů, dva balíky kávy; tuť lehce mohl zajisté prodávač již odpočítati a zaslati 10 kusů strojů, jakož i mohl lehce odvážiti do balíku 100 kilo kávy, ji v tomto množství

zabaliti a zaslati, a neučiní-li on tak, nenastanou zajisté i kupci obtíže, aby objednaných 20 kusů strojů oddělil, balík kávy od druhého oddělil a sobě ponechal, přespočetných ale 10 kusů strojů a druhý balík kávy z přejmutí vyloučil a prodavači k disposici ponechal.

Větší nesnáz jevila by se poněkud při zboží tekutém. Avšak i tu jsou jednotky, kterými se obchod řídí, které prodavač i kupec řádně a bez obtíže dodržeti mohou, a které buď zákon vyměřil, (tak na. pr. litr, hektolitr,) aneb obchodní zvyk, (tak na př. barell, kterým rozumí se mezi obchodníky nádoba obsahujíc více méně 50 kilo.). Mimo to ale taky zvyk obchodní se o to postaral, aby obchodu, pokud se týče splnění množství zboží, bylo co možno ulehčeno, aby pro nepatrné snad překročení objednaného množství, které někdy se i zameziti nedá, svéhlavý kupec přijmutí zásylky, jinak zcela řádné odpírati nemohl, a sice postaral se o to tím, že ono plus až do jisté míry vzhledem na to které zboží a jeho objednané množství co mlčky v objednávce obsažené považuje.

Podobné platí o zboží, které délkou se měří. Objednává-li kupec množství, jaké v obchodu nepřicházejí na př. neobvyklé nádoby, jisté délky látky, jejímž ustřižením snad celý kus se kazí, jest prodávajícímu volno, nemůže-li objednávku správně i co do tohoto množství vypraviti, aby v smlouvu buď vůbec nevcházel, aneb o řádné splnění se postaral, neboť uzavře-li smlouvu, jest jeho věcí, aby řádně vyplnil, co ku splnění převzal, a neučiní-li tak, ač to předvídati mohl, jest si možnou škodou z toho mu snad vzešlou, vinen sám.

Že míra, váha mohou míti důležitost i pro jakost zboží, jest ovšem pravdivé, a správně tedy dí o tom Hahn, že to ovšem důležito jest pro posuzení i jakosti zboží, když byla objednána látka jisté šířky neb délky, obilí s určitou váhou určité jednotky, kladivo určité váhy, jest-li šířka, délka neb váha byla dodržena, a není-li tomu tak, že nastal případ, kdy čl. 347. obch. z. užíti lze; v případech těchto ale právě dotčená šířka a váha jak byla vymíněná, má tvořiti jakost zboží, a nemá vztah na množství, nedodržení objednávky, nečiní tu ve zboží plus neb minus, nýbrž tvoří je co aliud.

Promluviti o jiných otázkách kupecké správy, budiž ponecháno času pozdějšímu.

O soudní právomocnosti panovníka a jeho úředníkův nad církevními korporacemi a královskými městy v Čechách.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský**, adjunkt měst. archivu v. Praze.

(Dokončení.)

Právo Brněnské, kteréž určitě vyslovilo zásadu, že konšelé jmenovitě ve věcech trestních nejsou vázáni návrhy stran, nýbrž že mohou dle nejlepšího vědomí a na základě vlastního vyšetřování nálezy vynášeti, uznalo zásadu tuto i v příčině rozhodování v druhé instanci. Ono převzalo ustanovení svá o apelací větším dílem z jus regale montanorum a sice s tou proměnou, že nežádalo, aby apelant byl povinen ihned nález pohaněti, nýbrž aby mu byla lhůta povolena k rozmyšlení, zdaž chce k nálezu vynesenému svoliti, aneb se z něho odvolati.[168] Tím přiblížilo se ustanovením práva římsko-kanonického, jež povolovalo nejprvé dvoudenní a později desítidenní lhůtu k podávání apelace (L. 5 §. 4. D. 49, 1; cap. 1 Nov. XXIII a cap. 8 X 2, 15) a rovněž v souhlasu s právem tím (L. 5 D. 49, 1.; cap. 1 X 2, 15 a cap. 70 X 2, 28) a s právem horničím kr. Václava II. zrušilo povin-

---

[168] Čl. 68. práva Brněnského „de appellationibus“ (Rössler l. c. II. str. 36.), jenž začíná slovy „Locorum diversorum judices et jurati super his, quæ circa modum appellationis occurrunt, de subscriptis sæpius sunt instructi,“ je větším dílem opsán z práva horničího kn. IV. cap. XX. §§. 2, 11—16, 22 a 23 a definice souhlasí s cap. 61. X. 2, 28. — Článek ten opakuje podle §. 13. horního práva (Jireček, Codex I. str. 430.) „et non oportet sicut mala consuetudo multorum habet locorum, quod appellans fixus stet, nec pedem de loco moveat nisi prius a sententia lata appellet“; avšak dodává „imo si petit, deliberatio est sibi concedenda, utrum in sententiam latam velit consentire vel ab ipsa ad majorem audientiam appellare. Non est etiam necessarium, quod appellans statim appellatione interposita, sententiam, quam dicat meliorem sententie contra eum perferat.“ (Rössler l. c. II. str. 37., k tomu předml. str. XC. a XCI.) — Ustanovení ta opakují se v Brněnském liber sententiarum, nalezají se též v rukop. Kutnoh. str. 109., v českých překladech tohoto rukopisu a přešla do Brikcího kap. IV. 1.—5.

nost strany, aby vynesla po pohanění nálezu lepší nález, uznávajíc za dostatečné, když nález všeobecnými slovy bude zamítnut a když strana oznámí důvod, z kterého míní k vyššímu právu se odvolati.

Nález mohl býti vynesen na základě psaného práva anebo když právo městské žádného ustanovení neobsahovalo a věc byla pochybná, dle nejlepšího vědomí a svědomí konšelův. V obou případech odvolávající se měl udati pouze důvod své stížnosti a sice v prvním případě měl užiti slov: „Pane rychtáři! Ortel, který přísežní z práva psaného proti mně jsú vynesli, s odpuštěním jich poctivosti naději se, že jest pošel ze zlého rozumu práva psaného a protož odvolávámť se od něho, žádaje, aby hned bez meškánie podán byl k vyslyšenie královskému, od něhož vydáno jest psané právo, poněvadž tomu sluší rozum právu dávati, kdož jej skládá“ a v druhém případě krátce měl pověděti: „Pane rychtáři! ortel proti mně od přísežných štráfuji, poddávaje se lepší od toho místa, odkudž já mám z práva, přinésti.“[169]

Shledali-li konšelé, že pohanění jich nálezu stalo se z platného důvodu, mohli sami ještě nález odvolati a apelantovi spravedlnost učiniti. Naproti tomu souhlasil-li nález jich patrně se zněním práva městského, jež nepřipouštělo v otázce té žádného jiného výkladu, anebo neudal-li apelant důvodu, z kterého nález zamítá, tu odvolání jeho nemělo míti místa.[170]

Ustanovení tato zjednala sobě ku konci 14. století také platnosti v právu Jihlavském. K dotazu Kutnohorských, zdaž může prostý člověk jednoduchými slovy nález zamítnouti, aniž by byl vázán zachovávati přísný řád, jejž řečníci při hanění a nápotomním vynášení vlastního nálezu užívají, odpověděli Jihlavští, že poslali po starších obecních a s nimi že společně uzavřeli zrušiti starodávný obyčej „štráfování ortele“, zavedše nový řád v souhlasu s právem horničím a Brněnským.[171] Rozšířením pak zákonníka

[169] Právo horní IV. kap. XX. §§. 14.—16.; Rössler l. c. II. str. 37. a Brikcí IV. 2.

[170] Právo Brněnské čl. 70. (Rössler l. c. II. str. 38.) a Brikcí IV. 8.

[171] Tomaschek, Oberhof č. 286. „abolita est illa consuetudo“ a 299. „so geet vns sere czu herczen di behendikait“ praví Jihlavští v odpovědi k Horníkům, „di gewonhait vnd irresal, di di fursprechen haben, das wenn das vrtail gesprochen ist, ee er sich vmb kert czu anderen sachen oder ee er von der stat trit, so

kr. Václava II. a sbírky nálezův stolice Brněnské po městech, jež užívala jihoněmeckého práva, dodělávala se tato opravná ustanovení o odvolávání platnosti v kruzích vždy širších.

Když strana oznámila, že se odvolává, sepsán jest napotom nález pohaněný s připomenutím důvodu, z kterého se odvolání stalo. Dle starého práva vydáni bývali poslové, kteří v době co možná nejkratší měli přinésti z vyššího práva odpověď; avšak právo Brněnské, následujíc i v tom příkladu práva horničího recipovalo ustanovení práva kanonického, když předepsalo, že strany samy mají na vyšším právě rozepři svou dále vésti a že za tím účelem mají jim vydány býti buď odvolací listy („litteræ dimissoriæ" neb „apostoli" zvané), ježby obsahovaly návrhy stran a příčinu apelace anebo poslové, kteří by ústně průběh pře dosvědčiti mohli.[172]

Rozhodování před vyšším právem netýkalo se pak pouze otázky, který z obou nálezův je pravý a nebylo více pouhým naučením, jaké i v pozdějších stoletích právnické fakulty udělovaly; nýbrž nabylo povahu skutečného nalezání v druhé instanci na základě výsledku znovu zavedeného vyšetřování a někdy i opakovaného přelíčení.[173]

---

stet er stille noch gethan ayn fuss von dannen ruren. Nu haben wir darumb noch vnsern eldisten gesant vnd haben mit irem rate solche gewonhait abgeleget vnd widerweren alle alde gewonheit — vnd darumb sprechen wir daruber ayn sulch recht." (Následuje Gelnhausenův německý překlad práva horničího IV. 20. §. 14.)

[172] Rössler l. c. II. str. 37. č. 68. „Debent insuper jurati appellantes, vel cum viris fide dignis, qui totum processum causæ proponant, vel cum suis litteris allegationes partium et causam appellationis continentibus ad principis, capitanei vel alterius ad quem appellatum fuerit præsentiam expedite et breviter expedire, omnis dilationis materiam amputando." — Právo horničí IV. 20. §. 22., z něhož ustanovení to vzato bylo, chtělo ve smyslu práva kanonického výhradně písemné odvolání zavésti („cum suis litteris causam appellationis continentem"); právo Brněnské a po něm Brikcí IV. 3. ponechávají však starý způsob vysílání poslův v platnosti a připouštějí alternativně též nový způsob písemného odvolání. Srv. též Rössler l. c. I. str. 52. č. 81.; L. 1. §. 4. D. 49, 1.; D. 49, 6.; cap. 1. a 6. X. 2., 15. a cap. 2. Cl. 2., 12.

[173] Na př. Rössler l. c. II. str. 32. „sententiam actor arguens ad consilium civitatis Brunnensis appellavit. Quo facto cum appel-

Proměna tato spůsobena byla v druhé polovici 14. století netoliko při některých vyšších soudech městských, jako v Brně, Jihlavi a nejspíše i v Praze, nýbrž zvláště na soudech královských, když strany k nim se odvolaly a rozepři svou tam samy ku konci přiváděly.

O takovýchto apelacích podaných buď přímo z venkovských měst, buď z vyšších práv městských, rozhodoval panovník někdy sám s radami svými anebo, což asi obyčejně se stávalo, přikazoval je některému úředníku svému, jmenovitě král. podkomořímu, k přesouzení.

Král. úředník rozhodoval pak o odvolání buď v královské komoře anebo ve městě samém a sice společně s některými radami královskými a v druhém případě i s konšely městskými.[174]

---

latio et causæ processus ad consules Brunnenses pervenissent vocaverunt duos discretiores . . . volentes ab ipsis de dicta causa et ejus circumstanciis plenius informari." — Srv. též cap. 26. a 70. X. 2., 28.

[174] Srv. Tomek, Děj. Prahy II. str. 329. a Rössler l. c. II. str. XC. a XCI. — Dle lib. sentent. aur. D. 1. změnila rada Starého M. r. 1414 nález konšelův Novoměstských ve sporu dětí s matkou o statek otcovský a „ab ista sententia orphani appellauerunt ad d. regem, quam ipse ulterius commisit domino Johanni subcamerario suo et eandem prætactus d. subcamerarius de uerbo ad uerbum confirmauit et potenter corroborauit" a dle knihy Malostranské č. 317. str. 91. r. 1417 „in pleno et contestato iudicio famosus d. Johannes de Lestkow pro tunc regni Boemie subcamerarius sententias per iuratos consules huius ciuitatis contra Dipoldum de Colonia et pro parte juris quondam domine Anne occasione bonorum in Hradissko latas et pronunciatas ac eciam per scabinos et consules ciuitatis Lithomierzicensis pro parte dicte Ance confirmatas et ratificatas, prius auditas et eas plenum vigorem habere cognoscens ac vlterius cum seren. d. regis consiliariis consultus super eosdem et vnitus præfatas sententias regia auctoritate pariter et propria confirmauit effectualiter et roborauit et prudentes viros Jacobum judicem pro tunc huius ciuitatis et Sigismundum Pertoldi de disbrigatione dictorum bonorum ibidem coram iudicio, prout optabant, cum consulibus pro tunc ibidem eidem judicio presidentibus sententialiter liberos dimisit et solutos. Circa quam prænominati d. subcamerarii prædictarum sententiarum confirmationem et pronuntiationem nobiles domini videlicet d. Wilhelmus de Hasenburg d. regis consiliarius, dominus Henricus de Elsterberg et Bawarus de Samburg, sui in eodem judicio assessores, et in testimonium evidens personaliter præsiderunt."

Na sklonku 14. století požadovali už měšťané, aby úředníci král. do města se dostavovali a společně s konšely na radnici apelace vyřizovali.[175] Doufaliť patrně prostředkem tímto spíše uhájiti soudní samosprávu a zároveň tím chtěli docíliti, aby o právní záležitosti znovu jednáno a rozhodováno býti mohlo, anižby stranám velké útraty z toho vzcházely. Úředník král. maje rozhodnouti o apelací, bral potaz s přítomnými radami král. a časem i s konšely městskými. Poněvadž soud podkomořský obyčejně po obnovení rady v městě se odbýval, mohli nově zvolení konšelé spolu rozhodovati o nálezu starých konšelův, když na ně podkomoří podal, aby nález vynesli.[176] Při důležitějších rozepřích povoláváni jsou časem též konšelé vůkolních měst, aby na rozhodování o apelaci se zúčastnili.[177]

---

[175] Ve sporu Sigmunda, syna někdy Prokopa hofrychtéře s dětmi Šmelcéře o úrok vynesli konšelé Novoméstští r. 1408 nález: „a qua sententia nostra iam fatus Sigismundus ad Wenceslai regis .. (audientiam) appellavit. Quam appellationem non virtute juris, sed respectu potentie nos admittere oportebat, adque diffinienda nobilis d. Laczco de Crawar magister curie predicte per serenitatem regis datus est cum plena auctoritate, qui nostris diligentibus pulsatus est rogatibus, vt iuris intuitu ac antique bone consuetudinis nostre sententie sue dictum non proferret alias nec in loco alio nisi in nostro pretorio coram consulibus tunc presidentibus ciuitatis nostre. Que petita nostra ipse d. Laczko vtpote rationabilia suscipiens et fauorabiliter annuens, pretorium nostrum personaliter visitans, auctoritate d. regis plenarie habita et consensu edixit et pronuntiauit." (Novom. kn. od r. 1399 str. 170.)

[176] Dle nejstarší kniby Vodňanské str. 2. „anno 1406 coram nobis Laurencio judice ciuitatum regalium et coram Johanno notario d. subcamerarii, judicio præsidentibus, ubi cuique tam pauperi quam diuiti justitia fuerat aperta et fideliter ministrata, insuper coram Sbincone judice tunc temporis et Lawrencio pro tunc magistro ciuium et . . scabinis, venientes ante quatuor scampna judiciaria jurati antiqui nostre ciuitatis recognouerunt condicionem factam" v příčině odúmrtě, na níž manželka zesnulého nárok činila. Žena ta, když jí za právo nebylo učiněno, odvolala se z nálezu starých konšelův k hofrychtéři, jenž vzav nejspíše potaz s novými konšely nález potvrdil, neboť se dokládá v zápisu „Quam condicionem nos ambabus partibus ibidem asistentibus approbauimus fore tenendam et per partes predictas perpetue non infringendam."

[177] V třetí recensi práva Jihlavského praví se: „Ist das awer die scheppen ein vrteil teilen vnd yener, dem es czu schaden

Po potazu prohlásil král. úředník nález a sice když dobře bylo nalezeno a bez důvodu odvolání učiněno, potvrdil rozsudek nižší stolice, anebo když apelace byla důvodna, dal odvolání místa, zrušiv nález soudu městského. V prvním případě odeslána jest strana, která se lehkomyslně neb z pouhého pychu odvolala, k soudu městskému, aby tam pokutována a k zaplacení všeho nákladu s apelací spojeného odsouzena byla; v druhém případě mohli konšelé trestáni býti, kdyby úmyslně nespravedlivý nález byli vynesli.[178]

---

komet, dasselbe vrteil straffet .., so sal man .. von hofe einen haben, der mit scheppen von anderen scheppen, (steten?) die weder den scheppen noch yenem, der wider sie geteilt hat, zugehoren, beide vrteil versuchen, vnd weles denne gerechter ist oder wirt geteilet, das hat furgank. Das ander teil sal alle kosten tragen vnd sal dennoch darvber leyden, was ym derselbe richter vnd scheppen von den fremden steten zu leiden teilen." (Tomaschek, Oberhof str. 357.)

[178] Pozdější recense práva Pražského v čl. 55. opakuje ustanovení čl. XIX. práva Jihlavského z r. 1249 „Won richter vnd von scheppfen ein volleges recht geschicht vnd er das verschmocht vnd sich berufft an den konig vnpilleich, er bostet x h. an die stat." (Rössler l. c. I. str. 116.) — Právo Brněnské, jež je vůbec nakloněno apelací, ustanovuje v čl. 70.: „Debent etiam jurati, ne de crudelitatis severitate possint argui in emenda appellationis magis se faciles quam difficiles exhibere" a v čl. 272. „Item qui sententiam a juratis juste latam contumaciter arguere, præsumpserit, solvet pro emenda decem marcas. . . Et est bene notandum cum dicitur, quod sententiam juste latam contumaciter arguere præsumpserit etc., quia a sententia injusta imo etiam justa cum moderamine verborum disciplina servata et licentia rogata fortassis sine emenda est licitum provocare, alioquin metu emende litigantes non præsumerent ad majorem audientiam appellare. Et debet dicta emenda solvi ab illis, qui appellant in judicio famoso, sicut in aliqua civitate, ubi habetur copia sapientum: pauperes autem et simplices in judiciis villarum litigantes si appellaverint contumaciter a sententia justa, secundum numerum juratorum illius judicii pro quolibet jurato solvent LXXII parvos halenses et si arguens pecuniam non haberet, linguam perdat." (Rössler l. c. II. str. 38. a 125.) — Ustanovení ta přešla též do liber sententiarum v ruk. Kutnohorském, jsouce doplněna čl. XIX. práva Jihlavského a tak i nalezají se v Brikcím IV. 4., 10. a 15. a XX. 38. — Glossa k čl. 11. práva wikpildského též praví: „Neprojdeli ktož štráfuje, musí rychtáři wetovati a onomu jeho pokutu, čiž ortel štráfoval a též náklad na posly." (Ruk. Litoměř. str. 111.) —

jsou vymýšleny a zaváděny. Jmenovitě Staroměstští chtěli dovolovati odvolávání pouze zámožnějším měšťanům; ustanovivše, že apelant má k právu ihned deset kop složiti, jakmile se odvolá, čímž velmi obtížno učinili chudším lidem, aby k panovníku apelovati mohli.[184] V některých právech arci i proti takovému odporu poskytována byla ochrana právní. Ustanovovaloť se tam, že kdyby konšelé nechtěli odvolání připustiti, může strana přes to ke dvoru královskému se utéci a byla-li stížnost její na obtížení takto způsobené pravá, že mohou konšelé trestáni býti pro přečin zneužívání úřední moci, jehož se dopustili takovýmto nedopomáháním ku právu.[185]

---

umme ungerichte gefangen, und vor gerichte bracht, der hat keine stimme orteil zu straffin.“ (Daniels l. c. str. 235. a 421.) a kniha distinkční IV. kap. 21. d. 35. (Ortloff l. c. str. 223.) — Právo Brněnské čl. 71. v souhlasu s cap. 3 X 2, 15 rovněž nepřipouští apelací při zjevném zločinu; avšak „si excessus sit dubius, tunc factum non est praecipitandum.“ (Rössler l. c. II. str. 39.) — Právo Brněnské zrušivši povinnost, aby odvolávající vynesl nález, trvalo tím pevněji v čl. 70. (Rössler l. c. II. str. 38.) na povinnosti jeho, aby udal hodnou příčinu odvolání; což i právo římsko-kanonické požadovalo, nechtějíc lehkomyslné odvolávání trpěti. (L. 5 pr. D. 49, 1; cap. 3 a 5 X. 2, 15 a cap. 61 a 70 X. 2, 28.) — Mimo to právo Brněnské v čl. 73. převzalo ustanovení l. 1 §. 4 D. 49, 2 a l. 7 §. 1 D. 49, 5 o tom, že odvolání nemá se připustiti, když věc odkladu netrpí a v čl. 70. vyslovilo zásadu „si appellat aliquis, cujus non interest, non est audiendus“ (Rössler l. c. II. str. 38. a 39.); čímž se též těžce dotklo původní povahy „štráfování ortele“, jež vzalo počátek odtud, že každý z přítomné obce mohl schváliti nález vynesený a také jej zamítnouti.

184 Statutární právo čl. 81. „De appellatione ad dominum regem“: „Dor nach wer der wer, der sich von der ratherrn vnd scheppfen orteil an vnsern herren Kunig berufet, der selb sol czehen schok grozzer bereyter pfenninge den ratherren vnd den scheppfen an alle wider red vmb dy berufunge czuhant geben.“ (Rössler l. c. I. str. 52.)

185 Právo Brněnské v čl. 68. opakuje podle práva horničího IV. 20. §. 12. „Nec debent sibi judex et jurati pro injuria reputare, si gravatus in defensionem juris sui ad appellationis beneficium convolavit.“ (Rössler l. c. II. str. 37.) — Saské zrcadlo II. 12. §. 14. ustanovuje, kdyby rychtář nález prováděl, z něhož se stalo odvolání, že ztratí rychtu, bude-li pře civilní a že má trestán býti na těle, je-li věc trestní, a glossa dodává, že apelant může se v takovém případu k zeměpánu obrátiti a „der sol in

Jakož pak před válkami husitskými byla to hlavně moc zeměpanská, jež se snažila zaváděti opravy v soudnictví vůbec a tedy i v městském; tak i myšlenka, že každý může se svobodně odvolati k vyššímu právu z nálezu soudu nižšího, přicházela k platnosti hlavně přičiněním panovníkův českých a čím silnější byla moc panovnická v Čechách, tím spíše mohly strany užívati právních prostředkův proti nesprávnému konání spravedlnosti ve městech, aniž by jim bývalo se obávati, že konšelé považovati to budou za projev neposlušnosti a pohanění své autority, a že toho bez pomsty nenechají.

V ten čas ale myšlenka ta ještě nezavdala podnět k nové organisaci úřadův zeměpanských. Vylíčené námi okolnosti, že král. podkomoří dostavovali se osobně do měst, aby tam spory vyřizovali, čímž zajisté mnohým odvoláním a stížnostem předcházeli; jakož i to, že města nelibě nesla odvolávání se k panovníku a v čas nepokojův domácích nepochybně všemožný odpor jemu kladla, a že i vyšší soudy městské samy odpomáhaly mnohým stížnostem na nálezy soudův městských, přispívaly zajisté nemálo k tomu, že panovníci čeští vyřizovali podávané jim apelace z měst pomocí stávajících úřadův, a že necítili ještě nutkavou potřebu zříditi zvláštní apelační soud zeměpanský k přesuzování rozepří městských. Potřeba ta, jak známo, teprvé po mnohých a to krvavých zápasech moci královské se stavem městským vedla ku zřízení apelační komory na hradě Pražském.

Vylíčiti však průběh zajímavých zápasův těchto po válkách husitských, ukázati, kterak v následujících stoletích vrchní soudní

(soudce) zwingen, das er das oberste vrteil warte.“ (Zobbel l. c. str. LXIX.) — Podobně i švábské zrcadlo čl. 114. (Lassberg l. c. str. 57.) — Glossa k čl. XIV. práva wikpildského praví: „Ab is sache were, daz in einer stat boze gewonheit were; so daz sy welden, daz ir orteil nymant straffen sulde, unde wer do wedir tete, der solde lichte lip unde gut vorlisen; is gescheige das eynem eyn unrecht orteil funden wurde, daz offenberlich unrecht were und nu torfte der is nicht straffen, umbe der forchte wille, so wurde jo unrecht recht.“ ... V takovém případě mohou konšelé obesláni býti před krále. „Do mussin sy gesteen, unde mussen antwerten vor dem koninge umme die wilkore, dy sy wider eyn gemeine beschrebin recht getan haben. Dornach mussin sy daz orteil teilen; so mag is ghenner straffen, ab is em not thut.“ (Daniels l. c. str. 245. a 246.) — Srv. též cap. 11 X 2, 28 a cap. 4 X 2, 15.

moc zeměpanská změněna byla trvale veřejnou žalobou a apelací, až konečně stát konání soudní moci za výhradné své právo prohlásil, o tom bude třeba obšírněji pojednati a musí býti ponecháno jinému času a místu.

Praktické případy.

Assignace. Prosba stížnosti revisijní.

Frant. B. syn, obdržel a přijal od záložny Polenské zápůjčku 2000 zl., již uhradil směnkami od něho a částečně též od jeho otce Frant. B. akceptovanými. Tento dluh během času vzrostl na 2050 zl., pak až na 2760 zl.

Notářskou smlouvou ddto. 7. února 1874 odstoupil Frant B. syn Frant. B. otci rozličný majetek za cenu 5550 zl. Frant. B. otec zavázal se toutéž smlouvou z této ceny 5550 zl. dluhy Frant. B. syna a mezi těmi i záložně Polenské 2050 zl. zaplatiti. O tomto postupu a assignaci záložna Polenská zpravena nebyla a nic nevěděla.

Dne 20. listopadu 1874 zúčtoval Frant. B. syn svůj dluh u záložny Polenské na dotčených 2760 zl., zavázal se pohledávku tuto 8% zúročiti a dal za ni do hypotheky některé jemu náležité nemovitosti, na nichž také toto právo zástavní vloženo bylo. Dotčená hypotheka přišla do exekuční dražby a pohledávka záložny Polenské vyšla na prázno.

Záložna Polenská žalovala Frant. B. syna o zaplacení pohledávky své per 2760 zl. s přísl. a vydobyla proti němu platební rozkaz. Po dobytí tohoto platebního rozkazu dověděla se správa záložny Polenské o notářském spisu ze dne 7. února 1874 i dala sobě na základě platebního rozkazu ze dne 16. června 1877 č. 3081. exekučně odevzdati dotčený obnos 2050 zl. postupní valuty per 5550 zl., za kterou Frant. B. syn jmění své Frant. B. otci byl postoupil a z které Frant. B. otec za Frant. B. syna 2050 zl. záložně Polenské zaplatiti se zavázal, avšak nezaplatil. Toto exekuční odevzdání bylo povoleno výměrem c. k. okresního soudu v Polné ze dne 19. listopadu 1877 č. 5670.

Na základě tohoto exekučního odevzdání a spisu notářského ze dne 7. února 1874 vydobyla pak občanská záložna v Polné

soudní obstávku proti Frant. B. otci na jeho trhovou dobírku u dra. K. a manželky jeho, pak na jmění movité u O. S. uložené. Na spravení této obstávky podala žalobu na Frant. B. otce, ve které žádala za uznání: že Frant. B. otec je povinen pod následky práva zaplatiti záložně Polenské část odstupného za jmění od Frant. B. syna smlouvou notářskou ze dne 7. února 1874 mu postoupené v obnosu 2050 zl., který týž Frant. B. otec za Frant. B. syna záložně Polenské zaplatiti se zavázal, ale posud nezaplatil, i s 6% úroky a s náklady sporu.

Žalovaný namítal: *a*) Notářský spis ze dne 7. února 1874 že byl uzavřen bez vědomí žalující záložny a že ona assignaci v něm obsaženou nepřijala; že je tedy assignace neúplná a záložně že tedy schází legitimace k žalobě; *b*) že při sepsání dluhopisu ze dne 20. listopadu 1874, když Frant. B. syn s řiditelem záložny účtoval, výslovně bylo umluveno, že Frant. B. otec z veškerého závazku, jmenovitě ze závazku plynoucího z notářského spisu ddto. 7. února 1874 od záložny Polenské se propouští, že manželé Frant. a Karolina B. byli přijati co jediní dlužníci, že dluhopis ze dne 20. listopadu 1874 jen pod touto podmínkou byl podepsán a že směnky, které František B. syn a Frant. B. otec záložně akceptovali, byly žalovanému vráceny. Tím že byl opět přijat Frant. B. syn a jeho manželka Karolina za samoplátce, žalovaný pak že není více v obligu (§. 1407. ob. z. obč.).

Replika dovozovala, že nejedná se zde o původní dluh záložny za Frant. B. synem, nýbrž o část postupní ceny za majetek od téhož Frant. B. žalovanému Frant. B. otci postoupený, kteráž byla záložně Polenské exekučně odevzdána. Popřela dále, že se při vydání dluhopisu ze dne 20. listopadu 1874 stalo mezi záložnou a Frant. B. synem narovnání obsahu v odpovědi uvedeného a že by byl žalovaný ze závazku z notářského spisu ze dne 7. února 1874 plynoucího propuštěn býval. Jelikož záložna další prolongace směnek, jimiž dluh Frant. B. syna uhražen byl, chtěla předejíti a jelikož na téhož dlužníka s mnoho stran exekuce se vedly, žádala záložna Polenská od něho hypothekární jistotu, kterou on skutečně dluhopisem ze dne 20. listopadu 1874 dal. Při tom však o nějakém propuštění Fr. B. otce ze závazku plynoucího ze spisu notářského ze dne 7. února 1874 řeči nebylo, a propuštění takové se nestalo. Že směnky Fr. B. synovi vráceny byly, nestalo se na znamení, že záložna u žalovaného nic pohledávati nemá, žalovanému nebylo nic vráceno. Dluhopisem ze dne 20. listopadu 1874

byla pouze obligace stará v písmo uvedená a hypothekou utvrzená; Fr. B. syn zůstal jako prvé dlužníkem; titul zápůjčky také setrval; jedině místo uhražení směnečného stalo se uhražení hypothekou. Dovozováno pak dále, že odvolávání se na §. 1407. ob. zák. obč. není na místě, poněvadž v našem případě byl Fr. B. syn hlavním dlužníkem, assignantem, on by byl tedy ve smyslu §. 1407. ob. zák. obč. vrácením směnek osvobozen býval, nikoliv žalovaný, který je assignátem.

V duplice o skutcích dotčených uložena přísaha.

C. k. okresní soud v Polné rozsudkem ze dne 31. prosince 1878 č. 5547. žalební prosbě dal průchod, vykoná-li ředitel žalující záložny přísahu, „že není pravda, že při úmluvě stran dluhopisu ddto. v Polné 20. listopadu 1874 na 2760 zl. ředitel záložny V. s Fr. B. synem výslovně ujednal, že pro dluh Frant. B. 2760 zl. vydají záložně Fr. B. syn a manželka jeho Karolina dluhopis ku knihovnímu vkladu schopný a že jej na nemovitosti za hypotheku dané vložiti dají, jen za to, když záložna Frant. B. otce závazků ze spisu notářského ze dne 7. února 1874 per 2050 zl. sprostí, a že jen pod touto podmínkou dluhopis ze dne 20. listopadu 1874 od Fr. B. syna a Karoliny B. byl podepsán, od záložny přijat a knihovně vložen“, aneb jestli přísahu tuto, bude-li vrácena, žalovaný nevykoná.

Důvody.

Námitka nedostatku aktivní legitimace je bezdůvodná. Srovnalá vůle assignanta, assignata a assignatáře nemusí projevena býti stejnou dobou. Notářskou smlouvou ze dne 7. února 1874 projevili svou vůli Fr. B. syn a žalovaný Fr. B. otec. Že 2050 zl. záložně poukázaných žalovaný Fr. B. otec žalující záložně posud nezaplatil, je doznáním dokázáno, a vysvítá to z platebního rozkazu ze dne 16. června 1877 č. 3081. a z výměru ze dne 19. listopadu 1877 č. 5670., kterým záložna Polenská pro oněch 2760 zl. exekuční odevzdání poukázaných 2050 zl. vydobyla. Vydobytím exekučního odevzdání tohoto poukázaného obnosu postupní valuty a podáním žaloby na jeho zaplacení dala záložna Polenská na jevo, že k assignaci v notářském spisu ze dne 7. února 1874 obsažené přistupuje a žalovaného Fr. B. otce na místě Fr. B. syna za dlužníka přijímá. Tím stala se assignace perfektní.

Důležitější je druhá námitka, že prý Fr. B. syn a manželka jeho Karolina za dluh súčtovaný s ředitelem žalující záložny na 2760 zl., ve kterých naduvedený obnos postupní valuty 2050 zl.

byl zahrnut, vydali dluhopis a zjednali hypotheku výslovně jen za tou výminkou, když záložna žalovaného Fr. B. z ohledu dotčených 2050 zl. z dluhu propustí. Stala-li se tato úmluva, pak by ovšem žalovaný povinen nebyl, dotčených 2050 zl. žalující záložně zaplatiti. Nebyl-li ale žalovaný z ohledu dotčené části postupní valuty 2050 zl., která záložně pro pohledávku 2760 zl. exekučně byla odevzdána, sproštěn, pak je žalovaný povinen, dluh ten zapraviti a je obstávka vydobytá spravena.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 22. dubna 1879 č. 11783. rozsudek první stolice změnil a žalobu zamítl.

Důvody.

V přítomné rozepři rozhoduje pouze, má-li žalující záložna u žalujícího vůbec co pohledávati, z jakého právního důvodu a zdali pohledávka ta posud je platnou.

Žaloba zakládá se na spisu notářském ze dne 7. února 1874, kterým se žalovaný Frant. B. zavázal, dluh svého syna Frant. B. pr. 2050 zl. žalující záložně zaplatiti. Tato úmluva mezi otcem a synem je vedlé §. 1400. ob. zák. obč. assignací, a jelikož z onoho spisu notářského nevysvitá, že by k úmluvě té občanská záložna v Polné byla přistoupila a na místě původního dlužníka Frant. B. syna poukázaného Frant. B. otce za dlužníka přijala, zůstala ona assignace vedlé §. 1402. ob. z. obč. neúplnou, a jen pro ony strany platnou, které s ní byly srozuměny. Z této úmluvy nevzešlo tedy žalující záložně proti žalovanému Fr. B. potud žádných práv, pokud ona s to není, aby dokázala, že k ní přistoupila a Fr. B. za dlužníka přijala. Výslovného přístupu, třeba i pozdějšího, záložna ani netvrdila ani nedokázala; ona se nemůže tudíž na onu smlouvu notářskou odvolávati, aspoň ne z ní pro sebe práva odvozovati, a jelikož pouze na něm svou žalobu zakládá, nelze uznati, že by k žalobě byla legitimována. Z listin žalobě přiložených ovšem vysvitá, že c. k. okresní soud v Polné výměrem ze dne 8. prosince 1877 č. 6837. žalující záložně povolil exekuční odevzdání obnosu 2050 zl., který Fr. B. otec proti Fr. B. synovi v oné smlouvě notářské k zaplacení záložny Polenské byl přijal, avšak toto odevzdání nebylo uvedeno za důvod žaloby a zakládá se pouze na platebním příkazu ze dne 16. června 1877 č. 3081., který se spisem notářským ze dne 7. února 1874 nijak nesouvisí, poněvadž byl vydán na základě dluhopisu Frant. B. syna a jeho manželky Karoliny ze dne 20. listopadu 1874. Žalobkyně neprokázala tudíž

proti žalovanému Fr. B. žádného práva opírajíc se pouze o úmluvu mezi osobami třetími uzavřenou, a jest oproti ní pouze původní dlužník Frant. B. syn zavázán. Ovšem bylo během řízení uvedeno, že dříve mezi záložnou a manželi Frant. a Karolinou B. uzavřeny byly zápůjčky, které byly uhraženy směnkami, z nichž je viditelno, že i Frant. B. otec směnečně se zavázal. Avšak ani tato okolnost nepadá na váhu, neboť dotčené směnky v čas žaloby nebyly více v rukou záložny, bylyť od žalovaného během řízení předloženy a nemůže tudíž z nich proti Frant. B. žádné právo odvozováno býti. Za toho stavu věcí, když žalobní právo pouze na předloženém spisu notářském se zakládá, je dluhopis ze dne 20. listopadu 1874 od Frant. B. syna a manželky jeho Karoliny na 2760 zl. vydaný beze všeho významu, a to tím více, jelikož v něm o dluhu neb závazku Fr. B. otce řečí není; proto je také důkaz od žalovaného nabídnutý o tom, že dluhopis ten je vydán s tou výslovnou podmínkou, že Fr. B. otec z dluhu se propouští, nerozhodným, jelikož se vztahuje pouze na dluh 2760 zl., nikoliv na dluh 2050 zl.

K revisijní stížnosti žalující záložny c. k. nejvyšší soud změnil rozsudek druhé stolice a potvrdil rozsudek první z těchto

důvodů:

Žalovaný přiznal v odpovědi výslovně, že se opisem notářským ddto. 7. února 1874 zavázal, dluh svého syna Frant. B. 2050 zl. žalující záložně zaplatiti; naproti tomu popírá, že ho posud nezaplatil a že žalující záložna těchto 2050 zl. u žalovaného posud požadovati má. Žalovaný má tedy zaplacení dokázati. Žalovaný uvádí, že se pohledávka záložny v čas zřízení spisu notářského 2050 zl. obnášející zakládala na směnkách, které Fr. B. syn a jeho manželka Karolina, částečně pak též žalovaný akceptovali a které byly v držení žalující záložny. Poněvadž tyto směnky od žalovaného v odpovědi jednotlivě udané, jak on sám tvrdí, zaplaceny býti nemohly, a záložna o zaplacení byla v obavách, bylo prý s ní uzavřeno narovnání toho obsahu, že směnečné obnosy s úroky byly spočítány, načež byl na dluh 2760 zl. od Frant. B. syna a jeho manželky Karoliny vydán dlužní list, na jejich usedlostech vložen a záložně odevzdán. Z toho odvozuje žalovaný, že byli od záložny Fr. B. syn a jeho manželka Karolina přijati za plátce, žalovaný pak, poněvadž směnky byly vráceny, všeho dalšího závazku sproštěn.

Veškerá tato tvrzení popřela záložna a opravila je v ten

smysl, že směnky dotčené neobdržel zpět žalovaný, nýbrž Fr. B. syn; přijmutím dluhopisu Fr. B. syna že nebyl žalovaný závazku sproštěn, nýbrž, že tím byla pohledávka záložny u Fr. B. syna jen utvrzena. To skutečně také vysvítá z obsahu dotčeného dluhopisu od záložny produkovaného ddto. 20. listopadu 1874 lit. *H.*, ve kterém manželé Frant. a Karolina B. potvrzují, že jím záložna hotově 2760 zl. zapůjčila, a kterýmž ani rukou společnou a nedílnou se zavázali, pohledávku tuto 8% zúročiti davše pro ni do hypotheky usedlosti ve dluhopise tom udané. Naproti tomu není v onom dluhopise obsaženo nic, z čeho by souditi se dalo, že by záložna manžele Frant. a Karolina B. byla přijala za samoplatce v příčině obnosu přítomnou žalobou dobývaného.

Právní důvod proti žalovanému uvedený zakládá se na smlouvě assignační, notářským spisem prokázané, dle něhož žalovaný dluhy jemu ku placení odkázané a mezi nimi i dotčených 2050 zl. ku zaplacení byl převzal.

Jelikož tou dobou, kdy tato assignační smlouva uzavřena byla, vedle doznání žalovaného pohledávka záložny ještě byla platnou a její zaniknutí zaplacením, neb jiným způsobem od žalovaného nebylo prokázáno, je záložna oným spisem notářským co assignatář legitimována a oprávněna dotýčný dluh 2050 zl. na žalovaném jakožto assignátovi, jenž s assignací tou byl srozuměn, dobývati. (§. 1402. ob. zák. obč.)

Tomu není na překážku, že z onoho spisu notářského není patrným přístup žalující záložny k assignaci mezi oběma B. otcem a synem uzavřené, z čehož druhá stolice odvozuje, že ona assignace vedle §. 1402. ob. z. obč. zůstala neúplnou a jen pro ony strany platnou, které o ni byly srozuměny.

Vedle §§. 1401. a 1402. ob. z. obč. nemusí svolení veškerých při assignaci súčastněných tří stran státi se současně. Pozdější přístup žalující záložny mohl se státi buď výslovně, buď konkludentními skutky, které nedopouštějí pochybnosti o dotčené vůli záložny, mohl se státi kdykoliv, pokud assignace mezi oběma B. otcem a synem nebyla odvolána. Takovýto konkludentní čin pak tu jest, neboť záložna žalovala přítomnou žalobou jakožto věřitelka poukázaného jí žalovaného na místě původního dlužníka, jest tedy mylné, že se žalující záložně nedostává legitimace.

Co se týče námitky, že při úmluvě mezi Františkem B. synem a mezi řiditelem záložny uzavřené, vedle které dluhopis H. na 2760 zl. vydán byl, tento dluhopis od Frant. B. a Karoliny B.

výslovně jen pod tou výminkou podepsán byl, že záložna Fr. B. otce ze všech závazků stran sporného dluhu propouští, uznal první soudce tuto námitku za rozhodnou a nalezl proto o dotýčných udáních žalovaného na přísahu záložně uloženou.

Jelikož apelace záložny v příčině té zůstala bez výsledku, ano spíše následkem apelace žalovaného žaloba bez podmínky zamítnuta byla, mohl by na revisi záložny, ačkoliv tam řečeno je, že žalovaný bez podmínky ku zaplacení zažalované pohledávky odsouzen býti měl, rozsudek stolice druhé ve směru tomto změněn býti jen tenkrát, kdyby výslovně za změnu obou rozsudků bylo žádáno a kdyby tu byly požadavky dvor. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2595. sb. z. s. Však vedle prosby revise bylo žádáno pouze o změnu rozsudku stolice druhé, nikoliv ale také o částečnou změnu rozsudku stolice prvé.

Jelikož jak věci byly vylíčeny, změna rozsudku stolice druhé je odůvodněna, byl rozsudek stolice první potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. září 1879 č. 7587.

Dr. Frant. Veldan.

Ku čl. 271. odst. 3. obch. zák.

Rolnický vzájemně pojišťovací ústav v Praze podal u c. k. měst. delg. soudu okresního pro Staré a Nové město v Praze žalobu na svého bývalého jednatele F. K. o zaplacení 206 zl. 2 kr. r. m. s přísl. a založil svůj nárok na tom, že žalovaný stav se jednatelem ústavu převzal závazek, pojišťovací smlouvy ve prospěch ústavu žalujícího sprostředkovati, pojistky, jich změny a jiné k vybírání premií jemu doručené listiny pojištěncům jen za hotové zaplacení vydati, peníze pak od pojištěnců vybrané jakož i na pojistky, jich změny a jiné k vybírání premií spůsobilé listiny vypadající, pokud ony pojištěnci vyplaceny a jednatelem ředitelství ústavu v čas vráceny nebyly, ředitelstvu vždy nejdéle koncem každého čtvrtletí zaplatiti; žalovaný pak, že sumu zažalovanou dílem od pojištěnců vybral a neodvedl, dílem že v čas ústavu nevrátil dotýčné od pojištěnců nevyplacené listiny.

Žalovaný namítal nepříslušnost soudu, poněvadž smlouvy pojišťovací žalujícím ústavem uzavírané jsou jednáním obchodním ve smyslu čl. 271. odst. 3. obch. zák., žalovaný sám že jest

obchodním pomocníkem a spor tento že dle §. 39. č. 2. uvoz. z. k zák. obchodnímu náleží do právomoci soudu obchodního; žalující ústav sám že v žalobě doznal, že od pojištěnců svých premie vybírá.

K vyvrácení této námitky předložil ústav žalující své stanovy místodržitelstvím schválené, vytknul z nich ustanovení, že jest ústavem vzájemně pojišťovacím, že pojištěnci dle stanov příspěvky k účelům společenským odvádějí; příspěvky ty že jsou jednak řádné, totiž takové, jež ústav na základě statistických zkušeností jakožto k uhražení pravděpodobných škod budoucího roku a výloh správních předem určí a jež od pojištěnců napřed se musejí zaplatiti; jinak že členové ústavu, totiž pojištěnci, povinni jsou k zapravení příspěvků mimořádných tenkráte, když předem určené příspěvky řádné k uhražení skutečných škod a výloh správních nedostačují. Dále vytknul ústav žalující ze stanov svých, že přebytek, kterýž po zapravení veškerých škod a výloh správních zbude z příspěvků řádných, se navrací disposici členů čili pojištěnců tím způsobem, že tito ve valné, ročně odbývané hromadě volně se mohou usnésti, má-li se přebytek ten dobročinným účelům věnovati anebo členům z pojistného pro příští rok odepsati dle poměru příspěvků řádných. Dle toho že smlouvy pojišťovací, žalujícím ústavem uzavírané nejsou jednáním obchodním ve smyslu čl. 271. odst. 3. obch. zák., kterýž ujednání určité, naprosto nezměnitelné prémie předpokládá; dále že slovo „prémie“ v žalobě nesprávně jest užito, a že dle podaných okolností právní povaha jednání žalobu zakládajícího, ne pak dle nesprávně užitých slov se má vykládati. Ostatně že ústav žalující ani v obchodním rejstříku zanešen není.

Rozsudkem c. k m. del. okresního soudu pro Staré a Nové Město v Praze ze dne 19. března 1879 č. 11984. bylo námitce nepříslušnosti soudu žalovaným učiněné místo dáno, žalující ústav se žalobou svou na příslušný soud obchodní odkázán a k náhradě nákladů soudních odsouzen,

poněvadž

udáním žaloby zjištěno jest, že ústav žalující pojištění za prémii přijímal; přijímání takovýchto pojištění dálo se po živnostensku, což vychází z udání žaloby, že žalovaný jednak ku stálému sprostředkování smluv pojišťovacích od ústavu žalujícího byl zřízen a jinak i ze svého sprostředkování každého čtvrt roku měl účty

klásti. Jest tudíž ústav žalující kupcem (čl. 4. obch. zák.), žalovaný pak jeho kupeckým pomocníkem a spor tento na jich vzájemném poměru založený náleží ku kompetenci soudu obchodního z důvodu §. 39. č. 2. uvoz. zák. k zákonu obch., tak že námitka nepříslušnosti jest odůvodněna, poněvadž ani okolnost, že žalující ústav v obchodním rejstříku zanešen není, hledě k ustanovení čl. 19. obch. zák., na věci ničeho nemění.

K odvolací stížnosti žalujícího ústavu změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozsudkem ze dne 28. dubna 1879 č. 12247. nález prvního soudu a zamítnuv námitku nepříslušnosti soudu žalovaným učiněnou, nařídil soudu prvnímu vynésti rozsudek ve věci hlavní, z

důvodu,

že právní povaha jednání žalobu zakládajícího posuzovati se má z okolností ve směru tom od stran uvedených a prokázaných, užití slova „premie" v žalobě samo o sobě že nesmí se považovati za soudní doznání, poněvadž skutku žádného se netýče a dalšími vývody žalujícího ústavu jest vyvráceno. Žalovanému že náleželo, dokázati ve sporu tomto existenci jednání obchodních ve smyslu čl. 271. odst. 3. obch. zák., kteréžto povinnosti však žalovaný nedostál a na zapírání okolností žalujícím ústavem uvedených se obmezil. Pokud žalovaný neprovede důkaz, že ústav žalující v obchodním rejstříku nezapsaný kupcem ve smyslu čl. 4. obch. zák. jest, nemůže ani on obchodním pomocníkem ve smyslu čl. 57. obch. zák. považován býti a nelze spor tento z důvodu §. 39. č. 2. uvoz. zák. se obch. zák. právomoci obchodních soudů vyhraditi.

Dovolací stížnosti žalovaného dal c. k. nejvyšší soud úplně místa, změnil rozsudek soudu druhého a potvrdil rozsudek první z

příčin

v něm uvedených, k nimž dodal pouze tolik, že uvedení žaloby, že žalovaný měl od pojištěnců „premie" vybírati, patrně má povahu neodvolatelného soudního doznání, jež pozdějšími vývody repliky se nedá oslabiti a při nejmenším působí, že by žalující ústav nedostatek jednání obchodních ve smyslu čl. 271. odst. 3. obch. zák. měl dokazovati, důkaz ten že se však jemu nezdařil.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 27. srpna 1879 č. 6706.

Jan Kučera

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

17. týdenní schůze dne 13. listopadu 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.
Zapisovatel: jednatel dr. Podlipný.
Členů přítomno: 18.

Pan prof. dr. Zucker pokračoval ve své přednášce o úmyslu dle osnovy nového tr. zák.

Úmysl jest i při nutné obraně. Dle §. 59. osnovy jest čin spáchaný v nutné obraně beztrestný, jakož i překročení nezaviněné mezí nutné obrany jest beztrestné. Dle platného zákona jest překročení mezí nutné obrany jen výminečně beztrestné. Pan professor rozebírá podstatu právní „nutné obrany", je-li právem neb bezprávím a přichází, probrav důvody k obhájení jednoho i druhého náhledu, jakož i důvody na vyvrácení jich, k tomu výsledku, že jednání v sebeobraně jest čin indiferentní proti zákonu i právu. To dokazuje historickým vývojem práva trestního, práva státu „jus puniendi" s ponecháním jednotlivci volnosti osobní. Vrátiv se pak k ustanovení osnovy, dává p. professor přednost ustanovením platného zákona.

Pan dr. Podvinec jest proti tomu, shledávaje to co konsekvenci beztrestnosti činu spáchaného v stavu nouze, že každé nezaviněné překročení mezí nutné obrany má býti beztrestné. Pan professor upozorňuje na to, že i v obraně nesmí se jistý stupeň pozornosti z mysle spustiti.

Na to přistupuje pan professor k jinému odstavci, pojednávaje o věku. Osnova zasluhuje přednosti. Ačkoliv ustanovuje, že na místě 14. roku již 12. rok podrobuje pachatele zákonníku trestnímu, tož ponechává soudci, aby volně posoudil spůsobilost pachatele čítajícího mezi 12. a 18. rokem. Ku konci poukázal pan professor na ustanovení §. 65. osnovy, dle něhož může soudce odvetu zlého nakládání neb ubližování po případě za beztrestnou prohlásiti. Jest to druh sebeobrany.

Rozpravy o tom zúčastnili se pp. rada z. s. Pešek, dr. Nejedlý a dr. Krajník. Tento odůvodňuje vhodnost navrženého ustanovení mimo jiným zejmena také tím, že ním vědomí o cti, které nyní valně utuchlo, se probudí.

Když byl pan starosta z historického stanoviska na věc po-

ukázal, že zejmena za staré doby v Čechách jen místo neb osoba kvalifikovala políček k trestnému činu, skončena schůze.

Dr. Podlipný.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

61) Dříve než podal odpověď na žalobu, žádal žalovaný pouhou žádostí, aby se žalobci nařídilo předložiti obchodní knihy a sice nejen žurnál a knihu hlavní, nýbrž i strazzu a knihu fakturní. Vrchní a nejv. soud žádost zamítl, poněvadž strazza a kniha faktur nejsou co pouhé pomocné knihy k obchodnímu knih vedení nutny a žádost vůbec jest předčasná, ježto obsah, jenž pak, kdyby se knihy nepředložily, dle čl. 37. obch. z. za prokázaný platiti má, napřed sporným spisem závazným způsobem se tvrditi musel, což se zde nestalo, poněvadž žalovaný dosud žalobu nezodpověděl.

Nález ze dne 28. ledna 1879 č. 817. (G. H. 1879 č. 42.)

62) Rozvrhem nejvyššího podání přikázalo se věřiteli z něho 5000 tolarů stříbra. Okresní soud převáděje to na zlaté rakouského čísla, položil za základ kurs stříbra ze dne exek. dražby ($^{12}/_{5}$ 1878) totiž 105·40, kdežto věřitel — odvolávaje se na to, že sluší tolary za cizí minci a dle nynějších poměrů v němc. říši za rovné třem markám zlaté měny pokládati — žádal za přisouzení dle kursu zlata z téhož dne (tolar = 180·40). Jako okresní, uznali i vrchní i nejv. soud odkazujíce věřitele na pat. ze dne 19. září 1857 č. 169., dle něhož jest tolar též rak. mincí a roveň třicetině libry ryzího stříbra.

Nález ze dne 19. března 1879 č. 2977.

63) Od r. 1871 měl A. do prostoru sousedova okno, a když tento v r. 1877 na svém pozemku před okno to plaňku mu zřídil, žaloval jej z rušené držby. Obě nižší stolice žalobě vyhověly, poněvadž se prý nalezal v držení a užívání práva k oknu (Fensterrecht) do dvora sousedova. Nejv. soud ale na mimoř. stížnost žalobu zamítl, hledě k §. 1305. a k §. 313. ob. z. obč., poněvadž nepředcházel zákaz.

Nález ze dne 28. ledna 1879 č. 483. (G. H. 1879 č. 44.)

64) Správce konk. podstaty žádal na okr. soudě na základě usnešení výboru věřitelského, aby kridatář se svou manželkou z hotelu, jejž co hostinský měl najatý, byl vystěhován. Okresní soudce co konk. komisař tomu vyhověl a nejv. soud to potvrdil (vyhověv mimoř. stížnosti

správce k. m.), poněvadž pachtovní práva náležejí do konk. podstaty, kterou spravuje nyní veškerenstvo věřitelů, aniž by kridatár z ní mohl žádati vydržování (§. 5. konk. ř.), a poněvadž konk. komisař dle §. 70. konk. ř. jest k podobnému rozkazu, který přec nevyšel ve věci nájemní, oprávněn.

Nález ze dne 4. prosince 1878 č. 13080.

65) Dr. G. byv neznámému žalovanému ustanoven za kurátora obdržel po uplynutí polovice lhůty k odpovědi od žalovaného — o němž vůbec nevěděl — telegram, aby podal námitku nepříslušnosti. Dr. G. ji podal, ale upustil od ní, když žalobce namítl opozdění; za to ale žádal, nyní již co právní zástupce, za žalobní kauci, a když první a druhá stolice této žádosti vyhověla a žalobce vykonal přísahu pauperity, doručil soud žalovanému žalobu k odpovědi do 30 dnů. V první polovici této lhůty podal žalovaný námitku nepříslušnosti znovu a první a nejv. soud ji připustil, ježto se žádostí za žalobní kauci jednání o žalobě vůbec bylo zastavilo, takže nová 30denní lhůta k odpovědi je lhůtou první a tudíž námitka nepříslušnosti dle §. 40. ob. ř. s. v čas byla podána.

Nález ze dne 9. května 1879 č. 32.387. (G. H. č. 45.)

66) Proti žalobě pto. 600 zl. k ústnímu jednání dekretované namítl žalovaný inkompetenci, ježto prý zažalovanou sumu obdržel na směnku. Ačkoli to žalobce doznal, tvrdě jen, že směnka není platná a ačkoli obě nižší stolice námitce té vyhověly, zamítl ji nejvyšší soud, poněvadž příslušnost soudce dá se posuzovati jenom dle obsahu žaloby a její prosby, která tvoří předmět sporu, a žalobce zde svůj nárok v žalobě pouze na zápůjčce založil.

Nález ze dne 11. března 1879 č. 2018. (G. H. č. 46.)

Denník.

Právníci do východní Rumelie. J. J. pan dr. Rudolf kníže z Thurn-Taxisů a p. dr. Fr. Chytil jmenováni jsou generálními a pp. Innocenc Mráček a Roman Soczynski provinciálními prokuratory ve Východní Rumelii.

Zastavení vodovodu městského. A. koupil v exekuční dražbě Vídeňský dům, ve kterém zřízen byl vodovod k svádění pramenité vody z hor, kterou obec Vídeňská proti určitému poplatku majitelům domů poskytuje. A. zaplatil vždy řádně tento poplatek, avšak bylo jemu náhle zastaveno svádění vody na tak dlouho, dokud neza-

praví náklad na zařízení vodovodu, který byl dřívější majitel zůstal dlužen obci Vídeňské. A. podal na obec Vídeňskou následkem toho u soudu žalobu pro rušenou držbu, která však druhou a třetí stolicí (poslednější nálezem ze dne 15. července 1879 č. 7873.) pro nepříslušnost soudu byla zavržena. Neb jedná se zde o otázku užívání vody a díla vodního, kterou dle zákona vodního nikoliv soud, nýbrž úřad správní řešiti jest povolán. Mimo to zřídila obec vodovod v samostatném oboru působnosti své z ohledů policie zdravotní, nemůže tedy nikdy soud býti povolán, aby zkoumal právní platnost toho, na čem se byl usnesl samosprávní úřad u vykonávání moci, zákonem naň vznešené.

Purkmistr na dovolené. Purkmistr města X., které má zvláštní statut svůj, nepohodl se s výborem obecním a žádal za propuštěnou. Jelikož nebylo důvodu zákonního, pro který by purkmistr mohl se vzdáti úřadu, nebyla jeho resignace přijata a nařídilo jemu místodržitelství, aby úřad dále zastával. Po té žádal purkmistr z důvodů zdravotních u místodržitelství, aby jemu udělena byla dovolená tříměsíční, ku kteréžto žádosti místodržitelství svolilo. Ministerstvo vnitra však k stížnosti zastupitelstva obecního nálezem ze dne 1. ledna 1879 č. 15323. zrušilo dotýčný výměr místodržitelství z toho důvodu, že sice vyššímu úřadu politickému má se dáti věděti o tom, když purkmistr města zvláštním statutem opatřeného nastoupil dovolenou, že však pouze zastupitelstvu obecnímu náleží usnášeti se o tom, má-li se dovolená uděliti čili nic. Z. f. V.

K předpisům o expropriaci. Vynesením ze dne 15. října 1879 č. 11204. rozhodlo ministerstvo vnitra ve srozumění s ministerstvem orby, že náleží výrok o tom, je-li železné dráhy zapotřebí k provozování podniku horního a může-li tudíž býti uznáno na vyvlastnění ve prospěch zřízení této železné dráhy horní, vynésti úřadům politickým a nikoliv úřadům horním. Neb dle ustanovení §. 102. ob. z. horního má v příčině expropriace k účelům horním nalézti úřad politický, vyslyšev pouze úřad horní. Dle §. 2. min. nař. od 1. listopadu 1859 č. 200. ř. z. má zemská vláda povolovati podobné stavby drah, a zároveň řešiti otázku vyvlastnění. Z toho vyplývá, že ve všech otázkách vyvlastnění i v příčině železných drah horních výhradně příslušným jest úřad politický.

Trestání nedospělých. V konkretním případě vznikla pochybnost, nemá-li §. 273. tr. z. ten smysl, že pouze výrok o trestu v příčině trestních činů nedospělými osobami spáchaných, přísluší úřadu bezpečnosti, a že vyšetřování činů trestních i zde soudům zůstaveno. Ministerstvo vnitra prohlásilo vynesením ze dne 16. května 1879

č. 6726., náhled tento za nepravý, neb dle zákona trestního nejsou činy nedospělými osobami spáchané vůbec přestupky, a mluví-li §. 273. tr. z. pouze o trestání činů takových, tož nelze přehlédnouti, že neužito zde slova „trestání“ ve smyslu processuálním, nýbrž že ustanovením tím měl býti podán pouze základ materielní, by úřad mohl proti pachateli zakročiti, nedostává-li se kázně domácí.

K politickému řízení trestnímu. A., majitel usedlosti, byl odsouzen pro přestupek čl. 12. zák. ze dne 23. července 1871 č. 16. ř. z. pro 1872, poněvadž užil sudů úředním znakem neopatřených. Byl proto odsouzen dle čl. 6. uvedeného zákona k trestu peněžitému, a byly sudy prohlášeny za propadlé. Ministerstvo vnitra však vyslovilo nálezem ze dne 9. listopadu 1879 č. 12098. náhled svůj v ten smysl, že zde vůbec neměla místa sankce uvedeného čl. 6. zák. ze dne 23. července 1871, nýbrž že užíti bylo pouze všeobecného trestního předpisu min. nař. ze dne 3. září 1857 č. 198. ř. z., poněvadž onen čl. 6. dle doslovného znění svého týká se pouze užívání měr, váh a apparátů k měření, kdežto zde žádného z těchto případů nebylo na snadě.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. listopadu až do 10. prosince 1879.

A. V seznamu advokátů: Zapsáni byli: Pan dr. Mat. Hurych se sídlem v Únošti; pan dr. Jan Hudec se sídlem v Nymburce. Poznámka. Poněvadž se p. dr. Woelz, advokát v Trutnově, substitucí po panu dru. Mayerovi vzdal, byl náměstkem tohoto jmenován p. dr. Bedř. Kubelka, advokát v Trutnově. — Poněvadž p. dr. Šimák z Kostelce n. O. do Rychnova n. K. nepřesídlel, byl substitutem p. dra. Fikara jmenován p. dr. Kalis, advokát v Rychnově. — Poněvadž p. dr. Král, advokát v Jabloncì se vzdal substitucí po p. dru. Leedererovi, býv. advokátu v Tannwaldě, byl substit. tohoto jmenován p. dr. J. Lauterer, adv. v Tannwaldě.

B) V seznamu kandidátů: 1. Nastoupili: Pan A. Oppenheimer u p. dra. Jak. Brauna, adv. v Praze; p. Jos. Glaessner u p. dra. Fr. Schlesingra, adv. v Litoměřicích; p. Ant. Morstadt u p. dra. Fr. Tieftrunka, adv. ve Skuči; p. dr. Jan Schebek u p. dra. Aug. Erharta, adv. v Mostě; p. K. Čermák u p. dra. Ot. Mykeše, adv. v Benešově; p. K. Jelínek u p. dra. Ot. Gintla v Hořovicích. — 2. Přestoupili: Pan dr. Jos. Podvinec od p. dra. A. Wellnera k p. dru. K. Hlawatschovi v Praze; p. Adolf Gebert od p. dra. V. z Golitschku v Litoměřicích k p. dru. Ulmanovi, adv. v Kynžwartě; p. Jan Smrtka od p. dra. Šimáka v Kostelci n. O. k p. dru. Kalisovi, adv.

v Rychnově n. K. — 3. Vystoupili: Pan Ant. Řada od p. dra. V. Popela, adv. v Praze; p. Karel Spera od p. dr. Ig. Weisla, adv. v Klatovech.

Jmenováni: kand. not. dr. J. Štolba notářem v Nechanicích a kand. not. dr. Jan Říha notářem v Hluboké.

Oprava. V č. 23. na str. 828. má státi v 14. řádce z dola: okr. s. B. Eisselt z Klimpely v Nov. Bydžově *a* r. t. obch. s. v Praze Ed. Šindelka *z. r.* u kr. s. v Jičíně; pak v 12. řádce zdola místo „r.“ kr. s. v Liberci: „*r. t.*“ kr. s. v Liberci a v 2. a 8. řádce zdola místo „v Ždánici“: „v Židlochovicích“.

Provolání.

Vlasteneckým kruhům právnickým známa je zajisté šlechetná snaha, jakouž domáhá se český „Akademický spolek“ ve Vídni u prostřed nepřátelského živlu jej obklopujícího důstojné existence.

Zápas ten jeví se tím obtížnějším býti, čím nesnadnější je českému spolku akademickému soutěž s mocným soupeřem — spolkem akademiků německých, kam uchyluje se i valná část českého studentstva nalezajíc tam vedle jiných výhod jmenovitě nepoměrně bohatších sbírek kněh a prostředků učebních a vzdělávacích.

Hlavně právníci čeští pohřešují velmi citelně ve spolku spisy právnické, jeť spolková knihovna v oboru tom chudičká a prostředky spolku nestačí, by mezera ta vyplněna býti mohla.

Co člen téhož spolku byl jsem požádán, bych přimluvil se ve zdejších kruzích právnických za podporu pro spolkovou knihovnu českých akademiků vídeňských.

Vznáším tudíž jménem jich ku všem příznivcům mladistvého spolku snažnou a důtklivou prosbu, by z bohatého přebytku svého malou částku, jmenovitě duplikáty zákonníků třeba i starších, pak děl právnických akademickému spolku vídeňskému darovali.

Každý dárek tohoto druhu bude vítaným a přispěje značně k dosažení krásného účele, jakýž vytknul si tento náš spolek v cizině.

Darované knihy buďtež laskavě odeslány do kanceláře nížepsaného (v Praze č. p. 544. I), odkudž jakmile se jich sejde značnější počet, do Vídně dopraveny budou.

V Praze, dne 10. prosince 1879.

JUDr. Jan Strakatý,
c. k. notář, čestný člen akad. spolku vídeňského.

